

**Í nyuucari ti jajcua, ti ajta
cime'en raxa aijna í Tavastara'a,
í Jesuciriistu'u ti tu'irajtuaa**

**El Nuevo Testamento
en el cora de El Nayar**

La Liga Bíblica
Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en el cora de El Nayar

Wycliffe Bible Translators 1M primera edición 1999 [crn]
La Liga Bíblica versión electrónica 2009

Publicado por

© Wycliffe Bible Translators 1999

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

- Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.
- Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

Algunas aclaraciones sobre el alfabeto cora

Las letras del alfabeto cora son: **a, c, ch, e, h, i, ï, j, l, m, n, ny, p, q, r, s, t, ty, tz, u, v, x, y, '.**

La mayoría de las letras se pronuncian igual que las mismas letras del español; y las letras que se pronuncian de diferente manera se explican en los párrafos siguientes:

La vocal **ï** representa un sonido casi igual a la **u**, pero con los labios relajados como en la posición para pronunciar la **i**. Ejemplo: **já'aci'ise** “cauques”.

La **j** del cora es más suave que la **j** del español y se pronuncia más al frente. Ejemplo: **jarí** “quiote de maguey”.

Las letras **ny** y **ty** se pronuncian con la lengua aproximadamente en posición para pronunciar la letra **d** del español. Es decir, la lengua está colocada directamente atrás de los dientes y un poco extendida. Ejemplos: **cány'a'a** “borrego”; **tyapi** “pulga”.

La **r** se pronuncia con la punta de la lengua volteada hacia atrás y después volteándola hacia el frente. Ejemplo: **muáre'eri** “difícil”.

La **tz** se pronuncia como la **tz** de la palabra náhuatl **Netzahualcóyotl**. Ejemplo: **tzi'i** “perro”.

La **x** se pronuncia como en el nombre del dios azteca **Xipe Totec**. Ejemplo: **xúuxu'u** “flor”.

El saltillo (!) es una pequeña detención de la voz en la pronunciación de la palabra. Ejemplo: **cú'ucu'use** “culebras”.

En la escritura del cora, es necesario indicar cuáles vocales se pronuncian alargadas. Esto se hace escribiendo dos veces la misma vocal. Ejemplo: **súcu'uri** “blusa”.

Se usa el acento sobre la vocal (´) para indicar el tono alto y distinguirlo del tono bajo. Ejemplos: **mí'ichi** “está muerto”; **mi'ichí** “un muerto”.

Índice de los libros del Nuevo Testamento

San Mateo	1
San Marcos.....	81
San Lucas.....	133
San Juan	219
Los Hechos.....	282
Romanos	359
1 Corintios.....	396
2 Corintios.....	427
Gálatas.....	448
Efesios.....	460
Filipenses	472
Colosenses.....	480
1 Tesalonicenses.....	488
2 Tesalonicenses.....	495
1 Timoteeyu	499
2 Timoteeyu	509
Tito	516
Filemón	521
Hebreos	523
Santiago.....	549
1 San Pedro	558
2 San Pedro	568
1 San Juan	575
2 San Juan	584
3 San Juan	586
San Judas.....	588
Apocalipsis.....	591

Ain ti ra'uyu'uxaca'a aijna i San Mateo cime'en aijna i Jesuciriistu'u

Aime i vaujsimua'acistyamua'ame'en aijna i Jesús

(Lc. 3:23-38)

1 Ai mu ain pueen i vaujsimua'acistyamua'ame'en aijna i Jesús, ti ajta i'i Ciriistu'u i ti aime jetze a'iraanye aijna i David tyaacan, ajta aijna i Abraham tyaacan.

2 Abraham pu rape'eric'a'a aijna i Isaac. Ajta aijna i Isaac, ai pu rape'eric'a'a aijna i Jacobo; ai pu aime tipe'eristyamua'a a'araa aijna i Judá, majta seica i maj ihuaamua'ame'en pueen i Judá. **3** Ajta Judá aime pu tipe'eristyamua'a a'araa, i mej meyan antya'arujca'a ticin Fares, ajta aijna i seij Zara. Ajta i hua'anaanaci'i, ayaa pu antyahuaaca'a ticin Tamar. Ajta aijna i Fares, aij pu tipe'eri a'araa i Esrom. Ajta Esrom pu rape'eric'a'a i Aram.

4 Aram pu rape'eric'a'a aijna i Aminadab. Ajta Aminadab pu rape'eric'a'a aijna i Naasón. Ti'i'iqui Naasón tipe'eri a'araa ti ayan antyahuaaca'a ticin Salmón.

5 Ajta aijna i Salmón, ai pu rape'eric'a'a aijna i Booz. Ayaa pu antyahuaaca'a i naanajra'an i Booz ticin Rahab. Ajta aijna i Booz, ai pu rape'eric'a'a aijna i Obed. Ajta ayan antyahuaaca'a i naanajra'an aijna i Obed ticin Rut. Ajta aijna i Obed, ai pu rape'eric'a'a aijna i Isaí. **6** Isaí pu rape'eric'a'a aijna i David, i ti ajta tye'entyajrupi i rey cime'e.

Aijna i David tyaacan, jamuan aijna ti ajta ira'ara'an pueenya'a aijna i Urías, ai mu tipe'eri mua'araa aijna ti ayan antyahuaa a'araa ticin Salomón.

7 Salomón pu rape'eric'a'a aijna i Roboam. Ajta aijna i Roboam, ai pu pe'erira'an pueenya'a i Abías. Ajta aijna i Abías, ai pu rape'eric'a'a aijna i Asa. **8** Asa pu rape'eric'a'a i Josafat. Ti'i'iqui Josafat tipe'eri a'araa ti ayan antyahuaaca'a ticin Joram. Ajta aijna i Joram, ai pu rape'eric'a'a aijna i Uzías. **9** Ajta aijna i Uzías, ai pu rape'eric'a'a aijna i Jotam. Ajta Jotam pu rape'eric'a'a aijna i Acaz. Ajta e'eyan aijna i Acaz tipe'eri a'araa aijna i Ezequías. **10** Ezequías pu rape'eric'a'a aijna i Manasés. Ajta Manasés pu rape'eric'a'a aijna i Amón. Ajta aijna i Amón, ai pu rape'eric'a'a aijna i Josías. **11** Ajta aijna i Josías, aime pu tipe'eristyamua'a a'araa i Jeconías, majta aime i maj ihuaamua'ame'en pueenya'a aijna i Jeconías. Ti'ij Josías tipe'eristyamua'a a'araa, seica mu a'uva'aju'un. Mati'ij mi aime a'uvi'iti i maj Israel a'uchaatima'aca'a. Au mu a'hua'a huaja'uvi'iti seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Babilonia.

12 Mati'ij meyan huaja'uvi'iti, aj pu'i Jeconías seij tipe'eri a'araa ti ayan antyahuaaca'a ticin Salatiel. Ajta aijna i Salatiel, ai pu rape'eric'a'a aijna i

Zorobabel. ¹³Zorobabel pu rape'eric'a'a aijna i Abiud. Ti'ijta i ain Abiud rape'eri a'araa aijna i Eliaquim. Ajta aijna i Eliaquim, ai pu rape'eric'a'a aijna i Azor. ¹⁴Ajta aijna i Azor, ai pu rape'eric'a'a aijna i Sadoc. Ajta aijna i Sadoc, ai pu rape'eric'a'a aijna i Aquim. Ajta aijna i Aquim, ai pu rape'eric'a'a aijna i Eliud. ¹⁵Ajta aijna i Eliud, ai pu rape'eric'a'a aijna i Eleazar. Ti'ijta'i aijna i Eleazar tipe'eri a'araa aijna i Matán. Ajta, aijna i Matán, ai pu rape'eric'a'a aijna i Jacob. ¹⁶Jacob pu rape'eric'a'a aijna i José, aijna ti Mariiya tyevi'itinya'a. Ai pu ain pueen ti naanajra'an pueenya'a aijna i Jesús, i maj meyan ratamua'amua ticin Ciriistu'u.

¹⁷Aij mu cin meyan ara'asicaa a'achu cumu tamuaamuata'a japuan muaacua i maj jetzen a'iraanye aijna i Abraham tyaacan. Ai pu ain pueen i tu'uve'etyajti aijna i David. Majta meyan che'eta mana'a ará'axcaa aime i maj hua'a jetze a'iraanye aijna i David tyaacan. Aime mu a'uví'iti aime i mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a aujna a'ahua'a Babilonia. Ayaa mu che'eta mana'a ará'axcaa tamuaamuata'a japuan muaacua ti'ij huanu'eihuaca'a aijna i Ciriistu'u.

Ti'ij Jesús a'unu'ihuaca'a

(Lc. 2:1-7)

¹⁸Ayaa pu eenye'equ'e a'unu'ihuaca'a aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. Ai pu naanajra'an, aijna i Mariiya, pu'uri huataura'acaa i runyuuca cime'e ti ij huatyeviche'en aijna jamuan i José. Mati'ij cai xi naimi'li huatya'aca, aj pu i a'utasejre i pa'ari'i jucaara'an jetze. Ai pu ayan raaruu cime'en i muáre'eri'lira'ara'an aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ¹⁹Ajta nu'u ain ti ratyévi'itinyáa a'ame, aijna i José, ri'i pu ti'itevistacaa. Capu raxe'eva'acaa ti ayan pueijtzi raata'an me eijre'e hua'a tzajta'a i tyaite. Ma

ajta, ai pu ayan raxe'eva'acaa ti ma ruuraini aviitzi cime'e. ²⁰Ti'ij raaxa'ap'i'ntare ti ayan huarini, aj pu'i seij tevi huatasejre i jemin i cutzítzajta'a. Ai pu ain pueen saij ti ti'ivaire'e i tajapua. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—José, muua paj i'i huaacixa'ara'an i David tyaacan, capaj ratziinya'a paj ra'anvil'itin a'u pe e'eché a'ini i ti a'utasejre i jucaara'an jetze, aij pu cime'en huanye'j i muáre'eri'lira'ara'an i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ²¹Ai pu tyaataan tiyauj a'ame. Ayaa xu nu'u raatámua'ati ticin JESUS, a'ini ai pu ain pueenya'a a'ame i ti hua'a japua nyuuni i rutyaitestyamua'a i mej meri autyajturaa i Dioj jemi. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

²²Ayaa pu tyuju'urij ti ij ayan tya'araurasten a'ij ti ajmi'li tyu'utaxajtaca'a aijna i a'ati ti ti'ixaxa'ata'a i tavastara'a jetze ma'acan.

²³Ayan ticin:

Pa'ari'i pu nu'u huatasejre'esin i jucaatze'en aijna jetze i jiita'a ti cai xi a'ati ratyevi'itin.

Tiyauj pu nu'u a'ame tyaataan.

Aj mu mi meyan raatámua'atzi ticin Emanuel.

Aijna i nyuucarijra'a ticin Emanuel, ayaa pu huataujmua'a ticin: Dioj pu tajamuan ya huaca.

²⁴Ti'ij huaji aijna i José, aj pu i ayan huarij a'ij ti tiraata'ixaa aijna i a'ati ti ta japua ti'ivaire'e. Ti'iqui ya'uvi'iti i ruche. ²⁵Ma ajta, capu jamuan huahui asta cai huanu'eihuaca'a aijna i pa'ari'i ti tyaata'a. Mati'ij mi meyan raatamua'a ticin JESUS.

Mati'ij u ya'amuaaraca'a aijna i Jesús aime i mej eihua támua'arajcaa

2 Au pu a'unu'ihuaca'a aijna i Jesús, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Belén. Au pu ajtyama'acan aijna i chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa

ticin Judea. Ajna ti ain a'unu'ihuaca'a i Jesús, au pu ti'tiyavaaca'a i rey cime'e ajjna i Herodes. Mati'ij mi seica Jerusalén e'ire'enye i maj eihua támua'arajcaa. U jetze pujme'en mu a'araaci a'uti e'ijnyeyi i xicaj. ²Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i i Herodes meyan ticin:

—¿A'uní a'ij een ajjna i hua'a rey i maj Israel jetze ajtyama'acan, ajjna ti auchan huanu'eihuaca'a? Ajna a'ahua'a a'uti e'ijnyeyi i xicaj, aujna a'u tyej e'eche, xu'ura'ave tu huaseij ti a'utátzaarajraa ajjna cime'e ti huanu'eihuaca'a. Aij tu cin tyaun a'uva'aju'un tyej ti ri'i tiraatyáanajche.

³Ti'ij raamua'areeri'i ajjna i rey, ajjna i Herodes, eecan pu ti'ijmua'astíraa ajjna cime'e. Majta, i tyaite i maj Jerusalén a'uchaatima'acaa, naimi'i mu ti'itziinya'acaa. ⁴Ti'iqui Herodes hua'utajee najmi'ica i maj tihue'ijte'e aime i maj ti'ivaire'e hua'ateyujta'a, majta i maj tihua'amua'atyahua'a i tyaite a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'uni nu'u á'anue'ihuan ajjna i Ciriistu'u?

⁵Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Aujna u Belén, i chajta'a ti aun a'ajtyáama'acan aujna a'ahua'a u Judea, a'ini ayaa pu ajmi'i ra'uyuxaca'a ajjna i a'ati ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. ⁶Ayan ticin:

Muan mi saj Belén a'uchaatime,
aujna chuejra'a japua ti aun
auucá'a u Judá,

ijji, muan xu xaa sain pueen i saj
eitze'e cile'en cin ti'ijta.

Ma ajta, majca'i huayee, seij pu
a'amua jetze nú'eihuan ti
va'acan cin tyu'utaijta.

Ai pu antyujmua'aréera a'ame hua'a
cime'e i nyetyaitestyamua'a, aime
i maj Israel jetze ajtyama'acan.

⁷Aj pu i Herodes huaja'utajee aviitzi cime'e aime i maj eihua támua'arajcaa. Ti'iqui ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'achuni ari a'atee ti
huaja'utaseijre ajjna i xu'ura'ave?

⁸Ajta e'eyan ihua'utáij maj a'uciine aujna u Belén. Ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu, sata'aj yá'uhuauni tyamua'a naa saijna i pa'ari'i. Sati'ij raatyau'n, aj xu si mu a'uva'aju'un sata'aj naata'ixaate'en, nyata'aj nyajta inyaa á'ume'en, nyata'aj ri'i tiraatyajtuuani.

⁹Mati'ij raanamujari'i majjna i rey, aj mu mi a'ucij. Ajta ain xu'ura'ave ti a'utaseijre aime jemi aujna seij chuejra'a japua a'u ti e'ijnyeyi i xicaj, ai pu anacai huama'acaa. Ti'iqui an a'ujcháxi i chi'i japua a'u ti a'ij e'enya'a ajjna i pa'ari'i.

¹⁰Eecan mu huataujtyamua'ave mati'ij raaseij majjna i xu'ura'ave. ¹¹Mua'antenyéesima'acaa mu u chi'lita, mati'ij mi raaseij i pa'ari'i jamuan i naanajra'an. Aj mu mi titunutaxi'in. Tyamua'a mu naa ri'i tiraata'a. Mati'ij mi tye'enticúunaxi tyu'ujcaaja, ai mu raatapueijve ti'iti ooro, majta ti'iti citzive'eri, majta ti'iti cuaane'e ti ayan antyahuaa ticin mirra. ¹²Majta e'eyan tyu'umaaracaa ti nu'u Dioj hua'uta'ijmijri'i maj nu'u cai huara'aciine ajjna jemi i Herodes.

Aij mu cin seij jetze a'ucij i juye mej mi a'uré'enyen maujna chuejra'a japua a'u mej e'echajca'a.

Cime'en i maj huatauruu maujna u Egipto

¹³Mati'ij a'ucij aime i maj eihua támua'arajcaa, a'ati pu huataseijre ajjna jemi i José ti'ij ti'imaaracaa. Ajjna i a'ati, ai pu ain pueenya'a seij ti ti'ivaire'e u tajapua. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ajchesi. Pata'aj ra'anvi'itin pajna i pa'ari'i, pajta i naanajra'an. A'ura'a pata'aj raatyá'avaa mi pa'ari'i, pajta i naanajra'an. Hua'amvi'itichi aujna Egipto. Sata'aj saun a'uté'en

asta nyana'ajcai nyajtahua'a ámuata'ixaate'en a'anaj ti huatari'iristari saj ya uvé'enyen seyajna. Ayaa xu huarini a'ini aijna i Herodes, ai pu rahuauni i pa'ari'i ti i raaje'ica. — Ayaa pu tiraata'ixaa.

¹⁴Ti'iqui ájche i José. Ya'uvi'iti aijna i pa'ari'i, ajta naanajra'an. Ajta ain hua'a jamuan pu á'uraa ajna tica'ari tzajta'a. Au mu a'ará'a aujna Egipto. ¹⁵Au mu e'etyee asta cai huami'i aijna i Herodes. Ayaa pu aijna cin huarij ti'ij aráurasten i nyuucari ti cime'en ayan ajmi'i tyu'utaxajta'a saij ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan ticin: “U nu ya'utajée i niyauj aujna Egipto.”

Herodes pu raatajtaca'a maj hua'ucui'ini i ti'irii.

¹⁶Ti'ij Herodes raamua'areeri'i maj raatyaamue'iti aime i maj eihua támua'arajcaa, eecan pu huatanyu'ucaca'a. Ti'ij ij ra'utamua'areeri'i a'ij mej tyu'utaxajta'a aime, aj pu i Herodes tyu'utajta'a maj nu'u hua'ucui'ini najmi'ica i ti'irii mej tyetyaca i maj meyan rajchaitimee hua'apua ninye'ira'a muuci pujme'en. Najmi'ica mu huaja'ucuii au maj Belén e'echajca'a, majta i seica i maj a'imi antachátima'acaa. ¹⁷Ayaa pu tya'arauraste aijna i nyuucarijra'a ti cime'en ayan ajmi'i ra'uyu'uxaca'a aijna i a'ati ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Jeremías. ¹⁸Ayan ticin:

Ayaa pu tyu'unamuajri'i aujna a'ahua'a u Ramá,

Maj ruyeinyaca'a, majta eihua ruxaamijtya'acaa.

Aijna i Raquel, ai pu seij ain pueen i maj ruyeinyaca'a.

Ruyajmua'a pu cime'en ruyeinyaca'a.

Capu raxe'eva'acaa maj ri'i tiraatejeeve aijna cime'e i maj

meri cai che'e ma'a a'ahua'a i yaujmua'ame'en. — Ayaa pu'u.

¹⁹Aru ti'ij ari huami'i aijna i Herodes, saij pu ajta huataseijre aijna jemi i José ti'ij ti'imaaracaa. Ai pu ain pueen saij ti ti'ivaire'e tajapua i tavastara'a jemi. Ayaa pu ain tiraata'ixaa ticin:

²⁰—Ajchesi. A'anvi'itichi hui aijna i pa'ari'i, pajta i naanajra'an. Sata'aj ja'uciine saujna chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Israel. Pu'uri'i huami'i i ti raje'icatami'icaa aijna i pa'ari'i. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

²¹Ti'iqui ajchee aijna i José. Aj pu'i ya'uvi'iti aijna i pa'ari'i, ajta naanajra'an. Au mu a'ará'a maujna Israel. ²²Ma ajta ain José, ayaa pu raamua'areeri'i ti nu'u ain Arquelao tie'ijta'ca ruya'upuaci'i jetze ma'acan, aijna i Herodes tyaacan. Ajta pu Dioj raata'ixaa ti'ij ti'imaaracaa. Aij pu cin ti'itziinya'acaa ti aun a'ara'asti, aujna Judea. Ti'iqui aun a'ará'a ti jetzen ajtyama'acan aujna Galileeya. ²³Ti'ij aun a'ará'a, au pu a'ahuauchejte, chajta'a jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Nazaret. Au pu huayeijxi. Ayaa pu tyuju'urij ti ij ayan aráurasten a'ij mej tyu'utaxajta'a aime i mej mejmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Meyan ticin: “Ayaa mu raatámua'atzi ticin Nazaret ti e'ema'acan.”

Juan pu nu'u hua'amuai'ihuacara'a aujna a'u ti cai é'e ti'iti

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 Ajna'imi aj pu a'utaseijre a'u ti cai e'e ti'iti aijna i Juan ti hua'amuai'ihuacara'a. Au pu tihue'ixaatya'acaa. ²Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj saique tyu'umua'ati i a'amua tzajta'a a'ini pu'uri hui tin ajna tyaja'ure'enyajsin ti Dioj iyan tyu'utajta nain japua i chaanaca.

³Aijna i Juan, ai pu ain pueenya'a ti cime'en raataxajta'a ajmi'i aijna

i a'ati ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Isaías. Ayan ticin:

A'ati pu u e'ejíhúa a'ame aujna a'ahua'a a'u ti cai e'e ti'iti.

Yaa pu ti'ixa ticin:

“Naa xu ri'i huaujajcuare'en, mi a'amua tzajta'a, muan, a'ini tavastara'a pu ya uve'enyajsín.

Caxu a'ij yá'unamuajra.”

⁴Ajta aijna i Juan, ayaa pu é'enyaa'a ti'itéchajca'a ciixuri ti itzijhua, cameeyu'u ju'uxa'a cime'e. Ajta tipuaasica'a, navij ti rumua'ati. Ajta nu'u huatuna'ise cua'acara'a, ajta sarate, itzitá maj xuua. ⁵Majta main i maj a'imi a'uchaatima'acaa, najimi'i mu e'ire'eninyeíca'a a'u ti a'utyavaaca'a i Juan. Au mu a'aráci'ica'a tij na'a a'u ti huatyacá'a aujna chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Judea, majta seica i maj maun e'eché aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jerusalén, majta i seica i maj maun e'ema'acan a'u ti a'atamí'iyi i atya'ana ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jordán. Au mu a'ure'eninyeíca'a mej mi raanamua. ⁶Cime'en mu'u tyu'utyétzaahuate i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, aj pu'i Juan hua'amai'ihuaca'a i atya'anara'an jetze i Jordán.

⁷Ma ajta i Juan, ti'ij aime huaseij i mej meyan antya'aruu ticin fariseos, majta i mej meyan antya'aruu ticin saduceos, ti'ij ain hua'useij i maj eihua a'ava'aju'unca'a mej mi huaujmuai'ihua, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan mi sej ti'ihue'itaca, ¿ni tzaa seri ti'itese'e ti cai Dioj pueijtzi amuaata'an? ¿A'atani amuaatá'ixaa sej si seyan rici? ⁸Ri'i xu'u seijna cime'e mej mi raamua'aree i tyaite sej seri tzaahuati'ira'a cin ti'imua'atze.

⁹Caxu seyan ti'imua'atze i a'amua tzajta'a yee: “Ayej ti'ayajna ti naa titaatyavaire'en a'ini tyan tu i'i

huacixa'astyamua'ame'en aijna i Abraham tyaacan.” Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayej ti'ayajna ti Dioj raayi'iti ti ri'i raarátatza i tetej matij i huacixa'ajstyamua'ame'en aijna i Abraham tyaacan. Capu ti'iti a'ij tyajamuaatyavaire'esin sej seyan huanyej saijna jetze i Abraham tyaacan. ¹⁰Pu'uri tyaja'ure'enyajsín vejl'i'itan ajna xicajra'a jetze a'anaj ti pua'a amua'ajtyá'axi'isin i Dioj ca'anin cime'e. Ayaa pu á'amuaruuren cumu tij a'ati ciye tyé'ijveichixi'in tyapueij cime'e. Nain i ciye ti cai ti'itaaca, ai pu tyé'ijveichixi'isin, ti'iqui ra'antyataira. Ayaa pu che'eta na'a tyajámua'ajtyá'axi'isin muejmi. ¹¹Aru inyaa, nyaa nu ámuuamua'i'ihuaca'a jaj cime'e mej mi raamua'aree i tyaite sej seri saique tyu'umuá'a i a'amua tzajta'a. Ma ajta, ain ti hui nyahuarita'a ye e'leve'eme, ai pu eitze'e raayi'iti nyacai inyaa. A'ini nyaa nu cile'enyaa'a cin ti'ityejvee i jemin, capu ayan naavijte'e inyeetzi nyaj rajtai'ipi'in i ca'acaira'an. Ma ajta'i ain, seij pu huataiti ti huatyaturan muejmi jemi. Ajta ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu utya'asin mi a'amua tzajta'a. Ajta aijna ti hui nyahuarita'a ye e'leve'eme, ai pu ri'i á'amuaruuren. ¹²Ayaa pu te'eme. Xuee ti a'ati ari ru'itya'i i ti cin ra'anaaca'atzi i triigu. Ai pu ru'iratu'isin i xairi pua'aque. Ajta aijna i imue'eri, rajsaire'esin u chi'ta. Ajta i xairi, tajj jetze pu an yá'uraaxijsin i ti cai a'anaj á'amí'ica. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Juan.

Ti'ij Juan raamuai'ihuaca'a aijna i Jesús

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Aj pu i Jesús huataseijre. Au pu a'arajraa aujna chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Galileeya ti'ij Juan raamuai'ihua atya'ana jetze ti ayan antyahuaa ticin Jordán. ¹⁴Ajta aijna i

Juan, ayaa pu ti'imuaajcaa ti raata'ijmi. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—¿Ni muua peyan ye ve'eme inyeey jemi? Eitze'e pu raavijte'e pej peyan náamuai'ihua inyeetzi.

¹⁵Ma ajta ain i Jesús, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Che'e ayen eenye'en. Ayaa pu hui tiraavijte'e tyej teyan huarini tyej ra'ara'astijre'en tyaijna cime'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj.

Aj pu i Juan raamuai'ihuaca'a i Jesús.

¹⁶Ti'ij raamuai'ihuaca'a, aj pu'i Jesús a'itáaraa a jaata'a. Cime'en pu'u a'itáaraa, ti'iqui antácuunyaraca'a i tajapua ti a'utyájmuaa. Ti'iqui ii raasej ti a'icama'acaa aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ayaa pu seijra'acaa tij cucui'i. Ti'iqui i japuan aujyeijxi. ¹⁷Ajta e'eyan nyuucari huanamuajri'i ti ute'e uj e'icanamuajre'e. Ayan ticin:

—Niyauj paj pirici i nyaj mue'ixe'eve'e. Eecan paj hui naa ri'i naata'a i nya tzajta'a.

Tiyaaru'u pu tyu'utyese ti raamue'itin aijna i Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 Ti'iqui ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ya'uvi'iti aijna i Jesús i jiri jetze ti'ij ain tiyaaru'u tyu'utese'en ti raamue'itin aijna i Jesús.

²Ajta ain Jesús, au pu e'etee a'achu cumu hua'apuate xicaj ti cai ti'icua'a. Aj pu i huata'icuataca'a. ³Ajta e'eyan ain tiyaaru'u e'ire'enye aijna i Jesús jemi ti ij raamue'itin. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a peyan yaujra'an pueen i Dioj. Pata'aj raataijte'en amijna mi tetej ti'ij pan huatyáujtaahua.

⁴Ajta Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: “Capu ai na'a ruxe'eve'e i pan ti cin tya'utaviicue'i i tevi, silu ajta pu ain ruxe'eve'e nain i nyuucari ti e'ema'acan i Dioj jemi.”

⁵Ti'iqui ain tiyaaru'u ajtahua'a ya'uvi'iti aijna i Jesús anna Jerusalén. Teyuu pu japuan ra'antítuaa a'u ti avá'apa'atzara'a. ⁶Ajta ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a hui yaujra'an paj pueen i Dioj, ancájvetzi, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin:

Dioj pu huaja'utaiti i mej títyatáti i jemin mej mi muáachain.

Majta mueetzi mamuá'atini rumuajca'a cime'e.

Aime mu a muaatejchajtza ti'ij cai ti'iti a'ij muaruuraa.

⁷Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ma ajta, ayaa pu che'eta na'a ayan te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin: “Capej peyan tirá'axaahuari'ira ti'iti cime'e ti Dioj ayan ti'iti cin huarini.”

⁸Ajta ain i tiyaaru'u, ajtahua'a pu ya'uvi'iti a'ahua'a yee jiri jetze ti ajtee. Aj pu i raataseijra nain japua, tij na'a seij chuejra'a japua a'u maj a'uchaatime i tyaite. Raataseijra a'achu ti va'ati aun huatacá'a. ⁹Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Nain nu muatapueijve'esin nyeijna ti pua'a peyan huarini paj titunuta, pej pi'i natyanajche.

¹⁰Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aricu, muua paj ji'i tiyaaru'u, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin: “Sata'aj raatyaanajche saijna i tavastara'a i a'amua Dioj. Ai xu'u huatyávaire'en.”

¹¹Aj pu i á'uraa aijna i tiyaaru'u. Capu che'e a'ij ráaruu. Mati'ij mi huataseijre i mej títyatáti i tajapua mej mi raatyavaire'en maijna i Jesús.

Jesús autyejche ti tyu'umuare'en u Galileeya

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Ti'ij Jesús raamua'areeri'i ti aityanami'ihuaca'a aijna i Juan, aj pu'i á'uraa aujna chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Galileeya. ¹³Au pu a'arajraa aujna Nazaret. Ti'iqui aun

a'ucáanye aujna Capernaum, chajta'a ti a'utacá'a aujna ti a'avastime i jaj ti a'utacá'a ajna vejli'i seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Zabulón, ajtahua'a seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Neftalí. ¹⁴Ayaa pu tyuju'urij ti ij ayan aráurasten a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan aijna i Isaías.

¹⁵Ayan ticin:

Ayaa pu te'eme aujna chuejra'a japua a'u mej e'eche i tyaite i maj cai Israel jetze ajtyama'acan, aujna ti huatacá'a u Zabulón, ajta i seij chuejra'a japua u Neftalí, ajta seij i juye ti aun e'etyényana a'u ti a'avastime i jaj ti ve'e, ajta utavan pujme'en i Jordán, ajta u Galileeya a'u maj a'uchaatime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan.

¹⁶Aime i tyaite, a'ini capu hua'a jemi raatyajtuaa i mej seijra'acaa i tica'ari tzajta'a, ai mu raaseij ti u a'ajátzaca'a, tyamua'a náa, majta aime i maj a'uchaatima'acaa a'u maj yajpuéijtzica'a, ayaa mu e'enyala, xuee maj cuj mi'ichica'a, a'ini ayaa pu hue'eenya'a, xuee ti huatica'a. Aj pu'i hua'a jetze huatátzarajraa.

—Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

¹⁷Ti'iqui ain Jesús autyejche ti tihua'amua'aten. Ayaa pu tihue'itixáatya'ajraa ticin: —Sata'aj saique tyu'umua'ati i a'amua tzajta'a a'ini pu'uri tin tyaja'ure'enyajsin ti tyu'utajta i Dioj iian chaanaca japua.

Jesús pu hua'utajee i maj hue'itépuaca'a, i maj muaacua
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸Ajta i Jesús, aa pu e'ejtyama'acaa ajna vejli'i ti a'avastime i jaj ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Galileeya. Ti'ij

i aime huaseij i maj hua'apua i maj ru'ihuaamua'a pueen. Aime mu ain pueen aijna i Simón, ajta juutzajra'an aijna i Andrés. Ajta aijna i Simón, ayaa mu majta ratamua'amua ticin Pedro. Ai mu xajmua'ari cin hue'ité vivi'iracaa. Ayaa mu'u t'ijri'irajcaa aime. ¹⁹Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Mu sa'utauriyi'i nyeetzi jemi. Nyaa nu tyajá'amuamua'aten sej si cai che'e seyan hue'ité tí'iviivi'ira'an silu tyaite xu'u si tisaire'esin inyeetzi jemi.

²⁰Cime'en pu'u ayan tihua'uta'ixaa, aj mu mi raatapua'ajta'a. Mati'ij mi atyaja'upítiraa i xajmua'ari, mati'ij mi a'ucij jamuan.

²¹Ti'ij ijta'i a'ayee a'uré'enyee.

Ajtahua'a pu hua'apuaca huaseij i maj ru'ihuaamua'a pueen. Saij pu ayan antyahuaa ticin Jacobo. Ajta i juutzajra'an, ayaa antyahuaa ticin Juan. Ai pu hua'ape'eri i Zebedeo. Au mu a'arátya'acaa i canuuhua'a jetze. Hua'a jamuan pu arácatii i hua'ataata. Xajmua'ari mu ri'i ti'iruujca'a ti ti'isujtza'ani. Ti'ij i Jesús hua'utajee mej mi jamuan á'ujhua'anyee'en. ²²Aj mu mi raatapua'ajta'a. Mati'ij mi aiticij i canuuhua'a jetze. A mu yáurai i rutaata. Mati'ij mi a'ucij jamuan i Jesús.

Eihua pu tihua'amua'ate aijna i Jesús i tyaite
(Lc. 6:17-19)

²³Ti'ij ain i Jesús autyejche ti á'ucha'acanyee'en nain japua tij na'a au ti huatacá'a u Galileeya, ai pu tihua'amua'atyahua'a i tyaite tij na'a ti seijre'e hua'ateyuu tzajta'a. Ai pu cin tihue'ixa'atyahua'a i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj ti tie'ijta nain japua i chaanaca. Ajta Jesús tihua'uhuaa najjmi'ica i mej t'icucui'i. Capu ti'iseicaj na'a i cui'ini'ira'a. Ai pu nain cin tyu'uhuaataca'a. ²⁴Aj mu mi raamua'areeri'i tij na'a aun ti huatacá'a seij i chuejra'a japua ti ayan

tyaja'arajtyahuaa ticin Siria. Aij mu huámua'areeri'i a'ij ti ti'itij huáruu aijna i Jesús. Mati'ij mi u huaja'araavi'iti i mej ti'licucui'i, ti ti'imui'i i cui'ini'ira'a. Seica mu huapi'i tí'licucui'icaa, ajta seica, capu huá'aca'anisti'iraca'a. Ajta seica, tiyaaru'u pu hua'a tzajta'a seijra'acaa, majta seica i ti hua'acátyauunyéjma'acaa, majta seica mu ciyaaxavi'i. Naijmi'ica pu tihua'uhuaa. ²⁵Eihua mu ajtyáxiiraca'a i tyaite, i maj maun a'araaci aujna chuejra'a japua u Galileeya. Majta seica, au mu a'araaci ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin tamuaamuata'a ti chajta'atajme, majta seica majna a'ahua'a u Jerusalén, majta seica tij na'a aun ti huatacá'a u Judea. Seica mu majta a'itacij i maj utavan pujme'en e'echajca'a u Jordán. Eihua mu jamuan á'ujhua'anya'a.

I nyuucari ti Jesús hua'uta'ixaa i jiri jetze

5 Ti'ij hua'useij i tyaite maj eihua muil'icaa, aj pu'i antiraa i Jesús i jiri japua. An pu a'ujyeijxi. Mati'ij mi aime i maj á'ujhua'anya'a jamuan, ai mu ajtyáxiiraca'a. ²Aj pu i autyejche ti tihua'umua'aten.

I nyuucari ti tamuaamuata'a ara'ase i maj cin ramua'aree ti Dioj ri'i tihua'aca

(Lc. 6:20-23)

³Ayan ticin:

—Miche'e huaujtyamua'ave'en eihua i maj ru'umua'aree i ru tzajta'a maj cai a'ij ti'ijviicue'i i Dioj jemi, a'ini ai mu maun huatyáuu mua'aju'un i Dioj jemi.

⁴Miche'e huaujtyamua'ave'en eihua i maj ruxaamiste'e maijna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi a'ini Dioj pu ri'i tihua'uta'asin.

⁵Miche'e huaujtyamua'ave'en eihua i maj ri'i tya'ujmuajca i ru tzajta'a i Dioj jemi, a'ini ai mu ra'ancura'asin aijna

chuejra'a ti cime'en Dioj tya'ataujratziiri'i ti hua'luta'an.

⁶Miche'e huaujtyamua'ave'en eihua i maj rahuauca, majta i maj eihua raxe'eve'e, mej mi meyan huarini a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi, a'ini Dioj pu ayan hua'aruuren mej mi meyan ra'ara'astijre'en.

⁷Miche'e huaujtyamua'ave'en eihua i maj hua'acu'uve i seica i ru'ihuaamua'a, a'ini Dioj pu hua'ancu'uvajxi'isin aime.

⁸Miche'e huaujtyamua'ave'en eihua i maj uraré'en seijre'e i ruxajnyu'uca jetze, a'ini ai mu rasejran i Dioj.

⁹Miche'e huaujtyamua'ave'en eihua i maj rahuauhuaa maj cai nya'usa'a, a'ini ayaa pu Dioj hua'utamua'atzi ticin: “Niyaujmua'a.”

¹⁰Miche'e huaujtyamua'ave'en eihua i mej rajpueitzi mua'aye'i maijna cime'e maj meyan rici a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Nain pu xaa tihua'aci'iti aujna a'u ti e'eseijre'e i Dioj.

¹¹Sata'aj huaujtyamua'ave'e satij sana'a pua'amua muan, ti pua'a main i tyaite meyan a'ij pua'a tyaja'amuaxajta, majta a'ij pua'a a'amuaruure na'ari hue'itzi cin tyajaamuaxajtzi'i maijna cime'e sej ti'ixaxa'a nyeezzi jetze ma'acan. ¹²Sata'aj huaujtyamua'ave'e. Caxu ruxaamistya'a, a'ini eihua pu tyajamuaaci'iti i tajapua Dioj ti e'eseijre'e. Ayaa mu che'eta mana'a hua'uruu aime i mej mejmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

Maj nu'u meyan maijna cin ti'ivaire'e mej mi ri'i hua'aruuren aime i mej yan japuan seijre'e

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³Ayaa xu hui ti'ivaire'e hua'a tzajta'a i tyaite tij ajta ti'ivaire'e i unaj i maj cin tí'licacare i cue'ira japua. Aijna i unaj ti'ivaire'e ti'ij cai huatyépete i hue'ira'a. Ma ajta, ti pua'a huatyáru'una, aj pu'i ráxi'isin i ti a'ancaca. ¿A'ini auj ti'iri'iri ti'ij ajtahua'a ancaca a'ara'ani? Capu che'e a'ij ti'iri'iri, a'ini pu'uri ráaxi'i

i ti ancaca. Ayaa pu'u qui ti'livaire'e mej mi ma rúuraaxin, mej mi majta raatzínajye'ican i tyaite. Ri'li xu'u muan ti'ij cai ayan che'eta na'a á'amuaruuren mvejmi.

¹⁴Ayaa xu seijre'e hua'a tzajta'a i tyaite tij tatzari ti a'ati an ya'újche ti ij a'imi a'atanyeeri'icij nainjapua iiyan chaanaca japua. Ajta, chajta'a ti a'utáca i jiri jetze, capu ri'iri ti huatáuravaa.

¹⁵Ajta, capu a'ati ayan cantiira'a antítaiira ti ij aun ya'utyárujte'en i utaatzi jete, silu an pu ya'ujchájta ánimi ti'i a'imi a'atanyeeri'ici hua'a tzajta'a i maj uraati u chi'ita. ¹⁶Aij pu cin, ti pua'a ti'iti a'ij saruure muan, sata'aj hui seyan raaruuren me eijre'e hua'a tzajta'a i tyaite mej mi raamua'aree sej seyan rici saijna cime'e i ti i'ixa'api'in. Aj mu mi xaa ri'i tiraatyajtuaani i Dioj.

Aijna i nyuucari i maj cime'en ti'ijta

¹⁷Caxu seyan ti'imua'ajca i rutzajta'a yee nyaa nu ra'antipua'arite'esin nyaajna i nyuucari ti raatyajtua iteyjmi jemi aijna i Moisés tyaacan, nyajta i mej raataxajta'ca a'aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Canu nyaajna cin a'uve'eme nyej ni ra'antipua'arite'en nyaajna i nyuucari. Canu xaa nya'u. Ayaa nu een cin a'uve'eme nyej ni raanajimi'ire'en.

¹⁸Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, meenti auj seijre'e ti yan seijre'e iiyan chaanaca japua, ajta i ti e'eseijre'e ute'e u tajapua, capu hui ti'iti a'uváijtzi aijna jetze i maj ra'uyu'uxaca'a i yu'uxari jetze, capu ti'iti, ti pua'a leetra na'a, na'ari i ti ra'avá'araráatjazme. ¹⁹Aij pu cin, ti pua'a a'ati cai ra'ara'astijre'en seij i nyuucari ti ayan tye'eyu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze, ti pua'a ajta ain tiraamua'aten seij i a'ati ti ayan che'eta na'a cai ra'ara'astijre'en aijna, Dioj pu jemi ayan amiteere ti cai ti'itij vaire'e

aijna i a'ati aijna u tajapua. Capu amin a'ij ti pua'a cai ra'ara'astijre i nyuucari ti eitze'e cai ruxe'eve'e; auche'e pu va'acan cin autyaturaasin i Dioj jemi.

¹⁷Ma ajta, ti pua'a a'ati ti na'a ti ayan ra'atzaahuate'e aijna i nyuucari, ajta seica tyu'umua'aten mej mi meyan che'eta mana'a rijca, Dioj pu jemi amiteere ti ain pu xaa ti'livaire'e eihua u tajapua. ²⁰Aij pu cin, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a sacai seyan tihua'utyamue'itin aime i maj tihua'amua'aten i yu'uxari jetze, majta aime i fariseos, ti pua'a sacai hua'utyamue'itin saijna cime'e i saj ra'ara'astijre'en a'ij ti tye'eyu'usi'i i yu'uxari jetze, ca xu a'anaj a'utyaruti ajna Dioj ti e'eseijre'e u tajapua.

Cime'en i maj cin nínyu'ucacu

(Lc. 12:57-59)

²¹Xu'uri seyan raanamuajri'i mej meyan tihua'uta'ixaa i a'amua'upuaci'istyamua'a ticin: "Caxu ti'ityacui'ica. Na'ari cai, ti pua'a a'ati seij huaje'ica, ruxe'eve'e maj pueijtzi raata'an." ²²Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a a'ati ayan huatanyu'ucan jemin i ruxa'aj tevi, ayaa pu ruxe'eve'e ti Dioj ayan pueijtzi raata'an aijna i a'ati. Nyajta neyan tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a tiraatajeeve aijna i ruxa'aj tevi ticin: "Muaa paj cai ti'iti huayi'iti", ayaa pu ruxe'eve'e maj ra'amvi'itin aime jemi i jueesi.

¹⁷Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a tiraatajeeve i ruxa'aj tevi ticin: "Muaa paj cai ti'itij mua'aree", ayaa pu Dioj ayan tiraata'ixaate'esin ticin: "Aricu, áa paj a'utyaváa pua'ara'ani i taij tzajta'a ti cai a'anaj a'amí'ini."

²³Aij pu cin, ti pua'a peri ti'iti ti'imuai'ivajta aijna japua a'u saj yá'ana'amiche i Dioj, ti pua'a peri

ra'utamua'aree i paj cin autyajturaa jemin i axa'aj tevi, ayaa paj huarini. ²⁴Au paj ya'utyácan i paj tyu'utamuai'ivajta aijna japua a'u saj yá'ana'amiche i Dioj. Pata'aj anacai u á'ume'en aijna jemi i axa'aj tevi pata'aj tyu'utauuni'i i paj cin a'utyajturaa i jemin. Aj pu xaa arí ri'iri paj mu a'avé'eme'en pata'aj tyu'utamuai'ivajta.

²⁵Sata'aj ca'anacan raaxa'api'intare'en aijna jamuan i ti muájchaire'e, ti'ij auj mua'anvi'itin hua'a jemi i jueesi. Sata'aj seyan raaxa'api'intare'en meenti sauj huaju'un i juye jetze. Na'ari ti pua'a pacai peyan huarini, ai pu mueetzi tyu'utatuire'esin i juees jemi. Ajta aijna mueetzi pu tyu'utatuire'esin jemin aijna i ti ravaire'e. Ajta ain ti ravaire'e, ai pu mue'lityanajsin. ²⁶Ayaa nu hui ti'imue'ixaate'e tzaahuati'lira'a cime'e, camu a'anaj mue'iratuaasin asta pana'a cai tihua'unajchite'en nain cime'e a'achu maj mué'ijijve'e.

Cime'en aime i maj tyú'ujxana'acire'e

²⁷Xu'uri raanamujari'i i mej mejmi'i meyan tyu'utaxajtacaa' a' tacin: "Capej jiita'a jamuan hu'lica i paj cai ratyevi'itin." ²⁸Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tacin: A'ati ti na'a ti ayan jiita'a seijra tyamua'a naa ti ij ayan raata'asti i ru tzajta'a ti jamuan huahui'ini, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti aijna i a'ati ari tyu'ujxana'acire i ru tzajta'a aijna jamuan i jiita'a ti cai ratyevi'itin.

²⁹Nyajta nu neyan tyaja'amue'ixaate'e tacin: Ti pua'a peyan eenye'en rapua'arite'e mi aji'i jetze ti a'iriita'a pujme'en pajina i paj cin autyajturaa i Dioj jemi, aítátichi mua'aji'i ti a'iriita'a pujme'en seijre'e. Aa paj yauraini. Ayaa paj huarini, a'ini eitze'e pu timuaatyava'iri pej ti'iti a'uraini ti cile'en cai paj nain ahua'araini mati'ij an mujá'uraini i taj tzajta'a. ³⁰Ajta ti

pua'a peyan eenye'en rapua'arite'e mi a'amuájca'a jetze a'iriita'a pujme'en, pata'aj ra'ajtavéijche amijna mi a'a muajca'a. Pajta a'imi yauraini a'ini eitze'e pu timuaatyava'iri pej ti'iti a'uraini ti cile'en pacai paj nain ahua'araini mati'ij an mujá'uraini i taj tzajta'a.

Cime'en i maj e'ita'a a'utací'ica

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹Majta hui mejmi'i meyan ti'ixaxa'ata'a tacin: "A'ati ti raxe'eve'e ti ru'ij ma uuraini, che'e ain papee raatapijte'en i ru'ij i ti cin ma ruuraini." ³²Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ti pua'a a'ati ru'ij ma uuraini, cai ayan ti'iti cin huarin aijna i jiita'a ti xana'acire'e, ti pua'a cai seij jamuan huahui'ini, seij pu'u i ti cin tyu'uta'a ti ij a'ati ru'ij ma uuraini. Ai pu ain pueen ti i'i iira'ara'antaca'a tyu'uxana'acire seij jamuan i tyaa'a'a. Aj pu xaa f'irini ti ma ruuraini. Ajta aijna i tyaa'a'a ti seij ancure'evi'itin i jiita'a ti a'ati ari ma ruurai, aijna i a'ati ajta pu tihuaujxana'acire.

Cime'en i maj cin tyataujratzi'iraca

³³Sajta xu'uri raanamujari'i seijna i nyuucari i mej mejmi'i tihua'uta'ixaa i tyate tacin: "Capaj yá'ujipuan i paj cin tyataujratziiri'i nyuucajtze'en i Dioj." ³⁴Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tacin: Caxu a'atzu ataujratzi'ira'an nyuucajtze'en i Dioj, caxu a'atzu. Caxu sajta ataujratzi'ira'an nyuucatzze'en i tajapua, a'ini ai pu japuan á'ucaj i Dioj. ³⁵Caxu sajta ataujratzi'ira'an nyuucajtze'en i chaanaca a'ini ai pu yan raícajme i Dioj. Caxu sajta ataujratzi'ira'an i nyuucajtze'en i Jerusalén, a'ini ai pu antyujmua'aree iyaa chajta'a aijna i Rey ti ve'e. ³⁶Caxu sajta ataujratzi'iracare'en nyuucajtze'en mi a'amuumu'u jetze, a'ini caxu rujiimua'a

sana'a raayi'iti saj raatyaxu'umuare'en na'ari saj raatyácueinare'en seij mi a'amua cipua. ³⁷Che'e ayan eenye'en, ti pua'a peyan raataxaj yee “ijee!”, che'e ayan eenye'en tzaahuati'ira'a cime'e yee “ijee!”. Ajta, ayan che'eta na'a, ti pua'a peyan yee “icapu!”, che'e ayan eenye'en tzaahuati'ira'a cime'e yee “icapu!”. Ti'iti ti a'ij saique een, aijna jetze pu e'leve'ema'acan aijna i ti a'ij pua'a een.

Cime'en aime i mej pueijtzi huataura'an

(Lc. 6:29-30)

³⁸Xu'uri seyan tyu'unamuajri'i i mej mejmi'i meyan ti'ixaxa'ata'a ticin: “Ti pua'a a'ati ra'itatini i ji'isaara'an i ruxa'a tevi, ruxe'leve'e ti aijna i a'ati ayan che'eta na'a tyu'utanajchi ruji'i cime'e.” Ajta ayan ticin: “Ti pua'a a'ati seij ra'antacuura i tamaara'an, ruxe'leve'e ti aijna a'ati ayan che'eta na'a tyu'utanajchi rutamej cime'e.” ³⁹“Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e yee: Caxu seyan che'eta sana'a raruuraa i ti a'ij pua'a een a'ijti ain ari ayan amuaaruu muejmi. Ti pua'a a'ati muil'tyeyveeni mua'ipee jetze a'iriita'a pujme'en, pata'aj pajta raata'an ti muil'tyeyveeni i saijta'a i mua'ipee jetze. ⁴⁰Ti pua'a a'ati ca'anyejeri cin muajhuavii mi a'asiicu'u ti ij ain muil'ijchueeni, pata'aj raatachuite'en pajta mi a'a sa'ahua. ⁴¹Ajta, ti pua'a a'ati mue'ijte'e paj tia'ara'an tya'antini sei vi'ira'a imi ti huatatee, pata'aj hua'apua vi'ira'a imi tya'antini. ⁴²Pajta, pata'aj raata'an, ti pua'a a'ati ti'iti muahuaviira, capej ramueira'a i a'ati ti muanyáiri'ira a'ame.

Maj nu'u hua'axe'leve'en i maj hua'ajchaira'aca

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³Ayaa xu seri raanamuajri'i i mej mejmi'i meyan ti'ixaxa'ata'a ticin: “Pata'aj raxe'eva'a pua'ara'ani paijna

i a'amincu.” Ajta ayan ticin: “Pata'aj rajchafira'a pua'ara'ani paijna i ti muájchaire'e.” ⁴⁴Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e yee: Pata'aj raxe'eva'a pua'ara'ani aijna i ti muájchaire'e. Pajta rahuaviira i Dioj jemi aime cime'en i mej a'ij pua'a a'amuaruure sej si seyan ruxa'a eenye'en xa'ara'ani aujna, a'amua'upua ti e'esejre'e u tajapua. ⁴⁵Ai pu hui huata'aca ti ain xicaj hua'utyátatzavi'ite'en hua'a japua i mej a'ij pua'a ti'ityetyaite, ajta hua'a japua i maj ri'i ti'ityetyaite. Ajta ai pu huata'aca mej mi vijvi'ie'en hua'a japua i maj xa'api'in rici, majta hua'a japua i maj a'ij pua'a rici. ⁴⁶Ti pua'a seyan hua'axe'eva'a sana'a aime i maj a'amua'axe'leve'e muejmi, ¿ni sacai seyan ti'limua'atze sej si saijna cin ti'iti huamué'itin i Dioj jemi? Ma sajta cai, caxu. Casi'i, ayaa mu che'eta mana'a rici aime i maj á'ujhua'an i mej hua'ujjive'e i mej ti'itici. ⁴⁷Ajta, ti pua'a seyan hua'utataujte'e sana'a saime i maj a'amue'ihuaamua'a pueen, ¿ni qui cai ayan tyajamua'amitejte'e sej seyan hua'utyamue'itin i seica? Ma sajta cai, caxu. ¿Ni qui macai meyan rici aime i maj cai ramua'ate i Dioj tzaahuati'ira'a cime'e? Ayaa mu rici xaa nya'u.

⁴⁸Aij pu cin, sata'aj seyan raanaijmi'ire'en a'achu ti tyajamua'aturaate'e, sej si seyan ruxa'a eenye'en tyamua'a naa aujna a'u ti a'amua'upua e'esejre'e u tajapua.

Cime'en aime i maj rusejrata mej meyan rici ti xa'api'in een

6 Ri'i xu'u muan saj cai seyan huarini i ti xa'api'in een me eijre'e hua'a tzajta'a i tyaite mej mi amuaaseij. Ti pua'a seyan sana'a rijca, capu ti'iti tyajamuac'i'iti aijna jemi i saj rajja'upua ti ain tyajámuaatapuejve'en. ²Aij pu cin, sati'ij tihua'apuejve'e aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, caxu raxajta me eijre'e

yee ayaa tu huarij. Ayaa mu xaa rici seica i ruteyujta'a, majta caaye jetze aime i mej ra'ara'astjire'e hua'aye'ira ejjre'ecitze'e. Ai mu meyan rici mej mi ain tyaite ri'i tihua'uta'ixaate'en. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ticin ai mu meri nain huamue'iti majjna cime'e i maj tyaite ri'i tyu'uta'ixaa. ³Ma pajta muua, ti pua'a ti'iti paraatapueijve'en i ti cai a'ij ti'ijviicue'i, ayaa paj huarini ti ij cai a'ati raamua'aree. ⁴Ayaa paj huarini, ti pua'a petyu'utapueijve'en aviitzi cime'e, aj pu xaa, ain i paj rajya'upua, ai pu raseij i ti ru'avaa. Ajta, ai pu timuaata'asin ajjna i paj raamue'iti.

Jesús pu tihua'amua'ate a'ij ti tiraatyájhuauni i Dioj jemi

(Lc. 11:2-4)

⁵Ajta, sati'ij muan tényuusime'en i Dioj jemi, caxu seyan ejjre'ecitze'e rijca matij i seica i maj nu'u ra'ara'astjire'e hua'aye'ira i mej meyan ti'ijri'ire. Tihua'araanajchi mej utyaru'ipi u teyujta'a maj huatyejnyuuni i Dioj jemi, na'ari i mej meyan ajcaaci'ica aujna caaye jetze mej mi seica hua'useij. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ami mu'u huamue'iti, xaa nya'u. ⁶Ma pajta muua, pati'ij tényuusime'en i Dioj jemi, paj mi'i utyárutyén aujna a'achi'lita. Pajta tel'ityaanan i pueerta cime'e. Aj paj xaa pi huatyejnyuuni ajjna jemi i paj rajya'upua i ti cai seijre'e. Ajta e'eyan ajjna i paj rajya'upua i ti ti'ijjise'i ajj ti a'aruuri'ihuaca'a aviitzi cime'e, ai pu hui muata'asin i paj raamue'iti.

⁷Ajta, pati'ij tényuusime'en i Dioj jemi, capej peyan a'ateevi'in paj tényuusime'en i nyuucari cime'e ti cai a'ij huataujmua'a. Ayaa mu xaa rici aime i maj cai ramua'ate i Dioj. Ayaa pu tihua'amityeje'e ti Dioj ayan hua'unamua ti pua'a meyan a'ateevi'in maj tényuusime'en. ⁸Caxu seyan che'eta sana'a rijca matij

aime, a'ini ayaa pu i een cin sacai xi huatyenyuu jemin i saj rajya'upua, ai pu ari ru'umua'aree ti'itij ti a'ij tyajamua'aturaate'e. ⁹Ayaa xu si ti'ijhuaviira. Seyan ticin:

Muaa, i paj ta'iyaa'upua, au paj e'eseijre'e u tajapua, miche'e ri'i yá'unamuajra a'ij paj antyahuaa.

¹⁰Che'e tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a jetze pati'ij nain japua tyu'utajta iyan chaanaca japua.

Miche'e ra'ara'astjire'en a'ij pej ti'ijxe'eve'e iyan chaanaca japua matij meyan che'eta mana'a ra'ara'astjire'en u tajapua.

¹¹Pata'aj pajta taata'an i ti ti'licue'iri'i i ti ruxe'eve'e nain xicaj tzajta'a.

¹²Titaatauuni'iri'i i tyaj cin autyajturaa mueetzi jemi a'ini ayaa tu che'eta tyana'a ri'i tihua'utauuni'ira aime i maj autyajturaa ityejmi jemi.

¹³Pajta, capej peyan titaata'acare'en ti ayan titáaci'iti i tyaj cime'en cai ra'aviicue'i silu pata'aj peyan tajapua huanyuuni ti ij cai taatyáamue'itin ajjna ti a'ij pua'a een.

Ayaa tu ti'imuhavii a'ini muua pa tie'ijta nainjapua, muua paj antiá'amua'aree nain cime'e, miche'e naimi'i ri'i timuaatatyamua'aviste'en para rusen cime'e.

¹⁴Ajj nu cin neyan ti'imue'ixaate'e. Ti pua'a seyan tihua'utauuni'i i tyaite i maj cin autyajturaa muejmi jemi, ai pu ajta tyajamuaatauuni'ira muejmi ajjna i saj rajya'upua ti aun e'eseijre'e u tajapua. ¹⁵Ma ajta, ti pua'a sacai seyan tihua'utauuni'i i tyaitye i maj cin autyajturaa muejmi jemi, ajjna i saj rajya'upua, capu ajta

tyajamuataauni'ira muejmi i saj cin autyajturaa i jemin.

Cime'en i maj cin ru'itzi'ive'e

¹⁶Ti pua'a sauritzil'iva'a, caxu seyan acáujtzaahuatya'a a'amuaneyerime jetze matij aime i seica i mej meyan rici eijre'ecitze'e. Aime i tyaitejra'a, ayaa mu acaujtzahuatze'e i hua'anyeerime jetze mej mi seica tyaite raamua'aree yee mej ru'itzi'ive'e. ¹⁷⁻¹⁸Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Mu'uri majjna cime'en raamue'iti nain i ti tihua'aci'iti. Ma pajta muua, pati'ij á'itzi'iva'a, pata'aj acáista'amitye'en, pajta tya'ava'ahuatze'en á'amuutze'e aseiti cime'e, mej mi cai raamua'aree i tyaite yee pé'itzi'ive'e. Ai pu'u a'aya'upua i paj cai rasise'ij, ai pu ramua'aree. Ajta aijna i a'aya'upua tí rasise'ij i ti ru'avaa, ai pu muaata'asin i paj raamue'iti.

Cime'en i ti eihua huapi'i ruxe'eve'e i Dioj jemi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹Caxu seyan tya'usaira'a u á'amuachi'ita eihua i ti huapi'i ti'inajchi sej si saun tya'urájchaica. Ti pua'a seyan huarini, aj mu mi tyajcuási raatéte'enyaxi'isin i caanari. Ajta i tyapuusti'i, tyamua'a pu tyu'utyaujchuitaamua'asin. Majta aime i nahua'ari, au mu utyaruti ca'anyejri cime'e. Mati'ij mi tyá'unahua'an. ²⁰Ma sajta muan, sata'aj tya'uhuásaire'en u tajapua eihua i ti huapi'i ruxe'eve'e i Dioj jemi. Capu ti'iti ruchuitáamua'aca aujna, capu ajta ti'iti a'uvajtzí. Camu majta utyaru'ipi i nahua'ari maujna. ²¹Ayaa pu te'eme: ti'iti ti na'a ti muejmi tyajá'amua'a, ti eitze'e timuaatyava'iri, muan xu tyu'umua'atziíta'a xa'aju'un saijna cime'e.

Cime'en i tyaj cin me tyaunye

(Lc. 11:34-36)

²²Ajta hui, amijna mi mua'aji'i, ai pu ain pueen i paj cin a'ucha'acan. Ti

pua'a re'enye'en pua'ajji'isíjme'eni, tyamua'a paj naa me tyaunye. ²³Ma ajta, ti pua'a cai ti'iti vaire'e mua'a ji'i, ayaa pu hue'en cumu tij huatica'a. Ajta mua'axaijnyu'uca, ti pua'a peyan ri'i raatyá'avaa, ayaa pu che'eta na'a ti'ivaire'e i paj cin huáye'iven hua'a tzajta'a i tyaite. Ajta ti pua'a peyan cai ri'i tiraatyá'avaa i mua'axaijnyu'uca ti ij cai che'e mua'ayee mu á'uvil'itijcare'en, ¿ni cai ayan tye'iráame cumu tij huatica'a? Capu a'atzu huanyeeri'i.

Cime'en i tumin i Dioj jemi

(Lc. 16:13)

²⁴Capu a'ati raayi'iti ti hua'apuaca jemi tyu'utyavaire'en. Ti pua'a tyu'utatese'en ti ayan huarini, seij pu ticháira'a a'ame ti ti'ira'ijte'e, ajta i seij, ai pu raxe'eva'a a'ame ti tiraatáijte'e. Na'ari cai, nain pu cin tiraatyavaire'esin i seij, ajta ai pu cai ra'ara'astijre'e i saij ti ti'ira'ijte'e. Cime'en aijna i Dioj, ajta cime'en aijna i tumin, capu a'ati ayan raayi'iti ti tyu'utaijti'ire'en ruxa'aj na'a aime jemi i maj hua'apua.

Dioj pu nu'u ri'i tihua'acha'i i ruyajmua'a

(Lc. 12:22-31)

²⁵Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e cime'en aijna yee: Caxu saijna cin ti'imua'jca yee: “¿A'iqui tyeti'icua'ani?”, nusu yee: “¿A'iqui tyeti'ityeye'en?”, na'ari yee: “¿Ti'itaqui cin tyetyu'utátachejte'esin?” ¿Ni cai eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi saj ruuri xa'ara'ani, cai i cue'ira? ¿Ni cai ayan che'eta na'a eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi a'muahue'ira'a ti ruuri, cai i saj cin tyu'utyaujchejte'en? A ni'ijta nya'u. ²⁶Casi'i, hui sahua'uséj mi pina'ase i maj ute'e rá'ara'a. Camu a'atzu ti'ihuastya, camu majta ti'itza'anaca, camu majta rasa'iri i

imue'eri i ruchi'ita. Ma ajta, ai pu tihua'ami'icuaca aijna i a'amuaya'upua aun ti e'esejre'e u tajapua. Ajta eihua xu eitze'e jetzen ruxe'eve'e macai aime mi pina'ase. Ai pu ri'i tyajá'amuachái a'ame. ²⁷Capu a'atzu ti'ivaire'e ti a'ati ayan á'ucha'acanye'en ayan te'entímuastí aijna cime'e yee a'iqui te'eme. Capu a'atzu raatyava'iri ti eitze'e a'ateevi'in.

²⁸Ajta, ¿a'ini een cin seyan ti'itziinye'e saijna cime'e yee ti'itajqui cin tyu'utyaujchejte'en? Casi'i maaan, xaaseij mi xuuxu'u a'ij ti tyé'ejvivausi ma a'ahua'a ti huapa'atza. Capu ti'imijhuaca mi xuuxu'u, capu ajta ti'itza. ²⁹Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, aijna i rey, aijna i Salomón tyaacan, eecan pu huapi'i tí'ijchaica'a. Ma ajta, capu a'anaj náa é'enyen tyu'utyaujchejte tij mi xuuxu'u. ³⁰Ayaa pu'u, Dioj pu ayan naa é'enyen ri'i ti'iruure mi ixaj ti ijii aun e'esejre'e au ti a'upa'atza. Ajta e'eyan, ara'apua'a rasiichen. Ti'ij huatyaahuan, aj mu mi raatyataira chuej tzajta'a tá'ajtaavijhua. Dioj pu xaa eitze'e ri'i a'amuaruure cai aijna ti ri'i raaru mi ixaj.

'Muan xu hui cai a'atzu tyatzaahuate'e xaa nya'u. ³¹Aj nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e. Caxu seyan ti'imuaajca saijna cime'e yee: "¿Ti'itajqui tyacua'ani?", nusu yee: "¿Ti'itajqui teyé'en?", na'ari yee: "¿Ti'itajqui cin tetyu'utátachejte'esin?"

³²Aime i maj cai ramua'ate i Dioj tzaahuati'ira'a cime'e, ai mu ain pueen i maj cin rahuauc. Ma ajta, ain i a'amuaya'upua tajapua ti e'esejre'e, ai pu ari ramua'aree nain tij na'a i ti tyajamua'aturaate'e. ³³Ayaa pu'u, sauj mi'i raatahuáun ti Dioj tyajamue'ijte'en, sajta saj ra'ara'astijre'en a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e. Ti pua'a seyan huarini, Dioj pu ajta tyajamuaata'asin najimi'i eijna i ti tyajamua'aturaate'e.

³⁴Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Caxu ti'imuaajca saijna cime'e yee a'iqui te'eme ruijmua'a. Ruijmua'a xu sijta ti'ityesa'a xa'aju'un saijna cime'e i ti tyajamuaaci'iti ajna. Ami pu'u auche'e i saj cin ti'ityese'en ijii.

Tyaj nu'u cai seica jetze tí'ipua'ajtya'a

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 'Caxu cha'a sana'a seica jetze tí'ipua'ajtya'a i seij ti i cai Dioj ayan muejmi jetze tyaujpuá'ajte'en ca'anin cime'e. ²Ayaa pu'u, sati'ij seyan ti'ijxajtzi'ira i ruxa'a tevi, ayaa pu che'eta na'a Dioj muejmi tyajámuaaxájtzi'i. A'achu saj caj tiraata'an i seij, ayan che'eta na'a tyajamuáaci'iti. ³¿A'ini een cin seyan rasise'ij a'amue'ihuaara'a i ti'iri cile'en cin tya'utyajturaa i Dioj jemi? Ma sajta muan caxu rusise'ij i saj va'acan cin autyajturaa jemin i Dioj. ⁴Ajta, ti pua'a peri va'acan cin autyajturaa i Dioj jemi, ¿a'ini ti'iri'iri pej peyan tiraata'ixaate'en pamijna ti cile'en cin autyajturaa a'ij ti ti'itij cin tya'utyajturaa? ⁵Muaa, i paj cai peyan metyáumua'aree, paj mi'i nain cin tyu'utyetzaahuate'en aime jemi i paj cin autyajturaa. Aj pu xaa raavítuya'a a'ame pej peyan tiraata'ixaate'en i seij a'ij ti ti'itij cin tya'utyajturaa.

⁶Caxu seyan tihue'ixaatya'a i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj hua'a tzajta'a aime i maj tyu'uxana'avijte'e mej mi cai amuá'amuaxaahuari'ira matij i tzi'ici mej tyu'uche'evaca. Ajta caxu seyan tihue'ijcatya'a i ti Dioj jemi e'ema'acan aime i maj cai ti'ityevi'ira'a. Na'ari cai, ayaa mu rini matij i tuiixu i xarij tzajta'a a'uti a'ajmuaa. A'ij mu pua'a tyajamuaataxajta tyaja'amue'ixaate'esin, majamujcháira'a mu mua'aju'un huapi'i.

**Maj nu'u rahuauca i Dioj jemi ti'ij
ain hua'uta'an**

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Sata'aj seyan sauj rahuauca i Dioj jemi, a'ini ai pu tyajamuaata'asin. Ti pua'a seyan rahuauca i jemin, aj xu xaa raatyauuni jemin i Dioj. Sauche'e sajta tye'ejtyatu'axa'an i pueerta jetze. Dioj pu xaa tya'antacuuna, aamuata'asin i saj cime'en rahuavii. ⁸Ayaa pu te'eme a'ini ti pua'a a'ati ayan ti'ijhuauca, ai pu ajta ra'ancura'asin. Ti pua'a a'ati ti'itij huauuca, ai pu raatyauuni. Ajta ti pua'a a'ati ayan tye'ejtyatu'asixi'in ta'apueerta, Dioj pu xaa tya'antacuuna.

⁹¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? Ti pua'a mua'ayauj ayan ti'imuahuviira i pan paj raatai'ite'en, ¿ni ami tetej paraatátistejsin? Capaj xaa nya'u tetej raatátistejsin silu pan paj raatai'ite'esin. ¹⁰Na'ari, ti pua'a ayan ti'imuahuviira paj hue'ité raata'an, ¿ni qui peyan cu'ucu'u paraatapijte'esin? Capaj xaa nya'u cu'ucu'u raatapijte'esin silu hue'ité paj raata'asin. ¹¹Ee sein, ayej ti'ayajna, muan xu cai urar'éen i a'amua tzajta'a. Ma sajta muan, sauche'e xu ramua'aree a'ij sej ye'i huarini sej si hua'utapuejve'en i a'amua'ayujmua'a ti'iti ti i'ire'en. Ajta i a'amue'iyau'upua, eihua pu eitze'e hua'uta'asin i ti ti'ire'en aime i maj rahuavíira mua'aju'un.

¹²Aj xu cin seyan huarini nain cime'e. Sata'aj seyan che'eta sana'a hua'aruuren i ruxa'aj tyaite a'ij sej ti'ijxe'eve'e mej meyan amuaaruuren muejmi. Ayaa pu huataujmua'a nain ti tye'eyu'usi'i i yu'uxari jetze Moisés ti ra'yuu'uxaca'a, ajta i seica jetze i maj ra'yuu'uxaca'a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

**Cime'en i juye ti a'uyauj, ajta i ti cij
a'uyauj**

(Lc. 13:24)

¹³Sej si a'ara'asti au ti Dioj e'esejre'e, ayaa xu huarini. Aun xu a'utyarute i

pueerta jetze ti cij antyéeyauj. Ee xaa, sej pu sejre'e i pueerta ti antyéeyauj. Au pu pujme'en e'entyéninye'i i juye ti ajta a'uyauj. Mui'iti mu maun a'utyaru'ipi, majta aij mu japuan ciinye i juye ti a'uyauj. Mati'ij maun a'uré'enyen a'u ti aupuá'ari, naimi'i mu huaujpua'arixi'isin micu. Meyá'ujisin i ruxajnyu'uca ti auj ruuricaa. ¹⁴Ma ajta i saij i pueerta, ai pu hui cij antyéeyauj, ajta ain i juye ti aun antyeninye'i, cij pu a'uyauj. Ajta eecan pu muare'eri ti a'ati japuan huame'en ti ij aun a'ara'asti Dioj ti e'esejre'e ti ij ruurican a'utyaváa a'ara'ani Dioj jemi. Ajta, camu mui'i i mej meyan tiraatyauuni.

**Maj nu'u raamua'aree ti'itij ti
ciya'ara'an pirici maijna cime'e ti
taaca**

(Lc. 6:43-44)

¹⁵Ri'i xu'u muan hua'a jemi i mej ti'ihue'itaca. Ayaa mu ti'ixaxa'a ticin: "Dioj jetze ma'acan tu ti'ixaxa'a." Ma mu ve'ere'enyen ma mua'ajcánta. Ayaa mu á'ujhua'an a'amua tzajta'a. Cu xuee ma cai ti'itij a'ij ruure. Ma ajta, capu ayan ti'ayajna. Ayaa mu e'en tzaahuati'ira'a cime'e matij i jiiira'avete i maj ti'ityacuí'ica. Eecan mu tihua'ari'iraca i tyaite i tihuá'a. Majta huá'acuanamuáj. ¹⁶Ri'iri sej si seyan tihuá'umua'ati saijna cime'e a'ij mej ye'i rici. Ayaa xu che'eta sana'a tihuá'umua'ati satij ti'ijmua'ate sej i ciye ti pua'a cai re'enyen'en taca'a. Casi'i, jetzen aijna i ti tyetzicare'e, capu aijna jetze taaca i uuva, capu ajta aijna jetze taca'a i huarej, jetzen aijna i itzójca'ixa'a. ¹⁷Ayaa pu ti'en, nain i ciye ti ti'ire'en, re'enyen'en pu ti'itaca'a. Ajta, nain i ciye ti cai ti'ire'en, capu ajta re'enyen'en ti'itaca'a. ¹⁸Capu a'atzu a'ij ti'iri'iri ti ain ciye ti ti'ire'en, ayan taca'a aijna ti cai re'en. Ajta, cime'en aijna i ciye ti cai re'en, capu ajta iri'iri ti re'enyen'en tyu'utáca'an. ¹⁹Ma ajta

aime i tyaite, ayaa mu e'en tij i ciye ti cai ti'ire'en. Dioj pu ayan che'eta na'a hua'aruuren matij i tyaite meyan ti'iruure i ciye ti cai re'en. Ai mu tyé'ijveichixi'isín, majta ra'antyataira. ²⁰Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaatele ticin: Ayaa xu eenye'equelen huá'umua'ati saijna cime'e a'ij mej ye'i rici.

**Camu nu'u náijmi'i aun
a'utyaturaasin tavastara'a ti
e'eseijre'e**

(Lc. 13:25-27)

²¹'Ma majta main i mej meyan ti'inyejee ticin: "Nyavastara'a, casi'i nyavastara'a", camu naimi'i maun a'utyaruti a'u ti teje'ijta i Dioj. Ai mu'u maun a'utyaruti i mej meyan rici a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. ²²Ayaa pu te'eme ajna xicajra'a jetze ti'ij Dioj ayan hua'axijte'en i tyaite. Mui'iti mu meyan tinaatá'ixaate'esin majjna cime'e yee: "Nyavastara'a, casi'i nyavastara'a, tyan tu tyu'utaxajta'a anyuucajtze'en tyati'ij auj ruuricaa. Tyajta anyuucajtze'en cin hua'utamuari i tiyaaru'u maj hua'a tzejta'an seijra'acaa. Ayaa tu che'eta tyana'a, eihua tyu'umuarej tyaijan cime'e tyaj mueetzi jetzen arátaca'anyajca'a." ²³Me nyajta inyaa, ayaa nu hui tihua'uta'ixaate'esin ticin: "Canu a'anaj amuaamuá'a a'atya'inni saj pueen. Caxu a'atzu nyetya'itestyamua'a pueen. Sericu, saj huii iiyacui inye jemi, mi sej a'ij pua'a rici."

**Cime'en i maj japuan rá'ajtaahuaca'a
i ruchi'i i maj hua'apua**

(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴'Aij pu cin, a'ati ti na'a ti ayan nyanamua, ajta ti ayan ra'ara'astijre'e a'ij nyej ti'ixaxa'a, ayaa pu hui che'eta na'a me tyauumua'aree tij aijna i a'ati ti huataujchi'ite tetyá japua. ²⁵Aj mu

mi huatyeviiyaca'a. Ajta cámi'iyixi i jaj. Ajta huata'aacaraca'a. Ajta ain i chi'ira'an, capu a'ave a'ini tetej japua pu rá'ajtaahuaca'a. ²⁶Ma ajta, aijna i a'ati ti ayan nyanamua, ajta capu ayan ra'ara'astijre'e a'ij nyej ti'ixaxa'a, ayaa pu che'eta na'a een tij aijna i a'ati ti cai ti'itij mua'aree. Aijna i a'ati huataujchi'ite a'u ti á'usaata'a. ²⁷Aj mu mi huatyeviiyaca'a. Ajta cámi'iyixi i jaj. Ajta huata'aacaraca'a. Ca'anacan pu a'ave i chi'ira'an. Eecan pu ya'urai aijna i a'ati ti huataujchi'ite a'u ti á'usaata'a. Ayaa pu che'eta na'a ti'ijruuren i a'ati ti cai ra'ara'astijre'e a'ij nyej ti'ixaxa'a. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

²⁸Ti'ij Jesús ra'antipua'ari ti tihua'uta'ixaa, eihua mu huaj'ixica'a majjna cime'e a'ij ti tihua'umuá'ate. ²⁹Capu cha'a na'a tihua'umuá'ate matij i seica i mej tihua'amua'atyahua'a i yu'uxari jetze, silu ayaa pu'u cumu sej ti ti'ityejee ti'itij cime'e ti ve'e.

**Jesús pu sej tyu'uhuaa ti rujetze
ca'atzaca'a**

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Ti'ij acajraa i Jesús jiri jetze, eihua mu tyaite a'ucij jamuan. ²Ti'iqui saij ave'ere'enyee i Jesús jemi. Ti'icui'ica aijna cime'e ti tinyej hue'lira'ara'an jetze. Ayaa mu ratamua'amua ticin leepra. Ti'ij i ain titunutaca'a jemin i Jesús. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a hui mua'araanajchi paj tinaahuate'en.

³Aj pu i Jesús ra'ajtamú'rej. Ayan ticin:

—Na'araanajchi paj huarún.

Cime'en pu'u ayan raataxajta'a, aj pu i tiraacá'ari'iri'i i ti cime'en ti'icui'iccaa. Ti'iqui huarúj. ⁴Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Casi'i, capaj a'ati ixaatya'a silu aricu, u á'ume'en aijna jemi ti ti'lival'iri teyujta'a. Che'e muaaseij. Pajta

tyu'utamuai'ivajta a'ij ti tyu'uxajtaca'a i Moises tyaacan. Ayaa mu eenye'equ'e ramua'areeran ticin papu'uri huaruj.

Jesús pu tiraahuua aijna ti ravaira'acaa aijna i xantaaru'u ti anxite ti'ijta

(Lc. 7:1-10)

⁵⁻⁶Aj pu i Jesús a'utyajrupi aujna Capernaum. Ti'ij aun a'utyajrupi, seij pu u a'uve'eme ti i'i xantaaru'u. Ai pu ain pueen ti anxite ti'ijta. Eecan pu rájhuaviiri'i aijna i a'ati. Ayan ticin:

—Nyavastara'a, eecan pu ti'icui'i aijna ti nyavaire'e. An pu a'ujcá'a i utaatzi japua. Ciyaaxara'a. Nainjapua pu racui'i huapi'i.

⁷Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin: —Nyáa nu xaa a'uma'a na'ame nyej ni tiraahuuate'en.

⁸Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna ti anxite ti'ijta ticin:

—Vasta'a, capu ayan muaavijte'e pej peyan utyarute u niche, a'ini canu Israel jetze ajtyama'acan. Ayaa papu'u huarini, pata'aj peyan raataxaj i nyuucari cime'e. Aj pu xaa rujni aijna ti nyavaire'e. ⁹Ayaa nu ti'imue'ixaate'e nyaajna cime'e i mej seica ti'inye'ijte'e inyeetzi. Nyajta inyaa, nyaa nu seica ti'ijte'e. Ti pua'a neyan tiraata'ixaate'en seij ticin: “Aricu, u pa'ume'en”, ai pu xaa a'uma'a a'ame. Na'ari, ti pua'a neyan tiraata'ixaate'en i saij ticin: “Yaa va'axii”, ai pu ajta ya ve'ere'enyajsin. Nyajta neyan tiraatajtesin i ti nyavaire'e ticin: “Aisi muua, pi huarichi.” Ajta ain, ayaa pu rini. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i xantaaru'u.

¹⁰Ti'ij Jesús raanamuajri'i, eecan pu huataujtyamua've. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aime i maj ra'ajaahuate'e ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Hua'a tzajta'a i tyaite ayuuna maj a'uchaatime tij

na'a ti huatyacá'a iiyu Israel, canu a'anaj seij huatyauu iiyu Israel, a'ati ti ayan che'eta na'a tya'atzaahuate'e tij aijna i tyaata'a. ¹¹Nyajta neyan tyaja'amue'ixaate'e, aijna cime'e yee eihua mu u a'uva'aju'u mua'aju'un mej mi a'ujra'ase majina jamuan i Abraham tyaacan, majta majina i Isaac tyaacan, majta majina jamuan i Jacobo tyaacan. Au mu hui a'uva'aju'u mua'aju'un a'u ti xicaj e'ijninyei, majta a'u ti xicaj é'etyaru'ipi. Aj mu mi ti'icua'ani hua'a jamuan i ma hueica ti'ijta tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a jetze ti Dioj nain cin tyu'utajta iyan chaanaca japua. ¹²Ma majta aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, Dioj pu hue'ire'iti a pua'aque a'u ti a'utica'a. Eihua mu huataujyéinyajra'asin, majta eihua mu ancurá'ujci'imáa mua'aju'un i rutamej cime'e aijna cime'e mej eihua rajpueitzi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹³Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa aijna ti anxite ti'ijta ticin:

—Aricu, ayaa pu te'eme patij peri tya'antzaahua.

Cime'en pu'u ayan tiraata'ixaa, aj pu i huaruj aijna ti ti'ivaire'e aijna jemi i xantaaru'u. Ti'iqui á'uraa aijna i Jesús.

Jesús pu tiraahuua aijna mu'unyaara'an i Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Aj pu i Jesús aun a'ará'a Pedro ti e'leche. Au pu i ain huaseij aijna i mu'unyaara'an i Pedro. An pu'u a'ujca'atii i utaatzi japua. Ti'icui'icaa. Pistaca'a aijna i jiita'a. ¹⁵Aj pu i Jesús rajvi'i muajca'ara'ara'an jetze. Cime'en pu'u ayan huarij, aj pu'i huarúj. Ajta ain i jiita'a, ai pu ajchá. Ajta e'eyan autyejche ti tiraami.

Jesús pu eihua tihua'uhuaa i tyaite

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Ti'ij huatyatica'araca'a, eihua mu huaja'araavi'iti i Jesús jemi aime i maj

tiyaaru'u hua'a tzajta'a sejjra'acaa. Ai pu hua'utaj aime i tiyaaru'use maj nu'u huiraciinye i tyaite tzajta'a.

Ajta najimi'ica pu tyu'uhuaa i mej tí'icucui'icaa. ¹⁷Ayaa pu tyuju'urij ti ij aráurasten a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna i Isafás, i ti ajmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayan ticin: "Ai pu tita'ari'iri'i aijna i ti tyaj cin cai che'e tu'uca'anisti'iraca'a. Ajta ai pu yá'utii i tyaj cin tí'icucui'icaa."

Aime i maj raxe'eva'acaa maj jamuan á'ujhua'anye'en i Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸Ti'ij Jesús hua'useij i tyaitye i maj eihua ajtyáxiiraca'a i jemin, aj pu i ayan tyu'utaityaca'a maj nu'u antaciinye antavan pujme'en. ¹⁹Aj pu i seij ti tyujmua'ate i yu'uxari jetze, ai pu avere'enyé jemin i Jesús. Ayaa pu tirajhuaviiri'i ticin:

—Maestru, niche'e a jamuan á'ucha'acanye'en a'u tina'a paj a'uma'aj pua'ame.

²⁰Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Canu mu'u a'uma'aj na'ame. Aime i jarachuiise, au mu hui u'uche cuunísta'a, majta aime i pina'ase aú mu ti'títu'a a'u maj a'asaca. Me nyajta inyaa, i nyej nyajta tyaata'a jetze airaanye, canu a'atzu huatyeechi'i i nyaj tzajta'an huacuti. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

²¹Ajta seij ti á'ucha'acanya'a jamuan, ai pu ayan rájhuaviiri'i ticin:

—Nyavastara'a, niche'e ya huacati iiya niche asta na'a cai huami'ini i nitaata. Nyati'ij ra'ava'anan, aj nu ni ye ve'ere'enyéjsin nyej ni á'ucha'acanye'en a jamuan.

²²Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Miche'e mi seica ra'ava'anan i hua'axa'a mi'ichi aime i maj cai

ramua'ate i Dioj. Ma pajta muua, pata'aj ca'anacan ya ve'ere'enyen.

Ti'ij Jesús raatyápua'ari i aaca

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³Aj pu'i Jesús atyajraa i baarcu jetze, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

²⁴Aj pu i tyamua'a ca'anin cin huata'aacaraca'a i jaj japua. Eecan pu'i tyujta'ahua'a vivejmá'a. Ti'iqui atyáxira'axi i baarcu jetze. Ajta ain i Jesús, ai pu i'icujcaa. ²⁵Majta main i maj á'ujhua'anya'a jamuan, ai mu ave'evere'enyé jemin. Aj mu mi raajiste. Meyan ticin:

—Maestru, itajapua huanyuuchi! iTu'uri hui cui'ini!

²⁶Aj pu'i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—Mí saj cai a'atzu tya'atzaahuat'e, ¿a'ini sej si huapi'i ti'litzii'nye'e?

Aj pu i ajche. Ti'iqui hua'utáijmijri'i i aaca, ajta i jaj. Aj pu i huatyapua'araca'a i aaca, ajta a'uráujjé'iyi a'araa i jaj, tyamua'a naa. ²⁷Eecan mu a'ij ra'utaseij aime i tyetyaca. Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿Ti'itaani tevijra'a pueen amijna? Ami pu tihue'ijte'e i aaca, ajta i jaj. Majta mu hui ra'aste.

Aime i maj hua'a tzajta'a sejjra'acaa i tiyaaru'u aujna u Gadara

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸Ti'ij ta'i Jesús aun a'ará'a utavan pujme'en a'ahua'a Gadara ti ajtyama'acan. Mati'ij mi a'itacij i baarcu jetze. Aj mu mi seica hua'antinajchaca'a. Ma hua'apua aime. Au mu a'araaci a'u maj mi'ichite á'anaamica. Tiyaaru'usi pu hua'a tzajta'a sejjra'acaa. Eihua mu simuáruunica'a. Aij pu cin cai ri'iristaca'a ti a'ati a'uré'enyen

aujna juye jetze. ²⁹Mati'ij mi meyan títe'ejíjhuaca'a. Meyan ticin:

—¿A'ini hui ti'itij petyaruuren ityejmi jemi, Jesús, pej i'i yaujra'an i Dioj? ¿Ni peyan mu a'uve'eme pej pi pueijtzi taata'an? Aru capu xi tyaja'ure'enye ajna xicajra'a tyaj jetzen rajpueitzi ta'aju'un.

³⁰Meenti a'imi seica muaatyáuu i tuiixute. Ma mui'i. A mu á'ujhua'an metye'enticuáa. ³¹Mati'ij mi main i tiyaaru'use ti hua'a tzajta'a seijra'acaa, ai mu meyan rájhuaviiri'i maijna i Jesús ticin:

—Ti pua'a peyan titaatamarite'en ityejmi, taatáitechí ityejmi a'u maj a'utyáuu mi tuiixu.

³²Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Séricu.

Mati'ij mi huiiraaci. Aj mu mi hua'a tzajta'a a'utyajrupi i tuiixute. Majta main i tuiixu, mati'ij mi huatauruu aun pujme'en atya'ana ti a'atam'iyi. Mati'ijta mi mu atyáavatzí a jaata'a. Aj mu mi aujami najmi'i.

³³Majta main i mej tuiixu chaica'a, ai mu huatauruu. Mati'ij mi maun a'ucij chajta'a mej mi tyu'utaxaj. Aij mu hua'uta'ixaa a'ij ti ti'itij hua'uruu i tuiixu, majta a'ij ti ti'itij hua'uruu aime i tiyaaru'use i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa. ³⁴Mati'ij mi aime aun maj huachaatíma'acaa aujna, naimi'i mu ave'ere'enye i Jesús jemi mej mi jamuan tyu'uxáj. Mati'ij raaseij, eihua mu rájhuaviiri'i maijna i Jesús ti nu'u a'ura'ani u a'ahua'a yee.

Jesús pu seij tyu'uhuaa ti ciyaaxara'acaa

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 Aj pu i Jesús atyajraa i baarcu jetze. Aj mu mi antacij utan pujme'en. Ti'iqui aun a'ará'a aujna chajta'a a'u ti e'ema'acan. ²Majta main i seica, ai mu a'ati ave'ere'eneijte i Jesús jemi saij ti ciyaaxara'acaa. Aij pu japua a'ujca'atii i utaatzí aijna

i a'ati. Ti'ij Jesús hua'useij aime i tyaite, aj pu xaa raamua'areeri'i ticin metya'atzaahuat'e aime. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna ti ti'icui'i ticin:

—Niyauj, uhuatya'aca'anyechi i a'a tzajta'a. Pu'uri timuaatauuni'iri'i i Dioj i paj cin autyajturaa i jemin. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

³Meenti a vejli'i muirátya'acaa seica i maj tye'eyu'uxaca i ruye'ira cime'e. Mati'ij mi meyan tyu'umuá'a i rutzajta'a ticin: “Ami pu a'ij pua'a tirata'aca i Dioj i runyuuca cime'e.” ⁴Ajta Jesús, ai pu rusaij rú'umua'areeracaa a'ij mej ye'i tya'umua'atzajca'a i rutzajta'a. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin seyan a'ij pua'a tya'umua'atze i rutzajta'a? ⁵¿Ti'itaani cai eitze'e muare'eri, ni nyej neyan tiraata'ixaate'en i ti ciyaaxara'a yee: “Pu'uri timuaatauuni'iri'i i Dioj i paj cin autyajturaa i jemin”, na'ari yee: “Ajchesi, ajta anchuá mi a'utaatzí”? ⁶Aru, ayaa nu hui rini sej si raamua'aree i nyaj nyajta i tyaata'a jetze airaanye, nyaa nu xaa nyaijna cin antinmua'aree iian chaanaca japua nyej ni tihua'utauuni'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

Aj pu i ayan tiraata'ixaa i ti ciyaaxara'a ticin:

—Ajchesi, tipí mi a'utaatzí. Aricu a'ura'a a'u pe e'eché.

⁷Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajta'a i Jesús, aj pu'i ajchá aijna ti ti'icui'icaa. Ti'ij i á'uraa u ruche. ⁸Majta main i tyaite, mati'ij tyu'useij a'ij ti ti'iti huarij, eecan mu huataujtyamua'ave. Ri'i mu tiraatajee i Dioj, maijna cime'e ti ain Dioj ari raata'a aijna i muare'eri'ira'a i maj cin meyan rici i tyetyaca.

Jesús pu raataijta'a aijna i Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹Aj pu i Jesús á'uraa. Ti'iqui i a'ayee a'uré'enye ti'ij ain huaseij aijna i a'ati,

Mateo ti antyahuaa. Au pu huiracatii chi'ita maj tzajta'an hua'ajjiva'aca'a i mej ti'iti'icica. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj nya jamuan á'ucha'acanye'en.

Ajta e'eyan, Mateo ájche. Ti'iqui á'uraa jamuan.

¹⁰Ti'iqui ayan tyuju'urij mati'ij maun a'ará'a a'uti Mateo e'echajca'a. Ti'ij Jesús ti'icua'acaa, mati'ij mi u'uva'aju'un eihua i maj ti'itejive'e, majta seica i mej meyan che'eta mana'a a'ij pua'a ti'ityetyaite. Najimi'i mu ti'icua'acaa i meesa japua jamuan i Jesús, majta jamuan aime i maj á'ujhua'anya'a i Jesús jamuan. ¹¹Majta main i fariseos, aime i mej eihua huapi'i ti'ijxe'eve'e i ruye'ira mati'ij meyan raasej a'ij ti rijcaa i Jesús, ayaa mu tihua'utaihua'uri'i aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Meyan ticin:

—¿A'ini een cin amin a'amua maestru pu ti'icua'aca, ajta ti'iy'a'aca hua'a jamuan i maj hua'ajjive'e i mej ti'iti'icica, ajta jamuan i maj cai xa'api'in titetyújcha'i?

¹²Ti'ij ayan tya'unamuajri'i i Jesús. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Cime'en aime i tyaite i maj a'uc'i'ica'a jemin ti ya'anaca. Capu ruxe'eve'e maj u'aju'un i maj re'en ajna jemi i ti ya'anaca, silu ai mu xaa a'uré'eninyei i ti ya'anaca jemi i mej ti'icucui'i. ¹³Sericu, sata'aj tihua'ujmua'aten saijna cime'e sej si yau'eitaa xa'ara'ani a'ij ti huataujmua'a eijna i nyuucari ajna cime'e maj raxe'eve'e mej mi á'ujcu'uvaa rujiimua'a. Me nyajta, canu a'atzu raxe'eve'e mej tyu'utamuai'ivajta. Ayaa pu che'eta na'a een inyeetzi jemi, canu nyajna cin ye ve'eme nyaj aime huata'inyen i ti ayan tihua'amityeje'e maj xa'api'in rici silu aime i maj meyan ru'umua'aree i rutzajta'a i maj cai xa'api'in rici.

Cime'en i maj cin ru'itzi'iva'aca

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Mati'ij mi seica ave'ere'enye. Aime mu ain puen i maj Juan jamuan

á'ujhua'anya'a. Ai mu ave'ere'enye i Jesús jemi. Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin teyan ti'ital'itzi'ive'e ityan, majta aime i fariseos? Aru i maj mueetzi jamuan á'ujhua'an, camu hui meyan rici.

¹⁵Ayaa pu tyu'utanyu aijna i Jesús, ticin:

—Ti pua'a a'ati huatyenyai'che, aj pu i ru'amiincustyamua'a huata'inyesin mej mi tyu'uyesten. Aj pu i tihue'imín. ¿Ni tzaa meyan tyú'uritzi'ive'en ti pua'a hua'a jamuan ti'iyeste i a'ati? Capu xaa nya'u. Ma ajta xaa, aj pu tyaja'ure'enyajsín i xicajra'a maj jetzen ra'avi'itin i a'ati. Aj mu xaa i amiincustyamua'ame'en ru'itzi'ive'en, a'ini capu che'e a'ahua'a i hua'amiincu. A'ini nyauche'e nu ye huatyeyee, camu ru'itzi'ive'en i nya'amiincustyamua'a.

¹⁶Niche'e sej amuaata'ixaate'en i nyuucari. Ti pua'a a'ati aijna cin ti'icu'unya'apua ciixuri cime'e ti mi'ima'acan, capu ayan ti'ijcu'unya'apuan aijna cime'e i ciixuri ti cai xi a'anaj á'usini'i. Na'ari cai, huatyatzu'uta pu a'ame aijna i ciixuri ti jajcua ti'ij huatyaja'usini'ihua. Ra'atyásujtza'anaxi'isin i ti mi'ima'acan. Aj pu i i ti anásujtza'ani, eitze'e pu va'ati a'ame. ¹⁷Ajta, camu meyan raruure mej ru'ucajtu'ani navij limeetajra'a tzajta'a ti racue'iríihuajmee i viinu i maj mauchan raataahuaca'a. Ti pua'a meyan raaruuren, aijna i viinu ti jajcua, ai pu rajtyásujtza'ana i navij ti racue'iríihuajmee. Ti'iqui a'uvájtzi i navij, ajta i viinu. Aij pu cin ayan ruxe'eve'e ti iru'ucajtu'ani navij tzajta'a ti jajcua aijna i viinu ti ajta jajcua. Ayaa pu eenye'equen tya'utaviicue'ira i ti ruxa'aj ti'ijájcu. Ai pu aijna cin tye'eviicue'i i ti hua'apua.

Cime'en i yaujra'an aijna i Jairo, ajta i jucari ti ti'icui'icaa

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸Auche'e pu tihue'ixaatyacaa ti'ij sej ave'ere'enye, ti ti'ijta u hua'a

teyujta'a. Aj pu i titunutaca'a jemin aijna i Jesús. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Niyauj pu hui a'ame'ere. Mu a'uta'iyi'i pata'aj ra'ajtamua're'en, ti i ain auj ruuri a'ara'ani.

¹⁹ Jesús pu ájche. Ti'iqui aun ya'ume jamuan aijna i ya'upuaara'an aijna ti a'ame'ere. Majta mu a'uju'un aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a. ²⁰ Meenti ain jiita'a aun a'utyavaaca'a ti ari ayan a'atyee ti ti'iculi' a'achu cumu tamuaamuata'a ninye'ira'a japuan hua'apua. Ti'ij pi na'a pu uva'axujxure. Ai pu ave'ere'enyé i Jesús jemi. Aj pu i ra'ajtamua'rej tij na'a tya'uvjipi'i i ciixura'ara'an jetze. ²¹ Aij pu cin ayan huarj, a'ini rusajj pu ayan tyu'umuá'a ticin: “Ti pua'a ai na'a caj tyajtamua're'en tij na'a tya'uvjipi'i i ciixura'ara'an jetze, aj nu xaa rujni.” ²² Aj pu i Jesús pi a'ure'eve ti'i raasej i jiita'a. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Niyauj, huatya'aca'anye mua'a tzajta'a. Petya'atzaahuatye'e nyej timuaahuaate'enche'e. Aij paj cin peri huaruj.

Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajta'a, aj pu i huaruj aijna i jiita'a.

²³ Ti'iqui aun a'ará'a a'u ti e'eche i ya'upuaara'an i ti á'ame'erajcaa. Ti'ij utyajrupi u chi'ita, aj pu i hua'usej i tyaite, aime i mej ti'ici'isite'e jamuan i seica i maj jehua ruyein. ²⁴ Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu, xu'iráciinye muan, a'ini capu mi'ichi mi tyamuej, silu cutzu pu'u.

Ma majta, ai mu raaty'a'atzá'raa maijna cime'e a'ij ti tyu'utaxajta'a. ²⁵ Aj pu i Jesús huare'ityaca'a a pua'aque. Au pu utyajrupi a'u ti aucá'a aijna i tyamuej. Aj pu i ra'ajví'i muajca'ara'ara'an jetze. Ajta ain i tyamuej, ti'iqui ain ájche. ²⁶ Ti'iqui nainjapua a'u ti na'a maj a'u'chaatima'acaa, naimi'i mu raamua'areeri'i a'ij ti ti'iti huarj.

Jesús pu tihua'uhuaa hua'apuaca i maj aracúcu'unijma'acaa

²⁷ Ti'ij Jesús aun a'arajraa, ma hua'apua mu raatavén i maj

aracúcu'unijma'acaa, mua'antijíhúa. Meyan ticin:

—Muaa paj i'i yaujra'an aijna i David tyaacan, tá'ancu'uvajxi'i.

²⁸ Ti'ij Jesús utyajrupi u chi'ita, aj mu mi ave'ere'enyé i jemin. Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni seyan na'antzaahuat'e'sin nyej tyajamuaahuaate'en?

Mati'ij mi meyan ticin:

—Ai nya'u tyacai, tavastara'a.

²⁹ Aj pu i hua'arámuara'axi i huá'a ji'i jetze. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Aijna cime'e saj tya'antzaahuat'e'e, ayaa pu te'eme. Xu'uri huaruj.

³⁰ Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajta'a, aj mu mi man uny'éjnye'eraca'a aime i maj hua'apua. Eihua pu tihuejca aijna i Jesús maj nu'u cai a'ati ixaatya'a.

³¹ Ma majta, mati'ij a'ucij, aj mu mi autyajhui mej meyan raataxaj me eijre'e nainjapua a'ij ti Jesús hua'uruu.

Jesús pu tiraahuaa saij ti cai tya'anri'irajcaa

³² Mati'ij huiiraju'uncau u chi'ita, seica mu ti ti'iculi' a ye'ir'é'enejti'ire. Capu tya'anri'irajcaa aijna i a'ati. ³³ Aj pu i Jesús raatamuari i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa. Ajta e'eyan autyejche ti tyu'utaxaj aijna ti ti'iculi'ca'a. Majta main i tyaite, eihua mu huataujtyamua'ave. Meyan ticin:

—Ee xaa nya'u. Catu a'anaj ti'iti teyan tyu'uséj tij na'a iyan huatyacá'a Israel, tyatij tauchan teri tyu'usej iiji ti a'ati ayan raayi'iti.

³⁴ Ma majta aime i fariseos, ayaa mu tyu'utaxajta'a ticin:

—Aijna i Jesús, ai pu aijna jetze araujca'anye ti tihue'ijte'e i tiyaaru'use ti'ij ayan hua'utamuarite'en i tiyaaru'use i maj tyaite tzajta'a seijre'e.

Jesús pu hua'ancu'uvajxi i tyaite

³⁵ Nain japua pu á'ucha'acanya'a i Jesús a'u ti na'a maj a'u'chaatima'acaa,

chajta'a, ti vivéjme nusu ti cile'enyejmee. Tihua'amua'atyahua'a pu a'aye'i hua'a teyujta'a aijna cime'e i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj ti nainjapua tie'ijta. Ajta najmi'lica pu tyu'uhuaa, nain i maj cin ti'licui'licaa nusu i ti cai huá'aca'anisti'iraca'a. ³⁶Ti'ij aime huaseij i tyaite, eecan pu huataujxaamijte hua'a jemi a'ini eihua mu huamue'itiche majna cime'e i mej rajpueijtzcica'a. Majta ruxaamijte. Ayaa mu éenya'a tij canya'axi i maj cai a'ati huá'acujta'a á'ucha'acanya'a. ³⁷Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Ee xaa nya'u, ayej ti'ayajna, mu'uri mui'iti i mej meri ri'i huaajruu ti Dioj tihua'utajjte'en. Ma ajta, i maj ti'imijhuaca hua'a cime'en, camu mui'i. ³⁸Aij pu cin, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e. Sata'aj seyan ti'ijhuaviira saijna i tavastara'a ti ayan hua'uruuren mej mi tyaitestyamua'ame'en pueenye'en mua'ara'ani, ti i ain tavastara'a hua'ure'itixi'in i mej ti'imijhuaca mej mi hua'ajsaire'en i Dioj jemi.

Jesús pu hua'uvá'ajajpuaxi aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Aj pu i Jesús hua'utajee aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ai pu antyujmua'areeraca'a aijna cime'e mej mi hua'utamuarite'en i tiyaaru'u maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite, ajta mej mi nain tihua'uhuaate'en i maj cin ti'licucui'licaa, cui'ini'ira'a cime'e nusu ti cai huá'aca'anisti'iraca'a.

²Ayaa mu antya'aruu aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, aime i ti Jesús hua'utaityaca'a. Anacaican, aijna i Simón, i maj majta meyan raatamua'amua ticin Pedro. Ai pu ajta huatajee aijna i juutzajra'an i Simón. Ayaa pu antyahuaa ticin Andrés. Ajta aime pu huatajee aijna

i Jacobo, ajta juutzajra'an ti ayan antyahuaa ticin Juan. Ai mu main pueen yaujmua'ame'en i Zebedeeyu. ³Majta seica huatajee, aijna i Felipe, ajta aijna i Bartolomé, ajta aijna i Tomás, ajtahua'a seij, ti ayan antyahuaa Mateo, ti ti'itej'i'ivihua'a aime i mej ti'iti'icica. Seij pu ajta huatajee. Ai pu ain pueen aijna i Jacobo, Alfeo ti rape'eri, ajtahua'a seij, aijna i Lebeo, ti ajta ayan antyahuaa ticin Tadeo. ⁴Ai pu ajta huatajee aijna i Simón i ti ajtyama'acan hua'a jetze i mej meyan huataujmua'a ticin cananista, ajta aijna i Judás ti ayan tye'entímu'utaca ticin Iscariote. Ai pu ain pueen i ti aviitzi cin hua'utatui aijna i Jesús.

Jesús pu hua'utaityaca'a i maj jamuan á'ujhua'anya'a maj nu'u raataxaj a'ij ti een i Dioj jemi

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵Ai mu ain pueen i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase i ti Jesús hua'utaityaca'a. Ayaa pu aijna cin tihuéjca, ayan tihue'ixaatya'a yee:

—Caxu saun a'uc'lica'an saujna a maj a'uchaatime i maj seij chuejra'a japua ajtyama'acan, caxu sajta utyaru'iipiche'en chajta'a jetze a'u mej e'leche aime i maj Samaariya jetze ajtyama'acan. ⁶Ma sajta muan, sata'aj saun á'uju'un hua'a jemi i mej i'i yaujmua'ame'en aijna i Israel tyaacan. Yaa mu e'en aime tij canya'axi i maj á'uvej. ⁷Sata'aj á'uju'un, sara'antixáata yee pu'uri tin tyaja'ure'enyajsin ti Dioj ayan tyu'utajta iiyan chaanaca japua. ⁸Sata'aj sajta tihua'uhuaate'en i mej ti'licucui'i. Sajta seyan hua'uruuren i maj mauchan scaucuii mej mi ruuri mua'ara'ani majtahua'a mana'a. Sata'aj sajta hua'urújte'en aijna cime'e i maj cin ti'licucui'i aijna i mej meyan ratamua'amua ticin leepra. Sajta hua'utamuarite'en aime i tiyaaru'use i

maj hua'a tzajta'a seijre'e i tyaite. Muan, caxu tyu'unajchitaca'a aijna cime'e saj ra'ancura'a saijna i muare'eri'lira'a i saj cin tihua'amua'aten. Aij pu cin, caxu hua'ajijva'a.

⁹Caxu sajta ti'itij anyaf'in tzajta'an i puuasi i saj cin ava'ujji'ique'emee, meeru'lu ti'iti, centaavu ti'iti. ¹⁰Caxu ca'ani pijca i saj cin huataujvaire'en i juye jetze. Sajta saín ajta ca'acaímá'a i ti anátápi'ihuajme'e, sajta ucaujchejtya'axi'in rusáxu'ljime'en seij cime'e i sa'ahua. Caxu sajta itzij chuiica. Ayaa xu huarini a'ini ayej ti'ixa'api'in mej tyajámuaamín maijna cime'e i sej ti'imijhuaca.

¹¹A'u ti na'a maj a'uchaatime, sati'ij a'utyarute saujna, aj xu si seij huahuauni ti cai ti'iti cin atyáturaavaca. Au xu a'utyá'a xa'aju'un u chi'lira'an tzajta'a aijna i a'ati a'achu saj caj e'eteere saujna chajta'a. ¹²Sati'ij a'utyarute saujna u chi'ita, aj xu hua'utataujte'en. ¹³Ti pua'a meyan amua'ancure'evi'itin tyamua'a naa, che'e ayen éenye'en a'ij sej seri tihua'utataujte. Na'ari cai, sata'aj seij jemi raatyatuaani i runyuuca i saj cin seri tihua'utataujte aime i maj mauchan amuaatfite. ¹⁴Ajta ti pua'a a'ati cai amua'ancure'evi'itin, na'ari ti pua'a macai ranamujracu a'ij sej tihue'ixaate'en, sati'ij huiráciinyen saujna chi'ita, sara'atyáca'atzijxi'in i rucacai ti i cávatzin i chuej. Aj mu mi ramua'areeran i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. ¹⁵Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'lira'a cime'e, ajna xicajra'a ti jetzen tihua'axijte'esin i Dioj i maj cin autyajturaa i jemin, eihua pu pueijtzi hua'uta'asin. Eitze'e mu rajpueitzi mua'aju'un aujna chajta'a macai i mej mejmi'i maun e'echajca'a aujna ti ayan tyaja'arátyahuaca'a ticin Sodoma, ajta aujna u Gomorra.

Seica mu nu'u pueijtzi hua'uta'asin

¹⁶Casi'i muan, ayaa nu tyajamuataajte'esin sej si

á'ujhua'anye'en hua'a tzajta'a i tyaite i maj meyan á'amuaruuren tij iira'ave i mej ti'ityaci'imaca. Sata'aj seyan tityamuámua'aren matij aime i cu'ucu'use i mej eihua raayi'iti. Sata'aj huámua'ajcantare sej si cai tyu'itziíta ma sá'ujhua'anye'en matij majta rici aime i cucui'ise. ¹⁷Ri'i xu'u hua'a jemi i tyetyaca. Ai mu mvejmi a'utyatuaasin a'u maj tie'ijta hua'a jueesi jemi. Aj mu mi amua'ajvájxi'isin a'amua huari jetze. ¹⁸Majta mu mvejmi á'avil'itin i tajtuhuaani jemi na'ari i rey jemi maijna cime'e sej seyan ti'livaire'e nye jetze ma'acan. Ayaa mu á'amuaruuren sej si hua'uta'ixaate'en aijna cime'e a'ij sej een cin na'astijre'en inyeetzi. Ayaa xu che'eta sana'a tihua'uta'ixaate'esin aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. ¹⁹Aru, ajna xicajra'a jetze mati'ij á'amuaavivi'iran, caxu seyan ti'imuaajca yee a'i qui ye'i tyetyu'utaxajta, na'ari yee ti'itaqui nyuucarijra'a taataxajta. Mati'ij meyan amuaáruuren, aj pu i Dioj amuaata'asin a'ij sej ye'i tyu'utaxaj. ²⁰Ayaa xu'u, caxu ti'itziinya'a a'ini i sej hua'uta'ixaate'esin, caxu rujiimua'a rajtyauusin silu ain i xaijnyu'ucara'ara'an aijna i saj rajya'upua, ai pu amuaata'itiira a'ij sej ye'i tyu'utaxaj.

²¹A'ati pu hui hue'itzi cin ti'ijxajtzi'iran i ru'ihuaara'a mej mi raaje'ica. Ayaa pu che'eta na'a te'eme i ya'upuaara'an hue'itzi pu hua'ataaven i ruyajmua'a. Majta main i yaujmu'ame'en, ai mu che'eta mana'a ajhuiixi'in. Ayaa mu tihua'utaijta maj hua'ucui'ini. ²²Majta i tyaite naimi'i mu amua'ajcháira'a mua'aju'un maijna cime'e saj na'astijre'e inyeetzi. Ajta ain i ti tya'utaviicue'i asta na'a cai nain tye'entipua'are, Dioj pu ru'iratuaasin aijna. ²³Mati'ij a'ij pua'a a'amuaruura iija chajta'a, sata'aj ca'anacan huiraciinye. Sej si seij chajta'a jetze a'utyarute. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e,

sati'ij sáuj á'ujhua'anye'en seij sajta seij jetze i chajta'ana a'u maj a'uchaatime aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, i nyaj nyajta tyaata'a jetze airaanye, nyaa nu xaa ya va'acányejsin.

²⁴Aijna i ti tihua'amua'ate, eitze'e pu ruxe'leve cai aime i mej tyu'ujmua'ate. Ajta, aijna ti ti'irajjte'e, eitze'e pu ruxe'leve aijna cai ain ti ravaire'e. ²⁵Aij pu cin, ayan tyu'ujxe'leve'e. Aijna ti tihua'amua'aten, che'e ain ayan che'eta na'a eenye'en tij aijna ti tyu'ujmua'ate. Ajta aijna ti ti'ivaire'e, che'e ain ajta ayan che'eta na'a eenye'en tij aijna ti ti'irajjte'e. Ayaa mu che'eta mana'a á'amuaruuren muejmi a'ij mej meri naaruu inyeetzi. A'ini ayaa mu meri naatamu'á'a ti cime'en yee: "Muaa pej i'í Beelzebú aijna ti tihue'ijte'e i tiyaaru'use", ayaa mu che'eta mana'a á'amuaruuren muejmi, mi saj hui ni'ityaitestyamua'a. Ee xaa nya'u, majta mu eitze'e a'ij pua'a á'amuaruuren muejmi.

Cime'en i tyaj nu'u xaa ratziinye'e

(Lc. 12:2-9)

²⁶Aij xu cin, ca xu hua'atziinya'a i tyaite. Ti'iti ti a'ij aviitzi'i i saj cin rajpueijtzi, Dioj pu raatasejirata me eijre'e, na'ari ti'iti ti a'ij ti ru'avaa i saj cin ti'imua'e'e, Dioj pu hua'uta'asin mej mi raamua'aree. ²⁷Aijna i nyaj á'amue'ixaate'e aviitzi cime'e, ayaa xu huarini, sata'aj raataxaj me eijre'e. Ajta i nyaj á'amue'ixaate'e xahuaani'i cime'e, ayaa xu raataxaj ca'anin cime'e, an xu'u imi a'utyúu i a'amuachi'i japua. ²⁸Caxu hua'atziinya'a aime i maj ruxa'aj tyaite cui'lica a'ini camu raayi'iti maj a'amua'axajnyu'uca antipua'arite'en. Ma sajta muan, aij xu xaa tziinya'a aijna i Dioj ti ayan raayi'iti ti ra'antipua'arite'en mi sej seyan che'eta raatyahue'ira'a. Ajta ai pu raayi'iti ti ra'antipua'arite'en i a'amua'axajnyu'uca i saj cin sauj ruuricaa i tajj jetze ti cai a'anaj a'ami'ini.

²⁹Ayaa pu hua'anajchi aime mi pina'ase, a'achu cumu sei tumin saij. Ayaa pu i een aijna i a'amua'ayupua, auche'e pu hua'acha'i mi pina'ase. Capu seij mi'ini i pina'a ti pua'a ain cai xi ayan tyu'utaxaj. ³⁰Dioj pu ajta ramua'aree a'achu ti pua'amua cáuu i a'amua'cipua. ³¹Aij pu cin, caxu ti'imua'jca. Eitze'e xu ruxe'leve'e i Dioj jemi macai mi pina'ase.

Cime'en aime i maj tya'anxájta cime'en i Jesús mé eijre'e

(Lc. 12:8-9)

³²A'ati ti na'a ti ayan tya'anxájta hua'a jemi i tyaite aijna cime'e yee nyaj nu'u nyara'astijre'e nyaijna i Jesús, ayaa nu hui che'eta nyana'a tya'anxájta jemin i ti ajta ni'iyapua'upua tajapua ti e'eseijre'e ti cime'en yee ai pu xa'api'in huarij. ³³Ajta, a'ati ti ayan hua'a jemi ayan tya'anxájta i tyaite ti nu'u cai nyamua'ate, ayaa nu che'eta nyana'a tya'anxájta jemin i ti ajta ni'iyapua'upua, tajapua ti e'eseijre'e. Ayaa nu xaahui tiraata'ixaate'esin ti cime'en yee nyaj cai ramua'ate nyaijna i a'ati.

Tyaite mu nu'u e'ita'a a'utáciinye maijna cime'e i Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴Caxu seyan ti'imua'jca i nyaj nyaijna cin a'uve'eme mej mi ri'i tyamua'a naa titeetyaturan iian chaanaca japua. Canu nyaijna cin a'uve'eme mej mi ri'i titeetyaturan tyamua'a naa silu mej mi e'ita'a a'utáciinye maijna cime'e a'ij nyaj rici. ³⁵Ayaa nu nyaijna cin a'uve'eme ti ij a'ati autyejcheni ti raatyénya'usi'ite'en i rutaata. Ajta ain ti tyamueij i jiita'a, ai pu ajta raatyénya'usi'ite'esin i runaana. Ayan che'eta na'a tihua'aruuren, i jiita'a ti ari timu'u ti jiita'a; ai mu huataujnya'usi'ite'esin aime rumuunimua'aca. ³⁶Aij mu cin, ai mu rajchafira'a mua'aju'un i seica aime i ruxa'aj tyaiteestyamua'a.

³⁷Ti pua'a a'ati eitze'e raxe'eva'a i rutaata, ajta i runaana cai inyeetzi, capu ayan tiraavijte'e ti ain nyeetzi jemi huatyaturan tij na'a rusen cime'e. Ajta ti pua'a a'ati eitze'e raxe'eva'a i ruyauj ti tyaaata'a, ajta ti jiita'a, ti pua'a eitze'e raxe'eva'a cai inyeetzi, capu ajta ayan tiraavijte'e ti ain nyeetzi jemi seira'a a'ara'ani tij na'a rusen cime'e. ³⁸Ajta, ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti á'ucha'acanye'en nyeetzi jamuan, che'e ain huataura'an ti rajpueijtzi a'ara'ani nyenyuucajtze'e, capu amin a'ij ti pua'a huami'ini i curuu jetze. Na'ari cai, capu ayan tyaja'ure'eneysin ti ain ayan huatyaturan nyeetzi jemi a'uti Dioj e'esejre'e. ³⁹Ti pua'a a'ati ti'itesa'a ti ij cai huami'ini, anche'e pu xaa nya'u mi'ini. Aij pu á'ujysin i ruxaijnyu'uca ti auj ruuricaa. Ma ajta, ain ti huataura'an ti huami'ini aijna cime'e ti tyu'utavai nyeetzi jetze ma'acan, ai pu ajtahua'a huatarujsin. Ratyauní i ruxaijnyu'uca ti auj ruuri tij na'a rusen cime'e.

Cime'en i maj ramue'itin aime i maj ra'astijre'e

(Mr. 9:41)

⁴⁰Aijna i a'ati ti amua'ancure'evi'iti u ruchi'ita, ai pu ajta na'ancure'evi'iti inyeetzi. Ajta, aijna i ti na'ancure'evi'iti inyeetzi, ayaa pu che'eta na'a ra'ancure'evi'iti aijna ti nyaja'utaityaca'a. ⁴¹Ajta aijna ti ra'ancure'evi'iti seij ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a, ayaa pu che'eta na'a tí'iraci'iti i Dioj jemi tij ajta tí'iraci'iti aijna ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. Na'ari, ti pua'a a'ati ra'ancure'evi'itin a'ati ti xa'api'in rici, ayaa pu che'eta na'a tiraaci'iti i Dioj jemi tij ajta tiraaci'iti aijna i a'ati ti xa'api'in rici. ⁴²Ajta, ti pua'a a'ati raata'an cij caj i jaj, vaasu tzajta'a saij i tevi ti cai ti'itij cin antyujmua'aree, ti pua'a ayan tiraata'an aijna cime'e ti ain tevi na'astijre'e, ayej ti'ayajna, ti'iti pu tí'iraci'iti i Dioj jemi.

Aime i ti hua'utaityaca'a aijna i Juan i ti hua'amuai'ihuacara'a

(Lc. 7:18-35)

11 Ti'ij Jesús raatapua'ajataca'a ti hua'uta'ixaa i ti cin tihuéijca, aj pu i á'uraa. A'ayee pu a'ará'a chajta'a a'imi a'u ma a'ityachaatimee ti ij tihua'umua'aten, ti ij ajta tihua'uta'ixaate'en i tyaite.

²Ajta aijna i Juan, au pu a'ahua'a a'anami'ihuaca'a. Aj pu i yá'umua'areeri'i a'ij ti Jesús rijcaa. Ti'iqui hua'utaityaca'a seica i maj jamuan á'ujhua'anya'a mej mi u ya'utyeseej, majta mej mi tiraataihua'u majna i Jesús. ³Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni muua paj pain pirici pajjna i pej jee i'i Ciriistu'u paj muua iiyan ruxe'eve'e, paj nu'u yan va'acáanyen? Na'ari cai, ¿ni ayan tyu'ujxe'eve'e tyej seij huachu'eve'en?

⁴Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Sericu, sata'aj seyan tiraata'ixaate'en saijna i Juan a'ij seij ye'i ti'iseij, sajta ti'inamua. ⁵Sata'aj raata'ixaate'en yee mu'uri atanyéjnye'e i maj aracúcu'unijma'acaa; ajta yee mu'uri a á'ujhua'acaa aime i maj anacyáaxavil'ijma'acaa ruiica jetze; majta yee mu'uri huarúj majna cime'e cui'ini'ira'a ti tinyajxi i hua'ahue'ira'a jetze. Majta hui aime i maj nacuxaitaraca'a, mu'uri huiityajnamua. Majta seica, aime i maj huacuii, mu'uri ajtahua'a mana'a huatarú. Nyajta tihua'uta'ixaate'esin aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i i nyuucari ti cin Dioj hue'iratuaasin. ⁶Che'e huaujyamua'ave'en aijna i a'ati ti cai ruhuarita'a huare'eye'lica inyeetzi jemi aijna cime'e ti cai che'e tye'eviicue'i nyeetzi jemi.

⁷Mati'ij a'ucij aime i maj Juan jamuan á'ujhua'anya'a, Jesús pu autyejche ti tihua'uta'ixaate'en i seica cime'en aijna i Juan. Ayan ticin:

—¿Ti'itaani sana'a u a'utyeeseij saujna u mu'utzita? ¿Ni qui seyan tiraaseij i huiini ti aaca raru'uxante'e? Caxu xaa nya'u. ⁸Ti pua'a sacai seyan huarij, ¿ti'itaani sana'a a'utyeeseij? ¿Ni a'ati sa'utyeeseij ti tya'ucáavi re'enyelen cime'e? Caxu xaa nya'u, a'ini xu'uri ramua'aree ticin aime i mej meyan re'enyelen cin tya'ucáavi, au mu e'eché hua'achi'ita i rey. ⁹Ari ti pua'a sacai seyan huarij, ¿ti'itaani nya'u? ¿Ni sacai seyan ain a'utyeeseij a'ati ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a? Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ain pueen tzite'e aijna i Juan. Ayej xaa nya'u ti'ayajna, eihua pu eitze'e va'acan cin ti'ityejvee aijna i Juan cai saij ti ayaa na'a aijna cin ti'ityejvee ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. ¹⁰Ai pu ain pueen i ti cime'en ra'axa i yu'uxari jetze. Ticin:

Nyaa nu a'ati huatafti ti anajca mueetzi jemi

mej mi ri'i huaujuuren i tyaite.

¹¹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e hua'a tzajta'a najjimi'i i tyaite i maj huanyej iyan chaanaca japua, capu a'ati a'anaj tye'entyajrupi ti'itij cime'e ti eitze'e ve'e cai i ti cin ti'ityejvee aijna i Juan. Ma ajta, ain ti eitze'e cile'en cin ti'ityejvee i Dioj jemi, eitze'e pu ve'e aijna i a'ati cai aijna i Juan.

¹²Tij na'a ajna'imi ti tya'uséijre aijna i Juan, ti yu e'iré'enyé, tyaite mu ca'anyejri cin rahuauca mej mi maun a'utyarute ajna Dioj ti e'eseijre'e. Majta ca'anyejri mu cin tí'ityese'e aime i tyetyaca i maj ruca'anye mej mi huataura'an majna cime'e. ¹³Aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, ajta aijna i yu'uxari jetze ti Moisés tyaacan ra'uyu'uxaca'a, naimi'i mu tya'utaxajta'a aijna cime'e i Dioj ti nain japua tie'ijta iyan chaanaca japua. Mauche'e raaxajta'a hasta na'a cai ya

huataseijre aijna i Juan. ¹⁴Ajta, ti pua'a seyan titya'ahuajca'anen saj rá'antzaahuatelen, aijna i Juan, ai pu ain pueen aijna ti nu'u ruxe'eve'e ti ya uvé'enyén, aijna i ti ayan antyahuaa ticin Elías. ¹⁵Aime i maj huityánajca'amua, miche'e ri'i tiraanamua.

¹⁶¿A'ini nyana'a tiraataxaj yee a'ini me'len aime i tyaite i maj eijna ninye'ira'a jetze yan huachaatime ijii? Ayaa mu e'len matij i ti'irii i maj vejri'i a'ujti a'u maj tyaja'atua. Ai mu hua'atéji'ivihua'a i seica.

¹⁷Meyan ticin: “Tetyu'utaci'isite sej si tyu'utyeenyelen. Ma sajta cai, caxu tyu'utyeenyé. Tyajta tu tyu'utáchuiica'a i chuiicari cime'e i maj cin tí'ichuicaca ti pua'a seij huami'ini, ma sajta, caxu saijna cin huataujxaamiste.” ¹⁸Ayaa nu hui een cin neyan tyaja'amue'ihua'u a'ini ayaa pu ti'irinyaca. Aijna i Juan, ayaa pu mu a'uve'eme. Ai pu rú'itzi'liva'acaa. Ajta capu raya'aca'a i nahuaj. Aij xu cin seyan tyu'utaxajta'a yee tiyaaru'u pu tzajta'a seijre'e amijna mi tevi. ¹⁹Nyajta e'eyan inyaa ya uve'enyé, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanyé. Canu nye'itzi'livi. Nyajta raya'aca i nahuaj. Muan xu si seyan ti'inyaxa yee huapi'i nu ti'icua'aca, nyajta nu'u nyatahueive'e, majta meyan nya'amiincustyamua'a pueen aime i maj nu'u eihua ata'itza'ara i Dioj jemi, majta aime i maj hua'ajijve'e i mej ti'iti'icica. Ayaa xu ramua'aree tyej ri'i me tityaumuámua'aree aime jemi i mej ta'ará'astijre'e ityejmi.

**Aime i maj maun antachaatime
ti chajta'atajme, i maj cai
tya'atzaahuat'e**

(Lc. 10:13-15)

²⁰Aj pu i Jesús autyejche ti hua'ajtya'axi'in aime i maj maun

antacháatima'acaa a'u ti ayan tyaja'urij i muáre'eri'ira'ara'an cime'e mui'icaca i maj cin ri'i tya'utaseij. Ai pu hua'ajtya'axi seij ajta seij i tyaitejra'a i maj maun a'uchaatima'acaa u chajta'ana jetze a'ini camu autyajhui maj saique tyu'umua'ati. ²¹Ayan ticin:

—Che'e a'ij ti na'a, muan mi sej Corazín e'eche. Che'e a'ij ti na'a, muan mi sej Betsaida e'eche. Ti pua'a neyan che'eta nyana'a huáriniiche'en nyamuare'eri'ira'a cime'e nyaujna u Tiro, nyajta nyaujna u Sidón, a'ij nyej nyeri ye'i huarij nyamuare'eri'ira'a cime'e muejmi jemi, mej mi'i mu saique tyu'umua'atíche'en. Ai mu majta mej mi'i raataséiratache'en majjna cime'e mej tyu'utyaujchejte'en xu'umuavi'in cime'e, majta mej mi'i nasi avá'ujhua'atyahua'anche'e.

²²Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan te'eme ajna xicajra'a jetze ti'ij Djoj hua'axijte'en matij mana'a pua'amua tyaitejra'a. Eitze'e xu rajpueitzi xa'aju'un macai aime i maj aun a'uchaatima'acaa maujna u Tiro, majta maujna u Sidón. ²³Sajta muan mi sej Capernaum a'uchaatime, ça'ini tyajamua'amitejte'e? ¿Ni qui ayan yee tyajamua'amitejte'e saj nu'u ri'i tiraata'a i Djoj? Caxu xaa nya'u. Djoj pu pueijtzi amuaata'asin. Au xu a'utyaturaasin mi'ichite jamuan. Ti pua'a neyan che'eta nyana'a huáriniiche'en nyaujna Sodoma a'ij nyej nyeri tyu'uruu nyamuare'eri'ira'a cime'e muejmi jemi, aujna u chajta'a u Sodoma, ai pu auj e'etéeriche'en tij na'a ajna'imi ti yu e'ire'enyé. ²⁴Ma ajta, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ajna xicajra'a ti jetzen Djoj hua'axijte'en aime i mej japuan a'uchaatime iyan chaanaca japua, muan xu eitze'e rajpueitzi xa'aju'un sajna, macai aime i maj maun a'uchaatima'acaa aujna tij na'a ti Sodoma e'ejtyama'acan.

Jesús pu raatyahuau i ruya'upua jemi

(Lc. 10:21-22)

²⁵Ajna xicajra'a jetze ti Jesús ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu i ayan raatyahuau i ruya'upua ticin:

—Muaa i paj nye'iya'upua, i paj tie'ijta paujna u tajapua, pajta iyan chaanaca japua, ri'i nu timuata'aca nyaijna cime'e paj hua'uta'a mej mi yau'eitaa mua'ara'ani a'ij ti een mueetzi jemi aime i maj cai eihua tyu'ujmua'ate. Ma pajta, capaj peyan hua'uta'a mej mi yau'eitaa mua'ara'ani aime i maj támua'aree, majta aime i maj raayi'iti.

²⁶A ni pijta, ayaa paj ti'ijxe'eva'acaa muaa i pej ni'iyapua. —Ayaa pu tiraatyajhuau.

²⁷Aj pu i ajtahua'a ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Nain pu tinaatatui ajna ti ni'iyapua mej mi raamua'ati tzaahuati'lira'a cime'e. Capu a'ati nyamua'ate nain cime'e a'ij nyej een silu ai ti ni'iyapua, ai pu xaa nyamua'ate. Ajta, capu a'ati ramua'ate nain cime'e i ti ni'iyapua silu inyaa i nyej yaujra'an pueen, nyaa nu xaa ramua'ate. Majta, ai mu ramua'ate aime i ti hua'araanajchi nyej tihua'utaseijrate'en a'ij ti een.

Jesús pu hua'utajee mej mi jemin veré'enyen

²⁸Sata'aj ye ve'ere'enyen inyeetzi jemi, satij sana'a pua'amua muan, mi saj cua'ana saijna cime'e i saj rahuauca saj ri'i tiraata'an i Djoj, sajta saijna cin ti'ityese'en i sej ra'ara'astijre'en nain cime'e. Nyaa nu xaa amuaata'asin saj huaujsa'upe'en. ²⁹Sata'aj tye'entyarute saijna cime'e i nyaj cin tyaja'amueijcate'e. Sajta tyu'uri'iren inyeetzi jemi, a'ini nyaa

nu nyain pueen saij ti i'i mua'acan, canu nyajta a'antzaahuate'e. Ti pua'ja seyan ye ve'ere'enyen inyeetzi jemi, nyaa nu amuaata'asin saj ri'i huarini i a'amua tzajta'a. ³⁰Capu muare'eri saj raanajmi'ire'en saijna cime'e i nyaj cin amuaata'asin. Ajta, i nyaj cin tyaja'amueijcate'e, capu ajta muare'eri sej seyan huarini a'ij nyej ti'ijxe'eve'e. —Aya pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Mati'ij aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a meyan ra'antitzaanaxi i triigu ti antimueiyujmee

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Ajta ajna'imi ayaa pu tyuju'urij. Au pu auma'aca i Jesús a'ita'a i vi'ira'ajapua. Aj pu piti'irijcaa a'anaj xicajra'a maj jetzen rusa'upi. Majta main i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu meri eihua tajcuca'a. Aj mu mi autyajhuii maj ra'antitzaanaxi'in atzi ti'liti ti triigu jetze ma'acan. Majcua'a majjna i atzi. ²Majta main i mej jee i'i fariseos, mati'ij hua'useij mej meyan rijcaa, aj mu mi meyan tiraata'ixaa majjna i Jesús ticin:

—Casi'i, ayaa nu hui rici aime i maj mueetzi jamuan á'ujhua'an. Ayaa nu rici a'ij ti cai tyu'uta'aca ti a'ati ayan rijca i xicajra'a a'anaj me jetzen rusa'upi.

³Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i fariseos ticin:

—¿Ni sacai muan a'anaj ra'ujijve i yu'uxari jetze a'ij ti ye'i huarij aijna i David tyaacan ti'ij huata'icuataca'a, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a?

⁴Au pu a'utyajrupi u teyujta'a, i ti jee chi'lira'an pueen i Dioj. Ajta e'eyan ai pu raacuaa aijna i pan i maj Dioj huatámuai'ivejte, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu majta raacuaa. Aijna i pan, ai mu'u racua'aca aime i mej ti'livaire'e maujna teyujta'a. Capu amin a'ij, capu ti'itij cin autyajturaa aijna i David.

⁵¿Ca'in ni sacai a'anaj ra'ujijve a'ij ti tira'uyu'uxaca'a i yu'uxari jetze aijna i Moisés tyaacan maj nu'u aime i mej títyetyá'upu'u u teyujta'a, ai mu ti'livaire'e ajna xicajra'a me jetzen rusa'upi? Ma majta, camu ti'itij cin a'atura i Dioj jemi majjna cime'e.

⁶Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Inyaa, i nyej ya huaca muejmi jemi, eitze'e nu va'acan cin ti'lityejee macai aime i mej títyetyá'upu'u teyujta'a.

⁷Caxu a'atzu yau'eitaa xa'araa a'ij ti huataujmua'a aijna ti ayan tye'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti cime'en yee Dioj ti raataxajtaca'a ticin: “Ayaa nu ti'ijxe'eve'e mej mi hua'ancu'uvajxi'in i ruxa'aj tyaite. Canu raxe'eve'e mej tyu'utamuai'ivajta.” Na'ari cai, ti pua'a seyan tiyau'eitaa xá'ara'aníche'en, caxu seyan tihua'uxájtzi'iranche'e aime i maj cai ti'itij cin autyajturaa. ⁸Aij pu cin, inyaa i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, ayaa nu een cin antinmua'aree nyajta nyaijna xicajra'a a'anaj mej jetzen rusa'upi.

Cime'en i a'ati ti anáciyaaxaraca'a i rumuajca'a jetze

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Aj pu'i Jesús á'uraa. Ti'iqui aun teyujta'a a'utyajrupi. ¹⁰Au pu saij a'utyavaaca'a ti anáciyaaxaraca'a i rumuajca'a jetze. Majta main i fariseos, ai mu majta a'utyáuuca'a. Ai mu rahuauca'a a'ij mej ye'i tiraaxajtzi'i i Jesús. Aij mu cin meyan tiraataihua'uri'i majjna i Jesús. Meyan ticin:

—¿Ni cai ri'iri tyej teyan tiraahuaate'en saij ti ti'icui' ajna xicajra'a tyej jetzen tasa'upi?

¹¹Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a seij a'ati canya'a ticiitzi, ti pua'a ain canya'a atyejveti ta'atyacun ajna mati'ij pua'a rusa'upi, ¿ni cai ayan rini i a'ati ti u á'ume'en ti'ij ra'itaján?

Ee xaa, ayaa xu che'eta sana'a rici, muan. ¹²Eecan pu eitze'e ti'ivaire'e seij i tevi cai i canya'a. Aij pu cin f'irini ti a'ati ayan ti'iti cin rijca i ti i'i xa'api'in ajna mati'ij pua'a rusa'upi.

¹³Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa aijna ti anaciyaaxara'a i rumuajca'a jetze ticin:

—Huatátzaarachi mua'amujca'a.

Aj pu i ai pu raatzaaraca'a i rumuajca'a. Cime'en pu'u ayan huarij, aj pu i nain cin huaruj. Ayaa pu énya'a a'araa re'enyee'en tij i saij i rumuajca'a. ¹⁴Mati'ij mi huiiraaci aime i fariseos. Aj mu mi autyajhuui maj raaxa'api'intare'en a'ij mej ye'i huarini mej mi raaje'ica i Jesús.

A'ij ti saij ajmi'i tyu'utaxajta'a cime'en aijna i Jesús

¹⁵Ti'ij ain huámua'areeri'i aijna i Jesús a'ij mej tiraaxa'api'intarej, ai pu huiirajraa aujna. Eihua mu tyaite mua'ucij jamuan. Ajta aijna i Jesús, najmi'ica pu tyu'uhuaa i mej tí'icucui'icaa. ¹⁶Ajta ayan tihua'utaj mej mi cai raxajta yee a'ati ti pirici. ¹⁷Ayaa pu raaruu i Jesús ti ij aráurasten a'ij ti ajmi'i tyu'utaxajta'a aijna i Isafas tyaacan, i ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. ¹⁸Ayan ticin:

Ai pu ain pueen i ti nyevaire'e inyeetzi.

Nyaa nu ra'antihuau.

Ai pu ain pueen i nyaj raxe'eve'e, ajta ri'i pu tinata'aca.

Nyaxaijnyu'uca nu huatafti ti á'tume'en aijna jamuan, ajta ai pu tihua'uta'ixaate'esin aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan ti tihua'aci'iti nainjapua i ti i'i xa'api'in nyeetzi jemi.

¹⁹Capu ajta ain ruhuavíira'a a'ame; capu ajta jiihua a'ame.

Camu ranamuajran ti ti'ixaata a'ame ajna caaye jetze.

²⁰Capu hua'utamua're'iste'esin aime i mej huapi'i tirajpueijtza'a tij pl'ista maj ra'ave'etzi nainjapua.

Capu huapi'i pueijtzi hua'uta'asin i maj cai che'e te'eviicue'i aime i mej meyan e'en tij taj ti cij caj á'ata'a.

Ai pu hua'a japua huatanyuusin asta na'a cai tyu'utyamue'itin aijna cime'e ti najmi'ica ruxa'aj tyu'utajte'en.

²¹Majta matij mana'a pua'amua i tyaitejra'a i mej yan japuan seijre'e iyan chaanaca japua, naimi'i mu ti'ichu'eve'en nyuucajtze'en.

Ayaa pu cime'en tyu'utaxajta'a aijna i Isaías tyaacan.

Ai mu Jesús jetze tya'upuá'ajte ti tiyaaru'u jetze araujca'anye

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²²Mati'ij mi seij mu a'araavi'iti i Jesús jemi ti tiyaaru'u tzajta'an seijra'acaa. Aij pu cin cai atanyeerica'a, ajta cai tya'anri'irajcaa aijna i a'ati. Ti'iqui Jesús tiraahuaa ti'ij tya'anri'iraa a'ara'ani, ajta ti'ij huityanamuaara'a a'ara'ani. ²³Majta main i tyaite, naimi'i mu ri'i tya'utaseij. Meyan ticin:

—¿Ni qui ami ain pueen aijna i huaacixa'ara'an aijna i David tyaacan?

²⁴Majta main i fariseos, mati'ij raanamuajri'i, ayaa mu tyu'utaxajta'a ticin:

—Amijna mi a'ati, Beelzebú pu jetzen araujca'anye ti'ij ayan hua'utamuare'ite'en aime i tiyaaru'use, aime i ti ajta Beelzebú tihue'ijte'e.

²⁵Ajta aijna i Jesús, ai pu ramua'areeraca'a a'ij mej ti'imua'atzijca'a. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a aime i maj maun seij chuejra'a japua a'uchaatime e'ita'a ma'utaciinye, ti pua'a meyan huarini

aj mu mi huatyénnya'use'esin, ajta aijna i chuejra'a, capu che'e a'ateeri. Ajta ti pua'a meyan che'eta mana'a e'ita'a a'utáciinye aime i mej seij japua i chajta'a a'u chaatime, na'ari tyaityestyamua'ame'en seij i a'ati, camu che'e a'ateere. ²⁶ Ayaa pu che'eta na'a een, ti pua'a ain Satanás hua'utamuarite'en i rutyaitestyamua'a, ti pua'a majta meyan hua'utyenya'usil'ite'esin i rutyaitestyamua'a, ai pu ajta cai che'e a'ateere, silu te'entipua'arite'esin.

²⁷ Ari inyaa, ti pua'a neyan yee Beelzebú nu jetze aranca'anye nyej hua'utamuarite'en i tiyaaru'u, ¿ni tzaa meyan che'eta mana'a Beelzebú jetze ruca'anye aime i a'amuaxá'a tyaite mej mi meyan che'eta mana'a hua'utamuarite'en? Aime i a'amuaxá'a tyaite mu meyan raataxaj yee muan xu sajta seyan ricí saijna cime'e a'ij sej tinaaxajtz'i. ²⁸ Na'ari cai, ti pua'a neyan nyaijna jetze aranca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, nyej ni tiyaaru'u huatamuarite'en, pu'uri ajna tyaja'ure'enyé ti Dioj tyu'utaijta i a'amua tzajta'a.

²⁹ Ajta, ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti tiraanahue'i tia'ara'an a ta'ache i a'ati ti ruca'anye, ayaa pu ruxe'eve'e ti anacaican ra'atyajj'i'ique'en aijna ti ruca'anye. Aj pu i xaa ri'iri ti a'utyarute a a'uti e'eche ti ij tiraanahue'i.

³⁰ Aijna ti cai nya jamuan a'u cha'acan, ai pu nyejchaire'e. Ajta, ain ti cai hua'ajsá'iri i tyaite nyeetz'i jemi, ai pu huaré'ityaca.

³¹ Aij nu cin, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna aijna cime'e i tyetyaca. I'iri'iri ti tihua'utaauuni'i naijmi'ica i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, ajta naijmi'ica jemi i mej a'ij pua'a ti'ixa. Aru ti pua'a a'ij pua'a ti'ixajta aijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, capu xaa nya'u a'anaj tiraataauuni'ira

aijna. ³² A'ati ti na'a ti ayan a'ij pua'a ti'inyaxajta inyeetz'i i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, ai pu xaa tiraataauuni'ira. Ma ajta, a'ati ti na'a ti a'ij pua'a ti'ixajta aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, capu a'anaj tiraataauuni'ira, silu ai pu ru'ityá'a a'ame nain xicaj tzajta'a ti yu a'uca'iti a'ame para rusen cime'e.

A'ij maj nu'u ramua'areera a'ij ti een seij i ciye

(Lc. 6:43-45)

³³ Ti pua'a hui ti'ire'en i ciye, re'enyé'en pu taca'a, ajta ti pua'a cai re'en i ciye, capu re'enyé'en taca'a. Ayaa xu een cin ramua'areera ti pua'a ciye re'enyé'en nusu cai saijna cime'e a'ij ti é'enyé'en taaca.

³⁴ Muan xu seijna jetze huanye aijna i cu'ucu'u ti ti'ihue'itaca, a'ini huapi'i xu a'ij pua'a ti'ityetyaite. Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri sej seyan ti'iti huataxaj a'ij ti tiraavijte'e.

Ayaa pu'u a'ini saij pu ayan ti'ixaxa'a a'ij ti ayan ti'imua'atze i rutzajta'a. ³⁵ Ajta ain ti ri'i ti'itevi, ai pu ayan ti'ixaxa'a i ti i'i xa'api'in cime'e a'ini ru'umua'aree i rutzajta'a eihua i ti i'i xa'api'in.

Ayan che'eta na'a, i ti a'ij pua'a ti'itevi, ai pu a'ij pua'a ti'ixaxa'a a'ini eihua pu ru'umua'aree i rutzajta'a i ti a'ij pua'a een. ³⁶ Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan te'eme ajna xicajra'a ti jetzen Dioj hua'axijte'en matij mana'a pua'amua yan a'u chaatime iyan chaanaca japua. Ayaa pu ruxe'eva'a a'ame mej meyan tyu'utyetzaahuaté'en i Dioj jemi nain i maj cin tyu'utaxajtaca'a cha'a mana'a seij majta seij. ³⁷ Dioj pu ri'i ti'imua'api'intare'e aijna cime'e a'ij paj ti'ixaxa'ata'a, na'ari cai, ai pu mua'axijte'en aijna cime'e a'ij paj ti'ixaxa'ata'a.

**Aime tyaite meyan rájhuaviiri'i ti
Jesús hua'utasejrate'en i maj cin ri'i
tya'utasej**

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸Aj mu mi main i fariseos, majta aime i mej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, ai mu meyan tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, ayaa tu ti'ijxe'eve'e pej ti'iti taatasejrate'en i tyaj cin raamua'aree ti ute'e e'ema'acan i Dioj jemi a'ij pej ye'i rici.

³⁹Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aime i tyaitejra'a i maj a'ij pua'a ti'ityetyaite, ayaa mu ti'inyahuavii nvej ti'iti hua'utasejrate'en i maj cin ri'i tya'utasej mata'aj nu'u raamua'aree nyaj Dioj jetze aranca'anye. Ayaa mu che'eta mana'a rici tij i a'ati ti ru'ij ma uurai. Canu ti'iti hua'utasejrate'esin silu ai nu'u a'ij ti tiraaruu aijna i Jonás tyaacan, aijna ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. ⁴⁰Ti'ij aijna i Jonás aun e'ejve a'u ti aunye'e i hue'i, ai pu hue'i yá'unyjcu'a. Au pu u e'etee hueica xicaj tzajta'a, ajta hueica tica'ari tzajta'a ti arajca i ucaara'an tzajta'a aijna i hue'i ti yá'unyjcu'a.

'Ayaa pu che'eta na'a ti'inyaruuren inyeetzi i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye. Au nu araca'iti na'ame chuej tzajta'a hueica xicaj tzajta'a, nyajta hueica tica'ari tzajta'a. ⁴¹Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e, ajna xicajra'a ti jetzen Dioj jamuá'axijte'en yee xa'api'in xu huarij nusu yee caxu xa'api'in huarij, aime i maj u Nínive e'echajca'a, ai mu aun a'utyáhuixi'isin muejmi jamuan, majta tyaja'amuaxa'api'intari'ire'en muan mi sej u'uche ijii. Ayaa pu te'eme aijna cime'e i maj saique tyu'umuá'a aime i maj Nínive e'echajca'a mati'ij raanamuajri'i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a majjna i Jonás tyaacan. Me nyajta inyaa, i nyaj ya huaca muejmi jemi, eitze'e nu va'acan cin ti'ityejvee cai

aijna i Jonás tyaacan. Ma sajta muan, caxu na'ara'astijre'esin inyeetzi. ⁴²Ajta hui, aijna i jiita'a tyaacan ti ajmi'i ti'ijtaca'a úute pujme'en, ai pu ajta huatyechaxijsin muejmi jemi, ajta ai pu ajta tyaja'amuaxa'api'intari'ire'en muan, mi sej u'uche ijii ajna xicajra'a jetze mej jeevi'ihuan i tyaite. Ayaa pu te'eme aijna cime'e ti ain a'imi a'uve'eme ti'ij ayan raanamua aijna i Salomón tyaacan ti nu'u huapi'i ri'i me tyaúmua'aree. Me nyajta inyaa, i nyaj ya huaca muejmi jemi, eitze'e nu va'acan cin ti'ityejvee cai aijna i Salomón tyaacan. Ma sajta muan, caxu na'ara'astijre'en inyeetzi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

**Cime'en i xaijnyu'ucari ti
tyú'ujxana'acire'e, ti ajta pi
a'ure'eveti**

(Lc. 11:24-26)

⁴³Ajta ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús ticin:

—Ti pua'a sej xaijnyu'ucari ti tyú'ujxana'acire'e, ti pua'a huuirajra'ani tzajta'an sej i tevi, ai pu á'ucha'acanya'a a'ame ti rahuahuau a'u ti a'uhuáchi ti'ij huaujsa'upe'en. Ti'ij cai ratyauve'en, ayaa pu ti'imua'atzi ticin: ⁴⁴“Niche'e huara'ara'ani nyahuarita'a u niche a'u nyaj a'arajraa.” Ti'ij ave'ere'enyén, ayaa pu eenye'en tyauni aijna i a'ati, ti naa uhue'enyaa a'ame i tzajta'an. Cu xuee maj mauchan uhuare'icha'utaca'a u chi'ita, majta naa ri'i ru'uhuáruu. ⁴⁵Aj pu i ain i xaijnyu'ucari, ai pu hui huaja'uve'eviti i seica, i maj arahua'apua ara'ase, aime i maj eitze'e a'ij pua'a e'en cai i saij. Aj mu mi utyarute naimi'i mej mi maun huatyá'a mua'ara'ani majjna tzajta'a i tevi. Ajta e'eyan, ayan tye'iráame ti eitze'e a'ij pua'a eenya'a a'ara'ani aijna i tevi cai tij ajmi'i eenya'a. Ayaa pu tihua'aci'iti aime i mej a'ij pua'a ti'ityetyaite i maj u'uche ijii.

Cime'en i naanajra'an, majta ihuaamua'ame'en aijna i Jesús

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Auche'e pu ti'ixáatacaa aijna i Jesús mati'ij maun a'ará'a aijna i naanajra'an, majta i ihuaamua'ame'en. Aa mu a'utyahuiixi pua'aque. Mejxe'eva'aca'a maj tyu'utaxaj jamuan. ⁴⁷ Aj pu i seij ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—A mu pua'aque a'utyáu a'anaana, majta a'ihuaamua'a. Mámuahuaahuau maj nu'u tyu'uxá'j a'a jamuan.

⁴⁸ Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—¿A'ataani maj pueen ninaana, nusu nye'ihuaamua'a?

⁴⁹ Aj pu i rumuajca'a cin hua'utaseijra i mej a'atacáitimee. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai mu ain pueen i mej jee ninaana pueen na'ari nye'ihuaamua'a. ⁵⁰ Ayaa pu'u hui ti'en, a'ini a'achu maj pua'amua meyan rici a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj, ai mu ain pueen i mej jee ninaana nusu nye'ihuaamua'a. Yaa pu'u.

Cime'en aijna i a'ati ti ti'ihuastyahua'a

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 Ajna xicajra'a jetze, Jesús pu huiirajraa u chi'lita. Au pu a'ará'a ajna ti a'avastime i jaj. Aa pu a'utayeijxi. ² Aj mu mi eihua ajtyáxiiraca'a i tyaite a'u ti a'lj eenya'a. Tyamua'a mu ti'itamui'icaa i tyaitye. Aij pu cin atyajraa baarcu jetze ti aata'a a'acáva'acaa. Au pu i a'aracatii. Majta main i tyaite, aa mu a'ucaitima'acaa a'apueiri jetze cumu ti hua'uja'usi i jaj.

³ Ajta e'eyan tihua'ajmuá'ate seij nyuucari cime'e. Ayan ticin:

—A'ati hui ti ti'ihuastyahua'a, u pu a'umej ti tyaja'ahuaste'en. ⁴ Aa pu auma'aca ratáhua'anáa imue'eri.

Seica pu i imue'eri juye jetze huavatzíjraa. Aj mu mi pina'ase utya'imi ava'acanyáa, maraara'aje'ipi.

⁵ Ajta seica pu huavatzíjraa tetej tzajta'a a'u ti cai eihua chuej á'uca. Aj pu'i huara'ahuua, a'ini capu huatyetyee i chuej ti ucarutixi'in i naana'ara'an. Ti'ij huara'apistaca'a i chuej, aj pu i ca'anacan ajnye'j i imue'eri. ⁶ Ajta ti'ij u e'ire'enye i xicaj, aj pu'i huara'ahuua i xicaj cime'e i ti huanye'j. Aj pu cin jij huara'ahuua a'ini capu ajtanáana'ama'acaa. ⁷ Ajta seica i imue'eri, au pu a'uvatzíjraa a'u ti a'utzicare'ejmee. Ti'ij ain tzicare'e huavaujse, ai pu i ra'ava'ana i ti ti'ihuasti'ihuaca'a. Aij pu cin cai huáciiraca'a. ⁸ Aru seica pu huavatzíjraa a'u ti a'ur'é'en i chuej. Ai pu xaa i ajnye'j. Ti'iqui huavaujse. Tyamua'a pu'i tyu'uciiraca'a. Seica pu imue'eri, ayan airajraa ti huaciiraca'a seij ajta seij ti ajnye'j a'achu cumu anxite i atzi ti cáté'etejma'acaa. Ajta seica, ayan tyu'uciiraca'a a'achu cumu hueicate. Ajta seica, seite japuan tamuaamuata'a pu cáté'etejma'acaa seij ajta seij. ⁹ Mi saj huitánajca'amua, xaanamuajri'i hui tyamua'a naa.

A'ini een cime'e Jesús

tihua'amua'atyahua'a nyuucari cime'e

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Aj mu mi ajtyáxiiraca'a a vejli'i jemin i Jesús aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin peyan tihue'ixaate'e i tyaite nyuucari cime'e ti cai a'ati yau'eite'?

¹¹ Aj pu i ayan tyu'utanyúu ticin:

—Muejmi pu Dioj tyaja'amue'ixaate'e a'ahuauritaacan cime'e aijna ti ru'avaa aijna cime'e ti Dioj ari tie'ijta nainjapua iiyan chaanaca japua, ajta u tajapua. Ma majta aime i seica, capu a'atzu ri'iri

mej mi yau'eitaa mua'ara'ani a'ini capu Dioj ayan hua'uta'a. ¹²Ayaa pu ti'en: cime'en aijna i a'ati ti á'ujca'anye ti ayan cij caj tiyau'eitaa a'ara'ani i Dioj jemi, Dioj pu eihua huapi'i raata'asin aijna. Ajta aijna i a'ati ti cai á'ujca'anye ti eitze'e yau'eitaa a'ara'ani i Dioj jemi, Dioj pu rá'ari'ira a'achu ti caj ari tiru'umua'aree. ¹³Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e nyuucari cime'e mej mi cai yau'eitaa mua'ara'ani. Ayaa pu ti'en aime jemi. Ai mu maunyejnje'e, aru camu ti'itij seij. Majta mu ti'inamua, aru camu ti'itij namua. Camu majta yau'eite. ¹⁴Ayaa pu ari arauraste hua'a jemi a'ij ti ra'uyu'uxaca'a aijna i Isaías tyaacan, i ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan ticin:

Muan xu xaa raanamua tij na'a ti i yu auumé.

Ma sajta muan, caxu yau'eitaa xa'aju'un.

Muan xu xaa maunyejnje'eri xa'aju'un.

Ma sajta, caxu ti'itij seijran.

¹⁵Ayaa ti'en, a'ini ai mu jemin antaujnaami i rutzajta'an.

Cij mu'u caj tete'ityánajca'amua.

Camu á'ujca'anye maj a'atanyéjnje'ere mej raaseij ti'iti ti pirici.

Na'ari cai, ai mu yau'eitaa mua'aju'un.

Majta mu maunyejnje'eri mua'aju'un mej raaseij ti'iti ti pirici.

Majta mi ra'astíjrá mua'aju'un i maj ranamua.

Majta mu nyeetzi jemi ye ve'eré'eninyéica mua'aju'un nyej ni tihua'utauuni'i.

Ayaa pu cime'en tira'uyu'uxaca'a aijna i Isaías tyaacan.

¹⁶Ma sajta muan i saj á'ujhua'an nya jamuan, sata'aj huataujtyamua'ave'en saijna cime'e i saj huituánajca'amua

sej si ra'ara'astijre'en i saj ranamua, sajta ahuaujca'anjen saj a'atanyéjnje'ere sej si raaseij ti'iti ti pirici. ¹⁷Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, mui'iti i maj ri'i ti'ityetyaitestaca'a, majta aime i maj ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan, eihua mu raxe'eva'acaa mej meyan tyu'useij a'ij sej seri ti'liseij inye jemi. Ma majta, camu a'atzu raaseij. Ayaa mu che'eta mana'a ti'ijxe'eva'acaa mej meyan raanamua a'ij sej seri ti'inamua inye jemi. Ma majta, camu xaa nya'u raanamujri'i.

Jesús pu tihue'ixaate'e a'ij ti huataujmua'a i nyuucari ti cime'en raxa aijna ti ti'ihuastyahua'a

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Casi'i, xaanamujri'i a'ij ti huataujmua'a i nyuucari ti cime'en raxa aijna i a'ati ti raahuaste i imue'eri. ¹⁹Ti pua'a a'ati raanamua i nyuucari ti cime'en raxa Dioj ti tie'ljta nainjapua iiyan chaanaca japua, ajta u tajapua, ti pua'a ain cai yau'eitaa, aijna ti a'ij pua'a een ai tzajta'a huataseijre'esin. Aj pu i rá'ari'ira i nyuucari ti rú'umua'areeracaa. Aijna i a'ati, ayaa pu een tij i imue'eri ti huavatzíjraa ajna juye jetze. ²⁰Ajta, aijna i imue'eri ti huavatzíjraa i tetej tzajta'a, ayaa pu een tij i a'ati ti anacai ra'aranajchaca'a i ti raanamujri'i. ²¹Aru capu ti'iti japuan ninyei aijna i a'ati. Ti pua'a a'atzu rajpueitzi aijna cime'e mej seica ra'axaahuari'ira maijna cime'e ti ra'ara'astijre'e inyeetzi, na'ari ti pua'a seica a'ij pua'a ma raaruure, cij pu'u te'eviiucue'ira a'ame. Ca'anacan pu ma nyajauujisin. ²²Aijna ti hui huavatzíjraa a'u ti a'utzicare'ejmee, ai pu ayen een tij seij i tevi ti xaa ranamua i nyuucari. Aru eihua pu ti'imujcaaa aijna cime'e a'ij ti te'eme iiyan chaanaca tyej japuan seijre'e. Ajta, nain ti tí'ijcha'i, ai pu raamue'iti aijna i tevi. Aij pu

cin, cai che'e ra'utamua'areera a'ij ti tiraanamujari'i. Capu ajta che'e ri'iri ti ain tevi ayan raatyavaire'en i Dioj.
²³Ajta aijna i imue'eri ti huavatzjraa japuan i chuej ti huare'en, ayaa pu een tij i a'ati ti yau'eite ti'ij raanamua i nyuucari. Eihua pu ti'ijvaire'e i Dioj. Yaa pu tiraatatuire'esin i Dioj jemi tij aijna i imue'eri ti huaciiraca'a a'achu cumu anxite ti cáté'etejma'acaa, na'ari hueicate ca'in seite japuan tamuaamuata'a i imue'eri.

Cime'en i ixaj ti huahuásti'ihuaca'a jamuan i triigu

²⁴Ajtahua'a seij ayan tihua'uta'ixaa i nyuucari cime'e aijna i Jesús. Ayan ticin:

—Ayaa pu ti'irinyaca ijii Dioj ti tie'ijta iyan chaanaca japua, ajta u tajapua. A'ati pu imue'eri huahuaste japuan i ruchuej ti huare'en. ²⁵Ajta e'eyan mati'ij náijmi'i tícu'utzuca'a, saij pu hui ave'ere'enyé ti rájchaire'e aijna ti chuej ticha'i. Ajta ain ti rajchaire'e, ai pu ixaj huahuaste tzajta'an aijna i triigu. Aj pu i á'uraa.
²⁶Aj pu i ajnye' aijna i triigu, ajta aijna i ixaj. Ti'ij huavaujse, aj pu i huíjmueiyuxi aijna i triigu. Aj mu mi raamua'areeri'i ti ajta seij huáviviihuaca'a i imue'eri a'ini capu huíjmueiyuxi aijna i ixaj. ²⁷Majta main i mej ti'imua'e, au mu hui a'uju'un mej mi tiraata'ixaate'en aijna ti chuej ticha'i. Meyan ticin: “Tavastara'a, ti pua'a pain huahuaste imue'eri ti re'en aujna a'a chuej japua, ¿a'uni ajnye' aijna i ixaj?” ²⁸Aj pu i aijna ti chuej ticha'i, ayan tihua'uta'ixaa ticin: “Saij ti nyejchaire'e ayan naaru.” Majta meyan tiraataihua'uri'i aime i mej ti'imua'e meyan ticin: “¿Ni mua'araanajchi tyaj u a'uju'un tyaj ra'ijcuuxi'in tyaijna i ixaj?” ²⁹Aj pu i ayan tyu'utanyúu ticin: “Capu

ruxe'eve'e seij raacuta saijna i ixaj, a'ini ti pua'a seri ra'ijcuunan aijna i ixaj, ajta pu áijcuuxijsin aijna i triigu a'ini rujetze pu huáuu. ³⁰Che'e ayan eenye'en ti najim'i huavaujse'en asta cai tyaja'ure'enyen tye'entia'asin. Aj nu ni hua'utaijte'esin aime i mej ti'imijhuaca mej mi anacai ra'ijcuuxi'in maijna i ixaj, mata'aj raaj'i'ique'en mej mi rajsaire'en mata'aj ra'antyataira. Majta e'eyan, main maru'utyátuuaasin maijna i triigu u chi'ita, a'u mej tyéj'éyuuhuaca.”

Cime'en i ti rajatze'e i mustaaza

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹Jesús pu ajtahua'a seij hua'uta'ixaa i nyuucari. Ayan ticin:

—Ayaa pu ti'en Dioj ti tie'ijta iyan chaanaca japua, ajta u tajapua. Ayaa pu een tij tu'upi ti'iti ti ayan antyahuaa ticin mustaaza. A'ati pu raahuaste i atza'ara'an ajna a'ahua'a a'u ti tya'atachuej. ³²Aijna i mustaaza, ayaa pu e'enyé'en tyajatze'e ti eitze'e i'i cile'en cai seica i atzij. Ma ajta, ti'ijta huavaujse'en, eitze'e pu ajtiti'i a'ame cai seica i tu'upi ti iyan seijre'e chaanaca japua. Yaa pu ajtiti'i a'ame tij ciye. Aj mu mi ave'ere'enyéjsin i pina'ase maj ra'ara'a mej mi antyájautauritu'ajte'en an ciya'ara'an jetze.

Cime'en i maj rajnájchite'en i cueijtzi jetze

(Lc. 13:20-21)

³³Ajtahua'a seij nyuucari hua'uta'ixaa. Ayan ticin:

—Ayaa pu ajta ti'en cime'en Dioj ti tie'ijta iyan chaanaca japua, ajta u tajapua. Ayaa pu een tij aijna i levaduura. Aijna i jiita'a, ai pu hueica mediida ru'utyajraa i ariina. Aj pu i rajcueijtzitaca'a levaduura jamuan. Ajta ain i levaduura, ai

pu tzajta'an huanyajxi nainjapua i cueijtzi.

A'ij ti Jesús tihua'amua'atyahua'a nyuucari cime'e

(Mr. 4:33-34)

³⁴Ti'iti ti na'a ti tihue'ixa'atyahua'a i tyaite, Jesús pu nain tihua'uta'ixaa nyuucari cime'e. Capu ti'iti hué'ixaatya'acaa ti ahaurite silu nyuucari pu'u cime'en. ³⁵Ayaa pu tyu'uruu ti ij ayan aráurasten a'ij ti tyu'utaxajtacaa a'ijna i ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan ticin:

Nyaa nu tihua'uta'ixaate'esin nyaijna cime'e i nyuucari.

Nyaa nu nyaijna huataxajta, aijna ti ru'avaa nain xicaj tzajta'a ti yu e'iverelenye ti'ij Dioj raatyataahuaca'a eijna i chaanaca tyaj japuan yen seijre'e.

Jesús pu tihue'ixaate'e a'ij ti huataujmua'a i nyuucari ti cime'en raxa aijna i ixaj, ajta aijna i triigu

³⁶Aj pu i Jesús airajraa i tyaite jemi. Aj pu i utyajrupi u chi'lita. Au mu ajtyáxiiraca'a jemin aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Aisi, taata'ixaate'e a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari aijna ti cime'en raxa i ixaj ti huavaujse a'u ti e'ejnye tasaahua japua.

³⁷Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aijna i ti raahuaste i imue'eri ti re'en, nyaa nu nyain pueen, inyaa i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'liraanye. ³⁸Ajta aijna i tasaahua, ayaa pu huataujmua'a ticin i chaanaca i tyaj japuan yen i'i seijre'e. Aijna i imue'eri ti re'en, ayaa pu e'en tij aime i maj ahuaajca'anye ti Dioj tihua'utajjte'en. Ajta aijna i ixaj, ayaa pu e'en matij aime i

maj i'ityaitestyamua'ame'en aijna i tiyaaru'u. ³⁹Ajta hui aijna ti rájchaire'e, aijna ti raahuaste i ixaj, ai pu ain pueen aijna i tiyaaru'u. Ajta, aijna i xicajra'a me jetzen ti'itzaanan, ayaa pu huataujmua'a ticin ajna xicajra'a ti jetzen te'entipua'ari i chaanaca japua. Majta main i mej ti'itzaanan, ai mu ain pueen i mej ti'ivaire'e u tajapua Dioj ti e'eseijre'e. ⁴⁰Ayaa pu che'eta na'a te'eme ajna xicajra'a ti jetzen nain te'entipua'ari a'ij mej titetyujcha'i matij rá'ijcuuxiín maijna i ixaj mej mi ra'antyataira. ⁴¹Nyajta inyaa, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'liraanye, nyaa nu hua'utajjte'esin aime i mej ti'ivaire'e u tajapua mej mi á'uciinye nainjapua tij na'a i nyaj cin antinmua'aree mej mi aun hue'irajtuaani aime i maj a'ij pua'a tirata'aca i Dioj, aime i maj a'ij pua'a rici. ⁴²Au mu huája'ucáhua'axijsin aijna tzajta'a a'u ti anu'utaa. Au mu ruyeinixi'isin eihua, majta ancurá'ujci'imáa mua'aju'un i rutamej cime'e maijna cime'e mej huapi'i rajpueijtzi. ⁴³Majta main i maj meyan rici a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj, ayaa mu maun e'eséira'a mua'aju'un aujna hua'aya'upua ti tie'ijta. Ayaa mu seira'a mua'aju'un tij i xicaj ti aiiraxi'ixire i aiitiri jetze. Ajta, a'ati ti na'a ti huiityajnamua, che'e ain raanamua tyamua'a naa.

Cime'en aijna ti ru'avaataca'a, i ti ajta eihua huapi'i ti'inajchaca'a

⁴⁴Aujna a'u ti Dioj tie'ijta, iyan chaanaca japua, ajta u tajapua, ayaa pu ti'irini tij i a'ati ti ti'iti ti huátyau ti ru'avaa, ti ajta huapi'i ti'ijnajchi. Au pu ráatyau tasaahua japua. Aj pu i ajtahua'a raatyá'avaata aujna che'eta mijmu. Eecan pu rutyamua'ave'e aijna cime'e ti ráatyau. Aij pu cin, nain tuani a'achu ti caj tí'ijcha'i. Aj pu i e'eyan, ai pu rananan aijna i chuej.

Cime'en aijna i perla ti eihua huapi'i ti'ijnajchi

⁴⁵ Ajta, ayaa mu rici aime i maj rahuahuu mej mi maun a'utyarute Dioj ti e'eseijre'e, ayaa mu che'eta mana'a rici tij a'ati ti ti'itu'araca. Ai pu a'ucha'acan ti ain rahuuani ti'iti perla ti naa e'en. ⁴⁶ Ti'ij seij huátyau, ti huapi'i ti'ijnajchi, u pu á'umej ti ij nain tyu'utuaani a'achu ti caj ti'ijcha'i. Aj pu i aijná nanan i perla.

Cime'en i xajmua'ari i maj hue'ité cín vivi'iraca

⁴⁷ Ajtahua'a seij i nyuucari: ayaa pu een Dioj ti tie'ijta iyan chaanaca japua, ajta u tajapua. Dioj pu ayan rici matij aime i maj hue'ité vivi'iraca xajmua'ari cime'e ti vivéj. Mati'ij ra'atyáahua'axin a jaata'a, aj pu i cha'ana'a hue'itásaire'esin i hue'ité. ⁴⁸ Mati'ij cai che'e u'uvejri i xajmua'ari tzajta'a, aj mu mi ra'itapijsin a jaata'a maíjna i xajmua'ari. Mati'ij mi huáchijte'e á yaupíjsin aime i maj hue'ité vivi'iraca. Au mu a'uráasajrá'in. Aj mu mi hua'ava'ixi'isin i hue'ité maj re'en. Majta main i hue'ité i maj re'en, siciri jetze mu hua'atyátuuasin. Majta i maj cai re'en á mu huáuhua'axijsin.

⁴⁹ Ayaa pu che'eta na'a te'eme ajna xicajra'a ti jetzen nain te'entipua'ari iyan chaanaca japua. Aime i mej ti'ivaire'e i ta japua Dioj ti e'eseijre'e, ai mu huiiraaju'un mej mi hua'ava'ajajpuaxi'in rujime'en i tyaite i mej a'ij pua'a rici, majta i maj xa'api'in rici. ⁵⁰ Mati'ijta mi maun huauucáhua'axijsin i oorno tzajta'a aime i maj a'ij pua'a rici mej mi rajpueijtzi mua'ara'ani taj cime'e. Au mu ruyeinixi'in, majta ancurá'ujci'imáa mua'aju'un i rutamej cime'e aijna cime'e maj rajpueijtzi.

Cime'en i ti huapi'i ti'ire'en, ti pua'a jajcua na'ari mi'ima'acan

⁵¹ Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni sacai nain au'eitaa xa'araa muan?

Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Jee.

⁵² Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aij pu cin, ti pua'a saij ti tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, ti pua'a ain ajta a'utejcheni aijna jetzen ti'ihuaujmua'aten a'ij ti ti'iri'iri ti Dioj tira'ijte'en nain cime'e, ayaa pu eenya'a a'ame aijna i a'ati tij saij ti huatyeechi'i. Eihua pu te'irajcha'i aujna ruch'i'ita. Ajta, a'anaj ti na'a pu tye'iraati'ici aijna ti ti'ijájcua, ajta ti ti'imí'ima'acan. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Jesús pu aun a'ará'a u Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ti'ij Jesús ra'antipua'ari ti tihue'ixaate'e nyuucari cime'e, aj pu i á'uraa. ⁵⁴ Au pu a'ará'a a'u ti a'uve'ese. Aj pu i a'utyeyche ti tihua'umua'aten hua'ateyujta'a. Majta main i maj raanamujri'i, eecan mu a'ij ra'utaseij. Ayaa mu tyú'urixaatya'acaa ticin: —¿A'uqui ya'urí'ire amijna ti ayan tyamua'a naa tiru'umua'aree? ¿Ti'itajni muare'eri'ira'a pueen i ti cin ayan rici aijna i tyaj cime'en a'ij yá'useij? ⁵⁵ Amijna, ai pu hui yaujra'an aijna ti ti'isi'ichaca. Ajta naanajra'an, ai pu ain pueen aijna i Mariiya. ¿Ni macai main pueen i juutzimua'ame'en aijna i Jacobo, ajta aijna i José, ajtahua'a seij aijna ti ayan antyahuaa ticin Simón, ajta aijna i Judás? ⁵⁶ ¿Ni macai majta ye che ta jamuan, aime juutzimua'ame'en i ma juuca? Ti pua'a ayan ti'ayajna, ¿a'uni e'ema'acan aijna i mua'atziira'ara'an ti ya raatyajtuua amijna mi Jesús?

⁵⁷ Mati'ij mi rá'anchueeraca'a maijna i Jesús. Aij mu cin, mi raatamuari. Ajta, ayaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús ticin:

—Naimi'i mu ri'i tiraata'aca aijna jemi i ti ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan. Ma majta, aime i maj huacaitime a'u ma e'eché, majta aime

i tyaitestyamua'ame'en i mej e'eche jamuan, camu ri'i tiraata'aca.

⁵⁸Aj pu i cin cai eihua ayan tyu'uruu ajna cime'e i muáre'eri'ira'ara'an aujna a'ini camu ra'atzaahuatya'acaa.

A'ij ti ye'i tyu'umi'i ajna i Juan ti hua'amuai'ihuacara'a

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 Ajna xicajra'a jetze, ajna i Herodes, i ti i'í rey, ai pu raanamuajri'i a'ij ti rijcaa ajna i Jesús.

²Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aime i mej ti'ijvaira'acaa i jemin ticin:

—Ai pu ain pueen ajna i Juan ti ti'ityámuai'ihuacara'a. Pu'uri a'itáraa a'u maj ya'ava'ana. Aij pu cin raayi'iti ti ayan rici ajna cime'e i muare'eri'ira'a i tyaj cin a'ij yá'usej.

³Ajta ain i Herodes, ai pu ajmi'i raatyeevi'i ajna i Juan. Ra'anaj'íca'a pu ra'ityaana. Ayaa pu een cin raaruu a'ini Juan pu ra'ajtya'axi ajna cime'e ti Herodes ra'ancure'evi'iti ajna i jiita'a ti Felipe raatyevi'itinya'a. Ajna i Felipe, ai pu ain pueenya'a i juutzajra'an i rey. Ajta ajna i jiita'a, ayaa pu antyahuacaa'a ticin Herodías.

⁴Ayaa pu tye'irájraa ti Juan ayan tiraata'ixaa ajna i Herodes ticin:

—Capu a'ij ti'iri'iri paj ratyevi'itinye'en mue'ihuacara'a ti ratevi'itinya'a.

⁵Herodes pu raje'icatami'ícaa ajna i Juan. Aru hua'atziinya'aca'a i tyaite, a'ini ai pu ramua'areeraca'a mej meyan ti'ixaxa'ata'a ti nu'u ain pueen saij ti ti'ixaxa'a Djoj jetze ma'acan. ⁶Ti'ij tyaja'ure'enye ajna xicajra'a ti jetzen huanu'eihuaca'a ajna i Herodes, jiita'a pu utyajrupi u chi'ita ti ij tyu'utyeenye'en rusaj hua'a vejl'ípua. Ai pu ain pueen yaujra'an ajna i Herodías. Eecan pu ra'aranajchaca'a ajna i rey ti ayan tyu'utyeenyei. ⁷Aij pu cin ain tya'ataujratziiri'i runyuuca cime'e ti ayan raata'an ajna i jiita'a a'ij

ti ti'itij ti'ijxe'eve'e. ⁸Ajta ajna i jiita'a, ai pu ayan tiraataihua'uri'i i runaana ticin:

—¿Ti'itajni nyaraatahuavii?

Aj pu i ain naanajra'an ayan ticin:

—Huatahuaviiri'i i muura'an i Juan ti ti'ityamua'i'ihuaca.

Aj pu i, ain jiita'a ayan tiraata'ixaa ajna i rey ticin:

—Pata'aj naatai'ite'en tuxa'a jetze i muura'an ajna i Juan ti ti'ityamua'i'ihuaca.

⁹A'ij pu pua'a raata'a ajna i rey. Ma ajta, ari ayan tya'ataujratziiri'i ti ayan huarini a'ij ti ti'ijxe'eve'e. Majta aime ti hua'uta'inee, ai mu majta raanamuajri'i ti tyu'uta'a i runyuuca. Aij pu cin, ain tyu'utaijtaca'a mej mi meyan huarini a'ij ti tiraatahuaviiri'i. ¹⁰Ajta e'eyan ai pu xantaaru'u huataiyaca'a ti u á'ume'en a'u ti e'ityanam'i ajna i Juan ti ij ru'ijvéjche i muura'an. ¹¹Ti'ij ayan huarij, aj pu i ya'arai'ite ajna i muura'an i tuxa'a jetze ti ij Herodías ayan raamua'aree ti raaje'ica, tzite'e, ajna i Juan. Ajta ajna i rey, ai pu raatai'ite ajna jemi i yaujra'an i Herodías. Aj pu i ajna i jiita'a raatai'ite i runaana.

¹²Majta main i maj á'ujhua'anya'a i Juan jamuan, ai mu a ve'ere'enyaa, meya'utii majina i mi'ichi. Mati'ij mi ra'ava'ana.

Jesús pu tihua'umí aime i maj anxij vi'ira'a ara'ase i tyetyaca

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³Ajta ajna i Jesús, ti'ij raamua'areeri'i ticin maraaje'ica ajna i Juan, ti'iqui atyajraa i baarcu jetze. Rusaj pu á'uraa. Au pu a'ará'a a'u ti cai je'e ti'iti. Majta i tyaite, ai mu raamua'areeri'i a'u ti a'ij e'enyaa. Aij mu cin, cura'acijxi maj a'u chaatime. Aj mu mi ru'ican raatavén. ¹⁴Ti'ij i Jesús aitaraa i baarcu jetze. Ti'ij hua'usej i tyaite i maj mui'i, ai pu hua'ancu'uvajxi.

Ajta tihua'uhuaa i mej ti'icucui'i.

¹⁵Ti'ij huatyechumua'araca'a, aj mu mi ave'ere'enyé jemin i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Pu'uri tyechemua'ari, ajta capu a'ati yeche ayajna. Pata'aj hua'are'itixi'in mej mi a'ucfjxi'in ma a'ahua'a chajta'a mata'aj ti'iti huananan i maj raacua'ani.

¹⁶Ajta aijna i Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Capu ruxe'eve'e maj a'ucfjxi'in. Sata'aj tihua'umín muan.

¹⁷Aj mu mi meyan ticin:

—Ayaa tu'u pua'amuaca ticha'i anxívica i pan, tyajta hua'apuaca i hue'ité.

¹⁸Aj pu i Jesús ayan ticin:

—Me senyaja'avai'ipi'ite'e.

¹⁹Aj pu i ain tihua'utaij maj a'ujra'ase i tu'upi tzajta'a. Aj pu i Jesús ra'ancurai'ipi'i pan, ajta i hue'ité. Aj pu i utye'e a'ujnyeraca'a. Ti'iqui ri'i tiraata'a i Dioj. Aj pu i ra'antitaaraxi i pan. Ti'iqui hua'urai'ipi'ite aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Majta main, aime mu hua'urai'ipi'ite i tyaite.

²⁰Naijmi'i mu tyu'ucuaa. Eihua mu huáju'uxai. Ajta eihua pu a'ava'aturaa i pan, majta i hue'ité. Tamuaamuata'a japuan hua'apua mu tya'avai'iste tzaacuri jetze maijna cime'e i ti tya'avá'aturaa. ²¹Majta main i maj tyu'ucuaa, ayaa mu ara'asicaa a'achucumu anxí vi'lira'a i tyetyaca. Majta i ma juuca, majta i ti'irri, ai mu majta tyu'ucuaa.

Jesús pu antaraa i jaj japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²²Aj pu i hua'utaij aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a maj nu'u atyaciinye i baarcu jetze mej mi antaciinye atan pujme'en, mej mi main anacai maun a'ara'asti. Ajta ain i Jesús, au pu a'utyajturaa ti ij hua'ure'itixi'in i tyaite.

²³Ti'ij hua'ure'itixi, au pu a'utyájraa

i jiri jetze rusaij ti ij raatyajhuauni i Dioj jemi. Ti'ij huatyatica'araca'a, au pu a'utyavaaca'a rusaij. ²⁴Ajta aijna i baarcu, pu'uri a'imi auma'acaa e'ita'a i jaj japua. Aj pu i huata'aacaraca'a ca'anin cime'e. Tyamua'a pu te'etyaxijrihua'a i jaj i baarcu jetze aijna i aaca cime'e ti auj ruurájvaaca'a.

²⁵Ara'apua'a ti'ij tapua'arijma'aca, Jesús pu ave'ere'enyé ajna vejli'i hua'a jemi. Jaj japua pu huama'acaa. ²⁶Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij raaseij, eecan mu tyu'utatzin. Tyamua'a mu titeejjihuaca'a maijna cime'e mej tyu'utatzin. Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Nyájan pu pueen amijna.

²⁷Ajta e'eyan, Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Xu'uhuataujca'anyechi mi rutzajta'a.

Nyaa nu nyain pirici i Jesús. Caxu ti'itziinya'a.

²⁸Ajta aijna i Pedro, ai pu ayan tiraatajee ticin:

—Tavastara'a, ti pua'a muua pain pueen, naataijte'e nyaj nyamaana ure'enyen mueetzi jemi aijna i jaj japua.

²⁹Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Mu pa'uvé'eme'en.

Aj pu i aiitaraa i baarcu jetze. Ti'iqui rajraa i jaj japua. Aa pu vejli'i auma'acaa a'u ti a'ij e'enyaa i Jesús.

³⁰Ti'ij raamua'areeri'i ti ca'anin cin huata'aacaraca'a, ai pu tyu'utatzin. Aj pu autyejche ti a'ucarute i jaj tzajta'a. Aj pu i ayan huajijhuaca'a ticin:

—Tavastara'a, nya japua huanyuuchi.

³¹Cime'en pu ayan tyu'ujijhuaca'a, aj pu i Jesús ajmuajca'ataca'a. Ravi'i aijna i Pedro. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Capaj a'atzu tya'atzaahuate'e muua. ¿A'ini een cin pacai na'atzaahuate'e?

³²Mati'ij atyaaci i baarcu jetze, aj pu i huatyapua'araca'a aijna i aaca.

³³Mati'ij mi main i maj araati i baarcu jetze, ai mu titunutaxi i Jesús jemi. Aj mu meyan ri'i tiraatajee ticin:

—Muaa paj tzite'e pain pueen i jaujra'an i Dioj.

Jesús pu tihua'uhuaa aime i mej tí'icucui'icaa aujna u Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴Mati'ij antacij, aj mu mi aiitacij i baarcu jetze ajna'a a'ahua'a, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Genesaret. ³⁵Majta main i tyaite, mati'ij raamuá'a maijna i Jesús, aj mu mi tihua'ará'iti'iraxi nainjapua i mej a'imi antacháatima'acaa. Aj mu hua'araavi'iti najim'i'ica i mej tí'icucui'i i Jesús jemi. ³⁶Eihua mu rájhuaviiri'i ti hua'uta'an mej mi ra'ajtamuare'en ajna ciixura'ara'an jetze tij na'a ti uvijpi'i. Majta main i mej meyan ra'ajtamuárej, najim'i' mu huaruj.

Cime'en i ti tzajta'an ru'utyajtua ti a'ij pua'a tyu'umua'ati

(Mr. 7:1-23)

15 Mati'ij mi seica ave'ere'enyee i Jesús jemi. Aime mu ain pueen i fariseos, majta aime i mej tí'imua'ata i yu'uxari jetze. Au mu a'araaci u Jerusalén. Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

²—¿A'ini een cin macai ra'aste i tavaujsimua'a tyaaca tihua'aye'ira aime i ma a jamuan á'ujhua'an? Camu meyan ra'aste maijna cime'e i maj cai anaujmuéitya'axi'in meti'icua'aca.

³Ajta ain i Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sajta muan, ¿a'ini een cin seyan ma rúujipua i ti tyu'utajtacaa i Dioj sej si saijna a'ara'asten i ruy'e'ira i saj sana'a rajtyau rujiimua'a? ⁴A'ini Dioj pu ayan tyu'utaxajtacaa aijna ti cime'en yee: “Pata'aj ra'atzaahuatya'a a'ataata, pajta a'anaana.” Ajta ayan ti cime'en yee: “Sata'aj raaje'ica aijna i a'ati ti a'ij pua'a ti'ijtyá'axi'i i rutaata na'ari i runaana.” ⁵Ma sajta muan, ayaa xu

ti'ixaxa'a ti i'i xa'api'in ti pua'a a'ati ayan tihua'uta'ixaa'e'en i ruvaujsimua'a ticin: “Nain a'achu nyaj caj tí'ijcha'i, aij nu neri raatámuai'ivejte i Dioj. Aij nu cin cai che'e tí'ijcha'i i nyaj cin amuaatavaire'en.” ⁶Ti pua'a a'ati ayan tihua'uta'ixaa'e'en i ruvaujsimua'a, ayaa cha'ajta ti'ixaxa'a cime'en aijna i a'ati yee capu che'e ruxe'leve'e ti ain hua'utavaire'en i ruvaujsimua'a. Ayaa xu me tiruujipua saijna ti Dioj cin tyu'utajtacaa sej si ra'ara'asten saijna cime'e i ye'ira sej seyan rujiimua'a sana'a tirajtyau. ⁷Muan, mi sej a'ij pua'a ti'ityetyaite, mi saj seyan ra'asten eijre'ecitze'e, ayaa pu tyu'utaxajtacaa muejmi cime'e aijna i Isaías tyaacan, i ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Ayaa pu tya'uuyuxaca'a ticin:

⁸Naa pu namuajre'e ti pua'a metí'ixajta nyeetzi jemi, ma majta, ai mu meri ma nuurai.

⁹Capu ti'tij vaire'e ti pua'a menaatyaanajche a'ini matij mana'a mej tí'imua'ata, i maj cin tihue'ijte'e, rujiimua'a mana'a rájtyauve.

¹⁰Aj pu i ain hua'utajee i tyaite.

Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ri'i xu'u tyamua'a naa tiraanamua muan sej si yau'eitaa xa'ara'ani. ¹¹Ti'ti ti na'a ti ti'icue'iriri'i, ti pua'a a'ati raacua'ani, capu a'atzu raxana'ave'e, silu ai pu raxana'ave'e i ti e'ijninyei i tene'etze'e.

¹²Aj mu mi ajtyáxiiraca'a jemin aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni tzaa pa cai ramua'aree i ti cai hua'aranajchaca'a aime i fariseos mati'ij raanamujri'i a'ij pej tyu'utaxajtacaa?

¹³Ajta ain i Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin: —Ayaa mu e'en tij tu'upi ti cai a'ati raahuaste, rusaj pu ajnyeje. Ayaa pu che'eta na'a hua'aruuren i Dioj tij ajta rú'uri'i i tu'upi ti rusaj ajnyeje aijna i a'ati

ti tyu'uhuaste, a'ini ai pu ra'ijcuuxijsin, ajta metyáuraaxijsin i tu'upi, Dioj pu ayan che'eta na'a ma huaúhual'axijsin aime. ¹⁴Miche'e meyan eenye'en. Ayaa mu e'en matij aime i maj arácucu'un i maj huauuvi'iti. Ti pua'a saij ta'aracun ayan ra'anaví'ira ti ajta aracun mej mi a'ahua'a a'ara'asti najimi'i, najimi'i mu atyávatzijsin a'u ti e'etyacun.

¹⁵Aj pu i Pedro ayan tiraata'ixaa ticin:
—Taata'ixaate'e a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari i paj pauchan raataxajtac'a.

¹⁶Ajta Jesús ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni tzaa sacai sajta muan yau'eite?
¹⁷¿Ni tzaa sacai yau'eite saijna? Ti pua'a a'ati ti'itij huacua'ani ti cue'iri'i, aijna ti raacua'ani, pua'aque pu ma'acan. Aj pu i ancajrupi i tene'etze'e, au pu a'arayejixa i ucaara'an jetze. Ajta e'eyan i chuitiraara'an jetze huiraame. ¹⁸Ma ajta, aijna ti e'ijninyei i tene'etze'e i a'ati, au pu a'uve'eye'i i tzajta'an. Ai pu ain pueen i ti raxana'ave'e aijna i a'ati. ¹⁹Ayaa pu'u xaa nya'u a'ini i tzajta'an pu a'uve'eye'i najimi'i i mua'atziira'a ti a'ij pua'a een, ti ca'anijra'a rata'aca ti a'ati ayan huarini i ti a'ij pua'a een, ti pua'a ti'ityacui'i na'ari seij jamuan ti'ihuaujxana'acire'en. Ajta i tzajta'an pu ajta tasiseiri ti ayan ca'anijra'a rata'aca ti ayan tyu'umua'ati ti tyu'unahua'an, nusu ti raacuanamua na'ari ti a'ij pua'a tyú'uxajtava'a hua'ajemi i tyaite. ²⁰Najimi'i tij na'a ti hui ayan a'ij pua'a een, ti tasiseiri i ta tzajta'a, ai pu xaa raxana'ave'e i tevi. Ajta aijna ti cai anaujmuéite'en tyu'ucua'ani, capu ti'iti a'ij huataujmua'a i Dioj jemi. Capu ti'itij cin autyajturaa i Dioj jemi aijna i a'ati ti cai anaujmuéite'en tyu'ucuaa.

**Saij ti cai Israel jetze
ajtyama'acantaca'a ti ajta
tya'antzaahua
(Mr. 7:24-30)**

²¹Aj pu i Jesús á'uraa. Au pu a'ará'a ajna a'ahua'a chajta'a ti ayan

tyaja'arajtyahuaa ticin Tiro, ajtahua'a seij ti ayan ticin Sidón. ²²Ajta, saij pu ave'ere'enye i Jesús jemi. Jiita'a pu pueen ti seij chuejra'a japua e'ema'acan. Ayaa mu hua'atamua'amua ticin Sirofenicia. Aun ti huaca'a pu e'echajca'a aijna i jiita'a. A pu e'eve'eme antijíihua ticin:

—Nyavastara'a, muaa pej i'i yaujra'an aijna i David tyaacan, pata'aj na'ancu'uvajxi'in. Eecan pu rajpueijtzi i niyauj ti jiita'a aijna cime'e ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'e.

²³Ajta aijna i Jesús, capu a'atzu huatanyuu. Aj mu mi avere'enye aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa mu tirajhuaviiri'i ticin:

—Pata'aj raataite ti a'ura'ani, a'ini ta cujta'an pu e'eve'eme antijíihua.

²⁴Aj pu i Jesús ayan tyu'utaxajtac'a ticin:

—Ayaa pu Dioj nyaja'utajtac'a nyaj a'ura'ani hua'a jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan i mej meyan seijre'e tij canya'axi i maj á'uvej. Capu nyaja'utajtac'a aime jemi i seica.

²⁵Aj pu i ain jiita'a avere'enye a vejli'i jemin. Ajta titunutaca'a. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, naatávaire'e.

²⁶Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Capu ayan tiraavijte'e nyej huái'ipi'ira'acare'en i pan i maj racua'aca i ti'irii nyej ni chiicate huatai'ipi'ite'en.

²⁷Aj pu i ain jiita'a ayan ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna, nyavastara'a. Aru, casi'i, aime i chiicate, ayaa mu racua'aca maijna i ti te'ení i pan ti acajvitze i meesa japua a'u mej tyaja'acua'aca aime i mej tihue'ijte'e.

²⁸Aj pu i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:
—Muaa jiita'a, eecan paj tya'atzaahuat'e. Pu'uri muaata'a a'ij pej ti'ijxe'eve'e.

Cime'en pu'u ayan tiraataxajtac'a aijna i Jesús, aj pu i huaruj aijna i jaujra'an i jiita'a.

**Jesús pu tihua'uhuaa eihua
i mej tí'icucui'icaa**

²⁹Aj pu i Jesús á'uraa. Au pu ajtéenyee a'u ti a'avastime i jaj ti jajmuaa aujna a'ahua'a u Galileeya. Aj pu i antiraa i jiri jetze. An pu a'ujyeijxi. ³⁰Eihua mu a'ire'enyee i tyaite. Aime mu a'araavi'iti i maj tzare'e rá'ajtuaatímee i ruüica, majta seica i maj arácucu'un, majta seica i maj cai tyá'anri'iréjme, majta seica i maj puatuusi. Majta mu'icaca mu a'araavi'iti i seica i mej ti'icucui'i. Aa mu hua'ajtuaa a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Ajta ain, ai pu najimi'ica pu tyu'uhuaa. ³¹Eecan mu a'ij tya'utaseij i tyaite i maj huaje'iré'enihte mati'ij hua'useij i mej meri ri'irístaca'a maj tyu'utaxaj aime i mej mejmi'i cai tya'anri'irájma'acaa; majta aime i maj puatuusi, mu'uri re'en nainjapua; majta aime i maj tzare'e rá'ajtuaatímee i ruüica, mu'uri á'ujhua'anya'a; majta aime i maj arácucu'unijma'acaa, mu'uri ti'iseijracaa. Majta main i tyaite, ai mu autyajhui i mej ri'i tiraata'an maijna i Djoj ti tihue'ijte'e aime i maj Israel jetze ajtyama'acan.

**Jesús pu tihua'umí aime i tyetyaca i
maj muaacua vi'lira'á ará'axcaa**

(Mr. 8:1-10)

³²Aj pu i Jesús hua'utajee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Naatyaxa'amiste amime tyaitejra'a jemi, a'ini pu'uri hueica xicaj tyauume maj á'ujhua'an nyaa jamuan. Camu majta ti'itij ticha'i maj raacua'ani. Canu raxe'eve'e maj cai tyu'ucudá'an nyahua'ure'itixi'in. Na'ari cai tyamua'a mu tí'ityamue'itiche'en i juye japua.

³³Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'uni jetze a'ari'iri tyej raahuauni i pan tij na'a ti ruxe'leve'e ti ij tihua'uci'iti najimi'ica i tyaite? Capu sein i'i ri'iri ayajna a'u ti cai ma'a a'ati.

³⁴Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'achuni pua'amuaca sajcha'i i pan, muan?

Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Aráhua'apua pu pua'amua i pan. Tyajta cijca i hue'ité maj cile'en.

³⁵Aj pu i hua'utaj i tyaite maj a'ujra'ase a chuaata'a. ³⁶Ra'ancurai'ipi'i i pan, ajta i hue'ité, aj pu i Jesús ri'i tiraata'a i Djoj. Ajta e'eyan ra'antitaaraxi i pan. Aj pu i hua'urai'ipi'i i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Majta main, ai mu mjtá'ij hua'urai'ipi'ite i tyaite.

³⁷Naimi'i mu tyu'ucuaa. Tyamua'a mu tityáaju'uxai. Majta e'eyan, aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu raara'asaj maijna ti ava'aturaa i pan ti ra'antitaaraxi. Siciri mu jetze tya'ava'iste maijna cime'e ti ava'aturaa. Aráhua'apua siciri pu tya'ará'aj.

³⁸Majta main i mej tyu'ucuaa, ayaa mu ará'asica'a a'achu cumu muaacua vi'lira'a i tyetyaca. Majta rujime'e mu tyu'ucuaa aime i juuca, majta i ti'irii.

³⁹Ti'ij Jesús hua'ure'itixi i tyaite, aj pu i atyajraa baarcu jetze. Ti'iqui á'uraa. Au pu a'ará'a aujna a'ahua'a a'u ti e'ejtyama'acan u Magdala.

**Aime i fariseos, jamuan i saduceos,
ai mu rájhuaviiri'i ti ain Jesús
tihua'utaseijrate'en i maj cin ri'i
tya'utaseij**

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Majta aime i fariseos, majta aime i saduceos, ai mu á e'iré'enyee a'u ti a'utyavaaca'a i Jesús, mej mi raatyamue'itin hue'itzi cime'e. Aij mu cin meyan raatahuaviiri'i

ti ain hua'utasejrate'en i maj cin raamua'aree ti ute'e e'ema'acan i ti jetzen araujca'anye. ²Ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan xu raayi'iti a'ij sej ye'i tyu'utaxaj a'ij ti ti'iti rini u ute'e. Ti'ij huatyechuixare, ayaa xu ti'ixaxa'a ti nu'u naa hue'eenya'a a'ame a'ini aurá'apá'uvi'i pu a'araa. ³Na'ari cai, ti'ij huatapua'are, ayaa xu sajta seyan cime'en ti'ixaxa'a yee ijii mu huatyeviye, a'ini aurá'apá'uvi'i pu a'araa, majta nu'u ra'utanáa. Muan xu xaa raayi'iti a'ij sej ye'i tyu'utaxaj a'ij ti ti'itij rini u ute'e. Ma sajta muan, caxu a'atzu raayi'iti a'ij sej ye'i tyu'utaxaj aijna cime'e ti ari tyaja'ure'enyajsin i xicajra'a, ti jetzen Dioj ra'antipua'arite'en nain. ⁴Muan mi sej a'ij pua'a ti'ityetyaite, mi sej eihua cin ata'itza'ara, ayaa xu rahuauca i saj cin raamua'aree ti ute'e e'ema'acan i nyaj jetzen aranca'anye. Canu xaa nya'u ti'itij amuaatasejrate'esin silu ayaa nu'u, i ti e'esejre'e cime'en aijna i Jonás.

Aj pu i Jesús a huaja'utyáhui. Ti'iqui ya'uraa.

Cime'en i nyuucari ti cai runyata i maj cin ti'imua'atacara'a aime i fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵Mati'ij antacij utavan pujme'en aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu ya'uhua'axi mej ya'arai'ipi'in i pan maj raacua'ani. ⁶Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ri'i xu'u muan, saijna cime'e fariseos maj ru'utyaaratzi i pan tzajta'a ti ij ájcu'ustaa, sajta saijna cime'e saduceos maj majta ru'utyaaratzi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁷Majta aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu tyú'urixaatya'acaa i rujiimua'a. Ayaa mu tyu'utaxajtacaa ticin:

—Ayaa pu tyu'utaxajtacaa amijna, a'ini catu ya'arai'ipi i pan.

⁸Aj pu i Jesús raamua'areeri'i a'ij mej ye'i ti'ixajtacaa. Ti'iqui ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—Muan, mi saj cai a'atzu tya'atzaahuat'e, ¿a'ini een cin seyan tyu'urixaat'e yee saj cai pan ticha'i? ⁹¿Ni sacai xi yau'eite? ¿Ni seri ya'uhua'axi a'achu ti pua'an siciri tye'irájraa i pan ti tya'avá'aturaa nyati'ij hua'urai'ipi'ite i maj anxij vi'ira'a ara'asicaa i tyaite nyaijna cime'e i tya'anxivi i pan? ¹⁰¿Ni sajta seri ya'uhua'axi a'achu saj pua'amua caj tya'ava'iste i siciri jetze nyati'ij hua'urai'ipi'ite i maj muaacua vi'ira'a ara'asicaa i tyaite nyaijna cime'e i tya'aráhua'apua i pan? ¹¹¿A'ini auj ti'iri'iri saj cai yau'eite saijna, i nyaj cai á'amue'ixaate'e nyaijna cime'e i pan silu ri'i xu'u muan saijna i maj cai huataujnyátacan cin ti'ixaxa'a aime i fariseos, majta aime i saduceos?

¹²Aj mu xaa mi yau'eitaa mua'araa ti ayan tihue'ixaatya'a aijna cime'e a'ij mej ye'i ti'imua'ataca aime i fariseos, majta aime i saduceos. Capu xaa nya'u ayan aijna cin tihua'uta'ixaa yee ri'i xu'u muan saijna cime'e i maj cin ru'utyaaratzi i pan tzajta'a.

Pedro pu ayan raataxajtacaa ti Jesús ain puenya'a ti Dioj ra'antihuau

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³Ti'iqui Jesús aun a'ará'a aujna a'ahua'a aun ti e'ejtyama'acan ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cesarea de Filipo. Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—¿A'iqui meti'ixa i tyaite a'ati nyaj puen i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iráanye?

¹⁴Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Seica mu meyan ti'ixaj paj nu'u ain puen aijna i Juan tyaacan ti ti'ityámuai'ihuacara'a, majta seica

meyan ti'ixa paj nu'u ain pueen aijna i Elías, majta seica meyan ticin paj nu'u ain pueen aijna Jeremías tyaacan na'ari paj nu'u saij pueen aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a.

¹⁵Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—Ari muan, ça'ini tyajamua'amitejte'e a'ataani nyaj pueen?

¹⁶Ajta aijna i Simón, ti ajta i'i Pedro, ai pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Muaa paj pain pueen aijna i Ciriistu'u ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua, muaa paj pain pueen aijna i yaujra'an i Dioj ti i'i ruuri.

¹⁷Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj hua'atymua'ave'en muaa, Simón, i pej i'i yaujra'an aijna i Jonás. Hua'atymua'ave'e aijna cime'e, a'ini capu a'ati ayan timuaata'ixaa ti iyan seijre'e chaanaca japua, silu aijna ti i'i nye'iyau'upua ti ute'e e'eseijre'e u tajapua, ai pu xaa ayan timuaata'ixaa. ¹⁸Nyajta inyaa, ayaa nu hui ti'imue'ixaate'e paj muaa pain pueen i Pedro, i paj pajta peyan antyahuaa ticin i ti i'i tetej. Nyajta inyaa, nyeijna japua i tetej, nyaa nu ra'ajtaahua i nyeteyuu. Ajta, capu ri'iriista a'ame ti ain tiyaaru'u raatyamue'itin aijna i ti aijna cin antyujmua'aree mej mi huacui'ini i tyaite. ¹⁹Nyaa nu muaata'asin paj paijna cin anti'amua'areera pej tihua'antacuunye'en i tyaite mej mi a'utyarute ajna Dioj ti tie'ijta. Patij pana'a paj te'lityaanan iyan chaanaca japua, Dioj pu ayen che'eta na'a te'lityanajsin u tajapua. Ajta patij pana'a paj tya'antacuuna iyan chaanaca japua, Dioj pu ajta ayen che'eta na'a tya'antacuuna u tajapua. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

²⁰Aj pu i Jesús ayan tihuéijca aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a maj nu'u cai a'ati ixaatya'a ti ain pueen aijna ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua.

Jesús pu raataxajtaca'a ti nu'u huami'ini

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹Ajna'imi, Jesús pu autyejche ti tihua'uta'ixaate'en aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ti nu'u ayan ruxe'eve'e ti a'ura'ani anna Jerusalén. Au pu nu'u eihua rapueitzi a'ame. Majta nu'u aime i maj hua'avaujsi i maj Israel jetze ajtyama'acan, majta nu'u aime i mej ti'ijta hua'ateyujta'a, majta nu'u aime i mej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, naimi'i mu a'ij pua'a raruuren. Ruxe'eve'e nu'u maj raaje'ica. Aj pu ijta huatarujsin hueica xicajra'a jetze.

²²Ajta ain i Pedro, ai pu ra'iraavi'iti ayée. Aj pu i autyejche ti ra'ajtya'axi'ini aijna i Jesús. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin: —Che'e a'ij ti'imua'aira'a ti ij cai ayan ti'imuaruura, nyavastara'a.

²³Aj pu i pi ancure'eve aijna i Jesús. Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Pedro ticin: —Aricu a'ura'a, mi pej i'i Satanás.

Eecan paj tina'antyu'uuni'i nyej ni autyaturan i Dioj jemi a'ini capej peyan ti'imua'atze a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj, silu a'ij mej ti'ijxe'eve'e i tyaite.

²⁴Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti nyaa jamuan á'ucha'acanye'en, ruxe'eve'e ti ain cai che'e ayan rijca a'ij ti ti'ijxe'eve'e rusaij, silu ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ain rapueitzi a'ara'ani nyaa jamuan ruxe'evi'ira'a cime'e.

²⁵Ayaa pu'u, a'ati ti na'a ti ti'lityese'e ti cai huami'ini, ai pu xaa nya'u mi'ini. Aij pu á'ujisin i ruxaijnyu'uca ti auj ruuricaa. Ajta ain i a'ati ti ayan eenye'equ'e huami'ini aijna cime'e ti na'ara'astijre inyeetzi, ai pu xaa nya'u ratyauuni i ruxaijnyu'uca ti auj ruuricaa.

²⁶Ahuui, ti pua'a a'ati nain huámue'itin najimi'i ti iyan seijre'e chaanaca japua, ñni qui tiraatyava'iri

aijna ti raamue'iti ti pu'a ya'uraini i ruxaijnyu'luca ti auj ruuricaa? Capu xaa nya'u a'atzu tiraatyava'iri. Ari, ¿ti'litaani cin ti'ipuata'atan aijna i a'ati ti ij Dioj ajtahua'a raatátisten i xaijnyu'ucara'an ti auj ruuricaa? Capu ti'itij cin ti'ipuata'atan xaa nya'u.

²⁷Nyajta inyaa, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, nyaa nu nyajtahua'a ya va'acányeysin. Ayaa nu che'eta nyana'a huataseijre'esin nain cime'e tij ajta seijre'e i Dioj ti ni'iyau'upua. Hua'a jamuan nu hui nyajta huataseijre'esin aime i mej ti'ivaire'e i tajapua. Nyajta nu tihua'uta'asin seij nyajta seij najjmi'ica a'ij ti tihua'uvijte'e a'ij mej ti'itij huáruu, seij ajta mi seij. ²⁸Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, seica mej ya huatyáuuca ayajna, ai mu cai huacui'ini asta mana'a cai anacaican naaseij i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye nyej ni ya tanyen nyej ni tyu'utajta iyan chaanaca japua.

**Ti'ij Jesús saique
tyu'utaujseijrataca'a**
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Tyauma'aca a'achu cumu arájsevi xicaj, aj pu'i Jesús antiraa irij japua. Aime pu a'uví'iti aijna i Pedro, ajta aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan, i ti juutzajra'an pueen aijna i Jacobo. ²Mati'ij maun a'utyáuuca'a, aj pu'i saique tyu'utaujseijrataca'a aijna i Jesús mejseiraca. Ayaa pu tyamua'a ti'ityámastacare'e i nyeerima'ara'an tij xicaj. Tyamua'a pu tyu'utyacueinaraca'a i ciixura'ara'an. Ayaa pu ti'ityatáatiye'icaa tij taj. ³Majta e'eyan, hua'apua huataseijre hua'a tzajta'a. Ai mu ain pue'enyaa'a aijna i Moisés tyaacan, ajta aijna i Elías ti ajmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ai mu ti'ixajta'ca'a i Jesús jamuan. ⁴Ajta ain i Pedro, ai pu ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:
—Tavastara'a, naa pu xa'api'in tyej ya huatyáuu tyeyajna. Ti pu'a'a

mua'araanajchi, tyaj hueicaca huataahua i inaamua. Saij pu muaci'iti mueetzi, ajta seij, amijna mi Moisés. Ajta seij pu raci'iti amijna mi Elías.

⁵Auche'e pu ti'ixáataca ti'ij aitari a'acávi'irixi hua'a japua. Hua'a tzajta'a pu rájrupi aijna i aitari ti naa t'ityatáatiye'i. Aj pu i tzajta'an a'icánamuajre ti a'ati ayan tyu'utaxajta'ca'a ticin:

—Ai pu ain pueen i niyauj, i nyej raxe'eve'e. Eecan pu ri'i tinata'aca inyeetzi. Xaanamuajri'i seijna. —Ayaa pu tyu'utaxajta'ca'a.

⁶Mati'ij raanamuajri'i maijna, aj mu mi a'arávatzi a chuaata'a aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, a'ini tyamua'a mu tyu'utatzin. ⁷Aj pu i Jesús a ve'ere'enyee hua'a jemi. Ti'iqui hua'ajtamua'ej. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Xa'ajhuixi'i muan. Caxu ti'itziinya'a.

⁸Majta main, mati'ij mauunyéjnye'eraca'a, capu che'e ma'a a'aja'atijca'a. Ai pu'u an e'eseijra'acaa aijna i Jesús.

⁹Mati'ij e'ita'a a'ucaju'unca i jiri japua, Jesús pu ayan tihua'uta'ijmijri'i ticin:

—Caxii xu a'ati ixaatya'a a'ij seij tyu'useij. Sauche'e rachue'eva'a asta nya na'aj cai inyaa i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye aitará'ani hua'a tzajta'a i mi'ichite.

¹⁰Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin meyan ti'ixaxa'a aime i mej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze meyan ticin anacai pu nu'u ruxe'eve'e ti ya uvé'enyen aijna i Elías?

¹¹Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Ayej ti'ayajna. Elías pu xaa ya uve'enyeysin ti ij nain tyu'ujácuare'en mej mi majtahua'a ra'ara'astijre'en i Dioj. ¹²Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ain Elías ari

ya uve'enyé. Majta main, camu raamuá'a silu ayaa mu raaruu a'ij mej ti'ijxe'eva'aca'a. Ayaa mu majta che'eta mana'a nyaruuren inyeetzi, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye. Pueijtzi mu majta naata'asin inyeetzi.

¹³Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj mu mi raamua'areeri'i ti ain aijna cime'en tyu'utaxajtaca'a i Juan tyaacan ti hua'amuai'ihuacara'a.

Jesús pu tiraahuaa seij i tyamueij ti tzajta'an seijra'acaa i tiyaaru'u

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Mati'ij maun a'ará'a a'u mej e'etyujsaira'acaa eihua i tyaite, saij pu avere'enyé i Jesús jemi. Aj pu i ava'ujtunutaca'a vejl'i'ipuan.

¹⁵Ayaa pu tirajhuaviiri'i ticin:

—Nyavastara'a, pata'aj ra'ancu'uvajxi'in i niyauj. Ai pu rutimue'i. Aij pu cin tirajpueiitzi huapi'i. Mui'iti pu anajve taij tzajta'a, ajta a aata'a. ¹⁶Nyaa nu ya'araavi'iti aime jemi i maj mueetzi jamuan á'ujhua'an mej mi tiraahuaate'en. Majta main, camu raayi'itihua'a mua'araa.

¹⁷Ajta ain i Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Muan mi saj cai a'atzu ty'a'tzaahuat'e, mi saj cai máumua'aree, ¿a'achuni pua'an ninye'ira'a auche'e ruve'leve'e nyej neyan huatyavaa na'ara'ani muejmi jemi? ¿Ni ayan ruxe'leve'e nyej a'ateevi'in para rusen cime'e nyej neyan muejmi jemi ya huatyavaaca nyej ni ri'i amuaaruuren? Ma sa'ave'evi'itichi mi pa'ari'i.

Mati'ij mi a ye'leve'levi'iti.

¹⁸Aj pu i Jesús ra'ajtya'axi aijna i tiyaaru'u ti pa'ari'i tzajta'a seijra'acaa. Aj pu i huirajraa. Cime'en pu'u huirajraa, ti'iqui huarúj aijna i pa'ari'i.

¹⁹Mati'ijta mi, aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, rujime'e mu tyu'uxajtaca'a aijna jamuan i Jesús. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin tyacai raayi'itihua'a ta'araa tyej raatamarite'en tyaijna i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa?

²⁰Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu'u ti'ayajna, a'ini caxu a'atzu ty'a'tzaahuat'e. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e huataujnyátacan cime'e, tyamua'a pu ti'livaire'e sej seyan ty'a'tzaahuat'e i rutzajta'a ti ayan tyaja'ure'enyen a'ij ti tyajamua'amitejte'e. Ai pu'u ruxe'leve'e sej seyan ty'a'tzaahuat'e cij caj. Ti pua'a seyan cij caj ty'a'tzaahuat'e, aj pu xaa ri'iri sej si seyan tiraataijte'en amijna mi jiri ticin: “Tichesi, atyajra'a a aata'a a'ahua'a atya'ana jetze ti ve'e.” Ajta ain mi jiri, ayaa xaa nya'u rini. Ayaa pu'u xaa nya'u, ti pua'a seyan ty'a'tzaahuat'e, nain xu cin raayi'itihua'a xa'aju'un. ²¹Ajta, sata'aj seyan raatamarite'en saijna i tiyaaru'u ti ayan een tij amijna, ayaa pu tyu'ujxe'leve'e saj raatahuavii i Dioj, sajta huauritzi'ive'en.

Jesús pu ajtahua'a raataxajtaca'a ti nu'u huami'ini

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²²Mati'ij mauj naijmi'i á'ujhua'anya'a maujna a'ahua'a ti jetzen e'ejtyáma'acantaca'a u Galileeya, Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu a'ati tyu'utatuiire'esin inyeetzi cime'e i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye. Ai pu nyeetzi cime'e hua'utatuiire'esin aime jemi i tyetyaca. ²³Majta main, ayaa mu naje'icatan. Me nyajta inyaa, ayaa nu hui huatarujsin hueica xicaj jetze. Yaa pu'u xaa nya'u tyaja'ure'enyenin.

Majta main i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, eihua mu huataujxaamiste mati'ij raanamujri'i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a.

Cime'en i maj cin tí'itaná'achita'a u teyujta'a

²⁴Mati'ij mi chajta'a a'ará'a aujna Capernaum. Mati'ij mi seica

e'ire'enye jemin ajna i Pedro. Ai mu ain pueen i mej tyú'ujjive'e maijna cime'e i hua'apua meeru'u i ti cin tyu'utyavaire'esin hua'a teyujta'a. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni cai ti'inajchitan a'amua maeestru ajna i hua'apua meeru'u i ti tyu'utyavaire'esin u tatéyujta'a?

²⁵Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aa ni'ijta nya'u.

Aj pu i Pedro utyajrupi u chil'ita. Capu xi ti'iti a'ij tyu'utaxajta'ca'a ajna i Pedro, silu Jesús pu anacai ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ini timua'amitejte'e, Simón? ¿A'atyainqui mejjive'e aime i rey i mej tie'ijta iyan chaanaca japua? ¿A'atyainqui mejjive'e ca'in aime i maj ti'itua'araca i mej ti'ira'ati'ici, na'ari majna cime'e a'achu ti caj seij tijcha'i? ¿Ni qui aime mejjive'e i ruyaujmua'a ca'in qui aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan?

²⁶Pedro pu ayan huatanyuu ticin:

—Aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

Ajta Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aij pu cin, capu ruxe'eve'e i mej tyu'utanajchita aime i hua'ayaujmua'a.

²⁷Ma ajta, tyata'aj cai teyan hua'utanyu'ucaste'en, ayaa paj huarini. Pata'aj hui u á'ume'en a'u ti a'avastime i jaj. Pajta ra'atyahua'axin i cue'itzi'ipua a aata'a. Pajta, pajina i hue'i, i ta'anajca paj raatyévi'ira, pata'aj ra'acána'axin, an pej pi ye'etyauni i tenita'a seij i tumin ti ayan ti'inajchi a'achu cumu muaacua meeru'u. Pata'aj ya'ara'in i tumin pata'aj tihua'unajchite'en, pajta inyeetzi cime'e.

¿A'ataani eitze'e ruxe'eve'e?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 Ajna'imi, ai mu avere'enye i Jesús jemi aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ataani eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi seij i ti ta jetze ajtyama'acan?

²Aj pu i Jesús seij huatajee i pa'ari'i.

A e'ita'a ya'utára a'u mej e'ere'eti i seica. ³Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ee xaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna. Ti pua'a sacai saique tyu'umua'ati, ti pua'a sacai seyan rahuauca sej seyan che'eta sana'a runyáta saj cin ti'imujca matij mi ti'irii, caxu a'anaj a'utyaruti i tajapua Dioj ti e'esejre'e. ⁴Aij pu cin ayan ti'en. A'ati ti na'a ti ayan huataujsejrata ti cai ti'iti cin ruxe'eve'e, ayaa pu xaa eenya'a a'ame tij ajna i pa'ari'i. Ai pu ain pueen i ti eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi. ⁵Ajta, a'ati ti na'a ti ayan ra'ancure'evi'itin nyenyuucajtze'en seij i pa'ari'i tij ajna, ajna i tevi, ai pu ajta na'ancure'evi'iti inyeetzi.

Ti pua'a a'ati ca'anijra'a rata'an saij ti tya'utá'itzeen i Dioj jemi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶A'ati ti na'a ti a'ij pua'a tiru'utyá'an i tzajta'an i ruxa'aj pa'ari'i ti ayan na'atzaahuatete tij ajna, ayaa pu ti'ijtzi'í ain i a'ati, anacai maj maun u ra'acáavi'ire i tetej sa'unijra'a ti ve'e mata'aj ra'atyajraini a aata'a ti ij ain a'ujamin. ⁷Cui'i xaa hua'a jemi, aime i maj yan a'uchaatime iyan chaanaca japua, i maj majta ca'anijra'a hua'ata'aca i seica mej mi autyaturan i Dioj jemi. Ayaa pu tyuju'ujxe'eve'e mej mi i seica ayan autyaturan i Dioj jemi. Ma ajta, cui'i xaa nya'u ajna jemi ti ayan ca'anijra'a hua'ata'aca mej mi meyan huarini.

⁸Patí'ij autyaturan i Dioj jemi, ti pua'a peyan tiru'ujpua'ajte'en i a jetze, peyan ticin nyamuajca'a pu puénya'a, na'ari nyaica pu puénya'a, ayaa nu ti'imuxaate'e. Para'antiveijche, pej pi ma ruuraini. Eecan pu eitze'e timuaatyava'iri paj a'utyaturan seij cime'e i amujca'a, na'ari seij cime'e i aica ajna Dioj ti

e'esejre'e, ajna paj a'aruuri pua'ame jemin. Na'ari pacai peyan huarini, hua'apuaca paj cin i amujca'a na'ari hua'apuaca cin i aïca paj utyarute ajna a'ahua'a a'u ti cai a'ami'ini i tajj. ⁹Ajta, ti pua'a peyan jetzen tiru'ujpua'ajte'en mua'a jil'i pajjna i paj cin autyajturaa i Dioj jemi, aiiátichi. Ma paj ruuraini. Eecan pu timuaatyava'iri paj peyan a'utyarute sej cime'e i mua'a jil'i ajna Dioj ti tie'ljta. Na'ari cai, ayaa paj hua'apuaca cin ajji'isi ti'ij an mujá'ujisin a'u ti cai a'anaj a'ami'ini i tajj.

Cime'en i canya'a ti á'uvej

(Lc. 15:3-7)

¹⁰'Ri'i xu'u muan sej si cai a'ij pua'a huaja'usejira saij ti auj cile'en. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'lira'a cime'e, aime i mej ti'livaire'e i tajapua, i maj majta hua'achai mua'ara'ani, a'anaj ti na'a, ai mu huatyáuu jemin i ti nye'lya'upua ti e'esejre'e i tajapua. ¹¹Ayaa nu een cin a'uve'eme inyaa, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye nyej ni hua'a japua huanyuuni aijna ti á'uvej.

¹²¿A'ini tyajamua'amityejtye'e a'ij ti huarini a'ati ti anxite hua'ajya'amua i canya'axi? Ti pua'a saij a'uveti ma a'ahua'a, ¿ni cai ayan rini? Ai pu huaja'utyahuiite'esin najimi'ica i seica anna jiri jetze. U pu a'uma'a a'ame ti ij raara'ahuauni aijna ti á'uvej. ¹³Ajta, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa pu ti'ayajna, ti pua'a ain me'e yá'utyauni, eitze'e pu ri'i tiraata'ixaa aijna cime'e ti raatyau i ti á'uvej, cai mi seica i ti ari huája'utyáhuuítacaa. ¹⁴Ayaa pu che'eta na'a een aijna jemi aijna i ti amue'lya'upua ti tajapua e'esejre'e. Capu a'atzu raxe'eve'e ti saij a'uveti ti cile'en tij aijna i pa'ari'i.

A'ij tyaj nu'u ye'i tiraatauuni i ta'ihuaara'a

(Lc. 17:3)

¹⁵'Ti pua'a a'ihuaara'a ti'itij cin autya'itzen mueetzi jemi, ayaa paj

huarini. Aricu, u a'uta'ixaate'e aviitzi cime'e i ti cin autya'itze mueetzi jemi. Ti pua'a ain mua'antzaahuate'en, muaa paj xaa raamue'iti i a'ihuaara'a sej si sajtahua'a ru'ihuaamua'a xa'ara'ani tyamua'a naa. ¹⁶Ma ajta, ti pua'a cai mua'antzaahuate'en, pata'aj seica anv'iitin aijna jemi, hua'apuaca mej mi raamua'aree ti pua'a mua'antzaahuate'en nusu cai. Ti pua'a a'ihuaara'a cai mua'antzaahuate'en, aime i maj hua'apua ayaa mu tyu'utaxajta ti ayan ti'ayajna i paj cin jetzen ti'ijpua'ajte'e aijna i a'ihuaara'a. ¹⁷Ajta e'eyan, ti pua'a cai hua'antzaahuate'en i maj hua'apua, pata'aj hua'uta'ixaate'en najimi'ica i mej tyujsa'iri. Ajta, ti pua'a a'ihuaara'a cai hua'antzaahuate'en aime, ayaa paj che'eta pana'a raruuren patij hua'aruure aime i maj cai ajtyama'acan muejmi jetze nusu aime i maj tyú'ujjive'e u'uvieernu jetze ma'acan.

¹⁸'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'lira'a cime'e, satij sana'a sej tié'ijmi iyan chaanaca japua, Dioj pu ayan che'eta na'a tié'ijmi u tajapua. Ajta satij sana'a sej huata'aca iyan chaanaca japua, Dioj pu ayan che'eta na'a huata'aca u tajapua.

¹⁹'Nyajta nu neyan tyaja'amue'ixaate'e mi sej iyan chaanaca japua huatyáuu ti pua'a seyan che'eta sana'a tiru'umua'areera mi sej hua'apua saijna cime'e a'ij sej ye'i ti'ijhuaviiran i Dioj jemi, aijna ti nye'lya'upua ayaa pu che'eta na'a á'amuaruuren a'ij sej ti'ijhuavii. ²⁰Ayaa pu hui te'eme, a'ini a'u ti na'a maj e'etyujsa'iri nyenyuucajtze'e, au nu a'utyaváa na'ame hua'a tzajta'a. Capu amin a'ij ti pua'a mahua'apua mana'a na'ari mahueica mana'a.

²¹Ajta ain i Pedro, ai pu avere'enye i Jesús jemi. Ajta ayan tiraataihua'uri ticin:

—Nyavastara'a, ça'achuni pua'amua ruxe'leve'e nyej tiraatauni'i i nye'ihuaara'a ti pua'a ti'itij cin autya'itzen nyeetzi jemi? ¿Ni qui aráhua'apuá pua'amua?

22 Jesús pu ayan huatanyuu ticin:

—Canu neyan raataxajta yee aráhua'apua, silu hueicate japuan tamuaamuata'a japuan aráhua'apua.

Cime'en aijna ti té'echaica'a ti ajta cai tihua'atauni'iram'í'caa

23 Ayaa pu ti'ijxe'leve'e i Dijo mej mi ti'ihuáuruuni'i seij majta seij. Na'ari cai, ayaa pu che'eta na'a hua'uruuren tij aijna i rey ti ayan ti'ijxe'eva'aca'a ti raaxa'api'intare'en a'achu maj caj té'echaica'a aime i maj ravaira'aca'a. **24** Pu'uri pu autyejche ti ayan tiraaxa'api'intare'en, mati'ij seij a'ure'enyetje jemin ti eihua té'echaica'a, a'achu cumu tamuaamuata'a vi'lira'a meeru'u. **25** Ajta aijna ti té'echaica'a, capu ti'ituaava'acaa i ti cin tiraanajchite'en. Aij pu cin, i rey ayan tyu'utajjtaca'a maj nu'u huá'utuaani aijna i tyaata'a, ajta ira'ara'an, majta i ti'irri asta nain ti tí'ljchaica'a. Ayaa pu tyu'utajjtaca'a ti ij tiraanajchite'en nain a'achu ti té'echaica'a.

26 Aj pu i ain ti té'echaica'a titunutaca'a a vejli'ipua i rey jemi. Eihua pu rajée ticin: “Pauche'e nyechu'eva'a. Nyaa nu xaa timuaanajchite'esin nain cime'e a'achu nyaj timua'achaire'e.” **27** Ajta aijna ti rajijve'e, ai pu rá'ancu'uvajxi. Tiraatauni'iri'i nain cime'e i ti té'echaica'a. Aj pu i raatátuaa.

28 Cime'en pu'u huirajraa aijna ti ravaire'e, aj pu i seij huátyau ti ayan ajta tira'achaire'acaa. Anxite meeru'u pu'u té'echaica'a. Ai pu raateevi'i. Ti'iqui autyejche ti ra'anteevi'i cijpaara'an jetze. Ca'anin pu cin ayan tiraataijtaca'a ticin: “Tinaanajchite'e a'achu paj tina'achaire'e.”

29 Aj pu i titunutaca'a aijna ti ajta ayan ravaira'acaa aijna i rey. Ayaa pu tiratajee ticin: “Pauche'e nyechu'eva'a. Nyaa nu ti'imuaanajchite'en.”

30 Ma ajta aijna i saij, capu raataxe'eve, silu iya'uraa. Ajta e'eyan raataijtaca'a maj nu'u ra'lityaanan asta na'a cai tiraanajchite'en nain a'achu ti té'echaica'a. **31** Majta main i seica i maj ravaire'e aijna i rey, mati'ij tyu'useij a'ij ti ti'itij huarij, mati'ij mi u a'uju'un jemin i ti tihue'ijte'e. Nain mu raata'ixaa a'ij ti ti'itij huarij.

32 Ajta ain i rey, ti'iqui raataijtaca'a aijna i ti ravaire'e. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin: “Muaa pej nyavaire'e, huapi'i pej a'ij pua'a ti'itevi. Nyaa nu timuaatauni'iri'i nain cime'e a'achu paj tina'achaire'aca'a nyaijna cime'e i pej peyan tinajhuaviiri'i. **33** ¿Ni cai ayan tiraavijtya'acaa pej peyan che'eta pana'a ra'ancu'uvajxi'in i axa'aj tevi ti nyavaire'e nyatij nyajta inyaa timua'ancu'uvajxi mueetzi?”

34 Ajta ain ti ti'iraijte'e, eecan pu huatanyu'ucaca'a aijna jemi. Aj pu i aun tyu'utatuii aime jemi i maj hua'anaamica mej mi ra'lityaanan asta na'a cai nain tiraanajchite'en a'achu ti té'echaica'a.

35 Ajta ain ti nye'liya'upua ti tajapua e'eseijre'e, ayaa pu che'eta na'a á'amuaruuren seij ajta seij ti pua'a pacai tiraatauni'i i a'ihuaara'a tzaahuati'ira'a cime'e.

Cime'en aime i mej e'ita'a a'utaci'ica

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Ti'ij Jesús raatapua'ajjtaca'a ti ayan tihue'ixaate'e, ti'iqui aun a'arajraa aun ti a'utyaca'a u Galileeya. Ajta antaraa utan pujme'en i atya'ana jetze u Jordán. Au pu a'ará'a tij na'a au ti huaca'a u Judea. **2** Eihua mu tyaite a'ucfj jamuan. Ajta au pu tihua'uhuaa i mej tí'icucui'icaa.

3 Aj mu mi seica e'ire'enye i Jesús jemi. Fariseos mu pueen aime. Aime

majhuauca'a mej raatyamue'itin ti ij aira'itzen ti'itij cime'e. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni qui a'ij ti'iri'iri ti a'ati ayan ma ruuraini i ru'ij ti'itij cime'e, ti'itij ti na'a, capu amin a'ij?

⁴Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—¿Ni qui sacai a'anaj ra'ujjive i yu'uxari jetze ti cime'en yee ain ti nu'u anacai hua'utaahuaca'a i tyaite, ayaa pu najimi'i huataahuaca'a i tyaata'a, ajta i jiita'a? ⁵Ajta ayan tyu'uxajtacaa ajna'imi ticin: “Aij pu cin ain tyaata'a ajtaméj i ruvaujsimua'a jemi. Ru'ij pu nu'u jamuan huatyaturaasin.

Majta main i maj hua'apua, ayaa mu huataujruurejsin cumu saij pu'u i tevi.”

⁶Ayaa pu'i ti'en, camu che'e hua'apua mana'a silu cumu saij pu'u. Aij pu cin, i ti Dioj hua'antyánajchi, miche'e cai ajtáujhua'anani i tyaite.

⁷Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—Ti pua'a ayan ti'éenye'en, ¿a'ini een cin tyu'utajtacaa aijna i Moisés tyaacan ti nu'u a'ati ru'ij ain huatapijte'en i papee ti'iti i ti cin ma ruuraini?

⁸Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu een cin Moisés ayan amuaata'a ti a'ati ru'ij i papee huatapijte'en mej mi raamua'aree ti ma ruurai i ru'ij a'ini capu ti'iti a'amua jetze tasiseiri sej si ri'i tihua'ajchai i seica. Ayaa pu xaa Moisés amuaata'a. Ma ajta, capu ayan eenya'a i jajcua imi. ⁹Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e. Capu ri'iri ti a'ati cha'a na'a ma ruuraini i ru'ij. Ai pu'u ain pueen i ti cin ri'iri ti a'ati ma ruuraini i ru'ij. Ti pua'a ain jira'ara'an seij jamuan ti'ihuaujxana'acire'en, aj pu xaa i'irini ti ma ruuraini. Ajta ain cina'ara'an ti ayan cha'a na'a ma ruurai i ru'ij, ti pua'a e'eyan seij ancure'evi'itin i jiita'a, ai pu tyu'uxana'acire aijna jemi i ti ma ruurai. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

¹⁰Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a ayan een aime jemi i maj nyejnya'iche, ayaa pu tita'amitejte'e ityejmi aijna cime'e, ayaa pu ti'ixa'api'in maj cai nyéjnya'icha.

¹¹Ajta Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Camu najimi'i meyan yau'eitaa mua'aju'un, silu ai mu'u i ti Dioj hua'uta'a mej mi meyan tya'utaviicue'li ruxé'evi'ira'a cime'e. ¹²Ayaa pu'u een a'ini ayaa pu tihua'uci'i seica tij na'a maj huanunu'eihuaca'a. Majta seica, ayaa mu e'en a'ini tyetyaca mu meyan hua'uruu. Majta seica, ai mu raaxa'api'intare rujiimua'a mej mi tye'entyarute i Dioj jemi. A'ati ti na'a ti ayan tiraayi'iti, che'e ain ayan huarini.

Jesús pu ri'i tihua'utyajtuaa i ti'irii i maj cile'en

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³Majta main i seica, ti'irii mu a a'ave'evi'iti i Jesús jemi ti ij ain hua'ajtamuaare'en, ajta ti ij Dioj jemi raatyajhuauni aime cime'e. Majta main i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu a'utyajhuui maj hua'ajtya'axi'in aime i maj ti'irii a'avé'evi'itixi. ¹⁴Ajta ain, Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin: —Sata'aj hua'uta'an mi ti'irii mej ye ve'ere'enyen nyeetzi jemi. Caxu hue'lijmijra, a'ini aime i mej a'utyáuu i Dioj jemi, naimi'i mu meyan e'en matij maime mi ti'irii.

¹⁵Aj pu i hua'amuuutze'en hua'ava'amuaara'axi aijna i Jesús. Ajta iya'uraa.

Tyamuei ti chijtyaanica'a tyu'utaxajtacaa jamuan i Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶Ajta saij pu e'ire'enyé i Jesús jemi. Tyaata'a aijna. Aj pu i ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—Maeestru mi paj ri'i metyáumua'aree, ¿ti'itaani i'i xa'api'in ti ruxe'eve'e nyej ni neyan huarini ti i ayan naaci'iti nyaj ruuri na'ara'ani i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e?

¹⁷ Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin: —¿A'ini een cin peyan ti'inyejee paijna cime'e nyej ri'i metyáumua'aree ca'in qui inyaa ri'i nyeti'titevi? Saij pu'u ain pueen ti ri'i metyáumua'aree; ai pu ain pueen i Dioj. Ti pua'a peyan raxe'eve'e ti muaaci'iti pej peyan ruuri pua'ara'ani i Dioj jemi, pata'aj peyan ra'ara'astijre'en a'ij ti tyu'utaijtaca'a i Dioj.

¹⁸ Aj pu i ayan tiraataihua'uri'i aijna i a'ati ticin:

—¿Ti'itaani nyuucarijra'a na'ara'astijre'en?

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aijna nya'u ti ayan huataujmua'a yee capej ti'ityacui'ica, ajta aijna ti cime'en yee capaj ti'ixana'acira'a, ajtahua seij ti ayan yee capej ti'inahua'a, capaj pajta a'ati hue'itzi cin ti'ixaatya'a. ¹⁹ Ajta pu hui ayan tyu'utaijtaca'a i Dioj aijna cime'e paj nu'u hua'ajtzaahuati'ira'a i ataata, pajta i anaana. Pajta, peyan huarini pej pi peyan ri'i tirajcha'i i axa'aj tevi patij asajj.

²⁰ Ajta aijna i tyamueij, ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Nain nu cin tya'ara'aste tij na'a ti'ipua'amua. ¿Ti'itaani auj na'aturaate'e?

²¹ Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin: —Ti pua'a ayan timua'araanajchi pej nain cin tya'ara'asten, ayaa paj huarini. Aricu, nain tyu'utuaachi i tiá'a. Pajta hua'ura'an i tumin aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Ti pua'a peyan huarini, eecan papu'u ra'ancura'asin i tajapua i Dioj jemi. Aj papu'u xaa, mu a'uta'iyi'i pata'aj nyeetzi jamuan á'ucha'acanye'en. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

²² Ti'ij ayan tiraanamuajri'i a'ij ti Jesús tyu'utaxajtaca'a, aj pu i utyaavatz i tzajta'an aijna i tyamueij. Huatáujxaamijte a'ini eihua pu tí'ijchaica'a.

²³ Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin: —Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Tyamua'a pu ti'imuare'eri maj a'utyarute ajna Dioj ti e'esejre'e aime i chijtyaani.

²⁴ Nyajta neyan tyaja'amue'ixaate'e. Eitze'e pu muare'eri ti chijtyaani a'utyarute ajna Dioj ti e'esejre'e cai ti cameeyu'u anaarute ti'iti pi'ise'e jetze ti anacun.

²⁵ Majta aime, mati'ij meyan tiraanamuajri'i, eecan mu a'ij tya'utaseij. Majta meyan tyu'urihua'u ticin:

—¿Ti pua'a ayan ti'eenye'en, ai ta'uj na'a ti'iri'iri ti a'ati aun a'utyaturan a'u ti Dioj e'esejre'e?

²⁶ Aj pu i Jesús hua'useij. Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aime jemi i tyetyaca, capu xaa a'ij ti'iri'iri. Ma ajta, ai pu xaa raayi'iti i Dioj.

²⁷ Ajta aijna i Pedro, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Tyajta ityan, nain tu teri me tyahuuá'axi i tyej tí'ijchaica'a tyej ti á'ujhua'anye'en a'a jamuan. ¿Ti'itaani taaci'iti ityejmi?

²⁸ Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Ajna xicajra'a jetze ti Dioj nain cin tí'ijajcuare'en, inyaa, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, ajna nyati'ij antiyeijxi'in japuan i nya'ipua, ayaa pu seira'a a'ame tyamua'a naa mej mi atanyéjnye'ere. Sajta muan mi sej nya jamuan á'ujhua'an, ayaa xu che'eta sana'a antira'ase japuan i a'amua'ipua, seij sajta seij. Tamuaamuata'a japuan hua'apua xu ara'ase muan, ajta ayan tya'ara'ase i a'amua'ipua. Aj xu si seyan

tihua'uxa'api'intari'ire'en aime tyaitejra'a i mej Israel jetze ajtyama'acan, aime tyaitejra'a mej meyan tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase.

²⁹Nyajta neyan tyaja'amue'ixaate'e, a'ati ti na'a ti ti'iti a'uraini ajna cime'e ti á'ucha'acanye'en nyeetzi jamuan, ti pua'a ch'i, nusu ruja'atzimúá na'ari rucu'utzimúá o rujuutzimua'a, ca'in rutaata, runaana na'ari ti pua'a ya'uraini i chuej ti japuan ti'ihuaste'e, ayaa pu ti'ijci'iti. Ti pua'a saij na'a i ti yá'ujisin, ayaa pu tiraaci'iti a'achu cumu anxite i ti'iti. Ajta, ayan tiraaci'iti ti ruuri a'ara'ani tij na'a rusen cime'e ajna Djoj ti e'esejre'e. ³⁰Ajta, ayaa pu hui ajta te'eme: mui'iti i maj nu'u va'acan cin títyatati i Djoj jemi ijii, ai mu cileenye'en cin títyatatyá'a mua'aju'un jemin i Djoj. Majta mui'iti i maj nu'u cile'en cin títyatati i Djoj jemi ijii, ai mu va'acan cin títyatatyá'a mua'aju'un ajna xicajra'a jetze ti jetzen Djoj tyu'utajta.

Cime'en aime i mej ti'imijhuacara'a i uuva tzajta'a

20 Ayaa pu ajta tie'ljta i Djoj ajna ti cin antyujmua'aree. Ayaa pu rici tij ajna i a'ati ti raahuii uuva ti'iti. Tapua'arijma'aca pu nu'u huirajraa ti ij hua'uta'inen aime i mej tyu'umuare'en a'u ti tyaja'ahuaste'e. ²Ayaa pu tihua'uxa'api'intari'iri'i ti ayan tihua'unajchite'en a'achu cumu sei tumin. Aj pu i hua'utaityaca'a maj á'uciinye a'u ti e'ere'evée i uuva.

³Ajtahua'a pu huirajraa ajna i a'ati ti'ij ari e'ita' huaatyama'aca i xicaj. Seica pu ajta huaja'utyau ajna a'u maj á'ujsa'upi. Camu ti'itij muara'aca. ⁴Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin: "Sericu muan, sej si yeehui tyaja'uva'amuaare'en a'u nyej uuva a'uuhuii, nyajta neyan tyajamuaanajchite'en a'achu ti tiraavijte'e." Mati'ij mi á'uju'un.

⁵Ayaa pu che'eta na'a huarij ajna i a'ati. Ajtahua'a pu nu'u huirajraa a'atzaj cumu tacuarixpua. Ajtahua'a, ti'ij ari vejl'i caame i xicaj, ayej che'eta na'a rijcaa. ⁶Ajtahua'a pu huirajraa ti'ij ari ancaruti i xicaj. Ajtahua'a pu seica á'utyau i maj e'etyu'uua'a.

'Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin: "¿A'ini een cin seyan huatyáu ti'ij na'a á'ara'apua'a imi? ¿Ni sacai ti'itij maaj á'ajmuáre'e?" ⁷Ayaa mu tyu'utanyúu ticin: "Capu yee a'ati ta'inye." Ayaa pu ij tihua'uta'ixaa ticin: "Sericu sajta muan, sej si tyaja'uva'amuaare'en a'u nyej uuva a'uuhuii."

⁸Ti'ij huatéchumua'araca'a, aj pu i raatajé i saij ti tihue'ijte'e i mej ti'imijhuaca. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin: "Pata'aj u huá'ajutájeevee aime i mej ti'imijhuaca pata'aj tihua'unajchite'en. Pajta, pata'aj yeehui peyan autyejcheni aime jemi i maj cai iya'ata a'utyajhuii. Pajta peyan ra'antipua'arite'en aime jemi i maj anacai a'utyajhuii."

⁹Aj mu mi e'ire'enye aime i maj antyajrupi ti'ij ari ancaruti i xicaj. Ai pu tihua'unajchi sej ajta sej nain cime'e i sei tumin. ¹⁰Ajta e'eyan ti'ij hua'uc'i'iti ti aime tyu'unajchite'en i maj anacai antyajrupi, ayaa mu tyú'urixaatya'aca ticin: "Eitze'e pu ti'itaci'iti ityejmi." Ma ajta cai, capu. Ai pu ajta ayan tihua'unajchi sei tumin cha'ata na'a, sej ajta sej.

¹¹Mati'ij ra'ancura'a, ai mu autyajhuii maj huajnyuuste'en majna jemi i ti tichuéj. ¹²Ayaa mu tiraata'ixaa ticin: "Aime i maj cai iya'ata antyajrupi, sei hora mu'u tyu'umuarej. Ma pajta muua, ayaa paj che'eta pana'a tihua'unajchi patij titaanajchi ityejmi. Tyajta ityan, nain tu yee cin tyá'utaviicue'iri'i, tyajta ti'imuari'ista, tyajta nain tu cin tij na'a tyu'uxiraca'a tij na'a á'ara'apua'a imi."

¹³Ajta ain, ayaa pu tiraata'ixaa sej ti anacai antyajrupi ticin: "Casi'i, nya'amiincu. Canu a'ij pua'a

muaruure. ¿Ni qui pacai peyan tyu'uta'a mua'anyuuca cime'e pej peyan tyu'umuare'en sei tumin cime'e? ¹⁴Ma'acui icu, ancura'a i pej raamue'iti. Aricu. Ayaa nu'u yee raxe'eve'e nyej neyan che'eta nyana'a timuaanajchite'en mueetzi nyatij tiraanajchi nyaijna i a'ati ti antyajrupi ti'ij ari ancura'aruti i xicaj. ¹⁵¿Ni cai ayan yee ti'inyeci'iti nyej neyan huarini a'ij nyej ti'ijxe'eve'e nyaijna cime'e i nyej ti'ituave, ca'in peyan chueere paijna cime'e nyej ri'i tihua'ajcha'i?" — Ayaa pu nu'u tiraata'ixaa.

¹⁶Aj pu i Jesús ayan ticin:

—Aij pu cin, aime i maj cai anacai antyajrupi, ai mu anara'asi, majta main i maj anacai antyajrupi, ai mu uve'etyajtiri.

Hueicacajretze pu raataxajtaca'a aijna i Jesús ti nu'u huami'ini

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Ti'ij ari Jesús an a'ujnyeysin anna Jerusalén, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, aj pu i hua'utajee rujime'e. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

¹⁸—Tu'uri a'ujnyeysin anna Jerusalén.

Ajta saij pu hui nyeetzi tyu'utatuiire'esin i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye. Hua'utatuiire'esin aime i mej ti'ijta u hua'ateyujta'a, ajta aime i mej tye'eyu'uxaca. Ai mu tyu'uta'asin mej mi naaje'ica. ¹⁹Majta na'anvi'itin aime jemi i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan mej mi ná'uxaahuari'i. Majta main, ayaa mu tinaatyávajxi'isin. Majta ná'atatan inyeetzi curuu jetze. Nyajta mi'ini, aru hueica xicaj jetze nu nyajta huatarujsin. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Cime'en i ti rájhuaviiri'i hua'anaana, aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan

(Mr. 10:35-45)

²⁰Ajta ain hua'anaana aime i yaujmu'a'ame'en aijna i Zebedeeyu,

ruyaujmua'a pu jamuan e'ire'enyee i Jesús jemi. Aj pu i titunutaca'a a vejl'i'i jemin ti i ti'tij raatahuavii. ²¹Jesús pu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini peti'ijxe'eve'e nyej neyan huarini mueetzi cime'e?

Ajta ain hua'anaana, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj peyan hua'uta'an mi niyaujmua'a ti ij saij a'ujyeijxi'in a'iriita'a, ajta i saij ti a'ujyeijxi'in autata'a pujme'en ajna xicajra'a jetze pati'ij ya uvé'enyen pej tyu'utajta iiyan chaanaca japua.

²²Ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu a'atzu ramua'aree ti'iti saj nyahuavii. ¿Ni seyan ra'aviicue'i saj rajpueitzi xa'ara'ani nyatij inyaa tirajpueitzi na'ame?

Ayaa mu tyu'utanyúu ticin:

—Aa ti'ijta nya'u.

²³Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Muan xu rajpueitzi xa'ara'ani nyatij tirajpueitzi na'ame inyaa. Ma ajta, capu ayan ti'inyaci'ipua inyeetzi nyej a'ati huata'an ti a'ujyeijxi'in nya'iriita'a, na'ari nyautata'a. Ayaa pu'u tihua'aci'iti mej mi uhuáraasixi'in aujna aime ti Dioj ari hua'antihuau.

²⁴Majta main i seica, i maj tamuaamuata'a ara'ase, mati'ij raanamuajri'i, eecan mu huatanínyu'ucacuca'a aime jemi i maj hua'apua.

²⁵Aj pu i Jesús hua'utajee najjmi'ica. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Xu'uri ramua'aree muan a'ij mej ye'i rii mua'aye'i i mej tie'ijta nain chuejra'a japua. Ca'anyejri mu cin tihue'ijte'e i tyaite. Majta main i mej títyatatí, ai mu tihue'ijte'e i seica a'ij mej ye'i main ti'ijxe'eve'e. ²⁶Ma ajta, capu ayan tiraavijte'e muejmi jemi. Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti va'acan cin ti'ityavaa

a'ara'ani, ayaa pu ruxe'leve'e ti ain cile'enyaa' cin ti'ityavaa a'ara'ani ti i amuaatyavaire'en najimi'lica muejmi. ²⁷ A'ati ti na'a ti ayan raxe'leve'e ti tye'entyaruti aijna cime'e ti eitze'leve'e, ai pu anacai ruxe'leve'e ti tye'entyarute aijna cime'e i ti eitze'leve'e cile'en ti ij hua'utyavaire'en najimi'lica ruxé'evi'ira'a cime'e. ²⁸ Miche'e meyan huarini nyatij rici inyaa, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye. Canu nyaijna cin ya'uve'eme maj naatyavaire'en inyeetzi, silu nyata'aj hua'utyavaire'en i seica. Ayaa nu een cin ya'uve'eme nyej ni huami'ini hua'a jetze ma'acan, nyajta nyej ni tiraanajchite'en i Dioj i ti cin hua'ajijve'e i maj á'apua'aren mui'icaca i tyaite.

Jesús pu tihua'uhuaa i maj aracúcu'unijma'acaa, i maj hua'apua

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Aj pu i á'uraa aijna i Jesús, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

Mati'ij huiiraaci maujna Jericó, eihua mu tyaite a'ucij jamuan.

³⁰ Meenti main i maj hua'apua i maj aracúcu'unijma'acaa, au mu e'ejtya'aca'a juye jetze. Mati'ij raanamuajri'i ti nu'u a a'atamé aijna i Jesús, ayaa mu titeejijhuaca'a ticin:

—Tavastara'a, mi pej hui i'i huaacixa'ara'an aijna i David tyaacan, tá'ancu'uvajxi'i ityejmi.

³¹ Majta main tyaite, ai mu hua'ajtya'axi. Meyan tihue'ijmiira mej mi cai meyan tí'ijijhua. Ma majta aime i maj aracúcu'unijma'acaa, eitze'leve'e mu ca'anin cin huajijhuaca'a. Meyan ticin:

—Tavastara'a, mi pej i'i huaacixa'ara'an i David tyaacan, tá'ancu'uvajxi'i itejmi.

³² Aj pu i Jesús a'utyeechaxi. Ajta hua'utajee. Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini seti'ijxe'leve'e nyej ni ti'iti a'ij huáruuren muejmi jemi?

³³ Ayaa mu tityaatanyú ticin: —Tavastara'a, ayaa tu ti'ijxe'leve'e tyaj atanyéjnye'ere.

³⁴ Aj pu'i ain Jesús hua'ancu'uvajxi. Ajta hua'arámuara'axi i hua'aji'i jetze. Cime'en pu'u hua'arámuara'axi, aj mu mi huarúj. Mati'ij mi atanyeeny'eri mua'araa. Majta a'ucij jamuan.

Jesús pu aun a'utyajrupi u Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Aj mu mi maun a'ará'a ajna a'ahua'a vejli'i u Jerusalén a'u ti a'uchajta'atajme ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Betfagé. Au pu a'achajta'a irij jetze mej meyan ratamua'amua ticin Aceituunajremi. Aj pu i Jesús hua'apuaca huataityaca'a.

² Ayan ticin:

—Sericu, sata'aj a'atanyén ajna vejli'i chajta'a ti e'esejre'e. Sati'ij a'utyarute saujna, aun xu hui ye'etyauni i puuru'u ti ajtatapi'i jamuan i yaujra'an. Sata'aj rá'ijxijta. Sajta mu huaja'arajápuan nyeetzi jemi. ³ Ti pua'a a'ati ayan tyajamue'ihua'ura aijna cime'e, aj xu si seyan tiraata'ixaate'en ti cime'en yee tavastara'a pu nu'u raxe'leve'e, sajta hua'a xu ca'anacan raatatuire'esin.

⁴ Ayaa pu tyuju'urij ti ij ayan tya'araurasten a'ij ti ajmi'i tyu'utaxajtaca'a aijna ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Ayan ticin:

⁵ Pata'aj peyan tihua'uta'ixaate'en aime i maj a'uchaatime au ti huatacá'a aijna i chajta'a u Sión ti cime'en yee:

“Casi'i muan, pu'uri mu a'uve'eme muejmi jemi aijna i a'amua Rey.

Capu a'ij ti'ijviicue'i.

Ajta ava'acái puuru'u japua ti cile'en ti yaujra'an pueen saij i maj japuan ti'iti'icica.”

⁶ Majta main i maj hua'apua, aj mu mi a'ucij. Majta meyan huarij a'ij ti Jesús tihua'utaj. ⁷ Aj mu ya'aráaja

i Jesús jemi maijna i puuru'u, majta i yaujra'an. Mati'ij mi ra'ityéechejte i puuru'u ruciixu cime'e. Aj pu i Jesús ave'eyeiixi japuan i puuru'u ti cile'en. ⁸Majta main i tyaite, eihua mu ajtáyaxiraca'a. Majta ciixuri te'epiítiraa juye jetze. Majta seica, pi'ista te'entivéichixi'i, ai mu majta a'apítiraa majna juye jetze. ⁹Majta main i maj anáatyá'a huaju'uncaa, majta main i maj kujta'an huaju'uncaa, ai mu huatajijhuaxi ticin:

—Ayaa tu hui ti'imuahuvii paj tu'irajtuaani mi paj i'i huaacixa'ara'an aijna i rey, i David tyaacan. Dioj pu ri'i tiraatyajtuaa tyamua'a naa aijna ti ye ve'eme nyuucajtze'en i tavastara'a. Che'e ain tu'irajtuaani aijna ti aun e'eseijre'e u tajapua.

¹⁰Aj pu i Jesús a'utyajrupi u Jerusalén. Ti'ij a'utyajrupi, aj mu mi tyúritzií najjmi'i i maj aun a'uchaatima'acaa. Eihua mu tyú'urixaatya'acaa. Meyan ticin:
—¿A'ataani pueen amijna?

¹¹Majta main i tyaite, ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai pu ain pueen i Jesús ti Nazaret e'ema'acan, ti ajta Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a.

Jesús pu raajajuare i teyuu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹²Ajta e'eyan, Jesús a'utyajrupi u teyujta'a ti a'aráyaujta'a. Aj pu i hua'utamuari najjmi'ica aime i maj maun ti'itu'acara'a, ajta aime i maj maun ti'inana'avacara'a. Tihua'ameesa pu pi tyahua'axi aime i mej japuan tumin hua'apuata'atiliracara'a, ajta tihuai'ipua aime i maj cucui'ise tu'aaracara'a. ¹³Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu tye'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti Dioj ayan tiraataxajta'a ti cime'en yee ayaa pu nu'u tyaja'arajtyahuáa a'ame i chi'ira'an ticin: “Chi'i maj

tzajta'an ti'ixaxa'a i Dioj jemi.” Ma sajta muan, ayaa xu saique raruure i chi'i tij tyasta'a a'u maj tzajta'an á'urava'ataca i nahua'ari. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁴Meenti seica maun e'ere'etya'acaa aujna teyujta'a. Seica mu mua'aracucu'un, majta seica, tzare'e mu huaiicajmee. Ai mu e'ire'enyé i Jesús jemi. Ajta ain tihua'uhuaa.

¹⁵Majta main i mej ti'ijta teyujta'a, majta i mej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, mati'ij raaseij a'ij ti Jesús huarij mej mi meyan ri'i tya'utaseij i tyaite, mati'ij majta hua'useij i ti'irii i maj rujijhuava'acaa ticin: “Tiche'e nu'u ri'i tiraatyajtuaani tyamijna ti David tyaacan jetze a'iraanye”, eecan mu huatanínyu'ucacuca'a. ¹⁶Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i maijna i Jesús ticin:

—¿Ni tzaa pacai ti'inamua a'ij mej ti'ixa amime mi ti'irii?

Aj pu i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:
—Aa ni'ijta nya'u. ¿Ni tzaa sacai seyan ra'ujijve i yu'uxari jetze ti ayan te'eyu'usi'i? Ayan ticin:

Ai mu nu'u majta ri'i tirata'aca aime i ti'irii, majta aime i unyaaca'ise.

Ai mu Dioj jetze araujca'anye mej mi meyan huarini.

¹⁷Aj pu i Jesús hua'utatuaa. Ajta iya'uraa. Au pu a'ará'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuuaa ticin Betania. Au pu huatáxai.

Jesús pu a'ij pua'a tiraatyajtuaa ti cai taca'a aijna i huarej

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸Yaa ruujmua'a yee ti'ij ajtahua'a amuu pija'ure'eve, pu'uri i'licuataca'a aijna i Jesús. ¹⁹Ai pu huarej huaseij ti a'atavee ajna vejl'i'i juye jetze. Aj pu i a'uré'enyé a'u ti a'atavee aijna i huarej. Capu a'atzu taca'acaa silu tyáxamue'icaa pu'u. Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa aijna i huarej ticin:

—Capej che'e a'anaj taca'a.

Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu i huatyaahua aijna i huarej. ²⁰ Majta main i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij raaseij, eecan mu a'ij tya'utaseij. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini ti'iri'iri ti ayan ca'anacan huatyaahuan amijna mi huarej?

²¹ Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u huarij. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ti pua'a seyan tyat'atzaahuat'e ti ij ayan tyaja'ure'enyen a'ij ti tyajamua'amitejte'e, ajta ti pua'a cai a'ij a'amua'ase saj cai a'ij huarini, ayaa xu che'eta sana'a raayi'itihua'a xa'ara'ani sej seyan raruuren samijna mi huarej nyatij neri raaru. Sajta seyan raayi'itihua'a xa'ara'ani sej seyan raataijte'en samijna mi jiri ticin: “Tichesi yee, atyajra'a a jaata'a, a'ahua'a el mar.” Aj pu i xaa ayan tyaja'ure'enyeesin, ti ayan huarini i jiri. ²² Satij sana'a sej seyan ti'ijhuavi i Dioj, ti pua'a seyan tyat'atzaahuatya'a, aj xu xaa ra'ancura'asin.

Aijna i ti cin antyujmua'aree i Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Aj pu i Jesús a'utyajrupi teyujta'a a'u ti a'aráyaujta'a. Ti'ij ain tihua'umua'aten i tyaite, aime i mej ti'ijta u teyujta'a, majta hua'avaujsi, ai mu e'ire'enyé i Jesús jemi. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itajni hui cin peti'ityejvee pej pi peyan rici? ¿A'ataani muaata'a pej peyan huarini?

²⁴ Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Niche'e seij tyajamuaataihua'u.

Ti pua'a seyan tinaata'ixaate'en saijna cime'e, aj nu xaa neyan tyajamuaata'ixaate'esin ti'itij i nyaj cin ti'ityejvee nyej ni neyan rici. ²⁵ Aijna i ti cin ti'ityavaaca'a aijna i Juan ti ij hua'umuai'ihuan i tyaite, ¿a'uni

jetze a'ure'eme? ¿Ni u tajapua, Dioj ti e'esejre'e, na'ari iyan chaanaca japua, hua'a tzajta'a i tyaite?

Mati'ij mi ti'ityúrixaa rujiimua'a.

Meyan ticin:

—Ti pua'a teyan tiraata'ixaate'en yee Dioj pu ya'utaityaca'a, ai pu ayan titaata'ixaate'esin yee a'ini een cin tyacai ra'atzaahuat'e tyaijna. ²⁶ Me tyajta ityan, capu hui ri'iri tyej teyan raataxaj yee tyetyaca mu ya'utaityaca'a a'ini tyahua'atzine'e i tyaite. Naijmi'i mu meyan ra'atzaahuat'e ti ain Juan ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

²⁷ Aj mu mi meyan tiraata'ixaa maijna i Jesús. Meyan ticin:

—Catu ramua'aree.

Ajta ain i Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu nyajta inyaa amuaata'ixaate'esin ti'itij i nyaj cin ti'ityejvee nyej ni neyan rici.

Cime'en i maj i'i yaujmua'ame'en, i maj hua'apua

²⁸ Ajta Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Casi'i, a'ini tyajamua'amitejte'e aijna cime'e i nyuucari. A'ati pu hua'apuaca tiyaujmua'a. Aj pu i a'ire'enyé i seij jemi. Ayaa pu tiraataityaca'a ticin:

“Niyauj, aricu pata'aj tyaja'umuare'en ijii a'u nyaj uuva a'uhuii.” ²⁹ Aj pu i ain yaujra'an ayan tiraata'ixaa ticin:

“Canu neyan rini.” Ma ajta ain, saique pu tyu'umuá'a. Aj pu i xaa u á'umej ti tyaja'umuare'en. ³⁰ Ajta e'eyan, ain ya'upuaara'an a'ire'enyé i saij jemi.

Ayaa pu che'eta tiraataij aijna tij ajta ari i saij tyu'utaij i ta'anajca. Ajta ain yaujra'an, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

“Aa ni'ijta, ayaa nu rini.” Ma ajta cai, capu. Capu á'umej ti tyaja'umuare'en. ³¹ Niche'e a'atzu tyajamuaataihua'u.

Aime i maj hua'apua, ¿a'ataani ayan huarij a'ij ti ti'ijxe'eva'acaa i ya'upuaara'an?

Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Aijna, i ta'anajca.

Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, aime i maj hua'ajjive'e u'uvieernu jetze ma'acan, majta aime i juuca i maj huataura'an tumin cime'e, ai mu a'amua'mue'itin majjna cime'e mej mi aun a'utyarute Djoj ti e'esejre'e.

³²Ayaa pu'u ti'en, a'ini ayaa pu hui een cin mu a'uve'eme aijna i Juan ti i ayan tyajamuaata'ixaate'en a'ij sej ye'i huarini i Djoj jemi. Ma sajta muan, caxu ra'antzaahuate. Majta main i maj hua'ajjive'e, majta aime i juuca i maj huataura'an tumin cime'e, ai mu xaa ra'antzaahuate. Muan xu raamua'areeri'i saijna. Capu amin a'ij, auche'e pu cai ti'iti a'amua jetze tasiseiri sej si saique tyu'umua'ati, sej si ra'antzaahuate'en.

Cime'en i maj ti'limijhuacara'a i maj majta a'ij pua'a ti'itya'itestyaca'a

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³Xaanamuajri'i sej i nyuucari. A'ati ti nu'u ayan uuva huahuii. Ajta raará'ana tyajcuá cime'e. Aj pu'i ti'iti atyé'ijche ti tzajta'an rámi'iyé ja'ara'ara'an i uuva. Ajta nu'u ti'itij ájtaahuaca'a maj japuan huéixe'ere'en mej mi raasej nainjapua a'uti juástimee ti'limijhuaca.

'Ayaa pu aijna cin huarij, aj pu i hua'utanyaijte i chuej mej mi tiraanajchite'en caj e'icaca. Aj pu i á'urraa aijna i a'ati sej chuejra'a japua.

³⁴Ti'ij nu'u tyaja'ure'enye mati'ij pua'a rajuru'uraca aijna i uuva, seica pu huataityaca'a aime i mej ti'lijvaire'e mej mi hua'utahuavii a'achu ti caj ti'ijci'iti aijna ti tichuéj. ³⁵Majta main i chuej maj huataujnyaij, ai mu hua'uvívi'i aime i maj huataiti'ihuaca'a. Sej mu ra'ityaavajxi. Majta sej mu huaje'ica, majta i saij, ra'atyátu'asixi tetej cime'e. Camu ti'itij hua'uta'a.

³⁶Ajta nu'u ain i ti ra'ijtya'aca'a, seica pu ajtahua'a huataityaca'a. Mu'uri eitze'e i'i mui'icaa. Majta main i chuej maj huataujnyaij, ayaa mu che'eta mana'a hua'uruu aime i maj huataiti'ihuaca'a.

³⁷'Yaa pu nu'u tyauma'aca. Ti'iqui, ai huataityaca'a aijna i ruyauj. Ayaa pu tyu'umuá'a ticin: "Mara'antzaahuate'esin sein."

³⁸'Majta main i chuej maj huataujnyaij, mati'ij raasej majjna i yaujra'an, ayaa mu tiraaxa'api'intare ruijmu'a'a ticin: "Ai pu ain puen, ti nain ti'ijci'iti. Che'eré, tiche'e raaje'ica ti ij tyejmi ta'aj a'ara'ani." ³⁹Aj mu nu'u mi rajví'i majjna i yaujra'an. Mati'ij mi ru'irajrai a pua'aque. Majta raaje'ica.

⁴⁰Ma'acui ari'icu, ¿a'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? Ti'ij mu a'uve'eme'en aijna i a'ara'an i chuej, ¿a'ini ti'itij hua'aruuren aime i chuej maj huataujnyaij?

⁴¹Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu cai hua'acu'uvaa hua'antipua'arite'esin aime i mej a'ij pua'a ti'ityeyaite. Ajta, ai pu hui seica huatanyaijtesin i chuej. Majta main, ayaa mu xaa raata'asin i ti raaci'iti ti'ij ajna tyaja'ure'enyen mati'ij pua'a ti'ijju'uraca.

⁴²Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni sacai a'anaj ra'ujjive i yu'uxari jetze seijna i nyuucari ti ayan cime'en yee:

Aijna i tetej i mej raatyá'uj, ájca'i maj ya'uhua'axi i mej chi'i ta'ahuaca;

ayan pu tye'irájraa ti ain puéenyaa a'araa ti i'í esquineeru?

Tavastara'a pu ayan raaruu, ajta ri'i tya'utyaavatzí i tatzajta'a.

⁴³'Aij pu cin, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, Djoj pu amuá'ari'ira aijna ti tyaja'amuaci'itíche'e ute'e ti

e'ema'acan i Dioj jemi. Ai pu hua'uta'asin seica i maj meyan rini a'ij ti tiraavijte'e. Ai mu ra'ara'astijre'esin xaa nya'u. ⁴⁴Ajta ain i tetej, ti pua'a a'ati japuan tíveti, aijna i a'ati huatyana'axijsin aijna i tetej japua. Na'ari cai, ti pua'a ain tetej an é'ejveti japuan seij i tevi, aj pu i ain ra'iráxayepe'esin i tevi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁴⁵Majta main i maj ti'ijta teyujta'a, majta aime i fariseos, mati'ij raanamuajri'i aij ti Jesús tí'ixajtaca nyuucari cime'e, aj mu mi raamua'areeri'i ti ain aime tyaxajta'ajma'a. ⁴⁶Mati'ij mi raahuau aij me ye'i huarini mej mi raatyeevi'i. Ma majta, camu meyan huarij a'ini mahua'atziinya'aca'a aime i tyaite i maj maun e'etyujsaira'aca. Aime i tyaite, naimi'i mu meyan ramua'areeraca'a ti Jesús ain puenya'a saij ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a.

Cime'en i maj cin ti'iyestyaca ti pua'a a'ati huatyényaiche

(Lc. 14:15-24)

22 Ajtahua'a pu Jesús ayan tihua'uta'ixaa nyuucari cime'e. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

²—Ayaa pu Dioj hua'aruure i tyetyaca maj iyan japuan ciinye i chaanaca ti Dioj tiel'ijta. Ayaa pu che'eta na'a hua'aruure tij aijna i rey ti tyu'uyeste aijna cime'e ti yaujra'an huatyenyaiichaca'a. ³Ajta ain i rey, ai pu nu'u hua'utaityaca'a aime i mej ti'ijvairé'e maj nu'u u hua'utajevee aime i ti ari hua'uta'inee. Ma majta aime i maj huata'iniihuaca'a, camu á'ujca'anyajca'a maj a a'iré'enyen.

⁴Ajta hua'a, seica hua'utaityaca'a mej mi majta hua'utajevee. Ayaa pu tihua'uta'ixaa aime i mej ti'ijvairé'e ticin: “Ayaa xu yeehui tihua'uta'ixaate'en aime nyej neri hua'uta'inee ticin pu'uri tyu'utyá'atime

i cue'ira, pu'uri ajta tyu'utajtacaa maj hua'ucui'ini i ya'amuaate ti tihua'uci'imite, huaacasi, majta puuyesi. Nain pu yeehui ari huaxa'api'in tyej ti tyu'uyesten.”

⁵Majta main i maj huata'iniihuaca'a, camu a'atzu hua'utzaahua. Ma'ucíjxi micu. Seij pu aun á'umej a'u ti tyaja'ahuaste'e. Ajta seij, au pu á'umej a'u ti tyaja'atua. ⁶Majta i seica, ai mu nu'u hua'uvívi'i i mej ti'ijvairé'e majna i rey. Majta e'ij pua'a hua'uruu. Majta hua'ucuii seica.

⁷Eecan pu nu'u huatanyu'ucaca'a aijna i rey. Ai pu hua'utaityaca'a aime i xantaaru'u. Mati'ij mi hua'ucuii najimí'ica i tyaite. Majta raará'atai i hua'achi'i. ⁸Aj pu i ain i rey ayan tihua'uta'ixaa aime i mej ti'ijvairé'e ticin: “Pu'uri huaxa'api'in tyej ti'iyesten. Ma ajta, aime i nyej neri tihua'uta'inyee, capu ayan hua'ucí'i maj mu a'uva'aju'un. ⁹Sericu muan, tij na'a ti cure'enyáatimee i caaye sata'aj hua'uta'inen matij mana'a i tyaite a'achu saj pua'amua huaje'etyauni.” ¹⁰Mati'ij mi huiiraaci caaye jetze aime i mej ti'ijvairé'e. Eihua mu hua'ajsaj i tyaite a'achu maj pua'amua á'utyau, i maj a'ij pua'a ti'tiyetyaite, majta i maj ri'i ti'tiyetyaite. Ayaa mu'u pua'amua a'utyajrupi u chi'ita a'achu maj ú'uve.

¹¹Aj pu nu'u i ain rey, a'utyajrupi aujna ti'ij aime huaseij i ti hua'uta'inee. Aj pu i a'ati huaseij ti cai ayan ti'itéechan a'ij ti tiraavijte'e ti pua'a seij huatyenaiche. ¹²Ayaa pu tiraataihua'uri'i ticin: “Casi'i, nyá'amincu, ¿a'ini tyu'utari'iristaraca'a paj cai peyan ée'enyee'en ti'itéechan a'ij ti tiraavijte, peyan u'utyajrupi peyujna?” Ajta ain i a'ati, capu nu'u a'atzu huatanyuu.

¹³Aj pu i ain rey ayan tihua'utaj aime i mej ti'ijvairé'e ticin: “Sata'aj yeehui ra'anaji'ique'en muajca'ara'ara'an jetze, sajta iicajra'an

jetze. Sajta, ma pua'aque ya'urájraini a'u ti a'utica'a. Au mu yeehui ruyeinya mua'aju'un, majta rutamej cin ancurá'ujci'imáa mua'aju'un maijna cime'e i maj rajpueijtzi." ¹⁴ Majta main ti Dioj hua'ajee, ai mu mui'i. Ma majta, main ti Dioj hua'ava'ahuau, camu mui'i, silu cij mu'u micu.

Cime'en i maj cin ti'inajchitaca i u'uvieernu jemi

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Majta main i fariseos, ai mu a'ucij. Majta meyan raaxa'api'intare mej mi raatyamue'itin maijna i Jesús ti ij ain ayán aaira'itzen mej mi maijna cin jetzen tya'upuá'ajte'en. ¹⁶ Mati'ij mi seica huataityaca'a mej mi tyu'uxáj jamuan i Jesús. Aj mu mi a'ucij, majta seica jamuan i maj jamuan á'ujhua'anya'a aijna i Herodes. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Maestru, aij tu mua'aree ti cai ti'iti timua'atúraate'e, pajta hui peyan tzaahuati'ira'a cin ti'imua'ata a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Muua paj cai tí'ajaahuatete i tyaite jemi a'ini capu mueetzi jetze ruxe'eve'e a'atayain maj pueen. ¹⁷ Pata'aj peyan titaata'ixaate'en yee, ¿ni qui xa'api'in tyej tyu'unájche aijna cime'e i maj hua'ajijve'e i u'uvieernu jetze ma'acan nusu tyacai? ¿Ni qui teyan tiraanajchite'en tyaijna ti ti'italijte'e ti ayán antyahuaa ticin César?

¹⁸ Ajta ain i Jesús, pu'uri ramua'areeraca'a maj cai meyan ti'ire'ihua'u huataujnyátacan cime'e silu ayaa mu raxe'eva'acaa mej a'ij pua'a raruuren. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan xu cai seyan ti'ijri'ire huataujnyátacan cime'e. ¿A'ini een cin seyan ti'itese'e saj naatyeevi'i? ¹⁹ Tumin sanaataseijrate'e i maj cin ti'inajchita maijna i maj cin hua'ajijve'e.

Aj mu mi seij ya'avai'ite, tumin ti'iti. ²⁰ Aj pu i ayán tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ataani nyeerima'ara'an a'aseijre'e? ¿A'ini antyahuaa yaj ti a'ayu'usi'i?

²¹ Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Amijna nya'u i tyej teyan ratamua'amua ticin César.

Aj pu i ayán tihua'uta'ixaa ticin: —Sata'aj seyan huarini. Saraata'an saijna i César a'achu ti caj tiraaci'iti, sajta raata'an i Dioj a'achu ti caj tiraaci'iti aijna.

²² Mati'ij meyan tiraanamujri'i, eecan mu naa ri'i tira'utaseij. Mati'ij mi a yáurai. Majta a'ucij.

Cime'en i xicajra'a mej jetzen majtahua'a huatarujsin i mi'ichite

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ Ajna xicajra'a jetze, ai mu majta a e'ire'enye aime i saduceos. Ayaa mu ti'ixaxa'a aime ti cime'en yee camu che'e huatarujsin i mej huacuii. Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i maijna i Jesús ticin:

²⁴ —Maestru, ayaa pu tira'uyu'uxaca'a aijna i Moisés tyaacan. Ti pua'a nu'u a'ati ti nyaiche, ti pua'a ain cai titi'irijmua'a huami'ini, ruxe'eve'e nu'u ti ain ihuaara'ara'an rancure'evi'itin aijna ti ratyevi'itinya'a i ti huami'i ti ij titi'irijmua'a a'ara'ani aijna jetze ma'acan. ²⁵ Ayaa pu hui a'anaj tyuju'urij tyejmi tzajta'a. Mua'aráhua'apuaca'a maijna i ru'ihuaamua'a. Ajta ain ti i'ivasta'a, ai pu huatyenaichaca'a. Ajta e'eyan huami'i. Aru capu titi'irijmua'a a'araa aijna ti ratyevi'itinya'a. Ai pu jemi huatyajturaa aijna ti ra'itya'ase. ²⁶ Ayaa pu che'eta na'a tiraaruu aijna i juutzajra'an i ti hua'apuacajretze ma'acan, ai pu ajta cai titi'irijmua'a a'araa, huami'i. Ajta e'eyan i saij, i ti hueicacajretze, ai pu ra'antyanaxcaca'a. Ajta, ayaa pu che'eta na'a tiraaruu. Ajta e'eyan, ayán tye'irájraa ti ayán tihua'uruu

naijmi'lica i maj aráhua'apua. Capu a'ati titi'irijmua'a a'araa. ²⁷ Ti'iqui, ain jiita'a ajta huami'i. ²⁸ Ari ijii, ¿a'ataani hui ira'ara'an puéeny'a a'ame, ajna xicajra'a mej jetzen majtahua'a huatarujsin? Naijmi'i mu xaa ratyevi'itinya'a, aime i maj arahua'apua.

²⁹ Aj pu i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Setya'utyaujxua muan a'ini caxu ramua'aree a'ij ti tye'eyu'usil'i i yu'uxari jetze. Caxu sajta ramua'aree a'ij ti een i muáre'eri'lira'ara'an i Dioj. ³⁰ Ajna xicajra'a mej jetzen huatarujsin i mi'ichite, camu meyan nyejnaichen i tyetyaca. Majta i juuca, camu majta viichen, silu ayaa mu eenya'a mua'aju'un matij aime i mej ti'ivaire'e u tajapua Dioj ti e'esejre'e.

³¹ Ma sajta muan, cime'en ajna xicajra'a mej jetzen huatarujsin aime i maj huaacuui, ¿ni tzaa sacai a'anaj ra'ujijve i yu'uxari jetze a'ij ti Dioj tyaja'amue'ixaate'e ticin: ³² “Nyaa nu nyauj hua'a Dioj pueen aime i a'amuaya'upua, aijna i Abraham, ajta aijna i Isaac, ajta aijna i Jacobo”? Dioj pu tihue'ixaa cumu maj mauj ruuricaa. Aij pu cin, ai pu ain pueen i hua'a Dioj aime i maj ruuri. Capu hua'a Dioj pueen aime i maj mi'ichite. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³³ Majta main i tyaité i maj e'etyujjai i jemin, eecan mu naa ri'i tira'utasej majna cime'e a'ij ti ain tihuá'amua'atyajcaa.

Cime'en i nyuucari i maj cin ti'ijta, i ti eitze'e ruxe'leve'e

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta main i fariseos, mati'ij raamua'areeri'i ti Jesús ayan hua'utyámue'ití aime i saduceos, aj mu mi tyujsaj. ³⁵ Ajta saj ti hua'a jetze ajtyama'acantaca'a, tyamua'a pu tiraayi'itihua'a a'ij ti tye'eyu'usil'i

i yu'uxari jetze. Ai pu ayan tiraataihua'uril'i ticin:

³⁶ —Maestru, ¿ti'itaani nyuucarijra'a eitze'e ruxe'leve'e i ti ra'uyu'uxaca'a aijna i Moisés tyaacan?

³⁷⁻³⁸ Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu ain pueen i nyuucarijra'a i ta'anajca, ti eitze'e ruxe'leve'e cai maa seij nyuucarijra'a, ti ayan ticin: “Pata'aj peyan ri'i tya'uta'amua'ati i a'a tzajta'a i Dioj jemi, nain i paj cin ri'i tya'uta'amua'ati, a'achu paj caj tya'acal'anye i a'axaijnyu'uca jetze, pajta nain cin a'axe'evil'ira'a cime'e, ajta a'amua'atziira'a cime'e.” ³⁹ Ajta, ayaa pu hui che'eta na'a een i ti ra'itya'asi ticin: “Pata'aj nu'u peyan che'eta pana'a ri'i tirajchai i axa'aj tevi patij asaj ti'itía'acha'i.” ⁴⁰ Nain a'ij ti tira'uyu'uxaca'a aijna i Moisés tyaacan, ajta nain a'ij mej tyu'utaxajta'a aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, nain pu cin ayan tirátyauusin aijna cime'e i ti ti'hua'apua i nyuucari. —Ayaa pu Jesús tiraata'ixaa.

¿A'ataani yaujra'an pueen aijna ti Dioj ra'antihua'u?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Mauche'e mu e'ere'etya'acaa aime i fariseos. Ti'iqui Jesús ayan tihua'utaihua'uril'i ticin:

⁴² —¿A'ini tyajamua'amitejte'e mvejmi cime'en aijna i Ciriistu'u, ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua? ¿A'ataani yaujra'an pueen?

Ayaa mu tityaatanyúu ticin:

—Ai pu hui rayauj aijna i David tyaacan.

⁴³ Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uril'i ticin:

—Ti pua'a ayan ti'ayajna, ti'ij ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj raata'a ti David tyu'utaxaj aijna cime'e i Ciriistu'u, ¿a'ini een cime'e David ayan raatamuá'a ticin nyavastara'a? Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i David tyaacan ticin:

⁴⁴ Tavastara'a pu ayan tiraata'ixaa aijna i nyavastara'a ti cime'en yee:

“Antiyeiixi'i ipuari japua iiya nya'iriita'a.

Pauche'e anticatii asta nyana'a cai hua'utyamue'itin i maj muájchaire'e.”

⁴⁵ Aij pu cin, ti pua'a David ayan raatamuá'a ticin nyavastara'a, ¿a'ini ti'iri'iri ti ain Ciriistu'u ayan ain puenya'a a'ara'ani i yaujra'an? Capu a'ij ti'iri'iri xaa nya'u, a'ini Ciriistu'u pu eitze'e va'acan cin ti'ityejeev cai David tyaacan ayan ti'ityavaaca'a.

⁴⁶ Majta main i maj raanamujri'i, camu a'atzu a'ij tirajtyau a'ij mej tyu'utanyuuni. Tij na'a ájná'imi, capu che'e a'ati ahuaajca'anyajca'a ti ayan tiraataihua'u.

Jesús pu hua'a jetze tya'ujpuá'ajte aime i fariseos, majta aime i mej ti'imua'atacara'a i yu'uxari jetze
(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Aj pu i Jesús hua'uta'ixaa aime i tyaite mej jemin e'etyujasai, ajta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayan ticin:

²—Aime, i maj tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, majta aime i fariseos, ai mu ti'ityetatya'upu'u teyujta'a mej mi meyan che'eta mana'a tihuá'umua'aten i tyaite i yu'uxari jetze a'ij ti rijcaa aijna i Moisés tyaacan. ³Aij pu cin ayan ruxe'leve'e sej si hua'ara'astijre'en, sajta seyan huarini nain cime'e a'ij mej tyaja'amue'ixaate'e.

'Ma sajta muan, caxu seyan che'eta sana'a rijca a'ij mej ye'i rici a'ini camu meyan huataujnyátacan cin ti'ijri'ire a'ij maj tyaja'amue'ixaate'e. ⁴Ayaa mu va'acan cin tihue'ijcate'e i tyaite aijna cime'e ti ayan huapi'i muare'eri ti cai a'ati raayi'iti ti ayan huarini. Majta e'eyan ai mu hua'utajte'esin i tyaite maj nu'u mi majna cin ra'ara'astijre'en.

Ma majta main, camu a'atzu taura'aca ti ij ayan che'eta na'a tihua'uci'iti.

⁵Matij mana'a mej meyan rici, ayaa mu'u rici eijre'ecitze'e mej mi tyaite hua'useij. Antajíya'ujme'en mu rata'ahuaca majna i maj cin antaujri'ique'ejmee i rumuu jetze, majta títi'ijmé'en tya'avjvíxi ai ti aucastimee i hua'asiicu'u. ⁶Eecan mu raxe'leve'e ti tihua'uci'iti maj a'ujra'ase ipuari japua jamuan aijna i ti antyujmua'aree aijna cime'e i maj cin ti'iyeste. Ajta hua'ateyujta'a, ayaa mu raxe'leve'e maj a'ujra'ase i ta'anajca i ipuari japua a'uj maj á'araraase i hua'avaujsimua'a.

⁷Eecan pu hua'araanajchi mej main tyaite hua'utataujte'en ajna a'u maj tí'itu'araca. Ajta, ayaa pu hua'araanajchi mej tyaite meyan tihua'ajeeva ticin nyavastara'a.

⁸Ma sajta muan, caxu seyan rahuauca ti ij a'ati ayan tyajámuaatájeeva ticin nyavastara'a. Caxu xaa nya'u, a'ini najjmi'i xu ru'ihuaamua'a, ajta saij pu'u pueen i a'amuavastara'a. Ai pu ain pueen i Dioj. ⁹Sajta muan, caxu seyan a'ati huatámua'ati ticin niya'upua, a'ini saij pu'u pueen i sej seri rájya'upuataca'a. An pu e'eseijre'e u tajapua.

¹⁰Caxu sajta rahuauca mej meyan tyaja'amuajeeva ticin nyamaeestru'u. Caxu a'atzu, a'ini saij pu'u pueen i ti i'i a'amuamaeestru, inyaa i nyaj i'i Ciriistu'u, ti Dioj an na'ujyeitza i ipuari japua.

¹¹Ajta, aijna ti eitze'e va'acan cin ti'ityejeev a'amua tzajta'a, ai pu hui amuaatyavaire'esin najjmi'ica muejmi. ¹²Ayaa pu'u, a'ini a'ati ti na'a ti á'ujtzaahuate'e ti nu'u va'acan cin ti'ityejeev, Dioj pu raata'asin ti cile'enya'a cin te'entyárutya. Ma ajta, a'ati ti na'a ti huataujnyátacan cin ruseijrata ti cile'enya'a cin ti'ityejeev, Dioj pu ayan raata'asin ti te'entyarute ti'itij cime'e ti ve'e.

¹³Sata'aj huataujxaamijte'en muan mi sej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, sajta muan mi sej i'i fariseos. Caxu seyan ti'ijri'ire tzaahuati'ira'a cime'e a'ini caxu arauraste rujimua'a. Ayaa xu tihua'atyánaami i tyaite mej mi cai a'utyarute a'u ti Dioj e'eseijre'u u tajapua. Caxu á'ujca'anye sej seyan huarini a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Caxu sajta hua'ata'aca mej mi meyan huarini mi seica i mej ti'ityese'e mej mi maun a'utyarute.

¹⁴Sajta, sata'aj seyan huataujxaamijte'en, muan mi sej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, sajta muan mi sej i'i fariseos. Caxu seyan ti'ijri'ire tzaahuati'ira'a cime'e a'ini caxu arauraste rujimua'a. Ayaa xu tihua'ari'ira i hua'a chi'i aime i maj juuca, mi maj majta rujimua'atajme. Sajta e'eyan, aun xu a'utyaru'ipi u teyujta'a; sajta a'ateevi'i cin rahuaviiraca i Dioj jemi. Muan xu seyan ruseijrata saj nu'u cai ti'itij cin autyajturaa. Aij pu cin eitze'e xu rajpueitzi xa'aju'un.

'Sajta, sata'aj seyan che'eta sana'a huataujxaamijte'en muan mi saj cai ri'i me tityaumuámua'aree. Capu ti'iti tasiseiri a'amuatzajta'a.

¹⁵Sata'aj huataujxaamijte'en, muan, mi sej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, sajta muan mi sej i'i fariseos. Caxu seyan ti'ijri'ire tzaahuati'ira'a cime'e a'ini caxu aráurasten rujimua'a. Ayaa xu iyan ciinye nainjapua i chaanaca, sajta yan ciinye i jaj japua sej si seij huatyamue'itin ti ij ain ayan ti'ityújchaica satij muan. Sajta, sati'ij raatyamue'itin, ayaa xu tihua'amua'aten ti ij e'eyan eitze'e amuaatyamue'itin eihua ajina cime'e ti a'ij pua'a t'itevistan, ajta ti'ij ain eihua pu eitze'e rajpueitzi a'ame sacai muan.

¹⁶Ayaa xu si eenya'a sauji tihua'amua'ate. Ayaa xu ti'ixaxa'a muan ticin: "Capu ti'itij vaire'e

ti pua'a a'ati ayan tya'ataujratzii nyuucajtze'en i teyuu, silu ti cime'en yee ti pua'a a'ati ayan tya'ataujratzii nyuucajtze'en ajina i ooro ti teyuu jetze seijre'e, aj pu xaa ayan ruxe'leve'e ti ain a'ati ayan aráurasten ajina cime'e ti tya'ataujratzii." ¹⁷Muan xu cai ti'itij u'umua'aree, mi saj cai tihuájáu'eite. ¿Ti'itaani eitze'e ruxe'leve'e i Dioj jemi? ¿Ni ajina i ooro ti teyuu jetze seijre'e na'ari i teyuu ti tzajta'an Dioj huataura'ate'en ajina i ooro? ¹⁸Ee xaa nya'u, eitze'e pu ruxe'leve'e i teyuu. Ayaa xu sajta ti'ixaxa'a muan ticin: "Ti pua'a a'ati ayan tya'ataujratzii nyuucajtze'en ajina ti japuan tyu'utamua'i'ivajta, capu ti'iti a'ij ti'ivaire'e." Ma sajta seyan ti'ixaxa'a ticin: "Ti pua'a a'ati ayan tya'ataujratzii nyuucajtze'en i muai'ivejri ti an yá'ujra japuan ajina ti japuan tyu'utamua'i'ivajta, aj pu xaa ayan ajina cin ruxe'leve'e ti aráurasten. Capu ti'iti a'amua tzajta'a tasiseiri." ¹⁹Muan, mi saj cai ri'i me tityaumuámua'aree, ¿ti'itaani eitze'e ruxe'leve'e i Dioj jemi? ¿Ni ajina i muai'ivejri na'ari ajina ti japuan raatamua'i'ivajta'a, ajina ti japuan Dioj huataura'ate'en ajina i muai'ivejri? Ee xaa nya'u, eitze'e pu ruxe'leve'e ajina saj japuan an yá'ujra i ti tyu'utamua'i'ivajta.

²⁰Ayaa pu'u ti'en, ajina ti tya'ataujratziira nyuucajtze'en ajina ti japuan tyu'utamua'i'ivajta, ayaa pu een cin tya'ataujratziira nyuucajtze'en ajina i ti'iti, ajta nyuucajtze'en najimi'i tij na'a ti an japuan yá'ujra. ²¹Ajta ajina i a'ati ti ayan tya'ataujratziira nyuucajtze'en i teyuu, ai pu tya'ataujratziira nyuucajtze'en ajina i teyuu, ajta nyuucajtze'en Dioj ti ari huirajca ajna. ²²Ajta, ti pua'a a'ati ayan tya'ataujratziira nyuucajtze'en u tajapua, ayaa pu che'eta na'a tya'ataujratziira nyuucajtze'en ajina i ipuari Dioj ti an japuan a'a ye'ixaca.

Aij pu cin, ayaa pu che'eta na'a tya'ataujratziira nyuucajtze'en aijna i Dioj ti an a'a ye'ixaca japuan aijna i ipuari.

²³Sata'aj huataujxaamijte'en, muan, mi sej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, sajta muan mi sej i'i fariseos. Caxu seyan ti'ijri'ire huataujnyátacan cime'e a'ini caxu seyan ra'ara'astijre'en nain cime'e a'ij ti tye'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. Muan xu xaa raata'an e'lica ti ruxe'eve'e aijna cime'e i saj cin rá'ancacare'en i saj racua'aca saijna i meenta sajta saijna ti naa tyáará'i, anis ti'iti, sajta saijna i cumiinu.

'Ma sajta, caxu a'atzu ra'ara'astijre'en saijna cime'e i ti eitze'e ruxe'eve'e ti ayan ti cime'en yee: "Sata'aj seyan raaxa'api'íntari'ire'en a'ij ti tiraavijte'e", ajtahua'a sej ti ayan yee: "Sata'aj hua'ancu'uvajxi'in i ruxa'a tyaite", ajtahua'a i'i ti cime'en yee: "Sata'aj cai auta'itza'ara'an sej jemi." Ayaa pu xa'api'in eenya'a a'ame'enche'e saj cai yá'uhua'anan saijna ti eitze'e ruxe'eve'e, muan xu sajta seyan huáriniche'e i ti cile'en sejre'e. ²⁴Capu hui ti'iti a'amua japua ninye'i, muejmi, mi saj tihua'amua'aten i seica. Eecan xu ti'ityesa'aca sej si seyan ra'ara'astijre'en saijna cime'e i nyuucari ti cai eihua ruxe'eve'e. Ma sajta muan, xu'uri ma ruurai saijna i Dioj ti raaxajta'ca a aijna i nyuucari.

²⁵Sata'aj huataujxaamijte'en muan, mi sej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze. Caxu seyan ti'ijri'ire huataujnyátacan cime'e. Ayaa xu ti'ityai'ihuaca, sajta naa eenye'en tyu'utyaujchejte'en sej si naa eenye'en xa'ara'ani me eijre'e. Ma sajta, i rutzajta'a, eecan xu a'ij pua'a ti'ityetyaite, aijna cime'e sej seri tihua'uriiri'i i tihuá'a i seica, sajta saj cai a'ujcu'uvajca'a i saj cin tyu'utyaamue'iti. ²⁶Mi pej i'i fariseo ti cai ti'iti a a'atzajta'a tasiseiri, pauj mi'i ri'i uhuá'aruuren i ti ú'useijre'e i a'a

tzajta'a. Aj pu xaa, naa seira'a a'ame i ti e'eseijre'e me eijre'e.

²⁷⁻²⁸Sata'aj huataujxaamijte'en muan, mi sej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze. Caxu seyan ti'ijri'ire tzaahuati'ira'a cime'e. Muan xu seyan naa sejre'e me eijre'e. Sajta muan, a'ij xu pua'a ti'ityetyaite i rutzajta'a. Ayaa xu e'en tij huá'achi'i i maj tzajta'an huaja'anaamica i mej meri huacuii. A'ini ayaa mu racácueinare'en me e'ijre'e, aij pu cin naa sejre'e aijna i hua'achi'i. Ma ajta, u tzajta'an, eihua pu tya'ura'a i tihua'acari, ajta i tihua'ahue'ira'a ti ari tí'ipeti. Ayaa xu che'eta sana'a a'ij pua'a e'en i rutzajta'a aijna cime'e i saj cai seyan ti'ijri'ire tzaahuati'ira'a cime'e, sajta a'ij pua'a rici.

²⁹Sata'aj huataujxaamijte'en, muan mi sej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze, sajta muan mi sej i'i fariseos. A'ini caxu seyan ti'ijri'ire tzaahuati'ira'a cime'e. Ayaa xu rá'ajta'ahuaca i hua'achi'i i maj tzajta'an hua'atyajtuaani i mej meri huacuii, i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Sajta seyan tiracámeijra me e'ijre'e tyamua'a naa aijna hua'achi'i maj tzajta'an hua'atyajtuaani aime i mej ri'i ti'itetyaitestaca'a. ³⁰Sajta seyan ti'ixaxa'a ticin: "Ti pua'a teyan ruuri ta'ara'aníche'e ajna'imi mati'ij ye chajca'a aime tavaujsimua'a tyaaca, catu xaa nya'u teyan che'eta tyana'a hua'ucui'ínfiche'e aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a tajaj tihua'ucuii i tavaujsimua'a tyaaca." ³¹Aij xu cin seyan ty'aantzaahuat'e'en i rujetze i saj sain pueen hua'ahuaacixa'astyamua'a aime i maj hua'ucuii aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. ³²Ayaa xu'u i, sata'aj raanaijmi'ire'en aijna i maj cin autyajturaa i Dioj jemi aime i a'amua'avyajsimua'a tyaaca.

³³Muan xu a'ij pua'a ti'ityetyaite, mi sej aijna jetze a'iraanye i cu'ucu'u ti tí'ihue'itaca, ça'ini

tyajamua'amitejte'e? ¿Ni qui ayan yee muan xu huataujvair'esin ti ij cai Dioj amuaata'asin i pueijtzi? Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Pueijtzi pu á'amuaci'iti tij na'a rusen cime'e. ³⁴Aj nu cin neyan tyajámuaataiti'ira aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a, nyajta seica i mej ri'i me tityaumuámua'aree, nyajtahua'a seica i mej ti'imua'ata. Ma sajta muan, seica xu cui'ini, sajta seica seyan huá'atatan i curuu jetze, sajta seica, ayaa xu tihua'utyaváxi'isin u a'amuateyujta'a. Sajta seica, ayaa xu hua'utamuarite'esin a'u ti e'echajta'a, sajta meye. ³⁵Ayaa pu'i een cin tyaja'amuaci'iti nain cin i pueijtzi i maj cin tityaacui iyan chaanaca japua tij na'a maj raaje'ica ajina i Abel tyaacan ti yu e'iver'e'nye mati'ij raaje'ica maijna i Zacarías i ti yaujra'an puénya'a ajina i Berequías. Au mu ya'uje'ica e'ita'a ti a'utejvee i hua'ateyuu, ajta ajina i maj japuan tyu'utamuai'ivajta. ³⁶Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna. Najmi'i cime'e i mej meyan a'ij pua'a rijcaa, pueijtzi pu tihua'aci'iti aime ijii maj yeche ajina cime'e.

Jesús pu nu'u huaujyeinyaca'a cime'en aime i maj Jerusalén e'echajca'a

(Lc. 13:34-35)

³⁷Sajta muan, mi saj Jerusalén huachaatime, najmi'i muan mi saj Jerusalén jetze ajtyama'acan, eecan nu huatánxaamijte'e muejmi jemi, a'ini ayaa xu hua'acui'ica aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. Sajta muan, seyan hua'utyatu'asixi aime i maj Dioj jetze ma'acan tyaja'amue'ijte'e muejmi. Mui'i nu neyan ti'ijxe'eva'acaa nyej neyan ri'i tyajamuachain, nyej ni amue'irajtuaani. Nyejxe'eva'acaa nyej neyan amuaaruuren tij tyacuara'i ti hua'antyasaire'e i chíipili'ise ti hua'ava'ana i ru'ana cime'e. Ma sajta muan, caxu seyan ti'ijxe'eva'acaa. ³⁸Casi'i muan, pu'uri tin nyaj ya ruuraini

i xicajra'a nyej jetzen raatatuani i a'amuachi'i. Mua'avi'in pu a'utyechaxijsin. ³⁹Ayaa pu'u, a'ini caxu che'e a'anaj nyesejran asta sana'a cai seyan raataxaj yee: "Che'e huaujtyamua'ave'en ajina ti ye'ev'e'eme nyuucajtze'en ajina i tavastara'a."

Jesús pu raataxajtaca'a maj nu'u raatyáuuna i teyuu

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Aj pu i Jesús huiirajraa teyujta'a. Ti'ij huirama'aca, ai mu a e'ire'nye aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Aj mu mi raatajé ti nu'u raasej i seica i chí'i ti huáuu jetzen i teyuu. ²Ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Casi'i muan, ¿ni seri nain ti'isej ti huáuu iiyacui? Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna. Ajna xicajra'a mej jetzen nain huatyáuuna i chí'i ti ya cure'eeve, capu che'e seira'a a'ame jaxu'u jetze tetej ti ru japua ticaitimee. Nain mu huatyáuuna tyamua'a naa.

Cime'en i ti huatasejre'en ti'ij cai xi te'entipua'arite'en nain

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Aj mu mi a'ucij. Au mu a'ará'a jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. Au pu a'utacaica ajina i Jesús. Mati'ij mi a e'ire'nye jemin aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a mej mi tyu'utaihua'un aviitzi cime'e. Meyan ticin:

—Pata'aj taata'ixaate'en a'anaj ti ayan ti'irini. ¿Ti'itaani a'ij ti'iseira'a a'ame ti'ij tyaja'ure'nyen ajna xicajra'a pej jetzen pajtahua'a áva'acányesin, ajta ti'ij ajna pi ti'irijca ti tye'entipua'ari nain i ti'isejre'e iyan chaanaca japua?

⁴Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin: —Ri'i xu'u muan, ti ij cai a'ati amuaacuanamuan. ⁵Mui'iti mu hui

huataseijre'esin nyenyuucajtze'e, meyan ticin: "Nyaa nu nyain pueen i Ciriistu'u, ti Dioj an nya'ujyéjtzta i ipuari japua." Ayaa mu hua'utyaamue'iti mua'aju'un eihua tyaite hue'itzi cime'e. ⁶Sajta seyan ti'inamuajran maj nu'u meri tinyá'use'esin a a'ahua'a na'ari maj nu'u meri timua'a autyahuisin mej tinyá'use'en. Ri'i xu'u muan sej si cai ti'itziinya'a, a'ini ruxe'eve'e ti ayan tyu'urini. Ma ajta, caxii pu ajna tyaja'ure'enejsin ajna xicajra'a ti jetzen nain tye'entipua'ari. ⁷Seica mu hui tyaitejra'a, majtahua'a seica tyaitejra'a, ai mu najjmi'i huataujnya'usi'ite'esin. Majta i mej seica chuejra'a japua a'uchaatime, majtahua'a i maj majta seica chuejra'a japua a'uchaatime, ai mu najjmi'i huataujnya'usi'ite'esin. Mui'icaque mu majta huataatájcu. Ajta huataujca'atzixi'isin i chuej mui'icaque iyan chaanaca japua. ⁸Ai pu ain pueen i ta'anajca i maj cin rajpueitzi mua'aju'un.

⁹Aj mu mi meyan amuaaví'íran seica jemi mej mi main a'ij pua'a amuaaruuren, majta mej mi amuaacui'ini. Matij mana'a maj a'uchaatime iyan chaanaca japua, ai mu amujcháira'a mua'aju'un majna cime'e saj muan na'ara'astijre'e inyeetzi. ¹⁰Ajna xicajra'a jetze, mui'iti mu má nyajáuujsin, majta seica mu hui maujtzáarajmua'a mu mua'aju'un sej ajta sej. Majta tyú'ujcháira'a mua'aju'un. ¹¹Majta mui'iti mu huataseijre'esin aime i mej ti'ihue'itaca majna cime'e maj nu'u Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. Mahuá'acuanamuan eihua i tyaite. ¹²A'ini mu'uri eitze'e a'ij pua'a rici i tyaite, camu che'e ru'ihuaamua'a tyamua'a naa mu mua'aju'un. Mui'iti mu muare'erista mua'aju'un.

¹³Ma ajta, Dioj pu japuan nyuuni aijna ti ayan te'evicue'i asta na'a

cai huami'ini. ¹⁴Ajta, ayaa pu anacai ruxe'eve'e sej si a'ucfjxi'in nain japua sej chuejra'a japua sej si hua'uta'ixaate'en i tyaite i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj ti nainjapua tie'ijta. Aj pu xaa tye'entipua'ari nain.

¹⁵Ayaa pu ajmi'i ra'uyu'uxaca'a aijna i Daniel tyaacan maj nu'u ti'iti huatyechajtza a'u ti Dioj huataura'ate nain. Ai pu nu'u ain pueen aijna i ti'iti ti a'ij pua'a een, ti xana'aví'ire'e, ti tziini'ire'e. Ajta aijna ti ra'ajjve'e, che'e ain yau'eitaa a'ara'ani aijna.

'Sati'ij raaseij, ayaa xu huarini muan. ¹⁶Main i maj Judea a'uchaatime, miche'e a'ucfjxi'in ca'anacan a'u ti á'ujirime.

¹⁷Ajta, ajna xicajra'a jetze, ti pua'a a'ati an a'ujcatii i ruchi'i japua ta'ava'anami'i, che'e ain ca'anacan acajra'ani. Che'e cai ti'iti huiira'an i ruchi'ita, silu che'e á'ura'ani ca'anacan. ¹⁸Na'ari ti pua'a a'ati tyaja'amua're'e u ruvi'ira'ata'a, che'e cai a'ur'e'enyeyca'an i ruche ti ij ruciixu huiiraapin, silu che'e á'ura'ani ca'anacan.

¹⁹Cui'i xaa nya'u, eecan mu rajpueitzi mua'aju'un ajna xicajra'a jetze i uuca maj a'utájucájme, majta aime i maj huá'atzi'it'éjme i ruyaujmua'a. ²⁰Sata'aj seyan tiraatahuavii i Dioj jemi ti ij cai ayan ruxe'eva'a saj a'ucfjxi'in ti'ij huáseev'in, na'ari ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi.

²¹Ajna xicajra'a jetze, eitze'e mu rajpueitzi mua'aju'un maj cai a'anaj meyan tirajpueitzi'ca'a tij na'a ti Dioj raatyataahuaca'a i chaanaca. Capu ajta che'e hua'aci'iti i pueijtzi a'ij ti tihua'aci'iti ajna xicajra'a jetze. ²²Ajta, ti pua'a ain tavastara'a i Dioj cai ayan ráaruurénche'e ti ij cai che'e ayan íra'atéevi'i ti tyuum'éen a'achu pua'an xicaj, capu a'ati ruuri a'ame'enche'e. Ma ajta, hua'a cime'e i tyaite ti Dioj ari hua'ura'asáira'a i jajcua, ai pu xaa ari ayan ráaruuráa ti'ij cai che'e ayan íra'atevi'in.

²³Sajta muan, caxu seyan ra'atzaahuatya'a ti pua'a a'ati

ayan tyajamuaata'ixaate'en ajna xicajra'a jetze ticin: "Casi'i, iiya pu e'ita'a een aijna i Ciriistu'u." Caxu sajta ra'atzaahuatya'a ti pua'a seij ayan ti'ixajta yee: "Ma'acui, amaa pu e'ita'a een." ²⁴Mui'iti mu hui huatasejre'esin aime i maj nu'u i'i Ciriistu'u, majta aime i maj nu'u Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. Ma majta, camu. Meti'ihue'itaca mu'u. Ayaa mu majjna cin a'ij mej tiraayi'iti mej mi seica a'ij ta'utasej i tyaite. Ayaa mu majta tyu'utásejrata ti ute'e e'ema'acan Dioj jemi a'ij mej ye'i rici. Ayaa pu naa seira'a a'ame mej mi hua'utyamue'itin hue'itzi cime'e aime i ti Dioj hua'ura'asaj, ti pua'a ayan ti'iri'iristan mej hua'utyamue'itin.

²⁵Casi'i muan, nu'uri anacai amue'ixaa. ²⁶Aij pu cin, caxu seyan ra'atzaahuatya'a ti pua'a a'ati ayan tyajamuaata'ixáatya'a a'ame ti cime'en yee amaa pu nu'u a'uyel'i itzitá a'u ti cai ma'a a'a a'ati na'ari ayen yee iiyu pu huirajca aviitzi cime'e yu chí'ita. ²⁷Ma ajta, ayaa pu te'eme ajna xicajra'a nyej jetzen nyajtahua'a ya va'acányen i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye. Ayaa nu eijre'ecitze'e seira'a na'ame tij maj tyámaxciva'aran. Anacai pu u á'ijnyéeri'ici a'ame a'u ti e'ejninyei i xicaj, ajta e'eyan ayan che'eta na'a huanyeeri'ici a'ame a'u ti é'etyaru'ipi. ²⁸Ajta ayaa pu che'eta na'a te'eme tij ti'iti ti huami'i. Ti'ij ti'iti huami'ini, aj mu curá'acijxi'isin aime i mua'ara'ica.

Cime'en i xicajra'a ti jetzen ajtahua'a uve'enyajsin i ti ajta tyaata'a jetze a'iraanye

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹Cime'en pu'u tye'entipua'ari nain i maj cin rajpueijtzi mua'aju'un ajna xicajra'a jetze, aj pu xaa ayen seira'a a'ame u ute'e ti cime'en yee:

Anaaruti i xicaj, capu huanyeeri'ici a'ame i maxcira'i cime'e.

Majta main i xu'ura'ave, ai mu u a'acávatzijxi'isin u ute'e.

Muaatáujvivájra'asin aime i mej tie'ljta i maj majta e'esejre'e u tajapua, matij mana'a pua'amua.

³⁰Ajna xicajra'a jetze, aij pu huatasejre'esin u ute'e i maj cin ramua'areeran ticin nyaa nu nyajtahua'a ya va'acányeysin inyaa, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye. Majta main i tyaitejra'a mej iyan seijre'e chaanaca japua, matij mana'a pua'amua huataujxaamijte'esin najjmi'i i ru jetze. Ayaa mu ti'inyesejra mua'aju'un nyati'ij ava'acányen i aaitiri jetze. Ayaa pu seira'a a'ame tyamua'a naa mej mi meyan huataujtzaahuat'e'en. Aj mu xaa ramua'areeran i nyaj nain cin antinmua'aree. ³¹Nyajta nu tya'ucáci'isite'esin ca'anin cime'e, nyajta hua'utaijte'esin aime i mej ti'inavaire'e u tajapua maj a'uc'ijxi'in nain japua i chaanaca mej mi hua'ura'asaire'en aime i nyej neri hua'ava'ahuau. A'u ti juástimee i chaanaca, au mu huauuvi'itin.

³²Sata'aj seyan yau'eitaa xa'ara'ani saijna cime'e a'ij ti ye'i rii a'aye'i aijna i huarej. Ti'ij antinyajxi'in ti cua'ati aijna i ciya'ara'an jetze, ti pua'a ajta ari huataxúta'an, aj xu si seyan ramua'areeran ti ari vejli'i i viita'ari. ³³A'ini ayaa xu ramua'aree a'anaj ti pua'a piti'irici saijna cime'e i sej rasise'ij, ayaa xu che'eta sana'a tiraamua'aree ti ari vejli'i a'anaj ti jetzen antipua'ari nain saijna cime'e saj rasejran nain a'ij nyej neri tyajamuaata'ixaa. ³⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, meenti mauj ruuri najjmi'i i tyaite i maj iyan seijre'e ijji, nain pu xaa aráuraste'esin. ³⁵Ayej xaa ti'ayajna, ai pu antipua'ari najjmi'i tij na'a ti'ipua'amua ti iyan seijre'e

chaanaca japua, ajta u tajapua. Ajta ain i nyuucari a'ij nyej neri tyajamue'ixaa, capu a'anaj antipua'ari xaa nya'u.

³⁶Capu a'ati ramua'aree a'anaj ti te'entipua'ari na'ari a'atzaj ti ayan ti'irini. Camu ramua'aree aime i mej ti'livaire'e u tajapua. Canu nyajta ramua'aree inyaa silu, ai pu xaa ramua'aree aijna i nyaj rajya'upua.

³⁷Ajna xicajra'a nyaj jetzen nyajtahua'a ya va'acányejsin inyaa, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, ayaa pu te'eme. Ayaa mu che'eta mana'a ti'ijri'iraa mua'aju'un i tyaite matij ti'ijri'irajcaa ajna ti'ij auj ruuricaa aijna i Noé tyaacan. ³⁸Ayaa mu rijcaa, ti'ij cai xi antipua'araca'a i chaanaca jaj cime'e, meti'icua'acara'a i tyaite, majta ya'acara'a. Ai mu nyéjnya'icha'a, majta vicha'acara'a. Mauche'e mu meyan rijcaa asta cai ain Noé atyajraa i baarcu jetze ti ve'e. ³⁹Majta main i tyaite, camu a'atzu ramua'areeraca'a a'ij ti ti'liti riniiche'en. Aj mu xaa raamua'areeri'i ti'ij huatami'yaca'a. Huaja'ujáujte najim'i'ica i tyaite. Ayaa pu che'eta na'a tihua'aruuren ajna xicajra'a nyej jetzen ya va'acányejsin, i nyaj tyaata'a jetze a'iraanye.

⁴⁰Ajna au mu huatyauu mua'aju'un vil'ira'ata'a, ma hua'apua i tyetyaca. Saij pu á'avi'itichi'ihuan ti'ij te'entipua'are. Ajta i sai, au pu a'utyaturaasin.

⁴¹Majta main i juuca, au mu a'utyáuu mua'aju'un, ma hua'apua. Matya'ati'ixi mu mua'aju'un. Saij pu ajta á'avi'itichi'ihuan ti'ij te'entipua'are, ajta i sai, au pu a'utyaturaasin.

⁴²Aj pu cin, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, sata'aj atanyéjnye'eri tyamua'a naa a'ini caxu ramua'aree a'anaj ti xicajra'a jetze uve'enejsin i a'amuvastara'a.

⁴³Sata'aj seyan yau'eitaa xa'ara'ani seijna. Aijna cime'e i a'ati ti huatyeechi'i, ti pua'a ain ramua'areera a'atzaj ti pua'a i tica'ari tzajta'a

a'utyaruti aijna i nahua'ari, ayaa pu rini aijna ti huatyeechi'i. Ai pu atányeeri a'ame, ajta capu raata'asin ti ain nahua'ari ra'antána'aca i pueerta, ti'i utyarute u chi'ita. ⁴⁴Ayaa pu hui che'eta na'a ruxe'eve'e sej seyan atanyéjnye'eri a'ini inyaa, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, ayaa nu uve'enejsin a'atzaj saj cai pua'a nyechu'eve'e muan.

**Cime'en aijna ti xaa nain cin
ra'astijre'e, ajta aijna ti cai a'atzu
ra'astijre'e**

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵Aij nu cin neyan tyajá'amue'ihua'uran. ¿A'ataani tevijra'a ayan cai a'anaj a'itzee, ti ajta ri'i me tyauumua'aree ti pua'a ain vastara'ara'an ayan tiraijcate'en aijna cime'e ti tihue'ijtya'a i seica i mej ti'ijvaire'e ti ij ain tihua'umín a'atzaj ti pua'a ari huaxa'api'intari'ihuaca'a? ⁴⁶Ajta aijna i tevi, naa pu tiraatyavaire'esin ti pua'a ayan rijca a'ij ti tiraataij ti'ijtahua'a uve'enyén aijna ti ti'iraijte'e. ⁴⁷Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, tzaahuati'ira'a cime'e ti pua'a auj ayan rijca ti'ij uve'enyén i vastara'ara'an, ai pu xaa ayan tí'iraijcate'en nain cime'e a'achu ti caj tí'ijcha'i. ⁴⁸Ma ajta, ti pua'a a'ij pua'a tí'itevistan aijna i a'ati, ayaa pu rini. Ayaa pu ti'imua'atze i rutzajta'a ticin: "Eecan pu a'ateeri ma a'ahua'a i nyavastara'a." ⁴⁹Aj pu i autyéchesin ti e'ij pua'a tihua'utya'axi'in i ruxa'a tyaite i mej ti'ijvaire'e. Ajta hua'a jamuan ti'icua'ani, ajta ye'en aime jamuan i maj ruta'arujve'e. ⁵⁰Ajta ain vastara'ara'an uve'enejsin ajna xicajra'a ti jetzen cai rachu'eve'e aijna ti ti'ijvaire'e, ajta a'atzaj tij pua'a cai ramua'aree ti ari uve'enyé. ⁵¹Aj pu i vastara'ara'an eihua pueijtzi raata'asin. Ajta raatáijte'esin ti aun a'utyavaaca a'u maj a'utyaturaasin aime i maj cai

tzaahuati'ira'a cin meyan ti'ljiri'ire. Eecan pu ruyeinixi'in aujna, ajta rutamej pu cin ancurá'ujci'imáa a'ame aijna cime'e ti rajpueijtzi.

Cime'en i tyaamua ma juuca, i maj tamuaamuata'a ara'asicaa

25 'Ajna xicajra'a jetze, ayaa pu Dioj hua'uta'asin i tyaite mej mi maun a'utyarute a'u ti ain e'esejire'e u tajapua. Ayaa pu che'eta na'a tihua'uruuren a'ij ti tihua'uruu i tyaamua ma juuca, tamuaamuata'a maj nu'u ara'asicaa. Ai mu tyaja'utii i tyú'u'aparaatu mej mi maun ra'antinajche aijna ti huatyenaichi. ²Camu ri'i me títyaumuámua'arajca'a seica, i maj anxivi. Majta main i seica, i maj majta anxivi, ai mu nu'u xaa ri'i me títyaumuámua'arajca'a. ³Majta main i maj cai ri'i me títyaumuámua'arajca'a, ai mu tyaja'utii i tyú'u'aparaatu. Aru camu ya'ujáj majjna i aceiti i maj cin rá'ajtaira.

⁴Majta main i maj ri'i me títyaumuámua'arajca'a, ai mu xaa limeeta tzajta'a ru'ucajtuaa i aceite. Aij mu a'ujáj, jamuan i tyú'u'aparaatu. ⁵A'ini eihua pu nu'u e'etee aijna ti huatyenaichi, tyamua'a pu cutzi tihua'umue'iti aime i tyaamua. Maaatácu'utzuca'a micu. ⁶Pu'uri nu'u tyauuma'aca a'tazaj e'ita'a tica'a, ti'ij saij ayan huajijhuaca'a ticin: "Pu'uri ye ve'eme aijna ti huatyenaichi. Xu'iraciinyechi sej si ra'antinajche."

⁷Mati'ij mi huajijxica'a aime i tyaamua. E'eyan mu ri'i tyu'uruu i tyú'u'aparaatu.

⁸Aj mu mi aime i maj cai ri'i huaujruu, ayaa mu tihua'utajé i seica ticin: "Aisi, cij caj setitaata'a i aceite a'ini pu'uri huityaxi'isin tyejmi ti ta'aj." ⁹Majta main i maj ri'i me títyaumuámua'arajca'a, ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin: "Catu xaa nya'u, a'ini ayej nya'ase capu ci'iti para ityejmi. Capu ajta ci'ipe para muejmi.

Ma sajta muan, sata'aj á'uciinye hua'a jemi i maj aceite tu'araca sej si raananan para muejmi."

¹⁰Aj mu mi meyan huarij. U mu nu'u mi á'uju'un. Mauche'e mu huaju'unca, ti'ij ain a'ará'a aijna ti huatyenaichi. Majta main i tyaamua i maj ri'i huaujruu, ai mu a'ucij jamuan a'u maj tyejé'eyeste majjna cime'e ti huatyenaichi. Aj pu i aiityanamí'ihuaca'a i pueerta.

¹¹A'atzu nu'u a'ateevi'ica, majta i seica a'ará'a i tyaamua. Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin: "Tavastara'a, maa i pej i'i tavastara'a, tita'antácuune'e." ¹²Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin: "Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ayej ti'ayajna. Canu a'atzu a'amuamuajte."

¹³Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj seyan atanyéjnye'eri a'ini caxu ramua'aree a'anaj ti xicajra'a jetze neyan inyaa uve'enyajsin.

Cime'en i tumin ti cin hua'avasta'a tihuéjca aime i maj ravaira'acaa

(Lc. 19:11-27)

¹⁴'Ajta, ayaa pu che'eta na'a Dioj hua'uruuren ajna xicajra'a jetze tij i a'ati ayan tihua'uruu i mej ti'ijvaira'acaa. Ti'ij nu'u ari a'uye'imiica ma a'ahua'a yee, anacai pu hua'utajee aime i mej ti'ijvaira'acaa. Tihuéjca aijna cime'e i ti ain ti'ijchaica'a.

¹⁵'Ayaa pu tiraata'a seij a'achu cumu anxij vi'ira'a i tumin. Ajta i saij, ayaa pu tiraata'a a'achu cumu hua'apua vi'ira'a. Ajtahua'a i saij, sei vi'ira'a pu tiraata'a. Ayaa pu tihua'uta'a aij me tiraayi'iti. Ti'iqui á'uraa. ¹⁶Ajta nu'u ain ti anxij vi'ira'a ancura'a, ai pu autyejche ti tyu'umuare'en tumin cime'e. Ajta e'eyan, raamue'iti anxij vi'ira'a aijna cime'e ti ajmi'i ra'ancura'a. ¹⁷Ayaa pu che'eta na'a huarij aijna i a'ati ti ra'ancura'a a'achu

cumu hua'apua vi'lira'a. Raamue'iti hua'apua vi'lira'a, icu. ¹⁸Ajta nu'u ain ti ra'ancura'a aijna i sei vi'lira'a, capu tiraamuáriste. Aa pu a'ahua'a a'ará'a. Ra'atyéichajraa a chuaata'a. Au pu ra'ava'ana i tumin ti raatanyajite i vastara'ara'an.

¹⁹Pu'uri nu'u á'ateevi'icaa, ajta ain i hua'avastara'a, uve'enyé. Ajta autyejche ti raaxa'api'intare'en i tumin cime'e. ²⁰Ajta ain ti anxij vi'lira'a ancura'a, ai pu ajta a'ará'a i seica i anxij vi'lira'a. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin: "Nyavastara'a. Ayaa papu'u caj tinaata'a anxij vi'lira'a cime'e. Casi'i, aij nu cin raamue'iti seica ti ayan che'eta na'a tya'ara'ase anxij vi'lira'a."

²¹Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i vastara'ara'an ticin: "Xa'api'in paj huarij, muaa i paj cai a'anaj á'itze. Ri'i pej ti'itevi. Aij paj cin tya'ara'aste. Aij nu cin neyan ti'imuejcate'en eihua cime'e, iia inyeetzi jemi tyata'aj huatatyamua'ave'en najjimi'i."

²²Ajta ain ti hua'apua vi'lira'a ancura'a, ai pu ajta yara'a. Ayaa pu ajta tiraata'ixaa ticin: "Nyavastara'a, muaa paj peyan tinaryeijca pajna cime'e hua'apua vi'lira'a i tumin. Casi'i, aij nu cin raamue'iti seica ti ayan che'eta na'a tya'ara'ase hua'apua vi'lira'a."

²³Ajta ain i vastara'ara'an, ayaa pu tiraata'ixaa ticin: "Xa'api'in paj huarij, muaa i paj cai a'anaj á'itzee. Ri'i pej ti'itevi. Cij paj cin ra'ara'aste. Aij nu cin neyan ti'imuejcate'en eihua cime'e, iia inyeetzi jemi tyata'aj huatatyamua'ave'en najjimi'i."

²⁴Ajta nu'u ain ti sei vi'lira'a ancura'a, ai pu ajta yara'a. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin: "Nyavastara'a. Nyaa nu neyan raamua'areeri'i pej peyan tya'ajaaxaijve'e. Ayaa paj tihueijte'e mi seica mej mi tyu'uhuaste'en, mata'a tyu'utzaana. Aru nain pu ti'imuci'iti mueetzi. Ayaa paj tihueijte'en mej mi ráahuastíra'ani i imue'eri, mata'aj

raara'asaire'en ti'ij ti'iciire. Ajta e'eyan nain timuaaci'iti mueetzi. ²⁵Aij nu cin ti'itziinya'acaa inyaa. Aj nu cin nyaun a a'ahua'a a'ará'a. Nyara'atyeichajraa. Nyati'ij ni ra'ava'ana a chuaata'a. Ya'acui nya'u, mueetzi ti a'a."

²⁶Ajta ain vastara'ara'an, ayaa pu tiraata'ixaa ticin: "Muaa, mi pej a'ij pua'a ti'itevi, eecan paj hua'ina'ase'e. Capej ti'iti cin nyavaire'e. Ti pua'a peyan ramua'aree nyej neyan tihueijte'en mej mi tyu'uhuaste'en ti i ayan nain tinaaci'iti inyeetzi, ¿ni tzaa pajta peyan ramua'aree nyaj nyajta neyan tihueijte'en mej mi raara'asaire'en ti ij ajta nain tinaaci'iti inyeetzi? ²⁷Ti pua'a peyan ti'ijmua'areera, ¿a'ini een cin pacai peyan huarij pej pi cai paun yáuutuaa i tumin hua'a jemi i maj tumin tí'inya'ijtya nyej ni a'atzu raamue'itin? Ti pua'a peyan huáriniiche'e, aj nu xaa ra'ancurá'aniiche'en i ti nyeetzi nya'a nyati'ij ya uve'enyén. Pa'uta'itzee huapi'i."

²⁸Aj pu nu'u i ayan tihua'uta'ixaa aime i seica i mej vejli'i huatyáuu ticin: "Sata'aj yeehui ra'ari'i saijna i sei vi'lira'a, sajta raata'an saijna ti tamuaamuaata'a vi'lira'a ti'ituave. ²⁹Matij mana'a pua'amua i mej eihua tí'ijcha'i, eitze'e pu tihua'aci'iti. Ayaa pu te'eme mej meyan tí'ijchai mua'ara'ani nain a'achu ti caj ruxe'leve'e. Majta main i maj cai ti'itij ticha'i, ai mu tihua'ari'lira aime i maj cij mana'a tí'ijcha'i mej mi cai che'e tí'ijchai mua'ara'ani. ³⁰Sajta muan, sata'aj ma ya'urajraini saijna i ti cai ti'itij vaire'e ma pua'aque a'u ti a'utica'a. Au pu ruyeinixi'in, ajta ancura'ujci'ixijsin aijna cime'e ti rajpuejitz'i." —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i vastara'ara'an.

**Ti'ij Dioj hua'axijte'en aime
tyaitejra'a i mej yan huaachaatimee
iiyan chaanaca japua**

³¹Ajna xicajra'a nyej jetzen yava'acányejsin inyaa, i nyaj nyajta

tyaata'a jetze a'iraanye, nyati'ijtahua'a huatasejre'en aime jamuan i mej ti'ivaiire'e u tajapua, naa pu seira'a a'ame mej mi ri'i tya'utasej i tyaite, tyamua'a naa. Nyaa nu antiyeijxa i ipuari japua mej mi raamua'aree i nyaj inyaa nain cin antinmua'aree iyan chaanaca japua.

³²Mati'ij mi nyeetzi jemi hua'ajsaire'esin najimi'ica i tyaitejra'a i mej iyan seijre'e i chaanaca japua. Nyajta inyaa, ayaa nu che'eta nyana'a hua'apuaqué hua'ajsaire'esin tij ajta a'ati ayan hua'apuaqué tihua'ajsai i ruya'amua. Au pu hua'ajsaj i canya'axi saijta'a, ajta aime i caurasi, ajta saijta'a.

³³Majta main i maj ri'i ti'ityetyaite ayaa mu e'en matij i canya'axi. Nya'iriita'a nu hua'ajsaire'esin. Majta aime i maj e'ij pua'a ti'ityetyaite ayaa mu e'en matij i caurasi. Nyauutata'a nu hua'ajsaire'esin nyaime.

³⁴Nyajta inyaa, i nyej i' Rey, ayaa nu tihua'uta'ixaate'esin nyaime i mej e'ejti nya'iriita'a ticin: "Iiya'a xu'u ij muan, mi saj ri'i tiraata'a i niya'upua, sata'aj seyan ra'ancura'an i ti ayan tyajá'amuaci'iti, a'ij ti tyu'uxa'api'intari'ihuaca'a tij na'a ti Dioj raatyataahuaca'a i chaanaca, sej si saun a'utyarute a'u ti Dioj e'esejre'e. ³⁵Ayaa pu te'eme a'ini muan xu tinaami nyati'ij huata'icuataca'a. Muan xu sajta jaj naata'a nyati'ij huata'imi. Muan xu sajta na'ancure'evi'iti i á'amuachi'ita ti'ij cai a'ati nyexe'eva'acaa. ³⁶Ayaa xu tinaatéchejte nyati'ij cai ti'ityechajca. Nyati'ij tijcui'inyaca'a, muan xu sajta naatyeseej. Ajta, nyati'ij aityanami'ihuaca'a, muan xu sajta náamuaraaca'a."

³⁷Majta main i maj ri'i ti'ityetyaite, ayaa mu tinaata'ixaate'esin ticin: "Tavastara'a, ¿a'anajni teyan timuami tyati'ij muaasej i paj i'icuataca'a? ¿A'anajni teyan jaj timuata'a tyati'ij

muaasej paj i'imi'icaa? ³⁸¿A'anajni teyan timua'ancure'evi'iti i tachi'ita ityan tyati'ij raamua'areeri'i paj cai a'ij tamuari? Ari i'i, ¿a'anajni tyej teyan huarij tyaj timuaatéchejte'en pati'ij cai ti'itij cin ti'ityechajca? ³⁹¿A'anajni teyan muaamuaaraca'a pati'ij aityanami'ihuaca'a na'ari tyej teyan muaatyeseej pati'ij ti'icui'icaa?"

⁴⁰Nyajta inyaa, i nyaj i' Rey, ayaa nu tihua'uta'ixaate'esin ticin: "Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna, satij sana'a saj seyan hua'uruu aime i nye'ihuaamua'a, ayaa xu che'eta sana'a naaruu inyeetzi. Capu amin a'ij ti pua'a seyan raatavai saij i nye'ihuaara'a ti cai ti'itij cin ti'ityejvee, ti cai a'atzu ruxe'eve'e."

⁴¹Aj nu ni neyan tihua'uta'ixaate'esin aime i mej e'ejti nyauutata'a ticin: "Sericu muan, mi ti Dioj a'ij pua'a tyajamuata'asin. Saj huii inyeetzi jemi sej si saun a'utyarute tajj tzajta'a ti Dioj ayan ri'i ráaruurijtze aijna i tiyaaru'u, majta aime i mej ti'ijvair'e, aime i xaijnyu'ucari i mej a'ij pua'a e'en. ⁴²Sericu muan, a'ini caxu tinaami nyati'ij huata'icuataca'a. Muan xu sajta cai jaj naata'a nyati'ij i'imi'icaa. ⁴³Capu a'ati naamuá'a. Ayaa pu i éenya'a, caxu ná'anvi'iti á'amuachi'ita. Canu ti'ityechajcaa. Ma sajta muan, caxu tinaatéchejte. Nyati'ij tijcui'inyaca'a, caxu sajta naatyeseej, caxu sajta náamuaraaca'a nyati'ij aityánami'ihuaca'a." ⁴⁴Ai mu majta meyan tinaata'ixaate'esin ticin: "Tavastara'a, ¿a'anajni teyan timuaasej paj huata'icuataca'a, nusu paj i'imi'icaa, na'ari paj cai a'ati mua'atyajcaa, na'ari pej ti'icui'icaa, ca'in pej aityánami'ihuaca'a, tyajta cai muaatavai ityan?"

⁴⁵Aj nu ni neyan huatanyuusin ticin: "A'ini caxu seyan raatavai sej i nye'ihuaara'a ti cai ti'itij cin ti'ityejvee, saij ti cai ruxe'eve'e, caxu sajta naatavai inyeetzi."

⁴⁶ Majta main, au mu a'ujú'un ti ij pueijtzi huá'uci'iti tij na'a rusen cime'e. Majta main i maj ri'i ti'ityeyaite, au mu a'ujú'un a'u ti Dioj e'esejire'e mej mi ruuri mua'ara'ani jemin tij na'a rusen cime'e.

Metihuaaurixa aijna i maj huaxa'api'intare maj nu'u Jesús huatyeevi'i

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Ti'ij Jesús raatapua'ajtaca'a ti nain tyu'utaxajtaca'a eijna i nyuucari, aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

² Ayan ticin:

—Xu'uri ramua'aree ti ari vejl'i ajna maj ti'iyesten maijna cime'e ti Dioj tihua'utauuni'i. A'atura auche'e hua'apua xicaj. A'ati pu ajta tyu'utatuiire'esin i nyacime'en i nyaj nyajta tyaaata'a jetze a'iraanye mej mi ná'utatan curuu jetze. —Yaa pu'u tihua'uta'ixaa.

³ Majta main i maj tihue'ijte'le teyujta'a, majta aime i mej tyu'ujmua'ate i nyuucari cime'e ti ti'ijta, majta i hua'avaujsi i maj Israel jetze ajtyama'acan, au mu e'etyujsaj chí'ira'an aijna ti nain cin antyujmua'aree u hua'ateyujta'a. Ayaa pu antyahuaa aijna ticin Caifás. ⁴ Ai mu tyú'umua'atziitya'aca'a a'ij mej ye'i huarini mej mi hue'itzi cin raatyeevi'i maijna i Jesús mej mi raaje'ica. ⁵ Majta meyan tyú'urixaatya'acaa ticin:

—Catu raatyévi'ira mati'ij ti'iyestya i tyaaite mej mi cai huatanínyu'ucacu. Ti pua'a teyan huarini, ai mu taaténya'usi'ite'esin.

Jiita'a pu an yá'ajtuaa mútze'en i Jesús aijna ti naa tyáará'i

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Meenti aijna i Jesús, au pu a'utyavaaca'a u Betania a'u ti e'leche

aijna i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Simón. Ai pu ain pueen i maj majta meyan ratamua'amuaa ticin Ti Ca'atzaj.

⁷ Aj pu i saij a e'ire'enye jemin aijna i Jesús. Jiita'a pu pirici ti limeeta huatisima'acaa. Tete limeetajra'a pu pueenya'a. Ti'iti pu ava'istica'a ti naa tyáará'i, ti ajta huapi'i ti'ijnajchi. Ti'ij Jesús huatyacáica meesa jetze, ain jiita'a an pu yá'ajtuaa an mútze'en.

⁸ Majta main i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij raasej a'ij ti huarij, eecan mu huatanínyu'ucacu'a i jiita'a jemi. Aj mu mi meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—¿A'ini een cin á'uvej amijna i aceiti? ⁹ Ri'irístache'en pu maj ráatuaaniiche'en mej mi raamué'itínche'e eihua i tumin mej mi hua'uta'an aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i.

¹⁰ Ajta ain i Jesús, ai pu raamua'areeri'i a'ij mej ye'i tí'ixajtaacaa. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin seyan rájaaxaijvi'i seijna i jiita'a? A'ij ti naaruu, tyamua'a pu náa i'i xa'api'in. ¹¹ Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, mauche'e mu muejmi jemi seira'a mua'aju'un tij na'a rusen cime'e. A'anaj ti na'a pu i liri'iriista a'ame sej seyan tihua'utavaire'en. Me nyajta inyaa, canu che'e muejmi jemi seira'a na'ame. ¹² Ayaa pu'u, ti'ij ain jiita'a na'ave'emejri'i inyeetzi, ayaa pu een cin ayan naaruu aijna cime'e ti na'ava'anan. ¹³ Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna, iyan chaanaca japua, a'u ti na'a mej tihua'uta'ixaate'en i tyaaite a'ij ti Dioj hue'irajtuaani ai mu majta hua'uta'ixaate'esin a'ij ti huarij aijna i jiita'a mej mi eihua ra'utamua'aree.

Judás pu tyu'utatuii aviitzi cime'e aijna i Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Meenti saij ti hua'a jetze ajtyama'acan i maj tamuaamuata'a

japuan hua'apua ara'ase, aijna ti ayan antyahuaa ticin Judás Iscariote, ai pu ajtáraa hua'a jemi. Au pu á'uraa ti ij tyu'uxáj hua'a jamuan i mej ti'ijta teyujta'a. ¹⁵Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'achuni seti'inyanajchite'en ti pua'a nyajamuaatatuire'en nyaijna i Jesús?

Maraatyelitáa i tumin. Majta raata'a a'achu cumu seite japuan tamuaamuata'a i tumin, rumua'ati plaata. ¹⁶Ajta iya'uraa aijna i Judás. Tij na'a ajna'imi, ai pu autyejche ti raahuauni a'anaj ti i'i xa'api'in ti ij hua'utatuire'en.

Ti'ij tavastara'a tihua'umí aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷Ti'ij tyaja'ure'enye ajna xicajra'a i ta'anajca mej jetzen ti'iyestyahua'a mati'ij pan cua'acara'a ti cai cujchira'a, aj mu mi a e'ire'enye i Jesús jemi aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'uni jetze mua'araanajchi tyej a'uju'un tej ti ri'i tyaja'uruuren i paj raacua'ani i pan tyaj cin ra'utamua'aree ajna xicajra'a ti jetzen Dioj tihua'utauuni'iri'i i tayaujmua'a i maj anáatyá'a muaanúnue'ihuaca'a?

¹⁸Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu muan sajna chajta'a.

Aa xu a'ati e'etyauni. Sata'aj seyan tiraata'ixaate'en yee: “Yaa pu ti'ixa i maestru ti cin pu'uri ajna tyaja'ure'enye nyej nain cin raanajmi'ire'en, nyajta nyaj ra'utamua'aree ajna xicajra'a ti jetzen Dioj tihua'utauuni'iri'i i tayaujmua'a maj anáatyá'a muaanúnue'ihuaca'a.”

¹⁹Majta main i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu huarij a'ij ti Jesús tyu'utajitaca'a. Nain mu ri'i tyu'uruu i maj ti'icua'ani.

²⁰Ti'ij huachúmua'ancaa, Jesús pu aujcáica i meesa jetze hua'a jamuan i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua mua'ara'axcaa. ²¹Mu'uri ti'icua'acaa, ti'ij ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna, saij ti a'amua jetze ajtyama'acan, ai pu nyacime'en tyu'utatuire'esin hua'a jemi i mej ti'ijta teyujta'a.

²²Aj mu mi huataujxaamiste i rutzajta'a. Ma'utyajhui maj raataihua'u maijna i Jesús, seij ajta seij. Meyan ticin:

—¿A'ataani ain pueen? ¿Ni qui inyaa? Ajtahua'a seij ayan ticin:

—¿A'ataani ain pueen? ¿Ni qui inyaa?

²³Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Aijna ti pan cua'a eijna jetze i tuxa'a nyaa jamuan, ai pu ain pueen i ti nyacime'en tyu'utatuire'esin.

²⁴Ayaa pu tyaja'ure'enyajsin inyeetzi jemi i nyaj nyajta tyaa'a inyeetzi jemi i nyaj nyajta tyaa'a i yu'uxari jetze. Ma ajta, aijna jemi ti nyacime'en tyu'utatuire'esin, eitze'e pu raatyavá'irihua'acache'e ti cai huanú'eihuananche'e a'ini rajpueijtzi pu a'ame huapi'i. Che'e ain huataujxaamijte'en.

²⁵Ajta ain i Judás, i ti hua'utatuiri'ami'ica'a, ayaa pu tiraataihua'uri'i ticin:

—Maestru, canu xaa nyain pueen, ¿ni qui nyaca'i?

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Muaa paj asaaj raataxajtaca'a.

²⁶Mauche'e mu ti'icua'aca ti'ij Jesús pan tyi'ij. Ri'i pu tiraata'a i Dioj, ajta ra'antitaaraxi. Aj pu i hua'urái'ipi'i. Ayan tihue'ixaatyaa'a ticin:

—Sa'ancurai'ipi'i. Xaacua'a. Ai pu ain pueen i nyahue'ira'a.

²⁷Ajta e'eyan, vaasu tijáj. Ti'ijta'i ri'i tiraata'a i Dioj, ai pu hua'ure'ite. Ayan ti'ixaata ticin:

—Xa'anti'i, najmi'i muan. ²⁸Aijna ti urajmuaa, ai pu ain pueen i nyaxuure'e

nyaj ra'iraxire'esin nyaijna cime'e nyej ni raanajmi'ire'en aijna ti cin Dioj rusaj ayan tya'ataujratziiri'i i jajcua imi. Aij nu cin hua'a japua nyuuni mul'icaca ti ij Dioj ayan tihua'utauuni'i.

²⁹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayej xaa nya'u ayan ti'ayajna, ijii tij na'a ti yu auca'iti a'ame, canu che'e ra'anti'isin nyeijna i ja'ara'a uuva jetze ti ma'acan silu ajna xicajra'a ti Dioj jetzen huataura'ate'esin nainjapua i chaanaca. Aj nu xaa a'amua jamuan ra'anti'isin nyajtahua'a rujajcuatze'en.

**Jesús pu raataxajtacaa ti ain
Pedro tyu'utyaahue'ita ti nu'u cai
ramua'ate**

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰Aj mu mi seij tyu'utachuiicaca'a i maj cin ri'i tiraata'a i Dioj. Aj mu mi a'ucij. Au mu a'ará'a Aceituunajremi, irij ti a'utáca. ³¹Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ijii, ti tica'aren, ma xu nuujisin. Setyu'utatyévi'ira'ata nyeetzi jemi. Ayaa pu te'eme tij tye'eyu'usi'i ti Dioj ayan tyu'utaxajtacaa ticin: “Nyaa nu i nyej i'i Dioj, aij nu e'licatan i canya'axi ti tiseifj. Majta main a'ucijxi'isin i canya'axi.” ³²Me nyajta inyaa, nyati'ij huatarun, aa nu a'uma'aj na'ame u Galileeya. Anacai nu a'aráiixa, sajta e'eyan muan.

³³Ajta ain i Pedro, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Capu amin a'ij ti pua'a najjmi'i metyu'utatyévi'ira'ata mi seica mueetzi jemi. Canu a'anaj neyan rini inyaa.

³⁴Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu ti'imue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna, ijii tica'a, ti'ij cai xi huajihuan i tyacuaara'i, hueica paj peyan tyu'utyaahue'ita yee pacai nyamua'ate.

³⁵Ma ajta ain Pedro, ayaa pu tiraata'ixaa ca'anin cime'e ticin:

—Ti pua'a ayan tyu'ujxe'eve'e nyaj a jamuan huami'ini, capu amin a'ij. Canu a'anaj neyan tyu'utyaahue'ita yee nyacai muamua'ate.

Majta main i seica, ayaa mu che'eta mana'a tyu'utaxajtacaa.

**Jesús pu raatyahuau i Dioj jemi
aujna u Getsemani**

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶Aj pu i á'uraa aijna i Jesús, majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Au mu a'ará'a, huastari, ciye ti e'ere'eevee ti ayan tyaja'arajtyahuaua ticin Getsemani. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ya xu tite'en muan, iyaacui. Nyajta inyaa, maa nu vejli'i a'atanyejsin nyej ni raatyahuauuni i Dioj jemi.

³⁷Aj pu i á'uraa. Huaja'uvi'iti aime, aijna i Pedro, ajta aime i maj hua'apua, i maj yaujmua'ame'en pueen aijna i Zebedeeyu. Ajta e'eyan a'ij pua'a raata'a i tzajta'an. Eecan pu huatáujxaamijte. ³⁸Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Eecan pu cai nu'uca'anisti'i yu nyatzajta'a. Huapi'i nu nyaxaamijte'e. Cu xuee nyaj cuj mi'ini. Yá xu huatyaturan muan iia. Sauche'e atanyéjnye'eri nyaa jamuan.

³⁹A'atzu pu imi ajca'i yee a'uré'enye, ti'ij i á'ajtunutaca'a a chuaata'a. Aj pu i ayan tirajhuaviiri'i i Dioj ticin:

—Dioj pej ni'iyaa'upua, najjmi'i pu ri'iri mueetzi jemi. Ti pua'a peti'ita'acare'en ti cai ayan tinaaci'iti aijna ti a'ij pua'a een, i nyaj cin rajpueetzi na'ame. Na'ari cai, che'e cai ayan eenye'en nyatij ti'ijxe'eve'e inyaa, silu patij muua ti'ijxe'eve'e.

⁴⁰Aj pu i a e'ire'enye a'u maj a'utyáuuca'a i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mu'uri i'icu'utzuca'a. Ti'ij hua'ujjiste, aj pu i ayan tiraataihua'uri'i aijna i Pedro ticin:

—¿Ni tzaa pacai te'evicue'i paj atányeeri nyaa jamuan a'achu cumu

sei oora? ⁴¹ Sauche'e xu atanyéjnje'eri, sajta sata'aj raatyajhuauni i Dioj jemi ti'ij cai tyajamuaaci'iti ti'iti i saj cin autyaturan i Dioj jemi. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Muan xu xaa huataujca'anyen i rutzajta'a. Ma ajta cai, capu á'amuaca'anisti'i.

⁴² Ajta á'uraa. Ajtahua'a ayan tirajhuaviiri'i i Dioj ticin:

—Dioj pej ni'lya'upua, ti pua'a cai a'ij ti'iri'iri ti i cai ayan tinaaci'iti aijna i nyaj cin rajpueitzi na'ame, che'e ayan éenye'en patij ti'ijxe'eve'e muua.

⁴³ Ti'ijtahua'a a e'ire'enye. Ajtahua'a pu huá'utyau, macú'utzuca'a, a'ini eihua pu hua'amue'itijcaa i cutzi. ⁴⁴ Aa mu a'utyajturaa aime i maj cu'utzuca'a. Huecacajretze pu ajtahua'a u á'umej i Jesús. Ajtahua'a pu raatyahuau i Dioj jemi. Ayaa pu che'eta na'a tirajhuaviiri'i a'ij ti anacaican tiraatahuaviiri'i. ⁴⁵ Ti'ij ajtahua'a a e'ire'enye a'u maj a'utyá'uca'a aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Pu'uri ijii, saj huapi'i rucu'utzive'e. Pu'uri ijii saj huacu'utzu, sajta huaujsa'upe'en. Casi'i, pu'uri auche'e. Pu'uri ajna tyaja'ure'enye ti ij ain hua'utátuiire'esin i nyacime'en, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye mej mi naateevi'i aime i mej a'ij pua'a rici. ⁴⁶ Xa'ajhuixi'i. Che'eré ticu. Pu'uri a'ave'eme aijna ti nyacime'en tyu'utatuire'esin.

Mati'ij raatyeevi'i maijna i Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Anche'e pu ti'ixáatacaa ti'ij ain Judás a e'ire'enye. Aijna i Judás, ai pu hua'a jetze ajtyama'acan aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua maa'ara'axcaa. Eihua mu tyaite jamuan huaju'uncaa. Seica mu tyu'isima'a i nahuaa ti ruxa'ajta'a ajcámiimijmee, majta seica ciye tyu'ij i maj cin hua'ucui'ini. Naijm'i'ica

mu huataijtyaca'a aime i maj ti'ijta teyujta'a, majta i hua'avaujsi i tyaite.

⁴⁸ Ajta ain ti hua'utatui aijna i Jesús, anacai pu ti'ihuaajmua'atzii a'ij ti ye'i huarini mej mi raamua'aree a'ati ti ain pueen i Jesús. Ayan ticin:

—Aijna nya'u, i nyaj ru'ityévisiitimua'asin nyati'ij raatataujte'en, ai pu ain pírci. Sata'aj hui raatyeevi'i.

⁴⁹ Cime'en pu'u a'ará'a, aj pu i ajtyáxiiraca'a a'u ti a'utya vaaca'a aijna i Jesús. Ayaa pu tiraataujte ticin:

—¿A'ini pana'a, Maeestru?

Ajta ru'ityévisiitimua.

⁵⁰ Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Nya'amiincu, ¿ni paijna cin peyan ye ve'eme? —Yaa pu'u tiraataihua'uri'i.

Majta main i seica, ai mu ajtyáxiiraca'a jemin. Mati'ij mi raateevi'i.

⁵¹ Mati'ij raatyeevi'i, aj pu i saij ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a, ai pu ruijcupi i runahuaa ti ruxa'ajta'a ajcámiimijmee. Aj pu i ru'ityejetze aijna i ti ravaire'e aijna ti tihue'ijte'e i teyujta'a. Ti'iqui ra'ajtavéijchaca'a i naxaira'an. ⁵² Ajta Jesús ayan tiraataij aijna i a'ati ticin:

—Ucarujte'e mi a'anahuaa, a'ini ti pua'a peyan ruijcuta mi a'anahuaa, ai mu majta maaaje'icatan nahuaa cime'e.

⁵³ ¿Ni ayan timua'amitejte'e mueetzi ti ayan ruxe'leve'e pej peyan huarini? Casi'i, ti pua'a neyan raatahuavii i ti ni'lya'upua, ai pu raayi'iti ti hua'utaijte'en aime i mej ti'ijvair'e u tajapua mej mi ava'acanyén naatavaire'en. Majta main, ai mu meyan a'ará'axcan a'achu cumu hueicate vi'ira'a. ⁵⁴ Aru ti pua'a hui neyan huarini, capu che'e huatari'iriistari ti ij ayan aráurasten a'ij ti te'leyu'usi'i i yu'uxari jetze ti nu'u ayan ruxe'leve'e mej meyan nyaruuren.

⁵⁵ Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i i tyaite ticin:

—¿Ni seyan ya va'aju'un saijna cime'e i nyej neyan hua'ura'asaire'esin i tyaite mej mi huatyénya'use'en i u'uvieernu jemi? ¿Ni saijna cin tyui'isin i nahuaa ti ruxa'ajta'a ajcámiimijmee, sajta ciye tyui'isin sej si naatyeevi'i? Nain tujca'ari tzajta'a ti yu e'ire'enyé, au nu a'utyavaaca'a teyujta'a. Netyajá'amuamua'atyahua'a nu na'aye'i. Ma sajta muan, caxu a'anaj naatyeevi'i sauajna. ¿A'ini een cin seyan rici ijii?
⁵⁶Ayaa pu nain tyuju'uma'a a'ame ti i ayan aráurasten a'ij mej mejmi'i ra'yuu'uxaca'a i yu'uxari jetze aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ará'axcaa, naimi'i mu ma ayáurai. Mati'ij mi huatauruu.

Ai mu ya'uvi'iti i Jesús hua'a jemi i jueesi

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷Majta main i maj raatyeevi'i maijna i Jesús, au mu ya'uvi'iti maijna jemi i Caifás, aijna ti nain cin antyujmua'aree teyujta'a. Majta main i maj tyu'ujmua'ate i nyuucari ti tie'l'ijta, majta main i hua'avaujsi, au mu majta e'etyujsa'ij a'uti a'utyavaaca'a aijna i Caifás. ⁵⁸Ajta aijna i Pedro, a'atzu pu imi raavá'rajma'a aijna i Jesús. Au pu vejl'i' a'ará'a a'u ti e'ita'a a'aráyujta'a, a'u ti e'irajca aijna ti nain cin antyujmua'aree teyujta'a. Au pu ajta a'utyajrupi. Aj pu i hua'a jamuan a'ujyeijxi aime i mej tí'icha'i ti ij raamua'aree a'ij ti tyajauuma'a a'ame.

⁵⁹Majta main i mej ti'ijta teyujta'a jamuan naimi'i i hua'ajueesi, ai mu rahauca'a i hue'itzi i maj cin Jesús jetze tya'ujpuá'ajte'en ti ayan hua'uta'an mej mi raaje'lica. ⁶⁰Mui'iti mu á'ujca'anyajca'a mej hue'itzi cin tya'antzaahuate'en. Capu amin a'ij. Camu ti'itij huátyau i maj cin jetzen tya'ujpuá'ajte'en. A'atzu a'atyeevi'ica

ti ayan ti'irici. Aj mu xaa main i maj hua'apua mu a e'ire'enyé. ⁶¹Ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu yeehui tyu'utaxajta'a amijna mi tevi aijna cime'e yee: “Nyaa nu raayi'iti nyaj raatyáuuna aijna i teyuu ti chi'ira'an pueen i Dioj, ajta nu'u ajta ra'ajtaahua hueica xicaj tzajta'a.”

⁶²Aj pu i saij ajche. Ai pu ain pueenya'a i ti nain cin antyujmua'aree u teyujta'a. Ayaa pu ain tyu'utaihua'uri'i i Jesús ticin:

—¿Ni cai mu nu'u hua'a? ¿Ti'itajni pueen aijna i maj cin tya'antzaahuate'e mueetzi jemi?

⁶³Ajta ain i Jesús, capu ti'itij a'ij tyu'utaxajta'a. Ajta ain ti nain cin antyujmua'aree i teyujta'a, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu ti'imueijcate'e nyuucajtze'en i Dioj pata'aj taata'ixaate'en a'ati paj pueen. ¿Ni muaa pain pírici aijna i i'iyajura'an i Dioj?

⁶⁴Jesús pu ayan huatanyúu ticin: —Muaa paj peyan raataxajta'a. Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan tyajauuma'a a'ame. Muan xu nyeseira'a xa'aju'un inyeetzi i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye nyati'ij an antiyeijxa iriita'an aijna ti nain cin antyujmua'aree u tajapua, sajta nyeseira'a xa'aju'un nyati'ijtahua'a ye va'acáanyen i aiitiri jetze.

⁶⁵Ajta ain ti nain cin antyujmua'aree i teyujta'a, ai pu ra'antisujtza'an i rusiicu'u mej mi raamua'aree ti ain huatanyu'ucaca'a. Ayan ticin:

—A'ij pu pua'a ti'ixa i Dioj jemi. Capu che'e ruxe'leve'e mej mi seica tya'antzaahuate'en jemin. ¿Ni cai ayan ti'ayajna? Casi'i, xu'uri raanamujri'i ti ayan a'ij pua'a ti'ixa i Dioj jemi.

⁶⁶¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? Majta main i seica, meyan ticin:

—Aya pu tiraavijte'e ti huami'ini aijna cime'e.

⁶⁷Aj mu mi ra'arátzi'it'zica'imua'axi neerima'ara'an jetze, majta ra'ityaavajxi i rumuajca'a cime'e. Seica mu majta ru'ityavá'ara'a. ⁶⁸Majta meyan tiraata'ixaa ticin:

—Taata'ixaate'e muua mi paj nu'u i'i Ciriistu'u, ¿a'ataani mul'ityejche?

Pedro pu tyu'utyáhue'itaca'a ti nu'u cai ramua'atyajcaa i Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-57)

⁶⁹Meenti ain i Pedro, au pu anu'uhuátacatii e'ita'a ti a'aráyaujta'a i chi'ita. Ajta saij utyajrupi, i ti ravaire'e aijna i teyujta'a ti antyujmua'aree. Jiita'a aijna. Aj pu i a'e'ire'enyé jemin. Aya pu tiraataihua'uri'i ticin:

—Muaa paj pajta á'ucha'acanya'a pajina jamuan, ti Galileeya e'ema'acan.

⁷⁰Ajta ain Pedro, saique pu tiraata'ixaa mej seiraca i seica, ayan ticin:

—Canu ramua'aree a'ij pej ye'i ti'ixa.

⁷¹Aj pu i ajchá. Pu'uri huiiramá'aca ta'apueerta. Aa pu a'utyeechaxi. Ajtahua'a seij raaseij jiita'a. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa i tyaite i maj aun a'ure'etya'acaa ticin:

—Amijna mi tevi, ai pu xaa á'ucha'acanya'a jamuan aijna i Jesús, Nazaret ti e'ema'acan.

⁷²Ajta'hua'a pu saique tyu'utaxajta'a aijna i Pedro. Nyuucajtze'en pu cin ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu ramua'ate nyaijna i tevi.

⁷³A'atzu a'atyeevi'ica, majta main i mej e'ere'etya'acaa, ai mu a'e'ire'enyé vejl'i jemin. Aya mu tiraata'ixaa ticin:

—Muaa paj xaa hua'a jetze ajtyama'acan. Tu'uri ramua'aree tyaijna cime'e a'ij pej ye'i tya'anrú'u.

⁷⁴Ajta e'eyan Pedro ayan autyejche ti ayan rájhuavii i Dioj ti nu'u Dioj

ayan pueijtzi raata'an ti pua'a cai ayan ti'ayajna. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa nyuucajtze'en i Dioj ticin:

—Canu ramua'ate nyamijna mi tevi.

Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajta'a, aj pu i huajijhuaca'a aijna i tyacuaara'i. ⁷⁵Ti'iqui Pedro ayan ra'utamua'areeri'i a'ij ti Jesús anacai tiraata'ixaa ti cime'en yee: “Ti'ij nu'u cai xi huajijhua'a i tyacuaara'i, aya paj nu'u hueica peyan tyu'utyaahue'ita yee capej nyamua'ate.” Aj pu'i huirájraa. Eecan pu a'ij pua'a raata'a. Tyujyéinyajraa huapi'i.

Metyu'utátuii maijna i Jesús i Pilaatu jemi

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Yaa ruijmua'a yee, á'ara'apua'a, aime i mej ti'ijta teyujta'a, majta hua'a vaujsi i tyaite, ai mu raaxa'api'intare rujiimua'a a'ij mej ye'i huarini mej mi raaje'ica i Jesús. ²Mara'anaji'ique'e i muajca'ara'ara'an jetze, mat'ij mi ya'uvi'iti. Aj mu mi raatatui aijna i tajtuhuan, ti ayan antyahuaa ticin Pilaatu.

Judás pu nu'u a'acájucue'imi'in

³Ajta aijna i Judás, ti'ij raamua'areeri'i ticin pueijtzi mu raata'asin i Jesús, eecan pu a'ij pua'a raata'a. Ajta, yáuutuaa hua'a jemi aijna i tumin ti seite japuan tamuaamuata'a ara'ase. Aya pu tihua'uta'ixaa aime i mej ti'ijta, ajta aime i hua'a vaujsi ticin:

⁴—Nyaa nu autyajturaa i Dioj jemi a'ini nyajámuaatátui a'ati ti cai ti'tij cin ata'itza'ara sej si raaje'ica.

Majta meyan tiraata'ixaa ticin: —Capu a'atzu ta jetze ruxe'leve' ityejmi. Muaa paj puéenya'a.

⁵Aj pu i Judás a ya'ajhuá'axi i tumin a chuaata'a aujna teyujta'a. Ti'iqui á'uraa. Ti'ij i ma'a a'ahua'a a'acájucue'imi'in.

⁶Majta main i mej ti'ijta teyujta'a, ai mu raara'aje'ipi maijna i tumin. Majta meyan tyu'utaxajta'ca'a ticin:

—Capu a'ij tyu'uta'aca tyej yáuutuuaani aijna i tumin a'u ti a'usaire'e i tumin teyujta'a ti ma'acan, a'ini ai pu ain pueen i tyaj cin tyu'unajchitaca'a tyej ti ya'uraini i xuure'e.

⁷Mati'ij mi meyan raaxa'api'intare a'ij mej ye'i huarini maijna cime'e i tumin. Ayaa mu maijna cin chuej huananai mej meyan ratamua'amua ticin Chuej ti japuan ti'imijhuaca aijna ti xa'ari tí'ita'ahuaca. Ayaa mu raxe'eva'aca mej mi maun hua'ava'anaamin aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. ⁸Ayaa mu majta ratamua'amua tij na'a ajna'imi ti yu e'ire'enyec ticin Chuej maj japuan ra'urá'axire i xuure'e.

⁹Ajna'imi pu arauraste a'ij ti ajmi'i tiraataxajta'ca'a aijna i Jeremías tyaacan ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a ticin: “Aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, ayaa mu raaxa'api'intare mej tiraanajchite'en a'achu cumu seite japuan tamuaamuata'a tumin ti i'i plaata ti ij ain hua'utatuire'en aijna i a'ati. Majta e'eyan raara'aje'ipi maijna i tumin. ¹⁰Ayaa mu majta huarij tij tinaataj i tavastara'a. Chuej mu huananai a'u ti ti'imijhuacara'a aijna ti xa'ari tí'ita'ahuaca.”

Ti'ij Jesús aun a'utyavaaca'a aijna jemi i Pilaatu

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Ajta ain i Jesús, au pu a'utyavaaca'a jemin aijna i tajtuhuan. Aj pu i ain tajtuhuan ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni muua pa pain pueen i paj hua'arey aime i mej Israel jetze ajtyama'acan?

Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i Jesús: —Aa ni'ijta nya'u, a'ij pej ye'i ti'ixa muua.

¹²Ma ajta ain Jesús, mati'ij jetzen tya'ujpuá'ajte aime i mej ti'ijta teyujta'a, majta hua'avaujsi, capu ti'itij xajta'ca'a.

¹³Aj pu i Pilaatu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni pacai peyan hua'unamuajri'i i mej eihua mueetzi jetze tya'ujpuá'ajte?

¹⁴Ajta ain Jesús, capu ti'itij xajta'ca'a. Capu ajta saique tyu'utaxajta'ca'a, ni seij cime'e i maj cin jetzen tya'ujpuá'ajte. Aij pu cin, eecan pu a'ij yá'useijraca'a aijna i tajtuhuan.

Mati'ij maijna cin ra'uxíjte i Jesús ti ij huami'ini

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵Ajta ajna mati'ij tí'iyestyajca'a i tyaite, ayaa pu tí'ijri'irajca'a aijna i tajtuhuan ti ayan saij huatatuaani ti e'ityanami'i, a'ati ti na'a maj raatahuavii. ¹⁶Meenti saij e'ityanami'ihuaca'a ti ayan antyahuaa ticin Barrabás. Naimi'i mu ramua'atyajca'a maijna i Barrabás, ti a'ij pua'a ti'ityevistaca'a. ¹⁷Mati'ij ajtyáxiiraca'a eihua i tyaite, Pilaatu pu ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini seti'ijxe'eve'e muan? ¿Ni qui nyaraatuaani nyaijna i Barrabás, na'ari nyamijna mi Jesús, i ti jee i'i Ciriistu'u?

¹⁸Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i a'ini ayaa pu raamua'areeri'i ticin mara'anchueera'aca'a i Jesús. Aij mu cin raatatuiiri'i i tajtuhuan.

¹⁹Auche'e pu anticaica i ipuari japua aijna i Pilaatu ti'ij ira'ara'an ayan tiraatai'iri'i ticin: “A'ij nu pua'a tyu'umaaraca'a nyaijna cime'e i tevi ti cai a'anaj ti'itij cin autyajturaa. Eihua nu rajpueijtzica'a ijii nyaijna cime'e. Capaj ti'itij cin jetzen tí'ipua'ajtya'a.”

²⁰Majta main i maj ti'ijta u teyujta'a, majta aime i hua'avaujsi, ai mu ca'anijra'a hua'uta'a i tyaite mej mi meyan rájhuavii i tajtuhuan tu ij ain huatatuaani aijna i Barrabás. Ayaa mu

majta tirajhuaviiri'li ti ij ain tyu'uta'an mej mi raaje'lica maijna i Jesús.

²¹ Ajtahua'a pu ayan tihua'utaihua'uri'li ticin:

—¿A'ini seti'ijxe'leve'e muan? ¿A'atajni naatatuani aime i maj hua'apua?

Ayaa mu tyu'utanyúu ticin:

—Barrabás.

²² Aj pu i Pilaatu ayan tihua'utaihua'uri'li ticin:

—¿Ari mi'i, i Jesús? ¿A'ini ti'itij cin nyaráaruuren? Naimi'li mu meyan tyu'utanyúu ticin: —Pata'aj rá'utatan curuu jetze.

²³ Pilaatu pu ajtahua'a ayan tihua'utaihua'uri'li ticin:

—¿A'ini een cime'e? ¿Ti'itajni cin autyajturaa tyej ti teyan raaruuren?

Aj mu mi eitze'e ca'anin cin huajijhuaca'a ticin:

—Pata'aj rá'utatan curuu jetze.

²⁴ Pilaatu pu rú'umua'areeraca ti cai a'ij ti'iri'iri hua'a jemi, silu mu'uri tin autyahuijsima'a mej tyú'ujnya'usite'esin cha'a mana'a. Aj pu cin anaujmueijte jaj cime'e mejseiraca i tyaite. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu nyain pueen i ti raaje'licatan amijna mi tyaata'a, silu muan xu'u pueen.

²⁵ Naimi'li mu meyan tyu'utanyúu ticin:

—Che'e ayan eenye'en ti titáaci'iti itejmi, ajta ti tihua'uci'iti i tayaujmua'a ajjna cime'e i tyaj raaje'lica.

²⁶ Aj pu i Pilaatu raatátuaa ajjna i Barrabás hua'a jemi. Ajta raataijtaca'a maj ra'ityavajxi'in maijna i Jesús. Aj pu i hua'utatui mej mi rá'utatan.

²⁷ Aj mu mi main xantaaru'li ya'ujáj ajna ti tajtuhuan e'irajca. Majta hua'utajee najmi'ica i ruxa'a xantaaru'u mej mi tyujsaire'en jemin i Jesús. ²⁸ Mati'ij mi tiracá'ari'iri'li nain i ti tí'ityechajca. Majta siicu'uri mu ru'ucaachejte ti pa'u, xu'umuavilican cime'e. ²⁹ Majta curun mu raatyataave

ti tzicare'e cime'e cistíjhuaca'a. Aj mu ra'ava'arujti'iri'li. Majta, itzij mu ru'ityéechuite iriita'an. Aj mu mi titunutaxi jemin. Ayaa mu tirá'uxaahuari'iri'li ticin:

—¿A'ini pana'a, muaa paj tihue'ijte'e aime i maj Israel jetze ajtyama'acan?

³⁰ Majta ra'atyétzi'itzica'imua'axi, majta rajví'li maijna i itzij. Mui'li mu ra'ava'avajxi an múutze'en maijna cime'e. ³¹ Mati'ij rá'uxáahuari'ira, aj mu mi rú'ijchuiiri'li maijna i siicu'uri ti pa'u, xu'umuavilican cime'e. Majta ru'ucaachejte i siicu'ura'ara'an. Mati'ij mi ya'ujáj mej mi rá'utatan i curuu jetze.

Mará'utatai maijna i Jesús i curuu jetze

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Mati'ij auju'uncaa, saij mu antinájhaca'a ti seij chuejra'a japua e'ema'acan ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cirene. Ajta ain i tyaata'a, ayaa pu antyahuaa ticin Simón. Aj mu mi raataijtaca'a ti ain ra'anchueni cúrujra'an i Jesús.

³³ Mati'ij mi maun a'ará'a a'u ti ayan tyaja'arajtyahuaa hua'anyuuca cime'e ticin Gólgota. Gólgota, ayaa pu huataujmua'a ticin Mi'ichi Mu'ujremi. ³⁴ Au mu raata'a ti'iti ti raaye'en, viinu ti antzina ti ranaxca. Ti'ij ra'ajtamua'a, capu rá'imi'li a'araa.

³⁵ Mati'ij mi rá'utatai i curuu jetze. Majta, huahuajcaca'a maj ti'ihuaujmue'itin tetej cime'e mej mi raamua'aree ti'iti ti a'ij raci'iti seij ajta seij i ciixura'ara'an i Jesús. Ayaa mu tityaará'ujpijte. ³⁶ Majta a'ujrá'asaca'a mej mi ráachain. ³⁷ Majta taabla cileenye'en áutatai a'uti á'ujmu'u i Jesús. Ayaa mu anacai ra'yuyuxaca'a i taabla jetze ajjna i maj cin jetzen tya'ujpuá'ajte ticin: “Ai pu ain pueen i Jesús, i ti hua'arey aime i maj Israel jetze ajtyama'acan.”

³⁸ Majta jamuan hua'utatai hua'apuaca i nahua'ari. Seij mu áutatai iriíta'an i Jesús, majta i saij, autata'an. ³⁹ Majta main i maj a'ure'eninyéica'a, mati'ij raaseij, ai mu aicamu'uvajra maj cai rá'acu'uvajca'a. A'ij mu pua'a tí'ijjeevaca'a. ⁴⁰ Meyan ticin: —Muaa, mi paj nu'u raatyáuuna i teyuu, pajta nu'u hueica xicaj cin pajtahua'a ra'ajtaahua, aisi nya'u, pata'aj asaaj ajapua huanyuuni. Ti pua'a muua pain pueen i yaujra'an i Dioj, acajra'a hui amijna jetze mi curuu.

⁴¹ Ayaa mu che'eta mana'a tirá'uxaahuari'iri'i aime i maj ti'ijta teyujta'a, majta aime i maj tyu'ujmua'ate i nyuucari cime'e ti ti'ijta, majta hua'avaujsi.

⁴² Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a ticin: —Ami pu ari hua'ajapua huanyu i seica. Ma ajta amin, capu raayi'iti ti rujapua huanyuuni. Amii pu nu'u tarey itejmi i tyaj Israel jetze ajtyama'acan; che'e amin acajra'ani mi curuu jetze. Aj tu xaa ra'antzaahuata'esin. ⁴³ Ai pu hui nu'u ra'atzaahuata'e i Dioj. Che'e Dioj japuan huanyuuni ijii ti pua'a ayan raxe'eve'e a'ini ayaa pu amin tyu'utaxajtaca'a ti cime'en yee: “Nyaa nu nyain pueen i yaujra'an i Dioj.”

⁴⁴ Majta main i maj jamuan huaju'uncaa, ai mu meyan che'eta ra'uxaahuari'iri'i.

Jesús pu huami'i

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ti'ij ajna tyaja'ure'enyé a'atzaj tacuarixpua, aj pu'i huatyatica'araca'a nainjapua i chuej. ⁴⁶ Ti'ij tyaja'ure'enyé ajna e'ita'a tacuarixpua, aj pu i Jesús ca'anin cin huajijhuaca'a i runyuuca cime'e ticin:

—Eloi, eloi, ðlama sabactani?

Eijna i nyuucari, ayaa pu huataujmua'a ticin: “Mi pej ni'i Dioj, mi pej ni'i Dioj, ¿a'ini een cin pi nyajáuujsin?”

⁴⁷ Seica maj maun huatyauuca'a maraanamuajri'i. Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ai pu hui huatajee ajna i Elías ti ajmi'i Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a.

⁴⁸ Cime'en mu'u meyan tyu'utaxajtaca'a, aj pu i saij a'utáichajraa. Ti'itij pu u a'uva'atii ti urajta'ati. Ajta raatyaru'unye nahuaj cime'e ta'antzijvi'i. Ra'antiji'ique'en ciye jetze, aj pu i ra'ajchui ti ij Jesús huaye'en ajna jetze. ⁴⁹ Majta seica, ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Che'e ayan eenye'en. Aisi ti pua'a ya tanyen ajna i Elías ti ij ain ra'acajtuani.

⁵⁰ Ajta ajna i Jesús, ajtahua'a pu ca'anin cin huajijhuaca'a. Aj pu i huami'i. ⁵¹ Ajta ajna i ciixuri ti itzihhua, aun ti huatávivijma'aca teyujta'a, cime'en pu'u huami'i ajna i Jesús, aj pu i e'ita'a acásujtza'an. Ajta huataujca'atzijxi i chuej, ajta e'ita'a a'utatapuaaj i tetej. ⁵² Ajta tya'antacuunirixi a'u maj a'ava'anami'ihuajma'acaa i maj huacuii. Dioj pu ajtahua'a hua'utatiste i hua'axaijnyu'uca mul'icaca i maj huacuii, aime i mej mejmi'i ra'ara'astijre. Majtahua'a mu i'iruuri mua'araa. ⁵³ Majta aiitacaj a'u maj a'ava'anami'ihuajma'acaa. Majta main, ti'ij huatarú ajna i Jesús, ai mu a'utyajrupi u chajta'a. Au mu a'utaseijre jemin i tyaite i maj mu'i'i.

⁵⁴ Ajta ajna i hua'acapitan i xantaaru'u i maj anxite ará'axcaa, majta i maj jamuan tí'ichaica'a, nain mu tyu'useij a'ij ti tyu'urij, ajta ti huataujca'atzijxi i chuej. Eecan mu tyu'utatzin. Majta meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Tari'i pu ain puénya'a yaujra'an i Dioj.

⁵⁵ Majta seica, a mu'u imi a'utyáuu meti'iseijraca'a i ma juuca. Mi'i mui'i. Ai mu a'ujhua'anya'a majjna

i Jesús jamuan tij na'a ti u a'arajraa u Galileeya, majta i maj ravaira'acaa tij na'a ti ayan ruxe've'e. ⁵⁶Ai mu ain pueen: aijna i Mariiya, Magdala ti e'ema'acan, ajta sej ti ayan che'eta antyahuaa ticin Mariiya. Hua'anaana pu pueen aijna i Jacobo, ajta aijna i José. Saij pu ajta hua'ajamuan a'utyavaaca'a, aijna ti hua'anaana aime yaujmu'a'ame'en aijna i Zebedeeyu.

Mara'avá'ana maijna i Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷Ti'ij ari huachúmua'ancaa, saij pu a e'ire'enye ti Arimatea e'ema'acan. Chijtyaani'i pu pirici aijna. Ayaa pu antyahuaa ticin José. Ai pu ajta ra'atzaahuatya'acaa aijna i Jesús. ⁵⁸Ai pu a e'ire'enye jemin aijna i Pilaatu. Ajta rájhuaviiri'i ti ain raatatuire'en tevijra'an i Jesús tyaacan. Ajta ain Pilaatu tyu'utajjtaca'a maj nu'u meyan raatatuire'en. ⁵⁹Ajta José, ti'iqui ra'acajtii i tevijra'an. Ajta ra'irá'ijcataka'a saavana cime'e ti jajcua. ⁶⁰Ai pu auchan ru'ure'ijche u tete'e i tetej tzajta'a para rusaij mej mi maun ra'ava'anan ti'ij huami'ini. Ma ajta au pu ra'atyeetye tevijra'an i Jesús tyaacan. Ayaa pu aijna cin huarij, aj pu i ru'ujná tetej cime'e ti siciirara'a. Ajta á'uraa. ⁶¹Ajta aijna i Mariiya, Magdala ti e'ema'acan, ajta i saij, i Mariiya, au mu a'ujtyá'acaa ajna vejli'i ta'iraninyei a'u maj ye'etyeetye.

Aime i mej tí'ichaica'a a'uti Jesús a'avá'anami'ihuaca'a

⁶²Yaa ruijmua'a yee, matij meri ri'i huaujruu mej mi huaujsa'upe'en, aime i mej ti'ijta teyujta'a, majta main i fariseeyu, ai mu a e'ire'enye jemin aijna i Pilaatu. ⁶³Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Tavastara'a, ayaa tu ra'utamua'areeri'i ti ayan

tyu'utaxajtaca'a aijna i ti ti'ihue'itacara'a. Ti'ij auj ruuricaa, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin: “Hueica xicaj nu jetze huatarujsin.” ⁶⁴Aij pu cin, ayaa tu raxe've'e'ej raataijta mej mi tyu'uchain a'u ti a'ava'anami'i asta cai mu a'ume'en hueica xicaj. Na'ari cai, í'irini mej meyan e'ire'enyén, maraanahua'an i tevijra'an aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a. Aj mu xaa meyan hue'itzi cin tihua'uta'ixaate'esin i tyaite ti cin pu'uri huatarú. Ajta eitze'e pu al'ij pua'a te'eme cai ti'ij anacai ayan tyu'uhue'itaca'a aijna cime'e ti ayan nu'u yaujra'an pueen i Dioj.

⁶⁵Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Pilaatu ticin:

—Ayaa pu te'eme. Meti'icháij mu mua'aju'un. Sericu muan, sajta rujáxu'umua'an xarij cime'e, ajta úmi'inari cime'e, a'ij sej tiraayi'iti ti ij cai a'ati ramuara'a i tevijra'an.

⁶⁶Mati'ij mi a'ucij. Majta ri'i raaruu xarij cime'e, majta úmi'inari cime'e ti ij cai a'ati ra'antacuuna. Majta u hua'utyahuui aime i mej tí'icha'i.

Ti'ij Jesús aiitaraa hua'a tzajta'a i mi'ichite

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Ti'ij mu á'umej aijna i xicaj mej jetzen rusa'upi, tapua'arijma'aca, aijna i Mariiya, Magdala ti e'ema'acan, ajta i saij ti ajta Mariiya, u mu á'uju'un mej mi ya'utyeseej a'u maj ya'ava'ana. ²Ca'anin pu cin huataujca'atzijxi i chuej a'ini saij ti ti'ivaire'e u tajapua, ai pu e'ivacaanye u ute'e. Aa pu e'ire'enyaa a'u maj ra'ava'ana. Ya'usijciripuaajraa aijna i tetej ti cin ujnami'ihuaca'a ti únú'ujcun. Ajta japuan antiyeijxi. ³Eecan pu tyátaava'a cueiinavi'i cime'e i ti cin ti'ityeechan tyamua'a naa aijna i a'ati. ⁴Majta main i mej tí'ichaica'a, ayaa mu huapi'i ruvivájcaa, majta

a'itavátzi maijna cime'e mej huapi'i tyu'utatáin. Cu xuee maj cuj huacui'ini. ⁵Ajta ain ti ti'livaire'e u tajapua, ayaa pu tihua'uta'ixaa aime i juuca ticin:

—Caxu ti'itziinyaya, a'ini nyajmua'aree sej u ya'ava'ahuau saijna i Jesús i maj rá'utatai. ⁶Capu hui ya a'ahua'a a'ini pu'uri ayan huatarú tij ajmi'i tyu'utaxajtacaa. Casi'i, mu sa'uju'un sata'aj ya'useij a'u maj ra'atyeetye. ⁷Sajta, sata'aj á'uciinye iye'itzi cime'e sej si huaja'uta'ixaate'en aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ti cime'en yee: “Ai pu ari huatarú, ajta anacai pu nu'u a'uma'a a'ame aujna Galileeya ti ij ain huaja'uchu'eve'en aujna. Au xu nu'u yé'esejiran.” Nu'uri amuaatá'ixaa.

⁸Majta main i juuca, ca'anacan mu a'ucij. Mauche'e mu ti'itziinyaa'aca. Ma majta, muaataujtyamua'ave eihua. Au mu a'uruáachajraa mej mi tihua'uta'ixaate'en aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a. ⁹Ajta, iye'itzi cin, Jesús huaja'utyau. Ayaa pu tihua'utataujte ticin:

—¿A'ini sana'a?

Majta main, a mu a e'ire'enye jemin. Majta ra'ave'eviri'axi iicajra'an jetze. Majta ri'i tiraata'a. ¹⁰Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu ti'itziinyaya. Sericu muan sata'aj tihua'uta'ixaate'en i nye'ihuaamua'a maj á'uciinye maujna Galileeya. Au mu hui nyeje'esejiran.

A'ij mej tyu'utaxajtacaa i xantaaru'u

¹¹Mauche'e mu huaju'uncaa aime i juuca, seica mu aun á'uju'un u chajta'a. Ai mu ain pueen seica i mej ti'ichaica'a. Majta meyan tihua'uta'ixaa aime i mej ti'ijta teyujta'a nain a'ij ti ti'iti huarij. ¹²Majta main i mej ti'ijta teyujta'a, ai mu tyujsaij hua'ajamuan i vaujsi mej mi raaxa'api'intare'en a'ij mej ye'i huarini. Aj mu mi tumin hua'uta'a i xantaaru'u, eihua. ¹³Ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa xu huarini muan. Sata'aj seyan tihua'uta'ixaate'en yee: “Seica mu a'uva'aju'un tica'imi aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a tyati'ij cu'utzuca'a ityan. Ai mu yá'utii i tevijra'an aviitzi cime'e.” ¹⁴Ajta ti pua'a raamua'aree i tajtuhuan a'ij ti ti'iti huarij, tyan tu teyan tiraata'ixaate'esin ti ij cai ti'iti cin a'ij amuaaruuren muejmi.

¹⁵Majta tumin mu a'utii aime i xantaaru'u. Majta meyan che'eta mana'a huarij matij main seica hua'utaityaca'a. Tij na'a ti yu e'ire'enye, ayaa mu ti'ixaxa'a nainjapua aime i maj Israel jetze ajtyama'acan ti ayan ti'ayajna.

Jesús pu ti'itij cin tihuéijca i maj jamuan á'ujhua'anya'a

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Majta main i maj tamuaamuata'a japuan sej mua'ara'axcaa, au mu á'uju'un aujna Galileeya. Au mu a'ará'a jiri jetze tij anacai tihua'uta'ixaa aijna i Jesús maj nu'u maun a'atanyén. ¹⁷Mati'ij raaseij, aj mu mi ri'i tiraata'a. Ma majta main, camu ri'i ra'atzaahuatya'acaa ti ayan ain puénya'a. ¹⁸Aj pu i Jesús e'ire'enye vejli'i hua'ajemi. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Pu'uri naata'a nyej neyan nain cin antinmua'aree tij na'a ti aun e'esejre'e u tajapua, ajta tij na'a ti iyan sejre'e chaanaca japua. ¹⁹Aij xu cin a'ucijxi'in nainjapua sej chuejra'a japua sej si hua'utyamue'itin i tyaate mej mi na'ara'astijre'en. Sajta hua'umuai'ihuan nyuucajtze'en i ti ni'iyapua, sajta nyuucajtze'en i nyej i'i yaujra'an, sajta nyuucajtze'en i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ²⁰Sajta muan, setihua'umua'atyahua'an mej mi nain cin ra'ara'astijre'en a'ij nyej neri tyajmuaataij muejmi. Nyajta inyaa, ri'i nu huatyavaa na'ame a'amua jemi tij na'a ti yu auca'iti a'ame asta na'a cai nain te'entipua'arite'en.

Ain ti ra'uyu'uxaca'a aijna i San Marcos cime'en aijna i Jesuciriistu'u

Juan pu tihue'ixaate'e aujna a'u ti cai é'e ti'iti

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Yaa pu eenye'equen autyejche i nyuucari ti cime'en ra'axa aijna i Jesús i Ciriistu'u ti ajta yaujra'an pirici i Dioj.

²Ayaa pu tya'uyu'uxaca'a i a'ati ti ti'ixajtacara'a i Dioj jetze ma'acan.

Ayaa pu antyhuaaca'a ticin Isaías.

Ayaa pu tira'uteyu'uxaca'a ayan ticin:

Yaa pu Dioj ti'ixa aijna cime'en ti an yá'ujra i ipuari japua ayan ticin:

“Ma'acuí xaa nya'u, nu'uri a'ati huataíti ti'ij anacai huataseijre'en pacai muaa.

Ai pu ain pueen ti anacai tihua'uta'ixaate'esin i tyaite maj nu'u mua'ichu'eva'a.”

³Ajta nu'u i Dioj ayan ticin:

“Aijna i ti anacai tihua'uta'ixaate'esin, ai pu nu'u u e'ejíhua a'ame a'ahua'a itzítá.”

Ayan ticin:

“Naa xu ri'i huaujruuren muan, a'ini'i ai pu ye uve'enejsin i tavastara'a.

Caxu ra'antanaamin i juyáara'an jetze.”

⁴Aijna i ti nu'u anacai huataseijre'esin, ai pu ain pueen

aijna i Juan i ti hua'amuai'ihuacara'a.

Aa pu a'utyavaaca'a a'u ti cai ti'iti a'ahua'aca'a. Ayaa pu tihue'ixaatyaca'a ti ayan tyu'ujxe'eve'e mej saique tyu'umua'ati mej mi meyan huarini a'ij ti ye'i ti'ijxe'eve'e i Dioj. Ti'iqui ain ha'umuai'ihuan i Juan ti ij Dioj tihua'utauuni'i i maj cin autyajturaa i jemin.

⁵Mati'ij mi najjmi'i e'ire'enye a'u ti a'utyavaaca'a i Juan. Au mu a'ará'ica'a tij na'a a'u ti huatacá'a aujna chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Judea, majta aime i maj aun a'uchaatime aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jerusalén. Au pu e'ejtyama'acan u Judea. Cime'en mu'u raataxajta'a i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, aj pu i aijna i Juan hua'umuai'ihuaca'a i atya'ana jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jordán.

⁶Ajta Juan, ayaa pu e'enya'a ti'itechajca'a ciixuri cime'e ti jitzijhua ti'itij cameeyu'u ju'uxa'a cime'e. Ajta navi pu tipuaasica'a. Ai pu cin ava'ujji'ica'acaa. Ajta huatuna'ise pu cua'acara'a, ajta sarate itzítá maj huaxuaavi. ⁷Ayaa pu tihue'ihue'ixaaty'e ticin:

—Saij pu ye e'e ve'eme auuche'e. Eitze'e pu va'acan cin ti'itejvee aijna nyacai inyaa. Aij pu cin cai

naavijte'e inyeetzi neyē t'i'iti cīn t'i'ityavaa na'ara'ani ti cile'en jemin aijna ti ye e'le ve'eme, capu xaa nya'u naavijte'e inyeetzi neyē ni ajtai'ipi'in i ca'acaira'an. ⁸Ayaa nu xaa nya'u neri ámuamuai'ihuaca'a jaj cime'e. Ma ajta'i ain, seij pu huataáti ti huatyaturan muevo jemi. Xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj pu utya'asin mi a'amua tzajta'a.

Ti'ij Juan raamuai'ihuaca'a i Jesús

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹Yaa pu tyuju'urij ajna ti'ij hua'amuai'ihuaca'a i Juan. Ti'ij i a'iraanye i Jesús. Au pu a'arajraa u Nazaret, chajta'a ti e'ejtyama'acan aujna a'ahua'a Galileeya. Aj pu i ain Juan raamuai'ihuaca'a i Jesús u atya'ana jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jordán. ¹⁰Cime'en pu'u Jesús e'itaraa a jaata'a, aj pu i raaseij ti antácuunyaraca'a i tajapua ti a'utyájmuaa. Ajta e'eyan xaijnyu'ucara'ara'an huaseij i Dioj ti e'icáma'acaa. Yaa pu seijra'acaa tij cucui'i. Aj pu'i múutze'en japua a'ujyeijxi. ¹¹Ajta e'eyan nyuucari huanamuajri'i ti uj e'icanamuajre u tajapua. Ayaa pu tyu'utaxajta'a ticin:
—Niyauj paj píríci i nyaj mue'ixe'eve'e. Eecan paj ri'i naata'aca.

Ti'ij ain tiyaaru'u tyu'utyese ti ij raatyamue'itin aijna i Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹²Ti'iqui ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ca'anyejri cīn ya'uvi'iti i Jesús aa a'ahua'a itzítá a'u ti cai t'i'iti e'ere'evee. ¹³Aujna itzítá, ayaa pu u e'etee sei maxcira'i japuan tamuaamuata'a xicaj. Auu pu a'utyavaaca'a a'u maj t'i'ityain a'uci'ica mej simuaruuni. Ti'iqui ain i tiyaaru'u ti'ihuaujtesí'ire ti ij ca'anijra'a raata'an aijna i Jesús ti'ij t'i'iti cīn autya'ítzen i Dioj jemi. Aru capu ayan tyaja'ure'enye. Ai mu raatavaí i Jesús i mej títyatátí u tajapua i Dioj jemi.

Jesús pu autyejche ti tyu'umuare'en ajna u Galileeya

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴Ti'ij aiityanami'ihuaca'a i Juan, aj pu'i Jesús u a'utanye u Galileeya. Ai pu hua'uta'ixaa cime'en aijna ti cīn Dioj tiraijca i Juan, i Dioj ti tie'ijta nain japua i chaanaca. ¹⁵Ayan ticin:

—Pu'uri arauraste ti ajna tyaja'ure'enyejsin ti tyu'utajta i Dioj nain japua iyan chaanaca japua. Sata'aj saique huarini, sata'aj seyan saique tyu'umu'a'ati saijna cime'e a'ij ti t'i'ixe'eve'e i Dioj. Sata'aj sajta rá'antzaahuate'en i nyuucari ti cīn Dioj ámue'irájtuani.

Jesús pu hua'utajee aime i maj hue'itepuaca i maj muaacua

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶Ti'ijta'i Jesús pu aujna e'ejtyama'acaa ajna vejl'i'í a'u ti a'avastime i jaj ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Galileeya. Aj pu'i aime huaseij i Simón, ajta i Andrés ti juutzajra'an pueen i Simón. Ai mu xajmua'ari áuuhua'anaa a jaata'a. Ayaa mu t'i'ijri'irajcaaa aime i maj hue'ite vivi'iraca. ¹⁷Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa i Jesús ticin:

—Mu sa'utauriyi'i inyeetzi jemi sata'aj nyaj jamuan á'ujhua'anye'en. Nyaa nu tyajá'amuamua'aten sej si cai che'e seyan hue'ite ti'ivivi'ira'a, silu tyaite xu'u si tisaire'esin inyeetzi jemi.

¹⁸Aj mu mi raatapua'ajta'a. Mati'ij mi a tyáaupí i xajmua'ari majna. Mati'ij mi a'ucij jamuan i Jesús.

¹⁹Aj pu ijta'i ayée a'uré'enye. Ti'iqui seij huaseij i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Jacobo. Yaujra'an píríci i Zebedeo. Ai pu ajta raaseij aijna i Juan, i ti juutzajra'an pueen i Jacobo. Au mu baarcu jetze aráatyá'a. Majta ri'i meti'iruurajca'a i xajmua'ari ti

ti'isújtza'anica'a. ²⁰ Ajta e'eyan Jesús hua'utajee. Aj mu mi raatapua'ajtacaa' a maj xajmua'ari ri'i ti'liuruajca'a. Aa mu'u ayáurai i rutaata i baarcu jetze, ajta ti jemin ti'limuara'aca'a. Mati'ij mi Jesús jamuan a'ucij.

**Cime'en i tyaaata'a ti tiyaaru'u
tzajta'an seijra'acaa**

(Lc. 4:31-37)

²¹ Aj mu mi maun chajta'a a'utyajrupi, ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Capernaum. Ti'ij tya'ará'aj a'atzaj ti pua'a e'ire'enyen ajna xicajra'a jetze i maj jetzen rusa'upihua'a, aj pu'i Jesús teyujta'a utyajrupi. Au pu tihua'uhumuá'ate.

²² Aijna i Jesús, capu cha'ana'a na'a tihua'umua'atyahua'a matij i seica i maj majta aun tihua'amua'atyahua'a i mej te'eyu'uxacara'a, silu ayaa pu tij ti ti'itejvee ti'itij cime'e ti ve'e. Aij mu cin a'ij tya'utaseij mati'ij raanamujri'i.

²³ Ajta pu saij a'utyavaaca'a u teyujta'a, tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa. A'ij pu pua'a tyaja'uxáataye'icaa aijna i tiyaaru'u. ²⁴ Ayan ticin:

—Aa qui carai é'ecan, ¿a'ini ti'itij petya'umua'aree ityejmi jemi, Jesús paj peyan antyahuaa ticin i paj Nazaret e'ema'acan? ¿Ni peyan mu a'uve'eme paj ta'antipua'arite'en? Nyamuamua'ate a'ati paj pirici. Au paj a'uve'eme Dioj jemi, i paj yaujra'an pueen.

²⁵ Aj pu'i Jesús ra'ajtya'axi i tiyaaru'u. Ayan ticin:

—Capej yee ti'itij xajta. Huirá'jra'a mi tevi jetze. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

²⁶ Aj pu'i ain i tiyaaru'u raatyaca'atzijxi i tevi ca'anin cime'e. Ti'iqui huajijhuaca'a aijna i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa aijna i tevi. Aj pu'i huirajraa i tevi jetze. ²⁷ Aj mu mi a'ij tya'utaseij aime i mej e'etyusajij. Eecan mu tyu'urixaatya'acaa seij ajta seij. Meyan ticin:

—¿Ti'itajni pueen ti jajcuacan cin ti'itejvee? ¿A'uqui e'ema'acan? Xuee ti cúj ti'itejvee ti'itij cime'e ti ve'e. Ami pu tihua'ijte'e i tiyaaru'u. Majta main ra'atzaahuatete'e a'ij ti ye'li tihua'uta'ixaate'esin. —Yaa mu tyu'urixaatya'acaa i tyaite.

²⁸ Majta mu e'eyan nain japua raamua'areeri'i tij na'a u Galileeya a'ij ti ti'iti cin huarij i Jesús.

**Jesús pu tiraahuaa i mu'unyaara'an
aajna i Simón, ti ajta jil'i Pedra**

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Aj mu mi huiiraaci u teyujta'a. Mati'ij mi maun a'ará'a Simón ti e'eche, ajta i Andrés. Majta aime i Jacobo, ajta i Juan, ai mu hua'a jamuan á'ujhua'anya'a. ³⁰ Ai pu an a'ujca'atii i mu'unyaara'an i Simón. Ai pu ti'icui'icaa. Pistaca'a. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa i Jesús ticin:

—Ti'icui'i.

³¹ Aj pu'i ajtyáxiiraca'a i jemin aijna i Jesús. Ti'ij i rajví'i muajca'ara'ara'an jetze. Ti'iqui ra'ajjáj. Aj pu'i ca'anacan huaruj. Ajta e'eyan ain ti ti'icui'icaa tihua'umí.

**Jesús pu tihua'uhuaa eihua i mej
tí'icucui'icaa**

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Chumua'an, ti'ij ari u e'etyarutya i xicaj, najimí'ica mu cure'eví'itixi i mej ti'icucui'i, majta i maj tiyaaru'u hua'a tzajta'a seijre'e. ³³ Najimí'i mu e'ityusajij a pua'aque ta'apueerta, matij mana'a maj maun e'echajca'a, majta i a'ahua'ayee. ³⁴ Ai pu tihua'uhuaa mui'icaca i mej tí'icucui'icaa. Capu seicaj na'a i cui'ini'ira'a. Ti'ij i Jesús hua'utamuari i tiyaaru'u i maj seijra'acaa seica i tyaite tzajta'a. Jesús pu ajta cai hua'ata'acara'a aime i tiyaaru'u mej tyu'utaxaj a'ini majmua'atyajca'a a'ati ti puénya'a.

**Jesús pu tihua'uta'ixaa i tyaite u
Galileeya**

(Lc. 4:42-44)

³⁵Tapua'arijma'aca, ti'ij auj huachu'ijxa, Jesús pu ajche. Aj pu'i mu a'ij huarupi. Aa pu a'ará'a a'ahua'a itzitá, a'uti cai ti'iti e'ere'evee. Au pu huatyejnyuu i Dioj jemi. ³⁶Ajta ain i Simón, ajta i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu ra'ava'ahuau i Jesús. ³⁷Mat'i'ij ráatyau, aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Naijmi'i mu muahuahuau.

³⁸Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa i Jesús ticin:

—Che'ere, tiche'e á'uciinye aun ti huatacá'a i seica chajta'ana jetze. Au nu nyajta tihua'uta'ixaatelesin i nyuucari ti cin Dioj hue'iratuasin. Ayaa nu een cin u a'arajraa u Capernaum. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús.

³⁹Ti'iqui hua'ateyujta'a tihue'ihue'ixaa nain japua tij na'a u Galileeya. Ajta aime i tiyaaru'u, Jesús pu hua'utamuari i maj hua'a tzajta'a sejira'acaa i tyaite.

**Jesús pu tiraahuaa sejij ti jetzen
tinyajxi i leepra**

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰Ti'iqui saij ajtyáxiiraca'a i Jesús jemi. Ti'icui'lica'a aijna i a'ati. Xana'avi'ire'e aijna cime'e ti tinyajxi i hue'ira'ara'an jetze. Ayaa mu ratamua'amua ticin leepra. Ti'ij i ain titunutaca'a. Rajhuaviiri'i i Jesús ti tiraahuaate'en. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a mua'araanajchi, paj tinahuaate'en. —Yaa pu tyu'utaxajta'a i a'ati ti titunutaca'a.

⁴¹Aj pu'i Jesús huataujxaamiste aijna jemi ti'ij raaseij. Ti'iqui ra'ajtamúrej. Ayan ticin:

—Na'araanajchi paj huarún.

⁴²Ayaa pu tyaja'ure'enye.

Cime'en pu'u raataxajta'a i Jesús, tiraacá'ari'iri'i i ti cin ti'icui'lica'a. Aj pu'i huaruj. ⁴³Ti'ij i ain Jesús eihua rajca ti nu'u cai raxajta a'ij ti ti'iti huarij. Aj pu'i á'uraa i Jesús. ⁴⁴Aru anacai pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Casi'i, capaj a'ati i'ixaatya'a ni cij caj, silu aricu, u á'ume'en jamuan i ti ti'iva'iri teyujta'a, ta'aj muaaseij, pajta tyu'utamua'i'ivajta a'ij ti tyu'uxajta'a i Moisés tyaacan. Aij mu cin ramua'areera mej ti'iva'iri teyujta'a ticin papu'uri huaruj.

⁴⁵Ma ajta aijna i tevi, ti'ij á'uraa, ai pu autyejche ti raataxaj eihua a'ij ti ti'iti huarij. Nain japua pu hua'ure'ixaa sejij ajta sejij. Aij pu cin cai che'e huatari'iristaraca'a ti Jesús a'utyarute ti huachá'jata'atajme, silu itzitá pu'u qui huaye'icaa a'uti cai ti'iti e'ere'evee. Aru a'anaj tina'a, ai mu tyaite a'aci'ica'a a'uti a'ij e'anya'a i Jesús. Au mu a'ará'ica'a a'u ti na'a maj huachaatime.

**Jesús pu tiraahuaa sejij ti
ciyaaxara'acaa**

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Tyauma'aca hua'apua xicaj, hueica xicaj, ajtahua'a pu ain Jesús u'utyajrupi u Capernaum. Mat'i'ij mi raamua'areeri'i i tyaite ticin: “U pu nu'u a'ahua'a e'irajca ruche.” ²Aj mu mi ca'anacan tyujsaij eihua tyaite, matij mana'a cai che'e titya'uve u chi'ita. Camu majta á'avejricaa ta'apueerta. Ajta ain i Jesús, u pu anu'uhuatyavava u chi'ita. Ai pu tihue'ixaatya'acaa a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. ³Aj mu mi a'ati a'ure'enejeje i Jesús jemi saij ti ti'icui'i. Ciyaaxara'acaa nainjapua i a'ati. Mamuaacua mu ráachuisima'a.

⁴Aru capu huatari'iristaraca'a maj ru'utyarujte'en u tete'e a'uti Jesús anu'ujvee, a'ini tyamua'a mu tí'ityamui'icaa i tyaite. Aij mu

cin, anticinnya ánimí chí'í japua, matí'íj mí ra'anaacu i chí'í japua. Aj mu mí ru'ucajtuaa i tí tí'ícu'í a'uti anu'uhuatyávaaca'a i Jesús. ⁵Aj pu'í hua'useij, ajta ayan tyu'umuá'a tícín metya'atzaahuat'e, micu. Aij pu cin ayan tiraata'ixaa i tí tí'ícu'í tícín:

—Niyauj, pu'uri hui timuaatauni'iri'í i Dioj i paj cin autyajturaa i jemin.

⁶⁻⁷Meenti a vejli'í seica maun e'iráuu i mej te'eyu'uxaca i ruye'íra cime'e. Matí'íj maijna huanamujri'í a'íj tí tyu'utaxajta'a i Jesús, matí'íj mí meyan tyu'umuá'a i rutzajta'a tícín: “¿A'íqui een cin ayan tí'íxa amijna mí teví? A'íj pu pua'a xaa nya'u tí'íxa. Capu aijna cin antyujmua'aree amijna tí seij tyu'utauuni'í i tí cin autyajturaa i Dioj jemi. Ai pu'u i Dioj antyujmua'aree tí ayan seij tyu'utauuni'í. Yaa mu tya'umua'atzijca'a aíme i mej te'eyu'uxaca i ruye'íra cime'e.”

⁸Ajta ain Jesús, ai pu rutzajta'a rú'umua'areeracaa a'íj mej ye'í tí'imua'atzijca'a i rutzajta'a. Tí'íj i ayan tihua'utaihua'uri'í tícín:

—¿A'ini een cin seyan tya'umua'atze i rutzajta'a? ⁹¿Tí'ítajni cai muare'eri, ní qui nyej neyan tiraata'ixaate'en i tí cíaaxara'a yee: “Pu'uri timuaatauni'iri'í i paj cin autyajturaa i Dioj jemi”, na'ari yee: “Ajchesi, pata'aj ra'anchueni mí utaatzí. Pajta yee a'ura'ani”? ¹⁰⁻¹¹Ayaa nu xaa nya'u rini sata'aj raamua'aree, i nyej nyajta tyaata'a jetze a'iráanye, nyajta nu nyaajna cin antinmua'aree iiyan chaanaca japua nyej ní tihua'atauni'í i maj cin ata'ítza'ara i Dioj jemi. —Yaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús.

Aj pu'í ayan tiraata'ixaa i tí cíaaxara'a tícín:

—Ayaa nu tí'imue'ixaate'e. Ajchesi, pajta ra'anchueni mí utaatzí. Arícu a'u paj e'eché.

¹²Ajta e'eyan ain tí tí'ícu'í'íca'a, ai pu ajchá. Ra'ajchua'í i ru'utaatzí. Tí'íj i

á'uraa, metí'íseiraca i tyaíte. Aij mu cin naimí'í a'íj tya'utaseij. Rí'í mu tiraata'a i Dioj. Meyan tícín:

—Catu a'anaj tí'ítíj huaseij tyatíj íjii. —Yaa mu tyu'utaxajta'a i tyaíte.

Jesús pu raatajé aijna Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Tí'íqui ajtahua'a Jesús aun a'umej a'u tí a'avastime i jaj. Aa mu a'ure'enineica'a naimí'í i tyaíte jemin i Jesús. Ajta ain Jesús, ai pu hué'íxaatya'acaa i nyuucari tí cin Dioj hue'írajtuaani. ¹⁴Aj pu'í ayéé a'ure'ene. Tí'íqui aun i Leví huaseij, i tí í'í yaujra'an aijna i Alfeo. Aa pu unú'ujcatíi chí'íta maj tzajta'an tíítej'í'ívi i mej tí'ítí'íca. Aj pu'í Jesús ayan tiraata'ixaa tícín:

—Pata'aj nya jamuan a'ujcha'acanye'en.

Aj pu'í ain ajche i Leví. Tí'íqui a'umej jamuan.

¹⁵Tí'íqui ayan tyuju'uríj matí'íj a'ará'a i Leví tí e'eché. Jesús pu aíme jamuan tí'ícu'a'aca'a i maj a'íj pua'a tí'ítíyetyaíte. Ai mu ain pírici i mej hua'ajjive i mej tí'ítí'íca, majta i maj cai xa'apí'in ríjca. Ai mu tí'ícu'a'aca'a meesa japua jamuan i Jesús, majta seica i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Najjmi'í mu tí'ícu'a'aca'a a'ini mamuí'ícaá i maj á'ujhua'anya'a i Jesús jamuan.

¹⁶Meenti seica a'a vejli'í ma'acínycaca'a. Aíme mu ain pueen i mej tyu'ujmua'ate i tí tyu'uxajta'a i Moisés tyaacan. Eihua mu nu'u raxe'eve'e i ruye'íra. Ayaa mu antya'aruu aíme tícín fariseo. Ai mu meyan tyu'useij a'atyain maj jamuan tí'ícu'a'aca'a i Jesús. Aj mu mí meyan aíme tyu'uta'ixaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a tícín:

—¿A'ini een cin ain a'amua maestru tí'ícu'a'aca, ajta ya'aca aíme jamuan i maj tí'ítej'í'ívi, ajta aíme jamuan

i maj cai xa'api'in rici? —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a aime i mej tyu'ujmua'ate yu'uxarira'an jetze i Moisés, aime i mej hua'a jetze ajtyama'acantaca'a i fariseo.

¹⁷Ti'ij ain hua'unamuajri'i i Jesús, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e.

Ayaa pu tí'een aijna cime'e i tyaite i mej maun a'uré'eninyei jemin i mej ya'anaca. Capu ruxe'eve'e maj main a'uré'eninyeica'an i jemin aime i mej re'en, silu ai mu xaa a'uré'eninyei i ti ya'anaca jemi i mej ti'icucui'i. Ayaa pu che'eta na'a een inyeetzi jemi. Canu nyaijna cin yeve'eme ney nyaimé huata'inyen i mej meyan ruseijrata yee maj xa'api'in rici, silu aimej nu jemi yeve'eme i mej meyan ru'umua'aree i rutzajta'a maj cai xa'api'in rici.

Ai mu raataihua'uri'i i Jesús cime'en i maj rú'itzi'ive

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Ti'iqui ayan tyuju'urij. Ai mu rú'itzi'liva'aca i maj Juan jamuan á'ujhua'anya'a, majta i fariseo. Mati'ij mi seica e'ire'enye i Jesús jemi. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin mauritzi'ivi i maj Juan jamuan á'ujhua'an, majta aime i fariseo? Ma majta, i mej mueetzi jamuan á'ujhua'an, camu meyan rici. —Yaa mu tiraata'ixaa.

¹⁹Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati huatyenyai'che, aj pu'i ru'amiincustyamua'a huata'inyeesin mej mi tyu'uyesten. Aj pu'i ain tihua'amin. ¿Ni qui í'irini maj ru'itzi'liva'a ti pua'a hua'a jamuan auj ti'iyesty'a i a'ati? Capu xaa nya'u.

²⁰Aru ee, aj pu tyaja'ure'enyejsin i xicaj i maj jetzen ra'avi'itin i a'ati. Aj mu xaa main amiincustyamua'ame'en ru'itzi'live'en a'ini capu che'e hua'a jamuan a'utejvee i hua'amiincu.

A'ini'i inyaa, nyauche'e nu ye huatyejvee, camu ru'itzi'live'en i nya'amiincustyamua'a.

²¹'Niche'e seij amuaata'ixaate'en i nyuucari. Ti pua'a a'ati aijna cin ti'ihuajcu'une'epe'en i ciixuri ti mi'ima'acan, capu ayan aijna cin tyu'ujcu'unye'epe'en ciixuri cime'e ti cai xi a'ana á'usini'i.

Huatyatzu'uta aijna i ciixuri ti jajcua ti'ij huatyaja'usini'ihua. Ti'ij i raatyasujtza'ana i ti mi'ima'acan. Aj pu'i aijna ti anásujtza'ani, eitze'e pu i va'ati anasujtza'ani a'ame.

²²Ajta, capu ti'iti vaire'e ti pua'a a'ati ru'ucajtu'aani navij limeetajra'a tzajta'a ti racue'iríihuajmee nahuaj i maj mauchan raataahuaca'a. Ti pua'a meyan raaruuren aijna i nahuaj ti jajcua ai pu ra'anasujtza'ana i navij ti racue'iríihuajmee. Ti'iqui a'uvaijtz i navij, ajta i nahuaj. Aij pu cin ayan tyu'ujxe'eve'e ti ru'ucajtu'aani i navij tzajta'a ti jajcua aijna i nahuaj ti ajta jajcua.

Ai mu rú'ijtzaanaxi i taujri a'anáj mati'ij rusa'upi aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a.

(Mt. 12:1-8, Lc. 6:1-5)

²³Ti'iqui ayan tyuju'urij. Ajna xicajra'an jetze maj rusa'upihua'a, au pu auma'aca e'ita'a i vi'lira'a japua i Jesús. Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, aime mu autyajhuii maj ru'ijtzaanaxi'in ti'iti taujri atze'e a'ini eihua mu tajcua'a. Au mu a'ataj'unca'a maru'ijtzá'ana. ²⁴Majta main i fariseo, mati'ij hua'useij maj meyan rijcaa, aj mu mi meyan tiraata'ixaa i Jesús. Meyan ticin:

—Casí'i, ¿a'ini een cin meyan rici aime i mej mueetzi jamuan á'ujhua'an? Capu a'ij ti'irí'iri ti a'ati ayan rijca ajna i xicajra'an jetze mej jetzen rusa'upi.

²⁵Aj pu'i hua'uta'ixaa i Jesús. Ayan ticin:

—Niche'e a'atzu tyajamue'ixaate'en. ¿Ni sacai muan a'anaj ra'ujijve i yu'uxari jetze a'ij ti ye'li huarij i David tyaacan ti'ij huata'icuataca'a, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a? ²⁶Ti'ij nu'u ti'ityavaaca'a i Abiatar tyaacan aijna cime'e ti tihue'ijte'e i mej ti'ivaira'acaa teyujta'a, au pu utyajrupi i David. Ajta ain i pan i maj Dioj huatamuai'ivejte u teyujta'a, ai mu'u nu'u racua'aca i mej ti'ivaire'e aujna teyujta'a. Capu maa a'ati racua'aca. Ma ajta ain i David, ai pu cai teyujta'a ti'ivaira'acaa. Capu a'ij ti'iti huarij. Ai pu nu'u raacuaa aijna i pan i maj Dioj huatamuai'ivejte. Ajta tihua'umí i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Capu a'atzu autyajturaa i David tyaacan i Dioj jemi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús.

²⁷Ajta Jesús ayan tihua'uta'ixaa. Ayan ticin:

—Ajna xicajra'an jetze i mej jetzen rusa'upi, ayaa pu Dioj tiraaxa'api'intare ta'aj hua'utavaire'en i tyaite. Capu ayaa na'a tiraaxa'api'intarej i Dioj mej mi aráurasten mana'a ajna xicajra'an i mej jetzen rusa'upi. ²⁸Aij nu cin, inyaa i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, ayaa nu een cin antinmua'aree nyajta nyajna xicajra'an jetze mati'ij rusa'upi.

Cime'en aijna i a'ati ti anáciyaaxaraca'a i rumuajca'a jetze

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Ti'iqui ajtahua'a utyajrupi teyujta'a i Jesús. Saij pu unu'uhuatyavaaca'a. Ti'icui'i aijna, ciyaaxara'a i rumuajca'a jetze. ²Majta mu main unu'uhuatyáuuca'a i fariseo. Ai mu re'eeva'acaa i Jesús, aisi ti pua'a ain cai tiraahuaate'en i ti ti'icui'i. Aj pu ajtahua'a piti'irijcaa i xicajra'a i mej jetzen rusa'upi. Ai mu fariseo rumua'atziitya'acaa'a i maj cin jetzen tya'ujpuá'ajte'en.

³Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa i ti ciyaaxara'a i rumuajca'a jetze, ticin: —Ajchesi. Huatyechaxi iya e'ita'a. — Yaa pu tyu'utaxajta'a.

⁴Ajta e'eyan hua'uta'ixaa i seica. Ayan ticin:

—¿Ti'itajni ti'ita'aca ti a'ati ayan huarini ti'ij ajna tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a maj jetzen rusa'upi? ¿Ni ayan tiraavijte'e ti a'ati ayan huarini i ti xa'api'in cin seijre'e, na'ari i ti tyu'uje'ihua'a? Ajta, ¿ni qui i'li xa'api'in nyej neyan huarini ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi nyej ni raarujte'en i a'ati ti'ij cai huami'ini, na'ari nyej ni raata'an ti huami'ini? —Yaa pu tyu'utaxajta'a i Jesús.

Ma majta main i seica, camu a'ij tyu'utaxajta'a aime. ⁵Aj pu'i Jesús hua'useirajraa. Acaujtzáahuatya'a yaa cumu tij nyu'ucami'i. Ajta huatáujxaamijte hua'a jemi a'ini camu raxe'eva'aca'a maj raanamua. Aj pu'i ain ayan tyu'uta'ixaa aijna ti ti'icui'i ticin:

—Huatatzaara mi amujca'a.

Aj pu'i ain i tyaata'a, raatatzaaraca'a i rumuajca'a. Cime'en pu'u raatatzaaraca'a, aj pu'i huaruj i a'ati i rumuajca'a jetze. ⁶Aj mu mi huiiraaci aime i fariseo. Mati'ij mi autyajhuii maj raaxa'api'intare'en seica jamuan a'ij mej ye'li huarini mej mi raaje'lica i Jesús. Aime i seica, ai mu ain puen i maj á'ujhua'an jamuan i tajtuhuan ti ve'e. Ayaa pu antyahuaa aijna ticin Herodes.

Eihua mu tyaite ajtyáxiiraca'a a'u ti a'avastime i jaj

⁷Ti'iqui á'uraa i Jesús. Aa pu a'ará'a a'u ti a'avastime i jaj. Majta mu jamuan a'ucij i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Eihua mu majta tyaite a'ucij jamuan i maj maun a'uchaatima'acaa u Galileeya. ⁸Mati'ij raamua'areeri'i a'ij ti ti'iti huáruu i Jesús, ti ayan eitze'e raayi'itihua'a cai maa a'ati, eihua mu majta maun a'aráci'ica'a aujna u Judea, majta aujna u Jerusalén. Au mu majta a'aráci'ica'a u Idumea. Majta seica maj a'uchaatima'acaa u Tiro, majta

u Sidón. Seica mu majta e'titaci'lica'a utavan pujme'en i Jordán. ⁹⁻¹⁰ A'ini pu'uri tihuá'uhua'atya'aca'a eihua i mej tí'icucui'icaa, eihua mu i mej tí'icucui'ijmee ajtyáxiiraca'a a'u ti a'utyavaaca'a i Jesús.

Mue'itavatzixi ajna vejli'i jemin. Eihua mu raara'amijhua'a ajna i Jesús. Aij pu cin ain hua'utaj maj jamuan á'ujhua'anya'a maj baarcu raahuaviitze'en ti jetzen ateeeyixi'in mej mi cai ratziinajye'ican i tyaite.

¹¹ Majta main tiyaaru'u i maj hua'atzajta'a seijra'aca, mati'ij raaseij i Jesús, aj mu mi titunutaxi vejli'i jemin. Ayaa mu titeejijhuaca'a ticin: —Muaa pa i'i yaujra'an i Dioj. —Yaa mu tyu'utaxajta'a aime.

¹² Aru Jesús, tí'ij hua'ajtya'axi, aj pu'i ayan tihua'utaj maj cai meyan rijca, maj raxajta a'ati ti pírici.

Jesús pu hua'ava'ajajpuaxi aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'i an a'ujnyéj i jiri jetze, a'ini pu'uri rú'umua'areeraca'a achu maj pua'amua i ti tihua'utajite'esin. Aj pu'i hua'utajee. Mati'ij mi a ave'ere'enye i ti hua'ava'ajajpuaxi. ¹⁴ Tamuaamuata'a japuan hua'apua mu ará'axcaa i ti hua'ava'ajajpuaxi. Aj pu'i ain tihuéijca ajjna cime'e maj á'ujhua'anye'en jamuan, majta hua'uta'ixaate'en i tyaite i Dioj jetze ma'acan.

¹⁵ Ai pu ajta huéijca ajjna cime'e maj antyujmua'aréera mej mi meyan tihua'uhuaate'en i mej tí'icucui'i, ajta maj majta hua'utamuarite'en i tiyaaru'u maj hua'a tzajta'a seijre'e i tyaite.

¹⁶ Ai mu ain puen i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Jesús pu ain huatajee i Simón. Ti'iqui ayan raatamuá'a ticin Pedro. ¹⁷ Ajta pu ain i Jacobo, ajta juutzajra'an i Juan. Ai mu main pírici yaujmua'ame'en

i Zebedeu. Ti'iqui ajna i Jesús ayan hua'utamua'a i runyuuca cime'e ticin Boanerges. Ayaa pu huataujmua'a ajna ticin Yaujmua'ame'en i mej Tyenyuuve.

¹⁸ Seica pu ajta hua'utajee. Ai mu ain puen i Andrés, ajta ain i Felipe, ajta i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Bartolomé, ajtahua'a seij i Mateo, ajta i Tomás, ajta ajna i Santiago i ti yaujra'an puen ajna i Alfeo, ajta i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Tadeo. Aij pu ajta huatajee ajna i Simón i ti á'ucha'acanya'a hua'a jamuan i mej meyan huataujmua'a ticin cananista. ¹⁹ Aij pu ajta huatajee i Judás ti ayan te'entimu'utaca ticin Iscariote. Aijna i Judás, ai pu ain puen ti aviitzi cin hua'utatui ajna i Jesús.

Ai mu Jesús jetze tya'ujpuá'ajte ti ain tiyaaru'u ca'anijra'a raata'acara'a ti ayan huarini

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ti'iqui á'uraa i Jesús. Aj pu'i chi'ita a'utyajrupi, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Majtahua'a mu eihua ajtyáxiiraca'a i tyaite, ca che'e huatarí'iriistaraca'a mej tyu'ucua'ani ajna cime'e maj eihua tyaite. ²¹ Aj mu mi raamua'areeri'i i ihuaamua'ame'en i Jesús a'u ti ain e'ij e'anya'a. Aj mu mi a'uré'enye mej mi ra'anvi'itin. Ayaa mu een cin huarij ajna cime'e ti nu'u huataujtimue'i i Jesús.

²² Majta main i mej te'eyu'uxaca teyujta'a, i maj maun a'araaci u Jerusalén, ayaa mu tí'ixajta'aca aime. Meyan ticin:

—Beelzebú pu jetze araujca'anye amijna mi tevi. Beelzebú i ti tihue'ijte'e najjmi'ica i tiyaaru'use, ajna Beelzebú pu ca'anijra'a rata'aca amijna ti hua'umuarite'en i tiyaaru'use. —Ayaa mu tyu'utaxajta'a aime.

²³ Ajta ain i Jesús, ai pu hua'utajee aimej i mej te'eyu'uxaca mej mi raanamua i nyuucari ti cin tihua'amua'aten. Ayan ticin:

—¿A'ini ti'iri'iri ti Satanás rusaj hua'utamuarite'en i rutyaitestyamua'a? Capu a'ij ti'iri'iri. ²⁴Ayej che'eta na'a, ti pua'a chajta'ana e'ita'a ma'utaciñye, ti pua'a meyan huarini aj mu mi tyújnaya'usi'ite'esin. Mati'ij a'utáciñye e'ita'a aijna i chajta'ana, capu che'e a'ateere. ²⁵Ajta, ti pua'a tyaitestyamua'ame'en i a'ati, meyan che'eta mana'a e'ita'a a'utáciñye, camu che'e a'ateere i tyaitestyamua'ame'en ajna a'u ti e'eche i a'ati. ²⁶Ayej che'eta na'a, ti pua'a Satanás ayan huarini a'uti e'eche, ti pua'a ain hua'utenya'usi'ite'en i rutyaitestyamua'a, ai pu ajta cai che'e a'ateere, silu ai pu te'entipua'arite'esin.

²⁷Seij nu nyajtahua'a huataxajta i nyuucari. Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti tiraanahue'i ti'ara'an a ti e'eche i ti ruca'anye, anacai pu ruxe'eve'e ti raatyaji'ique'en i ti ruca'anye. Aj pu xaa ri'iri ti utyarute a'u ti e'eche ti'ij tiraanahue'i.

²⁸Ayej xaa nya'u ti'ayajna, aime cime'e i tetyaca, ri'iri ti tihua'utauuni'i najjmi'ica i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, ajta najjmi'ica i mej a'ij pua'a ti'ixaxa'a. ²⁹Aru, ti pua'a a'ati a'ij pua'a ti'ixajta aijna jetze i xajnyu'ucara'ara'an i Dioj, capu xaa nya'u a'anaj tiraatauuni'ira aijna. Ai pu ru'ityá'a a'ame para rusen cime'e. — Yaa pu tyu'utaxajta'ca'a i Jesús.

³⁰Ayaa pu Jesús tihue'ixaa aijna cime'e mej meyan tí'ixajta'ca'a ti nu'u tiyaaru'u tzajta'an seijra'acaa, mej mi meyan tiraamua'aree ti ain Jesús aijna jetze araujca'anyajca'a i xajnyu'ucara'ara'an i Dioj, ti'ij ayan huarini ti'itij cime'e.

Aime i maj pueen i naanajra'an i Jesús, majta i ihuaamua'ame'en

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Meenti ain naanajra'an, majta aime i ihuaamua'ame'en, ai mu u a'ará'a. Aa mu a'utyahuiixi mana'a pua'aque. Aj

mu mi raatachu'eve. ³²Majta main i mej huiraatya'acaa jamuan i Jesús, ai mu raata'ixaa, meyan ticin:

—Ma mu a'utyáuu pua'aque anaana, majta a'ihuaamua'a. Mámuaahuahuau, micu. —Ayaa mu tiraata'ixaa.

³³Aj pu'i ayan tyu'utanyu i Jesús. Ayan ticin:

—¿A'ataani main pueen i mej ninaana nusu nye'ihuaamua'a? —Ayaa pu tyu'utaxajta'ca'a.

³⁴Ti'iqui hua'useirajraa i tyaite i maj a'atacaitima'aca i jemin. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai mu ain pueen i mej jee ninaana, majta i nye'ihuaamua'a. ³⁵A'achu maj pua'amua meyan aráurasten a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj, ai mu ain pueen i mej ninaana, majta nyaja'atzimuá, majta nyacu'utzimuá, majta aime i nyajúutzimua'a.

Ti'iqui á'uraa.

Cime'en aijna i a'ati ti nu'u tyaja'uhuáste

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Aj pu'i Jesús aj a'ucáanye aa ti a'avastime i jaj ti'ij ajtahua'a tihua'amua'aten. Aj mu mi eihua ajtyáxiiraca'a i tyaite a'u ti a'utyavaaca'a. Tyamua'a mu tí'ityamui'icaa i tyaite. Aij pu cin atyajraa i baarcu jetze ti jaata'a a'acáva'acaa. Majta main i tyaite, aa mu a'ucaitima'aca'a a'apueiri japua. ²⁻³Eihua pu tihue'ixaatya'aca'a aijna cime'e i nyuucari. Ayaa pu tihue'ixaa seij cime'e i nyuucari. Ayan ticin:

—Xaanamuajri'i muan. A'ati ti nu'u ti'ihuastyahua'a, u pu á'umej ti tyaja'ahuaste'en, ⁴Aa pu auma'acaa ratáhua'anáa i imue'eri. Seica pu juye jetze a'uvatjíjraa. Aj mu mi pina'ase utya'imi ava'acanyáa, maraara'aje'ipi. ⁵Ajta nu'u seica huavatjíjraa tyetye tzajta'a a'u ti cai eihua chuej á'uca. Yaa pu'i tyaja'ure'enye, a'ini capu

huatyetyee i chuej ti tzajta'an iru'ucarutixi'in i jiinya'ara'an, ca'anacan pu huara'apistaca'a i chuej. Aj pu'i ca'anacan ajnyajxi i imue'eri. ⁶Ajta ti'ij u e'ire'enye i xicaj, ti'iqui huara'ahuaa xicaj cime'e i ti tyu'unyej. A'ini capu ajtánaana'ajma'aca'a, aij pu cin huara'ahuaa.

⁷Ajta seica i imue'eri, au pu a'uvatzi'jraa a'u ti tzicare'le a'uvaatima'acaa. Ti'ij ain tzicare'le huavaujse. Ti'iqui ain tzicare'le ra'ava'ana ajna ti tyu'unyej. Aij pu cin cai huaciiraca'a. ⁸Aru seica pu nu'u aun a'uvatzi'jraa a'u ti a'uré'en i chuej. Ai pu huanyej. Ti'ij huavaujse, aj pu'i tyamua'a tyu'uciiraca'a. Seica i imue'eri, ayaa pu caté'etejma'aca'a i cuuxa'a jetze seij ti ajtanyéj i'iciiri a'achu cumu seite japuan tamuaamuata'a i jatzi. Ajta seica ayan caté'etejma'aca'a a'achu cumu huecate. Ajta seica anxite pu caté'etejma'aca'a seij ajta seij. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a i Jesús.

⁹Ajta ayan tihue'ixaa ticin:
—Ti pua'a a'ati huityajnamua, che'le ain raanamua tyamua'a naa.

A'ini een cin tí'ihue'itiira nyuucari cime'e

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰Mati'ij mi a'ucij i tyaite. Aru camu najimi'i. A pu a'utyajturaa i Jesús. Majta seica i maj najimi'i á'ujhua'anya'a hua'a jamuan i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua a'ara'ase. Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i a'ij ti huataujmua'a ajjna i nyuucari ti raaxajtaca'a. ¹¹Ajta ain Jesús, ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Muejmi pu Dioj tyu'ixaa a'ahuaritaacan cime'e ajjna i ti huatáuravaataca'a i Dioj jemi a'iqui ti'iseira'a a'ame ajna xicajra'a jetze ti'ij Dioj ti'taitya'a a'ame iyan chaanaca japua. Aru amimej má maj a'utyáuu

pua'aque, nain pu tihue'itiira nyuucari cime'e. ¹²Ayaa pu tihua'aruure. Ti'ij tihue'ixaate'en i nyuucari jetze, seica mu meyan tyu'umua'ati ticin: “Cu xuee teyau'eite ityan.” Ajta mati'ij ranamuaaran, meyan ticin: “Tu'ityájnammua ityan.” Aru capu xaa nya'u. Camu yau'eite, camu majta tanamua. Dioj pu tihue'itiira nyuucari cime'e mej mi cai yau'eitaa mua'ara'ani, mej mi cai raanamuaa, a'ini camu a'atzu raxe'eve'e mej saique tirajtyauni a'ij mej ye'i huarini, ti'ij ain cai tihua'utaunni'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

A'ij ti huataujmua'a ajjna i nyuucari ti cime'en raxa ajjna i a'ati ti tyaja'uhuaáste

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³Ajta Jesús pu ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:
—¿Ni tzaa sacai yau'eitaa xa'araa eijna i nyuucari? Ti pua'a sacai yau'eitaa xa'araa, ¿A'ini ti'iri'iri seij si seyan yau'eitaa xa'ara'ani i seica i nyuucari? Nu'uri ijii amuaata'ixaate'esin huataujnyátacan cime'e a'ij ti huataujmua'a i nyuucari ti cime'en raxa ajjna i a'ati ti nu'u ti'ihuastyahua'a imue'eri cime'e.

¹⁴Aijna i imue'eri ti huaste'le, ayaa pu seijre'e tij i a'ati ti a e'etyécha'acanye'le hue'ixaate'le i nyuucara'ara'an cime'e ti Dioj jemi a'uve'eme. ¹⁵Ajta seica i tyaite, yaa mu e'en cumu i imue'eri ti aun a'uvatzi'jraa juye jetze. Ai mu naa ti'ijnammua i nyuucara'ara'an ti raaxajtaca'a i a'ati. Aru, mati'ij meyan ranamua, ai pu tiyaaru'u hua'ari'iraca. Ai pu hua'ari'iraca i nyuucari i maj rú'umua'areeracaa i rutzajta'a. ¹⁶Majta seica, yaa mu e'en tij ajjna i imue'eri ti huahuásti'ihuaca'a i tetej tzajta'a. Anacai pu hua'aranajchaca'a i nyuucari i maj raanamujri'i. ¹⁷Aru cumu cai eihua ajtanána'ajme, aij mu cin

rajpueitzi mua'aye'i maijna cime'e mej seica hua'axaahuari'ira cime'en i nyuucari, na'ari ti pua'a seica a'ij pua'a mahua'aruure, cij mu'u te'eviicue'i. Ca'anacan mu ma yuuraini.

¹⁸ Majta seica i tyaite, ayaa mu e'en tij i imue'eri ti huahuásti'ihuaca'a a'u ti a'utzicare'ejmee. Ai mu ranamua i nyuucari. ¹⁹ Aru eihua pu hua'a jetze ruxe'leve'e a'ij maj rujimua'a mana'a tirajtyauve iyan chaanaca japua tyej japuan seijre'e. Ayaa mu huaujmua'amua mej ti'ituava'a. Majta meyan ti'inyacua'atze mej chijtyaani pueeny'e'en. A'ini ti'ij pi na'a mu meyan ti'imua'atze a'ini ayaa mu ti'ixe'leve'e, capu che'e tya'uve i hua'a tzajta'a mej japuan tyu'umua'ati i nyuucari. Ajj pu cin cai che'e ri'iri ti hua'utavaire'en i nyuucari i hua'a tzajta'a.

²⁰ Majta seica, ayaa mu e'en cumu aijna i imue'eri ti huavatzjraa japuan i chuej ti a'uré'en. Ai mu xaa ranamua i nyuucari, majta i rutzajta'a raatyatuasin i rumua'ariira'a cime'e. Ayaa pu een tij een i imue'eri ti huaciiraca'a eihua. Seica mu tyu'utyavaire'esin eihua. Seica mu tyu'utyavaire'esin cumu i imue'eri ti huaciiraca'a a'achu cumu seite japuan tamuaamuata'a ti caté'etejme, seij ajta seij. Majta seica cumu i ti huaciiraca'a a'achu cumu hueicate ti caté'etejme, majta seica meyan e'en cumu i ti huaciiraca'a a'achu cumu anxite, seij ajta seij.

Cime'en i aparaatu ti a'imi a'atányeer'i'icij

(Lc. 8:16-18)

²¹ Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini tyajamua'amitej'e muejmi? Ti pua'a a'ati ye vé'eme'en, aparaatu ti tijajna, ¿A'uni jetze ya'aruuren aijna i aparaatu? ¿Ni sicu'u jetze ru'utyáratza, na'ari utaatz jete ye'iráchajtza?. Capu xaa nya'u aa ya'utya'avaata,

silu an pu eijre'e ya'ujchájtzta, ánimi ti'ij a'imi a'atányeer'i'icij. ²² Ti'iti ti a'ij tyi'aviitzi'i, capu ayan eenye'en a'ame tij na'a rusen cime'e, silu huataujsejrata a eijre'e. Na'ari ti'iti ti a'ij aviitzi'i cin ti'imuari'ihua, aj pu'i mua'areeri'ihuan. ²³ Muan xu saj rari'irejve. Xaanamuajri'i. —Yaa pu tihue'ixaa i Jesús.

²⁴ Ajta ayan tihue'ixaa ticin:

—Ri'i xu'u tiraanamua i seij ti'lnamua. A'achu saj caj ti'ijnamua i nyuucari, ayaa pu che'eta na'a Dioj tyajamuaata'asin muejmi seij si eitze'e yau'eitaa xa'ara'ani. Ajta ain, auche'e pu eitze'e tyajamuaata'asin i seij ranamua. ²⁵ Ayaa pu te'eme. Ti pua'a a'ati ri'i ti'ijnamuajrave, Dioj pu raata'asin ti eitze'e yau'eitaa a'ara'ani. Ajta, ti pua'a a'ati cai ri'i ti'ijnamuajrave, Dioj pu rá'ari'ira a'achu ti caj ari tiyau'eite.

Cime'en i imue'eri ti huavaujse'en.

²⁶ Ajta ayan ticin:

—Ayaa pu ti'irinyaca mati'ij meyan rijca a'ij ti ti'ixje'leve'e i Dioj. Yaa mu'u huatamui'iraca tij huavaujse'en i imue'eri ti a'ati raahuaste. Aijna i a'ati ratáhua'anáa pu auma'acaa i imue'eri. ²⁷ Ti'iqui huatacutzi aijna i a'ati. Aj pu ijta'i í'ijisti ti'ijta'i ájchesin. A'ateeri ti huacáitima'a a'ame. Aj pu'i ajnyejsin, ti'ij i vaujse'en. Aru aijna i a'ati, ai pu cai ramua'aree a'ij ti ye'i te'ejnyeji i imue'eri. ²⁸ Aijna i chuej pu hui rusaaj ri'i raruuren ti huavaujse'en i imue'eri. Anacai pu ajnyejsin i huaacixa'a. Aj pu'i i huijmueeyu. Ti'iqui ijta'i muiyujra'an jetze cányejsin i jatzi. ²⁹ Ti'ij ain huaca'anáa i jatzi, aj mu mi u ya'atzaanan. Pu'uri ijii tyaja'ure'enyee a'anaj xicajra'a jetze mej jetzen ti'tza'anaca.

Cime'en i mostaasa ti rajatze'e

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Ajta ayan tyu'utaxajtaca'a i Jesús ticin:

—¿A'ini ye'i ti'iri'iri tyej ti teyan raataxaj a'ij ti ye'i tie'ijta i Dioj? ¿Ti'itajqui nyuucarijra'a ruxe'levele tyaj raataxaj a'ij ti ye'i ti'irinyaca Dioj ti e'esejre'e?

³¹Ayaa pu een cumu ti'iti tu'upi ti ayan antyahuaa ticin mostaasa. Ayaa pu e'en ti eitze'e cile'en cai maa seica jatzijra'a ti yan sejre'e iyan chaanaca japua. ³²Ti'ij huasti'ihua aijna i jatzi, aj pu'i vaujse'en. Ti'ij huavaujse'en, eitze'e pu maj ajtiti'i a'aye'i cai i pi'ista ti yan sejre'e iyan chaanaca japua. Tyamua'a pu ti'ipuápua'amee i ciya'ara'an. Ajta i xamue'ira'an, tyamua'a pu tya'antajfya'umee. Aij pu cin ri'iri maj pina'ase jetzen tihuaaurituajte'en ti huaquen tzajta'a. —Ayaa pu tihue'ixaa i Jesús.

A'ij ti ye'i Jesús tihue'itiiri'i nyuucari cime'e

(Mt. 13:34-35)

³³Ayaa pu tihua'amua'atyahua'a i nyuucara'ara'an cime'e ti Dioj jemi e'ema'acan. Eihua pu tihue'ixa'atyahua'a nyuucari cime'e a'achu maj caj té'eviiuce'iracaa maj raanamua. ³⁴Ti'iti ti a'ij ti tihue'ixa'atyahua'a i tyaite, Jesús pu ayan tihue'ixa'atyahua'a nyuucari cime'e ti cai a'ahuauritaa. Aru ai pu tihue'ixa'atyahua'a aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a a'ij ti huataujmua'a najimi'i i nyuucari huataujnyátacan cime'e.

Jesús pu raatyápua'ari i aaca, ajta i jaj ti vivejmá'a tyujta'ahua'a

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵Ajna xicajra'a jetze, ti'ij ari tyechumua'ari, Jesús pu hua'uta'ixaa aime i mej jamuan á'ujhua'anya'a. Ayan ticin:

—Tiche'e antaciinye utan pujme'en.

³⁶Mati'ij mi a huaja'uhua'axi i tyaite. Aj mu mi yá'utii i Jesús

jetzen i baarcu aun ti a'utyavaaca'a. Majta seica a'ucij sei jetze i baarcu.

³⁷Aj pu'i huata'aacaraca'a tyamua'a ca'anin cime'e. Apuutzari pu tyamua'a á'uxijva'a. Aj pu'i vivejmá'a tyujta'ahua'a i jaj. Ti'ij i atyáxira'axi i baarcu jetze. Pu'uri tin ava'istijma'a i baarcu jetze.

³⁸Ajta ain Jesús, ai pu a'acujcaa citzajta'an pujme'en i baarcu. Timu'utzi pu huama'acaa. Aj mu mi raajiste. Meyan ticin:

—Maestru, ¿ni cai a jetze ruxe'levele tyej teri tin cui'ini?

³⁹Aj pu ca'anacan ájche i Jesús. Aj pu'i raatyápua'ari i aaca. Ajta ayan tiraata'ixaa i jaj, ticin:

—Capej che'e sihuajna. Xaatapuá'ajta. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

Aj pu'i huatyapua'araca'a i aaca. Ajta a'urájje'iyi a'araa i jaj tyamua'a naa.

⁴⁰Aj pu ijta'i Jesús hua'uta'ixaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayan ticin:

—¿A'ini een cin huapi'i setyu'utatzin?. ¿A'ini een cin sacai ra'atzaahuate'e i Dioj? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

⁴¹Tyamua'a mu mi eihua tyu'utatzin. Majta meyan tyu'urixaatya'acaa majina cime'e mej tyu'utatzin. Meyan ticin:

—¿Ti'itajni tevijra'a pueen? Ami pu tihue'ijte'e i aaca, ajta i jaj. Nain mu cin ra'aste. —Yaa mu tyu'urixaatya'acaa.

Aijna i a'ati ti Gadara e'ema'acan

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Aj mu mi antacii antavan pujme'en. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa ticin Gadara. ²Aj pu'i Jesús aitaraa i baarcu jetze. Ti'iqui e'eyan saij ave'ere'enyé tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa. Au pu huirajraa aijna i a'ati aa maj mi'ichite a'avá'anaamica. ³Au pu e'echajca'a aijna i a'ati. Eecan pu simuarun. Capu ri'iristaca'a ti a'ati ra'anaji'ique'en caujnari cime'e, ni alampi cime'e. ⁴Mui'i mu raatatése.

Mara'anaji'iquihua'a muajca'ara'ara'an jetze, majta iicajra'an jetze alaampi cime'e. Aru ain, ti'ij pi na'a pu tijtzá'ana'a. Cile'enye'en ajta majca'i iyaúhua'anaa. Capu huatar'i'iristaraca'a ti a'ati a'ij raaruuren ti ráamua'ajcante'en.

⁵Nain tujca'ari tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a, ai pu á'ucha'acanya'a, anjiuhua ajna jiri jetze. Ajta ajna a'u maj mi'ichite a'avá'anaamica, a pu ayan tihua'utyatu'asixin tetej cime'e. ⁶Ti'ij raaseij i Jesús, ti'ij i u a'utata'ij. Aj pu'i titunutaca'a ajna vejl'i ti a'utyavaaca'a i Jesús. ⁷Ajta huajijhuaca'a ca'anin cime'e. Ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ini ti'itij petyaruuren nyeetzi jemi, Jesús pej i'i yaujra'an i Dioj ti nainjapua tie'ijta? Aij nu muahuavii i Dioj jemi pata'aj cai pueijtzi naatá'acara'a.

⁸Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i a'ati, a'ini ayaa pu tiraata'ixaatya'aca'a i Jesús ticin:

—Tiyaaru'u paj tzajta'an seijre'e mi tevi, pej a'ij pua'a metyáumua'aree, huiirajra'a mi tevi jetze. —Yaa pu tiraata'ixaa i Jesús.

⁹Ajta ayan raataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini pua'antyahuaa muua?

Ajta ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa nu antyahuaa ticin i tyej arájsevi vi'ira'a ara'ase. Ayaa tu ti'itamua'amua aijna cime'e tyej i'i mui'i. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a.

¹⁰Aj pu'i aijna i a'ati eihua rájhuaviiri'i i Jesús ti ain hua'utaite maj á'uciñnye ma a'ahua'ayee i mej tzajta'an seijra'acaa.

¹¹Meenti main tuiixu, vejl'i ty'a'antácu'a'atíy'e'icá jiri jetze. Maj mui'icaa i tuiixu a'achu cumu hua'apua vi'ira'a. ¹²Aj mu mi main tiyaaru'u meyan rájhuaviiri'i ticin:

—Taata'a ityejmi tyaj a'utyarute mi tuiixu tzajta'a.

¹³Ti'iqui ain hua'uta'a. Mati'ij mi huiiraaci maijna i tiyaaru'use i mej tzajta'an seijra'acaa aijna i tevi. Aj mu mi tiyaaru'u huataseijre i tuiixu tzajta'a. Majta main i tuiixu, muaatauru aun pujme'en u ate'e. Aj mu mi atyáavatzí a jaata'a. Mati'ij mi aujami, najjmi'i.

¹⁴Majta main i mej tuiixu cha'ca'a, ai mu tyamua'a tyu'utatzin. Mati'ij mi a'ucij maj hua'uta'ixaate'en mej chajta'a a'uchaatime, majta matij mana'a maj a'uchaatime a'imi.

Aj mu mi e'ire'enye i tyaite mej mi raamua'aree a'ij ti ti'iti huarij. ¹⁵Mati'ij mi ave'ere'enye a'u ti e'ij e'enya'a i Jesús. Aj mu mi main huaseij i tevi i tiyaaru'use maj tzajta'an seijra'acaa. A pu a'utácatii. Capu che'e mua'avi'i. Capu che'e rutimue'i. Pu'uri huaruj aijna i tevi. Aj mu mi tyu'utatzin.

¹⁶Majta main i mej raaseij a'ij ti ti'itij huarij, nain mu hua'uta'ixaa i tyaite a'ij ti tiraaruu i tevi i tiyaaru'use maj tzajta'an seijra'acaa, a'ij ti tihua'uruu i tuiixu. ¹⁷Aj mu mi a'utyajhuu i tyaite maj raahuavii i Jesús ti a'ura'ani u a'ahua'ayee.

¹⁸Ti'iqui á'uraa i Jesús. Aun pu atyajraa i baarcu jetze. Ti'ij i aijna i ti tzajta'an seijra'acaa i tiyaaru'use, ai pu rájhuaviiri'i ti Jesús raata'an ti a'ura'ani jamuan. ¹⁹Ajta ain i Jesús, capu raata'a aijna i tevi ti a'ura'ani jamuan. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Aricu a'u pej e'elche hua'a jamuan a'ihuaamua'a. Pata'aj hua'uta'ixaate'en nain a'ij ti timuuaruu i tavastara'a jemi, a'ij ti ye'i ri'i timuajcha'i.

²⁰Aj pu i iya'uraa i a'ati. Ajta e'eyan ain a'utyejche ti hua'uta'ixaate'en i mej maun a'uchaatime ajna ti ayan tyajaraajtyahuaa ticin Tamuaamuata'a ti chajta'atajme. Nain pu hua'uta'ixaa a'ij ti tyu'uruu aijna i Jesús. A'u ti na'a ri'i mu tiraanamujraca'a i tyaite a'ini jajcua ma'acan pu puénya'a i nyuucari.

**Cime'en Jairo ti rape'eri, ajta i jiita'a
ti ra'ajtamua'rej i ciixura'ara'an i
Jesús**

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Aj pu ijta'i huara'araa i Jesús i baarcu jetze. Ti'ij ii aun a'ará'a aun jetze pujme'en vejl'i'a u' ti a'avastime i jaj. Mati'ij mi avere'enye eihua tyaite a'u ti a'utyavaaca'a i Jesús. ²² Aj pu'i saij a'ará'a a'ati ti ti'ivaira'acaa hua'ateyujta'a. Va'acan pu cin ti'ityavaaca'a. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Jairo. Tiyauj, jiitacan. Ti'icui'lica'a aijna i yaujra'an. Ti'ij ain Jairo raaseij i Jesús, aj pu'i titunutaca'a a chuaata'a Jesús ti é'ejvee. ²³ Eihua pu rájhuaviiri'i, ayan ticin:

—Niyauj pu a'ame'ere. Mu a'uta'iyi'i pata'aj ra'ajtamua'ren, ta'aj huarún, ta'aj auj ruuri a'ara'ani. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

²⁴ Aj pu'i Jesús u á'umej jamuan. Majta eihua tyaite a'ucij hua'a jamuan aime i maj hua'apua. Mati'ij mi ajtyáxiiraca'a i tyaite. Tyamua'a mu huapi'i tityáacataca'a. ²⁵ Ajta hua'a tzajta'a a'utyavaaca'a i jiita'a ti ti'licu'i. Pu'uri a'ateevi'i a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua ninye'ira'a ti ti'licu'i aijna i jiita'a. Ti'ij pi na'a pu uva'ami'iyica'a xure'ejtacan. ²⁶ Pu'uri eihua haurijta'a i mej ti'ihua'ataca jemi. Pu'uri tyaja'ahuáujrai nain tij na'a ti caj ti'ituava'aca. Ajta capu ti'tij a'ij tiraatyava'i. Ma ajta'i, ayaa pu i énya'a ajtahua'a eitze'e ti'ijcui'inyaca'a. Aij pu cin, rajpueijtza'a eihua aijna i jiita'a.

²⁷⁻²⁸ Ti'iqui tyu'unamuajri'i a'ij ti ti'itij huáruu i Jesús. Ayan ticin: “Aij nu cin neyan rini nyej ra'ajtamua'ren ciixura'ara'an jetze, aj nu rujni.” Yaa pu tyu'utaurixajtya'aca'a aijna ti ti'icui'lica'a. Aij pu cin a aurupi tyaite tzajta'a aijna i jiita'a. Ti'ij i a e'ire'enye huarita'an i Jesús. Aj pu'i ra'ajtamua'rej

ciixura'ara'an jetze. ²⁹ Cime'en pu'u ra'ajtamua'rej, aj pu'i huatyapua'araca'a ti uva'axuurica'a. Ti'ij i yaa raata'a i tzajta'an cumu pu'uri huaruj.

³⁰ Aj pu i raamua'areeri'i i Jesús i rutzajta'a ti ti'ihuaujhuaa i a'ati cumu ti cai che'e raca'anisti'i. Aj pu i pi a'ure'leve, hua'useirajraa i tyaite. Ayan ticin:

—¿A'ataani na'ajtamua're i nyaciixu jetze? —Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i.

³¹ Aj mu mi meyan tiraata'ixaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Meyan ticin:

—Muaa pa hua'aseij i tyaite maj a'acata. ¿A'ini een cin peyan tyu'utaihua'u?, yee: “¿A'ataani na'ajtamua're?” —Yaa mu tiraata'ixaa.

³² Ma ajta'i ain Jesús, ai pu hua'useirajye'icaa matij mana'a a titya'antavaatima'aca. Ayaa pu ain rijcaa ta'aj raaseij a'ati ti ra'ajtamua'rej.

³³ Aj pu i ain i jiita'a, tyamua'a tyu'utatzin. Tyamua'a pu tyújvivaaca'a i rutzajta'a a'ini rú'umua'areeracaa ti'ti ti a'ij huáruu. Aj pu i ajtyáxiiraca'a a'u ti a'ij een aijna i Jesús. Titunutaca'a a vejl'i'i i jemin. Ti'iqui nain raata'ixaa a'ij ti ti'ti raaruu tzaahuati'ira'a cime'e.

³⁴ Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Niyauj, petya'antzaahua nyej timuaahuaate'enche'e. Aij paj cin peri huaruj. Aricu, ri'i pej tya'amua'astí. Pauche'e paj reenya'a pua'ame.

³⁵ Auch'e pu ti'ixáataca aijna mati'ij seica a'ará'a. Ai mu ain pueen i mej e'ech'e jamuan i ti va'acan cin ti'itejvee hua'ateyujta'a. Aj mu mi meyan tiraata'ixaa i ya'upuaara'an i tyamuej ti ti'licu'i. Meyan ticin:

—Pu'uri huami'i a'yauj. ¿A'ini een cin para'tizite'e mi maestru? —Yaa mu tyu'utaxajta'a.

³⁶ Ma ajta'i ain Jesús, capu hua'antzaahua a'ij mej ye'i ti'ixajta'aca. Ayaa pu tiraata'ixaa i ya'upuaara'an ticin:

—Capej ti'itziinya'a. Ai pu'u ruxe'leve'e pej tya'atzaahuatya'a. —Yaa pu tiraata'ixaa i Jesús.

Aj pu i huaja'uvil'iti a'u ti e'leche i ya'upuaara'an. ³⁷Aru Jesús capu hua'uta'a naijmi'ica i tyaite mej a'uju'un jamuan. Aimej pu'u, i Pedro, ajta i Jacobo, ajta aijna i Juan, ti i' juutzajra'an i Jacobo.

³⁸Aa mu a'ará'a a'u ti e'leche i ya'upuaara'an i ti huami'i. Aj mu mi hua'usej i tyaite maj chi'ita huiraati. Eihua mu u'utauyjeinijma'a. Maujeinyaca'a. Ca'anin mu cin u'utauyjeinijma'a maijna cime'e i ti huami'i.

³⁹Aj pu'i chi'ita utyajrupi. Ti'iqui hua'uta'ixaa i Jesús. Ayan ticin:

—¿A'ini sej si ca'anin cin ijhua? ¿A'ini sej si ruyein? Capu mi'ichi mi tyamueij, silu cutzu pu'u.

⁴⁰Mati'ij raanamuajri'i a'ij ti ye'i tyu'utaxajtac'a, aj mu mi ra'utaxaahuari'liri'i a'ini májmu'a'areeraca'a ti ain pa'ari'i huami'i. Aj pu'i ain hua'utaj maj huiraacinye. Aj mu mi huiraaci.

Ti'iqui ya'uvil'iti i ya'upuaara'an, ajta i naanajra'an, ajta aimej i mej á'ujhua'anya'a jamuan. Au mu utyajrupi a'u ti aucá'a i tyamueij. ⁴¹Aj pu'i rajví'i muajca'ara'ara'an jetze. Ayaa pu tiraatajee runyuuca cime'e ticin:

—Taliita, cuumi. —Taliita, cuumi, ayaa pu huataujmu'a'a ticin: Tyamueij, ayaa nu ti'imue'ixaate'e, ájchesi.

⁴²Cime'en pu'u ayan huarij i Jesús, aj pu i xaa ájche i tyamueij. Ti'iqui autyejche ti a á'ucha'acanye'en. Majta main i tyaite, eecan mu u huataujzaahua. Ajta ain i pa'ari'i, ayaa pu rájchaica'a a'achu cumu tamuaamuata'a ninye'ira'a japuan hua'apua. ⁴³Ajta ain Jesús, eihua pu huéjca maj cai a'atij ixaatya'a, ajta maj nu'u tiraamín i tyamueij.

Jesús ti Nazaret e'ema'acan

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Au pu á'uraa i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi a'ucj'j aun pujme'en a'u ti a'uve'ese aijna i Jesús. ²Ti'ij tyaja'ure'enye ajna i xicajra'a mej etzen rusa'upi, ti'iqui a'utyejche ti tihua'umua'aten hua'ateyujta'a. Eihua mu tyaite raanamuajri'i. Eecan mu a'ij tya'utasej. Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿A'uni ya'urí'ire amijna i nyuucarijra'a? ¿Ti'itaani mua'atziira'ara'an pueen aijna ti raatyajtuua amijna jemi mi Jesús tyaj cai xi a'anaj me'e yá'unamuajri'i? ³Amii pu yeehui ain pueen i yaujra'an i ti ti'isi'ichaca. Ai pu naanajra'an ayan antyahuaa ticin Mariiya. Ai mu juutzimua'ame'en pueen aime i Jacobo, ajta i José, ajta i Judás, ajta aijna i Simón. Majta seica i juutzimua'ame'en i ma juuca, ai mu yeche ta jamuan. — Ayaa mu tyú'urixaatya'acaa.

Aij mu cin ra'achueera'acaa maijna i Jesús. Aij mu cin cai raxe'eva'acaa. ⁴Ajta ayaa pu Jesús tihua'uta'ixaa ticin: —Naimi'i mu rájtyauve tyamua'a naa jemin i ti ti'ixa i nyuucari ti Dioj jemi ma'acan. Ma ajta'i, i maj huacaitime ruche, majta i mej i'ivaujsimua'ame'en, majta i mej jamuan e'leche, camu tin rájtyauve aime.

⁵Ayaa pu'u cai huatari'iristaraca'a ti ain Jesús ti'iti a'ij huárnuuren i maj cin a'ij tira'utasej tij ari tyu'uruu pua'amuaque. Ai pu'u huarij; hua'ajtamua'ara'axi seica i tyaite. Ti'ij i xaa tihua'uhuaa. ⁶Aij pu'i cin utyaavatzi i tzajta'an maj cai ra'atzaahuatya'acaa. Ti'iqui á'uraa i Jesús. Au pu a'uye'icaa a'imi a'u ti a'uchajta'ajmee. Ajta tihua'amu'a'atyajcaa.

**Jesús pu tihua'utaij aime i maj
jamuan á'ujhua'anya'a maj nu'u
tihue'ixaate'en i tyaite**

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷Ti'iqui Jesús pu hua'utajee aimej i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Aj pu'i hua'are'itixi hua'apuacajme'en. Ajta tihuéijca aijna cime'e mej mi hua'utamuarite'en i tiyaaru'use i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite. ⁸Ajta ayan tihuéijca maj cai ti'iti anyaf'in i maj cin huataujvairé'en i juye jetze. Ai mu'u nu'u a'achuiini, ti'iti itzij i maj cin ráujca'anfhua'a. Capu a'ij ti'iri'iri mej ti'itij anyaf'in ca'ani na'ari ti'iti inye'e nusu tumin.

⁹Majta, ataujca'acaitya'axi'in. Majta saxuijme'en tya'ucaujchéetya'axi'in seij ajta seij. Capu nu'u a'ij ti'iri'iri maj hua'apuacajme'en te'entipí i siicu'uri.

¹⁰Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a hui chi'ita xu'utyarute ma a'ahua'a chajta'a, auu xu huatyaturaasin tij na'a a'achu saj a'ateere ajna chajta'a.

¹¹Ajta ti pua'a ma a'ahua'a macai amuaata'acare'en saj utyarute i seij tihue'ixaate'en, ayaa xu huarini saj huiraacinye saujna. Sara'atyaca'atzijxi'in i ruca'acai ti'ij caaxin i chuej. Ayaa xu huarini mej mi raamua'aree i tyaite ticin ma'utyajturaa i Dioj jemi. Miche'e raamua'aree maj autyajturaa i Dioj jemi a'achu maj pua'amua maj cai a'amuanamujracuca'a.

'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ajna xicajra'a ti jetzen hua'uxijte'en i Dioj i maj cin autyajturaa i jemin, eihua pu pueijtzi hua'uta'asin. Eitze'e mu rajpueitzi mua'aju'un aujna chajta'a macai i mej maun e'echajca'a aujna ti ayan tyaja'arátyahuaaca'a ticin Sodoma, ajta Gomorra. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹²Mati'ij mi a'ucij.

Metihue'ihue'ixaatya'a i tyaite ti

nu'u ayan tyu'ujxe'leve'e maj nu'u saique tyu'umua'ati i rutzajta'a.

¹³Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai mu eihua hua'utamuari i tiyaaru'use i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite. Majta eihua tihua'avá'ahuaatya'axi aceiti cime'e hua'a muutze'e i mej ti'icucui'i. Naijmi'ica mu tyu'uhuaa.

**Mati'ij raaje'ica majna i Juan ti
hua'amuai'ihuacara'a**

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Ira'ateevi'i, mati'ij mi raanamujri'i nain japua, tij na'a aun maj a'uchaatima'aca'a i tyaite a'ij ti tyu'uruu i Jesús. Ajta aijna i tajtuhuan ti ve'e, ai pu ajta raamua'areeri'i. Ayaa pu antyahuaaca'a i tajtuhuan ticin Herodes. Aj pu'i ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Herodes ticin:

—Aijna i Juan tyaacan, i ti hua'amuai'ihuacara'a, ai pu hui huatarú. A'itaraa a'u maj ya'ava'ana. Aij pu cin raayi'iti ti ayan tyu'uruuren. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i tajtuhuan.

¹⁵Majta seica, meyan ticin:

—Ai pu ain puenen i Elías i ti aijna cin ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

Majta seica meyan ticin:

—Ai pu ain pirici a'ati ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa pu che'eta na'a ti'ityejvee i Dioj jemi matij i seica i mej mejmi'i meyan ti'ixaxa'ata'a.

¹⁶Ma ajta ain Herodes, ti'ij raamua'areeri'i, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ai pu ain puenen aijna tyaacan i Juan i nyaj raataijtaca'a maj ru'lijvéjche i muura'an. Pu'uri ijii, ai pu hui huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Herodes.

¹⁷Aru saij pu puenya'a, jiita'a ti ayan antyahuaaca'a ticin Herodías. Ai pu ira'ara'an puénya'a i Felipe. Ajta ain Felipe, ai pu juutzajra'an puénya'a

i tajtuhuan i Herodes. Ti'iqui Herodes ain ancure'evi'iti aijna i jiita'a, ain ti Felipe raatyevi'itinya'a. ¹⁸Aj pu'li ain i Juan ayan tiraata'ixaa aijna i Herodes ticin:

—Capu a'lij ti'iriri'iri paj ratyevi'itinye'en mue'ihuara'a ti ratyevi'itin. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Juan.

¹⁹Ti'iqui huatanyu'ucaca'a aijna i jiita'a. Aij pu cin ain Herodes, raataijtaca'a maj ra'anján aijna i Juan. Majta ra'anaaji'ique alaampi cime'e a'u ti e'ityanami'ihuaca'a. Eecan pu rájchaira'acaa aijna i jiita'a. Ai pu cin raje'icatami'icaa.

²⁰Ma ajta'i ain i Herodes, ai pu raamua'areeraca'a ti ri'i ti'itevistacaa aijna i Juan, ajta ti ayan ri'jca a'lij ti ti'ijxe'eva'acaa i Dijo. Ajta ai pu ti'imujacaa aijna jemi i Juan. Anche'e pu ra'aranajchaca'a aijna i Herodes ti raanamuaa a'lij ti tyu'uxajtaca'a aijna i Juan. Capu a'lij í'irini ti cai tyamua'a yau'eityajca'a a'lij ti ti'ixajtacaa. Aij pu cin Herodes cai raata'acara'a aijna i jiita'a ti raaje'ica.

²¹Ti'ij ajna tya'ará'a i xicaara'an a'anaj ti ma'acan aijna i Herodes, aj pu xaa ain jiita'a rá'amityejtya'acaa a'lij ti ye'li huarini ti raaje'ica i Juan. Ti'iqui Herodes, aijna ti ti'iyesten ti tya'ará'a i xicaara'an a'anaj ti ma'acan, eihua pu tyaite huata'inee, xantaaru'u, matij mana'a hua'a capitanme, majta mej ti'ityetaty'upu'u majjna cime'e mej tihue'ijte'e i tyaite, majta i maj maun a'uchaatime aujna Galileeya, i mej eihua ruxe'eve'e.

²²Aj pu'li yaujra'an aijna i Herodías, ai pu utyajrupi u chí'ita a'u maj tyajanú'ucua'aca'a. Aijna i yaujra'an, jiita'a pu pirici. Aj pu'li ain tyu'uteenyei rusaij huá'a vejripua. Tyamua'a pu eihua tira'aranajchaca'a aijna i Herodes ti tyu'uteenyei, majta aime i maj jamuan ti'icua'aca'a. Aj pu'li ayan tiraata'ixaa aijna i tajtuhuan ticin:

—Naatahuaviiri'i ti'titij paj a'lij ti'ijxe'eve'e. Nyamuaata'asin.

²³Eihua pu tya'ataujratziiri'i rusaij ti ayan raata'an ti'titij ti raatahuaviira. Capu nu'u a'lij rini ti pua'a raatahuavii e'ita'a a'u ti tihuaje'ijte'e. ²⁴Aj pu'li á'uraa aijna i jiita'a. Ti'ij i ayan tiraataihua'uri'i aijna i runaana ticin: —É'ti'tajni nyaraatahuavii i tajtuhuan? —Yaa pu tiraataihua'uri'li.

Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i naanajra'an ticin:

—Huatahuaviiri'i i muura'an aijna i Juan ti hua'amuai'ihuaca.

²⁵Aj pu i ajtahua'a ca'anacan utyajrupi a'u ti a'utyavaaca'a aijna i tajtuhuan ti ve'e. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu ti'ijxe'eve'e paj naatai'ite'en tuxa'a jetze i muura'an i Juan ti hua'amuai'ihuaca. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i yaujra'an i Herodías.

²⁶Tyamua'a pu a'lij pua'a tiraata'a aijna i tajtuhuan ti rusaij ayan tya'ataujratziiri'i ti ayan nu'u huarini a'lij ti ti'ijxe'eve'e aijna i jiita'a i yaujra'an i Herodías. Majta aime ti hue'inee, ai mu majta raanamujri'i ti'ij raata'a i runyuuca. Aij pu cin ti'itevi'lira'acaa hua'a jemi aijna i tajtuhuan. Aij pu cin, ain ra'ara'aste i runyuuca. ²⁷Ajta e'eyan xantaaru'u huataityaca'a ti raaje'icatan, ajta e'eyan ya'arai'ite'en i muura'an i Juan.

²⁸Ajta á'uraa i xantaaru'u. Ti'iqui aun a'ará'a aa ti e'ityanami'ihuaca'a aijna i Juan. Aj pu'li ru'ijvéjchaca'a i muura'an i Juan. Ti'iqui ya'arai'ite i tuxa'a jetze. Ajta ain i tajtuhuan, ai pu raatai'ite aijna i yaujra'an i Herodías. Ti'ijta'li ain raatai'ite i runaana.

²⁹Majta main i maj á'ujhua'anya'a jamuan i Juan, mati'ij raamua'areeri'i, aj mu mi a'uré'enye jemin Herodes, meya'utii aijna i mi'ichi. Mati'ij mi ra'ava'ana. Yaa pu eenye'equen huami'i aijna i Juan.

Jesús pu tihua'umí i maj anxí vi'ira'a ará'axcaa

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai mu tyujsaij a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Aj mu mi raata'ixaa nain a'ij mej ti'itij huáruu, nain a'ij mej ye'i tihua'umuá'ate. ³¹ Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Mu sa'utauriyi'i. Tiche'e huatasa'upe'en ma a'ahua'a a'u ti cai ti'iti e'ere'eeve. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

Aru eihua mu a'ure'eninyéica'a i tyaite a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Majta a'uci'ica'a jemin ma mui'iti i tyaite. Aij pu cin cai huataci'ipajca'a ti tyu'ucua'ani aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. ³² Aj mu mi a'ucij rujiimua'a baarcu jetze. Mati'ij mi maun a'ará'a a'u ti cai a'a a'ati. ³³ Majta main i tyaite, ai mu hua'aséiraca mati'ij a'ucij. Eihua mu raamuá'a i Jesús. Aij mu cin ru'ican a'ire'enyajxi a'u ti na'a maj a'uchaatime. Ai mu mi anacai a'ará'a a'u ti a'araíxanche'e aijna i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

³⁴ Ajta, ti'ij ain aitama'aca'a i baarcu jetze, eihua pu tyaite huaséjiraca'a. Ti'ij ii huataujxaamiste ti'ij hua'useij. Yaa mu tityaja'uvátzij cumu canya'axi ti cai a'ati hua'a cujta'a huama'acaa. Aij pu'i cin a'utyeyche aijna i Jesús ti tihuá'umua'aten eihua.

³⁵ Ti'ij huatyechumua'araca'a, aj mu mi ave'ere'enye jemin i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Pu'uri tyechumua'ari. Ajta cai a'ati ye'leche ayajna vejli'i. ³⁶ Ajta cai ti'itij ticha'i maj raacua'ani mi tyaite. Pata'aj hua'ure'itixi'in, mej mi a'uc'jxi'in ma a'ahua'a chajta'a, a'u maj a'uchaatime tyaite mej mi pan huananan.

³⁷ Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús, ticin:

—Muan xu tihua'amin rujiimua'a sana'a.

Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin: —¿Ni ri'iri tyaj ja'uju'un tyaj pan a'uvá'ananan tyej ti tihua'umín? Ti pua'a teyan ti'ituava'a a'achu ti caj a'ati ramue'iticijca ti pua'a ayan tyu'umuare'en a'achu cumu hua'apua cieentu xicaj cime'e, capu ajta ti'ici'ipáa a'ame i tumin tyej ti teyan huarini.

³⁸ Aj pu'i ain i Jesús, ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu, mu xaare'ixe'ere'e a'achuni caj me tirajcha'i i pan.

Mati'ij mi raamu'a'areeri'i. Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu'u caj ti'ixuavi. Anxivi i pan. Majta hue'ité, caj mu tí'ityahua'apua. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

³⁹ Ti'iqui hua'utaityaca'a maj a'ujra'ase aa ti a'utu'upi ma mui'iti ma'a. ⁴⁰ Aj mu mi a'ujrá'asaca'a, seica anxite ma arástimé'en, majta seica hua'apuate japuan tamuaamuata'a mu arástimé'en. ⁴¹ Aj pu'i ain i Jesús, ra'ancurai'ipi'i i pan, ajta aimej i hue'ité. Ti'ijta'i ra'antítaaraxi i pan, aj mu mi hua'urái'ipi'ite i tyaite. Majta i hue'ité, ai mu majta huatamui'iraca'a. Aj pu'i hua'utai'ipi'i aijna i Jesús i maj jamuan á'ujhua'anya'a mej mi hua'urai'ipi'ite'en i tyaite.

⁴² Naijmi'i mu tyu'ucuaa i tyaite.

Tyamua'a mu eihua tityáaju'uxai.

⁴³ Ajta eihua pu ava'aturaa i pan, majta i hue'ité. Tamuaamuata'a japuan hua'apua mu tya'ava'iste ti'iti siciri jetze aijna cime'e i ti ava'aturaa. ⁴⁴ Majta main i mej tyu'ucuaa i tyetyaca, ayaa mu ará'axcaa a'achu cumu anxí vi'ira'a.

Jesús pu a e'iré'enye i jaj japua

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Ti'iqui Jesús pu hua'utaj maj atyaciinnye i baarcu jetze maj antaciinnye

atavan pujme'en, maj nu'u anáatyá'a a'ara'asti ajna Betsaida. Ma ajta ain Jesús, ai pu aun a'utyajturaa ti'i hua'are'itixi'in i tyaite. ⁴⁶Ti'ij hua'ure'itixi, aj pu'i á'uraa aijna i Jesús. Ti'iqui aun a'ará'a a'u ti á'ujirime ti'ij raatyajhuauni i Dioj jemi.

⁴⁷Ti'ij huatyatica'araca'a, aa mu meri a'uju'unca'a e'ita'a i jaj japua, jetzen mua'araatyá'a i baarcu. Ajta ain i Jesús, ai pu rusaj a'utacatii jiri jetze. ⁴⁸Ti'iqui raaseij ti hua'amua'e'ristya'aca'a maj antaciinye jaj japua a'ini a pu a'ava'aacacaa. Ti'ij tapua'arijma'aca, ai pu a e'ire'enyé ajna vejl'i maj huaju'uca'a baarcu jetze. Ai pu huama'acaa i jaj japua. Pu'uri hua'antinájchijma'a.

⁴⁹⁻⁵⁰Majta main, mati'ij raaseij, metyu'utatzin. Muaajijhuaca'a najjmi'i a'ini najjmi'i mu raaseij ti huama'acaa i jaj japua. Ayaa mu tyu'umuá'a ticin: "Nyájcan pu pueen." Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Xaatyaujca'anye i rutzajta'a. Caxu ti'itziinya'a. Nyaa nu nyain pirici i Jesús.

⁵¹Aj pu'i atyajraa i baarcu jetze a'u ma a'araatyá'aca'a. Ti'iqui huatyapua'araca'a ti hua'aacaca'a. Aj mu mi a'ij tya'utaseij. Ti'iqui utyaavatz i hua'a tzajta'a i mej ti'imujcaa.

⁵²Eecan mu ti'imujcaa a'ini camu yau'eitaa mua'araa a'ij ti een cin raay'i'ti ti ain raatamu'iren i pan, a'ini rujiimua'a muatáujnaami i rutzajta'a.

Jesús pu tihua'uhuaa aime i mej ti'icucui'icaa aujna u Genesaret
(Mt. 14:34-36)

⁵³Mati'ij mi antacij jaj japua. Au mu mi a'ará'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Genesaret. Aa ti a'avastime i jaj, aa mu ra'ijtápe i baarcu. ⁵⁴Cime'en mu'u aitamaj i baarcu jetze, e'eyan mu raamuá'a aijna i Jesús i tyaite. ⁵⁵Aj mu mi

cin ca'anacan muaruáachijmá'a, a me ve'ere'enyé i jemin. Mati'ij mi a'utyajhui maj hua'ajsaire'en jutaatzi japua i mej ti'icucui'i ajna a'u maj ya'amua'areeraca'a ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. ⁵⁶Ajta a'u ti na'a ti a'ure'eninyéica'a raanchu tzajta'a ti huachájta'atajme na'ari ti huachájta'atajme ti vivejmá'a, a'u ti na'a nya'u, mahua'uraatzajye'icaa caaye jetze. Aj mu mi rájhuaviiri'i aijna ti hua'uta'an maj ra'ajtmua'e'en ciixura'ara'an jetze, aijna jetze ti uvijpi'i i siicu'ura'ara'an ti'ij a'achu maj pua'amua ra'ajtmua'e'en, mej mi huarún. Ayaa pu'u xaa nya'u tyu'uruu ajna u Genesaret.

Aijna i ti ru'uráchuaamuara'aca i tyaata'a i tzajta'an

(Mt. 15:1-20)

7 Mati'ij mi main i fariseo, jamuan majta seica i mej te'eyu'uxaca teyujta'a mej mi majjna huáuritye'te'en a'ij mej ye'l rii mua'aye'i, au mu a'araaci u Jerusalén, majta maun a'ará'a a'uti a'utyavaaca'a i Jesús mej mi rájjaahuate'en. ²Mati'ij mi hua'useij aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a maj cai anaujmuéitya'axi mej tyu'ucuaa a'ij mej ti'ijri'irajcaa i mej Israel jetze ajtyama'acan.

³⁻⁴Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, i maj majta meyan antya'aruu ticin fariseo, ai mu ra'atzaahuate'e i ruvausimua'a tyaaca ti'iyé'ira. Ayaa mu che'eta mana'a rijca najjmi'i i mej Israel jetze ajtyama'acan.

Capu ti'iseicaj na'a i tihua'aye'ira i maj cin anaujmuéitya'axi'in. Ti pua'a a'ati ti'icua'ani, anacai pu nu'u ruxe'eve'e ti ain a'ati eihua anaujmuéite'en, na'ari cai, ayaa mu'u ti'ixaxa'a ticin xana'avi'ire'e pu seijre'e aijna i a'ati i taye'irá jemi. Ajta, ti pua'a a'ati tyaja'uvá'ananan aujna mercaadu jetze, ai pu cai ti'icua'ani ti pua'a cai anacai anaujmuéite'en.

Ajta ti'imui'i ti ayan cin tya'ava'ujmua'aree i ruvaujsimua'a tyaaca tihua'aye'ira. Ayaa pu rijca: meti'lja'usica i vaasu i maj cin ya'aca. Aij mu majta ti'lja'usica i ti'iti xa'ari, majta i casueela. ⁵Mati'ij mi main fariseo, majta aime i mej te'eyu'uxaca teyujta'a, ai mu meyan tiraataihua'uri'i majjna i Jesús ticin:

—¿A'ini een cin macai ra'aste i tavaujsimua'a tyaacan tíey'e'ira i maj ajamuan á'ujhua'an? Ayaa mu'u rici maj xana'avisí'i ti'licua'aca i rumuajca'a cime'e. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a aime i fariseo.

⁶Ti'iqui ayan tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—Tyamua'a pu tyajámuaavijte'e i ti ayan ajmi'i ra'uyu'uxaca'a aijna i Isaías tyaacan, aijna ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ai pu ra'uyu'uxaca'a tyamua'a a'ij sej e'en mi saj cai huataujnyátacan cin tihue'ijte'e i tyaite silu seyan sana'a ruseijrata mese'iraca i tyaite saj nu'u nain cin ra'astijre'e. Ayaa pu tira'uyu'uxaca'a aijna ticin:

Ri'i mu tinaatyátu'araca ti pua'a metí'ixajta inyeetzi cime'e.

Ma ajtá'i, mu'uri ajtacíj inyeetzi jemi rumua'atziira'a cime'e.

⁷Capu ti'itij vaire'e ti pua'a metyu'utyánajche inyeetzi jemi.

Ayaa mu ti'ihuá'amua'atyahua ticin: “Dioj pu raatyajtuaa i taye'irá ityejmi jemi.”

Ma ajta'i cai, capu, ruiimua'a mu rajtyau i rutzajta'a.

Yaa pu hui tira'uyu'uxaca'a aijna i Isaías tyaacan.

⁸Ayaa xu'u rici. Muan sej seri ya'uhua'axi a'ij ti ajmi'i tyu'utajtaca'a i Dioj, sej si seyan huarini a'ij mej ti'ijxe'eve'e i tyaite. Ai pu a'amuaranajchi i tihua'aye'ira, ti ayan tyu'ujxe'eve'e ti xa'ari tyu'uja'usin na'ari ti tyu'uja'usin i vaasu i saj cin

ya'aca. Eihua pu ajta tyu'ujxe'eve'e ti ayan tí'en. Ayaa pu nya'u.

⁹Tyamua'a xu seri ya'uhua'axi a'ij ti tyu'utajtaca'a i Dioj, sata'aj ra'ara'asten i hua'aye'ira i tyaite. ¹⁰Ayaa pu tí'en, a'ini, ayej tiraataxajtaca'a aijna i Moisés tyaacan, ticin: “Pata'aj ra'atzaahuatya'a a'ataata, ajta a'anaana.” Ajta ayan ticin: “Sata'aj raaje'ica aijna i a'ati ti a'ij pua'a ti'ixaxa'a i rutaata jemi na'ari i runaana jemi.”

¹¹Ma sajta muan, ayaa xu tirata'aca ti a'ati ayan tihua'uta'ixaate'en i ruvaujsimua'a i runyuuca cime'e ticin Corbán. (Ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari ticin muai'ivejri pu pirici.) Ajta ayan ticin: “Naijmi'i, a'achu nyaj caj tí'ijcha'i, aij nu neri raatamuai'ivejte i Dioj. Aij nu cin nyacai che'e tí'ijcha'i i nyaj cin amuaatyavaire'en.” ¹²Ti pua'a hui a'ati ayan tihua'uta'ixaate'en ticin:

“Corbán” ca xu che'e raata'acare'en ti ain hua'utavaire'en i ruvaujsimua'a.

¹³Aij xu cin, seyan rúujipua i ti cin tyu'utajtaca'a i Dioj aijna cime'e i a'amua'ey'e'ira saj seica huatátu'ire'en. Eihua xu seyan ti'ijri'ire. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

¹⁴Ti'iqui ajtahua'a hua'utajee i tyaite. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa. Ticin:

—Muan xu raanamua najjmi'i, sej si yau'eitaa xa'ara'ani: ¹⁵Ti'iti ti a'ij i ti ti'licue'iri'i, ti pua'a a'ati raacua'ani, capu a'atzu raxana'ave'e. Capu raxana'ave'e a'ini ma pua'aque pu ma'acan. Ma ajta i ti tzajta'an ma'acan, ai pu xaa raxana'ave'e. ¹⁶Muan xu rari'irejve, ri'i xu tiraanamua.

¹⁷Ti'ij cai che'e ma'a a'atijca'a, aj pu i ain utyajrupi u chi'ita. Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari ti cime'en aijna ti raxana'ave'e i a'ati. ¹⁸⁻¹⁹Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni tzaa sacai sajta yau'eitaa xa'araa? ¿Ni tzaa sacai yau'eite

saijna? Ti pua'a a'ati ti'itij huacua'ani ti ti'icue'iriri'i, aijna ti raacua'ani, ma pua'aque pu e'ema'acan. Aj pu i ucaruti i ucaara'an jetze. Ajta e'eyan huiraame i chuitiraara'an jetze. Ajj pu cin cai raxana'ave'e a'ini capu rájrupi i tzajta'an, i xaijnyu'ucara'ara'an jetze. — Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Ajta ayan tihua'uta'ixaa ti i'i re'en najjmi'i tij na'a ti ti'icue'iriri'i. ²⁰ Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aijna ti tzajta'an aiiráninyei, ami pu xaa raxana'ave'e i tevi. ²¹ Au pu huiraaye'i i tzajta'an i tevi najjmi'i i mua'atziira'a ti a'ij pua'a e'en, ti ajta ca'anijra'a rata'aca i tevi ti'ij a'ij pua'a tyu'umua'ati, ti'ij tyu'ujxana'acire'en saij jamuan ti cai ratyevi'itín, na'ari jjiita'a ayan huaujxana'acire'en seij jamuan ti cai cina'ara'an pueen. Au pu tzajta'an ajta huiraaye'i i mua'atziira'a ti ca'anijra'a rata'aca i tevi ti tyu'unahua'an na'ari ti tyu'ujé'ica na'ari ti cha'a na'a tyu'uxana'acire'en hua'a jamuan i ti'irii.

²²⁻²³ Ajta au pu huiraaye'i i tzajta'an eijna ti ca'anijra'a rata'aca ti a'ati ayan ti'iti ti'ijmueira'a i ti ti'ijcha'i i saij na'ari ti a'ati a'ij pua'a ríjca, nusu ti seij huácuanamua. Ayaa pu che'eta na'a een ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a tyu'ujepe'e, na'ari ti pua'a a'ati seij anchueere'en, nusu ti pua'a a'ati a'ij pua'a ti'itejeeva, na'ari a'ujtzaahuatyahua'a, ca'in ain ayan rici i ti cai xa'api'in. Najjmi'i tij na'a ti ayan een, au pu huiraaye'i i tzajta'an i tevi. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ai pu xaa ain pueen i ti ru'uráchuaamuara'aca i tevi i tzajta'an. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Jiita'a ti seij chuejra'a japua e'ema'acan, ti ajta rá'antzaahua i Jesús

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Aj pu i Jesús á'uraa ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Tiro, ajta

Sidón. A pu a'ahua'a chi'ita a'utyajrupi, a'ini capu raxe'eva'aca'a ti a'ati raamua'aree ti aun a'utyavaaca'a aujna. Ma'ajta'i cai, capu huatari'iristaraca'a ti huatauravaa. ²⁵⁻²⁶ Capu xaa nya'u, a'ini saij pu ca'anacan raamua'areeri'i. Jiita'a pu pueenya'a aijna ti seij chuejra'a japua e'ema'acan. Saaj pu tevijra'a pueenya'a. Ayaa mu hua'atamua'amua ticin sirofenicia, i mej nu'u chiicate pueen.

Ajta ain i jjiita'a, ai pu tiyaujca'a, jjiitacan ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'e. Aj pu i e'ire'enye aijna i naanajra'an. Titunutaca'a ajna vejli'i a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Aj pu i ayan tirajhuaviiri'i ti ru'iramuarite'en i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa i yaujra'an.

²⁷ Aj pu i ayan seij nyuucari cin tiraata'ixaa aijna i Jesús, ayan ticin:

—Miche'e anacai tyu'ucua'ani mi ti'irii. Capu ayan raavijte'e ti huai'ipi'i i pan ti'i chiicate huatai'ipi'ite'en.

²⁸ Aj pu'i ayan tyu'utanyúu aijna i jjiita'a ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna, nyavastara'a. Aru casi'i, ti pua'a main ti'irii, ra'acahua'anani ti te'ení i pan i mesa japua, éni qui macai racua'ani i chiicate i mej meesa jete e'iráuu? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i jjiita'a.

²⁹ Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Ayej xaa nya'u tiraavijte'e patij peri tiraataxajtaca'a. Pata'aj a'ura'ani. Pu'uri huirajraa i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa mua'ayauj.

³⁰ Aj pu i á'uraa aijna i jjiita'a. Ti'iqui a'arál'a u ruche. Ti'ij ain raasej aijna i ruyauj, ti an a'ujcá'a utaatzí japua. Aj pu i ain jjiita'a raamua'areeri'i ti ari huirajraa i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa.

Jesús pu seij tiraahuaa ti cai huityajnamua, ti ajta cai tyá'anri'ire.

³¹ Ajtahua'a pu huirajraa aijna i Jesús ajna a'ahua'a Tiro. Aj pu i u

a'uré'enyé ajna a'ahua'a Sidón. Au pu e'íta'a a'atanye ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Tamuaamuata'a ti chajta'atajme. Ti'iqui aun a'ará'a ajna jaj ti jajmuua, i mej meyan ratamua'amua ticin Galileeya.

³²Aj mu mi seij a'arajtii ti ti'iculi. Capu huitiyajnamua aijna i a'ati. Ajta capu tyá'anri'ire. Aj mu mi rájhuaviiri'i aijna i Jesús, ti ra'ajtamua'ren i ti ti'iculi ti'ij tiraahuaate'en. ³³Aj pu i a'atzu a'imi ra'iraavi'iti ajna tyaite tzajta'a. Ti'iqui ain Jesús, i ruxite urujtya'axi'i naxaita'a i ti ti'iculi. Ti'iqui ajta ain a chuaata'a a'éjtzitze. Aj pu'i ra'antimeijri'i nyanuraara'an jetze aijna cime'e i ruijque'e. ³⁴Ti'iqui ute'e a'ujnyeera'a. Ajta ucayaatiraa. Aj pu'i ayan tyu'utaxajta'a i runyuuca cime'e ticin:

—iEfata! —Yaa pu tyu'utaxajta'a.

(Aijna i nyuucari, ayaa pu huataujmua'a ticin: “Tya'antácuuna.” Ayaa pu huataujmua'a aijna ticin: “Efata.”)

³⁵Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajta'a aijna i Jesús, aj pu i ain huaruj i ti ti'iculi'ica'a. Pu'uri xaa ajna huityanamuaara'a a'araa. Ajta, ari tya'anri'irajcaa. Capu che'e ca'achira'aca'a i nyanuraara'an.

³⁶Ajta Jesús raata'ijmijri'i ti cai a'ati huata'ixaate'en. Ma majta, camu meyan huarij. A'achu ti caj ayan tihua'utaite'enche'e, ayaa mu che'eta caj tihua'ata'ixaate'enche'e i seica.

³⁷Mati'ij mi tyamua'a a'ij tya'utaseij i tyaite. Meyan ticin:

—Ri'i pu ti'ijri'ire aijna i Jesús nain cime'e. Ai pu hui raayi'iti ti tihua'uhuaate'en mej mi huityanamuaara'a mua'ara'ani, ajta mej mi tya'anri'iraj mua'ara'ani i maj cai tyá'anri'ire. —Yaa mu tyu'utaxajta'a.

Jesús pu tihua'umí aime i maj muaacua vi'ira ará'axcaa

(Mt. 15:32-39)

8 Ti'ij auj aun a'utyavaaca'a aujna Galileeya i Jesús, eihua mu tyaite tyujsaj. Camu ti'tij tichaica'a maj raacua'ani. Ti'iqui ain Jesús hua'utajee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

²Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaanxaamiste'e amime jemi mi tyaite, a'ini pu'uri hueica xicaj tyaume maj á'ujhua'an nyaa jamuan. Camu majta ti'tij ticha'i maj raacua'ani.

³Seica mu imi cura'acijxi. Aij pu cin ti pua'a nyahua'ure'itixi'in i ruhe macai xi tyu'ucuá'an, camu tya'utaviicue'ira i juye japua.

⁴Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i, ticin:

—¿A'ini ti'iri'iri pej tihua'umín ayajna a'u ti cai a'ati e'eché? —Ayaa mu tiraataihua'uri'i.

⁵Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin: —¿A'achuni pua'amuaca sai'ipi'isin i pan?

Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin: —Arahua'apuaca. —Yaa mu tiraata'ixaa aime.

⁶Aj pu i raataijta'a maj a'ujrá'sen i tyaite a chuaata'a. Ti'iqui ra'antyi'ipi'i i pan ute'e aijna i Jesús. Aj pu i ri'i tiraata'a i Dioj jemi, ajta ra'antitaaraxi. Aij pu i hua'ura'ipi'i i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Majta main, aime mu hua'ura'ipi'i i tyaite. ⁷Majta mu hue'ité hua'apuaca tichaica'a. Ajta pu raatyahuau i Dioj jemi. Ti'iqui hua'utaj maj hua'ura'ujtaare'en.

⁸Naijmi'i mu tyu'ucuaa. Majta tyamua'a tityáaju'uxai. Ajta ava'aturaa i pan ti ra'antitaaraxi. Siciri mu jetze ra'ava'istya'axi aijna ti ava'aturaa. Arahua'apua sici pu tya'aará'a.

⁹Majta main i tyaite i mej tyu'ucuaa, mua'ara'asica'a cumu muaacua vi'ira'a. Aj pu i ain Jesús hua'are'itixi i tyaite.

10 Ti'iqui atyajraa baarcu jetze, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi a'ucij. Au mu a'ará'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Dalmanuta.

Aime i fariseo mu rájhuaviiri'i ti ain Jesús tihua'utasejrate'en i maj cin a'ij tya'utasejra

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 Mati'ij mi fariseo a e'ire'enye, majta e'eyan a'utyajhuii mej ti'ira'ihuau'un majjna i Jesús. Maraatatése maj ca'anijra'a raata'an ti ij ain aia'rá'itzen. Maraatáhuaviiri'i ti hua'utasejrate'en i maj cin a'ij tya'utasejra maj nu'u mi cin raamua'aree aijna ti jetzen araujca'anye aijna i Jesús, ti pua'a aun a'uve'eme aijna jemi ti ute'e e'esejre'e ti ij ayan huarini. **12** Aj pu i ain cai che'e a'ij tya'anri'íraa a'araa. Ti'iqui ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—¿A'ini een cin manhuavii aime i tyaitejra'a nyej ti'iti hua'utasejrate'en i maj cin raamua'aree a'u ti e'ema'acan i nyaj cin ti'imijhuaca?

Ajta ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ayaa nu xaa nya'u

tyaja'amue'ixaate'e muejmi, canu ti'itij amuaatasejrate'esin.

13 Aj pu i huaja'uhua'axi i tyaite.

Ti'iqui ajtahua'a atyajraa i baarcu jetze. Aj mu mi a'ucij utavan pujme'en.

Cime'en hua'anyuuca i fariseo i maj cin hua'acuanamua i tyaite

(Mt. 16:5-12)

14 Majta main i maj á'ujhua'anya'a jamuan i Jesús, ai mu ya'uhua'axi mej ya'arai'ipi'in i pan maj raacua'ani. Seij mu'u caj tyu'isima'a aijna i baarcu jetze.

15 Aj pu i ayan tihua'utaj ticin:

—Xaanamuajri'i muan. Ri'i xu'u saijna cime'e i fariseo maj rajnajchi i pan jetze ti'ij huacu'usta, sejta saijna cime'e maj majta rajnajchi i mej Herodes jamuan á'ujhua'anya'a.

16 Mati'ij mi a'utyajhuii mej ti'ityurixaate'en i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Meyan ticin:

—Yaa pu aijna cin tyu'utaxajtaca'a a'ini catu pan ticha'i.

17 Aj pu i raamua'areeri'i a'ij mej ye'i ti'ixajtaca. Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin seyan ti'ixa yee sajcái pan ticha'i? ¿Ni tzaa sacai xi yau'eite, ca'in sacai xi tihuáuritejte? ¿Ni cai ti'iti a'amua jetze tasiseiri? **18** ¿Ni tzaa sacai ti'iseij, ca'in sacai ti'inamua? ¿Ni sacai ramua'aree? **19** ¿A'achuni pua'an siciri ava'aturaa i pan ti tya'avá'aturaa nyati'ij hua'ura'ipi'i i maj anxi vi'ira'a a'asica'a i tyaite aijna cime'e ti anxivi a'asica'a i pan? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Tamuaamuata'a japuan hua'apua pu ava'aturaa.

20 Aj pu i ain Jesús, ayan ajtahua'a tihua'uta'ihua'uri'i ticin:

—Ajta, ¿a'achuni pua'an siciri setya'avai'istya'axi saijna cime'e i ti tya'avá'aturaa i ta'arahua'apua ti ará'axcaa nyati'ij tihua'umi i maj muacua vi'ira'a ará'axcaa?

Aj mu mi meyan tityaatanyú ticin:

—Arahua'apua siciri.

21 Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ticin:

—¿Ni tzaa sacai xi yau'eite muan?

Jesús pu tiraahuaa seij ti aracuuni'icaa aujna u Betsaida

22 Mati'ijta mi maun a'ará'a ajna a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Betsaida. Mati'ij mi seij e'ire'enyeyjte ti aracuuni'icaa. Aj mu mi rájhuaviiri'i aijna i Jesús ti ra'ajtamua're'en. **23** Ti'iqui ain Jesús rajví'i muajca'ara'ara'an jetze aijna i ti aracun. Ya'uvi'iti pua'aque imi aujna a'u ti a'achajta'a. Ai pu ruijqe'e ra'aramejraxi a ji'isaara'an jetze. Ajta

ra'ava'amuarej. Ti'iqui raataihua'uri'i ticin:

—¿Ni hui peri ma únyee?

²⁴Aj pu i ain i ti aracun, antányeerejye'ica, ayan ticin:

—Ahuii, tyetyaca nu seij. Cu xuee ciye mana'a pueen. Maj mu á'ujhua'an. — Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i ti aracun.

²⁵Ajta ain Jesús, ajtahua'a pu

ra'araamuare a ji'isaara'an jetze

i ti aracun. Ajtahua'a pu ri'i metyaunyeeraca'a. Pu'uri xaa ajna icu huaruj. Najimi'i pu ti'iseijra'aca'a tyamua'a naa. ²⁶Aj pu i ain Jesús raataijtaca'a aijna ti aracuuni'icaa ti nu'u a'ura'ani i ruche. Ajta ayan tiraata'ixaa ticin:

—Capej utyaru'iipiche'en u chajta'a. Ni capaj pajta a'ati ixaatya'a eijna cime'e a'ij nyaj timuaahuaa.

Pedro pu raataxajtaca'a ti nu'u Jesús ain pueen i ti Dioj an ya'ujye'ijtza i ipuari japua

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷Ti'ij ayan tyuju'urij, aj pu'i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a, au mu a'arar'a a'u ti a'uchajta'atajme, ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cesarea de Filipo. Juye jetze mu auju'ucaa. Ti'ij i ayan tihua'utaihua'uri'i aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—¿A'iqui meti'ixa i tyaite yee a'ataani nyaj pirici inyaa?

²⁸Aj mu mi meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Seica mu meyan ti'ixa ticin muua paj pain pirici aijna i Juan ti hua'amua'i'ihuaca'a, majta seica meyan ticin paj ain pirici i Elías. Majta seica, meyan ti'ixa ticin paj nu'u ain pijl'irici saij i ti ti'ityejee i Dioj jemi. —Yaa mu tiraata'ixaa.

²⁹Ti'ijta'i ain ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—Ari muan, ¿a'ini tyajamua'amitejte'e a'ataani nyaj pueen inyaa?

Ti'iqui ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro, ticin:

—Muaa paj ain pijl'irici aijna i mej meyan ratamua'amua ticin i Ciriistu'u, i ti Dioj an ya'ujye'ijtzaa i ipuari japua. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro.

Jesús pu raataxajtaca'a ti nu'u huami'ini

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³⁰Aj pu i ain hua'uta'ijmijri'i maj cai a'ati ixaatya'a. ³¹Ti'iqui a'utyejche ti tihua'umua'aten. Aya pu tihua'uta'ixaa ti ain rusaij, i ti ajta tyaata'a jetze airaanye, ai pu nu'u eihua rajpueitzi a'ame. Ajta ti nu'u ayan ruxe'eva'a a'ame maj cai raxe'eva'a mua'aju'un i maj Israel jetze ajtyama'acan, majta i maj va'acan cin títyatati u teyujta'a, majta aime i mej te'eyu'uxaca. Najimi'i mu nu'u cai raxe'eva'a mua'aju'un. Ajta ayan tihua'uta'ixaa maj nu'u raaje'icatan. Ti'ij nu'u huami'in, aj pu ijta'i huatarujsin hueica xicajra'a tzajta'a.

³²Tyamua'a pu tihue'ixaa a'ahuaritaacan cime'e. Ajta ain i Pedro, ai pu ra'iraavi'iti ayée. Aj pu'i tiraatixaatya'ajraa ti nu'u cai ayan ti'itaura'acare'en.

³³Ma ajta ain Jesús, ai pu ruhuarita'a a'achaacajraa. Hua'useirajraa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Aj pu i ain i Pedro titya'axi. Ayan ticin:

—Aricu. Ajtára'a inyeetzi jemi, mi pej peyan ti'ixaxa'a tij aijna i tiyaaru'u. Muua paj cai peyan ti'imua'atze a'ij tij ti'ijxe'eve'e i Dioj silu a'ij mej ti'ijxe'eve'e i tyaite.

³⁴Ti'iqui Jesús hua'utajee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ajta i tyaite. Aya pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti nyajamuan á'ucha'acanye'en, aya pu ruxe'eve'e ti cai che'e ayan rijca a'ij ti rusaij ti'ijxe'eve'e. Ma ajta, ti pua'a a'ati á'ucha'acanye'en nyajamuan, aya

pu ruxe'eve'e ti rajpueitzi a'ara'ani ruxé'evi'ira'a cime'e. Ajta ti pua'a ain huami'ini, capu a'ij i'irini.

³⁵Ayaa nu tyajamuataa'ixaate'esin. Ti pua'a a'ati tyu'utesi'ira'a ti cai huami'ini, auche'e pu mi'ini aijna i a'ati. Aij pu á'ujisin i ruxajnyu'uca ti auj ruuri. Ma ajta, ti pua'a a'ati huami'ini aijna cime'e ti á'ucha'acanye'en nyeetzi jamuan, na'ari aijna cime'e i nyuucara'ara'an i Dioj, ai pu ajtahua'a huatarujsin. Ajtahua'a pu ratyauni i ruxajnyu'uca ti auj ruuri.

³⁶Ajta, ti pua'a a'ati tyu'umue'itin najimi'i tij na'a ti iyan ti'iseijre'e chaanaca japua, ¿a'iqui tiraatyava'iri aijna ti raamue'iti ti pua'a ain ya'uraini i ruxajnyu'uca ti auj ruuri? Capu ti'iti a'ij tiraatyava'iri, ¿ni cai? ³⁷¿Ni cai a'ij ti'iri'iri ti huajnanai i ruxajnyu'uca ti ari ya'urai aijna cime'e i ti ti'ijchaica'a? Capu a'atzu a'ij ti'iri'iri, icu.

³⁸Ayaa nu nyajta tyaja'amue'ixaate'e. Aijna i tyaitejra'a, eihua mu autyajturaa i Dioj jemi. Ayaa mu e'en i Dioj jemi matij aime i mej ti'ixana'acira'a jiita'a jamuan. Ti pua'a seti'itevi'ira'a saijna cime'e mej ramua'aree i tyaite sej nyajamuan á'ujhua'an, na'ari mej ramua'aree ti a'amuaranajchi i nyenyuuca, ti pua'a seyan ti'itevi'ira'a hua'a jemi, aj nu nyajta inyaa i nyej nyajta tyaata'a jetze a'iraanye, nyaa nu neyan che'eta nyana'a ti'itevi'ira'a na'ame muevo'jmi jemi. Neti'itevi'ira'a nu na'ame muevo'jmi jemi ajna xicajra'a jetze nyati'ij nyajtahua'a yatanyén iyan chaanaca japua. Va'acan nu cin ti'ityavaa na'ame jemin i Dioj ti niya'upua ajna nyati'ij yatanyen hua'a jamuan i mej ti'ivaire'e tajapua i Dioj jemi.

Ti'ij Jesús saique huataujseijrataca'a hua'a jemi i maj hueica

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

9 Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Ayej xaa nya'u ti'ayajna, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Seica i mej ya

huatyáuu ayajna, ai mu cai xi cui'ini hasta mana'a cai anacai raaseij ti'ij yatanyen i Dioj ti'ij tyu'utajta iyan chaanaca japua i rumuare'eri'ira'a cime'e.

²Tyauma'acaa a'achu cumu ará'jsevi xicaj, aj pu'i ain Jesús an a'ujnyéj jiri japua. Aimej pu a'uví'iti aijna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i saij, aijna i Juan.

Ajta e'eyan saique huajruu aijna, a mu a'unyéjnye'eric'a'a. ³Tatzavi'in pu cin seijra'acaa aijna i Jesús. Tyamua'a pu tyu'utyacueinaraca'a i ciixura'ara'an. Yaa pu eenya'a seijra'acaa tij seeri.

Iyan chaanaca japua capu ma'a a'ati ti raayi'iti ti ciixuri tyu'uja'usin ti'ij ayan ti'ijcueinavi'i a'ara'ani. ⁴Majta aime huaseij aijna i Elías ti ajmi'i ti'ixajtacara'a i Dioj jetze ma'acan, majta maijna i Moisés tyaacan. Ai mu ti'ixajtacaa maijna jamuan i Jesús.

⁵Aj pu i ain Pedro, ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús. Ayan ticin:

—Maestru. Xa'api'in pu naa tyaj ya huatyáuu teyajna. Tiche'e hueicaca huataahua inaamua. Saij ti mueetzi huaci'iti, ajta seij aijna i Moisés, ajta i saij aijna i Elías. —Yaa pu tyu'utaxajtacaa aijna i Pedro.

⁶A'ini aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a i Jesús metyu'utatzin huapi'i. Ajta ain Pedro, capu ra'amitejtya'acaa a'ij ti ye'i tyu'utaxaj. ⁷Ti'iqui jaitiri a'acávi'irixi hua'a japua. Hua'a tzajta'a pu rájrupi. Aj mu mi raanamuajri'i ti a'ati ayan tyu'utaxajtacaa, ticin:

—Ai pu niyauj pirici i nyej rachu'eve'e. Xaanamuajri'i saijna. —Ayaa pu tyu'utánamuajre.

⁸Mati'ij muananyéerajraa nain japua, capu che'e a'a a'atijca'a. Ai pu'u a'utyavaaca'a hua'a jamuan aijna i Jesús. Aj mu mi a'ucij.

⁹Mati'ij e'iicaju'uca, ai pu tihuéjca aijna cime'e maj cai a'ati ixaaty'a'a a'ij mej tyu'useij, a'ini seica mu nu'u

raaje'icatan aijna ti ajta tyaata'a jetze ajtyama'acan. Ti'ij nu'u huami'in, aj pu nu'u ijta'i huatarujsin. Aj pu nu'u i huatari'iristari maj raataxaj.

¹⁰Aij mu cin, aviitzi cin tí'ixajtaca a'ij mej tyu'useij. Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a a'ij ti huataujmua'a eijna ti cin ayan yee ti'ijtahua'a nu'u huatarun i ti mi'ini. ¹¹Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i i Jesús ticin:

—Aime i mej te'eyu'uxaca, ¿a'ini een cin meyan tí'ixaxa'a ti anacai ya uve'enejsin aijna i Elías?

¹²Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Aijna Elías anacai pu ain ye uve'enejsin. Ai pu nain tí'ijajcuare'en. Nyajta inyaa, niche'e a'atzu tyajamuaataihua'u. ¿A'ini tya'axa i yu'uxari jetze aijna cime'e i nyej nyajta tyaata'a jetze a'iraanye? Ayaa pu tya'axa nyaj nu'u eihua rajpueitzi na'ame. Majta nu'u na'axaahuari'ira mua'aju'un.

¹³Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Pu'uri ye uve'enyé aijna i Elías. Pu'uri ayan tya'arauraste a'ij ti ye'i te'eyu'usi'ihuaca'a aijna yu'uxari jetze. Seica mu meyan a'ij pua'a raaruuren a'ij mej ye'i tí'ijxe'eve'e. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Ajta á'uraa aime jamuan, aijna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta aijna i Juan.

Jesús pu tiraahuaa i pa'ari'i ti tiyaaru'u tzajta'an seijra'acaa

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Mati'ij u e'ire'enyé a'u ma e'ij e'enyá'a i seica i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij mi hua'useij maj eihua e'etyujsaira'acaa i tyaite hua'a jamuan majna i seica. Aime mu majta huaseij i mej te'eyu'uxaca teyujta'a. Ai mu meyan tyu'urihua'uraca'a. Majta mu tin nínnyu'ucacuca'a. ¹⁵Majta main i tyaite, mati'ij raaseij aijna i Jesús, eihua mu huataujtyamua'ave. Mati'ij mi a'uruáachajraa jemin mej

mi raatataujte'en. ¹⁶Ti'iqui ain ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itajni cin setyu'urihua'u?

¹⁷Aj pu i saij ti a'utyavaaca'a hua'a tzajta'a, ai pu ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Maestru, yaa nu rave'evi'iti i niyauj, tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'e. Aijna i tiyaaru'u, ai pu cai rata'aca ti huatanyuuni, ¹⁸a'ini a'anaj ti na'a ti ain tiyaaru'u rájviivi'i, ajta aya'arajraini a chuaata'a. Ajta eihua aijjaamiscue'ira'a a'aye'i aijna i pa'ari'i. Ajta ancurá'ujci'imáa i rutamej cime'e. Ajta huatyacyaaxari nain japua i rutzajta'a. Nu'uri hua'utahuaviiri'i i maj mueetzi jamuan á'ujhua'an maj raatamuarite'en majna i tiyaaru'u. Ma majta main, camu raayi'itihua'a mua'araa. —Yaa pu tiraata'ixaa aijna i a'ati.

¹⁹Aj pu'i ayan tyu'utanyúu aijna i Jesús, ticin:

—¿Ni tzaa sacai raayi'iti muan? ¿Ni sacai xii tya'atzaahuate'e? ¿A'achuni pua'an ninye'ira'a ruxe'eve'e nyej a'amua cime'e huáviicue'ire'en sej si huáurityeje'te'en? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Aj pu i ayan tyu'utajta'a ticin:

—Ma sa'ave'evi'itichi mi pa'ari'i.

²⁰Aj mu mi aa ye'eve'evi'iti. Ajta ain i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa i pa'ari'i, ti'ij ain huaseij i Jesús, ai pu raatyaca'atzixi i pa'ari'i. Aj pu i aitave a chuaata'a. Ti'iqui pi tavaajtixi, áijjaamíxcue'ira'a.

²¹Aj pu i Jesús ayan tiraataihua'uri'i aijna i taatajra'an i pa'ari'i ticin:

—¿A'achuni ari a'atee ti ayan tí'ijruure?

Ajta ain taatajra'an ayan tyu'utanyúu ticin:

—Tij na'a ti pa'ari'istaca'a. ²²Ajta aijna i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa, eihua pu an ya'ujjipua taij tzajta'a, ajta a jaata'a tí'ij raaje'ica. Ti pua'a paraayi'itihua'an paj tiraahuaate'en,

tá'ancu'uvajxi'i, pajta taatavaire'en.
—Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna taatajra'an.

²³Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Naijmi'i pu ti'iri'iri jemin i ti tya'atzaahuat'e.

²⁴Aj pu i ain taatajra'an i pa'ari'i ayan ti'ihuaujyeinyaca'a ticin:

—Netya'atzaahuat'e inyaa. Naatavaire'e nyata'aj eitze'e tya'antzaahuat'en. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

²⁵Aj mu mi ajtyáxiiraca'a eihua i tyaite maruáachijmá'a. Ti'ij ain Jesús hua'useij, aj pu'i ra'ajtya'axi i tiyaaru'u ti pa'ari'i tzajta'a seijra'acaa. Ayan ticin:

—Muaa tiyaaru'u paj cai huiityajnamua, paj cai atányuue, ayaa nu ti'imue'ijte'e, paj raatatuani mi pa'ari'i. Capej che'e tzajta'an utyaru'iipiche'en.

²⁶Aj pu i huajijhuaca'a aijna i tiyaaru'u. Tyamua pu raatyaca'atzijxi aijna i pa'ari'i ca'anin cime'e. Aj pu'i huirajraa i tzajta'an. Ajta ain i pa'ari'i, aa pu'u qui auca'iti a'araa. Xuee ti cuj huami'i. Aij mu cin meyan ti'imua'atzijca'a i tyaite ti ayan nu'u huami'i. ²⁷Ma ajta'i cai capu. Jesús pu ra'ajví'i muajca'ara'ara'an jetze. Aj pu'i ra'ajjáj. Ti'iqui huatyeexaxi aijna i pa'ari'i. Aj mu mi a'ucíjxi naijmi'i.

²⁸Ti'iqui Jesús chi'ita utyajrupi, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi aviitzi cin tiraihuau'uri'i aijna i Jesús, meyan ticin:

—¿A'ini een cin tyacai raayi'itihua'a ta'araa tyej teyan raatamuarite'en aijna i tiyaaru'u ti tzajta'an seijra'acaa?

²⁹Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj seyan raatamuarite'en saijna i tiyaaru'ujra'a, ayaa pu tyú'ujxe'eve'e saj raatyajhuauni i Dioj jemi, sajta ru'itzi'iva'a.

Jesús pu ajtahua'a raataxajtaca'a ti nu'u huami'ini

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰⁻³¹Mati'ij mi a'ucij. Au mu a'ará'a ajna a'ahua'a u Galileeya. Ajta ain i Jesús, ai pu tihua'amua'atyahua'a aviitzi cime'e i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu aijna cin huarij a'ini capu raxe'eva'aca'a maj raamua'aree i tyaite a'u ti a'ij een. Ayaa pu tihue'ixaatyaca'a ti nu'u a'ati cime'en tyu'utatuire'esin aijna ti ajta tyaata'a jetze a'iráanye aime jemi i tyetyaca. Aj mu nu'u mi raajje'icatan. Aru hueica xicajra'a jetze pu huatarujsin, ruuri pu nu'u ajtahua'a a'ame.

³²Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, camu yau'eitaa mua'araa a'ij ti tihue'ixaatyaca'a. Majta ti'itziinya'acaa. Camu á'ujca'anyajca'a maj raatahuavii ti hua'uta'ixaate'en tyamua'a naa a'ahuauritaacan cime'e. Mati'ij mi a'ucij.

Cime'en i a'ati ti nu'u eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³Au mu a'ará'a a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Capernaum. Mati'ij mi chi'ita utyajrupi. Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itajni a'ij setyu'urihua'uraca'a ajna juye jetze?

³⁴Camu huatanyúu, a'ini meti'itevi'ira'aca'a aijna cime'e mej tyu'urihua'uraca'a majna cime'e ticin a'ataani eitze'e ruxe'eve'e aime. ³⁵Aj pu i a'ujyeijxi aijna i Jesús. Ti'iqui hua'utajee i maj tamuaamuata'a japan hua'apua ara'ase. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati ayan tira'aranajchi ti ain puényen'en ti eitze'e va'acan cin

ti'ityávaaca, ai pu ruxe'leve'e ti ain puéenyen ti eitze'e cileenya'acan cin ti'ityávaaca. Ruxe'leve'e ti hua'utyavaire'en najimi'lica i tyaite.

³⁶Aj pu i pa'ari'i auvi'iti. A e'ita'a ya'utara a'u mej e'ere'eti i seica. Aj pu i ra'ave'evii i múutze'en. Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

³⁷—Ti pua'a a'ati ra'ancure'evi'itin nyeetzi jetze ma'acan seij i pa'ari'i tij aijna, aijna tevijra'a ajta necha'ij inyeetzi. Ajta ain i tevijra'a, capu inyeetzi na'a ancure'evi'iti silu ajta pu ra'ancure'evi'iti i Dioj, i ti nyaja'utajitaca'a nyej yatanyén.

Cime'en aijna ti cai ta jemin nyuu, ai pu nu'u ajta tyejmi jetze ajtyama'acan
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸Ajta aijna i Juan, ai pu ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Maeestru, seij tu huaseij ti hua'amuaritya'acaa anyuucajtze'en cime'e i tiyaaru'u i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite. A'ini capu á'ucha'acanya'a tajamuan, aij tu cin raata'ijmijri'i ti cai ayan rijca. —Yaa pu tiraata'ixaa aijna i Juan.

³⁹Aj pu i ain Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu seyan ti'ira'ijmijra. Ti pua'a a'ati ayan rijca i maj cin a'ij tira'utaseijra, aijna i a'ati pu xaa á'ucha'acanya'a a'ame nyajamuan. Ajta ain, capu a'anaj a'ij pua'a ti'inyaxáata a'ame. ⁴⁰Ti pua'a aijna i a'ati cai tajemin nyuu, ai pu xaa tavaire'e ityejmi. ⁴¹Ayaa nu xaa nya'u tyaja'amue'ixaate'e, a'ati ti na'a, ti pua'a ain cij tajyamuaata'an i jaj saj huaye'en aijna cime'e saj nyajamuan á'ujhua'an, Dioj pu xaa tiraatanajchite'esin aijna i a'ati.

Cime'en i ti caj ai japua cájveti ti pua'a auutá'itzeen i Dioj jemi
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴²'Na'ari pua'a a'ati ti na'a, ti pua'a ain i a'ati a'ij pua'a tiru'utyériira

pa'ari'i ti cile'en, ti ajta na'atzaahuate'e inyeetzi tij aijna, eecan pu pueijtzi tichesin aijna i a'ati japua. Capu ayan rajpueitzi a'ame'enche'e aijna i a'ati ti pua'a anacai mu ra'acávi'ire'en i tetej sa'unijra'a ti ve'e, majta e'eyan ra'atyajraini a jaata'a.

⁴³'Mati'ij autyaturan i Dioj jemi, seica mu meyan rujetze tyu'ujpua'ajte'en. Ayaa nu ti'imue'ixaate'e, ti pua'a peyan jetzen tiru'ujpua'ajte'en i amujca'a pajjna cime'e i paj cin autyajturaa i Dioj jemi, ayaa paj huarini. Para'antiveijche i amujca'a, pej pi seij pana'a cin a'utyaturan i amujca'a ajna ti e'eseijre'e i Dioj, ajna paj a'aruuri pua'ame jemin. Na'ari pacai peyan huarini, hua'apuaca paj cin a'utyaruti i a'amujca'a ajna a'ahua'a a'u paj antipua'ari, a'u ti cai a'ari'iri ti ra'uje'lica i taj. ⁴⁴Au mu cai a'acui'ini i chu'inute i maj muaatyaci'isin. Capu ajta a'anaj á'amí'ive i taj.

⁴⁵⁻⁴⁶'Na'ari ti pua'a peyan mua'a jetze tiru'ujpua'ajte'en mua'ica pajjna cime'e i paj autyajturaa i Dioj jemi, ai pu ajta muaatyava'iri pej ra'ataveijche pamijna mua'ica. Eecan pu muaatyava'iri paj muaa a'utyaturan seij cime'e i ai'ica ajna ti e'eseijre'e i Dioj. Na'ari ti pua'a pacai peyan huarini, amá papu'u a'umej a'u ti Dioj an muajá'ujisin a'u ti a'ataa. Capu timuaatyava'iri paj hua'apuaca cin a'ume'en a'ujna a'u ti cai a'anaj ri'iri paj ra'uje'lica i taj, ajna a'u maj cai a'anaj a'acui'ini i chu'inute i maj muaatyaci'isin. Capu ajta a'anaj á'amí'ive i taj.

⁴⁷⁻⁴⁸'Na'ari ti pua'a muaa a jetze paru'ujpua'ajte'en mua'a ji'i pajjna cime'e i paj cin autyajturaa i Dioj jemi, aitátichi. Eecan pu timuaatyava'iri pej pi peyan a'utyarute seij cime'e mua'a ji'i ajna chajta'a a'u ti tie'lijta i Dioj. Ma ajta, capu ti'itij a'ij timuaatyava'iri

paj hua'apuaca áji'isijmá'a paun a'utyarute ti pua'a peyan eenye'en au pu muajá'ujisin aujna ti a'ataa, a'u maj cai a'anaj a'acui'ini i chu'inute maj muaatyaci'isin, ajta capu a'anaj á'ami'ive i tajj.

⁴⁹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Naimi'i xu rajpueijtzi xa'aju'un, muan mi sej nyajamuan á'ujhua'an sej si seyan titeetyaturan tyamua'a naa uraré'enyen i rutzajta'a. ⁵⁰Ayaa pu ti'ivaire'e aijna i unaj ti ti'iti tícacaren. Ma ajta, ti pua'a huatyáru'una aijna i unaj ti'ij rajxi'ini i ta'ancacá, a'ini auj ti'iri'iri ti'ij ajtahua'a ancacáa a'ara'ani. Capu che'e a'ij ti'iri'iri. Eijna i nyuucari i nyej á'amue'ixaate'e, ayaa pu che'eta ti'ivaire'e muejmi tzajta'a tij i unaj. Che'e ain amuajcacaren a'amua tzajta'a ti ij ri'i amuaaruuren. Ri'i xu'u titya'ujmuajtja i rutzajta'a. Ri'i xu'u sajta a'ahuajmua'aree rujiimua'a sana'a.

Cime'en i maj huataujtuaa i maj naimi'i á'ujhua'anya'a

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Jesús pu huiirajraa aujna u Capernaun. Ti'iqui aun a'ará'a aijna a'ahua'a Jerusalen. Ayuu pu pujme'en á'ucha'acanya'a ayun jetze i jatya'ana jetze i Jordán. Majtahua'a mu tyujsajj i tyaite a'u ti a'utyavaaca'a i Jesús. Ajta ai pu e'eyan a'utejche ti tihua'umua'aten a'ij ti ari ti'ijri'irajcaa. ²Aj mu mi seica e'ire'enyen. Fariseo mu pirici aime. Ai mu ti'litesa'acaa mej meyan ca'anijra'a raata'an ti ij aiirá'itzen aijna i Jesús. Aij mu cin meyan raataihua'uri'i ti pua'a nu'u ain ayan ti'lita'aca ti a'ati ma ruuraini i ru'ij. ³Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin: —¿Ti'litaani amuaataij aijna i Moisés tyaacan?

⁴Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu hui Moisés tyu'uta'a ti papee raatapijte'en i ti cin a'ati ma ruuraini i ru'ij. —Yaa mu tyu'utaxajta'a.

⁵Ti'iqui Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—A'ij xu pua'a tirajtyau i rutzajta'a. Moisés pu tyu'uta'a ti a'ati ma ruuraini i ru'ij. Ai pu xaa ayan papee raatapijte'en aru capu ayan tiraata'a ruxé'evil'ira'a cime'e. Ai pu'u een cin huarij aijna a'ini ayaa xu ti'ijxe'eva'acaa sana'a rujiimua'a. ⁶Ma ajta, ti'ij Dioj raatyataahuaca'a i chaanaca tyajapuan yen seijre'e, “ai pu nu'u aime huataahuaca'a i tyaata'a jamuan i jiita'a.” ⁷“Aij pu cin ain tyaata'a ma huaúhua'axijsin i ruvausimua'a. Ru'ij pu nu'u jamuan a'utyaváa a'ame. ⁸Mati'ij mi meyan eenya'a mua'aju'un i maj hua'apua, cumu sajj pu'u i tevi.” Camu che'e hua'apua, silu sajj pu'u. ⁹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Dioj pu ayan tiraaxajta'a ti sajj na'a i tevi. Aij pu cin, capu ayan tiraavijte'e sej seyan ma tihua'uhua'anan i ru'istyamua'a, papee sahua'utapiite'en i cinastyamua'ame'en. —Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

Ti'iqui á'uraa, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. ¹⁰Mati'ijtahua'a mi ch'ilita a'utyajrupi, majtahua'a mu meyan tiraataihua'uri'i aijna cime'e i papee ti cin a'ati ru'ij ma uuraini. ¹¹Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Ti pua'a a'ati ru'ij ma uuraini, ai pu ti'ixana'acire'en ti pua'a e'eyan seij ancure'evil'itin i jiita'a. Aij pu cin autyaturaasin jemin i ru'ij i ti ma rúujisin. ¹²Na'ari ti pua'a jiita'a rucin ma uuraini, ai pu ajta ti'ixana'acire'en ti pua'a ajta e'eyan seij antyaanaxca i tyaata'a. Ai pu ajta autyaturaasin jemin i rucin i ti ma rúujisin.

Jesús pu ri'i hua'utyajtuaa i ti'irii

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³Mati'ij mi ti'irii ayauvil'itiche i Jesús ti'ij hua'ajtamuaare'en. Aj mu mi main i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu hua'uta'ijmijri'i i ti'irii maj nu'u cai huaja'uve'evil'iticare'en. ¹⁴Ti'ij

Jesús hua'useji a'ij mej ye'i rijcaa, ai pu huatanyu'ucacaa'a. Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Miche'e yej huave'ere'enyetje'en mi ti'irii inyeetzi jemi. Matij mana'a pua'amua i maj á'ujca'ane ti Dioj tihua'utajte'en, naijmi'i mu meyan e'en matij i ti'irii. Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e. Caxu hue'ijmijra.

¹⁵Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Naa pu hua'ase mi ti'irii ti tihua'utajte'en i Dioj. Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti a'utyarute aujna a'u ti Dioj tie'ijta, ayaa pu ruxe'eve'e ti ayan che'eta na'a raxe'eva'a ti tiraatajte'en i Dioj tij seij pa'ari'i, mi ti yaa seijre'e. Na'ari cai, capu a'anaj a'utyaruti aujna aijna i a'ati.

¹⁶Aj pu i ain Jesús hua'ancure'evi'iti i ti'irii. Saxu'ijme'en pu ancaujtistyajxi i rujetze. Ajta hua'ava'amua'axi, aj pu'i raatyahuau i Dioj jemi ti'ij ain hua'uchain. Ti'iqui á'uraa aijna i Jesús.

Tyamuej ti chijyaani pu tyu'utaxajta'a jamuan i Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷Ti'ij Jesús ari huirama'aca, saij pu ave'ere'enyee, taichijma'a. Aj pu i titunutaca'a vejripuan i Jesús. Ti'iqui ayan tiraataihua'urii' ticin:

—Maeestru, nyaa nu ramua'aree pej ri'i ti'itevi. ¿Ti'itajni a'ij ruxe'eve'e ti ayan naaci'iti nyej ruuri na'ara'ani i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e mati'ij a'itaci'nye a chuaata'a i mej meri huacuii?

¹⁸Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin peyan ti'inyaxa yee nyaj ri'i ti'itevi? Saij pu'u seijre'e ti ri'i ti'itevi, ai pu ain pueen i Dioj.

¹⁹Muaa paj peri ru'umua'aree a'ij ti tyu'utajta'a i Dioj. Ayaa paj eenye'en: “Capaj ti'ixana'acira'a.” Ajtahua'a seij, ayan ticin: “Capej ti'ityacui'ica.” Ajtahua'a eijna ti ayan ticin: “Capej ti'inahua'a.” Ajta saij ti ayan ticin: “Capaj a'ati hue'itzi

cin ti'ixaatya'a.” Ajta ayan ticin: “Capaj a'ati tzajrajmua'a.” Ajta ayan ticin: “Para'atzaahuatya'a a'ataata, pajta a'anaana.” Ai pu ain pueen i ti raataijtaca'a i Dioj.

²⁰Aj pu ain a'ati ayan tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, cime'en i paj pauchan raataxajtaca'a, nain nu cin tya'aste i nyuucari nyatij nyana'a tyu'uvé'ese.

²¹Ti'ij raaseij, ri'i pu tya'utyaujmua'a i rutzajta'a aijna i Jesús. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti'iti pu auj mua'aturaate'e paj cai xi cin tya'ara'aste. Aricu. Nain tyu'utuá i pej ti'ijcha'i. Pata'aj hua'ura'ate'en i tumin i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Ti pua'a peyan huarini, eihua paj ra'ancura'asin aujna a'ahua'a u tajapua. Chijtyaani paj pueenya'a pua'ame aujna ti e'eseijre'e i Dioj. Ajta pata'aj mu a'arajra'ani pej pi nyetzi jamuan á'ucha'acanye'en.

²²Ti'ij raanamujri'i aijna i nyuucari, ti'ij i utyaavatzi i tzajta'an. Huataujxaamijte a'ini eihua pu ti'ijchaica'a. Ti'iqui á'uraa aijna i a'ati.

²³Aj pu i Jesús ruhuarita'a a'anyeerajraa. Ajta ayan tihua'uta'ixaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Tyamua'a pu tihua'amua'ere'iste'e maj a'utyarute aujna ti e'eseijre'e i Dioj i chijtyaani. —Yaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

²⁴Aj pu i utyaavatzi i hua'a tzajta'a aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a aijna cime'e a'ij ti tyu'utaxajta'a aijna i Jesús. Ajtahua'a ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Niyaujmua'a, tyamua'a pu tihua'amua'ere'iste'e i mej eihua ti'ijcha'i. Eihua pu hua'a jetze ruxe'eve'e i maj caj ti'ijcha'i. Aij pu cin muare'eri maj maun a'utyarute aujna ti e'eseijre'e i Dioj. ²⁵Capu xaa nya'u ayan muare'eri ti anajra'ani cameeyu'u ti'iti pi'ise'e jetze, tij i chijtyaani ti a'utyarute ajna ti e'eseijre'e i Dioj.

²⁶Mati'ij raanamuajri'i, eecan mu a'ij tira'utanamuajri'i. Aj mu mi ti'ityurihua'uri'i rujiimua'a. Meyan ticin:

—Ti pua'a ayan ti'ayajna, ¿ai ta'uj na'a ti'iri'iri ti a'ati aun a'utyaturan i Dioj jemi? —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

²⁷Ajtahua'a Jesús hua'usej. Ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aime jemi i tetyaca, capu xaa a'ij ti'iri'iri. Ma ajta, ai pu raayi'iti i Dioj. Nain cime'e pu jemin ti'iri'iri.

²⁸Aj pu i ain Pedro a'utyeché ti raata'ixaate'en. Ayan ticin:

—iTavastara'a, ma'acui xaa!, nain tu tyeri tyaja'urai i tyej tí'ijchaica'a tyej ti á'ujhua'anye'en a'a jamuan. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro.

²⁹⁻³⁰Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a a'ati ti'iti a'uraini inyeetzi jemi, na'ari jemin i nyuucari ti cin huaujajcuare'en i Dioj jemi, ti'iti ti na'a ti ya'uraini, ai pu mijmu eitze'e ancura'an ti'ij auj ruuri iyan chaanaca japua. Ti pua'a saij na'a i ti ya'urai, ayaa pu che'eta na'a ra'ancura'asin a'achu cumu anxite ti'iti ti a'ij, ti pua'a chil'i, na'ari a'atzimua' na'ari cu'utzimua' na'ari juutzimua'ame'en. Ajta ayan hua'ancure'evi'iti rutyaitestyamua'a, aime rutaata na'ari runaana nusu ru'ij, na'ari ruyaujmua'a. Ajta pu ra'ancura'asin i chuej maj japuan vaujse i tyaite. Nain pu tya'ancura'asin. Ajta rajpueitzi a'ame. Aru capu amin a'ij. Ti'ij ain a'utyarute aujna Dioj ti e'esejre'e, Dioj pu raata'asin ti ruuri a'ara'ani jemin tij na'a rusen cime'e.

³¹Ajta ayen ti cime'en yee:

—Mamui' i maj vivejme'en cin títyatátí ijii, ai mu cileenye'en cin títyatatyá'a mua'aju'un. Majta mui'iti i maj cileenye'en cin títyatátí ijii, ai mu vivejme'en cin títyatatyá'a mua'aju'un. Ayej xaa nya'u te'eme. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Jesús pu ajtahua'a raataxajtaca'a ti nu'u huami'ini

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³²Ti'iqui á'uraa i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. An mu a'ucíj a'ahua'a Jerusalén. Ajta ain i Jesús, ai pu anacai huama'acaa. Eihua mu rutyamua'ava'acaa i seica. Majta ti'itziinya'acaa i maj hua'a cujta'a huaju'uca'a. Ti'iqui ajtahua'a Jesús hua'utajee rujiime'e. Aj pu i autyejche ti tihua'uta'ixaate'en a'ij ti ti'itij raruuren. ³³Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Casi'i, xaanamuajri'i muan. Tu'uri a'uju'un anna Jerusalén. Saij pu tyu'utatuire'esin i nyacime'en, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye aimej jemi i mej tihue'ijte'e teyujta'a, ajta aimej jemi i mej te'eyu'uxaca. Ai mu tyu'uta'asin maj naaje'ica. Aj mu mi main tyu'utatuiire'esin aimej jemi i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

³⁴Mati'ij mi na'axaahuari'ira mua'aju'un, majta naatyavaaxi'in. Majta nyatyetzítzi'icalimuaxi'in i nyajetze. Majta naaje'icatan. Nyati'ij hui huami'ini, hueica xicaj tzajta'a nu nyajtahua'a a a'itamé hua'a tzajta'a i mi'ichite.

Ai mu raatyahuau a'ij mej ti'ijxe'eve'e aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan

(Mt. 20:20-28)

³⁵Aj mu mi ajtyáxiiraca'a Jesús jemi aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan. Ai mu main pueen yaujmua'ame'en aijna i Zebedeu. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Maestrú, ayaa tu ti'ijxe'eve'e pej peyan huarini a'ij tyej ye'i ti'imuaatahuaviira. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

³⁶Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini seti'ijxe'leve'e ney neyan huarini muejmi cime'e? —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

³⁷Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ahuii, ayaa tu ti'ijxe'leve'e ajna xicajra'a jetze pati'ij yatanyen pej titaataijte'en iyan chaanaca japua. Pata'aj taata'an tyej uhuáraasixi'in saij a'iriita'a, ajta saij autata'a. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

³⁸Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan, caxu ramua'aree a'ij sei ti'itij eenya'a huaahuau. ¿Ni seyan ra'aviicue'i saj rajpueitzi xa'ara'ani nyatij inyaa tirajpueitzi na'ame? ¿Na'ari sacai ra'aviicue'i i tyaite maj a'ij pua'a amuaaruuren muejmi matij majta a'ij pua'a ti'inyaruure inyeetzi? —Yaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

³⁹Aj mu mi meyan ticin:

—Níti'ijta' nya'u, ayaa tu tira'aviicue'iran.

Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Muan xu rajpueitzi xa'aju'un nyatij tirajpueitzi na'ame inyaa. Ajta, muejmi, a'ij mu pua'a amuaaruuren matij a'ij pua'a ti'inyaruuren inyeetzi. ⁴⁰Ma ajta, canu nyaijna cin antinmua'aree nyaj amuaata'an saj uhuáraasixi'in saij nya'iriita'a, ajta saij nyauutata'a. Aime pu'u ci'iti i maj ayan huaajxa'api'intari'iri'i.

⁴¹Mati'ij mi raamua'areeri'i i seica i maj tamuaamuata'a maj ara'ase a'ij mej ye'i tyu'utaxajtaca'a aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan. Aj mu mi tininyu'ucacuca'a aime jemi i maj hua'apua. ⁴²Aj pu i Jesús hua'utajee najmi'ica. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Xu'uri ramua'aree, muan, a'ij mej ye'i rici i mej ti'tila'ijte'e nain chuejra'a japua. Ca'anin mu cin tihue'ijte'e i tyaite. Aime i mej vivéjme'e cin títyatati, ai mu hue'ijte'e a'ij mej ye'i huarini i seica. ⁴³Ma ajta, capu ayan te'eme

muejmi jemi. Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti va'acan cin ti'ityavaa a'ara'ani, ayaa pu tyu'ujxe'leve'e ti ain cileenya'a cin ti'ityavaa a'ara'ani. ⁴⁴Ajta ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti ain pueenye'en i ti eitze'le ruxe'leve'e, ayaa pu tyu'ujxe'leve'e ti ain hua'utyavaire'en najmi'ica i seica.

⁴⁵Ayej che'eta na'a ti'en inyeetzi jemi, inyaa i nyajta i tyaata'a jetze airaanye. Canu nyaijna cin ya'uve'enyé mej mi naatyavaire'en inyeetzi, silu nyata'aj hua'utyavaire'en mui'icaca i tyaite. Ayaa nu xaa een cin ya'uve'enyé nyexe'evi'ira'a cime'e nyata'aj hua'a japua huanyuuni, nyaijna cime'e nyaj huami'ini hua'a jetze ma'acan. Nyetiraatanajchite'en i Dioj ti cin ain hua'ajijve'e i maj cin áapua'aren i tyaite.

Jesús pu tiraahuua aijna i Bartimeo ti aracuuni'icaa

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶Mati'ij mi maun a'ará'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuua ticin Jericó. Mati'ij mi huiiraaci maujna. Pu'uri huirama'aca aijna i Jesús, majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, majta mui'iti i tyaite. Au pu saij a'ityacati vejl'i'i juye jetze. Ayaa pu antyahuuaaca'a ticin Bartimeo. Yaujra'an pu puéenya'a aijna i Timeo. Ajta aracuuni'icaa aijna i Bartimeo. Aij pu limujna hua'ahuaviiraca'a.

⁴⁷Ti'ij i hua'unamuajri'i maj avejli'i a'ava'aju'ucaa. Cime'en pu'u hua'unamuajri'i, ti'iqui ain ta'aracun autyejche ti huajijhua. Ayan ticin:

—Jesús, mi pej i'ihuaacixa'ara'an aijna i tajtuhuan tyaacan i David, na'ancu'uvajxi'i inyeetzi. —Ayaa pu tiraatajee.

⁴⁸Majta main i tyaite, tyamua'a mu tira'ajtya'axi. Maraata'íjmi'iri'i ti'ij cai ayan ti'ijijhua. Ajta ain, eitze'le pu ca'anin cin huajijhuaca'a, ayan ticin: —Mí pej i'ihuaacixa'ara'an aijna i David tyaacan, na'ancu'uvajxi'i inyeetzi.

⁴⁹Aj pu i Jesús a'utyeechaxi. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu, sa'utájee.

Aj mu mi ya'utajée. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Huatya'aca'anye i a'a tzajta'a.

Ajchesi. Ai pu muachu'eve'e i Jesús. — Yaa mu tiraata'ixaa.

⁵⁰Aj pu i ain airaujchuir'i i ruciixu ca'anin cime'e. Ti'iqui ájtzucu. Aj pu i e'lire'nye i Jesús jemi. ⁵¹Aj pu i ain Jesús ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini peti'ijxe'eve'e nyej ti'titi a'ij huáruuren mueetzi jemi?

Ti'iqui ayan tiraata'ixaa aijna i ti aracun ticin:

—Maeestru, ayaa nu ti'ijxe'eve'e nyaj atányeeri.

⁵²Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pu'uri paja'ura'ani muua.

Petya'atzaahuate'e nyaj inyaa timuaahuaate'en. Aij paj cin peri huaruj.

Cime'en pu'u ayan tiraata'ixaa i Jesús, aijna i ti aracun, aj pu i atanyeeraca'a. Ti'iqui, ai pu Jesús jamuan á'ucha'acanya'a a'araa, a'u ti na'a ti huay'eicaa.

Jesús pu aun a'utyajrupi u Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Mati'ij meri vejl'i'anna antyenyéesima'acaa u Jerusalén, au mu a'atanyéj a'u ti chajta'atajme ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Betfagé, ajta Betania. Au pu a'achajta'a jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. Ti'iqui Jesús hua'apuaca huataityaca'a. ²Ayan ticin:

—Sericu, sata'aj saun a'atanyén ajna vejl'i' chajta'a ti e'esejire'e. Ti pua'a seri ara'asti, au xu puuru'u e'etyauni ti cai xi a'anaj a'ati japuan ava'aca. Au pu a'ijtápi'ihuá a'ame. Sata'aj rá'ijxijta, sajta mu ya'arájan. ³Ti pua'a a'ati

ayan tyajamuaataihua'u yee: “¿A'ini een cin sara'ixijta mi puuru'u?”, ayaa xu tiraata'ixaate'en yee: “Ai pu ra'ucupadu i tavastara'a”, sajta seyan tiraata'ixaate'en yee: “Sajtahua'a xu ca'anacan saraatauire'esin i ti rácii.”

⁴Mati'ij mi u á'uju'un. A mu pua'aque caaye jetze yá'utyau maijna i puuru'u. Au pu a'ijtapi'ihuaca'a pueerta jetze. Mati'ij mi ra'ijxijtaca'a.

⁵Seica mu maun a'utyáuuca'a aujna. Ai mu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itajni a'ij saruure? ¿A'ini een cin sara'ixijta mi puuru'u?

⁶Ayaa mu tihua'uta'ixaa a'ij ti ye'i Jesús tihua'uta'ixaa. Majta main i seica, ai mu hua'uta'a maj ra'anján. ⁷Mati'ij mi ya'ujáj i Jesús jemi aijna i puuru'u. Mara'ityé'itarite ruciixu cime'e. Ti'iqui ave'eyei'xi i Jesús i puuru'u japua.

⁸Majta main i tyaite, eihua mu ciixuri te'epítiraa juye jetze. Majta seica pi'ista te'entivéichixi'i, aij mu majta a'apítiraa ajna juye jetze.

⁹Majta main maj anáatyá'a muaju'ucaa, ai mu autyajhuii mej huajijhua, majta main i maj huaju'ucaa' cujta'an aijna i Jesús. Yaa mu ti'ijjhuaca'a ticin:

—Pu'uri i'i xa'api'in. Che'e Dioj raave'esi aijna ti yeve'eme nyuucajtze'en i tavastara'a. ¹⁰Pu'uri i'i xa'api'in. Che'e Dioj raave'esi tyamua'a naa, aijna ti a yeve'eme ti'ij tyu'utaijta tij ajmi'i tyu'utaijtaca'a i tahuacixi'a, aijna i David tyaacan. Ajta hui main i maj ti'ivaire'e u tajapua, miche'e meyan tiraataxaj yee tyamua'a pu i'ixa'api'in. —Yaa mu mi tyu'utaxajtaca'a, aujna caaye jetze.

¹¹Ti'ij i Jesús utyajrupi anna Jerusalén. Ajta e'eyan a'utyajrupi aujna teyujta'a. Ti'ij tyu'useij nainjapua, ti'iqui á'uraa, majta i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Pu'uri tyechuiixarijma'aca, mati'ij mi maun a'ará'a ajna Betania.

Jesús pu a'ij pua'a tiraatyajtuaa i huarej ti cai taca'a

(Mt. 21:18-19)

¹²Yaa ruijmua'a yee majta u a'araaci aujna Betania. Pu'uri i'icuataca'a ajna i Jesús. ¹³Ti'ij ii ain huarej pi'ista huasej ti a'imi a'atávaaca'a. Eihua pu tyaxamue'i. Ti'iqui u á'umej ti'ij raasej ti pua'a taca'a. Ma ajta'i cai, capu taca'aca. Ai pu'u, xamue'ira'an seijracaa a'ini capu ajna piti'irijcaa tij pua'a taaca. ¹⁴Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ajna i huarej, ticin:

—Capu che'e a'ati mu a'uve'ema'a a'ame ti raacua'ani mi a'ataca'i. —Yaa pu tiraata'ixaa.

Majta main i maj á'ujhua'anya'a i Jesús jamuan, aij mu raanajmuajri'i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a. Mati'ijta mi a'ucij.

Jesús pu raajajcuare i teyuu ti seijra'acaa

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵Aun mu a'ará'a anna Jerusalén. Ti'ijta'i ain Jesús a'utyajrupi aujna teyujta'a. Ajta autyejche ti hue'iramuarite'en i mej maun tya'utu'araca, ajta i mej maun tya'unanaave. Tyamua'a pu tyajhua'axixi i tihua'ameesa i mej tumin jetzen tihua'apuata'atiraca, ajta a'u maj cucui'ise a'atu'aracara'a. ¹⁶Ajta cai hua'uta'a ti a'ati ti'iti áutisime'en a e'ita'a teyujta'a.

¹⁷Ajta e'eyan tihua'amua'atyájraa, ayan ticin:

—¿Ni cai ayan te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti ayan tiraaxajtaca'a i Dioj ticin: “Aya pu nu'u tyaja'arajtyahuáa a'ame i chí'lira'an yee ticin chí'lí maj tzajta'an ri'i tirata'aca i Dioj i maj cura'aci'ica nain japua i chuej ti seijre'e”? Ma ajta, capu ajna cin ti'ivaire'e. Aya xu raaruu i chí'lí tij tyasta'a a'u maj a'iraati i nahua'ari. — Yaa pu tyu'utaxajtaca'a ajna i Jesús.

¹⁸Majta main i tyaite, najimi'i mu a'ij tira'utasej ajna cime'e a'ij ti ye'i tihua'amua'ate. Majta main i mej ti'ijta teyujta'a, majta aime i mej te'eyu'uxaca, ai mu raatzi'inya'aca'a mati'ij raanamuajri'i a'ij ti ye'i tihua'umuá'ate. Aj mu mi raahuu a'ij mej ye'i huarini mej mi raaje'ica maijna i Jesús. ¹⁹Ajta ain i Jesús, ti'ij huatyatica'araca'a, aj pu'i huirajraa aujna chajta'a, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

Huatyáahua ajna i huarej

(Mt. 21:20-22)

²⁰Yaa ruijmua'ate'e yee, ti'ij huatapua'araca'a, au mu a'uré'enyee a'uti a'atávaaca'a ajna i huarej. Pu'uri tyamua'a tí'ihuachica'a nainjapua, ajta téta'imi i runaana'a jetze huatyáahua. ²¹Ti'iqui ain i Pedro ra'utamua'areeri'i a'ij ti een cin huatyáahua. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ajna i Jesús ticin:

—Maestru, casi'i. Pu'uri tyamua'a ti'ihuachi mi huarej pej a'ij pua'a tiraatyajtuaa.

²²Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aya pu tyu'ujxe'eve'e sej ra'atzaahuatya'a i Dioj.

²³Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aya nu xaa nya'u tyaja'amue'ixaate'e. Ayej ti'ayajna. Ti pua'a a'ati tya'atzaahuatye'e i rutzajta'a ti ayan tya'ara'asti a'ij ti ain tira'amitejte'e, aya pu te'eme. Ti pua'a ajna i a'ati ayan tiraataijte'en ajna i jiri ticin: “Tichesi, atyaaruti ma jaata'a ajna a'ahua'a el mar”, aya pu'i rini ri'iri. Na'ari cai, ti pua'a utyaavatzin i tzajta'an ajna i mua'ariira'a ticin: “Ayej nya'ase capu a'ij ti'iri'iri”, capu ayen te'eme ti ayan huarini. ²⁴Aj nu cin, neyan tyaja'amue'ixaate'e. A'ij sej ye'i tiraatahuauco i Dioj jemi, ti pua'a seyan tya'atzaahuatya'a saj seyan ra'ancura'asin, aya pu te'eme, ti'iti saj a'ij tyu'utyahuusin. ²⁵Ajta, pati'ij

raatyajhuauni i Dioj jemi, ti pua'a a'ati autyaturan mueetzi jemi, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e pej tiraatauuni'i. Ti pua'a peyan huarini, ain i aya'upua ti aun e'eseijre'e u tajapua, ai pu timuaatauuni'ira mueetzi nain cime'e i paj cin autyajturaa i jemin. ²⁶Na'ari ti pua'a paj cai tiraatauuni'i i ti a jemin autyajturaa, capu ajta timuaatauuni'ira i Dioj i paj cin autyajturaa i jemin. — Yaa pu tyu'utaxajtaca'a ajjna i Jesús.

Mati'ij mi a'ucij.

Cime'en i ti cin antyujmua'aree ajjna i Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷Aj mu mi majtahua'a u Jerusalén a'uju'un. Aj pu i Jesús aun vejli'i a'ucha'acanya'aca'a teyujta'a mati'ij seica a e'ire'enye. Ai mu pueen i mej ti'ijta teyujta'a, majta i mej te'eyu'uxaca, majta seica vaujsi. ²⁸Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itajni cin peti'ityejvee pej pi peyan rici? ¿A'ataani ayan timuaataj pej pi peyan rijca?

²⁹Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyajta nu inyaa seij tyajamuaataihua'ura. Ti pua'a sanaata'ixaate'en seijna, aj nu ni amuaata'ixaate'esin ti'iti i nyaj cin ti'ityejvee nyej ni neyan rici.

³⁰¿A'ataani raata'a ajjna i Juan ti'ij hua'umuai'ihua i tyaite?, ¿ni Dioj, ca'ini mi tyetyaca? Xaatanyuuchi.

³¹Mati'ij mi a'utyahui maj rujiimua'a ti'ihuáurihua'ura. Meyan ticin:

—Ti pua'a teyan tiraata'ixaate'en yee: “Dioj ya'utaiityaca'a”, ayaa pu titaata'ixaate'esin yee: “¿A'ini een cin tyacai ra'atzaahuat'e a'ij ti tyu'utaxajtaca'a ajjna?” ³²Ma ajta, capu hui ri'iri tyej teyan tiraata'ixaate'en yee: “Tyetyaca mu ya'utaiityaca'a.”

Yaa mu tyu'utaxajtaca'a a'ime, a'ini mu'uri ramua'areeraca'a maj najimi'i

meyan ra'atzaahuatya'acaa ti ain i Juan ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Aj mu cin hua'atziinya'aca'a i tyaitye.

³³Aj mu mi cin meyan tiraata'ixaa majjna i Jesús ticin:

—Catu hui ramua'aree.

Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu nyajta nyáa

tyajamuaata'ixaate'esin i nyaj cin ti'ityejvee nyej ni neyan rici. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Cime'en i mej ti'imijhuaca, i maj majta a'ij pua'a huarij

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Ajta e'eyan autyejche i Jesús ti tihua'uta'ixaate'en seij cime'e i nyuucari. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—A'ati ti yee raahuii i uuva ciye'e.

Tyajcuá pu nu'u cin raará'ana. Aj pu i ti'iti huatyataahuaca'a ti cin raaja'ara'ape'en i uuva. Ajta ti'iti ájtaahuaca'a ajteevi'i, i maj japuan utyúu huéiixe'ere'en i mej ti'imijhuaca.

¹Ti'iqui ayan huarij, seica pu huatanyajte i chuej mej mi tiraanajchite'en cij caj. Aj pu i á'uraa ajjna i a'ati seica chuejra'a japua.

²Ti'ij nu'u ajna tyaja'ure'enye a'anaj maj pua'a raj'u'uraca ajjna i uuva, seij pu huataitaca'a ti i hua'utahuavii a'achu ti raci'icipua ajjna i a'ati.

³Majta main i mej ti'imijhuaca, ai mu yeehui rajvi'i ajjna ti tyu'utajiti'ire. Tyamua'a mu tiraatyáavajxi. Ayaa mu'u tiraataityaca'a. Camu ti'iti raata'a.

⁴Ajta ain ti a'ara'an pueen i chuej, ajtahua'a pu seij huataityaca'a. Majta mu main huatyatu'asixi tetej cime'e. Mati'ij mi tyamua'a tira'ava'atu'a i muura'an jetze. Majta tyamua'a a'ij pua'a tira'ajtya'axi. ⁵Ajtahua'a nu'u seij huataityaca'a. Majta mu amin tyamua'a tyu'ujé'ica. A'atzu ayéé tyauma'aca. Ajtahua'a seica huataityaca'a. Seica mu huatyaavajxi, majta seica huacuii. Ayaa mu hua'uruu a'ime i mej ti'imijhuaca.

⁶Auche'e pu yeehui saij turaaca'a. Yaujra'an nu'u aijna i a'ati. Eihua pu huapi'i raxe'eva'aca'a. Ayaa pu ti'imua'atzijca'a ayan ticin: "Ayej nya'ase yeehui mara'antzaahuat'e'sin, majjna." Ti'iqui ain huataityaca'a.

⁷Ma ajta, capu ayan te'irajraa. Ayaa mu ti'ihua'urixaa aime i mej ti'imijhuaca. Meyan ticin: "Ai pu ain pueen i ti nain ti'ijci'iti. Che'ere, tiche'e raaje'ica, ti'i tyejmi ta'aj a'ara'ani." Ayaa mu tyu'utaxajta'a. ⁸Aj mu mi rajvi'i aijna i yaujra'an. Mati'ij mi raaje'ica. Mati'iqui ru'irajrai a pua'aque aijna i maj raaje'ica. Yaa pu tihua'uruu. Antipua'araca'a icu.

⁹Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i eijna i nyuucarijra'a jetze ticin:

—¿A'ini tyajamua'amitejte'e? ¿A'ini ti'itij ruuren aijna i a'ati ti a'ara'an pueenya'a i uuva? Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ai pu mu a'uve'ema'a a'ame. Ti'iqui hua'acui'ini i mej ti'imijhuacara'a ajna. Ajta ain i chuej, ai pu seica huatapueijve'esin. Ayej xaa nya'u te'eme.

¹⁰¿Ni sacai a'anaj ra'ujijve i yu'uxari jetze seijna i nyuucari?, ti ayan aijna cin ra'axa:

Aijna i tetej i mej ayauhua'axi i mej chi'i ta'ahuaca,
ayaa pu te'irajraa ti ain puéenya'a
a'araa ti i'i esquineeru.

¹¹Ayaa pu raaruu i tavastara'a.
I ti eitze'e i'ixa'api'in, ri'i pu
tya'utyaavatz i tatzajta'a.

¹²Majta main i tyaite i mej ti'ijta u teyujta'a, majta i seica, a'ij pu pu'a' hua'uruu a'ij ti tyu'utaxajta'a aijna i Jesús ti ayan hua'a cime'en tyu'utaxajta'a aijna cime'e i nyuucari. Aj mu mi raatatése maj raatyeevi'i, mej mi ra'ityaan. Ma majta, camu meyan raaruu. Mahua'atziinya'acaa i tyaite. Aij mu cin raatátuaa. Mati'ij mi a'ucij.

Cime'en i maj huá'aji'liva'acaa
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³Mati'ij mi seica huataityaca'a mej mi tyu'uxáj jamuan aijna i Jesús.

Fariseo mu pirici, majta seica i mej jetzen ajtyama'acan aijna i Herodes. Ai mu raatatése maj ca'anijra'a raata'an ti'ij ain aiirá'itzen nyuucari cime'e ti tyu'utaxaj, mej mi raatyahu'e'ita.

¹⁴Mati'ij mi e'ire'enye, meyan tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, aij tu mua'aree pej tzaahuati'ira'a cime'e ti'ixaxa'a. Capu a jetze ruxe'eve'e a'ij mej ye'i ti'ixaxa'a i tyaite. Muaa paj cai titya'ajaahuat'e' silu ayaa paj ti'imua'ataa pua'aye'i tzaahuati'ira'a cime'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Tiche'e seij muaataihua'u. ¿Ni qui xa'api'in tyej tyu'unajchi a'ij ti ye'i ti'itajijve'e aijna ti ti'tai'ijte'e ti ayan antyahuaa ticin Cesar? ¿Ni qui tyetyu'unajchi ca'in tyacai? —Yaa mu tiraata'ixaa.

¹⁵Ma ajta, aijna i Jesús, ai pu ramua'areeraca'a maj cai huataujnyátacan cin t'ira'ihua'uraca'a. Aij pu cin ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini sej si seyan ti'inetese'e saj naateevi'i nyuucari cime'e? Seij mi tumin me senyaja'avá'ite'e. Niche'e ra'useij.

¹⁶Mati'ij mi ya'avai'ite. Ti'ij ra'useij, ti'iqui ayan tyu'utaxajta'a ticin:
—¿A'ataani nyeerima'ara'an a'aseijre'e? ¿A'ini antyahuaa i ti a'ayu'usi'?

Aj mu mi meyan tyu'utanyúu ticin:
—Aijna i ti ti'itajte'e, aijna ti ayan antyahuaa ticin Cesar.

¹⁷Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Ayaa xu saijna cin huarini. Saraata'an saijna ti ti'tajte'e ti'iti ti raci'icipua. Sajta seyan raata'an i Dioj ti'iti ti ajta ayan raci'icipua. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Majta main, tyamua'a mu titeetyaujtzahua majna cime'e a'ij ti ye'i tyu'utaxajta'a.

Cime'en ajna xicajra'a mej jetzen huatarún i mi'ichite
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸Mati'ij mi seica a e'ire'enye i mej meyan antya'aruu ticin Saduceo. Ai

mu meyan ti'ixaxa'a maj nu'u cai che'e huatarujsin i mej meri huacuii. Seij mu cin nyuucari tiraataihua'uri'i maijna i Jesús. ¹⁹Meyan ticin:

—Maeestru, ayaa pu tira'uyu'uxaca'a aijna i Moisés. Ti pua'a nu'u a'ati nyaiche, ti pua'a ai cai titi'irijmua'a huami'ini, ruxe'leve'e nu'u ti ihuaara'ara'an ra'ancure'evi'itin aijna ti ratyevi'itinya'a i ti huami'i. Ajta ayan ruxe'leve'e ti ain tiyuumua'a a'ara'ani aijna jetze ma'acan i ti huami'i.

²⁰Ayaa pu'u nu'u tyuju'urij.

Mua'aráhua'apua mu ara'asicaa aime i maj ru'ihuaamua'a. Ti'iqui ain ti vasta'a huatyenaichaca'a. Capuu xi titi'irijmua'a huami'i aijna ti i'ivasta'a. ²¹Ti'iqui ain ti ra'litya'asi, ai pu ra'ancure'evi'iti aijna ti ratyevi'itinya'a aijna ti huami'i. Ajta aijna juutzajra'an ajta pu huami'i. Capu ajta titi'irijmua'a a'araa. Ajtahua'a saij juutzajra'an ra'ancure'evi'iti aijna i jiita'a. Ayaa pu che'eta na'a huarij. Ajta pu huami'i. Capu ajta titi'irijmua'a a'araa.

²²Ayaa pu che'eta na'a tihua'uruu najimil'ica i maj aráhua'apua ara'asicaa i ru'ihuaamua'a. Capu a'ati titi'irijmua'a a'araa. Ti'ijta'i nu'u huami'i i jiita'a.

²³¿A'iqui te'eme matij'ij a'itaciñnye a'u maj a'ava'anami'i i mej huacuii? Najimil'i mu huacuii i maj ratyevi'itinya'a. ¿A'ataani ira'ara'an pueenya'a a'ame ajna xicajra'a jetze matij'ij huatarún?

²⁴Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan xu cai ramua'aree a'ij ti te'eyu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze. Sajta cai ramua'aree a'ij ti rici i Dioj i rumuare'eri'ira'a cime'e. Aij xu cin, muan setya'utaujxua eihua huapi'i.

²⁵Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e.

Matij'ij huatarun i maj huacuii, camu che'e nyeenya'iche mua'aju'un. Majta juuca, camu majta viiche mua'aju'un. Ayaa mu'u eenya'a mua'aju'un matij e'en i xaijnyu'ucari i mej ti'ivaiire'e aujna tajapua.

²⁶Aijna jetze i xicajra'a maj jetzen a'itaju'un i maj huacuii, ayaa nu a'atzu tyaja'amue'ixaate'e. ¿Ni sacai a'anaj ra'ujijve aijna yu'uxari jetze ti ra'uyu'uxaca'a aijna i Moisés tyaacan a'ij ti tya'axa i nyuucari ti'ij ain Moisés tu'upi huaseij ti vivéj, ti ajta tyataasima'a? Ai pu jetzen Dioj raatajé. Ayan ticin: “Nyaa nu nyauche'e hua'a Dioj pueen i maj a'amuaayaaxustyamua'a, aijna i Abraham, ajta aijna i Isaac, ajta aijna i Jacob.”

²⁷Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa pu tyu'utaxajtacaa i Dioj aimej cime'e i mej meri huacuii. Tihue'ixa cumu maj mauj ruuri. Ti pua'a macai che'e ruuricajche'e jemin i Dioj, capu hua'a Dioj a'ame'enche'e. —Ayaa pu Jesús tihua'uta'ixaa.

Cime'en i nyuucari i maj cin ti'ijta ti eitze'e ruxe'leve'e

(Mt. 22:34-40)

²⁸Saij pu ajta a'ará'a i ti te'eyu'uxaca yu'uxari jetze. Hua'unamuajri'i a'ij mej ye'i tyú'urixaatya'acaa. Ra'aranajchaca'a a'ij ti ye'i tyu'utaxajtacaa i Jesús. Aj pu i ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itaani nyuucarijra'a eitze'e ruxe'leve'e i ti raaxajtacaa aijna i Moisés tyaacan? —Yaa pu'u tyu'utaxajtacaa aijna ti te'eyu'uxaca i yu'uxari jetze.

²⁹Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu ain pueen i nyuucari ti eitze'e ruxe'leve'e cai maa seij i nyuucari. Ti ayan yee: “Xaanamuajri'i mi seij iyan huachaatiime aijna chuejra'a japua yu Israel. Aijna ti ta'livastara'a, i Dioj, ai pu saij na'a pueen. ³⁰Ayaa pu nu'u tyu'ujxe'leve'e paj ri'i tiraatyajtuaani a'atazajta'a i Dioj jemi, nain paj cin ri'i tiraatyajtuaani, a'axe'evi'ira'a cime'e, pajta a'amua'aríira'a cime'e, pajta nain i a'aca'aníjra'a, pajta i a'axaijnyu'uca

cime'e." Ai pu ain pueen i nyuucari ti eitze'e ruxe'leve'e. ³¹Ajta i nyuucari ti ra'itya'asi, ayej che'eta na'a tin een. Ai pu ain pirici ti cime'en raxa yee: "Pata'aj peyan che'eta pana'a ri'i tirajchaj i axa'aj tevi patij asajj." Capu maa nyuucari ti ayan eitze'e tyu'ujxe'leve'e cai eijna i nyuucari i ti ti'hua'apua.

³²Aj pu i ain i ti te'eyu'uxaca ayan tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, tyamua'a paj naa xa'api'in tiraataxajtaca'a. Ayej xaa nya'u ti'ayajna patij pauchan tiraataxajtaca'a. Sajj pu'u i Dioj. Camu maa mui'i. ³³Ajta pu ti'ivaire'e ti pua'a ri'i petiraatyájtuaani i Dioj jemi nain cime'e i a'atzajta'a, pajta i a'axe'evil'ira'a cime'e, pajta a'amua'aríira'a cime'e. Ayan che'eta na'a ti'ivaire'e paj ri'i tirajcha'i i axa'aj tevi patij asajj. Eihua pu hui ti'ivaire'e i Dioj jemi ti pua'a a'ati tya'ara'asten aijna cime'e i nyuucari ti ti'hua'apua. Eitze'e pu ti'ivaire'e i Dioj jemi eijna cai ti a'ati tya'ara'asten nain cime'e i muai'ivejri mej ti'ityacu'i'ica na'ari nain cime'e a'u mej huaja'ata'iraca i ya'amuaate.

³⁴Ti'ij Jesús raamua'areeri'i a'ij ti ye'i tyu'utanyúu aijna i ti te'eyu'uxaca, a'ij ti ain tyu'utaxajtaca'a ahuauritaacan cime'e, aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Papu'uri tímua'a a'aca'anye ti huatasejire'en i a'atzajta'a nain a'ij ti ti'ijxe'leve'e i Dioj. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

Aj pu xaa cai che'e a'ati a'ujca'anyaa a'araa ti ayan tiráihua'u.

¿A'ataani yaujra'an pueen i Ciriistu'u?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵Ajtahua'a pu a'utyajrupi i Jesús aujna teyujta'a. Tihua'uhuamuá'atye. Ayan ticin:

—Ayaa mu ti'ixaxa'a i mej te'eyu'uxaca ti ain i Ciriistu'u ti

nu'u ain pueen i huaacixa'ara'an aijna i David tyaacan. ³⁶Ma ajta, ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ca'anijra'a raata'a aijna i David tyaacan ti ayan tyu'utaxaj ticin:

Tavastara'a pu ayan tiraata'ixaa aijna i nyavastara'a ticin: "Antiyeijxi'i i ipuari japua, iya nya'iriita'a.

Pauche'e anticatii asta nyacai hua'utyamue'itin i maj muájchaire'e."

—Ayaa pu'u tyu'utaxajtaca'a aijna i David tyaacan. ³⁷Aijna i mej meyan ratamua'amua ticin Ciriistu'u, ai pu ain pueen ti avá'ujya'upuatya'aca'a i David tyaacan ayan ticin: "Nyavastara'a". Hua'apua pu cin raatámua'atzi David tyaacan aijna i Ciriistu'u. Aij nu cin neyan tyaja'amue'ihua'u, ¿a'iqui ti ayan hua'apuaca cin raatamuá'a aijna i David tyaacan? ¿A'iqui huataujmua'a ti ain Ciriistu'u ti jetzen a'iráanye aijna i David tyaacan, ayaa pu ajta tiji'ivastara'ara'an?

Majta main tyaite i maj raanamuajri'i, eihua mu a'utyáuuca'a. Hua'aranajchaca'a eihua a'ij ti ye'i tyu'utaxajtaca'a.

Jesús pu hua'a jetze tya'ujpuá'ajte aime i mej ti'imua'atacara'a i nyuucari i maj cin ti'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸Ajta Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ri'i xu'u aimej jemi i mej te'eyu'uxaca.

Hua'aránajchi maj ti'titéchajca i siicu'uri cime'e ti titi'ijme mej mi huataujsejirata mé eijre'e. Ajta hua'aránajchi maj hua'ajtzaahuati'ira'a i tyaite eihua mej mi main tyaite hua'utataujte'en a'u ti na'a caaye jetze. ³⁹Majta majjna i mej te'eyu'uxaca, mati'ij teyujta'a utyaru'lipiche'en, aj mu mi rahuauni a'u maj á'araarase i mej va'acan cin títyatátí. Na'ari ti pua'a meti'iyesty a'ahua'a ch'i'ita, ai mu rahuauni a'u ti ain a'ujcá'a i ti

tihua'amicua mej mi tyu'ucua'ani meesa japua a vejli'i jemin.

⁴⁰Ai mu hui majta tihua'ariliraca nain a'achu maj caj t'ijcha'i i maj antyujtsajitaraca'a i ucarijse. Ayaa mu maijna cin huarin, majta maun a'utyaru'ipiche'e u teyujta'a. Majta a'ateeren mej tényuusima'a mua'aju'un i Dioj jemi. Ayaa mu tyu'ujseijrata maj cai ti'iti a'ij huáruu ti a'ij pua'a een. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, eitze'e mu rajpueitzi mua'aju'un aime i mej te'eyu'uxaca cai maa a'ati. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Ti'iqui á'uraa.

Cime'en i ti raatamua'i'ivajtaca'a aijna i ucarij ti cai a'ij ti'ijviicue'iracaa
(Lc. 21:1-4)

⁴¹Ajtahua'a, Jesús pu aun a'utyavaaca'a teyujta'a, ajna vejli'i cajun jetze a'u maj tumin tzajta'an cajhua'anaa mua'aye'i. Jesús pu hua'aseijraca'a i tyaite maj ru'ucáhua'anaa i tumin i cajun jetze. Majta main chijtyaani maj mui'icaa, eihua mu tumin ucahua'anaa. ⁴²Mati'ij tumin ucahua'anaa, aj pu'i ucarij e'ire'enyen ti rusajtaca'a. Ti'iqui ain hua'apuaca ucahua'axi i tumin ti cij arastime.

⁴³Ti'ij raaseij i Jesús, ai pu hua'utajee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayej ti'ayajna. Eitze'e pu ti'ivaire'e i Dioj jemi a'achu ti caj tyu'uta'a amijna mi ucarij cai i maj caj nain tyu'uta'a i seica mi chijtyaani.

⁴⁴Amime chijtyaani, ai mu'u u'ucajhua'anaa i tumin ti huatá'itzee. Ma ajta amijna mi ucarij, ayaa pu caj eenya'a ti cai a'ij ti'ijviicue'i, nain pu caj tya'ucahua'axi tij na'a ti caj ti'ituava'aca'a.

Jesús pu tyu'utaxajtaca'a ti nu'u teyuu huatáuuni'ihua'a

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Mati'ij mi huiiraaci aujna teyujta'a. Pu'uri huirama'aca

aijna i Jesús, ti'iqui saij ti jamuan á'ucha'acanya'a ayan tiraata'ixaa ticin: —Maestru, casi'i. Huaseij. Tyamua'a pu ti'ivivejme mi tetej ti ticaitimee iijay jaxu'u jetze. Ajta mi chi'i, naa pu een.

²Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—Casi'i, muan. Xaaseij. Naijmi'i ti vivejma'a huavaatimee i chi'i, nain pu huatyauuni'ihua'a ti are'evee i chi'i. Capu che'e seira'a a'ame i jaxu'u jetze i tetej ti rujapua ticaitimee.

Cime'en i maj cin raamua'aree ti ari timua'a nain te'entipua'ari

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Mati'ij mi a'ucij. Aun mu a'ará'a ajna teyuu ti é'ijnyee jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. Ti'iqui a a'ujyeyixi aijna i Jesús, majta seica, aijna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i Andrés. Ai mu aviitzi cin meyan tirajhuaviiri'i ticin:

⁴—Pata'aj titaata'ixaate'en a'anaj ti ayan ti'irini. ¿Ti'itajni a'ij ti'iseijre'en ti'ij ajna pi tyaja'ure'enyen ti tya'ara'asten nain patij peri tyu'utaxajtaca'a?

⁵Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ri'i xu'u muan, ti'ij cai a'ati amuaacuanamuan. ⁶Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Mui'iti mu huataseijre'esin maj nyenyuuca cime'e ti'ixaata mua'aju'un. Meyan ticin: “Nyaa nu Ciriistu'u pueen.” Eihua mu hua'acuanamuan i tyaite.

⁷Ti' pua'a seri seyan tinamuaara maj nu'u nya'use'en a a'ahua'a, na'ari maj nu'u meri timua'a autyahuijsin mej nya'use'en, caxu ti'itziinya'a. Capu amin a'ij. Ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ayan tyaja'ure'enyen. Caxii pu ajna tyaja'ure'enyeyjsin ajna xicajra'a jetze ti jetzen tya'ara'asti nain cime'e.

⁸Ayaa pu te'eme. Seica mu tyaitejra'a, majta seica tyaitejra'a, ai

mu najimi'i huataujnya'usi'ite'esin. Majta i mej seica chuejra'a japua a'uchaatime, majta maj seij chuejra'a japua a'uchaatime, ai mu najimi'i huataujnya'usi'ite'esin. Ajta huataujca'atzijxi'isin i chuej pua'amuaque iyan chaanaca japua. Mui'iti mu majta huatatáju. Ai pu ain pueen i ta'anajca i maj cin rajpueitzi mua'aju'un.

⁹Sahua'uchain muan, a'ini majamuá'avi'itin hua'a jemi i mej ti'ijta. Majta teyujta'a mu amua'atyávajxi'isin. Majamuataajeevi sej si tyu'uxáj jamuan i tajtuhuan, sajta jamuan i rey. Majamuataajeevi majjna cime'e i nyenyuucajtze'e inyeetzi. Ayaa mu majjna cin rini, muan xu nyeetzi jetze ma'acan tihua'uta'ixaate'esin. ¹⁰Anacai, ai pu ruxe'eve'e sej tihua'uta'ixaate'en nainjapua i chuejra'a a'ij ti een cin Dioj tihua'utauuni'ira. Ayaa xu saijna cin huarin, aj pu xaa te'entipua'ari nain.

¹¹Ti pua'a seica maj amua'anvi'itin aimej jemi i mej ti'italijte'e, caxu seyan ti'imujca a'ij sej ye'i tihua'uta'ixaate'esin. Ayaa xu'u huarini ajna xicajra'a jetze. Aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu amuaata'asin a'ij sej ye'i tyu'utaxaj. Aij pu cin, a'ij ti tyajamuataamityejte'esin, aij xu'u hua'uta'ixaate'en. Ai pu ain pueen ti ti'ixa aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ¹²Ayaa pu ajta te'eme ajna xicajra'a jetze. Seica mu rujuutzimua'a á'avi'itin aime jemi i mej ti'ijta mej mi hua'ucui'ini. Ayaa mu che'eta mana'a hua'aruuren i ruja'atzimua. Majta seica ayan che'eta mana'a hua'aruuren i ruyaujmua'a. Majta main yaujmua'ame'en, ai mu hua'utyenya'usi'ite'esin i ruvaajsimua'a. Ai mu majta tyu'uta'asin mej seica hua'ucui'ini. ¹³Najimi'i i tyaite, muejmi jemi camu a'amua'eva'a mua'aju'un aijna cime'e saj inyeetzi jetze ajtyama'acan, ai mu naimi'i

amuajchaira'a mua'aju'un. Ajta ain i a'ati ti ayan tya'utaviicue'i asta cai huami'ini, Dioj pu ra'ancure'evi'iti ajna ti tyeje'ijta.

¹⁴Ajna xicajra'a jetze ti'tij xu seijran ti a'ij pua'a een, ti xana'avi'ire'e, ti tziini'ire'e. Au mu raatyechajtza a'u ti cai ayan tiraavijte'e. (Ai pu yau'eitaa a'ame ti ra'ajijve'en aijna jetze i yu'uxari.)

'Sati'ij raseijran, ayaa xu huarini. Aime i maj Judea huachaatime, miche'e main a'uc'ijxi'in ca'anacan a'u ti á'ujirime. ¹⁵Ti pua'a ajna xicajra'a jetze, a'ati an a'ujcatii i ruchi'i japua ta'ava'anami'i, che'e ain ca'anacan acajra'ani. Ajta cai ayan rijca, ti ti'tij huirá'avacare'en u ruchi'ita. ¹⁶Na'ari ti pua'a saij tyaja'amua'e'e i ruvi'ira'ata'a, che'e cai a'uré'eninyeica'an i ruche ti'ij ruciixu huiraapin.

¹⁷Cui'i xaa aime, i maj rajpueitzi mua'aju'un ajna xicajra'a jetze aime i juuca i maj a'utájucájme, majta aime i maj hua'atzi'ite i ruyaujmua'a. ¹⁸Muan xu seyan ti'ihuaviira i Dioj ti'ij cai ayan ajna tyaja'ure'enyen ti'ij huáseevi'in.

¹⁹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan te'eme ajna xicajra'a jetze. Eitze'e mu rajpueitzi mua'aju'un macai i mej meri rajpueitzi mua'araa ti yu e'ire'enye. Capu ajta che'e ayan tyaja'ure'enyejsin seij xicajra'a jetze tij ajna. ²⁰Ajta ti pua'a ain tavastara'a cai ain ayan raruuren ti'ij cai che'e ayan a'ateevi'in ti tyaume'en a'achu pua'an xicaj, capu a'ati ruuri a'ame'enche'e. Ma ajta, hua'a cime'en i tyaite ti Dioj ari hua'antihuau i jajcua imi, ai pu ari ayan raruure ti'ij cai che'e ayan a'ateevi'in.

²¹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ajna xicajra'a jetze, ayaa pu te'eme. A'ati pu ayan tyajamuata'ixaate'esin yee: "Casi'i, iiya pu e'ita'a een aijna i Ciriistu'u", na'ari saij ayan yee: "A'acui, aa pu e'ita'a een." Ti pua'a meyan tyajamuata'ixaate'en ajna

xicajra'a jetze, caxu ra'atzaahuatya'a.
²²Seica mu ya uve'enyajsin i mej
 ti'ihue'itaca. Meyan ticin: "Nyaa
 nu nyain pueen i Ciriistu'u." Majta
 seica meyan ticin: "Neti'ityejevve
 nyaajna cime'e nyuucajtze'en i
 Dioj." Ai mu ha'utasejrate'esin i
 tyaite a'ij mej ye'i ti'itij tyu'uyi'iti
 mej mi hua'ucuanamuan, ti pua'a
 huatari'iristare maj hua'ucuanamuan
 i tyaite ti Dioj ari hua'antihuau rusaij.
²³Aru, xaanamuajri'i tyamua'a naa.
 Caxu xaa nya'u yá'uhua'anan nyej
 anacai nyeri amue'ixaa nain cime'e.

**Ai pu ajtahua'a ya va'acányeysin
 ajina ti ajta jetzen airaanye i
 tyaata'a**

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴Ajta hui ajna xicajra'a jetze,
 ajna maj rajpueitzi mua'aju'un, capu
 che'e airáxiri i xicaj. Ajta i maxcira'i
 cime'e, capu che'e ajta huanyeeri'icij
 a'ame. ²⁵Majta i maj tatatzavi'i i
 tajapua, ai mu huataujca'atzijsin. Aj
 mu mi cávatzijxi'isin i xu'ura'ave aujna
 i tajapua. ²⁶Aj xu xaa si nyeseiran
 inyeetzi, i nyej nyajta jetzen airaanye
 i tyaata'a. Yá nu va'acányeysin
 jaitiri tzajta'a. Naa pu tyamua'a
 tyu'unyéeri'icij a'ame. Nain nu cin
 antinmua'aréera na'ame ajna xicajra'a
 jetze.

²⁷Mati'ij mi hua'are'itixi'isin i
 mej nyavaire'e mej mi hua'ajsaire'en
 najjmi'ica i tyaite ti Dioj ari
 hua'antihuau i jajcua imi. A'u ti na'a
 mu hua'ura'asaire'esin iyan chaanaca
 japua a'u maj a'ucaitime i tyaite.

²⁸Sej si eitze'e yau'eitaa xa'ara'ani
 a'ij nyej tyaja'amue'ixaate'e. Aij xu
 jetze huáurityeje'en i pi'ista ajna
 i huarej. Ti'ij antícu'a'atijme'eni
 ánimi ti antipístáre'ejmee, ajta
 ti'ij ajtaxámue'itaxi'in, ayaa xu
 eenye'equen ramua'areeran ti ari
 vejl'i i viita'ari. ²⁹Ayaa pu che'eta

na'a ti'isejran ti ari pi ti'irici a'ij
 nyej nyauchan tyajamue'ixaa. Ayaa
 xu eenye'equen ramua'areeran ti
 ari vejl'i ajna xicajra'a jetze ti jetzen
 te'entipua'ari najjmi'i. Pu'uri xaa nya'u
 vejl'i timua'a.

³⁰Ayej xaa nya'u ti'ayajna, ayaa nu
 tyaja'amue'ixaate'e i maj mauj ruuri i
 tyaite mej iyan seijre'e chaanaca japua,
 ai mu cai cui'ini hasta cai najjmi'i ayan
 tyu'urini. ³¹Najjmi'i pu te'entipua'ari
 eijna i chaanaca japua, ajta i tajapua.
 Ma ajta, auche'e tya'araurastejsin ajna
 i nyej nyeri tyajamue'ixaa.

³²Cime'en ajna xicajra'a ti jetzen
 te'entipua'ari najjmi'i, capu a'ati
 ramua'aree a'anaj ti ayan te'eme. Capu
 ajta a'ati ramua'aree a'atzaj ti pua'a
 ayan te'eme. Aime i mej ti'ivaire'e u
 tajapua, camu majta ramua'aree. Nyajta
 inyaa, i nyej i'iyaujra'an i Dioj, canu
 nyajta ramua'aree. Ai pu'u ramua'aree i
 niya'upua i Dioj.

³³Muan, caxu sajta ramua'aree
 a'anaj ti ajna tyaja'ure'enyajsin. Aij
 nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e. Ri'i
 xu'u huaujruuren muan. Sauche'e xu
 atanyéjnye'eri. Sajta nyejchú'eva'a.

³⁴A'ati ti huatyapusaaruven
 a a'ahua'a imi. Anacai pu ruchi'i
 hue'ijcate'en i mej ti'imijhuaca aujna
 chi'ita. Ai pu hue'ijcatye'e seij ajta seij
 mej tyu'umuare'en ti'itij ti saij huayi'iti.
 Ajta saij pu ti'ijcate'en ajna cime'e
 ti ti'ichaica'a a ta'apueerta. ³⁵Ayaa
 nu che'eta nyana'a tyaja'amue'ijcate'e
 mnejmi, sata'aj atanyéjnye'eri
 a'ini caxu ramua'aree a'anaj nyaj
 uve'enyajsin, inyaa ye nyaj i'ichej. Capu
 a'ij ámuatámityeje'esin a'anaj nyaj
 uve'enyajsin, ti pua'a huatyechu'ixaren,
 na'ari ti e'ita'a tica'a nusu mati'ij
 huajijhuan i tyacuaara'isi, na'ari a'atzaa
 tapua'arijma'aca. ³⁶Ti pua'a ca'anacan
 nu'uvé'enyen, caxu taura'acare'en nyaj
 amuáatyauni sacu'utzúca'a. ³⁷Aijna
 i nyaj á'amue'ixaate'e, aij nu nyajta

hue'ixaate'e najmi'lica i seica neyan ticin: Sáuche'e xu atanyéjnje'eri. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Cime'en i maj huájumua'areeraca'la mej mi raatyeevi'i maijna i Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Pu'uri tin ajna tyaja'ure'enyajsima'aca mati'ij pua'a ti'yestyahua'a maijna cime'e canya'axi maj hua'acui'ini, majta maj pan cua'aca ti cai levaduura ranaxca. Ayaa pu tya'aturaaca hua'apua xicaj. Majta main i mej tihue'ijte'e teyujta'a, majta aime i mej te'eyu'uxaca, ai mu tihuaurixaa a'ij mej ye'i aviitzi cin tiraateevi'i i Jesús mej mi raaje'lica. ²Ayaa mu tyú'urixaaty'a'acaa ticin: —Ijii catu raatévi'ira. Aj tu ti teyan rini mati'ij tyu'uyestén i tyaíte. Ti pua'a teyan huarini ijii, ayaa tu hua'utajaaxajte'esin i tyaíte. Aj mu mi huatanínyu'ucacu tyejmi jemi. Aij pu cin tamuáre'eristya'a a'ame ti pua'a tyaraatéevi'i tyajta. —Ayaa mu tyu'utaxajta'ca'a.

Jiita'a pu aseiti an yá'ajtuaa i mútze'en i Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³Meenti ain i Jesús, aujna a'utyavaaca'a u Betania. Au pu a'utyavaaca'a a'u ti e'eché aijna i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Simón. Ai pu ain pueen i mej meyan ratamua'amua ticin: Ti tinyajxi hue'ira'ara'an jetze i atzaj. Ti'ij ain Jesús huatyacáica meesa jetze, saij pu ave'ere'enye. Jiita'a pu pueen aijna. Ai pu limeeta huajajsima'la rumuajca'a jetze. Huijpitica'a aijna i ti'iti. Tete limeetajra'a pu pueenya'a. Ajta aseiti pu ava'isti, nardu jetze ti ma'acan, ti'iti tu'upi. Naa pu tyáará'i aijna i aseiti, ajta eihua ti'inajchi.

Aj pu i ain i jiita'a, ra'antitapua aijna i limeeta. Ti'iqui an yá'ajtuaa aijna i

aseiti mútze'en aijna i Jesús. ⁴Aj mu mi seica i maj a'utyáuuca'a aujna, ai mu huatanínyu'ucacuca'a maijna jemi i jiita'a. Ayaa mu tyú'urixaaty'a'acaa ticin:

—¿A'ini een cin huaujhuajcaca'a amijna i aseiti ti i'icáujmeijra?

⁵I'iri'iriistaca'a pu maj ráatuaaniiche'en mej mi raamué'itinche'e a'achu caj trescientos tumin na'ari eitze'e, ti'ij ii tyu'utyávaire'enche'e i tumin maj hua'utavaire'en i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. —Yaa mu tyu'utaxajta'ca'a.

Aj mu mi raatajaaxajvi'i'iri'i aijna i jiita'a.

⁶Ti'iqui Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Xaatapu'áajta sej nínyu'ucacu. ¿A'ini een cin e'ita'a xu ranyinyei?

Aijna ti cime'en ayan naaru mi jiita'a, tyamua'a pu naa xa'api'in huarij. ⁷Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, ai mu mauj muejmi jemi seira'a mua'aju'un tij na'a rusen cime'e. A'anaj ti na'a pu'i i'iri'iriista a'ame sej hua'utavaire'en ti pua'a seyan ti'ijxe'eva'a. Ma ajta inyaa, canu che'e muejmi jemi seira'a na'ame.

⁸Aijna i jiita'a, ayaa pu cin huarij a'achu ti caj tyu'utari'iristaraca'a i jemin. Nyaj cai xi huami'i, ai pu ayan anacai nyacameijri'i inyeetzi matij ti'ijri'ire ti pua'a a'ati huami'ini.

⁹Ayej xaa nya'u ti'ayajna, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, a'u ti na'a mej tihua'uta'ixaate'en i tyaíte nyuucajtze'en i Dioj, najmi'ique'e iyan chaanaca japua, ai mu majta huataxajta a'ij ti huarij aijna i jiita'a mej mi eihua ra'utamua'aree.

Judás pu raaxajta'ca'a a'ij ti ye'i tiraatyeevi'i aijna i Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰Ajta saij ajtaraa a'u maj a'utyauca'a i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ayaa pu antyahuaa ticin Judás Iscariote. Ai pu ain pueen ajna

ti Jesús jetze ajtyama'acan. Ayaa pu een cin ajtaraa ti i aviltzi cin tyaja'uxa hua'a jamuan i mej ti'ijta teyujta'a. Raxe'eva'aca'a maj najjmi'i raaxa'api'intare'en a'ij mej ye'i huarini ti i ain hua'utatuire'en i Jesús. ¹¹Mat'i'ij main huanamujri'i, eecan pu ri'i hua'uta'a. Aj mu mi tya'atyaujratziiri'i mej mi tiraanajchite'en aijna i Judás. Ti'iqui á'uraa. Ti'ij ii raachú'eve a'anaj ti í'irini ti'ij hua'utatuire'en aijna i Jesús.

Tavastara'a pu tihua'umí aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn.

13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹²Ti'ij tyaja'ure'enyee ajna xicajra'a jetze, i maj jetzen pan cua'aca ti cai cu'usti. Majta ajna xicajra'a jetze mahua'amuai'ivajtacara'a i canya'axi. Ai pu ain pueen i ti anajca i mej ti'iyeste. Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu mi meyan tiraataihua'uri'i i Jesús ticin:

—¿A'uni jetze mua'araanajchi tyej a'uju'un tyej ti ri'i tyaja'uruuren tyaijna cime'e i pan tyaj raacua'ani, tyej ti ra'utamua'aree a'ij ti titaachaj i Dioj, ajna xicajra'a jetze ti hua'ucuii i hua'ayaujmu'a'a i maj anáatyá'a muanúnu'eihuaca'a?

¹³Ti'iqui hua'apuaca huataityaca'a maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayan tihue'ixaatya'a ticin:

—Sericu ajna chajta'a. Aa xu a'ati e'etyauni ti jaira'ame huatisin, jaj tu'urajmuua. Aj xu si jamuan a'uju'un. ¹⁴A'u ti ain a'utyaruti, ajna xu raahuauni chi'lira'an jetze i a'ati. Aj xu si seyan tiraata'ixaate'en ayan ticin: “Yaa pu ti'ixa aijna i Maeestru yee: ¿A'uni nata'aca nyaj tzajta'an tyu'ucua'ani hua'a jamuan i nyetya'iestyamua'a?” Sajta seyan: “Tyata'aj ra'utamua'aree ajna xicajra'a jetze mati'ij huacuii i hua'ayaujmu'a'a

i maj anáatyá'a muanúnue'ihuaca'a.” —Ayaa xu tiraata'ixaate'esin. ¹⁵Ti'iqui ain hui amuaataseijrate'esin ánimi ti rujapua tivaatime cuaartu ti ve'e. Pu'uri ri'i tyu'uruu tyamua'a naa. Au xu sij ri'i tyauhuáruuren i tyaj raacua'ani. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

¹⁶Mat'i'ij mi u á'uju'un i maj hua'apua. Ayaa pu tyaja'ure'enyee najjmi'i ti tihua'uta'ixaa i Jesús. Aj mu mi ri'i raaru i maj raacua'ani mej mi ra'utamua'aree ajna xicajra'a jetze ti Dioj hua'uchajj.

¹⁷Ti'ij ari huachúmua'anca, aj pu i utyajrupi u chi'ita i Jesús, majta i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. ¹⁸Mat'i'ij meri ti'licua'acaa meesa japua, aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu xaa nya'u tyaja'amue'ixaate'e. Saij ti a'amua jetze ajtyama'acan, muan mi saj ti'licua'a nyajamuan, aijna i a'ati, ai pu nyeetzi cime'en tyu'utatuiire'esin hua'a jemi i mej ti'ijta teyujta'a. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁹Ti'iqui utyaavatz i hua'atzajta'a. Aj mu mi a'utyajhuii maj raataihua'u maijna i Jesús, sai ajta sai. Meyan ticin:

—¿A'ataani pueen? ¿Ni qui inyaa? Ajtahua'a sai ayan ticin:

—¿A'ataani, ca'inqui inyaa?

²⁰Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai pu ain pueen, i sai sajta tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ai pu pan cua'a eijna jetze i tuxa'a nyajamuan. ²¹Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ayaa pu tyaja'ure'enyeesin inyeetzi jemi nyee nyajta i tyata'a jetze airaanye a'ij ti ye'i te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. Ma ajta, aijna ti nyacime'en tyu'utatuiire'esin hua'a jemi, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ai pu huapi'i rajpueitzi a'ame. Eitze'e pu raatyavá'irihua'acache'e

ti cai nu'eihuánche'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

²²Mauche'e mu ti'icua'acaa. Aj pu i Jesús pan tyi'ij. Aj pu i ri'i tyu'uta'a i Dioj jemi, ajta ra'antitaaraxi, ai pu hua'urail'ipi'i. Ayan ticin:

—Xaacua'a. Ai pu ain pueen i nyahue'ira'a.

²³Ajta e'eyan vaasu tijáj. Ajta ri'i tyu'uta'a i Dioj jemi, ai pu ajta hua'ure'ite. Najimi'i mu ra'anti'i i jaj i vaasu jetze. ²⁴Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ajna ti urajmuua i vaasu tzajta'a, ai pu ain pueen i nyaxuure'e i nyaj airaxire'esin nyej ni hua'utavaire'en mui'icaca jemi, ajta ti ij Dioj ra'antipua'ajte'en i ti jajcuacan cin tya'ataujratziiri'i rusajj aime jemi ti ain tihua'utauuni'i.

²⁵Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayaj xaa nya'u ti'ayajna. Ijii, canu che'e ra'anti'isin ajna i uuva a'ara'a. Ma ajta, ajna xicajra'a jetze ti'ij Dioj ava'ura'atya'a nainjapua i chaanaca, ajna xicajra'a jetze nu xaa ra'anti'isin jajcuacan cime'e, i a'ara'ara'an i uuva. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Jesús pu raataxajtaca'a ti nu'u ain Pedro ti'ihue'itáa a'ame, ti nu'u cai ramua'ate

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶Mati'ij mi seij tyu'utachuicaca'a chuicari maj cin ri'i tiraata'an i Dioj. Mati'ij mi a'ucij. Aj mu maun a'ará'a Aceituunajremi, jiri ti a'utacá'a. ²⁷Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti Dioj ayan tyu'utaxajtaca'a ticin: “Nyaa nu i nyej i'i Dioj, ajj nu e'icatan i ti canya'axi tisej. Majta a'ucijxi'isin i canya'axi.” Yaa pu'u te'eyu'usi'i. Ayaa pu ti'inyaruuren inyeetzi. Sajta muan, setyu'utatyevi'ira'ata inyeetzi jemi. Aj xu si a'ucijxi'isin cumu i canya'axi ti cai a'ati hua'aya'amua. ²⁸Me nyajta inyaa, nyati'ij huatarun, aa nu

a'uma'aj na'ame ajna Galileeya. Anacai nu nyaun a'aráiixa. Sajta e'eyan muan. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajna i Jesús.

²⁹Aj pu i ain Pedro ayan tiraata'ixaa ticin:

—Capu amin ti pua'a metyu'utatyévi'ira'ata mi seica mueetzi jemi. Canu neyan rini inyaa.

³⁰Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu ti'imue'ixaate'e. Ayaa pu te'eme ijii tica'a, ti cai xi huajijhua'a i tyacuaara'i, hueica paj peyan naatyahue'ita yee pacai nyamua'ate.

³¹Ma ajta ain Pedro, ca'anin pu cin ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a ayan ruxe'eva'a nyaj huami'ini a jamuan canu cui'i neyan tihua'uta'ixaate'en yee canu muamua'ate. —Yaa pu'u tyu'utaxajtaca'a.

Majta i seica, ayaa mu che'eta tí'ixajtaca'a saij ajta saij a'ij ti Pedro tí'ixajtaca'a.

Jesús pu huatyeynyuu aujna u Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³²Mati'ij mi a'ucij. Aa mu a'ará'a huastari, ciye ti e'ere'evee ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Getsemaní. Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Xa'ujra'asi muan iiyacui, meenti nyaa, nyaraatyáhuauusin i Dioj jemi.

³³Ti'ij i a aurupi. Aime pu a'uv'í'ti ajna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta ajna i Juan. Ti'iqui a'ij pua'a ru'uhuata'a i tzajta'an. Eecan pu uhuatyauxaamiste i tzajta'an. ³⁴Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—A'ij pu pua'a nya'ase, huapi'i, xuee nyaj cu mi'ini. Yaa xu huatyaturan muan iya. Sauche'e atanyéjnye'eri. —Ayaa pu'u tihua'uta'ixaa.

³⁵Ti'iqui a'irájraa a'atzu ayée. Aj pu i a'araujtzuzi a chuaata'a. Rajhuaviiri'i i Dioj ti pua'a nu'u i'iri'iriistan ti cai

ayan tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a
ti nu'u jetzen tirajpueiitzi a'ara'ani.

³⁶ Ayaa pu ain tirajhuaviiri'i ticin:

—Dioj, i pej niya'upua pueen, najjmi'i
pu í'irini mueetzi jemi. Ti pua'a
peti'lita'acare'en ti cai naaci'iti ajna
ti a'ij pua'a een nyaj cin rajpueiitzi
na'ame. Aru ti pua'a i'iri'iriistan, che'e
cai ayen tyaja'uré'enyeyca'an nyatij
ti'ijxe'leve'e inyaa, silu patij muua
ti'ijxe'leve'e.

³⁷ Aj pu ijta'i u ya'uve'eme. Aa
pu a'ará'a a'u maj a'utyáuuca'a i
maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mu'uri
i'icu'utzuca'a. Aj pu i hua'ujiste aime.
Aj pu'i ayan tiraata'ixaa i Pedro ticin:

—Simón, ¿ni pacai te'eviicue'i
paj atányeeri a'achu caj sei hora?

³⁸ Sauche'e atanyéjnye'eri. Sajta
raatyajhuauni i Dioj jemi ti ij cai
tyajamuac'i'iti ti'iti i saj cin autyaturan
i Dioj jemi. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e.
Ri'i xu títya'uhuatyáujca'anen
i rutzajta'a. Ma ajta cai, capu
a'amuaca'anisti'i saj atanyéjnye'eri.
Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³⁹ Ajtahua'a pu á'umej. Ayaa
pu che'eta na'a tirajhuaviiri'i i
Dioj ti cai rajpueitzi a'ara'ani.

⁴⁰ Ti'iqui u a'uve'eme. Ajtahua'a
pu huá'utyauu macu'utzúca'a a'ini
cutzi pu hua'amue'itijcica'a eihua.
Aj pu i Jesús hua'utajee. Capu a'ij
hua'amityejtya'aca'a a'ij mej ye'i
tiraata'ixaate'en. ⁴¹ Hueicacajretze,
ajtahua'a pu á'umej. Ajta mu pu
a'ure'eve ti pua'a meri'ijtahua'a
i'icu'utzu. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa
ticin:

—¿Ni sauj i'icu'utzu? ¿Ni saujsa'upe'e?
Pu'uri auche'e. Pu'uri ajna tyaja'ure'enyen
mej meri nyacime'en tyu'utatuiire'esin,
i nyej nyajta i tyaaata'a jetze airaanye,
aime jemi i mej a'ij pua'a ti'ityeyaite.
⁴² Xa'ajhuixi'i. Che'ere ticu. Pu'uri
a'ave'eme ajna ti tyu'utatuiire'esin
inyeetzi cime'en aimej jemi i mej ti'ijta.

Mat'i'ij raatyeevi'i i Jesús, majta ya'ujáj

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Anche'e pu ti'ixáataca ajjna i
Jesús, ti'ij saij e'ire'enyen ti aime jetze
ajtyama'acan i maj tamuaamuata'a
japuan hua'apua ara'ase. Judás
pu antyahuaa. Eihua mu tyaite
a'ava'aju'ucca jamuan ajjna i Judás.
Hua'anyuucajtze'e mu cin huaju'uncaa
majna i mej ti'ijta teyujta'a, majta
majna i mej te'eyu'uxaca, majta
majna i vaujsi. ⁴⁴ Ajjna i Judás, ti
hua'utatuiire'esin i Jesús, ai pu
tya'ataujratziiri'i ajjna cime'e ti ayan
huarin mej mi raamua'aree a'ati ti
pirici ajjna i Jesús. Ayan ticin:

—Ajjna i nyaj ru'ityevisiitimua'asin,
ajta i nyaj raatataujte'esin, ai pu ain
pirici. Sata'aj raatyeevi'i, sajta ra'anján,
anaj'íiqui'ihuacan tyamua'a naa. —
Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajjna i Judás.

⁴⁵ Cime'en pu'u a'ará'a, aj pu i
ajtyáxiiraca'a a'u ti a'utyavaaca'a ajjna
i Jesús. Ti'ij i ayan tiraata'ixaa ticin:
—Maeestru.

Ai pu ayan huataujseijrataca'a tij
amiincura'an pueen ajjna i Jesús. Ayan
ticin:

—Maeestru.

Ajta ru'ityevisiitimua. ⁴⁶ Majta main i
tyaite, ai mu raatyeevi'i.

⁴⁷ Saij pu ajta ajna huatyavaaca'a.
Ai pu ruchuun huijcupi. Aj pu i
ra'ajtavejichaca'a i naxairan jetze i
ti ravaire'e ajjna ti tihue'ijte'e i mej
ti'imijhuaca teyujta'a. Ai pu tiraapueij.

⁴⁸ Ti'iqui Jesús ayan
tihua'utaihua'uri'i aimej i tyaite ticin:
—¿A'ini een cin ya sava'aju'un?

¿A'ini sej si ciye ti'ivai'isin, sajta
tyapuusti'i chuunira'a? ¿Ni qui
nahua'ari nyaj pueen sej si seyan
tinaateví'ira? ⁴⁹ Nain tujca'ari tzajta'a
nu tyajá'amuamua'atyahua'a nya'aye'i
ajjna teyujta'a. Caxu a'anaj naatyeevi'i

ajjna, a'ini ayaa xu nyaruuren ti ij aráurasten a'ij ti ye'i te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁵⁰Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu huatauruu. Aa mu yáurai naimi'i.

Cime'en i tyamueij ti huatauruu

⁵¹Ajta saij pu raavárajma'a cujta'an i Jesús. Tyamueij pu pueen ti saavana cin a'ire'echajca'a ti jetzen a'ira'acaiti cú'ucutzu. Seica i tyaite mu raatyeevili aijna i tyamueij. ⁵²Ajta ain, ai pu a'iraujchua. A yaúhua'axi aijna i ruciixu. Aj pu i mu e'ij huarupi. A'utaichajraa mua'avi'i.

Meya'uví'iti i Jesús hua'a jemi i hua'ajueesi

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³Mati'ij mi ya'uvi'iti aijna i Jesús aijna jemi i ti tihue'ijte'e najimi'ica i mej ti'imijhuaca u teyujta'a. Najimi'i mu tyujsaaj, i mej ti'imijhuaca u teyujta'a, majta i mej te'eyu'uxaca, majta i hua'avaujsimua'a. ⁵⁴Ajta ain i Pedro, a pu auma'acaa a'atzu imi hua'acujta'an aime i maj ya'uvi'iti i Jesús. Aa pu a'ará'a a'u ti e'eche aijna ti tihue'ijte'e i mej ti'imijhuaca teyujta'a. Au pu utyajrupi e'ita'a ti a'aráyujta'a. Aj pu i a'ujyeijxi hua'a jamuan i xantaaru'u. A pu a'utacái a'araa. Rucixáitya'aca'a i tajj jetze.

⁵⁵Majta main i mej tihue'ijte'e i mej ti'imijhuaca teyujta'a, majta hua'ajueesi, ai mu ti'ihua'uca'a mej mi raatyauni ti'itij i maj cin jetzen tya'ujpuá'ajte'en, ti'itij i maj cin raaje'ica aijna i Jesús. Camu ti'itij huátyau. ⁵⁶Ai mu'u huátyau: Maj eihua raahu'e'itaca'a i tyaite. Ma ajta, camu ramua'areeraca'a i seica, majta i seica, ti'itij i maj xajtaca'a.

⁵⁷Seica mu huatyahuiixi. Hue'itzi mu cin tyu'utaxajtaca'a aijna jetze i Jesús. Meyan ticin:

⁵⁸—Ayaa tu tiraanamuajri'i ti ayan ti'ixa ti cime'en yee: “Nyaa nu raatyáuuna eijna i teyuu tetyaca maj rá'ajtaahuaca'a. Hueica xicaj tzajta'a nu seij ajtaahua teyuu maj nu'u cai ra'ajtaahua i tetyaca.” Ayaa pu yeehui tyu'utaxajtaca'a amijna mi Jesús. — Ayaa mu ti'ixajtaca'a maijna.

⁵⁹Ma ajta main, camu ramua'areeraca'a i seica, majta i seica, ti'itij i maj xajtaca'a.

⁶⁰Aj pu i saij ajchá hua'a tzajta'a. Ai pu ain pueen i ti tihue'ijte'e najimi'ica i mej ti'imijhuaca teyujta'a. Aj pu i ain ayan tiraataihua'uri'i aijna i Jesús ticin: —¿Ni pacai huatanyuusin aijna cime'en i mej mueetzi jetze ti'ipua'ajte'e? ¿Ti'itajni cin pa'utyajturaa i Dioj jemi maj mi meyan ti'imuahue'ita?

⁶¹Ajta ain Jesús, capu ti'iti huataxajtaca'a. A'atee a'atzu ti ayan cai te'leve'enyuuca'a. Aj pu ijta ain ti tihue'ijte'e i mej ti'imijhuaca teyujta'a, ajtahua'a pu ayan tiraataihua'uri'i ticin: —¿Ni muua pain pueen i Ciriistu'u, i ti yaujra'an pueen i tyej ri'i tiraata'an ityan? —Yaa pu tiraataihua'uri'i.

⁶²Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyaa nu nyain pueen. Ajta xu nyeseij i nye nyajta jetzen airaanye i tyaata'a. An nu a'acacai na'ame iriita'an i ti nain cin antyujmua'aree. Sajta muan xu nyeseijran nyati'ij e'licaame'en jaitiri tzajta'a. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

⁶³Ti'iqui ain ti tihue'ijte'e i maj ti'imijhuaca teyujta'a, ai pu ra'antisujtza'an i rusiicu'u mej mi raamua'aree ticin ai pu huatanyu'ucaca'a. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ma'acui xaa nya'u. ¿Ni cai nya'u icu? Capu che'e ruxe'eve'e ti a'ati cime'en tyá'anxajta. ⁶⁴Muan xu seri raanamuajri'i ti a'ij pua'a tyu'uxajtaca'a i Dioj jemi. ¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? ¿Ti'itajni ayan tiraavijte'e? — Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Aj mu mi najmi'i tyu'uta'a ti huami'ini aijna i Jesús.

⁶⁵Mati'ij mi seica autyajhui maj ra'atyetz'i'itizca'limua'axi'in, majta ra'utanáa. Majta ru'ityavá'ara'a rumuajca'a cime'e. Meyan ticin:

—Huataxaj, ¿a'ataani mu'itejvee? — Yaa mu tiraata'ixaa.

Majta main i xantaaru'u, ai mu majta ru'ityáavajxi.

Pedro pu tyu'utyáhue'itaca'a ti nu'u cai raamuá'a i Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶Ajta ain Pedro, ai pu unu'uhuatyavaaca'a aujna e'ita'a ti a'aráyaujta'a u chi'ita. Aj pu i saij utyajrupi ti ravaire'e i ti tihue'ijte'e mej ti'imijhuaca u teyuajta'a. Jiita'a pu piri'ici aijna. ⁶⁷Ai pu utyajrupi a'u ti anu'ujcatii aijna i Pedro a'u ti á'ujcixaitya'aca'a taj cime'e. Ti'ij ain raaseij, aa pu'u a'utechaxi rajseíra'ajraa. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pajta paj muua á'ucha'acanya'a jamuan Jesús ti Nazaret e'ema'acan. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i jiita'a.

⁶⁸Aj pu i saique tiraataxajtaca'a aijna i Pedro ticin:

—Canu ramua'ate. Canu nyajta ramua'aree a'ij pej ye'i ti'inye'ixaate'e muua.

Aj pu i ain huirajraa. Aa pu a'iteechaxi a ti a'apueerta. Aj pu i tyacuaara'i huajijhuaca'a. ⁶⁹Ti'ij i ajtahua'a ain jiita'a raaseij. Aj pu i ayan tihue'itixaa aimej i maj e'ere'etya'acaa aujna. Ayan ticin:

—Amijna mi a'ati, ai pu saij pueen ti hua'a jetze ajtyama'acan i maj jamuan a'uhua'anya'a.

⁷⁰Ajtahua'a saique tiraata'ixaa aijna i Pedro. A'atzu a'ateevi'lica mati'ij e'ere'etya'acaa, majtahua'a meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna, muua pa ain pueen i Galileeya paj e'ema'acan. Ayaa pej ti'ixaxa'a matij aime i maj aun a'uchaatime. —Yaa mu tiraata'ixaa.

⁷¹Aj pu i Pedro autyejche ti nyuucajtze'en ayan tihue'ixaate'en i Dioj ticin capu ramua'ate. Ajta, ti pua'a nu'u cai ayan ti'ayajna'aca'a, che'e nu'u Dioj raata'an i pueijtzi. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu a'atzu ramua'ate aijna i a'ati saj raxa. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁷²Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu i hua'apuacajretze huajijhuaca'a i tyacuaara'i. Ti'iqui Pedro ra'utamua'areeri'i a'ij ti tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin: “Ti cai xi hua'apuacajretze huajijhua i tyacuaara'i, muua pa hueicacajretze peyan tiraataxaj yee capaj nyamua'ate.” Ayaa pu tiraata'ixaaty'aca'a aijna. Aj pu i a'ij pua'a raata'a, tyujjeinyajraa huapi'i aijna i Pedro.

Maraatátui maijna i Jesús i Pilaatu jemi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Yaa ruijmua'ate'e yee, ti'ij huatapura'are, najmi'i mu tyujsaaj i mej tihue'ijte'e u teyuajta'a, majta hua'avaujsimua'a, majta i mej te'eyu'uxaca, majta i seica i maj majta i'ijueesi. Najmi'i mu tyú'urixaatya'acaa a'ij mej ye'i huarini. Aj mu mi ra'anaaji'ique maijna i Jesús. Meya'ujáj. Mati'ij mi raatatui aijna jemi, i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Pilaatu. ²Aj pu i Pilaatu ayan tiraataihua'uri'i ticin: —¿Ni muua pain pueen i hua'atajtuhuan i juriiyu?

Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:
—Nyaa nu nyain pueen a'ij pej ye'i ti'ixa muua. —Yaa pu'u tiraata'ixaa aijna i Jesús.

³Majta main i mej tihue'ijte'e u teyujta'a, eihua mu tiraaxajtzi'iri'i.

⁴Ajta ain Pilaatu, ajtahua'a pu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni pacai naata'ixaate'en paijna cime'e? Papu'uri hua'unamuajri'i mej eihua ti'imuxajtzi'i. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Pilaatu.

⁵Ma ajta ain Jesús, capu ti'itij xajtaca'a. Aij pu cin, cai a'ij ra'amityejtya'aca'a aijna i Pilaatu.

Pilaatu raata'a aijna i Jesús ti huami'ini

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶Ayaa pu ti'ijri'irajcaa aijna i Pilaatu mati'ij main ti'iyestyahua'a. Ti pua'a maraatahuavii i tyaiyte ti ain raatatuuaani saij ti e'ityanami'i, a'ati ti na'a i maj raatahuavii, aj pu i raatátuaasin. ⁷Ajna a'ahua'a seica mu e'ityanami'ihuaca'a i mej nya'usa'acaa i u'uvieernu jemi. Ai mu hua'ucuii i tyaiyte. Ajta saij aujna e'ityanami'ihuaca'a ti ayan antyahuaaca'a ticin Barrabás.

⁸Aj mu mi a'ur'énye i tyaiyte i Pilaatu jemi. Ai mu autyajhuii maj raatahuavii ti ain ayan huarini aimej jemi a'ij ti ye'i ti'ijri'ire. ⁹Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini seti'ijxe'eve'e muan?
¿Ni qui nyaraatatuaani nyeijna ti a'amuatajtuhuan pueen muan mi sej Israel jetze ajtyama'acan?

¹⁰Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i a'ini ai pu raamua'areeri'i maj ra'achueera'acaa i Jesús aime i mej tihue'ijte'e u teyujta'a. Aij mu cin raatatui maijna i Pilaatu.

¹¹Ma majta main i mej tihue'ijte'e u teyujta'a, ai mu raata'a i ca'anijra'a eihua i tyaiyte mej mi raatahuavii aijna

i Pilaatu ti ain huatatuaani aijna i Barrabás jetzen ma'acan i Jesús.

¹²Ajta hua'a ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini naarini nyamijna jemi, mi ti a'amuatajtuhuan pueen, mi sej Israel jetze ajtyama'acan?

¹³Aj mu mi ca'anin cin huajijhuaca'a. Meyan ticin:

—Pata'aj rá'utatan curuu jetze.

¹⁴Aj pu i Pilaatu ayan ticin:

—¿A'ini een cime'e? ¿Ti'itajni a'ij pua'a huáruu?

Mati'ij raanamujri'i, eitze'e mu ca'anin cin huajijhuaca'a. Meyan ticin:
—Aútataichi curuu jetze. —Yaa mu'u titeejjhuaca'a.

¹⁵Ajta ain Pilaatu, ai pu raxe'eva'aca'a ti ri'i tihua'uta'an i tyaiyte. Aij pu cin raatátuaa aijna i Barrabás. Ajta raatajtaca'a maj ra'ira'avajxi'in aijna i Jesús. Aj pu ijta'i hua'utatui mej mi rá'utatan i curuu jetze.

¹⁶Mati'ij mi main xantaaru'u ya'ujáj ajna ti ti'ijta ti e'eché. Au mu ya'utyaaaru'jte e'ita'a ti u a'aráyaujta'a. Aj mu mi najmi'ica tísaij i seica, xantaaru'u. ¹⁷Siicu'uri mu ru'uaachejte ti pa'uvi'in, xu'umuavi'ican cime'e. Majta curun mu raatyataave ti tzicare'e cime'e cistijhuaca'a. Aij mu ra'ava'aru'jti'iri'i.

¹⁸Mati'ij mi autyajhuii maj raatyejjivajra. Yaa cumu ri'i mu tiraata'a. Meyan ticin:

—Ayajna nya'u. Tyamua'a pu i'ixa'api'in. Che'e a'atyeevi'i ti ruuri amijna ti hua'atajtuhuan pueen i mej Israel jetze ajtyama'acan. —Ayaa mu tirá'uxaahuari'iri'i.

¹⁹Majta ra'ava'avajxi an múutze'en itzij cime'e. Majta ra'atyétzi'itizica'imua'axi. Majta mu titunutaxi. Ayaa cumu ri'i mu tirata'acara'a. ²⁰Mati'ij ra'uxaahuari'iri'i, aj mu mi rú'ijchuiiri'i aijna i siicu'uri ti pa'uvi'in,

xu'umuavi'ican cime'e. Mati'ijta mi ru'ucaachejte i siicu'ura'ara'an. Aj mu mi ya'ujáj mej mi rá'utatan i curuu jetze.

Mati'ij rá'utatai i Jesús i curuu jetze

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Ajna, saij pu hua'antinajchaca'a aujna a'u maj ya'ava'ajajsima'a aijna i Jesús. Ayaa pu antyahuaa aijna i a'ati ticin Simón. Au pu e'ema'acan ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cirene. Ai pu ya'upuaara'an aijna i Alejandro, ajtahua'a saij i Rufo. Au pu a'arajraa ajna a'ahua'a a'u ti cai a'ati a'a e'eche. Ti'ij ain Simón hua'antinajchaca'a, ai mu huataij ti ain ra'anchueni cúruujra'an i Jesús.

²² Au mu ya'ujáj aijna i Jesús, ajna a'ahua'a, jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa hua'anyuuca cime'e ticin Gólgota. Gólgota, ayaa pu huataujmua'a ticin: Mi'ichí Mu'ujremi.

²³ Mati'ij mi raatanyiste ti'iti nahuaj, cuaane'e ti ranaxca. Ayaa mu ratamua'amua aijna i cuaane'e ticin mirra. Ajta ain Jesús, capu ra'anti'i aijna i nahuaj.

²⁴ Mati'ij mi rú'ijchuiiri'i i siicu'ura'ara'an. Majta tiracá'ari'iri'i i tí'icixura'ara'an. Mati'ijta mi rá'utatai i curuu jetze. Aj mu mi ti'ihuaujmue'ti tetej cime'e mej mi raamua'aree a'ati ti raci'iti i ciixura'ara'an i Jesús seij ajta seij. Ayaa mu tityaará'ujpijite aijna i tí'icixura'ara'an. ²⁵ Pu'uri e'ita'a ujma'aca i xicaj mati'ij rá'utatai i curuu jetze. ²⁶ Majta ti'iti taabla áutatai curuu japua. Ayaa pu te'eyu'usi'ihuaca'a aijna jetze i taabla i maj ti'itij cin jetzen tya'ujpuá'ajte ticin: “Hua'atajtuhuan i maj Israel jetze ajtyama'acan.”

²⁷ Majta jamuan Jesús, mahuá'utataixi curuu jetze hua'apuaca i nahua'ari maj pueen. Saij mu a'utyejche i curuu iriita'an pujme'en, majta seij utata'an pujme'en. ²⁸ Ayaa

pu'u eenya'acan cin arauraste eijna i nyuucari ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. Ayan ticin: “Yaa mu ya'umua'arajca'a tij a'ij pua'a ti'itevijca'a.”

²⁹ Majta main i maj a a'atáninyeica'a, mati'ij raaseij, ai mu aicamu'uvajra maj cai ra'ajcu'uvajca'a. Ayaa mu a'ij pua'a tí'ixajtaca'a ticin:

—ÉNi cai icu muua pa ain pueen i paj nu'u raatyá'uuna i teyuu, pajta nu'u hueica xicaj jetze ra'ajtaahua?

³⁰ Ijii muua asaíj a japua huanyuuchi pej pi cai huami'ini. Acajra'a yeehui amijna jetze mi curuu. —Ayaa mu tira'axaahuari'iraca'a.

³¹ Ai majta i mej tihue'ijte'e u teyujta'a, majta i mej te'eyu'uxaca, ai mu najimi'i ra'axaahuari'iracaa. Meyan tyú'urixaatya'acaa rujiimua'a ticin:

—Ami pu ari hua'a japua huanyu i seica. Ma ajta, capu raayi'iti ti rusaij rujapua huanyuuni. ³² Amijna ti nu'u i'i Ciriistu'u ti nu'u tatajtuhuan i tyej Israel jetze ajtyama'acan, che'e amin acajra'ani amijna jetze mi curuu tyej ti raaseij, tyata'aj tya'antzaahuate'en. — Ayaa mu tyú'urixaatya'acaa.

Majta main i maj jamuan hua'utatai i curuu jetze, ai mu majta ra'axaahuari'iri'i.

Cime'en tí'ij Jesús huami'i

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Tí'ij ajna tyaja'ure'enye a'atzaj tacuarixpua, aj pu i huatyatica'araca'a nainjapua i chuejra'a aun ti huatacá'a u Israel. Ajta a'atee ti ayan huatica'a e'ita'a tacuarixpua. ³⁴ Cime'en pu'u tyaja'ure'enye ajna e'ita'a tacuarixpua, aj pu i Jesús ca'anin cin huajijhuaca'a runyuucajtze'en. Ayan ticin:

—Eloi, eloi, ¿lama sabactani? —Ayaa pu tyu'ujijhuaca'a.

Eijna i nyuucari, ayaa pu huataujmua'a ticin: Niya'upua, ¿a'ini een cin penyaja'uhua'axi muua, pej i'i nye'iyau'upua? Ayaa pu huataujmua'a eijna i nyuucari.

³⁵Seica i maj maun a'utyáuuca'a maraanamuajri'i. Mati'ij mi meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Xaanamuajri'i. Aij pu huatajee aijna i Elías ti ajmi'i ti'ityavaaca'a i Dioj jemi.

³⁶Aj pu i saij e'ire'enye taichijma'a. Ti'itij pu autii ti u'urajta'ati. Aij pu huatyáaru'une nahuaj cime'e ti antzijvi'i. Ti'iqui ra'antiji'ique ciye jetze. Aj pu i ain ra'ajchui ti'ij Jesús ra'antiye'en aijna jetze i ti'iti. Ti'ij ayan huarij, aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa aijna i a'ati ticin:

—Saachu'eva'a. Ti pua'a yatanyén aijna i Elías ti ij ra'acajtuani. —Aya pu tihua'uta'ixaa.

³⁷Aj pu i Jesús ca'anin cin huajijhuaca'a. Ti'iqui huami'i. ³⁸Ajna teyujta'a, ti'iti pu huatávivíjma'aca ciixuri ti itzijhua. Cime'en pu'u huami'i i Jesús, aj pu i e'ita'a acásujtza'an aijna i ciixuri. ³⁹Ajta ain i hua'acapitan i xantaaru'u i maj anxite ara'ase, aa pu a'utyavaaca'a ajna vejli'i ta'ave'enye aijna i Jesús. Ai pu raanamuajri'i a'ij ti ye'i tyu'ujijhuaca'a i Jesús. Ajta raaseij a'ij ti ye'i tyu'umi'i. Aj pu i ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i capitán ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ai pu ain puénya'a i yaujra'an i Dioj.

⁴⁰Majta seica a mu'u imi a'utyáuu mejseiiraca aime maj juuca. Saij pu ayan antyhuaaca'a ticin Mariiya, ti Magdala e'ema'acan. Ajta saij ti ajta ayan antyhuaaca'a ticin Mariiya. Hua'anaana aijna i Jacobo ti cile'en, ajta aijna i José. Ajtahua'a saij jiita'a hua'a jamuan pu a'utyavaaca'a ti ayan antyhuaaca'a ticin Salomé. ⁴¹Ai mu a'ujhua'anya'acaa i Jesús jamuan. Majta raatyavaira'aca'a ti'ij ain a'utyavaaca'a aujna a'ahua'a Galileeya. Ma mui'ti mu majta a'utyáuuca'a i maj jamuan a'ujnyéj anna Jerusalén.

Mara'avá'ana maijna i Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴²Ti'ij huatyechumua'araca'a, pu'uri tyaja'ure'enye ajna xicajra'a jetze

mati'ij ri'i huajuureen. Yaa ruijmua'a yee pu tyaja'ure'enyejsin ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi. ⁴³Aj pu i a'ati a'uré'enye jemin aijna i Pilaatu. Aya pu antyhuaaca'a aijna i a'ati ticin José. Au pu a'ahua'a e'ema'acantacaa ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Arimatea. Ai pu ajta hua'a jetze ajtyama'acan aime i mej i'ijueesi. Eecan pu va'acan cin ti'ityavaaca'a aijna i José. Ai pu ajta rachu'eva'acaa ajna xicajra'a jetze ti'ij Dioj autyejcheni ti tyu'utajta nainjapua iyan chaanaca japua. Ai pu uhuatyaujca'anye i rutzajta'a. Au pu a'utyajrupi a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Pilaatu. Aj pu i rájhuaviiri'i ti ain raata'an ti ra'acajtini i Jesús, ti ari mi'ichi.

⁴⁴Ajta ain i Pilaatu, eecan pu a'ij tya'utaseij ti Jesús ari huami'i. Aj pu i raatajé i hua'acapitan i maj rá'utatai i curuu jetze. Raataihua'u'uri'i ti pua'a ayan ti'ayajna ti ari huami'i. ⁴⁵Aj pu'i ain hua'acapitan ayan tiraata'ixaa ti ayan ti'ayajna. Ti'iqui Pilaatu raata'a aijna i José ti ain ra'acajtini.

⁴⁶Ti'iqui á'uraa aijna i José ti ciixuri a'unanan ti re'en, ti naa ti'icueina. Aj pu i ra'acájchui aijna i mi'ichi. Ti'iqui ra'irá'ijcataka'a aijna cime'e i ciixuri. Ajta e'eyan aun ya'uteete aujna a'u maj ru'ure'ijche u tete'e i tetej tzajta'a. Aya pu huarij, ti'iqui tetej aityajmua ti sicihara'a. ⁴⁷Majta main i juuca, i Mariiya ti Magdala e'ema'acan, ajta aijna Mariiya ti i'inaanajra'an aijna i José, ai mu raaseij a'u ti ye'etétye.

Jesús pu huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Ti'ij mu á'umej ajna xicajra'a me jetzen rusa'upi, aime i juuca, aijna i Mariiya ti Magdala e'ema'acan, ajta ain Mariiya ti i'inaanajra'an aijna i Jacobo, ajta ain Salomé, ai mu ti'itij huananai ti náa tyáará'i, tu'upi

ja'ara'a. Mati'ij main huananai aj mu mi á'uju'un mej mi ra'acáameijra aijna i mi'ichi. ²Yaa ruijmua'ate'e yee, ti'ij auchan e'ire'enyeesima'aca i xicaj, au mu a'ará'a a'u ti a'avá'anami'ihuaca'a. Aij pu jetze piti'irici i xicaj ta'anajca i iteeri. ³Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿A'ataqui saijta'a ya'anxiira i tetej ti cin ujnám'i i ti úcun tyej ti utyarute?

⁴Mati'ij mauj imi ava'aju'ucca maraaseij ti pua'a ain tetej cai che'e aityajmuua. Tyamua'a pu ti'iva'acaa aijna ti aityamuaaca'a. ⁵Aj mu mi a'utyajrupi ajna ti auucun mati'ij mi seij huaseij ti anu'ujcatii iriita'an. Tyamueij pu pírici aijna. Titi'ican pu tya'ucávijcaa unú'ujcatii. Naa pu ti'icueinavi'i tya'ucávijcaa aijna i tyamueij. Mati'ij mi tyamua'a eihua tyu'utatziñ. ⁶Aj pu i ain ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu ti'itziñya'a. Muan xu ya'uhuaunyen saijna i Jesús ti Nazaret e'ema'acan, i ti á'utataihuaca'a i curuu jetze. Capu yu'u a'ahua'a. Pu'uri huatarú. Casi'i. Xaaseij iian maj ya'ujté. ⁷Sericu, sata'aj hua'uta'ixaate'en i maj jamuan á'ujhua'anya'a, sajta saijna i Pedro. Muan xu hua'uta'ixaate'en yee: “Ti nu'u ain anacai a'uma'a a'ame anna Galileeya ti'ij hua'uchu'eve'en. Ayan che'eta na'a te'eme tij ain ari tihua'uta'ixaa maj nu'u aun ye'eseijran.”
—Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i tyamueij.

⁸Majta main i juuca, tyamua'a mu tyú'jvivaaca'a, majta maj a'ij tyá'ujmuajcaa. Aj mu mi huiráruáachajraa. Camu majta a'ati huata'ixaa, a'ini meti'itziñya'acaa.

Jesús pu huataseijre aijna jemi Mariiya ti Magdala e'ema'acan
(Jn. 20:11-18)

⁹Ayaa pu tyuju'urij ajna xicajra'a jetze i ta'anajca i iteeri ti'ij ain Jesús

huatarú ti tapua'arijma'aca aijna xicaj jetze ti anajca. Anacai pu huataseijre aijna jemi i Mariiya ti Magdala e'ema'acan. Ai pu ain pueenya'a i maj tzajta'an seijra'acaa i tiyaaru'use i maj arahua'apua ará'axcaa ti hua'utamuari i Jesús. ¹⁰Ajta ain Mariiya, ai pu u á'umej ti tihua'uta'ixaate'en aime i maj jamuan a'ujhua'anya'acaa i Jesús, i maj ruxaamijtya'acaa aijna cime'e ti Jesús huami'i. Majta ruye'inyaca'a. ¹¹Majta aime, mati'ij raamua'areeri'i ti ari nu'u ain Mariiya raaseij aijna i Jesús, camu ra'atzaahuatya'acaa.

Jesús huataseijre hua'a jemi i maj hua'apua, i maj jamuan á'ujhua'anya'a

(Lc. 24:13-35)

¹²Ti'iqui Jesús ajtahua'a huataseijre hua'apuaca jemi mati'ij maun auju'ucca ajna a'ahua'a a'u ti cai a'uchajta'a. Capu che'e ai púeenya'a i maj anacai ramua'ajcaa. Ma ajta, ai pu púeenya'a. ¹³Mati'ij mi a'ucij mej mi hua'uta'ixaate'en i seica. Camu majta hua'antzaahuate aime i maj hua'apua.

Cime'en i ti cin Jesús tihuéijca aime i mej tyu'utaijti'ire

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴Ti'ij ari eitze'e huachúmua'ancaa, mati'ij huatetyá'aca i meesa jetze i maj tamuaamuata'a japuan seij ara'ase, ajtahua'a pu huataseijre aijna i Jesús. Ti'iqui hua'ajtya'axi aijna cime'e mej ra'antyanami i ruxaijnyu'uca, ajta aijna cime'e maj cai tya'atzaahuatya'acaa. Ajta hua'ajtya'axi aijna cime'e maj cai hua'atzaahuatya'aca'a i maj raaseij ti'ij ari huatarú.

¹⁵Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Sericu muan. Sa'ucijxi'in nain japua i chaanaca. Setihua'uta'ixaaty'e najijmi'ica i tyaite eijna i nyuucari ti cin

hue'iratuaasin. ¹⁶ A'ati ti ra'atzaahuat'e
ejjna i nyuucari, ajta huamua'i'ivijhua,
Dioj pu ru'iratuaasin. Ma ajta, ti pua'a
a'ati cai ra'atzaahuatya'a i nyuucari, ai pu
rajpueitzi a'ame. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa
aijnna i Jesús.

¹⁷ Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa mu tyu'uyi'itihua'a mua'aju'un
i mej tya'atzaahuat'e. Nyenyuucajtze'e
mu hua'utamuare'esin i tiyaaru'use
i maj hua'a tzajta'a seijre'e i tyaite.
Majta ti'ixaxa'ata'a mua'aju'un seica
cime'e i nyuucari i maj cai xi raayi'iti.

¹⁸ Cu'ucu'use mu muare'en i mej
tyu'uche'evaca i rumuajca'a cime'e, main
cu'ucu'use camu a'ij hua'aruuren. Na'ari
ti pua'a hua'ave'eri mua'antiye'en, capu
ajta a'ij hua'aruuren. Ajta ti pua'a main
hua'ajtamuare'en aimej mej ti'icucui'i,
majta mu rujni. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa
aijnna i Jesús.

Jesús pu antiraa i ute'e, u tajapua

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Cime'en pu'u ayan tihua'uta'ixaa
i tavastara'a, aijnna i Jesús, aj pu
i Dioj ya'uvi'iti u tajapua. An pu
a'ujyeijxi iriita'an aijnna i Dioj.

²⁰ Majta main i maj Jesús jamuan
a'ujhua'anya'acaa, mati'ij mi a'ucfjxi
nain japua i chaanaca. Metihue'ixaa
nain cime'e i nyuucari ti cin Dioj
hue'iratuaasin. Ajta ain i tavastara'a,
ai pu hua'atavá'irihua'a. Ayaa pu'u
ain hua'ata'acara'a mej eitze'e
raayi'itihua'an cai maa a'ati. Aij
mu cin raamua'areeri'i i tyaite
ti ayan ti'ayajnaca'a a'ij mej ye'i
ti'ixajtaca maijnna i maj Jesús jamuan
a'ujhua'anya'acaa. Ayaa pu upua'araca'a
i yu'uxari ti ra'uyu'uxaca'a aijnna i
Marcos.

Ain ti ra'uyu'uxaca'a aijna i San Lucas cime'en aijna i Jesuciriistu'u

I ti cin autyejche ti tyu'utaxaj

1 Mui'iti mu meri maijna cin a'utyajhui maj ra'usiimua'an tyamua'a naa ti'titi ti a'ij huarij itejmi jemi, ²mej mi meyan titaata'ixaate'en a'ij ti eenya'a a'araa. Ai mu ain pueen i maj ruji'i cin raaseij, ai mu majta main pueen i maj tyu'utyavai mej hua'uta'ixaate'en i tyaite i nyuucari ti Dioj jemi e'ema'acan. Ai mu majta maun a'utyáuca'a ti'ij huatasejre aijna i Jesús tij na'a yu ti e'ire'enye. ³⁻⁴Ai mu majta raatyajtuaa itejmi jemi maijna i nyuucari.

Me nyajta inyaa, a'ini nu'uri a'atye nyan ti'innua'ate tyamua'a naa nyaijna cime'en, ayaa pu tina'amitejtya'acaa ineetzi ti i'ixa'api'in nyej timuaataiti' i yu'uxari jetze najimi'i tij na'a ti'titi ti a'ij huarij pej pi raamua'aree, muaa Teófilo, mi pej va'acan cin ti'ityejvee, pej pi peyan tiraamua'aree ti ayan ti'ayajna a'ij mej meri timuaata'ixaa.

Ti'ij nu'u ain ti ti'livaire'e, ai pu nu'u raataxajtacaa ti nu'u nú'eihuan aijna i Juan ti hua'amua'i'ihuaca'a

⁵Ti'ij ain Herodes auj ti'ityavaaca'a rey cime'e tij na'a aun ti huatacá'a u Judeeya, aa pu a'ahua'a e'echajca'a seij ti ti'livaire'e teyujta'a. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Zacarías. Aime jetze pu ajtyama'acan Abiatar mej jetzen huanye. Ajta ain ira'ara'an, ayaa

pu antyahuaaca'a ticin Elisabet. Ajta, ain, aime jetze pu ajtyama'acan Aarón mej jetzen huanyej.

⁶Ri'i mu ti'ityetyaitestaca'a i Dioj jemi aime i maj hua'apua. Nain mu cin tya'arauraste i ti tyu'utaijtaca'a i tavastara'a, ajta i ti cin tihuéjca. Capu ti'itij a'ij hua'aturaatyaa'acaa. ⁷Ma majta camu seij tiyaujca'a a'ini capu che'e ri'iriistaca'a ti Elisabet tiyauu a'ara'ani, a'ini mu'uri eihua vaujsicira'icaa aime i maj hua'apua.

⁸Ayaa pu'u a'anaj tiraaruu aijna ti'ij auj va'acan cin ti'livaire'acaa i Dioj jemi aijna i Zacarías, ti'ij raac'i ti tyu'utyavaire'en u teyujta'a seica jamuan mej tiraatamua'i'ivejte'en i Dioj. ⁹Mati'ij mi ra'antihuau maijna i Zacarías ti ij ain utyarutya u teyujta'a ti'ij aun cuaane'e huátaira i tavastara'a jemi a'ij mej ti'ijri'irajcaa. ¹⁰Ti'ij ari tyaja'ure'enye a'atzaj maj pua'a rata'iraca i cuaane'e, aa mu e'etyu'luuca'a i tyaite a pua'aque, metenyuusime'en i Dioj jemi.

¹¹Aj pu i seij huatasejre i Zacarías jemi ti'ij aun teyujta'a unú'ujvaaca'a. Au pu iriita'an pu pujme'en a'utyavaaca'a aijna jetze maj japuan rata'iraca i cuaane'e aijna i tevi ti huatasejre i Zacarías jemi. ¹²Ti'ij raaseij, tyamua'a pu tyu'utatzin aijna i Zacarías. Eecan pu ratziinya'acaa.

¹³Ajta ain ti huatasejre, au pu tajapua ti'livaire'acaa i tavastara'a jemi. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Zacaría, capej ti'titziinya'a. Dioj pu raanamuajri'i a'ij pej tyu'utyejnyuu i jemin. Ayaa pu hui te'eme ijii, mi sej najjmi'i, aijna i Elisabet, ai pu tiyauj a'ame mueetzi jemi. Ayaa pu nu'u ruxe'eve'e paj nu'u peyan raatámua'ati ticin Juan.

¹⁴⁻¹⁵ Eecan pu ri'i timuaata'asin, pajta huata'atyamua'ave'esin paijna cime'e i pa'ari'i. Majta i tyaite, eihua mu huataujtyamua'ave'esin maijna cime'e ti'ij huanu'eihuan i pa'ari'i, a'ini va'acan pu cin tityaváa a'ame i tavastara'a jemi. Che'e nu'u cai nahuaj ye'e nusu tejuin. Ti'ij hui huanu'eihuan ti yu auca'iti a'ame, ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu jetzen ru'utya'a. ¹⁶ Ayaa pu ri'i hua'aruuren muil'icaca aime i mej Israel jetze ajtyama'acan mej mi majtahua'a raataxe'eve'en i ruvastara'a i Dioj i mej mejmi'i ma ruurai.

¹⁷ Ai pu hui anacai huama'a a'ame cai i tavastara'a. Ayaa pu che'eta na'a aijna jetze pu araujca'anyáa a'ame i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj tij ain tya'aráujca'anyajca'a i Elías aijna ti ajmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ajta ayaa pu che'eta na'a tye'entyujmua'areera a'ame tij tye'entyujmua'areeraca'a i Elías. Ai pu ri'i hua'aruuren aime i mej hua'avaujsimua'a pueen i ti'irii mej mi majtahua'a hua'utaxe'eve'en i ruyaujmua'a. Majta aime i maj cai hua'atzaahuat'e i ruvaujsimua'a, ai pu ri'i hua'aruuren mej mi meyan ri'i me tyítyaumuámua'araa mua'ara'ani matij aime i mej ri'i ti'ityetyaite. Ayaa pu huarini ti'ij ri'i hua'uruuren i tyaite mej mi ra'ancure'evi'itin i tavastara'a. —Yaa pu'u tiraata'ixaa.

¹⁸ Aj pu i Zacaría pu ayan tiraataihua'uri'i aijna ti jemin huataseijre ticin:

—A'ini ye'i ti'iri'iri nyaj raamua'aree ti pua'a ayan ti'ayajna nusu cai, a'ini

nu'uri vastacira'i inyaa. Ajta, ain ti nyaa jamuan, pu'uri ajta ucarij.

¹⁹ Aj pu i ain ti ti'ivaire'e i tavastara'a jemi, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu antyahuaa inyaa ticin Gabriel. Au nu a'utyejvee Dioj ti e'eseijre'e. Ai pu nyaja'utaityaca'a nyej yatanyen, nyej ni timue'ixaate'en nyeijna cime'e i nyuucari i paj cin huata'atyamua'ave'esin.

²⁰ Cunqueijii, a'ini capaj tya'antzaahua a'ij nyej timuaata'ixaa, capaj che'e atanyuuva'a pua'ame. Ni capu che'e ri'iriista a'ame pej tyu'utaxaj ti yu auca'iti a'ame hasta na'a cai huanu'eihuan i pa'ari'i. Aj pu araurastejns a'ij nyej timuaata'ixaa. — Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Gabriel.

²¹ Majta main i tyaite, majchu'eva'acaa maijna i Zacaría a'atzaj ti huiraame u teyujta'a. Ayaa mu tyu'uriahua'uraca'a a'iqui een cin ari a'atee ti mu nu'ujvee.

²² Ti'iqui xaa huirajraa. Ti'ij huirajraa, capu che'e ri'iristacaa ti tyu'utaxaj. Ayaa pu'u rumuajca'a cin tihue'ixaaty'acaa a'ini capu che'e ri'iristacaa ti huatanyuuni. Aij mu cin raamua'areeri'i ti ti'iti huataseijre i jemin u teyujta'a.

²³ Ti'ij ra'antipua'ari ti raac'i ti tyu'utyavaire'en u teyujta'a, ti'iqui á'uraa i ruche. ²⁴ Ti'iqui ayan a'utájucataca'a aijna i ira'ara'an i Elisabet. Aj pu i huatáuravaataca'a aujna u ruche. Ayaa pu a'atee ti cai huiraye'icaa i ruchi'ita a'achu cumu anxí maxcira'i cime'e. ²⁵ Ayaa pu ti'imujcaaa ticin:

—Tavastara'a pu hui ayan naaruu ineetzi. Pu'uri ayan ra'aranajchaca'a ti ayan naaruuren nyej ni cai che'e ti'ityevi'ira'a i tyaite jemi nyaijna cime'e nyaj cai tiyauj na'ara'ani.

Ti'ij nu'u ain ti ti'ivaire'e u tajapua, ai pu nu'u raataxajtacaa ti nu'u nú'eihuan i Jesús

²⁶ Ti'ijta tyajauma'aca arájevsi maxcira'i, Dioj pu raataityaca'a aijna

i Gabriel ti u a'atanyén aujna Nazaret, chajta'a ti jetzen ajtyama'acan au ti huatacá'a Galileeya. ²⁷Raataityaca'a ti u a'atanyén aa ti e'eche aijna i Mariiya i ti ari timua'a huatyeviche'esin aijna jamuan i José, aij ti jetzen huanyej i David tyaacan. Capu xi a'ati jamuan huahui aijna i Mariiya.

²⁸Ti'iqui aun a'utyajrupi a'u ti e'eche. Aj pu i ain ti ti'ivaire'e i tavastara'a jemi, ayaa pu tiraatataujte ticin:

—Aja'imi, Mariiya, mi pej Dioj jemi tya'ancura'asin. Tavastara'a pu a jemi huatyejvee.

²⁹Eecan pu utyaavatzi i tzajta'an ti'ij ayan tiraata'ixaa. Eihua pu ti'imujcaaa a'iqui huataujmua'a i nyuucari ti raataxajtacaa'a.

³⁰Ti'iqui ayan tiraata'ixaa aijna i a'ati ticin:

—Capej ti'itziinya'a, Mariiya. Muua pa ri'i raata'a i Dioj. ³¹Muua pa a'utajucata. Muua pa tiyauj pua'ame, tyaatacan. Ayaa paj raatámua'ati ticin Jesús. ³²Ajta, ai pu va'acan cin ti'ityavaa a'ame. Ayaa mu hui majta raatamuá'amuatyaa'aa mua'aju'un ticin Yaujra'an i Dioj ti nain cin antyujmua'aree. Ajta, Dioj ti ta'ivastara'a, ai pu raata'asin ti te'entyarute aijna cime'e ti David tyaacan cin ti'ityavaaca'a. ³³Ajta ain pu tihua'utaijte'esin tij na'a rusen cime'e aime jemi i maj Jacobo jetze huanye. Ajta capu a'anaj ra'antipua'ari ti ain tihueitya'a a'ame. —Ayaa pu'u tiraata'ixaa.

³⁴Ti'iqui ayan tiraataihua'uri'i aijna i Mariiya ticin:

—A'ini ti'iri'iri ti ayan tyaja'ure'enyen a'ini canu a'anaj tyaata'a jamuan huahui.

³⁵Ajta ain ti ti'ivaire'e i tajapua, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ai pu a jetze rávajtzi. Ajta aijna cime'e ti muaacánajsin, aij pu cin, aijna i

pa'ari'i ti nú'eihuan, tavastara'a pu huatyáura'ate'esin. Ayaa mu majta raatamuá'amuatyaa'aa mua'aju'un ticin Yaujra'an i Dioj.

³⁶Ajta ain a'ihuaara'a, aijna i Elisabet, ai pu hui tiyauj a'ame tij ajta ari ucarij. Ayaa pu tyu'utaxajtacaa'aa ticin yee capu che'e ri'iri ti tiyauj a'ara'ani. Ma ajta, pu'uri a'atee arájsevi maxcira'i ti autajuca.

³⁷Ayaa pu'u a'ini nain pu ti'iri'iri i Dioj jemi. Capu me'e e'e ti'iti ti muare'eri i jemin.

³⁸Ti'iqui Mariiya ayaa tyu'utanyúu ticin:

—Nain nu cin tiraatyavaire'esin i nyavastara'a. Che'e ayan tyaja'ure'enyee a'ij pej peri tinaata'ixaa. —Ayaa pu tyu'utaxajtacaa'aa aijna i Mariiya.

Ti'iqui á'urraa aijna i ti ti'ivaire'e i tajapua.

Mariiya pu nu'u ruumuaarin i Elisabet

³⁹Ajna'imi, ca'anacan pu a'umej i Mariiya a'ahua'a chajta'ana jetze irij ti a'ava'aca au ti huatyacá'a u Judeeya.

⁴⁰Ti'iqui aun a'ará'a a'u ti e'eche'e aijna i Zacarías. Ti'ij a'utyajrupi u chi'ita, aj pu i raatataujte aijna i Elisabet.

⁴¹Ajta ain i Elisabet, ti'ij raanamujri'i ti raatataujte i Mariiya, ti'iqui huataujruuraxi i pa'ari'i i jucaatze'en. Ti'iqui ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, jemin pu huatyajturaa i Elisabet jemi.

⁴²Ti'ij ayan huarij, Elisabet pu a'ujca'anyaacan cin raata'ixaa aijna i Mariiya. Ayan ticin:

—Dioj pu ri'i timuaata'a mueetzi macai i seica i juuca. Ajta pu ri'i tiraata'a i pa'ari'i ti arajca i mua'ajucaatze'e.

⁴³'A'ini ti i Dioj ayan ri'i tinaata'a ti ayan mu a'uve'eme neetzi jemi i naanajra'an i nyavastara'a? ⁴⁴Cime'en

nu'u raanamujri'i paj naatatauhte, aj pu i huataujruuraxi i pa'ari'i ti arajca i nyajucaatze'e. Ai pu huataujtyamua'ave.

⁴⁵Ri'i pu timuaata'a a'ini muua pa ra'atzaahuate'e ti ayan aráurasten a'ij ti tavastara'a timuaata'ixaa. —Ayaa pu tiraata'ixaa ajjna i Elisabet.

⁴⁶Ajta ain i Mariiya, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

Eecan pu ri'i tinaatyajtuaa i nyatzajta'a i nyavastara'a.

⁴⁷⁻⁴⁸ Ajta nyaxajnyu'uca pu rutyamua'ave'e i Dioj jemi ti nu'irajtuaa a'ini ai pu ramua'areeraca'a i nyaj cai a'ij ti'ijviicue'i, inyaa i nyej ravaire'e.

Ijii ti yu auca'iti a'ame, najmi'i i mej tyaamua, ayaa mu tyu'utaxajta neetzi cime'e yee Dioj pu ri'i tinaata'a.

⁴⁹ Ayaa mu ti'ixaata mua'aju'un maijna cime'e ticin pu'uri Dioj eihua ayan ti'tij cin naaruu ti i're'en ajjna cime'e i ti raayi'iti i rumuare'eri'ira'a cime'e.

Che'e ri'i me'e tyajjua'a a'ara'ani i ti cin antyahuaa.

⁵⁰ Ai pu hua'acuuve najmi'ica i tyaite a'achu maj caj pua'amua i mej ra'aste.

Tij mana'a maj anacai huatasejre, ti yu auca'iti a'ame, ai pu hua'ancu'uvajxi'isin.

⁵¹ Va'acan pu cin tyu'umuarej i rumuare'eri'ira'a cime'e.

Ai pu hua'antimue'iti aime i mej á'ujtzaahuate'e i rutevi cime'e.

⁵² Ajta aime i mej tie'ijta, ai pu hua'ari'iri'i i maj cin títyatatyá'acaa.

Ma majta aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, ai pu tihua'antyaaruhte va'acan cime'e.

⁵³ Ajta aime i mej tajcuca'a, ai pu ri'i tihua'uta'a ti'itij cime'e ti re'en.

Majta aime i mej chijtyaani pueen, ai pu hua'utaityaca'a maj á'uciinye macai ti'iti anyaf'in.

⁵⁴ Ai pu hua'utavaí aime i maj Israel jetze e'ema'acan, aime i mej ravaire'e.

Ai pu ra'utamua'areeri'i i ti cin tya'ataujratziiri'i ti nu'u hua'ancu'uvajxi'in tij na'a rusen cime'e aime i maj Abraham jetze a'iraanye.

⁵⁵ Ayaa pu tyuju'urij a'ij ti ajmi'i tihua'uta'ixaa aime i tavaujsimua'a tyaacan.

—Ayaa pu tyu'utaxajtacaa ajjna i Mariiya.

⁵⁶ Ajta, ain i Mariiya, au pu a a'utyajturaa a'achu cumu hueica maxcira'i jamuan i Elisabet. Ti'iqui á'uraa i ruche.

Ti'ij nu'u ari huanu'eihuaca'a ajjna i Juan

⁵⁷ Ti'ijta tyaja'ure'enyé ti tiyauj a'ara'ani i Elisabet, tyaatacan pu tiyauj a'araa. ⁵⁸ Majta i tyaite i mej vejl'i antacháatima'acaa, majta ihuaamua'ame'en i pa'ari'i vaujsimua'a, ai mu cura'acijxi mati'ij raamua'areeri'i ti rá'ancu'uvajxi i tavastara'a. Aj mu mi huataujtyamua'ave i jemin.

⁵⁹ Ti'ij tyajauma'aca arahueica xicaj jetze ti huanu'eihuaca'a, ai mu a'uju'un mej mi ra'antisijche i naviira'an i pa'ari'i. Majta, ayaa mu raatamuá'amuacujca'a tij antyahuaaca'a i taatajra'an i pa'ari'i.

⁶⁰ Ajta ain naanajra'an, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Capu ayan antyahuaa a'ame ticin Zacarías, silu ayaa pu antyahuaa a'ame ticin Juan.

⁶¹ Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin: —A'ini ti i. Capu ma'a a'ati ti ayan antyahuaa ti ajtyama'acan muevojmi jemi.

⁶² Mati'ij mi rumuajca'a cin raataihua'uri'i i taatajra'an mej mi

raamua'aree a'ij ti ye'i ti'ijxe'eve'e ti ayan antyahuaa a'ara'ani.

⁶³ Ajta ain taatajra'an, ai pu ti'titi taabla hua'utahuaviiri'i ti jetzen ra'uyu'uxan a'ij ti antyahuaa a'ame. Aj pu i ayan tira'utéyu'uxaca'a ticin: "Ayaa pu antyahuaa ticin Juan." Eecan mu naa ri'i tira'utaseij i tyaite.

⁶⁴ Cime'en pu'u ayan tira'utyeyu'uxaca'a, aj pu i huatari'iristaraca'a ti tyu'utaxaj. Ti'ij i autyejche ti huatejnyuuni i Dioj jemi; ri'i pu tiraata'acaa. ⁶⁵ Ti'ij ayan tyuju'urij, eecan pu utyaavatz i hua'a tzajta'a aime i mej a vejli'i antachaatime. Ajta nainjapua aun ti jiri a'ucaitime, Judeeya ti jetzen ajtyama'acan, eihua mu tyú'urixaatya'acaa a'ij ti ti'titi huarij.

⁶⁶ A'ati ti na'a ti raamua'areeri'i, ayaa pu ti'ihua'ucaa ticin:

—¿Ti'itaqui pueenya'a a'ame ajjna i pa'ari'i?

Ayaa mu ti'ihua'ucaa, a'ini tavastara'a pu ravaira'acaa i pa'ari'i.

Chuiicara'ara'an i Zacarías

⁶⁷ Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, Zacarías pu jemin huatyaajturaa, i ti taatajra'an pueen i pa'ari'i. Ti'iqui ayan tyu'utaxajtaca'a i Dioj jetze ma'acan.

⁶⁸ Ayan ticin:

Miche'e ri'i tiraata'an i tavastara'a, i hua'a Dioj aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, ajjna cime'e ti ari huataseijre, ajta ari hue'irajtuaa i rutyaitestyamua'a.

⁶⁹ Ai pu hui seij te'entyarute, seij ti hua'a jetze ajtyama'acan i tyaitestyamua'ame'en i David tyaacan.

Ai pu tu'irajtuaasin itejmi i rumuare'eri'ira'a cime'e.

⁷⁰ Ayaa pu Dioj ajmi'i tyi'ataujratziiri'i.

Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, aime i ti Dioj huataura'ate.

⁷¹ Ayaa pu hui huarij ti ij tu'irajtuaani, mej mi cai taamu'éitin aime i maj tajchaire'e, naijmi'i a'achu maj pua'amua i maj cai taseijracu.

⁷² Ayaa pu ajta huarij ti ij hua'acu'uvaa i tavaujsimua'a tyaacan, ajta tu ij ra'utamua'aree i nyuucari ti hua'uta'a tzaahuati'ira'a cime'e, ti ma'a jua'a i ti cin ti'ihuarijca.

⁷³⁻⁷⁵ Ayaa pu tyi'ataujratziiri'i tzaahuati'ira'a cime'e ajjna jemi i taya'upuaci'i, ajjna i Abraham tyaacan, ti ij tu'irajtuaani aime jemi i maj tajchaire'e, mej mi cai ta'antipua'arite'en, tej tij raatyavaire'en tyaj cai ti'itziinya'a, tej ti teyan uraré'enya'a ta'ara'ani i tatzajta'a, tyata'aj teyan xa'api'in rijcaa i Dioj jemi nain xicaj tzajta'a, a'achu tyaj pua'a a'ateeri.

⁷⁶ Pajta muua niyauj, ayaa mu muaatámua'atzi ticin Ti ti'ixaxa'a ajjna jetze ma'acan i ti nain cin antyujmua'aree. A'ini muua pa anacai huama'a pua'ame cai i tavastara'a pata'aj ri'i hua'uruuren i tyaite.

⁷⁷ Muua pa tihua'uta'ixaate'esin aime i tyaitestyamua'ame'en i tavastara'a a'ij ti ain tihue'iratuasasin, ajjna cime'e ti tihua'utauuni'ira i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

⁷⁸⁻⁷⁹ Ayaa paj rini a'ini eecan pu ta'acu'uve i taDioj.

Ami pu ya va'acányeysin iyan chaanaca japua ti'ij taamuaare itejmi.

Au pu hui nain xicaj tzajta'a tatzava'a a'ara'ani ti ij huanyeeri'ici a'ara'ani tyamua'a naa aime jemi i maj huachaatiime tica'amiste'e, aime jemi i mej ti'itziine'e ajna xicajra'a mej jetzen cui'ini, mej yee cumu tica'amiste'e mu seijre'e.

Ai pu ajta taata'itira tyej ti ri'i ti'ityechajca.

—Ayaa pu tyu'utaxajata'a ajjna i Zacarías.

⁸⁰Ajta ain i pa'ari'i, ai pu huave'ese.

Ajta ru tzajta'a huataujca'anye. Au pu e'echajca'a a'u ti cai me'e e'e ti'iti asta na'a cai huataseijre'en eijre'e aime jemi i maj Israel jetze ajtyama'acan.

Ti'ij nu'u ari huanu'eihuaca'a ajjna i Jesús

(Mt. 1:18-25)

2 Ajna'imi, ti'ij ain ti'ityavaaca'a i rey cime'e ajjna i Agosto ti ajta ayaa antyhuaaca'a ticin César, ai pu raataijtaca'a mej mi ahuauju'uxan mej mi hua'ute'itén najim'i'ica maj aun a'u chaatiime tij na'a a'u ti teje'ijta. ²Ayaa pu tyu'urij ti'ij auj Cirenio ti'ityavaaca'a tajtuhuan cime'e ajna Siria. Ai pu ain púeenya'a ti hua'utaityaca'a i maj anacai hua'ute'itee. ³Majta main i tyaite, naimi'i mu a'uc'ijxi a'u mej e'ema'acan mej mi a'ahuauju'uxa. ⁴Aij pu cin, ain José pu huiirajraa ajjna Nazaret, Galileeya jetze ti ajtyama'acan. Au pu a'ará'a u Judeeya, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Belén. Au pu a'unu'ihuaca'a ajjna i David tyaacan, ajjna ti ajmi'i ti'ityavaaca'a i rey cime'e. A'ini ajj pu jetze huanye ajjna i José, ajj pu cin aun á'uraa. ⁵Ajta pu ain á'uraa i Mariiya ajjna jamuan i José ti ra'ancure'levi'iti. Ajta ajjna i Mariiya, pu'uri a'utajucaca'a. ⁶Au mu a'utyáuuca'a ti'ij tyaja'ure'enye i xicaj

ti jetzen huanu'eihuaca'a i pa'ari'i. ⁷Aij pu cin tiyauj a'araa anacaican cime'e. Tyaataca'a i pa'ari'i. Ciixuri pu cin raca'ijcataca'a ti'ij huanu'eihuaca'a. Aij pu jetze ra'atyeetye ti'iti jetze ciye ti atyacun a'u maj ya'amuaate tyaja'acua'aca a'ini camuche'e u'uvejrica'a cuaartu tzajta'a maj maun a'utyarute.

I maj nu'u canya'axi tiséjiraca

⁸Aujna vejli'i u Belén, seica mu a'utyáuuca'a canya'axi maj tiséjiraca. Au mu a'atáxairihua'a hua'a jamuan. ⁹Ti'iqui seij pu huataseijre ti tajapua ti'ivaire'e tavastara'a jemi. Cime'en pu'u huataseijre, aj pu i ain tavastara'a a'atatátzavajraa hua'a jemi i mej e'ejti. Majta main canya'axi maj saire'e, tyamua'a mu eihua tyu'utatzin. ¹⁰Ajta ayan tihua'uta'ixaa ajjna ti tajapua ti'ivaire'e ticin:

—Caxu ti'itziinya'a. Ayaa nu een cin mu a'uve'eme nyata'aj nyuucari amuaata'ixaate'en i saj cin huataujtyamua'ave'esin eihua, ti ti'iva'ira'a a'ame para najim'i'ica. ¹¹Ijji, ajna chajta'a David tyaacan ti jetzen e'ema'acan, muejmi cime'e pu hui a'unu'ihuaca'a ajjna ti amue'iratuaasin. Ai pu ain pueen i Ciriistuu, i tavastara'a, ajjna ti Dijo ra'antihuau.

¹²Ayaa xu eenye'equ'e ramua'areera a'ij ti eenya'a ain pueen. Aun xu ye'etyauni i pa'ari'i, ciixuri cin caicatzi'ihua. Au pu araca'iti a'ame ciye jetze ta'atyacun, ya'amuaate maj jetzen tyaja'acua'aca.

¹³Iye'itzi mu cin eihua huataseijre aime i mej tajapua ti'ivaire'e majjna jemi i seij. Mati'ij mi najim'i' ri'i tiratyajtaa i tavastara'a. Ayaa mu tyu'uxajtaaca'a. ¹⁴Meyan ticin:

Tiche'e ri'i tiraata'an i Dijo ti huapi'i naa seijre'e i tajapua.

Ajta iyan chaanaca japua, miche'e ri'i tityeecháatiime'eni i tyaite i ti Dijo ri'i tihua'uta'asin.

—Ayaa mu'u tyu'utaxajta'ca'a.

¹⁵Mat'i'ij mi a'ucij aime i maj tajapua ti'ivaire'e. Majta main i maj canya'axi tiséjiraca'a, ayaa mu tyu'utaurixaa ticin:

—Tiche'e u a'uju'un aujna Belén tyata'aj ya'useij aijna a'ij ti huarij i ti taata'ixaa i tavastara'a.

¹⁶Mat'i'ij mi ca'anacan u á'uju'un.

Au mu yá'utyau maijna i José, majta Mariiya, majta i unyaaca'i. Au pu ciye jetze aráca'atii, ya'amuaate mej jetzen tya'acua'aca. ¹⁷Mat'i'ij raaseij i pa'ari'i, aj mu mi hua'uta'ixaa i tyaite a'ij ti ain tihua'uta'ixaa ti hua'a jemi huatasejre, a'ij ti tihua'uta'ixaa aijna cime'e i pa'ari'i ti huanu'eihuaca'a.

¹⁸Majta main i maj hua'unamuajri'i a'ij mej ti'ixajta'ca'a aime canya'axi maj tiséjiraca'a, naimi'i mu ri'i naa tihua'utaseij.

¹⁹Ajta ain i Mariiya, ai pu ru'uvaataca'a i rutzajta'a. Eihua pu ti'imujca'a a'ij ti ti'iti huarij hua'a jemi.

²⁰Mat'i'ij mi a'ucij aime canya'axi maj tiséjiraca'a. Eecan maujtyamua'ava'a i Dioj jemi, majta ri'i tiraata'a nyuucari cime'e aijna cime'e i mej raanamuajri'i, majta i maj raaseij. Naimi'i pu ayan tyaja'ure'enyé a'ij ti tihua'uta'ixaa i tavastara'a.

Maj nu'u u ya'utasejirataca'a i Jesús u teyujta'a

²¹Ti'ijta tyajauma'aca arahueica xicaj jetze, ti'ij i tyaja'ure'enyé i xicaj mej jetzen ra'antisfjchi i naviira'an i ti jetzen te'evi'i u pa'ari'i. Mat'i'ij mi meyan raatamuá'a ticin Jesús, tij ayan anacaican tiraata'ixaa aijna i saij ti tajapua ti'ivaire'e.

²²Ti'ijta ari tyaja'ure'enyé a'anaj matij pua'a i'ihuaca a'ij ti ye'i te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a, mat'i'ij mi manna ya'uvi'iti anna Jerusalén mej mi u ya'utasejirata i pa'ari'i u teyujta'a i tavastara'a jemi. ²³Ayaa mu huarij

a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin: “Ayaa pu ruxe'eve'e mej ya'utasejirata i tavastara'a jemi najimi'ica a'achu maj pua'amuacaa i maj anáatyá'a muaanúnue'ihuaca'a i ti'irii i mej tetyaca.”

²⁴Majta tyu'utámua'i'vejtan a'ij ti ajta te'eyu'usi'i aijna jetze ti cin tihue'itiiriri'i i tavastara'a. Ayan ticin: “Miche'e hua'apuaca huatamuai'ivajta i cucui'ise na'ari hua'apuaca i jaamue'ise.”

²⁵Ajna'imi, saij pu aun e'echajca'a anna Jerusalén. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Simeón. Ri'i pu ti'ityújchaica'a i Dioj jemi. Ajta eihua pu ra'astyajca'a i ruye'ira. Aij pu ti'ichu'eva'acaa ajna xicaara'an jetze ti jetzen Dioj hua'ancu'uvajxi'isin aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu jemin huatyajtura'a.

²⁶Ain xaijnyu'ucara'ara'an ayan tiraata'ixaa ti nu'u cai mi'ini cai xi huataseire'en i Ciriistu'u, ti tavastara'a ya'utaiti. Ai pu nu'u Simeón rasejran.

²⁷Ti'iqui i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ca'anijra'a raata'a aijna i Simeón ti aun a'atanyén u teyujta'a a'u ti a'aráyaujta'a. Majta main i vaujsimua'ame'en i pa'ari'i, au mu majta a'ará'a u teyujta'a mej mi meyan raaruuren i pa'ari'i a'ij ti tyu'ujxe'eve'e mej mi ra'ara'asten i ruye'ira. ²⁸Aj pu i ain Simeón ra'ancure'echuii aijna i pa'ari'i. Ti'iqui ri'i tiraata'a i Dioj ticin:

²⁹Nyavastara'a, pu'uri ri'iri paj naata'an nyaj nyaxaahua huami'ini,

a'ini papu'uri ra'ara'aste aijna i paj cin tya'ata'aratziiri'i ineetzi jemi i nyaj muavaire'e.

³⁰⁻³¹ A'ini nyaji'i nu cin raaseij eijna i paj cin tu'irajtuaasin, aijna i paj yan raatyajtua meti'iseiraca najimi'i i tyaite a'achu maj pua'amua yan

huachaatime iivan chaanaca japua.

32 Ai pu hua'atatzavilira a'ame tyamua'a naa aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan mej mi cai che'e meyan e'enyen matij aime i maj huachaatime tica'amiste'e.

Ajta ai pu hui va'acan cin tihua'utaijte'esin i mua'atyaitestyamua'a, aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

—Ayaa pu tyu'utaxajaca'a aijna i Simeón.

33 Eecan mu naa ri'i tira'utaseij i vaujsimua'ame'en i pa'ari'i aijna cime'e a'ij ti tyu'utaxajaca'a i pa'ari'i cime'en.

34 Ti'iqui Simeón ri'i tihua'utyajtuaa. Ti'iqui ayan tiraata'ixaa i Mariiya, i naanajra'an i pa'ari'i ticin:

—Casi'i, ayaa pu tyu'uxa'api'intari'ihuaca'a ti aijna pa'ari'i cime'e mul'iti mu va'acan cin titye'entyarutixi'isin aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, ajta mul'icaca pu tya'arilira i maj cin tityatati. Aij xu cin seyan tiraamua'aree ti ayan te'eme a'ini eihua mu ratíti.

35 Ayaa pu te'eme ti'ij me eijre'e seijre'e a'ij mej ti'imua'atze i tyaite mamul'iti. Ajta mueetzi, ayaa pu che'eta na'a tímu'uhuatacu'ini i a'a tzajta'a cumu ti a'ati mua'antyejtzeti nahuaa cime'e. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

36 Seij pu ajta vejli'i a'utyavaaca'a ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Jiita'a pu pueen ti ayan antyahuaa ticin Ana. Pu'uri ucarij. Ai pu yaujra'an pueen aijna i Fanuel, i ti Aser jetze ajtyama'acan. Aijna i jiita'a, ayaa pu a'atee ti viche'e a'achu cumu arahua'apua ninye'ira'a. Ti'iqui huami'i i cina'ara'an. **37** Ti'iqui rusaijta a'araa. Eihua pu ari a'atee ti ayan rusaij. Ajta pu'uri ayan jucari na'a cumu muaacuate japuan muaacua ninye'ira'a. Capu ajta a'anaj huiraaye'icaa u

teyujta'a silu au pu ri'i tirata'acara'a i Dioj jemi nain xicaj tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a. Ajta pu ru'itzi'iva'acaa, ajta tenyuuve'e i Dioj jemi.

38 Cime'en pu'u raatapua'ajtaca'a i Simeón ti tyu'utaxajaca'a, aj pu i ain a'uré'enyen aime jemi. Ti'iqui ri'i tiraata'a i Dioj. Ti'iqui autyejche ti hua'uta'ixaate'en i tyaite aijna cime'en i pa'ari'i. Aime i tyaite, ai mu ain pueen i mej rachueva'acaa ti Dioj hue'irajtuaani naimi'i aun maj Jerusalén huachaatime.

Maj nu'u huara'aci u Nazaret

39 Majta main i vaujsimua'ame'en i pa'ari'i, mati'ij nain cin tya'ara'aste a'ij ti te'eyu'usil'i aijna jetze ti jetzen tihue'itiiri'i i tavastara'a, mati'ij mi a'ucij ajna a'ahua'a Galileeya. Au mu a'utanye u Nazaret, a'u mej e'ema'acan.

40 Ajta ain i pa'ari'i, ai pu huave'ese, ajta huatyaucjane. Eecan pu ri'i me tyáumua'arajca'a. Ajta pu Dioj ri'i tirata'acara'a.

Pa'ari'i ti nu'u aun e'iracatii u teyujta'a

41 Majta aime i vaujsimua'ame'en i pa'ari'i, ti'ij pi na'a ninye'ira'a jetze, au mu a'atáninyeica'a anna Jerusalén mej mi ra'utamua'aree ajna xicajra'a ti jetzen Dioj tihua'utauuni'iri'i i hua'a yaujmu'a'a mej anáatyá'a muaanúnue'ihuaca'a.

42 Ti'ij ari rájchaica'a a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua ninye'ira'a aijna i pa'ari'i, aime vaujsimua'ame'en, au mu a'uju'un mej mi tyu'uyesten i ruye'ira cime'e. **43** Ti'ij tya'upua'araca'a i maj tyu'uyé'este, mati'ij mi a'araaci para aujna me e'eche. Ajta ain i pa'ari'i, au pu a'utyajturaa anna Jerusalén.

Majta main i vaujsimua'ame'en, camu ramua'areeraca'a. **44** Ayaa

mu ti'imujcaa ticin: Hua'a jamuan pu huamej i seica i maj ta jamuan huaju'uncaa. Mu'uri sei xicaj a'atee mej meyan tityaaju'uncaa. Mati'ij mi autyajhuii mej raahuauni hua'a tzajta'a i tyaite, ajta aime jemi i maj hua'a jamuan huaju'uncaa. ⁴⁵Mati'ij cai ráatyau, mati'ij aun huara'aci anna Jerusalén mej mi raahuauni.

⁴⁶Mira'atee a'achu cumu hueica xicaj maj rahuahuau. Mati'ij mi xaa ráatyau. Au pu unú'ujcatii u teyujta'a a'u ti a'aráyaujta'a. Au pu a'utácatii hua'a jamuan i mej ti'imua'ata. Aime pu namuajra'acaa, ajta tihuéhua'ura. ⁴⁷Majta main i maj raanamujri'i, naimi'i mu naa ri'i tira'utasej majjna cime'e ti tyamua'a naa yau'eitaa a'araa a'ij mej tiraata'ixaa, majta majjna cime'e a'ij ti ain tyu'utaxajta'a.

⁴⁸Majta main i vaujsimua'ame'en mati'ij raasej ti hua'a tzajta'a je'e'jee, eihua mu a'ij ra'utasej. Ti'iqui ayan tiraata'ixaa i naanajra'an ticin:

—Niyauj, ¿a'ini een cin peyan taruure? Tu'uri a'atee tyaj muahuahuau inyaa, ajta a'ataata. Eecan tu a'ij pua'a tya'atamua'ate mueetzi cime'e.

⁴⁹Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin: —¿A'ini een cin seyan ti'inyahuahuau? ¿Ni qui sacai ramua'aree ti ayan ruxe'eve'e nyej neyan tya'ava'anmua'areera iiyu niTaata chi'i jetze?

⁵⁰Majta main, camu a'atzu main yau'eitaa mua'araa a'ij ti tihua'uta'ixaa.

⁵¹Ti'iqui á'uraa hua'a jamuan i ruvaujsimua'a. Mati'ij mi maun a'ucáanye u Nazaret. Ajta ain, ai pu hua'antzaahua i ruvaujsimua'a. Ajta ain naanajra'an, ai pu nain a'avaataca'a i rutzajta'a. ⁵²Ajta ain i Jesús, ai pu huave'ese, ajta eitze'e ari tyú'umua'areeraca'a. Dioj pu ri'i tiraata'a, majta i tyaite.

Ti'ij nu'u u tihuaje'ixaatya'acaa aijna i Juan ajna a'ahua'a a'u ti cai e'e ti'iti

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Ayaa pu nu'u tyuju'urij ti'ij tyauma'aca a'achu cumu tamuaamuata'a japuan anxi ninye'ira'a ti ti'ijta'a aijna i César, ti ajta ayan antyahuaa ticin Tiberio. Ajna'imi, ti'ij auj ti'ityavaaca'a tajtuhuan cime'e aijna i Póncio Pilaatu aujna Judeeya, ajta hua'a saij pu ti'ityavaaca'a tajtuhuan cime'e aujna Galileeya. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Herodes. Ajta juutzajra'an aijna i Herodes, ai pu ti'ityavaaca'a tajtuhuan cime'e aujna Iturea, ajta aujna Traconite. Ayaa pu antyahuaaca'a aijna ticin Felipe. Ajta ain i Lisantias, ai pu tajtuhuan cime'e ti'ityavaaca'a aujna Abilinia.

²Ajna'imi, mati'ij mauj va'acan cin títyatatyá'acaa u teyujta'a aijna i Anás, ajta aijna i Caifás, au pu a'ucatii aijna i Juan, a'ahua'a a'u ti cai je'e ti'iti. Aijna i Juan, ai pu rayauj aijna i Zacarías. Au pu a'ucaica ti'ij Dioj raatajé.

³Nainjapua pu ye'ivajca'a tij na'a aun ti huatyacá'a i jatya'ana jetze, i Jordán. Ayaa pu tihue'ixaatya'acaa ti nu'u ayan ruxe'eve'e maj nu'u saique tyu'umua'ati ti ij nu'u Dioj tihua'utauni'i i maj cin autyajturaa i jemin. Aj pu i Juan hua'umuai'ihuaca'a.

⁴Ayaa pu che'eta na'a rijcaa a'ij ti tya'uyu'uxaca'a i yu'uxari jetze aijna i Isaías, i ti ajmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayan ticin:

A'ati pu u e'e'ijhua aujna a'ahua'a a'u ti cai e'e ti'iti.

Ayaa pu tyaja'axa aijna i a'ati ticin:

“Naa xu ri'i huaujcaten muan sej si ri'i tira'ancure'evi'titin i tavastara'a,

sej si cai raatamuáre'riste'en saijna ti yan huatasejre'esin ti'ij amue'irajtuaani.

⁵ Miche'e meyan ri'i huaucaten matij aïme i maj juyeta.

Miche'e tyava'istya'axi'in a'u ti e'etyácucu'unijmee.

Miche'e majta raatyauunaxi'in nain i jiri ti huacaitime.

Ajta i juye ti tyujutajmee, miche'e raataje'iyitya'axi'in.

Ajta a'u ti cai a'upa'atza, miche'e ra'upa'atzare'en.

⁶ Ajta, ti'ij uvé'enyen i tavastara'a, naimi'i i tyaite i maj yan huachaatime iiyan chaanaca japua, ai mu rasejran i ti cin Dioj hue'iratuasın."

—Aii pu'u.

⁷ Ajta ajjna i Juan, ayaa pu tihua'uta'ixaa aïme i tyaite i maj a'ure'eninyéica'a. Ayan ticin:

—Mi sej seyan sejre'e. Cu xuee saj a'uruachejye'i matij i cu'ucu'use ti ij cai huá'utaiixi'i i tajj. ¿Ni tzaa seri ti'litese'e sicu ti ij cai Dioj ama'uxijte'en? ¿A'ataani ca'anijra'a amuaata'a sej si seyan huarini?

⁸ Na'ari cai, ti pua'a muan rujiimua'a ya seve'eré'enyen tzaahuati'ira'a cime'e, ayaa xu huarini a'ij ti ye'i tiraavijte'e saijna cime'e sej seri saique tyu'umuá'a. Caxu seyan ti'imua'atze mi ru tzajta'a yee ayaa pu ti'ayajna ti naa tyajamuaatyava'iri i Dioj jemi a'ini muan xu i'i huaacixa'astyamua'ame'en ajjna i Abraham tyaacan.

'Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e a'ini ayaa pu ti'ayajna ti Dioj ayan tiraayi'ti ti ayan raaruuren i tetej ti ij saique huaujruuren tij ti ayan seira'a a'ara'ani matij tyaite, matij aïme i mej Abraham tyaacan jetze huanyej. Capu ti'iti a'ij tyajamuaatyava'iri i Dioj jemi sej i'i huaacixa'astyamua'ame'en ajjna i Abraham tyaacan.

⁹ Pu'uri hui vejl'i ajna xicajra'an jetze a'anaj ti pua'a Dioj amuá'axijte'en ca'anin cime'e. Ayaa pu á'amuaruuren cumu a'ati ti ciye é'ijveichixi'isın

tyapueij cime'e. Najmi'i i ciye ti cai tí'itaca, ai pu tyu'ure'eveijchi, ajta tí'itairan. Ayaa pu che'eta na'a amuá'axijte'en.

¹⁰ Mati'ij main tyaite meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini tyana'aqui rini?

¹¹ Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati hua'apuaca tisiicu'u, che'e sej raatapijte'en ajjna ti cai tisiicu'u. Ayan che'e tana'a, ti pua'a a'ati tí'ijchaica i ti ti'icue'iri'i, che'e ain raata'an i ti cai ti'itij ticha'i.

¹² Majta mu e'ire'enye seica i maj hua'ajjiva'acaa i mej ti'itici ti ij ain hua'umuai'ihua. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—Maestru, ¿a'ini taarini ityan?

¹³ Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aij xu ancura'an a'achu ti caj tiraaxa'api'intare. Caxu hui eitze'e hua'ajjiva'a.

¹⁴ Majta main i xantaaru'u, ayaa mu majta tiraataihua'uri'i ticin:

—Cari ityan, ¿a'ini taarini?

Ti'iqui ayan tyu'utanyúu ticin:

—Caxu hua'anahue'ira i hua'atúmin. Caxu hue'itzi cin tihua'axajtzi'ira i tyaite. Sajta, saijna cin ri'i titya'ujmuaajtya a'achu maj caj tyajá'amuanajchite'en. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajjna i Juan.

¹⁵ Majta main i tyaite, ayaa mu ti'imuaajcaa i rutzajta'a yee tij cai ai pirici i Ciriistu'u ajjna i Juan, i maj rachu'eva'acaa.

¹⁶ Ti'iqui Juan ayan tihua'uta'ixaa najmi'lica ticin:

—Aru inyaa, jaj nu cin a'amuamuai'ihua. Ma ajta saij pu au me e'leve'eme ti eitze'e raayi'ti nyacai inyaa. A'ini nyaa nu cile'enyaa cin ti'ityejvee, ineetzi, capu ayan tiraavijte'e nyaj ra'ajtyai'ipin i ca'acaira'an. Ma ajta i, amin, xaijnyu'ucari pu huataíti ti huatyaturan muejmi jemi. Ai pu pirici Dioj ti raxaijnyu'uca. Ajta ajjna

ti me e'leve'eme, ai pu pirici ti ri'i á'amuaruuren mi a'amua tzajta'a.

¹⁷Ayaa pu te'eme ajna ti ain ya uvé'enyen, cu xuee ti cu a'ati ru'ityeechuica i ti cin jetzen ra'anaaca'atze i jatza'ara'an i triigu. Ajta ain ru'iratu'isin i xairi a pua'aque. Ajta ajjna i imue'eri, rajsaire'esin u chi'lita. Ajta i xairi, a pua'aque pu ya'atairan i tajj jetze ti cai a'anaj á'ami'ica. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a ajjna i Juan.

¹⁸Aijna cime'e i nyuucari, ajta seica cime'e, aij pu cime'en tihue'itiiri'i mej mi raamua'aree a'ij ti een i Dioj jemi.

¹⁹Ti'iqui Juan ra'ajtya'axi ajjna i Herodes, ajjna cime'e ti yá'uvi'itin ajjna i Herodías, ti anacai vicha'acaa ajjna jemi i juutzajra'an i Herodes. Ajta pu ajjna cin ra'ajtya'axi a'ij ti ti'itij huáruu.

²⁰Ti'iqui Herodes a'ij pua'a huarij ti'iti cime'e ti cai xa'api'in een, ai pu ra'lityaana ajjna i Juan.

Ti'ij nu'u huamuai'ivijhuaca'a ajjna i Juan ajjna i Jesús

(Mt. 8:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹Meenti ain Juan hua'amuai'ivijhuaca'a i tyaite, ajta pu aij huamuai'ihuaca'a ajjna i Jesús. Ti'ij Jesús tyenyuusima'a i Dioj jemi, ti'ij i antácuunyaraca'a u tajapua ti a'utyájmuaa. ²²Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu áva'acáma'acaa. Ayaa pu seijra'acaa tij cucui'i. Aj pu i japuan ujeijjxi. Ajta e'eyan nyuucari huanamuajri'i ti uj e'icanamuajre'e ute'e. Ayan ticin:
—Niyauj paj hui pirici i nyaj eihua mue'ixe'eve'e. Eecan paj ri'i naata'a i nyatzajta'a. —Ayaa pu tyeje'ijcánamuajre.

I huaacixa'astyamua'ame'en tyaaca i Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³Ajta ain i Jesús, ayaa pu rajcha'ica'a a'achu cumu seite japuan

tamaamuata'a ninye'ira'a ti'ij autyejche ti tihua'uta'ixaate'en i tyaite. Ajta ain, ai pu nu'u jetze airaujnejte i José. Ajta ain José, ai pu jetze airaujnejte i Elí. ²⁴Ajta ain Elí, ai pu jetze airaujnejte i Matat. Ajta ain Matat, ai pu jetze airaujnejte i Leví, ajta ain Leví ai pu jetze airaujnejte i Melqui. Ajta ain Melqui, ai pu jetze airaujnejte i Jana. Ajta ajjna i Jana, ai pu jetze airaujnejte i José.

²⁵Ajta ajjna i José, ai pu jetze airaujnejte i Matatías. Ajta ain Matatías, ai pu jetze airaujnejte i Amós. Ajta ajjna i Amós, ai pu jetze airaujnejte i Nahum. Ajta ajjna i Nahum, ai pu jetze airaujnejte i Esli. Ajta ajjna i Esli, ai pu jetze airaujnejte i Nagai.

²⁶Ajta ain Nagai, ai pu jetze airaujnejte i Maat. Ajta ain Maat, ai pu jetze airaujnejte i Matatías. Ajta ain Matatías, ai pu jetze airaujnejte i Semei. Ajta ain Semei, ai pu jetze airaujnejte i José. Ajta ain José, ai pu jetze airaujnejte i Judá.

²⁷Ajta ain Judá, ai pu jetze airaujnejte i Joana. Ajta ain i Joana, ai pu jetze airaujnejte i Resa. Ajta ain Resa, ai pu jetze airaujnejte i Zorobabel. Ajta ain Zorobabel, ai pu jetze airaujnejte i Salatiel. Ajta ain Salatiel, ai pu jetze airaujnejte i Neri.

²⁸Ajta ain Neri, ai pu jetze airaujnejte i Melqui. Ajta ain Melqui, ai pu jetze airaujnejte i Adi. Ajta ain Adi, ai pu jetze airaujnejte i Cosam. Ajta ain Cosam, ai pu jetze airaujnejte i Elmodam. Ajta ain Elmodam, ai pu jetze airaujnejte i Er.

²⁹Ajta ain Er, ai pu jetze airaujnejte i Josué. Ajta ain Josué, ai pu jetze airaujnejte i Eliezer. Ajta ain Eliezer, ai pu jetze airaujnejte i Jorim. Ajta ain Jorim, ai pu jetze airaujnejte i Matat. Ajta ain Matat, ai pu jetze airaujnejte i Leví.

³⁰ Ajta ain Leví, ai pu jetze airaujnejte i Simeón. Ajta ain Simeón, ai pu jetze airaujnejte i Judá. Ajta ain Judá, ai pu jetze airaujnejte i José. Ajta ain José, ai pu jetze airaujnejte i Jonán. Ajta ain Jonán, ai pu jetze airaujnejte i Eliaquim.

³¹ Ajta ain Eliaquim, ai pu jetze airaujnejte i Melea. Ajta ain Melea, ai pu jetze airaujnejte i Mainán. Ajta Mainán, ai pu jetze airaujnejte i Matata. Ajta ain Matata, ai pu jetze airaujnejte i Natán. Ajta ain Natán, ai pu jetze airaujnejte i David.

³² Ajta ain David, ai pu jetze airaujnejte i Isaí. Ajta ain Isaí, ai pu jetze airaujnejte i Obed. Ajta ain i Obed, ai pu jetze airaujnejte i Booz. Ajta ain Booz, ai pu jetze airaujnejte i Salmón. Ajta ain Salmón, ai pu jetze airaujnejte i Naasón.

³³ Ajta ain Naasón, ai pu jetze airaujnejte i Aminadab. Ajta ain Aminadab, ai pu jetze airaujnejte i Aram. Ajta ain Aram, ai pu jetze airaujnejte i Esrom. Ajta ain Esrom, ai pu jetze airaujnejte i Fares. Ajta ain Fares, ai pu jetze airaujnejte i Judá.

³⁴ Ajta ain Judá, ai pu jetze airaujnejte i Jacob. Ajta ain Jacob, ai pu jetze airaujnejte i Isaac. Ajta ain Isaac, ai pu jetze airaujnejte i Abraham. Ajta ain Abraham, ai pu jetze airaujnejte i Taré. Ajta ain Taré, ai pu jetze airaujnejte i Nacor.

³⁵ Ajta ain Nacor, ai pu jetze airaujnejte i Serug. Ajta ain Serug, ai pu jetze airaujnejte i Ragau. Ajta ain Ragau, ai pu jetze airaujnejte i Peleg. Ajta ain Peleg, ai pu jetze airaujnejte i Heber. Ajta ain Heber, ai pu jetze airaujnejte i Sala.

³⁶ Ajta ain Sala, ai pu jetze airaujnejte Cainán. Ajta ain Cainán, ai pu jetze airaujnejte i Arfaxad. Ajta ain Arfaxad, ai pu jetze airaujnejte i Sem. Ajta ain i Sem, ai pu jetze airaujnejte i Noé. Ajta ain Noé, ai pu jetze airaujnejte i Lamec.

³⁷ Ajta ain i Lamec, ai pu jetze airaujnejte i Matusalén. Ajta ain Matusalén, ai pu jetze airaujnejte i Enóc. Ajta ain Enóc, ai pu jetze airaujnejte i Jared. Ajta ain Jared, ai pu jetze airaujnejte i Mahalaleel. Ajta ain Mahalaleel, ai pu jetze airaujnejte i Cainán. ³⁸ Ajta ain Cainán, ai pu jetze airaujnejte i Enós. Ajta ain Enós, ai pu jetze airaujnejte i Set. Ajta ain Set, ai pu jetze airaujnejte i Adán. Ajta ain Adán, Dioj pu jetzen airaanye.

Ti'ij nu'u tiyaaru'u tyu'utatyese ti nu'u raatyamue'itin i Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Ti'iqui Jesús jemi huatyajturaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ti'ij i aun u a'arajraa u Jordán. Ti'iqui xaijnyu'ucara'ara'an pu ya'uvi'iti a'u ti cai e'e ti'iti. ² Au pu e'etee a'achu cumu hua'apuate xicaj. Ajta ain tiyaaru'u, ai pu i tyú'ujtyesi'ira'acaa ti raamue'itin ti'ij autya'itzen i Dioj jemi. Ajta ain Jesús, capu ti'icua'acaa tij na'a ti aun e'etee. Ti'ij tya'ara'astéesima'aca i hua'apuate xicaj, tyamua'a pu eihua tyu'utá'licuataca'a.

³ Ti'iqui ayan tiraata'ixaa i tiyaaru'u ticin:

—Ti pua'a hui yaujra'an paj pueenye'en i Dioj, pata'aj raataijte'en mi tetej ti pan huatyaujtaahuan.

⁴ Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin: “I tyaata'a, capu pan na'a cin ruuri a'ame.”

⁵ Ti'iqui tiyaaru'u pu ya'uvi'iti i jiri japua. Ti'ij i tiraataseijra nainjapua tij na'a va'ati yan huatacá'a i chaanaca japua, matij mana'a pua'amuaque yan huachaatime i chaanaca japua. ⁶⁻⁷ Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a peyan huarini pej titunuta inyeetzi jemi, pajta naatyaanajche, nain nu muaatapueijve'esin paj muua tihua'utaijte'en, ti ij timuaaci'iti

naijmi'i tij na'a ti naa seijre'e ti hua'a jetze seijre'e. Ayaa nu hui rini a'ini aij nu cin antinmua'aree, nyaj neyan raatapueijve'en a'tati nyaj a'apueijve'e.

⁸Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin yee:

“Sata'aj seyan sana'a ratyaanajche i tavastara'a i Dioj. Aij xu'u huatyavaire'en.”

⁹⁻¹⁰Ti'iqui ajtahua'a ain tiyaaru'u ya'uvi'iti a'ahua'a yee, ajna Jerusalén. An pu ra'antivi'iti japuan u teyujta'a, japuan i ti eitze'e antipiti. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a hui pej yaujra'an puenye'en i Dioj, ancájetzi muuci, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin:

Dioj pu huaja'utaiti i mej jemin ti'ivaire'e mej mi muáachain.

¹¹Mamua'ancure'evi'ira mueetzi pej pi cai a a'ajva'itzi'in.

Aj mu mi muatyechatza ti ij cai ti'iti a'ij muaruuraa.

¹²Ti'iqui Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: “Capej ti'itij cin a'ij ti'ira'ihua'ura i a'a Dioj aisi ti pua'a ayan huarini a'ij pej ti'ixe'leve'e muaa.” —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

¹³Ti'ij nain antipua'ari i tiyaaru'u, ti ti'ihuajtes'i'ire, aj pu i á'uraa. Capu che'e a'ure'eninyéica'a jemin asta cai tyaja'ure'enyen a'anaj ti pua'a raaxa'api'intare ti ajtahua'a huataujtes'en.

Ti'ij nu'u Jesús autyejche ti tyu'umuare'en aujna u Galileeya

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴Ti'iqui Jesús á'uraa aujna Galileeya. Ajta i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj jemin pu huatyajturaa. Ajta nainjapua ti aun huatacá'a, eihua mu tyaite raamua'areeri'i a'ij ti huarij. ¹⁵Ai pu tihua'umuá'ate aujna hua'ateyujta'a.

Majta main i tyaite, ai mu ri'i tiraata'a maijna.

Ti'ij nu'u Jesús aun a'utyavaaca'a u Nazaret

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶Ti'iqui aun a'ará'a u Nazaret, a'u ti a'uve'ese. Ti'ij tyaja'ure'enye ajna xicajra'an jetze maj pua'a rusa'upi, au pu teyujta'a a'utyajrupi tij ti'ijri'irajcaa. Ti'iqui a'utyeexaxi ti ij hua'utanamuajriste'en. ¹⁷Mati'ij mi raatapij i yu'uxari ti fri'i ti Isaiás tyaacan ra'uyu'uxaca'a, aijna ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ti'iqui raataxijtaca'a, aj pu ra'utyau a'ij ti te'eyu'usi'i ti ayan ti cime'en yee:

¹⁸I xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, au pu hui huatyaturaasin neetzi jemi, a'ini ai pu na'antihuau, ney ni tihua'uta'ixaate'en aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i i nyuucari cime'e i maj cin huataujtyamua'ave'esin.

Au pu hui nyaja'utaityaca'a nyaj nu'u tihua'uta'ixaate'en aime i maj nami'i ticin yee nu'uri amue'iraturaasin.

Ajta nyaj nu'u tihua'uhuaate'en i maj aracucu'unijmee mej mi majtahua'a maunyéjnye'eri, ajta nyaj nu'u hua'a japua huanyuuni aime i maj rajpuejtzti.

¹⁹Ajta nyaj nu'u hua'uta'ixaate'en ticin:

“Ijii pu'uri xaa tyaja'ure'enye ajna ninye'ira'a jetze ti hui tavastara'a ri'i tihua'uta'asin.”

—Ayaa pu tira'ujijve i yu'uxari jetze.

²⁰Ti'iqui ratyeejire i yu'uxari, ti'ij i raatapij i ti ti'ivaire'e u teyujta'a. Ajta aujyeijxi. Naimi'i matij mana'a au maj huuirátya'acaa, ai mu raseijracaa.

²¹Aj pu i autyejche ti ayan tihua'uta'ixaate'en ticin:

—Ijii pu hui ayan tya'arauraste muejmi jemi a'ij ti te'eyu'usi'i aijna

jetze i saj ranamua. —Ayaa pu tyu'utaxajtac'a aijna i Jesús.

²²Naijmi'ica pu hua'aranajchaca'a.

Ai mu cin naa ri'i tira'utaseij aijna cime'e ti naa namuajre'e i nyuucari ti raataxajtac'a. Ayaa mu tyu'urihuauraca'a ticin:

—¿Ni cai ain pueen i yaujra'an i José? ¿A'ini hui auj ti'iri'iri?

²³Ti'i'iqui Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ee tzite'e, ayaa pu hui tina'amitejte'e ineetzi sej seyan tinaata'ixaate'esin aijna i nyuucari ti ayan namuajre'e ticin: Mi paj ti'ihua'ataca, pata'aj tihua'ahuaate'en asaij. Pata'aj peyan che'eta pana'a huarini ayajna pej e'ema'acan a'ij paj nu'u peri tyu'uruu aujna a'ahua'a Capernaum i tej teri raamua'areeri'i.

²⁴Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, camu a'anaj ra'ancure'evi'iti a'ati ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a aime i maj maun huachaatime aujna ti e'ema'acan aijna i a'ati.

²⁵Ee tzite'e, ayan ti'ayajna, ajmi'i ti auj seijra'acaa aijna i Elías, mui'iti mu hui seijra'acaa iya Israel aime i juuca maj rusaijta mua'araa. Ajna'imi pu'uri mu auma'a a'achu cumu hueica ninye'ira'a japuan e'ita'a maj cai che'e viiye. Ajta, eihua pu huatujri'ihuacaa nainjapua tij na'a aun ti huatyacá'a u Israel.

²⁶Ma ajta, ain Dioj capu hui raataityaca'a aijna i Elías ti hua'a jemi a'ume'en aime jemi i juuca i maj Israel jetze e'ema'acan silu ayaa pu tiraataij ti aun á'ume'en aijna jemi i jiita'a ti rusaijta a'araa, aijna ti aun e'echajca'a u Sarepta, chajta'a ti aun seij chuejra'a japua e'ejtyama'acantaca'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Sidón.

²⁷Ajta ti'ij auj ti'ityavaaca'a aijna i Eliseo ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, mui'iti mu hui

ti'icucui'iccaa i tyaite aijna cime'e i ti tinyajxi hua'ahue'ira'a jetze. Mui'iti mu seijra'acaa iyan Israel. Ma ajta, capu a'ati tihua'uhuaa silu ai pu'u, aijna i Naamán, Siria ti e'ema'acan. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

²⁸Cime'en mu'u raanamuajri'i i tyaite maj teyujta'a huirraati, mati'ij mi naimi'i huatanínyu'ucacuca'a.

²⁹Ca'anacan mu ajhuiixi. Mati'ij mi ya'uvi'iti ca'anyejri cime'e, maj a pua'aque ru'irajtuaani u chajta'ana jetze. An mu ya'ure'enyetje a'u ti ancatee i irij jetze i ti japuan huachajta'a. An mu ra'ancarániche'e a'u ti ancatee. ³⁰Ma ajta ain Jesús, e'ita'a pu hua'a jetze tanye. Ti'i'iqui á'uraa.

Ti'ij nu'u tiyaaru'u pu tevi tzajta'a seijra'acaa

(Mr. 1:21-28)

³¹Ti'i'iqui aun pu a'ucáanye u Capernaum, chajta'a ti aun jetze ajtyama'acan u Galileeya. Ti'ij tyaja'ure'enye ajna xicajra'a me jetzen rusa'upi, ai pu tihua'umuá'ate. ³²Eihua pu hua'a jetze raavatz'i i nyuucari a'ini tij ayan tihua'uta'ixaa, yaa pu tihua'utamitejte'e ticin:

—Xuee ti cu va'acan cin ti'itejvee.

³³Meenti saij i tyaata'a, au pu a'utyavaaca'a u teyujta'a. Tiyaaru'u pu tzajta'an seijra'acaa, ti e'ij pua'a een. Ca'anin pu cin raatajé aijna i a'ati aijna i Jesús.

³⁴Ayan ticin:

—Muaa, ¿a'ini ti'iti pej tya'umua'aree itejmi jemi, muaa Jesús, mi paj hui Nazaret e'ema'acan? ¿Ni peyan ya tamej pej pi tejmi antipua'arite'en? Nyamuamua'ate inyaa a'ati paj píríci, mi paj Dioj jemi ri'i ti'iseijre'e.

³⁵Aj pu i Jesús eihua ra'ajtya'axi i tiyaaru'u ticin:

—Capaj ti'itij xajta. Huiirajraa hui mi tevi jetze.

Ajta ain tiyaaru'u, ai pu ra'arai a chuaata'a mejseiraca i tyaite. Ti'iqui cai a'ij raaruu i tevi, aj pu i huiirajraa.

³⁶Naimi'i mu ri'i tira'utasej i tyaite.

Mati'ij mi meyan tyu'utaurixaa ticin:

—¿Ti'itaani nyuucarijra'a cin ti'ixa?

Ai pu hui tihue'ijte'e i tiyaaru'use. Xuee ti cu aijna cin antyujmua'aréera, a'ini rumuare'eri'ira'a pu cin ti'imua'e'e mej mi huiraacinye i tiyaaru'use i tyaite tzajta'a. —Ayaa mu tyu'utaxajta'ca'a.

³⁷Ajta nainjapua ti aun huatacá'a, naimi'i mu raamua'areeri'i a'ij ti Jesús ti'itij huáruu.

Ti'ij nu'u Jesús tiraahuua i mu'unyaara'an i Simón ti ajta ji'i Pedro

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸Ti'iqui huiirajraa aijna i Jesús aujna u teyujta'a. Ti'iqui aun a'ará'a i Simón ti e'eche'e. Ajta ain i mu'unyaara'an i Simón, ai pu ti'icui'icaa. Pistacara'a aijna i jiita'a. Mati'ij mi raatahuaviiri'i majna i Jesús ti nu'u tiraahuuate'en.

³⁹Ti'ij i Jesús aicaujtutzi aijna jemi. Ti'iqui ra'ajta'axi i ti cin ti'icui'i. Aj pu i huatyapua'araca'a i cui'ini'ira'a. Cime'en pu huatyapua'araca'a i cui'ini'ira'a, aj pu i ajche aijna ti ti'icui'icaa. Ti'iqui ain tihua'umí.

Ti'ij nu'u Jesús tihua'uhuaa eihua i tyaite

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰Ti'ij huara'acaanaca'a i xicaj, aime i tyaite hua'ure'enejtya'axi i Jesús jemi najmi'ica i mej ti'icucui'ijmee. Capu ti'iseicaj na'a i cui'ini'ira'a. Ai pu hua'ajtamúara'axi seij ajta seij. Ti'iqui najmi'ica tyu'uhuaa. ⁴¹Majta main i tiyaaru'use i maj tyaite tzajta'a seijra'acaa, najmi'i mu huiiraaci. Mati'ij mi meyan ca'anin cin tiraatajee ticin:

—Muaa pa yaujra'an puen i Dioj.

Ma ajta ain Jesús, ai pu hua'ajta'axi. Capu hua'uta'a mej tyu'utaxaj a'ini

májmua'areeraca'a ticin ai pu ain pirici Dioj ti an yá'ujra i ipuari japua.

Ti'ij nu'u Jesús tihua'uta'ixaa aujna Galileeya

(Mr. 1:35-39)

⁴²Ti'ij tapua'arijma'aca, aj pu i huiirajraa u chi'ita i Jesús. Au pu a'ará'a a'u ti cai e'e ti'iti. Majta main i tyaite, ai mu ráahuasima'a. Mati'ij mi maun a'ará'a a'u ti a'ij é'enyaa'a. Mejxe'eva'acaa ti cai a'ura'ani, ti aun a'utyaturan aime jemi.

⁴³Ma ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu ajta tyu'ujxe'eve'e nyej tihua'uta'ixaate'en i seica i tyaite mej meyee huachaatime nyaijna cime'e i nyuucari ti ri'i tihua'uta'asin, i ti ajta cime'en raxajta ti ain Dioj yan huatasejre'esin iyan chaanaca japua ti i yan tyu'utajta tij na'a va'ati yen seijre'e. Ayaa nu hui een cin mu a'uve'eme. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁴⁴Ajta ain Jesús, auche'e pu tihue'ixaatya'acaa u tihua'ateyujta'a jetze tij na'a aun ti huatacá'a u Judeeya.

Mati'ij nu'u huatamui'iraca'a i hue'ite

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 A'anaj ti ayan tyuju'urij ti ain Jesús aun a'utyavaaca'a a'u ti jaj a'avastime ti ayan tyaja'arajtyahuuaa ticin: Genesaret. Eihua mu tyaite ajtyáxiiraca'a aijna jemi. Ai mu ranamuajracaa i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj. ²Ti'iqui Jesús hua'apuaca huasej baarcu ma a'acávivijma'acaa i mej hue'ité jetze viivi'i. Majta aime, mu'uri ti'ija'usica'a i tyu'ujxajmua'a.

³Ti'iqui Jesús atyajraa i seij jetze i baarcu, aijna Simón ti racii. Ti'iqui ayan tiraatahuaviiri'i aijna i Simón ti a'atzu imi huatyechaxin a aata'a. Ti'iqui a'ujyeijxi. A pu aracaii tihua'amua'ate

i tyaite. ⁴Ti'ij raatapua'ajtaca'a ti tihue'ixaate'en, aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Simón ticin:

—Pata'aj eitze'e a'imi huatyechaxin a'u ti eitze'e auti'i i jaj. Pajta ra'atyahua'axin mi a'axajmua'a pata'aj hue'ité huavívi'i.

⁵Simón pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Maestru, tu'uri huatáxai tyej ti'imua'e. Catu ti'itij huatyeevi'i. Capu amin a'ij, a'ini muua pa hui peyan tinaata'ixaa, ayaa nu rini.

⁶Mati'ij mi ra'atyaahua'axi i hua'axajmua'a. Ayaa mu cin huarij, eihua mu huapi'i hue'ityáti. Tin pu ajtyasujtza'anixi i xajmua'ari i hue'ité cime'e. ⁷Mati'ij mi hua'utajee i ru'amiincustyamua'a i maj araati i seij jetze i baarcu, mej mi mu a'uré'enyen mata'aj hua'utavaire'en. Mati'ij mi a'uré'enye. Mati'ij mi hua'ava'istya'axi i hue'ité i baarcu jetze. Tin mu atyarutixi aijna cime'e maj ava'istya'ca'a. ⁸Ajta ain Simón, cime'en pu'ru raaseij, aj pu i titunutaca'a i Jesús jemi. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—A'ura'a ineetzi jemi, nyavastara'a, a'ini eihua nu autyajturaa mueetzi jemi.

⁹Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a a'ini eihua pu naa ri'i tira'utaseij aijna cime'e maj eihua huapi'i hua'uvvívi'i i hue'ité.

¹⁰Ayaa mu che'eta mana'a naa ri'i tira'utaseij aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan. Ai pu hua'ataata aijna i Zebedeo. Majta aime, ai mu jemin ti'imua'e jamuan i Simón. Ti'iqui ain Jesús, ayan tiraata'ixaa aijna i Simón ticin:

—Capej ti'itziinya'a. Ijii ti yu auca'iti a'ame, neetzi jemi papu'u hui tyaite tisaire'esin. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

¹¹Mati'ij mi hue'itajájpuxi i baarcu a ti a'uhuáchi, mati'ij mi nain teje'etiá'a. Mati'ij mi a'ucij jamuan i Jesús.

I a'ati ti nu'u tinyajxi aj jetzen i leepra
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²Ajna'imi, ti'ij Jesús aun a'utyavaaca'a ajna a'ahua'a chajta'a,

seij pu e'ire'enye jemin. Tyamua'a pu eihua ti'icá'atza aijna cime'e ti tinyajxi i hue'ira'ara'an jetze. Ti'ij raaseij, aj pu i titunutaca'a jemin i Jesús. Aa pu chuaata'imi é'etya runyeerime cime'e. Ayaa pu ti'ijree ticin:

—Nyavastara'a, ti pua'a hui mua'araanajchi paj tinaahuaate'en.

¹³Ti'iqui Jesús huatamuájca'ataca'a. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—A ni'ijta nya'u na'araanajchi nyej timuaahuaate'en. Papu'uri hui huaruj.

Cime'en pu'u ayan tiraata'ixaa, aj pu i xaa huaruj icu. ¹⁴Ti'iqui Jesús ayan tiraataij ticin:

—Capaj a'ati ixaatya'a silu aun pajá'ume'en jemin i ti ti'ivaire'e u teyujta'a. Pata'aj huata'aseijrata jemin aijna. Pajta peyan tyu'utamuai'ivajta a'ij ti tyu'utaijtaca'a aijna i Moisés tyaacan mej mi raamua'aree ticin papu'uri huaruj. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

¹⁵Majta main i tyaite, nainjapua mu raamua'areeri'i a'ij ti Jesús huarij. Tij na'a ti'itápuaapua'are, eitze'e mu ranamujraaca. Aij mu cin, eihua mu ajtyáxiiraca'a i tyaite i Jesús jemi ti ain tihua'uhuaate'en aijna cime'e i mej ti'icucui'i. ¹⁶Ajta ain Jesús, a'anaj ti na'a pu aun a'atáninyeica'a a'u ti cai e'e ti'itajca'a ti'ij rusaíj huatyeynyuuni.

I a'ati ti nu'u nainjapua ciyaaxara'a
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Ayaa pu tyuju'urij ajna'imi. Mui'iti mu a e'ire'enye i tyaite tij na'a aun maj huachaatime aujna u Galileeya, ajta aujna u Judeeya, ajta aujna u Jerusalén. Ai mu ain pueen i fariseos, majta aime i mej ti'imua'ata a'ij ti te'eyu'usi'i jetzen i yu'uxari jetze i Moisés tyaacan ti ra'uyu'uxaca'a. Ai mu huirátya'acaa i Jesús jamuan. Ajta i muáre'eri'ira'ara'an i tavastara'a, ai pu jemin huatyajturaa ti'ij tihua'uhuaate'en i tyaite.

¹⁸Majta seica aun e'ire'enye. Tevi mu huáchuisima'a, itari japua mara'ujtáca.

Nainjapua pu ciyaaxara'a i ru jetze aijna i a'ati. Ai mu huataujtese maj ru'utyajtuaani u chi'ita mej mi yanu'uhuaré'eten i Jesús jemi. ¹⁹Aru capu huatari'iristaraca'a a'ini eihua mu tyaite aityaujsaira'acaa ta'apueerta.

Mati'ij mi anticij japuan i chi'i. Mati'ij mi ra'anaacu. Ai mu cin ayan huarij, mati'ij ru'ucajtuaa japuan maru'ujtyaca i itari. Au mu ru'ucajtuaa hua'a tzajta'a i tyaite a'u ti Jesús a'utyeyvee. ²⁰Ti'ij Jesús hua'useij aime, aj pu i xaa raamua'areeri'i ticin metya'atzaahuat'e, tzite'e. Ti'iqui ayan tiraata'ixaa aijna ti ciyaaxara'a ticin:

—Nya'amiincu, nu'uri timuaatauuni'iri'i i paj hui cin autyajturaa i Dioj jemi.

²¹Majta main i fariseos, majta main i mej ti'imua'ata i yu'uxari jetze, ai mu autyajhui mej meyan ti'imua'atze i ru tzajta'a ticin:

—¿A'ataqui hui pirici amijna mi a'ati ti ayan a'ij pua'a ti'ixa i Dioj jemi? Seij pu'u na'a ain pueen ti tihua'utauuni'i i tyaite i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. Dioj pu ain pueen ti ayan tihua'utauuni'i. Ajta amin, capu hui aijna cin antyujmua'aree.

²²Ajta ain i Jesús, ai pu rusaj rú'umua'areeracaa a'ij mej ti'imujacaa. Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini hui een cin seyan ti'imua'atze i rutzajta'a? ²³¿Ti'itaani eitze'e muare'eri? ¿Ni eitze'e muare'eri nyej neyan tiraata'ixaate'en nyaajna ti ciyaaxara'a yee: “Nu'uri timuaatauuni'iri'i i paj cin autyajturaa i Dioj jemi”, na'ari yee: “Ajchesi, ma paj tamé'en”? Ee xaa nya'u, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e nyeijn cime'e ti eitze'e muare'eri nyej neyan tiraata'ixaate'en yee: “Ajchesi, ma paj tamé'en.”

²⁴Aru sej si raamua'aree i nyaj hui xaa nyaajna cin antinmua'aree iyan chaanaca japua nyej ni tihua'utauuni'i i

maj cin autyajturaa i Dioj jemi, ayaa nu huarini inyaa i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite.

Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna ti ciyaaxara'a ticin:

—Nya'amiincu, ayaa nu ti'imue'ixaate'e ticin, ájchesi hui, pajta anchuá mi a'utaatzi. Aricu á'uraa u a'ache.

²⁵Cime'en pu'u ayan tiraata'ixaa, aj pu i ain ti ciyaaxara'a, ajche, yá'uchui i ru'utaatzi. Ti'iqui ri'i tiraatajee i tavastara'a. Ti'ij i á'uraa i ruche.

²⁶Naimi'i mu naa ri'i tira'utaseij. Eecan mu ri'i tiraata'a i Dioj jemi. Majta cai che'e a'ij tirájtayauva'a. Ayaa mu'u ticin:

—Ijii tu xaa ti'itij huaseij ti huapi'i ruxe'eve'e.

Ti'ij nu'u Jesús raatajé i Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷A'atzu a'ateevi'i, aj pu i Jesús aa a'uré'enye. Seij pu a'ati huaseij ti ti'ityejil'ivi. Ayaa pu antyahuaa ticin Leví. Au pu e'irajca u chi'ita a'u maj tityeje'ejil'ivi. Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Pata'aj hui nyaa jamuan á'ucha'acanye'en.

²⁸Ti'iqui ain Leví ajche. Naimi'i pu tyeje'etiá'a. Ti'iqui jamuan á'uraa.

²⁹Ti'iqui ain Leví tyu'uyé'este i ruche aijna cime'e ti ari Jesús jamuan a'ucha'acan. Majta main i mej titye'ejil'ivi, majta seica, ai mu hua'a jamuan ti'icua'acaa. ³⁰Majta aime i fariseos, majta aime i mej ti'imua'ataca i yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyu'uxaca'a, ai mu autyajhui mej tihua'uxajtzi'i aime jemi i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin seyan hua'a jamuan ti'icua'aca, sajta hui ya'aca jamuan i mej ti'ityejil'ivi, sajta hua'a jamuan i mej a'ij pua'a rijca?

³¹ Ajta ain Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa pu hui een cime'en i tyaute i maj a'ucf'ica'an jemin i ti ya'anaca. Capu ruxe'eve'e maj a'ucf'ica'an jemin i mej re'en silu aime mu'u hui i mej ti'icucui'i.

³² Me nyajta inyaa, canu hui nyaajna cin a'uve'eme nyej ni nyaime huatájeevi aime i ti ayan tihua'amitejte'e yee xa'api'in mu rici silu aime nu'u i maj ru'umua'aree i ru tzajta'a i maj cai xa'api'in rici.

Maj nu'u ru'itzi'ivi

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i i Jesús ticin:

—Aime i maj hui Juan jamuan á'ujhua'an, eihua mu ru'itzi'ivi, majta huatyeynyuue i Dioj jemi. Ayaa mu che'eta mana'a rici aime i fariseos. Ma majta, aime hui i maj a jamuan á'ujhua'an, metiji'icua'aca, majta ya'aca, micu.

³⁴ Ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati huatyényaichej, ai pu ajta ru'amiincustyamua'a huata'inen mej mi tyú'uye'esten. Aj pu i tihué'imicuan. ¿Ni qui meyan tyu'uritzil'ive'e meenti au hua'a jamuan a'utyavaaca? Camu xaa nya'u.

³⁵ Ma ajta, auche'e pu hui tyaja'ure'enyajsin ajna xicajra'a ti jetzen ra'ajjan ajna ti huatyényaichej. Aj mu xaa amiincustyamua'ame'en ru'itzi'ive'en a'ini capu che'e a'hua'a i hua'amiincu. A'ini nyauche'e nu ya huatyeeve, camu hui ru'itzi'ive'en i nya'amiincustyamua'a.

³⁶ Seij pu tihua'uta'ixaa i nyuucari ticin:

—Ti pua'a a'ati racu'unya'apua i ciixuri ti mi'ima'acan, capu ajna cin racu'unya'apua ciixuri cime'e ti cai xi a'anaj á'usini'i. Ti pua'a

ayan ajna cin racu'unya'apua, ai pu huatyatzu'uta ajna i ciixuri ti jajcua ti'ij huatyaja'usini'ihua. Ti'iqui ra'atyásujtza'anaxi'isin i ti mi'ima'acan. Aj pu i, i ti anásujtza'ani, eitze'e pu hui va'ati a'ame.

³⁷ Ajta camu meyan rijcaa mej ru'ucajtu'ani navij limeetajra'a tzajta'a ti cára'ajchira'a viinu ti'iti maj mauchan raataahuaca'a. Ti pua'a meyan raaruuren, ajna i viinu ti jajcua, aj pu jetze huiitaxjsin i aaca, ajta autasujtza'ani i navij ti cára'ajchira'a. Aj pu i a'uvaijtz'i i navij, ajta hui i viinu.

³⁸ Aj pu hui cin ayan tyu'ujxe'eve'e ti iru'ucajtu'ani navij tzajta'a ti jajcua ajna i viinu ti ajta jajcua, icu.

³⁹ Ajta, mati'ij ra'anti'i i viinu ti mi'ima'acan, capu a'ati ayan raxe'eve'e ti ra'antiye'en i ti jajcua a'ini ayaa pu tira'amitejte'e ti cime'en yee eitze'e pu hui ajme'ira'a i ti mi'ima'acan cai i ti jajcua. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajna i Jesús.

Maj nu'u mueiiyu huara'acupi

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Ayaa pu ajta tyuju'urij ajna i xicajra'a mej jetzen rusa'upi. Aa pu auma'acaa a'ita'a u vi'ira'ata'a i Jesús. Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu autyajhui maj ru'ijtzaanaxi'in ti'iti atzi ti triigu jetze huijnyaxi. Mati'ij mi raatyámuati'isixi i rumuajca'a jetze. Majta autyajhui maj raacua'ani.

² Meenti aime i fariseos, seica mu a vejli'i a'utyáuuca'a. Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ajna i Jesús. Meyan ticin:

—¿A'ini hui een cin peyan ti'imuaare'e ti'iti ti nu'u cai ri'iri ti ayan ti'itij u'uruuren ajna xicajra'a mej jetzen pua'a rusa'upi?

³ Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin: —¿Ni sacai muan a'anaj ra'ujjive i yu'luxari jetze a'ij ti huarij ajna i

David tyaacan ti'ij huata'icuataca'a, majta maj jamuan á'ujhua'anya'a?

⁴Au pu hui a'utyajrupi u teyujta'a, i ti ee chi'ira'an pueen i Dioj. Ajta e'eyan, ai pu ru'irai'ipi i pan maj Dioj huatámuai'ivejte. Ti'iqui raacuaa. Ajta aime tyu'umi i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Aijna i pan, ai mu'u racua'aca aime i mej ti'livaire'e aujna teyujta'a. Capu hui ti'iti a'ij huarij aijna jemi i David tyaacan.

⁵Ajta ayan ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e inyaa, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, ayaa nu hui een cin antinmua'aree nyajta nyaijna xicaara'an mej jetzen rusa'upi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús.

I a'ati ti nu'u ciyaaxara'a i rumuajca'a jetze

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶Ajtahua'a hua'a seij jetze i xicaara'an mej jetzen rusa'upi, au pu a'utyajrupi u teyujta'a. Au pu tihua'amua'atyajcaa. Ajta saij au pu unú'ujvaaca'a ti ciyaaxara'a i rumuajca'a jetze, jiriita'an pujme'en.

⁷Majta main i fariseos, majta main i mej ti'imua'ata i yu'uxari jetze ti ra'uyu'uxaca'a aijna i Moisés tyaacan, ai mu reeva'aca ti'itij maj cime'en jetzen tya'ujpuá'ajte'en. Ayaa mu ti'imuaajcaa yee aisi ti pua'a cai seij tyu'uhuaate'en, aijna xicajra'a tyej jetzen tasa'upi.

⁸Ma ajta Jesús, ai pu rú'umua'areeracaa a'ij mej ti'imuaajcaa. Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna ti rumuajca'a jetze ciyaaxara'a ticin:

—Ajchesi. Ma huatyechaxi ma e'ita'a.

Aj pu i ajche. Aa pu a'utyeechaxi.

⁹Ti'iqui Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Ayaa nu tyajamuataihua'ura ti'iti ti í'irini aijna xicajra'a tyej jetzen tasa'upi. ¿Ni qui í'irini ti a'ati ayan raaruuren i ti i'ixa'api'in na'ari i ti a'ij pua'a een?

¿Ni qui ajta í'irini ti seij huiirajtuaa ti ij ain cai huami'ini na'ari hui ti raaje'ica?

¹⁰Ti'iqui Jesús hua'useirajraa aime i maj aa a'antavaatima'acaa. Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna ti ciyaaxara'a i rumuajca'a jetze ticin:

—Huataztaara hui mua'a muajca'a.

Aj pu i raataztaaraca'a. Cime'en pu'u ayan huarij, aj pu i huaruj.

¹¹Majta main i fariseos, eecan mu huatanínyu'ucacuca'a maijna cime'e maj cai a'ij tirajtyau a'ij mej ye'i cime'en jetzen tya'ujpuá'ajte'en. Mati'ij mi autyajhuui mej ti'ityurixaate'en yee a'ij mej ye'i raaruuren maijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús hua'antihuau aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹²Ajna'imi, Jesús pu a'umej jiri tzajta'a ti'ij huatyeynyuuni i Dioj jemi. Huataxai ti huatyenyuu. ¹³Ti'ij tapua'arijma'aca, ai pu hua'utajee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ti'iqui hua'ava'ajajpuaxi a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua maj ara'ase. Ayaa pu hua'utamuá'a ticin apuasturu'u, ti ayan huataujmua'a ticin saij ti tyu'utaijti'ire.

Ayaa mu huataujmua'a aime i mej tyu'utaijti'ire. ¹⁴⁻¹⁵Ai mu ain pueen i ti hua'ava'ajajpuaxi. Anacaican, aij pu huatajee aijna i Simón, i maj majta meyan raatamuá'a ticin Pedro. Aj pu ijta'ij aijna huatajee i Andrés. Juutzajra'an pu pueen aijna i Simón. Seica pu ajta huatajee. Aime mu ain pueen aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan, ajta aijna i Felipe. Aij pu ajta huatajee aijna i Bartolomé, ajta aijna i Mateo, ajta aijna i Tomás. Ajta aijna i Jacobo, ai pu yajra'aan pueen i Alfeo.

Jesús pu ajta aijna huatajee i Simón. Aime pu jetze ajtyama'acan aime i mej meyan hua'atamu'a'ama ticin i maj raayi'iti maj huanyá'use'en. ¹⁶Aime pu

ajta huatajee ajna i Judás ti yaujra'an pueen i Jacobo, ajta ajna i Judás ti ayan te'entimu'utaca ticin Iscariote. Ai pu ain pueen ti tyu'utatuii i Jesús. Aime pu'u avá'ajajpuaxi.

Jesús pu nu'u tihua'amua'ate eihua i tyaite

(Mt. 4:23-25)

¹⁷Ti'iqui Jesús acajraa i jiri japua, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Au pu a'ará'a a'u ti a'upa'atza. Au mu eihua ajtyáxiiraca'a i tyaite, i maj jamuan á'ujhua'anya'a, majta seica. Eihua mu majta ajtyáxiiraca'a i maj huachaatime au ti huatacá'a u Judeeya, majta main i maj aun huachaatime u Jerusalén. Ai mu ajta ajtyáxiiraca'a i maj aun huachaatime aujna la coosta, ajna a'ahua'a u Tiro, ajta ajna a'ahua'a u Sidón.

¹⁸Ayaa mu een cin mu e'ire'enye mej mi raanamua, ti ij ain tihua'uhuaate'en i maj cin ti'icucui'ijmee. Majta main i maj rajpueijtza'a ajna cime'e i tiyaaru'use ti hua'a tzajta'a seijre'e, Jesús pu ajta tihua'uhuaa. ¹⁹Naimi'i matij mana'a maun a'utyáuuca'a, ayaa mu tí'ityesa'aca'a mej ra'ajtamuaere'en ajna cime'e ti ain jetze a'iraaye'i i muáre'eri'ira'ara'an ti cin tihua'uhuaate'en najimi'ica.

Maj nu'u cime'en huataujtyamua'ave'esin

(Mt. 5:1-12)

²⁰Ti'iqui hua'antaseirajraa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ti'iqui Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj hui huataujtyamua'ave'en, muan mi saj cai a'ij tí'ijviicue'i, a'ini muejmi pu ari tyu'uci'i ti Dioj tyaja'amue'ijte'e sej si jamuan tyu'utaijta para rusen cime'e.

²¹Sata'aj hui huataujtyamua'ave'en, muan mi saj tajcu. Dioj pu

tyajamuaata'asin i saj cin huataujvaire'en.

'Sata'aj huataujtyamua'ave'en mi saj ruyein saijna cime'e ti a'ij pua'a tí'iseijre'e iyan chaanaca japua. Muaan xu na'anaa xa'aju'un saijna cime'e ti Dioj ari amua'ancu'uvajxi.

²²Sata'aj hui huataujtyamua'ave'en ti pua'a seica tyaite majamuájchaire'e, na'ari ti pua'a majamuatuuarite'en, na'ari ti pua'a maj a'ij pua'a á'amuaruuren nusu ti pua'a metyaja'amuaxajzi'lira maijna cime'e sej na'astijre'e ineetzi, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite. ²³Ti'ij tyaja'ure'enen ajna mej meyan a'ij pua'a á'amuaruuren i tyaite, sata'aj hui huataujtyamua'ave'en a'ini eihua pu huapi'i tyaja'amuaci'iti ajna cime'e ti aun tyeje'ema'acan a'u ti Dioj e'eseijre'e. Sata'aj tyu'uteene'en saijna cime'e saj rutyamua'ave'e, a'ini hua'avaujsimua'aci'i, ayaa mu hui che'eta mana'a a'ij pua'a hua'uruu aime i mej tí'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

²⁴Sajta muaan, mi sej chijtyaani, sata'aj hui huataujxaamiste'en a'ini xu'uri ra'ancura'a iyan chaanaca japua i ti ri'i tyajamuaata'asin.

²⁵Sata'aj huataujxaamiste'en, muan mi sej nain tí'ijcha'i, a'ini capu hui tí'iti huatyaturaasin muejmi jemi tij na'a rusen cime'e.

'Sata'aj huataujxaamiste'en, muan mi sej na'ana, cha'a sana'a, a'ini muan xu ruyeinixi'isin, sajta huataujxaamiste'esin.

²⁶Sata'aj hui huataujxaamiste'en ti pua'a naimi'i meyan tyaja'amue'ixaate'e yee xa'api'in xu huarij, a'ini hua'avaujsimua'aci'i, ayaa mu che'eta mana'a tihua'uta'ixaa aime i maj cai tzaahuati'ira'a cime'e tí'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

"Tyaj nu'u hua'axe'eva'a i maj tajchaire'e"

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e mi sej ne'inamua:

'Sata'aj hui hua'axe'eva'a saime i maj amuajchaire'e, sata'aj sajta ri'i hua'uruuren saime i maj a'ij pua'a a'amuaruure.

²⁸'Sata'aj ri'i tihua'uta'an aime i maj a'ij pua'a tyaja'amuaxa. Sata'aj hui sajta i Dioj jemi hua'a cime'en huatyeynyuuni aime i maj a'ij pua'a a'amuaruure.

²⁹'Ti pua'a a'ati mu'i'tyeyveeni a'ipee jetze, pata'aj hui pajta u jetze pujme'en raatanyiste'en ti'ij ajtahua'a mu'i'tyeyveeni aun jetze. Ti pua'a a'ati mua'achuiru mi a'achamaara, pata'aj pajta mi asiicu'u raatapijte'en.

³⁰'Pata'aj pajta tihua'uta'an najmi'lica a'achu maj hui pua'amua ti'itij muahuavii. Ajta ti pua'a a'ati ti'iti antini i ti mueetzi a'a, capaj hui rahuaviira ca'anejri cime'e ti muaatatuire'en.

³¹'Pata'aj pajta hui peyan hua'uruuren i seica a'ij pej ti'ijxe'eve'e mej meyan muáaruuren mueetzi.

³²'Niche'e seij tyajamuaataihua'u. Ti pua'a seyan hue'ixe'eve'e sana'a aime i maj amue'ixe'eve'e muejmi, ¿a'ini hui tyajamua'amitejte'e ajjna cime'e i nyuucari? ¿Ni qui ti'iti samue'itin i Dioj jemi? Caxu xaa nya'u ti'iti huamué'itin a'ini aime i maj a'ij pua'a rici, ai mu majta hui hue'ixe'eve'e aime i seica i maj majta hue'ixe'eve'e.

³³'Ajta, ti pua'a seyan ri'i tihua'ata'acare'en sana'a aime i maj ri'i tyajaamuaata'aca, ¿ni tzaa ayan tyajamua'amitejte'e saj saijna cin ti'itij huamué'itin i Dioj jemi? Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e yee caxu hui a'atzu ti'itij huamué'itin a'ini ayaa mu che'eta mana'a rici aime i maj a'ij pua'a rici.

³⁴'Ajta, ti pua'a hui seyan tihua'utanyaijten ti'itij ti na'a saijna cime'e mej mi e'eyan amuaatatuire'en, ¿ni ayan tyajamua'amitejte'e saj saijna cin ti'itij huamué'itin i Dioj jemi? Capu ayan te'eme. Caxu hui a'atzu ti'itij huamué'itin a'ini aime i maj a'ij

pua'a rici, ai mu hua'utanyaijten i seica, majta meyan rachu'eve'en mej mi e'eyan tihua'utatuire'en nain i maj caj tihuatanyijten.

³⁵'Ayaa xu'u huarini. Sata'aj hui hua'axe'eva'a aime i maj amua'ajchaire'e. Sata'aj ri'i tihua'ajchai. Sata'aj sajta ti'itij ti na'a hua'utanyaijten. Caxu hua'ahuaviira ca'anejri cime'e mej mi amuaatatuire'en. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti pua'a seyan huarini, eihua pu hui tyajá'amuaci'iti. Sajta xu yaujmua'ame'en puénya'a xa'aju'un ajjna i Dioj i tajapua ti e'eseijre'e, a'ini ai pu ri'i tihua'ajchai aime i maj cai ri'i tihua'ata'aca, ajta aime i maj a'ij pua'a rici.

³⁶'Sata'aj seyan hua'ancu'uvajxi'in, a'ini ain i ti amue'iyu'upua, ai pu hui ajta hua'ancu'uvajxi'isin.

“Tyata'aj nu'u cai hua'axijtya'a i seica”

(Mt. 7:1-5)

³⁷'Caxu a'ij tihua'ajeeva i seica; ti ij cai Dioj a'ij tyaja'amuajeeva muejmi. Caxu sajta hua'axijtya'a i seica, ti ij cai Dioj tyaja'amuaxijte'en muejmi. Sata'aj hui tihua'utauuni'i i seica. Ti pua'a seyan huarini, Dioj pu ajta tyajamuaatauuni'ira.

³⁸'Sata'aj tihua'utapueijve'en i seica jemi. Ti pua'a seyan huarini, eihua pu ajta muejmi tyajamuaatapueijve'esin. Ayaa pu te'eme tij a'ati ra'ava'iste'en i medida jetze. Ajjna i a'ati, mi'i pu ri'i ra'ura'aruuren, ajta raatyáruuráxi'in ti'ij ri'i huájura'atza. Tyamua'a pu naa tira'ava'iste'esin ti ij cai avé'evitzen. Aj pu i, amua'ancara'atzi'ira i a'amuasiicu'u jetze. Ayaa pu á'amuaruuren a'ini a'achu saj hui caj tyu'utapueijve'e, ayaa pu che'eta na'a Dioj pu amuaatapueijve'esin muejmi. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajjna i Jesús.

³⁹ Ajtahua'a seij nyuucari pu cin tihue'tiitiri'i. Ayan ticin:

—A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi aijna cime'en i ti aracun. ¿Ni ri'iri ti ain ti aracun ra'anvi'itin i juye jetze seij ti ajta aracun? Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Capu a'atzu ri'iri, ti ain ra'anvi'itin, a'ini ti pua'a ain ra'anvi'itin, naimi'i mu hui atyávatzijsin a'u ti a'atyacun.

⁴⁰ Ajta ayaa pu hui een aijna cime'e i mej nyaa jamuan á'ujhua'an. Ain i a'ati ti ayan tyu'ujmua'ate capu ayan che'eta na'a ruxe'leve'e tij ain ti ti'ijmua'ate, silu ti'ij ari ra'antipua'arite'en i ti tyu'ujmua'ate, aj pu hui xaa ayen eenya'a a'ame tij aijna i ti tiraamuá'ate.

⁴¹ Pajta muua, a'ini hui een cin peyan raseij i a'ihuaara'a aijna ti cij caj tya'utyajturaa i Dioj jemi. Ma pajta muua, capaj aseij i paj hui cin eihua a'atura i Dioj jemi. ⁴² Ti pua'a peri eihua cin autyajturaa i Dioj jemi, ¿a'ini hui ti'iri'iri pej peyan tiraata'ixaate'en pajina i a'ihuaara'a ti cij caj tya'utyajturaa a'ij ti ti'itij cin tya'utyajturaa i Dioj jemi? Capu a'atzu a'ij ti'iri'iri a'ini capaj hui aseij muua asaj a'ij pej ti'itij cin tya'utyajturaa i Dioj jemi.

'Muua mi paj a'ij pua'a ti'ijri'ire me eijre'e, pauj mi'i saique tyu'umua'ati, pajta nain cin tihua'uta'ixaate'en i tyaite i paj hui cin autyajturaa i Dioj jemi. Aj pu hui xaa ayan tiraavijte'e pej peyan tiraata'ixaate'en i seij a'ij ti ti'itij cin tya'utyajturaa i Dioj jemi.

Tyaj nu'u cime'en raamua'ati ti'iti ti nu'u ciyejra'a pueen

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Ayaa pu'u ajta een, tij i ciye, nain ti ti'ire'en, re'enyen pu tí'itaaca. Ajta nain i ciye ti cai ti'ire'en, capu ajta re'enyen tí'itaaca. ⁴⁴ Ajta najjmi'i i ciye ti tí'itaaca, ayaa mu hui ti'imua'amua maijna i ti tí'itaaca,

a'ini aijna i huarej taca'i, capu ain rataca'i i ciye ti tyetzicare'e silu aij pu jetze ma'acan i ruciye'e. Ajta aijna i uuva taca'i, capu ajta ain rataca'i i ji'itzijsa'ixa'a jetze silu aij pu ajta jetze ma'acan i ruciye'e. Ayaa xu che'eta sana'a sajta ti'ijmua'areeran a'ati ti tevijra'a pueen tij ri'i ti'lityevi nusu cai saijna cime'e a'ij ti rici.

⁴⁵ Aijna i a'ati ti ri'i ti'itevi, ai pu hui ri'i ti'ixaxa'a, ajta aijna ti ri'i ti'ixaxa'a, au pu ma'acan tzajta'an a'u ti eihua ya'avaa ti xa'api'in een. Ajta ain ti a'ij pua'a ti'itevi, ai pu a'ij pua'a ti'ixaxa'a, ajta aijna ti a'ij pua'a ti'ixaxa'a, au pu hui ma'acan tzajta'an a'u ti eihua ya'avaa ti a'ij pua'a een. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. A'ati ti na'a, ai pu hui ti'ixaxa'a aijna cime'e i ti ra'avaa i ru tzajta'a.

A'ij ti nu'u saij ti'ijri'ire, ajta i saij

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ Sajta muan, mi saij hui cai seyan ti'iruure a'ij nyej tyaja'amue'ixaate'e, a'ini een cin seyan ti'inejee ticin: "Nyavastara'a, nyavastara'a."

⁴⁷ Ayaa nu hui tyajamuata'ixaate'esin a'ini een aijna i a'ati ti neetzi jemi mu a'uve'eme ti ij neetzi huanamua, ajta ayan tyu'uruuren a'ij nyej ti'ixa. ⁴⁸ Ayaa pu hui een tij aijna i a'ati ti chi'i ájtaahuaca'a. Aijna i a'ati, eecan pu ru'ucal'ijche tyetya'imi. Ti'iqui rá'ajtaahuaca'a i jaxu'u i tyetye japua. Mati'ij mi huatyeviiyaca'a. Ajta huatami'yaca'a i jatya'ana. Aj pu i jetzen ajtya'a i jatya'ana i chi'i. Ajta ain i chi'i, capu hui a'ave a'ini tyamua'a pu naa ri'i tira'ajtaahuaca'a i a'ati.

⁴⁹ Ma ajta, aijna i a'ati ti ayan ti'inyanamua, ti pua'a cai ayan tyu'uruuren a'ij nyej ti'ixa, ayaa pu hui een tij i saij ti ajta chi'i ájtaahuaca'a. Capu ru'ucal'ijche tyetya'imi aijna i a'ati. Mati'ijta mi huatyeviiyaca'a. Ajta

huatami'iyaca'a i atya'ana. Ti'ij jetzen ajtya'a, aj pu i ra'arai. Nain pu hui tyaja'urahi aijna i a'ati.

Ti'ij nu'u Jesús tiraahuua aijna i ti ravaire'e aijna ti anxite tie'ijta

(Mt. 8:5-13)

7 Ti'ij Jesús raatapua'ajtaca'a ti tihue'ixaatyacaa i tyaite, aj pu i aun á'uraa u Capernaum. ²Au pu saij a'utyavaaca'a xantaaru'u ti anxite tie'ijta. Aijna jemi, seij pu ti'icu'i ti jemin ti'ivaire'e. Pu'uri á'ame'erajcaa. Ajta i xantaaru'u, eihua pu raxe'eva'acaa aijna ti jemin ti'ivaire'e. ³Ti'iqui ain anxite ti tie'ijta, ai pu raamua'areeri'i a'ij ti ti'iti ruurajcaa i Jesús. Aj pu i tyaite huataij mej mi ya'utajeeve. Aime i tyaite, ai mu ain puenya'a i maj Israel jetze ajtyama'acantacaa, majta i mej tie'ijtacaa u teyu'jta'a.

⁴Mati'ij mi aun e'ire'enye a'u ti Jesús a'utyavaaca'a. Eihua mu raatyéejee. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Eecan pu raavijte'e paj a'ume'en jemin a'u ti e'eche pej pi peyan huarini a'ij ti timuatahuaviira.

⁵Eecan pu hui ri'i titájcha'i aijna. Ajta ai pu rá'ajtaahuacaa i teyuu. — Ayaa mu tiraata'ixaa.

⁶Ti'iqui Jesús u á'umej hua'a jamuan. Aa pu vejli'i auma'aca, ti'ij ain ti anxite tie'ijta, ajta pu ru'amiincustyamua'a huataij mej mi meyan tiraata'ixaa ti nu'u cai aun a'ara'asti aujna ti e'eche. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, capu hui ri'i tiraavijte'e paj anya'asti. ⁷Aj pu cin, capu ayan tina'amitejtya'acaa ti raavijte'e nyaj nyaun a'atanyén a'u paj a'utyavaaca'a. Ti ij cai muamuare'eriste'e, ayaa papu'u hui huarini paj raataxaj yee pu'uri huaruj i ti ajemi ti'ivaire'e. Ti pua'a peyan tyu'utaxaj, aj pu ain rujni i ti nye jemi ti'ivaire'e.

⁸Aj nu hui cin neyan ti'imue'ixaate'e a'ini seij pu ti'innye'ijte'e ineetzi. Nyaa nu nyajta ti'itij cin antinmua'aree; nyajta tihue'ijte'e i xantaaru'u. Ti pua'a seij nyetyu'utaijte'en yee aricu, ai pu ayan rini ti á'ume'en. Na'ari ti pua'a seij neyan tyu'uta'ixaate'en yee mu a'uta'iyi'i, ayaa pu rini ti mu a'uve'eme'en. Ayaa nu hui tiraata'ixaate'en aijna ti nyej jemi'i ti'ivaire'e yee ayaa paj huarini. Ajta ain, ayaa pu rini. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i xantaaru'u aijna i Jesús.

⁹Ajta ain Jesús, ti'ij ayan tiraanamujari'i, eecan pu naa ri'i tira'utaseij aijna jemi. Ti'iqui pi a'ure'leve ti ij hua'useiirajra'ani i tyaite i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ayun ti huatacá'a iiya Israel, canu hui a'anaj a'ati huátyau ti ayan che'eta na'a tya'atzaahuate'e tij aijna i xantaaru'u. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁰Majta main i maj tyu'utajiti'ire, ai mu huara'aci a'u ti e'eche aijna i xantaaru'u. Mati'ij a'ur'énye, pu'uri huarújcaa aijna ti jemin ti'ivaire'e.

Ti'ij nu'u Jesús raataij ti ajtahuua huatarun i ti'irii huami'i

¹¹A'atzu a'atyeevi'i, Jesús pu aun a'ará'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuua ticin Nain. Majta mu a'ucij jamuan aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Majta seica i tyaite, mu'iti mu a'ucij jamuan. ¹²Mu'uri vejli'i auju'ucaa ta'antyéninyei chajta'ana jetze mati'ij seica antinájchaca'a maj mi'ichi huáchuisima'a. Aijna i mi'ichi, ai pu puenya'a yaujra'an i jiita'a ti rusaij. Ai pu'u caj piti'iyaujra'antaca'a ti tyaatan. Eihua mu tyaite jamuan huaju'ucaa.

¹³Ti'ij Jesús raaseij, eihua pu huataujxaamiste jemin i jiita'a. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin: —Capaj ayeinya.

¹⁴Ti'iqui ajtyáxiiraca'a. Aj pu i ra'ajtamúarej i ciye ti japuan a'ujcá'a aijna ti huami'i. Majta main i maj ráachuisima'a, ai mu huatyahuiixi. Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Muaa, tyamueij, ayaa nu ti'limue'ixaate'e yee: Ajchesi. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

¹⁵Ajta ain ti huami'i, ai pu a'ujyeijxi. Aj pu i autyejche ti tyu'utaxaj. Ti'iqui Jesús raatatui i naanajra'an. ¹⁶Mati'ij mi naimi'i naa ri'i tira'utaseij a'ij ti ti'itij huáruu i Jesús. Eecan pu utyaavatzí i hua'a tzajta'a. Mati'ij mi ri'i tyu'uta'a i Dioj jemi. Ayaa mu tyu'utaxajta'a ticin:

—A'ati pu hui huataseijre itejmi jemi ti va'acan cin ti'ityejvee, ajta ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. Pu'uri mu a'uve'eme i Dioj ti ij hua'utyavaire'en i rutyaitestyamua'a.

¹⁷Nainjapua mu raamua'areeri'i a'ij ti ti'iti huarij aijna i Jesús. Nainjapua tij na'a aun ti huatacá'a u Judeeya, ajta ayéé ti huacá'a, naimi'i mu raamua'areeri'i.

Ti'ij nu'u Juan hua'utaityaca'a i Jesús jemi
(Mt. 11:2-19)

¹⁸Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a aijna i Juan ti hua'amuai'ihuaca, ai mu raata'ixaa a'ij ti Jesús rijcaa. Ti'iqui hua'apuaca huatajee aijna i Juan. ¹⁹Aj pu i hua'utaityaca'a mej mi raataihua'u aijna i Jesús yee ní qui muaa pain pueen aijna ti nu'u me'e ve'eme, na'ari ayan ruxe'leve'e tej seij huachu'leve'en. Mati'ij mi a'ucij. ²⁰Mati'ij mi aun e'ire'enye a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Aijna i Juan ti hua'amuai'ihuaca, ai pu hui tyaja'utaityaca'a tyej ti teyan timuaataihua'u yee: “¿Ni qui muaa pain

pueen aijna ti me'e ve'eme na'ari tyauj seij chu'eva'a?” —Ayaa mu tiraata'ixaa.

²¹Ajta ain i Jesús, auchan pu mui'icaca tyu'uhuaa i maj t'f'icucui'icaa, ajta seica i maj cai re'enya'a i rujetze, ajta i maj tiyaaru'u hua'a tzajta'a seijra'aca. Ajta aime i maj aracucu'unijmee, ai pu tihua'uhuaa mej mi majtahua'a atanyéjnye'ere.

²²Ti'iqui Jesús ayan tih'uta'ixaa aime i ti Juan hua'utaityaca'a ticin: —Sericu muan. Sata'aj a'uju'un i Juan jemi, sata'aj tiraata'ixaate'en a'ij sej seri tyu'useij, a'ij sej seri tyu'unamuajri'i yee aime i maj aracucu'unijmee, ai mu hui mu'uri majtahua'a mauunyejnye'e. Majta aime i maj anaciyaaxavi'ijmee, ai mu mu'uritahua'a á'ujhua'an. Majta aime i maj t'jccúcu'i'inyaca'a maijna cime'e ti tinyajxi hua'ahue'ira'a jetze, ti ayan antyahuaa ticin leepra, mu'uri huarúj. Majta aime, i maj nacuxa'itaca'a, mu'uritahua'a huityánajca'amua. Majta aime i mej meri huacuii, mu'uri majtahua'a mana'a huatarú. Nyajta hui tihua'uta'ixaate'esin aime i maj cai a'ij te'eviicue'i aijna cime'e i nyuucari i maj cin huataujtyamua'ave'en.

²³Ri'i pu hui tiraata'asin aijna i a'ati ti cai a'ij pua'a tiraata'an ma nuuraiini, aijna cime'e ti cai che'e te'eviicue'i neetzi jemi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

²⁴Mati'ij mi a'ucij aime i maj Juan jamuan á'ujhua'anya'a. Ti'iqui Jesús autyejche ti tihué'itii i tyaite aijna cime'e i Juan. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ti'itajni sej a'uteeseij saujna itzítá? ¿Ni qui huiini xámue'i u sa'useij ti aaca raru'uxante'e? Caxu xaa nya'u. ²⁵Ca'in, ¿ti'itajni sana'a hui a'uteeseij? ¿Ca'in a'ati sana'a u a'uteeseij ti re'enye'en tyaucaavi? Caxu xaa nya'u, a'ini xu'uri ramua'aree ticin aime mej meyan re'enye'en tyaucavítimee,

majta aime ti hua'araanajchi najimi'i tij na'a ti ti'inajchi, au mu e'eché a'u maj rey e'eché.

²⁶'Ari ti pua'a sacai saijna a'utyeesiej, ¿ti'litajni sana'a a'utyeesiej? ¿Ni qui hui saij ti Djoj jetze ma'acan ti'ixaxa'a? Ee tzite'e, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e yee ai pu pirici. Ajta ain, eitze'e pu va'acan cin ti'ityejvee. ²⁷Ai pu hui ain pueen i ti cime'en ra'axa i yu'uxari jetze ticin:

Nyaa nu hui seij anacai huatafti ti huatasejire'esin pacai muua.

Ai pu ri'i hua'aruuren i tyaite mej mi mua'ancure'evi'itin mueetzi.

²⁸'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e yee aime tzajta'a najimi'i i tyaite i maj huatasejire iijan chaanaca japua, capu a'ati a'anaj te'entyajrupi ti'itij cime'e ti eitze'e ve'e cai i ti cin ti'ityejvee aijna i Juan. Ma ajta, ain ti eitze'e cile'enyaa' cin ti'ityejvee i Djoj jemi, eitze'e pu hui va'acan cin ti'ityavaa a'ame aijna i a'ati cai aijna i Juan ajna xicajra'a jetze ti Djoj ayan autyéchesin ti tyu'utajta nainjapua.

²⁹'Majta najimi'i i maj raanamujri'i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna i Juan, ai mu hui ra'ancura'a a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Djoj majna cime'e ti Juan hua'umuai'ihua. Ayaa mu che'eta mana'a ra'ancura'a aime mej ti'ityejli'ivi.

³⁰'Majta hui aime i fariseos, majta aime i mej tyu'ujmua'ate i yu'uxari jetze ti Maisée ra'uyu'uxaca'a, ai mu hui ratityaca'a a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Djoj a'ini camu huaujmuai'ihuaca'a i Juan jemi. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

³¹Ajtahua'a saique pu ayan tihua'utaihua'uri'i i Jesús ticin:

—¿A'ini nyana'a tiraataxaj yee ayaa mu e'en aime i tyaite ijii maj huáyaamua? ¿Ni cai me'e ti'iti ti ayan een cumu aime?

³²'Ayaa mu hui e'en matij i ti'irii maj aj vejlí'i a'ujti a'u maj tyaja'atua. Ai mu meyan tihua'atajli'ivi i seica ticin:

“Tetyu'utaci'isite sej si tyu'utyeeeny'e'en, ma sajta cai, caxu tyu'utyeeeny'e.

Tyajta tu tyu'utachuiicaca'a ti tyu'uxaamiste'e cime'e, ma sajta cai, caxu huaujyeinyaca'a.”

³³'Ayaa nu neyan tyaja'amue'ixaate'e a'ini aijna i Juan, ti'ij ain yee uve'eny'e, capu hui pan cua'aca, capu ajta viinu ya'aca. Sajta muuan, ayaa xu e'en matij aime i ti'irii saijna cime'e sej seyan ti'ixa saijna cime'en i Juan ticin: “Tiyaa'u pu tzajta'an seijre'e.”

³⁴'Nyajta inyaa, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, nyaa nu ti'icua'aca, nyajta ya'aca. Sajta muan, ayaa xu ti'ixa neetzi cime'en yee huapi'i nu ti'icua'aca, nyajta nyatahueive'e. Ayaa xu sajta ti'ixa ticin yee ya'acui huatyejvee hua'amiincu aime mej ti'ityejli'ivi, ajta aime mej a'ij pua'a titetyújcha'i. ³⁵Aijna ti Djoj jemi ri'i metyáumua'aree, ai mu hui ramua'areeran i yaujmua'ame'en i maj ri'i metityaumuáumua'aree i Djoj jemi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús a'utyavaaca'a a'u ti e'eché i Simón ti fariseo pueenya'a

³⁶Ayaa pu a'anaj tyuju'urij. Seij pu raata'inee aijna i Jesús ti jamuan tyu'ucua'ani. Aijna i a'ati, fariseo pu pueen. Ayaa pu antyahuaa ticin Simón. Aj pu i Jesús a'ura'ahuiixi a'u ti meesa vejlí'i a'utyejvee a'ij mej tiraaxa'api'intari'iri'i aijna ti raata'inee.

³⁷Meenti ain jiita'a, au pu a'utyavaaca'a. Eihua pu a'ij pua'a ti'ityújchaica'a aijna i Djoj jemi. Ti'iqui ai raamua'areeri'i ticin au pu tyaja'acua'a fariseo ti e'eché aijna i Jesús. Aj pu i tetej limeetajra'a pu ava'ajaj. Ti'iti pu urajmuua ti naa tyáará'i. ³⁸Ti'iqui a vejlí'i a'utyeechaxi a'u ti Jesús anu'uhuará'aca'a i meesa jetze. Ruyeinyaca'a aijna i jiita'a. Ti'iqui Jesús iica jetze títzutixi i ti a'itajá'ara'ata aye'icaa aijna i jiita'a. Ti'iqui rucipua cin racahuatzi'iri'i, ajta

ra'anávisiitimuaa. Ti'iqui iicajra'an jetze racaaxire aijna ti naa tyáará'i.

³⁹ Ajta ain fariseo ti Jesús huata'injee, ti'ij raaseij a'ij ti rijcaa aijna i jiita'a, ayaa pu ti'imujajcaa i rutzajta'a ticin: "Ti pua'a amin pueenye'en tevi saij ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a, ai pu hui ramua'areeran ti'iti ti tevjira'an pirici aijna i jiita'a ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i Dioj jemi."

⁴⁰ Ajta ain Jesús, ayaa pu tyu'utaxajta'a ticin:

—Simón, ti'itij nu muaata'ixaate'esin.

Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i Simón ticin:

—Maeestru, pata'aj naata'ixaate'en.

⁴¹ Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Seica mu nu'u hui tira'achaira'acaa majjna i a'ati ti tumin hua'utanyáijte, aime maj hua'apua. Seij pu nu'u ayan tira'achaira'acaa a'achu cumu anxí cieentu i tumin. Ajta i saij, ayaa pu nu'u tira'achaira'acaa a'achu cumu muaacua jetze i tumin.

⁴² A'ini camu a'atzu ti'ituava'a i maj cin tiraanajchite'en, ai pu nu'u hui tihua'utauuni'iri'i aime i maj hua'apua a'achu maj caj tira'achaira'acaa. Ma'acui xaa, ¿a'ini ti'imua'amitejte'e? ¿A'ataani hui eitze'e raxe'eva'a a'ame aijna ti hua'utauuni'iri'i? —Ayaa pu Jesús tiraataihua'uri'i.

⁴³ Ajta ain i Simón, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa pu tina'amitejte'e ineetzi aijna cime'e ti tihua'utauuni'iri'i, ai pu hui eitze'e raxe'eva'a a'ame aijna ti eitze'e tira'achaira'acaa a'ini eitze'e pu tiraatauuni'iri'i.

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Xa'api'in pej hui tyu'utaxajta'a.

⁴⁴ Aj pu i pi a'ure'eve ti ij raaseij aijna i jiita'a. Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Simón ticin:

—¿Ni pacai raseij peijna i jiita'a?

Nyaa nu utyajrupi iiyu pe e'eche.

Capaj racaaxire i jaj i nyaiica

jetze. Ma ajta'i amin i jiita'a, ai pu hui na'anaiiri'i nyaiica jetze aijna cime'e ti a'itaja'ara'atajye'ica. Ajta na'anáhuatzi'iri'i i rucipua cime'e.

⁴⁵ Muaa paj hui cai nu'ityevisiitimuaa. Ma ajta'i amin mi jiita'a, tij na'a ti huiityajrupi yu ch'i'ita, ai pu na'anávisiitimuaa i nyaiica jetze.

⁴⁶ Muaa paj cai na'ava'axiri'iri'i ti'iti aceiti yen nyamuutze'e. Ma ajta'i amin, ai pu hui na'anaxiri'iri'i i nyaiica jetze ti'iti ti naa tyáará'i.

⁴⁷ Aij nu cin neyan ti'imue'ixaate'e.

Ai pu eihua autyajturaa i Dioj jemi.

Nyajta nu nain tiraatauuni'iri'i a'ini eihua pu nyexe'eva'a a'araa. Ma pajta muaa, mi nyaj cij caj timuaatauuni'iri'i, muaa paj hui cij caj ti'inyexe'eve'e. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

⁴⁸ Ajta Jesús pu ayan tiraata'ixaa aijna i jiita'a ticin:

—Nu'uri hui timuaatauuni'iri'i i paj cin autyajturaa i Dioj jemi.

⁴⁹ Majta main i seica i ti hua'uta'inee, mati'ij meyan tiraanamuajri'i, mati'ij mi autyajhii mej ti'ihuáurihua'u, ticin:

—¿A'ataani pueen amijna mi ti tihua'utauuni'ira aijna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi? —Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a.

⁵⁰ Ajta Jesús ayan tiraata'ixaa aijna i jiita'a ticin:

—Pu'uri Dioj mue'irajtuaa a'ini petya'atzaahuate'e muaa. Aricu hui a'ura'a axaahua. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

Majta nu'u aime i juuca i maj ravaira'acaa majjna i Jesús

8 Ti'ij ayan tyuju'urij, au pu á'ucha'acanya'a tij na'a aun maj huachaatime i chajta'ana jetze, ajta a'imi maj huachaatime. Jesús pu tihue'itiiri'i aijna i nyuucari i maj cin huataujtyamua'ave'esin, ti cime'en raxa i Dioj ti nainjapua tie'ijta. Majta mu á'ujhua'anya'a aime i maj tamuaamuata'a japuan

hua'apua ara'ase. ²Majta seica jamuan á'ujhua'anya'a ma juuca, i ti Jesús tihua'uhuaa, ajta aime i ti hua'a jetze tiyaaru'use huatamuari. Ai mu ain pueen aijna i Mariiya, mej meyan ratamua'amua ticin Magdala ti e'ema'acan. Aijna jetze i jiita'a, aj mu jetze huiiraaci i tiyaaru'use i maj arahua'apua ara'ase.

³Seij pu ajta á'ucha'acanya'a ti ayan antyahuaa ticin Juana, ira'ara'an pu pueen aijna i Chuza, i ti ti'ityejeve i Herodes jemi. Ajtahua'a seij, aijna i Susana, majta eihua, ma mui'ti maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ai mu majta ravaira'acaa majna i Jesús, majta aime i seica i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase majna cime'e i mej tí'ijchaica'a aime i juuca.

Aijna i a'ati ti nu'u ti'ihuastyacaa'

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴Majta i tyaite maj a'imi a'uchaatime, mauche'e mu ajtyáxiirijma'acaa. Au mu a'aráci'ica'a seij chajta'ana jetze, ajtahua'a seij, ajtahua'a seij. Mati'ij mauj a'avá'aci'ica'a, Jesús pu ayan tyu'utamuaritaca'a ticin:

⁵—A'ati ti nu'u hui ti'ihuastyahua'a, u pu nu'u a'umej ti tyaja'ahuaste'en. Aa pu auma'acaa ratáhua'aná i imue'eri. Seica pu nu'u juye jetze huavatzíjraa. Mati'ij mi japuan huachaacajraa aime i tyaite. Majta pina'ase, utya'imi mu a'icará'arava'a. Aa ma'uráasajrá'a maráacuaa.

⁶Ajta seica i imue'eri, au pu nu'u hui huavatzíjraa tetej tzajta'a. Tí'ij ajnyajxi, aj pu i huara'ataa i xicaj cime'e a'ini capu huaráanajye'icaa.

⁷Ajta seica i imue'eri, au pu nu'u huavatzíjraa a'u ti a'utzicare'ejmee. Ajta ain i tzicare'e, ai pu nu'u huavaujse jamuan i imue'eri. Capu tyu'uta'a i imue'eri ti tye'ejnyajxi'in.

⁸Ajta seica i imue'eri, aa pu nu'u huavatzíjraa a'u ti a'uré'en i chuej.

Naimi'i pu hui huanyej. Eihua pu nu'u tyu'uciiraca'a. Eihua pu eitze'e e'irajraa cai i seica ti raahuaste. —Aya pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Tí'ij raatapua'ajtaca'a ti tyu'utaxajtaca'a, aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ca'anin cime'e, ticin:

—Mi saj huitánajca'amua, xaanamuajri'i hui tyamua'a naa. Yaa pu'u.

Ti nu'u aijna cin tihue'tiiri'i i nyuucari

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu raataihua'uri'i a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari ti raatamuaritaca'a. ¹⁰Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Dioj pu amuaata'a sej yau'eitaa xa'ara'ani i ti ru'avaa i Dioj jemi aijna cime'e a'ij ti ain tie'ijta. Ma ajta i seica, canu hui a'ahuauritaacan cin tihua'uta'ixaate'esin, silu cueentu nu'u cime'en tihua'uta'ixaate'esin ti ij ayan tihua'uruuren ti ayan te'eyu'usi'i ticin:

Muan xu nu'u xaa maunyéjnye'eri xa'aju'un.

Aru, caxu ti'itij seijran.

Muan xu xaa raanamua.

Aru caxu hui yau'eitaa xa'ara'ani.

Jesús pu ayan tihue'ixaate'e a'ij ti huataujmua'a i nyuucari

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹Aijna i nyuucari nyaj raataxajtaca'a, ayaa pu hui huataujmua'a. I imue'eri, ayaa pu een tij i nyuucari ti Dioj jemi e'ema'acan.

¹²Ajta i imue'eri ti huavatzíjraa juye jetze, ayaa pu een matij aime i maj ranamua i nyuucari ti Dioj jemi e'ema'acan. Ajta ain tiyaaru'u, ai pu hui a'uré'enyen, tihua'ari'ira i nyuucari ti hua'a tzajta'a huatayajturaa. Ayaa pu rici mej mi cai rá'antzaahuaste'en, ti ij cai Dioj hue'irajtuani.

¹³Ajta aijna i ti tetej tzajta'a huavatzíjraa, ayaa pu hui een matij aime i maj huataujtyamua've matí'ij anacai raanamujri'i. Ma majta aime, camu a'atzu te'eviicue'i. A'atzu mu a'atee mej tya'atzaahuat'e. Aru tí'ijta tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a mej jetzen tirajpueitzi, camu che'e tya'utaviicue'i. Ca'anacan mu má rúujisin.

¹⁴Ajta aijna i imue'eri ti aun huavatzíjraa tziicare'e tzajta'a, ayaa pu hui een matij aime i maj ranamua i nyuucari. Aru aime, meenti mauj yan huatyáuu iyan chaanaca japua, eecan mu a'ij tya'ujmua'ate maijna cime'e i ti hua'amua're'iste'e na'ari aijna cime'e i mej eihua tí'ijcha'i ca'in aijna cime'e i ti hua'araanajchi ti naa seijre'e. Aij pu cin camu arauraste mej eihua ri'i tyu'utatuiire'en i Dioj jemi.

¹⁵Ajta aijna i imue'eri ti aun nu'u huavatzíjraa i chuej japua a'uti a'uré'en, ayaa pu een tij aime i maj urare'enyee mee i rutzajta'a, majta á'ujca'anye ruxé'evi'ira'a cime'e ti Dioj hua'utaj nain cime'e. Ai mu hui ranamua i nyuucari, majta ru'utya'an i rutzajta'a. Majta tya'utaviicue'i. Ayaa mu een cin huarin, eihua mu ri'i tyu'utatuire'esin i Dioj jemi.

Aij nu'u cin ti'ivaire'e aijna i aparauu

(Mr. 4:21-25)

¹⁶¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi aijna cime'en i a'ati ti hui aparauu ti'iti ticha'i? Tí'ij rá'ajtaira, ¿a'uni jetze iya'aruuren? ¿Ni qui xa'ari tzajta'a ruutyé'chajtza na'ari caama jete ye'irá'chajtza? Capu xaa nya'u. A'ati ti na'a an pu imi ya'ujchájta mej mi atanyeere i taj cime'e i maj utyaru'ipi. ¹⁷Ajta, najimi'i tij na'a maj aviitzi cin meyan rici i tyaite, capu hui ayan eenya'a a'ame. Ai mu xaa

hui ramua'areeran tí'ij Dioj me eijre'e raataseijrata.

¹⁸Ri'i xu'u muan sej si tyamua'a naa tiraanamua, a'ini ti pua'a a'ati ti'iti ticha'i i Dioj jemi, Dioj pu eitze'e tiraata'asin. Ajta ain ti cai ti'itij ticha'i i Dioj jemi, Dioj pu hui rá'ari'ira aijna i ti ayan tira'amitejte'e ti nu'u tí'ijcha'i. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

I maj nu'u tyaitestyamua'ame'en pueen i Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹Ajta ain naanajra'an i Jesús, majta ihuaamua'ame'en, ai mu e'ire'enyee mej mi raaseij. Aru, capu huatari'iristaraca'a maj ajtyaxiire a vejl'i jemin a'ini eihua mu tyaite aityáuuca'a ta'apueerta. ²⁰A'ati pu ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Ma pua'aque mu a'utyáuu a'anaana, majta a'ihuaamua'a. Mejxe'eve'e mej muaaseij.

²¹Ajta ain Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Ai mu hui ain pueen i ninaana, majta i nye'ihuaamua'a, aime i maj ranamua i nyuucari ti Dioj jemi e'ema'acan, majta meyan ri'i tira'astijre'e a'ij ti tyu'ujxe'eve'e. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús raatyápu'a'ari i aaca

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²²A'anaj ti ayan tyuju'urij. Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Tiche'e antaciinye u jetze pujme'en a'u ti a'alaguun.

Mati'ij mi atyaaci i baarcu jetze. Mati'ij mi a'ucij. ²³Mauche'e mu jaj japua huaju'ucaa, tí'iqui huatacu aijna i Jesús. Tí'iqui huata'aacaraca'a, ajta eihua pu atyá'ijrihua'a i jaj i baarcu jetze. Mu'uri tin a'ucaruti.

²⁴ Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu ya'ujjiste aijna i Jesús. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, Tu'uri hui tin á'ajamin.

Ajta ain Jesús, ai pu ajche. Ti'iqui raata'ijmijri'i i aaca, ajta apuutzari ti tyujta'ahua'a. Cime'en pu'u raata'ijmijri'i, aj pu i huatyapua'araca'a. Ti'iqui naa hue'eenya'a a'araa.

²⁵ Ti'iqui ayan tihua'utaihua'uri'i aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—¿A'ini een cin sacai

tya'atzaahuat'e?

Ajta aime jemi, eecan utyaavatzí i hua'a tzajta'a. Eecan mu majta a'ij pua'a tira'utaseij. Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿Ti'itaani tevijra'a pueen amijna?

Ai pu hui tihue'ijte'e i aaca, ajta i jaj, majta hui rá'antzaahua.

I a'ati ti nu'u Gadara e'ema'acan

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Mati'ij antacij, au mu a'ará'a au ti huatacá'a u Gadara. U jetze pujme'en e'esejre'e u Galileeya. ²⁷ Ti'iqui Jesús a'itá'raa i baarcu jetze. Aj pu i seij ra'antinajchaca'a. Au pu e'ema'acan i chajta'ana jetze aijna i a'ati. Tiyaaru'use pu tzajta'an seijre'e. Pu'uri a'atee ti cai tí'ityechajca aijna i a'ati. Capu ajta chí'i jetze chajca'a. Au pu'u e'echajca'a a'u maj mi'ichite a'avá'anaamica.

²⁸ Ti'ij raaseij aijna i Jesús, an pu a'arajve iicajra'an jetze i Jesús. Eecan pu huajijhuaca'a aijna i a'ati. Aj pu i ayan tiraatajee ca'anin cime'e ticin:

—¿A'ini tí'iti petyaruuren ineezti jemi, Jesús, i pej yaujra'an pírici i Dioj tí tajapua e'esejre'e? Ayaa nu hui tí'imuahuvii. Capej hui pueijtzi naata'acare'en.

²⁹ Ayaa pu ain a'ati tiraatahuaviiri'i aijna i Jesús aijna cime'e ti ain Jesús ari tiraataij aijna i tiyaaru'u ti nu'u huiirajra'ani i tevi jetze. Mu'i pu tiyaaru'u raatyeevi'i aijna i a'ati. Majta

aime i tyaite i maj aun e'echajca'a, ai mu ra'anaji'iquihua'a muajca'ara'ara'an jetze, majta iicajra'an jetze alaampi cime'e. Majta raatyavaataca'a.

Ajta ain i tevi, tí'ij pí na'a pu irajtzá'ana'a a'alaampi, ajta me iyauruti a'u ti cai e'e tí'iti a'ini tiyaaru'u pu tzajta'an seijre'e.

³⁰ Ti'iqui Jesús ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini pua'antyahuaa muua?

Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i a'ati ticin:

—I teyj sei ví'ira'a ara'ase.

Ayaa pu tiraata'ixaa aijna cime'e i maj mu'ítí tzajta'an seijre'e i tiyaaru'use. ³¹ Majta aime i tiyaaru'use, eihua mu rá'jhuaviiri'i aijna i Jesús tí ij ain cai hua'utaite maj á'ucciñye tí e'etyacun a'u maj a'anami'i i tiyaaru'use.

³² Meenti a vejli'i, tuiixute ma'aciñye, aa mu tyaja'ucua'anen jiri jetze. Majta aime tiyaaru'use, ayaa mu tirajhuaviiri'i maijna i Jesús tí hua'uta'an mej mi tuiixute tzajta'a a'utyarate. Aj pu i hua'uta'a. ³³ Mati'ij huiiraaci i tevi jetze, mati'ij mi a'uruáachajraa ca'anin cime'e. Mati'ij mi a'utyajrupi i tuiixute tzajta'a. Majta main tuiixute a'uruáachajraa. Mati'ij mi ancaavatzí a'u tí ancatee. Mati'ij mi aata'a atyáavatzí. Mati'ij mi a'ujami.

³⁴ Majta aime i maj hua'achaica'a i tuiixute, mati'ij raaseij a'ij tí tí'itij huarij, ai mu a'uruáachajraa. Mati'ij mi hua'uta'ixaa i tyaite chajta'a me e'eche, majta a'imi maj a'uchaatime a'ij tí tí'itij huarij.

³⁵ Mati'ij mi aime i tyaite, au mu e'ire'enye mej mi raaseij. Mati'ij aun e'ire'enye a'u tí Jesús a'utyavaaca'a, au mu yá'utyau aijna i a'ati i mej jetzen huiiraaci aime i tiyaaru'use. Au pu a'utacatii i Jesús jemi. Pu'uri tí'ityechajca. Capu che'e rutimue'iraca'a. Mati'ij mi tyu'utatzin tyamua'a eihua.

³⁶Majta aime i maj raaseij, ai mu tihua'uta'ixaa i tyaite a'ij ti Jesús tiraahuuaa aijna i a'ati tiyaaru'uuse maj tzajta'an seijra'acaa. ³⁷Mati'ij mi naimi'i i maj aun a'uchaatime tij na'a ti aun huatacá'a u Gadara, ai mu rájhuaviiri'i aijna i Jesús, ti nu'u a'ura'ani a'ini eihua mu tyu'utatzin. Aij pu cin Jesús atyajraa i baarcu jetze. Ti'iqui á'uraa.

³⁸Ajta ain i a'ati tiyaaru'uuse maj jetzen huiiraaci, eihua pu rájhuaviiri'i aijna i Jesús ti raata'an ti jamuan a'ura'ani. Ma ajta i cai, capu raata'a ti jamuan a'ura'ani.

³⁹Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:
—Pata'aj hui huara'ara'ani a'u pej e'eche pata'aj hua'uta'ixaate'en a'ij ti muaaruu i Dioj, aijna cime'e ti huapi'i ruxe'eve'e.

Aj pu i á'uraa aijna i a'ati. Ti'iqui nainjapua tij na'a aun ti huatacá'a i chajta'ana jetze, ai pu hua'uta'ixaa a'ij ti ti'iti raaruu ti huapi'i ruxe'eve'e aijna i Jesús.

Cime'en aijna ti nu'u yaujra'an pueenya'a i Jairo, ajta nu'u aijna i jiita'a ti ti'icui'ica'a

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰Ti'ij Jesús huara'araa yu jetze pujme'en, eihua mu tyaite ra'ancure'evi'iti. Muaataujtyamua'ave a'ini ai mu rachu'eva'acaa.

⁴¹⁻⁴²Cime'en pu'u Jesús aun a'ará'a, aj pu i saij i a'ati á'ajtunutaca'a a vejli'i jemin i Jesús. Ayaa pu antyahuaa ticin Jairo. Ai pu tie'ijta u teyujta'a. Ti'iqui ain raatahuaviiri'i ti Jesús a'uré'enyen jemin chajnan a'ini pu'uri nu'u a'ame'ere i yaujra'an. Ajta ai pu'u caj piti'ijyauj jiiatcan. Ajta aijna i yaujra'an, ayaa pu rajcha'i a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua ninye'ira'a. Ti'iqui Jesús á'uraa jamuan. Majta i tyaite, eihua mu ajtyáxiiraca'a jemin. Tyamua'a mu tityá'acataca'a.

⁴³Meenti ain jiita'a, aa pu ajta a'utyavaaca'a. Pu'uri a'atee a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua ninye'ira'a ti ayan aijna cin ti'icui'i aijna cime'e ti ti'ira'asacara'a i xuure'e. Capu ma'a a'atijca'a ti raayi'itihua'a ti tiraahuuate'en. ⁴⁴Ti'iqui ain jiita'a, huarita'an a'uré'enye. Aj pu i ra'ajtamúarej i ciixura'ara'an jetze. Cime'en pu'u ra'ajtamúarej, aj pu i huatyapua'araca'a ti uva'amí'ieye i xuure'e.

⁴⁵Ti'iqui Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ataani hui na'ajtamuaarej?
Naimi'i mu meyan tyu'utanyúu ticin:
—Canu inyaa.

Mati'ij meyan tyu'utaxajtaca'a, aijna i Pedro, ai pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Maestru, eihua mu ajtyaxiiri i tyaite mueetzi jemi. Majta á'ujtjache.

⁴⁶Ma ajta ain Jesús, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—A'ati pu xaa na'ajtamuaarej. Nyaa nu hui raamua'areeri'i ti'ij nyamuare'eri'ira'a huirajraa. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

⁴⁷Ajta ain i jiita'a, ai pu raamua'areeri'i ti cai ri'iri ti huatauravaa. Ti'iqui e'ire'enye. Ruviváa. Aj pu i á'ajtunutaca'a jemin i Jesús. Ti'iqui ayan tyu'utaxajtaca'a a'ini een cin ra'ajtamúarej me eijre'e majséiraca i tyaite. Ajta ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna cime'e ti huaruj.

⁴⁸Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:
—Niyauj, papu'uri hui huarúj pajina cime'e pej tya'atzaahuat'e. Aricu, a'ura'a axaahua.

⁴⁹Auche'e pu ti'ixáataca'a ti'ij saij e'ire'enye ti hua'a jetze ajtyama'acan i maj aun e'eche i Jairo jemi, aijna ti tie'ijta u teyujta'a. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Pu'uri huami'i a'ayauj. Aij paj hui cin cai che'e tira'antyú'uuni'ira'an mi maestru.

⁵⁰ Ti'ij Jesús ayan tiraanamujri'i, ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jairo ticin: —Capaj ti'tiziinya'a. Pata'aj tya'antzaahuatelen pana'a. Auche'le pu hui rujni. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

⁵¹ Mati'ij mi a'ucij. Mati'ij maun a'ará'a Jairo ti e'leche. Mati'ij maun a'ur'énye, capu hua'uta'a i tyaite maj aun a'utyarute u chi'lita. Aime pu'u huata'a aijna i Pedro, ajta aijna i Juan, ajta aijna i Jacobo. Ajta aime i vaujsimua'ame'en i ti huami'i, aime pu ajta huata'a. ⁵² Meenti main i tyaite a pua'aque maj a'utyáuuca'a, naimi'i mu ca'anin cin ruyeynaca'a. Maujxaamistya'acaa micu.

Ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu ruyeynaca. Capu hui mi'ichi. Cutzu pu'u.

⁵³ Mati'ij mi raatyata'atzájraa a'ini májmu'areeraca'a ticin huami'i.

⁵⁴ Ti'iqui Jesús ra'ajtamuárej i pa'ari'i i muajca'ara'ara'an jetze. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Niyauj, ájchesi.

⁵⁵ Ti'iqui xaijnyu'ucara'ara'an huara'araa i jemin. Cime'en pu'u huara'araa i jemin, aj pu i ajche. Ti'iqui Jesús ayan tihua'utaj i vaujsimua'ame'en maj nu'u tiraamín.

⁵⁶ Eecan mu naa ri'i tira'utasej i vaujsimua'ame'en. Ajta ain Jesús, ai pu hua'uta'ijmijri'i maj cai a'ati ixaaty'a a'ij ti ti'itij huarj.

Ti'ij nu'u Jesús hua'are'itixi aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 A'anaj pu ayan huarj aijna i Jesús. Ai pu hua'utajee aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Aj pu tihuéijca aijna cime'le mej mi hua'utamuarite'en aime i tiyaaru'use i maj tyaite tzajta'a seijre'e, majta maj nu'u tihua'uhuaate'en

tij na'a ti'ipua'amua i cui'ini'ira'a i maj cin ti'icucui'i i tyaite. Jesús pu ajta hua'uta'a i muáre'eril'ira'ara'an i maj cin meyan tyu'uruuren. ² Ti'iqui hua'utaityaca'a mej mi a'ucjxi'in mej mi tihua'uta'ixaate'en i tyaite aijna cime'le i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj ti nainjapua tie'ijta. Ajta pu hua'utaityaca'a mej mi tihua'uhuaate'en i mej ti'icucui'i. ³ Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu ti'iti anyaf'in i saj cin huataujvaire'en i juye jetze, ni ti'itij jitzij, ca'in ti'iti ca'ani na'ari ti'iti pan o tumin. Sajta hui, seij xu'uri anpiin i siicu'uri. Caxu hua'apuaca té'epiin.

⁴ 'A'u ti na'a saj a'aráiixa ajna a'u ti chi'l'i a'utyeyjee, au xu u a'ateere asta sana'a cai á'uciinye aujna u chajta'a. ⁵ Ajta, ayaa xu hui huarini ti pua'a macai amua'ancure'evl'itin, sati'ij á'uciinye saujna u chajta'a, sajtaujri'ipi'in i saj ajtáca'acáijme, sajta raatyaca'atzijxi'in ti ij caaxin i chuej. Ai mu hui cin ramua'areeran maj autyajturaa i Dioj jemi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁶ Mati'ij mi a'ucjxi nainjapua tij na'a aun ti huatacá'a. Nainjapua mu hua'uta'ixaa i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani. Majta tihua'uhuaa i tyaite.

Ti'ij nu'u huami'i aijna i Juan i ti hua'amuai'ihuaca'a i tyaite

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta ain i Herodes, aijna ti tajtuhuan cin ti'ityavaaca'a, ai pu raamua'areeri'i a'ij mej ti'itij ruurajcaa. Capu a'ij tira'amitejtya'acaa a'ini seica mu meyan tí'ixajta'acaa ticin:

—Pu'uri ajtahua'a a'itáraa aijna i Juan aujna mej ya'ava'ana.

⁸ Majta seica meyan ticin:

—Pu'uri ajtahua'a huataseijre aijna i Elías.

Majta seica meyan tí'ixajta'acaa ti nu'u seij pu a'itáraa hua'a tzajta'a i mi'ichite

ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a.

⁹Ma ajta ain Herodes, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Tyajta hui ra'antiveijchaca'a i muura'an tyaijna i Juan. Aij pu cin cai ain pueen. ¿A'atajqui na'a pueen aijna i nyaj cime'en neyan ti'inamua? —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

Ajta huataujtyese ti raaseij.

Ti'ij nu'u Jesús tihua'umí aime i tyetyaca anxijvi'ira'a maj ta'ara'ase

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, mati'ij mu'u pija'urá'avatzí, mati'ij mi meyan tiraata'ixaa maijna i Jesús a'ij mej ti'itij huáruu. Ti'iqui ain hua'uvi'iti aime. Mati'ij mi a'ucij rujime'e aujna a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Betsaida.

¹¹Majta main i tyaite, mati'ij raamua'areeri'i, au mu e'ire'enyé a'u ti a'utyavaaca'a i Jesús. Ai pu hua'ancure'evi'iti. Ajta tihua'uta'ixaa a'ij ti een aijna cime'e ti Dioj tie'ijta nainjapua. Ajta tihua'uhuaa i mej ti'licúcu'i'ima'acaa.

¹²Ti'ij huare'echuijxaraca'a, aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai mu e'ire'enyé i Jesús jemi. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj hue'ire'itixi'in i tyaite mej mi a'ucfjxi'in tij na'a aun maj huachaatime u chajta'a, ajtahua'a ayéé imi maj huachaatime, mej mi maun tyu'unanan ti'itij maj raacua'ani, mej mi majta maun a'ucu'utzu a'ini capu hui ye'e ti'iti ayajna a'u tyaj a'utyáuu.

¹³Ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'utaixaa ticin:

—Sata'aj muan tihua'umín.

Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Aii tu'u ticha'i a'achu cumu anxívica i pan, tyajta hua'apuaca i hue'ite, ca'in tyej tyaja'uvá'ananan i

maj cin ti'licua'ani naijmi'i. —Ayaa mu tiraata'ixaa.

¹⁴Majta aime i tyetyaca, ayaa mu ara'ase a'achu cumu anxij vi'ira'a.

Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Miche'e a'ujrá'asen i tyaite, muaacua jetze mua'arástimá'a, meyee majta meyee.

¹⁵Mati'ij mi meyan huarij. Majta i tyaite, naimi'i a'ujrá'asaca'a. ¹⁶Aj pu i Jesús, ra'ancurai'ipi'i i pan, ajta i hue'ite. Aj pu i ute'e a'unyeeraca'a. Ri'i pu tiraata'a i Dioj. Ajta, autyejche ti ra'antitaaraxi'in i pan, ajta i hue'ite. Aj pu i hua'utai'ipi'i aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi autyajhuui maj ha'urai'ipi'i'ite'en i tyaite. A'atzu mu a'atee maj hua'urai'ipi'i'ite'esin i pan, majta i hue'ite.

¹⁷Naimi'i mu tyu'ucuaa. Tyamua'a mu tityáaju'uxai. Majta aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, mauche'e majta tya'ava'istya'axi siciri jetze maijna ti tya'avá'aturaa. Ajta ain i siciri, ayaa pu tya'ará'asaca'a a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua.

Ti'ij nu'u ain i Pedro ayaa pu raatamuá'a a'ati ti nu'u Ciriistu'u pueen

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸A'anaj pu ayan tyuju'urij. Au pu a'ahua'a Jesús tényuusima'a rusaij. Ai mu raseijracaa i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini meti'ixa i tyaite a'ati nyaj pueen inyaa?

¹⁹Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Seica meyan ti'ixa ticin muua pa nu'u pain pueen aijna i Juan ti hua'amua'i'ihuacara'a. Majta seica meyan ticin muua pa nu'u pain pueen aijna i Elías ti ajmi'i seijra'acaa. Majta seica meyan ticin sai pu nu'u a'itáraa

hua'a jemi i mi'ichite ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a.

²⁰Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—Ari muan, ¿a'ini seti'imua'atze a'ati nyaj pueen?

Ajta ain i Pedro, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Muaa pa hui pain pueen i Ciriistu'u ti Dioj an muja'ujra i ipuari japua.

²¹Ajta ain i Jesús, eihua pu huéijca maj nu'u cai a'ati ixaatya'a a'ati ti pueen.

**Ti'ij nu'u Jesús raataxajta'a ticin:
“Nu'uri mi'ini inyaa”**

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9 :1)

²²Ajta Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu tyu'ujxe'leve'e ineetzi jemi, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite nyej ni inyaa eihua rajpueiitzi na'ara'ani. Majta aime i hua'avaujsi, majta aime i mej tie'ijta u teyujta'a, majta aime i mej ti'imua'ata i yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyu'uxaca'a, naimi'i mu hui nyetíti. Majtá nyeje'icatan. Ajta, ti'ij tyauuma'aca hueica xicaj, na'itamej hua'a tzajta'a i mi'ichite nyej ni ruuri na'ara'ani. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

²³Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati raxe'eva'a ti á'ucha'acanye'en nyaa jamuan, ayaa pu ruxe'leve'e ti ain anacaican ma ruuraini a'ij ti ti'ijxe'leve'e i ru tzajta'a. Ajta e'eyan che'e ain huataura'an tij na'a ti yu auca'iti a'ame ti ayan che'eta na'a tirajpueiitzi a'ara'ani nyatij hui inyaa tirajpueiitzi na'ara'ani. Che'e ain ajta ayan huarini a'ij nyej ti'ijxe'leve'e inyaa, tij na'a ti yu auca'iti a'ame.

²⁴Ayaa pu'u, ti pua'a a'ati ajjna cin ti'litesa'a ti nain ti'ijsaire'en tij na'a pua'amua yen ti'iseijre'e ti'ij ruxaahua chaa a'ara'ani, aru ti pua'a ari huami'ini, capu che'e a'ij tiraatyavaire'esin ajjna ti tí'ijcha'i. Ajta ti pua'a a'ati huami'ini ajjna cime'e

ti na'ara'astijre ineetzi, ai pu xaa hui auche'e ratyauuni i ruxajnyu'uca ti auj ruuricaa.

²⁵Ahuui, ¿a'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? ¿A'ini ti'iti tiraatyava'iri i a'ati ti nain huamué'itin ti ayan seijre'e iyan chaanaca japua ti pua'a e'eyan ya'uraini ajjna i a'ati i ruxajnyu'uca ti auche'e ruuricaa? Capu hui a'atzu ti'iti a'ij tiraatyava'iri, tzite'e.

²⁶Ti pua'a a'ati ti'itevi'ira'a neetzi jemi ca'lin a'ij nyej ti'ixa, inyaa i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, ayaa nu hui che'eta nyana'a tyu'utatévi'ira'ata i jemin ajna xicajra'a nyej jetzen yava'acányejsin.

'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ajna nu xaa yava'acányejsin, neti'ityavaa nu na'ame ti'tij Rey cime'e. Ayaa nu che'eta nain cin te'entinmua'areera na'ame tij i niya'upua. Nyajta nu huataseijre'esin hua'a jamuan i mej ti'ivaire'e i tajapua. Huapi'i pu hui naa seira'a a'ame mej mi naa ri'i tinya'utasej i tyaite.

²⁷'Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, seica maj ya huatyáuun ayajna, camuu xi cui'ini silu mati'ij anacaican rasejran ti Dioj tyu'utaijta iyan chaanaca japua. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajjna i Jesús.

Ti'ij nu'u saique huataujruu i Jesús

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸Tyauuma'aca a'achu cumu arahuica xicaj ti Jesús ayan tyu'utaxajta'a, aj pu i aime a'uví'iti, ajjna i Pedro, ajta ajjna i Juan, ajta ajjna i Jacobo. Mati'ij mi anticij i jiri japua.

Ti'iqui Jesús autyejche ti huatejnyuuni. ²⁹Ti'ij auj tyenyuusima'a, aj pu i saique huaujruu ajjna i Jesús i runyeerime jetze. Tyamua'a pu naa tyu'utyacueinaraca'a i ciixura'ara'an. Ayaa pu ti'ityátaave'e cumu metyamaxcava'ara.

³⁰Mati'ij mi hua'apua huataseijre jamuan i Jesús. Ai mu ain pueen aijna i Moisés tyaacan, ajta aijna i Elías.

³¹Huapi'i mu naa seijra'acaa. Majta jamuan ti'ixajtacaa aijna i Jesús. Aij mu cin tyú'urixaatya'acaa aijna i ti cin araurastejsin ajna Jerusalén, ti ain huami'ini ajna.

³²Ajta ain i Pedro, majta i maj hua'apua i maj a'utyáuuca'a jamuan, eihua mu cu'utzíjcucaa. Mati'ij huaji, mati'ij mi hua'useij aime i tyetyaca i maj aa huatyáuuca'a jamuan i Jesús. Majta raaseij a'ij ti eenya'a i Jesús ti eihua huapi'i naa seijra'acaa. ³³Mati'ij meri a'uuciinicu aujna ti a'utyejvee i Jesús aime maj hua'apua i tyetyaca, aj pu i ayan Pedro tiraata'ixaa ticin:

—Maestru, naa pu xa'api'in tyej ya huatyáuu. Tiche'e hui huecaca huataahua, inaamua, seij ti mueetzi a'a a'ame, ajta seij, Moisés ti ra'a a'ara'ani, ajta seij, Elías ti ra'a a'ara'ani. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro a'ini capu a'ij ra'amitejtya'acaa.

³⁴Ti'ij auj ti'ixáatacaa, aj pu i aitiri huataseijre. Aj pu i hua'a jetze rájrupi. Ti'ij hua'a jetze rájrupi, mati'ij mi tyu'utatzin aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a. ³⁵Ti'iqui nyuucari a'icánamuajre i jaitiri tzajta'a, ayan ticin:

—Ai pu hui ain pueen i niyauj, i nyaj ra'antihuau. Sata'aj raanamua. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

³⁶Ti'ij ayan tyu'utaxaa, an pu a'utyaváa a'araa rusaij aijna i Jesús. Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu ru'utya'a i ru tzajta'a. Camu a'ati huata'ixaa a'ij mej tyu'useij.

I tyamuej ti nu'u tiyaaru'u tzajta'an seijra'acaa

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷Yaa ruijmua'a yee, mati'ij meri acaacij i jiri japua, eihua mu tyaite ra'antinajchaca'a. ³⁸Meenti seij pu

a'utyavaaca'a hua'a tzajta'a i tyaite. Ai pu raatajé ticin:

—Maestru, eihua nu hui muahuavii paj ya'utyeseej i niyauj, a'ini ai nu'u caj ti'ijyauj. ³⁹Xaijnyu'ucari ti a'ij pua'a een, ai pu hui rájviivi'i. Aij pu cin, eihua rujijhuave'e i pa'ari'i. Ajta eihua pu hua'aruri rata'aca i jetzen. Aij pu cin áijjaamixcue'ire'e i ruteni jetze. Cij pu'u tirata'aca ti ruxaahua ri'i me tyaja'ucha'acane'en. Pu'uri ra'apua'arite'esin. ⁴⁰Nyahua'uhuviiri'i hui nyaime i maj a jamuan á'ujhua'an maj raatamarite'en ti tzajta'an seijre'e. Majta cai raayi'itihua'a. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i a'ati.

⁴¹Ajta ain Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu:

—Muan mi sej iiji huátyaamua, caxu hui tya'atzaahuat'e, mi sej a'ij pua'a ti'ityetyaite. ¿A'achuni ruxe'eve'e nyej a'ateeri muejmi jemi nyej ni ri'i amuaaruuren? Ma ave'evi'itichi mi pa'ari'i.

⁴²Ti'ij auj e'eve'ema'acaa, ai pu tiyaaru'u ra'itarai a chuaata'a, ajta hua'aruri raata'a. Aru ain Jesús, ai pu ra'ajtya'axi i tiyaaru'u. Aj pu i tiraahuaa i pa'ari'i. Ajta raataui i taatajra'an.

Ti'ij nu'u ajthua'a Jesús raataxajtaca'a ticin: “Nu'uri mi'ini”

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

⁴³Majta naimi'i mu naa ri'i tira'utaseij aijna cime'e ti Dioj ayan raaru aijna ti huapi'i ruxe'eve'e.

Mati'ij mauj a'ij tyaja'useijrcaaa i tyaite maijna cime'e a'ij ti Jesús huarij, ayaa pu tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

⁴⁴Ayan ticin:

—Ri'i xu'u muan tiraanamua. Ayaa pu hui ti'inyaruuren ineetzi, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite. Aviitzi mu cin neetzi tyu'utatuire'esin hua'a jemi i tyaite. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁴⁵ Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, camu yau'eitaa mua'araa a'ij ti huataujmua'a i nyuucari ti raataxajtaca'a aijna i Jesús, silu huatauravaataca'a mej mi cai yau'eitaa mua'ara'ani. Majta mu ti'itziinya'acaa. Aij mu cin cai raataihua'uri'i maijna cime'e a'ij ti huataujmua'a.

I a'ati ti nu'u eitze'e ruxe'eve'e

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ A'anaj pu ayan tyuju'urij. Aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu a'utyajhuii mej tyujreeve aijna cime'e yee a'ataani eitze'e va'acan cin ti'ityejvee ityan tyaj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase.

⁴⁷ Ajta ain Jesús, ai pu ramua'areeraca'a a'ij mej ti'imujcaa i rutzajta'a. Aj pu i pa'ari'i avé'evi'iti. Ti'ij i a vejli'i raatéjche a'u ti a'utyejvee.

⁴⁸ Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—A'ati ti na'a ti ra'ancure'evi'itin aijna i pa'ari'i nyuucajtze'e, ai pu hui ajta na'ancure'evi'itin ineetzi. Ajta ain ti na'ancure'evi'itin ineetzi, ai pu ajta ra'ancure'evi'itin aijna ti tinaataij. Ayaa pu'u ti'en a'ini aijna ti eitze'e cile'enye'en cin ti'ityejvee muan mi sej nyaa jamuan á'ujhua'an, i Dioj jemi, ai pu hui eitze'e va'acan cin ti'ityejvee cai maa a'ati. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

I a'ati ti nu'u itejmi jemi seijre'e

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Ajta ain i Juan, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, a'ati tu a'useij ti hua'amuaritya'acaa i tiyaaru'use maj hua'a tzajta'a seijre'e i tyaite. Anyuucajtze'e pu cin hua'amuaritya'acaa. Tyajta ityan, tyan tu hui raata'ijmijri'i ti cai yama rijcaa, a'ini capu tejmi jetze ajtyama'acan.

⁵⁰ Ti'iqui ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Caxu ra'ijmijra a'ini a'ati ti na'a ti cai a'ij a'amuaruure, ai pu xaa a'amuaaire'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Ti'ij Jesús hua'ajtya'axi aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan

⁵¹ Ti'ij ari vejli'itaca ti

tyaja'ure'enyejsin ajna xicajra'a ti jetzen Dioj ra'avi'itin i tajapua, Jesús pu raaxa'api'intare nain cime'e ti aun a'ujnyén anti Jerusalén. ⁵² Seica pu huataityaca'a mej mi anacai a'ujnyén. Aa mu a'ará'a chajta'a a'u maj huachaatime aime Samaariya ti e'ema'acan. Au mu a'atanye mej mi ri'i tyu'uruuren a'u maj a'aráiixa.

⁵³ Majta aime i maj aun e'echajca'a, camu ra'ancure'evi'iti maijna i Jesús, a'ini mu'uri ramua'areeraca'a ticin Jerusalén pu a'ujnyejsin.

⁵⁴ Majta aime i maj hua'apua, aijna i Jacobo, ajta aijna i Juan, mati'ij raamua'areeri'i, ayaa mu tiraataihua'uri'i maijna i Jesús ticin:

—Tavastara'a, ¿a'ini hui peti'ijxe'eve'e tej ti teyan huarini? ¿Ni tyaraataijte'en i Dioj ti ute'e ye'icáxire'en i taj ti cin hua'ucui'ini najm'i'ica, matij mana'a ayan maj huachaatime? —Ayaa mu tiraataihua'uri'i.

⁵⁵ Aj pu i Jesús pi a'ure'eve. Aj pu i hua'ajtya'axi. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ca xu hui ramua'aree ti'iti ti xajinyu'ucara'ara'an ayan ca'anijra'a tyajamuaata'aca sej si seyan tyu'utaxaj.

⁵⁶ A'ini inyaa, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, canu hui nyaijna cin mu a'uve'eme nyej ni hua'antipua'arite'en i tyaite, silu aij nu cin mu a'uve'eme nyej ni hue'irajtuaani. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Majta a'ucij. Majta seij chajta'ana jetze a'atanye.

I maj nu'u raxe'eva'acaa maj jamuan á'ujhua'anye'en aijna i Jesús

(Mt. 8:19-22)

57 Mati'ij mauj huaju'ucaa i juye jetze, seij pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyaa nu hui a jamuan a'uma'a na'ame a'u ti na'a pa á'umej.

58 Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Aime i jarachuiise, au mu hui u'uche a'u ti aucúcu'unijmee. Majta aime i pina'ase, pi'ista jetze mu tyu'uritu'aatya. Me nyajta inyaa, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, canu huatechi'i a'u nyaj a'utacuti.

59 Jesús pu seij huataij i tevi ticin:

—Pata'aj á'ucha'acanye'en nyaa jamuan. Ajta ain tyaata'a, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Niche'e nya'u ya huatacati asta cai huami'ini i nitaata nyej ni ra'ava'anan a'ij tej ti'ijri'ire ityan. Aj nu xaa a jamuan á'ucha'acanya'a na'ame.

60 Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Miche'e main ra'ava'ana i mi'ichi aime i hua'axa'a mi'ichite majna cime'e i maj cai ramua'ate i Dioj. Pajta muua, aricu a'ura'a pej pi i nyuucari hua'uta'ixaate'en ti cime'en raxa i Dioj ti nainjapua tie'ijta. — Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

61 Ajtahua'a seij pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, nyaa nu hui a jamuan á'ucha'acanya'a na'ame, aru nyauj mi'i u a'atanen nye e'eché nyej ni hua'utataujte'en i ne'ihuaamua'a, nyajta i nyavaujsimua'a.

62 Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—Aijna i a'ati ti autyejche ti ti'imua'e'e, ti pua'a ari e'ita'a uma'aca ajta raatyaxaahua, ai pu hui cai ti'tij vaire'e jemin i Dioj ti nainjapua tie'ijta.

Ti'ij nu'u hua'are'itixi aime i maj hueicate jamuan tamuaamuata'a ara'ase

10 A'atzu a'ateevi'i, Jesús pu ajtahua'a seica avá'ajajpuaxi

i maj ayan pua'amuaca a'achu cumu hueicate japuan tamuaamuata'a ara'ase. Ai pu hua'utaityaca'a hua'apuacajme'en mej mi anáatyá'a u mua'ara'asti nainjapua a'u ti na'a maj huachaatime, a'u ti Jesús huá'amuáarenche'e.

2 Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Mu'iti mu'uri tin á'ujca'ane ti Dioj tihua'utaijte'en, aru camu mui'i aime i maj aijna cin ti'ivaire'e mej tihua'uta'ixaate'en i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani. Aij xu hui cin seyan tiraatahuavii i tavastara'a ti jemin tyu'utatuire'esin najmi'ica cime'e i mej tya'atzaahuate'e, ti ain tyajamuataajte'en saj a'ucíxi'in nainjapua a'u mej e'esejre'e.

3 Sericu muan. Ayaa nu hui tyajamuataajte'esin sej si hua'a tzajta'a á'ujhua'anye'en i tyaite. Ayaa xu seira'a xa'aju'un matij canya'axi maj hua'a tzajta'a á'ujhua'an i jiira'ave. **4** Caxu hui ca'ani te'epin saj tumin tzajta'a uca'an, caxu sajta ca'ani te'epin saj yu'ujciixu tya'uca'an, caxu sajta yu'ujca'acái tyai'ipi'in. Caxu a'ati taujtya'a i juye jetze. **5** Sati'ij chi'ita utyarutya, mi'i saj seyan tiraatataujte'en yee: “Ri'i xu yee ti'itechajca.”

6 Sajta ti pua'a aun e'esejre'e seij i tevi ti xaa ri'i tí'iche, ai xu hui huatyaturaasin jemin i saj cin raatataujte. Na'ari cai, ajtahua'a huatyaturaasin muevo jemi i saj cin raatataujte.

7 Au xu e'eteere ajna chi'i jetze a'u saj a'aráiixa. Ti'iti tij na'a maj tyaja'amuamin, aij xu hui huacua'ani, sajta raaye'en. Ayaa xu huarini a'ini ayaa pu tiraavijte'e mej tiraanajchite'en aijna ti ti'imijhuaca. Caxu á'ujhua'anye'en meye'e sajta meye'e hua'ache.

8 Sati'ij saun a'utyarute seij jetze i chajta'ana, ti pua'a aime majamua'ancuré'evi'itin, ayaa xu huarini. Ti'iti maj an

amuaajá'ujmuaniira, aij xu huacua'ani.
 9 Sata'aj sajta tihua'uhuaate'en aime i mej ti'icucui'ijmee. Sajta hui seyan hua'uta'ixaate'en yee pu'uri timua'a tyaja'ure'enyajsin ti Dioj nainjapua tyu'utajta iyan chaanaca japua.

10-11 'Na'ari, ti pua'a macai amua'ancure'evi'itin sati'ij ara'asti seij jetze i chajta'ana, ayaa xu caaye jetze á'ujhua'anye'en. Ayaa xu hui tihua'uta'ixaate'en yee: "Aijna i chuej, ti muiini ti ajtavi'itaxi i taca'acai jetze, iia ti chajta'a ma'acan, aij tu huatyaca'atzijxi'isin sej si raamua'aree saj va'acan cin autyajturaa i Dioj jemi. Capu amin a'ij sej seri tyu'uruu. Auch'e pu yaraiixa a'anaj ti tyaja'ure'enyajsin ti Dioj tyu'utajta nainjapua iyan chaanaca japua." Ayaa xu hui tihua'uta'ixaate'en.

12 Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Ajna xicajra'a jetze ti'ij yaraiixa i Dioj ti ij ain hua'uxijte'en, eitze'e mu hui rajpueitzi mua'aju'un aime i maj cai amua'ancure'evi'iti aujna chajta'a maj cai aime i maj Sodoma e'echajca'a.

I tyaite maj nu'u cai tya'atzaahuate'e
(Mt. 11:20-24)

13 Mi saj hui Corazín e'ema'acan, sata'a huataujxaamiste'en. Sajta muan, mi saj Betsaida e'ema'acan, sata'a sajta huataujxaamiste'en, a'ini muejmi tzajta'a, eihua nu neyan huarij ti huapi'i ruxe'eve'e. Ma sajta muan, caxu na'ancure'evi'iti. Aru ti pua'a neyan huárinii'che'e hua'a tzajta'a aime i mej mejmi'i Tiro a'uchaatíma'acaa o hua'atzajta'a aime i mej mejmi'i Sidón e'echajcaa a'ij nyej neri huarij muejmi jemi, ai mu hui mejmi'i saique tyu'umuá'a a'ame'enche'e. Ai mi meyan ucaujchejtya'axi'inche'e majjna cime'e i maj cin custaa tí'ita'ahuaca. Ai mu hui majta nasi caujhuaate'enche'e, majta meyan

eena'a maj a'ujra'aseche'e mej mi raamua'aree i seica i tyaite mej meri saique tyu'umuá'a.

14 Aru muan, eitze'e xu hui rajpueitzi xa'aju'un macai aime ajna xicajra'a jetze ti Dioj ayan tihua'axijte'en.

15 Ari muan, mi saj Capernaum e'ema'acan. ¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? ¿Ni qui Dioj pu amua'avli'itin u ute'e? Capu hui tzite'e, silu Dioj pu muaja'ucahua'axijsin tyeta'imi i chaanaca jete aijna cime'e saj cai na'ancure'evi'iti. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

16 Ajtahua'a pu ayan tihua'uta'ixaa aime i ti hua'utaityaca'a ticin:
 —Aijna i a'ati ti ayan a'amuanamua, ai pu hui ajta nyanamua ineetzi. Ajta aijna i a'ati ti amuaatíti, ai pu ajta nyetíti ineetzi, ajta, ai pu hui ratíti aijna ti tinaataj ineetzi.

Mati'ijta nu'u mi cura'acijxi i maj hueicate japan tamuaamuata'a ara'ase

17 Mati'ij mi a'ucíjxi aime i maj hueicate japan tamuaamuata'a ara'ase. Mati'ij uve'enyajxi, eihua mu rutyamua'ava'acaa. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Tavastara'a, majta aime i tiyaaru'u, ai mu majta ta'ará'astijre'e tyati'ij ityan tihua'utaj anyuucajtze'e.

18 Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—Nyaa nu raaseij nyaijna i Satanás ti'ij ain u e'icajve u ute'e. Ayaa pu hui tyeje'icajve cumu maj tyámexciva'ara'an.

19 Nyajta inyaa, nu'uri tyajamueijca nyaijna cime'e saj hua'ave'etziinaxi'in saime i cu'ucu'use, ajta saime i tyaxcate sej si tyu'utyamue'itin. Nyajta nu hui tyajamueijca sej si tyu'uytyamue'itin nain cime'e i hua'amua'eri'lira'a aime i maj amujchaire'e. Capu ti'iti a'ij á'amuaruuren.

²⁰Ma sajta muan, caxu hui saijna cin huataujtyamua'ave'en i maj amua'arástijre'esin i tiyaaru'use silu ayaa xu saijna cin tityaataujtyamua'ave'en, ee xaa nya'u, ti ari a'ayu'usi'i tajapua a'ij saj hui antya'aruu sej si saun a'utyaturan tij na'a rusen cime'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús ri'i tiraata'a i rutaata i Dioj

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹Ajna'imi, eihua pu huataujtyamua'ave aijna i Jesús aijna cime'e ti huatyajturaa jemin i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ayaa pu tyu'utejnyuu ticin:

—Eihua nu ri'i timuaata'asin, mi paj niya'upua, mi pej tie'ijta u tajapua, pajta iyan chaanaca japua. Ayaa nu hui een cin ri'i timuaata'asin a'ini muua pa raatyá'avaata aijna i nyuucari mej mi cai yau'eitaa mua'araa aime i maj eihua raayi'iti, majta aime i maj eihua tyu'ujmua'ate. Pajta muua tihua'utaseijrate'e aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Ee xaa nya'u, mi paj niya'upua, ayaa pu hui mua'aránajchaca'a.

²²Nain pu cin tineijca i niya'upua. Capu a'ati ramua'aree a'ati nyaj yaujra'an pueen. Ai pu'u ramua'aree i niya'upua. Capu a'ati ajta ramua'aree a'ati ti pueen i niya'upua. Nyaa nu'u hui ramua'aree i nyaj yaujra'an pueen. Majta aime ramua'areeran i nyaj hua'utaseijrate'esin nyexe'evi'ira'a cime'e. —Ayaa pu tyu'utejnyuu.

²³Ti'iqui hua'antaseirajraa i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Rujime'e pu hua'uta'ixaa ticin:
—Eecan pu hui ri'i tyajamuaata'a aijna cime'e i sej seri ti'iseij. ²⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Aime i maj ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan, majta aime i mej títatyat'yá'acaa rey cime'e,

mu'i'iti mu raxe'eva'aca'a maj raaseij a'ij sej ti'iseij muan. Majta eihua mu raxe'eva'aca'a maj raanamua a'ij sej seri ti'inamua. Aru capu hui ayan tihua'uci'i. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

I a'ati ti nu'u Samaariya e'lema'acan ti ri'i ti'itevi

²⁵A'anaj pu ayan huarij. Saij pu ajche, ti ti'imua'ata i yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyu'uxaca'a. Ayaa pu tí'tiyesa'aca'a aijna i a'ati ti ayan tiraacuanamua ti ij ain Jesús ti'itij cin aiira'itzen. Ayan ticin:

—Maestru, ¿ti'itani ruxe'eve'e nyej neyan huarini ti ij naaci'iti ineetzi nyaj ruuri na'ara'ani rusen cime'e aujna a'u ti Dioj e'eseijre'e?

²⁶Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—¿A'ini te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze? ¿Ti'itaani pa'ujijve pajna jetze i yu'uxari?

²⁷Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj nu'u peyan ri'i tirajcha'i aijna i tavastara'a i taDioj nain cime'e i a'a tzajta'a, pajta nain cime'e a'achu paj caj tya'aca'anye i a'axaijnyu'uca jetze, pajta nain a'axe'evi'ira'a cime'e, ajta á'amuá'areeri'ira'a cime'e. Ajtahua'a pu seij seijre'e ti cin ayan yee pata'aj nu'u hui peyan che'eta pana'a ri'i tirajcha'i i axa'aj tevi patij muua asaj ti'itiá'acha'i.

²⁸Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Xa'api'in paj tiraataxajtaca'a. Ti pua'a peyan huarini, a'ij paj hui tiraataxajtaca'a, paruuri paj pua'ame rusen cime'e a'u ti Dioj e'eseijre'e.

²⁹Ajta ain ti ti'imua'ataca, ai pu raxe'eva'aca'a mej mi raamua'aree i tyaite ti cai a'anaj autyajturaa i Dioj jemi. Aij pu cin, ayan tiraataihua'uri'i aijna i Jesús ticin:

—¿A'atani pueen i nyaxa'aj tevi?

³⁰Ajta ain Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—A'ati pu nu'u Jerusalén a'arajraa. Au pu nu'u hui a'ucama'aca u Jericó. Mati'ij nu'u mi nahua'ari ra'antinajchaca'a. Metira'ari'iri'i i ciixura'ara'an. Majta raatyaavajxi. Mati'ij nu'u mi a yauuté i juye jetze. Pu'uri á'ame'erajcaa. Majta nu'u main nahua'ari a'ucij.

³¹ A'atzu a'ateevi'i, ti'ij nu'u i saij a'ucama'aca juye jetze. Puaari pu hui pueen aijna. Ti'iqui raaseij ti á'ame'erajcaa. Aa pu nu'u imi a'atanyaan i juye. Ajta nu'u mu á'umej.

³² Ajtahua'a pu nu'u saij anna a'ucama'aca. Ai pu nu'u ain pueen saij ti Leví tyaacan jetze ajtyama'acan. Ai pu ajta ti'ivaira'acaa hua'ateyujta'a. Ti'ij aun a'ucáanye a'u ti aucá'a i ti á'ame'erajcaa, ai pu ajta nu'u hui raaseij. Ayaa pu che'eta na'a huarij. Aa pu nu'u imi tanyaa. Ajta nu'u mu á'umej.

³³ Ajtahua'a pu nu'u saij a'ucama'aca. Ai pu nu'u ain pueen saij ti seij chuejra'a japua e'ema'acan ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Samaariya. Ti'ij aj a'ucama'aca, ai pu nu'u a'ucáanye a'u ti aucá'a aijna ti a'ame'ere. Ti'ij raaseij, ai pu nu'u rá'ancu'uvajxi.

³⁴ Ti'ij nu'u i jemin a a'ire'enye. Aj pu i racaaja'usi a jetzen a'u ti tyaja'apueijti'ihuaca'a aijna cime'e i aceiti, ajta u viinu. Ajta nu'u raare'icataxi a'u ti tyaja'apueijti'ihuaca'a. Aj pu nu'u i ra'ava'ara rucii japua i puuru'u. Ti'ij nu'u i ya'uvi'iti, ajna a'ahua'a a'u maj a'asaca i maj puasaaruve'e. Au pu nu'u yáuutuaa. Tyamua'a pu nu'u hui raaxa'apuei.

³⁵ Yaa ruujmua'a yee, ai pu nu'u hui ru'itai'ipi hua'apuaca i tumin. Ajta raatai'ipi'i aijna ti antyujmua'aree aijna cime'e i chi'i. Ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ticin: “Pata'aj ri'i tiraaxa'apuei. Nyajta inyaa, nyati'ij uvé'enyen, aj nu yeehui muaata'asin nain a'achu paj caj

tiraaxijte huaatari cime'e, ajta ti'iti ti huacuaa.” Ayaa pu nu'u hui tiraata'ixaa, aijna i Samaariya ti e'ema'acan.

³⁶ Ajta ain Jesús, ayaa pu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini timua'amitejte'e, aime i maj hueica, a'ataani eenya'a ain pirici ti ri'i ti'ityevistaa a'araa amijna jemi i ruxa'a tevi i mej tiraanahue'iri'i i nahua'ari?

³⁷ Ajta ain ti ti'imua'ataca i yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyu'uxaca'a, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ayej nya'ase ti ain ti rá'ancu'uvajxi, ai pu ain pueen i ti xa'api'in ti'itevi aijna jemi i ruxa'a tevi.

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aricu hui, pata'aj peyan huarini a'ij ti ain huarij.

Ti'ij nu'u Jesús a a'ure'ene Marta ti e'che'e

³⁸ Ajta ain Jesús, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij mauj huaju'ucua, au pu a'ará'a a'u ti a'ati e'echajca'a. Ayaa pu antyahuaa aijna i jiita'a ticin Marta. Ti'ij i ain ra'ancure'evi'iti i ruche. ³⁹ Seij pu ti'ihuaara'a, jiitacan. Ayaa pu antyahuaa ticin Mariiya. Ajta ain Mariiya, an pu vejl'i a'ujyeijxi jamuan i Jesús. Ránamujraca'a a'ij ti ti'ixajtaca. ⁴⁰ Ajta ain i Marta, capu a'ij tirá'atyauve'e a'ij ti huarini a'ini eihua pu ti'ijmuara'acaa ti ij tihua'umín. Ti'ij i e'ire'enye jemin i Jesús. Ayaa pu tiraataihua'uri'i ticin:

—Nyavastara'a, ¿ni cai a jetze ruxe'eve'e ti nye'ihuaara'a rusajjtacan ya naatyajtuaa nyej ni nyasa'ij ti'imua'e? Pata'aj hui raata'ixaate'en ti naatavoire'en.

⁴¹ Tavastara'a pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Marta, Marta, eihua paj ti'imua'atze, pajta eihua a'ij tya'amua'ate. ⁴² Seij pu'u hui ruxe'eve'e pej peyan huarini. Aijna i Mariiya, ai pu ra'ava'ahuu

i ti eitze'e re'en. Nyajta inyaa canu hui rá'ari'ira nyamijna. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús hua'amua'atyajca'a a'ij mej ye'i tityeetyejnyuuni i tyaite

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 A'anaj pu ayaa tyuju'urij. Aa pu a'ahua'a a'utyavaaca'a aijna i Jesús. Tyenyuusima'a i Dioj jemi. Ti'ij raatapua'ajtaca'a ti huateenyuu, saij maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Tavastara'a, pata'aj peyan titaamua'aten tej huatejnyuuni i Dioj jemi tij Juan tihua'umuá'ate aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

²Ti'ij i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sati'ij huatejnyuuni, ayaa xu hui tyu'utaxaj yee:

Muaa i paj ta'iyapupua,
Miche'e ri'i me'e tiyau'an i paj cin antyahuaa.

Che'e ayan tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a pej jetzen tyu'utaijta iyan chaanaca japua.

Miche'e meyan che'eta mana'a tira'ara'asten a'ij pej ti'ijxe'eve'e aime i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua matij aime tira'ara'aste i maj tajapua a'utyáuu.

³Pata'aj titaata'an i ti ti'icue'iri'i i tyaj cin tya'utaviicue'i ijii tij na'a yu ti auca'iti a'ame.

⁴Pata'aj titaatauuni'i i tyaj cin autyajturaa mweetzi jemi a'ini ayaa tu che'eta tiraatauuni'ira a'ati ti na'a ti autyajturaa itejmi jemi.

Pata'aj pajta cai raata'acare'en i tiyaaru'u ti ain ca'anijra'a taata'acare'en tej ti cai teyan huarini ti'itij cime'e ti a'ij pua'a een.

—Yaa pu'u.

⁵⁻⁶Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Tiche'e teyan raataxaj yee saij xu muan ti'amiincu. Ajta e'eyan aijna i a'ati, ti'ij ari e'ita'a tica'a piti'irici, au pu hui a'umej a'u ti e'eche'e i amiincura'an. Aj pu i ayan tiraata'ixaate'esin ticin: “Nya'amiincu, hueicaca naatanyaijte'e i pan, a'ini auchan pu yeehui uve'enye seij i nya'amiincu ti mu'u a'atama'acaa. Me nyajta inyaa, canu ti'itij ticha'i i nyaj raamiin.”

⁷Ti'iqui ayan hui tyu'utanyuusin aijna ti huirajca ticin: “Capej nya'itziitya'a. Pu'uri yeehui e'ityanami'i i pueerta, majta main i ti'irii, mu'uri huatyeeje'e. Nyajta inyaa, nu'uri huatyáaca'a. Capu che'e ri'iri nyaj ájcheni nyaj ti'iti muaata'an.” Ayaa pu tiraata'ixaate'esin.

⁸Me nyajta inyaa, ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e. Capu xaa ájchesin ti ti'iti raata'an aijna cime'e ti amiincura'an pueen, silu, ai pu ájchesin aijna cime'e ti i cai ma'a ra'itziitya'a i amiincura'an. Aj pu i raata'asin tzite'e a'achu ti caj ti'itij tiraatahuaviira.

⁹Aj nu hui cin neyan tyaja'amue'ixaate'e yee sata'aj sauj rahuaviira i Dioj jemi a'ini ai pu xaa tyajamuata'asin. Sajta, sauj rahuauca i jemin. Ai xu jemi ratyauuni i Dioj. Sajta sauj tye'ejtyátu'asixi'in ta'apueerta. Aj pu i xaa Dioj tya'antacuuna. Ti'iqui amuaata'asin i saij rahuavii.

¹⁰Ayaa xu hui huarini a'ini ti pua'a a'ati ayan ti'itij ti'ijhuaviira, ai pu ra'ancura'asin. Ti pua'a a'ati ti'itij huauuca, ai pu hui ratyauuni. Ajta ti pua'a a'ati ayan tye'ejtyátu'asixi'in ta'apueerta, Dioj pu xaa tira'antacuunye'esin.

¹¹Casi'i muan, ¿ni qui seij ayan huarini muan, mi sej huayaujmu'a'a? Ti pua'a a'ayauj ayan hue'ite muahuaviira, ¿ni qui cu'ucu'u paraatapijte'esin? Capaj xaa nya'u. Hue'ite papu'u hui raata'asin. ¹²Na'ari ti pua'a

ta'u muahuaviira, ¿ni qui tyaxca paratachuite'esin? Capaj xaa nya'u. Ta'u papu'u raata'asin.

¹³'Ayaa xu muan, mi saj a'ij pua'a e'en i ru tzajta'a, xu'uri ramua'aree saj hua'utapueijve'en i ruyaujmua'a ti'iti ti re'en. Ajta ain i ti a'amuaya'upua i tajapua ti e'eseijre'e, eihua pu hui eitze'e raayi'iti ti hua'uta'an ti ain xaijnyu'ucara'ara'an aun a'utyaturan aime jemi i maj rahuavii. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Aijna i Jesús, Dioj jetze pu araujca'anye

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴A'anaj pu ayan tyuju'urij. Jesús pu tiyaaru'u huatamuaritya'acaa ti tevi tzajta'a seijra'acaa. Ajta ain i tiyaaru'u, capu raata'acara'a ti ain tevi tyu'utaxaj. Cime'en pu'u Jesús raatamuari, aj pu i tyu'utaxajtaca'a aijna i tevi. Majta main i tyaite, eihua mu naa ri'i tira'utaseij. ¹⁵Majta seica meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Amijna mi tevi, mi Jesús, Beelzebú pu hui jetze araujca'anye ti ij ayan tihua'utamuarite'en i tiyaaru'use, a'ini aijna i Beelzebú, ai pu tihue'ijte'e i seica i tiyaaru'use. Beelzebú pu ca'anijra'a rata'aca ti ij ayan amin tihua'utaijite'en i tiyaaru'use. —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a.

¹⁶Majta seica, ayaa mu ri'i tí'ira'ihua'u maijna cime'e ti ain hua'utaseijrate'en ti'iti ti huapi'i ruxe'eve'e, ti ajta i tajapua e'ema'acan.

¹⁷Ajta ain Jesús, ai pu rú'umua'areeracaa a'ij mej ti'imujcaa. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Matij mana'a i maj seij chuejra'a japua tie'ijta, ti pua'a e'ita'a ma'utaciinye, aj mu mi huataujnya'usi'ite'esin. Majta hui, camu che'e a'ateeri mej tieiita mua'aju'un. Ajta ti pua'a meyan che'eta mana'a a'ita'a a'utaciinye aime i maj saique

mana'a a e'eche, camu majta che'e a'ateeri a me'echaa majna.

¹⁸'Ajta ain Satanás, ti pua'a meyan e'ita'a a'utaciinye aime i ti tihue'ijte'e, ¿aini ti'iri'iri ti ain a'ateere ti tihue'ijte'e najmi'ica? Capu hui a'atzu a'ij ti'iri'iri. Ayaa nu ti'ixa nyaijna cime'e sej seyan ti'inyaxa yee nyaj nu'u Beelzebú jetze aranca'anye nyej ni hua'utamuarite'en i tiyaaru'use.

¹⁹'Niche'e a'atzu tyajamuaataihua'u. Ti pua'a hui neyan Beelzebú jetze aranca'anye nyej ni hua'utamuarite'en i tiyaaru'use, majta aime i maj a'amua jamuan á'ujhua'an, ai mu majta hua'utamuarite'en i tiyaaru'use. ¿A'atani jetze mua'araujca'anye? Ai mu hui mijmu raataxajta yee muan xu autya'itze.

²⁰'Na'ari cai, ti pua'a inyaa xaijnyu'ucara'ara'an jetze nya'aranca'anye i Dioj, ayaa pu huataujmua'a ti ari hui xaa ajna tyaja'ure'enye mnejmi jemi ti ain Dioj nainjapua tyu'utaijta iian chaanaca japua.

²¹'Ajta ain i a'ati ti ruca'anye, ti eihua tí'ijcha'i i ti cin huatyenya'use'en, ti'ij auj cime'en rajcha'i i ruchi'i, naa pu tyamua'a ti'aviitzi'i tij na'a ti tye'irá'a. Capu a'ati ti'ijnahue'iran.

²²'Ma ajta, ti pua'a seij mu a'uve'eme'en ti eitze'e ruca'anye cai aijna, ti pua'a raatyenya'usi'ite'en, ajta raataviicue'i, ayaa pu rini aijna ti mu a'uve'ema'a a'ame. Nain pu hui tira'ari'ira i ti cin nya'usa'acaa. Aj pu i tihua'ura'asin tij na'a ti tí'ijcha'ca'a i ti tihua'unahue'iri'i.

²³'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. A'ati ti na'a ti cai nyavaire'e ineetzi, ai pu hui nyejchaire'e ineetzi. Ajta a'ati ti na'a ti cai tyaite tisá'iri ineetzi jemi, ai pu hui hua'ure'ityaca.

I xaijnyu'ucari ti nu'u a'ij pua'a een, ajtahua'a pu nu'u huara'araa

(Mt. 12:43-45)

²⁴Ajta ayan ticin:

—Ayaa pu rici i xaijnyu'ucari ti a'ij pua'a e'en. Ti'ij aun huiirajraa tzajta'an seij i tevi, ai pu á'ucha'acanye'en ti rahuauhuau a'u ti a'ahuá'usa'upe'en, a'u ti a'uhuá'chi. Aru capu hui ratyauuve. Ayaa pu ti'imua'atze ticin: “Niche'e yeehui huara'ara'ani u niche a'u nyaj a'arajraa.”

²⁵Ti'ij uvé'enyén, ayaa pu hui een aijna i a'ati. Naa pu een i ru tzajta'a. Cu xuee mej mauchan uhuare'icha'utaca'a. Nain pu ri'i huáruu. ²⁶Aj pu i ain xaijnyu'ucari huajauuvi'itin i seica i maj arahua'apua ara'ase. Ai mu majta eitze'e a'ij pua'a e'en cai i saij. Mati'ij mi a'utyarute naimi'i mej mi huatyá'a mua'ara'ani majjna tzajta'a i tevi. Ajta e'eyan, ayaa pu hui te'iraame ti eitze'e a'ij pua'a eenya'a a'ame aijna i tevi cai ti ajmi'i eenya'a. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

I ti nu'u tzaahuati'ira'a cin ri'i ti'ita'aca

²⁷Ti'ij Jesús auj ti'ixajta'ca, ajta seij jiita'a aujna a'utyaavaaca'a hua'a tzajta'a i tyaite. Aj pu i ayan tyu'utaxajtaca'a ca'anin cime'e ticin:

—Ri'i pu tiraata'a aijna i jiita'a pej jetzen huanu'eihuaca'a, paj pajta jetzen huatzii.

²⁸Aj pu i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ma ajta aime, eitze'e pu hui ri'i tihua'ata'aca aime i maj ranamua i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj, majta meyan ra'ara'astjire'en.

Tyaite mu nu'u raxe'eva'aca'a maj nu'u ti'iti huaseij ti huapi'i ruxe'eve'e

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹Meenti aime i tyaite, mauche'e mu maaj ajtyaxiirijma'a i Jesús jemi. Ajta ain, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Eihua mu a'ij pua'a ti'ityeyaite i maj ijii huátyaamua. Ayaa mu hui

raxe'eve'e nyaj tihua'utasejrate'en ti'iti ti huapi'i ruxe'eve'e. Aru canu ti'iti hua'utasejrate'esin. Aij nu'u hua'uta'ixaate'esin ti cime'en raxa i Jonás tyaacan ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

³⁰A'ini ai pu hui ain pueenya'a i ti huapi'i ruxe'eve'e i maj raaseij aime maj Nínive e'echajca'a, ayaa nu che'eta nyana'a nyaj ain pueen i ti huapi'i ruxe'eve'e i maj raseij aime ijii maj huátyaamua.

³¹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ajna xicajra'a jetze ti jetzen Dioj hua'axijte'en i tyaite, aijna ti ajmi'i ti'ityavaaca'a reyna cime'e aujna antanimi huarita'an i jaj ti ve'e, ai pu hui anna a'utyechaxijsin hua'a jamuan aime ijii mej huátyaamua. Ai pu ajta hua'a jetze tya'ujpua'arite'esin ti'itij cime'e. Au pu imi a'uve'eme ti ij raanamua aijna i Salomón tyaacan ti ri'i me tyaáumua'arajca'a. Nyajta inyaa, i nyaj yee huatyeyjee i tyaite tzajta'a, eitze'e nu hui va'acan cin ti'ityeyjee cai aijna i Salomón. Aij pu cin aijna i reyna hua'a jetze tya'ujpua'arite'esin a'ini camu nyanamua ineetzi.

³²Majta aime i mej Nínive e'echajca'a, ayaa mu rini ajna xicajra'an i Dioj ti jetzen hua'axijte'en i tyaite. Ai mu huatyahuixi'in aime jamuan i maj ijii huátyaamua. Mati'ij mi tya'ujpua'arite'esin ti'itij cime'e. Saique mu hui tyu'umuá'a mati'ij raanamujri'i a'ij ti tihua'uta'ixaa aijna i Jonás tyaacan. Nyajta inyaa, eitze'e nu hui va'acan cin ti'ityeyjee cai aijna i Jonás. Aij pu cin aime i tyetyaca Nínive mej e'echajca'a, ai mu tya'ujpua'arite'esin ti'itij cime'e i maj ijii huátyaamua a'ini camu saique tyu'umuá'a nyati'ij tihua'uta'ixaa inyaa.

I ti nu'u u'utatzave'e i hua'atzajta'a i tyaite

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³Cime'en hui aijna i aparaatu ti'iti i maj rá'ajtaira, capu a'ati ajna ya'utya'avaata. Capu ajta xa'ari tzajta'a ru'utyechajtza. Capu xaa nya'u silu an

pu imi ya'ujchájtzta mej mi raaseij i maj maun a'utyaruti.

³⁴Ayaa pu hui ti'livaire'e a'aji'i tij tajj ti a'ataa i a'atzajta'a. Aij pu cin, ti pua'a re'en a'aji'i, ayaa pu een, cu xuee ti huanyeeril'ici nainjapua i a'atzajta'a. Na'ari cai, ti pua'a pacai re'enyen a'aji'i jetze, ayaa pu een, cu xuee ti huatica'a i a'atzajta'a.

³⁵Sata'aj seyan huarini ti ij cai aumi'ini ti a'ataa i a'atzajta'a. ³⁶Ti pua'a naa pu a'ataa i a'atzajta'a, ajta cai a'atzu a'ami'ica, nainjapua pu hui huanyeeril'ici a'ame. Ayaa pu te'eme, cu xuee aparaaat a jetze ráatatza. —Ayaa pu tyu'utaxajtacaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús hua'apua'arite'en aime i fariseos

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷Cime'en pu'u raatapua'ajtacaa ti tihua'uta'ixaa, aj pu i saij pu raata'inee ti tyaja'ucua'ani aa ti e'leche. Aijna i a'ati, fariseo pu pirici. Au pu a'utyajrupi. Ti'ij i a vejl'i' aura'ahui'ixi a'u ti meesa a'utyeyjee. ³⁸Ajta ain fariseo, au pu raaseij ti cai Jesús anacai anaujmueijte a'ij mej ti'ijri'ire i maj ra'astijra'acaa majna i Moisés tyaacan. Eecan pu a'ij pua'a tira'utasej.

³⁹Aj pu i tavastara'a ayan tiraata'ixaa ticin:

—Muan mi saj fariseos pueen. Ayaa xu'u ti'itete sej anaujmueijtya'axi'in mi rumuajca'a jetze. Ma ajta cai a'atzu a'ij amua'amitejte'e saj ri'i huaujruuren mi ru tzajta'a. Ayaa xu een, cu xuee tij a'ati raacaja'usin me eijre'e mi vaasu, ajta amijna mi xa'ari. Ayaa xu'u rusejrata hua'a tzajta'a mi tyaite saj ri'i ti'ityeyaite. Ma sajta muan, ayaa xu een mi rutzajta'a. A'ij xu pua'a ti'ityeyaite saijna cime'e sej tihua'unahue'iri'i, sajta a'ij pua'a hua'uruu.

⁴⁰Mi saj hui cai ti'iti u'umua'aree. Aijna ti raatyataahuaca'a i saj me

eijre'e ratyáhuue'ira'a, ¿ni cai ain ajta raatyataahuaca'a i a'amuatzajta'a ti seijre'e? ⁴¹Sata'aj seyan hua'uta'an i maj cai a'ij ti'ijviicue'i seijna ti urá'a i a'amuatzajta'a. Ayaa xu aijna cin huarini, ti ij tyamua'a te'irajra'ani muejmi jemi.

⁴²Sata'aj huataujxaamiste'en, muan, mi sej fariseos pueen. Ayaa xu ti'itete sej raatatuire'en i Dioj jemi, sei tamuaamuata'a anxite jetze ajtyama'acan aijna i tu'lupi, ti'iti menta, sajta saijna i tu'lupi, ti'iti i ti ayan huataujmua'a ticin ruda, sajta nain tij na'a pua'amua ti'ixuavi i tu'lupi. Muan xu hui ra'utamua'aree najjmi'i tij na'a ti'ipua'amua.

'Ma sajta muan, seya'uhuá'axi i ti eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi, sej si seyan ri'i hua'uruuren i a'amuaxá'a tyaite a'ij ti tiraavijte'e, sajta sej si ri'i tirajcha'i i Dioj. Sana'atzi cai yá'uhua'anaacache'e sej seyan aráurasten seijna cime'e i ti eitze'e ruxe'eve'e. Ajta ayan tyu'ujxe'eve'e sej tyu'uta'an saijna cime'e ti cij na'a caj ti'livaire'e.

⁴³Sata'aj huataujxaamiste'en, muan, mi saj fariseos pueen. Eecan xu hui raxe'eve'e ti ti'iti amuaaci'iti saj a'ujrá'asen ipuari japua a'u maj á'ujraarase i a'amuavaujsi u teyujta'a. Eecan pu a'amuaranajchi maj main tyaite amuaatataujte'en aj maj tyaja'atua.

⁴⁴Sata'aj huataujxaamiste'en a'ini ayaa xu e'en cumu a'u maj hua'ava'ana i mi'ichite. Majta hui aime i tyaite, i maj japan á'ujhua'anya'a, camu hui ramua'aree a'ij ti een átyete'e a'ini capu a e'e ti'iti i maj cin raamua'aree maj majna hua'avá'anaxi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁴⁵Ti'ij i saij ti ti'imua'ata i yu'uxari jetze, Moisés tyaacan ti ra'uyu'uxaca'a, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, paj peyan ti'ixa, aj paj cin a'ij pua'a ti'itajepe'e itejmi.

⁴⁶ Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:
—Sajta muan, mi sej ti'imua'ata i
yu'uxari jetze ti Moisés ra'uyu'uxaca'a,
sata'aj huataujxaamiste'en. Ayaa xu
hui va'acan cin tihue'ljcate'en i tyaite
aijna cime'e ti ayan huapi'i muare'eri,
ti cai a'ati raayi'iti ti ayan huarini.
Sajta e'eyan, muan xu tihua'utaijte'en
i tyaite maj nu'u mi maijna cin
ra'ara'astijre'en. Ma sajta muan, caxu
a'atzu huataura'asin sej si ti'itij cin
hua'utavaire'en.

⁴⁷ Sata'aj huataujxaamiste'en a'ini
muan xu rá'ajta'ahuaca i maj tzajta'an
hua'utyátu'asin aime i maj Dioj jetze
ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Majta aime
a'amua'huacixa'astyamua'aci'i, ai mu
hui hua'ucuii.

⁴⁸ Aij xu cin seyan muan
tyu'utaxajta yee amua'aránajchaca'a
a'ij mej hua'urui i
a'amua'huacixa'astyamua'aci'i. Ai
mu hui hua'ucuii aime i maj Dioj
jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Sajta
muan, xu'uri ramua'aree tyamua'a
naa a'ij maj hua'urui. Ayaa pu
ajta tyajamua'aranajchaca'a. Sajta,
ayaa xu rá'ajtaahuaca'a a'u maj
huaje'etyatu'asin. Sajta, ayaa xu che'eta
sana'a nyaruuren ineetzi.

⁴⁹ Aij pu cin ayan Dioj
rumua'atziira'a pu cin tiraataxajta'a
ticin: “Nyahua'utáiti'lira hua'ajemi
i tyaite seica mej neetzi jetze
ma'acan ti'ixaxa'a, nyajta seica i
nyaj hua'antihuau mej mi nyavaire'e.
E'licaca mu cui'ini aime i tyaite. Ai mu
hua'acui'ini. Majta seica, a'ij pua'a mu
hua'aruuren.”

⁵⁰⁻⁵¹ Aij pu cin, ayaa pu hui
tira'amitejte'e i Dioj jemi, ai mu
pú'eenya'a aime ijii maj huátyaamua
majna cime'e matij mana'a pua'amua
huacuii aime i maj Dioj jetze ma'acan
ti'ixaxa'ata'a, najjmi'i matij pua'amua
huacuii tij na'a tyu'uséijre i chaanaca,
najjmi'i tij na'a Abel ti huami'i asta

aijna i Zacarías, aijna maj ra'upua'ari
e'ita'a a'u ti a'utyeyjee aijna i maj
japuan ti'imua'i'ivajta'a, a'u ti teyuu
a'ijnee. Jee xaa nya'u, ayaa nu
tyaja'amue'ixaate'e xaa nya'u. Ayaa pu
hui tira'amitejte'e i Dioj jemi, ai mu
pú'eenya'a nain cime'e aime ijii maj
huátyaamua.

⁵² Sata'aj huataujxaamiste'en mi
sej ti'imua'ata i yu'uxari jetze Moisés
tyaacan ti ra'uyu'uxaca'a. Muan xu
rujii'mua'a sana'a antyujmua'areeraca'a
saijna cime'e i maj cin raamua'aree a'ij
ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Sajta muan, caxu
hui huataura'a ti Dioj tyajamueijte'en.
Sajta hue'ijmi aime i seica mej mi cai
meyan huataura'an ti Dioj tihueijte'en.
—Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁵³⁻⁵⁴ Ti'ij Jesús aun huiirajraa, aime i
fariseos, majta aime i mej ti'imua'ata i
yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a,
ai mu autyajhuui mej a'ij pua'a tirájeeve
ca'anin cime'e. Eecan mu eihua
tiraihua'uri'i mej mi raatyauini i maj cin
jetzen tya'ujpuá'ajte'en majna cime'e
a'ij ti ain tyu'utaxajta'a.

Ti pua'a nu'u a'ati ayan hue'itzi cin tyu'ujsejrata

12 Majta main i tyaite, eihua
mu ajtyáxiiraca'a. Ayaa mu
ará'axcaa a'achu hua'apua vi'ira'a,
hueica vi'ira'a, a'achu maj mana'a
pua'amua. Aij mu cin á'acataca'a
eihua. Ajta ain i Jesús, ai pu anacai
tihua'atixaatyajraa aime i maj jamuan
á'ujhua'anya'a. Ayan ticin:

—Ri'i xu'u hui muan aijna cime'e
fariseos maj ranajchite'e i pan jetze.
Ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari
ticin i ti hua'a tzajta'a uraninei, i ti cai
huataujnyátacan cin seijre'e.

² Ayaa pu'u, ti'iti ti na'a ti ru'avaa
aviitzi cime'e, ai pu hui huataseijre'esin
me eijre'e mej mi raaseij i tyaite.
Ajta ti'iti maj ra'avaataca'a, ai pu

ant'fucuuni'ihua mej mi raamua'aree a'ij ti een.

³Aijna i paj raataxajta'ca tica'amiste'e, Dioj pu raataxajta tujca'ari tzajta'a. Ajta ain i paj raataxajta'ca xahuaanin cime'e u chi'ita u tyetye'e, Dioj pu hui raataxajta ca'anin cime'e anna i chi'i japua ta'ava'apa'atza.

Ai pu ti'ita'ixaate'e aijna i tyaj xaa ratzii'nya'a

(Mt. 10:28-31)

⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e mi sej nya'amiincustyamua'a pueen, caxu hua'atzi'inya'a aime i maj mana'a raayi'iti maj raaje'lica i saj ratyá'hue'ira'a, aru camu raayi'iti maj ra'upua'arite'en i a'amua tzajta'a ti seijre'e.

⁵Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'esin a'ati saj xaa tzi'ine'e. Sata'aj ratzii'nya'a aijna ti ayan raayi'iti ti raaje'lica i saj ratyá'hue'ira'a, ti ajta raayi'iti ti yauraini i a'amua tzajta'a ti seijre'e aujna taij jetze ti cai a'ana a'ami'ini. Ee tzite'e, ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e ticin: sata'aj ratzii'nya'a saijna.

⁶Aru, caxu a'ij tyá'ujmuajca. ¿Ni sacai seyan tyu'utanajchita a'achu cumu hua'apua centaavu anxivica cime'e i pina'ase maj cile'en? Camu eihua ti'ijnajchi. Ma ajta ain Dioj, ai pu najmi'lica autamua'areera. ⁷Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna. Dioj pu hui ari raat'e'itaaxi mi a'amuacipua a'achu ti pua'amuá'jme. Caxu ti'tzi'inya'a a'ini muan xu eihua eitze'e jetzen ruxe'eve'e i Dioj macai i pina'ase, a'ini ai pu xaa amua'ancu'uvajxi'isin.

I maj nu'u ramua'ate majina i Jesús i tyaite jemi

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, a'ati ti na'a ti ayan tyu'utaxajta aime jemi

i tyaite yee na'ara'astijre'en ineetzi, inyaa i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, ayaa nu nyajta raataxajta aime jemi maj tajapua ti'ivaire'e i Dioj jemi yee naatyávajj ineetzi. ⁹Ajta ain ti ti'ixa aime jemi i tyaite yee capu nyamua'ate, ayaa nu hui che'eta raataxajta aime jemi maj tajapua ti'ivaire'e i Dioj jemi yee canu ramua'ate.

¹⁰Nyajta nu tihua'utauuni'ira aime, a'achu maj mana'a pua'amua a'ij pua'a ti'inyaxa ineetzi i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite. Aru aime, a'achu maj mana'a pua'amua a'ij pua'a ti'ijxa aijna i xajnyu'ucara'ara'an i Dioj, canu a'anaj tihua'utauuni'ira aime.

¹¹⁻¹²Sajta muan, mati'ij u amua'aravi'itin aime jemi maj teyujta'a tie'ijta, nusu aime jemi i maj ti'itij cin antyujmua'aree, ayaa xu huarini. Caxu hui a'ij tyá'ujmuajca a'ij sej ye'i tityeetyaujnan na'ari a'ij sej ye'i tyu'utaxaj, a'ini ajna xicajra'an jetze, ain xajnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu tyajá'amuamua'aten a'ij sej ye'i tyu'utaxaj. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Cime'en i ti nu'u tí'ijcha'i aijna i chijtyaani

¹³Meenti saij hua'a tzajta'a a'utyavaaca'a. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Maestru, pata'aj peyan tiraata'ixaate'en i nyaja'a yee ti e'ita'inaata'an aijna ti titaac'f'i aijna cime'e ti saij huami'i, a'ini capu tinaata'asin i neetzi ti nya'a.

¹⁴Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin: —Huumpi, ¿a'ataani tityeijca juees cime'e? ¿A'ataani naata'a nyej neyan tyu'uxa'api'intare'en muejmi jemi? —Ayaa pu'u tiraata'ixaa.

¹⁵Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Ri'i xu'u muan, sata'aj á'ujcu'uvaa sana'a tyamua'a naa. Che'e cai huapi'i sana'a ti'inyacua'atza sej eihua

tyu'uchaitime'eni, ti'iti ti na'a, a'ini ti pua'a a'ati eihua ti'iti ticha'i, capu hui ti'iti a'ij tiraatyavaire'esin ti ij cai ti'iti a'ij raruuren.

¹⁶Ti'ij i seij nyuucari cin tihue'itiiri'i ticin:

—Aa pu nu'u a'ahua'a chijtyaani e'eche. Chuej pu nu'u ticha'i ti japuan tyu'uhuaste. Tyamua'a pu nu'u hui eihua tyu'uciiraca'a.

¹⁷Ti'ij i ayan tyu'umuá'a aijna i chijtyaani ticin: “¿A'ini yeehui naarini? Capu che'e ma'a a'ari'iri a'u nyaa yeehui ya'uruuren i ti huaciiraca'a.”

¹⁸Ti'ij nu'u i ayan tyu'umuá'a ticin: “Ayaa nu rini. Nyaraatauuna i nechi'i ma ti huavaatimee. Nyajta seica nu ajtaahuaxi'isin ti eitze'e vivejmá'a a'ara'ani. Nyati'ij ni nyaun ru'utya'asin i ti tyu'uciiraca'a, ajta nain i nyej tí'ijcha'i. ¹⁹Nyajta nu yeehui neyan tyu'utaxajta i nyatzajta'a yee nu'uri nyaun ri'i tyu'uruu u chi'lita. Eecan pu a'ateeri ti ri'i tinaatyavaire'esin. Nu'uri yeehui nyasa'upe'en. Niche'e ti'icua'aca, nyajta ya'aca, nyajta netyamua'ava'a.” Ayaa pu nu'u tyu'umuá'a aijna i a'ati.

²⁰Ajta ain i Dioj, ayaa pu hui tiraata'ixaa ticin: “Muua, mi paj cai ti'itij mua'aree. Ijii, tica'a paj mi'ini. Pati'ij huami'in, ¿a'ataani ti'ijci'iti aijna i paj muua ri'i raaruu pej pi asaij huata'atyámua'ave'enche'e?” Ayaa pu Dioj tiraata'ixaa.

²¹Nyajta neyan tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa pu hui te'eme aime jemi matij mana'a pua'amua i maj ruijmua'a rajsá'iri ti'iti ti na'a mej mi eihua tí'ijcha'i, majta camu ti'itij ticha'i i Dioj jemi.

Ti nu'u Dioj hua'acha'i i tiyaujmua'a (Mt. 6:25-34)

²²Ti'ij i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin: —Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e. Caxu saijna cin ti'imujjaa yee a'iqui

ye'i teti'icua'ani nusu yee a'iqui ye'i tyeti'iyee'en na'ari yee a'iqui ye'i tyetyu'utátachejte'esin.

²³¿Ni cai eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi saj ruuri xa'ara'ani cai i ti saj raacua'ani? ¿Ni cai ayan che'eta na'a eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi ti ruuri a'ame i saj ratyáhue'ira'a cai ti náa seira a'ame i saj cin tyu'utaujchejte'en? Aa ni'ijta xaa nya'u.

²⁴Casi'i, xaaseij amime cua'atza i maj ute'e rá'ara'a. Camu hui a'atza ti'ihuastya, camu majta ti'tizaa'naca. Camu majta huatyeechi'i i maj tzajta'an ri'i ya'uruuren i mej meri rajsaij. Capu amin a'ij, auche'e pu Dioj tihua'amicua. Ma sajta muan, eitze'e xu jemin ruxe'eve'e i Dioj macai aime i cua'atza.

²⁵¿A'ataani raayi'iti ti a'ateeren ti eitze'e ruuri a'ame aijna cime'e ti ti'imujjaa? Capu a'ati xaa nya'u. ²⁶Ti pua'a sacai raayi'itihua'an sej si seyan huarini saijna cime'e ti cai muare'eri, ¿a'ini hui een cin seyan ti'imujjaa saijna cime'e i ti tí'ijturaa?

²⁷Casi'i, xaaseij amijna mi caiipi'i, a'ij ti ye'i ti'ivaujse'e. Capu ti'imijhuaca amijna mi caiipi'i, capu ajta ti'itzaca. Capu amin a'ij. Dioj pu hui ayan raaruu ti eitze'e naa seijre'e cai Salomón ti naa seijra'acaa ti'ij auj ti'ityavaaca'a rey cime'e. Capu a'anaj ayan tyu'utyaujchejte ti'iti cime'e ti ayan naa seijre'e tij mi caiipi'i.

²⁸Casi'i, muan, Dioj pu ayan ri'i tirajcha'i mi tu'upi ti aun á'avaujse'e a'u maj á'atasa'ahuaca. Ajta ain tu'upi, capu a'ateeri silu yaa ruijmua'a yee, ai mu raaré'eveichi, mati'ij mi ratairan. Ti pua'a hui Dioj ayan ri'i tirajcha'i mi tu'upi, ¿ni cai eitze'e amuaata'asin i saj cin tyu'utyaujchejte'en, muejmi mi saj cai a'atza tya'atzaahuate'e?

²⁹⁻³⁰Caxu a'ij ti'ixajta yee a'iqui ye'i tyeti'icua'ani nusu a'iqui ye'i tyeti'ityeye'en. Ayaa xu'u, caxu ti'imujjaa saijna cime'e, a'ini naimi'i

matij mana'a pua'amua yan maj huachaatime iivan chaanaca japua, ayaa mu maijna cin rahuahuau. Ma ajta ain a'amuaya'upua, tajapua ti e'eseijre'e, ai pu hui ari ru'umua'aree ti'iti ti amua'aturaate'e.

³¹'Sata'aj mi'i rajhuauuni ti Dioj tyajamueijte'en, sajta ra'ara'astijre'en a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e. Ti pua'a seyan huarini, Dioj pu hui tyajamuaata'asin tij na'a ti tyajamua'aturaate'e.

³²'Caxu ti'itziinya'a muan, mi sej seyan ma á'ujhua'an. Cu xuee canya'axi sana'a i maj rujiimua'a mana'a ma á'ujhua'an. Ayaa pu tira'aranajchaca'a i saj rajya'upua ti ij ain amuaata'an sej saun a'utyarute a'u ti ain tyeje'ijta.

Ti nu'u eihua an tyeje'eseijre'e u tajapua ti huapi'i ti'ivaire'e

(Mt. 6:19-21)

³³'Sata'aj tyu'utuaani nain a'achu saj caj ti'ijcha'i, sajta tihua'ura'an aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Ayaa xu aijna cin huarini ti i aijna tyajjua'aca i ti e'eyan tyajamuaaci'iti. Ayaa pu eenya'a a'ame tij ti'iti ca'ani ti cai a'anaj huataujtu'isin. Au pu e'etya'a a'ame muejmi jemi ti'iti ti huapi'i ti'inajchi. Ajta capu hui a'anaj huatyaxijsin, a'ini camu aun a'utyaru'ipi i nahua'ari. Camu majta raci'in aime i jatzipu'use.

³⁴'Ayaa xu eenya'a xa'aju'un a'ini aij xu jetzen ti'imua'asti xa'aju'un saijna jetze ti eitze'e amua'aranajchi, ti eitze'e a'amua jetze ruxe'eve'e.

Tyaj nu'u ri'i huátaruuren ityan, tyajta ri'i atanyéjnje'eri tyamua'a naa

³⁵'Ri'i xu'u tityahuaujcaten sej si tyu'utyavaire'en. Sauche'e xu hui atanyéjnje'eri tij a'ati ti taij huityechuaaca tá'ataa.

³⁶'Ayaa xu eenya'a xa'aju'un matij aime i mej ti'ivaire'e a'ati jemi ti aun

á'umej a'u mej teje'eye'este aijna cime'e ti saij huatyényaichej. Majta aime i mej ti'ivaire'e, mauche'e mu ti'ichu'eve'en a'atzaj ti pua'a uve'enyajsin aijna ti tihue'ijte'e mej mi ca'anacan tira'antácuune'en ti'ij ain tye'ejtyátu'asixi'in i pueerta jetze.

³⁷'Ri'i pu tihua'utavaire'esin aime i mej ti'ivaire'e ti'ij ain hua'usejij maj rachu'eve'e a'atzaj ti pua'a uve'enyé aijna ti tihue'ijte'e. Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ayaa pu rini aijna ti tihue'ijte'e. Ai pu rucaten ti ij hua'utyavaire'en. Ajta tihua'utajte'esin maj auhuiixi'in i meesa jetze. Ajta tihua'amin.

³⁸'Capu amin a'ij a'atzaj ti pua'a uve'enyajsin aijna ti tihue'ijte'e, ti pua'a e'ita'a tica'a uve'enyé nusu tapua'arijma'aca. Ri'i pu hui tihua'utyavaire'esin aime i maj ravaire'e ti pua'a mauj rachu'eva'a.

³⁹'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Aijna i a'ati ti huatyeechi'i, ti pua'a ai ramua'areera a'atzaj ti pua'a ányaiixa i nahua'ari, capu ratá'asin ti anya'asti ti tyu'unahua'an. ⁴⁰Sajta hui muan, ri'i xu'u sej si ri'i huaujcaten a'ini inyaa, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, nyaa nu uve'enyajsin a'atzaj saj pua'a cai nyechu'eve'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

I maj nu'u ti'ivaire'e maijna i maj hua'apua

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Pedro pu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—Tavastara'a, ¿ni tejmi pana'a huata'ixaa i nyuucari ca'in najmi'ica puaata'ixaa?

⁴²Ajta ain tavastara'a, ai pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—¿A'ataani pueen, aijna ti ti'ivaire'e, ti ajta ri'i me tyauumua'aree, ti ajta cai a'anaj ti'iti cin auta'itzee? Ajta ain

ti ti'iraijte'e, ai pu hui ti'iraijcate'en ti ij ain aijna cin antyujmua'aréera aime i seica i maj majta ti'ivaire'e.

Ai pu tihua'amin a'atzaj maj pua'a raaxa'api'intare'en mej tyu'ucua'ani.

⁴³⁻⁴⁴ Ti pua'a ayan rijcaa ti'ij uvé'enyen aijna ti ti'iraijte'e, ri'i pu tiraatyavaire'esin aijna ti ti'ivaire'e a'ini nain pu tiraataijcate'esin a'achu tij ti'titij ticha'i aijna ti ti'iraijte'e. Ayaa pu te'eme. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e.

⁴⁵ Ma ajta ain ti hui ti'ivaire'e, ti pua'a ayan ti'imujcaa yee eecan pu u e'eteere aijna ti tinyeijca, ayaa pu ajta tira'amitejtya'a a'ame ti cai iya'ata uve'enyajsin. Ti'ij i autyejcheni ti hua'utyávaxi'in aime i mej ti'ivaire'e, i mej tyetyaca, ajta i ma juuca. Ajta pu hui autyejchesin ti tyu'ucua'ani, ajta ti nahuaj antiye'en. Ti'ij i huatyátahueisin.

⁴⁶ Ajta ain ti ti'iraijte'e, ai pu uve'enyajsin a'anaj ti pua'a cai rachu'eve'e. Ai pu xaa uve'enyajsin a'atzaj ti pua'a cai pityámua'are. Ai pu hui ajta pueijtzi raata'asin, eihua huapi'i. Ayaa pu che'eta ti'ijci'iti a'ij ti tihua'aci'iti i seica i maj majta auta'itza'ara i Dioj jemi.

⁴⁷ Aijna ti ti'ivaire'e ti ajta ru'umua'aree a'ij ti ti'ijxe'eve'e aijna ti ti'iraijte'e, eihua pu ra'ire'evejsin navij cuaartara'a cime'e ti pua'a cai ri'i huaujruren na'ari cai ayan huarini a'ij ti ti'ijxe'eve'e aijna ti ti'iraijte'e.

⁴⁸ Ajta ain ti ti'ivaire'e ti ajta cai rú'umua'areeracaa a'ij ti ti'ijxe'eva'acaa aijna ti ti'iraijte'e, cij pu'u ra'ire'evejsin navij cuaartara'a cime'e ti pua'a ayan huarini ti a'ij pua'a een cime'e a'ini capu rú'umua'areeracaa a'ij ti ye'i huarini. Capu ayan ti'ijci'iti a'ij ti tiraavijte'e.

'Ayaa pu'u xaa nya'u, a'ati ti na'a mej meyan tiraata'a ti va'acan cin antyujmua'aréera a'ara'ani, ti pua'a ayan va'acan cin ti'ityé'ijcati'ihua,

ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e ti eitze'e tyu'utatuiire'en maijna jemi i mej tiraijcate. Ajta, a'ati ti na'a mej meyan tiraata'a ti cile'enyaa' cin antyujmua'aréera a'ara'ani, ti pua'a ayan cile'enyaa' cin ti'ityé'ijcati'ihua, ayaa pu che'eta na'a tyu'ujxe'eve'e ti cij tyu'utatuiire'en maijna jemi i mej tiraijcate.

Maj nu'u e'ita'a autaju'un maijna cime'e i Jesús

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Ayaa nu een cin mu a'uve'eme nyej ni pueijtzi hua'uta'an nyaime i maj a'ij pua'a een i rutzajta'a matij mana'a pua'amua yen me seijre'e iian chaanaca japua. Ajta ayaa pu tina'araanajchi ineetzi ti ari autyejcheni. ⁵⁰ Ayaa pu ajta ti'inyaci'iti ineetzi, i nyaj cin tirajpueitzi na'ame. Eihua pu hui a'ij pua'a nya'ase, ajta eihua pu a'ij pua'a nya'asti a'ame asta na'a cai nain te'entipua'are.

⁵¹ '¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? ¿Ni qui nyaijna cin a'uve'eme mej mi ri'i tí'ityechajca i mej yan huachaatime iian chaanaca japua? Canu a'atzu. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e yee canu nyaijna cin a'uve'eme silu mej mi e'ita'a a'utáciinye. ⁵² Ajta ijii ti yu auca'iti a'ame, ayaa pu hui te'eme. Aime cime'e i maj tya'anxivi i tyaite, i maj saique mana'a che, ayaa pu te'eme ai mu a'ita'a a'utajú'un. Majta e'eyan i maj hueica, ai mu hua'ajaaxáivi'ira'a mua'aju'un aime i maj hua'apua. Majta aime i maj hua'apua, ayaa mu che'eta mana'a tíhuá'ajaaxáivi'ira'a mua'aju'un i maj hueica.

⁵³ Ayaa mu a'ita'a a'utaju'un. Ai pu ya'upuaara'an rajaaxáivi'ira'a a'ame aijna i ruyauj, ajta ain yaujra'an ayaa pu che'eta na'a ti'ijjaaxáivi'ira'a a'ame i rutaata. Ajta ain i naanajra'an, ayaa pu che'eta na'a ti'ijjaaxáivi'ira'a a'ame aijna i ruyauj ti jiita'a. Ajta ain

yaujra'an ti jiita'a, ayaa pu che'eta na'a ti'ijjaaxáiiivi'lira'a a'ame aijna i runaana. Ajta aijna i mu'unyaara'an i ti jiita'a i ti ucarij, ai pu ajta rajaaxáiiivi'lira'a a'ame i rumu'u i ti jiita'a ti tyamueij. Ajta aijna i mu'unyaara'an ti tyamueij, ai pu hui ajta rajaaxáiiivi'lira'a a'ame i rumu'u ti ucarij.

I maj nu'u cin raamua'aree ti'titi ti nu'u xicajra'a jetze piti'irici

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴Ti'ij i ayan tihua'uta'ixaa aime i tyaite i maj aun ajtyáxiiraca'a ticin: —Cime'en xu'u jaitiri huaseij ti a'ijnyej, yanci pujme'en, sati'ij si seyan ti'ixaxa'a yee mu'uri huatyeviiyen. Ajta, ayaa pu ti'irinyaca. ⁵⁵Na'ari ti pua'a huata'aacare ti yeete pujme'en a'itaninyei, ayaa xu hui ti'ixaxa'a ticin tyaxicaj pu a'ame. Ajta, ayaa pu ti'irinyaca.

⁵⁶Muan, mi saj cai má umúumua'are, muan xu seyan raayi'iti a'ij sej ye'i tyu'utaxaj a'ij ti ti'iti rini i ute'e nusu iiyan chaanaca japua. Ma sajta muan, caxu hui a'atzu raayi'iti a'ij sej ye'i tyu'utaxaj aijna cime'e a'ij ti ti'iti rini itejmi jemi eijna xicajra'a jetze nyaj ya huatyejvee inyaa muejmi jemi.

Saj nu'u raahuuuni saj ri'i eenye'en aime jemi i maj amujchaire'e

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷Niche'e seij tyajamuaataihua'u. ¿A'ini een cin sacai raaxa'api'intare'en rujiimua'a a'ij ti tiraavijte'e? ⁵⁸⁻⁵⁹Pati'ij pauj huame'en juye jetze jamuan aijna ti muájchaire'e saj raaxa'api'intare'en aijna jemi i juees, pata'aj raatahuavii tyamua'a naa saj sauj juye jetze raaxa'api'intare'en. Na'ari ti pua'a pacai peyan huarini, ai pu hui mua'avi'itin i jueesi jemi. Ti'iqui ain juees, ai pu tyu'utatuire'esin mueetzi aijna jemi i polisiia. Ajta ain

polisiia, ai pu mue'ityanajsin. Ayaa nu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'lira'a cime'e, camu hui iia'ata mue'iratuaasin asta pana'a cai tyu'unajchi nain cime'e a'achu maj muajijve'en. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Ti ri'i ayan tyu'ujxe'eve'e ti nu'u a'ati saique tyu'umua'ati

13 Ajna'imi, seica mu e'ire'enye i Jesús jemi. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa maijna cime'e i maj Galileeya e'echajca'a, Pilaatu ti nu'u hua'ucuii mati'ij mauj canya'axi muai'ivajtaca'a. ²Jesús pu ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? ¿Ni qui macai eitze'e a'ij pua'a ti'ityetyaitestaca'a saj cai muan aijna cime'e mej meyan tirajpueijtza'a?

³Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Capu ayan ti'ayajna. Ma ajta, ti pua'a sacai saique tyu'umua'ati i Dioj jemi, muan xu hui sajta antipua'ari.

⁴Ari aime i maj tamuaamuata'a japuan arahueica ara'ase, i ti hua'a japua rajve ti'iti ti ajtee ti aun a'utyavaaca'a ajna a'ahua'a Siloé, ¿a'ini tyajamua'amitejte'e? ¿Ni qui eitze'e a'ij pua'a meti'ityetya'a macai aime i seica i maj Jerusalén huachaatime?

⁵Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ticin: capu hui ayan ti'ayajna. Ma ajta, ti pua'a sacai saique tyu'umua'ati i Dioj jemi, muan xu sajta antipua'ari. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

I huarej ti nu'u cai a'anaj taca'a

⁶Ti'ij i sei nyuucari pu cin tihue'itiiri'i ticin:

—A'ati pu nu'u hui huarej taitya'ica.

Aa pu nu'u ye'etyahuii a'u ti uuva a'uvaatimee. Ti'iqui u ya'utyeesiej avee si ari taca'a. Capu nu'u a'atzu taca'acaa.

⁷Ti'iqui ayan tiraata'ixaa aijna ti aun tí'ichaica'a ticin: “Pu'uri yeehui a'atee

a'achu cumu hueica ninye'ira'a nye yee raatyese'e'ij a vee si ari taca'a. Aru, capu a'atzu taca'a. Pata'aj re'ijvéijche, a'ini amin me ti'itávaaca, capu ti'tij vaire'e."

⁸Ajta ain ti tí'ichaica'a, ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ticin: "Nyavastara'a, che'e auj me távaaca sei ninye'ira'a. Nyaa nu yeehui raat'éjche'esin, nyajta ti'titi atyáaataira'asin chuej jamuan.

⁹Ti pua'a huatáca'an ru'usi, che'e ayan me ti'itávaaca. Na'ari ti pua'a cai huatáca'an, aj paj xaa yeehui pi re'ijvéijche."

Aijna i jiita'a ti nu'u a á'ajtípu u teyujta'a

¹⁰Ayaa pu a'anaj tyuju'urij ti ajna pít'i'irijcaa a'anaj xicajra'an mej jetzen rusa'upi. Jesús pu tihua'amua'atyajcaa u teyujta'a. ¹¹Meenti saij jiita'a, au pu anu'uhuatyávaaca'a. Pu'uri tyauma'aca tamuaamuata'a japuan arahueica ninye'ira'a ti ti'icui'icaa aijna cime'e tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'e. Aijna i jiita'a, eecan pu á'ajtípu. Capu a'atzu ri'iristacaa ti huatáujtzaara.

¹²Ti'ij Jesús raaseij, aj pu i raatajé ti jemin a ve'ere'enyen. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Jiita'a, nu'uri timua'ari'iri'i i paj cin ti'icui'i.

¹³Ti'ij i ra'ajtamuérej. Cime'en pu'u ra'ajtamuérej, aj pu i ain jiita'a huataujtzaaraca'a. Aj pu i ri'i tiraata'a i Dioj.

¹⁴Ajta ain ti tie'ijta u teyujta'a, eecan pu huatanyu'ucaca'a a'ini Jesús pu tiraahuaa ajna xicajra'an jetze mati'ij pua'a rusa'upi. Ayaa pu tihua'uta'ixaa aime i tyaite ticin:

—Ayaa pu hui tya'ara'ase i mej jetzen ti'imijhuaca arájsevi xicaj. Sata'aj mu a'uva'aju'un sata'aj sajna tihua'ujhuaate'en. Caxu mu a'uva'aci'ica'an ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi.

¹⁵Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Mi saj cai huataujnyátacan cin ti'ivaire'e i Dioj jemi, cime'en ajna xicajra'a me jetzen rusa'upi, ¿ni sacai seyan ti'imijhuaca najjmi'i muan? ¿Ni sacai hué'ixiixin i a'amuaya'amua, ti pua'a ti'tij puéenyelen puuye na'ari puuru'u sej si huaja'uve'ite'en ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi? Ni'ijta xaa nya'u. Ayaa xu ti'imijhuaca.

¹⁶'Ari amijna mi jiita'a, ai pu hui jetzen huanyej aijna i Abraham tyaacan. Ajta pu'uri tyajauume a'achu cumu tamuaamuata'a japuan arahueica ninye'ira'a ti Satanás ra'atyaaji'ique cui'ini'ira'a cime'e. ¿Ni cai ayan tiraavijte'e njej tiraahuaate'en njej ni ru'irajtuaani aijna cime'e ti ti'icui'i? — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

¹⁷Ti'ij ayan tyu'utaxajtacaa, aime i maj rájchaira'acaa majna i Jesús, eecan mu tyu'utatyévi'iri'i i jemin. Majta aime i seica i tyaite, eecan pu ri'i hua'uta'a nain cime'e a'ij ti ti'titi huarij ti huapi'i ruxe'leve'e.

Cime'en aijna i jatzi, mustaaza ti rajatze'e

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Aj pu i Jesús ayan tihau'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini ti'irinyaca iyan chaanaca japua ti Dioj tie'ijta? ¿A'ini ti'iseijre'e ti cime'en Dioj tie'ijta?

¹⁹Ayaa pu seijre'e tij mustaaza ti'titi ti ayan ti'ityájatze'e tij jiican. A'ati pu nu'u hui yá'uti'ij aijna i jatzi. Ti'ij nu'u i raahuaste a'u ti tyaja'ará'ana. Ti'iqui huanye aijna i jatzi. Aj pu nu'u i huavaujse. Ti'iqui ayan a'ajtí'ti'ij a'araa tij ciye. Majta main pina'ase i maj ra'ara'a, ai mu nu'u e'ire'enyaa, an mu nu'u a'urá'ara'asaca'a i pi'istaara'an jetze.

Cime'e aijna i maj nu'u rajnajchi i cueijtzi jetze i levaduura

(Mt. 13:33)

²⁰Ajtahua'a seij hua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini seijre'e ti cime'en Dioj tie'ijta?

²¹'Ayaa pu hui een tij aijna i levaduura. Ti'ij ain jiita'a ru'ityajtici, ajta nu'u rajnajchi cueijtzi jetze ti hueica mediida ara'ase. Eihua pu nu'u rajcueijtzitaca'a. Ajta ain i levaduura, ai pu nu'u tzajta'a huanyajxi nainjapua i cueijtzi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Cime'en a ta'apueerta ti cij antyéeyauj

(Mt. 7:13-14; 21-23)

²²Ti'iqui Jesús aun a'uma'acaa i juye jetze ti Jerusalén a'uye'iri. A'u ti na'a ti a'ure'eninyéica'a, ti huachájtatajme, na'ari a'imi ma antachaatime, au pu tihua'amua'atyahua'a i tyaite.

²³A'ati pu ayan tiraataihua'uri'i ticin: —Tavastara'a, ¿ni cij mana'a titya'ara'ase i ti Dioj hue'iratuaasin?

Ajta ain Jesús, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

²⁴—Sata'aj huataujca'anyen sej si saijna jetze utyarute ta'apueerta ti cij antyéeyauj. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ticin mui'iti mu meyan huataujca'anyejsin mej mi maun a'utyarute. Ma ajta cai, capu hua'uta'asin.

²⁵Ti'iqui aijna ti a e'eche, ti'ij i ájchesin, ajta tye'tityanajsin ta'apueerta. Sajta muan, amaa xu pua'aque huatyáuu xa'aju'un. Sajta tye'ejtyatu'asixi'isin i pueerta jetze. Ayaa xu ca'anin cin tiraatajeeva aijna ti huatyeechi'i. Ayaa xu ticin: “Tavastara'a, tita'antácuune'e.” Ajta ain ayaa pu tyajamuaata'ixaate'esin ticin: “Canu hui a'amuumuajte a'atyain saj pirici. Canu nyajta ramua'aree a'u saj a'araaci.”

²⁶Sajta muan, ayaa xu tyu'utaxajta ticin: “Tyan tu tyu'ucuaa a jamuan, tyajta a jamuan hue'í. Pajta muua ti'itamua'atyahua'a a'u ti juye

a'uré'eninyei.” ²⁷Ajta ain, ayaa pu tyajamuaata'ixaate'esin ticin: “Canu hui ramua'aree inyaa a'u sej e'ema'acan. Sericu muan, mi sej a'ij pua'a ti'ityetyaite.”

²⁸⁻²⁹'Ayaa pu te'eme ajna xicajra'an jetze. Muan xu hua'aseijran aime i maj maun a'uráatyá'a mua'aju'un aujna Dioj ti e'eseijre'e. Aime xu hui seijran saime i mej mejmi'i e'echajca'a, saijna i Abraham, sajta saijna i Isaac, sajta saijna i Jacobo. Majta seica mu a a'ire'enyejsin mej mi a'ujra'ase a'uti meesa a'utyejvee mej mi tyu'ucua'ani aujna Dioj ti e'eseijre'e. Sajta muan, aa xu pua'aque a'utyáuu xa'aju'un. Eihua xu ruyeyina xa'aju'un, sajta ancura'ujci'ime ye'icaa xa'aju'un mi rutamej cime'e saijna cime'e sej seri rajpueiitzi xa'aju'un.

³⁰'Ee xaa nya'u, ayaa pu hui ti'ayajna. Seica i maj nu'u vivejme'en cin tityatati'ijii, ai mu cile'enyee'en cin tityatatyá'a mua'aju'un ajna xicajra'a jetze. Majta seica i maj nu'u cile'enyee'en cin tityatati'ijii, ai mu vivejme'en cin tityatatyá'a mua'aju'un ajna xicajra'a jetze. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús huaujyeinyaca'a ti'ij u a'aráanyeeraca'a u Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹Ti'ij Jesús auchan raatapua'ajtacala'a ti tihue'ixaatya'acaa i tyaite, mati'ij mi seica jemin a e'ire'enyee. Ai mu puenya'a i fariseos. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj ticheni peyajna a'ini ami pu nu'u Herodes muaje'icatami'i mueetzi.

³²Aj pu i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Sata'aj hui saun á'uju'un saijna jemi i Herodes ti aviitzi cin nyatzajra'ajmuua'a ineetzi. Sata'aj sajta seyan tiraata'ixaate'en saijna yee pu'uri'ijii nyehua'utamuarite'esin nyaime i

tiyaaru'use i maj hua'a tzajta'a seijre'e i tyaite, nyajta yee tihua'ahuaate'en i tyaite ijii, nyajta ruijmua'a. Nyajta yee, aaruijmua'a nu aránastyejsin nyajjna cime'e i nyaj cin antinmua'aree.

³³Capu amin a'ij. Ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e nyej nyauj huame'en ijii, nyajta ruijmua'a, nyajta aaruijmua'a, a'ini capu ayan tiraavijte'e ti huami'ini ayajna pua'aque u Jerusalén saij ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a.

³⁴Muan mi saj Jerusalén e'eche'e, mi saj Jerusalén e'ema'acan, muan xu hua'acui'lica aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. Sajta huá'atu'axaca tyetye cime'e aime ti Dioj huaja'utaityaca'a muejmi jemi. Mui'i nu hui neyan raxe'eva'aca'a nyaj hua'asaire'en i a'amuayaujmu'a'a nyej ni hua'uchain cumu i tyacuaara'i ti hua'acha'i i ruyaujmua'a, ti hue'icánaami i ru'ana cime'e. Sajta muan, caxu seyan ra'utyaaca'anye.

³⁵Casi'i, xaaseij. Nu'uri hui má amuuhuá'axi muejmi mi sej Jerusalén e'eche. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Caxu che'e nyesejiran asta na'a cai tyaja'ure'enyen ajna xicajra'an jetze saj pua'a seyan tyu'utaxajta yee che'e ri'i tiraatyajtuaani ajjna i ti me e'leve'eme nyuucara'ara'an i tavastara'a. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a ajjna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús tiraahuaa ajjna i a'ati ti ajtyajaa

14 Ayaa pu a'anaj tyuju'urij ti ajna piti'irijcaa ajjna xicajra'an mej jetzen rusa'upi. Au pu a'ará'a a'u ti e'eche i saij i fariseo ti va'acan cin ti'ityejvee, ti ij tyu'ucua'ani jemin. Majta aime i tyaite, eihua mu re'eva'acaa maijna i Jesús. ²Meenti saij a vejli'i áuuvaaca'a jemin i Jesús. Ti'icui'i ajjna i a'ati. Nainjapua pu cajaa i rujetze.

³Ajta ain i Jesús, ayaa pu tihua'utaihua'uri'i aime i fariseos, ajta

aime i maj ti'imua'ata i yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a. Ayan ticin:

—¿Ni cai a'ij ti'iri'iri nyej tiraahuaate'en ajjna xicajra'an tyej jetzen tasa'upi nusu cai?

⁴Majta aime, camu ti'iti a'ij tyu'utaxajta'a. Ajta ain Jesús, ai pu ra'ajtamuárej ajjna ti ti'icui'i. Ajta tiraahuaa. Aj pu i raataityaca'a ti a'ura'ani ruxaahua.

⁵Ti'ij i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni cai ri'iri ti a'ati ayan huarini ajna xicajra'an jetze mej jetzen rusa'upi? Ti pua'a puuru'u atyejveti a'u ti e'etyacun, na'ari puuye atyejveti, ¿ni pacai hui peyan ca'anacan rini pej ra'itatuaani a'u ti e'etyejve?

⁶Majta aime jemi, capu u'u anú'uhua'acaa hua'a tzajta'a a'ij ti tyu'utaxaj.

Cime'en, mati'ij nu'u hua'utajee maj nu'u tyaja'umua'ariive'en a'u ti a'ati a'utyenyaichi

⁷Ti'ij i Jesús raaseij a'ij maj rijcaa aime i ti hue'inee mej tyu'ucua'ani. Ai mu raahuauca'a vejli'i maj a'ujra'ase jemin i ti tihua'amicia. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

⁸⁻⁹—Ti pua'a hui a'ati mue'inen pej tyu'ucua'ani hua'a jamuan i mej ti'iyee'este ajjna cime'e ti saij huatyenyaichaca'a, capaj panna a'ujye'ixi'in ajna vejli'i jemin i ti muaata'inee pej tyu'ucua'ani, silu a'atzu pa a'imi a'utayejixi'in. Na'ari cai, ti pua'a saij uve'enye ti eitze'e ruxe'eve'e pacai muua ti ajta raata'inee, aj pu i ain muaata'ixaate'esin yee ájchesi, ta'aj amanna a'ujyeijxi'in eijna i a'ati. Aj pej pi tyu'utatévi'ira'ata, anna paj a'ujyeijxi'in paijna japua i ti eitze'e cai ruxe'eve'e.

¹⁰Ma pajta muua, ayaa papu'u hui huarini ti pua'a a'ati muaata'inen, an paj a'ujyeijxi'in japuan i ti

eitze'e cai ruxe'eve'e ti i ayan ain ti muaata'inee timuaata'ixaate'en ti'ij uvé'enyen a'u paj a'ujyeijxi'in. Ayaa pu timuaata'ixaate'esin ticin: "Nya'amiincu, pata'aj ájcheni peyajna pata'aj a'ujyeijxi'in yee vejli'i a'u ti eitze'e a'ujxe'eve'e." Ayaa paj pajjna cin huarin, ayaa paj hui ri'i tira'ancura'asin hua'a jemi i tyaite maj a jamuan a'ujti.

¹¹ A'ini a'ati ti na'a ti á'ujtzaahuat'e, aj pu i a'ij pua'a raataixa ti cai eihua ruxe'eve'e. Ajta ain ti cai á'ujca'anye ti ti'iti cin te'entyarute ti ve'e, aj pu i tiraata'asin ti ayan te'entyarute ti'itij cime'e ti eitze'e ve'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

¹² Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna ti raata'inee ti tyu'ucua'ani ticin:

—Ayaa paj hui huarini pati'ij hua'uta'inen mej tyu'ucua'ani a'atzaj chumua'an nusu tica'a. Capaj hue'inen aime i a'amincustyamua'a, ca'in a'ihuaamua'a nusu a'ajuutzimua'a, o aime i chijtyaani mej a'eche vejli'i a jemi. Ti pua'a peyan hua'uta'inen aime, mati'ij mi majta main muaata'ineesin mueetzi. Ayaa mu huarin, ai mu hui ti'imuanajchite'en.

¹³ Ma pajta muaa, pati'ij hua'uta'inen mej tyu'ucua'ani, aime papu'u huata'inen i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, pajta aime i maj eihua rajpueijtzi cui'ini'lira'a cime'e, pajta aime i maj a'ij pua'a tityaac'i'ca, pajta aime i maj aracucu'unijmee. ¹⁴ Ayaa paj huarin, ri'i mu timuaata'asin, a'ini camu ti'ituave i maj cin timuaanajchite'en. Ma ajta, ai pu Djoj hui timuaatanajchite'esin ajna xicajra'an jetze me jetzen a'itaju'un hua'a tzajta'a i mi'ichite. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

Cime'en aijna i a'ati ti nu'u hua'uta'inee maj nu'u tyu'ucua'ani

¹⁵ Meenti saij ti ajta aun huatyajca hua'a jamuan, ti'ij raanamujari'i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ri'i pu tiraata'asin aijna ti tyu'ucua'ani ajna xicajra'an jetze

ti jetzen Djoj huatasejre'esin ti ij tyu'utaijta iyan chaanaca japua.

¹⁶ Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin: —A'ati pu nu'u hui ri'i huaujruurajca'a ti ij tihua'umín. Muicaca pu nu'u huata'inyee. ¹⁷ Ti'ij ajna tyaja'ure'enye ti tihua'umín, ti'iqui ain raataityaca'a i ti jemin ti'ivaire'e ti ij hua'utajeeve aime i maj huata'iniihuaca'a. Ayan ticin: "Sata'aj yeehui a'uré'enyen a'ini pu'uri huaxa'api'in."

¹⁸ Majta aime, naimi'i mu nu'u meyan autyajhui mej tyu'utauruuni'i. Ajta ain i ti anacai raata'inee, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin: "Nauchan nu chuej huananai nyaj japuan tyu'umuare'en. Ruxe'eve'e nyej ya'utyeeesij. Ayaa nu ti'imuahuvii mueetzi pej tinaatauni'i."

¹⁹ Ajta saij, ayaa pu nu'u tyu'utaxajtaca'a ticin: "Nauchan nu puuyesi huananai. Anxij paari mu ara'ase. Nu'uri á'uraa nyej ni hua'ucalaadu. Pata'aj tinaatauni'i pajta ineetzi."

²⁰ Ajtahua'a i saij, ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ticin: "Nauchan nu huatyenyaicha'a. Aij pu cin cai ri'iri nyaj nyaun á'ume'en."

²¹ Ajta ain ti ti'ivaire'e ti huaja'utajee, ti'iqui huara'araa. Ajta nu'u ayan tiraata'ixaa aijna ti ti'lirajte'e a'ij mej tyu'utaxajtaca'a. Ajta ain ti huatyeechi'i, eihua pu nu'u hui huatanyu'ucaca'a. Ti'ij i raataityaca'a aijna ti ti'ivaire'e ticin: "Pata'aj yeehui ca'anacan paun á'ume'en caaye jetze, ajta juye jetze ti cij antayauj, tij na'a ta'utyeninyei u chajta'a. Pata'aj hua'aravil'itin aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, pajta aime i maj rajpueijtzi cui'ini'lira'a cime'e, pajta aime i maj aracucu'unijmee, pajta aime i maj ná'achijmee i ru'ica jetze."

²² Ajta ain ti ti'ivaire'e, ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ticin: "Nyavastara'a, nu'uri neyan huaraj a'ij pej tinaataij.

Aru mauche'e mu ú'uve mej seica mu a'uva'aju'un."

²³ 'Ajta ain ti huatyeechi'i, ai pu hui ayan tiraata'ixaa ajna ti jemin ti'livaire'e ticin: "Pata'aj yeehui paun á'ume'en i juye jetze a'imi ti a'atanyaatimee, pajta meye'e a'imi maj huachaatime. Pata'aj ca'anyejri cin hua'utajeeve maj mu a'uva'aju'un, mej mi u huájiste yu nyechi'ita. ²⁴ Ayaa nu ti'imue'ixaate'e. Aime i nyaj anacaican hua'uta'inee, aime, capu saij yee ti'licua'ani iiyu i nyej tihua'amin." Ayaa pu hui tyu'utaxajta'ca'a ajna ti huatyeechi'i.

**Maj nu'u raxe'eva'aca'a i tyaite
maj nu'u á'ujhua'anye'en
majna jamuan i Ciriistu'u**

²⁵ Eihua mu tyaite á'ujhua'anya'a majna jamuan i Jesús. Ti'iqui ain hua'useirajraa aime i tyaite. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

²⁶ —A'ati ti na'a ti mu a'uve'eme'en ineetzi jemi, ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e ti ain eitze'e ri'i tinejchaica ineetzi cai ri'i tirájchaica i rutaata, ajta i runaana nusu i ru'ij ajta i ruyaujmua'a nusu i ru'ihuamua'a, ajta i rucuu'zimua'a nusu i rujuutzimua'a. Na'ari cai, canu raata'asin ti nyaa jamuan á'ucha'acanye'en.

'Ee xaa nya'u, canu a'ati huata'asin ti neetzi jamuan á'ucha'acanye'en ti pua'a cai a'ati a'ujca'anyaa ti na'ara'astijre'en ti ain a'ati huami'ini neetzi jetze ma'acan, ti ayan tya'ahuajca'anyen ruxé'evil'ira'a cime'e.

²⁷ 'Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna nyaj cai a'ati huata'an ti neetzi jamuan á'ucha'acanye'en ti pua'a ajna i a'ati cai ruxé'evil'ira'a cin na'ara'asten, ti pua'a cai ayan che'eta na'a tirajpueitzi a'ara'ani nyatij inyaa tirajpueitzi na'ame.

²⁸ Ti pua'a saij muan ayan ra'ajtaahuami'i chi'i ti ajtee, ni cai a'ati

ayan rini ti autyejcheni ti ra'ajtaahuan. Anacaican ai pu a'ujyeijxa ti'ij raate'iten a'achu ti ti'iti huataujxe'eve'esin ti ij raamua'aree ti pua'a ci'ipa i tumin ti ij ra'ajci'iti, nusu cai.

²⁹ 'Ee xaa, ayaa pu rini. Na'ari cai, ti pua'a auchan autyeechen, ajta huaxin i tumin, capu che'e ra'antici'itzi. Majta main i tyaite, mati'ij raseijra, ai mu autyahuijsin mej ra'utaxaahuari'ira.

³⁰ 'Ayaa mu tyu'utaxajta ticin: "Amijna mi tyaata'a, ai pu yeehui autyejche ti ra'ajtaahua mi chi'i, aru capu che'e ti'ituave'e i ti cin ra'antici'iti."

³¹ 'Na'ari saij ti ti'ityejvee rey cime'e, ti pua'a meri a'uju'un maj huataujnya'usi'ite'en, ¿a'ini rini ajna? ¿Ni cai anacai a'ujyeixa ti ij tyu'umua'ati aisi ti pua'a cai ri'iri ti hua'utyamue'itin aime cime'e i maj tamuaamuata'a vi'ira'a ara'ase? Ajta ain i saij ti ti'ityejvee rey cime'e, ayaa pu hue'ityévi'itici a'achu cumu seité vi'ira'a i xantaaru'u. Aa ni'ijta xaa nya'u, ayaa pu hui rini.

³² 'Ajta ti pua'a ayan tira'atamitejte'en ti cai huatari'iristari ti hua'utyamue'itin, ayaa pu rini. Meenti auj a'imi e'leve'evee i saij, ai pu seica huata'iti mej mi a'uju'un i seij jemi i rey mej mi raatahuavii maj raaxa'api'intare'en mej mi cai runya'usi'itya'a.

³³ 'Ayaa pu hui che'eta na'a een mvejmi jemi. A'ati ti na'a ti ayan ti'ijxe'eve'e ti nyaa jamuan á'ucha'acanye'en, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti nain mé tyáuhua'axin a'achu ti ti'ijcha'i. Na'ari cai, canu raata'asin ti nyaa jamuan á'ucha'acanye'en.

Ti pua'a nu'u tixin i ti cin ancaca i unaj

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ 'Sajta muan, ayaa xu hui ti'livaire'e saj ri'i hua'uruuren i seica i tyaite i

nyuucari cime'e mej mi ri'i é'nya'a mua'ara'ani i ru tzajta'a. Sajta, ayaa xu che'eta sana'a ti'vairé'e tij unaj maj ra'uré'eviváara'a mua'aye'i i tyaite i hue'ira'a japua a'ini naa pu tya'ancacá i unaj. Aru ti pua'a huatyáru'una, ti'iqui ráxi'isin i ta'ancacá, za'ini tyajamua'amitejte'e? ¿Niqui ajtahua'a ri'iri ti ancaca a'ara'ani? Capu hui xaa nya'u a'atzu. ³⁵Capu che'e ti'itij vaire'e, ni i chuej japua, capu ajta ti'vairé'e ti ranajchite'en i ya'amuaate chuita japua. Ayaa mu'u raru'ujca ma mu rúuraaxijsin.

“Ayaa pu'u hui, cime'en i a'ati ti huityajnamua, che'e ain raanamua tyamua'a naa.

Cime'en aijna i canya'a ti nu'u á'uvej

(Mt. 18:10-14)

15 Majta aime i maj hua'ajijva'aca'a i tyaite mej ti'itici, majta aime i maj a'ij pua'a titetyújcha'i, ai mu ajtyáxiiraca'a mej mi raanamua. ²Ma ajta aime i fariseos, ajta aime i mej ti'imua'ata i yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a, ai mu meyan ti'ixajtaaca ticin:

—Amijna mi tyaata'a, amii pu hui ri'i tihua'ancure'evi'iti i maj a'ij pua'a titetyújcha'i, ajta hua'a jamuan ti'icua'aca.

³Aj pu i Jesús ayan sei nyuucari cin tihua'uta'ixaa ticin:

⁴—Tiche'e teyan tiraataxaj. Ti pua'a saij muan canya'axi t'ya'amua a'achu cumu anxite maj ara'ase. ¿Ni cai ayan rini ti pua'a saij a'uveti? Aa pu hua'utyahuiite'sin i seica itzitá. Ajta raarahuausin i saij ti á'uvej asta na'a cai raatyauuni.

⁵Ti'ij raatyauuni, aj pu i huataujtyamua'ave'sin. Ti'ij i uhuatyajratziira. ⁶Ti'iqui u a'uméj i ruche. Aj pu i ru'amiincustyamua'a huatájeevi. Majta main, ajtyaxiiri. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaate'sin ticin:

“Sata'aj huataujtyamua'ave'en. Nu'uri yeehui ráatyau i canya'a ti á'uvej.” — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁷Ajta ayan ticin:

—Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'en aun tajapua ti Dioj e'esejre'e, ti pua'a a'ati saique tyu'umua'ati ti ij cai che'e a'ij pua'a ti'ityujcha'i, ti ij ajta ayan huarini a'ij ti Dioj ti'ijxe'leve'e, ai mu i maj maun e'esejre'e jemin i Dioj, eitze'e mu rutyamua'ave'e maijna cime'e ti ain a'ati ayan saique tyu'umuá'a i Dioj jemi macai aime cime'e i seica, i maj mui'i, i maj ri'i ti'ityetyaite, i ti cai hua'aturaate'e maj saique tyu'umua'ati.

Cime'en aijna i tumin ti nu'u á'uvej

⁸Tiche'e teyan tiraataxaj. Ti pua'a hui jiita'a ayan ti'ituave'e a'achu cumu tamuaamuata'a tumin. ¿Ni qui cai ayan rini ti pua'a seij a'uraini? Ai pu ti'iti aparaatu ájtairan. Ti'iqui uhuare'icha'uta u ruchi'ita. Ri'i pu ti'ihuauni asta na'a cai raatyauuni.

⁹Ti'ij raatyau'n, ru'amiincustyamua'a pu huatájeevi, aime i maj vejli'i antachaatime. Majta main ajtyaxiiri. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaate'sin ticin: “Sata'aj huataujtyamua'ave'en neetzi jemi, a'ini nu'uri ráatyau yeehui i tumin nyej ya'urai.”

¹⁰Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'irinyaca u tajapua i Dioj jemi, ajta aime jemi i maj ravaire'e. Au mu hui rutyamua'ave'e maijna cime'e ti saij ti a'ij pua'a ti'ityujchaica'a i jajcua imi, aj pu i autyejche ti saique tyu'umua'ati i Dioj jemi.

Cime'en aijna i jaujra'an ti nu'u mu a'ij huarupi

¹¹Jesús pu ajtahua'a seij nyuucari cin tihua'uta'ixaa ticin:

—Aa pu nu'u a'ahua'a a'ati e'echajca'a. Hua'apuaca pu nu'u tiyajumua'a. ¹²Ajta

ain yaujra'an ti pa'ari'i, ayaa pu nu'u tiraata'ixaa i rutaata ticin: "Pata'aj yee tinaata'an ineetzi i ti tinaaci'iti pati'ij cai che'e ma'ahua'atan muua." Ajta ain taatajra'an, ai pu nu'u e'lita' tihua'uta'a nain a'achu ti t'ijchaica'a.

¹³'A'atzu pu'u a'atyeevi'lica aijna ti pa'ari'i. Ti'iqui nu'u t'ijisaij i ti t'ijchaica'a i taatajra'an. Ajta á'uraa aijna i yaujra'an. Aa pu nu'u a'imi a'ará'a seij chuejra'a japua. Au pu nu'u ca'anacan tyu'uxijte nain tij na'a ti tiraaci'i aijna cime'e ti a'ij pua'a ti'ityújchaica'a.

¹⁴'Ti'ij nain tyu'uxijte, aj pu nu'u i eihua huatatujritze aujna seij chuejra'a japua. Aj pu i tira'utyaturaate ti'iti ti huacua'ani. ¹⁵Aj pu i á'uraa. Aj pu nu'u i seij jemi a'uré'enyé ti ij ain i a'ati raata'an ti tyu'umuare'en. Ajta ain i a'ati, ayaa pu nu'u hui tiraamuáriste ti aun a'ume'en a'u maj tuiixu a'urauu ti ij tihua'umín.

¹⁶'Eecan pu nu'u huata'icuataca'a aijna ti pa'ari'i. Ayaa pu nu'u tirajpueijtzica'a. Ruxe'evi'ira'a cime'e tyu'ucua'aniiche'e aijna i cutzape'e ti'iti, tuiixu maj racua'aca. Ma ajta i cai, capu a'ati raata'acara'a ti ti'iti huacua'ani.

¹⁷'Aj pu nu'u i u huaujmu'a'atzi. Ayaa pu nu'u tyu'umuá'a ticin: "Majta aime yeehui i maj ravaire'e i nitaata, matij mana'a pua'amua ruxaahua mu ti'icua'a. Ajta tya'ava'aturaaave hua'a jemi. Me nyajta inyaa, iia nu huatyeyvee nye'icuata. Ayej nya'ase nyami'ini tujri cime'e. ¹⁸Ayej nya'ase yeehui na'ura'ani neyajna. A nu a'uméj i nitaata jemi. Ayaa nu tiraata'ixaate'esin yee: Taata, eihua nu autyajturaa i Dioj jemi, nyajta mueetzi jemi. ¹⁹Capu che'e ayan tiraavijte'e pej peyan naatamua'ati yee niyauj. Pata'aj peyan naaruuren ineetzi patij hua'aruure i maj a'a jemi ti'imua'e'e."

²⁰'Ti'iqui á'uraa. Aj pu i aun e'ire'enyé i rutaata jemi. Ti'ij a'imi auuma'aca, ai pu nu'u hui taatajra'an raaseij. Eecan pu rá'ancu'uvajxi. Ti'ij i a'utáichajraa a'u ti e'leve'eme i yaujra'an. Aj pu nu'u i ru'ure'ichuixi, ajta ru'ityévisiitumua.

²¹'Ajta ain yaujra'an, ayaa pu tiraata'ixaa ticin: "Taata, eihua nu yeehui autyajturaa i Dioj jemi, nyajta mueetzi jemi. Capu che'e yeehui ayan tiraavijte'e pej peyan tinaatajeeva yee niyauj."

²²'Ma ajta ain taatajra'an, ayaa pu nu'u tihua'uta'ixaa i mej jemin ti'imua'e'e ticin: "Ca'anacan ma sa'ave'echui i siicu'uri ti eitze'e naa een seij si saijna ru'ucáchejte'en. Sajta aniira sata'aj ru'ucarujti'i i xityaara'an jetze, sajta ra'ajta'acaite'en. ²³Sata'aj sajta yeehui seyan huarini, saj saijna i visaaru'u i tyej teri rajrújte, sata'aj u ya'uva'ajan, sata'aj raame'eni.

"Tiche'e yeehui tyu'uyesten, tyajta tyu'ucua'ani taxaahua. ²⁴A'ini i niyauj, pu'uri ajtahua'a mu'u e'ejnye. Pueere yee ari mu'u a'umi'i. Ajta á'uvej, aru tu'uri tyajtahua'a ráatyau." Ayaa pu tihua'uta'ixaa. Aij mu nu'u hui cin ma'utyajhuij mej tyu'uyesten.

²⁵'Meenti ain yaujra'an ti vasta'a, aa pu a'ahua'a tyaja'amua'acaa a'u ti a'upa'atza. Ti'ij ari a e'leve'ema'acaa a vejl'i'a'u ti a'utyeyvee i chi'i, ai pu raanamuajri'i mej ti'icuiina, majta ti'inye'e. ²⁶Ti'ij nu'u i seij huatajee i ti ravaire'e i taatajra'an. Aj pu nu'u i ayan tiraataihua'uri'i a'ij maj rici.

²⁷'Ajta ain ti ti'ivaire'e, ayaa pu hui tiraata'ixaa ticin: "Pu'uri yeehui uve'enyé i a'ajuu. Ajta a'ataa, ai pu raamee i visaaru'u i tyaj rajrújte aijna cime'e ti ajtahua'a uve'enyé jemin i rutaata. Capu yeehui á'ij eenya'a. Ri'i pu naa tya'uve'ene." Ayaa pu nu'u tiraata'ixaa.

²⁸Ajta ain ti vasta'a, ti'ij ayan tiraanamujari'i, ti'ij nu'u i huatanyu'ucaca'a. Capu raxe'eva'acaa ti utyarute u chi'lita. Ajta ain taatajra'an, ai pu nu'u huirajraa ti ij ya'utajée. Eihua pu raatyéejee ti utyarute u chi'lita.

²⁹Ajta ain ti vasta'a, ayaa pu nu'u tiraata'ixaa i rutaata ticin: "Casi'i. Tij na'a nyej ya huaca mueetzi jemi, eihua nu ti'imua're'e. Canu yeehui a'anaj ti'itij cin autyajturaa mueetzi jemi. Nain nu yeehui cin tya'ara'aste a'ij pej tinaataij. Pajta muua, capaj yeehui a'ana ti'iti naata'a i nyaj cin tyu'uyesten hua'a jamuan i nya'amiincustyamua'a, ni ti'itij caura. ³⁰Ma pajta muua, ayaa paj huarij, amijna mua'ayauj, ai pu juuca jamuan raaxijte nain i paj tiraata'a. Ajta ti'ij uve'enyé, muua paj raaje'icatze i visaaru'u i tyaj rajrújte."

³¹Ajta ain taatajra'an, ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ticin: "Niyauj, tij pana'a peri pua'an xicaj ya huaca ineetzi jemi. Ajta tij na'a ti'ipua'amua i nyej ti'ijcha'i, mueetzi pu tiá'a. ³²Aru amijna mua'ajuu, ayaa pu eenya'a cumu ti mi'ichica'a a'ini capu ma'ahua'acaa. Ayaa pu een ijii cumu ti ajtahua'a huatarun. Ai pu yeehui a'uvajcaa, aru pu'uri ajtahua'a huatasejire. Aij pu cin ayan tyu'ujxe'eve'e tyej huatatatyamua'ave'en, tyajta tyu'uyesten."

**Aijna i ti ti'ivaire'e ti nu'u
aujtyajturaa huapi'i aijna
jemi i ti jemin ti'ivaire'e**

16 Jesús pu ajta ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Aa pu nu'u hui a'hua'a chijtyaani e'echajca'a. Saij pu ravaira'acaa aijna cime'e ti antyujmua'areeraca'a nain a'achu ti ti'ijchaica'a i chijtyaani. Mati'ij nu'u mi seica jetzen tyau'ujpuá'ajte aijna ti antyujmua'aree

aijna cime'e ti ca'anacan raxijte'e cha' na'a ti ti'iseijra'acaa.

²Ti'ij i chijtyaani raatajée. Ayaa pu nu'u tiraataihua'uri'i ticin: "¿A'ini na'a qui nyej neri tyu'unamujari'i a'ij paj rici muua? Pata'aj yeehui ra'uyu'uxan nain a'achu paj cin anti'amua'areera nyej ni raamua'aree a'achu ti caj tya'ara'ase, a'ini capej yeehui che'e peyan anti'amua'aréera pua'ame."

³Ajta ain ti ravaira'acaa, ayaa pu tyu'umuá'a ticin: "¿A'iqui nyarini? Aijna ti ti'inyeijte'e, ai pu nu'u tina'ari'ira i nyaj cin antinmua'aree. Me nyajta inyaa, canu nyaca'anye nyej te'etye'ijche'en. Ajta neti'ityevi'ira'a nyaj yeehui limujna huatahuauni.

⁴Nu'uri yeehui ramua'aree a'ij nyaj rini, mej mi tyaite na'ancure'evi'itin tyamua'a naa aujna hua'ache nyati'ij cai che'e ti'imua're'e neyajna."

⁵Ti'ij nu'u i hua'utajée seij ajta seij i mej tira'achaira'acaa aijna i chijtyaani. Ayaa pu nu'u tiraataihua'uri'i i sai'j ti anacai ve'ere'enyé ticin: "¿A'achuni yeehui petira'achaire'e i ti ti'ineijte'e?"

⁶Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i a'ati ticin: "Anxite pua'amuaca i taampu aijna i aceiti ti aceituuna jetze ma'acan."

'Ajta ain ti antyujmua'aree, ayaa pu nu'u hui tiraata'ixaa ticin: "Ya'acui i papee ti jetzen te'eyu'usi'i a'achu paj caj tira'achaire'e. A'ujyeijxi muua, ca'anacan. Pata'aj seij auyu'uxa ti jetzen a'ayu'usi'i a'achu cumu anxi tamuaamuata'a taampu ti ara'ase."

⁷Ti'ij nu'u i ajta seij ayan tyu'utaihua'uri'i ticin: "Cari muua, ¿a'achuni yeehui petira'achaire'e?"

'Ajta ain, ayaa pu hui tiraata'ixaa ticin: "Anxite pua'amuaca mediida i triigu."

'Ayaa pu tiraata'ixaa ticin: "Ya'acui, i papee. Pata'aj seij auyu'uxa ti jetzen a'ayu'usi'i ticin: muaacuate paj nu'u ra'achaire'e."

⁸Ajta nu'u ain ti ti'irajite'e, ai pu hui ri'i tiraata'a a'ini ri'i pu tyu'umuá'a aijna cime'e a'ij ye'i huarini. Majta aime i maj huachaatime seij chuejra'a japua iyan chaanaca japua, eitze'e mu raayi'iti a'ij mej ye'i huarini i seica i ruxa'a tyaite macai aime i maj majjna jetze ajtyama'acan i ti hua'atatzavi'ijte'e i tavastara'a.

⁹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Caxu cha'a sana'a raaxijtya'a i tumin iyan ti ma'acan chaanaca japua. Che'e ayan tyajamuaatyáva'ire'en majca'ihua yee seij si ru'amiincustyamua'a cin antimué'itin mej mi main amua'ancure'evi'itin tyamua'a naa ajna xicajra'an jetze ti'ij cai che'e ma'a a'a túmintan. Au mu hui amua'ancure'evi'itin a'u ti cai a'anaj á'avatzjisin i hua'achi'i.

¹⁰Aijna ti xa'api'in rici aijna cime'e ti cile'eny'e'en cin ti'ityejeve, ai pu ajta xa'api'in rini ti pua'a ti'ityavaa a'ara'ani va'acan cime'e. Ajta ain ti hui cai xa'api'in rici aijna cime'e ti cile'eny'e'en cin ti'ityejeve, ain capu ajta xa'api'in rini ti pua'a ti'ityavaa a'ara'ani va'acan cime'e.

¹¹Aij pu cin ti pua'a sacai tya'astya i saj cin antyujmua'aree saj rajmuáre'e i tumin ti yan seijre'e iyan chaanaca japua, ni qui seyan ti'imua'atze ti a'ati ayan tyajamueijcate'esin seij raamuáre'en ti huapi'i ti'ijnajchi para rusen cime'e. Capu xaa nya'u ayan te'eme.

¹²Ti pua'a sacai tya'astya saj rajmuáre'en saijna cime'e ti Dioj amuaatapueijve, capu a'anaj amuaata'asin ti muejmi a'amua'a puéenya'a a'ara'ani.

¹³Capu hui ri'iri ti a'ati hua'apuaca hua'utyavaire'en aime jemi i mej tie'ijta. Ti pua'a ayan huarini, ayaa pu te'eme. Eihua pu rajchafra'a a'ame i seij, ajta eihua pu ri'i tirajchaí a'ame i saij. Na'ari, ai pu ri'i

tira'atzaahuatya'a a'ame i seij. Ajta i saij, ai pu ra'axaahuari'ira a'ame. Capu a'atzu ri'iri saj huataura'an ti Dioj tyajamuaataijte'en, ti pua'a hui saijna cin huataura'an saj tumin tisaire'en. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

¹⁴Majta aime i fariseos, eihua mu ranyacua'atzacaa i tumin. Mati'ij meyan tiraanamujri'i, eihua mu ra'utaxaahuari'iri'i majjna i Jesús.

¹⁵Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan xu ain pirici i sej seyan tyu'ujseijrata seij si ri'i títyetyáturaave i tyaite jemi. Ma ajta Dioj, ai pu ru'umua'aree a'ij seij een mu ru tzajta'a. Aijna ti nu'u ayan naa seijre'e i tyaite jemi, ai pu hui a'ij pua'a seijre'e i Dioj jemi.

Aijna i ti Moisés ra'uyu'uxaca'a, ajta aijna i ti Dioj tyu'utaijta

¹⁶Tij na'a hui ajna'imi asta cai huataseijre i Juan, ai pu'u tihue'ixaatya'acaa a'ij ti tira'uyu'uxaca'a aijna i Moisés tyaacan, ajta a'ij mej ra'uyu'uxaca'a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Tij na'a tyu'utaseijre i Juan, aij mu tihue'ixaate'e i nyuucari cime'e i maj cin huaujtyamua'ave'en a'ij ti een i Dioj jemi a'u ti tyeje'ijta. Majta naimi'i ti'ityese'e maj maun a'utyarute ca'anyejri cime'e.

¹⁷Ajta ain yu'uxari, Moisés tyaacan ti ra'uyu'uxaca'a, auche'e pu hui nain cin tya'ara'astejsin. Eitze'e pu a'ateere maj ra'ara'asten cai nain tij na'a ti ti'iseijre'e iyan chaanaca japua, ajta i tajapua ti tyeje'eseijre'e.

Ti pua'a nu'u a'ati ru'ij ma uuraini

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸Ajtahua'a seij nyuucari hua'uta'ixaa ticin:

—A'ati ti ma ruuraini i ru'ij, ti pua'a e'eyan seij ancure'evi'itin, ai pu

raxana'acire'en ajna jemi i jiita'a. Ajta, ti pua'a a'ati ra'ancure'evi'itin seij i jiita'a ti anacai ma ruurai i rucin, ajna i a'ati, ai pu hui ajta raxana'acire'en.

Aijna i chijtyaani, ajta ajna i Lázaro

¹⁹Ajtahua'a pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aa pu nu'u a'ahua'a chijtyaani e'echajca'a, ti naa e'enyelen ti'ityaujche'etyahua'a, ciixuri cime'e ti ti'inacámua, ajta ti ti'lire'en. Ti'ij pi na'a pu ti'iyestyahua'a. Eihua pu hui ti'ina'achita'a ajna cime'e ti ruxaahua e'echajca'a.

²⁰Ajta nu'u ain ti cai a'ij ti'ijviicue'i, aa pu a'ityajca ta'apueerta a'u ti e'eche i chijtyaani. Ayaa pu nu'u antyahuaca'a ajna i a'ati ti cai a'ij ti'ijviicue'i ticin Lázaro. Ai pu ti'licu'i. Nainjapua pu nu'u hui ca'atza i rujetze.

²¹Eecan pu raxe'eva'aca'a ti raacua'ani i cue'ira ti ti'ite'eni ti tyajacavitze meesa japua a'u ti tyajacua'a i chijtyaani. Majta aime i tzi'ici, ai mu a'ure'eninýeica'a, majta raacána'yaxi i ti hui ca'atza japua.

²²Ti'iqui ajna xicajra'an ti jetzen huami'i ajna i Lázaro, mati'ij nu'u mi aime i mej ti'ivaire'e i tajapua, ai mu ya'uviti i Abraham jemi a'u ti Dioj e'esejre'e. Ajta ain i chijtyaani, ti'ij nu'u i ain huami'i. Majta hui ra'ava'ana.

²³Au pu a'utyajturaa a'u ti a'ataasin i tajj. Eihua pu rajpueijtza'a ajna i chijtyaani tyaacan. Ti'ij i ajnyeeraca'a. Aj pu i raasej ajna i Abraham, ajta ajna i Lázaro ti a'utyavaaca'a i Abraham jamuan.

²⁴Aj pu i raatajé ticin: “Abraham, mi pej ni'iyapua, na'ancu'uvajxi'i. Pata'aj mu ya'utaite pamijna mi Lázaro ti ij amin ra'antfuru'nyen i ruxite ti ij naatyacimujte'en i nenyánú jetze a'ini eihua nu rajpueijtzi iija tajj tzajta'a.”

²⁵Ajta ain Abraham, ayaa pu nu'u hui tyu'utanyúu ticin: “Niyauj, ni

pacai ramua'aree a'ij ti timuaavajj pati'ij paj ruuricaa i chaanaca japua. Eihua pu yeehui ri'i timuaavajj. Ajta amin mi Lázaro, eihua pu a'ij pua'a tirajpueijtza'a. Ma ajta ijii, ai mu yeehui ra'ancu'uvajxi'isin meyajna. Pajta muua, ijii parajpueitzi paj pua'ame. ²⁶Ajta i'i, ayaa pu yeehui een, pu'uri ayan huajruu ti ayan tye'etyácuuni'in. Aij pu cin cai ri'iri maj antaciinye amun pujme'en muejmi jemi aime i mej meyan raxe'eve'e. Ajta cai ri'iri maj ayun pujme'en aiitaciinye tejmi jemi aime i maj majta meyan raxe'eve'e.” Ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ajna i Abraham.

²⁷⁻²⁸Ti'ij i ayan tyu'utanyúu ticin: “Ti pua'a ayan ti'eenye'en, niya'upua, ayaa nu yeehui muahuavii, paj amijna Lázaro huataite ti aun a'atanen nitaata ti e'eche, a'ini anxivica nu ti'ihuaamua'a. Che'e yeehui amin ri'i tihuaja'uta'ixaate'en mej mi cai meyun pujme'en a'uva'aci'ica'an mej mi cai tirajpueitzi mua'ara'ani meyajna.”

²⁹Abraham pu nu'u ayan tiraata'ixaa ticin: “Ai pu a'utyajturaa aime jemi ajna Moisés tyaacan ti ra'uyuxaca'a, ajta i maj ra'uyuxaca'a aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Miche'e yeehui ajna huanamua.”

³⁰Ajta ain chijtyaani tyaacan, ayaa pu tiraata'ixaa ticin: “Niya'upua, mi paj Abraham pueen. Capu ti'itij vaire'e. Aru ti pua'a yeehui a'ati ti ari huami'i aj pu huatasejre'esin aime jemi, aj mu mi saique ti'imua'ati i Dioj jemi.”

³¹Aj pu nu'u i ayan tiraata'ixaa ticin: “Ti pua'a macai raanamua a'ij ti tyu'utaxajta'a ajna i Moisés tyaacan, ajta aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, camu yeehui majta ra'antzaahuat'esin ti pua'a huatasejre'en hua'a jemi i a'ati ti a'itáraa i mi'ichite tzajta'a.” —Ayaa pu tiraata'ixaa ajna i Jesús.

**Ti pua'a nu'u a'ihuaara'a ti'itij cin
autyaturan mueetzi jemi**

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa
aime i maj jamuan

á'ujhua'anya'a ticin:

—Ayaa pu te'eme ti ti'iti
huatasejre'en i maj cin autyaturan
i Dioj jemi. Aru lástima é'ecan
jemin ajjna i a'ati ti ayan ca'anijra'a
hua'uta'an mej mi ti'itij cin autal'itzen i
Dioj jemi.

²Na'ajtzi ajjna i a'ati maj anacaican
ra'acátapi'iran cijpaara'an jetze i tetej
sa'unijra'a ti ve'e mej mi ra'atyajraini
a jaata'a ti ij an aujamin a'u ti auti'ij.
Eitze'e pu hui tiraatyava'irihua'an cai
ayan tiraatyava'irihua'an ti pua'a ain
ca'anijra'a tihua'uta'an aime i maj cile'en
mej mi main autyaturan i Dioj jemi.

³A'ij pu cin, ri'i xu'u muan. Ti pua'a
ain a'ihuaara'a autyaturan mueetzi
jemi, pata'aj ra'ajtya'axi'in. Ti pua'a
saique tyu'umua'ati mueetzi jemi, aj
paj xaa tiraatauuni'ira.

⁴Ti pua'a seij xicaj, a'ati autyaturan
mueetzi jemi aráhua'apuacajretze, ajta
ti pua'a ain a'ur'ényen mueetzi jemi
ayan pua'amua aráhua'apuacajretze
ti'ij ajtahua'a ayan timuaatahuavii yee
tinaatauuni'iri'i i nyaj cin autyajturaa
mueetzi jemi, ayaa paj hui huarini pej
tiraatauuni'i. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa
ajjna i Jesús.

Ti pua'a nu'u a'ati tya'atzaahuatya'a

⁵Majta aime i maj tamuaamuata'a
japuan hua'apua ara'ase, ayaa mu
tiraata'ixaa maijna i tavastara'a ticin:

—Taatávaire'e tyata'aj
tya'antzaahuatate'en eitze'e.

⁶Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa
ticin:

—Ai pu tyu'ujxe'leve'e saj cij caj
tya'antzaahuatate'en. Ti pua'a seyan cij

caj sana'a tya'antzaahuatate'en, ayaa pu
tyu'utari'iristari sej seyan tiraataijte'en
saijna i huarej ti a'ityujcuta, ti a
e'ita'a jaata'a e'etyaujhuiite'en rusaj.
Ajta ain huarej, ayaa pu rini a'ij sej
tiraataijte'esin.

A'ij ti nu'u ye'i a'ati huatyavaire'en

⁷⁻⁸Tiche'e teyan tiraataxaj. Ti pua'a
a'ati ti'imuaare'e muejmi jemi ajjna
cime'e ti tasaahua na'ari canya'axi
cha'i, ¿A'ini ye'i setiraatajeevi ti'ij
ain uv'ényen a'u ti tyaja'amuaare'e?
¿Ni qui hui seyan tiraatájeevi yee:
“Mu a'uta'iyi'i, a'ujyeijxi'i pata'aj
tyu'ucua'ani”? Caxu xaa nya'u seyan
tiraatájeevi silu ayaa xu'u tiraatájeevi
ticin: “Pata'aj yee ri'i tyu'uruuren
i tyej ti'icua'ani. Pajta, pata'aj ri'i
hua'aruuren pej pi titaamin, aj pu yee
xaa huatari'iristari pej tyu'ucua'ani,
pajta paj huaye'en.”

⁹Ajta ain, ti'ijta ari ayan tyu'uruuren
a'ij sej tiraataij, ¿ni sacai che'e a'ij
tiraata'ixaaate'esin yee che'e Dioj
timuaatanajchite'en? Caxu xaa nya'u
a'atzu, a'ini ayaa pu tyu'uruu a'ij sej
tiraataij.

¹⁰Ayaa xu che'eta sana'a huarini.
Sati'ij seri raaci'i nain cime'e i ti
cin Dioj tyajamueijca, ayaa xu'u
tyu'utaxajta yee catu hui ti'itij
vaire'e ityan. Ayaa tu'u huarij a'i ti
tyu'ujxe'leve'e itejmi jemi. —Ayaa pu
tihua'uta'ixaa ajjna i Jesús.

**Ti'ij nu'u Jesús tihua'uhuaa aime
i maj tamuaamuata'a ara'ase**

¹¹Auche'e pu huama'aca i juye
jetze Jerusalén ti a'ur'éeninyei. Au
pu a'uma'aca a'u ti a'avastime aun ti
huatacá'a u Samaariya, ajta u Galileeya.

¹²Ti'ij aun a'utyarutijma'acaa, au
mu ra'antinajchaca'a i tyetyaca i
maj tamuaamuata'a ara'ase. Aime
meti'icucui'i maijna cime'e ti tinyajxi

hua'ahue'ira'a jetze, i mej meyan ratamua'amua ticin leepra. A'atzu mu imi a'utyahuiixi.

¹³Matí'ij mi ca'anin cin raatajé ticin:

—Jesús, mi paj maeestru pueen.

Pata'aj tá'ancu'uvajxi'in.

¹⁴Ti'ij Jesús hua'useij, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj u a'uju'un hua'a jemi i mej ti'ivaire'e u teyujta'a sej si huataujseijrata maj main raamua'aree ticin xu'uri huaruj.

Matí'ij mi u a'uju'un. Mu'uri a a'uju'uca, aj mu mi huaruj. ¹⁵Ti'ij i saij huara'araa ti'ij raamua'areeri'i ticin pu'uri huaruj. Aj pu i a'atzu ca'anin cin tyu'utaxajta'a i Dioj jemi ticin:

—Ri'i nu timuaata'asin nyavastara'a.

¹⁶Aj pu i a'arajve a chuaata'a a vejlí'i jemin i Jesús. Aj pu i ayán tiraata'ixaa ticin:

—Che'e Dioj timuaatanajchite'en.

Aijna i a'ati, Samaariya pu e'ema'acan.

¹⁷Jesús pu ayán tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni macai ara'ase a'achu cumu tamuaamuata'a aime i maj huaruj? ¿A'uni a'ij me'en i seica i maj aramuaaca? ¹⁸¿Ni ami na'a rusaj huara'araa ti ij ri'i tiraata'an i Dioj jemi, amijna ti seij chuejra'a japua e'ema'acan?

¹⁹Aj pu i ayán tiraata'ixaa aijna ti ti'licui'ica'a ticin:

—Ajchesi. Papu'uri huaruj a'ini petya'antzaahua. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

**A'ij ti nu'u eenya'a a'ame ajna
xicajra'a jetze i ti nu'u jetzen
tyu'utaijta i Dioj**

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰A'anaj pu ayán tyuju'urij. Ai mu fariseos meyan tiraataihua'uri'i maijna i Jesús ticin:

—¿A'anajni ri'i tyaja'ure'eneysin ti Dioj tyu'utaijta iyan chaanaca japua?

Aj pu i Jesús ayán tyu'utanyúu ticin:

—A'anaj ti tyaja'ure'eneysin ti Dioj tyu'utaijta iyan chaanaca japua, capu ayán huataseijre'esin aijna cime'e i saj cin raamua'aree, ajta i saj cin raaseij yee pu'uri yan huataseijre.

²¹'Camu hui meyan tiraataxajta i tyaite yee, "Ya'acui seijre'e", na'ari yee, "A'acuí seijre'e". Camu a'atzu, a'ini pu'uri ye seijre'e aijna cime'e nyej nyaa ya huatyeyvee muejmi tzajta'a. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

²²Aj pu i ayán tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Pu'uri ajna tyaja'ure'eneysin i xicajra'a sej jetzen seyan raxe'eva'a xa'aju'un huapi'i sej raaseij nyati'ij anacai tye'entyarute nyaijna cime'e nyaj nain cin antinmua'aréera. Aru, caxu hui rasejran.

²³Tyetyaca mu meyan tyajamuaata'ixaate'esin ti cime'en yee pu'uri ajna tyaja'ure'enyé ti Dioj tyu'utaijta iyan chaanaca japua a'ini ya pu nu'u huatyeyvee na'ari yee ma pu nu'u huatyeyvee na'ari yee aa pu nu'u e'eseijre'e. Caxu hui u a'ucf'ica'an hua'ajamuan. ²⁴A'ini, ayaa nu hui seira'a na'ame nyajna xicajra'an nyej jetzen anacaican tye'entyaruti nyaijna cime'e nyaj nain cin antinmua'aréera na'ame. Ayaa nu che'eta nyana'a seira'a na'ame matij i maj tyámaxciva'ara u ute'e. Ti'ij huatátaaxi'in, ca'anacan pu huanyeer'ici ye'icaa a'ame.

²⁵Aru mi'i pu hui ayán tyu'ujxe'eve'e nyej eihua rajpueiitzi na'ara'ani inyaa. Ayaa pu ajta tyu'ujxe'eve'e mej nyetite aime iiji maj huátyaamua.

²⁶'Ayajna tij tyu'urij ajca'ihua'imi ti'ij auj ruuricaa aijna i Noé tyaacan, ayaa pu che'eta na'a te'eme ajna xicajra'an jetze nyaj jetzen ya uve'eneysin inyaa, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite.

²⁷'Meti'licua'acara'a i tyaite, majta ya'acara'a. Seica mu

neyjnaya'ijcha'acara'a, majta seica viví'icha'acara'a. Camu a'ij mana'a. Ayaa mu rijcaa asta na'a cai Noé aun pu a'utyajrupi i baarcu jetze. Ajta pu i eihua tijistyaca'a i jaj. Ai pu hui najjmi'ica antipua'ari.

²⁸Ayaa pu che'eta tiraaruu ajca'ihua'imi ti'ij auj ruuricaa ajjna i Lot tyaacan. Ai mu ti'icua'acara'a i tyaite. Majta ya'acara'a. Majta ti'inanaavacara'a. Majta ti'ituuacacara'a. Majta ti'ihuuiyahua'a mu mi, majta chi'i ta'ahuacacara'a.

²⁹Aru ajna xicajra'an jetze ti'ij Lot huirajraa aujna u Sodoma, taij pu hui huaje'icáaxire, ti azufre cin á'ataaca'a. Najjmi'ica pu antipua'araca'a. ³⁰Ayaa pu che'eta na'a tihua'aruuren ajna xicajra'an jetze nyaj huatasejire'esin inyaa i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite.

³¹Ayaa xu hui huarini ajna xicajra'an jetze. Ti pua'a a'ati an a'ujvaaca i ruch'i'i japua ti ava'ajaxu'umue'i, ti pua'a aun tya'ura'aca i tia'ara'an u chi'lita, che'e cai aun utyaru'iiipiche'en ti ij tye'ira'in. Ajta ain ti tyaja'amuare'e i ruvi'ira'ata'a, che'e ajta ain cai u a'uye'ican u ruche ti ij ti'iti a'uv'a'in.

³²Sata'aj hui ra'utamua'aree a'ij ti tiraaruu i ira'ara'an i Lot tyaacan.

³³A'ati ti na'a, ti pua'a ain ayan huarini a'ij ti tirajtyau rusajij tij na'a nain xicaj tzajta'a, ai pu xaa a'uvajitzi. Ajta ain ti taura'aca ti huami'ini ineetzi jetze ma'acan, ai pu xaa huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e.

³⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ajna tica'ari tzajta'a, ma hua'apua mu huatyéje'itf' mua'aju'un i utaatzi japua. Dioj pu hui seij á'avi'itin. Ajta i saij, aa pu a'utyaturaasin.

³⁵Majta hua'apua juuca, ma najjmi'i mu tya'ati'ixí' mu mua'aju'un. Dioj pu seij á'avi'itin. Ajta i saij, aa pu a'utyaturaasin.

³⁶Majta hua'apua tyetyaca, ma najjmi'i mu tyaja'amuára'a

mua'aju'un u vi'ira'ata'a. Dioj pu hui ajta seij á'avi'itin. Ajta i saij, aa pu a'utyaturaasin. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajjna i Jesús.

³⁷Majta main i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—Tavastara'a, ¿a'uni jetzera'a ra'avi'itin i Dioj?

Ayaa pu tyu'utanyúu ticin:
—Au mej e'etyujsaire'esin i mua'ara'ica a'u ti ti'iti aucá'a ti mi'ichi.

Aijna jiita'a ti nu'u rusajitaca'a, ai pu nu'u ratyaamue'iti ajjna i juees

18 Aj pu i Jesús seij nyuucari cin tihua'uta'ixaa mej mi raamua'aree ti ayan nu'u tyu'ujxe'leve'e mej tyenyuuca'an a'anaj ti na'a. Ajta ayan tyu'ujxe'leve'e maj nu'u cai ruxaamiste'e. ²Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Aa pu nu'u a'ahua'a seij chajta'ana jetze a'ati pu e'echajca'a ti juees cin ti'ityavaaca'a. Capu nu'u hui ra'atyesa'acaa i Dioj ajjna i juees, capu ajta jetzen ruxe'eva'acaa a'ij ti ti'iti hua'aruure i tyaite.

³Meenti nu'u saij aun a'utyavaaca'a jiita'a ti huajsjajtaraca'a. Ajta ain i jiita'a, a'anaj ti na'a pu a'ure'eninyéica'a i juees jemi. Ayaa pu nu'u hui ti'ijhuaviiraca'a ticin: “Pata'aj yeehui peyan naaruuren paj nya'uxijte'en pajjna cime'e ti a'ati nyejchaire'e.”

⁴Ajta ain i juees, ai pu nu'u ra'ijmijraca'a. Pu'uri a'atyeevi'i ti ayan raruurajca'a. Aj pu i ayan tyu'umuá'a ticin: “Ee xaa nya'u, canu yeehui ra'atese'e i Dioj, capu ajta nyeetzi jetze ruxe'leve'e a'ij ti ti'itij hua'aruure i tyaite. ⁵Aru amijna mi jiita'a, ti'ij pu na'a pi yeehui ya taninyei. Eecan pu nyajaxajite'e. Tij cai nyaa nu yeehui ra'axijte'en nyajjna cime'e ti a'ati rajchaire'e. Na'ari cai, ajtahua'a

pu yehui yatáninyéica'a a'ame asta nyana'a cai tacua'anaxi'in nyaijna cime'e." Ayaa pu nu'u tyu'umuá'a.

⁶Ajta tavastara'a pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Xaanamuajri'i muan a'ij ti ti'ixa aijna i juees ti a'ij pua'a ti'lityujcha'i.

⁷Ajta ain i Dioj i saj rajya'upua, ça'ini tyajamua'amitejte'e a'ij ti huarini muejmi cime'e i ti amua'antihuau? ¿Ni cai amuá'axijte'en aijna cime'e i maj amuájchaire'e i a'amua xa'aj tyaite, i ti Dioj amua'antihuau? Ai nya'u cai. Nain xicaj tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a, muan xu rahuavii ti ayan huarini. ¿Ni qui a'ateere ti á'amue'ijmfira a'ame? Capu xaa nya'u a'atzu.

⁸Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e. Dioj pu ayan tyá'ujca'anye ti ama'uxijte'en aijna cime'e i maj amuájchaire'e. Ajta ca'anacan pu ayan rini. Ma ajta, nyati'ij uvé'enyen inyaa i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, ¿ni qui macai che'e tya'atzaahuat'e aime i maj yan chaanaca japua huachaatime? Camu a'atzu, tzite'e.

Aijna ti fariseo pueenya'a, ajta aijna ti hua'ajijva'aca'a i mej ti'itici

⁹Jesús pu ajtahua'a seij nyuucari cin tihua'uta'ixaa aime cime'en i mej meyan tyu'umuá'a i ru tzajta'a ticin ri'i mu nu'u ti'lityetyaite, i maj majta hua'axaahuata i seica i ruxa'a tyaite. Ticin:

¹⁰—Aime i tyaite, i maj hua'apua, au mu nu'u a'utyajrupi teyujta'a mej mi maun huatyeynyuuni. Saij pu fariseo pueenya'a. Ajta i sai, ai pu hui pirici ti hua'ajijva'acaa i mej ti'itici.

¹¹Ajta ain i fariseo, ai pu nu'u huatyeechaxi. Ai pu i autyejche ti ayan tyu'utyejnyuuni i rutzajta'a ticin: "Dioj, eecan nu huatantyamua'ave'e mueetzi jemi a'ini canu yehui neyan een matij e'en i seica i tyaite. Ai mu yehui ti'inahua'a na'ari a'ij mu pua'a

titetyújcha'i, majta meti'ixána'acira'a juucate jamuan. Canu yehui nyajta neyen een tij amijna ti hua'ajijve'e aime i mej ti'itici. ¹²Hua'apuacajretze nu yehui ne'itzi'ivi sei iteeri cime'e. Nyajta neyan tiraata'acaa seij tamuaamuata'a ti anxite ma'acan i ti tinaaci'i."

¹³Ajta ain ti hua'ajijve'e i mej ti'itici, aa pu nu'u hui a'atzu imi a'utyaváa. Capu nu'u ajta á'ujca'anyajca'a ti ute'e a'ujnyeere, silu antyáujtu'axa'a i rutaviitze'e i rumuajca'a cime'e. Ayaa pu nu'u tyu'utyeenyuu ticin: "Dioj, pata'aj yehui na'ancu'uvajxi'in ineetzi, a'ini a'ij nu pua'a ti'itincha'i." Ayaa pu'u hui tyu'utaxajta'a.

¹⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e aijna i a'ati ti hua'ajijve'e i mej ti'itici, ai pu xaa urare'enya'acan cin huatyajturaa i rutzajta'a i Dioj jemi ti'ij a'ará'a i ruche. Ajta i sai i fariseo, capu hui a'atzu xa'api'in tyu'utyajturaa i Dioj jemi. Ayaa pu'u tieenya'a a'araa a'ini ti pua'a a'ati ti na'a á'ujtzaahuat'e, ai pu tyu'utatyévi'ira'ata. Ajta ti pua'a a'ati tij na'a cai ayan tya'ujtzaahuat'e, Dioj pu va'acan cin ti'irajcate'en. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti nu'u Jesús ri'i tihua'uta'asin aime i ti'irii

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵Majta seica i tyaite, ti'irii mu a ye'eve'evi'itiche i Jesús jemi ti ij ain hue'ire'echuixi'in ti ij Dioj ayan aijna cin ri'i tihua'uta'an. Mati'ij main hua'useij aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij mi hua'ajtya'axi i tyaite.

¹⁶Ma ajta aijna i Jesús, ai pu hua'utajee i ti'irii mej mi a'ire'enyen i jemin. Ayaa pu tyu'utaxajta'a ticin: —Miche'e mamin ma huaje'eve'evi'itin ineetzi jemi mi ti'irii. Caxu hue'ijmijra a'ini amime pu hui ti'ici'iti mej mi maun a'utyarute aujna Dioj ti e'esejre'e.

¹⁷ 'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, a'ati ti na'a ti hui cai ayan che'eta na'a á'ujca'ane ti Dioj tiraataijte'en a'ij mej titya'ujca'ane mi ti'irrii, capu xaa nya'u ajna a'utyaruti a'u ti Dioj e'esejre'e. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

Aijna i tyamueij ti nu'u chijtyaani pueen jamuan Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Ajta ain i a'ati, au pu a'utyavaaca'a. Ai pu ain pueen saij ti tie'ijta. Ayaa pu tiraataihua'uri'i aijna i Jesús ticin:
—Maestru, mi paj uraré'en i a'a tzajta'a, a'ini tyu'ujxe'eve'e nyej neyan huarini ti ij tinaaci'iti nyaj ruuri na'ara'ani para rusen cime'e.

¹⁹ Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:
—¿A'ini een cin peyan ti'inyaxa yee nyaj uraré'en yu nya tzajta'a? ¿Ni pacai ramua'aree ti saij na'a ain pueen ti uraré'en i ru tzajta'a? Ai pu ain pueen i Dioj.

²⁰ 'Papu'uri hui ru'umua'aree a'ij ti Dioj tyu'utajtaca yee capaj ti'ixana'acira'a, capej yee ti'ityacu'i'ica, capaj ajta yee ti'inahua'a, capaj ajta yee ti'ihue'itaca. Pajta yee ri'i tihua'uchain a'ataata, pajta a'anaana.

²¹ Ajta ain ti tie'ijta, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:
—Nain nu cin tira'ara'astijre tij na'a nyej che'e pa'ari'ista.

²² Ti'ij Jesús raanamuajri'i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a, aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:
—Saij pu'u hui mua'aturaate'e. Pata'aj nain tyu'utuaani a'achu paj caj ti'ijcha'i. Aj pej pi hua'ura'an i tumin aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Ti pua'a peyan huarini, aj paj xaa ra'ancura'asin i ti tajapua e'esejre'e aijna ti huapi'i ti'ijnajchi. Aj pej hui pijta'i mu a'arájra'ani neetzi jamuan. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

²³ Ajta ain ti tie'ijta, ti'ij raanamuajri'i a'ij ti Jesús tyu'utaxajtaca'a, eecan pu huataujxaamiste a'ini eihua pu ti'ijchaica'a.

²⁴ Aj pu i Jesús ra'araaseij. Ti'ij i ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:
—Eecan pu huapi'i

hua'amua'reiste'e aime chijtyaani mej mi maun a'utyarute u tajapua Dioj ti e'esejre'e.

²⁵ 'Ee xaa nya'u, ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna, eitze'e pu muare'eri ti chijtyaani aun a'utyarute u tajapua Dioj ti e'esejre'e cai ti cameeyu'u ti'iti anaarute i pi'ise'e jetze. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

²⁶ Majta main i maj raanamuajri'i, ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:
—¿A'ini ye'i ti'iri'iri ti a'ati aun huatyaturan Dioj ti e'esejre'e?

²⁷ Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Aime jemi i tyetyaca, capu xaa a'ij ti'iri'iri. Ma ajta Dioj, ai pu xaa raayi'iti.

²⁸ Ajta ain i Pedro, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:
—Maestru, nain tu hui teri tyaja'uhua'axi i tyej ti'ijchaica'a tyej ti á'ujhua'anye'en a jamuan.

²⁹⁻³⁰ Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ayaa pu hui tihua'aci'iti a'ati ti na'a ti ari eitze'e ri'i tinajcha'i ineetzi cai maa a'ati aijna cime'e ti nyaa jamuan a'ucha'acan. Ti pua'a hui a'ati ayan eitze'e ti'ijxe'eva'a ti nyaa jamuan á'ucha'acanye'en cai ayan ti'ijxe'eva'a ti aun huatyaturan i ruchi'ita, nusu ti pua'a eitze'e ri'i tinajcha'i ineetzi cai i ru'ij nusu i ruja'atzimua'á nusu i rucu'utzimua'á nusu i rujuutzimua'a nusu i ruvausimua'a, eihua pu eitze'e ra'ancura'asin ijii ti yu auume aijna jetze i chaanaca, ajta, ai pu hui ruuri a'ame para rusen cime'e

ti'ij majca'i huayee ti ye e'eve'eme. —
Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

**Jesús pu nu'u ajtahua'a ayan
tiraataxajtaca'a ticin nu'uri mi'ini
inyaa**

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹Ti'ij i rujime'e hua'utajee aime i
maj tamuaamuata'a japuan hua'apua
ara'ase. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Tu'uri hui timua'a a a'ujnyejsin
antivi Jerusalén. Ajta najim'i
pu tya'araurastejsin a'ij mej
ye'i tira'uyu'uxaca'a aime i mej
ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan
ineetzi cime'e, i nyaj nyajta hua'a jetze
airaaneye i tyaite.

³²⁻³³Ai mu tyu'utatuire'esin
ineetzi aime jemi i mej seij chuejra'a
japua e'ema'acan. Majta aime, ai mu
na'axaahuari'ira mua'aju'un, majta
a'ij pua'a ti'inyaxajtan. Ai mu hui
majta naatyétzi'tizica'imuaxi'isin,
majta naatyávajxi'isin. Mati'ij mi
nyeje'licatan. Ti'ij hui ari hueica xicaj
jetze tyajau-me'én, aj nu ni aitára'ani
hua'a tzajta'a i mi'ichite. —Ayaa pu
tihua'uta'ixaa.

³⁴Majta main i maj jamuan
á'ujhua'anya'a, camu a'atzu yau'eitaa
mua'araa. Ai pu ra'avaataca'a a'ij
ti huataujmua'a. Aij pu cin cai a'ij
tihua'amityejtya'acaa a'ij ti huataujmua'a
i ti raataxajtaca'a.

**Ti'ij nu'u Jesús tiraahuaa aijna
ta'aracun aujna u Jericó**

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵Aa mu vejli'i a'ucaju'uca ajna
a'ahua'a u Jericó. Meenti saij, aa pu
a'utacatii juye ti a'atanínye'ij, ti limujna
huauuca'a. Aracun aijna i a'ati. ³⁶Ti'ij
ain hua'unamuajri'i maj eihua tyaite u
a'uc'íca'an, ti'ij i ai tyu'utaihuau ti'titi
ti a'ij rijcaa.

³⁷Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ya pu e'icaave'eme aijna i Jesús,
Nazaret ti e'ema'acan.

³⁸Ti'ij i ayan tiraatajee ticin:

—Jesús, mi pej i'i huaacixa'ara'an
aijna i David tyaacan, pata'aj hui
na'ancu'uvajxi'in.

³⁹Majta main i maj anáatyá'a
muaajú'ucaa, ai mu ra'ajtya'axi, majta
raata'ijmijri'i ti nu'u cai ti'ixajta. Ma
ajta ain cai, capu raatapua'ajtaca'a.
Eitze'e pu ca'anin cin tyu'utaxajtaca'a
ticin:

—Mi paj huaacixa'ara'an aijna i David
tyaacan, pata'aj na'ancu'uvajxi'in
ineetzi.

⁴⁰⁻⁴¹Ajta ain i Jesús, aa pu
a'utyeechaxi. Ajta hua'utaj mej
ye'eve'evilitin jemin. Ti'ij a vejli'i
ave'ema'acaa, Jesús pu ayan
tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini ti'titi peti'ixe'eve'e nyej neyan
maruuren mueetzi?

Aj pu i ain ta'aracun, ayan
tyu'utanyúu ticin:

—Nyavastara'a, ayaa nu hui
ti'ijxe'eve'e nyaj nyajta atanyeere.

⁴²Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa
ticin:

—Nyaa nu muaata'asin paj pajtahua'a
atanyeere. Papu'uri huaruj a'ini
petya'atzaahuate'e muaa.

⁴³Cime'en pu'u ayan tiraata'ixaa, aj
pu i ain ta'aracuunica'a, atanyeeraca'a.
Ajta á'uraa jamuan i Jesús. Ajta ri'i
pu tiraata'acara'a i Dioj. Majta aime i
tyaite, mati'ij raaseij, ai mu majta ri'i
tiraata'a i Dioj.

Aijna i Jesús, ajta aijna i Zaqueo

19 Ti'ij i Jesús aun pu a'utyajrupi
u Jericó. Au pu e'ita'a auma'aca.
²Meenti saij aun a'utyavaaca'a ti
ayan antyahuaa ticin Zaqueo. Ai pu
ain pueen i ti tihue'ijte'e aime i maj
hua'aji'ivi i mej ti'itici. Chijtyaani
pu pueen aijna i Zaqueo. ³Ai pu
raseijrami'icaa a'ati ti pirici aijna

i Jesús. Aru capu ri'iristacaa a'ini eihua mu tyaite, ajta i'itzapuatuun aijna i Zaqueo. ⁴Aij pu cin anayexi'i a'utáichajraa. Aj pu i antiraa i mejchi jetze ti ij raaseij tyamua'a naa a'ini pu'uri ramua'areeraca'a ticin aa pu a'ire'enyajsin.

⁵Ti'ij Jesús aun a'ire'enye, aj pu i ajnyeeraca'a i ciye jetze. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Zaqueo, pata'aj ca'anacan acajra'ani. Ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e nyej nyaun a'ara'asti ijii nyajna pe e'eche.

⁶Ti'ij i ca'anacan acajraa. Aj pu i ra'ancure'evi'ti tyamua'a naa aijna i Jesús.

⁷Majta aime i tyaite, mati'ij raaseij, mati'ij mi autyajhuui mej meyan a'ij pua'a ti'ixajta ticin:

—Au pu a'uméj ti aun a'ara'asti a'u ti e'eche saij ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i.

⁸Ajta ain Zaqueo, a pu a'utyeechaxi. Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Casi'i, nyavastara'a, nu'uri e'ita'a hua'utapueijve'esin aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, e'ita'a i nyaj ti'ijcha'i. Ayaa nu hui nyajta rini. Ti pua'a nyacai a'anaj a'ati tyu'unahue'iri'i, ayaa nu muaacuaca pua'amuaca raata'asin.

⁹Aj pu i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ijii pu xaa Dioj hue'irajtuaa aime iija mej che a'ini aijna i a'ati, ai pu ajta ain pueen huaacixa'ara'an aijna i Abraham tyaacan.

¹⁰Ayaa pu ti'en a'ini inyaa, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, ayaa nu hui een cin a'uve'eme nyej ni hua'ava'ahuauni, nyajta hue'irajtuaani aime i maj meyan á'ujhua'an cu xuee maj a'uveti. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

Ajta aijna i tumin i ti tamuaamuata'a ara'ase

¹¹Mauche'e mu ti'inamuáaraca i tyaite, ti'ij Jesús seij nyuucari cin

tihua'uta'ixaa a'ini pu'uri vejl'i antyenyésima'acaa anti Jerusalén.

Majta aime i tyaite, ayaa mu ti'imujajca ticin pu'uri timua'a huataseijre'esin ti Dioj autyejcheni ti tyu'utajta iyan chaanaca japua. ¹²Aij pu cin ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu nu'u hui a'anaj tyuju'urij aijna i a'ati ti hua'a jetze airaanye i tyaite i mej tie'ijtaca. Ti'iqui u a'uma'a a'ame seij chuejra'a japua mej mi maun ye'entihuauni rey cime'e. Ti'ijta'i nu'u uve'enyajsin.

¹³Ti'ij cai xi u a'umej, anacaican pu nu'u aime hua'utajee i mej ti'imua'e'e i jemin. Tamuaamuata'a mu hui ara'asaca'a. Aj pu i tumin hua'uta'a seij ajta seij, ti ayan ti'ijnajchi ayan pua'amua a'achu maj ramue'itici hueica maxcira'i cime'e. Ayaa pu nu'u tihua'uta'ixaa ticin: “Sata'aj saijna cin tiraamuáriste'en ti eitze'e raamue'itin, asta nyana'a cai uvé'enyen.”

¹⁴Ma majta main i ti tihue'ijte'e, ai mu nu'u hui rájchaira'acaa. Mati'ij mi seica huataiyaca'a mej mi meyan tiraata'ixaate'en yee maj cai raxe'eve'e ti ain te'entyarute i rey cime'e.

¹⁵Ma ajta ain tira'antyajrupi rey cime'e. Ajta nu'u uve'enye ajna ti e'eche. Aj pu i hua'utajee aime i ti hua'uta'a i tumin ti ij raamua'aree a'achu maj caj raamue'iti saij ajta saij.

¹⁶Ajta ain ti anacai a a'ire'enye, ayaa pu nu'u hui tiraata'ixaa ticin: “Nyavastara'a, aijna i tumin mueetzi ti a'a, ayaa pu yeehui tamuaamuata'a pua'amuaca huamue'iti.”

¹⁷Ayaa pu nu'u tyu'utanyúu aijna ti ti'irajte'e ticin: “Xa'api'in paj huarij mi paj ri'i ti'inyavaire'e. A'ini capaj ti'itij cin a'utya'itzee pajna cime'e ti cai ve'e, nyaa nu yeehui ti'imuejcate'en pata'aj tyu'utajta tamuaamuata'a pua'amuaque i chajta'ana jetze.”

¹⁸Ajta ain ti ti'ivaire'e ti ra'itya'asi, ai pu ajta a a'ire'enye. Ayaa pu nu'u

tiraata'ixaa ticin: “Nyavastara'a, aijna i tumin, mueetzi ti a'a, anxivica pua'amuaca huamue'iti.”

¹⁹Ajta ain ti ti'iraijite'e, ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ticin: “Ayaa nu yeehui ti'imueijcate'en pata'aj tyu'utaijta anxivique pua'amuaque i chajta'ana.”

²⁰Ti'iqui saij a a'ire'enye ti ti'ivaire'e i jemin. Ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ticin: “Nyavastara'a, ya'acui yeehui mueetzi ti a'a i tumin. Ayuu nu jetze ra'ancaaji'ique ciixuri jetze. Nyati'ij ni yeehui raatyavaataca'a. ²¹Ayaa nu yeehui huarij a'ini nyamuatatzin. Muare'eri ti a'ati ri'i tyu'utyaturan mueetzi jemi. Muaa paj raara'asa'iri i paj cai tyu'uta'a. Pajta muaa ti'itza'anaca a'u pej yeehui cai tyaja'ahuastya.”

²²Aj pu nu'u i ayan tyu'utanyúu aijna ti ti'iraijite'e ticin: “Nyaa nu yeehui pueijtzi muata'asin nyaijna cime'e a'ij pej tyu'utaxajta'ca'a, mi paj a'ij pua'a ti'ivaire'e. Muaa pa rú'umua'areeraca ticin nyetie'ijta ca'aneyjri cime'e. Nyajta raara'asa'iri i nyaj cai tyu'uta'a. Pajta peyan ti'inyaxa yee neti'itza'anaca a'u nyaj cai tyaja'ahuastya.”

²³Ti pua'a yeehui peyan ti'imujca'a, ¿a'ini een cin pacai peyan huarij paj a yáuutuaa i tumin hua'a jemi i mej ti'inya'ijtya ti i a'atzu raamue'itin? Ayaa papu'u cin huáriniche'e, nyaa nu ra'ancurá'aniche'e neetzi ti nya'a, nyajta i ti raamue'iti nyati'ij uve'enye.”

²⁴Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aime i maj a vejli'i a'utyáuuca'a ticin: “Sata'aj yeehui ra'ari'i i tumin ti ru'ityá'a, sej si raata'an saijna ti tamuaamuata'a ru'ityá'a.”

²⁵Majta aime, ayaa mu nu'u tiraata'ixaa ticin: “Tavastara'a, ¿a'ini ti i? Ami pu yeehui ari ru'ityá'a tamuaamuata'a pua'amuaca i tumin.”

²⁶Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin: “Ayaa nu yeehui tyaja'amue'ixaate'e. A'ati ti

na'a ti eihua tí'ijcha'i aijna cime'e ti ri'i tyu'utavai, eitze'e pu yeehui ti'ijci'iti aijna. Ajta a'ati ti na'a ti cai ti'titi ticha'i aijna cime'e ti a'ij pua'a tyu'utavai, Dioj pu rá'ari'ira i ti cij caj tí'ijcha'i. ²⁷Majta aime i maj nyejchaire'e, majta maj cai raxe'eva'acaa nyej rey cin te'entyarute nyej ni tihua'utaijite'en, ma xu yeehui hua'ave'evi'itin, sajta hua'ucui'ini iiya vejli'i nye jemi.” Ayaa pu nu'u hui tyu'utaxajta'ca'a aijna i rey.

Ti'ij nu'u Jesús a'utyaruti u Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸Ti'ij Jesús raatapua'ajta'ca'a ti tihue'ixaate'en, aj pu i anayeixi'i á'uraa. An pu a'ujnyéesima'aca anti Jerusalén. ²⁹⁻³⁰Ti'ij ji aun vejli'i a'uré'enye aujna a'ahua'a Betfagé, ajta aujna a'ahua'a Betania, chajta'a ti aun a'utacá'a ajca'i jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. Au pu hua'apuaca huataityaca'a i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj saun a'utyarute ajna chajta'a, ain ti e'esejre'e i juye jetze. Ajna vejli'i a'u sej a'utyaruti, aa xu puuru'u e'etyauni ti a'ijtápi'i, ti cai xi a'ana a'ati japuan ave'eyei'xi. Sata'aj rá'ijxijta. Sajta ya'aráajan. ³¹Ti pua'a hui a'ati ayan tyaja'amue'ihua'ura yee a'ini een cin sara'ixijta, sata'aj seyan tiraata'ixaate'en yee tavastara'a pu nu'u raxe'eve'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³²Mat'i'ij mi maun u a'uju'un i ti hua'utaityaca'a. Ayaa pu tye'irájraa tíj tihua'uta'ixaa. ³³Mat'i'ij mauj rá'ijxijtajma'acaa i puuru'u, mat'i'ij mi hua'usejij aime i ti hua'acii. Aj mu mi tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin sara'ijxijta mi puuru'u?

³⁴Mat'i'ij mi meyan tyu'utanyúu ticin: —Tavastara'a pu nu'u hui raxe'eve'e.

³⁵Mati'ij mi ya'ujáj i Jesús jemi. Mati'ij mi tyu'ujciixu tira'ityé'itate. Aj mu mi ra'antftuaa maijna i Jesús i puuru'u jetze. ³⁶Tij na'a tyu'uma'acaa i Jesús, tyaite mu ciixuri te'epiitiye'icaa i juye jetze a'u ti auma'acaa.

³⁷Ti'ij i aj auma'acaa ajna Aceituunajremi, a'u ti a'ucaujcijme'en. Naimi'i i maj jamuan huaju'ucaa, ai mu autyajhuui maj ri'i tiraata'an i Dioj maijna cime'e maj huataujtyamua'ave a'ini eihua mu tyu'useji ti huapi'i tyu'ujxe'vele. ³⁸Ayaa mu ti'ixaata ticin:

Ri'i pu tiraata'a aijna ti rey cime'e ti'ityevee ti ajta me'e ve'eme nyuucajtze'en i tavastara'a, amijna ti Dioj ra'antihuau.

Miche'e ri'i hui tí'ityecháj mua'ara'ani aime i maj tajapua e'eseijre'e.

Miche'e majta ri'i tiraata'an aijna ti aun á'ujca antyi'imi.

³⁹Majta seica i fariseos, mati'ij raanamuajri'i, ayaa mu tiraata'ixaa maijna i Jesús ticin:

—Maeestru, hua'uta'ijmijri'i mej mi cai che'le meyan ti'ixajta aime i maj a jamuan á'ujhua'an.

⁴⁰Aj pu i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ti pua'a aime macai meyan ti'ixajta, ai pu hui tetej ayan che'eta na'a ti'ixaata a'ame ca'anyejri cime'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁴¹Ti'ij a vejli'i auma'acaa u Jerusalén, aj pu i raaseij i chajta'ana. Ti'ij i huaujyeinyaca'a aijna cime'e. ⁴²Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ti pua'a muan sajmua'areera, ijii, aijna xicajra'a jetze ti'titi ti puen ti ri'i tyajamuaata'asin sej si ri'i tí'ityecháj xa'ara'ani i Dioj jemi. Aru caxu raamuá'a. Aj pu hui cin ari ru'avaa sej si cai raaseij. ⁴³Pu'uri tyaja'ure'enyajsin muejmi jemi ajna xicajra'an jetze

mej jetzen amuaatyenya'usi'ite'esin aime i maj amujchaire'e. Ai mu hui ra'atanajsin i jaxu'u jetze maijna cime'e i inaumua maj rá'ajtaahuaca'a. Majta amue'ityanajsin. Majta nainjapua tye'ityanaxi'isin i saj jetze huiráaci'ica.

⁴⁴Majta, najmi'ica mu hui a'apua'arite'en muejmi, majta i a'amuayaujmu'a, i maj maun huachaatime a'u ti jaxu'u cin tyája'ará'anami'i. Nain mu huatáuuna i tetej ti rujapua ticaitimee, maijna cime'e saj hui cai ramua'areeraca'a a'anaj ti Dioj huataseijre muejmi jemi.

Ti'ij nu'u Jesús hua'utamuari i tyaite u teyujta'a

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵Aj pu i aun a'utyajrupi u teyujta'a. Ti'ij i autyejche ti hue'iramuarite'en aime i maj maun ti'ituáa mua'aye'i. ⁴⁶Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze yee: “Ayaa pu ti'ivaire'e i nech'i'i mej mi maun huatyeynyuuni i Dioj jemi.” Ma sajta muan, ayaa xu hui raruure ti ti'ivaire'e tij tyasta'ana a'u maj tzajta'an á'urava'ataca i nahua'ari. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa. ⁴⁷Nain xicaj tzajta'a pu tihua'amua'atyahua'a i tyaite u teyujta'a. Majta aime i maj tie'ljta u teyujta'a, majta aime i maj ti'imua'ata i yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a, majta i maj eitze'e vivejme'en cin títyatatí hua'a tzajta'a i tyaite, ai mu tí'ityesa'acaa i ru tzajta'a a'ij mej ye'i huarini mej mi raaje'ica. ⁴⁸Aru camu a'ij tirajtyau a'ij mej ye'i huarini a'ini naimi'i i tyaite, ai mu ri'i ti'ijnamuajraaca.

Ti nu'u a'ati tirajca aijna i Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 Ajna'imi pu ayan tyuju'urij. Au pu tihua'amua'atyajca u teyujta'a a'u ti a'aráyujta'a. Ajta pu hué'ixaatyacaa i tyaite i nyuucari ti

cin Dioj hue'iratuaasin. Mati'ij mi seica a e'ire'enyé, aime i maj teyujta'a tie'ljta, majta aime i maj ti'imua'ata i yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a, majta i hua'avaujsimua'a. ²Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—¿Ti'itajni cin peti'ityejvee pej pi peyan rici? ¿A'atani hui aijna cin timuéijca?

³Aj pu i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Nyaa nu nyajta tyajamuaataihua'ura sej si sajta muan seyan tinaata'ixaate'en.

⁴Aijna ti cin hua'umuai'ihuaca'a i Juan tyaacan, ¿a'atani hui tirajca aijna? ¿Ni i Dioj ca'in i tyaite?

⁵Mati'ij mi meyan ti'ityurihua'uri'i ticin:

—Ti'pua'a teyan tiraata'ixaate'en yee Dioj ti ute'e e'eseijre'e, ai pu tirajca, aj pu xaa ayan titaata'ixaate'esin yee a'ini tyej tij cai ra'atzaahuate'e. ⁶Na'ari, ti'pua'a hui teyan raataxaj yee tyetyaca mu tirajca, aj mu mi tyaite taatyatu'asixi'isin tetej cime'e, a'ini ayaa pu tihua'amityejte'e ti Juan ain púeenya'a saij ti ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

⁷Aij mu cin meyan tiraata'ixaa ticin:

—Catu ramua'aree a'ati ti jemin ti'ityavaaca'a aijna i Juan. ⁸Ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu nyajta nyaa amuaata'ixaate'esin a'ati nyaj jemin ti'ityejvee nyej ni neyan rici.

Maj nu'u ti'imijhuaca majjna i maj majta a'ij pua'a ti'ityetyaite

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹Ajta e'eyan Jesús pu seij nyuucari cin hua'uta'ixaa i tyaite ayan ticin:

—A'ati pu nu'u hui eihua uuva huahuii. Ti'iqui, seica huata'a i tyaite maj man tyu'umuare'en i huastari tzajta'a. Aj pu nu'u i á'uraa aijna i a'ati. Eihua pu mu'u e'etee.

¹⁰Ti'ij ajna tyaja'ure'enyé mati'ij pua'a raju'uraca, seij pu nu'u u a'utaityaca'a hua'a jemi i ti

hua'utanyaijte mej mi raatatuire'en e'icaca ti tyu'uciiraca'a. Majta aime i tyaite, ai mu nu'u raatyaavajxi majjna ti ti'ivaire'e. Majta nu'u cai ti'iti raata'a, ayaa mu'u tiraataityaca'a.

¹¹Ajtahua'a nu'u seij huataityaca'a ti jemin ti'ivaire'e. Majta aime ti hua'utanyaijte, majta mu nu'u raatyaavajxi. E'ij mu pua'a raaruu. Majta cai ti'iti raata'a, ayaa mu'u nu'u tiraataityaca'a. ¹²Hueicacajretze, ai pu nu'u hui seij ajtahua'a huataityaca'a. Majta nu'u main ti hua'utanyaijte, ai mu tiraapueij. Majta raara'ityaca'a.

¹³Ti'iqui nu'u ayan tyu'umuá'a aijna i a'ati ti a'ara'an pueen i chuej, ticin: “¿A'iqui yeehui naarini inyaa? Niyauj nu hui huataíti i nyaj huapi'i raxe'eve'e. Ayej nya'ase, ai mu xaa ra'aráyese'esin majjna.”

¹⁴Ma majta aime, mati'ij nu'u raaseij, aj mu mi tyu'utaurixaa. Ayaa mu tiraaxa'api'intare ticin: “Ai pu yeehui ain pueen i ti ti'ijci'iti. Tiche'e raaje'ica ti ij tyejmi huaci'iti.”

¹⁵Aij mu nu'u cin raara'ityaca'a. Mati'ij nu'u mi raaje'ica.

¿A'ini hui tyajamua'amitejte'e muejmi, a'iqui hua'aruuren aijna ti a'ara'an pueen a'aru ti uuva a'ahuíiti'?

¹⁶Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ai pu aun a'ure'enyajsín. Ajta e'eyan ain hua'acui'ini aime i ti hua'utanyaijte. Aj pu i xaa seica huatapueijve'esin mej mi maun hui tyaja'umuare'en.

Mati'ij meyan tiraanamujri'i i tyaite, ayaa mu tyu'utaxajta'a ticin:

—Che'e cai a'anaj ayan ti'irijca.

¹⁷Aj pu i Jesús hua'useirajraa. Ti'iqui ayan tyu'utaxajta'a ticin:

—Na'ari cai ayan ti'ayajna a'ij nyaj tyajamuaata'ixaa, a'ini een cin ayan tya'asiimue'i i yu'uxari jetze ti ayan ticin:

Aijna i tetej i maj majca'i rurrai aime i maj chi'i ta'ahuaca, ayaa pu tel'irajraa ti ain ain pueen i maj ra'atyé'chajta u esquiina a'u maj ya'ajtaahua i chi'i.

¹⁸ A'ati ti na'a ti pua'a saij i a'ati ajna
japua rajveti i tetej i mej meri
ra'atyejche u isquiuina,
ai pu huatyana'axijsin nainjapua u
rujetze.

Na'ari a'ati ti na'a i mej ti'imua're'e,
ti pua'a seij japua rajveti ajna
i tetej,

ai pu tira'iraxayeepe'esin.

—Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajna i Jesús.

Ajna cime'e maj nu'u hua'ajijva'acaa i mej ti'itici

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Majta aime i mej ti'imua'atajcaa i
yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a,
majta aime i mej tie'ijtataa u teyujta'a,
eihua mu tyu'umuá'a a'ij mej ye'i
huarini mej mi ca'anacan raatyeevi'i,
a'ini ayaa mu tiru'umu'a'areeracaa ti
hua'a jemi huatyenyuu ajna cime'e i
nyuucari ti raataxajtaca'a. Aru aime, ai
mu hua'atziinya'acaa i tyaite.

²⁰ Eihua mu re'eeva'acaa. Aij mu
cin seica huataityaca'a i mej meyan
ruseijrataca'a mej meyan ti'ixaxa'a
tzaahuati'ira'a cime'e. Ayaa mu
ti'ijxe'eva'acaa mej tiraataihua'u ti'itij
cime'e ti i ain ajna cin aira'itzen mej
mi tyu'utatuiire'en i tajtuhuan jemi.

²¹ Majta aime i maj re'eeva'acaa, ayaa
mu tiraataihua'uri'i ticin:

—Maeestru, tyan tu ramua'aree ticin
pej peyan ti'ixaxa'a tzaahuati'ira'a cime'e,
pajta tihua'amua'atya a'ij ti tiraavijte'e.

Ayaa papu'u che'eta hua'aruuren i
tyaite. Muua paj tzaahuati'ira'a cime'e
tihua'amua'ate a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj.

²² ¿Ni qui xa'api'in tyej teyan tyu'unajchi
ajna jemi ti ti'itajjte'e, ajna ti ayan
antyhuaa ticin César?

²³ Ajta ain Jesús, ai pu
ru'umu'a'areeracaa maj cai meyan
ti'ire'ihua'uracaa tzaahuati'ira'a cime'e.

Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

²⁴ —Seij sanaataseijrate'e i tumin.
¿A'ataani nyeerima'ara'an pirici ti

jetzen acajjee? ¿A'ini tya'axa ti jetzen
a'aseijre'e? ¿A'ini hui antyhuaa?

²⁵ Mati'ij mi meyan tyu'utanyúu ticin:

—Ai pu pirici i César.

Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj seyan raata'an saijna i César,
ti'iti ti a'ara'an pueen. Sata'aj sajta
raata'an i Dioj ti'iti ti a'ara'an pueen.

²⁶ Majta aime, camu a'ij
tirajtyauva'acaa a'ij mej ye'i huarini
maj raatyaa'mue'it'in majjna cime'e
a'ij ti ain tihua'uta'ixaa a eijre'e
hua'a tzajta'a i tyaite. Majta aime
i tyaite, naa mu ri'i tira'utaseij a'ij
ti ain tyu'utaxajtaca'a. Aj mu mi
raatapua'ajtaca'a mej ti'ixajtacaa aime
i seica.

Cime'en mati'ij nu'u huatarujsin i tyaite hua'a tzajta'a i mi'ichite

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ A'atzu a'ateevi'lica, seica mu
e'ire'enye. Aime mu pirici i saduceos.
Ayaa mu ti'ixaxa'a aime yee camu che'e
huatarujsin i mej meri huacuii. Mati'ij
mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

²⁸ —Maeestru, ayaa pu ra'uyu'uxaca'a
ajna i Moisés tyaacan ti ayen te'eme
itejmi jemi. Ti pua'a nu'u a'ati ti
nyaiche, ti pua'a ain cai titi'irijmua'a
huami'ini, ruxe'eve'e nu'u ti ain
ihuaara'ara'an ra'ancure'evi'it'in ajna
ti ratyevi'itinya'a i ti huami'i ti ij ajna
jetze ma'acan tiyauj a'ara'ani.

²⁹ Ayaa pu hui a'anaj tyuju'urij
itejmi jemi. Ayaa mu ará'axcaa a'achu
cumu arahua'apua i tyaite i maj
ru'ihuaamua'atacaa. Ti'iqui ain ti
vasta'a, ai pu huatyenaichaca'a. Ajta
e'eyan huami'i. Capu xi tiyauuca. Ayaa
pu hui che'eta na'a tiraaruu i seij ti
ra'itya'asi. Mu'uri i'i hua'apua.

³⁰ Ajta ain i saij ti ra'itya'asi, ai
pu ra'ancure'evi'iti ajna i jiita'a ti
raatyevi'itinya'a ajna ihuaara'ara'an
tyaacan. Mu'uri i'i hueica. ³¹ Ajtahua'a
saij ti ra'itya'asi, ai pu ajta

ra'ancure'evi'iti. Ayaa pu che'eta na'a tihua'uruu najimi'ica i maj arahua'apua, maj cai jetzen tiyauj mua'araa, naimi'i mu huacuii. ³²Ajta e'eyan, ain i jiita'a pu huami'i.

³³Ma'acui xaa, mati'ij aitaciinye hua'a tzajta'a i mi'ichite, ¿a'ataani jira'ara'an puénya'a a'ame?, a'ini najimi'i mu ra'ancure'evi'iti.

³⁴Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aime i tyaite i mej ijii huátyaamua, ai mu nyejnaya'iche, majta viviiche.

³⁵Majta aime ti ayan tihua'uvijte'e maj ajna a'ara'asti maj aitaciinye hua'atzajta'a i mi'ichite, majta majna a'ara'asti ajna xicajra'an jetze ti Dioj nainjapua tyu'utajta, ai mu cai che'e nyejnaya'ichen, camu majta viviichen.

³⁶Camu majta che'e cui'ini, a'ini ayaa mu e'en matij aime i maj tajapua ti'ivaire'e. Ai mu yaujmua'ame'en pueen i Dioj a'ini mu'uri huanyej hua'a tzajta'a i mi'ichite.

³⁷Ajta ain i Moisés, ai pu hui titaata'ixaa ajna cime'en ti'ij ra'uyu'uxaca'a a'ij ti a'anaj saij a'utyajtaa tu'upi ti ajtiti'i. Aij pu cin Moisés ayan raatamuá'a i tavastara'a ticin: “I ti Diojra'an pueen ajna i Abraham, ajta ayen che'eta na'a Diojra'an pueen ajna i Isaac, ajta Diojra'an pueen i Jacobo.”

³⁸Moisés pu hui tihua'uta'ixaa cumu maj mauche'e ruuricaa. Aij pu cin, ai pu ain pueen i hua'a Dioj aime i maj ruuri. Capu hua'a Dioj pueen aime i maj mi'ichijta muaatyajturaa tij na'a rusen cime'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajna i Jesús.

³⁹Majta seica i mej ti'imua'ata i yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a, ayaa mu tyu'utanyúu ticin:

—Maeestru, xa'api'in paj tyu'utaxajta'a.

⁴⁰Tijna'a ajna'imi, capu che'e a'ati ahuaajca'anye ti ti'iti raataihua'u.

¿A'ataani rayauj i Ciriistu'u?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹Ajta Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin: —¿A'ini een cime'e meyan ti'ixaxa'a majjna cime'e i Ciriistu'u Dioj ti ra'antihua'u yee yaujra'an pueen i David tyaacan? ⁴²Ajta ain i David, ayaa pu tyu'utaxajta'a ajna cime'en ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti ayan antyahuaa ticin Chuicari. Ayan ticin:

Dioj pu ayan tiraata'ixaa i nyavastara'a i ti ra'antihua'u ti cime'en yee:

“Acaayeijxi'i ipuari japua iiya nya'iriita'a.

⁴³Pauche'e paj hui maj cájcatii asta nyacai hua'utyamue'itin i maj muájchaire'e.”

⁴⁴Ajta ain i David, ai pu hui ayan raatamuá'a ajna ti Dioj ra'antihua'u ticin nyavastara'a. Ti pua'a ayan ti'ayajna, ¿a'ini ti'iri'iri ti ain Ciriistu'u ayan ain púeunya'a ajna ti David jetze airaujneje? Capu a'ij ti'iri'iri tzite'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajna i Jesús.

Ti'ij Jesús hua'a jetze tya'ujpuá'ari aime i jueesi

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Majta tyaite ti'inamuajracaa. ⁴⁶Ayan ticin:

—Ri'i xu'u muan, aime jemi i mej ti'imua'ata i yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyu'uxaca'a. Eecan pu hua'araanajchi maj títi'ijmé'en ti'ityecháatimá'a maa ma'ujhua'anye'en ajna mej tyaja'atu'araca, majta aime i tyaite, ai mu majta hua'aséira'a mua'aye'i.

'Ayaa mu majjna cin titya'ujtzáahuatya'a mua'aju'un aime i puarijse majjna cime'e maj va'acan cin títaatatyé'ete i Dioj jemi. Majta, ayaa

mu ti'ijxe'eve'e mej aun a'ujra'asen i ipuari japua ti eitze'e ruxe'eve'e aujna teyujta'a, ajta hua'araanajchi mej mi a vejli'i a'ujra'ase jemin ti tihua'amin mati'ij ti'iyeste.

⁴⁷ Ai mu hui majta hua'ari'iraca i hua'achi'i aime i juuca maj huataujсайтарaca'a. Ayaa mu cin huarin, aj mu mi aun a'utyaruti u teyujta. Mati'ijta mi a'atyeevi'i mu mua'aju'un mej tyenyuusima'a mua'aju'un mej mi seica tyaite hua'useij. Majta main i mej meyan e'en, eihua mu huapi'i rajpueiitzi mua'aju'un. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u jiita'a ti rusaijtaca'a, ai pu nu'u tyu'utamuai'ivejtaca'a tumin cime'e

(Mr. 12:41-44)

21 Aj pu i Jesús antanyeerajraa. Aime pu huaseij i mej chijtyaani pueen. Au mu tumin u'usaira'acaa, ti ij aun tyu'utyavaire'esin u teyujta'a aijna i tumin. ² Ai pu ajta jiita'a huaseij ti cai a'lj ti'ijviicue'i. Ajta aijna i jiita'a ai pu hua'apuaca ucaahua'axi i tumin ti cai a'lj ti'ijnajchi. ³ Aj pu i Jesús ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ayaa pu ti'en i Dioj jemi. Amijna mi jiita'a, eitze'e pu ru'ucaahua'axi macai naimi'i i seica.

⁴ Aime i seica, naimi'i mu'u hui meyan ru'ucaahua'axi majjna cime'e ti ava'aturaa i mej eihua t'ijcha'i. Aru amijna, capu a'lj ti'ijviicue'i. Ma ajta amin, nain u'ucaahua'axi aijna i ti cin huataujvair'esin. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

Ajta, maj nu'u raatyáuuna mauche'e i teyuu

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta seica meyan tyu'urixaatya'acaa majjna cime'e ti

naa seijra'acaa i teyuu, ajta i tetej ti cure'ete'ete nainjapua, ajta ain i muai'ivejri i maj tyauhuará'avi ti naa ti'en.

Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin: ⁶ —Naijmi'i tij na'a sej yan ti'iseij, aj pu tyaja'ure'enejsin ajna xicajra'an mej jetzen nain huatyauuna tyamua'a naa. Capu che'e seira'a a'ame jaxu'u jetze i tetej ti rujapua ticaitimee.

A'lj ti nu'u te'eme ti'ij nu'u ari te'entipua'arijme'en

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—Maestru, ¿a'anajqui ayan te'eme? ¿Ti'itajni cin tyájmua'areeran ti ari timua'a ayan tyaja'ure'enejsin?

⁸ Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin: —Ri'i xu'u muan ti ij cai a'ati amuaacuanamua. Mui'iti mu uve'enejsin nyenyuucajtze'e. Ayaa mu tyajamuaata'ixaate'esin yee: “Nyaa nu yeehui nyain pueen i Ciriistu'u.” Majta meyan ti'ixaata mua'aju'un ticin: “Pu'uri hui tin tyaja'ure'enejsin.” Caxu hui á'ujhua'anye'en hua'a jamuan aime.

⁹ Sati'ij seyan tyu'unamua ticin: “Muaataujnya'usi'ite'esin a a'ahua'a seica jamuan i tyaite, majta seica meri autyahuijsin mej tyu'ujnya'usi'ite'en”, caxu ti'itziinya'a. Ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e ti anacai ayan tya'ara'ani. Aru capu xi ca'anacan te'entipua'ari nainjapua.

¹⁰ Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Seica mu tyaityejra'a, majtahua'a seica tyaitejra'a, ai mu naijmi'i huataujnya'usi'ite'esin. Majta i maj seica chuejra'a japua huachaatime, majtahua'a i maj majta seij chuejra'a japua huachaatime, ai mu naijmi'i huataujnya'usi'ite'esin.

¹¹ Pua'amaque pu huataujca'atzijxi'isin eihua huapi'i i chaanaca japua, ajta huatuuri'ihua

a'ame. Ajta eihua pu tyu'ucuí'ini'ira'a a'ame. Ayaa pu ti'titi rini ti tyu'utzíini'ira'a a'ame. Ajta ute'e, ti'titi pu huatasejire'esin ti huapi'i ruxe'leve'e.

¹²'Aru ti cai xi ayan tyu'urini, ai mu hui anacaican á'amua'avi'iran, majta a'ij pua'a á'amuaruuren. Au mu tyu'utatuire'esin muejmi u teyujta'a na'ari a'u maj amue'ityaan. Au mu amua'avi'itin aime jemi i tajtuhuaani, majta aime jemi i maj rey cin antyujmua'aree. Ayaa mu een cin á'amuaruuren majna cime'e saj na'ara'astijre ineetzi. ¹³Ayaa pu hui ajta tye'iráame sej si seyan tihua'uta'ixaate'en a'ij ti Djoj amuaaruu muejmi.

¹⁴⁻¹⁵'Sajta muan, sata'aj seyan huarini. Caxu anacaican saijna cin tyu'umua'ati a'ij sej titeetyaujan, a'ini nyaa nu amuaata'asin a'ij sej tyu'utaxaj, sajta sej raayi'tihua'an, sej si hua'utyamue'itin aime. Camu a'ij tirájtyauvúa mua'aju'un a'ij mej tyajámuaatíte, ni camu hue'itzi cin amuaatyamue'itin.

¹⁶'Majta aime i a'amua'aujsimua'a, majta i a'amue'ihuaamua'a, majta aime a'amuanaysimua'a, majta a'amincustyamua'a, ai mu aviitzi cin tyu'utatuire'esin muejmi. Majta e'icaca muejmi cui'ini. ¹⁷Naijmi'i i tyaite, ai mu amujchaira'a mua'aju'un muejmi majna cime'e saj na'ara'astijre ineetzi.

¹⁸'Camu a'atzu a'ij á'amuaruuren tij pua'a cai Djoj hua'uata'acare'en, silu ai pu Djoj a'amua'achaj a'ame tij na'a rusen cime'e. ¹⁹Sata'aj hui huatyaujca'anyen i rutzajta'a sej si tya'utaviicue'i. Ti pua'a seyan huarini, muan xu ramue'itin sej si ruuri huatyatura'ani i Djoj jemi.

²⁰'Ayaa xu een cin raamua'aree ti ari timua'a ajna tyaja'ure'enyajsins a'anaj maj pua'a tyu'utyauuna u Jerusalén. Aime xu seijran maj antavaatimee i xantaaru'u aujan u Jerusalén.

²¹'Majta aime i maj Judeeya a'utyáuu, miche'e aime iye'itzi cin á'uciinye a'uti á'ujirime. Majta aime i maj Jerusalén a'utyáuu, miche'e aime huiraciinye a pua'aque u chajta'ana jetze. Majta aime i maj itzítá a'utyáuu, miche'e cai maun a'utyaru'ipiche'en u chajta'ana jetze.

²²'Che'e ayen tya'ara'ani a'ini pu'uri hui tyaja'ure'enyé ajna xicajra'an ti jetzen araurastejsins nain a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. Eihua mu rajpueitzi mua'aju'un majna cime'e ti Djoj ayan pueijtzi hua'uta'asin.

²³'Eecan pu a'ij pua'a hua'aruuren ajna xicajra'an jetze aime i juuca i maj autájucájmeé, ajta aime i maj mauj hua'atzi'ite i ruyaujmua'a. Eihua mu hui huapi'i rajpueitzi mua'aju'un aime i maj Israel huachaatime. Eecan pu pueijtzi hua'uta'asin i Djoj.

²⁴'Xantaaru'u mu eihua tyaite cui'ini i tyú'ujchún cime'e. Majta mu'icaca mu á'avi'itin nainjapua i chuej ti yen seijre'e iyan chaanaca japua. Majta aime i maj cai Israel e'ema'acan, ai mu ratyáuuna i Jerusalén asta na'a cai aráurasten ajna xicajra'an mej jetzen tyu'utajta aime i maj cai Israel e'ema'acan.

A'ij ti nu'u ye'i ye ti'ivacanyejsin aijna ti ajta hua'a jetze airaanye i tyaite

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵'Ajta eihua pu tyu'utasejire'esin u ute'e i xicaj jetze, ajta i maxcirá'i jetze, ajta xu'ura'ave tzajta'a. Ajta iyan chaanaca japua, eihua pu tyujta'ahua'a a'ame a jaata'a jetze ti ve'e. Eecan pu ti'iráana a'ame. Aij pu cin utyavatzijsin i hua'a tzajta'a i tyaite aijna cime'e mej ti'itziine'e. Camu a'ij tihua'amityejtya'a a'ame. ²⁶Eihua mu huataujtimue'ira i tyetyaca majna cime'e mej a'ij pua'a titya'ujmua'ate a'ij ti hua'a japua yee tiéiixa iyan chaanaca japua, a'ini ti'itij

tij na'a ti ute'e tyeje'eseijre'e, ai pu hui huataujca'atzixi'isin.

²⁷ Ajna xicajra'an jetze, ai mu nyeseijran inyaa i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite nyej a'icáamá'a na'ame jaitiri tzajta'a. Huapi'i pu naa seira'a a'ame mej mi naa ri'i tira'utaseij i tyaite. Nyamuare'eri'ira'a cin nu yava'acányejsin.

²⁸ Ti'ij autyejcheni ti ayan tyu'urini, ri'i xu'u huajujuuren. Sata'aj ajnyeje'eri'ixi' in a'ini pu'uri hui vejl'i ajna xicajra'an Dioj ti jetzen amue'irajtuaani. —Aya pu tihua'uta'ixaa.

²⁹ Ajta seij nyuucari hua'uta'ixaa ticin:

—Casi'i, xaaseij saijna i huarej, ajta najjmi'i i ciye ti ti'iseijre'e. ³⁰ Ti'ij antinyajxi'in i xamue'ira'an, muan xu rujiimua'a sana'a raseijran, sajta seyan ramua'areeran ti ari vejl'i pi ti'irici i viita'ari tzajta'a. ³¹ Aya pu che'eta na'a ti'en. Sati'ij seri raaseijra a'ij nyej tyajamuaata'ixaa, sajta seyan ramua'areeran ti ari timua'a ajna pi tyaja'arici ti Dioj tyu'utajta.

³² Aya nu tyaja'amue'ixaatele tzaahuati'ira'a cime'e, aime cime'en ijii mej huátyaamua, mauche'e mu meyan seira'a mua'aju'un ti'ij najjmi'i tya'araurasten a'ij nyej neri tyajamuaata'ixaa. Camu main anáatyá'a muá'apua'aren. ³³ Ai pu xaa á'apua'aren i tajapua ti e'eseijre'e. Ajta i chaanaca, ai pu ajta á'apua'aren. Ma ajta hui ain i nyuucari nyej raataxajtaca'a, capu a'anaj á'apua'aren.

³⁴ Ri'i xu'u tyamua'a naa muan. Caxu a'ij pua'a ruruura i ru tzajta'a saijna cime'e sej eihua ruta'arujve'e, ajta ayan tyajamuaata'asáa a'aye'i mi a'amua tzajta'a ti'itij ti a'ij pua'a een. Ri'i xu'u sajta muan ti ij cai a'ij pua'a amuaaruuren mi a'amua tzajta'a saijna cime'e sej eihua huapi'i a'ij pua'a tityá'ujmuajte a'ij ti ye'i te'eme.

Na'ari cai, ajna xicajra'an jetze pu hui ca'anacan muejmi japuan rávajtzi sati'ij pua'a cai che'e hui rachu'eve'e. ³⁵ A'ini ai pu hua'a japua rávajtzi najjmi'ica japua i maj yan japuan huachaatime i chaanaca.

³⁶ Ti'ij pi na'a xu atanyéjnye'eri. Sata'aj seyan rahuaviira i Dioj jemi ti ij amuaatyavaire'en ti ij cai ti'iti a'ij amuaaruuren a'ij ti ti'itij rini. Sata'aj sajta rahuaviira sej si seyan nye jemi seira'a xa'ara'ani, neetzi jemi, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite. —Aya pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

³⁷ Nain tujca'ari tzajta'a, ai pu tihua'amua'atyahua'a u teyujta'a. Ajta ti'ij pi na'a ti huará'acaanacaare'e, au pu a'uye'icaa a'aye'i aujna jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. Au pu a'atáxairihua'a. ³⁸ Majta aime i tyaite, ai mu iya'a mana'a a'ure'eninyéica'a jemin aujna teyujta'a mej mi raanama.

Mat'ij nu'u mi raaxa'api'intare maj nu'u aviitzi cin ratyeevi'i i Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 Pu'uri ajna vejl'i piti'irijcaa mat'ij pua'a majina cin ti'iyeste i maj pan cua'aca i maj cai levaduura ranajchite'e. Aya pu majta meyan ratamua'amua ticin Ti'ij Dioj tihua'utauuni'iri'i i hua'ayaujmu'a'a i maj anáatyá'a muanúnu'eihuaca'a, aujna a'ahua'a u Egipto. ² Majta aime i mej tie'ijta teyujta'a, majta aime i mej ti'imua'ata i yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyu'uxaca'a, eihua mu ti'imujcaa a'ij mej ye'i tiraaje'ica i Jesús. Caxi mu a'ij tirajtyauuva'a a'ini hua'atziinya'acaa i tyaite.

³ Ti'iqui, ain tiyaaru'u, i ti ayan antyahuaa Satanás, ai pu tzajta'an utyajrupi aijna jetze i Judás, i mej meyan raatamua'amua ticin Isariotes. Ai pu ajta hua'a jetze ajtyama'acan i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua

ara'ase. ⁴Ti'iqui ain Judás aime jemi a'uré'enye aime i mej tie'ljta teyujta'a, ajta i mej tihue'ljte'e aime i maj tí'icha'i aujna teyujta'a. Ayaa mu tyu'urixaatya'acaa maijna cime'e a'ij ti ye'i huarini aijna i Judás ti'ij aviitzi cin tyu'utatuiire'en aijna i Jesús.

⁵Majta aime, eecan mu huataujtyamua'ave. Majta tyataujratziiri'i maj tumin raata'an. ⁶Ai pu ra'ancura'a i hua'anyuuca. Aj pu i autyejche ti tyu'uchu'eve'en a'anaj ti ri'iri ti hua'utatuiire'en i Jesús maj cai raseiraca i tyaite.

Ti'ij nu'u tavastara'a tihua'umí aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷Ti'ij i ajna tyaja'ure'enye i xicajra'a me jetzen racua'aca i pan maj cai levaduura ranajchite'e. Ajna xicajra'an jetze, ai mu majta ramuai'ivajta aijna i canya'a i maj cin ra'utamua'aree ajna xicajra'an ti Dioj jetzen tihua'utauuni'iri'i i hua'ayaujmu'a'a i maj anáatyá'a muanúnu'eihuaca'a.

⁸Aj pu i Jesús hua'utaityaca'a aijna i Pedro, ajta aijna i Juan maj u a'uju'un. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj a'uju'un sej si ri'i tyaja'uruuren tyej ti raacua'ani tyaijna i tyaj cin ra'utamua'aree ti Dioj tihua'utauuni'iri'i i hua'ayaujmu'a'a i maj anáatyá'a muanúnu'eihuaca'a.

⁹Ajta aime, ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'uni jetzera'a peyan ti'ljxe'eve'e tyaj ri'i tyaja'uruuren?

¹⁰Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sati'ij saun a'utyarute u chajta'ana, tyata'a pu amua'antinajchi ti xa'ari huatisin, jaj ti urajmuua. Sata'aj cujta'an u á'uju'un. Sajta jamuan a'utyaruti u chi'lita a'u ti ain a'aráiixa.

¹¹Sata'aj seyan tiraata'ixaate'en aijna ti anna e'elche yee: “Ayaa pu

ti'ixa i maeestru, yee: ¿A'uni jetzera'a a'ari'iri ti tzajta'an tyu'ucua'ani i ti cin ra'utamua'aree ti Dioj tihua'utauuni'iri'i i hua'ayaujmu'a'a i maj anáatyá'a muanúnu'eihuaca'a? Ajj pu yee ti'licua'ani aime jamuan i ti hua'antihuau.”

¹²Ai pu hui amuaatasejrate'esin i cuaartu, ti ve'e, ti á'nimi a'ujvee.

Pu'uri ra'ava'ajaj. Sata'aj saujna ri'i tya'uhuáruuren. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

¹³Aj mu mi a'ucij. Mati'ij maun a'ará'a, ayaa pu te'irajraa a'ij ti tihua'uta'ixaa i Jesús. Aij mu cin ri'i tyu'uruu i maj cin ra'utamua'aree a'ij ti Dioj tihua'utauuni'iri'i.

¹⁴Ti'ij tyaja'ure'enye a'atzaj maj pua'a raacua'ani, naimi'i mu huatyeeji a vejl'i'i meesa jetze, aijna i Jesús, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

¹⁵Ti'ij i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Eihua nu huapi'i raxe'eva'acaa nyaj muejmi jamuan anacaican tyu'ucua'ani, nyaj cai xi rajpueijtzi, tyej ti naimi'i ra'utamua'aree tyaijna cime'e i ti Dioj tihua'utauuni'iri'i i hua'ayaujmu'a'a i maj anáatyá'a muanúnu'eihuaca'a.

¹⁶Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, canu hui che'e a'anaj raacua'ani i pan asta cai nain aráurasten ajna xicajra'a Dioj ti jetzen nain cin huataura'ate'esin iiyan chaanaca japua.

¹⁷⁻¹⁸Aj pu i rajtii i taasa. Ti'ij i ri'i tiraata'a i Dioj jemi, aj pu i hua'utajajni. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ya'acui, sata'aj huara'ujaanten, a'ini ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e nyaj cai che'e a'anaj ra'anti'isin i a'ará'a ti uuva jetze airami'iyaca'a, asta cai yan huatasejre'en a'anaj ti Dioj tyu'utajta iiyan chaanaca japua.

¹⁹Ti'ij i raaty'i i pan. Ti'ij i ajtahua'a pu ri'i tiraata'a i Dioj. Aj pu i ra'antitaaraxi i pan. Aj pu i hua'uta'ipi'i. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu huataujmua'a i pan. Ai pu ain pueen i nyetevira'a i nyaj cin a'amua japua huanyúu. Ayaa xu huarini sej si ra'utamua'aree a'ij nyej huarini.

²⁰Matí'ij meri tyu'ucuá'a, ayaa pu che'eta na'a huarij. Ai pu ra'ajjáj i taasa. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Aijna i taasa tzajta'a tu'urajmuaa, ayaa pu huataujmua'a i nyuucari ti cime'en Dioj jajcua cin tya'ataujratziiri'i ti amue'irájtuaani. Nyajta inyaa, nu'uri raatasejrataca'a ti ayan ti'ayajna aijna cime'e i nyaxuure'e nyaj ra'iráxire'esin muejmi jetze ma'acan.

²¹Ajta ain i a'ati ti aviitzi cin tyu'utatuire'esin ineetzi, ai pu hui ajta ye seijre'e neetzi jamuan iijancui meesa japua. ²²Ayaa pu ti'inyaruuren ineetzi i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite a'ij ti tyu'uxa'apí'intari'ihuaca'a. Aru che'e huataujxaamiste'en aijna ti neetzi cime'en tyu'utatuire'esin aviitzi cime'e.

²³Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tya'utyajhui mej huataurihua'u majna cime'e a'ati ti ain pueen ti ayan rini.

A'ataaqui maaj ain pueen i ti ruxe'leve'e

²⁴Matí'ij mi majta meyan autyajhui mej huataurihua'u maujjaaxáivi'ira majna cime'e a'ati ti nu'u eitze'e ruxe'leve'e. ²⁵Ajta ain i Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Aime i maj rey cin ti'itátyatyá'upu'u hua'a tzajta'a i maj cai Israel e'ema'acan, ai mu ca'anyejri cin tihue'ijte'e. Ajta aime i mej meyan tihue'ijte'e, ayaa mu tyu'ujxaa yee ri'i mu ti'ityaxá'apuei.

²⁶Aru muan, caxu seyan eenya'a xa'aju'lun matij aime silu ayaa xu'u eenya'a xa'ara'ani. Ain i a'ati ti eitze'e ruxe'leve'e muejmi jemi, che'e ain ayan eenya'a a'ara'ani tij ti eitze'e pa'ari'i.

Ajta ain hui ti tie'ijta, che'e ayan eenye'en tij aijna ti ti'ivaire'e.

²⁷Casi'i, ça'atani eitze'e va'acan cin ti'tyeyjee? ¿Ni aijna ti a vejli'i a'ura'ahuiixi a'uti meesa a'utyeyjee, na'ari aijna i ti ti'ijmin? ¿Ni nyacai nyain pueen inyaa i nyaj eitze'e va'acan cin, i nyaj ye vejli'i huara'aca'a iiya i meesa jetze? Me nyajta inyaa, ya nu seijre'e a'amua jamuan nyej ni tyajámuaamín muejmi.

²⁸Sajta muan, muan xu sain pueen i saj ti'ij pi na'a ya huatyauu neetzi jemi i nyaj rajpueijtzi. ²⁹Nyajta nu tyaja'amueijcate'en muejmi sej si tyu'utajta a'ini aijna i niya'upua pu'uri ayan tinyeyjca ineetzi nej ni tyu'utajta.

³⁰Ayaa nu hui tyaja'amueijcate'en sej si seyan tyu'ucua'ani, sajta huaye'en i meesa jetze neetzi jamuan ajna xicajra'an nye jetzen yava'acányejsin nyej ni tyu'utajta iijan chaanaca japua. Muan xu a'ujra'ase japuan i ipuari sej si tihua'axijte'en aime i tyaitejra'a i maj majta Israel jetze huanyej i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Jesús ayan Pedro tyu'uta'ixaa ticin: “Hueica paj naatyaahue'ita”

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹Aj pu i aijna i Jesús ayan tiraata'ixaa i Pedro ticin:

—Simón, Simón, aijna i tiyaaru'u ti i'i Satanás, ai pu raatahua'u ti Dioj raata'an ti i tyu'utyese'en ti muatyaamue'itín pej pi ma nuuraini.

³²Aru inyaa, ayaa nu hui raatahua'u mueetzi cime'e i Dioj jemi pej pi cai aiira'itzen pajjna cime'e paj na'astijre'e ineetzi. Nyajta neyan ti'imueijcate'e. Pati'ij ri'i huarin mua'a tzajta'a, pata'aj pajtahua'a na'ara'astijre'en. Ayaa paj huarini. Pata'aj ca'anijra'a hua'uta'an a'ihuaamua'a.

³³ Ajta ain i Pedro, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, nu'uri neyan ahuanca'anye nyej mueetzi jamuan aityanam'i'ihua na'ari nyaj huami'ini mueetzi jamuan.

³⁴ Ajta Jesús ayan tyu'utanyúu ticin: —Pedro, ayaa nu hui ti'imue'ixaate'e, ti'ij cai xi huajijhua i tyacuaara'i, hueica paj peyan tinaatyaa'ue'ita ticin capej nyamua'ate.

Pu'uri nu'u ajtyaxiiraca'a i ti nu'u pueijtzi raata'asin aijna i Jesús

³⁵ Aj pu i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni cai ti'iti tyajamua'aturaatya'aca'a nyati'ij amuaataityaca'a saj seyan a'uc'ijxi'in, saj cai ca'ani anpiin, sajta cai ti'iti anyaf'in saj tumin tzajta'an uca'in, saj sajta cai ajtáca'acaí'ímá'a?

Ayaa mu tyu'utanyúu ticin:

—Capu ti'iti autyajturaa.

³⁶ Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Ari ijii, ti pua'a peyan rajcha'i aijna i ca'ani, pata'aj ra'anpiin, na'ari pajta paijna i paj tzajta'an tumin uca'in. Ti pua'a pacai seij ticha'i i chun xantaaru'u maj raacha'i, ayaa paj huarini. Pata'aj raatuaani i a'aciixu pej pi seij chun huananan i tumin cime'e.

³⁷ Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: “Ayaa pu hui tihua'amityejtya'acaa ticin ai pu ain pueen seij ti a'ij pua'a ti'itevi.” Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ruxe'eve'e ti ayan che'eta na'a tya'araurasten ineetzi jemi. Ee xaa nya'u, aijna ti ayan te'eyu'usi'i ineetzi cime'e, pu'uri tímua'a araurastejsin. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

³⁸ Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Casi'i, tavastara'a, hua'apua pu yee ti'iseijre'e i chun.

Ayaa pu i ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ami pu'u ti'ici'ipe.

Ti'ij nu'u Jesús huatyenyuu aujna a'ahua'a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu i huiirajraa i Jesús. Ti'ij i aun a'ará'a ajna a'u ti a'asaca i jiri jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu majta a'uc'ij jamuan. ⁴⁰ Ti'ij aun a'ará'a, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj seyan huatyenyuuni sej si cai auta'itzen ti'itij cime'e.

⁴¹ Ti'ij i aun huaja'utyajtuaa, a'atzu pu imi a a'ure'enyáa a'achu cumu a'atzu imi pu a'araava'itzi i tetej ti pua'a a'ati raataraini. Au pu titunutaca'a. Ti'ij i raatyahuau i Dioj jemi. ⁴² Ayan ticin:

—Niya'upua, ayaa nu ti'imuhauvii, ti pua'a mua'araanajchi paj naata'an nyej ni cai neyan tirajpueitzi na'ara'ani. Aru che'e ayen tyu'urini a'ij paj muua ti'ijxe'eve'e. Che'e hui cai ayan tyaja'ure'eninyeica'a a'ij nyej nyaa ti'ijxe'eve'e. —Ayaa pu tiraatahuaviiri'i.

⁴³ Aj pu i saij jemin huataseijre ti tajapua ti'ivaire'e. Ai pu ca'anijra'a raata'a.

⁴⁴ Ajta ain i Jesús, eihua pu ti'tiyesa'aca'a. Aij pu cin, eitze'e huatyenyuu. Eecan pu taixi'icaa. Ayaa pu seijra'acaa xuee tij xuure'e a airajtzunye a chuaata'a.

⁴⁵ Ti'ij i ajche a'u ti e'etyenyuusima'a, ti'ij i a'uré'enyé a'u maj a'ij e'eenya'a aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mu'uri cu'utzuca'a a'ini eihua mu cua'anacaa maijna cime'e maj ruxaamiste'e. ⁴⁶ Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini sej si cu'utzu? Xa'ajhuixi'i, sajta huatyenyuuni ti ij cai ti'itij a'amua japua rajveti, sej si cai autyaturan i Dioj jemi.

Mati'ij nu'u ya'ujáj maijna i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Auch'e pu tixáataca i Jesús mati'ij eihua tyaite e'ire'enyé. Ajta

ain ti ayan antyahuaa ticin Judás, ti ajta hua'a jetze ajtyama'acantacaa i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai pu anacai huama'acaa. Aj pu i ajtyáxiiraca'a ti ij ru'ityévisiitimua'an aijna i Jesús. ⁴⁸Ajta ain i Jesús, ayaa pu tiraataihua'uri'i ticin:

—Judás, ni peyan nu'ityévisiitimua'asin pej pi neetzi cime'e tyu'utatuiire'en ineetzi, i nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite.

⁴⁹Majta aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij raaseij a'ij ti ti'iti rijcaa, mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Tavastara'a, ¿ni teyan huarini tyaj hua'utyávajxi'in tajna cime'e i ti'litahun?

⁵⁰Ajta saij ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a, ai pu ra'ajtyávajxi aijna ti ravaire'e aijna ti tie'ijta u teyujta'a. Ra'ajtasijchaca'a i naxaira'an, ru'iriita'an ti ra'ajtanaxaiica'a.

⁵¹Aj pu i Jesús ayan tyu'utaxajta'a ticin:

—Caxu che'e seyan raruure.

Aj pu i Jesús ra'ajtamuárej aijna i naxaira'an jetze. Ajta tiraahuaa. ⁵²Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i mej tie'ijta u teyujta'a, ajta i mej tihue'ijte'e i mej ti'icha'i u teyujta'a, ajta aime i hua'a vaujsi, najjmi'i matij mana'a mej jemin e'ire'enye. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni qui nahua'ari nyain pueen sej si seyan muan mu a'uva'aju'un sej chun tyu'isime'en, sajta ciye? ⁵³Ti'ij pi na'a nain xicaj tzajta'a, au nu hui a'utyaváa na'aye'i a'u ti a'aráyaujta'a u teyujta'a muejmi jemi. Sajta muan, caxu a'anaj naatyeevi'i. Ari ijii xu xaa seyan nyaruure a'ini ayaa pu tyajamuac'i ti a'amua jetze huaraa aijna ti tie'ijta tica'amiste'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u Pedro raatyahue'itaca'a aijna i Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴Mati'ij mi raatyeevi'i. Aj mu mi ya'uvi'iti. Au mu ya'ure'enejte a'u ti

e'eché aijna ti nain cin antyujmua'aree u teyujta'a. Ajta ain Pedro, a'atzu pu imi ra'asijma'a. ⁵⁵Mati'ij mi aunai ajna e'ita'a ti a'aráyaujta'a u teyujta'a. Aj mu mi atyárá'asajraa. Ajta aijna i Pedro, ai pu hua'a jamuan a'ujyeijxi. ⁵⁶Ti'ij ain jiita'a ti ti'livaire'e, ai pu raaseij ti aun a'ajcatii a'u ti a'ataa. Ti'ij tyamua'a raaseij, aj pu i ayan tyu'utaxajta'a ticin:

—Amijna mi tyaata'a, amii pu ajta jamuan á'ucha'acanya'a.

⁵⁷Ajta ain Pedro, ayaa pu tyu'utyaahue'itaca'a ticin:

—Jiita'a, canu ramua'ate.

⁵⁸A'atzu a'ateevi'i, ajtahua'a saij raaseij. Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna ticin:

—Muaa pa pajta hua'a jetze ajtyama'acan.

Ajta ain i Pedro, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Huumpi, canu xaa nya'u.

⁵⁹Ti'ij sei hora tyauuma'aca, ajtahua'a saij ayan tyu'utaxajta'a ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna ti amin ain pueen saij ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a, a'ini Galileeya pu e'ema'acan.

⁶⁰Ajta ain i Pedro, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Huumpi, capu a'ij tina'amitejte'e a'ij pej ti'ixa.

Ti'ij auj ayan ti'ixáatacaaa, ti'ij i huajijhuaca'a i tyacuaara'i.

⁶¹Ajta ain i tavastara'a, ai pu pi a'ure'eve. Aj pu i ra'araaseij aijna i Pedro. Ajta ai pu ra'utamua'areeri'i a'ij ti tavastara'a tiraata'ixaa yee ti'ij cai xi huajijhuan i tyacuaara'i, hueica paj peyan tinaatyahue'ita ticin capej nyamua'ate.

⁶²Ti'ij i Pedro huiirajraa a pua'aque. Aj pu i tyu'ujyeyajraa huapi'i. A'ij pu pua'a tya'ujmua'ajcaa.

Mati'ij nu'u mi ra'utaxaahuari'iri'i maijna i Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³Majta aime i maj rachaica'a, ai mu autyajhuii maj ra'utaxaahuari'i, majta

ra'ajtyaváaxi'i maijna i Jesús. ⁶⁴Mati'ij mi ra'utajji'ique a ji'isaara'an jetze. Aj mu mi ca'anyejri cin raataihua'uri'i ticin:

—Huataxaj yee a'ataani muaatyáavajxi.

⁶⁵Majta eihua mu ra'utaxaahuari'iri'i maijna cime'e ti a'ij pua'a een.

Mati'ij nu'u mi a ya'ure'enyejte aime jemi i rujueesistyamua'a

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶Ti'ij huatapua'araca'a, naimi'i mu tyujisaij, i hua'avaujsimua'a, majta i mej tie'ijta u teyujta'a, majta aime i mej tí'imua'atajcaa i yu'uxari jetze, Moisés ti ra'uyu'uxaca'a. Majta a yauuvi'iti hua'a jemi i rujueesi.

⁶⁷Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj taata'ixaate'en ti pua'a muua pa pain pueen i ti Dioj an muja'ujyéijtza i ipuari japua nusu pacai.

Ti'ij i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ti pua'a neyan

tyajamuata'ixaate'en yee: “Nyaa nu nyain pueen”, caxu muan na'antzaahuate'esin. ⁶⁸Ajta ti pua'a neyan tyajamuataihua'u yee: “¿A'atani nyaj píríci inyaa?” caxu muan, a'atzu huatanyuusin.

⁶⁹'Aru ijii ti yu auca'iti a'ame, inyaa nyaj nyajta hua'a jetze airaanye i tyaite, au nu hui a'ujcaí na'ame aujna iriíta'an i Dioj ti nain cin antyujmua'aree.

⁷⁰Naimi'i mu meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni pain pueen yaujra'an i Dioj?

Ajta ain i Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa pu ti'ayajna, nyaa nu nyain pueen a'ij sej tyu'utaxajta'ca'a.

⁷¹Mati'ij mi meyan tyu'utaurixaa ticin:

—¿Ti'itaani maa a'ij tyeti'ixe'eve'e i tyaj cin jetzen tya'ujpuá'ajte'en ti'titj cime'e? Tu'uri nya'u hui raanamuajri'i a'ij ti amin tyu'utaxajta'ca'a.

Aijna i Jesús, ajta aijna i Pilaatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 Mati'ij mi naimi'i ajhuiixi i maj maun e'etyujisaij. Mati'ij mi ya'uvi'iti maijna i Jesús aijna jemi i Pilaatu. ²Mati'ij mi autyajhuii mej ti'titj cin jetzen tya'ujpuá'ajte'en. Ayaa mu tyu'utaxajta'ca'a ticin:

—Ayaa tu hui raamua'areeri'i ti amin ca'anijra'a hua'ata'aca i tyaite mej mi huatyenya'use'en i u'uvieernu jemi. Capu hua'uta'asin aijna i Jesús mej tiraanajchite'en i César i ti hua'ajijve'e. Ai pu hui ajta ayan tihue'ixaate'en ticin amii pu ain pueen i ti Dioj an ya'ujyéijtza i ipuari japua, ti ajta rey cime'e ti'tityejee. —Ayaa mu tyu'utaxajta'ca'a i tyaite.

³Ti'ij i Pilaatu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni pain pueen i paj Rey cime'e ti'tityejee aime jemi i maj Israel jetze ajtyama'acan?

Ajta ain i Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Ee, nyaa nu nyain pueen i paj raxa.

⁴Ti'ij i Pilaatu ayan tihua'uta'ixaa aime i maj tie'ijta u teyujta'a, ajta aime i maj maun ajtyáxiiraca'a ticin:

—Capu a'ij na'amityeje'te ti'iti ti cin autyajturaa i nyaj cin tiraaxijte'en.

⁵Majta aime, a'ataujca'anyaacan mu cin meyan tyu'utaxajta'ca'a ticin:

—Eihua pu hui ca'anijra'a hua'ata'aca i tyaite mej mi e'ita'a a'utáciinye. Au pu hui autyejeche ti ayan rijcaa ajtyapua Galileeya. Ajta e'eyan, ayun hui va'araanye ayujna.

Aijna i Jesús, ajta aijna i Herodes

⁶Ajta ain Pilaatu, ti'ij ayan tiraanamuajri'i, ayaa pu

tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni qui ain Jesús aunna e'ema'acan u Galileeya?

⁷Ti'ij Pilaatu ayan raamua'areeri'i ticin ai pu Herodes aun tyeje'ijta a'u ti Jesús e'ema'acan, aj pu i hua'utaij maj ra'anvi'itin jemin aijna i Herodes, i ti rey cin ti'itye'vee. Ai pu ajta ajna'imi aun a'utyavaaca'a u Jerusalén.

⁸Ajta ain Herodes, eihua pu huataujtyamua'ave ti'ij raaseij aijna i Jesús, a'ini pu'uri a'ateevi'i ti raseijrami'icaa. Ayaa pu ti'ijxe'eva'acaa ti ain Jesús ti'iti cin ayan huarini ti huapi'i ruxe'ev'e'e a'ini pu'uri eihua ramua'areeraca'a a'ij ti ain ti'itij huáruu aijna i Jesús.

⁹Eihua pu ti'ira'ihua'uracaa. Ajta ain Jesús, capu a'atzu huatanyúu.

¹⁰Majta aime i mej tie'ijta teyujta'a, majta aime i mej ti'imua'ata i yu'uxari jetze Moisés ti ra'uyu'uxaca'a, au mu vejli'i jemin huatyáuuca'a. Ca'anin mu cin ti'ijajtz'i'iracaa. ¹¹Ajta ain i Herodes, majta aime i xantaaru'u i ti tihue'ijte'e, mati'ij meyan tihua'unamuajri'i, mati'ij mi autyajhuii mej meyan tiraatzajrajmua'an. Majta ra'utaxaahuari'iri'i majjna i Jesús. Mati'ij mi ciixuri ru'ucaachejte, hua'a ciixu i maj jamuan tie'ijta i Herodes. Mati'ij mi hua'utaij mej mi majtahua'a ra'anvi'itin i Pilaatu jemi.

¹²Ajna xicajra'a jetze, ai mu ru'amiincustyamua'a mua'araa aijna i Pilaatu, ajta aijna i Herodes. Ti'ij cai xi ayan tyuju'urij, mauche'e mu tyujchaira'acaa.

Mati'ij nu'u mi ra'uxijte majjna Jesús majjna cime'e ti nu'u huami'ini

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19 :16)

¹³Ajta ain Pilaatu hua'utajee aime i mej tie'ijta u teyujta'a, ajta aime i maj tihue'ijte'e i tyaite, ajta aime i tyaite.

¹⁴Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sati'ij seyan yee ru'uve'enyete samijna ineetzi jemi, ayaa xu saijna cin jetzen ti'ipua'ajte'e yee ai pu ca'anijra'a hua'ata'aca i tyaite mej mi e'ita'a

a'utáciinye. Nu'uri tiraataihua'uri'i, muan xu nyese'iraca. Ma'ajta, capu a'ij na'amitye'jte'e ti'iti ti cin autyajturaa i saj cin jetzen ti'ipua'ajte'e. ¹⁵Capu ajta a'ij tira'amite'jte'e aijna i Herodes a'ini ai pu ajtahua'a mu ya'utaityaca'a tyejmi jemi.

'Aij xu hui cin seri ramua'aree ti cai ayan tiraavijte'e ti amin huami'ini a'ini capu ti'itij cin autyajturaa. ¹⁶Aij nu hui cin inyaa pueijtzi raata'asin nyamijna. Nyajta ra'axijte'esin. Nyati'ij ni raatátuaasin nicu. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pilaatu.

¹⁷Ayaa mu ti'ijri'irajcaa mej seij huatatauaani i maj aityanami'i ajna mati'ij ti'iyee'estyahua'a. ¹⁸Majta aime i tyaite, naimi'i mu meyan titeetejiihuajraa ticin:

—Miche'e hui ra'anvi'itin amijna mi tyaata'a, pej pi'i Barrabás huatatauaani itejmi jemi.

¹⁹(Aijna i Barrabás, ayaa een cin ra'ityaana a'ini ca'anijra'a pu hua'uta'a i tyaite Jerusalén mej e'echajca'a mej mi huataujnya'usi'ite'en. Ai pu ajta ain pueen saij i ti ti'ityacui'ica.)

²⁰Ajta ain Pilaatu, auche'e pu raxe'eva'acaa ti raatatauaani aijna i Jesús. Aij pu cin, ajtahua'a pu ayan tihua'ajee ti ij raamua'aree a'ij mej ti'ijxe'eva'acaa i tyaite. ²¹Majta aime i tyaite, majtahua'a mu meyan tityeetejiihuajraa ticin:

—Pata'aj hui rá'utatan, pata'aj rá'utatan.

²²Hueica pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini een cime'e? ¿Ti'itajni a'ij huáruu ti a'ij pua'a een? Capu hui a'ij na'amitye'jte'e ti'itij ti cin autyajturaa ti ij ayan raavijte'e ti huami'ini amijna. Aij nu hui cin neyan nyana'a rini. Pueijtzi nu'u raata'asin. Nyajta raatátuaasin.

²³Majta aime i tyaite maaj mu eitze'e ca'anin cin huajijhuaca'a. Majtahua'a meyan tiraataij ti rá'utatan. Mati'ij

mi tyu'umue'iti maijna cime'e i mej eihua titeetyéjjihuaajma'aca'a. ²⁴ Aj pu i Pilaatu raaxa'api'intare ti ayan huarij a'ij mej ti'ijxe'eva'acaa i tyaite. ²⁵ Ti'ij i raatátuaa aijna i maj ra'ityaana aijna cime'e ti ca'anijra'a hua'uta'a mej mi huataujnya'usi'ite'en, ti ajta ti'ityacui'ica. Ai pu ain pueen i maj rájhuaviiri'i i tyaite. Ajta ain i Pilaatu, ai pu tyu'utatuii i Jesús mej mi meyan raaruuren a'ij mej ti'ijxe'eva'acaa i tyaite.

Mati'ij nu'u mi rá'utatai maijna i Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Mati'ij mi ya'ujáj. Aa mu ya'ujáasima'aca, mati'ij seij huatyeevi'i ti ayan antyahuaa ticin Simón ti Cirene e'ema'acan. Au pu itzitá a'arará'a ti i aun Jerusalén a'utyarute. Mati'ij mi ru'uhuatyeechuite i curuu ti ij ra'anchueni. Maraataij ti raachuisime'en cujta'an i Jesús.

²⁷ Eihua mu tyaite huaju'ucaa hua'a cujta'a. Mui'iti i juuca, eihua mu ruxaamijtya'acaa, mua'antyujyeinya'a mu muaajú'ucaa aijna jemi.

²⁸⁻²⁹ Aj pu i Jesús pi a'ure'eve. Ayaa pu tihua'ixaa ticin:

—Muan juuca, mi sej hua'ayaujmaa'a pueen aime i maj Jerusalén huachaatime, caxu neetzi cin ruyeinya, silu rujiihua'a sahuaujyeinixi'i muejmi cime'e, sajta saime cime'e i ruyaujmaa'a a'ini aj pu hui tyaja'ure'enyeesin aijna i xicajra'a sej jetzen seyan tyu'utaxajta yee: “Dioj pu ri'i tihua'uta'a aime i maj cai a'anaj tiyauumua'a mua'araa, majta aime i maj cai a'anaj ti'irii hua'a jetze huatasejire, majta aime i maj cai a'anaj hua'utzii i hua'ayaujmaa'a.”

³⁰ Ajna xicajra'an jetze, ayaa mu hui rini i tyaite. Ai mu tiraata'ixaate'esin i jiri ticin: “Pata'aj tejmi japua rajveti.” Majta meyan che'eta mana'a

tiraata'ixaate'esin aijna i jiri aa ti huacaitime ticin: “Pata'aj taatyá'avaa.”

³¹ Ti'ij pu'a nayan tirajpueiitzi nyaijna cime'e nyaj cai ti'iti cin autyajturaa, ¿a'ini tyajamua'amitejte'e mej meyan tirajpueitzi mua'aju'un aime i maj xaa ti'itij cin autyajturaa? Huapi'i mu hui rajpueiitzi mua'aju'un xaa nya'u. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³² Majta seica mu huajajpuajmaa'a mej mi maun huá'utatan jamuan i Jesús. Aime i maj hua'apua, ai mu ain pueen i maj xaa a'ij pu'a ti'irujca.

³³ Mati'ij mi maun a'ará'a a'u ti ayan tyajaraajtyahuaa ticin Mi'ichimu'uta. Ai mu rá'utatai jamuan i maj a'ij pu'a ti'irujca. Seij mu áutatai iriita'an pujme'en i Jesús. Majta i saij, ai mu áutatai auutata'an pujme'en.

³⁴ Ti'ij i Jesús ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Niya'upua, pata'aj hui tihua'utaauuni'i a'ini camu ramua'aree a'ij maj rici.

Majta aime i xantaaru'u, ai mu huahuaajcaca'a mej tetej a'ucaahua'axin mej mi raamua'aree a'ati ti raci'iti i ciixura'ara'an i Jesús. ³⁵ Majta aime i tyaite, au mu a'utyáuu mej seijracaa. Majta aime i mej tihue'ijte'e, ai mu majta ra'utaxaahuari'iri'i. Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ami pu seica japua huanyúu. Che'e hui amin rujapua huanyuuni, ti pu'a hui ayan ti'ayajna ti amin ain pueen Dioj ti ra'antihuau, aijna Dioj ti an ya'ujyeijtza i ipuari japua.

³⁶ Majta aime i xantaaru'u mua'ajtyaxiiraca'a, majta ra'utaxaahuari'iri'i. Ai mu majta raatanyaste i viinu ti antzina ti ra'antiyen. ³⁷ Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Ti pu'a Rey cime'e pej ti'ityávaaca aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan, pata'aj a japua huanyuuni.

³⁸ Majta taabla ti'iti mu áutatai a'u ti á'ujmu'u i Jesús. Ayaa pu te'eyu'usil'ihuaca'a aijna jetze i taabla ticin: “Ai pu ain pueen i hua'aRey aime i maj Israel jetze ajtyama'acan.”

³⁹ Ajta seij i maj hua'apua i ti a'ij pua'a ti'ijri'irajcaa, aj pu á'atataihuaca'a. Ai pu ayan a'ij pua'a tiraataxajtac'a. Ayan ticin:

—¿Ni pacai pain pueen aijna ti Dioj an mua'ujyéjtza i ipuari japua? Pata'aj a japua huanyuuni, pajta tyejmi japua.

⁴⁰ Ajta i saij ti a'ij pua'a ti'ijri'irajcaa, ti ajta á'atataihuaca'a, ai pu ra'ajtya'axi ticin:

—¿Ni hui pacai ra'atese'e i Dioj? Casi'i, ayaa paj che'eta pana'a tirajpueitzi tij amijna. ⁴¹ Ayaa pu hui tiraavijte'e tyej teyan tirajpueitzi a'ini pu'uri taac'i a'ij ti tiraavijte'e aijna cime'e a'ij tej ti'itij huáruu. Ajta amin, capu ti'itij cin autyajturaa.

⁴² Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Jesús, pata'aj nya'utamua'aree ajna xicajra'an pej jetzen autyéchesin pej tyu'utajta.

⁴³ Ajta ain i Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa nu hui ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ijii, muua pa paun a'utyaváa pua'ame neetzi jamuan a'u ti Dioj ri'i timuaata'asin. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u cui'i huami'i aijna i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ti'ij ari tyauuma'aca a'atzaj tacuarixpua, aj pu i nainjapua huatyatica'araca'a i chuej japua. Ayaa pu a'atee a'achu cumu hueica oora ti ayan eenya'a, a'ini aijna xicaj aumi'i. Capu i che'e huanyeeri'icicaa. Ajta ain i ciixuri ti itzjihua ti ajta aun a'utavivijma'acaa u teyujta'a, ai pu e'ita'a acasujtza'anixi.

⁴⁶ Ca'anin pu cin huajijhuaca'a aijna i Jesús. Ayaa pu tyu'utaxajtac'a ticin:

—Mi pej niya'upua, mueetzi nu huatauire'esin i nyaxaijnyu'uca.

Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtac'a, aj pu i raatapua'ajtac'a ti t'fyeeeye.

⁴⁷ Ajta ain i xantaaru'u, ti anxite tie'ijta, ti'ij raaseij a'ij ti huarij, aj pu i ri'i tiraata'a i Dioj. Ajta ayan tyu'utaxajtac'a ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ai pu ri'i ti'itevistacaa.

⁴⁸ Majta aime i tyaite i maj ajtyáxiiraca'a maujna mej mi tyu'umua'ariive'en, mati'ij raaseij a'ij ti ti'iti huarij, ai mu antyaujtu'asixi an rutaviitze'e maijna cime'e maj huaataujxaamiste. Majta a'ucij. ⁴⁹ Majta aime i maj ramua'ajcaa, majta aime i juuca i maj a'araaci jamuan aujna u Galileeya, ai mu a'imi a'utyáuj mej seijracaa a'ij ti ti'iti rici.

Mati'ij nu'u mi u ya'ava'ana

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Meenti seij aun e'eseijra'acaa ti ayan antyahuaa ticin José. Ai pu ain pueen saij ti hua'a jetze ajtyama'acan i hua'a jueesi i maj hueicate japanu tamuaamuata'a maj ara'ase. Ri'i pu ti'itevistacaa aijna. Capu ti'iti cin autyajturaa. ⁵¹ Ajta ain, capu ra'aranajchaca'a a'ij mej tiraaxa'api'intarej, capu ajta ri'i raata'a a'ij mej huarij i seica i jueesi. Au pu e'ema'acan aijna i José, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Arimatea, ti ajta aun huatacá'a u Judeeya. Ajta ain José, ai pu rachu'eva'acaa a'anaj xicajra'an jetze Dioj ti tyu'utajta iyyan chaanaca japua.

⁵² Ti'ij i aun á'umej i Pilaatu jemi. Ayaa pu tiraatahuaviiri'i ti ain Pilaatu raatauire'en i Jesús ti mi'ichi. ⁵³ Ti'iqui ra'acajtii i tevijra'a. Aj pu i saabana cin raaca'ijcatac'a. Ti'iqui aun a'utyajrupi a'u ti auucun. Ti'iqui yanuhuare'etyee a'u maj mauchan yauucú i jaij. Caxi mu a'anaj a'ati maun utyátuutuhua'a.

⁵⁴Pu'uri ajna piti'irijcaa ajna xicajra'a mej jetzen ri'i ruruuren. Ajta pu'uri tin tyaja'ure'enyajsima'a ajna xicajra'an mej jetzen rusa'upi.

⁵⁵Majta aime i juuca, i maj maun a'araaci u Galileeya jamuan i Jesús, ai mu cujta'an huaju'ucaa ajna i José. Mati'ij mi raaseij a'u ti auucun, majta a'u ti ya'uruu i mi'ichi. ⁵⁶Mati'ij mi a'ucij i ruche. Aj mu mi ri'i raaruu i tu'upi ti naa tyáará'i, majta i maj cin racápitijra. Majta e'eyan huaujsa'upe ajna xicajra'an jetze a'ij ti tyu'ujxe'eve'e.

Ti'ij nu'u ajtahua'a aiitaraa ajna i Jesús hua'a tzajta'a i mi'ichite
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Ti'ijta ajna tyaja'ure'enye i tujca'ari ta'anajca iteeri jetze. Iiya'a mu'u u á'uju'un maijna i juuca mej tyaja'utii i maj ri'i tyu'uruu i tu'upi ti naa tyáará'i. Mati'ij mi u á'uju'un a'u ti auucun.

²Mati'ij mi maun a'ará'a. Aj mu mi raaseij aujna ti auucun ti pua'a ari tya'antacuuni'i. Ajta ain i tetej i maj ra'ityajmua, pu'uri a'ati ya'usfjciripujraa. ³Mati'ij mi aun a'utyajrupi a'u ti auucun. Aru camu ráatyau i tevijra'an i Jesús.

⁴Meenti mauj maijna cin ti'imujcaa a'ij ti ti'iti huarij ajna cime'e i mi'ichi, iye'itzi cin mu hua'apua huataseijre i tyetyaca aime jemi i juuca. Ayaa mu cueinavi'in ti'lityecháatima'acaa. Ayaa pu ti'ityamastajye'icaa cumu mej tyámaxciva'ara'an. ⁵Eecan mu tyu'utatzin i juuca. Aj mu cin titunutaxi, majta aicaujtuuxi. Majta aime i tyetyaca, ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini sej si een cin seyan rahuuhua hua'a tzajta'a i mi'ichite sej ti ari ruuri? ⁶⁻⁷Capu hui ya'a a'ahua'a a'ini pu'uri ajtahua'a huatarú. ¿Ni hui sacai ramua'aree a'ij ti

tyajamuaata'ixaa ti'ij auj a'utyavaaca'a muejmi jemi aujna u Galileeya yee ti ayan tyu'ujxe'eve'e maj tyu'utatuiire'en ajjna ti hua'a jetze airaanye i tyaite hua'a jemi i mej a'ij pua'a titetyújcha'i mej mi rá'utatan? Ajta yee hueica xicaj tzajta'a pu ajtahua'a nu'u huatarujsin. —Ai mu tyetyaca meyan tihua'uta'ixaa.

⁸Majta aime i juuca, aj mu mi ra'utamua'areeri'i a'ij ti tihua'uta'ixaa. ⁹Mati'ij mi huiiraaci a'u ti auucun. Mati'ij mi a'ucij ruche. Aj mu hua'uta'ixaa aime i maj tamuaamuata'a japuan sej ara'ase, ajta i seica. Nain mu hua'uta'ixaa a'ij mej ti'iti tyu'useij.

¹⁰Aime i juuca, ai mu ain pueen, i Mariiya, Magdala ti e'ema'acan, ajta ain i Juana, ajtahua'a saij i Mariiya ti naanajra'an pueen ajna i Jacobo, majta seica i juuca. Ai mu meyan tihua'uta'ixaa aime i maj Jesús hua'antihuau.

¹¹Aru aime, camu hua'antzaahua i juuca a'ini capu a'ij tihua'amityejtya'acaa a'ij mej tyu'utaxajtaca'a.

¹²Ajta ain Pedro, ai pu ajchá. Ti'iqui a'utáichajraa ajna a'u ti auucun. Ti'ij i a'utyajrupi. Ti'iqui aicaujtutá ti'ij ciixuri tyu'useij. Aa pu rujime'e tí'ijpica'a a chuaata'a. Ti'iqui á'uraa. Eihua pu ti'imujcaa i rutzajta'a a'ij ti ti'iti huarij.

Ajna nu'u a'ahua'a juye jetze Emaús ti a'ure'eninye'i

(Mt. 16:12-13)

¹³Ajna xicajra'a jetze, ma hua'apua i maj hua'a jetze ajtyama'acan aime i mej Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, au mu auju'ucaa chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Emaús. A'atzu pu a'imi pityaja'arici aujna u Jerusalén a'achu cumu tamuaamuata'a kiloometru. ¹⁴Ayaa mu tyu'uxájtajma'a nain a'ij ti ti'itij huarij. ¹⁵Mauche'e mu tyu'uxaatajma'aca, majta ti'ihuáurihuaurajma'a rujiimua'a,

ti'ij ain Jesús ajtyáxiiraca'a ti i hua'a jamuan huame'en. ¹⁶Aru capu hua'uta'a mej raamua'ati. ¹⁷Ti'ij i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itajni a'ij setyu'urixaate'e seyan huaju'un?

Mati'ij mi huatyahuiixi, mue'icaujtutajma'a. ¹⁸Ajta seij ti ayan antyahuaa ticin Cleofas. Ai pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—¿Ni pacai ramua'aree a'ij ti ti'iti huarij ijii itejmi jemi? ¿Ni pacai muaa pain pueen i paj huaye'i pana'a paj cai ti'iti mua'aree a'ij ti ti'iti taruure itejmi?

¹⁹Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itaani a'ij huarij?

Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Aijna cime'en i Jesús, Nazaret ti e'ema'acan. Ai pu hui ti'ixaxa'ata'a i rumuare'eri'ira'a cime'e i Dioj jetze ma'acan. Ajta eihua pu ayan tyu'urruu ti huapi'i ruxe'eve'e, mej seiiraca i tyaité.

²⁰Majta aime i mej tie'ijta u teyujta'a, majta aime i mej ti'itaijta'e, ai mu hui Jesús tyu'utatuii mej mi tyu'uta'an maj raaje'ica. Mati'ij mi rá'utatai.

²¹Me tyajta ityan, ayaa tu hui ti'ijxe'eva'acaa ti ain pueeny'a a'ame'enche'e ti tu'irajtuaani itejmi i tyaj Israel jetze ajtyama'acan. Pu'uri hueica xicaj tyajauume i maj rá'utatai.

²²Majta seica juuca i maj tejmi jetze ajtyama'acan, eihua mu a'ij pua'a tya'utaseijra. Iya'a mu u a'atanye a'u maj ya'ava'ana majjna i Jesús. ²³Aru camu ráatyau i mi'ichi. Mati'ij mi huara'aci. Aj mu mi taata'ixaa ticin seica mu huataseijre aime jemi. Ai mu nu'u main pueen i maj tajapua ti'ivaire'e. Ayaa mu eeri'i tihua'uta'ixaa ti nu'u ari ajtahua'a huatarú aijna i Jesús. ²⁴Majta seica i maj ta jamuan á'ujhua'an, ai mu majta u a'atanye a'u maj ya'ava'ana. Ayaa pu eenya'a a'ij mej tyu'utaxajta'a aime i juuca. Aru camu hui a'a ya'useij majjna i Jesús.

—Ayaa mu tiraata'ixaa aime i maj hua'apua.

²⁵Ajta ain, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—A'ij xu pua'a tityá'ujmuajte muan. Caxu a'ij tirajtyauve mi rutzajta'a sej si ca'anacan tira'antzaahuaté'en nain tij na'a a'ij mej tyu'utaxajta'a aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a.

²⁶¿Ni cai ayan tyu'ujxe'eva'acaa ti i anacai ayan tirajpueitzi a'ara'ani aijna i ti ajta Dioj an ra'ujyeijtza i ipuari japua, ti i e'eyan tye'entyarute aijna cime'e ti tyu'utajta iyan chaanaca japua, ajta u tajapua, ajta nainjapua?

²⁷Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús tyamua'a naa nain tij na'a ti te'eyu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze aijna cime'en, tij na'a ti ain ra'uyu'uxaca'a aijna i Moisés tyaacan, ajta matij mana'a i maj tyu'utaxajta'a aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a.

²⁸Mati'ij meri a vejl'i' auju'ucaaa ajna chajta'a a'u maj a'aráiixa, auche'e pu huama'acaa aijna i Jesús, yaa pu cumu mu pu a'ayee a'uma'a a'ame. ²⁹Ajta aime, eihua mu ca'anijra'a raata'a ti aun huatyaturan. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj ya huatyaturan tyejmi jemi, a'ini pu'uri tyechuijxari, ajta ari tin tyatica'ari.

Ti'ij i aun a'utyajrupi ti ij hua'a jamuan aun a'utyaturan. ³⁰Ti'ij i Jesús ayan huarij ti'ij ain auca'atii hua'a jamuan a vejl'i' meesa jetze. Ti'ij i raaty'i'ipi i pan, ajta ri'i tiraata'a i Dioj. Aj pu i ra'antitaaraxi i pan. Ti'ij i autyejche ti hua'utai'ipi'ite'en.

³¹Cime'en pu'u hua'utai'ipi'i, aj mu mi raamu'a. Aj pu i a'ahuajpua'arixi mej seiiraca.

³²Mati'ij mi meyan ti'ityu'urihua'uri'i ticin:

—¿Ni cai u'utzunajca'a i taxaijnyu'uca i ta tzajta'a, ajta ca'anijra'a yu huataseijre u ta tzajta'a ti'ij ain

tyu'uxájtajma'a ta jamuan i juye jetze, ti ayan ti'ita'ixaatya'acaa a'lij ti huataujmua'a i ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze?

³³Mati'ij ajhuiixi. Ca'anacan mu huara'aci u Jerusalén. Au mu huá'utyau aime i maj tamuaamuata'a japuan seij maj ara'ase, majta i seica i maj hua'a jamuan á'ujhua'anya'a. Naimi'i mu tyujsaij maujna. ³⁴Majta majjna i maj maun a'utyáuuca'a u Jerusalén, ayaa mu tihua'uta'ixaa i maj hua'apua ticin: —Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Tavastara'a pu ajtahua'a a'itáraa hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ajta huataseijre jemin aijna i Simón.

³⁵Majta aime i maj hua'apua, ai mu tihua'uta'ixaa a'lij ti ti'iti huarij mati'ij maun auju'ucaa i juye jetze, ajta a'lij mej ye'i tiraamua'a ti'ij ain ra'antitaaraxi i pan.

Ti'ij nu'u Jesús huataseijre aime jemi i maj nu'u mauj jamuan á'ujhua'anya'a ti auj ruuricaa anacaican

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶Mauche'e mu ti'ixáatacaa maijna cime'e ti'ij ain Jesús huataseijre hua'a jemi. Au pu e'ita'a huatyeexaxi. Aj pu i ayan tihua'utataujte ticin:

—Che'e huatyáapua'are i a'amua tzajta'a.

³⁷Eecan mu huajjixica'a. Majta tyu'utatzin a'ini yaa pu hua'aseijratya'acaa. Cu xuee maj cu mi'ichí seijra. ³⁸Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin a'lij pua'a amuaata'a? ¿A'ini sej si cai xi tya'atzaahuat'e?

³⁹Casi'i, i nyamuajca'a jetze, ajta i nyaiica jetze. Nyaa nu nyain pueen. Sata'aj na'ajtamuaare'en sej si seyan raaseij. Saij ti mi'ichi, capu ayan nyaxa'aj ti'ityahue'ira'a, capu ajta ayan nyaxa'aj ti'ityajcari. Xu'uri nyeseij nyaj

xaa tyahue'ira'a, nyajta tyájcari. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁴⁰Ti'ij ayan tihua'uta'ixaa, aj pu i ayan tihua'utaseijra i rumuajca'a jetze, ajta ruiica jetze. ⁴¹Majta aime, camu xi ra'antzaahuat'e a'ini eihua mu a'lij pua'a yá'useijraca, majta rutyamua'ava'acaa. Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni sacai ti'itij ticha'i i nyaj raacua'ani?

⁴²Mati'ij mi seij raata'a i hue'i ti hue'lijchi'i. ⁴³Ti'ij i ra'ancure'echuii. Aj pu i raacuaa mej seiraca aime. ⁴⁴Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyajamuataa'ixaa nyati'ij a'amua jemi huacatii ti ayan ruxe'eva'acaa ti nain cin tya'araurasten a'lij ti tya'uyu'uxaca'a neetzi cime'en aijna i Moisés, majta aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, ajta jetzen i tihua'achuica.

⁴⁵Aj pu i hua'uta'a mej mi yau'eitaa mua'ara'ani a'lij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. ⁴⁶Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze nyaj nu'u neyan tirajpueitzi na'ara'ani inyaa, i nyaj nyain pueen i Ciriistu'u ti Dioj an nyaja'ujyeijtza i ipuari japua. Ajta nu'u hueica xicaj tzajta'a nu nyajtahua'a aitára'ani hua'a tzajta'a i mi'ichite.

⁴⁷Majta nu'u, nainjapua tihua'uta'ixaate'esin nyenyuucajtze'e mej mi saique tyu'umua'ati i Dioj jemi ti ij ain tihua'utauuni'i. Ma'utyajhuijsin nu'u mej meyan tihua'uta'ixaate'en iiya maj Jerusalén huachaatime, majta meyee i maj a'imi antachaatime, majta meyee i mej seij chuejra'a japua huachaatime tij na'a i ti yan seijre'e iyan chaanaca japua nainjapua.

⁴⁸Muan xu tihua'uta'ixaate'esin a'ij sej seri saijna cin tyu'useij. ⁴⁹Nyaa nu u ya'utaiti muejmi jemi aijna ti niya'upua cin tya'ataujratziiri'i. Sajta muan, sata'aj seyan yan huat'e'en iyan

chajta'a asta na'a cai huatyaturan
muejmi jemi aijna ti ute'e e'icanyejsin.
Aij xu jetzen arájca'anyejsin. —Ayaa
pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

Ti'ij nu'u i ain Jesús tíraa u tajapua

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰Ti'ij i aijna i Jesús huaja'uvi'iti
u a'ahua'a u Betania. Ti'ij

i ajméijca'ataxi. Aj pu i ri'i
tihua'uta'a i hua'a tzajta'a. ⁵¹Ti'ij
auj ri'i tihua'utá'asima'acaa, au pu
huaja'uhua'axi. Aj pu i ute'e tíraa.
⁵²Majta aime, au mu raatyanajchaca'a.
Eihua mu huataujtyamua'ave. Mati'ij
mi a'ucij u Jerusalén. ⁵³Ti'ij pi na'a,
mu maun a'utyáuuca'a u teyujta'a mej
mi ri'i tiraata'an i Dioj. Aii pu'u.

Ain ti ra'uyu'uxaca'a aijna i San Juan cime'en aijna i Jesuciriistu'u

I ti cin autyejche i yu'uxari

1 Jajcua imi pu seijra'acaa aijna i ti jee ticin i nyuucari. Ajta, aijna i nyuucari, ai pu seijra'acaa i Dioj jemi. Ajta ai pu Dioj puénya'a aijna i nyuucari. ²Ai pu jajcua imi seijra'acaa i Dioj jemi ti'ij cai xi ma'ahua'acaa i chaanaca. ³Nain tij na'a ti ti'iseijre'e, aijna nyuucari jetze pu ayan tyu'utaseijre. Ai pu i Dioj, ajta aijna i nyuucari, ai mu najimi'li tyu'utaahuaca'a tij pua'amua yen ti'iseijre'e. Ajta, capu ti'iti ayan ti'iseijra'a a'ame'enche'e ti pua'a cai ain nyuucari ayan tyu'utaxajtanche'e.

⁴Tij na'a jajcua imi ti yu e'ire'enye, aij pu jetze e'iráninyeica'a aijna ti i'iruuri rusen cime'e. Ajta aij pu cin ayan huanyeer'i'icicaa hua'a tzajta'a i tyaite aijna cime'e ti cin i'iruuri mej mi meyan raamua'aree a'ij ti een i Dioj jemi. ⁵Ajta aijna tej teyan tyajta ratamua'amua ticin tatzari, ai pu huanyeer'i'ici a'araa aime tzajta'a i tyaite i maj á'ujhua'anya'a tica'amiste'e. Majta aime i mej meyan tica'amiste'e á'ujhua'anya'a, camu raay'i'tihua'a maj ra'uje'ica i tatzari ti hua'atzajta'a huanyeer'i'icicaa.

⁶Seij pu ayan u a'uve'eme ti Dioj ayan ya'utaityaca'a. Ayaa pu antyahuaca'a ticin Juan. ⁷Ayaa pu een cin u a'uve'eme ti ij ayan aijna cin

tya'anxájta a'ij ti ari ti'ijmua'areeraca'a aijna cime'en ti i'li tatzari, mej mi naimi'li meyan tya'antzaahuate'en a'ij ti ain ayan tihue'ixaate'e. ⁸Ajta aijna i Juan, capu ain puénya'a i tatzari silu ayaa pu'u een cin a'uve'eme ti ij aijna cin tihua'uta'ixaate'en aijna jetze ma'acan aijna i tatzari. ⁹Ajta ain ti tzaahuati'lira'a cin tatzari pueen, ti ajta huatatátza huanyeer'i'li a'aye'li hua'a tzajta'a i tyaite, a'achu maj pua'amua yen seijre'e, ai pu mu a'uvé'ema'acaa iijan chaanaca japua.

¹⁰Ai pu ayan huatayjturaa iijan chaanaca japua. Ajta, ai pu nain tyu'utaahuaca'a tij na'a ti yan chaanaca japuan ti'iseijre'e. Ma majta main, i mej yan huachaatima'acaa iijan chaanaca japua, camu raamuá'a.

¹¹Ai pu mu a'uvé'ema'acaa, ajta aime jemi i rutyaitestyamua'a huatayjturaa. Majta aime, camu ra'ancure'evi'iti. ¹²Ma majta, seica mu xaa ra'ancure'evi'iti aime i tyaitestyamua'ame'en. Ajta ain, ayej tihua'uta'a aimej i maj ra'astijre mej mi yaujmua'ame'en pueenya'a mua'ara'ani i Dioj a'achu maj pua'amuaca. ¹³Majta aime, camu meyan tyetyaca jetze a'iráninyeica'a majina cime'e ti tyaata'a ayan ti'ijxe'eva'acaa. Camu a'atzu xaa nya'u, silu ayaa mu'u majina jetze ajtyama'acan i Dioj.

Ai pu huataujtevistaca'a i nyuucari.

¹⁴Ajta ain i nyuucari ai pu ayan huataujtevistaca'a. Ai pu ajta ityejmi

jemi huatyajturaa. Tyan tu tyajta teyan raaseij tyaijna i ti cin ri'i tiraata'a i Dioj. Tyan tu raaseij i ti cin Dioj ri'i tyu'uta'a aijna cime'e ti ai na'a caj ti'iyaujra'an i Dioj. Ai pu e'ema'acan i ruya'upua jemi. Nain pu cin ri'i titájchaica'a ruxé'evi'ira'a cime'e. Ajta, nain pu ayan tzaahuati'ira'a cin tyu'utaxajtaca'a.

¹⁵Ajta ain i Juan, ayaa pu aijna cin tyu'utaxajtaca'a, ayan ti'ixaata ticin:

—Ai pu ain pueen i nyaj cime'en nyeri tyajamue'ixaa yee aijna ti ye'eve'eme nyaj cujta'an, eitze'e pu va'acan cin ti'itye'jee nyacai inyaa, a'ini ai pu anacai seijra'acaa nyacai inyaa. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

¹⁶Naijmi'i ityan tu'uri teyan tyaijna cin ra'ancura'a tyaijna cime'e i ti nain cin ri'i naa titata'aca. Ruxe'eve'evi'ira'a pu cin ri'i titata'aca tij na'a ti yu aca'iti a'ame. ¹⁷A'ini ayaa pu'u, aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta, Dioj pu ayan raatyajtuua i Moisés jemi. Dioj pu ajta ayan tiréijca aijna i Jesús, ti ajta Ciriistu'u pueen, ti ij ain ruxé'evi'ira'a cin ri'i titaata'an, ti ij ajta tzaahuati'ira'a cin titaataseijrate'en a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. ¹⁸Capu a'ati a'anaj raaseij i Dioj, silu ai pu'u ti ai na'a caj ti'iyaujra'an. Ruxe'eve'evi'ira'a pu cin ri'i titata'aca tij na'a ti yu aca'iti a'ame. Capu a'ati a'anaj raaseij i Dioj, silu ai pu'u ti saij na'a yaujra'an pueen, ti ajta Dioj jemi seijre'e, ai pu ayan taatamuá'ate a'ij ti een.

I Juan ti hua'amuai'ihuacara'a pu ty'a'noxájta cime'en i Jesús ti i'i Ciriistu'u

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹Majta aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, maj majta teje'ijta maujna Jerusalén, ai mu huaja'utaityaca'a i Juan jemi seica i maj ti'ivaira'acaa u hua'ateyujta'a, majta seica i maj maijna jetze a'iraanye aijna i Leví tyaacan mej mi meyan

tiraataihua'u ti cime'en yee: “¿A'ataani paj pirici?” ²⁰Ajta aijna i Juan, capu hua'uta'ijmijri'i maj raamua'ati silu ruxé'evi'ira'a pu cin ayan tihua'uta'ixaa mejseiiraca naijmi'i i tyaite. Ayan ticin:

—Canu nyaa nyain pueen i Ciriistu'u ti Dioj ra'antihuau.

²¹Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ataajni paj pueen? ¿Ni pain pueen aijna i Elías?

Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu nyain pueen.

Majta meyan ticin:

—¿Ni pain pueen i tyaj rachue'eve'e, aijna ti Dioj jetze ma'acan titaata'ixaate'esin?

Ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Canu nyain pueen.

²²Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ataani nya'u paj pueen muua? Pata'aj taata'ixaate'en a'a cime'en tej ti tyajta teyan tihua'uta'ixaate'en aime i maj taja'utaityaca'a. ¿A'ini peti'ixa a'a cime'en?

²³Aj pu'i ayan Juan tyu'utanyúu ticin:

—Nyaa nu nyain pueen aijna ti ayan cime'en tyu'utaxajtaca'a aijna i Isaías tyaacan ti nu'u ayan a'ati pu a'a avé'ejijhua aujna hua'itzita. Ayan ticin: “Ri'i xu huaujruuren sej si seyan tyamua'a naa ra'ancure'evi'itin saijna i tavastara'a.”

²⁴⁻²⁵Majta seica i fariseos, i maj tyu'utajti'ire, ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—Ti pua'a peyan muua cai ain pueen aijna i Ciriistu'u, pajta cai muua ain pueen pueen i Elías, pajta cai muua ain pueen aijna i tyaj rachue'eve'e ti Dioj jetze ma'acan titaata'ixaate'esin, ¿a'ini een cin peyan hua'amuai'ihua i tyaite?

²⁶Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i Juan ticin:

—Nyaa nu a'amuumuai'ihua jaj cime'e. Ma ajta, seij pu ayan muejmi jemi

sejre'e i saj cai ramua'ate. ²⁷Ai pu ain pueen i ti auj me e'leve'eme. A'ini inyaa cilenya'a nu cin ti'lityejvee i jemin, capu ayan tiraavijte'e nyaj ra'ajtai'ipi'in i ca'acaira'an.

²⁸Ayaa pu tyu'uruu aujna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Betábara, u jetze pujme'en, i atya'anara'an jetze i Jordán, a'u ti ain Juan huaja'amuai'ihuaca'a.

Cime'en i canya'a ti Dioj raatámua'i'ivajta

²⁹Yaa ru'ijmua'a yee, ai pu huaseij aijna i Jesús ti e'leve'ema'acaa ajna jemin. Aj pu i ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Juan ticin:

—Casil'i xaaseij muan, mi canya'a Dioj ti raatámua'i'ivajta. Ai pu ain pueen ti ruxé'evi'lira'a cin ra'urauuna nain cime'e a'ij mej titya'utyajturaa i Dioj jemi a'achu maj pua'amua yen sejre'e iian chaanaca japua.

³⁰Ai pu ain pueen i nyaj cime'en neyan tyu'utaxajtaca'a nyati'ij neyan tyajamuaata'ixaa yee: “Saij pu ye é'leve'ema'a a'ame nyahuarita'a majca'ihua, ti ajta eitze'e va'acan cin ti'lityejvee nyacai inyaa, a'ini ai pu anacai huataseijre nyacai inyaa.” ³¹Canu nyajta inyaa nyasaij ramua'atyajcaa. Aru ayaa nu een cin mu a'uve'eme njej ni neyan hua'umuai'ihua i jaj cime'e ti ij ain ayan huataseijre'en aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan.

³²Aj pu'i Juan ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu raaseij nyaijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti ute'e e'licáma'acaa. Yaa pu seijra'acaa tij cucui'i. Aj pu i an mútze'en a'ujjeijxi.

³³Canu a'atzu ramua'atínche'e ti pua'a cai ayan tinaata'ixaate'enche'e aijna ti nyaja'utaityaca'a ayan ticin: “Ti pua'a hui peyan raaseij ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj

ayan e'icaanyen ti ij sej japuan huatyaturan, aj paj ramua'ati ti ain pueen ti ayan tiraataijte'esin aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti muejmi tzajta'a huatyaturan sej si saijna jetze araujca'anjen.” ³⁴Nyaa nu neyan raaseij. Nyajta nu neyan tyajamuaata'ixaate'esin ti ain pueen i yaujra'an i Dioj. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Cime'en i maj anacai á'ujhua'anya'a jamuan i Jesús

³⁵Yaa ruijmua'a yee, ajtahu'a pu aun a'utyavaaca'a aijna i Juan. Ajta aime i ti hua'uvi'itijma'a, hua'apua mu jamuan á'ujhua'anya'a. ³⁶Ti'ij raaseij ti aun a'atama'acaa aijna i Jesús, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Xaaseij muan, i canya'a Dioj ti raatamua'i'ivajta.

³⁷Mati'ij meyan tiraanamujri'i aime i maj hua'apua, mati'ij mi Jesús huataven. ³⁸Ajta ain Jesús, ti'ij pi a'ure'eve, aj pu'i hua'useij maj raavájrjame'e. Aj pu'i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini seti'ijxe'eve'e muan? Aj mu meyan tyu'utanyúu ticin: —Rabí, ¿a'uni pe'elche maa?

Aijna i nyuucari ticin Rabí, ayaa pu huataujmua'a ticin Tevi ti Tihua'amua'ate.

³⁹Aj pu i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj ya va'aju'un sata'aj ya'useij.

Mati'ij mi a'ucij jamuan. Majta u ya'useij a'uti e'echajca'a. Majta mu jamuan aun a'utyajturaa a'achu pua'an oora ti'ituraaca'a aijna xicajra'a jetze. Yaa pu tyauuma'aca tya'acáará'a tacuarixpua.

⁴⁰Ajta, saij ti hua'ajetze ajtyama'acantacaa i maj hua'apua i maj Jesús jamuan a'ucij, ayaa pu antyahuaaca'a ticin Andrés. Ai pu juutzajra'an pirici aijna i Simón, ti ajta

i'i Pedro. ⁴¹Aj pu'i ain Andrés anacai ra'antinajchaca'a aijna i ruja'a, i Simón. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Tu'uri ráatyau tyaijna i Mesías. (Mesías, ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari ticin Ciriistu'u ti Dioj Ra'antihuau.)

⁴²Ti'iqui ya'araavi'iti aijna i Simón i Jesús jemi. Ajta ain Jesús, tyamua'a pu tira'araaseij. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Muaa paj ain pueen i yaujra'an i Jonás. Ayaa paj antyahuaa pua'ame ticin Cefas. (Cefas, ayaa pu huataujmua'a ticin Pedro, ti ajta tetej pueen.)

Cime'en aijna i Felipe, ajta i Natanael

⁴³Yaa ruijmua'a yee, Jesús pu aun á'uye'imijcaa. Ayaa pu tiraaxa'api'intare ti aun á'lume'en aujna ajtyapua, Galileeya a'ahua'a. Ti'ij i ain ra'antinajchaca'a aijna i Felipe. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj nya jamuan á'ucha'acanye'en.

⁴⁴Aijna i Felipe, au pu e'ema'acantacaa, aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Betsáida. Au mu majta e'ema'acan aijna i Andrés, ajta aijna i Pedro. ⁴⁵Aj pu'i ain Felipe ain huátyau i Natanael. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Tu'uri ráatyau tyaijna ti cime'en Moisés tyaacan ayan ra'uyuxaca'a aijna jetze i yu'uxari, i nyuucari i maj cin ti'ijta. Ai pu hui ajta ain pueen i maj majta cime'en ra'uyuxaca'a aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Ai pu ain pueen aijna i Jesús, Nazaret ti e'ema'acan. Ai pu yaujra'an pueen i José.

⁴⁶Ajta aijna i Natanael, ayaa pu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni qui Nazaret e'ema'acan? ¿Ni ayan ti'iri'iri ti aun Nazaret ti'iti a'iraanyen ti ti'ire'en?

Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i Felipe ticin:

—Che'ere, pata'aj ya'useij.

⁴⁷Ti'ij Jesús raaseij ti e'eve'ema'acaa aijna i Natanael, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a cime'en aijna ticin:

—Xaaseij, pu'uri e'eve'eme seij ti tzite'e Israel jetze ajtyama'acan. Capu ti'ihue'itzi aijna jemi. Capu a'anaj ti'ihue'itaca.

⁴⁸Aj pu'i ain Natanael ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'uni pe nyaja'umuá'a? ¿A'ini pej pi een cin nyamua'ate?

Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Nyaa nu nyaun muaja'useij pati'ij paun e'iracatii jeten aijna i huarej, ti'ij cai xi muaatajeeva aijna i Felipe.

⁴⁹Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i Natanael ticin:

—Rabí, muaa paj pain pueen pej i'i yaujra'an i Dioj. Muaa paj ain pueen i pej titaataijte'esin ityejmi i tyej Israel jetze ajtyama'acan.

⁵⁰Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Muaa paj peyan tya'atzaahuat'e pajina cime'e nyej neyan timuaata'ixaa yee nyaj nyaun muaja'useij pati'ij paun e'iracatii i huarej jete. Ayaa nu ti'imue'ixaate'e pej pauj peyan ti'iseiran ti'iti cime'e ti eitze'e ruxe'eve'e cai aijna.

⁵¹Ajta ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e pej peyan raseijran ti ayan antacúuni'ihua a'aime u tajapua. Majta aime i mej maun ti'ivaire'e Dioj ti e'esejre'e, ai mu yava'acaninyeica'a mua'aju'un inyeetzi jemi, i nyaj nyajta tyaata'a jetze a'iraanye. Majta mu aun a'ujninyeica'a mua'aju'un maujna u tajapua.

Cime'en i ti anacai Jesús huarj i maj cin ri'i tira'utaseij

2 Ti'ij hueica xicajretze tyauma'aca, saij pu huatyenyaichaca'a ajna a'ahua'a Galileeya, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Caná. Ajta ain

naanajra'an i Jesús, aun a'utyavaaca'a.
²Majta aime i mej ti'iyeste, ai mu raata'inee majjna i Jesús, majta hua'uta'inee aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, mej mi hua'a jamuan tyu'uyesten. ³Ti'ij huaxij aijna i viinu, aj pu'i ain naanajra'an i Jesús ayan tiraata'ixaa aijna ticin:

—Capu che'e urajmuaa i viinu.

⁴Ti'iqui Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:
 —Naanaj, ¿a'ini peti'ijxe'eve'e inyeetzi jemi? Capuu xi ajna tyaja'ure'enye i nyaj jetzen aime jemi huataseijre'en me nyeseíracaa aime i tyaitye.

⁵Aj pu'i ain naanajra'an ayan tihua'uta'ixaa aime i mej ti'ivaire'e ticin:

—Sata'aj seyan huarini a'ij ti ain tyajamuata'ixaate'esin.

⁶Ajta aun vejli'i tya'uvaatima'acaa i xa'ari. Ayaa pu ti'ipua'amuacaa a'achu cumu arájsevi ti tetej cime'e taavijhuaca'a. Ai pu ain pueen i maj majjna cin tyu'uja'usi na'ari majjna jetze huai'ihua aime i mej Israel jetze ajtyama'acan mej mi meyan majjna cin aráurasten i ruye'ira. Ayaa pu tya'uvejrica'a a'achu cumu seite liitru, na'ari seite liitru japuan tamuaamuata'a. ⁷Aj pu'i Jesús ayan tihua'utaj aime i mej ti'ivaire'e. Ayan ticin:

—Sata'aj ra'ava'istya'axi'in i jaj i xa'ari tzajta'a.

Mati'ij mi tya'ava'istya'axi tyamua'a náa.

⁸Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:
 —Sata'aj ru'itajanya'in cij caj i jaj tu'urajmuaa mi xa'ari tzajta'a. Sata'aj sajta raata'an saijna ti aijna cin antyujmua'aree mej ye ti'iyeste.

Aj mu mi meyan raata'a. ⁹Ajta ain ti ayan antyujmua'aree, ai pu ra'anti'i aijna i jaj ti huataujviinutaca'a. Ai pu cai ramua'areeraca'a a'u ti e'ema'acan aijna i viinu. Ma majta aime i mej ti'ivaire'e, ai mu xaa ramua'areeraca'a.

Aij pu cin, ai pu raatajé aijna i a'ati ti huatyenyaiche. ¹⁰Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—A'ati ti na'a ayaa tu ti'ijri'ire. Anacai pu hui hua'ata'aca aijna i viinu ti eitze'e re'en. Ti pua'a meri ta'aruu, aj pu'i ain hua'uta'asin i ti cai re'en. Ma pajta muua, ma'a pu a'ayaúche i ti eitze'e re'en tij na'a tyaj autyajhui tej tij ijii ra'antiye'en. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

¹¹Ai pu ain pueenya'a i ti anacai ayan ti'ti cin huarij aijna i Jesús, i maj cin ri'i tira'utaseij. Ayaa pu huarij aujna u Caná, chajta'a ti aun a'utacáa u Galileeya. Ayaa pu hua'a jemi huataseijre i ti'imuaere'iri'ara'an i ti cin ri'i tihua'uta'a. Majta aime i mej jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu eitze'e rá'antzaahua.

Jesús pu aun a'utyavaaca'a u Capernaum

¹²Ti'ijta'i, aun a'ucáanye aujna Capernaum aime jamuan i naanajra'an, ajta ihuaamua'ame'en. Au mu e'etee a'achu pua'an xicaj.

Jesús pu hue'iramuari aujna teyujta'a aime i mej ti'ityatu'araca (Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³Ti'ij ari vejli'itaca ajna maj jetzen meyan ra'utamua'aree ajna xicajra'an ti jetzen Dioj tihua'utauni'iri'i aime i mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a, ti'iqui Jesús an a'ujnyéj auna Jerusalén. ¹⁴Au pu a'utyajrupi ta'utyeninyei i teyuu ti a'utejvee. Aj pu'i aun huá'utyau aime i mej ti'ityatu'araca ti'ityain huaacasi nusu canya'axi ca'in cucui'ise. Ajta seica pu huátyau i mej an e'lijtyá'acaa meesa jetze mej mi tumin huapuáta'ata. ¹⁵Aj pu'i cuarta tihuatataahuaca'a caujnari cime'e. Ti'iqui aijna cin hue'iramuari najjmi'ica. Aime pu ajta huiiramuari i canya'axi, ajta i

huaacasi. Ajta pu pi tyajhua'axi i tihua'ameesa aime i mej japuan tumin tí'lipuata'ati'iraca. Ajta nainjapua ráahua'astíraa i tumin. ¹⁶Ayaa pu tihua'uta'ixaa aime i mej cucui'ise tu'araca ticin:

—Sata'aj té'irá'an nain i ti ayun ti'isejre'e. Caxu che'e seyan ráruuráa niya'upua ti raatyeechi'i. Che'e cai ayan ti'ityava'irihua'an tij chi'i i maj tzajta'an tumin mue'itici. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁷Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, aj mu mi meyan ra'utamua'areeri'i ti ayan te'eyu'usi'i ticin: “Na'anca'anyaacan nu yeehui cin neyan ya'asaca a'u pej a'utyeechi'i nyej ni muaatyaanajche.”

¹⁸Majta aime i mej tihue'ijte'e i mej Israel jetze ajtyama'acan, ayaa mu tirajhuaviiri'i ti ij ain ca'anyejri cin ti'iti hua'utasejrate'en i maj cin ri'i tiraasej. Meyan ticin:

—Pata'aj taatasejrate'en ti'iti i tyaj cin avá'ataji'isivi'iraxi'in tyej ti tyaijna cin raamua'aree paj paijna cin anti'amua'aree pej peyan rici.

¹⁹Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Ti pua'a seyan raatyáuuna seijna i teyuu, nyaa nu hueica xicaj tzajta'a nyajtahua'a ra'ajjásin.

²⁰Ajta aime i Israel maj jetze ajtyama'acan, ayaa mu tityaatanyúu ticin:

—Ayaa pu hui a'atee a'achu cumu hua'apuate ninye'ira'a japuan arájsevi maj rá'ajtaahuaca'a. ¿Ni qui muua peyan hueica xicaj tzajta'a pajtahua'a ra'ajtaahua? —Ayaa mu tiraataihua'uri'i.

²¹Ma ajta ain Jesús, ai pu ajna cime'en tí'ixajtaca'a i teyuu ti jetzen seijre'e. Ai pu ain pueenya'a i tevijra'an. ²²Tí'ij Dioj ra'ajjáj i Jesús hua'atzajta'a i mej meri huacuii, aime i mej jamuan á'ujhua'anya'a, aj mu mi ra'utamua'areeri'i a'ij ti

tyu'utaxajtaca'a ajna cime'en. Ajta, ayan tihua'amityejtya'acaa ti ayan tí'ayajnaca'a a'ij ti te'eyu'usi'ihuaca'a i hua'ayu'uxa jetze. Majta rá'antzaahua a'ij ti Jesús tyu'utaxajtaca'a.

Aime i maj anacai tya'antzaahua a'ij ti tyu'utaxajtaca'a i Jesús

²³Tí'ij aun a'utyavaaca'a u Jerusalén ajna xicajra'an jetze mati'ij ti'iestyajcaa ajna cime'e ti Dioj tihua'utauni'iri'i, eihua mu tyaite raasej a'ij ti Jesús rijcaa ajna cime'e ti huapi'i naa tihua'asejrate'e. Aij mu cin mui'iti rá'antzaahua ti nu'u ain pueenya'a i maj rachu'eva'acaa. ²⁴Ma ajta Jesús, capu huataura'a ti huataujtuire'en aime jemi, a'ini ai pu najmi'ica mua'atayjaa. ²⁵Capu ayan ruxe'eva'acaa ti a'ati ayan raata'ixaate'en a'ij ti een i tyaata'a, a'ini ai pu rusaj rú'umua'areeracaa a'ij ti eenya'a mua'atzajcaa i tzajta'an i tevi.

Nicodemo pu ti'irihua'uraca i Jesús

3 Aun pu saij a'utyavaaca'a ti aime jetze ajtyama'acantaca'a i fariseos. Ayaa pu antyahuaca'a ticin Nicodemo. Ai pu saij ain pueenya'a i hua'avaujsi i mej Israel jetze ajtyama'acan. ²Ai pu tica'imi a e'ire'enye i Jesús jemi. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Rabí, tyan tu ramua'aree paj paun a'uve'eme i Dioj jemi ajna cime'e a'ij pej titaata'ixaate'en. Ayaa pu tí'ijmu'a'aree ti cai a'ij ti'iri'iri ti a'ati ayan rijca patij muua, ajna cime'e i tyaj cin avá'ataji'isivi'iraxi'in ti pua'a cai Dioj ayan jemin seijra'a.

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ti nu'u ayan ruxe'leve'e ti ain jajcuacan cin huanu'eihua

³Ajta Jesús ayan tyu'utanyúu ticin: —Ee xaa nya'u, ayaa nu tí'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ti pua'a a'ati cai ajtahua'a huanu'eihua, capu ri'iri ti ain aun a'utyarute aujna Dioj ti e'esejre'e.

⁴Aj pu'i Nicodemo ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini ti'iri'iri ti a'ati ayan ajtahua'a huanu'eihua ti pua'a ain ari vasta'a pueenye'en? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri ti ajtahua'a atyahui'ixin i ucaara'an jetze i runaana ti ij ajtahua'a huanu'eihua. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Nicodemo.

⁵Ti'iqui Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ayaa nu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ti pua'a cai ayan huaujjajcuare'en aijna cime'e ti ayan huaujmuai'ihua jaj cime'e, ajta ti pua'a cai ayan ajtahua'a huanu'eihua aijna cime'e ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan huatyaturan i jemin, capu a'ij ti'iri'iri ti ain a'ati aun a'utyarute aujna Dioj ti e'esejre'e. ⁶Saique pu een aijna ti aijna jetze e'iraninyei ti ayan ratyáhue'ira'a. Ayaa pu che'eta na'a saique een aijna ti aijna jetze e'iraujnejte i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

⁷Capej a'ij tyá'amujca nyej neyan ti'imue'ixaate'e yee ruxe'eve'e paj pajtahua'a huanu'eihua. ⁸Casi'i, ayaa pu rici i aaca. Nain japua pu hua'aacaj. Pajta ranamua ti ujhua'ana. Ma ajta, capu a'ij mua'amitejte'e a'u ti pujme'en a'uve'eye'i na'ari a'u ti pujme'en huarú'ipi. Ayaa pu che'eta na'a tihua'aruure matij mana'a pua'amua i mej meyan e'iraujnejte majna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

⁹Ajta ain Nicodemo ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini ti'iri'iri ti ayan tyaja'ure'enen?

¹⁰Ti'iqui Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Mi pej tihua'amua'ate aime i mej Israel tyaacan jetze ajtyama'acan, ¿ni tzaa ayan ti'ayajna paj cai yau'eite a'ij nyej ti'imue'ixaate'e? ¹¹Ayaa nu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ayaa tu tyajina cin ti'ixaxa'a i tej teyan ramua'aree, tyajta tyajina

cin tyu'utaxajta i tyaj tyaji'isin cin tyu'usej.

¹²Ma sajta muan, caxuuxi ra'ancura'a a'ij tyej tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa nu nyajina cin timuaata'ixaa a'ij ti ti'irinyaca iyan chaanaca japua. Ma pajta muua, capaj cime'en tya'atzaahuate'e. ¿A'ini ti'iri'iri pej peyan tya'antzaahuate'en ti pua'a neyan nyajina cin timuaata'ixaate'en a'ij ti ti'irinyaca u tajapua Dioj ti e'esejre'e? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri.

¹³Capu a'ati a'anaj ayan u a'ujnyej u tajapua silu ai pu'u i ti yava'acaanye iyan chaanaca japua. Nyaa nu nyain pueen i nyaj nyajta tyaata'a jetze airaanye. ¹⁴⁻¹⁵Ajta, tij ain Moisés ajmi'i ra'ajpi aijna i cu'ucu'u aujna a'ahua'a ti cai e'e ti'itiitaca'a, ayaa pu che'eta na'a ruxe'eve'e ti Dioj ayan na'ajjan inyeetzi i nyaj nyajta tyaata'a jetze airaanye, ti ij ayan tihua'uci'iti a'achu maj pua'amua na'antzaahuate'esin mej mi meyan ruuri huatyaturan tij na'a rusen cime'e.

Dioj pu nu'u hua'axe'eve'e matij mana'a pua'amua yen huachaatime iyan chaanaca japua

¹⁶Ayaa pu Dioj ayan hua'utaxe'eve'aime i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua ti i ayan nyaja'utaityaca'a inyeetzi, nyej nyaa nyana'a caj ti'iyaujra'an, nyej ni neyan huami'ini hua'a jetze ma'acan mej mi cai antipua'are silu ti ayan tihua'uci'iti mej mi meyan ruuri huatyaturan tij na'a rusen cime'e, a'achu maj pua'amua meyan na'ara'astjire'esin inyeetzi. ¹⁷Ayaa pu xaa nya'u ti'ayajna. Capu Dioj ayan nyaja'utaityaca'a nyaj yava'aca'anyen iyan chaanaca japua nyej ni neyan hua'uxijte'en nyaime i mej yan huachaatime nyajina cime'e nyej ni puejtzi hua'uta'an silu ayaa pu nyaja'utaityaca'a nyej ni hua'ajapua huanyuuni nyajina cime'e nyaj najmi'ica tyu'utauuni'i.

¹⁸Ayaa pu ti'ljici'iti a'ati ti na'a ti ayan na'astjire'e inyeetzi, ney ni cai ra'uxjíte'en, nyajta cai pueijtzi raata'an. Ma ajta ain, a'ati ti na'a ti cai na'astjire'e inyeetzi, Dioj pu ari ra'uxjíte ti ij ayan pueijtzi raata'an aijna cime'e ti ain cai na'astjire'e inyeetzi ney nyaa nyana'a caj ti'iyaujra'an i Dioj. ¹⁹Ayaa pu ari hua'a cime'en ra'uxijte i Dioj ney nyeri hua'a jemi huatasejre aime jemi i mej yan huachaatime chaanaca japua ney ni neyan tíhua'utyátatzavil'in. Ma majta main i tyaite, ayaa mu eitze'e raataxe'eve maj maun a'utyaturan a'u ti a'utica'a maj cai raataxe'eve maj maun a'utyaturan a'u ti á'unyeeri'i. Ayaa mu een cin raataxe'eve a'ini a'ij mu pua'a titetyújchaica'a. ²⁰Ayej xaa nya'u ti'ayajna, a'ati ti na'a ti ayan a'ij pua'a ti'ityujchai, capu a'atzu ra'araanajchi ti ayan huarini ti a'ij pua'a een cime'e a'u ti á'unyeeri'i. Capu xaa nya'u ayan á'ujca'anye ti ayan a'ij pua'a huarini a'u ti á'unyeeri'i aijna cime'e ti ratziinye'e ti ij ayan huatamiteere'en a'ij ti een aijna ti cin ayan rici. ²¹Ma ajta a'ati ti na'a ti hui tzaahuati'ira'a cin ri'i ti'ityujchai, ai pu xaa ayan á'ujca'anye ti ayan rijca a'u ti á'unyeeri'i ti ij ayan huatamiteere'en tyamua'a naa ti ayan rici aijna cime'e ti ra'astjire'e i Dioj. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a i Jesús.

Jesús pu tihue'ixaate'e aime i maj aun huachaatime u Judea

²²Ti'ij i Jesús aun á'umej ajna a'ahua'a, aun ti a'utacá'a u Judea. Majta mu jamuan a'ucij aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Au pu hua'a jamuan a'utyavaaca'a a'achu pua'an xicaj. Majta mu hua'umuai'ihuaca'a i tyaite.

Aijna i Juan, i ti hua'amuai'ihuaca, ai pu eitze'e tihue'ixaate'e cime'en i Jesús

²³Ajna'imi, ai pu Juan ajta hua'amuai'ihuaca'a ajna a'ahua'a

chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Enón. Au pu vejl'i'í a'utacá'a u chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa Salim. Ayej ti'iruurajca'a a'ini eihua pu jájmuaaca'a aujna. Majta mu eihua tyaite e'iré'eninyeica'a i jemin ti ij hua'umuai'ihua. ²⁴Ayaa pu ti'iruurajca'a a'ini camuu xi ra'ityanajca'a maijna i Juan.

²⁵Mati'ij mi autyajhuui aime i maj Juan jamuan á'ujhua'anya'a mej tyújtja'axin aime jamuan i seica i maj Israel jetze ajtyama'acan maijna cime'e i hua'aye'ira, i ti nu'u ayan ruxe'eve'e maj nu'u e'etyi'ihuaxin. ²⁶Mati'ij mi e'ire'enyé i Juan jemi. Aj mu mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Rabí, casi'i a'ij ti rici aijna ti aun a'utyavaaca'a mueetzi jemi pati'ij paun u jetze pujme'en u Jordán. Ai pu hui ain pueen i paj cime'en tyu'utaxajtaca'a. Ajta ijii, ai pu hua'amuai'ihua i tyaite. Majta naimi'i mu e'ire'eninyei i jemin.

²⁷Ajta ain Juan ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Tij na'a ti a'ati ayan ra'ancura'asin, ayaa pu ti'ljici'iti aijna cime'e ti Dioj ayan raata'asin. ²⁸Muan xu hui sajta seri náanamujri'i ney neyan tyajamuata'ixaa yee nyaj cai nyain pueen i Ciriistu'u ti Dioj ra'antihuau, silu Dioj pu ayan nyaja'utaityaca'a ney ni anacai huatasejre'en muejmi jemi. ²⁹Ayaa pu ti'irinyaca ti'ij a'ati huatyenyai'che. Aijna i jiita'a, ai pu huatyaturaasin aijna jemi ti ra'ancure'evi'iti. Ajta ain amiincura'an i a'ati, ai pu a vejl'i'í a'utyavaaca ti ij ayan ra'anvi'tin aijna i jiita'a aijna jemi i tyata'a. Ai pu ajta ayan rutyamua'ave'e aijna cime'e ti ayan ranamua a'ij ti ain a'ati tyu'utaxajta aijna cime'e ti ari ra'ancure'evi'iti aijna i jiita'a. Ayaa nu hui che'eta nyana'a nyetyamua'ave'e inyaa a'ini pu'uri antipua'ari i nyaj cin antinmua'aree. ³⁰Ayaa pu ruxe'eve'e ti ain eitze'e

va'acan cin tye'entyarute. Ajta inyeetzi jemi, ayaa pu ajta ruxe'eve'e nyej eitze'e cileenya'a cin tyu'utyavaire'en. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ajina i Juan—.

Ai ti u e'icaanye u ute'e

³¹Aijna ti hui u e'icaanye u ute'e, ai pu nain cin antyujmua'aree. Nyajta inyaa, i nyej iyan chaanaca japua ma'acan, iya nu hui ma'acan, nyajta neyan ti'ixaxa'a a'ij ti ti'itij rii a'aye'i iyan chaanaca japua. Ajta ain ti ute'e e'icaanye, ai pu nain cin antyujmua'aree. ³²Ai pu ayan ajina cin ti'ixaxa'a a'ij ti ain tyu'useij, ajta a'ij ti ain tyu'unamuajri'i i Dioj jemi. Ma ajta, capu a'ati ra'atzaahuatete'e a'ij ti ti'ixaj. ³³Ajta ain ti ayan ra'antzaahuatete'e, ai pu ayan raata'itiira ti ayan ti'ayajna ti Dioj ayan tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a. ³⁴Aijna ti Dioj ya'utaityaca'a, ayaa pu hui che'eta na'a ajina cin ti'ixaj a'ij ti tyu'utaxajtaca'a i Dioj. Ayaa pu ajina cin rici a'ini Dioj pu ayan raata'a ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj nain cin huatyaturan i jemin. ³⁵Ajta, ain ya'upuaara'an raxe'eve'e i ruyauj, ajta ayan raata'a ti ain yaujra'an nain cin antyujmua'aréera a'ara'ani. ³⁶Aijna ti ra'astijre'e ajina i yaujra'an, ai pu ruuri huatyaturaasin i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e. Ajta ain ti cai ayan tira'ará'astijre'e, capu ayan raci'iti ti ruuri huatyaturan i Dioj jemi silu Dioj pu puejtzi raata'asin, jicu.

Cime'en i jiita'a ti Samaariya e'ema'acan

4 Majta main i fariseos, ayaa mu raamua'areeri'i ticin eitze'e pu nu'u hua'amue'itijci i tyaite ajina i Jesús cai ajina i Juan. Ajta nu'u hua'amuai'ihuá. ²Ma ajta ain Jesús, capu ayan hua'amuai'ihuaca'a, silu aime mu'u i maj jamuan

á'ujhua'anya'a. ³Ajta ain Jesús, ti'ij ayan tyu'unamuajri'i mej nu'u meyan raamua'areeri'i aime i fariseos, aj pu'i aun a'arajraa u Judea. Ti'iqui ajtahua'a aun a'utamé ajtyapua u Galileeya.

⁴Ayaa pu ruxe'eva'acaa ti aun e'ita'a a'uré'enyen u Samaariya. ⁵Ti'iqui aun a'ará'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuuaa ticin Sicar, ti aun jetze ajtyama'acan u Samaariya. Au pu vejl'i a'utacá'a ajina chuejra'a ti ain nu'u Jacobo tyaacan raatapueijve i ruyauj i José tyaacan. ⁶Au pu ye'etyaacu ajina i Jacobo. Ajta ain Jesús, au pu a'ujyeijxi a vejl'i a'uti e'etyacun a'ini tyamua'a pu ti'icua'anaca'a ajina cime'e ti a'atee ti huamej i juye jetze. A'atza ajna piti'irijcaa a tacuarixpua. ⁷Ti'iqui sajj a e'ire'enye, jiita'a ti Samaariya e'ema'acan. Ayaa pu ajina cin e'ire'enye ti ij jaj e'itajanya'in. Aj pu'i Jesús ayan tiraatajee ticin:

—Cij caj jaj tinaata'a.

⁸Majta aime, i mej jamuan á'ujhua'anya'a, au mu a'uju'un u chajta'a mej mi cue'ira tyu'unanan.

⁹Ajta ain jiita'a ayan tiraata'ixaa ticin:

—Muaa paj hui Israel jetze ajtyama'acan. Nyajta inyaa, inyaj i'i jiita'a iya nyaj Samaariya ma'acan. ¿A'ini een cime'e peyan jaj nyahuavii nyaj cij caj timuaata'an?

(Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ajina i jiita'a a'ini aime i mej Israel jetze ajtyama'acan camu a'ij á'ujmua'ara aime jemi, i mej Samaariya e'eche.)

¹⁰Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a paj mua'areera ti'iti ti cin Dioj ruxé'evi'ira'a cin maaatapueijve'esin, pajta ramua'areera a'ati nyaj pueen inyaa, i nyaj neyan muahuavii, ayaa paj naatahuaviiranche'e. Nyajta nu neyan nyajina muaata'aniche'en nyajina i jaj i paj cin rusen cin ruuri.

¹¹ Ajta ain i jiita'a, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, capej ti'iti ticha'i i paj cin ra'itajanya'in i jaj, ajta eihua pu hui ucatee i ti atyacun. ¿A'uni jetze paya'ajanya'isin pajjna i jaj? ¹² ¿Ni peyan eitze'e ti'iti cin anti'amua'aree muua cai aijna i taya'upuaci'i, aijna i Jacobo tyaacan ti ayan taata'a tej teyan auye'en iiyacui? Ai pu ajta ayajna ya'acara'a, majta aïme i yaujmua'ame'en, majta i ti hua'aya'amuaaca'a.

¹³ Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—Ayaa nu ti'imue'ixaate'e ti ayan tihua'aruuren a'achu maj pua'amua meyan raye'e majjna i jaj ti e'itaninyei mi ta'atyacun jetze. Mati'ij huaye'en, majtahua'a mu huata'icu majca'i huayee. ¹⁴ Ma ajta, a'ati ti na'a ti aijna huaye'en i jaj nyaj hui neyan raata'asin, capu che'e a'anaj huata'imi. Ee xaa nya'u, ayaa pu seira'a a'ame i jemin ti aijna i jaj nyaj neyan raata'asin ayan e'itaninyeica'a a'ame ti ij ain a'ati rusen cin ruuri a'ara'ani. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

¹⁵ Aj pu'i ain jiita'a ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, pata'aj peyan cij caj tinaata'an pajjna i jaj nyej ni cai che'e huata'imín, ti ij ajta cai che'e ayan ruxe'eva'a nyej neyan yaraajein nyeyajna.

¹⁶ Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aricu, u a'utájee i ti muajá'uvi'itin. Pajta mu a'uve'eme'en.

¹⁷ Aj pu'i ain jiita'a ayan tiraata'ixaa ticin:

—Capu a'ati nyajá'uvi'itin.

Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Xa'api'in paj tyu'utaxajta'a ti nu'u cai a'ati muajá'uvi'itin. ¹⁸ Ayaa pu ti'ayajna i maj meri anxivi ara'asi mua'araa aïme i maj muatyevi'itinya'a.

Ajta ain i paj jamuan á'ucaj ijii, capu muajá'uvi'itin aijna. Ayaa paj tzaahuati'ira'a cin tyu'utaxajta'a.

¹⁹ Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i jiita'a ticin:

—Nyavastara'a, ayaa pu hui tina'amitejte'e pej peyan Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. ²⁰ Tavaujsimua'aci'i mu rana'amicha'a i Dioj aijna jetze i jiri. Ma sajta muan, mi saj Israel jetze ajtyama'acan, ayaa xu ti'ixaxa'a ti ayan ruxe'eve'e tej tyaun yá'ana'amiche'en aujna a'hua'a u Jerusalén. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

²¹ Ajta ain Jesús, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Jiita'a, ayaa nu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, pu'uri tin tyaja'ure'enyajsin ajna xicajra'an jetze saj cai che'e rana'amicha'a xa'aju'un i taya'upua iijan jiri japua, camu majta che'e rana'amicha'a mua'aju'un u Jerusalén.

²² Muan, mi saj Samaariya e'ema'acan, ayaa xu hui ramua'ate saijna i saj rana'amiche. Me tyajta ityan, tyan tu ramua'ate tyaijna i tyaj rana'amiche a'ini aijna ti ayan tajapua nyuuni, aïme jetze pu huataseijre'esin i mej Israel jetze ajtyama'acan. ²³ Ma ajta, pu'uri tin tyaja'ure'enyajsin ajna xicajra'an jetze mej meyan majjna jetze araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj mej mi meyan tzaahuati'ira'a cin rana'amiche'en i taya'upua. Ee xaa nya'u, pu'uri ajna tyaja'ure'enye mej meyan rici aïme i mej tzaahuati'ira'a cin rana'amiche a'ini taya'upua pu ayan hua'ahuahuau aïme i mej meyan rana'amiche. ²⁴ Dioj pu xaijnyu'ucari pueen, majta aïme i mej rana'amiche, ayaa pu ruxe'eve'e mej majjna jetze araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj mej mi tzaahuati'ira'a cin rana'amiche'en. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

²⁵ Ajta ain jiita'a ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Nyaa nu hui ramua'aree ti ain tyejmi jemi huatasejre'esin ajna i ti jee Mesías pueen, i mej meyan ratamua'amua ticin Ciriistu'u ti Dioj ra'antihuau. Ti'ij ain ayan huatasejre'en, ai pu nain cin titaata'ixaate'esin.

²⁶Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Inyaa, i nyaj a jamuan ti'ixaj, nyaa nu nyain pueen.

²⁷Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj mu mi uve'enye aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Eecan mu a'ij ra'utasej maijna cime'e ti ain jiita'a jamuan t'ixajtaca. Ma ajta, capu a'ati ayan tiraataihua'uri'i ticin: “¿A'ini pajruuren pamijna mi jiita'a?” Ni camu meyan yee: “¿A'ini een cime'e peyan jamuan ti'ixaj?”

²⁸⁻²⁹Ajta ain jiita'a, a pu ya'utara ajna i ruxa'ari. Ti'iqui u á'umej u chajta'a. Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa i tyaite. Ayan ticin:

—Mu sa'utauriyi'i sej si ya'usej a'ati ti ayan tinaata'ixaa nain cime'e a'ij nyej ti'tincha'i. ¿Ni qui cai ain pueen i Ciriistu'u? —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³⁰Mati'ij meyan tiraanamujri'i, aj mu mi main i tyaite huiiraaci u chajta'a. Mati'ij mi maun u á'uju'un i Jesús jemi.

³¹Meenti mauj aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu ca'anyejri cin rata'acara'a ti tyu'ucua'ani. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Rabí, pata'aj tyu'ucua'ani.

³²Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaa nu nyaijna cin huatyanvair'esin nyaijna cime'e i cue'ira i saj cai ramua'ate.

³³Majta main, ayaa mu tyu'urixaatya'acaa ticin:

—Tij a'ati ari tirava'atuir'i i cue'ira.

³⁴Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aij nu cin neyan huatyanvair'esin nyaijna cime'e nyej ni neyan ra'ara'asten i ti cin Dioj ayan

nyaja'utaityaca'a, nyajta nyej nain cin ra'antici'iti nyaijna i ti cin tinyejca.

³⁵Caxu seyan tyu'utaxajta yee auche'e tya'atura a'achu cumu muaacua maxcira'i, sej si tyu'urá'atzaana. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, xaasej, sajta nainjapua huanyeerajra'ani aujna maj a'utyáuu i maj ti'ihuaste'e. Eihua mu huacuéinavi'ijmee. Pu'uri huaxa'api'in saj hua'ajsaire'en sej si tyu'utatuiire'en i Dioj jemi. ³⁶Ajta ijii, pu'uri ra'ancura'asin a'ati ajna ti raci'iti, ai pu hua'ajsaire'esin mej mi meyan ruuri huatyaturan tij na'a rusen cime'e mej mi najjmi'i meyan huataujtyamua'ave'en, ajna i ti tyu'uhuaste a'ij ti Dioj tirajca, ajta ajna ti ayan tyu'urá'atza a'ij ti ajta Dioj tirajca.

³⁷Aij pu cin ayan ti'ayajna a'ij ti te'eyu'usi'i ti ayan ticin: “Ai pu raayi'iti ti tyu'uhuaste'en. Ajta ain i saij ayaa pu raayi'iti ti tyu'urá'atzaana.” ³⁸Ayaa nu hui nyaijna cin amuaataityaca'a sej si seyan saijna huara'atzaana' a'u saj cai tyaja'uhuáste. Seica mu eihua huapi'i tyu'umuarej. Sajta muan, aij xu seyan ancura'a i maj raamue'iti maijna cime'e i mej tyu'umuarej. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajna i Jesús.

³⁹Majta aime i mej Samaariya e'ema'acan, mui'iti mu rá'antzaahua maijna cime'e ti ayan tihua'uta'ixaa ajna i jiita'a ticin Jesús nain tiraata'ixaa a'ij ti ti'tiyújchaica'a. ⁴⁰Aij pu cin, main u e'ire'enye i jemin, mati'ij mi eihua rájhuaviiri'i ti i ain aun a'utyaturan hua'a jamuan. Aij pu cin, aun ayan e'etee hua'a jamuan a'achu cumu hua'apua xicaj.

⁴¹Majta eihua mu eitze'e rá'antzaahua i Jesús maijna cime'e a'ij ti tihua'uta'ixaa. ⁴²Ayaa mu tiraata'ixaa maijna i jiita'a ticin:

—Anacai tu hui tyaijna cin tya'antzaahua tyaijna cime'e a'ij paj pana'a peri titaata'ixaa. Tyajta ijii,

catu che'e teyan tyaijna cin tyana'a tyantaahuatele silu tu'uri teyan raanamuajri'i tajiimua'a. Tyajta hui teyan ramua'aree tzaahuatil'ira'a cime'e ti ain pueen aijna ti ayan tyejmi japua nyuuni tyatij tyana'a pua'amua yen seijre'e chaanaca japua.

Jesús pu nu'u tiraahuaa yaujra'an saij ti ti'iti cin ti'ityavaaca'a

⁴³ Ti'ij tyauuma'aca a'achu cumu hua'apua xicaj, aj pu'i ain Jesús huirajraa aujna. Aj pu'i aun á'umej ajtyapua u Galileeya. ⁴⁴ Jesús pu ayan huatauxajtac'a rusaj maj nu'u cai ri'i tirajchai aime i mej aun e'eché a'u ti ajta e'eché saij ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. Aij pu cin, huirajraa aujna u Judea. ⁴⁵ Ma ajta aime i maj Galileeya e'ema'acan, tyamua'a mu naa tira'ancure'evi'iti ti'ij ain hua'a jemi a'ará'a. Ayaa mu'u meri nain tyu'uséjiraca'a a'ij ti huarij aijna i Jesús ti'ij aun a'utyavaaca'a aujna Jerusalén mati'ij tí'yestyajcaa ajna xicajra'an ti jetzen Dioj tihua'utauni'iri'i. Majta aime i maj Galileeya e'ema'acan, ai mu majta a'utyáuuca'a maujna.

⁴⁶ Ajta ain Jesús, ai pu ajtahua'a hua'lumuaaraca'a aime jemi i mej maun e'echajca'a maujna Caná, a'u ti i jajuataujviinutaca'a. Ai pu saique ayan raaru, nya'u. Ajta pu seij aun a'utyavaaca'a ti ti'itij cin ti'ityavaaca'a aijna jemi i rey. Ajta ain, seij pu tiyaujca'a ti aun a'ucatii aujna Capernaum. Ti'icui'icaa aijna i yaujra'an.

⁴⁷ Ti'ij ain a'ati ayan raamua'areeri'i ti Jesús aun a'arajraa aujna Judea, ajta ari aun a'ará'a u Galileeya, ti'iqui aijna i a'ati u á'umej i jemin. Eihua pu rájhuaviiri'i ti ain Jesús aun á'ume'en aijna jemi ti ti'icui' ti ij raarujte'en a'ini pu'uri nu'u timua'a mi'ini. ⁴⁸ Ayaa pu Jesús tiraata'ixaa, ticin:

—Caxu a'anaj ty'a'antzaahuat'e'sin ti pua'a nyacai neyan ti'iti

tyajamuaataseijrate'en i saj cin ava'aji'isivi'iraxi'in na'ari ti'iti i saj cin raamua'aree ti Dioj ayan naata'a nyej neyan huarini.

⁴⁹ Ajta ain ti ti'itij cin ti'ityavaaca'a i rey jemi, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, pata'aj peyan u á'ume'en nyeetzi jamuan, na'ari cai, ai pu hui mi'ini i niyauj.

⁵⁰ Ajta Jesús ayan tyu'utanyúu ticin: —Aricu a'u pej e'eché. Pu'uri rujni i a'ayauj.

Ajta ain a'ati, ai pu rá'antzaahua a'ij ti tiraata'ixaa aijna i Jesús. Ti'iqui á'uraa. ⁵¹ Ti'ij ari avejli'i auma'aca aijna i a'ati, ai mu ra'antinajchaca'a i maj ravaire'e. Ayaa mu tiraata'ixaa ti nu'u ari huaruj aijna i yaujra'an. ⁵² Aj pu'i ayan tihua'utaihua'uri'i a'atzaj ti pua'a ayan huatyapua'araca'a aijna ti cin pistaca'a aijna i yaujra'an. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—A'atzaj pu hui huatyapua'araca'a i tajcai a'atzaj ty'a'acáará'a i tacuarixpua.

⁵³ Cime'en mu'u meyan tiraata'ixaa, aj pu'i raamua'areeri'i aijna i ya'upuaara'an ti ayan pua'a piti'irijcaa a'atzaj ti pua'a Jesús ayan tiraata'ixaa ti nu'u ain yaujra'an ari rujni. Aij pu cin, huataujtuitze i tavastara'a jemi. Majta aime i tyaitestiyamua'ame'en, ai mu majta meyan huarij.

⁵⁴ Ai pu ain pueen i ti hua'apua ti ayan huapi'i ruxe'eve'e ti ayan tyu'uruu aijna i Jesús aujna a'ahua'a u Galileeya ti'ij aun huirájraa u Judea.

Ti'ij Jesús tiraahuaa seij ti anáciyaaxaraca'a i iicajra'an jetze

5 Pu'uri a'atzu a'atévi'ica mati'ij tyu'uyé'este aime i maj Israel jetze ajtyama'acan. Ajta ain Jesús, aun pu a'ujnyé' anna Jerusalén. ²⁻³ Aun pu jajmuaa ajna vejli'i ta'aj pueerta a'u mej jetzen a'utyaru'ipi i canya'axi. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa ticin Betesda. Anxivi pu a'aportaalijma'acaa a'u

mej e'etyujsa'irihua'a eihua tyaite i mej ti'icucui'icaa. Seica mu meyan aracúcu'unijma'acaa, majta seica, a'ij pua'a mu huatzúna'icha'a, majta seica ciyaaxavi'icaa i huáaica.

⁴Ai mu meyan rachueva'acaa ti ij a'ati ayan ra'utaruurajxi'in i jaj, a'ini a'anaj tina'a, ayaa pu rijcaa saij ti ute'e ti'ivaire'e Dioj ti e'eseijre'e. Ai pu ava'acáninyéica'a ajna ti jajmuua, ti ij ain ra'utaruurajxi'in. Ajta ain a'ati ti anacai atyajra'ani i jaj tzajta'a, ai pu ayan rujni tij na'a ti cin ti'icui'i.

⁵Meenti seij aun a'utyavaaca'a ti ayan ari a'atee a'achu cumu seité japuan tamuaamuata'a japuan arahueicaj ninye'ira'a ti ayan ti'icui'i.

⁶Ti'ij i Jesús ayan raaseij ti aun aúuca'atii, ayaa pu raamua'areeri'i ti ain nu'u a'ati ari a'atee ti ayan een. Aj pu'i ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni peyan ti'ijxe'eve'e pej huarún?

⁷Ajta ain ti ti'icui'i, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Nyavastara'a, ti'ij ayan ra'utaruurajxi'in i jaj, capu hui ma'a a'ati ti naatavaire'en nyej ni atyajra'ani i jaj tzajta'a. Ajta, nyati'ij nyauj a a'umé'en, saij pu hui ca'anacan aun atyeeme nyaj cai inyaa. —Ayaa pu tiraata'ixaa ajjna ti ti'icui'i.

⁸Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ajchesi. Anchuaa mi a'utaatzi. Pajta hui a'ura'ani.

⁹Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajta'a, aj pu'i ain a'ati huarúj. Ajta yá'uchui i ru'utaatzi. Ti'iqui á'uraa. Ajta ajna piti'irijcaa ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi ti'ij huaruj.

**Ai mu ra'uxíjte majjna i Jesús
majjna cime'e ti ain raarujte
ajna mati'ij rusa'upi**

¹⁰Ajta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, ayaa mu tiraata'ixaa majjna i a'ati ti ayan huaruj ticin:

—Pu'uri hui ajna piti'irici i xicajra'an tyaj jetzen tasa'upi. Ajta ayaa pu te'eyu'usi'i ajjna jetze i yu'uxari ti ayan ti'taitjte'e ti nu'u cai a'ij ti'iri'iri pej peyan raachuisime'en mi a'utaatzi ijii.

¹¹Ajta ain ti anáciyaaxaraca'a, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa pu tinaata'ixaa ajjna ti naarujte ticin yee nyaj nu'u ra'anchueni i nya'utaatzi, nyajta nu'u u a'ura'ani.

¹²Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ataani pueen ajjna i a'ati ti ayan timuaata'ixaa paj nu'u peyan ra'anchueni, pajta nu'u a'ura'ani?

¹³Ajta ain i a'ati ti ayan huarúj, capu a'atzu ramua'atyajcaa a'ati ti puénya'a, a'ini ajjna i Jesús pu'uri a aurutyaca'a hua'a tzajta'a i tyaite i maj maun e'etyujsa'acaa. ¹⁴Ti'iqui Jesús aun yá'utyau ajna teyujta'a. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ma'acui xaa, papu'uri huaruj. Capej che'e ti'titj cin a'aturaa i Dioj jemi. Na'ari cai, ayaa pu tyaja'ure'enyajsin ti eitze'e pueijtzi muaaci'iti cai ajmi'i.

¹⁵Aj pu'i á'uraa ajjna i a'ati. Ajta ayaa pu tihua'uta'ixaa aime i maj Israel jetze ajtyama'acan ti ain Jesús ain puénya'a ti ayan raarujte. ¹⁶Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, ayaa mu een cin a'ij pua'a raruurajca'a majjna i Jesús majjna cime'e ti ain ayan rijcaa ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upihua'a.

¹⁷Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Tij na'a ti yu auca'iti a'ame, ai pu auj ti'imua'e'e i niya'upua. Ayaa nu che'eta nyana'a inyaa ti'imua'e'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁸Ayaa mu een cin eitze'e meyan ti'ityesa'acaa mej mi raaje'ica majjna cime'e ti nu'u ayan Jesús raataxaahuataca'a ti ayan huarini a'ij mej ti'ijri'ire ajna xicajra'an jetze maj rusa'upihua'a. Ai pu ajta nu'u ayan ratamua'amua'atya'a i Dioj ti nu'u ya'upuaara'an pueen. Ajj pu nu'u cin

ayan tyú'ujsejrataca'a ti ayan che'eta na'a een tij i Dioj.

Cime'en i maj cin ruxa'aj mana'a een i ya'upuaara'an, ajta i yaujra'an

¹⁹Ayaa pu tyu'utanyúu ajjna i Jesús ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, capu ri'iri ney neyan ti'itij huáruuren nyasaj, i nyaj nyajta tyataa'a jetze airaanye. Ayaa nu che'eta nyana'a ti'iruure a'ij nyaj ti'isise'i ti ayan ti'iruure i niya'upua.

²⁰Ayaa pu i niya'upua nyexe'eve'e inyeetzi i nyaj yaujra'an pueen. Ai pu ajta ti'inyesejrate'e nain a'ij ti ain ti'iruure.

'Ee xaa nya'u, ayaa pu tinaatasejrate'esin ti'titi ti eitze'e huapi'i ruxe'eve'e cai a'ij ney nyeri tyu'uruu sej si tyamua'a naa tira'utasej. ²¹Ayaa pu hui niya'upua huá'ajjajpuaxi'isin i tyaite hua'a tzajta'a i mej meri huacuii. Ai pu ajta hua'ata'asin mej mi majtahua'a ruuri mua'ara'ani. Ayaa nu che'eta nyana'a hua'uta'asin a'achu pua'amua aime ti ayan na'araanajchi nyaj neyan hua'uta'an mej mi majtahua'a ruuri mua'ara'ani. ²²Ajta yeehui ain niya'upua, capu a'ati á'axijte'e silu pu'uri ayan nain cin tinyeijca inyeetzi, i nyaj yaujra'an pueen ney ni najmi'ica a'uxijte'en. ²³Ayaa pu een cin huarij i niya'upua mej mi meyan che'eta mana'a ri'i tinaata'an inyeetzi matij majta ri'i tirata'aca majjna i niya'upua. Ajta, ain ti cai ri'i tinaata'aca inyeetzi, i nyaj yaujra'an pueen, ai pu ajta cai ri'i tiraata'aca i niya'upua ti iyan nyaja'utaityaca'a.

²⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, a'ati ti na'a ti ayan ranamuj a'ij ney ti'ixaj, ajta ti ayan ra'ara'astijre'en ajjna ti yan nyaja'utaityaca'a, ajjna i a'ati, ayaa pu ruurican cin huatyaturaasin tij

na'a rusen cime'e. Capu a'anaj pueijtzi raci'iti a'ini ai pu ari huiirajraa a'u ti ayan tiya'aci'itinche'e ti huami'ini. Ai pu ajta ari aun a'utyajrupi a'u ti ayan ya'aci'iti ti ruuri a'ara'ani.

²⁵Ayaa nu tzaahuati'ira'a cin tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa pu tyaja'ure'enyajsin, ee xaa nya'u. Ayaa pu ari tyaja'ure'enye ajna xicajra'an ti jetzen ayan tihua'aci'iti aime i mej meri huacuii mej mi meyan raanamua a'ij ney ti'ixa inyaa, i nyaj yaujra'an pueen i Dioj. Majta aime i mej meyan ra'ancura'asin a'ij mej ti'ijnamujran, ai mu rusen cime'e ruuri mua'aju'un. ²⁶A'ini rujetze pu ayan rusen cin ruuri i Dioj, ai pu ayan naata'a inyeetzi i nyaj yaujra'an pueen ney ni neyan che'eta nyana'a nyejetze rusen cin ruuri. ²⁷Ai pu hui ajta naata'a ney ni nyajjna cin antinmua'aréera na'ara'ani ney ni hua'uxijte'en i tyaite a'ini nyaa nu nyajta tyaata'a jetze airaanye.

²⁸Caxu saijna cin ri'i tiyá'usejra, a'ini aj pu tyaja'ure'enyajsin matij mana'a pua'amua i mej meri huacuii, ayaa mu ranamujran nyati'ij hua'utajevee. ²⁹Au mu e'itajú'un a'u mej a'ava'anami'ihuaajmee. Majta aime, i mej ri'i titetyujchaica'a, ai mu e'itajú'un mej mi ruuri mua'ara'ani. Ma majta aime i mej a'ij pua'a titetyujchaica'a, ai mu e'itajú'un ney ni neyan hua'uxijte'en ti ij ayan pueijtzi tihua'uci'iti.

A'ij ti tyá'anxajta i ya'upuaara'an, ajta a'ij ti huataujmua'a a'ij ti rici i yaujra'an

³⁰Capu ri'iri ney neyan ti'titi huáruuren nyasaj nyana'a, silu ayaa nu che'eta nyana'a hua'axijte'e a'ij ney ti'ijnamua i niya'upua jemi. Ajta, ayaa pu tiraavijte'e a'ij ney tihua'axijte'e a'ini canu neyan rahuauca ney neyan rici a'ij ti tina'araanajchi silu ayaa nu rici ney ni neyan ri'i tiraata'an ajjna

ti yan nyaja'utaityaca'a. ³¹Ti pua'a nyasaj nyana'a neyan tyu'utanxaj, canu neyan tzaahuati'ira'a cin neyan tyu'utanxajta.

³²Ma ajta, saj pu ayan tinaatyaxajta inyeetzi, nyajta inyaa, ayaa nu ramua'aree tij na'a a'ij ti t'l'inyaxaj inyeetzi, ayaa pu tzaahuati'ira'a cin t'l'inyaxaj ajjna.

³³Muan xu seica huataityaca'a i Juan jemi. Ai pu ajta tzaahuati'ira'a cin tyajamuaata'ixaa inyeetzi cime'e.

³⁴Capu hui ayan ruxe'leve'e ti a'ati ayan t'l'inyaxajta inyeetzi.

'Me nyajta, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e nyajjna cime'e i Juan ti ij Dioj ayan tyajamuata'uuni'i. ³⁵Ayaa pu a'atzu tyu'utyavai ajjna i Juan tij tatzari ti a'ataa, ti ajta nain japua huatatzave'eje'e'i. Sajta muan, ayaa xu a'atzu huataura'a sej seyan huataujtyamua'ave'en saijna cime'e saj ra'ancura'a a'ij ti ain tyu'utaxajtaca'a.

³⁶Ti'iti pu eitze'e ruxe'leve'e cai a'ij ti tyu'utaxajtaca'a ajjna i Juan. Ajjna ti Dioj ayan cin tinyeijca njej ni neyan nyajjna cin tya'ara'asten i nyaj nyeri neyan nyajjna rici, ai pu ajta ti'ivaire'e sej si seyan raamua'aree ti ayan nyaja'utaityaca'a ajjna i niya'upua. ³⁷Ajta ain i niya'upua ti ayan nyaja'utaityaca'a, ai pu ajta naatyaxajtaca'a inyeetzi cime'e. Muan xu cai a'anaj raanamuajri'i ti tyu'uxajtaca'a. Caxu sajta a'anaj a'amujji'isi cin raaseij a'ij ti een. ³⁸Caxu sajta ra'ancura'asin a'ij ti ain tyu'utaxajtaca'a a'ini caxu na'ara'astijre'esin inyeetzi, Dioj ti nyaja'utaityaca'a.

³⁹Muan xu aujca'anyaacan cin tyu'ujmua'ate saijna jetze i yu'uxari a'ini ayaa pu tyajamua'amitejte'e sej saijna jetze yau'eitaa xa'aju'un a'ij sej ye'i huarini sej si rusen cin ruuri xa'ara'ani. Ai pu hui ain pueen i yu'uxari ti jetzen te'eyu'usi'i a'ij mej tyu'utaxajtaca'a inyeetzi cime'en.

⁴⁰Ma sajta muan, caxu á'ujca'anye sej seyan na'ara'astijre'en inyeetzi njej ni amuaata'an sej si rusen cin ruuri xa'ara'ani.

⁴¹Capu nye jetze ruxe'leve'e ti pua'a tevi ayan ri'i tinaata'an. ⁴²Ma sajta muan saique xu ti'imua'atze. Nyaa nu neyan ramua'aree saj cai hui raxe'leve'e i Dioj i a'amua tzajta'a. ⁴³Ayaa nu een cin ava'acaanye niya'upua jetze ma'acan. Ma sajta muan, caxu na'ancure'evi'iti. Aru ti pua'a a'ati runyuucajtze'en cin mu a'uve'eme'en, muan xu xaa ra'ancure'evi'iti saijna.

⁴⁴¿A'ini ti'iri'iri saj tzaahuati'ira'a cin tya'antzaahuatate'en ti pua'a seyan ri'i tyu'utaura'an rujiimua'a sana'a, sajta cai ti'ityesa'a saj raahuauni ti Dioj ri'i tyajamuaata'an? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri. ⁴⁵Caxu seyan muan ti'imua'atza nyaj tyaja'amuaxajtzi'iran i niya'upua jemi. Ai pu ain pueen i ti tyaja'amuaxajtzi'iran ajjna i Moisés tyaacan, i sej seyan rachu'leve'e ti ain a'amua'apua nyuuni.

⁴⁶Ti pua'a seyan tya'atzaahuatya'a saijna jemi i Moisés, ayaa xu sajta na'antzaahuatate'anche'e inyeetzi saijna cime'e ti ain ayan nyeeetzi cime'en ra'utéyu'uxaca'a. ⁴⁷¿A'ini sej si cai ra'atzaahuatate'e a'ij ti ain tira'utyeyu'uxaca'a?, ¿a'ini ti'iri'iri sej seyan rá'antzaahuatate'en a'ij njej inyaa tyajamuaata'ixaate'esin? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajjna i Jesús.

Jesús pu tihua'umí aime i maj anxij vi'ira'a ará'axcaa

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 A'atzu a'ateevi'i, ti'i'iqi Jesús aun u jetze pujme'en antaraa i jaj japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Galileeya. Ayaa pu ajta tyaja'arajtyahuaa ticin Tiberias. ²Eihua mu tyaite a'ucij jamuan a'ini mu'uri raaseij majna ti huapi'i ruxe'leve'e

ti ayan tihua'uhuaa aime i mej t'í'ucucui'icaa. ³Aj pu'i Jesús anna a'ujnyéj jiri japua. An pu a'utayeijxi, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

⁴Pu'uri vejli'itaca ajna xicajra'an mej jetzen ti'iestyahua'a maijna cime'e ti Dioj hue'irajtuaa aime i mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a. ⁵Ti'iqui Jesús ayan huanyéerajraa. Ti'ij i hua'useij maj a'ava'aju'uncaa i tyaite. Aj pu'i Jesús ain Felipe ayan tyu'utaihua'uri'i ticin: —¿A'uni tyea'ananan i pan i maj racua'ani aime i tyaite?

⁶Pu'uri ramua'areeraca'a i Jesús a'ij ti rini. Ma ajta, ayaa pu een cin raataihua'uri'i i Felipe ti ij ayan raaseij a'ij ti rini. ⁷Felipe pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ti pua'a teyan ti'ituava'a a'achu maj ramue'itijca arahueica maxcira'i cime'e, capu ai na'a ci'ipe tyej ti pan huananan tej ti najjmi'ica tyu'umín.

⁸⁻⁹Aj pu'i seij ti jamuan á'ucha'acanya'a, ajna i Andrés ti juutzajra'an pueen i Simón, ai pu ayan tyu'utaxajtacaa ticin: —Yaa pu pa'ari'i huatyejvee. Anxivica pu hui pan ticha'i, ajta hua'apuaca i hue'ité. Ma ajta, capu a'atzu ci'ipe mej mi naimi'i tyu'ucua'ani.

¹⁰Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Sata'aj hua'utaijte'en i tyaite maj a'ujrá'asixi'in.

Ayaa pu een cin ayan raataxajtacaa a'ini eihua pu hua'ixaata'acaa aujna. Majta aime i tyetyaca, au mu a'urásajraa. Ayaa mu ara'asijma'a a'achu cumu anxij vi'lira'a meyee majta meyee.

¹¹Aj pu'i Jesús ra'ancurai'ipi'i i pan. Ajta ri'i tiraatataujtzi'ire i Dioj jemi. Ajta hua'urai'ipi'i aime i mej a'ucaitima'acaa a'achu ti seij raxe'eva'acaa. Ayaa pu che'eta na'a hua'urai'ipi'i i hue'ite. ¹²Mati'ij ruxaahua tyu'ucuaa, ayaa pu

tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Sata'aj raarai'ipi'in i ti ava'aturaa. Che'e cai ti'iti a'uvai'itzi'in.

¹³Mati'ij mi raarai'ipi. Ayaa mu tya'ava'istya'axi i siciri jetze ajna i pan ti ava'aturaa mej tyu'ucuaa.

¹⁴Majta aime i tyaite, mati'ij meyan raaseij maijna i Jesús ti ayan huarij, ayaa mu tyu'utaxajtacaa ticin:

—Ayej xaa nya'u ti'ayajna, ami pu hui ain pueen ajna ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a, ti ayan ya nu'u uve'enejysin iiyan chaanaca japua.

¹⁵Ajta ain Jesús, ayaa pu rú'umua'areeracaa i rutzajta'a mej meyan raaxa'api'intare maj e'ire'enejysin mej mi ca'anyejri cin tiraijcate'en ti ain te'entyarute i rey cime'e. Aij pu cin, ayan ajtáara. Au pu jiri japua a'ujnyéj rusaij.

Jesús pu antamé japon i jáj ti ve'e

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶Ti'ij huara'acáanajma'aca, au mu a'ucáanye a'uti a'avastimee i jaj aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a. ¹⁷Au mu baarcu jetze atyaaci. Mati'ij mi anticij u jetze pujme'en u Capernaum. Pu'uri huará'atica'arijma'a. Ajta ain Jesús, capu ma'ahua'acaa. ¹⁸Ca'anin pu cin hua'aacaca'a. Ajta pu'uri a'ujruurajca'a i jaj. ¹⁹Mati'ij auju'uncaa a'achu anxí, o arájsevi kilometro, mati'ij mi raaseij ti e'eve'ema'acaa ajna i Jesús. Jaj japua pu huama'acaa. Eecan mu tyu'utatzin.

²⁰Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Nyaa nu ain pueen. Caxu ti'itziinya'a.

²¹Mati'ij mi meyan huatyaujca'ane mej mi meyan ra'atyajtuaani i baarcu jetze. Camu a'achu a'ateevi'i maun a'utanye ajna a'u maj á'uju'uncaa.

**Ai mu nu'u rúuhuaumen
maijna i Jesús**

²²Majta aime i tyaite i maj aun u jetze pujme'en e'etyujsai i Jesús jemi, ai mu aun a'utyajturaa.

Yaa ruijmua'a yee, ayaa pu tihua'amityejtya'acaa ti saij na'a a'acáva'acaa i baarcu, ajta ti ain Jesús cai aijna jetze atyajraa hua'a jamuan i maj jamuan á'ujhua'anya'a, silu ruijmua'a mu'u antacij. ²³Mati'ij mi seica maun újhuiixi i baarcu ajna vejli'i a'u maj tyaja'ucuaa i tyaite ti'ij Jesús ri'i tiraata'a i Dioj. Au pu e'ema'acan i baarcu, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Tiberias. ²⁴Mati'ij mi aime tyaite meyan raamua'areeri'i ti nu'u cai ajta aun a'ucatii u Tiberias aijna i Jesús, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi maijna jetze u huatyaacijxi aijna jetze i baarcu ti ti'l'imui'i. Seica mu atyaacijxi seij jetze, majtahua'a i seica, seij jetze mu mijta atyaaci, mej mi maun a'atanyén u Capernaum, mej mi maun raahuauni maijna i Jesús.

**Jesús pu ain pueen i pan i
maj cin ruuri mua'ara'ani**

²⁵Mati'ij ráatyau maujna u jetze pujme'en a'alaguun jetze, aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—Rabí, ¿a'anajni ya para'a peyujna?

²⁶Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Caxu saijna cin nyahuahuau saijna cin saj tyu'useij a'ij nyej huarij i saj cin ava'ujji'isivi'iraxi'in silu ayaa xu een cin nyahuahuau saijna cime'e saj raacuaa saijna i pan, sajta saj tyamua'a naa tityáaju'uxai. ²⁷Caxu seyan sana'a tyu'umuare'en sej si saijna huamué'itín i cue'lira ti a'uvajitzi silu sata'aj seyan tyu'umuare'en sej si saijna huamué'itín

i saj cin huataujvaire'en tij na'a rusen cime'e. Nyajta nyaa, i nyaj nyajta tyataa'a jetze e'irannyejte, nyaa nu nyaijna amuaata'asin a'ini ain Dioj ti niya'upua pueen, ai pu aijna cin tinaryejca.

²⁸Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ti'titajni hui ruxe'leve'e tej teyan tyaijna cin huarini a'ij ti ti'ijxe'leve'e i Dioj?

²⁹Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa pu ti'ijxe'leve'e i Dioj saj seyan na'antzaahuate'en inyeetzi ti Dioj nyaja'utaityaca'a.

³⁰Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ti'titajni cin peyan rici ti huapi'i ruxe'leve'e tyej ti teyan raaseij, tyej ti tyaijna cin mua'antzaahuate'en? ¿A'ini pej pi peyan rici? ³¹Tavausimua'aci'i mu meyan raacuaa maijna ti jee maná pueen maujna a'u ti cai e'eti'itijcaa. Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: “Ai pu nu'u hua'uta'a maj maijna huacua'ani i cue'lira ti nu'u ute'e e'ema'acan.”

³²Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti cai ain pueen i Moisés tyaacan ti ayan hua'uta'a aime a'amua'upua'ac'i'istiyamua'a maj raacua'ani i cue'lira ti ute'e e'ema'acan. Capu xaa nya'u, silu niya'upua pu ayan amuaata'asin sej si huataujvaire'en saijna cime'e i cue'lira ti tzaahuati'ira'a cin ute'e e'ema'acan. ³³A'ini nyaa nu ain pueen i cue'lira ti Dioj jemi e'ema'acan, nyeetzi pu jemi ajta e'ema'acan. Nyaa nu ute'e e'icaanye nyej ni hua'uta'an maj ruuri mua'ara'ani tij na'a rusen cime'e matij mana'a pua'amua yan huachaatime iian chaanaca japua.

³⁴Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Tavastara'a, pata'aj peyan taata'an paijna i cue'lira tij na'a ti yu auca'iti a'ame.

³⁵Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaa nu ain pueen i ti jetzen e'ema'acan i cue'lira i maj cin huataujvaire'en mej mi ruuri mua'ara'ani tij na'a rusen cime'e. A'ati ti na'a ti nyeezti jemi ve'ere'enyen, capu a'anaj i'licuata a'ame. Ajta, a'ati ti na'a ti ayan na'ara'astijre'en inyeetzi, capu ajta a'anaj huata'imi, silu Dioj pu rusen cin raata'asin.

³⁶Nyajta inyaa, ayaa nu neri tyajamuaata'ixaa saj seri nyeseij inyeetzi. Ma sajta muan, caxu tya'atzaahuat'e. ³⁷Matij mana'a pua'amua i ti Dioj naatatuire'esin, aime mu ve'ere'enyeesin inyeetzi jemi. Ajta ti pua'a a'ati ayan nyeezti jemi ve'ere'enyen, canu a'anaj raara'iti.

³⁸Canu nyaajna cin mu a'uve'eme nyej ni neyan huarini a'ij nyaj nyasaj nyana'a ti'ijxe'eve'e silu nyej ni neyan huarini a'ij ti'ijxe'eve'e aajna ti yan nyaja'utaityaca'a. ³⁹Ajta, ayaa pu ti'ijxe'eve'e aajna ti yan nyaja'utaityaca'a ti cai seij a'uveti aime i mej ve'ere'enze inyeetzi jemi silu nyej ni najim'i'ica japua huanyuuni ajna xicajra'an ti jetzen nain cin te'entipua'ari.

⁴⁰Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ijxe'eve'e i niya'upua ti ayan tiraaci'iti ti ruurican cin huatyaturan tij na'a rusen cime'e a'ati ti na'a ti ayan tira'amitejte'e a'ati nyaj pirici, ajta ayan na'astijra'a inyeetzi. Nyajta inyaa, ayaa nu ra'ajjajsin huá'a tzajta'a i mej meri huacuii ajna xicajra'an ti jetzen nain cin te'entipua'ari.

Maujnyuuste aime i mej Israel jetze ajtyama'acan

⁴¹Majta aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, mati'ij mi autyajhuui maj runyuuste'e rujiimua'a majna cime'e ti Jesús ayan tyu'utaxajtaca'a ti nu'u ain pueen i cue'lira ti ute'e e'icaanye.

⁴²Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—¿Ni cai ain pueen i Jesús ti ajta yaujra'an pueen aajna i José? ¿Ni qui tyacai hua'amua'jte i taatajra'an, ajta i naanajra'an? A'ini tijta nya'u. Aij pu cin, ¿a'ini ti'iri'iri ti ain ayan ti'ixajta ti nu'u ute'e e'icaanye?

⁴³Aj pu'i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Caxu hui seyan che'e runyuustya'a.

⁴⁴Capu ri'iri ti a'ati ayan ve'ere'enyen inyeetzi jemi ti pua'a cai Dioj anacai ca'anijra'a raata'an ti ij ayan huarini. Nyajta nu neyan ra'ajjajsin hua'a tzajta'a i mej meri huacuii ajna xicajra'a ti jetzen nain cin te'entipua'ari.

⁴⁵'Ayaa mu tira'uyu'uxaca'a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan ticin: “Dioj pu nu'u ayan tihua'amua'aten najim'i'ica.” A'ati ti na'a ti ayan ranamua i rutzajta'a a'ij ti ti'ixa i niya'upua, ajta ti ayan raaruuren a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e, ai pu ayan ve'ere'enyeesin inyeetzi jemi.

⁴⁶Capu ayan huataujmua'a ti a'ati ari raaseij aajna i niya'upua silu inyaa, i nyaj nyaan a'uve'eme a'u ti ain e'eseijre'e, nyaa nu neri raaseij i niya'upua. ⁴⁷Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'lira'a cime'e ti a'ati ti na'a ti ayan tya'antzaahuat'e'en a'ij nyej ti'ixa, ai pu ruurican cin huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e. ⁴⁸Nyaa nu nyain pueen i cue'lira ti jetzen e'iraninyei i maj cin ruuri mua'ara'ani tij na'a rusen cime'e.

⁴⁹A'amuahuaacixa'astyamua'aci'i meyan raacuaa majna i maná aujna a'ahua'a a'u ti cai e'eti'itijcaa. Majta e'eyan mu huacuii. ⁵⁰Ma ajta, ya pu seijre'e aajna i cue'lira ti ute'e e'icaanye. Ti pua'a a'ati ayan raacua'ani aajna, capu a'anaj mi'ini. ⁵¹Nyaa nu nyain pueen aajna i cue'lira ti ute'e e'icaanye, ti jetzen a'iráninyei i maj cin ruuri mua'ara'ani. Ti pua'a a'ati ayan raacua'ani aajna i cue'lira, ai pu

ruurican cin huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e. Ajta, aijna i cue'ira, ai pu ain pueen i nyaj ratyáhue'ira'a, i nyaj nyajta ratámuai'ivajta hua'a jetze ma'acan matij mana'a maj yan huachaatime iyan chaanaca japua mej mi ruuri mua'ara'ani tij na'a rusen cime'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁵²Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, ca'anin mu cin autyajhuii mej tihuauxaate'en. Meyan ticin:

—¿A'ini ti'iri'iri ti ain a'ati ayan nu'u ruhue'ira'a taamin?

⁵³Aj pu i Jesús, ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyajamuaata'ixaate'esin. Ti pua'a sacai raacua'ani i nyahue'ira'a, i nyaj nyajta tyaaata'a jetze e'irannyejte, ajta ti pua'a sacai raaye'en i nyaxuure'e, caxu rusen cin ruuri xa'aju'un. ⁵⁴A'ati ti na'a ti ayan raacua'ani i nyahue'ira'a, ajta ayan raaye'en i nyaxuure'e, ai pu ayan ruurican cin huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e. Nyajta nu neyan ra'ajjásin ajna xicajra'an ti jetzen nain cin te'entipua'ari.

⁵⁵Avej ti'ayajna xaa nya'u. Ai pu nyahue'ira'a, ain pueen i ti cue'ira jetzen e'iraninyei i maj tzaahuati'ira'a cin ruuri mua'ara'ani i Djoj jemi. Ajta aijna, ai pu xaa nya'u ain pueen i jaj i maj tzaahuati'ira'a cin iraaye'en mej mi cai che'e ruxaamistya'a i Djoj jemi. ⁵⁶A'ati ti na'a ti ayan raacua'ani i nyahue'ira'a, ajta ti ayan raaye'en i nyaxuure'e, ai pu huatyaturaasin inyeetzi jemi. Nyajta nu neyan che'eta nyana'a huatyaturaasin i jemin.

⁵⁷Ai pu ayanna nyaja'utaityaca'a i niya'upua ti i'iruuri. Nyajta nu nyaajna jetze aranca'anye nyej ni ruuri na'ara'ani i niya'upua jemi. Ajta ain i a'ati ti ayan ti'icua'aca inyeetzi jemi, ai pu ayen che'eta na'a nyeetzi jetze araujca'anye ti ij ain ruuri a'ara'ani i Djoj jemi. ⁵⁸Ai pu

ain pueen i cue'ira ti ute'e e'icaanye. Tahuaacixa'astyamua'aci'i mu meyan raacuaa maijna i maná. Majta huacuii. Ma ajta, ain ti ayan racua'aca aijna i cue'ira ti nyeetzi jetze e'iraninyei, ai pu ruurican cin huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e.

⁵⁹Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ti'ij aun tihuá'amua'atyajcaa a'u maj e'etyujsa'irihua'a aujna u Capernaúm.

A'ij mej tyu'umuá'a aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

⁶⁰Mati'ij maijna huanamuajri'i, ayaa mu mul'iti tyu'utaxajta'a aime i mej jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—A'ij pu pua'a taata'a ti ayan ti'ixa.

Eecan pu hui muare'eri tyej teyan yau'eitaa ta'ara'ani.

⁶¹Ajta ain Jesús, ayaa pu rú'umua'areeracaa mej meyan runyuustya'acaa. Aj pu'i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni a'ij pua'a amuaata'a nyej neyan tyajamuaata'ixaa? ⁶²Ari ti pua'a seyan naaseij inyeetzi, i nyaj tyaaata'a jetze e'irannyejte, nyej ni aun a'ujnyén utya'imi a'u nyaj anacai á'ucatii.

⁶³Aijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Djoj, ai pu jetzen e'iraninyei i saj cin ruuri xa'ara'ani. Ma ajta, capu aijna cin ti'livaire'e aijna ti jetzen e'iraninyei i saj ratyáhue'ira'a. Capu a'atzu xaa nya'u. Ma ajta, aijna i nyuucari i nyej neyan tyaja'amue'ixaate'e, aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Djoj, ai pu ca'anijra'a naata'a nyej neyan tyu'utaxaj. Ajta, aij pu jetze e'iraninyei i saj cin ruuri xa'ara'ani. ⁶⁴Ma sajta muan, mul'iti xu cai tya'atzaahuate'e.

Ayaa pu tihua'uta'ixaa a'ini tij na'a jajcau imi ti yu e'ire'enyé, ai pu rú'umua'areeracaa a'ati ti pirici ti cai ra'atzaahuatya'acaa, ajta a'ati ti pueen ti Jesús cime'en tyu'utatuiire'esin.

⁶⁵Ajta, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu een cin tyajamuaata'ixaa ti cai ri'iri ti a'ati ayan huataujtuiire'en inyeetzi jemi ti pua'a cai Dioj anacai ca'anijra'a raata'an ti ayan huarini. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁶⁶Ajna'imi mul'iti mu meyan tityaacáujxaahuataca'a mej mi cai che'e jamuan á'ujhua'anye'en. ⁶⁷Aj pu'i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase ticin:

—Ari muan, ¿ni sajta seri ajtácinicu inyeetzi jemi?

⁶⁸Ajta ain i Simón, ti ajta i'i Pedro, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, ¿a'atajni maa jemin tyá'uju'un? Mueetzi pu'u jemi seijre'e i nyuucari i tyaj cin ruuri ta'ara'ani, tij na'a rusen cime'e.

⁶⁹Ayaa tu hui ra'atzaahuata'e, tyajta teyan ramua'aree paj pain pueen i paj Dioj jemi e'licaanye, ti Dioj ajta muaja'utyatuaasin i ru'iriita'a.

⁷⁰Aj pu'i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—¿Ni qui nyacai neyan amua'antihuau muejmi mi saj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase? A'ini nijta nya'u. Ma ajta, seij ti muejmi jetze ajtyama'acan, tiyaaru'u pu jetzen seijre'e. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁷¹Aijna ti nu'u tiyaaru'u jetzen seijre'e, ai pu ayan huatamua'a i Judás. Ai pu yaujra'an puénya'a aijna i Simón ti ayan te'entimut'utaca ticin Iscariote. Ajta ain Judás, hua'a jetze pu ajtyama'acantaca'a i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ai pu ain pueen ti ayan tyu'utatuiire'esin aijna cime'en i Jesús.

Mati'ij tyu'uyé'este maijna cime'e maj ava'inaamua'asin

7 Tij na'a ajna'imi, au pu a'utyajturaa i Jesús aujna u Galileeya. Capu che'e aun á'ucha'acanya'a u Judea a'ini aime i

mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a i mej aun e'echajca'a, ayaa mu raxe'eva'acaa maj raaje'ica. ²Pu'uri ajta vejli'itaca ajna mati'ij meyan ti'iyestyahua'a maijna cime'e maj ava'inaamua'asin, i mej Israel jetze ajtyama'acan. ³Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa i ihuaamua'ame'en i Jesús ticin:

—Pata'aj hui peyan huiirajra'ani peyujna pej paun a'ura'ani aujna u Judea, mej mi aime i maj mueetzi jamuan á'ujhua'an meyan raaseij a'ij paj rici paijna cime'e ti hui huapi'i ruxe'eve'e, i maj cin ava'ujji'isivi'iraxi'isin. ⁴Ti pua'a hui a'ati ayan raxe'eve'e mej mi me eijre'e meyan raamua'ati, capu ayan aviitzi cin ti'imua'e. A'ini ayaa paj hui rici paijna cime'e ti huapi'i ruxe'eve'e, naa pu xa'api'in pej peyan a eijre'e huata'aseijrata hua'a jemi, matij mana'a pua'amua maj yan huachaatime iyan chaanaca japua. —Ayaa mu tiraata'ixaa.

⁵Majta aime i maj ihuaamua'ame'en pueenya'a, camu majta rá'antzaahua maijna i Jesús. ⁶Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Capuu xi ajna tyaja'ure'enye ti huaxa'api'in inyeetzi jemi nyej ni nyaun a'utanyen. Aru muejmi jemi, a'anaj ti na'a pu ayan i'ixa'api'in. ⁷Capu hui a'atzu ri'iri mej amuajchaira'a i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua. Ma majta xaa inyeetzi menyéjchaire'e maijna cime'e nyaj cai neyan a'ij pua'a tihua'axajta mej meyan a'ij pua'a titetyújchai. ⁸Sata'aj saun a'ujnyén anna a'u maj tyejé'eyeste. Caxii nu a'uma'a na'ame inyaa nyej ni nyaun ijii tyaja'uva'amua'ariive'en a'ini capu xi ayan tyaja'ure'enye ti ari huaxa'api'in.

⁹Ti'ij ayan tihua'uta'ixaa, aj pu'i aun a'utyajturaa aujna u Galileeya.

Jesús pu aviitzi'i cin aun a'ujnyéj

¹⁰Ma ajta ain, ayaa pu huarij. Mati'ij a'ucij i ihuaamua'ame'en mej mi maun

tyajá'uyesten, ai pu ajta u á'umej. Capu ruseiirata u á'umej, silu aviitzi pu'u cin u á'umej.

Ai mu rahuahuau i Jesús aime i mej Israel jetze ajtyama'acan

¹¹Majta main i mej maun tyeje'eyestyahua'a, ai mu rá'ixe'eri'iraca'a maijna i Jesús. Meyan tí'ixaata ticin:

—¿A'uni a'ij een aijna i a'ati?

¹²Eihua mu a'ij pua'a tí'ixajtaaca aijna cime'e i Jesús hua'a tzajta'a i tyaite i maj maun e'etyujsaira'acaa. Seica mu meyan tí'ixajtaaca ticin: “Ri'i pu tí'itevi.” Majta seica meyan tí'ixajtaaca ticin: “Capu a'atzu. Ai pu hui hua'acuanamua i tyaite.”

¹³Majta, capu a'ati ayan á'ujca'anyajca'a ti ayan ruseiirata tyu'utaxajta aijna cime'e i Jesús a'ini mahua'atziinya'acaa aime i mej tí'itij cin antyujmua'areeraca'a aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan.

Jesús pu tihua'umuá'ate mati'ij tí'iyestyahua'a

¹⁴Mati'ij meri e'ita'a ujú'uncaa i maj tí'iyestyahua'a, aj pu'i Jesús aun a'utyajrupi teyujta'a. Tí'iqui autyejche ti tihua'amua'aten i tyaite. ¹⁵Eecan mu ri'i tira'utaseij aime i mej maun tí'ijta teyujta'a. Ayaa mu tyu'urixaatya'acaa ticin:

—¿A'ini tí'iri'iri ti ain cai a'anaj tí'ihuaujmua'ate, ai pu raayi'iti ti ayan tihua'umua'aten?

¹⁶Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu a'ij tirajtyau nyasaj a'ij nyej tihua'amua'aten silu ai pu ayan tinaata'a aijna ti ya nyaja'utaityaca'a. ¹⁷Ti pua'a hui a'ati ayan á'ujca'anye ti ayan huarini a'ij ti tí'ijxe'eve'e i Dioj, ai pu xaa ayan ramua'areeran ti pua'a Dioj ayan naata'a nyej neyan tí'imua'ata ca'in nyasaj nyana'a a'ij tirajtyau.

¹⁸Aijna ti ayan tí'ixaxa'a a'ij ti ain na'a tirajtyau rusaj, ayaa pu een cin ayan rici ti ij ri'i tyu'utaura'an rusaj. Me nyajta inyaa, ayaa nu nyaijna cin tí'imua'e'e nyej ni neyan ri'i tiraata'an nyaijna ti yan nyaja'utaityaca'a. Ti pua'a hui a'ati ayan á'ujca'anye ti ayan huarini a'ij ti tí'ijxe'eve'e i Dioj, ai pu xaa ayan ramua'areeran ti pua'a Dioj ayan tinaata'a nyej neyan tí'imua'ata ca'in nyasaj nyana'a a'ij tirajtyau.

¹⁹¿Ni cai ain Moisés tyaacan ayan amuaatyajtuaa aijna i nyuucari i maj cin tí'ijta? Aa ní'ijta nya'u. Ma sajta muan, capu a'ati ti muejmi jetze ajtyama'acan ayan aráurasten a'ij ti ain nyuucari tí'ixa. ¿A'ini een cime'e seyan tí'ijxe'eve'e saj naaje'ica?

²⁰Majta aime i maj maun ajtyáxiiraca'a, ayaa mu tityaatanyú ticin:

—Tiyaa'u pu muetzi tzajta'a seijre'e. ¿A'ataani hui ayan tí'ijxe'eve'e tí'ij maaaje'ica?

²¹Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Seij nu'u cin neyan huarij ti ayan huapi'i ruxé'eva'acaa. Ajta ain amuaatyeytyau najimi'ica. Eecan xu ava'ujji'isivi'iraxi. ²²Ma sajta muan, ayaa xu tí'ijri'ire saijna cime'e ti Moisés tyaacan ayan amuaataij saj nu'u ra'antisijchixi'in i naviira'an. Ee xaa, capu Moisés tyaacan jetze huanyeje, silu Dioj pu ayan raatyajtuaa aime jemi i á'amua'upuci'istyamua'a. Aij xu cin seyan ra'antisi'iche i naviira'an i unyaaca'lí ti tyaata'a sajna xicajra'an saj jetzen rusa'upi. ²³Ayaa xu een cin tí'ijri'ire sej si cai autya'itzen saijna jemi i nyuucari ti Moisés tyaacan raatyajtuaa. Ti pua'a ayan een, a'ini een cin sij nínyu'ucacu inyeetzi jemi saijna cime'e nyej neyan nain cin raaruje seij i a'ati nyajna xicajra'a saj jetzen rusa'upi. ²⁴Xaatapu'áajta sej seyan tihua'axijte'e a'ij ti tyajamua'amitejte'e.

Ma sajta muan, ayaa xu huarini sej si seyan tihua'uxijte'en a'ij ti tiraavijte'e tzaahuati'ira'a cime'e.

**Jesús pu cime'en ti'ixa
a'uti e'ema'acan**

²⁵Cime'en pu'u ayan tiraataxajtacaa, aj mu mi seica meyan autyajhuij mej ti'ihuáurihua'u. Meyan ticin:

—¿Ni cai ain pueen i maj meyan cime'en ti'ityese'e maj raaje'ica? ²⁶Yaa pu hui eijre'e huatyavaa tihue'ixaate'e. Ma majta, camu a'ij ti'ijee. ¿Ni qui meri meyan raamuá'a ticin: “Ai pu ain pueen i Ciriistu'u”? ²⁷Me tyajta ityan, tyan tu hui ramua'aree a'u ti e'ema'acan tyaijta i a'ati. Ma ajta ain i Ciriistu'u, ti'ij ain ya uvé'enyen, capu a'ati ramua'areeran a'u ti e'ema'acan aijna. —Ayaa mu tí'ixajtacaa.

²⁸Ajta ain Jesús, auche'e pu tihua'amua'atyajcaa u teyujta'a. Aj pu'i ayan ca'anin cin tyu'utaxajtacaa ticin:

—Ee xaa nya'u, ayaa pu hui ti'ayajna saj nyamua'ate, sajta seyan ramua'aree a'u nyaj e'ema'acan. Canu nyasa'ij nyana'a ya va'acaanye silu ti ya nyaja'utaityaca'a, ai pu nain cin ayan ti'ijri'ire. Capu ti'ihue'itzi i jemin. Ma sajta muan, caxu ramua'ate a'ini caxu ra'astijre'e. ²⁹Me nyajta inyaa, nyaa nu xaa ramua'ate a'ini au nu e'ema'acan i jemin. Ai pu hui ajta yan nyaja'utaityaca'a.

³⁰Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtacaa, aj mu mi meyan tyu'utatése maj raatyeevi'i. Ma ajta, capu a'ati ayan raatyeevi'i a'ini capuu xi ajna tyaja'ure'enye ajna ti jetzen huaxa'api'intari'ihuaca'a ti ayan huami'ini. ³¹Majta aime i mej jemin e'etyujsai, mul'iti mu meyan rá'antzaahua. Ayaa mu tyu'utaxajtacaa ticin:

—Ti'ij ya uvé'enyen aijna i Ciriistu'u Dioj ti ra'antihuau, ¿ni qui eitze'e ayan

aijna cin rini ti huapi'i ruxe'eve'e cai amijna mi a'ati?

**Aime fariseos mu nu'u
xantaaru'u huataite maj
ratyeevi'i maijna i Jesús**

³²Majta aime i fariseos, ayaa mu tyu'unamuajri'i aime i tyaite mej meyan xahuaani'i mu cin tyu'urixaate'e. Mati'ij mi aime i mej ti'ijta u teyujta'a, majta aime i fariseos, ai mu seica huataityaca'a aime i maj maun tí'icha'i mej mi raatyeevi'in.

³³Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu che'e a'ateeren muejmi jemi a'ini pu'uri vejl'i'i nyej ni nyaun a'ujnyén nyaijna jemi ti yan nyaja'utaityaca'a.

³⁴Muan xu nyahuauni, aru caxu me'e nyeje'etyauni. Ajta, capu ri'irista a'ame saj saun a'ujnyén a'u nyaj a'ij eenya'a na'ame.

³⁵Majta aime i mej maun ti'ijta teyujta'a, ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿A'uqui hui a'uméj a'u ti cai ri'iri tyej teyan ya'utyauni? ¿Ni qui aun seij chuejra'a japua a'uméj hua'a jemi i tyaite i maj a'ucíjxi hua'a tzajta'a aime i maj Grecia e'ema'acan? ¿Ni qui hui ajta ayan tihua'amua'aten aime i mej Grecia e'ema'acan? ³⁶¿A'iqui huataujmua'a aijna i nyuucari ti cin tyaj nu'u rahuani, tyajta nu'u cai ratyauni, ti ajta nu'u cai ri'iri tyaj aun a'uju'un a'u ti a'ij eenya'a a'ame? —Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a.

**Jesús pu hua'uta'inyeesin mej
mi jemin ve'ere'enyen**

³⁷Ti'ij ari te'entipua'arajma'aca i mej ti'iyeste, ajna xicajra'an ti eitze'e ruxe'eva'acaa i maj maijna jetze ti'iyestyahua'a, aj pu'i Jesús ayan

huatyeexaxi hua'a tzajta'a. Aj pu'i ayan ca'anin cin tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ti pua'a hui a'ati ayan ruxaamistya'a aijna cime'e ti cai uraré'nya'a cin huatyajturaa i Dioj jemi, che'e ain ayan ve'ere'nyen inyeetzi jemi nyej ni nyeyan ca'anijra'a tiraata'an. ³⁸Ayaa pu che'eta na'a raruuren aijna i a'ati ti ayan na'ara'astijre'esin inyeetzi a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin: “Aij pu jetzen e'iraninyei i tzajta'an tyamua'a naa aijna i jaj ti jetzen araujca'anyen aijna i ti cin ruuri a'ame. Ayej seira'a a'ame tij jetzen a'irámi'iye i jaj.” — Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³⁹Aijna i nyuucari ticin “jaj”, ayaa pu huataujmua'a ticin: i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, i ti Dioj raatyajtuaaniiche'e hua'a tzajta'a aime i mej rá'antzaahua. Ayaa pu aijna cin tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús a'ini capu xi a'ahua'aca'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, aijna cime'e ti ain Jesús cai xi a'ujnyéj u ute'e ti ij Dioj ayan an ya'acájrati i ipuari japua.

Capu xi hua'amitejtya'acaa i tyaitye a'ati ti pirici aijna i Jesús

⁴⁰Cime'en mu'u meyan raanamujri'i ti ayan tyu'utaxajtaca'a, aj mu mi meyan tyu'utaxajtaca'a seica i tyaite ticin:

—Ayej hui xaa nya'u ti'ayajna ti ain pueen ti ayan ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan, i tyaj teyan rachu'eve'e.

⁴¹Majta seica mu meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ai pu hui ain i'i pirici ti i'i Ciriistu'u. Majta seica meyan tyu'urihua'uracaa ticin:

—¿A'ini hui ti'iri'iri ti ain Ciriistu'u ayan aun e'ema'acanta u Galileeya?

⁴²¿Ni cai ayan te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti nu'u ain Ciriistu'u ayan e'iraujnyeje'esin aijna jetze i tyaitestyamua'ame'en i David tyaacan?

Ajta nu'u ti aun e'ema'acanta a'ame aujna u Belén, a'u ti ain David tyaacan e'echajca'a. —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a.

⁴³Aij mu cin e'ita'a a'utacij i tyaite majna cime'e i Jesús. Seica mu saique ti'ixajtaca. Majta seica saique. ⁴⁴Seica mu meyan raxe'eva'acaa mej meyan raatyeevi'i. Ma ajta, capu a'ati ahuaajca'anye ti rajvi'i.

Camu nu'u ra'atzaahuatya'acaa i Jesús aime i mej títatyatya'acaa

⁴⁵Mati'ij mi aime i mej ti'icha'i i teyujta'a, au mu a'uré'ene hua'a jemi i maj maun ti'ijta u teyujta'a, majta i fariseos jemi. Mati'ij meyan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'ini een cin sacai ya'araavi'iti?

⁴⁶Majta aime i mej ti'icha'ive, ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin:

—Capu hui a'ati ayan ti'ixaxa'a tij amin ti'ixaxa'a.

⁴⁷Ayaa mu tyu'utanyúu aime i fariseos ticin:

—¿Ni ajta ari ayan amuaacuanamua muevo? ⁴⁸¿Ni cai seij ti ti'itaije'e ari rá'antzaahua aijna, na'ari seij ti tyejmi jetze ajtyama'acan i tyej fariseos pueen? ⁴⁹Majta i tyaite i maj maun e'etyújsaira'acaa, camu a'atzu yau'eite a'ij ti te'eyu'usi'i aijna jetze i nyuucari Moisés tyaacan ti raatyajtua. Dioj pu ari hua'uxijte amime. —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a aime i fariseos.

⁵⁰Ajta ain Nicodemo, aijna ti ari i Jesús jemi a'atányajca'a, tij ajta seij pueenya'a ti hua'a jetze ajtyama'acan, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

⁵¹—Capu ayan tiraavijte'e tej teyan ra'uxijte'en ti'ij puejtzti raaci'iti. Ayaa pu tya'axa i yu'uxari jetze i tyaj cin ti'ijta ti ayan nu'u ruxe'eve'e tyej nu'u tiráihua'u anacaican cin tyaijna i a'ati tyej ti raamua'aree a'ij ti ti'itij cin rici. ¿Ni cai ayan ti'ayajna?

⁵²Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin: —¿Ni hui muua pa pajta paun e'ema'acan u Galileeya? Auhuauchi i

yu'uxari jetze pej pi peyan raamua'aree ti cai a'ati aun e'ema'acan u Galileeya ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a.

⁵³ Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a. Mati'ij mi a'ucijxi a'u ti seij e'eche.

Aijna i jiita'a ti huataujxana'acire

8 Ajta Jesús pu aun á'umej jiri ti a'utacá'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Aceituunajremi. ² Tapua'arijma'aca pu aun a'ujnyéj teyujta'a. Majta mu eihua tyaite ajtyáxiiraca'a i jemin. Aj pu' i a'ujyeijxi ti i tihuá'umua'aten. ³ Majta aime i mej jetzen tyu'ujmua'ate i nyuucari i maj cin ti'ijta, majta aime i fariseos, ai mu seij a'araavi'iti i jiita'a. Ayaa mu raatyeevi' i ti'ij auj ayan rijcaa i jiita'a ti ruxana'acira'acaa. Mati'ij mi raataij ti aun e'ita'a a'utyechaxin mej mi raaseij i tyaite. ⁴ Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa majjna i Jesús ticin:

—Maeestru, ayaa mu yeehui raatyeevi' i amijna mi jiita'a ti'ij auj huaujxana'acira'acaa. ⁵ Ajta ain Moisés, ayaa pu yeehui titaataij aijna jetze i nyuucari ti raatyajtuaa ti ayan ruxe'eve'e tyaj nu'u tetej cin raaje'ica. Ari muua, ¿a'ini yeehui pajta ti'ixaxa'?

⁶ Ayaa mu majjna cin tiraataihua'uri' i mej mi majjna cin ra'antimue'itin a'ij ti ain ti'itij cin tihua'uta'ixaate'esin. Ayaa mu rahuauca'a majjna i maj cin tiraaxajtzi' i.

Ajta ain Jesús, ai pu aicaujtutzi. Aj pu' i ayan autyejche ti ruxite cin ra'uyuxa a chuaata'a. ⁷ Mauche'e mu ti'lira'ihua'uracaa. Aj pu' i Jesús ayan huatyeexaxi. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a hui saij muan a'anaj cai aijna cin ayan autya'itze i á'amua'atziira'a cime'e, che'e ain a'ati anacai raatatú'a i tetej cime'e. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁸ Ajtahua'a pu ayan aicaujtutzi.

Ajta ra'uyuxaca'a a chuaata'a.

⁹ Majta aime, cime'en mu'u meyan

raanamujri' i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús, mati'ij mi maun tihui, seij majta seij, anacaican aijna ti eitze'e vasta'a. Ti'iqui ai na'a i Jesús aun a'utyajturaa jamuan aijna i jiita'a ti aun e'ita'a a'utyavaaca'a. ¹⁰ Aj pu' i Jesús ayan huatyeexaxi. Aj pu' i ayan tiraataihua'uri' i ticin:

—Jiita'a, ¿a'uni hui á'ij me'en aime? ¿Ni cai ma'a a'ati ti ayan ti'itij cin mueetzi jetze ti'ipua'ajte'e?

¹¹ Aj pu' i ayan tiraata'ixaa ticin: —Nyavastara'a, capu yeehui a'ati ayan nyeetzi jetze ti'itij cin ti'ipua'ajte'e.

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin: —Canu nyajta inyaa ti'itij cin mueetzi jetze tya'ujpuá'ajte'esin. Pata'aj a'ura'ani. Capej hui che'e peyan pajjna cin autya'itza'ara'an. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

Jesús pu hua'atatzavi' i aime i maj yan huachaatime iijan chaanaca japua

¹² Ti'ij ajtahua'a ayan tihua'uta'ixaa i tyaite i Jesús, ayej tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Nyaa nu yeehui nyain pueen i tatzari ti cin huanyeeri' i hua'a japua najmli'ica i maj yan huachaatime iijan chaanaca japua. A'ati ti na'a hui ti nyaa jamuan á'ucha'acanye'en, capu a'anaj ayan tica'amiste'e á'ucha'acanya'a a'ame, silu ayaa nu yeehui raatyajtuaani i jemin nyaijna i tatzari i ti cin ruuri a'ara'ani.

¹³ Mati'ij mi aime fariseos meyan tiraata'ixaa ticin:

—Muaa paj peyan asaj tityá'axajta. Aij pu yeehui cin cai ti'itij vaire'e a'ij pej tityá'axajta asaj.

¹⁴ Aj pu' i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Ti pua'a neyan nyasaj ti'inxajta, auche'e pu yeehui ti'ivaire'e nyej neyan ti'inxajta nyasaj aijna cime'e nyej neyan ramua'aree a'u nyej a'arajraa, nyajta neyan che'eta

nyana'a ramua'aree a'uj nyaj a'uméj. Ma sajta muan, capu yeehui a'ij tyajamua'amitejte'e, a'u nyaj a'arajraa, na'ari a'u nyaj a'uméj. ¹⁵Ayaa xu seyan sana'a hua'axijte'e a'ij saj rujiimua'a tirajtyauve. Me nyajta inyaa, canu a'ati ijii á'axijte'en. ¹⁶Aru, ti pua'a hui neyan a'ati a'axijtya'a, auche'e pu ayan tiraavijte'e nyej neyan rici a'ini canu nyasaj neyan a'ij tirajtyau, silu ai pu ayan naata'a aijna ti yan nyaja'utaityaca'a. ¹⁷Ayaa pu yeehui te'eyu'usi'i aijna jetze i nyuucari i saj cin ti'ijta ti ayan nu'u ti'ivaire'e ti pua'a mahua'apua meyan ti'itij cin huataujxajta. ¹⁸Nyaa nu yeehui nyain pueen saj i nyej neyan ti'inxajta nyasaj. Ajta yeehui i saj ti ayan tinyetyáxajta, ai pu ain pueen i niya'upua ti iyan nyaja'utaityaca'a.

¹⁹Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'uni yeehui a'ij een ti aya'upua pueen?

Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Caxu yeehui nyamua'ate a'ati nyaj pueen. Caxu sajta ramua'ate i niya'upua. Ti pua'a seyan nyamua'atyaa, ayaa xu yeehui sajta ramua'ajcaa i niya'upua.

²⁰Ayaa pu tyu'utaxajta'ca'a aijna i Jesús ti'ij auj tihua'amua'atyajcaa aujna teyujta'a, ajna vejli'i a'u maj ya'asa'iri i tumin. Ma majta i tyaite, capu a'ati ayan raatyeevi'i a'ini capuu xi ajna tyaja'ure'enyee aijna xicajra'a jetze ti jetzen Jesús huami'ini.

“A'u nyaj a'uméj, capu ri'iri saj aun á'uju'un”

²¹Ajtahua'a pu Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaa nu yeehui nyaun a'ujnyejsin, sajta muan xu nyahuauni inyeetzi. Ajta, cai Dioj tyajamuaataauni'ira. Muan xu cui'ini saijna cime'e saj autyajturaa i

Dioj jemi. Capu ri'iri saj saun a'ujnyén a'u nyaj a'ujnyejsin.

²²Mati'ij mi meyan tityúrihua'uri'i aime i mej maun ti'ijta teyujta'a ticin: —¿A'ini yeehui huataujmua'a aijna i nyuucari ti nu'u cai ri'iri tyaj tyaun a'ujnyén a'u ti nu'u a'ujnyejsin? ¿Ni qui ayan huataujmua'a ti ain huaujje'ica?

²³Auche'e pu ayan tihue'ixaatya'acaa ticin:

—Muan xu hui yuuci pujme'en e'ema'acan. Nyajta inyaa, ute'e nu e'ema'acan. Muan xu yeehui hua'a jetze ajtyama'acan aime i mej yan seijre'e iyan chaanaca japua. Nyajta inyaa, canu neyan hua'a jetze ajtyama'acan.

²⁴Ayaa nu hui neyan amuaata'ixaa ti pua'a cai ayan Dioj tyajamuaataauni'ira, muan xu cui'ini saijna cime'e saj autyajturaa i Dioj jemi. Ti pua'a yeehui sacai seyan ty'aantzaahuat'e'en nyaj nyain pirici a'ij nyej ti'ixaj, muan xu xaa cui'ini saijna cime'e saj autyajturaa i Dioj jemi.

²⁵Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ataani yeehui paj pueen?

Ajta Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaa nu nyain pueen i nyaj neyan cime'en tyaja'amue'ixaatya'acaa tij na'a jajcua imi ti yu e'ire'enyee. ²⁶Eihua nu neri ti'ixajtami'i muejmi cime'e, nyajta neyan nyaajna cin amua'uxijte'en. Ma ajta ain ti yan nyaja'utaityaca'a, ai pu tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a. Nyajta nu hui neyan tihue'ixaate'e aime i mej yan japuan seijre'e iyan i chaanaca japua a'ij nyej neyan raanamujri'i nyaajna jemi ti yan nyaja'utaityaca'a. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

²⁷Majta aime, camu yau'eitaa mua'araa a'ij ti tihue'ixaatya'acaa, ti ayan cime'en raxa ti ya'upuaara'an pueen. ²⁸Aj pu cin Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sati'ij yeehui aj nyaja'utavé'en inyeetzi i nyaj tyaata'a jetze e'irannyejte, aj xu si ramua'areeran a'ati nyaj pueen, sajta xu ramua'areeran nyaj cai nyasaj nyana'a a'ij tirajtyau a'ij nyej tyajamuaata'ixaa silu ayaa nu che'eta nyana'a ti'ixaxa'a a'ij ti niya'upua ayan tinaamua'ate.

²⁹Aijna ti hui yan nyaja'utaityaca'a, ai pu nyeetzi jemi seijre'e. Capu ayan rusementan naatyajtuaa a'ini ayaa nu yeehui ti'ij pina'a neyan ti'ijri'ire a'ij ti tira'araanajchi.

³⁰Majta aime i tyaite, ti'ij Jesús auj ayan tihue'ixaaty'acaa, mui'iti mu meyan rá'antzaahua.

Cime'en i mej yaujmua'ame'en pueen i Dioj, majta aime i maj ravaire'e aijna ti a'ij pua'a een

³¹Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa aime i mej Israel jetze ajtyama'acan i maj majta rá'antzaahua ticin:

—Ti pua'a hui seyan tya'utaviicue'i sej si seyan tira'ara'astijre'en a'ij nyej tyaja'amue'ixaate'e, aj xu xaa seyan á'ujhua'anya'a xa'aju'un inyeetzi jamuan. ³²Muan xu sajta yeehui ramua'areeran saijna ti nain cin ayan ti'ayajna. Aij xu cin ruxaahua á'ujhua'anya'a xa'aju'un.

³³Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin: —Tyan tu yeehui Abraham tyaacan jetze e'iraanyej. Catu yeehui a'anaj seica jemi ca'anyejri cin tyu'utyavai. Aij pu yeehui cin, ¿a'ini auj ti'iri'iri pey an ti'ita'ixaate'e tyaj nu'u taxaahua á'ujhua'anya'a ta'ara'ani?

³⁴Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Ayaa nu yeehui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti a'ati ti na'a ti ayan autya'itza'ara'an i Dioj jemi, ai pu ca'anyejri cin ti'imuaire'e aijna jemi ti a'ij pua'a een. ³⁵Ajta ain ti ca'anyejri cin tyaja'amuaire'e a'u mej e'eche i tyaitestyamua'ame'en aijna ti ti'irajite'e, ai pu cai aun rusen cin huatyaturaasin

aujna. Majta ain ti yaujra'an pueen, au pu yeehui huatyaturaasin para rusen cime'e.

³⁶Aij pu cin, ti pua'a neyan huarini inyaa, i nyaj nyajta yaujra'an pueen, nyej ni amue'irajtuaani sej si ruxaahua á'ujhua'anye'en, ayaa xu xaa nya'u ruxaahua a'uhua'anya'a xa'aju'un, tzite'e. ³⁷Nyaa nu hui neyan ramua'aree saj saijna jetze e'iraanyej saijna i Abraham tyaacan. Ma sajta muan, xu'uri seyan á'ujca'anye sej seyan naaje'ica saijna cime'e saj cai che'e ranamuajracu a'ij nyej tyaja'amue'ixaate'e. ³⁸Ayaa nu nyaijna cin tyaja'amue'ixaate'e a'ij nyaj yeehui neri nyaun tyajá'useij i niya'upua jemi. Sajta muan, ayaa xu che'eta sana'a ti'ijri'ire a'ij saj sajta tiraanamuajri'i i ruya'upua.

³⁹Mati'ij mi meyan tyu'utanyúu ticin: —Tyan tu yeehui rajya'upuaca'a tyaijna i Abraham tyaacan.

Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Ti pua'a yeehui seyan yaujmua'ame'en pueenye'en aijna i Abraham tyaacan, ayaa xu che'eta sana'a ri'i titetyújchai xa'aju'un a'ij ti ain ajta ri'i ti'ityújchaica'a. ⁴⁰Ayaa pu i eenya'a, xu'uri seyan tiraaxa'api'intarej saj naaje'ica. Capu yeehui ayan ti'ijri'irajca'a aijna i Abraham tyaacan. Nyajta inyaa, nyaa nu nyain pueen saij ti ayan tyajamuaata'ixaa aijna ti ayan ti'ayajna, i nyaj nyajta neyan raanamuajri'i nyaijna jemi i Dioj.

⁴¹Ayaa xu seyan a'ij pua'a titetyújchai a'ij ti ajta rici i a'amua'upua.

Mati'ij mi meyan tyu'utanyúu ticin: —Catu yeehui huanu'eihuaca'a hua'a jetze i mej rusajtajma'acaa patij muaa. Saij pu'u yeehui ain pueen i tyaj rajya'upua. Ai pu yeehui ain pueen i Dioj.

⁴²Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a yeehui ain Dioj a'amua'upua pueenye'en, muan

xu nyexe'eva'a xa'aju'un a'ini au nu a'uve'eme i jemin. Canu yeehui nyasaj nyana'a neyan a'uve'eme silu ai pu yan nyaja'uta'ityaca'a. ⁴³ ¿A'ini een cin sacai nyajau'eite a'ij nyej tyaja'amue'ixaate'e? Caxu xaa nya'u yau'eite a'ini sacai ahuaucja'anye saj ra'ancura'an a'ij nyej ti'ixa. ⁴⁴ Muan xu yeehui saijna jetze ajtyama'acan i tiyaaru'u. Ai pu ain pueen i a'amuaya'upua. Sajta muan, ayaa xu'u sana'a saijna cin seyan ra'astijre'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i a'amuaya'upua. Tij na'a ti huataseijre i tyata'a ti yu e'ire'enyee, ai pu yeehui ti'ityacui'ica. Capu a'anaj tzaahuati'ira'a cin tyu'utaxajta'a. Ai pu yeehui nain cin ti'ihue'itaca. Tij na'a ti ayan ti'ihue'i, ai pu jetzen e'iraninyei i tzajta'an aijna ti hue'itzi pueen. Ayej xaa nya'u, ai pu ain pueen ti ti'ihue'itaca. Ajta tij na'a ti hue'itzi pueen, aij pu jetzen e'iraninyei.

⁴⁵ Me nyajta inyaa, ayaa nu tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a. Aij xu cin, caxu yeehui na'atzaahuate'e. ⁴⁶ ¿Ni saij muejmi jetze ti ajtyama'acan ayan ti'itij cin na'axijte'e aijna cime'e nyej ti'itij cin autyajturaa i Dioj jemi? A'ini capu ri'iri sej seyan huarini, ayaa pu huataujmua'a nyej neyan tzaahuati'ira'a cin tyaja'amue'ixaate'e. Ti pua'a ayan, ¿a'ini yeehui een cime'e sacai na'atzaahuate'e? ⁴⁷ Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Aijna ti Dioj jetze ajtyama'acan ayan ra'astijre'e a'ij ti ti'ixaj i Dioj. Sajta muan, ayaa xu een cin cai seyan ra'astijre'e saijna cime'e sacai Dioj jetze ajtyama'acan.

Ciriistu'u pu anacai huataseijre cai aijna i Abraham tyaacan

⁴⁸ Majta aime i mej ti'ijta teyujta'a, ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—¿Ni yeehui cai ayan ti'ayajna a'ij tyej ti'ixaj pej peyan Samaariya e'ema'acan, ajta tiyaaru'u pu mueetzi tzajta'a seijre'e?

⁴⁹ Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Capu tiyaaru'u nyeetzi tzajta'a seijre'e silu nyaa nu ri'i tirata'aca i niya'upua. Sajta muan, ayaa xu majca'i núutache inyeetzi. ⁵⁰ Me nyajta inyaa, canu yeehui nyasaj nyana'a neyan rahuaahuau ti a'ati ri'i tinaata'an, silu seij pu'u xaa ayan rahuaahuau. Ai pu yeehui ain pueen ti tzaahuati'ira'a cin ayan tiraaxa'api'intare'en. ⁵¹ Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Ti pua'a a'ati ayan ra'astijre'en a'ij nyej ti'ixaxa'a, capu yeehui a'anaj raci'iti ti huami'ini.

⁵² Cime'en mu'u meyan raanamujri'i, aj mu mi meyan tyu'utaxajta'a ticin:

—Tu'uri yeehui ramua'aree ti ayan ti'ayajna ti tiyaaru'u pu mueetzi tzajta'a seijre'e. Ai pu yeehui Abraham huami'i, majta aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Ma pajta muua, ayaa papu'u yeehui ti'ixa ti ayan nu'u, ti pua'a a'ati ayan ra'astijre'en a'ij pej ti'ixa, ti nu'u cai a'anaj mi'ini. ⁵³ ¿Ni tzaa yeehui peyan eitze'e va'acan cin ti'ityejevvee cai i ti'iti ti cin ti'ityavaaca'a i taya'upua i Abraham? Ai pu yeehui xaa huami'i. Majta aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, ai majta huacuii. Ari muua, ¿a'ini peti'ixa a'ataani paj pirici?

⁵⁴ Ajta ain Jesús, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Capu yeehui ti'itij vaire'e ti pua'a neyan nyasaj ahuantzaahua'ate'en. Ai pu ain pueen ti ayan ri'i tinaata'aca i niya'upua, aijna i saj cime'en seyan ti'ixa yee ai pu a'amua Dioj pueen. ⁵⁵ Sajta muan, caxu yeehui ramua'ate. Me nyajta inyaa, nyaa nu xaa ramua'ate. Ti pua'a neyan tyaja'amue'ixaaty'a yee canu ramua'ate, ayaa nu ti'ihue'itaca satij muan. Me nyajta inyaa, nyaa nu xaa ramua'ate, nyajta neyan ra'astijre'e a'ij ti ti'ixaxa'a. ⁵⁶ Ajta yeehui aijna i Abraham ti a'amuaya'upua pueen, ai pu huataujtyamua'ave aijna cime'e ti

ayan tira'amitejtya'acaa ti ayan raaseij a'anaj xicajra'an nyaj jetzen nain cin antinmua'aréera. Ai pu xaa raaseij, ajta aijna cin huataujtyamua'ave.

⁵⁷ Majta aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—¿Ni tzaa yeehui peyan raaseij pajna i Abraham tyaacan? Capu a'ij ti'iri'iri a'ini capaj xi peyan hua'apuate japuan tamuaamuata'a ninye'ira'a rajcha'i.

⁵⁸ Ajta ayan tihua'uta'ixaa aijna i Jesús ticin:

—Ayaa nu tzaahuati'ira'a cin tyaja'amue'ixaate'e. Ti'ij cai xi Abraham huaseijre, nyaa nu neri seijra'acaa.

⁵⁹ Cime'en mu'u meyan raanamujri'i, aj mu mi tetej titu'utu i maj cin raatyatua'asixi'in. Ajta ain Jesús huatauravaataca'a. Aj pu'i aun huirajraa aujna teyujta'a.

Jesús pu raatarujte a'ati ti aráuuni'i huanu'eihuaca'a

9 Ti'ij aun a'atama'acaa, Jesús pu a'ati huaseij ti aráuuni'i pu huanu'eihuaca'a. ² Majta aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—Maeestru, ¿a'ataani yeehui ayan autyajturaa i Dioj jemi ti ij ain ayan aráuuni'i huanu'eihua? ¿Ni qui ain autyajturaa ca'in i vaujsimua'ame'en?

³ Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Capu yeehui a'ati autyajturaa i Dioj jemi. Capu amijna a'ati ayan autyajturaa, camu majta i vaujsimua'ame'en. Ayaa pu yeehui tiraaroo ti ij ayan huataseijre'en i jemin a'ij ti Dioj tiraayi'ti aijna cime'e i rumua'are'eri'ira'ara'an. ⁴ Ayaa pu ruxe'leve'e ti'ij auj tujca'ari tzajta'a piti'irici tej teyan tyajna jetze tyu'umuare'en Dioj ti cin ayan yan nyaja'utaityaca'a. Pu'uri yeehui ajna

tyaja'ure'enyajsin ti huatyatica'ari. Capu che'e ri'iriista a'ame ajna ti a'ati ayan tyu'umuare'en. ⁵ Jjii, nyati'ij nyauj neyan huaca iyan chaanaca japua, ayaa nu ti'ivaire'e hua'a tzajta'a i tyaite tij tatzari ti cin hua'a japua huanyeerli'i mej mi meyan ti'itij huaseij matij mana'a pua'amua i maj yan japuan huachaatime i chaanaca japua. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁶ Ti'ij ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu'i, ain a chuaata'a a'arájztizee. Ajta, ruijque'e cin rajrú'unye i xarij. Aj pu i ra'arajpitijri'i a ji'isaara'an jetze aijna ti aracun. ⁷ Ajta ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aricu yeehui, u a'ume'e pajna a'u ti ja'ajmuaa ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Siloé. (Ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari ticin ti huataiti'ihuaca'a.)

Aj pu'i u á'umej aijna i a'ati, ajta acaurista'ami. Ti'iqui mu a'uve'eme. Pu'uri ayan atanyéeri.

⁸ Majta aime i mej a vejli'i a'uchaatime a'acaa a'u ti e'echajca'a aijna i a'ati, majta aime, i mej mejmi'i meyan raseijraaca ti'ij ain auj limujna huauc'a, ayaa mu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—¿Ni cai yeehui ain pueen ti ayan aun a'utacái a'aye'i ti ij limujna hua'utahuavii i tyaite?

⁹ Seica mu meyan tyu'utaxajtaca'a ti nu'u ain pueen. Majta seica meyan ticin:

—Capu yee ain pueen, silu ayaa pu'u na'a seijre'e tij aijna.

Ajta ain, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Nyaa nu yeehui nyain pueen.

¹⁰ Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini ye'i petya'atányeeraca'a?

¹¹ Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Aijna yeehui i mej meyan ratamua'amua ticin: Jesús, ai pu xarij huatyáaru'unyáa, ti'iqui yeehui na'arapitijri'i ye nyaji'i jetze. Aj pu'i

ayan tinaataij nyaj nu'u nyaun u á'ume'en nyaujna Siloé, a'u ti ja'ajmuaa nyaj nu'u ni aranja'usixi'in. Nyati'ij yeehui ni u a'umej, nyajta aranja'usixi. Aj nu ni neyan maunyeeraca'a. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹²Matí'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'uni a'ij een aijna i a'ati?

Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Canu yeehui me'e ya'amua'aree.

Aime i mej ti'ijta teyujta'a, ai mu chueere, majta camu a'ij tirajtyauve a'ij maj rici

¹³Matí'ij mi ya'uvi'iti maijna ti arácuuni'i aime jemi i fariseos. ¹⁴Ajta, ayaa pu ajna piti'irijcaa ajna xicaara'an jetze mej jetzen rusa'upi ti'ij Jesús ayan raatyáaru'unyej i xarij, ajta tiraahuaa. ¹⁵Aij mu cin, aime i fariseos majta meyan raataihua'uri'i a'ij ti ain tya'atanyeeraca'a. Ajta ain a'ati ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai pu yeehui na'arapitijri'i ye nyaji'i jetze. Nyajta neyan aranja'usixi. Ajta ijii, nyaa nu yeehui neri mauunyeec.

¹⁶Majta i mej hua'a jetze ajtyama'acan i fariseos, ayaa mu tyu'utaxajta'a ticin:

—Capu yeehui aun e'ema'acan i Dioj jemi aijna a'ini capu ayan ra'astijre'e aijna cime'e i xicaj tyej jetzen tasa'upi.

Majta seica meyan ticin:

—¿A'ini yeehui ti'iri'iri ti a'ati ayan huarini ti huapi'i ruxe'eve'e ti pua'a ayan nu'u a'utya'itza'ara'an i Dioj jemi?

Aij pu cin, seica mu saique tí'ixajta'caa. Majta i seica, saique mu majta tí'ixajta'caa. Camu naimi'i ruxa'a mana'a meyan tí'ixajta'caa. ¹⁷Matí'ij meyan majtahua'a tiraataihua'uri'i ticin:

—Pajta muaa, ¿a'ini yeehui peti'imua'atze a'ati ti pírici?, a'ini ai pu timuaahuaa pej pi atanyeeraca'a.

Ajta ain a'ati ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai pu yeehui Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a.

¹⁸Majta aime i mej aun ti'ijta teyujta'a, camu rá'antzaahua ti ayan arácuuni'i huanu'eihuaca'a, ti ari huaruj ti i ari atanyee ijii icu. Matí'ij mi meyan hua'utajta'ca'a mej mi u a'uva'aju'un i vaujsimua'ame'en.

¹⁹Ayaa mu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni tzaa yeehui ain pueen a'amuyauj? ¿Ni ain pueen sej seyan tí'ixaj yee arácuuni'i pu huanu'eihuaca'a? ¿A'ini yeehui auj ti'iri'iri ti ari mauunyeec?

²⁰Majta aime i vaujsimua'ame'en, ayaa mu tyu'utanyúu ticin:

—Ayaa tu xaa ramua'aree ti ain tayauj pírici, tyajta yeehui ramua'aree ti arácuuni'i huanu'eihuaca'a. ²¹Me tyajta ityan, catu xaa nya'u ramua'aree a'ij ti een cime'e ti ayan ari mauunyeec nusu a'ati ti ayan raaruje. Sata'aj yeehui seyan tiraataihua'u a'ini, pu'uri vasta'a. Ai pu ajta rusaij tyu'utaxajta.

²²Ayaa mu een cin tyu'utaxajta'ca'a i vaujsimua'ame'en a'ini mahua'atziinya'acaa aime i mej aun teyujta'a ti'ijta, i maj majta meri meyan tiraaxa'api'intare mej mi ru'ire'ite maujna teyujta'a a'ati ti na'a ti ayan tyu'utaxaj yee Jesús pu nu'u ain pueen i Ciriistu'u ti Dioj ra'antihuau. ²³Aij mu cin meyan tyu'utaxajta'ca'a i vaujsimua'ame'en yee mata'aj raataihua'u maijna a'ini aijna i hua'ayauj pu'uri vastaca'a.

²⁴Majtahua'a mu meyan raatajé maijna ti arácuuni'i huanu'eihuaca'a. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj peyan pana'a ri'i tiraata'an i Dioj. Pajta cai yeehui peyan ri'i tiraata'acare'en pajina i a'ati a'ini ai pu atya'itza'ara i Dioj jemi.

²⁵Ajta ain, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a yeehui ayan atya'itza'ara i Dioj jemi nusu cai, canu xaahui a'atzu ramua'aree, silu ayaa nu xaa ramua'aree nyaj anacai arácuuni'i. Me nyajta ijii, nyaa nu hui mauunye.

²⁶Mat'i'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'ini ye'i muaaruu? ¿A'ini ye'i timuaahuaa pej pi yeehui atanyeere?

²⁷Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nu'uri amuaata'ixaa. Sajta muan, caxu náanamujri'i. ¿A'ini een cime'e seyan raxe'eve'e nyaj nyajtahua'a amuaata'ixaate'en? Tij sajta muan seyan raxe'eve'e saj sajta jamuan á'ujhua'anye'en.

²⁸Majta meyan eihua mu a'ij pua'a tiraata'ixaa ticin:

—Aa ti'ijta nya'u. Muaa paj yeehui pajjna jamuan a'ucha'acan, tzite'e. Tyajta ityan, tyan tu teyan ra'astjire'e tyajjna i Moisés tyaacan. ²⁹Tyan tu yeehui teyan ramua'aree ti Dioj ayan jamuan tyu'uxajtaca'a i Moisés. Ajta, cime'en aijna i a'ati, catu yeehui a'atzu ramua'aree a'u ti e'ema'acan.

³⁰Aj pu'i ayan tyu'utanyúu aijna i a'ati ticin:

—¿Ni cai nya'u icu? Muan xu cai ramua'aree a'u ti e'ema'acan. Ma ajta ain ayan naarujte nyej ni neyan atanyeere. ³¹Ayaa tu yeehui ramua'aree ti Dioj cai ayan ranamua a'ati ti ayan ata'itza'ara i jemin. Dioj pu xaa ayan ranamua aijna i a'ati ti ayan rana'amiche, ajta ti ayan ra'astjire'e a'ij ti Dioj ti'ijxe'eve'e. ³²Capu yeehui a'anaj a'ati ayan raanamujri'i ti seij ayan naarujte aijna ti arácuuni'i huanu'eihuaca'a ti ij ayan atanyéeri a'ara'ani. ³³Ti pua'a hui cai Dioj jemi a'ama'acantacache'e, capu a'ij riniiche'e ti naarújte'enche'e inyeetzi.

—Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³⁴Majta aime meyan tiraata'ixaa ticin:

—Nain paj cin autyajturaa i Dioj jemi muaa, tij na'a pej yeehui peyan

huanu'eihuaca'a ti yu e'ire'enye. ¿Ni tzaa muaa peyan huatya'aca'anye pej peyan titaamua'aten? —Ayaa mu tiraata'ixaa.

Majta ru'ire'ityaca'a.

Jesús pu nu'u hua'ajtya'axi aime i mej teyujta'a ti'ijta

³⁵Ajta ain Jesús, ayej raamua'areeri'i mej meyan ru'ire'ityaca'a. Ti'ij ayan yá'utyau aijna i a'ati, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—¿Ni peyan ra'atzaahuat'e pajjna ti tyaata'a jetze e'iraujnyejte?

³⁶Aj pu'i ain a'ati ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—Nyavastara'a yeehui, ¿a'ataani ain pirici nyej ni neyan rá'antzaahuat'en?

³⁷Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Papu'uri yeehui raaseij. Ee xaa nya'u ayan ti'ayajna, ai pu a jamuan ayan ti'ixaj.

³⁸Ajta ain tevi ayej tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, nyaa nu yeehui mua'atzaahuat'e.

Aj pu'i raatyanajchaca'a. ³⁹Ajta ain Jesús ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ayaa nu yeehui nyajjna cin a'uve'eme iyan chaanaca japua nyej ni hua'uxijte'en najmi'lica i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua, mej mi meyan atanyéjnye'ere aime i mej aracucu'unijmee, mej mi majta yeehui meyan aracucu'unijma'a mua'ara'ani aime i maj nu'u meyan atanyéjnye'e.

⁴⁰Meenti seica i fariseos, au mu vjli'i a'utyáuua'a. Mat'i'ij meyan raanamujri'i a'ij ti tyu'utaxajtaca'a, mat'i'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ai nu'u ye'i? ¿Ni tzaa yeehui tyajta ityan aracucu'unijmee?

⁴¹Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ti pua'a yeehui seyan aracucu'unijme'eni ti ij cai ti'itij a'ij tyajamua'amityejtya'a, capu ri'iriista a'ame'enche'e ti a'ati ti'itij cin muejmi jetze tya'ujpuá'ajte'en. Ma

sajta muan, ayaa xu yeehui ti'ixa saj nu'u seyan atanyéjnye'e ti ij nain cin tyajamua'amitejte'e, aij pu cin sauche'e xu ata'itza'ara i Dioj jemi.

Aijna ti hua'ajya'amua, ajta a'u ti a'apueerta

10 'Ayaa nu yeehui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Ti pua'a a'ati aun a'utyarute canya'axi hua'acúraa, ti pua'a cai aun a'utyarute a'uti a'apueerta silu ti pua'a ancura'ara'ani i tyajcua jetze, ai pu nahua'ari pueen, ajta ti ti'ityacui'ica. ²Ma ajta, ain ti yeehui aun a'utyarute a'u ti a'apueerta, ai pu ain pueen ti hua'ajya'amua i canya'axi. ³Ajta ain ti tí'icha'i a'u ti a'apueerta, ai pu tira'antacuunye'esin ti'i aun a'utyarute aijna ti hua'ajya'amua. Majta aime i canya'axi, ai mu yeehui ranamua i nyuucara'ara'an. Ajta ain a'ati ayan hua'ajee a'ij maj antya'aruu seij ajta seij. Ai pu ajta hue'irájajpua.

⁴Ti'ij ari najjmi'ica huirájaapuan i ruya'amua, ai pu hua'a cujta'a auma'a a'ame. Majta aime anacai mu huaju'u mua'aju'un i jemin a'ini ai mu ra'aste a'ij ti ain tihue'ixaate'e. ⁵Camu a'anaj meyan huaju'u mua'aju'un jemin saij i maj cai ramua'ate. Camu xaa nya'u, silu muatauruuna i jemin a'ini camu yeehui ramua'ate i nyuucara'ara'an aijna i a'ati i maj cai ramua'ate.

⁶Ayaa pu tihua'uta'ixaa i Jesús aijna cime'e i nyuucari. Majta aime, camu yau'eitaa mua'araa a'ij ti ain tihua'uta'ixaa.

Jesús pu ain pirici i pueerta a'u maj a'utyarute cúrajta'a

⁷Aij pu cin, Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Nyaa nu

yeehui nyain pueen i pueerta i mej jetzen utyarute i canya'axi u cúrajta'a. ⁸Matij mana'a mej meyan anacai huataseijre nyacai inyaa, ai mu nahua'ari puéenya'a, majta mej ti'ityacui'ica. Ma ajta aime i canya'axi, camu yeehui hua'unamuajri'i a'ij mej tyu'utaxajtaca'a.

⁹Nyaa nu yeehui nyain pueen i pueerta. A'ati ti na'a ti ayan aun a'utyarute aijna cime'e ti na'antzaahuate'en inyeetzi, ai pu ruuri huatyaturaasin para rusen cime'e. Ai pu yeehui ruxaahua huiraye'icaa a'ame, ajta utyaru'ipicha'a a'ame. Ruxaahua pu ratyauni i ti cin huataujvaire'en.

¹⁰Ajta ain nahua'ari, ayaa pu'u yeehui een cin u a'uve'eme ti ij tyu'unahua'an, ti ij ajta tityaacui'ini, ti ij ajta najjmi'ica antipua'arite'en. Me nyajta inyaa, ayaa nu yeehui een cin mu a'uve'eme mej mi ruuri mua'ara'ani, ti ij ayan tihua'uci'iti nain a'ij ti ti'iseijre'e i maj cin huataujyamua'ave'en para rusen cime'e.

Jesús pu ayan tihua'amua'ate aijna cime'e i ti hua'ajya'amua

¹¹Nyaa nu yeehui nyain pueen i nyej xa'api'in cin seijre'e, i nyaj nyajta neyan hua'ajya'amua i canya'axi. Nyajta nu neyan huami'ini hua'a jetze ma'acan. ¹²Ajta ain i maj raata'a ti tyu'umuare'en, capu yeehui ain pueen i ti hua'ajya'amua i canya'axi. Aij pu cin, ti pua'a raaseij ti jiira'ave e'leve'eme, ai pu an huajáuhua'axijsin, ajta huatáuruuna. Aj pu'i ain jiira'ave hua'a tzajta'a aun a'utyaruti, ajta huaja'ucui'ixi'isin i canya'axi. ¹³Ajta ain i a'ati ayan huatáuruuna a'ini ayaa mu'u raata'a ti tyu'umuare'en na'a, ajta capu yeehui a'atzu jetzen ruxe'leve'e a'ij ti tihua'aruuren i canya'axi, icu.

¹⁴Me nyajta inyaa, nyaa nu yeehui nyain pueen i nyej ri'i ti'itevi, i nyaj

nyajta hua'ajya'amua i canya'axi. Nyaa nu hua'amuaajte nyaiame i canya'axi. Majta aime i canya'axi ai mu yeehui nyamua'ate inyeetzi. ¹⁵Ayaa pu che'eta na'a nyamua'ate i niya'upua. Nyajta inyaa, ayaa nu che'eta nyana'a ramua'ate i niya'upua. Nyajta nu huami'ini hua'a jetze ma'acan i canya'axi.

¹⁶Nyaa nu yeehui nyajta hua'a kujta'a huame'en seica i canya'axi i maj cai hua'a jetze ajtyama'acan aime i mej iyu seijre'e cúrajta'a. Ayaa pu yeehui ruxe'leve'e nyej ni neyan hua'uv'a'ajajpuan. Ai mu majta ra'ancura'asin i nyenyuuca. Naijmi'i mu i canya'axi matij mana'a pua'amua, au mu seira'a mua'aju'un seij tzajta'a i cúraa. Ajta saij pu'u yeehui hua'a kujta'a a'uma'a a'ame.

¹⁷Ayaa pu yeehui een cin niya'upua nyeetzi xe'leve'e a'ini nyaa nu huami'ini nyej ni nyajtahua'a huatarun. ¹⁸Capu a'ati na'aril'iraj inyeetzi silu nyexe'evi'ira'a nu cin mi'ini. Nyaa nu yeehui nyaijna cin antinmua'aree nyej ni neyan ahuanca'anye nyej huami'ini. Nyajta nyaijna cin antinmua'aree nyej ni nyajtahua'a huatarun. Ayaa pu aijna cin tinyeijca i niya'upua. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁹Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajta'a i Jesús, aj mu mi e'ita'a a'utacij aime i mej aun ti'ijta hua'a teyujta'a i maj Israel jetze ajtyama'acan. ²⁰Mui'iti mu meyan tyu'utaxajta'a ticin:

—Tiyaaru'u pu yeehui tzajta'an seijre'e, ajta rutimue'i. Caxu seyan ra'atzaahuatya'a.

²¹Majta seica meyan tyu'utaxajta'a ticin:

—Capu yeehui ri'iri ti a'ati ayan ti'ixajta ti pua'a ayan tiyaaru'u tzajta'an seijra'a. ¿Ni tzaa tiyaaru'u ayan raayi'iti ti ayan yeehui raaruje'te'en a'ati ti ayan aracun? Capu xaa nya'u. —Ayaa mu tyu'utaxajta'a.

Jesús pu ayan tihue'ixaate'e a'ati ti pirici

²²Pu'uri a'atzu a'ateevi'ica ti'ij ari vejli'i piti'irijcaa mati'ij meyan maijna cin ti'iyeste a'anaj maj meyan tyu'utatuii i teyuu. Pu'uri ajta ajna piti'irijcaa ti huaseevi'i a'aye'i. ²³Ajta ain Jesús, au pu á'ucha'acanya'a ajna teyujta'a, a'u ti a'aportaale ti Salomón rá'ajtaahuaca'a. ²⁴Majta meyan ajtyáxiiraca'a i jemin aime i mej maun ti'ijta teyujta'a. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Capaj yeehui peyan ta'aviiitza'a. Pata'aj peyan tzaahuati'ira'a cin taata'ixaate'en ti pua'a pain pueen i Ciriistu'u nusu pacai.

²⁵Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaa nu hui xaa nyeri amuaata'ixaa. Sajta muan, caxu na'antzaahua. Aijna i nyaj cin neyan rici ti huapi'i ruxe'leve'e, ayaa nu yeehui nyaijna cin neyan rici nyuucajtze'en i niya'upua. Ajta, ai pu aijna cin ayan tí'inyaxaj. ²⁶Ma sajta muan, caxu yeehui na'atzaahuate'e a'ini caxu hua'a jetze ajtyama'acan i canya'axi i nyaj hua'ajya'amua. ²⁷Ajta aime i canya'axi, ayaa mu nyanamua a'ij nyej tihue'ixaate'e. Nyaa nu yeehui hua'amuaajte, majta meyan na'astijre'e inyeetzi. ²⁸Ayaa nu yeehui hua'ata'aca mej meyan ruurican huatyaturan para rusen cime'e. Camu a'anaj antipua'ari, capu yeehui ri'iri ti a'ati ayan ná'ajajpuani'i. ²⁹Ajta niya'upua, i ti ayan naatatuí aime i canya'axi, ai pu nain cin antyujmua'aree. Capu yeehui ajta ri'iri ti a'ati ayan rá'ajajpuani'i.

Jesús pu tihue'ixaate'e aime i mej nínyu'ucacu

³⁰Tyan tu tanaijmi, seij tyana'a pirici i niya'upua, nyajta inyaa. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

³¹Majta aime i maj maun ti'ijta teyujta'a, majtahua'a mu tetej titú'utu

mej mi maijna cin raatyatu'asixi'in.

³²Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaa nu neri eihua

tyajamuaataseijrate a'ij nyej rici ti i'i xa'api'in. ¿Ti'itajni sij cin pi naatyátu'asixi'isin? ¿Ni qui aijna cime'e nyaj raarujte, na'ari ti'iti cin, nya'u?

³³Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Catu yeehui tyaijna cin muaatyatu'asixi'isin pej peyan ti'itij cin rici ti i'i xa'api'in, silu ayaa tu een cin muaatyatu'asixi'isin pej peyan a'ij pua'a ti'ixa i Dioj jemi, a'ini muua, tevi pana'a pirici. Pajta peyan ti'aseijrata paj nu'u Dioj pueen. —Ayaa mu tiraata'ixaa.

³⁴Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni cai ayan te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti nu'u Dioj ayan tihua'uta'ixaa aime i mej aime jemi raatyajtuaa i runyuuca?, ticin: “Ayaa pu nu'u yeehui ayan tihua'uta'ixaa ti nu'u ayan hua'utamúa'a ticin: Diosi maj nu'u pueen.” ³⁵Dioj pu ayan hua'utamúa'a aijna cime'e maj nu'u dioose pueen. Ajta capu yeehui ri'iri tej teyan ra'urauuna tyaijna ti ari te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze.

³⁶“Ti pua'a Dioj ayan hua'utamúa'a, ¿a'ini tyej teyan raatámua'ati tyaijna ti niya'upua huataura'ate, ajta yan ya'utaityaca'a iyan chaanaca japua? ¿Ni qui teyan che'eta tyana'a raatámua'ati a'ij ti Dioj ari hua'utamúa'a i seica? A ni'ljta nya'u. Aij pu yeehui cin, ¿a'ini seyan saijna cin ti'inyaxajtzi'i saijna cime'e nyej neyan tyajamuaata'ixaa yee nyaa nu nyaïn pueen i yaujra'an i Dioj?

³⁷Sata'aj na'atzaahuatya'a ti pua'a yeehui neyan che'eta nyana'a rijca a'ij ti ajta rici i niya'upua, na'ari ti pua'a nyacai nyana'a, sata'aj cai na'atzaahuatya'a. ³⁸Ee xaa, ti pua'a neyan nyana'a rijca a'ij ti ajta ain rici, sajta sacai seyan ahuaujca'anyen sej yeehui na'antzaahuat'e'en, ayaa

nu tyajamuaata'ixaate'e sata'aj seyan sana'a tya'atzaahuatya'a saijna cime'e a'ij nyaj rici sej si seyan yeehui raamua'aree, sajta yau'eitaa xa'ara'ani tyej teyan najmi'i sej tyana'a pirici, i niya'upua, nyajta inyaa. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³⁹Majtahua'a mu meyan ti'lityesa'acaa mej mi raatyeevi'i. Ma ajta ain, hua'a jetze ajtaraa.

Jesús pu antaraa u jetze pujme'en jatya'ana jetze i Jordán

⁴⁰Aj pu'i au pu antaraa i Jesús u jetze pujme'en i atya'anara'an jetze aujna u Jordán. Au pu a'ará'a a'uti anacai ai hua'amua'i'ihuaca'a aijna i Juan. Au pu a'utyajturaa. ⁴¹Majta mui'iti mu u e'ire'enye i jemin. Ayaa mu tyu'utaxajta'a ticin:

—Capu yeehui a'anaj ayan huarij aijna i Juan ti'iti maj cin ava'ujji'isijvi'iraxi'in aijna cime'e maj ri'i ta'utaséij. Ma ajta, tij na'a mej meyan tyu'utaxajta'a maijna cime'e i Jesús, ayaa pu yeehui ayan ti'ayajna. —Ayaa mu tyu'utaxajta'a.

⁴²Majta mui'iti mu maun huataujtuiri'i i Jesús jemi.

Jesús pu tyu'unamuajri'i aijna cime'e i Lázaro

11 Meenti saij ti'icuil'icaa ti ayan antyahuaca'a ticin Lázaro. Au pu e'echajca'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuuaa ticin Betania. Au mu majta e'echajca'a i juutzajra'an, aijna i Mariiya, ajta i Marta ti i'i cu'utzaara'an. ²Ajta aijna i Mariiya, ai pu ain pueen ti ra'ava'axiri'iri'i i tavastara'a aijna cime'e ti naa tyáará'i. Ai pu ajta ra'anáhuatzi'iri'i i rucipua cime'e i icajra'an jetze. Ajta ain ihuara'ara'an ti'icuil'icaa, aijna i Lázaro. ³Mati'ij mi main juutzimua'ame'en meyan tiraatanyú'uchite i Jesús ticin:

—Tavastara'a, ai pu yehui ti'licu'i aijna i paj raxe'leve'e.

⁴Ajta ain Jesús, ti'ij ayan raamua'areeri'i, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Capu yehui ayan tijcui'inyaca'a ti i huami'ini silu mej mi ri'i tiraata'an i Dioj. Ayaa pu ajta aijna cin Dioj ayan ri'i tinaata'asin inyeetzi, i nyaj yajra'an pueen.

Jesús pu cime'en ti'ixa aijna cime'e ti Lázaro huami'i

⁵Jesús pu hua'axe'eva'acaa aijna i Marta, ajta i juutzajra'an, ajta aijna i Lázaro. ⁶Ma ajta ain, ti'ij ayan raamua'areeri'i ti nu'u ti'licu'i aijna i Lázaro, auche'e pu aun a'utyajturaa hua'apua xicaj a'u ti a'ij énya'a a'aye'i. ⁷Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ayan ticin:

—Tiche'e yehui tyajtahua'a tyaun a'atanyén u Judea.

⁸Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Maeestru, capu xi yehui a'achu a'atee mej meyan tyu'utyese maj muaatyatu'asixi'in tetej cime'e. ¿Ni tzaa pajtahua'a paun a'atanyejsin?

⁹Ayaa pu tyu'utanyúu aijna i Jesús ticin:

—¿Ni yehui cai ayan á'atijti'i ti ayan huanyeeri'i i xicaj cime'e a'achu cumu tamuaamuata'a oora japuan hua'apua? Capu a'ati ayan tye'ijcá'acatá a'ame ti pua'a auj nyeeriste'e á'ucha'acanye'en a'ini ai pu cin mauunye'e aijna cime'e ti huanyeeri'i iian chaanaca japua.

¹⁰Ti pua'a yehui ain a'ati ayan tica'ari tzajta'a á'ucha'acanye'en, ai pu xaa a'ijcá'acatá a'ame a'ini capu huanyeeri'i. Aij pu cin huataci'ipe tyej tyaun a'atanyén.

¹¹Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai pu yehui huatacu i ta'amiincu aijna i Lázaro. Au nu a'atanyejsin nyej ni ráajisten.

¹²Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Tavastara'a, ti pua'a yehui ayan cutzu, ai pu ri'i rujni.

¹³Ayaa pu tihua'amityejtya'acaa aime ti Jesús aijna cin ayan tí'ixajtaca'a ti ayan Lázaro cujcaa ti ij huaujsa'upe'en na'a. Ma ajta, aijna i ti Jesús ayan tí'ixajtaca'a, ayaa pu huataujmua'a ti ayan huami'i. ¹⁴Aj pu'i ayan a'ahuauritaacan cin tihua'uta'ixaa ticin:

—Pu'uri yehui huami'i aijna i Lázaro.

¹⁵Nyajta nu neyan huatantyamua'ave nyaj cai nyaun a'utyavaaca'a a'ini ai pu tyajamuaatyava'iri sej si seyan rá'antzaahuate'en sati'ij raaseiiran a'ij nyaj huarini. Tiche'e yehui tyaun a'uju'un a'u ti a'ij een. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁶Ajta ain Tomás ti ajta ayan antyahuaa ticin i ti hua'apuarí pueen, ai pu ayan tihua'uta'ixaa aime i seica ticin:

—Tiche'e yehui tyajta tyaun a'uju'un tyej ti teyan jamuan huacui'ini.

Jesús pu ayan tihue'ixaa maj nu'u majtahua'a huatarujsin i mej meri huacuii

¹⁷Ti'ij Jesús aun a'ará'a u Betania, ayaa pu raamua'areeri'i ticin pu'uri ayan a'atee a'achu cumu muaacua xicaj mej meyan ra'ava'ana. ¹⁸Au pu vejlí'i píja'arici aujna u Jerusalén a'achu cumu hueica kilometru. ¹⁹Mui'ti mu aun e'ire'enye aime i mej Israel jetze ajtyama'acan a'u mej e'eche aijna i Marta, ajta aijna i Mariiya mej mi meyan hua'utyapua'arite'en i maj cin ruxaamiste'e ti ain hue'ihuaara'a huami'i. ²⁰Ti'ij ain Marta ayan raamua'areeri'i ti nu'u Jesús e'leve'ema'acaa, aj pu'i u a'umej ti ij ra'antinajche. Ajta ain Mariiya, au pu a'utyajturaa u chi'ita. ²¹Aj pu'i Marta ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, ti pua'a yeehui peyan ya huácatijche'e, capu mi'iniiche'e i nyaja'a. ²²Me nyajta inyaa, ayaa nu yeehui ramua'aree ti Dioj auche'e ayan muaata'asin tij na'a al'ij pej tiraatahuaviira.

²³Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ai pu yeehui ajtahua'a huatarujsin aijna i a'ihuaara'a.

²⁴Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i Marta ticin:

—Nyaa nu yeehui neyan ramua'aree ti ajtahua'a huatarujsin ajna xicajra'an ti jetzen nain te'entipua'ari, ti ajta Dioj jetzen hua'ajjájpua najimi'ica i mej meri huacuii.

²⁵Ajta ain Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyaa nu yeehui nyain pírici i nyaj hua'ajjá'apuanaj na'aye'i i mej meri huacuii, nyajta nu neyan hua'ata'aca mej mi ruuri mua'ara'ani. A'ati ti na'a ti ayan na'atzaahuate'en inyeetzi, ti pua'a ain ayan huami'ini, auche'e pu ayan ruuri a'ame. ²⁶Ajta a'ati ti na'a ti ayan ri'i ti'ityujcha'i, ti ajta na'atzaahuate'e inyeetzi, ai pu cai a'anaj mi'ini. ¿Ni qui peyan tya'atzaahuate'e pajjna cime'e?

²⁷Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Marta ticin:

—Ee xaa nya'u, nyavastara'a. Ayaa nu yeehui tya'atzaahuate'e paj pain pueen i Ciriistu'u, pajta paj yaujra'an pueen i Dioj, paj yan chaanaca japua e'icanyejsin.

Jesús pu nu'u huájyeynyaca'a a'u maj ya'ava'ana maijna i Lázaro

²⁸Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu'i u a'umej u chi'ita. Ti'ij i aviitzi cin ya'utajée i rujuu. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Pu'uri me e'leve'eme i maeSTRU. Ai pu yeehui muaje'echue'eve'e aujna.

²⁹Cime'en pu'u ayan tyu'unamuajri'i aijna i Mariiya, aj pu'i ca'anacan ajchee, ajta u a'umej i jemin. ³⁰Ajta ain Jesús,

capuu xi aun a'utyarutyaca'a u chajta'a silu au pu'u auche'e a'utyavaaca'a a'uti Marta ye'entinájchaca'a. ³¹Majta i maj Israel jetze ajtyama'acantacaa, au mu e'ere'etya'acaa u chi'lita jamuan i Mariiya mej mi meyan raatyapua'arite'en i maj cin ruxaamistya'acaa. Mati'ij meyan raaseij ti ain Mariiya ca'anacan ajchee, ti'iqui huirajraa u chi'ita, mati'ij mi main raatavén. Ayaa mu tyu'umuá'a ti nu'u aun a'umej a'u maj ya'ava'ana i ihuaara'ara'an ti ij aun a'ahuaujyeynixa'i'n.

³²Ti'ij Mariiya aun a'ará'a a'uti a'utyavaaca'a aijna i Jesús, aj pu'i raaseij, ajta a'itave a'u ti a'ara'icajme. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, ti pua'a yeehui peyan ya huatyávaacache'e, capu ayan mi'ini'iche'e i nyaja'a.

³³Ti'ij i Jesús ayan raaseij ti ruyeynyacaa. Ai mu majta ruyeynyacaa aime i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa, i maj majta jamuan huaju'uncaa. Aij pu cin eihua pu utyeenye i tzajta'an. Ajta eihua pu a'ij pua'a raata'a.

³⁴Aj pu'i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'uni jetzera'a yeehui seya'ava'ana?

Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin: —Mu a'uta'aye'i, tavastara'a, pata'aj yeehui ya'uteeseij.

³⁵Aj pu'i huaujyeynyaca'a i Jesús. ³⁶Mati'ij mi meyan tyu'utaxajtaca'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa ticin:

—Casi'i yeehui, eihua pu raxe'eva'acaa.

³⁷Majta seica meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ai pu yeehui seij huarujte ti arácuuni'i. ¿Ni cai ayan raayi'itihua'a ti ij ayan raata'an aijna i Lázaro ti cai huami'ini?

**Lázaro pu ajtahua'a huatarú
hua'a tzajta'a i mi'ichite**

³⁸ Ajtahua'a pu utyeenye i tzajta'an i Jesús. Aj pu'i aun a'ará'a a'u maj ya'ava'ana, a'u ti e'etyasta'a. Tete pu e'ityamuaaca'a aujna a'u ti a'utyacun.

³⁹ Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Sata'aj yeehui ra'anta'in mi tetej.

Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i Marta, ti juutzajra'an pueen aijna ti huami'i, ticin:

—Aru tavastara'a, a'ij pu pua'a yeehui tya'aaca, a'ini pu'uri ayan a'atee muaacua xicaj ti ayun ava'anami'ihuaca'a.

⁴⁰ Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:
—¿Ni cai yeehui neyan timuaata'ixaa pej peyan raseijran i paj cin ri'i tiraata'an i Dioj ti pua'a peyan na'antzaahuat'e'en? A'ini ni'ijta nya'u.

⁴¹ Mati'ij mi meyan ra'anta'i i tetej. Aj pu'i Jesús ute'e a'unyeeraca'a, ajta ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Dioj pej nye'ia'upua. Ayaa nu yeehui nyaijna cin ri'i timuaata'asin nyaijna cime'e paj peri náanamujari'i.

⁴² Nyaa nu yeehui ramua'aree pej peyan a'anaj ti na'a nyanamua. Me nyajta neyan tyu'utaxajtaca'a nyaijna cime'e mej eihua yej re'eevee i tyaite mej mi meyan rá'antzaahuat'e'en paj hui yan nyaja'utaityaca'a.

⁴³ Ti'ij ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús, aj pu'i ca'anin cin raatajé. Ayan ticin:

—Lázaro hui, pata'aj huirajra'ani iya pua'aque.

⁴⁴ Aj pu'i huirajraa aijna i ti huami'icaa. Auche'e pu ca'ijcatzi'ihuaca'a i jicajra'an jetze, ajta i muajca'ara'ara'an jetze, aijna cime'e i ciixuri i maj cin hua'acaicata mua'aye'i i mi'ichite. Ajta paanyu cin aránami'ihuaca'a nyeerima'ara'an jetze. Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj hui tiracá'ari'i, sajta ra'utáxijta.

**Aime i maj teyujta'a ti'ivaire'e,
maujchueere, majta mu rajel'icatacu
majjna i Jesús**

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Mati'ij meyan raaseij a'ij ti huarij i Jesús, mui'iti mu meyan huataujtuiiri'i i jemin aime i maj Israel jetze ajtyama'acantacaa, aime i maj majta e'ire'enyee maj ramuáare majjna i Mariiya. ⁴⁶ Ma majta seica, aime jemi mu a'uju'un i fariseos. Majta mu hua'uta'ixaa a'ij ti huarij aijna i Jesús. ⁴⁷ Mati'ij mi aime i maj maun ti'ijta teyujta'a, majta aime i fariseos, ayaa mu hua'utajee i jueesi mej mi naimi'i tyujsaire'en. Ayaa mu tyu'urihua'u ticin:

—¿A'ini yeehui tyarini? A'ini ai pu ti'ij pi na'a ayan ti'itij cin rici ti ayan huapi'i ruxe'eeve'e, i maj cin ava'ujji'isivi'iraxi'in i tyaite. ⁴⁸ Ti pua'a yeehui teyan raata'acare'en ti ayan rijca, naimi'i mu meyan huataujtuire'esin i jemin. Majta aime i mej Roma ajtyama'acan, mati'ij meyan raamua'aree, aj mu mi yeehui ya uve'enyeesin, mej mi tita'ari'i nain i tyaj cin títyatati, iyyu teyujta'a, ajta iyan chuejra'a japua, iya Israel.

⁴⁹ Aj pu'i seij ayan tyu'utaxajtaca'a, ti ajna'imi aijna cin ti'ityavaaca'a ti'iti cime'e ti eitze'e ve'e i maj cin ti'ivaire'e u teyujta'a. Ayaa pu antyhuaaca'a ticin Caifás. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan xu yeehui cai ti'itij mua'aree. ⁵⁰ Capu yeehui ayan tyajamua'amitejte'e ti ayan eitze'e titaatyava'iri ti saij na'a ayan huami'ini hua'a jetze ma'acan i tyaite cai tyej naimi'i antipua'are. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁵¹ Capu rusaj na'a a'ij tirajtyau a'ij ti tyu'utaxajtaca'a silu ai pu Dioj jetze ma'acan raataxajtaca'a ti Jesús ayan nu'u hua'a jetze ma'acan mi'ini matij mana'a Israel jetze maj ajtyama'acan. ⁵² Ajta nu'u,

capu aime na'a silu ai pu nu'u ajta hua'a jetze ma'acan huami'ini i yaujmua'ame'en i Dioj i maj nu'u a'imi a'ucaitime, ti ij ain nu'u ajta hua'ura'asaire'en mej mi seij mana'a tyaitejra'a pueenya'a mua'ara'ani. ⁵³Tij na'a ajna'imi ti ayan tyu'utaxajta'a, ai mu meyan tiraaxa'api'intare a'ij mej ye'i huarini mej mi raaje'ica.

⁵⁴Aij pu cin, Jesús cai che'e rusejrata á'ucha'acanya'a hua'a tzajta'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa. Ti'iqui huirajraa aujna Judea. Aj pu'i aun a'ará'a ajna a'ahua'a ti a vejli'i a'utacá'a a'u ti cai e'e ti'itijcaa. Aj pu'i chajta'a a'utyajrupi ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Efraín. Au pu a'utyajturaa, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

Ai mu rahuahuau aime i mej ti'ivaire'e teyujta'a majna cime'e mejchueere

⁵⁵Ti'ijta ari vejli'i piti'irijcaa mati'ij aime i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa meyan majna cin ti'yestyahua'a i xicajra'an ti Dioj jetzen tihua'utauuni'iri'i, mu'iti mu maun cura'acixi mej mi maun a'ujnyén anti Jerusalén mej mi anacai aty'i'ihuaxi'in a'ij ti ayan tyu'ujxe'eve'e mej mi meyan tyu'uyesten. ⁵⁶Ai mu mauche'e rahuauca'a. Mati'ij maun a'utyáuuca'a majna teyujta'a, ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿A'ini yeehui timua'amitejte'e mueetzi? ¿Ni cai yaj uve'enyajsin ti ye tírámu'a'ariive'esin i mej ti'yesten?

⁵⁷Majta aime i maj maun ti'ijta teyujta'a, majta i fariseos, ayaa mu tyu'utaijtaca'a ti nu'u ayan huarini ti pu'a'a a'ati me'e yá'amua'areera a'u ti a'ij een i Jesús, ti ain nu'u ayan tihua'uta'ixaate'en maj nu'u mi raatyeevi'in.

Mariiya pu nu'u ra'anaxiri'iri'i iicajra'an jetze i Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Ti'ij auj tya'aturaaca a'achu cumu arájsevi

xicaj mej mi meyan majna cin tyu'uyesten i xicajra'an ti jetzen Dioj tihua'utauuni'iri'i, au pu á'umej u Betania aijna i Jesús. Au pu e'echajca'a aijna i Lázaro ti Jesús ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mej meri huacuii. ²Mati'ij mi tyá'ucue'iraataca'a majna cime'e a'ij ti Jesús huarij. Mati'ij mi tiraami. Ajta ain Marta, ayaa pu ti'ivaira'acaa ti tihua'atyá'axi'in. Ajta ain Lázaro, ai pu huatyacatii i meesa jetze jamuan aijna i Jesús.

³Aj pu'i Mariiya ayan a'a yajjaj a'achu cumu e'ita'a liitru aijna i a'aseiiti ti náa tyáará'i, ti ajta huapi'i eihua ti'ijnajchi. Naardu pu raja'ara'a ti rumua'ati. Mariiya pu ra'anaxiri'iri'i iicajra'an jetze i Jesús. Aj pu'i rucipua cin ra'anáhuatzi'iri'i. Ajta tyamua'a pu náa tyá'uhua'áacaca'a nainjapua u chi'ita aijna cime'e i a'aseiiti ti naa tyá'acaa.

⁴Ma ajta seij ti jamuan á'ucha'acanya'a, ayaa pu tihua'ujnyuuste ti'ij raaseij. Ai pu ain pueen aijna i Judás, ti ayan te'entimu'utaca ticin Iscariote. Ai pu ajta e'eyan tyu'utatuire'esin i Jesús.

⁵Ayaa pu tyu'utaxajta'a ticin:

—¿A'ini yeehui een cin macai raatuaa majna i aseiti a'ini ayaa pu ti'ijnajchi a'achu cumu hueica cieentu i tumin? Aj pu'i yeehui ri'irista a'ame'enche'e mej meyan hua'uta'an i tumin aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Judás.

⁶Capu ayan raataxajta'a aijna cime'e ti jetzen ruxe'eva'acaa a'ij ti tihua'aruure aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, silu ayaa pu aijna cin ayan tyu'utaxajta'a a'ini ai pu nahua'ari puéenya'a. A'ini ai pu rachaica'a i maj tzajta'an ru'ucá'ave i tumin, ai pu ajta ruvaira'acaa aijna cime'e i tumin.

⁷Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin: —Capej yeehui ra'itziitya'a. Che'e ayan huarini a'ini ai pu ayan

raatyajtuaa aijna i aseiti ti ij ayan ra'utamua'aree i xicajra'an mej jetzen na'ava'anajsin. ⁸Ai mu yeehui muejmi jemi seira'a mua'aju'un para rusen cime'e aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Me nyajta inyaa, canu neyan rusen cin muejmi jemi seira'a na'ame. Aij pu cin xa'api'in huarij amijna mi jiita'a. — Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús.

**Aime i maj Israel jetze
ajtyama'acan, ayaa mu nu'u mej
re'icatacu maijna i Lázaro**

⁹Meenti aime i maj Israel jetze ajtyama'acantacaa, mui'iti mu meyan raamua'areeri'i ti Jesús aun a'utyavaaca'a. Mati'ij mi maun e'ire'enye mej mi raaseij, majta maj raaseij maijna i Lázaro ti Jesús ayan ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mej meri huacuii. ¹⁰⁻¹¹Aij mu cin meyan tiraaxa'api'intare aime i mej maun ti'ijta teyujta'a mej mi majta raaje'ica maijna i Lázaro, a'ini mu'titi mu meyan rá'ajaahuatya'acaa i Jesús maijna cime'e ti ayan Lázaro huarujte. Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa, ai mu meyan huataujtuira'acaa i Jesús jemi.

**Ij pu icu, Jesús pu aun a'ujnyéj u
Jerusalén**

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹²Yaa ruijmua'a yee, aime i mej maijna cin ajtyáxiraca'a mej mi maun tyu'uyesten, ayaa mu raamua'areeri'i ti nu'u ain Jesús e'leve'ema'acaa aujna Jerusalén. ¹³Mati'ij mi tacij xámue'i antíveichixi, majta ya'upí. Mati'ij mi a'uju'un mej mi ye'entinajche. Ayaa mu ti'ijjihuaca'a ticin:

—Tyamua'a pu ti'ixa'api'in. Tiche'e yeehui ri'i tiraata'an tyaijna ti ye'leve'eme nyuucajtze'en i tavastara'a. Tiche'e yeehui ri'i tiraata'an tyaijna i Rey ti titaataijte'esin ityejmi tyaj

Israel jetze ajtyama'acan. —Ayaa mu e'leve'ejijhuajma'a.

¹⁴Aj pu'i Jesús ayan puuru'u ráatyau ti cai xi a'ati japuan ave'eyeijxi. Aj pu'i japuan ave'eyeijxi ti ij ayan huarini a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin:

¹⁵Caxu yeehui ti'itziinya'a mi sej saun huachaatime u Sión.

Casi'i yeehui muan, ai pu me'leve'emej i ti tyajamuaataijte'esin.

Ai pu ajta yeehui ava'aca yaujra'an japua i puuru'u.

¹⁶Majta aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, anacaican, camu yau'eitaa mua'araa a'ij ti huataujmua'a tij na'a ti ayan te'eyu'usi'ihuaca'a. Ma ajta, ti'ij ari Dioj ayan ra'ajjáj i Jesús, ajta ayan nain cin tiréijca, aj mu mi xaa ra'utamua'areeri'i ti ayan cime'en te'eyu'usi'ihuaca'a aijna cime'e i Jesús. Majta meyan ra'utamua'areeri'i mej meyan raaruu.

¹⁷Majta aime i maj mui'i i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu majta Jesús jamuan seira'acaa ti'ij Jesús ayan raatajé aijna i Lázaro ti nu'u ayan huirajra'ani a'uti a'avá'anami'ihuaca'a, ti'ij Jesús ayan ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mej meri huacuii. Ai mu e'eyan meyan tyu'utaxajta'a a'ij ti huarij. ¹⁸Majta aime i seica i tyaite, mati'ij raamua'areeri'i ti Jesús ayan ti'iti cin huarij ti huapi'i ruxe'eve'e, mati'ij mi meyan u a'uju'un mej mi ye'entinajche. ¹⁹Majta aime i fariseos, ayaa mu tyu'urixaatya'acaa ticin:

—Ayej xaa nya'u te'eme, capu ti'iti a'ij tyajamuatyava'ire'esin sej seyan raata'ijmi. Casi'i, matij mana'a yeehui pua'amua maj yan huachaatime iyan chaanaca japua, naimi'i mu ra'ajaahuate'e.

**Ai mu meyan ti'ijxe'eve'e aime
i maj Grecia e'ema'acan maj
raaseij maijna i Jesús**

²⁰Meenti seica meyan maun a'utyáuuca'a hua'a tzajta'a aime i mej

aun a'ujnyéj mej mi raatyaanajche i Dioj ajna mati'ij ti'iyestyá. Au mu e'ema'acan aíme u Grecia. ²¹Ai mu e'ire'enye i Felipe jemi, ajjna ti aun e'ema'acan u Betania, chajta'a ti aun a'utacá'a u Galileeya. Ayaa mu tirajhuaviiri'i ticin:

—Muaa vasta'a, ayaa tu yeehui ti'ijxe'leve'e tyej tyu'uxáj jamuan i Jesús.

²²Ajta ain Felipe, a pu a'uré'enye ti ij ayan tiraata'ixaate'en ajjna i Andrés. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa majjna i Jesús.

Cime'en i nyuucari ti ti'ita'ijte'e a'ij tyaj ye'i huarini

²³Jesús pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Pu'uri yeehui ajna tyaja'ure'enyé ti Dioj ayan ri'i tinaata'an inyeetzi, i nyaj nyajta tyaata'a jetze e'irannyejte.

²⁴Ayaa nu yeehui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti pua'a cai e'ejveti a chuaata'a ti ij aun huami'ini ajjna i jatzijra'an i triigu, ayaa pu rusaj na'a huatyaturaasin ajjna i jatzijra'an. Na'ari ti pua'a ayan huami'ini, eihua pu yeehui jetzen e'iranyejsin seica i jatzí. ²⁵Ayej che'eta na'a een hua'a cime'en i tyaite. Ti pua'a ayan eitze'e jetzen ruxe'leve'e a'ati ti na'a ajjna ti iyyan ti'iseijre'e iyyan chaanaca japua cai ayan jetzen ruxe'eva'a ti ra'ara'astijre'en i Dioj, ai pu yeehui yáuujysin i ruxajnyu'uca ti auj ruuricaa. Na'ari cai, ti pua'a cai ayan a'atzu jetzen tyu'ujxe'leve'e tij na'a ti iyyan ti'iseijre'e iyyan chaanaca japua silu ayaa pu huataura'an ti nain a'ura'ini ti iyyan rajcha'i, ti ij ayan ra'ara'astijre'en i Dioj, ayaa pu yeehui ruurican cin huataura'asin para rusen cime'e. ²⁶Ti pua'a a'ati ayan nyavaira'a pu a'ame inyeetzi, ayaa pu ruxe'leve'e ti ain ayan che'eta na'a rijca a'ij nyaj rici inyaa. Ajta, a'u ti na'a nyej nyeyan a'utyaváa na'ame, ai pu ajta inyeetzi jamuan a'utyaváa a'ame ajjna ti nyavaire'e. Ti

pua'a yeehui a'ati ayan nyavaire'e, ai pu i niya'upua ayan ri'i tiraata'asin.

²⁷Pu'uri a'ij pua'a nya'ase yu nyatzajta'a. ¿A'ini nyana'a nij neyan tyu'utaxajta? ¿Ni qui neyan tyu'utaxajta nyajjna ti cime'en yee: “Niya'upua, pata'aj yeehui peyan nu'irajtuaani ti ij cai ayan tinaaci'iti a'ij ti ari tyaja'ure'enyéjsin”? Me nyajta cai, canu. Canu neyan tyu'utaxajta a'ini ayaa nu yeehui een cin yu a'uve'eme nyej neyan ya huacati ijii.

Ai mu tyaite meyan raanamujri'i ti'ij Dioj tyu'utaxajta'a

²⁸Mi pej ne'ya'upua, pata'aj tihua'utaseijrate'en i nyaj cin ri'i timuaata'asin. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a ajjna i Jesús.

Aj pu'i ute'e e'icanamujre ti a'ati ayan tyu'utaxajta'a ticin:

—Nu'uri yeehui neyan tihua'utaseijrate. Nyajtahua'a nu neyan tihua'utaseijrate'esin.

²⁹Majta aíme i tyaite i maj aun ajtyáxiiraca'a, ai mu majta raanamujri'i. Seica mu meyan raataxajta'a maj nu'u huatyeynyuu. Majta seica meyan tyu'utaxajta'a ti saij nu'u ayan jamuan tyu'utaxajta'a ti ute'e ti'ivaire'e i Dioj ti e'eseijre'e.

³⁰Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Capu ayan yeehui tyu'utaxajta'a ajjna cime'e ti ca'anijra'a naata'an inyeetzi silu ti ayan ca'anijra'a amuaata'an muejmi.

Jesús pu ayan tihue'ixaate'e a'ij ti ti'imi'ini

³¹Pu'uri yeehui ayan tyaja'ure'enyé ajna xicaara'an jetze ti Dioj jetzen hua'uxijte'en matij mana'a pua'amua yan huachaatile. Pu'uri ajta ajna tyaja'ure'enyé i xicaara'an jetze i nyaj jetzen raatamuarite'esin nyajjna ti yan tie'ijta iyyan chaanaca japua. ³²Nyajta

inyaa, mati'ij meri aj nyaja'utavé'en, aj nu ni neyan naijmi'ica huatájeevi i tyaite mej mi curá'acixi'in inyeetzi jemi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

³³Ayaa pu een cin ayan tyu'utaxajtaca'a mej mi meyan raamua'aree a'ij ti ye'i t'imi'ini.

³⁴Mati'ij meyan tiraata'ixaa aime i mej maun ajtyáxiiraca'a ticin:

—Ayaa tu yeehui teyan raanamujri'i tyaijna jetze i nyuucari i maj cin ti'ijta ti ain Ciriistu'u nu'u ayan rusen cin ruuri huatyaturaasin. Aij pu yeehui cin, a'ini ti'iri'iri pej peyan ti'ixaj yee ti nu'u ayan ruxe'eve'e maj nu'u aj ya'utave'en majjna ti tyaata'a jetze e'iraujnyeje. A'ataani yeehui pírici aijna ti nu'u tyaata'a jetze e'iraujnyeje.

³⁵Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Auche'e pu a'atzu a'ateere muejmi jemi i tatzari ti cin huanyéeri'ici a'ame. Sata'aj yeehui seyan á'ujhua'anye'en a'ij ti tiraavijte'e meenti auj muejmi tzajta'a ayan seijre'e i tatzari ti cin huanyeer'i, ti ij yeehui cai a'amua japua rájveti i ti huatica'a. Aijna ti yeehui ayan tica'amiste'e a'ucha'acan, capu ramua'aree a'u ti á'umej. ³⁶Sata'aj seyan huataujtuiire'en aijna jemi ti jetzen e'iraninyei i tatzari ti cin huanyeer'i sej si seyan saijna jetze ajtyama'acanta aijna ti huanyeer'i.

Ti'ij raatapua'ajtaca'a ti ayan tihua'uta'ixaa, aj pu'i á'uraa aijna i Jesús, ajta huatauravaataca'a hua'a jemi.

Camu tya'atzaahuate'e i tyaite

³⁷Ai pu ari eihua tyu'umuarej hua'a jemi ti'iti ti ayan huapi'i ruxe'eve'e. Ma majta aime, camu xi rá'ujca'anyajca'a mej meyan huataujtuiire'en i jemin.

³⁸Ayej tyu'urij ti'i ayan aráurasten a'ij ti tiraataxajtaca'a aijna i Isaías tyaacan ti ajmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan, ti ayan ticin:

Nyavastara'a, capu a'ati yeehui ayan rá'antzaahua a'ij tyej tihua'uta'ixaa.

Capu yeehui a'ati ayan yau'eitaa a'araa a'ij ti huataujmua'a aijna ti Dioj rumuare'eri'ira'a cin ayan huarij.

³⁹⁻⁴⁰Aij mu cin cai rá'antzaahua aijna cime'e, a'ij ti pua'amuaque ayan raataxajtaca'a aijna i Isaías tyaacan ticin:

Ai pu nu'u yeehui ayan hua'uruu mej meyan aracucu'unijme'eni mej mi cai atanyéjnye'eri.

Ai pu yeehui ayan hua'uruu mej mi antaujnaamin i rutzajta'a mej mi cai yau'eitaa mua'ara'ani.

Na'ari ti pua'a pí mana'a, ai mu saique tyu'umua'atfiche'en, nyaj nu'u neyan hua'urújte'enche'e.

⁴¹Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Isaías tyaacan aijna ti ayan raaseij i ti Dioj cin ri'i tiraatá'aniche'en. Ai pu ajta ayan tiraataxajtaca'a aijna cime'en i Jesús.

⁴²Ee xaa nya'u, mui'iti i mej maun ti'ijta teyujta'a, aime mu meyan rá'antzaahua. Ma majta aime, camu raxajtacuca'a hua'a tzajta'a i tyaite majjna cime'e mej hua'atziinya'acaa i fariseos, majta majjna cime'e i seica meyan hue'ire'iti maujna u teyujta'a.

⁴³Eitze'e pu hua'aranajchaca'a mej mi tyaite meyan ri'i tihua'uta'an cai i Dioj.

Ai mu runaijmi i ya'upuaara'an, ajta i yaujra'an

⁴⁴Aj pu'i Jesús ayan ruseiirata tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ti pua'a yeehui a'ati ayan na'antzaahuate'en inyeetzi, capu nyeeetzi na'a a'atzaahuate'e silu ajta pu ra'atzaahuate'e aijna ti yan nyaja'utaityaca'a. ⁴⁵Ti'ij ain ayan nyeseij inyeetzi, ai pu ajta raseij aijna ti yan nyaja'utaityaca'a. ⁴⁶Ayaa nu yeehui

een cin a'uve'eme iyan chaanaca japua ney ni neyan hua'uruuren i tyaite tij tatzari i ti cin hua'a tzajta'a huanyeeri'i mej mi cai che'e meyan tica'amiste'en á'ujhua'anye'en aime i maj meyan na'astijre'e inyeetzi. ⁴⁷ Ti pua'a a'ati nyanamua a'ij ney ti'ixa, ajta cai na'astijra'a, canu yeehui ra'axijte'en inyaa, a'ini canu nyajina cin a'uve'eme ney ni neyan hua'uxijte'en aime i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua silu ney ni hue'irajtuaani.

⁴⁸ Ee xaa nya'u, ti'iti pu yeehui pueen ti ayan ra'axijte'en aijna i a'ati ti ayan naare'iti, ti cai ra'astijre'e a'ij ney ti'ixa. Aijna nya'u hui, i nyaj cin tyu'utaxajta'a, ayaa pu ra'axijte'esin ajna xicaara'an jetze ti jetzen nain te'entipua'ari. ⁴⁹ Ayaa pu'u na'a, a'ini canu hui nyasaj a'ij tirajtyau a'ij ney tyu'uxajta'a silu ain ti niya'upua pueen, ai pu ayan tinaataij a'ij ney ye'i tyu'utaxaj, ajta i nyaj cime'en neyan tyu'utaxajta. ⁵⁰ Nyaa nu yeehui neyan ramua'aree ti ayan tinaataij ti ij ayan tyajamuaaci'iti sej seyan ruurican huatyaturan para rusen cime'e. Aij nu cin ayaa nu che'eta nyana'a ti'ixa a'ij ti ain niya'upua ayan aijna cin tinyeijca ney ni tyu'utaxaj.

Jesús pu hua'anaja'usixi i huáíica jetze aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

13 Pu'uri timua'a ajna tyaja'ure'enyajsima'a i maj cin ra'utamua'aree a'anaj ti Dioj ayan tihua'utauuni'iri'i. Pu'uri ramua'areeraca'a i Jesús ti ari ajna tyaja'ure'enyee i xicaara'an jetze ti jetzen a'ura'ani iyan chaanaca japua ti ij aun a'ujnyén u ute'e, ya'upuaara'an ti e'esejire'e. Tij na'a ti yan huataseijre iyan chaanaca japua, ai pu ayan hua'axe'eva'acaa aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ajta ijii pu'uri ayan

hua'utaseijrataca'a ti nain cin hua'axe'eva'acaa.

² Mati'ij ti'icua'acaa í chumua'an, ai pu ajta aun a'utyavaaca'a aijna i Judás, ti yaujra'an pueen i Simón, ti ajta ayan te'entimu'utaca ticin Iscariote. Pu'uri ain Satanás ca'anijra'a raata'acaa ti tyu'utatuire'en i Jesús. ³ Jesús pu ajta ramua'areeraca'a ti ain ya'upuaara'an ayan nain cin tiréjca, ti ajta ruya'upua jemi a'uve'eme, ajta au pu ajta a'ujnyejsin i jemin.

⁴ Aj pu'i ajchee a'u mej tyaja'acua'acaa, ajta huira'ujchuiiri'i i rutasi ti ru'irá'avijca'a. Aj pu'i ava'ujji'ique ciixuri cime'e i maj cin huá'acáimi. ⁵ Ti'iqui aun atyeejei i caasu jetze. Aj pu'i autyejche ti hua'anaja'usixi'in i hua'achapuatze'en seij ajta seij i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ajta hua'anahuatzi'iraxi aijna cime'e i ciixuri ti cin ava'ujji'ica'acaa.

Capu raxe'eve'e aijna i Pedro ti Jesús ayan ra'anaja'usixi'in

⁶ Aj pu'i aun e'ire'enyee aijna jemi i Simón ti ajta i'i Pedro. Aj pu i ain Pedro ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, ¿ni yeehui pajta peyan nya'anaja'usixi'isin nyechapua jetze?

⁷ Aj pu'i ayan tiraata'ixaa i Jesús ticin:

—Capuu xi a'ij timua'amitejte'e a'ij nyaj ain cin nyeyan ricí, silu majca'lhuayee paj xaa yeehui yau'eitaa pua'ame.

⁸ Aj pu'i Pedro ayan tiraata'ixaa ticin: —Capej xaa nya'u, a'anaj peyan na'anaja'usixi'isin i nyachapuaatze'e.

Ajta ain Jesús, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a yeehui nyacai neyan mua'anaja'usixi'in a'achapuaatze'e, capej che'e hua'a jetze ajtyama'acanta

pua'ame i mej nyeetzi jemi seiira'a mua'aju'un.

⁹Aj pu'i ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro ticin:

—Nyavastara'a, ti pua'a yeehui ayan ruxe'eve'e, capaj ayaa pana'a na'anaja'usixi'in i nyechapuaatze'e, silu pajta paj peyan na'anaja'usixi'in i nyamuajca'a jetze, pajta na'ava'aja'usixi'in i nyamu'u jetze.

¹⁰Aj pu'i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ti pua'a yeehui a'ati ari ayan huai'ihuaca'a, ayaa pu'u ruxe'eve'e ti ayaa na'a ra'anaja'usixi'in i chapuaatze'e, a'ini capu che'e chuaamuara'a nain japua ti ratyáhue'ira'a. Sajta muan, caxu che'e chuaamua, silu seij pu yeehui xaa ayan chuaamuara'a.

¹¹Ayaa pu een cin ayan tyu'utaxajtaca'a ti nu'u saij na'a chuaamuara'a, a'ini ai pu ari ramua'areeraca'a a'ati ti ain puéenyaa ti ayan tyu'utatuiire'esin í cime'en i Jesús.

Jesús pu tihue'ixaate'e a'ini een cime'e ai pu hua'anaja'usixi

¹²Ti'ij raatapua'ajtaca'a ti ayan hua'anaja'usixi, ajta pu huira'ujvjiri' i rutasi. Aj pu'i a'ujyeijxi i meesa jetze. Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni yeehui sajmua'aree a'ij nyaj een cin neyan amuaaruu? Nyaa nu tyajamuaata'ixaate'esin. ¹³Ayaa xu yeehui muan naatamua'amua yee Maestru, sajta seyan ticin Tavastara'a. Ayaa pu yeehui tiraavijte'e a'ini nyaa nu nyain pueen. ¹⁴Ajta ijii, nyaj a'amuaavastara'a pueen, nyajta a'amua maestru, ayaa nu amua'anaja'usixi i a'amuaachapuaatze'e. Sata'aj yeehui seyan che'eta sana'a anauja'usixi'in ruchapuaatze'e rujiimua'a. ¹⁵Ayaa nu amuaata'itiiri'i seij si seyan huarini a'ij nyej neri amuaaruu muejmi.

¹⁶'Ayaa nu yeehui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti eitze'e ruxe'eve'e aijna ti ti'ijta cai aijna ti ravaire'e. Ajta yeehui, eitze'e pu ruxe'eve'e aijna ti yan nyaja'utaityaca'a cai i nyaj a'utaiti'ihuaca'a. ¹⁷Ajta ijii, satij seri ti'ijmua'aree saijna, Dioj pu yeehui ri'i tyajamuaata'asin ti pua'a seyan che'eta sana'a huarini.

¹⁸'Canu naijmi'ica muejmi cime'en neyan ti'ixaj. Nyaa nu ramua'aree a'ij mej e'en i nyej hua'ava'ahuau. Nyajta nu neyan ra'ava'ahuau ti ij aráurasten a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti ayan ticin: “Ai pu nu'u yeehui i nyaj raata'inee ti tyu'ucua'ani inyeetzi jamuan, ai pu nu'u yeehui autyejche ti najcháira'a a'ara'ani.” ¹⁹Ayaa nu anacai neyan tyaja'amue'ixaate'e ijii ti'ij cai xi ayan tyu'urini seij si seyan tya'antzaahuate'en nyaj nyain pueen a'ij nyej neri tyajamuaata'ixaa, seij si sauj tya'atzaahuate'e ajna ti ayan ti'inyaruuren.

²⁰'Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ti pua'a yeehui a'ati ayan ra'ancure'evi'itin aijna nyaj raataityaca'a, ai pu ajta na'ancure'evi'iti inyeetzi. Ajta a'ati ti na'a ti ayan na'ancure'evi'iti inyeetzi, ayaa pu che'eta na'a ra'ancure'evi'iti aijna ti yan nyaja'utaityaca'a. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Jesús pu nu'u tihua'uta'ixaa ti nu'u saij tyu'utatuiire'esin i jemin

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-28)

²¹Ti'ij ayan tihua'uta'ixaa, eihua pu a'ij pua'a raata'a i tzajta'an i Jesús. Aj pu'i ayan a'ahuauritaacan cin tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ayaa nu hui tzaahuati'ira'a cin neyan tyaja'amue'ixaate'e, saij ti muejmi jetze ajtyama'acan ayan tyu'utatuiire'esin inyeetzi.

²²Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, mua'araujsejiraxi seij

ajta seij. Camu a'lij tirájtayauva'a a'lij ti huataujmua'a aijna ti Jesús ayan tiraataxajtaca'a. ²³Ajta saij ti aime jetze ajtyama'acan, ai pu aicaujtutzi i Jesús jemi. Ai pu ain pueen Jesús ti raxe'eva'acaa. ²⁴Ajta ain Simón, ti ajta i'li Pedro, ai pu rumuajca'a cin raatajé aijna ti Jesús raxe'eva'acaa. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj yeehui raataihua'u a'ati ti pueen ti cime'en raataxajtaca'a.

²⁵Ajtahua'a pu ayan aicaujtutzi i Jesús jemi. Aj pu'i ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—Nyavastara'a, ¿a'ataani ain pueen?

²⁶Aj pu'i ayan tiraata'ixaa i Jesús ticin:

—Ti pua'a yeehui neri ra'atyáru'unyen i tuxa'a jetze i pan, aj nu ni raata'ite'esin nyaijna i a'ati ti ain pueen.

Aj pu'i Jesús ayan ra'atyáru'unyej i pan i tuxa'a jetze. Aj pu'i aijná huata'ite i Judás, ti yaujra'an pueen i Simón, ti ayan te'entimu'utaca ticin Iscariote.

²⁷Cime'en pu'u ayan ra'ancura'i i pan aijna i Judás, aj pu'i Satanás ayan huataseijre i tzajta'an. Ajta ain Jesús, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj yeehui ca'anacan peyan huarini a'lij pej peri tyu'umuá'a.

²⁸Majta i seica, camu a'atzu yau'eitaa mua'araa a'lij een cin ayan tiraata'ixaa.

²⁹Seica mu meyan tiraamua'a ti Jesús ayan tiraata'ixaa ti ti'iti huananan i maj cin tyu'uyesten na'ari ti'iti ti hua'utapueijve'en i maj cai a'lij ti'ijviicue'i. ³⁰Cime'en pu'u ayan ra'ancura'i i pan, aj pu'i huirajraa aijna i Judás. Ajta pu'uri huatica'acaa.

I nyuucari ti eitze'e ruxe'eve'e tyaj nu'u huátaxe'eve'en seij tyajta seij

³¹Ti'ij huirajraa aijna i Judás, aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Pu'uri hui Dioj ayan ri'i tinaata'a i nyaj nyajta tyaata'a jetze e'irannyeje. Nyajta inyaa, ayaa nu neri nyaijna cin

ri'i tiraata'a i Dioj nyaijna cime'e a'lij nyej huarij. ³²Ti pua'a yeehui neyan ri'i tiraata'an i Dioj nyaijna cime'e nyej neyan huami'ini, Dioj pu ajta rusaij ayan ri'i tinaata'asin aijna cime'e ti ayan na'ajjásjin. Ajta ai pu ca'anacan ri'i tinaata'asin.

³³Niyaujmua'a, a'atzu nu'u neyan ya a'ateeri muejmi jemi. Muan xu nyahuauni. Me nyajta inyaa, ayaa nu che'eta nyana'a tyaja'amue'ixaate'e a'lij nyej neri tihua'uta'ixaa aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Capu xaa nya'u ri'iri saj yeehui aun a'ujnyén a'u nyaj a'ujnyejsin. ³⁴Nyajta nu neyan jajcuacan cin tyaja'amueijcate'en sej seyan huaujxe'eve'en. Ayaa pu ruxe'eve'e sej seyan che'eta sana'a huaujxe'eve'en a'lij nyej neri tyajamuaaxe'eve muejmi. ³⁵Ti pua'a yeehui seyan huaujxe'eve'en, aj mu mi naimi'i meyan ramua'areeran sej seyan na'astijre'e.

Jesús pu tihue'ixaate'e ti nu'u Pedro tyu'utyaahue'ita i jemin

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶Aj pu'i ayan tiraataihua'uri'i aijna i Simón, ti ajta i'li Pedro ticin:

—Tavastara'a, ¿a'uni yeehui pa'uma'a pua'ame?

Ajta Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Capuu xi yeehui ri'iri paj paun á'ume'en nyeetzi cujta'a a'u nyaj a'uméj silu majca'ihuayee xaa pej peyan paun nyaj cujta'a pa'uma'a pua'ame.

³⁷Aj pu'i Pedro ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin cai ri'iri ijii nyaj yeehui nyaun á'ume'en a'a cujta'an mueetzi? Nyaa nu yeehui á'anca'anye nyaj huami'ini a jetze ma'acan.

³⁸Aj pu'i Jesús ayan tyu'utanyúu ticin:

—¿Ni tzaa yeehui peyan ahua'aca'anye paj nu'u peyan huami'ini nyeetzi jetze ma'acan? Ayaa nu yeehui

tzaahuati'ira'a cin ti'imue'ixaate'e a'ij pej peyan rini. Ti'ij cai xi huajihuan i tyacuaara'i, hueica paj peyan tyu'utyaahue'ita paj nu'u cai nyamua'ate.

Jesús pu ri'i hua'aruure aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

14 'Caxu a'ij tyá'ujmuajca. Sauche'e xu yeehui ra'atzaahuaty'a i Dioj, sauche'e xu sajta na'atzaahuaty'a inyeetzi. ²Eihua pu chi'i aun teje'esejire'a a'u ti niya'upua huatyeechi'i i ute'e. Ti pua'a cai ayan ti'ayajnacache'e, nyaa nu yeehui saique tyajámuaata'ixáate'enche'e. Au nu a'uma'a na'ame nyej ni nyaun ri'i raaruuren a'u saj saun a'utyá'a xa'aju'un. ³Ajta, ti pua'a neyan nyaun a'ura'ani nyej ni neyan ri'i raaruuren a'u sej a'utyá'a sa'aju'un, aj nu ni yan va'acányejsin nyajtahua'a nyej ni neyan amua'anvi'itin sej si sajta saun a'utyá'a xa'ara'ani a'u nyaj nyajta a'ucai na'ame. ⁴Sajta muan, xu'uri yeehui huamuájte i juye jetze ti aun a'uré'eninyei a'u nyaj a'uma'a na'ame. —Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Jesús. ⁵Aj pu'i Tomás ayan tiraata'ixaa ticin:

—Tavastara'a, catu yeehui ramua'aree a'u paj a'uma'a pua'ame. Aij tu cin catu a'atzu huamuájte i juye jetze ti aun a'uré'eninyei.

⁶Ti'iqui Jesús ayan tiraata'ixaa ticin: —Nyaa nu nyain pueen i ti amua'avi'itin aijna jetze i juye, nyaa nu nyajta nyain pueen i ti tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a, nyajta nu yeehui nyain pueen i ti jetzen e'iraninyei i saj cin ruuri xa'ara'ani. A'ati ti na'a ti ayan huataujtuiire'en i Dioj jemi, ayaa pu ruxe'eve'e ti ain anacaican huataujtuiire'en inyeetzi jemi. ⁷Ti pua'a ri'i se tinaamua'ati, ayaa xu sajta tiraamua'ati saijna i niya'upua. Tij

na'a ti yu áuca'iti a'ame, muan xu xaa ramua'ate, sajta seri raaseij.

Ai mu ma najimi'i i ya'upuaara'an, ajta i yaujra'an

⁸Aj pu'i ain Felipe ayan tiraata'ixaa ticin:

—Tavastara'a, pata'aj yeehui taatasejrate'en pajna i a'aya'upua. Aij tu'uj xe'leve'e ityan.

⁹Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin: —Nu'uri xaa yeehui a'atee nyaj muejmi jemi huaca. ¿Ni tzaa pacai xi nyamua'ate, muua Felipe? Ayaa nu ti'imue'ixaate'e. A'ati ti na'a ti ayan naaseij inyeetzi, ai pu ajta ari raaseij i niya'upua. ¿A'ini een cin peyan tinaata'ixaa yee nyaj nu'u amuaatasejrate'en i niya'upua? ¹⁰¿Ni tzaa pacai peyan tya'atzaahuat'e ti ain niya'upua nye jemi seijre'e, nyajta nu yeehui che'eta nyana'a niya'upua jemi seijre'e? Canu nyasaaj a'ij tirajtyau a'ij nyaj ti'imue'ixaate'e, silu ain niya'upua ti ayan nyej jemi seijre'e, ai pu rumuare'eri'ira'a cin ayan rici. ¹¹Pata'aj peyan na'antzaahuat'e'en ti pua'a yeehui neyan timuaata'ixaate'en yee niya'upua pu nu'u nye jemi seijre'e, nyajta nu jemin seijre'e i niya'upua jemi. Na'ari cai, pata'aj pajna cin pana'a tya'antzaahuat'e'en a'ij nyej yeehui huarij ti huapi'i ruxe'leve'e.

¹²Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. A'ati ti na'a ti ayan na'astijre'e inyeetzi, ayaa pu che'eta na'a huarini a'ij nyej rijcaa inyaa. Ee xaa nya'u, ai pu yeehui ayan huarini ti eitze'e ruxe'leve'e cai i nyaj cin neyan rijcaa. Ayaa pu een cin rini aijna cime'e nyaj nyaun a'uma'a na'ame i niya'upua jemi.

¹³Nyajta neyan huarini a'ij sej seyan tiraatahuaviira neetzi jetze ma'acan, nyej ni ri'i tiraata'an i niya'upua.

¹⁴Ti'iti ti na'a sej yeehui seyan tiraatahuaviira nyeetzi jetze ma'acan, ayaa nu xaa neyan rini.

Jesús pu ayan ty'atáujratziire ti ain xaijnyu'ucara'an i Dioj ayan nu'u huatyaturaasin hua'a jemi

¹⁵Ti pua'a yeehui seyan nyexe'eva'a inyeetzi, ayaa su saijna ara'astijre'en i nyaj cin tyajamuaataijte'esin. ¹⁶Nyajta nu neyan raatahuaviira i niya'upua jemi ti i ain yan amuaja'utaíti'i seij ti a'amua japua huanyuuni, ti i ain muejmi jemi huatyaturan ti na'a rusen cime'e. ¹⁷Ai pu ain pueen i xaijnyu'ucari ti jetzen e'iraninyei tij na'a ti ayan ti'ayajna. Capu ri'iri mej meyan ra'ancura'an aime i mej yan japuan huachaatiime i chaanaca japua, a'ini capu a'ij hua'amityeje'e a'ij ti rici aijna i xaijnyu'ucari. Camu yeehui majta ramua'ate. Ma sajta muan, ayaa xu een cin ramua'ate a'ini ai pu a'amua jemi seijre'e, ajta pu muejmi jemi huatyaturaasin.

Jesús pu ajtahua'a tihue'ixaate'e ti nu'u huami'ini

¹⁸Canu yeehui rusentacan amuaatyatuaasin, ti cai a'ati ayan a'amuaaire'e silu nyaa nu nyajtahua'a muejmi jemi uve'enejisin. ¹⁹Capu che'e a'ateere mej hui cai che'e nyesejiran aime i mej yan japuan huachaatiime i chaanaca japua. Ma sajta muan, muan xu xaa nyesejiran. Nyaa nu huatarujsin nyej ni nyajtahua'a ruuri na'ara'ani, aij xu cin sajtahua'a ruuri xa'aju'un. ²⁰Ajna xicaara'an jetze nyej jetzen huatarujsin, aj xu si seyan ramua'areeran nyej neyan jemin seijre'e i niya'upua jemi, ajta yeehui ain, ai pu ajta nyeetzi jemi seijre'e. ²¹A'ati ti na'a ti ayan ra'ancura'a a'ij nyej tyu'utajitaca'a, ti ajta ayan nain ra'ara'astijre'en, ai pu ain pueen ti xaa nyexe'eva'e. Niya'upua pu hui ajta raxe'eva'a a'ame aijna ti ayan nyexe'eva'e. Nyajta inyaa,

nyaa nu raxe'eva'a na'ame, nyajta jemin huataseijre'esin. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús.

²²Aj pu'i saij tyu'utaxajtaca'a ti ayan antyahuaaca'a ticin Judás. Capu aijna i Judás ti ayan te'entimu'utaca ticin Iscariote, silu saij. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Tavastara'a, ¿a'ini auj ti'iri'iri pej pi peyan pana'a tyejmi jemi huataseijre'esin, pajta cai aime jemi i mej yan japuan huachaatiime i chaanaca japuan?

²³Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a a'ati ayan nyexe'eva'a, ai pu ayan ra'ara'astijre'en a'ij nyej ti'imua'ata. Niya'upua pu ajta raxe'eva'a a'ame. Tyan tu yeehui tyajta huataseijre'esin i jemin. Tyajta teyan huatyaturaasin i jemin. ²⁴Ajta ain ti cai ayan nyexe'eva'e, ai pu ajta cai ra'astijre'e a'ij nyej ti'imua'ata. Canu yeehui nyasaj a'ij tirajtyau a'ij nyej tyaja'amue'ixaate'e silu aijna i nyuucari, aij pu jetze e'iraninyei aijna i niya'upua ti yan nyaja'utaityaca'a.

²⁵Ayaa nu tyajamuaata'ixaa ijii nyej nyauj a'amua jemi yan huaca. ²⁶Ajta ain ti hui a'amua japua huanyuuni, aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, i ti ayan tiraavijte'e sej si rana'amiche'en, ai pu i niya'upua ayan ya'utaiti nyeetzi jetze ma'acan, ti i ain nain cin tyajamuáamua'aten. Ai pu hui ajta ayan amuaata'asin sej si seyan ra'utamua'aree nain cin a'ij nyej tyajamuaata'ixaa.

Jesús pu ti'iti cin hua'utyápuarite'e aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

²⁷Ayaa nu neyan amuaata'asin ti ij nain cin amuaatyápuarite'en. Aijna i nyaj cin amuaatyápuarite'esin, nyeetzi pu jetze e'iraninyei. Capu hui ayan een a'ij ti ain ti hua'a jetze na'a e'iraninyei aime i mej yan japuan huachaatiime iyan chaanaca japua i

maj maijna cin hua'utyápua'arite'en i ruxa'aj tyaitye. Caxu a'ij pua'a tya'ujmuajca. Caxu sajta ti'itziinya'a. ²⁸Xu'uri yee seyan raanamuajri'i nyej neyan tyajamuaata'ixaa nyaj nu'u a'uma'a na'ame, nyajta nu'u muejmi jemi uve'enejsin. Ti pua'a yeehui seyan nyexe'eva'acache'e, ayaa xu een cin rutyamua'ava'acache'e saijna cime'e nyaj nyaun a'uméj i niya'upua jemi a'ini niya'upua pu eitze'e ruxe'eve'e nyacai inyaa. ²⁹Ayaa nu anacai tyaja'amue'ixaate'e ti cai xi ti'iti a'ij huarij sej si seyan tya'antzaahuat'e'en nyaj nyain pueen ajna xicaara'an jetze ti jetzen ayan tyaja'ure'enejsin nyaj nyaun a'uméj.

³⁰Canu yeehui che'e eihua tyajamuaata'ixaate'esin a'ini pu'uri tin ya uve'enejsin aijna ti a'ij pua'a een, ti ajta yan japuan tie'ijta i chaanaca japua. Ma ajta ain, capu a'atzu ri'iri ti ayan ti'itij cin na'antimue'itin. ³¹Che'ere yeehui, tiche'e huiraçinye teyujna mej mi main i mej yan chaanaca japua huachaataime, meyan raamua'aree nyej neyan raxe'eve'e i niya'upua, nyajta neyan che'eta nyana'a rici a'ij ti ain ayan tinaataij.

I ciye ti huásti'i, ajta í pi'istaara'an

15 Nyaa nu nyain pueen i ciye ti xaa re'en. Ajta niya'upua pu ain pueen i ti ri'i raruure i pi'ista. ²Ai pu ayan ra'antivé'iche tij na'a i pi'ista ti nyeetzi jetze e'iraninyei ti ajta cai taaca. Ajta tij na'a i pi'ista ti xaa taaca, ai pu cij caj tira'antive'iche ti ij eitze'e huatáca'an. ³Xu'uri yeehui uraré'en muan, aijna cime'e i nyuucari i nyaj cin neri tyajamuaata'ixaa. ⁴Sata'aj sauj seyan nyeetzi jemi seijra'a. Aj nu ni neyan che'eta nyana'a muejmi jemi seira'a na'ame.

'Capu a'atzu a'ij ti'iri'iri ti seij pi'ista ayan rusaj huatáca'an silu ayaa pu ruxe'eve'e ti auj ajtávaaca i ciye jetze.

Ayaa pu che'eta na'a een muejmi jemi. Capu yeehui a'atzu a'ij ti'iri'iri sej ti'itij huamué'itin i saj cin tyu'utatuiire'en i Dioj jemi ti pua'a sacai nyeetzi jemi seijra'a.

⁵Nyaa nu nyain pueen i ciye. Ma sajta muan, muan xu pi'ista pueen ti nyeetzi jetze ajta'upu'u. Ti pua'a a'ati ayan nyeetzi jemi seijra'a, ti pua'a nyajta inyaa jemin seijra'a, ai pu yeehui ayan eihua ti'imue'itin i ti cin tyu'utatuiire'esin i Dioj jemi. Sajta muan, ti pua'a sacai nyeetzi jemi seijra'a, caxu ti'iti a'ij ruuren. ⁶Ayaa pu een tij na'a ti cai che'e ayan nyeetzi jemi seijre'e. Ayaa pu een tij aijna i pi'ista, i ti antivé'ichi'ihuaca'a, ti ajta a'ati a ya'uhua'axi ti ij huatyaahuan. Ayaa mu raruuren najimi'ica i pi'ista maj meyan ra'ara'asaire'en, majta an yá'uhua'axin i taij japua ti ij huatyaajtaani.

⁷Ti pua'a seyan nyeetzi jemi seijra'a, ti pua'a sajta seyan ra'ara'astijre'en i nyuucari i nyaj ámuamuá'ate, ayaa pu yeehui Dioj ayan amuaata'asin ti'iti saj a'ij tiraatahuaviira. ⁸Ti pua'a seyan eihua raamue'itin i saj cin tyu'utatuiire'en i Dioj jemi, aij pu aijna cin amiteera'a a'ame sej seyan na'astijre'e inyeetzi. Ayaa xu saijna cin ri'i tiraata'asin i niya'upua. ⁹Ayaa nu che'eta nyana'a neri tyajamuaataxe'eve a'ij ti ajta ari tinaataxe'eve i niya'upua. Sata'aj sauj nyeetzi jemi seijra'a nyej ni amuaaxe'eve'en.

¹⁰Ti pua'a yeehui seyan ra'ara'astijre'en a'ij nyej neri tyajamuaataij, aj xu si seyan nyeetzi jemi seira'a xa'aju'un nyej ni amuaaxe'eve'en. Nyajta inyaa, ayaa nu che'eta nyana'a ra'astijre'e a'ij ti tinaataij i niya'upua. Aij nu yeehui cin neyan jemin seira'a na'ame ti ij ajta niya'upua ayan naataxe'eve'en. ¹¹Ayaa nu een cin tyaja'amue'ixaate'e ti ij muejmi jemi seira'a a'ara'ani i nyaj cin nyetyamua'ave'e, sej si sajta nain cin huataujtyamua'ave'en.

Maj nu'u huaujxe'eve'en seij ajta seij i mej tya'atzaahuate'e

¹²Ayaa nu yeehui nyaijna cin tyaja'amueijcate'en sej si seyan che'eta sana'a huaujxe'eve'en a'ij nyej neri tyajamuaataxe'eve muejmi. ¹³Ai pu ain pueen i ti eitze'e muare'eri i ti cin a'ati ayan raataxe'eve'en i ruxa'aj tevi ti i ayan jetzen ma'acan huami'ini.

¹⁴Muan xu yeehui sain pueen i nyetyaistestyamua'a ti pua'a seyan huarini a'ij nyej tyaja'amueijte'e. ¹⁵Canu che'e neyan amuaatamua'atzi yee mi sej yeehui ti'ivaire'e inyeetzi jemi, a'ini saij ti ayan ti'ivaire'e capu ramua'aree a'ij ti rici ajna ti ti'iraijte'e. Me nyajta inyaa, ayaa nu amuaatamua'atzi yee mi sej nyetyaistestyamua'a, a'ini nu'uri neyan tyajamuaata'ixaa nain a'achu nyaj nyana'a neyan raanamuajri'i i niya'upua jemi.

¹⁶Caxu muan seyan na'ava'ahuau inyeetzi, silu ayaa nu yeehui neyan amua'antihuau, nyajta nu neyan nyaijna cin tyajamueijca sej si u a'uju'un sej si seyan ti'iti huamu'etin i saj tyu'utatuiire'en i Dioj jemi. Nyajta neyan raxe'eve'e ti i ayan rusen cin huatyaturan i saj raamue'iti. Aj pu xaa, ain niya'upua ayan amuaata'asin ti'itij saj raatahuaviira inyeetzi jetze ma'acan. ¹⁷Ayaa nu tyaja'amueijte'e, saj yeehui huaujxe'eve'en seij sajta seij.

Aime i mej tya'atzaahuate'e meyan seira'a mua'aju'un aime jemi i mej iian chaanaca japua huachaatime

¹⁸Caxu saijna á'uhua'anan. Ti pua'a yeehui main amuajchaire'e i maj yan japuan huachaatime i chaanaca, ai mu anacai nyeetzi tichaira'acaa. ¹⁹Aime i mej yan japuan huachaatime i chaanaca japua, aime mu meyan che'eta mana'a tia'amuaaxe'eva'acache'e

tij i rutyaitestyamua'a ti pua'a seyan hua'a jetze ajtyama'acantache'e. Ma sajta muan, caxu hua'a jetze ajtyama'acan, silu nyaa nu yeehui amua'antihuau aime tzajta'a. Aij mu cin meyan amuajchaire'e aime i mej yan huachaatime i chaanaca japua.

²⁰Caxu yá'uhua'anan a'ij nyej tyajamuaata'ixaa yee eitze'e pu ruxe'eve'e ajna ti ti'ijta cai ajna ti ravaire'e. Ti pua'a a'ij pua'a mana'a naaru inyeetzi, ai mu che'eta mana'a a'ij pua'a á'amuaruuren muejmi. Na'ari ti pua'a meyan ra'ara'astijre'en a'ij nyej tihua'umuá'ate, ai mu majta ra'ara'astijre'esin a'ij saj tihua'amua'aten. ²¹Ayaa mu yeehui á'amuaruuren maijna cime'e sej seyan na'astijre'e inyeetzi, a'ini camu ramua'ate ajna ti yan nyaja'utaityaca'a.

²²Ti pua'a nyacai yá'ava'acányejnische'e, nyajta cai a'ij tihua'uta'ixáate'enche'e, capu hua'aci'itfiche'e ti Dioj pueijtzi hua'uta'an ajna cime'e maj nyetite. Ajta, ijii, capu yeehui che'e me'e ti'iti i maj cin jetzen pua'arite'e maijna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. ²³A'ati ti nyejchaire'e inyeetzi, ai pu ajta tichaire'e i niya'upua. ²⁴Ti pua'a nyacai neyan huáriniiche'e ti'itij ti cai maa a'ati ayan raayi'itihua'a, capu ayan tiraavijtya'acache'en ti Dioj ayan pueijtzi hua'uta'an ajna cime'e i maj cin autyajturaa i jemin. Ma majta aime, mu'uri naaseij, majta nyejchaira'acaa inyeetzi, majta meyan che'eta mana'a raaru i niya'upua. ²⁵Ayaa mu yeehui meyan huarij ti ij aráurasten a'ij ti te'eyu'usi'i ajna jetze i nyuucari i maj cin ti'ijta ticin: "Ai pu cai tiraavijtya'a a'araa maj mana'a meyan tinyajcháira'a mua'araa."

²⁶Ti'ij ain hui yan uve'enyén ajna ti a'amua japua huanyuuni, i nyaj yan ya'utaiti muejmi jemi, ti ajta Dioj jemi e'ema'acan, ai pu ayan

tinyetyaxáatajma'a a'ame inyeetzi. Ai pu ain pueen i xaijnyu'ucari ti tzaahuati'ira'a cin ti'imua'ata, ti ajta aun a'uve'eme i Dioj jemi. ²⁷ Sajta muan, ayaa pu ajta ruxe'eve'e sej seyan tinaatyáaxajta inyeetzi a'ini nyatij nyana'a yan huatasejre ti yu e'ire'enyey, muan xu á'ujhua'anya'a inyeetzi jamuan.

Jesús pu tihue'ixaate'e ti cai hua'utamuaere'iste'en aime i maj jamuan á'ujhua'an

16 'Ayaa nu nyajina cin tyaja'amue'ixaate'e sej si cai ti'itij cin huamue'itichen. ² Aime mu amue'iré'iti u teyujta'a. Ee xaa nya'u, ayaa pu ajna tyaja'ure'enyeyjin i xicaara'an jetze ti jetzen ayan te'eme. Ayaa pu tiraatámitejte'esin i a'ati ti ayan tyu'utava'i i Dioj jemi aijna cime'e ti amuáacuii muejmi. ³ Ayaa mu majina cin ti'iruuren a'ini camu nyamua'ate inyeetzi, camu majta ramua'ate i niya'upua. ⁴ Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e sej si seyan ra'utamua'aree nyej neyan tyajamuaata'ixaa ti pua'a ari ayan tyaja'ure'enyey. Canu neyan tyajamuaata'ixaa jajcua imi a'ini nyauche'e nu hui sejira'acaa muejmi jemi. ⁵ Nyajta inyaa, ijii nu nyaun a'uma'a na'ame nyajina jemi ti yan nyaja'utaityaca'a. Ma sajta muan, caxu a'atzu ne'ihua'u a'u nyaj a'uméj.

I ti ti'imuari'ihua i ti hueica i ti cin ti'imuaere' i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj

⁶ Eecan xu huataujxaamiste sajina cime'e nyej neyan neri tyajamuaata'ixaa. ⁷ Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti ayan tyajamuaatyava'iri nyej neyan a'ura'ani. A'ini ti pua'a nyacai a'ura'ani, capu ya

va'acányejsin, muejmi jemi aijna ti hui a'amua japua huanyuuni.

'Ma nyajta inyaa, ti pua'a neyan a'ura'ani, aj nu ya'utaiti nyajina ti ain yava'acáanyen iyan muejmi jemi. ⁸ Ti'ij ain yava'acáanyen, aj pu'i ayan aijna cin hua'axijte'en aime i mej yan japuan huachaatime i chaanaca japua, aijna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, ajta aijna cime'e nyej neyan urare'enyay'acan cin sejre'e. Ai pu ajta aijna cin hua'axijte'en aijna cime'e ti Dioj pueijtzi hua'uta'asin.

⁹ 'Ayaa pu een cin hua'axijte'en aijna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi a'ini camu na'atzaahuatete inyeetzi. ¹⁰ Ayaa pu ajta een cin hua'axijte'en aijna cime'e nyaj neyan urare'enyay'acan cin sejre'e a'ini au nu a'uma'a na'ame a'u ti e'sejre'e i niya'upua, a'u ti yeehui cai che'e ri'iri saj naasej. ¹¹ Cime'en pu'u aijna i nyuucari ti Dioj pueijtzi ayan tyu'uta'asin, ayaa pu hua'axijte'en a'ini pu'uri raaxa'api'intare i Dioj ti ayan pueijtzi raata'asin aijna ti tie'ijta iyan chaanaca japua.

Aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ri'i tiraatyatuaasin i yaujra'an

¹² 'Ayaa pu na'araanajchi nyej eihua huapi'i neyan tyajamuaata'ixaate'en. Ma sajta muan, caxuu xi nain au'eitaa sa'aju'un ijii. ¹³ Ma ajta ain yeehui i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a, ti'ij uve'enyén, ai pu nain cin tyajá'amua'aten ti ayan ti'ayajna. Capu ayan aijna cin tyajamuaata'ixaate'esin a'ij ti rusaj na'a a'ij tirajtyau silu ayaa pu'u na'a ayan tyajamuaata'ixaate'esin a'ij ti na'a ti'inamua. Ai pu ajta tyajamuaata'ixaate'esin a'ij ti auj tyaja'ure'enyeyjin.

¹⁴ 'Ai pu hui ayan ra'ancura'asin nyeetzi ti nya'a, ajta ayaa pu che'eta na'a a'ahuaritaacan cin

tyajamuaata'ixaate'esin. Ayaa pu ajjna cin huarin, ai pu ayan ri'i tinaatyatuaasin. ¹⁵Tij na'a ti ayan niya'upua jemi seijre'e, ai pu ajta nyeetzi nya'a. Aij nu cin neyan raataxajtac'a yee ain xaijnyu'ucari pu nu'u ayan ra'ancura'an nyeetzi ti nya'a ti ij ajta nu'u tyajamuaata'ixaate'en a'ahuauritaacan cime'e muejmi jemi.

Jesús pu ayan tihue'ixaate'e ti nu'u ca'anacan huami'ini

¹⁶Capu a'achu a'ateeri saj cai che'e seyan me'e nyeje'esejran. Ti'ij ajta capu ajta che'e a'ateeri, saj rujajcuatze'en sajthua'a nyesejran. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁷Majta seica i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿A'ini yeehui huataujmua'a ajjna i nyuucari ti nu'u cai a'achu a'ateeri tyaj cai che'e me'e ye'esejran, ajta nu'u cai che'e a'ateeri tyaj tyajthua'a tajajcuatze'en rasejran? ¿A'ini yeehui ajta huataujmua'a i seij ti ayan nu'u a'ini ai pu a'uma'a a'ame i ruya'upua jemi?

¹⁸Mauche'e mu'u meyan tyu'urihua'uraca'a ticin:

—¿A'ini yeehui huataujmua'a ajjna i nyuucari ti cime'en yee ti nu'u cai a'achu a'ateeri? Catu a'atzu yau'eite a'ij ti een cin ayan tyu'utaxajtac'a.

¹⁹Ti'iqui Jesús ayan raamua'areeri'i mej meyan raxe'eva'acaa mej maijna cin meyan tiraataihua'u. Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni seyan saijna cin tyu'urihua'u a'ij ti huataujmua'a ajjna i nyej neyan tyu'utaxajtac'a yee ti nu'u cai a'achu a'ateeri saj cai che'e me'e nyeje'esejran, ajta ti cai nu'u ajta a'achu a'ateeri saj rujajcuatze'en sajthua'a nyesejran?

²⁰Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Muan xu ruyeinixi'in, sajta huataujxaamiste'esin,

meenti majta aime meyan huataujtyamua'ave'esin aime i maj yan chaanaca japua huachaatime. Muan xu xaa huataujxaamiste'esin. Ma ajta ain i saj cin huataujxaamiste'esin, aij pu ajta jetzen ayan e'iranyejsin i saj sajta cin huataujtyamua'ave'esin.

²¹Ayaa pu tyaja'amuaaruuren tij ajta ti'ijruuren i jiita'a ti ayan ti'ijcui'inye ti tiyauj a'ame. Ti'ij ajna tyaja'ure'enyen ti jetzen tiyauj a'ara'ani, ayaa pu eihua tirajpueitzi a'ame. Ma ajta ain, ti pua'a ari huanu'eihua i pa'ari'i, aj pu'i yá'uhua'axijsin i ti cin rajpueijtza'a ajjna cime'e ti eihua huapi'i rutyamua'ave'e a'ini pa'ari'i pu ayan huanu'eihuaca'a iian chaanaca japua.

²²Ayaa pu che'eta na'a tyaja'amuaaruuren muejmi. Pu'uri ayan ajna tyaja'ure'enye i xicaara'an jetze saj jetzen huataujxaamiste'esin. Me nyajta inyaa, nyajthua'a nu a'amuaesejran. Sajta muan, ajna xu huataujtyamua'ave'esin. Ajta capu che'e ri'iriista a'ame ti a'ati ayan amua'ari'iran i saj cin rutyamua'ave'e.

Mata'aj mauj raatahuavii mej mi majta ra'ancura'an

²³Ayaa pu hui te'eme ajna xicaara'an jetze, saj cai che'e ti'ti nyahuaviira inyeetzi. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, ajna xicaara'an jetze ti ain niya'upua ayan amuaata'asin tij na'a i saj seyan raatahuaviira inyeetzi jetze ma'acan. ²⁴Tij na'a jajcua imi ti yu e'ire'enye, caxu hui xi ti'ti raatahuaviiri'i inyeetzi jetze ma'acan. Sata'aj seyan raatahuavii a'ini ayaa xu saijna cin huarin, aj xu si seyan ra'ancura'asin, aj xu si sajta seyan nain cin huataujtyamua'ave'esin.

Ai pu Jesús nu'u hua'utyaamue'iti aime i maj yan huachaatime iian chaanaca japua

²⁵Tij na'a jajcua imi ti yu e'ire'enye, ayaa nu nyaajna cin tyajamuaata'ixaa

nyuucari cime'e ti saique namuajre'e. Ma ajta, ajna tyaja'ure'enyajsin i xicaara'an jetze nyaj cai che'e neyan saique tyaja'amue'ixaaty'a na'ame, silu nyaa nu huataujnyátacan cin tyajamuaata'ixaate'esin nyajjna cime'e a'ij ti een niya'upua ti e'esejre'e.

²⁶Ayaa xu yeehui huarini sajna xicaara'an jetze sej seyan raatahuavii inyeetzi jetze ma'acan. Canu neyan tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ruxe'eva'a a'ame nyej neyan raatahuavii i niya'upua nyej ni muevoj jetze ma'acan huatanyuuni. ²⁷Capu xaa nya'u.

Niya'upua pu rusajj a'amuxa'e'eva'e aijna cime'e saj hui naataxe'eva'e inyeetzi, sajta seyan rá'antzaahua nyaj nyaun u e'iraanye i niya'upua jemi.

Jesús pu ayan tihue'ixaate'e ti nu'u aun a'ujnyén i ruya'upua jemi

²⁸Au nu e'iraanye i niya'upua jemi, nyajta nu neyan a'uve'eme iyan chaanaca japua. Nyajta ijii, ayaa nu hui tichésin iyan chaanaca japua nyej ni nyaun a'ujnyén i niya'upua jemi. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

²⁹Majta aime, i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Papu'uri ijii xaa nya'u peyan a'ahuauritaacan cin ti'ixaj. Capej che'e saique ti'ixaj, pajjna cime'e ti cai a'ahuáurite. ³⁰Tu'uri xaa teyan ramua'aree paj nain ru'umua'aree, ajta yeehui ti cai ayan ruxe'eva'e ti a'ati ayan ti'titij cin ti'imue'ihua'ura. Aij tu cin teyan ra'atzaahuat'e'e paj paun e'iraanye i Dioj jemi.

³¹Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—¿Ni tzaa seyan seri sicu tina'atzaahuat'e'e? ³²Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ajna tyaja'ure'enyajsin i xicaara'an jetze mej jetzen amuaatamarite'esin. Au xu a'ucijxi'isin a'u ti sej e'che,

sej sajta sej. Muan xu yeehui ma nuujisin nyej ni nyasaj nyana'a huatyaturan. Me nyajta, canu nyasaj yu huatyaturaasin a'ini niya'upua pu nyeetzi jemi sejre'e. ³³Ayaa nu hui een cin tyaja'amue'ixaate'e sej si seyan huatayujpua'arite'en i rutzajta'a saijna cime'e sej nyeetzi jetze ajtyama'acan. Eihua mu puejtzí amuaata'asin aime i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua. Capu amin a'ij. Sata'aj seyan huataujtyamua'ave'en saijna cime'e nyej neri hua'antimue'iti.

Jesús pu rujapua huatanyuusin

17 Ti'ij Jesús ayan tyu'utaxajta'ca'a, aj pu'i ute'e a'ujnyeraca'a ayan ti'ixaata, ticin:

—Mi pej ni'ya'upua, pu'uri hui ajna tyaja'ure'enyé pej peri raaxa'api'intare. Pata'aj tihua'utasejrate'en i tyaite pej peri ri'i tinaata'a i nyaj ayauj pueen, nyej ni nyajta ri'i timuaata'an mueetzi, ²a'ini muua paj pajna cin peyan tinyeijca nyej ni nain cin antinmua'aréera hua'a jemi i tyaite, nyej ni neyan hua'uta'an mej ruuri mua'ara'ani para rusen cime'e, matij mana'a pu'amua i pej naatatu inyeetzi. ³Ayaa mu een cin ruuri mua'ara'ani para rusen cime'e maijna cime'e mej meyan muáamua'ati mi pej muua pana'a asaj pain pueen tzaahuati'ira'a cime'e i Dioj, majta maijna cime'e mej meyan náamua'ati, nyej Jesús pueen, i nyaj nyajta ain pueen i Ciriistu'u i pej nyaja'utaityaca'a.

⁴Ayaa nu een cin ri'i timuaata'a hua'a jemi i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua, a'ini nu'uri ra'antipua'ari i paj cin peyan tinyeijca. ⁵Ari ijii, mi pej ni'ya'upua, pata'aj hui peyan che'eta pana'a ri'i tinaatyajtuaani mueetzi jemi a'ij pej ri'i tinaata'acare'e nyati'ij nyaun a'ucatii mueetzi jemi ti'ij cai xi sejra'aca'a i chaanaca.

**Jesús pu hua'a japua huatanyuusin
aime i maj jamuan á'ujhua'an**

⁶Nu'uri neyan hua'utasejrate a'ij pej een nyaime jemi i pej peyan naatatuiri'i aime i mej hua'a jetze ajtyama'acantacaa i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua. Ayaa mu atyaitestyamua'a mu puenya'a. Pajta muua, muua paj naatatuiri'i. Majta aime, ai mu meyan ra'ara'astjire a'ij paj tyu'utajtacaa.

⁷⁻⁸Mu'uri ramua'aree ti mueetzi jetze a'iraanye nain tij pana'a paj peyan pajna cin tineijca, a'ini neyan che'eta nyana'a tihua'uta'ixaa a'ij pej peri tinaata'ixaa inyeetzi. Majta aime, ayaa mu ra'ancura'a i nyaj hua'uta'ixaa. Ayaa mu tzaahuati'ira'a cin ramua'areeraca'a nyaj mueetzi jemi a'uve'eme, majta meyan rá'antzaahua pej peyan yan nyaja'utaityaca'a.

⁹Ayaa nu hua'a cime'en muahuavii. Canu neyan muahuavii hua'a cime'en matij mana'a pua'amua meyan iyan seijre'e i chaanaca japua, silu hua'a cime'en i paj pana'a peri naatávi'itiste, a'ini atyaitestyamua'a mu puen.

¹⁰Matij mana'a pua'amua i mej nyetyaitestyamua'a puen, ai mu majta atyaitestyamua'a puen mueetzi. Majta aime i mej atyaitestyamua'a puen mueetzi, ayaa mu che'eta mana'a nyetyaitestyamua'a puen inyeetzi. Ayaa mu ri'i tinaata'aca inyeetzi maijna cime'e mej meyan ri'i ti'ityujcha'i nyatij inyaa.

¹¹Canu hui che'e yan huatyaturaasin iyan chaanaca japua. Ma majta aime, ai mu xaa meyanna huatyaturaasin. Nyajta inyaa, mueetzi jemi nu a'uma'a na'ame. Ayaa nu ti'imahuavii pata'aj ri'i tihua'uchain amuare'eri'ira'a cime'e, aime i pej naatávi'itiste mej mi meyan che'eta mana'a najimi'i seira'a maj saij mana'a puenye'en tyatij ityan.

¹²Nyati'ij hua'a jemi huacatii, nyaa

nu ri'i tihua'achaiica'a mueetzi jetze ma'acan. Capu a'ati á'uvej ti hua'a jetze ajtyama'acan silu ajna ti ayan tiraavijte'e ti ayan pueijtzi raaci'iti. Ayaa pu een cin huarjij ti ij ayan aráurasten a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze.

¹³Nyajta ijii nu a'uma'a na'ame mueetzi jemi. Me nyajta inyaa, ayaa nu neyan ti'ixa nyati'ij nyaaj hua'a jemi ya huacaj mej mi nain cin meyan che'eta mana'a huataujtyamua'ave'en nyatij inyaa ti'inyetyamua'ave'e. ¹⁴Nyaa nu tihua'uta'ixaa i nyuucari i paj cin peyan tineijca. Majta aime i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua, ai mu hua'ajchaire'e i nyetyaitestyamua'a a'ini camu hua'a jetze ajtyama'acan i mej iyan seijre'e. Nyajta inyaa, canu nyajta hua'a jetze ajtyama'acan.

¹⁵Canu nyajna cin neyan muahuavii pej pi hue'irajtuaani iyan chaanaca japua silu pata'aj ri'i tihua'uchain ti ij cai ain ti a'ij pua'a ti'teivi hua'antimue'itin i nyetyaitestyamua'a.

¹⁶Camu hua'a jetze ajtyama'acan i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua. Nyajta inyaa, ayaa nu che'eta nyana'a cai hua'a jetze ajtyama'acan.

¹⁷Pata'aj ri'i tihua'utyajtuaani mueetzi jemi pajna cime'e i nyuucari ti ayan ti'ayajna. Tij na'a pej peyan tyu'utaxajtacaa, ai pu ayan ti'ayajna. ¹⁸Ayaa nu che'eta nyana'a tihua'utaityaca'a maj a'ucjxi'in nainjapua i chaanaca japua patij muua yan tinyaja'utaityaca'a. ¹⁹Nyajta inyaa, ayaa nu huatyánya'a mueetzi jemi hua'a jetze ma'acan mej mi majta tzaahuati'ira'a cin huataura'an majta mueetzi jemi.

**Jesús pu ayan ti'ijhuavii hua'a japua,
matij mana'a tya'atzaahuatete**

²⁰⁻²¹Canu nyaime nyana'a cime'en muahuavii, silu nyajta neyan ti'imahuavii nyaime cime'en i mej

meyan tya'antzaahuate'esin maijna cime'e a'ij mej tihua'uta'ixaate'esin, mej mi naimi'i meyan saij mana'a pueenya'a mua'ara'ani, patij peyan nyeetzi jemi seijre'e, mi pej ni'iyapupua, nyatij nyajta inyaa mueetzi jemi seijre'e. Miche'e hui majta meyan tyejmi jemi seira'a mua'ara'ani mej mi aime i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua, meyan tya'antzaahuate'en pej peyan yan nyaja'utaityaca'a.

²²⁻²³Aijna ti huapi'i naa seijre'e i paj cin ri'i tinaata'a, ayaa nu che'eta nyana'a nyajna cin ri'i tihua'uta'a mej mi meyan saij mana'a pueenya'a mua'ara'ani tyatij ityan, nyatij nyajta hua'a jemi seijre'e, patij pajta muua nyeetzi jemi seijre'e. Nyajta nu nyajna cin ri'i tihua'uta'a mej mi nain cin saij mana'a pueenya'a mua'ara'ani, mej mi aime i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua, meyan raamua'aree pej peyan yan nyaja'utaityaca'a, pajta peyan che'eta pana'a hua'utaxe'eve patij pajta tinaataxe'eve inyeetzi.

²⁴Ayaa nu ti'ijxe'eve'e, mi pej ni'iyapupua aime cime'en i pej peyan naatávi'itiste, mej mi maun a'utyaturan a'u nyaj a'utyaváa na'ame, mej mi majta meyan raaseij maijna ti huapi'i naa seijre'e i paj cin ri'i tinaata'a, aijna i paj cin ri'i tinaata'a pajna cime'e pej peyan nyexe'eva'acaa jajcua imi ti'ij cai xi seijra'acaa i chaanaca.

²⁵Niyapupua, mi paj nain cin urar'éen, camu hui meyan muamua'ate aime i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua. Me nyajta inyaa, nyaa nu xaa muamua'ate. Majta i nyetyaitestyamua'a, ai mu meyan ramua'aree pej peyan yan nyaja'utaityaca'a. ²⁶Nu'uri neyan hua'utaseijrate a'ij pej een. Nyajta nu hui nyauj neyan hua'utaseijrate'esin mej mi meyan che'eta mana'a huaujxe'eve'en seij majta seij patij muua ti'inyexe'eve'e, nyej ni nyajta

hua'a jemi seira'a na'ara'ani. —Ayaa pu tyu'utaxajta'ca'a aijna i Jesús.

Ai mu ratyeevi'i maijna i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Ti'ij Jesús ayan raatapua'ajta'ca'a ti tyu'uxajta'ca'a, aj pu'i á'uraa, majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Mati'ij mi antacij achi japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cedrón. Au pu u jetze pujme'en eihua tyu'uvaatima'acaa i ciye, aseituuna ciye. ²Ajta ain i Judás ti ayan tyu'utatuire'esin i Jesús cime'e, ai pu a'amua'atyajca'a aujna a'ini mui'i mu maun e'etyujsaí, aijna i Jesús, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a.

³Majta aime i mej maun ti'ijta teyujta'a, majta aime i fariseos, ayaa mu hua'ava'ahuau aime i xantaaru'u i mej maun tí'icha'i u teyujta'a. Ayaa mu ara'asicaa a'achu cumu hueicate. Naimi'i mu tatzari tyu'isima'a, majta ti'itij aparatu, majta i maj cin huatyenya'use'en. Ajta ain i Judás, ai pu hua'uvi'itijma'a. Mati'ij mi maun a'ará'a a'uti Jesús a'utyavaaca'a. ⁴Ajta ain Jesús ai pu ari ramua'areeraca'a a'ij ti ti'iti raruuren. Aj pu'i hua'antinjchaca'a. Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'atajni sahuauhuau?

⁵Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Jesús, ti Nazaret e'ema'acan.

Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaa nu nyain pueen.

Ajta ain Judás, ti ayan tyu'utatuiire'esin, au pu hua'a jamuan a'utyavaaca'a i xantaaru'u. ⁶Ti'ij Jesús ayan tihua'uta'ixaa yee ti nu'u ain pueen, ai mu ruharita'a caacij. Majta a'arávatzi a chuaata'a.

⁷Ajta hua'a pu ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿A'atajni sahuauhuau?

Majta meyan tiraata'ixaa ticin:

—Jesús ti Nazaret e'ema'acan.

⁸Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nu'uri hui neyan tyajamuaata'ixaa yee nyaj nyain pueen. Ti pua'a seyan nyeezti huauhuau, sata'aj seyan hua'uta'an maj á'uciinye amime i mej nyaa jamuan á'ujhua'an. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

⁹ Ayaa pu tyuju'urij ti ij ayan aráurasten a'ij ti ain ari tyu'utaxajta'a ticin: “Capu nu'u a'ati á'uvej ti hua'a jetze ajtyama'acan aime paj nu'u naatatuiri'i.”

¹⁰ Ajta ain Simón, ti ajta i'i Pedro, ai pu chun huitechuiica'a. Ai pu rú'ijcupi. Aj pu'i aijna cin tiraapueij ti ravaira'acaa aijna i ti nain cin antyujmua'areeraca'a u teyujta'a. Pedro pu ayan ra'ajtavejchaca'a i naxaira'an i a'ati. Ayaa pu antyahuaaca'a aijna ti ti'ivaire'e ticin Malco.

¹¹ Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa aijna i Pedro ticin:

—Ucarujte'e mi a'achun. ¿Ni cai ayan ruxe'eve'e nyej nyaijina cin ra'ara'astijre'en i ti niya'upua ayan cin tinaryeijca?

Ai mu ya'araavi'itin i Jesús maijna jemi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Mati'ij mi aime i xantaaru'u, ajta ain i ti hua'a capitán pueen, majta aime i maj maun tí'icha'i u teyujta'a, ai mu raatyeevi'i maijna i Jesús. Mati'ij mi ra'anaaji'ique. ¹³ Anacai mu maun ya'uvi'iti maijna jemi i Anás, a'ini ai pu ain pueenya'a i mu'unyaara'an aijna i Caifás ti ajna'imi nain cin antyujmua'areeraca'a u teyujta'a. ¹⁴ Ajta ain Caifás, ai pu ain pueenya'a ti ayan tihua'uta'ixaa i maj Israel jetze ajtyama'acan ti ayan nu'u tihua'atyava'irihua'an ti saij na'a i tevi ayan huami'ini hua'a jetze ma'acan i tyaite.

Pedro pu ayan ti'ixa ti cai nu'u ramua'ate aijna i Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta ain Pedro, ai pu imi huama'acaa cujta'an i Jesús. Ajta

jamuan huama'acaa seij ti ajta Jesús jamuan á'ucha'acanya'a. Ajta ain i saij ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a, ai pu ramua'atyajcaa aijna ti nain cin antyujmua'areeraca'a u teyujta'a. Aij pu cin, jamuan i Jesús aun a'utyajrupi a'u ti a'aráyaujta'a ajna ti e'eché aijna i ti ti'ijta.

¹⁶ Ajta ain Pedro, pua'aque pu a'utyajturaa ta'apueerta. Aj pu'i i saij ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a, ai pu a'uré'enyé ta'apueerta. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i jiita'a ti aun tí'icha'i ta'apueerta. Aj pu'i aun ya'uvi'iti aijna i Pedro. ¹⁷ Aj pu'i ain jiita'a ti aun tí'icha'i ta'apueerta, ayaa pu ain i Pedro tyu'uta'ixaa ticin:

—¿Ni hui pacai pajta muua hua'a jetze ajtyama'acan aime i mej maijna jamuan á'ujhua'anya'a?

Aj pu'i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Canu hui a'atzu.

¹⁸ Eecan pu huaseevi'i ajna'imi.

Majta aime i mej ti'ivaire'e u teyujta'a, majta aime i maj maun tí'icha'i, ai mu aununai. Majta au mu atavaatima'acaa a'u ti a'ataa mej mi huaujcxai'te'en. Ajta ain Pedro, ai pu hua'a jamuan a'utyavaaca'a, ajta pu ain rucixaitya'acaa.

Ai mu ra'avi'itin i Jesús aijna jemi i Caifás

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Meenti ain ti nain cin antyujmua'areeraca'a, ai pu ayan tiraataihuauri'i aijna i Jesús aijna cime'en i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ajta aijna cime'en a'ij ti ain tí'imua'atajca'a. ²⁰ Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyaa nu hui eijre'e tihua'uta'ixaa i tyaite i mej yan seijre'e iyan chaanaca japua. Tí'ij pi na'a nu tihuá'amua'atyajcaa hua'a teyujta'a, nyajta nyaujna teyujta'a a'u maj e'etyujsa'iri aime i mej Israel jetze

ajtyama'acan. Canu hui ti'iti aviitzi cin tyu'utaxajtaca'a. ²¹ ¿A'ini een cin peyan ti'inye'ihua'u? Pata'aj peyan tihua'utaihua'u paime i mej náanamujri'i. Casi'i, ai mu xaa nya'u meyan ramua'aree a'ij nyej tyu'utaxajtaca'a. —Ayaa pu Jesús tiraata'ixaa.

²² Meenti saij ti hua'a jetze ajtyama'acan i maj maun ti'icha'i teyujta'a, aa pu vejl'i a'utyavaaca'a. Cime'en pu'u ayan raanamujri'i a'ij ti Jesús tyu'utaxajtaca'a, aj pu'i ra'arajvee. Ajta ayan tira'ajtya'axi ticin:

—¿Ni tzaa ayan tiraavijte'e pej peyan ti'ire'ixaaty'a' paajna ti nain cin antyujmua'aree u teyujta'a?

²³ Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a nyacai ti'itij cin xa'api'in huarij nyati'ij neyan tiraata'ixaa, pata'aj hui peyan a'ij tyu'utaxaj. Na'ari cai, ti pua'a neyan xa'api'in tyu'utaxajtaca'a a'ini een cin peyan na'arajvee.

²⁴ Aj pu'i ain Anás ayan tihua'utaij maj ra'anvi'itin maijna jemi i Caifás. Ajta, ain Jesús, ai pu auj anáji'iqui'ihuaca'a.

Pedro pu ajtahua'a tyu'utyaahue'ita ti nu'u cai ramua'ate i Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Auche'e pu aun rucixaitya'a aijnaj i Simón, ti ajta i'i Pedro. Aj pu'i a'ati ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni tzaa ayan ti'ayajna paj hua'a jetze ajtyama'acan i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a?

Aj pu'i Pedro ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Canu.

²⁶ Meenti saij ti ayan ravaira'acaa i ti nain cin antyujmua'areeraca'a, aun pu a'utyavaaca'a. Ai pu ajta ihuara'ara'an pueenya'a aijnaj i a'ati ti Pedro ayan ra'ajtaviejchaca'a i naxaira'an. Aj pu'i ayan ain i Pedro tyu'utal'ixaa ticin:

—Ayej nya'ase nyaa nu nyaun muaje'eseij amijna jamuan a'u ti a'uvaatimee i aceituuna ciye'e.

²⁷ Ajtahua'a pu saique tyu'utaxajtaca'a aijnaj i Pedro ti nu'u cai ramua'ate aijnaj i Jesús. Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu'i ayan huajijhuaca'a i tyacuaara'i.

Ai mu ya'uvi'iti i Jesús aijnaj jemi i Pilaatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Mati'ij mi aime i mej ti'ijta u teyujta'a, au mu ru'iraavi'iti maujna a'u ti Caifás huiracai a'aye'i. Mati'ij mi maun ya'uvi'iti u chi'ita a'u ti a'ucatii i tajtuhuan ti ti'ivaire'e hua'a jetze ma'acan i Roma mej e'eche. Pu'uri tin tapua'arijma'aca, ajta mu'uri tin a'utyahuijsima'a mej tyu'uyesten. Aij mu cin cai aun a'utyajrupi a'u ti ain tajtuhuan a'ucatii mej mi cai ti'iti cin autyaturan i ruye'ira cime'e a'ini capu hua'a jetze ajtyama'acantaca'a aijnaj i tajtuhuan. Ayaa mu raxe'eva'acaa mej meyan raacua'ani i cue'ira i maj cin ra'utamua'areera majna xicaara'an ti jetzen Dioj tihua'utauuni'iri'i.

²⁹ Aij pu cin ain Pilaatu ayan huirajraa a pua'aque hua'a jemi. Aj pu'i ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itajni yeehui saij cin seyan ti'ijxajtzil'i samijnaj mi a'ati?

³⁰ Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a yeehui cai ayan ti'itij cin autyájturánche'e ti a'ij pua'a een, catu teyan muaatatufire'enche'e.

³¹ Aj pu'i Pilaatu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj seyan ra'anvi'itin sata'aj rujiimua'a seyan ra'uxájte'en saijnaj cime'e a'ij ti tyajamuaata'aca i a'amua ye'ira.

Mati'ij mi meyan tyu'utanyúu aime i mej ti'ijta u teyujta'a ticin:

—Capu hui ayan titata'aca tyej ti teyan a'ati huaje'ica.

³²Ayaa pu tyu'urij ti ij ayan aráurasten aijna i nyuucari i ti cin Jesús ayan tyu'utaxajtacaa'a a'ij ti nu'u ayan t'i'imi'ini. ³³Aj pu'i Pilaatu ajtahua'a aun a'utyajrupi u chi'lita. Ti'i'iqui u ya'utajée i Jesús. Ayaa pu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni paj hui pain pueen i ti tihue'ijte'e aime i mej Israel jetze ajtyama'acan?

³⁴Jesús pu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni yeehui asaij pana'a peyan a'ij tirajtyau nusu saij ayan tinaatyaxajtacaa'a mueetzi jemi?

³⁵Aj pu'i aijna i Pilaatu ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿Ni tzaa neyan Israel jetze ajtyama'acan? Canu xaa nya'u yeehui. Aime i mej atyaitestiyamua'a pueen, majta aime i mej maun ti'ijta u teyujta'a, ai mu ain pueen i maj mueetzi yava'atua inyeetzi jemi. ¿Ti'itajni hui a'ij puaaruu?

³⁶Ajta ain Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aijna i nyaj cin ti'ijta, capu hui yan japon ma'acan i chaanaca japua. Ti pua'a ayan eenye'en a'ame'enche'e, ayaa mu maijna cin tyu'utatyese'enche'e i mej nyavaire'e mej mi cai meyan naateevi'in aime i maj maun ti'ijta u teyujta'a. Ma ajta, saique pu eenya'a seijre'e i nyaj cin ti'ijta.

³⁷Aj pu'i Pilaatu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aa ni'ijta nya'u, muua paj xaa hui ti'itij cin tihue'ijte'e aime i tyaite.

Ajta ain Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Xa'api'in pej peyan tyu'utaxajtacaa'a nyaj nu'u ti'itij cin tihue'ijte'e. Ee xaa nya'u ayan ti'ayajna nyaj nyaijna cin huanu'eihuaca'a. Ayaa nu een cin yan huataseijre iyan chaanaca japua nyej ni neyan tyu'utaxaj nyaijna cime'en ti ayan ti'ayajna. Matij mana'a pua'amua

i mej meyan ra'ancura'a maijna ti ayan ti'ayajna, naimi'i mu hui nyanamua.

³⁸Aj pu'i Pilaatu ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itajni ain yeehui pueen aijna ti ayan ti'ayajna?

Saij pu'u ayan huiraame, ti pua'a Jesús nusu Barrabás

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 28:13-25)

Ti'ij ayan tyu'utaxaataj, aj pu'i huiirajraa, ajta aun a'uré'enyé hua'a jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Capu hui ti'itij a'ij ayan tina'amitejte'e i nyaj cin ti'itij cin jetzen tya'ujpuá'ajte'en. ³⁹Ma sajta muan, ayaa xu ti'ijri'ire nyaj neyan amue'iratuiitze'en seij ti aityanamili' sati'ij seri seyan ra'utámua'areeri'i i xicaara'an jetze ti Dioj jetzen tihua'utauuni'iri'i i a'amuvaujsici'i. ¿Ni seyan hui raxe'leve'e nyej neyan amue'iratuiitze'en nyamijna ti ayan nu'u tyaja'amue'ijte'e mi sej Israel jetze ajtyama'acan? —Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i.

⁴⁰Mati'ij mi meyan ca'anin cin tityeejijhuaca'a ticin:

—Catu. Catu raxe'leve'e tyamijna. Pata'aj yeehui tu'iratuiitze'en paijna i Barrabás.

Ajta ain Barrabás, ai pu hua'a jetze ajtyama'acantaca'a aime i mej hua'utyenya'usi'i mej mi huá'ari'i i maj cin ti'ijta aime i mej Roma e'ema'acan.

I curuun ti tzicare'e cin cistijhuaca'a

19 Aj pu'i Pilaatu ya'uvi'iti aijna i Jesús mej mi ra'ityavajxi'in maijna cime'e i cuarta. ²Mati'ij mi aime i xantaaru'u, tzicare'e mu huatyácistaca'a mej mi curuun huatyáaahua. Mati'ij mi ra'avá'amuaniiiri'i. Mati'ij mi ciixuri ru'ucávijri'i ti nacamua. ³Mui'iti mu

ajtyáxiiraca'a vejl'i i jemin. Ayaa mu ti'ire'ixaaty'acaa ticin:

—Aja'i, mi paj nu'u yeehui tihue'ijte'e i mej Israel jetze ajtyama'acan.

Mati'ij mi ra'araavajxi.

⁴Aj pu'i ajtahua'a huirajraa aijna i Pilaatu. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Casi'i muan, nu'uri hui neyan amuaatature'esin sej si seyan raamua'aree ti cai ti'iti a'ij tina'amitejte'e i nyaj cin ti'itij cin jetzen tyau'jpuá'ajte'en.

⁵Aj pu'i Jesús ajta huirajraa. Anche'e pu ayan tira'ava'amuá aijna i curuun ti tzicare'e cin cistíjhuaca'a, ajta ru'ucavíi aijna i ciixuri ti nacamua. Ti'ij Jesús huirajraa, aj pu'i Pilaatu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ya'acui, pu'uri ya huatyéjvee i tyaaata'a.

Pilaatu pu ayan tí'ityese'e ti raatyáxijte'en i Jesús

⁶Majta aime i mej meyan ti'ijta u teyujta'a, majta aime i mej maun tí'icha'i, cime'en mu'u meyan raaseij, aj mu mi ca'anin cin huatyejiihuajraa ticin:

—A'utataichi i curuu jetze. A'utataichi papu'u.

Aj pu'i Pilaatu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Muan xu hui ra'anvi'itin sej si rujii'mua'a sana'a rá'utatan. Me nyajta nyaa, capu hui a'ij ayan tina'amitejte'e i nyaj cin ti'itij cin jetzen tyau'jpuá'ajte'en.

⁷Majta aime i mej maun ti'ijta u teyujta'a, eihua mu meyan tí'ira'ixaaty'acaa ticin:

—Ayaa tu yeehui tirájye'ira ti cime'en ayan tiraavijte'e ti ain aijna cin huami'ini aijna cime'e ti ayan huataujsejrataca'a ti ai pu nu'u ain pueen i yaujra'an i Dioj.

⁸Ti'ij ayan raanamuajri'i aijna i Pilaatu, eitze'e pu tyu'utatzin.

⁹Ajtahua'a aun utyajrupi u chi'ita. Ajta ya'uvil'iti i Jesús. Aj pu'i ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿A'uni yeehui a'imi peyan e'ema'acan muua?

Ajta ain Jesús, capu a'atzu huatanyúu.

¹⁰Aj pu'i Pilaatu ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿Ni tzaa pacai peyan ahua'aca'anyej pej yeehui tinaata'ixaate'en? ¿Ni cai ayan timua'amitejte'e nyaj nyaijna cin antinmua'aree nyej ni mue'irajtuaani, nusu nyej ni nyajta ma'utatan i curuu jetze?

¹¹Ajta Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a cai anacai Dioj ayan muaata'acarénche'e pej peyan tye'enti'amua'areera, capej ti'itij cin anti'amua'arenche'e inyeetzi jemi. Aij pu cin, aime i mej nyeetzi cime'en tyu'utatuii mueetzi jemi, eitze'e mu ti'itij cin autyajturaa i Dioj jemi.

¹²Tij na'a ti Jesús ayan tyu'utaxajtaca'a, ain Pilaatu pu ayan rahuauca'a a'ij ti huarini ti ru'irajtuaani aijna i Jesús. Ma majta aime, i mej maun ti'ijta teyujta'a, majtahua'a mu meyan tityeetejiihuajraa ticin:

—Ti pua'a hui peyan ru'irajtuaani pamijna mi tyaaata'a, capej che'e ti'itij cin ti'ityavaa pua'ame paijna jemi i César ti ti'itaijte'e a'ini a'ati ti na'a ti ayan huataujsejrata ti ain pueen ti ti'itaijte'e, ai pu hui ayan rájchaire'e aijna i César. —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a.

¹³Ti'ij Pilaatu ayan raanamuajri'i, aj pu'i ru'iraavi'iti aijna i Jesús. Aj pu'i Pilaatu an a'ujyeijxi japuan i ipuari a'u mej tyaja'axa'api'intare'e. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa aujna ticin Au ti tetej a'umuáanijmee ti pa'atza. Ajta, ayaa pu tyaja'arajtyahuaa hua'anyuuca cime'e i hebreo ticin Gabata.

¹⁴Pu'uri ajna piti'irijcaa i xicaara'an mej jetzen ri'i huaujruuren mej mi meyan majjna cin ra'utamua'aree

ajna xicaara'an jetze ti Dioj jetzen tihua'utauuni'iri'i. Pu'uri ayan piti'irijcaa a'atzaa cumu tacuarixpua. Aj pu'i Pilaatu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ya'acui ari'icu, mi ti hui tyaja'amue'ijte'e.

¹⁵Majta main, ayaa mu titeetejihuaajraa ticin:

—Huiravi'itichi.

Majta meyan ticin:

—Huiravi'itichi, pata'aj rá'utatan i curuu jetze.

Aj pu'i Pilaatu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni tzaa seyan raxe'leve'e nyej ni hui neyan rá'utatan nyamijna ti tyaja'amueijte'e?

Majta aime i mej maun ti'ijta teyujta'a, ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Capu hui a'ati ti'itajte'e silu ai pu'u ti César cin ti'ityejvee.

¹⁶Ti'ij ta'i Pilaatu ayan hua'utatui ajna i Jesús mej mi meyan rá'utatan i curuu jetze.

Ai mu rá'utatai i Jesús i curuu jetze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷Mati'ij mi aime i xantaaru'u meyan ya'uvi'iti. Ajta ain Jesús, ai pu ya'uchui i rucúruu. Mati'ij mi mauna a'ará'a a'u ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Mi'ichimu'uta. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa hua'anyuuca cime'e i Hebreo ticin Gólgota. ¹⁸Au mu rá'utatai jamuan hua'apuaca, saijta'a mu rá'utatai i saij, majta saijta'a i saij. Ajta ain Jesús, au pu e'ita'a á'utataihuaca'a. ¹⁹Pilaatu pu ayan raataijtaca'a mej meyan ra'uyu'uxa jetzen i taabla ti ayan tyá'axajtaaca ticin: “Jesús Nazaret ti nu'u e'ema'acan, ti ajta nu'u tihue'ijte'e aime i maj Israel jetze ajtyama'acan.” Mati'ij mi rá'utatai i curuu jetze a'u ti á'ujmu'u i Jesús.

²⁰Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, mui'iti mu meyan ra'ujjive a'ini au pu vejl'i' pija'arijcaa

u chajta'ana jetze a'u maj rá'utatai. Ajta ain ti a'asiimue'ihuaca'a, hueica nyuucari pu cin á'ayu'usi'ihuaca'a, i hua'a nyuuca i Hebreo, ajta hua'anyuuca i mej Roma e'ema'acan, ajta hua'anyuuca i Griego.

²¹Majta aime i mej maun ti'ijta'a u teyujta'a, ayaa mu huaujnyuuste maijna jemi i Pilaatu. Ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—Capej peyan hui ra'ayu'uxa yee ai pu nu'u ti'itajte'e ityejmi i tyaj Israel jetze ajtyama'acan silu ayaa papu'u yee ai pu ayan rusejrata ti ain pueen i ti ti'itajte'e.

²²Aj pu'i Pilaatu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Che'e yeehui ayan eenye'en a'ini nu'uri neyan ra'uteyu'uxaca'a a'ij nyej tiraaxa'api'intare.

Ai mu ti'ijpí i tí'iciixura'ara'an i Jesús

²³Majta aime i xantaaru'u, mati'ij meri rá'utatai i Jesús, mati'ij mi ti'ijpí i tí'iciixura'ara'an. Mati'ij mi muaacuaque'e ti'ijxáira'axi maijna i tí'iciixura'ara'an. Tij na'a ti saique tí'ijcati, saij pu raac'i i xantaaru'u. Ajta ai pu ava'aturaa i siicu'ura'ara'an ti ru'ucav'i a'aye'i. Seij pu cin jitzijhuaca'a nain japua. ²⁴Aj mu cin meyan tyu'utaurixaa ticin:

—Tiche'e cai yeehui rasujta'ana silu tiche'e teyan ti'ihuatamue'itin tetej cime'e tyej ti teyan raamua'aree a'ati ti ayan raci'iti.

Ayaa pu ayan tyu'urij ti ij ayan aráurasten a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti ayan ticin: “Ai mu yeehui saaxu'ijme'en huara'ujpi i ti'inyaciixu. Majta mu main ti'ihuaujmue'iti tetej cime'e mej mi yeehui raamua'aree a'ati ti raci'iti i nyesiicu'u.” Ayaa mu xaa nya'u meyan huarij aime i xantaaru'u.

I ma juuca, i maj maun a'utyáuuca'a vejl'i' i curuu jetze

²⁵Majta seica, a mu vejl'i' a'utyáuuca'a a'u ti a'uvaatima'acaa i curuu. Ai mu

ain pueenya'a i naanajra'an i Jesús, ajta i juutzajra'an i naanajra'an, ajta aijna i Mariiya ti ira'ara'an pueenya'a aijna i Cleofas, ajtahua'a seij, aijna i Mariiya, Magdala ti e'ema'acan.

²⁶ Aj pu'i Jesús ayan raaseij ti aun a'utyavaaca'a i runaana. Ajta pu aun vejl'i a'utyavaaca'a aijna Jesús ti raxe'eva'acaa, ti ajta jamuan á'ucha'acanya'a. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa i runaana ticin:

—Casi'i, muaa jiita'a, ma'a pu huatyejvee amijna ti ayauj pueen.

²⁷ Ajta ayan tiraata'ixaa aijna ti jamuan á'ucha'acanya'a ticin:

—Ya'acui ari huatyejvee aijna ti hui anaana pueen.

Tij na'a ti ayan tyu'utaxajtaca'a, ti yu e'ire'enye ain ti jamuan á'ucha'acanya'a ayan ya'uv'i'ti i naanajra'an i Jesús ti ij aun huatyaturan u ruche.

Ti'ij Jesús huami'i

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ti'iqui ayan huarij aijna i Jesús. Pu'uri ramua'areeraca'a ti ari nain te'entipua'ari. Ti'ij ayan aráuraste'esin a'ij ti te'eyu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze, ayaa pu i tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ne'im'i'i.

²⁹ Aa pu vejl'i xa'ari a'utácacii ti ava'isticaa aijna i viinu ti antzina. Mati'ij mi ti'itij huatyáaru'one ti ta'achira'a i viinu cime'e, mati'ij mi jisopo ciya'ara'an jetze ma ru'ucaaxu'li, aj mu mi ra'ajtyaxiiraca'a vejl'i i tenya'ara'an jetze.

³⁰ Ti'ij ain ra'anti'i, aj pu'i ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Pu'uri icu. Nu'uri ra'antipua'ari.

Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu'i a'icámu'uvajxi. Aj pu'i huami'i aijna i Jesús, icu.

Xantaaru'u pu ra'atyejtze itza'apuara'ara'an aijna i Jesús

³¹ Pu'uri ajna piti'irijcaa i xicaara'an jetze, i mej jetzen ri'i huaujruuren.

Ajta ain xicaara'an jetze ti ra'itya'asi, ajna piti'irijcaa mati'ij ra'utyahuijsin mej meyan tyu'uyesten maijna cime'e i xicaara'an jetze ti jetzen Dioj tihua'utauuni'iri'i.

Aij mu cin, camu raxe'eva'acaa aime i maj maun ti'ijtaca'a u teyujta'a mej mi aime mi'ichite meyan huatyaturan majna curuu jetze ti'ij ari tyaja'ure'enyen ajna saaba jetze. Aij mu cin rájhuaviiri'i maijna i Pilaatu ti ain ayan tyu'utajta mej mi aime xantaaru'u meyan hua'antína'axin i huáiiica jetze aime i mej hua'utatai, mej mi ca'anacan huacui'ini. Ti pua'a meyan huarini, aj pu'i ri'irista a'ame mej hua'acajtuaani i mi'ichite.

³² Aij mu cin u a'uva'aju'un aime i xantaaru'u. Mati'ij mi ra'antina'axi i iicajra'an jetze i saij i maj rá'utatai i Jesús jamuan. Majta meyan che'eta mana'a huarij i seij jemi. ³³ Ma ajta, mati'ij Jesús jemi a e'ire'enye, mati'ij mi raaseij ti ain ari mi'ichica'a. Aij mu cin cai ra'antina'axi i iicajra'an.

³⁴ Ma ajta seij i xantaaru'u, ai pu ra'ajtyéjtze itza'apuara'ara'an jetze ciye cime'e ti antipiti. Aj pu'i airaaxirej eihua i jaj, ajta i xuur'e.

³⁵ Nyajta inyaa, i nyej neyan raaseij, nyaa nu neyan ti'ityáxajta. Ajta ayaa pu ayan ti'ayajna a'ij nyaj ti'ityáxajta. Nyaa nu ramua'aree nyej neyan tzaahuati'ira'a cin ti'ixaj. Nyajta neyan nyaijna cin ti'ityáxajta sej si sajta rá'antzaahuat'e'en.

³⁶ Ayaa pu een cin tyu'urij ti ij ayan aráurasten a'ij ti te'eyu'usi'li i yu'uxari jetze ti ayan tya'axa ticin: “Camu nu'u seij antína'aca i cariira'an.” ³⁷ Ajta seica jetze ti ayan tya'axa ticin: “Ai mu nu'u raseijran maijna i maj ra'ajtyéjtze.”

A'u maj ra'atyeetye maijna i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ti'iqui ain José, ti Arimatea e'ema'acan, ai pu rájhuaviiri'i aijna i

Pilaatu ti ain raatatuiire'en i tevijra'an i Jesús. Ajta ain José, ai pu ajta ra'astijra'acaa aijna i Jesús. Ma ajta ain ayan aviitzi cin huarij a'ini ai pu hua'atziinya'acaa i maj maun til'ijtaca'a u teyujta'a. Aj pu'i Pilaatu ayan raata'a. Aij pu cin u a'uve'eme. Aj pu'i ra'acajtuaa i tevijra'an i Jesús. Ti'i'iqui yá'uchui.

³⁹Nicodemo pu ajta jamuan u a'uve'eme. Ai pu ain pueenya'a ti tica'amiste'e ráamuaaraca'a i Jesús. Ti'iti pu a'arajtii, aijna i mirra ti muati'isi ranaxca ti áloes ma'acan, ti'iti tu'upi. Ayaa pu tijetyajca'a a'achu cumu seite kiilu japuan tamuaamuata'a.

⁴⁰Mati'ij mi yá'uchui i tevijra'an i Jesús. Mati'ij mi racáhuua maijna cime'e ti náa tyáará'i. Majta raca'ijcataca'a ciixuri cime'e ti mestí. Ayaa mu maijna cin huarij a'ij mej tirájye'irajca'a maj hua'ava'anan i mi'ichite aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

⁴¹Huastari pu tyeje'ere'evee ajna vejli'i a'u maj rá'utatai maijna i Jesús. Ajta aujna, au pu tyasta'a seijra'acaa ti a'ati aun ya'ujcú ti ij aun a'ati ava'anan. Ajta, capu xi a'ati aun ava'anami'ihuaca'a. ⁴²Au mu ya'utyeete maijna i Jesús a'ini au pu vejli'i a'utacá'a, ajta pu'uri ajna piti'irijcaa i xicaara'an jetze mej jetzen ri'i huaujruuren aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

Jesús pu a'itaméj a'u maj ya'ava'ana

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 Ti'ij ari piti'irijcaa i ti cin tya'utyé'iteesin i iteeri, iya'ata pu'u aun pu á'umej aijna i Mariiya, Magdala ti e'ema'acan, aujna a'u maj ya'ava'ana. Auche'e pu huachu'ixxavi'icaa. Ti'ij aun a'ará'a, aj pu'i raaseij ti a'ati ra'anta'i i tetej ti a'ityamuaaca'a a'u ti a'utyacun. ²Aj pu'i aun huara'araa. Ti'ij i a'utáichajraa

a'u maj a'utyáuuca'a aijna i Simón ti ajta i'i Pedro, ajta i seij ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a. Ai pu ain pueen i ti Jesús raxe'eva'acaa. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Mu'uri hui yá'uchui i tavastara'a, majna a'u maj yauuté. Tyajta ityan, catu ramua'aree a'u maj yáuuuataa.

³Ajta ain i Pedro, ajta i saij ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a, au mu a'uju'un a'u maj ya'ava'ana maijna i Jesús.

⁴Naimi'i mu maun a'uruáachajraa. Ajta i saij, ai pu eitze'e ca'anin a'utáichajraa. Aij pu cin ayan raatyaamue'iti aijna i Pedro. Aij pu cin, anacai pu aun a'ará'a.

⁵Ti'ij aun a'ará'a, aj pu'i aicaujtutzi. Ajta aun utyenyee'acaa. Ti'ij i raaseij ti an á'ujpiica'a aijna i ciixuri ti mestí i maj cin raca'ijcataca'a. Ajta ain, capu aun utyajrupi.

⁶Ajta ain Pedro, ti cujta'an huatáijma'a, ajta pu aun a'ará'a. Au pu utyajrupi. Aj pu'i raaseij i ciixuri ti mestí ti aun á'ujpiica'a. ⁷Ai pu ajta raaseij i ciixuri i maj cin ra'ava'ana i múut'en. Naa pu ti'ijiri'ihuaca'a. Ajta rujime'e pu á'ujpiica'a.

⁸Ti'iqui i saij ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a, ti anacai aun a'ará'a, ai pu ajta aun a'utyajrupi. Cime'en pu'u raaseij, aj pu'i tya'antzaahua. ⁹Majta aime, camuu xi yau'eitaa mua'araa a'ij ti huataujmua'acaa maijna ti ayan te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti nu'u ayan ruxe'eva'acaa ti ain Jesús ayan a'itára'ani hua'a tzajta'a i mej meri huacuii ti ij ajtahua'a huatarun. ¹⁰Majta aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij mi maun a'uc'ixxi u ruche.

Jesús pu nu'u huataseijre aijna jemi i Mariiya, Magdala ti e'ema'acan

(Mr. 16:9-11)

¹¹Ajta ain Mariiya, aun pu a'utyajturaa a pua'aque, ajna vejli'i a'u maj ya'ava'ana. Ai pu ruyeinyacaa. Ti'ij auj ruyeinyacaa, ai pu a'icaujtutzi,

aun pu a'utyenyeeraca'a. ¹²Aj pu'i hua'apuaca huaseij i mej ute'e ti'ivaire'e. Cueinavi'in mu tí'ichajcaa. An mu e'ejtya'acaa a'u maj ya'ujté. Saij pu an a'ujcatii a'u ti á'ujmu'ucaa. Ajta i saij, a'u ti a'ucáicajma'acaa. ¹³Matí'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:
—Muaa, jiita'a, ¿a'ini yeehui een cin peyan ayein?

Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Ai mu yeehui yá'uchui i nyavastara'a. Nyajta inyaa, canu ramua'aree a'u mej yá'uutuaa.
¹⁴Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtacaa, aj pu'i pi a'ure'eve. Ti'ij i raaseij ti ain Jesús aun a'utyavaaca'a. Ma ajta ain Mariiya, capu ayan raamuá'a ti ain pueenya'a i Jesús.

¹⁵Aj pu'i ayan tiraata'ixaa ticin:
—Muaa jiita'a, ¿a'ini een cin peyan ayein? ¿A'atajni pahuauhuau?
Ai pu ayan ti'imua'atzajcaa ti ain pueenya'a ti ri'i aun tya'uruuraa a'aye'i aujna huastari. Aij pu cin ayan tiraata'ixaa ticin:
—Nyavastara'a, ti pua'a muaa peyan yá'uchui, pata'aj peyan hui tinaata'ixaate'en a'u pej ya'uruu nyej ni nyaun u a'ume'en nyej ni ra'anchueni.

¹⁶Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:
—Muaa, Mariiya.
Aj pu'i pi a'ure'eve i jemin. Ajta ayan tiraata'ixaa aijna cime'e i hua'a nyuucua aime i Hebreo ticin:

—Raboni. (Raboni, ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari ticin Mi Pej Ti'imua'ata.)

¹⁷Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:
—Capaj xii nyamuare'e a'ini nyauche'e a'atzu a'amua jamuan seira'a na'ame. Aj nu ni hui nyaun a'ujnyejsin i niya'upua jemi. Pata'aj paun a'ura'ani hua'a jemi i nye'ihuaamua'a pata'aj peyan tihua'uta'ixaate'en yee nyaj nu'u nyajtahua'a nyaun a'ujnyejsin jemin aijna ti niya'upua pueen, ti ajta a'amua'upua pueen, jemin i ti

nye'iDioj, ti ajta a'amua Dioj pueen. — Ayaa pu tiraata'ixaa.

¹⁸Ajta ain Mariiya ti Magdala e'ema'acan, au pu á'umej hua'a jemi i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a. Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Nyaa nu hui neri raaseij i tavastara'a.

Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa a'ij ti ain Jesús ayan tiraata'ixaa.

Ai mu raseij maijna i Jesús, i maj tamuaamuata'a japon saij ara'ase
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹Ajna'imí ti'ij ari ajna piti'irijcaa i seij jetze i iteeri, ti'ij ari huachúmua'ancaa, au mu e'ere'etya'acaa aime i maj Jesús jamuan á'ujhua'anya'a. Majta meyan ra'ityaana u chi'ita a'u maj anu'ujtya'acaa maijna cime'e mej hua'atziinya'acaa aime i mej maun ti'ijtacaa u teyujta'a. Aj pu'i Jesús ayan e'ire'enye hua'a jemi. Au pu hua'a tzajta'a a'utechaxi. Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Che'e hui amuaatyápu'a'arite'en i a'amua tzajta'a.

²⁰Ti'ij ayan tihua'uta'ixaa, aj pu'i ayan hua'utaseijrate i rumuajca'a, ajta i ru'itza'apua a'u mej tiraapueij aime i maj rá'utatai i curuu jetze. Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, huapi'i mu huataujtyamua'ave mati'ij raaseij i tavastara'a.

Jesús pu ayan tihueijcate'e aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a mej mi tihua'uta'ixaate'en aime i tyaite

²¹Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Che'e hui amuaatyápu'a'arite'en i a'amua tzajta'a. A'ini niya'upua pu yan nyaja'utaityaca'a inyeetzi, ayaa nu che'eta nyana'a tyajamuatáti inyaa.

²²Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtacaa, aj pu'i ayan hua'utaj'i'tze. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj hui ra'ancura'an saijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ²³Ti pua'a hui ain xaijnyu'ucara'ara'an ayan ca'anijra'a amuaata'an sej si seyan tiraatauuni'i a'ati tij na'a i ti cin autyajturaa i Dioj jemi, Dioj pu xaa ayan tiraatauuni'ira, na'ari cai, ti pua'a ain xaijnyu'ucara'ara'an cai ca'anijra'a Amuaata'an sej si cai seyan tiraatauuni'i, capu xaa Dioj ayan tiraatauuni'ira. — Ayaa pu Jesús tihua'uta'ixaa.

Capu ra'atzaahuat'e'e aijna i Tomás ti Jesús ayan a'itáraa hua'a tzajta'a i mi'ichite

²⁴Ajta ain Tomás i mej meyan ratamua'amua ticin i ti hua'apuarí, ai pu hua'a jetze ajtyama'acantaca'a i mej tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'asicaa. Ai pu ajta cai aun hua'a jemi a'utyavaaca'a ti'ij Jesús ayan hua'a jemi huataseijre. ²⁵Mati'ij meyan tiraata'ixaa maijna i Tomás maj nu'u meyan raaseij i tavastara'a, aj pu'i ayan tyu'utanyúu ticin:

—Canu yeehui a'anaj ty'a'antzaahuat'esin ti pua'a nyacai raaseij i muajca'ara'ara'an jetze a'u maj ya'anajtze, ti pua'a nyajta cai anáxíteta a'u ti claavu a'aná'upu'ujma'acaa, ti pua'a nyajta cai ajtyejmeini i itza'apua'ara'an jetze.

Majtahua'a mu raaseij maijna i Jesús

²⁶Ti'ij ari tyauma'aca a'achu cumu sei iteeri, majtahua'a mu maun e'ere'etya'acaa u chi'lita. Ajta ain Tomás, au pu hua'a jamuan a'utyavaaca'a. Ajta e'ityanami'ihuaca'a i pueerta. Aj pu'i Jesús aun e'ire'enye. Ajta a'utyéechaxi hua'a tzajta'a. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Che'e yeehui amuaatyápua'arite'en i a'amua tzajta'a.

²⁷Aj pu'i ayan tiraata'ixaa aijna i Tomás ticin:

—Casi'i, huaseij i nyamuajca'a. Pata'aj peyan anáxíteta. Pata'aj pajta meve'emeeini mua'amujca'a cime'e pej pi ajtyejmeini iijyaj nyeitza'apua jetze. Capej che'e peyan saique ti'imujca silu pata'aj ty'a'atzaahuatya'a.

²⁸Aj pu'i Tomás ayan tyu'utanyúu ticin:

—Muaa paj pain pueen i nyavastara'a, pajta i nyeDioj.

²⁹Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin: —Muaa papu'u peyan ty'a'atzaahuat'e'e pajna cime'e pej yeehui peyan nyeseij. Miche'e huaujtyamua'ave'en i maj cai naaseij, i maj majta mauche'e meyan ty'a'atzaahuat'e'e. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

A'ini een cime'e te'eyu'usi'ihuaca'a eijna jetze i yu'uxari

³⁰Eihua pu maa ayan huarij i Jesús ti ayan huapi'i ruxe'eve'e, mejseiiraca aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, i ti cai a'ayu'usi'i eijna jetze i yu'uxari.

³¹Ma ajta eijna jetze i yu'uxari, ayaa pu een cin te'eyu'usi'i sej si seyan rá'antzaahuat'en ti Jesús ain pueen i Ciriistu'u ti Dioj ra'antihuau, ti ajta ain pueen i yaujra'an i Dioj. Ayaa pu ajta een cin pi te'eyu'usi'i sej si seyan ruurican cin huataturan para rusen cime'e saijna cime'e sej seyan ra'astijre'e.

Ti'ij ari ajtahua'a huatarun, Ciriistu'u pu tihue'ixaate'e aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a

21 Ti'ijta'i, Jesús ajtahua'a huataseijre aime jemi i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa pu tyu'urij.

²Au mu a'utyáuuca'a aijna i Simón ti ajta i'i Pedro, ajta aijna i Tomás i mej meyan ratamua'amua ticin i ti hua'apuarí. Au mu majta a'utyáuuca'a aijna i Natanael ti aun e'ema'acan u Caná, chajta'a ti aun huatacá'a u Galileeya, majta aime i yaujmua'ame'en

pueen i Zebedeo, majta seica i maj hua'apua i maj majta jamuan á'ujhua'anya'a. ³Ajta ain Simón ti ajta i'i Pedro, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyauche'e nu hui tityáuhue'itepuan.

Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Tyan tu yeehui tyajta a'uju'un ta'aju'un.

Mati'ij mi u a'uju'un. Majta maun atyaaci i baarcu jetze. Muaataxai mej hue'itepua. Majta, camu ti'iti huateevi'i.

⁴Iya'ata pu'u, ti'ij ari tapua'arijma'aca, Jesús pu aun a'utyavaaca'a a saata'a.

Majta aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a, camu raamuá'a ti ain puéenya'a. ⁵Aj pu'i Jesús ayan tihua'utaihua'uri'i ticin:

—Mi sej nye'ihuamua'a, ¿ni seri hui hua'uvívi'i i hue'ite?

Mati'ij mi meyan tyu'utanyúu ticin:

—Catú. Catu yeehui a'atzu.

⁶Aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj hui ra'atyahua'axin i a'amua xajmua'a iriita'an pujme'en i baarcu jetze. Amaa xu yee seica tyauuni.

Mati'ij mi meyan huarij. Cime'en mu'u meyan huarij, aj mu mi ava'ajistyaca'a i hue'ite i xajmua'ari tzajta'a. Ajta, capu huatari'iristaraca'a maj ra'itapín aijna cime'e i maj mui'icaa i hue'ite. ⁷Ajta ain i ti Jesús raxe'eva'acaa, ayaa pu tiraata'ixaa i Pedro ticin:

—Tavastara'a pu pueen amijna.

Ajta ain Pedro, ai pu tye'ijvihuáni a'utyavaaca'a ti ij ruxaahua tyu'umuare'en. Cime'en pu'u ayan raanamuajri'i ti amingura'an ayan tyu'utaxajtaca'a yee ain a'ati pu tavastara'a pueen, aj pu'i ucaujchejte i rusiicu'u. Aj pu'i atyejve a jaata'a.

⁸Majta aime i seica, cujta'an mu huaju'uncaa. Maraajápuajmá'a i xajmua'ari, mua'ava'istican i hue'ite. Capu a'achu áuteevi'i a'uti avastimee i jaj, a'achu cumu anxite meetru. ⁹Mati'ij meri maun a'ará'a a'u ti a'uhuáchi, aj mu mi meyan raasej ti aun á'ataaca'a,

ajta ari á'ati'ixcuara'acaa. Hue'ite mu an á'uje'etii i ti'ixcuá japua. Ajta pan pu an á'umuuanica'a.

¹⁰Jesús pu ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj hui má muaja'avá'in seica i hue'ite i saj sauchan hua'uvívi'i.

¹¹Aj pu'i Simón ti ajta i'i Pedro, au pu atyajraa i baarcu jetze. Ajta ra'ityajájpua'a i xajmua'ari a'u ti a'uhuáchi. Tyamua'a mu titya'avá'istica'a i hue'ite mej vivéjmee. Ayaa mu ará'asica'a a'achu cumu anxite japuan hua'apuate japuan tamuaamuata'a japuan hueica. Ajta ain xajmua'ari, capu huasujtza'an, capu amin a'ij mej meyan ava'istica'a.

¹²Aj pu'i Jesús ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Iya'aj sétyú'ucua'a.

Capu a'ati ahuaujca'anye ti ayan raataihua'u yee a'ati ti pírici a'ini mu'uri ramua'areeraca'a ti ain pueenya'a i tavastara'a. ¹³Aj pu'i Jesús aun e'ire'enyenye i hua'a jemi, ajta ra'antyí'ipi'i i pan. Aj pu'i hua'ura'ipi'ite. Ayaa pu che'eta na'a huarij aijna cime'e i hue'ite.

¹⁴Pu'uri i'i hueica ti Jesús ayan huatasejre aime jemi i maj jamuan á'ujhua'anya'a ti'ij ari a'itáraa hua'a tzajta'a i mej meri huacuii.

Jesús pu jamuan ti'ixa i Pedro

¹⁵Mati'ij meri tyu'ucuaa, Jesús pu ayan tiraata'ixaa i Simón ti ajta i'i Pedro ticin:

—Simón, mi pej yaujra'an pueen i Juan, ¿ni tzaa peyan eitze'e nyexe'eve'e maj nu'u cai amime?

Ajta ain Pedro, ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ee xaa nya'u, nyavastara'a. Muaa pa yeehui ramua'aree nyaj muaxe'eve'e.

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj yeehui ri'i tihua'uchain i nyati'irijmua'a.

¹⁶Ajtahua'a pu Jesús ayan tiraata'ixaa ticin:

—Simón, mi pej yaujra'an pueen i Juan, ¿ni qui panxe'eve'e?

Ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Ee xaa nya'u, nyavastara'a. Muua paj ramua'aree nyej muaxe'eve'e.

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj ri'i hua'uruuren paime i mej nyeetzi jemi tyujsa'irihua'a mua'aye'i.

¹⁷Ajtahua'a pu ayan che'eta na'a tiraataihua'uri'i ticin:

—Simón, mi pej yaujra'an pueen i Juan, ¿ni qui peyan tzaahuati'ira'a cin nyexe'eve'e?

Ajta ain Pedro, a'ij pu pua'a raata'a ti Jesús ayan che'eta na'a hueica tiraataihua'uri'i ti pua'a nu'u ayan raxe'eva'acaa. Aj pu'i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Nyavastara'a, muua paj yeehui nain cin ru'umua'aree. Muua paj peyan ramua'aree nyaj xaa muaxe'eve'e.

Jesús pu ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj ri'i tihua'uchain i mej nyeetzi jemi tyujsa'irihua'a mua'aye'i.

¹⁸Ayaa nu hui ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Pati'ij paj pa'ari'istacaa, ayaa papu'u ti'ite'echetyahua'a pej pi axaahua á'ucha'acanye'en a'ij ti timua'aranajchaca'a. Ma ajta, majca'i huayee, pati'ij peri vastacira'itan, ayaa papu'u hui ajméjca'ataxi'isin ti ij a'ati ayan mu'ucachejte'en. Ai pu mua'avi'itin a'u paj cai a'uye'imi'i. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Jesús.

¹⁹Ayaa pu een cin tyu'utaxajtaca'a i Jesús mej mi meyan raamua'aree a'ij ti ye'i tí'imi'ini aijna i Pedro, ti ajta cin ri'i tiraata'asin i Dioj. Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa aijna i Pedro ticin:

—Pauche'e peyan na'astijra'a asta pana'a cai huami'ini.

Cime'en aijna ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a, ti ajta Jesús raataxe'eve

²⁰Aj pu'i Pedro pi a'ure'eve ti'ij raaseij ti cujta'an huama'acaa aijna ti Jesús raxe'eva'acaa. Ai pu ain pueenya'a ti ayan e'icaujtutzi an taviitze'en i Jesús mati'ij ti'icua'acaa, ti ajta ayan tiraataihua'uri'i ticin aijna i Jesús: “Tavastara'a, ¿a'atani hui maaatatuire'lesin aime jemi?”

²¹Ti'ij Pedro ayan raaseij, ayaa pu tiraataihua'uri'i ticin:

—Ari amijna, nyavastara'a, ¿a'iqui ti'itij raruuren?

²²Aj pu'i Jesús ayan tiraata'ixaa ticin: —Capu hui mueetzi jetze ruxe'eve'e ti pua'a ayan na'araanajchi ti ain ayan ruuri huatyaturan asta nyana'a cai yan uvé'enyen. Pata'aj peyan na'astijra'a inyeezi. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

²³Aij mu cin meyan ta'utanamuajri'i yee ti nu'u cai a'ananj mi'ini aijna i a'ati ti Jesús jamuan á'ucha'acanya'a. Ma ajta, capu ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Jesús ti nu'u cai mi'ini silu capu jetzen ruxe'eva'acaa ti pua'a ain a'ati ayan ruuri huatyaturan asta na'a cai uvé'enyen i Jesús.

Ayaa pu ra'antipua'ari i Juan

²⁴Nyaa nu nyain pueen i nyaj Jesús jamuan á'ucha'acanya'a. Nyajta nu neyan nyaijna cin ti'ityáxajta. Nyajta neyan tira'utéyu'uxaca'a. Tyajta ityan, ayaa tu ramua'aree ti ayan ti'ayajna a'ij nyaj ti'ityáxajta.

²⁵Capu ti'iseicaj na'a i seica ti Jesús ayan tyu'uruu. Ti pua'a meyan nain a'uyú'uxanche'e, ayaa pu tina'amitejte'e ti cai yan japuan á'avejri i chaanaca japua nain i yu'uxari ti ayan tyu'ujxé'eve'enche'e mej tya'uyú'uxan.

A'ij mej ye'i huarij aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase

**Dioj pu nu'u tya'ataujratziiri'i
ti hua'a jamuan huatyaturan i
xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj**

1 Ninyauusi Teófilo, seij jetze i yu'uxari i ti anajca, aij nu jetze nyeri ra'uyu'uxaca'a nain a'ij ti huarij aijna i Jesús, nyajta nain cime'e a'ij ti tihua'uta'ixaa i tyaite. ²Ajta, ain i Jesús, hua'ajtavi'iti aime i maj tamuaamuata'a japuan saij maj ara'ase. Ti'ij tihua'utáijte'esima'a nain cime'e, aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu raata'a ti Jesús tihua'utaijte'en a'ij mej ti'iti huáruuren tij na'a ti yu auca'iti a'ame. Ti'iqui xaa á'uvi'itichi'ihuaca'a aijna i Jesús u tajapua.

³Anacaican, ti'ij huami'i i Jesús ajta e'eyan huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite, ti'iqui aime jemi huataseijre i maj jamuan a'uhua'anya'a. Hua'apuate xicaj pu a'atee ti ayan ti'itásiseirihua'a aime jemi. Eihua pu tihua'utaseijrate ti'iti cime'e i maj cin raamua'aree ticin ayan ti'ayajna ti ari ajtahua'a huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ajta ayan tihua'utá'ixaatya'acaa aijna cime'e i Dioj ti nain japua tie'ijta.

⁴Ajna ti aun a'utyavaaca'a hua'a jamuan, ajta auj ti'icua'acara'a hua'a jamuan. Ayaa pu tihua'uta'ijmijri'i maj nu'u cai huiráci'ica'an maujna u

Jerusalén. Ayaa pu tihua'uta'ixaa maj raachu'eve'en ti mi'i aráurasten i ti cin ari anacaican tya'ataujratziiri'i i hua'aya'upua i ti tajapua e'eseijre'e. Ayan ticin:

—Ai pu ain pueen i nyej neri amue'ixaa. ⁵Aijna i Juan, ai pu hui hua'amua'i'ihuacara'a jaj cime'e. Ma ajta'i ruijmua'a, aaruijmua'a, ai pu yava'acányejsin i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ai pu hui huatyaturaasin mueetzi jemi. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Jesús.

**Jesús pu á'uvi'itichi'ihuaca'a
u tajapua**

⁶Mati'ij mi tyujsaij. Mati'ij mi meyan tiraataihua'uri'i ticin:

—Tavastara'a, ¿ni qui ari tyaja'ure'enye aijna xicajra'a jetze paj taata'asin tyej títyataté'en iian Israel? Ai pu ain pueen i ti anacaican cin ari tya'ataujratziiri'i i tyaj rajya'upua ti tajapua e'eseijre'e.

⁷Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin:
—Capu a'amua jetze ruxe'eve'e saj raamua'aree a'anaj ti ayan tiraaxa'api'intarej i tyaj rajya'upua. Capu ajta a'amua jetze ruxe'eve'e a'anaj ti tyaja'ure'enyejsin. ⁸Ma sajta muan, ti'ij ya va'acáanyen aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu hui

amuaata'asin i ti cin amu'uca'anísti'iraj a'ame. Aj xu sij nye jetze ma'acan tihua'utá'ixaate'esin aimej i maj yan huachaatime iyan Jerusalén, sajta aimej i maj maun huachaatime u Samaariya. Aj xu sijta aime i maj a'imi antachaatime seij chuejra'a japua, tij na'a va'ati yen seijre'e iyan i chaanaca.

⁹Cime'en pu'u ayan tihua'uta'ixaa, aj pu'i á'uvi'itichi'ihuaca'a u tajapua, mej seiraca i tyaite. Aj pu i aitiri raatyavaataca'a. ¹⁰Mauche'e mu ute'e á'unyejnye'ericaa mati'ij mi iye'itzi cin hua'apua huataseijre i tyetyaca aime jemi. Naa mu cueinavi'in tya'ucaviitima'a. ¹¹Ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin:

—Mí saj Galileeya e'eche, ¿a'ini een cin ute'e sá'unyejnye'e? Aijna i Jesús, i ti á'uvi'itichi'ihuaca'a u tajapua, ai pu hui mijmu ayan yava'acányejsin ayajna satij sana'a seri tiraaseij a'ij ti ye'i tyaja'uvi'itichi'ihuaca'a. —Ayaa mu tihua'uta'ixaa.

**Ai mu ra'antihuau maijna i
Matiia ti tyu'utyavaire'en
aijna i Judás jetze ma'acan**

¹²Au mu a'utyauca'a aujna Aceituunajremi, jiri jete ti a vejl'i a'utacá'a u Jerusalén. Yaa pu huatatee a'achu maj caj tihua'ata'acara'a ti a'ati matanyen aujna xicajra'a mej jetzen rusa'upi. Aj mu mi u a'araaci maujna Aceituunajremi.

¹³Aj mu mi manna a'ujnyéj u Jerusalén. Mati'ij mi a'utyajrupi u chil'ita ti rujapua tivaatime. An mu anticij ta'antityájtí japua i chi'i. Aun mu a'utyajrupi cuaartu tzajta'a, a'u maj e'iráatyá'a mua'aye'i.

Ai mu maun e'irátya'acaa aijna i Pedro, ajta i Juan, ajta aijna i Santiago, ajta aijna i Andrés. Ai pu ajta ain a'utyavaaca'a aijna i Felipe, ajta i Tomás, ajtahua'a aijna i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta sajj ti ayan antyahuaa

ticin Santiago, yaujra'an aijna i Alfeo. Ai pu ajta aun a'utyavaaca'a aijna i Simón mej meyan raatamua'amua ticin ti a'ujca'anyaacan cin ayan rini. Ajta aijna i Judás ti yaujra'an pueen aijna i Santiago.

¹⁴Seica mu majta maun a'utyáuuca'a i ihuaamua'ame'en i Jesús. Majta seica ma juuca pueen. Ajta aijna i Mariiya, naanajra'an aijna i Jesús. Najjmi'i mu tyujsa'ij mej mi raatyajhuauni i Dioj jemi. Najjmi'i mu ramua'areeraca'a maj rá'uviicue'i maijna cime'e maj ra'ara'astijre'en i tavastara'a.

¹⁵Yaa pu a'anaj tyuju'urij mati'ij najjmi'i tyujsaira'acaa a'achu cumu anxite japuan seite i maj ru'ihuaamua'a maj huaujmuajtyaca'a majna. Aj pu i ain Pedro, a ja'utyeechaxi ti i tihua'uta'ixaate'en. Ayan ticin:

¹⁶—Ne'ihuaamua'a, ruxe'eva'aca'a ti ain aráurasten a'ij ti ye'i te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze aijna cime'e i Judás. Ai pu ayan tyu'utaura'a ti hua'utatu'liire'en aviitzi cime'e aime i tyaite i Jesús mej mi ratyeevi'i. Aijna jetze i yu'uxari, ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu raatava'i aijna i David tyacan ti'ij ain anacaican raataxaj a'ij ti ye'i ti'iti raruuren aijna i Judás.

¹⁷Judás pu hui ajta ta jetze ajtyama'acan. Ayaa pu che'eta na'a ti'itij cin ti'ityavaaca'a tyatij ityan. ¹⁸Ayaa pu xaa nya'u tiraaru. Aijna i Judás, ai pu hui chuej huanana'i aijna cime'e i tumin maj raata'a maijna cime'e ti hua'utatu'i aijna i Jesús. Ajta e'eyan caujcuelimi'in. Ti'iqui nu'u acaatza i caujnari. Aj pu i a chuaata'a e'ejve. Tyamua'a pu'i tya'utasujtza'an, ayaa pu eenya'aca'a te'iraacua i ti'ixayaara'an. ¹⁹Majta main i ma maun huachaatime anna u Jerusalén, najjmi'i mu tyu'unamuajri'i a'ij ti ti'iti raaru aijna i Judás. Aij mu cin meyan raatamuá'a maijna i chuej ticin Acéldama. Ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari ticin Chuej ti nu'u Xuure'eme'e.

²⁰Ayaa pu'u xaa nya'u ti'ayajna. Ma'acui xaa pu'uri ayan tyaja'ure'enyee a'ij tij te'eyu'usi'i aijna jetze i yu'uxari ti ayan huataujmua'a ticin i Ti'ichuicara'ara'an ti cime'en yee:

Che'e nu'u huatyaturan i chi'lira'an.

Che'e nu'u cai a'ati utyeeme'en.

Ajta ayan ticin:

Che'e saij tye'entyarute aijna cime'e i ti cin ti'ityavaaca'a aijna i a'ati.

²¹Aij pu cin ruxe'leve'e tyej seij ave'evi'itin, i ti ta jamuan á'ucha'acanya'a saij ti nain xicaj tzajta'a ya huatyavaaca'a ti'ij auj Jesús tajamuan seijra'acaa.

²²A'ati ti tajamuan á'ucha'acanya'a tij na'a ti Juan raamuá'ihuaca'a i Jesús, ajta tij na'a ti ain Jesús á'uvi'itichi'ihuaca'a u tajapua. Ruxe'leve'e ti saij ti ta jamuan á'ucha'acanya'a ti i ajta ayan tihua'uta'ixaate'en i tyaite ti ari huatarú aijna i Jesús. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pedro.

²³Aj mu mi hua'apuaca avé'evi'iti: aijna i José Justo, maj majta meyan ratamua'amua ticin Barsabás, majta majina i Matiia. ²⁴⁻²⁵Aj mu mi raatahuaviiri'i i Dioj. Aj mu mi meyan ticin:

—Tavastara'a, muaa paj ru'umua'aree a'ij ti ye'i ti'imua'atze i rutzajta'a saij ajta i saij. Taataseijrate'e aijna i maj hua'apua'a muaa pa seij ave'evi'itin ti'ij ain te'entyarute aijna cime'e i ti cin ti'ityavaaca'a aijna i Judás tyaacan. Ai pu hui airajraa ti'ij a'ura'ani a'u ti ayan tiya'uvijte'e.

²⁶Aj mu mi raataruurajxi majina i xa'ari i maj tzajta'an ru'utyaahua'axi i tetej. Aj pu i seij huiiteyve aijna cime'e ti huatanyúu aijna i Matiia. Aj mu mi raata'a ti tyu'utyavaire'en hua'a jamuan i maj tamuaamuata'a japuan saij ara'ase.

Ti'ij hua'a jemi ya va'acaanye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj

2 Ti'ij ajna tyaja'ure'enyee aijna xicajra'a mej jetzen

ti'iyee'estyahua'a maijna cime'e ta'araahua'apua i iteeri. Ayaa mu ratamua'amua ticin Pentecostés. Aj mu mi najimi'i tyujsaj aijna xicajra'a jetze aujna u chi'ita.

²Mati'ij mi raanamuajri'i ti ca'anin cin huatajjuhua'anaca'a a ute'e. Eihua pu tyá'usihujnaca'a aujna u chi'ita a'u maj e'irátya'acaa. ³Aj mu mi ti'itij huaseij yaa cumu nyanuri ti a'ataa. Ajta a'usújtza'anixi cile'enyajma'a aijna i nyanuri. Ti'iqui ain hua'a muutze'e a'aravatzixi i ti ajtasujtza'anixi.

⁴Ti'iqui i huatyajturaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj hua'a jemi i tyaite. Mati'ij mi autyajhuii mej tyu'uxáj seica cime'e i nyuucari ma cai xi a'anaj cin me'e tyaja'axa. Ai pu hua'uta'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj mej meyan tyu'utaxaj.

⁵Meenti seica i tyaite maun a'utyáuuca'a i maj nain japua cura'acixi i chuej japua. An mu a'utyáuuca'a anna Jerusalén. Eihua mu raxe'eva'acaa aime i maj manna e'echajca'a, i mej Israel jetze ajtyama'acan mej meyan rijca a'ij ti ti'ijxe'leve'e i Dioj. ⁶Mati'ij raanamuajri'i ti huatajjuhua'anaca'a, najimi'i i maj tyujsaj, capu a'ij hua'amitejtya'acaa i hua'a tzajta'a. Eecan mu a'ij pua'a tya'utaseij a'ini mahua'anamuajraca'a mej ti'ixajtaca'a aijna cime'e i hua'anyuuca saij ajta saij. ⁷Eihua mu a'ij pua'a tyaja'useijracaa.

Ayaa mu tyu'urihua'uraca'a ticin:

—Aime i tyetyaca i mej ti'ixa, au mu hui Galileeya e'ema'acan. ⁸¿A'ini tyu'utari'iristaraca'a mej meyan ti'ixajta tyatij ityan ti'itamua'amua? Tanyuuca mu cin ti'ixa mamijna. ⁹Seica tu tyaun e'ema'acan aujna a'ahua'a Partia, tyajta seica aujna Media, tyajta seica aujna Elam; tyajta seica aujna a'ahua'a Mesopotamia. Tyajta seica tyaun e'ema'acan aujna Judea. Tyajta seica aujna a'ahua'a Capadocia, tyajta

seica aujna u Ponto. Tyajta seica aujna a'ahua'a Asia e'ema'acan.

¹⁰⁻¹¹Seica tu tyajta tyaun e'ema'acan aujna a'ahua'a Frigia, tyajta seica aujna Panfilia. Tyajta seica aujna a'ahua'a Egipto, tyajta pua'amuaque aujna u Africa, tyajta najimi'ique'e aun maj imi tya'aranamua u Cirene, tyajta aujna u Creta, tyajta aujna Arabia. Seica mu Roma e'ema'acan; ai mu majta ya tamuaare, aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, majta i maj huataujjuriyutaca'a. Tyan tu hua'anamua a'ij mej ti'ixa i tanyuuca cime'e. Aij mu cin ti'ixa ti naa namuajre'e a'ij ti ye'i rij a'aye'i i Dioj. — Ayaa mu tihaurixaa.

¹²Seica mu a'ij tya'utaseij. Majta seica, a'ij pua'a titya'utáujmua'ajtyaca'a. Ai mu mi tyu'utaurihua'uri'i ticin: —¿Ti'itaqui a'ij rini?

¹³Majta seica hua'utáxaahuari'iri'i, i mej meyan ticin: —Nahuaj mu anti'i ti rú'i. Aij mu cin ta'aruu. —Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

I nyuucari ti anacaican cin raataxajtaca'a i Pedro

¹⁴Ajta ain Pedro, ai pu a'utyeechaxi, majta i maj tamuaamuata'a japuan saij ara'ase. Aj pu i hua'utajee ca'anin cime'e aime i tyaite. Ayan ticin:

—Xaanamuajri'i tyamua'a naa, mi sej Israel jetze ajtyama'acan, sajta mi sej iiyan huachaatime Jerusalén. Niche'e a'atzu tyajamuaata'ixaate'en. ¹⁵Ayaa xu ti'ixa ticin: “Mata'aruj aime i tyetyaca.” Camu xaa nya'u. Capu hui ayan ti'ayajna a'ini auchan pu a'ire'enyajs in i xicaj. ¹⁶Ma ajta, ai pu ain pueen i ti raaxajtaca'a aijna i a'ati tyaacan ti ayan antyahuaca'a ticin Joel. Ai pu hui aijna cin ti'ityavaaca'a i Dioj jemi ti ij Dioj jetze ma'acan tihua'uta'ixaate'en i tyaite.

Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna ticin:

¹⁷Ayaa pu nu'u ti'ixa i Dioj.

Ayaa pu te'eme ajna xicajra'a jetze ti'ij jetzen te'entipua'ari najimi'i.

Nyaxajnyu'uca nu u a'utaiti ti'ij hua'a tzajta'a huatyaturan i mej yan huachaatime iiyan chaanaca japua.

A'amuayaujmua'a, i mej tyetyaca, majta i ma juuca, ai mu nyenyuucajtze'en tihua'utá'ixaate'esin i tyaite.

Ajta a'amuavaujsimua'a meti'imáara mu mua'aju'un aijna xicajra'a jetze.

¹⁸Nyajta nyaxajnyu'uca u a'utaiti ta'aj huatyaturan hua'a jamuan i mej ti'ivaire'e inyetzzi jetze ma'acan.

Capu amin a'ij, ti pua'a metyetyaca nusu majuuca.

Ai mu majta nyenyuuca cin tihua'utá'ixaate'esin.

¹⁹Nyaa nu ti'iti amuaataseijrate'esin u tajapua i saj cin ramua'areeran a'ij ti ti'itij rini.

Sajta raseijran ti'itij saj cin a'ij tya'utaseij va'acan japua tij na'a ve'e i chuej.

Ti'itij xu seijran tij xuure'e, sajta tajj, sajta i tá'ajcitzu.

²⁰Ajta i xicaj, capu che'e airáxiri. Ajta i maxcira'i, ayaa pu huatyaujruurejsin tij xuure'e.

Aj pu xaa tyaja'ure'enyajs in aijna xicajra'a jetze ti'ij ain tavastara'a ya va'acányen iiyan chaanaca japua.

Ai pu nu'u ajtahua'a raajajcuare'en najimi'i tij pua'amua ti'iseijre'e iiyan chaanaca japua.

Naa pu nu'u ti'iseiira'a a'ame aijna xicajra'a jetze.

Ajta ajna tyu'utziini'ira'a pu a'ame.

²¹Ma ajta a'ati ti na'a ti pua'a Dioj huatahuavii, aijna i Dioj japuan pu nyuuni aijna i a'ati.

Ayaa pu hui tyu'utaxajtaca'a aijna i Joel.

²² Mi sej Israel jetze ajtyama'acan, xaanamuajri'i saijna: xu'uri ramua'aree ti Dioj ra'antihuau aijna i Jesús ti Nazaret e'ema'acan. Ayaa pu ti'ayajna a'ini aijna i Jesús, eihua pu ti'iti cin ayan huarij ti huapi'i ruxe'eve'e, aijna cime'e ti tihua'utasejrate'en i tyaite. Ai pu ajta rumuare'eri'ira'a cime'e ayan huarij mueetzi jemi sej si raamua'aree ti Dioj ra'antihuau.

²³ Ayaa pu tiraaxa'api'intarej i Dioj ti sej amuaatature'en i tyaata'a. Ajta anacai pu ain Dioj raamua'areeri'i a'ij sej ye'i huarij, muan xu rá'utatai i curuu jetze. Majta seica i maj a'ij pua'a ti'ityetyaite, ai mu amuaatavai. ²⁴ Ajta Dioj pu raatatiste i xaijnyu'ucara'ara'an. Ai pu ajta japuan huanyúu i ti cin rapueijtzi ti'ij huami'i aijna i Jesús. Ayaa pu huarij, a'ini'i capu huatari'iriistaraca'a ti a'ateevi'in ti aun e'esejra'a mi'ichite tzajta'a. ²⁵ Aij pu cin ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i David tyaacan cime'en aijna i Jesús ticin:

A'anaj ti na'a nu rasej nyaijna i tavastara'a ti ye vejl'i seijre'e nyevejrípua nya'iriita'a.

Aij pu cin cai ti'iti nya'itziite'e.

²⁶ Aij nu cin nyetyamua'ave'e yu nyatzajta'a.

Eecan nu ri'i tirata'aca i Dioj.

Nyajta inyaa, canu ri'i a'ij a'ini nyauche'e rachueve'en ti'ij ain ajtahua'a naatátisten i nyaxaijnyu'uca.

²⁷ Nyentyamua'ave'e a'ini muua Dioj paj cai ma nyajaujisin aujna maj a'utyaru'ipi i mi'ichite.

Capaj pajta raata'asin ti huatpete i nyahue'ira'a inyeetzi paj eihua nyexe'eve'e.

²⁸ Pajta pajtahua'a pana'a naatátisten i nyaxaijnyu'uca nyata'aj ruuri na'ara'ani rusen cime'e.

Ayaa paj naa tinaata'asin nyaj huatantyamua'ave'en ajna paj a'utyavaaca.

Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i David tyaacan.

²⁹ Ne'ihuamua'a, ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti ain David ari huami'i, majta ra'ava'ana. Auche'e pu ye seijre'e iian Jerusalén a'u maj ya'ava'ana. ³⁰ Ma ajta ti'itij pu cin ti'ityavaaca'a aijna i David tyaacan. Ai pu rú'umua'areeraca'a ti ain Dioj ayan huarij aijna cime'e ti Dioj sej a'ujyeijtza i ruhuaacixa'a aijna i David tyaacan aijna japua i ipuari. ³¹ A'ini ai pu David tyaacan rú'umua'areeraca'a a'ij ti ti'iti a'ame a'anaj, ai pu aijna cin raataxajtaca'a ti ain Ciriistu'u huatarujsin. Ajta ti cai Dioj ma rúujisin aujna a'u maj a'utyaru'ipi i mi'ichite, capu nu'u ajta huatyepetzi i ruhue'ira'a jetze.

³² Pu'uri hui Dioj raatatiste i xaijnyu'ucara'ara'an aijna i Jesús ti'ij ajtahua'a ruuri a'ara'ani. Tyan tu tyu'usej tyaijna cime'e. ³³ Pu'uri antiyeijxi iriita'an i Dioj u tajapua. Ajta pu'uri ra'ancura'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i ti Dioj cin ayan tya'ataujratziiri'i. Ayaa pu'icu, i sej ti'iseij ijii, ajta nain cime'e sej ti'inamua, au pu hui e'ema'acan u tajapua i Dioj jemi.

³⁴ Ma'acui xaa, capu tíraa u tajapua aijna i David tyaacan. Majta ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

Ayaa pu ain tavastara'a tiraata'ixaa aijna i nyavastara'a ticin:

“Pauche'e yan ujcatii iiaa nya'iriita'a asta nyana'a cai hua'utyamue'itin i maj muájchaire'e.

³⁵ Aj mu mi muatayavaire'esin mueetzi.”

Ayaa pu tiraata'ixaa i Dioj.

³⁶ Aij mu cin, mata'aj seica najimi'i i maj iian huachaatime Israel, mata'aj raamua'aree ti ayan ti'ayajna aijna i nyuucari aijna i Jesús saj rá'utatai, ai pu ain puen i ti Dioj ayan raatamuá'a

ticin Tavastara'a, ajta Ciriistu'u. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pedro.

A'ij mej ye'i tyu'umuá'a maijna i tyaite maj raanamuajri'i maijna i Pedro

³⁷Mat'i'ij raanamuajri'i i tyaite, a'ij pu pua'a hua'uta'a i hua'a tzajta'a. Aj mu mi meyan tiraataihua'uri'i maijna i Pedro, majta i seica i maj tamuaamuata'a japuan saij ara'ase. Ayaa mu ticin:

—Casi'i, ta'ihuaamua'a, ¿a'ini tyarini ijii?

³⁸Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i Pedro ticin:

—Sata'aj najimi'i saique ti'ihuaujmua'atziite'en saijna cime'en i ti ruxe'eve'e i Dioj jemi, sata'aj huamua'i'ivijhua nyuucajtze'en i tavastara'a aijna i Jesús. Ayaa xu saijna cin huarini, aj pu' i tyajamuatauuni'ira i Dioj, ajta ai pu raatáiti ti xaijnyu'ucara'ara'an huatyaturan mueetzi jemi. ³⁹Eijna i nyuucari amuaaci'iti mueetzi, ajta a'amuayaujmua'a, ajta i maj a'imi huachaatime seij chuejra'a japua. Ayaa pu tihua'aci'iti najimi'ica ti hua'utajeeve aijna i tavastara'a, i ti Dioj pueen. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pedro.

⁴⁰Seica nyuucari pu cin tihue'ixaa. Eihua pu hua'uta'ijmijri'i mej mi cai meyan a'ij pua'a titetyúychai matij i seica i tyaite.

⁴¹Aime i maj raanamuajri'i, ai mu huaujmua'i'ihuaca'a i mej meyan ara'ase a'achu cumu hueica vi'ira'a. Aj mu mi aime jemi antyausaj i seica i mej tya'antzaahua. ⁴²Majta najimi'i mu meyan tyu'umu'a'atziitya'acaa, ai mej tihuá'amua'atyajcaa aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ri'i mu naa tí'tyechajca. Majta rujimua'a huarauri'ipi'ityahua'a i

pan seij majtahua'a mi seij. Majta mu ratyahuaucara'a i Dioj jemi.

Ri'i mu tyu'urihuaamua'acaa aime i maj anáatyá'a me tya'antzaahua

⁴³Eecan mu ri'i tityaujmua'atyajca'a i maj tya'antzaahua. Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, Dioj pu hua'utava'i mej mi meyan tyu'uyi'itihua'an macai maa seica. ⁴⁴Najimi'i mu ri'i tí'tyechajca i maj tya'antzaahua. Majta mu najimi'i tyu'urá'ura'a tij na'a a'achu ti caj ti'ipua'amua saij ajta i saij ti'iti cue'ira, ajta ti'iti ciixuri.

⁴⁵Ayaa mu rijcaa, ti pua'a cai a'ati a'ij ti'ijviicue'ira, saij pu ti'iti tuani ti a'ara'an pueen, aj pu i xaa raata'asin i tumin aijna i ti cai a'ij ti'ijviicue'i.

⁴⁶A'anaj ti na'a nain tujca'ari tzajta'a mu tyujsa'irihua'a u teyujta'a. Majta mu maun tyujsa'irihua'a a'u mej e'eché mej mi huara'uri'ipi'ite'en saxuijme'en seij majta seij. Najimi'i mu ti'icua'acaa. Eecan mu rutyamua'ava'acaa i rutzajta'a. ⁴⁷Ri'i mu tirata'acara'a aijna i tavastara'a. Majta seica naa mu tiyau'eitaa mua'araa. Ti'ij pi na'a nain xicaj tzajta'a, Dioj pu ca'anijra'a hua'ata'acara'a aime i tyaite mej mi jajcuacan cin tya'antzaahuat'e'en. Aij mu cin eitze'e huatamui'iraca'a.

Mat'i'ij nu'u mi tiraahuaa saij ti ciyaaxara'acaa i ruiica jetze

3 Sei xicaj jetze pu ayan tyuju'urij aijna i Pedro, ajta aijna i Juan. Najimi'i mu a a'ujnyéj anna a'ahua'a teyuu ti a'utejvee. Ayaa mu huarij, a'ini pu'uri tyaja'ure'enyajca'a a'atzaj maj pua'a tenyuuva'a mua'aye'i i Dioj jemi. A'atzaj pu piti'irijcaa cumu ayéé ucama'aca i xicaj.

²Seica mu a'ati a a'utu'ara'a mua'aye'i mej mi main ye'itejcheti ajna a'ahua'a ta'apueerta a'u mej meyan

taja'atamua'amua ticin ti naa seijre'e. Ayaa mu ti'ijri'irajcaa tij na'a nain xicaj tzajta'a, ti'ij ain tumin hua'ahuaviira i maj maun a'utyaru'ipi u teyujta'a. Capu ráye'ivajca'a aijna i a'ati. Ayaa pu eenya'a huanu'eihuaca'a, capu ráye'ivajca'a, a'ini ciyaaxara'acaa i ruiica jetze.

³Ti'ij aime huaseij aijna i Pedro, ajta aijna i Juan i maj maun a'utyarutijma'a u teyujta'a, ti'iqui tumin hua'utahuaviiri'i. ⁴Aj pu i ain Pedro ra'araaseij tyamua'a naa. Ajta aijna i Juan, ayaa pu che'eta na'a naa tira'araaseij. Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Pedro ticin:

—Pata'aj hui taaseij.

⁵Ti'iqui anpuá'araca'a aijna i tyaata'a. Ayaa pu ti'imujajcaa aijna ticin tumin mu raata'asin. ⁶Ajta ain Pedro ayan tiraata'ixaa ticin:

—Canu plaata ticha'i, canu nyajta ooro ticha'i i nyaj muaatapueijve'en. Eru ti'iti nyaj ticha'i, aij nu'u muaata'asin. Ayaa nu ti'imue'ixaate'e aijna jetze ma'acan i Jesús ti Nazaret e'ema'acan, ájchesi, pata'aj hui rajra'ani.

⁷Ti'iqui ra'anaavi'i i muajca'ara'ara'an jetze. Ajta ra'ajjáj. Cime'en pu'u ra'ajjáj, aj pu i huaruj i ruiica jetze ajta nainjapua i ruchyapua jetze. ⁸Aijna ti ciyaaxara'acaa ti'iqui ájtzucu. Ajta a a'utyeechaxi. Aj pu i autyejeche ti á'ucha'acanye'en. Ti'iqui hua'a jamuan a'utyajrupi u teyujta'a i Pedro, ajta i Juan. Titzúna'acha'a pu huama'acaa. Ri'i pu tirata'acara'a i Djoj.

⁹Naijmi'i mu raaseij i tyaite ti ari á'ucha'acanya'a aijna i ti ciyaaxara'acaa, majta raanamuajri'i ti ri'i tirata'acaa i Djoj. ¹⁰Maraamua'a ticin aij pu pirici i ti aj e'ityacatii a'u ti a'apueerta ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin ti naa seijre'e, ajta i ti limujna hua'ahuavi'iraca'a i tyaite. Mati'ij mi náa ri'i tira'utaseij, majta tin ti'itziinya'acaa.

Ti'ij nu'u ajtahua'a tihua'uta'ixaa aijna i Pedro

¹¹Ajta ain i ti ciyaaxara'acaa, ai pu hua'avivi'iraca'a aijna i Pedro, ajta aijna i Juan. Aa mu a'utyáuuca'a ta'apueerta ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin a'u ti Salomón e'evé'echi'ive'e. Naijmi'i mu a'utyáaruua aime i tyaite a'u maj a'utyáuuca'a. Eecan mu naa titya'utáujmua'ajtyaca'a aime jemi.

¹²Ti'ij ain Pedro hua'useij, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin seyan al'ij tyajá'useij mi rutzajta'a muan, mi saj Israel jetze ajtyama'acan? ¿A'ini sej si eecan taseij? ¿Ni seyan ti'imua'atze tyaj ityan tyajimua'a tiraahuaa eijna i a'ati? ¿Ni ayan tyajamua'amitye'jtye'e tyej ityan raarujte tyajina ti ayan me tyaja'ucha'acane'en tyajina cime'e i tyaj raayi'iti na'ari tyajina cime'e i tyaj cai a'anaj autyajturaa i Djoj jemi? Capu xaa nya'u ayan ti'ayajna.

¹³Ajta aijna i Djoj, ai pu ri'i tihua'ata'acara'a i a'amuavaujsimua'a tyaaca aijna i Abraham tyaacan, ajta aijna i Isaac tyaacan, ajta aijna i Jacobo tyaacan. Ai pu hua'aDjoj raarujte aijna i a'ati, a'ini áij pu tya'antzaahua aijna jemi i Jesús ti Nazaret e'ema'acan. Djoj pu ayan tiraata'a aijna ti ravaire'e ti ain ti'ityávaaca ti'itij cime'e ti eitze'e ve'e, aijna saj muan tyu'utatuii aijna i Jesús hua'a jemi i mej tie'ijta. Ajta ain Pilaatu, raxe'eva'aca'a ti raatuaani. Ma sajta muan, caxu raataxe'eve, silu ayaa xu ti'ijxe'eva'acaa ti huami'ini.

¹⁴Caxu raatátuaa saijna i a'ati ti cai a'anaj ti'itij cin autyajturaa i Djoj jemi, ajta i ti ri'i ti'ityevistaca'a silu ayaa xu tiraata'ixaa ti aijna huatatuaani i seij ti al'ij pua'a ti'ityevistaca'a. ¹⁵Muan xu hui sajta raaje'ica saijna i a'ati ti hua'ata'acara'a maj ruuri mua'ara'ani i tyaite. Ajta Djoj pu ajtahua'a raatatiste i xaijnyu'ucara'ara'an ti i ajtahua'a ruuri

a'ara'ani. Aij tu xaa huaseij, ityan. ¹⁶Aij pu jetze araujca'anye i Jesús aijna i ti cyaaxara'acaa. I saj raaseij, saj sajta seri ramua'ate, ai pu rá'antzaahua i Jesús ajta tiraahuaate'e. Aij pu cin ari huaruj.

¹⁷Ma'acui xaa nya'u, ne'ihuaamua'a, nyaa nu ramua'aree a'ij sej ti'tij huáruu saj cai ramua'areeraca'a, majta i maj tyaja'amue'ijte'e, camu majta ramua'areeraca'a. ¹⁸Ajta Dioj pu ra'ara'aste a'ij maj anacaican tyu'utaxajtaca'a aimej i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa nu tyu'utaxajtaca'a ti nu'u ain Ciriistu'u rajpueiitzi a'ame, aijna cime'e ti nu'u Dioj an ya'ujra ipuari japua.

¹⁹Sata'aj saique tyu'umua'ati i Dioj jemi. Sajta huataujtúiire'en i Dioj jemi ti ij ain tyajamuaataijte'en, ti ij ajta ain tyajamuaataauni'i i saj cin autyajturaa i jemin. Aj pu hui tyaja'ure'enyajsín aijna xicajra'a jetze ti'ij jetzen tavastara'a tajapua nyuuni. ²⁰Aj pu i Dioj u ya'utaiti mueetzi jemi aijna i Ciriistu'u ti ari raata'a ti aijna cin antyujmua'aréera ti tyu'utaijta nain japua. Ai pu ain pueen i Ciriistu'u aijna i Jesús.

²¹Ruxe'leve'e ti ain Jesús u a'utyaváa a'ara'ani aujna u tajapua hasta na'a cai Dioj tyu'ujácuare'en nain tij na'a i ti iian ti'iseijre'e i chaanaca japua. Ayaa pu ain Dioj ajmi'i tya'ataujratziiri'i mati'ij tyu'utaxajtaca'a aime i mej jetzen ma'acan ti'ixaxa'ata'a i Dioj.

²²Ayaa pu ain Moisés tihua'uta'ixaa aime i tavajsimua'a tyaaca ticin: "Dioj pu nu'u sej avé'evi'iti i a'ati ti ayan che'eta na'a jetzen ma'acan tyu'utaxajta nyatij inyaa. Ai pu mueetzi jetze ajyamua'acanta a'ame. Xaanamujri'i najjmi'i a'ij ti ain tyu'utaxajta sata'aj sajta rá'antzaahuate'en. ²³Ti pua'a nu'u cai a'ati rá'antzaahuate'en, miche'e raatamuarite'en. Che'e cai che'e ain hua'a jemi seijra'a i tyaite." Ayaa pu nu'u hui tihua'uta'ixaa aijna i Moisés.

²⁴Ayaj xaa nya'u ti'ayajna najjmi'i i maj tyu'utaxajtaca'a i Dioj jetze ma'acan, tij na'a ajna ti'ij ain Samuel seijra'acaa, ajta tij na'a ti yu e'ire'enyee, ai mu anáatyá'a tyu'utaxajtaca'a aijna xicajra'a jetze ti'ij Dioj tiraataijte'en aijna i Ciriistu'u. ²⁵Eijna i ti Dioj cin tya'ataujratziiri'i, ai pu hui ajta mueetzi jemi huatyaturaasin a'ini muan xu najjmi'i huayaujmu'a'a pueen i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Dioj pu ajta tya'ataujratziiri'i i runyuuca cime'e aime jemi i a'amuavaujsimua'a tyaaca. Ayaa pu aijna cin tiraata'ixaa i Abraham tyaacan ticin: "Najjmi'i i tyaite i maj maun huachaatima'a mua'aju'un i chaanaca japua, ai mu ra'ancura'asin i ti i'i xa'api'in tij na'a i ti hua'utyavaire'esin aime i maj a jetze airanyejsin." ²⁶Ti'ij i Dioj ra'antihuau aijna i Jesús ti ravaire'e. Ai pu u ya'utaityaca'a mueetzi jemi ti'ij ain ri'i tyajamuaata'an sej si najjmi'i raatapua'ajta saijna i ti a'ij pua'a een. — Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pedro.

Mati'ij nu'u hua'uvívi'i maijna i Pedro, majta maijna i Juan

4 Mauche'e mu tihue'ixaatyaca'a i tyaite. Mati'ij mi seica a'a e'ire'enyee a'u maj a'utyáuuca'a aijna i Pedro, ajta aijna i Juan. Ai mu main puenya'a i me tí'icha'i u teyujta'a, majta aime i saduceos. ²Capu hua'aranajchaca'a i tyaite i mej meyan tihua'ama'atyajcaa aijna i Pedro, ajta i Juan. Majta meyan tihue'ixaatyaca'a ti cin Dioj pu ajtahua'a raatatiste i xaijnyu'ucara'ara'an aijna i Jesús. ³Aj mu mi hua'uvívi'i. Mati'ij mi hue'ityaana aujna a'ahua'a carcel. Camu tihueihua'uri'i a'ini'i pu'uri tyechuijxarijma'acaa. ⁴Majta i tyaite, eihua mu tyu'unamujri'i a'ij mej tyu'uxajtaca'a. Majta rá'antzaahua. Aij mu cin meri meyan ará'axcaa

a'achu cumu anxij vi'ira'a aime i mej ty'a'atzaahuatya'acaa.

**Mati'ij maun a'utyáuuca'a
hua'a jemi i jueesi**

⁵Yaa ruijmua'a yee, ai mu tyujsajj anna Jerusalén aime i maj antyujmua'aree anna chajta'a, majta aime i hua'avaujsimua'a, majta aime i mej tihua'amua'atyahua'a i yu'uxari jetze. ⁶Au pu a'utyavaaca'a aijna i Anás i ti hua'avastara'a, ajta aijna Caifás, ajta aijna i Juan, ajta aijna i Alejandro. Mui'iti mu man na'a a'utyáuuca'a aime i maj tyaitestymua'ame'en pueen aijna i hua'avastara'a.

⁷Ai mu mi meyan tyu'utajjtaca'a maj hue'iraviti'itin aijna i Pedro, majta aijna i Juan mej mi tihueihua'u. Aj mu mi a e'ita'a huaja'utyáhu. Mati'ij mi tihua'utaihua'uri'i. Meyan ticin:

—¿A'ataani jetze xa'araujca'anye sej si seyan rici, na'ari a'ataani jetze ma'acan seyan ti'iruure seijna cime'e?

⁸Aj pu i ain Pedro aijna jetze araujca'anye aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan mi saj antyujmua'aree iija chajta'a, sajta muan mi saj hua'avaujsimua'a aime i maj yan huachaatime iija Israel. ⁹Cunqui ijii sej seri ti'ita'ihua'u saijna cime'e i ti i'i xa'api'in i ti tiraaci'i aijna i tyaata'a i ti ciyaaxara'acaa, sata'aj raamua'aree a'ij ti een cín huaruj.

¹⁰Ayaa tu tyaja'amue'ixaate'e mueetzi, tyajta a'achu pua'amuaca sej yan huachaatime iija Israel: eijna i tyaata'a iija ti huatyeyvee, aij pu cín ari huaruj aijna cime'e ti'iri rá'antzaahua aijna i Jesús i Ciriistu'u ti Nazaret e'ema'acan, aijna i saj rá'utatai i curuu jetze. Dioj pu ajtahua'a raatatiste i xaijnyu'ucara'ara'an ti'ij ajtahua'a ruuri a'ara'ani. ¹¹Aijna i Jesús, ai pu ain pueen “i tetej saj nu'u majca'i

ya'uhua'axi mi saj chi'i ájtaahuaca'a. Ayaa pu tye'irájrara ti ain puenya'a a'araa i isquineeru'u.” ¹²Capu hui ma'a a'ati seijre'e tyej jetzen arataca'anyen ti'ij Dioj tajapua huanyuuni. Ai pu'u na'a Dioj ayan raatyajtua i Jesús itejmi jemi iijan tyej seijre'e iijan chaanaca japua tyej ti Jesús jetze arataca'anyen ti'ij Dioj tajapua huanyuuni. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pedro.

**Mahua'anyeechajcaa, majta
xaa hua'utatuaa maijna i
Pedro, majta maijna i Juan**

¹³Eecan mu a'ij hua'utaseij aime i tyetyaca. Ayaa mu tihua'axajtaca'a ticin: —Hua'uca'anisti'i i hua'a tzajta'a amijna mi Pedro, ajta amijna mi Juan.

Majta raamua'areeri'i ticin maj cai a'anaj ti'ihuajmua'ate, majta meyan ticin:

—Camu ti'itij cín tityetyáuuca'a.

Aj mu mi hua'umuájtayaca'a ticin ai mu jamuan á'ujhua'anya'a aijna i Jesús. ¹⁴Majta maijna huaseij i a'ati ti huaruj. Au pu a'utyavaaca'a jamuan aijna i Pedro, ajta aijna i Juan. Aij mu cín cai a'ij tyu'utaxajtaca'a yee capu ayan ti'ayajna. ¹⁵Aj mu mi hua'utajj maj huiraci'nye aujna mej a'iraati maijna i hueesi. Mati'ij mi ti'ityúrixáatya'ajraa.

¹⁶Majta meyan ticin:

—¿A'iqui tyahua'aruuren tyamime mi tyetyaca? —Ayaa mu'u tyu'urihua'uraca'a.

Majta meyan ticin:

—Capu hui ri'iri tyej teyan tiraataxaj yee capu ayan ti'ayajna a'ini najimi'i i maj iijan huachaatime iijan Jerusalén, ai mu ramua'aree a'ij ti ti'itij huáruu aijna i tevi aijna cime'e i ti ti'icui'icaa. ¹⁷Peru, tyej ti cai e'itze'e majca'i huayee hua'anamuajra i tyaite tzajta'a, tiche'e hua'uta'ijmi ijii maj cai che'e tihue'ixaatya'a i tyaite maijna cime'e nyuucajtze'en aijna i Jesús. —Ayaa mu tyu'utaurixaa.

¹⁸Aj mu mi hua'utajee. Majta hua'uta'ijmijri'i maj nu'u cai che'e tihue'ixaatya'a i tyaite majna cime'e nyuucajtze'en i Jesús. Majta nu'u cai che'e meyan tihua'amua'atyá i tyaite. ¹⁹Ajta ajna i Pedro, ajta ajna i Juan, ayaa mu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan xu raaxa'api'intare'en rujiimua'a ti pua'a ayan tiraavijtya'a tyaj amua'antzaahuate'en mueetzi nusu tyaj rá'antzaahuate'en ajna i Dioj. ²⁰A'ini ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e tyaj raataxaj ajna tyej teri raaseij, ajta i tyej teri raanamuajri'i.

²¹Majta majna i jueesi, ai mu mauj hua'uta'ijmijri'i, majta hua'utanyeeche. Mati'ij mi hua'uta'a maj huiraciinye majna cime'e maj cai a'ij tirajtyauva'aca'a a'ij mej ye'i tihua'ajtya'axi'in a'ini najimi'i i tyaite, ai mu ri'i tiraata'acara'a i Dioj majna cime'e a'ij ti ti'itij huarij.

²²Ajta ain i tyaata'a ti Jesús jetze araujca'anye ajna i ti huaruj, ayaa pu tirajchaica'a a'achu cumu hua'apuate ninye'ira'a japuan e'ita'a.

I mej meyan ti'ijhuacura'a i Dioj jemi

²³Mati'ij mi hua'utatuaa majna i Pedro, majta majna i Juan. Aj mu mi a'ucij aime i maj huanami'ihuaca'a. Mati'ij mi aun a'ará'a a'u maj a'utyáuuca'a aime i hua'acumpanyeerustyamua'a. Aj mu mi hua'uta'ixaa nain a'ij mej ye'i tyu'utaxajta'a aime i maj va'acan cin títyatatí, majta i hua'avaujsi. ²⁴Mati'ij main hua'unamuajri'i, aj mu mi najimi'i meyan tiraatahuaviiri'i i Dioj. Meyan ticin:

—Tavastara'a, muua paj pain pueen i paj ratyataahuaca'a ajna i tajapua, pajta paijna i chaanaca tyaj yan japuan seijre'e, pajta muua raatyajtuaa i jaj i ti ve'e. Najimi'i tij na'a a'achu tij pua'amua yen ti'iseijre'e, muua paj

nain tyu'utaahuaca'a. ²⁵Muua paj hui peyan tyu'utaxajta'a ajca'ihua'imi paijna cime'e ti ayan axaijnyu'uca jetze araujca'anye ajna i David tyaacan, ajna ti muavaira'aca'a. Ayaa pu tira'uyu'uxaca'a ticin:

¿A'ini mej mi nínyu'ucacu aime i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan?

Majta i tyaite, ai mu ti'imujca majna cime'e ti cai ayan te'irajra'ani.

²⁶Ri'i mu u a'uruuren mej mi huataujnya'usi'ite'en aime i hua'arey iyan mej seijre'e chaanaca japua.

Majta aime i mej tihue'ijte'e i tyaite, ai mu tyujsaire'esin, najimi'i i maj rajchaire'e eijna i tavastara'a, majta eijna ti an yá'ujra i ipuari japua.

Ayaa pu tira'uyu'uxaca'a ajna i David tyaacan.

²⁷'Ayaj xaa nya'u ti'ayajna, ajna i Herodes, ajta ajna i Póncio Pilaatu, ai mu hui tyujsaj iya chajta'a hua'a e'ema'acan, majta hua'a jamuan i mej yeche iya Israel. Maujmua'atziitya'acaa a'ij mej tiraatyamue'itin ajna ti muavaire'e, ajna i Jesús, ajna ti cai a'anaj ti'itij cin autyajturaa mueetzi jemi. Ai pu ain pueen paj muua an yá'ujra i ipuari japua. ²⁸Ayaa mu che'eta mana'a rijcu a'ij pej ye'i anacaican tiraaxa'api'intarej ti ayan tyu'uxe'eva'a a'ara'ani, ti'ij ayan tyu'urini.

²⁹'Ma'acui xaa nya'u, muua paj ta'ivastara'a, casi'i, pi mi ti'itanyeeche. Taata'a i ca'anijra'a i tatzajta'a ityejmi i tyaj muavaire'e tyata'aj hui cai ti'itziinya'a tyej tihua'uta'ixaate'en mueetzi jetze ma'acan. ³⁰Pata'aj pajta ahua'aca'anen pej pi tihua'uhuaate'en i mej ti'icucui'i. Pajta hua'utaseijrate'en eijna i paj cin peri hua'uta'a maj

raayi'tihua'an eijna jetze ma'acan i Jesús ti muavaire'e, ti cai a'anaj ti'tij cin autyajturaa mueetzi jemi. —Yaa mu tiraatahuaviiri'i i Dioj.

³¹ Mati'ij maijna cin meyan huarij, aj pu'i huatyaujca'atzijxi i chi'i maj i tzajta'an huirátya'aca'a. Aj pu'i i huatyajturaa i hua'a tzajta'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Aijna jetze mu a'ujca'anyaacan cin meyan tihua'uta'ixaa i Dioj jetze ma'acan. Camu ti'itziinya'acaa.

Ai mu nain tyu'urá'ura'a seij majta seij i mej tí'ijchaica'a

³² Najmi'i i maj ra'atzaahuaty'a'acaa, ai mu ri'i tyu'urixaaty'a'acaa. Camu a'ij tihua'axajtaca'a seij majta seij. Majta tyu'urá'ura'a seij majta seij i mej tí'ijchaica'a. Capu a'ati a'atzu ayan ti'ixa maijna cime'e yee nyeetzi pu ti'inya'a. Metyu'urá'ura'ate micu, aime.

³³ Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, mauche'e mu tihue'ixaaty'a'acaa maijna cime'e ti Dioj ajtahua'a raatatiste i xaijnyu'ucara'ara'an aijna i Jesús. Aij mu jetze araujca'anyajca'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj huapi'i mej mi tihue'ixaaty'a'acaa. Ri'i mu tihua'ajchaica'a, seij majta seij. ³⁴ Ajta ayan eenya'a, capu a'anaj a'ati cai a'ij ti'ijviicue'iracaa aijna cime'e najmi'i mu tyu'utuaaxi a'achu maj caj tyu'ujcháitima'acaa, ti'tij chuej, na'ari chi'i. Aj mu mi meyan huarij, u mu ya'arajti i tumin maj ra'ancura'a maijna cime'e mej tyu'utuaa. ³⁵ Aj mu mi tyu'utatuii aime jemi i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Majta main, aime mu huará'a i tumin i maj cai a'ij ti'ijviicue'i.

³⁶ Aj pu cin ayan tyuju'urij aijna i José, aijna ti ti'ivaira'acaa aime jamuan huaacixa'ajstyamua'ame'en i Leví tyaacan. Au pu e'ema'acan aijna i José, ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa

ticin Chipre. Ayaa mu majta raatamuá'a ticin Bernabé. Aijna i nyuucari ticin Bernabé, ayaa pu huataujmua'a eijna ticin ri'i pu tihua'ata'aca aime i maj ruxaamiste'e. ³⁷ Seij pu chuej tichaica'a aijna i José. Aj pui'i raatuaa. Ajta u ya'arajti aijna i tumin. Ti'iqui aime huatatui i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase.

Ti'ij nu'u Dioj pueijtzi hua'uta'a aijna i Ananías, ajta aijna i Safira

5 Ajta ain i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Ananías, ai pu seij chuej huatua aijna jamuan i ru'ij ti ayan antyahuaa ticin Safira. ² Ajta aijna i Ananías, ayaa pu tyu'utaujsejrataca'a ti nain a'arajti i tumin. Ma ajta cai, capu. E'licaca pu huatyajturaa i tumin i rujemi. Ajta ti ti'ituraavaca'a, aij pu hua'utatui aimej i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ajta nain pu aumua'areeraca'a aijna i jiita'a.

³ Aj pui'i ayan tiraata'ixaa aijna i Pedro ticin:

—Ananías, ¿a'ini een cime'e paraata'a ti ain tiyaaru'u timuaataijte'en i mua'atzajta'a? Muaa paj hui raacuanamua i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj pajna cime'e i pej e'licaca huatyaturaate i tumin i paj raamue'iti pajna cime'e i chuej i paj raatuaa. ⁴ ¿Ni cai mueetzi a'aca'a pati'ij cai xi raatuaa? Ajta, pati'ij raatuaa, ¿ni cai a'ij ti'iri'iristaca'a pej tyu'unajchi nain cime'e, capaj a'ij pana'a? ¿A'ini pej pi tyu'umuá'a pejina cime'e? Capaj aime pityu'ucuanamua i tyetyaca, silu aij paj pityu'ucuanamua i Dioj. —Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Pedro.

⁵ Ti'ij raanamuajri'i aijna i nyuucari, aj pu'i a a'arajve a vejli'i a'u ti a'araicajme aijna i Pedro. Ti'iqui huami'i aijna i Ananías. Majta najmi'i i maj raanamuajri'i a'ij ti ti'tij huarij, eecan mu tyu'utatzin. ⁶ Aj mu mi seica a e'ire'enye mej tyetyaca mej tyaamua.

Mati'ij mi ra'ire'ijcataka'a ti'itij cime'e, ciixuri. Mati'ij mi yá'utii. Mati'ij mi ra'ava'ana.

⁷Tyauuma'aca a'achu cumu hueica hora, aj pui'i ain u a'atanye aijna i ira'ara'an aijna ti huami'i. Capu ti'itij mua'areeraca'a aijna a'ij ti ti'itij huarij. ⁸Aj pui'i ayan tiraataihua'uri'i aijna i Pedro ticin:

—Pata'aj hui naata'ixaate'en, ¿ni qui saraatuaa saijna i chuej? ¿Ni qui seyan tira'ancura'a i tumin saijna cime'e i chuej saj raatuaa?

Aj pui'i ayan tiraata'ixaa aijna i jiita'a ticin:

—iEe! Tyaraatuaa.

⁹Aj pui'i ain Pedro ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin naimi'i seyan tiru'umua'areeraca'a sej si seyan raaruu i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj sej si seyan tiraacuanamuan? Casi'i, a mu a'ava'aca'arajna aime i mej meri a a'ava'aju'un. Ai mu u ya'ava'ana i a'acin. Ai mu hui majta mua'atini mueetzi, micu.

¹⁰Ti'ij ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Pedro, aj pui'i a a'arajve a'uti a'araicajme. Ajta pu ain huami'i aijna i jiita'a. Aj mu mi utyajrupi aujna chil'ita aime i tyaamua, mati'ij raaseij ticin pu'uri mi'ichi. Aj mu mi ru'irajchui. Majta e'eyan u ya'ava'ana a'u mej ye'etyeetye i cina'ara'an. ¹¹Majta najjmi'i i maj ra'atzaahuatya'acaa, majta i seica a'achu maj pua'amua i maj raamua'areeri'i, najjmi'i mu tyu'utatziin tyamua'a naa.

**Maj nu'u meyan eihua tyu'uruu
majjna cime'e ti huapi'i
ruxe'eve'e i Dioj jemi**

¹²Majta main i maj tamuaamuata'a japon hua'apua ara'ase, eihua mu meyan tyu'uruu mej mi hua'utaseijrate'en i tyaite mej Dioj jetze araujca'anye. Majta i

mej tyu'atzaahuatya'acaa, ai mu tyujsaaj ajna a'ahua'a mej meyan tyaja'amua'amua ticin ti Salomón a'ave'echi'ive'e. ¹³Ajta capu a'ati a'uca'anyajca'a ti ajtyaxiire aime jamuan aujna ti e'ejtéch'i'ivi'i.

Capu amin a'ij, aime i seica, ri'i mu tihua'ajchaica'a aimej i mej tyu'atzaahuatya'acaa. ¹⁴Aj mu cin, tyu'antzaahua eihua i tyaite, tyetyaca, majta juuca. Mu'uri eitze'e mui'icaa i maj ra'atzaahuatya'acaa majjna i tavastara'a.

¹⁵Majta mi autyajhuii maj hue'irajtini i mej ti'icucui'i i caaye jetze. Caama japua mu hua'ujtuaa, majta itari japua. Ayaa mu hua'uruu. Ayaa mu ti'imua'asti ticin ti pua'a nu'u queenima'ara'an aijna i Pedro hua'a japua tanyen aime i mej ti'icucui'i. ¹⁶Eihua mu majta cura'acixi i tyaite maj a'imi antachaatime. Aime mu u a'araavi'iti i mej ti'icucui'i, majta i maj hua'a tzajta'a seijre'e i tiyaaru'u. Najjmi'i mu huaruuj.

**Maj nu'u huanami'ihuaca'a,
majtahua'a mu nu'u hua'ututuaa**

¹⁷Mati'ij mi hua'anchueere eihua aijna ti tihue'ijte'e u teyujta'a, majta aime i maj hua'a jamuan á'ujhua'anya'a aime i saduceos. ¹⁸Aj mu cin hua'uvívi'i aime i maj tamuaamuata'a japon hua'apua ara'ase. Mati'ij mi hue'ityaana u carcel.

¹⁹Ti'iqui tica'imi saij a e'ire'enye. Ti'iqui tyu'antacú aijna a'u ti a'a pueerta. Ai pu ain pueen i ti ti'ivaire'e u tajapua Dioj ti e'eseijre'e. Aj pui'i ain hue'iraavi'iti. ²⁰Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sericu, sata'aj saun a'utyahuiixi'in a'u ti a'aráyaujta'a e'ita'a u teyujta'a. Sata'aj hui hua'uta'ixaate'en i tyaite nain cime'e eijna i nyuucari ti cime'en Dioj tihua'utauuni'i.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i a'ati.

²¹Mati'ij mi meyan huarij. Tapua'arijma'aca mu u a'utyajrupi u

teyujta'a. Aj mu mi autyajhui mej tihua'uta'ixaate'en i tyaite.

Majta aime i ti tihue'ijte'e u teyujta'a, majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a, mati'ij maun a'ará'a, mahua'utaitaca'a maj tyujsaire'en i hua'ajueesi, majta najimi'i i hua'avaujsimua'a, i maj maun huachaatime ajna Israel. Mati'ij mi hua'utajitaca'a maj hue'iravi'itin maujna a'u maj nu'u eityanami'ihuaca'a aimej i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase.

²²Mati'ij mi a'ucij seica i hua'axantaarustyamua'a. Aj mu mi maun a'ur'éenye aujna carcel. Aru capu anu'uja'atiitacaa, majta huara'aci mej mi meyan tihua'uta'ixaate'en. ²³Meyan ticin:

—Ayaa tu eenye'equ'e tyana'a raatyau i carcel tyamua'a pu naa te'ityanami'ihuaca'a. Majta mu rachaica'a tyamua'a naa i xantaaru'u. Tyati'ij tya'antacú, capu anu'uja'atiitacaa. —Yaa mu'u tyu'utaxajtaca'a.

²⁴Ti'ij raanamuajri'i aijna i capitán ti cin ti'livaire'e u teyujta'a, majta i mej vivejme'en cin títyatatyá'acaa u teyujta'a, capu a'ij tihua'ari'iristya'acaa a'ij mej ye'i tyu'utaxaj. Eihua mu tyu'urihua'uraca'a a'ij ti tya'ara'ani.

²⁵Aj pui'i saij a e'ire'enye. Aj pui'i hua'uta'ixaa ticin:

—Casi'i, aime i tyetyaca i saj hui muan hue'ityaana, au mu anu'uhuatyáuu u teyujta'a. Metihua'amua'ate i tyaite.

²⁶Ajta'i e'eyan ain á'uraa aijna i capitán, seica jamuan i maj ravaire'e. Mati'ij mi huaja'uve'evi'iti. Camu ca'anyejri cin a'ini'i mahua'atziinya'acaa i tyaite. Ayaa mu ti'imua'asti ticin ti pua'a mataatyatu'asixi'in tetej cime'e.

²⁷Mati'ij huaja'uve'evi'iti, aj mu mi hua'utajitaca'a maj huataujsejrata aime jemi i mej títyatati' jueesi cime'e mej

mi main tihua'utaihua'u i mej tie'ijta u teyujta'a.

²⁸Aj pui'i ayan tihua'uta'ixaa aijna ticin:

—Tyan tu amuaata'ijmijri'i saj cai che'e seyan tihua'amua'atyá i tyaite saijna jetze ma'acan i Jesús. ¿Ni seyan huarij muan? Caxu xaa nya'u seyan huarij. Sauche'e xu tihua'amua'ate nainjapua iiyan Jerusalén. Sajta seyan tajetze ti'ipua'ajte'e itejmi ticin tyan tu tyain pueen i tyaj raaje'ica tyaijna i tevi.—Ayaa mu tihua'uta'ixaa.

²⁹Ayaa pu i tyu'utanyúu aijna i Pedro, majta i seica. Meyan ticin:

—Ruxe'eve'e tyaj rá'antzaahuate'en i Dioj. Capu ayan tyu'ujxe'eve'e tyaj mueetzi antzaahuate'en mi sej i'i tyetyaca. ³⁰Aijna ti hua'aDioj i tavaujsimua'a tyaaca, ai pu hui ajtahua'a raatatiste i ruxaijnyu'uca aijna i Jesús ti ij ruuri a'ara'ani.

Ma sajta muan, saraaje'ica. Ayaa xu hui tirá'utatai ciye jetze. ³¹Dioj pu an yá'ujra ipuari japua ru'iriita'a pujme'en. Ajta aijna cin antyujmua'aréera a'araa ti anacai a'ara'ani, ajta ti hua'a japua huanyuuni i tyaite. Ayaa pu raaruu i Dioj ti'ij ain hua'uta'an aime i maj Israel jetze ajtyama'acan i maj ahuaajca'anyen mej mi saique tyu'umua'ati i Dioj jemi, ajta ti'ij ain tihua'utauni'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

³²Aj tu huasej ityan, ajta ayan che'eta na'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu raatyaxajtan. Ai pu ain pueen i ti Dioj raataityaca'a ti huatyaturan aime tzajta'a i maj ra'atzaahuate'e i Dioj.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

Gamaliel pu nu'u ra'ixaa a'ij ti ye'i huarini

³³Mati'ij raanamuajri'i eijna, eecan mu huatanínyu'ucacuca'a. Aij mu cin meyan ti'ijxe'eva'aca'a maj hua'ucui'ini.

³⁴Aj pui'i saij a a'utyeechaxi ti ayan antyahuaa ticin Gamaliel. Fariseo pu pueenya'a aijna. Ai pu tihua'amua'atyahua'a i yu'uxari jetze. Najimi' mu ri'i tirajchaica'a maijna i Gamaliel. Aj pui'i ain tyu'utajitaca'a maj hue'iravi'itin aime i tyetyaca. ³⁵Aj pui'i ayan tihua'uta'ixaa aime i mej tie'ijta:

—Muan tyetyaca saj iian huachaatime Israel, ri'i xu'u a'ij sej ye'i hua'aruuren aime i tyetyaca. ³⁶Xu'uri hui ra'utamua'areeri'i, ti ari a'atee ti saij huanyej ti ayan antyahuaaca'a ticin Teudas. Ayaa pu hui tya'ujtzaahuatya'aca'a ticin eecan pu ruxe'eve'e. Seica mu majta jamuan á'ujhua'anya'a. Ayaa mu ará'axcaa a'achu cumu muaacua cieentu i tyetyaca. Aru maraaje'lica maijna i a'ati. Majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a, seica mu cure'itixi. Capu ti'itij a'ij tiraatyavai aijna i Teudas.

³⁷'Ajtahua'a hui saij huanyej, aijna i Judás ti Galileeya e'ema'acan. Aj pui'i huataseijre ajna mati'ij hua'ute'itee i tyaite. Ai pu huaja'uvi'iti mul'icaca mej mi jamuan á'ujhua'anye'en. Majta mu hui raaje'lica. Majta i maj jamuan á'ujhua'anya'a, ai mu a'uc'ijxi.

³⁸'Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e nyaijna cime'e a'ij mej ye'i rici. Caxu hui huá'ajeeva seime i tyetyaca. Miche'e huiraciinye, a'ini'i ti pua'a rujijmua'a mana'a meyan tirajtyau, najimi'i pu tyaja'uvaijtz.

³⁹Na'ari cai ti pua'a maijna jetze araujca'anye i Dioj mej meyan rici, capu ra'antipua'arite'esin. Ri'i xu'u hui sej si cai saijna nya'usi'itya'a i Dioj, sata'aj cai huaapua'a ratyesa'a saijna i Dioj.—Ayaa pu tyu'utaxajitaca'a aijna i Gamaliel.

⁴⁰Najimi'i mu rá'antzaahua. Aj mu mi aime huatajee i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Majta hua'utyaavajxi. Majta hua'uta'ijmijri'i

maj nu'u cai che'e tihue'ixaatya'a i tyaite Jesús jetze ma'acan. Aj mu mi hua'utatuaa.

⁴¹Majta main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, mati'ij mi huiiraaci aujna a'u maj a'irátya'acaa aime i hua'ajueesi. Eecan mu huataujtyamua'ave maijna cime'e ti ain Dioj ayan tihua'uta'a mej meyan rajpueitzi mua'araa maijna jetze ma'acan i Jesús. ⁴²Ma majta camu xaa nya'u raatapua'ajitaca'a maj cai che'e meyan rijca. Nain tujca'ari tzajta'a ai mu tihua'amua'atyahua'a i tyaite. Ai mu tihue'ixa'atyahua'a ti ain Dioj an yá'ujra aijna i ipuari japua aijna i Jesús. Ayaa mu tihue'ixa'atyahua'a maujna teyujta'a, majta maujna hua'ache.

Maj nu'u hua'antihuau i maj aráhua'apua ara'ase

6 Majta, mu'uri eitze'e mul'icaa aime i mej tya'atzaahuatya'acaa. Majta seica i maj raayi'itihua'a i hua'anyuuca aime i griego, ai mu autyajhui maj tin'nyu'ucacun. Mahua'ajaaxaijvi'iraca'a aime i maj raayi'itihua'a i hua'anyuuca i mej Israel jetze ajtyama'acan. Meyan ticin:

—Mati'ij tyu'ura'ura'asin i ti ti'icue'iri'i ti'ij pi na'a nain xicaj tzajta'a, camu hui tihua'urá'aca i ucarijse maj rusaxu'ijma'a á'ujhua'an, i maj raayi'iti i hua'anyuuca aime i griego.—Ayaa mu tyu'utaxajitaca'a.

²Aj mu mi hua'ajsaij aime i mej tya'atzaahuatye'e. Mati'ij mi meyan tihua'uta'ixaa aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase ticin:

—Capu hui raavijte'e tyej teyan tiya'uhua'anan tyej tihua'uta'ixaate'en i tyaite Jesús jetze ma'acan tyej ti tihua'umín i meesa japua.

³Casi'i ta'ihuaamuua'a, sata'aj hui arahua'apuaca ava'ahuauni i tyetyaca mvejmi mej jetze ajtyama'acan. Sata'aj

hua'ava'ajajpuaxi'in i maj ri'i me titya'umuámua'aree i tyaite. Ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj huatyaturan aime jemi seij ajta seij tyamua'a naa. Ajta ayan tyu'ujxe'eve'e maj ru'umua'areera. Tyan tu teyan tihue'ljicate'en tyajna cime'e.

⁴Tyajta ityan, tauche'e tu teyan ri'i tityaaju'u ta'aju'un tyajna cime'e tyej raatahuavii i Dioj, tyajta tihua'utá'ixaate'esin i tyaite i nyuucari cime'e.—Ayaa mu tihua'uta'ixaa.

⁵Ai pu hua'aranajchaca'a najjmi'lica i tyaite. Mati'ij mi hua'ava'ahuau aime i Esteban, ajina ti eihua ra'atzaahuaty'acaa i Dioj. Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an huatyajturaa jemin huapi'i. Majta mu majina ava'ahuau majina i Felipe, majta majina i Prócoro, majta majina i Nicanor.

Seica mu majta ava'ahuau. Ayaa mu antya'aruu ticin Timón, ajta ajina i Parmenas, ajta ajina i Nicolás. Ai pu ain pueen i ti Antioquía e'ema'acan. Ajta, ai pu anacai rá'antzaahua i hua'aye'ira aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

⁶Mati'ij mi huaja'uvi'iti a'u maj a'utyáucua'a aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Aj mu mi main raatahuaviiri'i i Dioj. Mati'ij mi antyujmua'aréera mua'araa majina cime'e maj nu'u hua'utyavaire'en aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase.

⁷Eihua mu raanamuajri'i i nyuucari aime aa mej vejl'i antachaatime, majta ajca'ihua'imi maj antachaatime, majta a'imi maj a'uchaatime, najjmi'i mu raanamuajri'i. Majta i tyaite i maj hua'a jamuan á'ujhua'anya'a anna Jerusalén, eihua mu huatamui'iraca'a. Majta main i mej títyatatyá'acaa i teyujta'a, mui'iti mu rá'antzaahua i nyuucari.

Mati'ij nu'u raatyeevi'i majina i Esteban

⁸Ajta ajina i Esteban, eihua pu ra'atzaahuaty'acaa i Dioj, ajta eihua

pu Dioj jetze araujca'anyajcaa. Aij pu cin hua'utaseijra i tyaite a'ij mej ye'i ri'i tiraata'an i Dioj.

⁹Ma majta mu seica a e'ire'enyé mej mi raataxaj ti'iti ti cai xa'api'in. Ai mu ain pueen i mej seij jetze e'ema'acan i teyujta'a, mej meyan ratamua'amua ticin hua'ateyuu i maj huatatuiihuaca'a. Ai mu ain pueen i maj Israel jetze huanyej. Au mu e'ema'acan aujna a'ahua'a Cirene, majta seica aujna a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Alejandría. Seica mu majta maun e'ema'acan aujna a'ahua'a Cilicia, majta seica i Asia.

Mati'ij mi autyajhuui mej tira'ixaate'en majina i Esteban.

¹⁰Aru camu a'atzu raatyaa'mue'iti a'ini'i aij pu jetze araujca'anyajcaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ajta eitze'e pu rú'umua'areeracaa ajina i Esteban macai aime.

¹¹Mati'ij mi meyan huarij aviitzi cime'e. Seica mu huatajee. Aj mu mi hua'utaj maj tiraaxajtzi'i ticin: “Tu'uri raanamuajri'i ti ain a'ij pua'a tiraataxajtaca'a ajina i Moisés, ajta i Dioj.”

¹²Ayaa mu hua'uruu maj hua'anínyu'ucaste i tyaite, majta i hua'avaujsi, majta i maj tihua'amua'atyahua'a i yu'uxari jetze. Mati'ij mi raatyeevi'i i Esteban. Mati'ij maun ya'uvi'iti aime jemi i rujueesi.

¹³Majta seica mu ava'ahuau i mej meyan tí'ihue'itaca'a ticin:

—Ti'ij pi na'a nain xicaj tzajta'a, ai pu hui a'ij pua'a ti'ixa ajina i teyuu, ajta i yu'uxari. ¹⁴Tu'uri teyan tiraanamuajri'i ti ain ayan tyu'utaxajtaca'a ti nu'u tiraatauuna ajina i teyuu ajina i Jesús ti Nazaret e'ema'acan, ajta ti nu'u ta'ari'i i taye'irá i ti taata'a ajina i Moisés tyaacan ti raatyajtuua.—Yaa mu tyu'utaxajtaca'a.

¹⁵Aj mu mi ca'anin cin ra'araasej najjmi'i i hua'ajueesi. Ayaa mu

ra'utasej cumu ti tyataave'en i nyeerima'ara'an aijna i Esteban. Yaa pu eenya'a tij nyeerima'ara'an i saij i xaijnyu'ucari ti ti'livaire'e u tajapua i Dioj jemi.

Ti nu'u ayan tyu'utaxjtaca'a aijna i Esteban

7 Aj pui'i ayan tiraataihua'uri'i aijna ti tie'ijta u teyujta'a ticin:

—¿Ni ayan ti'ayajna?

²Aj pui'i ayan tyu'utanyúu aijna i Esteban. Ayan ticin:

—Xaanamuajri'i, ne'ihuaamua'a, sajta muan, nyavaujsimua'a. Ti'ij cai xi ain Abraham u a'ará'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Harán, ti'ij auj aun a'utyavaaca'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Mesopotamia, Dioj pu hui huatasejre i jemin i Abraham. Aijna i Dioj, ayaa pu seijra'acaa cumu maj tyámaxciva'ara'an. ³Ayaa pu ain Dioj tiraata'ixaa ticin: “huirajraa ayujna aché. Majta mua'atyaitestyamua'a, capaj hua'avi'iti silu miche'e meyan eenye'en ayajna. Seij nu muaatasejrate'esin i chuej paj japan seira'a pua'ame. Pata'aj a'ura'ani paujna.” Yaa pu tiraata'ixaa.

⁴Aj pui'i ain Abraham huiirajraa aujna Mesopotamia. Ayaa pu ajta tyaja'arajtyahuaa ticin Caldea. Ti'iqui aun a'ará'a aujna u Harán. A'atzu hui a'ateevi'lica, ti'iqui ain huami'i i taatajra'an aijna i Abraham. Aj pui'i Dioj raataij aijna i Abraham ti nu'u huiirajra'ani aujna u Harán ti'ij a'ura'ani eijna chuejra'a japua saj yan japan huachaatime ijii. ⁵Capu saij chuej raac'i aijna i Abraham, ni cij caj a'u ti ahuauchejte'en ti'ij ain ayan tiraataxaj aijna cime'e yee nyeetzti pu nya'a i chuej. Ajta ain tya'ataujratziiri'i i Dioj ti chuej raata'an. Ajta ayan tiraata'ixaa ticin: “Ti'ij nu'u huami'ini aijna i Abraham, aime pu ci'iti i yaujmu'a'ame'en.” Capu hui amin a'ij ti

ajta cai titi'irijmu'a'a aijna i Abraham ajna xicajra'a jetze ti'ij Dioj jetzen ayan tya'ataujratziiri'i.

⁶Ayaa pu ajta tiraata'ixaa ticin: “Mua'ahuaacixa'astyamua'a mu maun a'utyá'a mua'aju'un seij chuejra'a japua a'u maj cai e'ema'acan. Majta aime i mej tie'ijta aujna, ai mu tihua'utajte'esin mej tyu'umuare'en pueijtzi cime'e. Majta a'ij pua'a tihua'ajeewa mua'aju'un. Mua'ateeri a'achu cumu muaacua cieentu ninye'ira'a maj rajpueiitzi mua'aju'un.

⁷Nyaa nu hui nyajta neyan hua'aruuren mej mi meyan che'eta mana'a tirajpueiitzi mua'ara'ani aime i maj a'ij pua'a tihua'ajeewa mua'aju'un, che'e ti'itij cime'e nicu. Aj mu míjtá'ij huiráaju'un aime i a'ahuaacixa'astyamua'a maujna. Majta main mijmu naatyavaire'en iija a'u paj á'uca.” Ayaa pu hui tiraata'ixaa i Dioj aijna i Abraham tyaacan.

⁸Aj pu i Dioj raata'a aijna i Abraham ti'itij ti cin raamua'aree ti Dioj rusaij tya'ataujratziiri'i ti nu'u chuej raaci'iti. Ai pu ain pueen i maj ra'antisi'liche i runavij i ta'antyuji'i i hua'a sa'atapu'u jetze. Aij pu cin ti'ij tyauuma'aca a'achu cumu arahueica xicaj ti huanu'eihuaca'a i yaujra'an i Abraham, ayaa pu raaruu i ruyauj ti ayan antyahuaaca'a ticin Isaac. Ajta aijna i Isaac, ayaa pu che'etana'a raaruu aijna i ruyauj ti ayan antyahuaaca'a ticin Jacobo. Ajta ain i Jacobo, ayaa che'etana'a hua'uruu aimej i ruyaujmu'a'a, i maj tamuaamuata'a japan hua'apua ará'axcaa, i mej ee tavaujsimua'a pueen.

⁹Majta aime i tavaujsimua'a, eecan mu ra'anchueere seij i ru'ihuaamua'a ti ayan antyahuaaca'a ticin José. Ai mu raatuaa i ru'ihuaamua'a. Aj mu mi seica yauvi'iti seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Egipto. Ajta Dioj pu raatava'i aijna i José.

¹⁰Dioj pu nu'u raatavai ti ij cai che'e rajpueiitzi a'ara'ani. Dioj pu jetze araujca'anyajca'a aijna i José ti ij ain ru'umua'areera tyamua'a naa. Ajta Dioj pu raata'a aijna i José ti ain eihua ri'i ra'aseijratya'a aijna i rey, i mej meyan raatamuá'a ticin Faraón. Aij pu cin antyujmua'areeraca'a aijna i José aijna cime'e ti tyu'utajta tij na'a nain japua aun ti huatacá'a u Egipto, ajta ajna a'u ti e'echajca'a aijna i rey.

¹¹Aj pui'i eihua tujri huatyáxuaaviraca'a aujna u Egipto, ajta iya a'u maj e'echajca'a aime i tavaujsimua'aci'i. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa ticin Canaán ayajna, aijna chuejra'a japua iya a'utyaje'eseijre'e. Eihua mu hui rajpueijtzi mua'araa i tyaite. Capu xuaavi'ica'a ti'itij maj huacua'ani.

¹²Ti'iqui ayan tyu'unamuajri'i aijna i Jacobo ticin au pu nu'u a'axuaavi i ti'iti ti iraacua'ani aujna u Egipto. Aj pui'i hua'utaiityaca'a maj a'uju'un maujna i tavaujsimua'aci'i. Anacaican mu huaja'uvá'amuaaraca'a. ¹³Mati'ijtahua'a huaja'uvá'amuaaraca'a maujna u Egipto. Aj pui'i ain i José hua'uta'ixaa aime i ru'ihuaamua'a a'ati ti pueen aijna. Ajta i José aij pu huata'ixaa aijna i Faraón a'atyain maj pueen aime i'ihuaamua'ame'en, majta a'atyain maj tyaitestiyamua'ame'en pueen. ¹⁴Ajta e'eyan tyu'utajitaca'a aijna i José ti ij aun a'uré'enyen i taatajra'an, majta i maj jamuan e'echajca'a. Ayaa mu ará'axcaa a'achu cumu hueicate japuan tamuaamuata'a japuan anxivi.

¹⁵Ti'iqui Jacobo, aun á'uraa aujna u Egipto. Au pu imi a'umi'i aijna, majta aime i tavaujsimua'a, ai mu majta maun a'ucuui. ¹⁶Aj mu mi maun imi huaja'uti i mi'ichite aujna u Canaán. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa ticin Siquem. Au mu huaja'ava'ana aijna tzajta'a i ti hua'unanairi'i aijna i Abraham aime i yaujmua'ame'en aijna i Hamor,

ti Siquem e'echajca'a. A'achu pu tihua'unajchi aijna i Abraham.

¹⁷Ti'ij ajna tyaja'ure'enyen i xicaj ti jetzen arauraste aijna ti cime'en i Dioj ayan tya'ataujratziiri'i i Abraham jemi tzaahuati'ira'a cime'e, eihua mu huatamui'iraca'a aime i tavaujsimua'aci'i i maj jetzen airaanye. Mu'uri mu'icaa aime i tyaite maj maun a'utyá'acaa aujna u Egipto.

¹⁸Aj pu nu'u i saij te'entyajrupi rey cime'e. Ai pu cai raamuá'a aijna i José tyaacan. ¹⁹Ajta e'eyan a'ij pua'a tihua'ajchaica'a i tyaite i tyaj hua'a jetze airaanye ityan. Ai pu a'ij pua'a hua'uruu i tavaujsimua'aci'i. Ayaa pu hui tyu'utajitaca'a aijna i rey maj hue'irahua'axin aime i hua'ayaujmu'a'a i maj mauj unyaaca'i mej mi huacui'ini.

²⁰Aijna xicajra'a jetze pu huanu'eihuaca'a aijna i Moisés. Dioj pu ri'i yá'usejiracaa i pa'ari'i. Majta main vaujsimua'ame'en aijna i pa'ari'i, ai mu ráave'esijri'i maujna ruche a'achu cumu hueica maxcirai. ²¹Ti'ij hui ajna tyaja'ure'enyen aijna xicajra'a jetze i mej jetzen hua'acui'ini aime i ti'irii, saij pu japuan huanyu. Jiita'a aijna ti rá'ancu'uvajxi. Ai pu ain puénya'a i yaujra'an aijna i rey. Ai pu ráave'esijri'i tij ruyauj. ²²Mati'ij mi nain tiraamuá'ate i hua'amua'atziira'a aime Egipto mej e'ema'acan. Eecan pu raayi'tihua'a aijna i Moisés aijna cime'en ti tyu'utaxaj, ajta aijna cime'en a'ij ti ti'iti huáruuren.

²³Ayaa pu ari tirajchaica'a a'achu cumu hua'apuate ninye'ira'a aijna i Moisés, raxe'eva'aca'a aijna ti u huaja'uva'amuaare i ru'ihuaamua'a, i mej meyan hua'atamua'amuaa ticin yaujmua'ame'en aijna i Israel. Aj pu'i á'uraa.

²⁴Ti'iqui aun a'ará'a. Ti'iqui saij huaseij ti Egipto e'ema'acan. Ai pu a'ij pua'a raruurajca'a i'ihuaara'ara'an aijna i Moisés. Ti'iqui aun a'umej

ajjna i Moisés ti'ij japuan huanyuuni
ajjna i ru'ihuaamua'a. Aij pu cin ain
Moisés ajjna huaje'ica i a'ati ti Egipto
e'ema'acan. ²⁵Ayaa pu hui ti'imuaajcaa
ajjna cime'e maj ramua'aree aime i
ihuaamua'ame'en ti ain Moisés Dioj
jetze araujca'anye ti'ij hue'irajtuaani.
Ma majta'i cai, camu.

²⁶Yaa ruijmua'ate'e yee pu
huá'utyau hua'apuaca i ru'ihuaamua'a.
Maujnya'usi'itya'aca'a aime. Ayaa
pu ti'ijxe'eva'aca'a ajjna i Moisés ti
hua'uta'ijmi, ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa
ticin: “Muan tyetyaca, mi saj
ru'ihuaamua'a, ¿a'ini sej si seyan a'ij
pua'a ruruure muan rujiimua'a?” ²⁷Aj
pu nu'u i ain ti a'ij pua'a raruurajca'a
i sej i ru'ihuaamua'a, ti'iqui nu'u
ain raatátajchaca'a i Moisés. Aj pui'i
ayan tiraata'ixaa ticin: “¿A'ataani
mua'antíhuau mueetzi ti'itij cime'e
cumu juees, pej pi titaataijte'en
ityejmi? ²⁸Tij pajta inyeetzi e'icatan
patij tiraaje'ica pajjna mi ti Egipto
e'ema'acan i tajcai.” Yaa pu tiraata'ixaa.

²⁹Ti'ij ain raanamujri'i ajjna i
Moisés, aj pui'i huatauruu. A'uraa
sej chuejra'a japua ti ayan
tyaja'arajtyahuaa ticin Madián. Au pu
hui a'ucatii yaa cumu a'ati ti cai aun
e'ema'acan. Au pu huatyenaichaca'a.
Ajta hua'apuaca titi'irijmua'aca'a ajjna
i Moisés.

³⁰Tyauuma'aca a'achu cumu
hua'apuate ninye'ira'a, ti'iqui saj
huataseijre ajjna i Moisés jemi
a'ahua'a itzitá a vejli'i i jiri jetze ti
ayan antyahuaa ticin Sinaí. Au pu
hui a'utyavaaca'a ti'iti tzajta'a tu'upi
ti tyataasima'acaa ajjna i a'ati. Aij pu
pirici saj ti ti'ivaire'e u tajpua. ³¹Ti'ij
ajjna huaseij ajjna i Moisés, eecan
pu a'ij ra'utaseij. Aj pu'i ya'uteeseij
tyamua'a naa. Ti'iqui raanamujri'i
ajjna i tavastara'a. ³²Ayan ticin: “Nyaa
nu nyain pueen i hua'aDioj aime i
a'amuavaujsimua'aci'i, i nyaj Diojra'an

pueen ajjna i Abraham, nyajta ajjna
i Isaac, nyajta ajjna i Jacobo.” Yaa
pu tiraata'ixaa ajjna i Dioj. Ajta ain
i Moisés, eihua pu ruviváajcaa. Capu
che'e á'ujca'anyajca'a ti raaseij.

³³Ajta ayan tiraata'ixaa i tavastara'a
ticin: “Pata'aj ajta'ipi'in mi paj
rajtaca'acai a'ini'i nyeetzi pu nya'a
mi chuej paj japuan a'ucha'acan.
Nu'uri huatyenya'ate. ³⁴Nyaa nu hui
nyeri hua'useij a'ij mej ye'i a'ij pua'a
hua'aruure i nyatyaitestiyamua'a
i maj maun a'utí u Egipto. Nyaa
nu raanamujri'i ajjna i maj cin
aupuaapua'are'e. Nyajta nu'uri ya
va'acányeysin nyej ni hua'a japua
huanyuuni mej mi huiraçinye aujna u
Egipto. Aij nu cin inyaa muaataijte'esin
pata'aj a'ura'ani pata'aj paun á'ume'en
paujna Egipto.” Ayaa pu hui tiraata'ixaa
ajjna i Dioj.

³⁵Aijna i Moisés, ai pu ain pueen
i maj raatityaca'a majna cime'e mej
meyan tiraata'ixaa ticin: “¿A'ataani
mua'antíhuau mueetzi cumu ti'itij
cime'e juees pej pi nu'u titaataijte'en
ityejmi?”

Dioj pu jetze rucá'anyajcaa ajjna
i Moisés ti i ain tihua'utaijte'en,
ajta hue'irajtuaani. Dioj pu rusaj
raataityaca'a ajjna i a'ati ti'ij ain
huataseijre'en i tu'upi tzajta'a ti'iti ti
tyataasima'acaa.

³⁶Aijna i Moisés, ai pu ain pueen
i ti hue'irajtuaa aujna u Egipto
aimej i tayaaxujmua'aci'i. Ajta
eihua pu ti'iti hua'utaseijra mej mi
majna cin raamua'aree ti Dioj jetze
araujca'anyajca'a ajjna i Moisés aujna
u Egipto, ajta aujna a'ahua'a jaj ti ve'e
ti e'eseijre'e ti ayan tyaja'arajtyahuaa
ticin jaj ti pa'u, ajta aujna a'ahua'a
itzitá. A'atee a'achu cumu hua'apuate
ninye'ira'a ti ayan rijcaa ajjna i Moisés.

³⁷Aijna i Moisés, ai pu hui ajta ain
pueenya'a i ti ayan tihua'uta'ixaa aimej
i yaujmua'ame'en ajjna i Israel tyaacan

ticin: “Dioj pu nu'u sejj avé'evi'iti ti ain va'acan cin ti'ityavaa a'ara'ani i jemin. Ai pu nu'u ajtyama'acan muejmi jemi. Ajta nu'u ayan che'etana'a tyu'utyavaire'esin nyatij nu'u inyaa. Sata'aj nu'u rá'antzaahuat'en.”

³⁸Matij main tyaite tyujsaj ajna a'ahua'a itzitá, ai pu ajta a a'utyavaaca'a hua'a jamuan. Ai pu xaa tyahuacixa'astyamua'a japua huanyu jemin aijna i a'ati ti ti'ivaire'e i tajapua, aijna ti tiraata'ixaa anna jiri japua ti ayan tyaja'arajtyahuua ticin Sinaí. Moisés pu ra'ancura'a i nyuucari me jetzen ruuri mua'ara'ani ti'ij e'eyan ain taata'iten ityemj.

³⁹Ma majta, camu á'ujca'anyajca'a maj rá'antzaahuat'en silu ayaa mu ti'ijxe'eva'acaa i rutzajta'a maj huara'aciine aun pujme'en u Egipto.

⁴⁰Ayaa mu tiraata'ixaa maijna i Aarón. Meyan ticin: “Pata'aj santute taatyataaven mej mi main anáatyá'a mua'ara'ani, a'ini, catu xaa nya'u ramua'aree a'ij ti ti'iti raaruu aijna i Moisés, i ti tu'irajtuua aujna u Egipto.”

⁴¹Aj mu mi main santu ti'iti huatyataahuaca'a, ti ayan sejjra'acaa tij visaaru'u. Matij mi tiraatámua'ivejte maijna i visaaru'u. Eecan mu huataujtyamua'ave maijna cime'e i maj raatyataahuaca'a rujiimua'a maijna i santu.

⁴²Ajta, ain i Dioj, ai pu hui ma hua'uhua'axi. Aij pu cin ajtaraa aime jemi mej mi sejj jemi tyu'utyavaire'en, aime jemi i maj maun e'esejre'e u tajapua, xu'ura'ave, maxcira'i, xicaj, ti'iti ti a'ij ti'isejre'e u ute'e. Ayaa pu te'eyu'usi'i aijna jetze i yu'uxari maj ra'uyu'uxaca'a aime i maj títyatatyá'acaa ti'itij cime'e i Dioj jemi. Ayan ticin:

Muan yaujmu'a'ame'en aijna i Israel,
 ¿ni qui seyan tinaatámua'ivejte
 sati'ij a'uciinyaca'a saujna
 itzitá?

Caxu xaa nya'u.

Sira'atee hua'apuate ninye'ira'a saujna u mu'utzfta'a.

Caxu xaa nya'u tinaatámua'ivejte.

⁴³Ma sajta, ayaa xu tiraatisima'a i chi'ira'an saijna i santu ti ayan antyahuaa ticin Moloc, sajta ráachuisima'a i ti jetzen sejjra'acaa xu'ura'ave'era'an i saij i santu ti ayan antyahuaa ticin Renfán.

Ai mu nu'u hui ain pueenya'a santute i saj rujiimua'a seyan tihua'utaahuaca'a sej si ri'i tihua'uta'an saime.

Aij nu cin nyaun amuaataiti aujna'imi ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuua ticin Babilonia.

Ayaa pu hui tihua'uta'ixaa i Dioj.

⁴⁴Aujna itzitá, ai pu e'esejjra'acaa hua'a jemi i tavaujsimua'a tyaaca aijna i ti cura'anami'i i inaamua a'u maj e'etyujsa'iri. Ayaa mu hui eenye'en huatyataahuaca'a a'ij ti ye'i ain Dioj tiraataij aijna i Moisés, ti'ij ayan tiraata'ixaa ticin ti nu'u raatyataaven ayan eenye'en tij aijna i mua'atyejri a'ij ti ain tiraatasejjra.

⁴⁵Matij ra'ancurá'ajáj maijna i inaamua, aj mu mi u ya'arajti aime i maj mu a'uva'aju'un aijna jamuan i Josué mati'ij hua'utyaamue'iti i tyaite aimej jemi i maj maun e'echajca'a. Dioj pu hue'iraavi'iti ti'ij ain hua'uta'an aimej i tavaujsimua'a tyaaca sejj chuejra'a japua maj japuan huaujchéetya'ajra'ani. Au pu e'esejjra'acaa aijna i inaamua hasta na'a cai ajna tyaja'ure'enye aijna xicajra'a jetze ti jetzen ain huatasejjre'en aijna i rey, i David tyaacan.

⁴⁶Aijna i David tyaacan, ai pu raací'i ti Dioj ri'i tirajchaica'a. Aij pu cin raatyahuu aijna i David i Dioj jemi ti'ij Dioj raata'an ti David ra'ajtaaven i teyuu ti'ij ayan ti'ivaira'a a'ara'ani

tij chi'ira'an aijna i Diojra'an aijna i Jacobo. ⁴⁷Capu ajta ayan tyaja'ure'eneye silu ai pu rá'ajtaahuaca'a i chi'ira'an i Dioj aijna i Salomón.

⁴⁸'Ma ajta, Dioj ti eitze'e antyujmua'aree cai maa a'ati, ai pu cai a'a e'eche i chi'i tzajta'a i maj rá'ajtaahuaca'a i tyaite. Aij pu hui cin ayan tira'uyu'uxaca'a i saij ti ti'itaxaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan ticin:

⁴⁹Ayaa pu ti'ixa i tavastara'a.
Ayan ticin:

Nyaa nu antiyeijxi'isin i nya'ipua japua u tajapua, nyajta nu'u a'arachyapuarita i chaanaca japua.

¿Ti'itajni chi'ira'a sanaatyataaven inyeetzi?

¿Ca'in a'uni jetze a'ari'iri nyaj nu'u huánsa'upe'en?

⁵⁰¿Ni nyacai nyain pueen inyaa i nyaj nain tyu'utaahuaca'a ti aun teje'eseijre'e u tajapua, ajta ti ti'iseijre'e iian chaanaca japua?

Ayaa pu ti'ixa i Dioj.

⁵¹Aj pui'i ayan tian'uta'ixaa aijna i Esteban. Ayan ticin:

—Muan xu i'i muare'eri. Capu hui ti'iti a'amua tzajta'a uteninyei. Ayaa xu antaujnaami i a'amuatzajta'a, matij rijcaa i a'amuavaujsimua'aci'i. A'anaj ti na'a nain xicaj tzajta'a, muan xu cai ra'ancura'ave aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

⁵²'Naijmi'i a'achu maj pua'amuacaa i maj ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan, aime i maj a'ij pua'a hua'ururu i a'amuavaujsimua'aci'i. Ai nu majta hua'ucuii aime i maj anaicaican raataxajtaca'a yee ai pu ya va'acányeysin i ti urare'enya'acan cin seijre'e i Dioj jemi.

'Ma'acui xaa nya'u, muan mi saj cai ramua'areeraca'a, muan xu raatyeevi'i, sajta raaje'ica. ⁵³Aime i mej ti'ivaire'e u

tajapua i Dioj jemi, ai mu amuaatatuii i ye'ira ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. Ma sajta muan, caxu ra'atzaahuatya'acaa.—Yaa pu'u tyu'uxajtaca'a aijna i Esteban.

Maj nu'u raaje'ica majna i Esteban

⁵⁴Mati'ij meyan tiraanamujri'i, eecan mu huatanínnyu'ucacuca'a. Aij mu cin tyamua'a titya'avá'ujche'eva i rutamej jetze. Tyamua'a me ti'ijnyeechajca'a. ⁵⁵Ajta ain i Esteban, xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, aij pu jetze rucá'anyajcaa. Aj pu i a a'ujnyeeraca'a i tajapua. Ti'iqui ayan eenye'en tyu'useij ti airatatjazcaa aujna ti e'eseijre'e i Dioj, ajta ti aun a'utyavaaca'a aijna i Jesús iriita'an i Dioj.

⁵⁶Ajta ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Esteban ayan ticin:

—Casi'i, nyejseij i ti ari antacuuni i tajapua, nyajta nyaijna seij i ti ajta hua'a jetze airaanye i tyaite. Aj huatyeyvee iriita'an i Dioj.—Yaa pu jemi tyu'utaxajtaca'a.

⁵⁷Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj mu mi huitayujnaxi i rumuajca'a cime'e i runaxaiita'a mej mi cai raanamua a'ij ti ti'ixa. Majta huatyeyjihuaajraa ca'anin cime'e aime. Majta u a'utyáruaachaca'a jemin. ⁵⁸Aj mu mi ru'iraajaj maujna u chajta'a. Mati'ij mi autyajhuii maj raatyatu'asixi'in tetej cime'e. Majta main i mej ti'iseijracao, ai mu te'ityujchuiixi i tyu'ujsiicu'u. Mati'ij mi a tyaja'ajraj a chuaata'a jemin aijna i tyamuej ti ayan antyahuaa ticin Saulo.

⁵⁹Mati'ij ratu'axaca'a aijna i Esteban, ayaa pu tiraatyajhuau i Dioj jemi, ticin: —Jesús, nyavastara'a, pata'aj ra'ancura'an i nyaxaijnyu'uca.

⁶⁰Aj pui'i titunutaca'a. Ayan ticin: —Nyavastara'a, capaj aime jetze rapua'aritya'a aijna i maj cin autyajturaa muetzi jemi.—Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

Ti'iqui huami'i aijna i Esteban.

8 Ajta ain i Saulo, ai pu ti'isejiracaá mati'ij raaje'lica maijna i Esteban.

Ajna xicajra'a jetze mati'ij raaje'lica, majta e'eyan autyajhuui mej a'ij pua'a hua'uruuren ca'anin cime'e aime i mej tya'atzaahuat'e, i maj maun a'utyáuuca'a anna Jerusalén. Majta e'eyan a'ucíjxi nainjapua tij na'a aun ti huatacá'a u Judea, majta u Samaariya. Ai mu'u cai a'ucij aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase.

Saulo pu nu'u a'ij pua'a hua'aruure aime i mej tya'atzaahuat'e

²Majta seica i maj ri'i tira'ara'aste i hua'aye'ira, ai mu ra'ava'ana maijna i Esteban tyaacan. Eihua mu rájxaamijri'ira'acaá. ³Ajta ain Saulo, a'ij pua'a pu hua'aruurajcaa aime i mej tya'atzaahuat'e. A'u ti na'a maj a'uchaatima'acaá, ai pu a'utyaru'ipicha'a u hua'achi'ita. Ajta hue'irája'apuana'a i tyetyaca, ajta aime ma juuca. Najmi'lica pu ti'itatú'irihua'a mej mi hua'unán.

I ti nu'u tihue'ixaatyahua'a aijna i Felipe aime i maj Samaariya e'ema'acan

⁴Majta main i maj a'ucíjxi, a'u ti na'a maj á'ujhua'anya'a, ai mu tihua'umuá'ate i tyaite maijna cime'e i nyuucari i ti Dioj cin hue'irajtuaani. ⁵Aj pui'i saij u a'atanye ajna a'ahua'a chajta'a ti aun e'ejtyma'acan aujna u Samaariya. Ayaa pu antyahuaa aijna i a'ati ticin Felipe. Aj pui'i autyejche ti tihua'uta'ixaate'en aijna jetze ma'acan i Ciriistu'u. ⁶Eihua mu rá'ajaahuatya'acaá i tyaite. Mati'ij raanamuajri'i aijna i Felipe, ajta mati'ij tyu'useij a'ij ti ti'itij huarij, eihua mu ra'atzaahuatya'acaá, a'lini ayaa pu rijcaa mej mi raamua'aree ti Dioj jetze araujca'anyajca'a. ⁷Majta mui'iti

huaruj i maj tiyaaru'use hua'a tzajta'a seijra'acaá; eecan mu huajijhuaca'a aime i tiyaaru'use mati'ij huiiraaci i tyaite tzajta'a. Majta mui'iti mu huaruj i maj ciyaaxavi'i, majta i maj ruíica jetze ciyaaxavi'i. ⁸Aij mu cin huaujtyamua'ave tyamua'a naa aujna chajta'a.

Aijna i Simón ti nu'u huapi'i tyu'uri'ire

⁹Saij pu ajta a'utyavaaca'a ti ayan antyahuaa ticin Simón. Eecan pu rú'umua'areeracaá aijna ti ti'iti a'ij huáruuren aijna cime'e maj a'ij tya'utaseij i tyaite. Pu'uri a'atee ti ayan rijcaa aijna i Simón. Eihua pu a'ujtzaahuatya'aca'a aijna cime'e ti nu'u eecan ruxe'leve'e. ¹⁰Najmi'i mu ra'atzaahuatya'acaá, tij na'a ti'iriii, majta i maj vaujsi. Meyan ti'ixaata ticin:

—Dioj pu hui jetze araujca'anye amijna mi tyaata'a.

¹¹Pu'uri a'ateevi'i aijna i Simón ti ayan rijcaa mej mi a'ij tya'utaseij. Aij mu cin ra'atzaahuatya'acaá. ¹²Majta ai mu rá'antzaahua ti'ij ain Felipe hua'uta'ixaa aijna cime'e i nyuucari i ti ayan tira'axa i ti jetzen tie'ijta i Dioj, ajta i ti cin raxaj i Jesús jetze ma'acan. Aj mu mi huamuai'ivijhuaca'a i tyetyaca, majta i juuca. ¹³Ajta ain i Simón, ai pu ajta rá'antzaahua. Ajta huamuai'ivijhuaca'a. Eecan pu a'ij tya'utaseij aijna cime'e a'ij ti ye'i rijcaa aijna i Felipe, ajta aijna cime'e ti ti'iti hua'utaseijra i maj cin raamua'aree ti Dioj jetze araujca'anyajca'a aijna i Felipe. Aij pu cin ain Simón autyejche ti á'ucha'acanye'en jamuan.

Aijna i Pedro, ajta aijna i Juan, au mu a'utyáuuca'a u Samaariya

¹⁴Mati'ij raamua'areeri'i aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua

ara'ase, i mej meri rá'antzaahua i nyuucari i ti Dioj jemi e'ema'acan aime i maj Samaariya a'u chaatime, aj mu mi hua'utaityaca'a aijna i Pedro, ajta aijna i Juan aime jemi.

¹⁵Mati'ij maun a'ará'a, aj mu mi raatahuaviiri'i i Dioj ti'ij huatyaturan hua'a tzajta'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ¹⁶A'ini'i caxi pu ya va'acaanyajca'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti'ij huatyaturan hua'a tzajta'a. Majta aime i tyaite, najimi'i mu huamuai'ivijhuaca'a nyuucajtze'en aijna i Jesús. ¹⁷Mati'ij mi main i maj hua'apua, ai mu hua'ava'amuara'axi an hua'amuutze'e aime i tyaite. Mati'ij meyan huarij, aj pu xaa ya va'acaanye hua'a tzajta'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

¹⁸Ti'iqui ain Simón raasej ti ya va'acaanye aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj mati'ij seij ava'amuare'e an mútze'en, ti'iqui ain tumin hua'utá'ami'icaa. ¹⁹Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Simón ticin:

—Sata'aj naata'an nyej neyan huarini, nyej seij avá'amuare'en, ti'ij ya va'acáanyen aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti'ij ain huatyaturan aijna tzajta'a i a'ati.

²⁰Aj pui'i ayan tiraata'ixaa aijna i Pedro ticin:

—Che'e antipua'are mi tumin, pajta muua, a'ini pej pi peyan ti'imua'atze muua paj tumin cin tyu'unanan i Dioj ti tihua'ata'aca. ²¹Capu hui ayan tiraavijte'e pej peyan tyu'utyavaire'en peijna cime'e. Capaj muua huata'aci'ipua aijna cime'e i paj cai ri'i ti'tiá'acha'i mua'a tzajta'a i Dioj jemi. ²²Pata'aj raatapua'ajta peijna cime'e i paj a'ij pua'a ti'iruure. Pata'aj hui raatahuavii i Dioj, ti'ij ain Dioj timuaatauuni'i aijna cime'e i paj rajtyau mua'a tzajta'a. ²³Ayaa nu ti'imuasej mueetzi, eecan paj chueere mua'a tzajta'a. Tyamua'a paj

tirajpueiitzi pua'ame paijna cime'e i paj autyajturaa i Dioj jemi.—Ayaa pu tyu'utaxajta'aca'a aijna i Pedro.

²⁴Aj pui'i ayan tyu'utanyúu aijna i Simón ticin:

—Sata'aj raatahuavii i Dioj ti ij cai ti'iti a'ij nyaruuren, patij pauchan tyu'utaxajta'aca'a.

²⁵Aijna i Pedro, ajta aijna i Juan, ai mu tihua'uta'ixaa i tyaite maijna cime'e i maj raasej a'ij ti ti'iti raaruu i Jesús, majta hua'uta'ixaa i nyuucari i ti cin hue'irajtuaani i Dioj. Mui'icaque mu meyan tihua'uta'ixaa i tyaite maj a'u chaatime aijna u Samaariya. Mati'ij mi a'ucfj anna Jerusalén.

Aijna i Felipe, ajta i tu'uva'atajpi'ihuaca'a ti Etiopía e'ema'acan

²⁶Ti'iqui saij tyu'uxajta'aca'a jamuan aijna i Felipe. Ai pu ain pueenya'a aijna i a'ati saij ti ti'ivaire'e u tajapua i Dioj jemi. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Aricu á'ura'a aate pujme'en aijna juyejra'a jetze ti Jerusalén a'ure'eninye'i u jetze pujme'en aijna Gaza a'ahua'a.

Aijna juyejra'a jetze, ai pu ain pueen ti aun mu'utzíta'a a'ure'eninye'i.

²⁷Aj pui'i á'uraa aijna i Felipe. A pu a'ucama'aca ti'ij a'ati antinájchaca'a ti Etiopía e'ema'acan. Ai pu ain pueen i tu'uva'atajpi'ihuaca'a aijna i a'ati. Va'acan cin pu ti'ityejee aijna jemi i mej jee Candace. Ayaa pu huataujmuua'a Candace ticin hua'areina i maj maun e'ema'acan aijna Etiopía. Aijna i tu'uva'atajpi'ihuaca'a, ai pu antyujmuua'areeraca'a ti tumin saira'aca'a. Ai pu anna a'atanye anna Jerusalén ti'ij Dioj a'utyaanajche.

²⁸Pu'uri aun pi'je'ejva aijna chuejra'a japua ti aun e'ema'acan. Ai pu jetze a'aracai i carreta huama'aca. Yu'uxari pu jetze te'ejijva'acaa ti ain ra'uyuxaca'a aijna i a'ati ti Dioj

jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Ayaa pu antyahuuaca'a ticin Isafás.

²⁹Aj pui'i ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, raata'ixaa aijna i Felipe ticin:

—Ajtyaxi vejli'i amijna jetze mi carreta. Pata'aj ra'antinajche.

³⁰Taichijmá'a pu aijna i Felipe ra'antinajchaca'a aijna i a'ati. Ti'iqui ain Felipe raanamuajri'i i ti te'ejjiva'acaa aijna jetze i yu'uxari ain ti ra'uyuxaca'a aijna i Isafás tyaacan. Aj pui'i ain Felipe ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni peyae'ite i paj ra'ajjive'e?

³¹Aj pui'i ayan tyu'utanyúu aijna i a'ati ticin:

—¿A'ini ti'iri'iri nyaj yau'eitaa na'ara'ani, ti pua'a cai a'ati naata'itii a'ij ti huataujmua'a i nyuucari, nyej ni yau'eitaa na'ara'ani?—Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i a'ati.

Aj pui'i raata'inee aijna tu'uva'atajpi'ihuaca'a ti ain Felipe antira'ani i carreta jetze, ti nu'u a'ujyejixi'in jamuan.

³²Ayaa pu tyá'axajtacaa i ti jetzen te'ejjiva'acaa ti ayan tyu'asiimue'ihuaca'a ticin:

Meya'ujáj mej mi raaje'lica matij nu'u hua'arujca i canya'axi. Ayaa pu'u eenya'a a'ame tij canya'a maj racáyejsin.

A'ini ayaa pu aijna i canya'a capu ave'enyuu, yaa cumu ti cai tyá'anri'ire.

Mati'ij meyan raatyaxaahuataca'a, ayaa pu che'etana'a cai te'leve'enyuuca'a aijna mati'ij a'ij pua'a raaruu.

³³Eihua pu nu'u tyu'utatyévi'iri'i aijna cime'e i maj ra'utaxaahuari'iri'i.

Capu a'ati japuan huanyúu aijna. Capu ajta a'ij ti'iri'iri ti a'ati ayan tyu'utaxaj cime'en aime i huaacixa'astyamua'ame'en aijna i a'ati

a'ini ai pu nu'u ya'uvi'iti i xaijnyu'ucara'ara'an ti'ij cai che'e iyan seijra'a chaanaca japua.

³⁴Aj pui'i ain ti uva'atajpi'ihuaca'a, ayan tiraataihua'uri'i aijna i Felipe ticin:

—Pata'aj naata'ixaate'en, ¿ni rusaj tyaujxajta na'ari a'ati seij tyaxajta?

³⁵Aj pui'i ain Felipe autyejche ti raata'ixaate'en aijna cime'en i ti ra'ajjiva'acaa i yu'uxari jetze. Aij pu huataxajtaca'a aijna i nyuucari aijna cime'en a'ij ti ti'iti raaruu aijna i Jesús.

³⁶Mati'ij mi ayé'e a'uré'enye

a'u ti a'ajmuaa. Aj pui'i ain i tu'uva'atajpi'ihuaca'a ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Felipe ticin:

—Casi'i, ya'acui ajmuaa. ¿Ni qui cai ri'iri paj náamuai'ihua ineetzi?

³⁷Aj pui'i Felipe ayan tiraata'ixaa ticin:

—Ti pua'a petya'atzaahuatya'a mua'a tzajta'a, aj pu xaa nya'u huatarir'iristari.

Aj pui'i ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i tu'uva'atajpi'ihuaca'a ticin:

—Nyaa nu xaa nya'u tya'atzaahuat'e ti ain Jesús i'i yaujra'an i Dioj.

³⁸Aj pui'i raataj ti huatyechaxin i carreta. Mati'ij mi acaacj i maj hua'apua. Aj mu mi atyaaci a jaata'a. Ti'iqui ain Felipe raamuai'ihuaca'a aijna i tu'uva'atajpi'ihuaca'a. ³⁹Aj mu mi aiitacj a jaata'a. Ajta e'eyan ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ya'uvi'iti aijna i Felipe iye'itzi cime'e. Ajta ain i tu'uva'atajpi'ihuaca'a capu che'e raasej i Felipe a'ij ti huarupi. Capu amin a'ij, iya'uraa naa tyu'ujtyámua'ava'a.

⁴⁰Ajta, ain i Felipe, au pu a'utasejre ajna a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Azoto. Ai pu tihua'uta'ixaa i tyaite aijna cime'e i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani. Ayaa pu aijna cin huarij, ajtahua'a me yee ti huachájta'atajme, ajtahua'a me yee, ajta na'a cai a'ará'a ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cesarea.

**Ti'ij nu'u ain Saulo huataujtuaa i
Dioj jemi**

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 Meenti ain i Saulo, ayan auj tihua'anyeechacaa ti hua'ucui'ini aime i maj ra'atzaahuatya'acaa aijna i tavastara'a. Aij pu cin aijna u a'utéseij aijna ti tihue'ijtya'acaa u teyujta'a. ²Aj pui'i raatahuaviiri'i ti ain raatapijte'en i yu'uxari i ti cin u a'utyarute u teyujta'a ajta a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Damasco. Ti pua'a nu'u aun huaja'utyauuni i tyaite i maj nu'u ra'atzaahuatya'acaa i nyuucari i maj cin ri'i tityaaju'ucaa i Dioj jemi, aj pu nu'u i hue'iravi'itij hua'anaji'ica'axi'in, ti'ij nu'u i hua'avi'itín u Jerusalén.

³Ti'ij ari aun vejl'i'i auma'acaa ajna Damasco, iye'itzi cin pu eihua huatátzarajraa. Ute'e pu va'acaanye ajna a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Saulo. ⁴Ti'iqui ain arajve a chuaata'a. Ti'iti pu huanamuajri'i ti ayan tiraata'ixaa ticin:

—Saulo, Saulo. ¿A'ini een cin peyan a'ij pua'a nyaruure?

⁵Aj pui'i ayan tiraataihua'uri'i aijna i Saulo ticin:

—¿A'ataani paj pueen, nyavastara'a?

Aj pui'i ayan tyu'utánamuajre ticin:

—Nyaa nu nyain pueen i nyej i'i Jesús, i paj a'ij pua'a nyaruure.

⁶Aj pui'i tavastara'a ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ajchesi, aricu u chajta'a. Aa mu muaja'uta'ixaate'esin a'ij pej ye'i huarini.

⁷Majta main i maj jamuan á'ujhua'anya'a, au mu a'utyáuuca'a, camu che'e ave'enyuuca'a. Ti'iti mu xaa huanamuajri'i, aru camu a'atij a'a a'usej.

⁸Aj pui'i ajche aijna i Saulo.

Ti'ij maunyeeraca'a, capu che'e atányeericaa. Mati'ij mi ra'anaví'ira'a i muajca'ara'ara'an jetze, meya'uvi'iti u Damasco. ⁹Ayaa pu a'atee a'achu

cumu hueica xicaj ti arácuuni'i, ajta ti cai ti'iti huacuaa; ayaa pu che'eta na'a a'atee hueica xicaj ti cai ya'acara'a.

**Ananías pu nu'u u
huaja'amuare aijna i Saulo**

¹⁰Saj pu a'utyavaaca'a aujna Damasco, a'ati ti ajta ty'a'atzaahuatya'acaa. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Ananías. Aj pui'i tavastara'a huataseijre jemin aijna i Ananías. Ayaa pu tiraatajee ticin:

—Ananías.

Aj pui'i ayan tyu'utanyúu ticin:

—Ye'e nyaj huatejee, nyavastara'a.

¹¹Aj pui'i ayan tiraata'ixaa aijna i tavastara'a ticin:

—Aricu, aijna caayera'a jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin ti huataujre'ieye. Pata'aj hui paun tyu'utaihua'un i Judás ti e'eché ti pua'a aun a'utácattii aijna i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Saulo. Tarso pu hui e'ema'acan aijna i a'ati. Ai pu rahuauhuau i Dioj jemi. ¹²A'ati pu nu'u huataseijre aijna jemi i Saulo. Tevi pu huataseijre ti ayan antyahuaa ticin Ananías. Ajta ayan tyu'uséijre ti ain Ananías nu'u ra'ava'amuare aj an mútze'en ti ij ajtahua'a atanyeere.—

Ayaa pu tiraata'ixaa i tavastara'a. ¹³Aj pui'i ayan tiraata'ixaa aijna i Ananías:

—Casi'i, nyavastara'a. Mui'iti mu meri naata'ixaa a'ij ti ti'iti ruure aijna i a'ati. Ecan pu nu'u a'ij pua'a hua'aruure aimej i maj mua'atzaahuatye'e aun maj a'uchaatime aujna Jerusalén. ¹⁴Ajta ijii, aimej i mej tie'ijta u teyujta'a, ai mu nu'u raata'a ti ain ya tanyen, ti'ij hue'iravi'itín hua'anaji'ica'axi'in aimej i maj muana'amiche mueetzi.

¹⁵Ajtahua'a pu ayan tiraataij i tavastara'a ticin:

—Aricu. Nyaa nu hui ra'ava'ahuau nyaijna i a'ati ti'ij ain nyeetzi jetze ma'acan tihua'uta'ixaate'en aimej i mej seij chuejra'a japua e'eché, ajta

i hua'arey. Ai pu hui ajta nyeetzi jetze ma'acan tihua'utá'ixaate'esin i maj maun a'uchaatime aujna u Israel. ¹⁶Ayej xaa nya'u, nyaa nu raatasejrate'esin nyajjna i Saulo i ti ayan tyu'ujxe'eve'e ti eihua rajpueiitzi a'ara'ani nyeetzi jetze ma'acan.—Ayaa pu tiraata'ixaa i tavastara'a.

¹⁷Aj pui'i á'uraa aijna i Ananías. Au pu a'ará'a Judás ti e'eché. Aj pui'i aun a'utyajrupi u chí'lita. Ajta e'eyan ra'ava'amua'rej an mútze'en aijna i Saulo. Aj pui'i ayan tiraataujte ticin:

—Ne'ihuaara'a, Saulo. Ai pu hui ayan tinaataij i tavastara'a, aijna i Jesús ti mueetzi jemi a'utaseijre pati'ij ya va'atamá'acaa. Ayaa pu tinaataij pej pi pajtahua'a atanyeere, ajta paj pajna jetze ara'aca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.—Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Ananías.

¹⁸Cime'en pu'u ayan tiraata'ixaa, aita'uurixi i jí'isaara'an jetze i tí'ti naviira'an ti huatyaahua. Aj pu'i ajtahua'a atanyeeraca'a. Tí'iqui ain ajche aijna i Saulo. Tí'iqui huamuai'ivijhuaca'a. ¹⁹Aj pui'i xaa tyu'ucuaa. Ajta ru'uhuatáca'anisti'iri'i. Au pu huatyaajturaa hua'a jamuan i maj tya'atzaahuatete hua'apua, hueica xicaj, aujna u Damasco.

Saulo pu nu'u tihue'ixaate'e u Damasco

²⁰Aj pui'i autyejche ti tihua'uta'ixaate'en u hua'ateyujta'a. Ayaa pu tihua'amua'atyahua'a ti nu'u yaujra'an pueen i Dioj aijna i Jesús.

²¹Naijmi'i i maj raanamujri'i, ai mu a'ij yá'usejracaa eecan. Ayaa mu tí'ixajta'ca ticin:

—¿Ni cai ain pueen i ti a'ij pua'a hua'uruu anna Jerusalén aimej i maj rana'amicha'a maijna i Jesús? ¿Ajta ni cai aijna pu cin mu a'uve'eme tí'ij amin hue'iravi'itin hua'anaji'ica'axi'in tí'ij hua'utatuire'en i maj tie'ijta aujna

teyujta'a anna Jerusalén?—Ayaa mu tyu'urixaatya'acaa.

²²Maaj pu'u eitze'e ru'uhuatáca'anisti'iri'i tí'ij ain ayan tihua'uta'ixaate'en i tyaite. Eecan pu hua'utyaamue'iti aimej i juriiyu i maj Damasco e'eché aijna cime'e ti ayan tiraataxajta'ca ticin:

—iEe, ayej ti'ayajna, aijna i Jesús, ai pu ain pueen i ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua!

Saulo pu nu'u huatauruu maj nu'u mi cai raatyeevi'i

²³A'atzu a'ateevi'ica, aj mu mi raaxa'api'intare aime i mej Israel jetze ajtyama'acan mej mi raaje'ica maijna i Saulo. ²⁴Nain tujca'ari tzajta'a, majta nain tica'ari tzajta'a, au mu e'ityétya'aca'a ti a'apueerta a'u ti e'iraninyei i juye. Ajta, ai pu raamua'areeri'i aijna i Saulo ticin maraatyévi'ira. ²⁵Majta main i seica, i mej tya'atzaahuatete, ai mu ra'atyá'ra tzaacuri jetze ti ve'e. Matí'ij mi ra'acajtuaa tica'imi a'atzaj cumu e'ita'a tica'a maijna i Saulo i jaxu'u jetze. Aj pui'i á'uraa.

Saulo pu nu'u u a'ará'a Jerusalén

²⁶Tí'iqui aun a'ará'a u Jerusalén. Ai pu raxe'eva'acaa ti hua'ajtyá'aaahuatete'en aime i mej tya'atzaahuatete. Ma majta, camu raxe'eva'acaa a'ini majtziinya'acaa. Camu a'atzu ra'atzaahuatya'acaa ti ain ayan tya'atzaahuatete aijna i Saulo.

²⁷Capu amin a'ij, ai pu i Bernabé, ai pu ra'ancure'evi'iti. Aj pui'i ya'uvi'iti aime jemi i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase. Ajta hua'uta'ixaa ti nu'u ain Saulo, aijna huasej i tavastara'a tí'ij nu'u a a'uma'aca juye jetze, ajta Saulo pu hua'uta'ixaa tzaahuati'ira'a cime'e aime i maj Damasco e'eché. Ai pu tihue'ixaa Jesús jetze ma'acan.

²⁸Aj pu cin, aun a'utyajturaa ajna i Saulo anna Jerusalén. Ajta aime hua'a jamuan á'ucha'acanya'a. Tihue'ixaatya'acaa Jesús jetze ma'acan tzaahuati'ira'a cime'e. ²⁹Seica pu ajta jamuan tyu'uxajtaca'a. Ai mu ain pueen i mej ti'ixaxa'a hua'anyuuca cime'e i griego. Eihua mu tyú'urixaatya'acaa majjna cime'e. Ai mu rátyesa'acaa maj raaje'ica. ³⁰Mati'ij aime i maj ihuaamua'ame'en pueen i mej tya'atzaahuat'e, mati'ij main raamua'areeri'i, aj mu mi ya'uvil'iti majjna i Saulo aujna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cesarea. Mati'ij mi raataityaca'a aun pujme'en chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Tarso.

³¹Tij na'a a'u ti na'a maj a'uchaatime i mej tya'atzaahuat'e, aujna a'ahua'a ti jetzen ajtyama'acan aujna Judea, ajta aujna Galileeya, ajta aujna Samaariya, najjmi'i mu ri'i tityeechaatima'acaa tyamua'a naa. Eecan mu rucá'anyajcaa i rutzajta'a. Majta majjna jetze araujca'anyajcaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj i ti ri'i tihua'uta'a. Meti'itziinya'acaa ajna cime'e ti pua'a ti'itij cin ma'utya'itzen i Dioj jemi. Majta huatamui'iraca'a eihua.

Ti nu'u ain tiraahuaa ajna i Eneas

³²Ajta ajna i Pedro, ai pu á'ucha'acanya'a hua'amuaara i i'ihuaamua'ame'en i tavastara'a, aime pu ajta u a'uvá'amuaaraca'a i seica i mej tya'atzaahuatya'acaa. Au mu e'echajca'a, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Lida. ³³Seij pu huátayu aujna, tyaata'a ti ayan antyahuaa ticin Eneas. Pu'uri a'ateevi'ica arahueica ninye'ira'a ti huáca'atii i utaatzí japua. Ciyaxara'acaa ajna i a'ati. ³⁴Aj pui'i ayan tiraata'ixaa ajna i Pedro ticin:

—iEneas! Jesús i ti Dioj an yá'ujra ipuari japua, ai pu hui ti'imuhuaate'en. Ajchesi, pata'aj ri'i raaruuren mi a'utaatzi.

Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pui'i ajche i Eneas. ³⁵Majta main i maj aun huachaatima'acaa aujna Lida, majta maujna u Sarón, najjmi'i mu raaseij. Majta jajcuacan cin tyu'umuá'a. Mara'antzaahua micu majjna i tavastara'a.

Ti'ij nu'u ra'ajjáj i Doorca hua'a tzajta'a aime i mi'ichite

³⁶Saij ti nu'u ajta tya'atzaahuat'e, ajna a'ahua'a pu a'utyavaaca'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jope. Jiita'a ajna i a'ati. Ayaa pu antyahuaa ticin Tabita. Tabita, ayaa pu huataujmua'a hua'anyuuca cime'e i griego ticin Doorca. Ai pu ayan rijcaa ti'iti cime'e ti i'i xa'api'in. Eihua pu hua'atyava'irihua'a i maj cai a'ij ti'ijviicue'iraca'a.

³⁷Ti'ij Pedro auj aun a'utyavaaca'a aujna u Lida, tijcui'inyaca'a ajna i Doorca. Ti'iqui huami'i. Seica mu racáiri'i majjna i mi'ichi. Mati'ij mi ru'utyajtua anna ta'anajca ti aitya'asi i cuaartu.

³⁸A pu vejli'i pityaja'arici u Lida, ajna a'ahua'a Jope. Ajta au pu a'utyavaaca'a ajna i Pedro aujna u Lida. A'ini aime i mej tya'atzaahuatya'acaa mu'uri ramua'areeraca'a ti aun a'utyavaaca'a, ai mu hua'utaityaca'a hua'apuaca mej mi ya'uta'ixaate'en a'ij ti ti'itij huarij. Ayaa mu ti'ijree ticin:

—Pata'aj hui ca'anacan a'ura'ani aujna Jope.

³⁹Ti'iqui Pedro á'uraa hua'a jamuan. Ti'ij aun a'ará'a, ai mu ya'uvil'iti anna ti aucá'a i mi'ichi i cuaartu tzajta'a. Majta main ma juuca i maj mua'antyújjimujataraca'a ajna cime'e maj huacuii i hua'acina'ajmua'a, ai mu jemín a'ataváatima'acaa. Maujyeinyaca'a. Mati'ij mi tiraataseijra ti'iti ciixuri, majta siicu'uri, ti'iti ti ti'itaahuacara'a ajna i Doorca ti che'e ruuricaa. ⁴⁰Aj pui'i Pedro hua'utaj maj huiraciinye. Aj pui'i titunutaca'a.

Ti'iqui raatyahuau i Dioj jemi. Pi pu ancure'evee ti'ij raaseij aijna i mi'ichi. Aj pui'i ayan tiraata'ixaa ticin:

—iTabita, ájchesi!

Aj pui'i atanyeeraca'a. Ti'ij i raaseij aijna i Pedro. Aj pui'i a'ujyeijxi caama japua. ⁴¹Ajta e'eyan Pedro pu rajví'i muajca'ara'ara'an jetze. Aj pui'i ra'ajjáj. Ti'iqui ain Pedro, hua'utajee aime i i'ihuamua'ame'en, ajta aimej ma juuca i maj antyujjimuajtaraca'a. Aj pu hua'utaseijra i ti huami'i. Pu'uri i'li ruuricaa aijna.

⁴²Majta e'eyan nainjapua raamua'areeri'i aime i maj maun a'uchaatima'aca aujna Jope. Mui'iti mu rá'antzaahua maijna i tavastara'a.

⁴³Ajta ain i Pedro, a'atzu pu aun a'utyajturaa aujna u Jope. Saij pu jemi a'ucatii ti navij ti'ihua'aca. Simón pu antyahuaca'a aijna i a'ati.

Ti nu'u saij huataseijre aijna jemi i Cornelio

10 Meenti saij aun a'utyavaaca'a ajna a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuua ticin Cesarea. Ayaa pu antyahuaca'a aijna i tyaata'a ticin Cornelio. Ai pu ain puenya'a i hua'acapitan i mej meyan antya'aruu ticin xantaaru'u i mej Italia e'ema'acan. ²Aijna i Cornelio, eihua pu rana'amicha'a i Dioj, majta i seica i tyaitestyamua'ame'en. Cornelio pu ajta ra'astyahua'a i hua'aye'ira aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Eihua pu hua'utavai tumin cime'e, ajta rahuauca'a eihua i Dioj jemi.

³A'anaj pu ayan tyuju'urij. A'atzaj tya'acáará'a i tacuarixpua e'ita'a ucama'a i xicaj, ti'ij ti'iti huataseijre. Cu xuee tevi utyajrupi u chi'ita a'u ti a'utyavaaca'a aijna i Cornelio. Raaseij tyamua'a naa. Ai pu ain pueen saij ti ti'livaire'e i tajapua i Dioj jemi aijna ti huataseijre. Aj pui'i ayan tiraatajee ticin:

—iCornelio!

⁴Ti'iqui rajseíra'ajraa.

Ti'itziinya'aca'a aijna i Cornelio. Aj pui'i ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ti'itaani, nyavastara'a?

Aj pui'i ayan tiraata'ixaa aijna ti ti'livaire'e i tajapua ticin:

—Dioj pu hui ra'ancura'a nain i paj peri raahuaviiri'i, ajta i paj cin hua'utavai i maj cai a'ij ti'ijviicue'i.

⁵Pata'aj hua'utajte'en i tyetyaca maj u a'uju'un maujna u Jope, mej mi ya'uve'evi'itin maijna i Simón ti ajta ayan antyahuua ticin Pedro. ⁶Au pu hui a'utyejvee seij jamuan ti ajta ayan antyahuua ticin Simón. Navij pu ti'ihua'aca aijna i Simón. A pu vejli'i e'eche a'u ti jaj a'avastime. Ai pu hui timuaata'ixaate'esin a'ij pej ye'i huarini.—Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i ti ti'livaire'e i tajapua.

⁷Aj pui'i á'uraa aijna i tevi ti tira'ixaa aijna i Cornelio. Aj pui'i ain Cornelio, hua'apuaca huataityaca'a i maj ravaire'e. Seij pu ajta seij huataityaca'a ti i'li xantaaru'u. Eecan pu ra'astyajca'a i hua'aye'ira aijna cime'e aijna i xantaaru'u. ⁸Nain pu hua'uta'ixaa a'ij ti ti'iti huarij. Aj pui'i huataityaca'a maj nu'u u a'uju'un u Jope.

Ti nu'u ti'iti huataseijre jemin i Pedro

(Hch. 11:5-10)

⁹Yaa ruijmua'ate'e yee a'atzaj tacuarixpua, mati'ij meri a vejli'i auju'uca u chajta'a, aj pui'i Pedro antiraa i chi'li japua a'u ti a'upa'atza ti'ij raatyajhuauni i Dioj jemi.

¹⁰Eecan pu huata'icuataca'a. Pu'uri ayan ti'ijxe'eva'aca ti tyu'ucua'ani. Mati'ij mauj ri'i ti'iruujajca i ti ti'icua'ani, aj pui'i ti'iti huataseijre i jemin. ¹¹Ayaa pu aijna tyu'usej ti nu'u antaujcu u tajapua. Ti'iti pu a e'icáma'aca a ute'e, saavana ti'iti, muaacuaque'e pu uhue'isquijnajme,

ajta antiji'iqui'ihuaca'a. ¹²Naijmi'i mu tityé'esejira'acaa aijna jetze i saavana najmi'i i animaalis, i maj muaacuaca ajtyaïicajmee, majta i maj chuaata'a huaci'ica, i maj a'usinuurejye'i, majta i maj rá'ara'ive.

¹³Aj pui'i a'ati huanamuajri'i ti ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pedro, ájchesi. Iiya'a huá'ucui'i pata'aj iya'a huá'ucua'ani.

¹⁴Ajta ain i Pedro, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—Canu xaa nya'u. Canu a'anaj racua'ani i ti cai tata'aca i taye'irá na'ari ti'ti ti xana'avi'ire'e.

¹⁵Ajtahua'a a'ati huanamuajri'i. Ayan ticin:

—A'ini nain pu ri'i tyu'utyájtua i Dioj, capej che'e peyan ti'ixajta yee xana'avi'ire'e.

¹⁶Ayaa pu'u, hueicacajretze.

Ajtahua'a tíraa ute'e u tajapua aijna i saavana.

Aime i ti hua'utaityaca'a aijna i Cornelio

(Hch. 11:11-14)

¹⁷Eecan pu ti'imuaajcaa aijna i Pedro ticin a'iqui een cin ya tanye aijna mi ti'iti, a'iqui te'eme ijii aijna cime'e i hua'aye'lira. Anche'e pu ti'imua'ajcá mati'ij main a'ará'a ta'apueerta aime i ti huaja'utaityaca'a aijna i Cornelio. Ai mu tyu'utaihuau a'u ti e'echajca'a aijna i Simón. Mati'ij maun a'ará'a.

¹⁸Aj mu mi ca'anin cin hua'utajee ti pua'a nu'u aun á'uca aijna i Simón ti ajta ayan antyahuaa ticin Pedro. ¹⁹Ajta aijna, anche'e pu ti'imuaajcaa aijna cime'e i ti huatasejre i jemin. Aj pui'i ayan tiraata'ixaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ticin:

—Simón, seica mu hui muahuahuau. Ma hueica aime i maj muaatyahuauunyen. ²⁰Ajchesi. Pata'aj acajra'ani. Pej pi a'ura'ani hua'a

jamuan. Capej ti'tizii'nyaa a'ini nyaa nu hua'utaityaca'a.

²¹Aj pui'i acajraa aijna i Pedro a'u maj a'utyáuuca'a. Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Nyaa nu nyain pueen i sej nyahuahuau. ¿Ti'itajni cin ya sava'aju'un?

²²Aj mu mi meyan tityaatanyúu ticin:

—Ayaa tu een cin yava'aju'un aijna jetze ma'acan aijna i Cornelio i ti hua'acapitan. Ri'i pu hui ti'itevi. Eihua pu hui rana'amiche'e i Dioj. Ajta najmi'i mu ri'i tirajcha'i i mej Israel jetze ajtyama'acan. Saij ti ti'ivaire'e u tajapua i Dioj jemi, ai pu raata'ixaa ti ain mueetzi huataijta paj nu'u a'ura'ani aa ti e'eche aijna, ti'ij ain Cornelio muaanamua nain cime'e a'achu paj pana'a caj tihua'utá'ixaate'esin i nyuucari.—Ayaa mu tiraata'ixaa.

²³Ti'iqui ain hua'uta'inee maj utyarute u chi'lita. Au mu a'utyajturaa aujna. Yaa ruijmua'ate'e yee pu á'uraa aijna i Pedro hua'a jamuan i maj hueica. Majta seica mu a'ucj i'ihuamua'ame'en i maj tya'atzaahuate'e maun e'echajca'a aujna u Joje.

Pedro pu nu'u aun a'ará'a aa ti e'eche aijna i Cornelio

²⁴Majta sej jetze i xicaj, au mu a'ará'a u Cesarea. Ai pu hua'achu'eva'acaa aijna i Cornelio. Aij pu cin hua'utajee i ru'ihuamua'a, ajta i ru'amiincustyamua'a. Naijmi'i mu tyujsaij u chi'lita. ²⁵Ti'ij Pedro u a'utyajrupi u chi'lita, ai pu ra'antinajchaca'a aijna i Cornelio. Aj pui'i ain Cornelio a a'arajve a vejli'ipuan i Pedro. ²⁶Aj pui'i ain Pedro pu ra'ajjá. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Huatyechaxi, tevi nu'u pueen inyaa.

²⁷Mati'ij a'atzu tyu'uxaata rujiimua'a, mati'ij mi utyajrupi u chi'lita. Ti'iqui ain Pedro hua'usej i maj tyujsaij eihua

i tyaite. ²⁸Aj pui'i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Pedro ticin:

—Muan xu ru'umua'aree i taye'irá ti cai tata'aca ityejmi i tyaj Israel jetze ajtyama'acan tyaj nu'u cai teyan tityaaja'ujhua'anye'en aime jamuan i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan ni tyaj nu'u cai teyan tihua'amuaara. Ma ajta Dioj pu naatasejra ti cai ayan tiraavijte'e nyej neyan tiraaxajta yee capu amin tya'aste amijna i a'ati nusu yee xana'avisi'i pu sejire'e amijna. ²⁹Aij mu cin, naatajé mejina i ta'ihuaamua'a nyaj nu'u mu a'uve'eme'en, canu ti'ti a'ij tyu'utaxajta'a. Ayaa nu ni'ijxe'eve'e nyaj raamua'aree a'iqui een cin sanaatajee.—Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Pedro.

³⁰Aj pui'i ayan tyu'utanyúu aijna i Cornelio ticin:

—Pu'uri hui tyauumé muaacua xicaj, ayaa nu nyeche huatacai, nyahuánitzi'ive'e. Nyajta raatyahuau i Dioj jemi, a'atzaj cumu e'ita'a ucama'aca i xicaj. Ti'iqui a'ati huatasejre inyeetzi jemi. Naa pu ti'ityamastajye'icaa aijna i ti ru'ucávijcaa. ³¹Ajta ayan tinaata'ixaa aijna i a'ati ticin: “Cornelio, Dioj pu nu'u ari raanamujri'i aijna i paj raatyahuau i jemin. Ajta ai pu ra'utamua'areeri'i a'achu paj caj tihua'utapuejive i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. ³²Pata'aj hui hua'utáite maj u a'uju'un aujna u Jope. Miche'e nu'u ya'uve'evi'tin maijna i Simón, ti ajta ayan antyahuaa ticin Pedro. Aa pu á'uca a'u ti e'eche i Simón, aijna ti navij ti'ihua'aca. Aa pu nu'u e'eche ajna vejl'i'ij jaj ti a'avastime.” Ayaa pu hui tinaata'ixaa. ³³Aj nu cin ca'anacan hua'utaityaca'a mi seica mej mi muaaja'utájeeve. Xa'api'in paj huarij pej peri mu ya'uve'enye. Yaa tu'uri, ticu, najjmi'i u'utyáuu. Dioj pu ramua'aree a'ij tyej ye'i ti'ijxe'eve'e, tyata'aj najjmi'i raanamua a'achu ti

na'a caj ain tavastara'a timuaataj pej titaata'ixaate'en.—Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i Cornelio.

Pedro pu nu'u tihua'uta'ixaa aujna Cornelio ti e'eche

³⁴Aj pui'i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Pedro ticin:

—Nu'uri xaa neyan ti'inityeje'e ijii ticin ayej xaa nya'u ti'ayajna aijna jemi i Dioj najjmi'i mu meyan tityaatoryúu ticin Dioj pu ayan che'eta na'a ti'ijxe'eve'e najjmi'ica cime'e tij ajta ityejmi. ³⁵Najjmi'ica pu a'ancure'evi'ti i Dioj aime i tyaite i maj ri'i tirata'aca, majta maj xa'api'in rici. Capu Dioj jetze ruxe'eve'e ti pu'a'a seij chuejra'a japua mé'ema'acantan maijna i a'atain.

³⁶Ai pu hui ain pueen i nyuucari i ti Dioj cin ayan tihua'utajée aimej i huaacixa'astyamua'ame'en aijna i Israel tyaacan. Ai pu ayan tihua'uta'ixaa i nyuucari cime'e ti tyu'utyamua'aviste'e aijna cime'e ti hua'a japua huanyúu aijna i Jesús i ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua. Aijna i ti tavastara'a pueen ityejmi, ai pu taata'a tej ti ri'i tityaatyáturan i Dioj jemi.

³⁷Xu'uri ramua'aree a'ij ti ye'i ti'ti huarij aujna a'ahua'a tij na'a nainjapua u Judea. Au pu autyejeche aujna u Galileeya ti'ij ain tihua'uta'ixaa i tyaite, ajta ti'ij raamua'ihuaca'a aijna i Juan.

³⁸Dioj pu ya'utaityaca'a i ruxajnyu'uca ti'ij ain jemin huatyaturan i Jesús. Ajta ain i xajnyu'ucara'ara'an i Dioj, aij pu jetze arajuca'anyajca'a aijna i Jesús. Ti'iqui á'ucha'acanya'a a'araa. Ayaa pu i'irijcaa i ti í'ixa'api'in cime'e. Ajta tihua'ahua'atyahua'a najjmi'ica i maj rajpuejitz maijna cime'e ti tiyaaru'u tihue'ijtya'acaa. Ayaa pui'i rijcaa aijna i Jesús a'ini Dioj pu raatavi.

³⁹Tyan tu raasej nain cime'e a'ij ti huarij iia a'u mej e'eche aime i mej Israel jetze ajtyama'acan ajta anna Jerusalén. Ai mu rá'utatai

i ciye jetze ta'utácúruu. Ayaa mu hui een cin raaje'lica maijna i Jesús. ⁴⁰Ajta, Dioj pu ajtahua'a raatatiste i xaijnyu'ucara'ara'an ti'ij tyauuma'aca hueica xicaj ti huami'i. Aij pu cin ajtahua'a huatarú aijna i Jesús. Ajta Dioj pu hui hua'uta'a mej mi seica raaseij. ⁴¹Camu najimi'i raaseij, silu ai mu'u i ti hua'ave'evi'iti i Dioj. Ityan tu tyain pueen i tyaj tyu'ucuaa, tyajta hue'f jamuan aijna i Jesús ti'ij a'itara'a a'u maj avá'anám'i'ihuajmee i mi'ichite. Tyan tu hui xaa nya'u raaseij.

⁴²Ai pu titaataij tej ti tihua'uta'ixaate'en i tyaite, tyajta teyan tiraataxaj yee Jesús pu ain pueen i ti Dioj ra'antihuau aijna cime'e i ti hua'uxijte'en najimi'ica i tyaite, i maj mauj ruurijmee, majta i mej meri huacuii. ⁴³Ajta i maj títyatatyá'aca'a maijna cime'e mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, najimi'i mu tyu'utaxajta'a maijna cime'e ti pua'a nu'u a'ati ti na'a rá'antzaahuate'en aijna i Jesús, nain pu nu'u cin tiraatauuni'ira i ti cin autyajturaa i Dioj jemi nyuucajtze'en i Jesús.

Ti nu'u ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu huatyajturaa hua'a jemi aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan

(Hch. 11:15-17)

⁴⁴Auche'e pu tí'ixajtaca aijna i Pedro, ti'ij ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ya va'acaanye. Ti'iqui huatyajturaa hua'a tzajta'a najimi'ica jemi aime i maj raanamuajri'i a'ij ti tyu'utaxajta'a aijna i Pedro. ⁴⁵Seica mu majta a a'utyáuucala i maj aime jetze ajtyama'acan i mej tya'atzaahuate'e, i maj majta aime jetze ajtyama'acan i maj ra'antisi'iche i runavij i ta'antyujvi'irajmee i hua'asa'atapu'u jetze. Eecan mu ri'i ta'utaséij aime maijna cin ti Dioj ajta raatyajtuaa i ruxaijnyu'uca aime jemi i mej seij

chuejra'a japua e'ema'acan. ⁴⁶Ayaa mu een cin ri'i ta'utaséij a'ini ayaa mu tihua'unamuajri'i i maj seica nyuucari cin tí'ixajtaca, majta eecan mu ri'i tirata'acara'a i Dioj.

⁴⁷Aj pui'i ayan tihua'uta'ixaa aijna i Pedro ticin:

—Ayaa mu che'eta mana'a tira'ancura'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj tyatij ityan. Ayej nya'ase, capu maa a'ati ti hua'uta'ijmi maj cai rumuai'ihua aime i tyaite. Capu xaa nya'u maa a'ati.

⁴⁸Ajta e'eyan hua'utaij maj huaujmuai'ihua nyuucajtze'en aijna i Jesús i ti ajta Ciriistu'u pueen, i ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua. Ayaa pu aijna cin huarij, mati'ij mi main i maj huamua'i'ivijhuaca'a, ai mu raatahuaviiri'i maijna i Pedro ti ain a a'utyaturan hua'a jamuan a'achu cumu hua'apua xicaj, hueica xicaj.

Ti nu'u tihua'uta'ixaa cime'en aijna i Cornelio

(Hch. 10:9-23, 44-48)

11 Aj mu mi aime i maj tamuaamuata'a japan hua'apua ara'ase, majta aime i mej ihuaamu'ame'en pueen i maj maun a'uchaatime nainjapua i Judea, ai mu raamua'areeri'i ticin ai mu majta ra'ancura'a i nyuucari i ti aijna jetze a'uve'eme i Dioj aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. ²Ti'ij ain Pedro anna a'ará'a anna Jerusalén, majta e'eyan aime i mej tya'atzaahuate'e, i maj ra'antisi'iche i runavij, a'ij mu pua'a tiraatajee maijna. ³Meyan ticin:

—A'ij paj pua'a huarij a'ini aime paj huaja'uvá'amuaaraca'a i maj cai ra'antisi'iche i runavij, pajta hua'a jamuan tyu'ucuaa.—Ayaa mu tyu'utaxajta'a aime.

⁴Aj pui'i Pedro autyejche ti tihua'uta'ixaate'en nain a'ij ti ti'iti huarij. ⁵Ayan ticin:

—Au nu chajta'a a'utyavaaca'a ajna Jope. Nyaraatyáhuasuma'acaa i Dioj jemi. Aj pui'i ti'iti inyeetzi jemi huataseijre, saavana ti'iti ti ute'e a e'icaanye. Maaacuaque'e pu ajtaujhue'isquijnajmee, ajta antijj'i'iqui'ihuacaa. An pu hui e'icaanye a'u nyaj a'ujcatii. ⁶Nyaa nu raseijraca. Aj nu ni aime huaseij ajna tzajta'a i saavana eihua mu animaalís, i maj maaacuaca ajtyaiicajmee, majta i maj simuaruuni, majta i maj chuaata'a huaci'ica i maj a'usinuurejye'i, majta i maj rá'ara'ive.

⁷Nyati'ij ni nyajna huanamuajri'i. Aj pui'i a'ati ayan tinaata'ixaa ticin: “iPedro, ájchesi! Iiya'a huá'ucui'i, pata'aj huá'ucua'ani.” ⁸Ayaa nu hui tyu'utanyúu ticin: “Nyavastara'a, canu xaa nya'u, a'ini canu a'anaj raacuaa ti'iti ti cai tata'aca i taye'irá nusu ti'iti ti xana'avi'ire'e.”

⁹Ute'e pu hui pujme'en ajtahua'a a'ati ayan tinaata'ixaa ticin: “A'ini nain pu tyu'utaahuaca'a i Dioj, capej che'e peyan ti'ixajta yee xana'avi'ire'e.” ¹⁰Hueica pu ayan tyuju'urij. Ajta e'eyan tíraa ute'e u tajapua ajna i saavana.

¹¹Cime'en pu'u tíraa, seica mu hui u a'ará'a aujna a'u nyaj a'ucatii inyaa. Ma hueicaca'a aime. Au mu nu'u huaja'utaityaca'a u Cesarea mej mi naahuauni inyeetzi. ¹²Ajta ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu naataij nyaj nu'u a'ura'ani hua'a jamuan, nyaj nu'u cai hua'atziinya'a. Ai mu majta a'ucij nya jamuan aime i ta'ihuaamua'a i maj arájsevi. Naijmi'i tu a'utyajrupi u chi'lita a'u ti e'eché ajna i a'ati.

¹³Ai pu taata'ixaa ti nu'u saij huataseijre ajna a'u ti e'eché. Ajna i tevi, ai pu ain puenya'a saij ti nu'u ti'ivaire'e u tajapua i Dioj jemi. Ayaa pu nu'u tiraata'ixaa ajna i tevi ticin: “Pata'aj hua'utaite mi tyetyaca aujna u Jope mej mi u ya'utajevee ajna i Simón ti ajta ayan antyahuaa ticin Pedro. ¹⁴Ai

pu nu'u timuaata'ixaate'esin a'ij ti ye'i Dioj timuaatauuni'ira ajta naijmi'ica aime a'atyaitestyamua'a.” Ayaa pu hui tiraata'ixaa ajna i a'ati.

¹⁵Nyati'ij autyejche nyej tihua'uta'ixaate'en, aj pui'i yava'acaanye ajna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ai pu hui a'utyajturaa hua'a tzajta'a aime. Ayaa pu che'etana'a tyu'utyajturaa ityejmi tzajta'a. ¹⁶Aj nu ni ra'utamua'areeri'i nyajna i ti ayan tyu'utaxajta'a i tavastara'a ticin: “Ayaj xaa nya'u ti'ayajna, ajna cime'e i Juan, ai pu nu'u hua'umuai'ihuacara'a jaj cime'e. Aru ai pu xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj huatyaturaasin mueetzi tzajta'a.” Ayaa pu tyu'utaxajta'a ajna i tavastara'a.

¹⁷Aij pu cin, ti pua'a Dioj ayan che'etana'a tihua'utapueijve'en i ti ajta taatapueijve ityejmi tyati'ij rá'antzaahua ajna i Jesús i ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua, a'ini auj ti'iriri'iri nyaj ra'antimue'itin i Dioj.—Ayaa pu'u tyu'utaxajta'a ajna i Pedro.

¹⁸Mati'ij raanamuajri'i majna i'ihuaamua'ame'en i maj maun a'uchaatime ainna Jerusalén, camu che'e ti'iti xajta'a, silu ri'i mu tiraata'a i Dioj ticin:

—Huatyaxcui'ihua, pu'uri hui Dioj hua'uta'a i mej seij chuejra'a japua e'eché mej mi jajcuacan cin tyu'umua'ati mej mi ruuri mua'ara'ani tij na'a rusen cime'e.

I maj nu'u maun e'etyujsa'iri u Antioquía

¹⁹Majta main i maj a'ucjxi majna cime'e i maj seica raaje'ica majna i Esteban, majta a'ij pua'a hua'uruu aime i mej tya'atzaahuatete, ai mu a'imi a'ucjxi. Au mu a'ará'a ajna a'ahua'a Fenicia, majta seica ajna a'ahua'a Chipre, majta seica ajna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Antioquía. Aime mu huata'ixaa i nyuucari i mej

Israel jetze ajtyama'acan. ²⁰ Majta i seica i mej Chipre e'ema'acan aime jamuan i mej Cirene e'ema'acan, ai mu maun a'atanye maujna u Antioquía. Aj mu mi autyajhuui maj hua'uta'ixaate'en aime i maj hua'anyuuca cin ti'ixaxa'a i griego. Aij mu hua'uta'ixaa i nyuucari i ti tyu'utyamua'aviste'e aijna jetze ma'acan i tavastara'a aijna i Jesús.

²¹ Eihua pu hua'utavai i tavastara'a. Aij mu cin mui'iti rá'antzaahua. Majta ra'ancure'evi'iti i tavastara'a.

²² Majta main i mej tya'atzaahuat'e, i maj maun a'uchaatime anna Jerusalén, mati'ij main raanamuajri'i a'ij ti ti'iti huarij, aij mu huataityaca'a i Bernabé aujna Antioquía. ²³ Ti'ij aun a'ará'a aijna i Bernabé, ti'iqui raaseij ti Djoj ri'i tyu'uruu hua'a jemi. Aij pu cin eecan huataujtyamua'ave aijna i Bernabé. Ayaa pu tihua'uta'ixaa maj nu'u u huatyaujca'anen i rutzajta'a mej mi mauj ra'atzaahuatya'a i tavastara'a.

²⁴ Ayaa pu tyu'uruu aijna i Bernabé, a'ini ri'i pu ti'itevistacaa. Eecan pu aijna jetze araujca'anyajca'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Djoj. Ajta eihua pu tya'atzaahuatya'acaa. Aij pu cin eihua hua'utyaamue'iti i tyaite mej mi rá'antzaahuat'e'en maijna i tavastara'a.

²⁵ Ti'ijta'i á'uraa aijna i Bernabé aujna u Tarso ti i raahuauni aijna i Saulo. ²⁶ Ti'iqui ráatyau. Aj pui'i aun ya'araavi'iti aujna Antioquía. Au mu a'atee hua'a jamuan i mej tya'atzaahuat'e a'achu cumu sei ninye'ira'a. Majta tihua'umuá'ate eihua i tyaite aijna i Bernabé, ajta aijna i Saulo. Aujna u Antioquía, majta main i tyaite anacaican mu meyan hua'utamaujtyacaa ticin cristianos mu pueen.

²⁷ Aijna xicajra'a jetze, seica mu u a'ará'a aujna Antioquía Jerusalén maj a'araaci. Ai mu main pueenya'a i maj Djoj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. ²⁸ Ayaa pu antyahuaaca'a saij ticin Agabo.

Ai pu a a'utyeechaxi a e'ita'a hua'a tzajta'a. Aij pu jetze araujca'anyajca'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Djoj, ti' i ayan tihua'uta'ixaate'en ti nu'u huatuuri'ihua a'ame nainjapua iyan chaanaca japua. (Ayaj xaa nya'u tyuju'urij ti'ij ain tie'ijtacaa aijna i rey ti ayan antyahuaa ticin Claudio.)

²⁹ Aj mu mi main i mej tya'atzaahuat'e i maj maun a'uchaatime aujna Antioquía, ai mu raaxa'api'intare maj tihua'utaiti'i aime i ru'ihuaamua'a aujna Judea i maj cin huataujvaire'en, seij majta seij mej meyan tihua'utapueijve'en a'achu maj caj ti'ijviicue'i. ³⁰ Ayaa mu huarij. U mu tihuaja'utaiti'iri'i nain i mej tihua'utapueijve. Ajta ain i Bernabé, aijna jamuan i Saulo, ai mi hua'utatui i hua'avaujsimua'a aime i maj maun a'utyáuuca'a anna Jerusalén.

Mati'ij nu'u raaje'lica aijna i Jacobo, majta ra'ityaana maijna i Pedro

12 Ajta, aijna xicajra'a jetze, aijna i rey i Herodes, ai pu autyejche ti hua'avivi'i seica i mej tya'atzaahuat'e ti'ij a'ij pua'a hua'uruuren. ² Ai pu raataijtaca'a maj raaje'lica i Jacobo, i ti ja'atzaara'an pueen aijna i Juan. Ai mu ra'antiveijchaca'a i muura'an. ³ A'ini ai pu ramua'areeraca'a ti hua'aranajchaca'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acan ti ain ayan tyu'uruu, ai pu ajta huateevi'i aijna i Pedro, ajna mati'ij main tí'iyestyajcaa maijna cime'e maj racua'aca i pan ti cai cujchira'a.

⁴ Ayaa pu aijna cin huarij i Herodes ti ra'ityaana aujna carcel. Eihua mu rachaica'a meyan muaacua ma'a. Majtahua'a meyee mamuaacua ma'a. Majtahua'a muaacua ma'a. Majtahua'a meyee muaacua ma'a. Ayaa pu ain ti'imujjaa ti ajna ru'irajtuaani mej mi raaseij naijmi'i i tyaite. Ayaa

pu tyu'umuá'a ti ayan huarini, ti'ij tya'anaara'an i maj tyu'uyé'este maijna cime'e canya'axi maj cui'ica. ⁵Aj pu cin ain Herodes rachaica'a aijna i Pedro.

Ma majta i mej tya'atzaahuat'e'e, ai mu a'ujca'anyaacan cin rahuauca'a i Dioj jemi maijna cime'e i Pedro.

Dioj pu ru'irajtuaa aijna i Pedro

⁶Yaa ruijmua'ate'e yee pu huatyatica'araca'a pu ru'irajtuaniche'e mej mi raaseij i tyaite, ajta ain i Pedro i'icujcaa. A e'ita'a a'ura'aca'iti anaji'iqui'ihuaj cadeena cime'e ruica jetze, ajta rumuajca'a jetze. Majta i xantaaru'u maj hua'apua, ai mu ajtatápi'ihuajma'acaa maijna jetze i Pedro. Majta seica i xantaaru'u, au mu a e'ityáuuca'a ta'apueerta, maj rachaica'a.

⁷Aj pui'i iye'itzi cime'e, saij huataseijre jemin. Ai pu ain pueen saij ti ti'ivaire'e u tajapua i tavastara'a jemi. Ajta uhuanyeer'i'icira'ajraa aujna u carcel. Aj pui'i raataruurajxi aijna i tevi. Raajiste aijna i Pedro. Ayan ticin:

—Ca'anacan, ájchesi.

Aj pui'i a á'avatzijxi i cadeena a chuaata'a aijna ti cin i'iqui'ihuaca'a i Pedro. ⁸Aj pui'i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Uca'achejte'e mua'asiicu'u, ajta ajtá'aca'acaite'e.

Aj pu'i ayan huarij aijna i Pedro. Ajtahua'a ayan tiraata'ixaa aijna i ti ti'ivaire'e u tajapua ticin:

—Uca'achejte'e mi seij mua'aciixu.

Pata'aj naatavaj inyeetzi.

⁹Aj pui'i huiirajraa aijna i Pedro, cujta'an aijna i ti ti'ivaire'e u tajapua. Ajta capu ramua'areeraca'a ti ayan ti'ayajna a'ij ti ti'iti raruurajca'a aijna jamuan i ti ti'ivaire'e u tajapua. Capu ramua'areeraca'a ti ayan ti'ayajna nusu ti'imaaracaa na'a.

¹⁰Mati'ij mi maun a'uré'enye a'u ti a'utyavaaca'a saij i xantaaru'u ti rachaica'a i carcel. Majta ayée seij

jemi i xantaaru'u. Aj mu mi main a'uré'enye a'uti tyapuusti'i pueertara'a e'ityejvee a'u ti a'atanyaan i juye.

Ti'iqui antaujcu rusaij aijna i pueerta. Aj mu mi huiiraaci. Aij mu jetze a'ucij i juye. Mati'ij mi raatyaaxijte a'u ti hua'ase i juye. Iye'itzi cin pu á'uraa aijna i ti ti'ivaire'e u tajapua. ¹¹Aj pui'i raamua'areeri'i aijna i Pedro ti ayan ti'ayajna. Ayaa pu tyu'utaxajtacaa ticin:

—Nu'uri ramua'aree ti ayan ti'ayajna ti tavastara'a seij u a'utaityaca'a ti ti'ivaire'e u tajapua ti'ij ain nu'irajtuaani ti'ij cai ayan tinaaruuren a'ij ti ti'ijxe'eve'e aijna i Herodes, majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

¹²Ti'ij ain raamua'areeri'i ti ayan ti'ayajna, aj pui'i á'uraa. Au pu a'ará'a Mariiya ti e'eche, naanajra'an aijna i Juan ti ajta ayan antyahuaa ticin Marcos. Au mu tyujsaij eihua i tyaite. Ai mu rahuauca'a i Dioj jemi. ¹³Ti'iqui ain te'ejtyatu'asixi ajna ta'apueerta ajna ta'antyéninyei. Aj pui'i saij huiirajraa ti'ij raaseij a'ati ti pirici. Tyamueij aijna, jiita'a ti ayan antyahuaa ticin Rode. ¹⁴Ti'ij ain raanamuajri'i ti huajijhuaca'a, ai pu raamua'areeri'i ticin ai pu pirici i Pedro. Capu ajta tya'antacú. Ayaa pu huarij, a'ini huapi'i pu rutyamua'ava'acaa aijna i tyamueij. Ti'iqui a'utáichajraa ti'ij huaja'uta'ixaate'en ti nu'u a a'utyavaaca'a a ta'apueerta aijna i Pedro.

¹⁵Aj mu mi meyan tiraata'ixaa maijna i tyamueij ticin:

—Pa'atimue'l'i papu'u.

Ajta ain, eihua pu ayan ti'ixajtacaa ti ayan ti'ayajna, ticin:

—Ai pu hui pirici.

Majta main, meyan ticin:

—Capu ain pueen.

Xaijnyu'ucara'ara'an pu pueen.

¹⁶Meenti anche'e ain Pedro, te'ejtyatua'axa'a i pueerta jetze. Aj mu

mi xaa tya'antacú. Mati'ij raaseij, eecan mu a'ij tya'utaseij. ¹⁷Rumua'jca'a pu cin hua'uta'ixaa aijna i Pedro mej mi cai che'e a'ij tyáruaasime'en. Aj pui'i hua'uta'ixaa a'ij ti ye'i tiru'irajtuaa u carcel aijna i tavastara'a. Ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sata'aj raata'ixaate'en saijna i Jacobo, sajta i seica i ta'huaamua'a.

Aj pu'i á'uraa. Ti'iqui u a'ahua'a yee a'ará'a.

¹⁸Yaa ruijmua'ate'e yee cumu tapua'arijma'aca. Eihua mu á'upuaapua'ara'a i xantaaru'u. Camu ramua'areeraca'a a'ij ti ti'itij raaru aijna i Pedro. ¹⁹Eihua pu raahuau aijna i Herodes. Capu ráatyau. Aj pui'i aime huataihua'uri'i i xantaaru'u maj rachaica'a. Ajta e'eyan ain Herodes hua'utaijtaca'a maj nu'u hua'ucui'ini aime i xantaaru'u. Aj pui'i ain huiirajraa u Judea aijna i Herodes. Ti'iqui aun a'ará'a ajna Cesarea. Au pu a'atee.

Ti'ij nu'u huami'i i Herodes

²⁰Ajta ain i Herodes, tyamua'a pu tihua'ajaaxaijvi'iracaa aime i maj aun a'uchaatime aujna u Tiro, majta i maj Sidón e'eche. Ai mu tyujsaj. Mati'ij mi najimi'i u a'atanye aujna Cesarea. Mejxe'eva'acaa mej tyu'uxáj majjna jamuan i Herodes. Mati'ij mi seij huamue'iti tumin cime'e. Ai pu ain pueen i ti ravaira'acaa aijna i rey. Ayaa pu antyhuaaca'a aijna i a'ati ticin Blasto. Ai pu hua'utavai mej mi tyu'uxáj jamuan. Mati'ij mi raatahuaviiri'i majjna i Herodes ti'ij cai che'e huá'ajaaxaijvi'ira aime, silu che'e ri'i tie'enyen. Majta ratziinya'acaa a'ini au pu tyaja'uve'eye'icaa i tihua'acue'ira ajna a'ahua'a aijna chuejra'a japua a'u ti tyeje'ijta aijna i Herodes.

²¹Aijna xicajra'a jetze maj raaxa'api'intare, ai pu ucaujchejte i rusiicu'u i maj cin raamua'ati ti ain il'rey. Aj pui'i acaayeijxi i ipuari

jetze. Ti'iqui tihua'uta'ixaa najimi'ica i tyaite. ²²Mati'ij raanamuajri'i majjna i Herodes, ayaa mu tityeetejihuajraa ticin:

—Dioj pu hui píríci mi ti ti'ixa, capu tevi pueen.

²³Ajta ain i Herodes, capu ri'i tiraata'a i Dioj. Aij pu cin e'eyan saij i ti ti'ivaire'e u tajapua i tavastara'a jemi, ai pu tiraacu'ini. Ti'iqui tijcui'inyaca'a. Mati'ij mi main chu'inute raatyajci'ici majjna i Herodes. Aj pui'i huami'i.

²⁴Majta, eihua mu raanamuajri'i i nyuucari i maj tavastara'a jetze ma'acan tyu'utaxajtaca'a. Anacaican, ai mu raanamuajri'i aime i maj a'ejli'i antachaatime, majta ajca'ihua'imi yee maj a'uchaatime, majtahua'a ajca'ihua'imi maj a'uchaatime. Najimi'ique'e pu huanamuáarajraa.

²⁵Ajta ain i Bernabé, ajta i Saulo, mati'ij arauraste i mej tihuaja'utaiti'iri'i, ai mu a'ucij aujna Jerusalén. Majta ya'uvi'iti majjna i Juan ti ajta ayan antyhuaaca'a ticin Marcos.

Mati'ij anacaican a'ucij majtahua'a meyee aijna i Saulo, ajta aijna i Bernabé mej mi tihue'ixaate'en i tyaite

13 Meenti, ajna a'ahua'a, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Antioquía, au mu a'utyáuucua'a i tyaite i maj tya'atzaahuatete. Seica mu tí'ixajtacaa i Dioj jetze ma'acan, majta seica mu tihua'amua'atyajcaa i tyaite. Ai mu ain pueen aijna i Bernabé, ajta aijna i Simón, ti ajta ayan antyhuaaca'a ticin ti xu'umuara'a. Ajtahua'a aijna i Lucio ti Cirene e'ema'acan, ajta i Manaén. (Aijna i Manaén, ai pu amiincura'an pu eenya'a i Herodes ti tie'ijtacaa nain japua u Galileeya.) Ajta pu ain aun a'utyavaaca'a aijna i Saulo.

²A'anaj mu tyenyuuva'a majta rú'itzi'iva'acaa, aj pu i ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Sahua'ave'evi'itichi samijna mi Bernabé, sajta samijna mi Saulo mata'aj hui meyan tyu'utyavaire'en majjna cime'en nyej nyeri tihua'utaiti'iri'i.

³Aj mu mi raatahuaviiri'i i Dioj, majta ru'itzi'liva'a. Mati'ij mi hua'ava'amuaraxi i hua'amuutze'e. Aj mu mi hua'utaityaca'a maj nu'u a'uciine.

Mati'ij nu'u maun a'atanye i Chipre

⁴A'ini aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu hua'utaityaca'a aijna i Bernabé, ajta aijna i Saulo, au mu pujme'en a'ucij aujna a'ahua'a, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Seleucia. Aj mu mi atyaaci i baarcu jetze. Mati'ij mi aun jetze pujme'en antacij seij chuejra'a japua ti a'araahuachi ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Chipre.

⁵Au mu vejl'i'e'ejteenyee aujna a'ahua'a baarcu ti a'utéecha'aca. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa i chajta'ana ticin Salamina. Mati'ij mi autyajhuii mej tihua'uta'ixaate'en a'ij ti tihua'uta'ixaa i Dioj. Aú pu tihue'ixaatyaa'acaa hua'ateyuu tzajta'a aimej i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ajta aijna i Juan, ai pu hua'a jamuan huama'acaa, ajta pu ain hua'avaira'acaa.

⁶Nain japua mu u'uciinyacaa tij na'a a tyaja'aráhuachi. Mati'ij mi maun a'ará'a chajta'a, ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Pafos. Au mu ra'antinajchaca'a seij i ti Israel jetze ajtyama'acan ti ayan antyahuaaca'a ticin Barjesús. Támua'aree aijna. Ajta t'ihue'itaca ti nu'u ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

⁷Aijna ti támua'aree, ai pu ravaira'acaa i tajtuhuan i ti cin antyujmua'aree. Ayaa pu antyahuaaca'a aijna i tajtuhuan ticin Sergio Paulo. Eecan pu tyá'umua'areeracaa aijna i tajtuhuan. Aj pu i hua'utajjtaca'a aijna i Bernabé, ajta aijna i Saulo aijna cime'e ti ain tajtuhuan ayan ti'ijxe'eva'acaa ti hua'unamua a'ij ti een cin huaja'utaityaca'a i Dioj.

⁸Ajta ain ti támua'aree, ai pu ayan antyahuaaca'a ticin Elimas. Ai pu hua'a jetze ma'acan huatyeechaxi ti'i cai tya'antzaahuatelen aijna i tajtuhuan.

⁹Ajta ain i Saulo, ti ajta ayan antyahuaa ticin Pablo, ai pu aijna jetze araujca'anyajca'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Aj pu i ra'araaseij tyamua'a naa.

¹⁰Ti'iqui ayan tiraata'ixaa ticin:

—Muaa pa t'ihue'itaca, i ti tiyaaru'u ataata pueen, muaa pa cai raxe'eve'e najmi'i tij na'a ti t'ixa'api'in. ¿Ni qui hui pacai a'anaj ra'antipua'arite'esin paj cai muaa tihua'antyu'uuni'ira'an mej meyan rici a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj? ¹¹Pu'uri Dioj pueijtzi muaata'asin ijii. Pua'aracúuni paj pua'ame. Capej hui che'e ma'unyeeri pua'ame tujca'ari tzajta'a.

Ti'iqui ayan tel'irajraa a'ij ti tiraata'ixaa aijna i Pablo. Tyamua'a pu tya'aracúuni'i a'araa aijna ti támua'arajcaa. Cu xuee ti cuj huatyatica'are i jemin, ajta cumu ti huame'en queeniste'e. Aj pu i a'ati huáhuau ti ra'anavi'ira'a, ayan ticin capu mauunyeec.

¹²Ajta ain i tajtuhuan, ti'ij raaseij a'ij ti ti'iti huarij, ti'iqui rá'antzaahuu a'ini ri'i pu naa tira'utaseij a'ij maj ye'i tihua'umuá'ate majjna cime'e i tavastara'a ti ranyuuc.

Mati'ij nu'u maun a'utyáuuca'a u Antioquía ti aun huatyacá'a u Pisidia

¹³Aj mu mi a'ucij, aijna i Pablo, majta majjna i maj jamuan á'ujhua'anya'a. Au mu atyaaci i baarcu jetze. Mati'ij mi maun a'ure'enyáa ajna a'ahua'a seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Panfilia. Au mu a'ará'a ajna chajta'ana japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Perge. Ti'iqui aijna i Juan, au pu huaja'utyatuaaxi. Ajta aun a'iraanye u Jerusalén.

¹⁴Majta main i seica, ai mu huiiraaci aujna Perge. Mati'ij mi maun a'ará'a

ajna a'ahua'a ajjna chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Pisidia. Mati'ij mi maun a'ará'a aujna Antioquía. Au mu a'utyajrupi hua'a teyuu tzajta'a ajjna xicajra'a mej jetzen rusa'upi. Mati'ij mi huatyára'asaca'a. **15** Aj mu mi seica ra'ujijve i yu'uxari i tya'anxivi, majta i seica i yu'uxari i maj tya'uyu'uxaca'a i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Mati'ij mi i mej tie'ijta teyujta'a, ai mu meyan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ta'ihuaamua'a, ti pua'a ti'iti sahue'ixaatya'acu i tyaite, e'eyan sahua'utá'ixaate'e ijii.

Ti nu'u ain Pablo ayan tihua'uta'ixaa

16 Aj pu i ai a'utyeechaxi ajjna i Pablo. Ti'ij i rumuajca'a cin hua'uta'ijmijri'i ticin maj cai a'ij tyáruaasime'en. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan tyetyaca mi saj Israel jetze ajtyama'acan, muan mi saj sajta ra'atzaahuat'e i Dioj, xaanamuajri'i hui seijna i nyuucari. **17** Ajjna i hua'aDioj i mej uyé'esise'ira'a aujna Israel, ai pu hua'ave'evi'iti aime i taya'upuaci'istyamua'a. Aj pu i ain hua'utamuí'ire eihua mati'ij mauj maun e'echajca'a a'u maj cai chuej e'ejchaica'a. A mu e'echajca'a maujna a'ahua'a seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Egipto. Aj pu nu'u i Dioj hue'irajtuaa, aujna chuejra'a japua, a'ini ai pu ayan hua'umuá'amuatya'acaa.

18 Ai pu nu'u hua'a cime'e hua'uvüicue'ire hua'apuate ninye'ira'a mati'ij á'ujhua'anya'a ajna a'ahua'a itzitá. **19** Ajta arahua'apuaca pu antipua'ari i tyaite i maj maun a'uchaatima'acaa i seij chuejra'a japua, ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Canaán. Aj pu nu'u i hua'utapueijve i rutyaitestyamua'a aime i maj huá'achuéra'acaa i maj anacaican maun e'echajca'a.

20 Ira'atee nu'u a'achu cumu muaacua cieentu japuan muaacuajetze ninye'ira'a ti ayan hua'utyaamue'iti. Ajta e'eyan Dioj nu'u hua'uta'a i ruyaujmua'a ti tihua'utajjte'en jueesi cime'e. Ayaa pu nu'u tyauuma'aca asta na'a cai huataseijre ajjna i Samuel i ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a.

21 Aj mu nu'u mi raatahuaviiri'i ti Dioj tyu'uta'an ti saij rey tihua'utajjte'en. Aj pu i Dioj ayan raata'a ti seij tihua'utajjte'en. Ai pu nu'u ain pueenya'a ajjna i Saúl ti yaujra'an pueen ajjna i Cis, i ti hua'a jetze ajtyama'acantacaa aime i maj Benjamín jetze a'iraanye. Saúl pu tihua'utaj a'achu cumu hua'apuate ninye'ira'a.

22 Aj pu nu'u i Dioj ra'ari'iri'i ajjna i Saúl ti tihue'ijtya'acaa. Aj pu i ajjna huata'a ti ain i David tihua'utajjte'en rey cime'e. Cime'en pu nu'u tyu'utaxajtaca'a i Dioj, ayan ticin: “Nyaa nu hui ra'antihuau nyajjna i David, i ti yaujra'an pueen ajjna i Isaí. Ri'i pu xaahui tinaata'asin inyeetzi. Naijmi'i pu ayan ti'irini a'ij nyej ti'ijxe'eve'e.” **23** Seij ti nu'u i'ihuaacixa'ara'an ajjna i David tyaacan, ai pu hui ain pueen i Jesús i ti Dioj ya'utaityaca'a aime jemi i maj Israel a'uchaatime ti ij hua'a japua huanyuuni. Ayaa pu tya'ara'aste i Dioj ajjna ti cime'en tya'ataujratziiri'i.

24 Ti'ij cai xi a a'utaseijre ajjna i Jesús, ai pu hui Juan hua'uta'ixaa aimej i maj Israel ma a'uchaatime. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ti nu'u ayan ruxe'eve'e maj huámua'ivijhua, ajta maj nu'u saique tyu'umua'ati i rutzajta'a. **25** Ajta, ti ari ajna tyaja'ure'eneysima'aca i xicajra'a ti jetzen huami'ini i Juan, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ajjna ticin: “Canu hui nyaa nyain pirici i saj rachu'eve'e. Seij pu ain pueen, auche'e pu me e'eve'eme. Ajjna jemi, capu hui ayan tinaavijte'e inyeetzi nyaj ti'itij cin

raatyavaire'en ti'itij cime'e ti cile'en. Ai pu eitze'e va'acan cin ti'ityavaa a'ame nyacai inyaa."

²⁶Ne'ihuaamua'a, mi sej Abraham jetze huanyej, mi sajta Dioj jemi tya'atzaahuat'e, mueetzi pu hui jemi a'ame ejina i nyuucari ticin a'amua japua huanyuuni i Dioj.

²⁷Ma majta aime i maj Jerusalén me e'echajca'a, majta aime i maj tihue'ijtya'acaa, camu a'atzu ramua'areeraca'a a'ati ti pirici ajina i Jesús, camu majta yau'eitaa mua'araa i nyuucari i maj ra'uyu'uxaca'a aime i mej mejmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa mu tira'ara'aste majjna i nyuucari majjna cime'e maj ti'itij cin jetzen tya'ujpuá'ajte majjna i Jesús. Camu ri'i a'ij maj ra'ujijva'acaa ejina i nyuucari a'ij ti ye'i huataujmua'a a'anaj ti na'a ti'ijta ajna tyaja'ure'enyen ajina xicajra'a i mej jetzen rusa'upi.

²⁸Camu hui majta a'ij tirajtyau i maj cin raamua'aree ti ayan tiraavijte'e ti ain huami'ini. Ma majta, ai mu Pilaatu huata'ixaa ti ain raataijta maj nu'u raaje'ica. ²⁹Mati'ij mi meyan tyuju'uruurá nain tij na'a ti te'eyu'usi'ihuaca'a ajina i yu'uxari jetze, aj mu mi ra'acajtii i curuu jetze. Mati'ij mi ra'ava'ana.

³⁰Aru Dioj pu hui ayan tiraata'a ti huatarun i mi'ichite tzajta'a. ³¹Ajta ain i Jesús, ai pu huataujsejirataca'a aime jemi i maj anacaican jamuan a'ujhua'anya'acaa ti'ij ain a'arajraa aujna Galileeya, ti'ij aun a'ará'anna Jerusalén. Ijii, ai mu hui ain pueen i maj tihue'ixaate'e i tyaite cime'en ajina i Jesús.

³²⁻³³Tyajta ityan, ayaa tu tyaja'amue'ixaate'e tyeijna i nyuucari i ti amuaatatyamua'aviste'esin ajina i ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i aime jemi i tavaujsimua'aci'i. Ai pu hui arauraste ityejmi jemi, ityan i tyaj hua'ayaujmua'a. Aij pu cin arauraste

ti ain raata'a ti huatarun i mi'ichite tzajta'a ajina i Jesús. Ayaa pu te'eyu'usi'ihuaca'a i Chuiicari jetze i ti hua'apua ticin: "Muaa paj ni'iyauj. Ijii nu xaa neri inyaa mue'iy'a'upua na'ame."

³⁴Cime'en hui ajina i nyuucari ti nu'u Dioj ayan tiraata'a ti huatarun ajtahua'a i mi'ichite tzajta'a ti'ij cai a'anaj huatepete i tevijra'a, ayaa pu te'eyu'usi'ihuaca'a ticin: "Ayaa nu che'eta nyana'a tyajamuaata'asin najmi'ica a'achu pua'amuaca a'ij nyej neri ti'itij cin tya'atanratziiri'i nyajina i David, i nyaj cin tiraata'a, ti nyeetzi jemi seijre'e i ti xa'api'in een." ³⁵Aij pu hui cin ayan te'eyu'usi'ihuaca'a sej jetze i Chuiicari ticin: "Capaj muaa ti'ita'acare'en ti huatepete i tevijra'a ajina ti muavaire'e, ti ajta urare'enyac'acan cin seijre'e mueetzi jemi."

³⁶Puj, ayej ti'ayajna xaa, ai pu hui i David hua'utyavai i rutyaitestyamua'a a'ij ti ti'ijxe'eva'acaa i Dioj. Ti'iqui huami'i, mati'ij mi ra'ava'ana aime jamuan i ruvaujsimua'a tyaaca. Ajta e'eyan huatyejpetzi i tevijra'a, tzite'e. ³⁷Ma ajta ain i tevijra'a ajina ti Dioj raata'a ti huatarun, capu xaa nya'u huatyejpetzi.

³⁸Aij nu cin neyan ti'ijxe'eve'e, ne'ihuaamua'a, saj hui raamua'aree tyatij teri tyaja'amue'ixaate'e ti Dioj tyajamuaatauuni'lira ajina cime'e ti Jesús huami'i muejmi jetze ma'acan tu i ain raatyáuuna i saj cin autyajturaa i jemin. ³⁹Aij pu jetze hue'irajtuaa najmi'ica a'achu pua'amuaca mej tya'atzaahuat'e. Ai pu hue'iratuaasin najmi'ica i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. Ma ajta, ajina i yu'uxari ti ra'uyu'uxaca'a ajina i Moisés tyaacan, capu a'anaj ti'itij cin hue'iratuaníche'e.

⁴⁰Ri'i xu'u muan ti'ij cai ayan tyájamuáaruuren a'ij mej mejmi'i tyu'utaxajta'a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. ⁴¹Meyan ticin:

Casi'i, muan xu tya'utaxaahuari'iri'i,
che'e utyávatzin i
a'amuatztajta'a.

Sajta muan antipua'are, a'ini ayaa
nu rini ijii sej che'e ruuri,
ti'itij nu cin neyan rici i saj cai
a'anaj ra'antzaahuat'e'sin.

Capu amin a'ij, ti pua'a a'ati ayan
tyajamue'ixaate'en.

**Aj pu i Pablo pu aijna autyejche ti
tihua'uta'ixaate'en aime i tyaite i
maj cai Israel jetze ajtyama'acan**

⁴²Aj mu mi huiiraaci u teyujta'a.

Mati'ij huiiraciinya, aj mu mi seica
raata'inee ti tihua'uta'ixaate'en eitze'e
aijna cime'en sej jetze i xicaj mej
jetzen rusa'upi. ⁴³Ti'ij antipua'araca'a
i mej raanamuajri'i i nyuucari, mati'ij
mi eihua tyaite a'ucij jamuan aijna
i Pablo, majta aijna i Bernabé. Seica
mu ain puénya'a i maj Israel jetze
ajtyama'acan, majta seica i maj
raataxe'eve i hua'aye'ira, ai mu pueen i
maj Israel e'ema'acan.

Aijna i Pablo, ajta aijna i Bernabé,
eihua mu tihue'ixaatyaa'aaa.

Mahueijcate maj nu'u raahauni i ti
mah'u Dioj ayan raatyatuaasin.

⁴⁴Ti'ij ajtahua'a tyaja'ure'enye
ajna xicajra'a mej jetzen rusa'upi,
najjmi'i mu e'etyujtsaj i maj maun
a'uchaatime anna Jerusalén, mej mi
raanamua i nyuucari ti cin tie'ijta aijna
i Dioj. ⁴⁵Mati'ij mi main i mej Israel
jetze ajtyama'acan, mati'ij hua'useij
mej eihua tyaite tyujtsaj, eecan mu
hua'anchueere. Aj mu mi autyajhuii
maj maijna jetze tya'ujpuá'ajte'en ti'itij
cime'en maijna i Pablo. A'ij mu pua'a
ti'ijreevacaa a'ij ti ti'ixajta'aaa.

⁴⁶Mati'ij mi hua'a jetze
huatya'ujca'ane aijna i Pablo, ajta
aijna i Bernabé. Mati'ij mi meyan
tihua'uta'ixaa ticin:

—Ai pu hui ruxe'eve'e tyaj anacaican
tyajamue'ixaate'en i nyuucari ti

jetzen ra'axa i Dioj, mueetzi jemi
mi saj Israel jetze ajtyama'acan.
A'ini caxu ra'ancura'asin, capu ajta
a'ij tyajamua'amitejte'e ti ayan
tyajámuaavijte'e sej seyan ruuri
xa'ara'ani i Dioj jemi tij na'a rusen
cime'e. Aij tu cin, teri u a'uju'un hua'a
jemi i maj cai Israel jetze ajtyama'acan.
⁴⁷Yaa pu hui te'eme, a'ini ayaa pu
titaataij i tavastara'a ticin:

Nyaa nu amua'antihuau sata'aj
tihua'uta'ixaate'en i maj cai
Israel jetze ajtyama'acan,
sajta nain japua tij na'a iyan
chaanaca japua.

Ai mu ramua'areeran mejjna
i nyuucari i nyaj cin
hue'iratuaasin.

Ayaa mu tihua'uta'ixaa.

⁴⁸Mati'ij raanamuajri'i i maj cai
Israel jetze ajtyama'acan, eecan mu
huataujtyamua'ave. Eecan mu ri'i
tiraata'a i nyuucari ti jetzen ra'axa i
Dioj. Majta najjmi'i i ti Dioj anacaican
u huaja'antihuau mej mi ruuri
mua'ara'ani tij na'a rusen cime'e a'u ti
e'eseijre'e i Dioj, ai mu ra'antzaahua.

⁴⁹Aij pu cin, eecan mu hua'uta'ixaa
nainjapua aujna chuejra'a japua. Ti'ij
pi na'a ti tápuaapua'are, eitze'e mu
tyaite meyan tiraanamujri'i i nyuucari
ti cin Dioj hue'iratuaasin hasta mana'a
cai raanamuajri'i najjmi'i i maj maun
a'uchaatime.

⁵⁰Ma majta maijna i mej Israel
jetze ajtyama'acan, ai mu ca'anijra'a
hua'uta'a mej mi tininyu'ucacun seica
i uuca i maj eecan ra'atzaahuat'e
i Dioj, i uuca maj eitze'e ti'itij cin
ruxe'eva'aaa i chajta'ana. Majta seica
ca'anijra'a hua'uta'a i tyetyaca i mej
eihua ti'iti cin ruxe'eva'aaa aujna
u chajta'a. Ca'anijra'a mu hua'uta'a
mej mi a'ij pua'a hua'uruuren maijna
i Pablo, majta maijna i Bernabé. Aj
mu mi hua'utamuari aujna a'u maj
a'uchaatime.

⁵¹ Majta main i maj hua'apua, ai mu tyu'utyaaca'atzi i tyu'ujca'acai ti'ij caaxin i chuej, mej mi main tyaite meyan tiraamua'aree maj autyajturaa i Dioj jemi. Aj mu mi a'ucij.

Aa mu a'ará'a a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Iconio.

⁵² Majta main i mej tya'atzaahuat'e, eecan mu huataujtyamua'ave.

Majta maijna jetze rucá'anyajcaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

Maj nu'u maun a'utyáuuca'a u Iconio

14 Ajta ain i Pablo, ajta i Bernabé, mati'ij maun a'ará'a aujna Iconio, aj mu mi a'utyajrupi hua'ateyujta'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Au mu tihue'ixaa i tyaite tzaahuati'ira'a cime'e. Aij mu cin, eihua rá'antzaahua aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, majta i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

² Majta seica, i maj cai tya'atzaahuatya'acaa, ai mu ca'anijra'a hua'uta'a aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. Aij mu cin a'ij pua'a tya'utanamuajri'i aime i maj hua'apua. ³ Aij mu cin a'atee aijna i Pablo, ajta aijna i Bernabé, ca'anin mu cin tihua'uta'ixaa i tavastara'a jetze ma'acan. Aij pu cin ca'anijra'a hua'uta'a mej mi meyan huarini maj raamua'aree i tyaite, maj Dioj jetze araujca'anye i maj hua'apua.

⁴ Majta i tyaite i mej e'echajcaa u chajta'a, ai mu tyujsa'irihua'a seica mej meyan ti'imua'areeraca'a aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan, majta seica ti'imua'areeraca'a aime jemi i maj hua'apua. ⁵ Aj mu mi main i mej Israel jetze ajtyama'acan, majta aime i mej seij chuejra'a e'ema'acan, aime jamuan i mej tihue'ljite'e, ai mu meyan tiraaxa'api'iantarej maj nu'u a'ij pua'a huarini, majta nu'u hua'utyatu'asixi'isin tetej cime'e.

⁶ Aj mu mi raamua'areeri'i aime i maj hua'apua. Aij mu cin huatauruu.

Au mu a'ará'a aujna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Lистра, ajta ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Derbe. Au pu jetzen ajtyama'acan aujna u Licaonia. Majta á'ujhua'anya'a tij na'a a'u ti imi uastimee i chuej. ⁷ Mauche'e mu tihue'ixaatya'acaa i tyaite aijna i nyuucari ti cin Dioj hue'iratuaasin.

Maj nu'u maun a'utyáuuca'a maujna u Lистра

⁸ Au pu saij a'utyavaaca'a aujna a'ahua'a Lистра, tevi ti cai ra'aviiucue'iraca'a i ruiica jetze. Ayaa pu eenya'a huanu'eihuaca'a. Capu huaye'icaa. ⁹ Ai pu raanamuajri'i a'ij ti ti'ixajtaca'a aijna i Pablo. Ti'iqui ain Pablo raaseij. A pu tyamua'a naa tiru'umua'areeracaa ti aijna ti cai re'en ruiica jetze, ai pu rujni aijna cime'e ti tya'antzaahuat'e'en. ¹⁰ Aj pu i ayan tiraatajee ca'anin cime'e ticin:

—Huatyechaxi.

Ti'iqui ain ájtzucu. Ajta a á'ucha'acanya'a a'araa.

¹¹ Mati'ij raaseij a'ij ti ti'iti huáruu i Pablo, aj mu mi huajijhuaca'a i tyaite runyuuca cime'e maj cime'en ti'ixaxa'a aujna Licaonia. Meyan ticin:

—Í Dioosi mu ya va'acaanye. Cu xuee muaatyaujtyaitestyaca'a mej mi ya huataseijre iija iteyjmi jemi.

¹² Yaa mu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Amijna mi Bernabé, ai pu hui ain pueen i Dioj tyej teyan ratamua'amua ticin Júpiter, ajta amijna i Pablo, ai pu hui ain pueen aijna i Mercurio.

Ayaa mu raatamuá'a maijna i Pablo, a'ini ai pu nu'u raataxajtaca'a.

¹³ Aa pu vejli'i e'eseijra'acaa i teyuu ajna ta'antyéninyei aujna chajta'a. Ajta ain i puari ti ti'ivaire'e Júpiter jemi aujna teyujta'a, ai pu huaja'uvá'ajajpuaca'a i tuuru'use, ajta i xuuxu'u ti tutijhua. Aijna i puari, majta i tyaite, ai mu huá'ana'amiche'e i tuuru'use, majta hua'umuai'ivejtaca'a.

¹⁴ Majta main i Pablo, ajta aijna i Bernabé, mati'ij raamua'areeri'i, a mu arurupi i tyaite tzajta'a, maruáchijmá'a, majta antijíhua. Mati'ij mi anacaican tyu'utásújtza'anaxi i tyu'ujciixu majjna cime'e mej mi majjna cin hua'uta'ijmijra i tyaite. ¹⁵ Meyan ticin: —Muan tyetyaca, ça'ini sej si seyan rici? Tyan tu hui tyajta tyetyaca puen, satij muan. Ayaa tu een cin mu a'uva'aju'un tyata'aj tyajamue'ixaate'en sata'aj muan raatapua'ajta sejna ti cai ti'itij vaire'e, sata'aj ratyána'amiche'en i Dioj ti i'iruuri, ti ajta raatyataahuaca'a i tajapuaana, ajta i chaanaca tyaj japuan yan sejre'e, ajta i jaj ti iyan sejre'e tajamuan, ajta nain tij na'a pua'amua ti'iseijre'e iyan chaanaca japua, ajta jaj tzajta'a ti ti'iseijre'e.

¹⁶ A'anajimi pu hui Dioj hua'uta'a i tyaite mej meyan eenye'en sejira'a matij main ti'ijxe'eva'acaa. ¹⁷ Ma ajta, tij na'a jajcua imi tij na'a ti yu e'ire'enyé, Dioj pu hua'a jemi tyu'utyájtua i maj cime'en raamua'aree a'ij ti ye'i huarij i Dioj. Ayaa xu hui ti'ijmua'aree ti Dioj á'amuacha'ij tyamua'a naa. Nain pu cin tyajamuatyavaire'esin viite cime'e, maj huaviiye, ajta ti tyu'uciire, ajta tyajamuaata'asin i saj raacua'ani, ajta sej re'enyá'a sejira'a xa'ara'ani mi ruxajnyu'uca jetze.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁸ Mui'icaca pu huata'ixaa i tyaite. Xa'ichu'i pu hua'utyaamue'iti mej mij cai meyan tihua'amuai'ivejtya'a.

Mati'ij nu'u raatyatu'asixi majjna i Pablo maujna u Listra

¹⁹ Aj mu mi seica u a'uva'aju'un. Au mu a'araaci aujna a'ahua'a Antioquía, majta maujna Iconio. Ai mu ain puen i mej Israel jetze ajtyama'acan. Mati'ij mi hua'uta'ixaa i tyaite ti nu'u a'ij pua'a ti'itevi i Pablo. Mati'ij mi raatyatu'asixi tetej cime'e. Ayaa mu tyu'umuá'a ticin

huami'i. Aij mu cin mi ya'ujaanajraa a pua'aque i chajta'ana jetze.

²⁰ Aj mu mi main i mej tya'atzaahuat'e maun e'teyusajj a'u mej yauujájsima'a i Pablo. Mua'ajtyaxiiraca'a a'u maj yauuté. Cime'en mu'u jemin ajtyáxiiraca'a, aj pu i ajche aijna i Pablo. Ajtáhua'a, pu a'utyajrupi u chajta'a. Yaa ruijmu'ate'e yee, ai pu á'uraa aijna jamuan i Bernabé. Au mu a'ucij u Derbe.

²¹ Au mu tihue'ixaa i nyuucari cime'e ti cin Dioj hue'iratuaasin. Eihua mu hua'utyaamue'iti i tyaite aujna Derbe, mej mi main tya'antzaahuat'e'en. Aj mu mi huara'aci maujna u Listra, majta maujna u Iconio, majta u Antioquía. ²² Nainjapua mu ca'anijra'a hua'ata'a aime i maj tya'atzaahuat'e mej mi cai ratápuaapua'ajta'an mej tya'atzaahuat'e, majta hua'uta'ixaa ti nu'u ayan tyu'ujxe'eve'e ti a'ati anacaican ayan tirajpueitzi a'ara'ani ti i aun a'utyarute aujna ti e'eseijre'e i Dioj.

²³ Majta hua'ava'ahuau i hua'avaujsi mej mi tyu'utyavaire'en u hua'a teyujta'a. Mati'ij tenyuuva'a, majta huauritzi'ive, aj mu mi rajica i tavastara'a najimi'ica i mej ra'atzaahuat'e.

Au mu nu'u majtahua'a maun a'ará'a u Antioquía

²⁴ Mati'ij antacij ajna a'ahua'a sej chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Pisidia. Au mu a'ará'a aujna a'ahua'a sej chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Panfilia. ²⁵ Aj mu mi maun a'ará'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Perge. Au mu tihue'ixaa i nyuucari cime'e. Aj mu mi a'ucij aujna a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin u Atalia.

²⁶ Au mu baarcu jetze atyaaci. Mati'ij mi antacij yutan pujme'en ajna a'ahua'a Antioquía. Aa pu pityaja'arici a'u maj

yuaijca i Dioj ti hua'achai a'ara'ani mej mi meyan rijca a'ij mej tihua'utaiti'iri'i i ru'ihuaamua'a. ²⁷Mati'ij maun a'ará'a aujna Antioquía. Aj mu mi hua'ajtyasai i maj teyujta'a e'etyujsa'irihua'a. Nain mu tihua'uta'ixaa i nyuucari cime'e a'ij ti Dioj ayan tihua'uta'a aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan mej mi majta main tya'antzaahuat'e'en.

²⁸Mati'ij mi maun a'atee hua'a jamuan i mej tya'atzaahuat'e'e aujna Antioquía.

Mati'ij nu'u hua'itziitya'aca'a aime i maj ra'astijra'acaa i ruye'ira i mej Israel jetze ajtyama'acan

15 Seica mu maun a'ará'a aujna u Antioquía. Ai mu ain pueen i mej Israel jetze ajtyama'acan. Au mu a'araaci aujna Judea. Mati'ij mi autyajhuui mej tihua'umua'aten i ru'ihuaamua'a. Meyan ticin:

—Ti pua'a sacai ra'antisi'iche i runavij ta'antyújv'i'irajmee mi a'amua sa'atapu'u jetze a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna i Moisés tyaacan, ti pua'a sacai seyan huarini, saij ajta saij, capu a'ij ti'iri'iri ti Dioj tyajamuaataauni'i.

²Ma majta aijna i Pablo, ajta i Bernabé, eecan mu tihue'ixaaty'a'acaa tzaahuati'ira'a cime'e. Aj mu mi aime ru'ihuaamua'a meyan tyufjca aime i maj hua'apua, hua'a jamuan i seica mej mi a'ujciinye anna Jerusalén, mej mi raaxa'api'intare'en aime jamuan i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, majta i vaujsi i mej tyujsa'irihua'a u teyujta'a anna Jerusalén.

³Majta main i mej tyujsa'irihua'a aujna Antioquía, ai mu hua'utaj. Mati'ij mi a'ucij. Au mu Fenicia a'uré'enyé, majta maujna u Samaariya. Nainjapua mu tihua'uta'ixaa maijna cime'en maj tya'antzaahuat'e'en i Dioj jemi, aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. Aij mu cin huataujtyamua'ave tyamua'a naa aime i hue'ihuaamua'a mati'ij hua'unamuajri'i a'ij mej tí'ixajtaca'a.

⁴Mati'ij maun a'ará'a anna Jerusalén aijna i Pablo, ajta aijna i Bernabé, eecan mu hua'ancure'evi'iti tyamua'a naa aime i mej tyujsa'irihua'a u teyujta'a, majta i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, majta i vaujsi. Mati'ij mi meyan tihua'uta'ixaa nain ti Dioj tyu'utyájtua eitze'e hua'a jemi i seica i tyaite.

⁵Majta seica aime i fariseos i mej tya'atzaahuat'e'e, ai mu anna a'utyáuuca'a. Meyan ticin:

—Eecan pu hui ruxe'eve'e mej meyan huarini aime i mej tya'atzaahuat'e'e i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. Miche'e hui ra'ara'asten nain cime'e a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna i Moisés tyaacan. Miche'e ra'antisiichixi'in i runavij.

Mati'ij nu'u maun e'etyujsa'ij u Jerusalén

⁶Aj mu mi tyujsa'ij aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, majta i vaujsi mej mi tihuauxaate'en maijna cime'e. ⁷Mati'ij a'atzu a'atevili'ca mej tí'ixa, aj pu i ain Pedro ajchee. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ne'ihuaamua'a, muan xu hui seri ramua'aree a'anaj ti imi Dioj na'antihuau inyeetzi nyaj a'amua jetze ajtyama'acan, nyej ni tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e ti cin Dioj tihua'utaauni'i i maj cai Israel jetze ajtyama'acan mej mi rá'antzaahuat'e'en. ⁸Ajta ain Dioj, i ti ru'umua'aree a'ij ti a'ati ti'imua'atze i rutzajta'a, ai pu taataseijra ti ain mijmu hua'ancure'evi'iti. Ayaa pu che'eta na'a tihua'uta'a ti ain xaijnyu'ucara'ara'an huatyaturan aime tzajta'a tij titaatá'a itejmi.

⁹Jemin i Dioj, naijmi'i tu teyan tyaxá'a tyana'a een. A'ij ti ain raajajcuare i taxaijnyu'uca tyati'ij rá'antzaahua, ayaa pu che'eta na'a

tihúa'ajajcuaren i hua'axaijnyu'uca aime. ¹⁰Aij pu hui cin, a'ini een cin seyan ti'ijraaxaijte'e i Dioj saijna cime'e sej tihue'ijcate'e aime i mej tya'atzaahuat'e ye'ira cime'e i maj cai raviicue'iraca'a i tavaujsimua'a tyaaca, tyajta ityan.

¹¹Ma ajta, ayaa pu tita'amitejte'e ityejmi tyaj cai ti'inajchita, tyaijna cime'e ti tavastara'a tajapua huanyu ityejmi. Ayaa pu hui che'eta na'a hua'a japua ti'inyuuni aime.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹²Aj mi mu raatapua'ajtacaa naimi'i i mej ti'ixajtaaa. Eecan mu hua'anamuajracaa mati'ij tihue'ixaatya'acaa maijna i Pablo, majta maijna i Bernabé. Nain mu hua'uta'ixaa tij na'a ti hua'uta'a i Dioj i hua'a tzajta'a aime i mej sej chuejra'a japua e'ema'acan. Eihua mu ri'i huarij i maj cin ri'i tya'utasej. Dioj pu hua'utavai aime i maj hua'apua. ¹³Mati'ij ra'antici'i mej ti'ixa, aj pu i Jacobo ayan tyu'utaxajta'a ticin:

—Ne'ihuaamua'a, xaanamuajri'i i nyaj amuaata'ixaate'esin. ¹⁴Amijna i Simón auchan pu hui titaata'ixaa ti Dioj hua'a cime'en hua'utavai aime i mej sej chuejra'a japua e'ema'acan, seica tyaite tzajta'a mej mi ri'i tiraata'an. ¹⁵A'ij ti ti'ixa aijna, ayaa mu hui che'eta mana'a mejmi'i tira'uyu'uxaca'a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa pu xaa nya'u te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. ¹⁶Ayan ticin:

Ti'ij antipua'aren, nyaa nu uve'enyajsin.

Aijna i chi'ira'an i David, i ti'iri a'ave, nyaa nu nyajtahua'a rajajsin.

Nyaa nu ra'ajtaahua jajcuacan nyaijna jetze i ti auj a e'ejnyee.

¹⁷Majta i seica i tyaite, miche'e naimi'i raahuauni i tavastara'a aime i tyaite i mej sej chuejra'a japua e'ema'acan, mej mi náamua'ati a'ij nyej antyahuaa inyaa.

¹⁸Yaa pu ti'ixa i tavastara'a i ti jajcu'a'imi hua'uta'ixaa aijna i ti'iti i maj nu'u raamua'ati.

¹⁹A'ij nu hui cin neyan tyajamue'ixaate'e tyaj cai teyan tihúa'ajaaxaijvi'ira aime i mej sej chuejra'a japua e'ema'acan i maj mauchan tya'antzaahuat'esin.

²⁰Eitze'e pu ti'ivaire'e tyej tihua'utaiti'i yu'uxari jetze, tyej ti teyan tihua'uta'ixaate'en maj nu'u cai ti'icua'aca i ti ti'icue'iri'i i maj raamuai'ivajtacaa hua'a jemi i hua'a dioosi, majta nu'u cai ruxana'acira'a juucate jamuan, ajta maj cai i juuca ruxana'acira'a i tyetyaca jamuan.

Majta maj nu'u cai racua'aca hue'ira'ara'an ti'iti maj raatyacue'imi'in, ajta maj cai racua'aca i xuura'ara'an.

²¹Ai pu ayan tyu'ujxe'eve'e, a'ini matij mana'a titya'utyajhuii aujna a'u maj a'uchaatime i tyaite, ayaa mu tihua'uta'ixaa a'ij ti tyu'utaxajta'a aijna i Moisés tyaacan, majta hua'ateyujta'a mu ra'ujijve i yu'uxari jetze ti ain ra'uyu'uxaca'a.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

I maj nu'u tihua'utaiti'iri'i aime i mej sej chuejra'a japua e'ema'acan

²²Aj mu mi main i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, majta i vaujsi, ai mu raaxa'api'intare maj seica ava'ahuauni i rujemi mej mi hua'utaite aijna jamuan i Pablo, ajta aijna i Bernabé, mej mi a'uciine aujna Antioquía. Aime mu antihua u aijna i Judás ti ajta ayan antyahuaa ticin Barsabás, majta maijna i Silas. Aime i maj hua'apua, ai mu ain pueen hua'avaujsi mej ti'ixa'api'intare'e.

²³Aime mu jemin raataityaca'a i yu'uxari ti ayan aijna cin tira'axa: “Ityan, i tyaj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, tyajta i tyej i'i vaujsi i tyaj titasa'iri u teyujta'a, yaa tu áamuataujte'e mi sej tya'atzaahuat'e,

mi sej seij chuejra'a japua a'uchaatime saujna Antioquía, sajta aman ti huatacá'a aujna a'ahua'a Siria, ajta saujna a'ahua'a u Cilicia.

²⁴ Tu'uri raamua'areeri'i maj seica i tyaj cai huata'aca, ai mu ya a'ucij iya Jerusalén. Eecan mu a'amua'itziitya'aca'ama majna cime'e i mej tyajamue'ixaa. Eecan pu utyaavatzi i a'amuatza'ajta'a. ²⁵ A'ini naimi'i tu'uri teyan tyu'uta'a i nyuucari cime'e, ayaa pu tita'amitejte'e ti i'i xa'api'in tyaj hua'antihuauni seica i tejmi jetze mej ajtyama'acan. Aime tu ti antíhuau tyej ti hua'utaite mueetzi jemi, mej mi u a'uju'un i tyaite aime jamuan i Pablo, ajta aijna i Bernabé.

²⁶ Aime i maj hua'apua, ai mu meyan titya'ahuajca'ane ti pua'a ayau tyu'ujxe'eva'a maj huacui'ini aijna cime'e metihua'uta'ixaate'en i tyaite aijna jetze ma'acan i tavastara'a i Jesús ti i'i Ciriistu'u. ²⁷ Aij tu cin tihua'utaityaca'a tyaijna i Judás, tyajta tyajta i Silas. Ai mu tyajamuaata'ixaate'esin rujiimua'a mueetzi jemi mej mi nain cin tyajamuaata'ixaate'en i nyuucari cime'e a'ij tyej teri tiraaxa'api'intarej.

²⁸ 'Ee xaa nya'u, ayaa pu tira'amitejte'e aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ajta ityejmi, ayaa pu tita'amitejte'e ti i'i xa'api'in tyaj cai eihua ti'iti cin tyaja'amueijcatya'a, silu aij tu'u i ti eitze'e ruxe'eve'e. ²⁹ Caxu racua'aca i hua'ahue'ira'a i ya'amuaate i maj hua'umuai'ivejtaca'a i hua'a dioosi jemi. Caxu sajta racua'aca hue'ira'ara'an i ti huatyácue'imi'inihuaca'a na'ari ti'iti xuura'ara'an.

'Caxu sajta tyu'uxana'acira'a juucate jamuan, majta mamijna i ma juuca, maj cai tyu'ujxana'acira'a i tyetyaca jamuan a'ij tyej tyaja'amue'ixaate'e. Ri'i xu tityeetyáturaasin i Dioj jemi ti pua'a

seyan huarini saijna cime'e. Che'e a'ij tyaja'amuavaira'a."

Mati'ij aijna i Judás, ajta aijna i Silas, au mu a'utyáuuca'a u Antioquía

³⁰ Mati'ij mi meyan huarij, mati'ij mi maun huajauityaca'a aujna Antioquía. Aj mu mi a'ucij. Au mu e'tyujysaj najmi'i i mej tya'atzaahuate'e. Mati'ij mi hua'utapij i yu'uxari.

³¹ Majta main i hue'ihuaamua'a, mati'ij ra'ujijve i yu'uxari jetze, eecan mu huataujtyamua'ave a'ini naa pu hua'uta'a aijna i yu'uxari. ³² Ajta, aijna i Judás, ajta aijna i Silas, ai mu rujiimua'a mana'a antyujmua'areeraca'a majta majna cin mej mi tyu'utaxaj i Dioj jetze ma'acan. Aij mu cin ca'anijra'a eihua hua'uta'a i hue'ihuaamua'a aijna cime'e i mej tihua'uta'ixaa. Ri'i mu tyamua'a naa tihua'uta'a.

³³ Mati'ij mi a'atzu maun a'atee. Aj mu mi main i hue'ihuaamua'ame'en meyan tihua'uta'ixaa maj á'uciinye ruxé'evi'ira'a cime'e a'u maj a'araaci, mej mi majtahua'a maun a'ara'asti aime jemi i maj huaja'utaityaca'a.

³⁴ Ma ajta, aijna i Silas, ayaa pu tira'aranajchaca'a ti aun a'utyaturan.

³⁵ Majta main, i Pablo, ajta i Bernabé, ai mu auna a'utyajturaa aujna Antioquía. Majta jamuan i seica, mauche'e mu metihua'amua'atyajca'a. Majta tihue'ixaatya'acaa i nyuucari cime'e ti cime'en raxaj i tavastara'a.

Mati'ij nu'u e'ita'a a'utacij aijna i Pablo, ajta aijna i Bernabé

³⁶ A'atzu a'atyeevi'ica, aj pu i ain i Pablo ayau tiraata'ixaa aijna i Bernabé ticin:

—Tiche'e tyajtahua'a huaja'uva'amuaare i ta'ihuaamua'a i maj maun a'uchaatime nain japua a'u tyej teri huaja'uta'ixaa i nyuucari ti

cime'en raxaj i tavastara'a, tyata'aj raamua'aree a'ij ti ye'i tihua'avai're'e.

³⁷Ajta ain i Bernabé, aij pu húavi'itijma'a aijna i Juan, ti ajta ayan antyahuaa ticin Marcos. ³⁸Ma ajta aijna i Pablo, capu ra'avilitimi'ica'a a'ini ai pu Marcos aun huaja'uhua'axi ajna a'ahua'a u Panfilia. Capu che'e ti'imua'araca hua'a jamuan.

³⁹Eihua mu huaujtya'axi. Aij mu cin rusáaxu'ima'a a'uc'ijxi. Ajta aijna i Bernabé, ai pu xaa ya'uvi'iti aijna i Marcos. Baarcu jetze mu a'uc'ij mej mi maun a'ara'asti aujna u Chipre. ⁴⁰Ajta ain i Pablo, ai pu ra'antihuau aijna i Silas.

Majta main i hue'ihuamua'a, ai mu rajca i Dioj i ti hua'uchain i tavastara'a aime i maj hua'apua. Mati'ij mi a'uc'ij. ⁴¹Aa mu a'uré'enye ajna u Siria, ajta aujna Cilicia. A'u ti na'a a'u maj e'etyujsa'iri u teyujta'a, ai mu ca'anijra'a hua'uata'aca i ru'ihuaamua'a.

Pablo pu nu'u ra'ava'ahuau aijna i Timuteeyu

16 Aijna i Pablo, ajta aijna i Silas, aa mu a'ucáanye maujna u Derbe, majta maujna u Listra. Au mu seij huátyau ti tya'atzaahuate'e. Ayaa pu antyahuaaca'a aijna ticin Timuteeyu. Ajta aijna i naanajra'an, Israel pu jetze ajtyama'acan, ajta taatajra'an, griego pu púeenya'a aijna. ²Ri'i mu tirajchaica'a aijna i Timuteeyu aime ihuaamua'ame'en i mej Listra e'ema'acan, majta i mej Iconio e'ema'acan. ³Aijna i Pablo, ayaa pu ti'ijxe'eva'acaa ti ain Timuteeyu u á'ume'en hua'a jamuan. Aij pu cin raataityaca'a maj ra'antisijche i naviira'an mej mi cai huataninyu'ucacun aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ayaa pu'u, a'ini'i najjmi'i i maj maun a'uchaatima'acaa

aujna aunimi tij na'a aun ti huatacá'a, ai mu ramua'areeraca'a ti taatajra'an aijna i Timuteeyu, ai pu griego puéenyaa'a.

⁴Mati'ij mi maun a'ará'a seij jetze i chajta'ana, au mu hua'uta'ixaate i tyaite a'ij mej tiraaxa'api'intarej i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, majta i vaujisi i maj Jerusalén a'ujti a'ij mej ti'ijxe'eva'acaa mej meyan huarini i tyaite. Mati'ij ra'antici'i i tyaite mej tihua'uta'ixaa, seij jetze i chajta'ana, majtahua'a meyee meyan huarij, majtahua'a meyee. ⁵Aij pu cin aime i maj tyújsa'irihua'a, ai mu ahuaajca'anye mej mi eitze'e tya'antzaahua. Majta huatamui'iraca'a.

Ti'ij nu'u Pablo jemi huataseijre aijna i a'ti ti Macedonia e'ema'acan

⁶Nainjapua mu huacij aujna tij na'a aun ti huatacá'a u Frigia. Aru capu hua'uta'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj maj a'utyarute aujna ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Asia, mej mi tihua'uta'ixaate'en i nyuucari ti cime'en ra'axa i Dioj. ⁷Aj mu mi ajna vejli'i a'atanye a'u ti a'avastime seica chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Misia. Au mu a'utyarutyeeche'e aijna chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Bitinia, aru capu a'ij tyu'utari'iristaraca'a a'ini capu hua'uta'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Jesús.

⁸Mati'ij mi anticij u jetze pujme'en u Bitinia. Mati'ij mi aun pujme'en a'ucajrupi chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Troas. ⁹Tica'imi pu ti'iti huamaaraca'a aijna i Pablo. Ti nu'u aun a'utyejvee utan pujme'en a'ti ti seij chuejra'a japua e'ema'acan ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Macedonia. Eecan pu nu'u hua'utahuaviiri'i ayan ticin:

—Xa'iciinichi yu jetze pujme'en, muan, sata'aj hui taatavai're'en ityejmi.—Ayaa pu tyu'utaxajta'a aijna i a'ti.

¹⁰Ti'ij ayan tyu'umaaraca'a ajna i Pablo, ca'anacan tu huátacate tej ti antaciñye aujna a'ahua'a Macedonia, a'ini ayaa pu tita'amityejtya'acaa ti ain Dioj taatajee tej ti tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e ti cin Dioj hue'iratuaasin.

**Ti'ij nu'u Lidia huataujtuiri'i
i tavastara'a jemi**

¹¹Tyati'ij huiiraaci taujna u Troas, au tu antacij i baarcu jetze aujna u Samotracia aujna a'u ti chuej a'utacá'a aata'a. Yaa ruijmua'ate'e yee tu a'antanyej aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Neápolis.

¹²Tyati'ij huiiraaci tyaujna, aj tu ti taun a'ará'a seij jetze i chajta'ana ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Filipos. Au mu mejmi'i a'achajcaa aime i maj Roma jetze ajtyama'acan. Ajta, aujna Filipos, ai pu ain pueen i chajta'a ti eitze'e ruxe'leve'e tij na'a aun ti huatacá'a u Macedonia. Au tu a'atzu a'atee tyej tyau'n a'utyáuu.

¹³A'anaj matij pua'a rusa'upihua'a, au tu huiiraaci a pua'aque u chajta'a. Au tu a'ahua'a a'uré'enyé vejl'i'i jate'e tej ti raahuauni a'u ti a'ari'iri tyej huatyejnjuuni i Dioj jemi. Au tu a'ura'asaca'a. Aj tu ti autyajhuui tej tihua'uta'ixaate'en i juuca i mej tyujsaij maujna ajna cime'e i nyuucari ti jetzen ra'axa i Dioj. ¹⁴Seij i jiita'a, ayaa pu antyhuaaca'a ticin Lidia. Tiatira pu e'ema'acan ajna. Ai pu ciixuri ti'litua'aracara'a ti ti'inacámua. Ai pu ajta ranajchimi'ica'a i Dioj. Aj pu i Dioj raata'a ti rá'antzaahuat'e'en a'ij ti tyu'utaxajtaca'a ajna i Pablo. ¹⁵A pu i huámua'ivijhuaca'a, majta aime i i'ihuaamua'ame'en.

Aj pu i ayan titaatajee ajna i Lidia ticin:

—Ti pua'a ayan tyajamua'amityejtya'a ajna cime'e i nyej nyeri ra'atzaahua'ate'e nyajna i tavastara'a,

sata'aj mu a'uva'aju'un nyaj jamuan sej si saun a'utyáuu xa'ara'ani a'u nyej e'eche.—Ayaa pu titaata'ixaa.

Ai pu ta'antimue'iti.

**Ti'ij nu'u huataujtuiri'i i
tavastara'a jemi ajna i jiita'a
ti hua'amue'itici i tyaite**

¹⁶A'anaj ayaa pu titaaru. Au tu auju'uca'a aujna mej yá'ana'amiche i Dioj. Au tu ti ra'antinajchaca'a seij i tyamueij ti tiyaaru'u tzajta'an seijra'acaa. Jiita'a pu pueenya'a ajna. Ajna i tiyaaru'u, ai pu raayi'itihua'a ti ti'itij huámua'aree. Eihua pu hua'amue'itichihua'a ajna i jiita'a i tumin hua'a jemi i maj rachaica'a.

¹⁷Ti'iqui ain taataven. Aa pu e'evé'ejijhuajma'a ayan ticin:
—Amime mi tyetyaca, ai mu hui ravaire'e i Dioj i ti ta japua e'esejre'e najmi'ica japua mata'aj meyan tyajamuaata'ixaate'en a'ij ti ti'iri'iri ti Dioj tyajamuaatauni'i.

¹⁸Ayaa pu a'urijnya'a nain xicaj tzajta'a asta ti'ij cai che'e tye'evii'icue'i ajna i Pablo. Aj pu'i pi a'ure'eve. Ti'iqui ayan tiraata'ixaa ajna i tiyaaru'u ticin:

—Ayaa nu hui ti'imue'ijte'e ajna jetze ma'acan i Ciriistu'u paj huiirajra'ani pamijna jetze mi tyamueij. —Ayaa pu tiraata'ixaa.

Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu'i e'eyan huiirajraa ajna i jiita'a jetze.

¹⁹Majta main i maj rachaica'a i tyamueij, mati'ij raamua'areeri'i ti cai che'e a'ij ti'iri'iri maj raamue'itin i tumin ajna jetze, aj mu mi hua'uví'ivi majna i Pablo, majta majna i Silas. Mati'ij mi huaja'uvi'iti aime jemi i mej tie'ijta aujna a'ahua'a ti a'aráyaujta'a a'u mej tyaja'atu'araca ti'itij. ²⁰Mati'ij mi a huajautuaa hua'a jemi i jueesi. Meyan ti'ixaata ticin:

—Aime i tyetyaca, Israel mej jetze ajtyama'acan, eihua mu hui

hua'ajaaxaijte'e iiyu maj huachaatile.

²¹ Saique mu hui tihua'amua'ate i ye'ira jetze ti cai ayan titaavijte'e ityejmi, tyej teyan tira'antzaahuat'e'en, na'ari tyej teyan huarini ityan i tej Roma jetze ajtyama'acan.

²² Mati'ij mi main tyaite hua'utajaaxaijvi'iri'li maijna i Pablo, majta maijna i Silas. Aj mu mi main jueesi meyan tyu'utajitaca'a maj nu'u tihua'acá'ari'iraxin i tihua'aciixu, majta nu'u hua'utyávaxi pi'ista cime'e.

²³ Mati'ij hua'utyávaxi eihua, majta hue'ityaana. Majta rajca ti maijna i ti tí'icha'i ti hua'uchain tyamua'a naa. ²⁴ Ajjna maj tiráchaira, ai pu hua'utyajtuaa ujca'ihua'imi ti jua'ase. Ajta i huáica, an pu ra'anarujtya'axi ajjna jetze i taabla ti ij cai huirácu'ucunyen i huáica.

Ti'ij nu'u huataujtuiri'li i tavastara'a jemi ajjna ti hua'achaica'a

²⁵ A'atzaj tyauuma'aca tica'imi, a'atzaj cumu e'ita'a tica'a, ai mu tyenyuusima'a i Dioj jemi, majta tí'ichuicaca'a ajjna i Pablo, ajta ajjna i Silas. Majta i seica i mej nami'ihuacaa, ai mu hua'anamujracaa. ²⁶ Ti'ij i iye'itzi cime'e huatyaujca'atzijxi i chuej. Ajta i jaxu'u a'u maj á'anami'ihuacaa, ca'anin pu cin huatyaujca'atzijxi. Cime'en pu'u ayan huarij, aj pu i tya'antacuunirixi a'u ti a'apueerta, aujna a'u maj á'anami'ihuacaa, ajta ti'ijtza'anixi i cadeena i maj cin anaji'iquihuajma'acaa i maj nami'ihuacaa.

²⁷ Ajta ain ti tí'icha'i, ti'ij huatáji, aj pu i raasej ti tya'antacúuni'ihuajma'acaa ajna a'u ti a'apueerta. Ai pu i ru'ijcupi i rucuun ti'ij i huaujje'ica a'ini yaa pu raata'a cumu mu'uri huiraaci i maj nami'ihuacaa. ²⁸ Ma ajta ain i Pablo, ca'anacan pu huajijhuaca'a. Ayaa pu tiraatajee ticin:

—Capej hui peyan aruura pej peyan aj'e'icata. Tyauche'e tu naimi'i huiraati.

²⁹ Aj pu i taij huahuáu. Ti'iqui ayan u a'a utyajrupi taichijmá'a aujna a'u maj a'anami'ihuacaa. Aj pu i a autunutaca'a ajna vejli'i a'u maj a'utyáuuca'a ajjna i Pablo, ajta ajjna i Silas. ³⁰ Ti'iqui hue'iraavi'iti. Aj pu i ayan tihua'utaihua'uri'li ticin:

—¿A'ini naarini ti'ij Dioj tinaatauuni'i?

³¹ Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin: —Pata'aj rá'antzaahuat'e'en i tavastara'a, ajjna i Jesús. Aj pu xaa Dioj timuaatauuni'ira, ajta aime i maj a jamuan a e'eche.

³² Mati'ij mi meyan tira'ixaa maijna i a'ati, majta aime i maj jamuan a e'eche ajjna cime'e i nyuucari ti jetzen ra'axa i tavastara'a. ³³ Yaa pu i éenya'a a'atzaj tica'imi ain ti tí'ichaica'a, ai pu hua'uja'usi i maj tzaanicaa. Mati'ij mi e'eyan huaujmuat'ihuaca'a ajjna i ti tí'ichaica'a, majta aime i maj jamuan a e'eche. ³⁴ Ti'ij i huaja'uvi'iti i ruche. Aj pu i tihua'umí. Ajta i maj jamuan a e'eche, eecan mu huataujtyamua'ave maijna cime'e maj rá'antzaahua i Dioj.

Maj nu'u hua'utatuaa maijna i Pablo, majta maijna i Silas

³⁵ Tapua'arijma'aca mu main i jueesi hua'utaj i polisiiya. Ayaa mu tiraata'ixaa ajjna ti tí'ichaica'a ticin: —Che'e hue'irajtuaani i maj nami'i i maj hua'apua.

³⁶ Aj pu i ain ti tí'icha'i, ayaa pu tiraata'ixaa ajjna i Pablo ticin: —Manaataj i jueesi nyaj nu'u amui'irajtuaani. Aij pu cin, pu'uri ri'iri saj huiraaci nye. Capu a'ati che'e a'amujaaxa'itya'a a'ame.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa ajjna ti tí'ichaica'a.

³⁷ Ajta ain i Pablo, ayaa pu tiraata'ixaa ajjna ti tí'ichaica'a ticin: —Aricu, hua'uta'ixaate'e i polisiiya ticin: “Ityejmi, i tyej aime jetze

ajtyama'acan i maj romanos pueen, ai mu cai ti'iti taataihua'ura a'ij tyaj ti'iti cin tityautyajturaa, ai mu majta taatyaavajxi me ejire'e tyaite tzajta'a, majta ta'ityaana. ¿Ti'itajni? ¿Ni meri ta'axijte'en aviitzi cime'e? Catu xaa nya'u huiráaju'un. Miche'e main yéve'eré'enyen mata'aj main tu'irajtuaani."

³⁸Mati'ij mi main polisiya meyan tihua'uta'ixaa aime i jueesi a'ij ti tyu'utaxajta'a aijna i Pablo. Mati'ij raamua'areeri'i ti ain i Pablo, ajta ain i Silas aime jetze, me nu'u jetze a'ajtyáma'acan i romano, eecan mu tyu'utatzin aime i jueesi. ³⁹Mati'ij mi u'uju'un aime i jueesi mej mi tyaja'utauruuni'i hua'a jemi i maj hua'apua. Mati'ij mi hue'irajtuaa. Aj mu mi ca'anijra'a hua'uta'a maj huiraciinye aujna chajta'a. ⁴⁰Ma majta main i maj hua'apua, mati'ij huiiraaci aujna carcel, au mu a'uju'un Lidia ti e'echajca'a mej mi hua'useij i ru'ihuaamua'a i mej tya'atzaahuatate'e. Ca'anijra'a mu hua'uta'a i hua'a tzajta'a. Aj mu mi a'ucij.

**Mati'ij nu'u mi autyajhui
mej tyújnaya'usi'ite'en
maujna u Tesalónica**

17 Mati'ij mi maun a'uré'enyé aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Anfípolis, ajta ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Apolonia. Aj mu m'íjtá'ij maun a'ará'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Tesalónica a'u ti hua'ateyuu e'esejre'e aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. ²Tij na'a ti'ijri'irajcaa aijna i Pablo. Au pu a'utyajrupi hua'ateyujta'a a'anaj ti ayan tyaja'ure'enyé aijna xicajra'a jetze mati'ij pua'a rusa'upi. Hueica iteeri tzajta'a pu tihua'uta'ixaa i yu'uxari jetze.

³Ayaa pu tihue'ixaatyaa'acaa ti ayan tyu'ujxe'eva'acaa ti ain rajpueijtzi

a'ara'ani aijna i ti nu'u Dioj an yá'ujra i ipuari japua. Ajta, nu'u ti'ij huami'in, ayaa pu tyu'ujxe'eva'acaa ti huatarun ajtahua'a hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ayaa pu tihue'ixaatyaa'acaa ticin:

—Aijna i Jesús, ai pu hui ain pueen i ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua.

⁴Mati'ij mi seica rá'antzaahua i mej Israel jetze ajtyama'acan. Aj mu mi hua'ajaahua maijna i Pablo, majta maijna i Silas, majta mu eihua tya'antzaahua i maj main pueen i griego i maj rana'amiche'e i Dioj, majta mui'iti i juuca i maj eitze'e ruxe'leve'e i chajta'ana.

⁵Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, eecan mu hua'anchueere. Aj mu cin hua'ajsai seica i maj a'ij pua'a ti'ityetyaite i maj á'ujhua'anya'a ajna a'ahua'a a'u maj tyaja'atuáj mua'aye'i. Aj mu mi ca'anijra'a hua'uta'a i tyaite mej mi huataninyu'ucacun. Eecan pu a'ij pua'a tyuju'utyaari aujna i chajta'a.

Aj mu mi maun a'uju'un Jasón ti e'eche. Aime mu mi huáhuau i Pablo, majta maijna i Silas, mej mi hue'iravi'itin, majta tyu'utatuiire'en i tyaite jemi.

⁶Ma majta, camu huá'utya aime i maj hua'apua; seica mu huatyau. Aij mu cin aime a'ujájpua'a maijna i Jasón, majta seica i ihuaamua'ame'en. Ai mu me huaja'ujájpua'a aime jemi i mej ti'itij cin tityatati. Majta antijihua meyan ticin:

—Maijna i tyetyaca i maj hua'ajaaxijte'e nainjapua i tyaite i chaanaca japua, aij mu cin majta meri meyan a'uva'aju'un. ⁷Ajta aijna i Jasón, ai pu hui hua'ancure'evi'iti i ruche. Camu tya'aste i ye'ira jetze i ti tyu'utajta'a aijna i ta rey, aijna ti ayan antyahuaa ticin César. Ayaa mu ti'ixa ti nu'u hui saij ain pueen i rey, aijna i a'ati ti ayan antyahuaa ticin Jesús.—Ayaa mu tyu'utaxajta'a aime i mej a'ij pua'a ti'ityetyaite.

⁸Mati'ij aime huanamuajri'i, eecan pu a'ij pua'a hua'uta'a i hua'a tzajta'a i tyaite, majta i maj ti'itij cin títyatati.

⁹Aj pu i ain i Jasón, majta maijna i seica, tumin mu tyu'uta'a aime jemi i mej títyatati mej mi hua'utatuauani cai che'e meyan hua'aruura matij hua'uruu u maj huaja'uvá'ajajpuaca'a. Majta aime i mej títyatati, ai mu hua'utatuua.

Mati'ij nu'u maun a'utyáuua'a u Berea aijna i Pablo, ajta aijna i Silas

¹⁰Mati'ij mi main hua'ihuaamua'a ca'anacan hua'utaityaca'a maijna i Pablo, majta maijna i Silas maj á'uciinye tica'ari tzajta'a ajna a'ahua'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Berea. Cime'en mu'u maun a'ará'a, aj mu mi a'utyajrupi hua'ateyujta'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

¹¹Aime i mej Berea e'eché, eitze'e mu ri'i naa tihua'ajeevacaa macai aime i mej Tesalónica a'uchaatima'acaa.

Naa mu ri'i tira'ancura'a i nyuucari. Ti'ij pu na'a nain xicaj tzajta'a, ai mu rahuauca'a i yu'uxari jetze mej mi raamua'aree ti pua'a ayan ti'ayajna nusu cai a'ij ti ti'ixajta'acaa aijna i Pablo.

¹²Aij mu cin mui'iti tya'antzaahua, majta mui'iti i maj aime jetze ajtyama'acan i griego, ai mu majta tya'antzaahua, i ma juuca i maj ri'i huajá'usejiracaa tyamua'a naa. Ayaa mu che'eta mana'a tya'antzaahua i tyetyaca.

¹³Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, aime i mej Tesalónica e'echajcaa, mati'ij raamua'areeri'i ti ain Pablo tihue'ixaa i nyuucari ti jetzen ra'axa i Dioj aujna Berea, mati'ij mi maun á'uju'un. Ai mu majta ca'anijra'a hua'uta'a i tyaite mej mi hua'utajaaxaijvi'i. Eecan mu huá'anyu'ucastya'acaa. ¹⁴Majta main i hue'ihuaamua'a, ai mu cai a'atee; e'eyan mu raataityaca'a ti Pablo

a'ura'ani aujna ta'avastimee i jaj ti ve'e. Majta main i Silas, ajta i Timuteeyu, ai mu a'utyajturaa aujna u Berea.

¹⁵Majta i maj Pablo jamuan a'ucij, ai mu ya'uvi'iti chajta'a jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Atenas. Majta e'eyan huara'aci. Mahua'utaitaca'a maijna i Silas, majta maijna i Timuteeyu maj nu'u tyujsaire'en ca'anacan.

Ti'ij Pablo aun a'utyavaaca'a u Atenas

¹⁶Ti'ij Pablo auche'e hua'achu'eva'acaa aujna Atenas, eecan pu tinyu'ucaca'a i rujetze aijna cime'e ti hua'usejij i hua'a dioosi i ma a e'ere'etya'acaa nain japua aujna chajta'ana. ¹⁷Aij pu cin ain Pablo tihue'ixaatyacaa hua'a teyujta'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, ajta aime jemi i griego i maj Dioj na'amiche'e. Ajta ti'ij pi na'a nain tujca'ari tzajta'a, ai pu tihua'ixaatyacaa aime i maj maun a'utyáuua'a ajna a'u maj tyaja'atu'araca.

¹⁸Meenti maun seica a'utyáuua'a i mej tyu'ujmua'ate a'ij mej ti'ixaxa'a aime i mej ee epicúreos, majta seica i mej tyu'ujmua'ate a'ij mej ti'ixaxa'a aime i mej meyan huataujmua'a ticin estoicos. Mati'ij mi autyajhuii mej tyu'uxáj eihua. Mati'ij mi autyajhuii maj meyan tira'ixaate'en maijna. Ayaa mu seica ti'ixa ticin:

—¿A'ini hui ti'ixa mi ti eihua ti'ixa?

Majta seica meyan ti'ixa ticin:

—Xuee ayan hui ti'lita'ixaate'e seij cime'e i nyuucari ti seij jemi e'ema'acan i Dioj.

Ayaa mu tyu'utaxajta'a a'ini Pablo pu ayan tihue'ixaatyacaa aijna cime'e i Jesús, ajta aijna ti nu'u huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite. ¹⁹Mati'ij mi ya'uvi'iti anna a'u maj e'etyujsa'irihua'a jiri japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin

Areópago. Ayaa mu tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni ri'iri tyaj ityan raamua'aree mi paj hui jajcuacan cin ti'itamua'ate? ²⁰¿A'ini peti'ita'ixaate'e ti'itij cime'e tyaj cai yau'ite, tyaj cai a'anaj raanamuajri'i? Ayaa tu hui ti'ijxe'eve'e tyaj raamua'aree a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari.

²¹Ayaa mu aijna cin tiraataihua'uri'i, a'ini najmi'i i maj Atenas e'ema'acan, majta i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan i mej meri maun a'uchaatime aujna Atenas, camu maa ti'iti avá'amua'areeraca. Ai mu'u pi namuajraca'a i ti jajcuacan cin tihue'ixaatya'acaa i nyuucari.

²²Aj pu i Pablo huatyeechaxi e'ita'a hua'a tzajta'a i mej e'tyujsaira'acaa aujna Areópago. Ayan ticin:

—Muan mi saj tyetyaca, Atenas saj e'ema'acan, nain nu cin ti'iseij seij eihua hua'achue'eve'e i rudiojtyamua'a. ²³Ayaa nu hui tyaja'amue'ixaate'e a'ini nyati'ij á'ucha'acanya'a nyahua'aseijraca'a a'u ti na'a sej ya'utyechajtza seij i a'amua dioosi. Seij nu huaseij ipuari japua ti jetzen te'eyu'usi'i ayan ticin: “Tyej ri'i tiraata'an i Dioj tyaj cai ramua'ate.” Aijna saj cai ramua'ate, ri'i xu tirata'aca. Aij nu xaa cin neyan tyajamuaata'ixaate'esin.

²⁴Aijna i Dioj ti raatyataahuaca'a i chaanaca tyaj japuan seijre'e, ajta nain cime'e ti ayan ti'iseijre'e, ai pu hui ain pueen i ti tie'ijta najmi'ique'e u tajapua, ajta najmi'ique'e iian chaanaca japua. Capu ayun che i Dioj iyu teyujta'a i maj rá'ajtaahuaca'a i tyetyaca. ²⁵Capu ayan tyu'ujxe'eve'e maj raatyavaire'en ti'itij cime'e ti ra'aturate'e a'ini ai pu rusaj hua'ata'aca najmi'ica i tyetyaca maj ruuri mua'ara'ani, maj ucayyaatiye'ican, ajta hua'ata'aca najmi'ica tij na'a ti'iti ti hua'aturate'e.

²⁶Ayaa pu Dioj raaru mej seij jetze huanyej i tyaata'a najmi'i i tyaite mej

mi nain japua seijre'e iian chaanaca japua. Ajta, ai pu hui raaxa'api'intare a'achu maj á'tajti'iren, ajta a'u maj a'uchaatime'eni. ²⁷Ayaa pu Dioj aijna cin huarij mej mi raahuauni maijna, mej mi meyan eenye'eque'e raatyauuni. Me ajta ain, capu a'achu a'imi me'e e'eseijre'e ityejmi jemi.

²⁸Ayaa pu'u na'a ti'en a'ini aij tu jetze ruuri i Dioj, tyej ti teyan e'enyaa me tya'ujhua'anye'en, tyej ti teyan huatyauuca. Majta main i mej ti'ichuicaca meejmi tzajta'a, seica mu majta meyan che'eta mana'a tyu'utaxajta'a a'ij nyej inyaa tyaja'amue'ixaate'e. Majta meyan ticin: “Tyan tu tyajta yaujmua'ame'en pueen i Dioj.”

²⁹A'ini tyan tu yaujmua'ame'en pueen i Dioj, capu hui ayan tiraavijte'e tyej teyan ti'imua'ca ti Dioj ayan een tij ti'iti ti taavijhua ooro cime'e, nusu i plaata cime'e, nusu tetej cime'e. Capu ayan een tij ti'iti i maj raatyataahuaca'a i tyaite a'ij mej ye'i tirajtyau maijna cime'e i rumua'atziira'a.

³⁰⁻³¹A'anajimi, camu ramua'areeraca'a i tyaite a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj tij na'a ti yu e'ire'enyee. Ajta ain i Dioj, capu a'anaj hua'uxijte ajna'imi. Ma ajta, ijii pu xaa, ai pu ti'ihue'ijte'e najmi'ique'e maj nu'u saique tyu'umua'ati i tyaite, aijna cime'e, ti Dioj ari ayan tiraaxa'api'intarej seij xicajra'a jetze ti jetzen hua'uxijte'en najmi'ica i maj yan huachaatime iian chaanaca japua. Ai pu hui hua'axijte'en aijna i a'ati ti Dioj ra'antihuau. Dioj pu ari hua'utaseijra najmi'ica i tyaite ti ayan ti'ayajna aijna cime'e ti ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mi'ichite aijna i a'ati.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pablo.

³²Mati'ij raanamuajri'i ti Dioj ra'ajjáj i mi'ichite tzajta'a aijna i Jesús, seica mu ra'axaahuari'iracaa. Majta seica meyan ticin:

—Ayaa tu ti'ijxe'eve'e paj pajtahua'a tita'ixaate'en paijna cime'e.

³³Aj pu i ajtaraa i Pablo hua'a jetze.

³⁴Aru mauche'e mu seica i tyaita á'ujhua'anya'a jamuan, mara'antzaahua micu. Ai mu ain pueen, i maj hua'a tzajta'a a'utyáuuca'a aijna i Dionisio, i ti hua'a jetze ajtyama'acantaca'a aujna Areópago, ajta seij i jiita'a ti ayan antyahuaa ticin Dámaris, majta seica mu majta tya'antzaahua.

Ti'ij nu'u Pablo aun a'utyavaaca'a aujna u Corinto

18 Ajta e'eyan Pablo huirajraa aujna Atenas. Ti'iqui aun a'ará'a chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Corinto. ²Au pu yá'utyau seij ti Israel jetze ajtyama'acan ti ayan antyahuaa ticin Aquila. Au pu e'ema'acan aujna seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Ponto. Aijna i Aquila, ajta aijna i ira'ara'an ti ayan antyahuaa ticin Priscila, ai mu maun a'araaci aujna a'ahua'a seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Italia, a'ini ayaa pu tyu'ujxe'eva'acaa maj nu'u á'uciinye maujna aijna cime'e i hua'arey i romanos ti ayan a tyaja'utaityaca'a mej a'uciine naimi'i i mej Israel jetze ajtyama'acan.

Ajta ain i Pablo, ai pu u huaja'uvá'amuaaraca'a. ³Pablo pu racu'unya'apuaca'a i navij chi'ira'a. Ayaa mu che'eta mana'a ti'imuaara'acaa aime, aijna i Aquila, ajta aijna i Priscila. Aij pu cin a'utyajturaa hua'a jamuan, ajta ti'imuaara'acaa hua'a jamuan aijna i Pablo.

⁴Nain xicajra'a jetze matij pua'a rusa'upi, au pu a'utyaru'ipicha'a hua'a teyujta'a, tihue'ixaatya'acaa ti'ij ayan eenye'equen hua'antime'itin aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, majta i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

⁵Mati'ij mi huiraaci aujna u Macedonia aijna i Silas, ajta aijna i Timuteeyu. Mati'ij mi maun a'ará'a a'u ti a'utyavaaca'a i Pablo, ti ajta cin antyujmua'areeraca'a nain cime'e ti tihua'uta'ixaate'en i yu'uxari jetze. Naa tya'ahuaauritaacan cime'e, ai pu tihue'ixaatya'acaa aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, aijna cime'e ti Jesús ain pueen i tevi ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua, aijna maj rachue'eva'acaa.

⁶Majta main, camu a'atzu raxe'eva'acaa maj raanamua. Aij mu cin autyajhuii mej a'ij pua'a tiráajeeve. Aj pu i Pablo tyu'utyaca'atzijxi i tyu'ujciixu mej mi raamua'aree ticin ma'utya'itzee i Dioj jemi. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muaan xu puéenyala xa'aju'un ti'ij muetzi jetze rajveti i pueijtzi. Nyaa nu hui ra'ara'aste ti tinyeijca. Ijii ti yu auca'iti a'ame, hua'a jemi nu a'uma'a na'ame i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁷Aj pu i huirajraa u hua'ateyujta'a. Aa pu a'ará'a aa ti e'eché a'ati ti ayan antyahuaa ticin Justo. Ai pu rana'amiche'e i Dioj, ajta aun e'echajca'a ajna vejl'i a'u ti a'utyejvee i teyuu. ⁸Ajta ain i Crispo, i ti tie'ijta u teyujta'a, ai pu rá'antzaahuaa i tavastara'a, majta meyan che'eta mana'a najmi'i ti hua'a jamuan e'echajca'a aijna i Crispo. Majta seica i maj Corinto a'u chaatima'acaa, mati'ij raanamuajri'i i nyuucari, eihua mu rá'antzaahua. Mati'ij mi huamua'i'ivijhuaca'a.

⁹Aj pu i tica'imi, ti'ij ain Pablo tí'imaaraca'a, ai pu raaseij i tavastara'a. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Capej ti'itziinya'a. Pauche'e paj hui tihue'ixaatya'a pua'ame. Capaj raatyápuapua'ajtan. ¹⁰Nyaa nu a jamuan ya huatyeyvee. Capu a'ati timua'antyu'uuni'ira. Capu ajta a'ati pueijtzi muaata'asin. Eihua nu hui

tityaitestyamua'a iiya chajta'a.—Ayaa pu tiraata'ixaa i tavastara'a.

¹¹Aij pu cin Pablo ayan aun e'etee sei ninye'ira'a japuan e'ita'a aujna Corinto. Tihua'amua'atyajcaa aijna cime'e i nyuucari ti jetzen ra'axa i Djoj.

¹²Aru ti'ij ain Galión aun ti'ivaira'acaa tajtuhuan cime'e aujna ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Acaya, aimej i mej Israel jetze ajtyama'acan, ai mu autyajhuii mej tinínyu'ucacun majna jemi i Pablo. Mati'ij mi ya'ujáj jueesi jemi. ¹³Aj mu mi meyan tiraata'ixaa i tajtuhuan ticin:

—Aijna i tyaata'a, ai pu hui hua'amue'itijcaa i tyaite mej mi meyan saique ti'ijna'amiche'en i Djoj. Aru capu hui ayan tihua'ata'aca i taye'irá mej meyan rijca.

¹⁴⁻¹⁵Pu'uri tin tyu'utaxáatache'e aijna i Pablo, ti'ij ain Galión, ayan tihua'uta'ixaa aime i mej Israel jetze ajtyama'acan ticin:

—Casi'i muan, mi sej Israel jetze ajtyama'acan, ti pua'a hui amin ti'iti a'ij pua'a huáruu ti cai xa'api'in, na'ari ti'iti huaje'ica ti huapi'i ruxe'eve'e, aj nu xaa neyan tyája'amuanamuáarache'en. Aru a'ini ai pu'u cin ti'ixa a'amua'e'ira, ¿a'iqui huataujmua'a aijna? ¿Ni cai nyuucari pueen aijna? Ayaa pu hui tiraavijte'e rujiimua'a saj muan seyan ra'antipua'arite'en, a'ini canu nyaa raxe'eve'e nyaj raaxa'api'intare'en nyeijna i nyuucari.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

¹⁶Ti'ij i hue'irajtuua a pua'aque aujna a'u maj e'etyujsa'irihua'a i jueesi. ¹⁷Aj mu mi main i mej i'i griego, najjmi'i mu rajv'i majna i Sóstenes i ti tie'ijta u teyujta'a. Mati'ij mi raatyaavajxi aujna jemi i tajtuhuan. Ma ajta aijna i Galión, capu jetzen ruxe'evá'a a'araa aijna cime'e.

Ti'ij nu'u Pablo autyejche ti mu a'ahua'a a'atanyén, ajta mu a'ayee

¹⁸Auche'e a'atzu a'atee aujna Corinto aijna i Pablo. Ti'iqui hua'utataujte i

ru'ihuaamua'a. Ajta e'eyan baarcu jetze atyajraa, ajta á'uraa jamuan aijna i Priscila, ajta aijna i Aquila. Mati'ij antaciinye ajna a'ahua'a seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Siria. Ti'ij cai xi u a'arajraa aujna u Cencrea, aj mu mi racaaye ti i ra'ara'asten ti'iti cime'e ti ain aijna cin tya'ataujratziiri'i.

¹⁹Mati'ij mi maun a'ará'a aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Efeso. Au pu huaja'utyáhui i Pablo jamuan aijna i Priscila, ajta aijna i Aquila. Aj pu i aun a'uré'enyee aujna teyujta'a. Tihua'uta'ixaa aime i mej Israel jetze ajtyama'acan i maj tyujsa'irihua'a aujna. ²⁰Ai mu raatajé ti nu'u eitze'e a'ateevi'in. Ma ajta cai, capu ahuaujca'anye.

²¹Aj pu i hua'utataujte. Ayan ticin: —A'anaj nu'iran ya tanyejsin ti pua'a Djoj naata'an.

Aj pu i ajtyajraa i baarcu jetze. Ti'iqui aun Efeso á'uraa. ²²Ti'ij aun a'utanyaa, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cesarea. Anacaican pu anna a'ujnyéj u Jerusalén. Ti'ij i hua'utataujte i mej tyujsa'ij u teyujta'a. Ajta e'eyan, ain aun a'ucáanye aujna Antioquía. ²³Au pu a'atzu a'atee aujna. Aj pu i u a'arajraa. Aa pu a'atanyaa a'u ti e'echajta'ajtajmee saxu'ijma'a a'u maj a'uchaatima'acaa i tyaite, seij chuejra'a japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Galacia, ajtahua'a saáj ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Frigia. Ai pu ca'anijra'a hua'ata'acara'a najjmi'ica i mej tya'atzaahuate'e.

Ti'ij nu'u Apolos tihua'uta'ixaa i nyuucari cime'e aujna Efeso

²⁴Aijna xicajra'a jetze, saáj pu a e'ire'enyee ti Israel jetze ajtyama'acan. Ayaa pu antyahuaa ticin Apolos. Au pu e'eche aujna chajta'ana jetze ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Alejandría. Eecan pu raayi'itihua'a ti

tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e. Ajta tyamua'a tiraayi'itihua'a a'ij ti ye'li huataujmua'a i ti te'eyu'usuli i yu'uxari jetze. ²⁵Naa pu tyu'umua'atyajcaa a'ij ti ti'ijxe'eva'acaa i tavastara'a. Tyu'utaxajta'a a'ujca'anyaacan cime'e, ajta ti tyamua'a naa ri'i tyu'utanyuuni aijna cime'e i Jesús. Ajta aij pu'u mua'areeraca'a aijna i ti cin Juan hua'utamuai'ihuaca'a.

²⁶Ai pu aijna cin autyejche ti tihua'uta'ixaate'en u teyujta'a a'ujca'anyaacan cime'e. Mati'ij main raanamuajri'i aijna i Priscila, ajta aijna i Aquila, ai mu raata'inee ti huaja'uva'amuaare aujna a'u maj e'eché. Au mu ra'itiiri'i eitze'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i tavastara'a.

²⁷Ajta ti'ij ari á'uye'imijcaa ajna a'ahua'a Acaya aijna i Apolo, ai mu ihuaamua'ame'en ca'anijra'a raata'a. Aj mu mi tihua'uta'itiri'i i ru'ihuaamua'a i maj aun e'eché maj nu'u naa tyamua'a tira'ancure'evi'itin. Ti'ij ain Apolos aun a'ará'a aujna Acaya, eecan pu hua'utavai ti Dioj hua'uta'a ruxé'evi'ira'a cime'e maj rá'antzaahuaté'en. ²⁸A'ujca'anyaacan cime'e pu hua'utyaAmue'iti i tyaite aime tzajta'a i mej Israel jetze ajtyama'acan. Aijna yu'uxari jetze pu tihua'utaseijrate ti Jesús ain pueen i ti nu'u Dioj an yá'ujra i ipuari japua.

Ti'ij nu'u Pablo aun a'utyavaaca'a u Efeso

19 Ti'ij ain Apolos aun a'utyavaaca'a aujna Corinto, Pablo pu anna imi a'utyeeenyé mu'utzíta'a japua. Ti'ijta'i aun a'ará'a aujna Efeso. U pu huaja'utyau seica i mej tya'atzaahuaté'e. ²Ayaa pu tihua'utaihua'uri'i ticin:

—¿Ni cai huatyajturaa muejmi tzajta'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj sati'ij rá'antzaahua?

Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Catu xaa tyan me'e ya'anamuajraca'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

³Aj pu i Pablo ayan tihua'utaihua'uri'i ticin: —¿A'atajni nyuucajtze'e cin xaamuai'ivijhuaca'a?

Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin: —Aij tu nyuucajtze'e cin huátamuai'ivijhuaca'a aijna i Juan tyaacan.

⁴Pablo pu ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Juan pu hui hua'umuai'ihuaca'a i tyaite aijna cime'e mej mi saique tyu'umua'ati i rutzajta'a. Ma ajta, ai pu hué'ixaatya'acaa maj nu'u tya'antzaahuaté'en jemin i ti auj uve'enyéjsin majca'i huayee. Ai pu hui ain pueenya'a a'ame i Jesús, i ti Dioj an yá'ujra ipuari japua.

⁵Mati'ij raanamuajri'i, aj mu mi huamai'ivijhuaca'a nyuucajtze'en aijna i Jesús. ⁶Ajta, cime'en pu'u ain Pablo hua'ava'amua'axi an hua'amuutze'e, aj pu i ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj huataseijre hua'a tzajta'a. Mati'ij mi autyajhui maj tyu'uxáj nyuucari cime'e maj cai xi raayi'itihua'a, majta mej tyu'utaxaj i Dioj jetze ma'acan. ⁷Ayaa mu ará'axcaa cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua i tyetyaca.

⁸A'ateevi'i a'achu cumu hueica maxcira'i ti ain Pablo á'ucha'acanya'a hua'ateyujta'a. Au pu tihue'ixaatya'acaa a'ujca'anyaacan cime'e. Ajta hua'atyámue'itijma'a i tyaite aijna cime'e i ti Dioj tie'ijta iyan chaanaca japua, ajta u tajapua.

⁹Ma majta seica, camu cime'en tyu'uta'a i ruxaijnyu'uca maj raanamua i nyuucari ti cime'en tihue'ixaatya'acaa. Camu che'e ra'antzaahuatya'acuca'a silu ayaa mu'u a'ij pua'a tí'ixajta'aa i tyaite tzajta'a. Ti'iqui ain Pablo ava'araa hua'a tzajta'a.

Ti'iqui seica i mej tya'atzaahuaté'e, aime pu auvi'iti a'u mej

tihua'amua'aten, ajna a'ahua'a chi'ira'an jetze aijna ti ayan antyahuaa ticin Tiranno. Au pu tihue'ixaatya'acaa nain xicajra'a tzajta'a. ¹⁰Yaa pu tyauuma'aca a'achu cumu hua'apua ninye'ira'a ti ain Pablo ayan tihua'amua'atyajcaa. Aij pu cin najimi'i i maj maun a'uchaatima'acaa aujna Asia, najimi'i mu raanamuajri'i i nyuucari ti jetzen ra'axa i tavastara'a, aijna i Jesús, najimi'i i mej Israel jetze ajtyama'acan, majta i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

¹¹Ajta ain i Dioj, va'acan pu cin ri'i hua'uruu i tyaite aijna jetze i Pablo mej mi najimi'i naa ri'i tya'utasejra i Dioj jemi. ¹²Tij ajta aijna i panyuura'an aijna i Pablo, ajta aijna i ciixuri ti cin ava'ujri'ique'e, ti pua'a nu'u a'ati hua'a japua an tyaja'upítira'ani aime japua i mej ti'icucui'i, aj mu nu'u mi huaruj najimi'i, ajta nu'u hua'utamuari i tiyaaru'u i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa aime i tyaite.

¹³⁻¹⁴Majta seica i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa i mej á'ujhua'anya'a a'u ti na'a maj a'uchaatima'acaa, ai mu hua'amuaritya'acaa i tiyaaru'use i maj hua'a tzajta'a seijra'acaa i tyaite. Mejxe'eva'acaa mej meyan huarini nyuucara'ara'an cime'e i Jesús.

Ayaa mu che'eta mana'a ti'ijxe'eva'acaa a'ati ti'yaujmua'a ti Israel jetze ajtyama'acantacaa mej raatamarite'en i tiyaaru'u ti tevi tzajta'a seijra'acaa. Ayaa mu ará'axcaa arahua'apua aime i yaujmua'ame'en aijna i a'ati ti tihue'ijte'e i mej ti'ivaire'e u teyujta'a. Ayaa pu antyahuaaca'a aijna i a'ati ticin Esceva. Mati'ij mi main yaujmua'ame'en meyan tiraatajee i tiyaaru'u ticin:

—Ayaa nu hui tyaja'amue'ijte'e nyaijna jetze ma'acan aijna i Jesús i ti jetzen ma'acan ti'ixa i Pablo.

¹⁵Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i tiyaaru'u ticin:

—Nyajmua'ate hui nyaijna i Jesús, nyajta nyaijna i Pablo. Ari muan, ¿a'atáinni saj pirici?

¹⁶Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu'i ain tiyaaru'u ca'anacan hua'a jetze rajve. Aij pu cin hua'utyaamue'iti. Eecan pu hua'utyaavajxi. Majta main, ca'anacan mu huiiraaci, mamuámua'avijmá'a, meti'ipuéiti'ihuajmá'a. Mati'ij mi huatauruu. ¹⁷Majta i maj maun e'echajca'a maujna Efeso, najimi'i mu raamua'areeri'i al'ij ti ti'iti hua'uruu aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, majta i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. Aij mu cin tyu'utatzin najimi'i. Mati'ij mi ri'i tiraata'a i tavastara'a, aijna i Jesús.

¹⁸Majta mui'iti i mej tya'atzaahuat'e, ai mu u a'uva'aju'un mej huáujjre'ete'en ti'iti cime'e ti al'ij pua'a een i maj cin meri autyajturaa, ti'iti na'a i mej al'ij pua'a huarij. ¹⁹Majta i mej ti'ichyahuaara, u mu tyaja'arai'ipi i tyu'ujyu'uxari. Aj mu mi tyu'utaj, meti'iseiraca i tyaite. Mati'ij raate'itee a'achu ti na'a caj ti'inajchica'a aijna i yu'uxari, ayaa pu ará'a a'achu cumu muaacua jetze vi'ira'a i plaata.

²⁰Ayaa pu ca'anin cin ti'ijnamuajra'acaa i nyuucari ti jetzen ra'axa i tavastara'a, ajta meyee, asta nainjapua mu raamua'areeri'i.

²¹Ti'ij ayan tyu'urij. Ti'iqui Pablo raaxa'api'intare ti i u huaja'uva'amuaare aujna Macedonia, ajta aujna Acaya, ajta ti'ij anna á'ume'en u Jerusalén. Ajta ti nu'u, anna huaja'umuaaren anna Jerusalén, ruxe'eva'a pu nu'u a'ame ti aun á'ume'en aujna Roma. ²²Aij pu cin hua'apuaca huataityaca'a i maj ravaire'e, aijna i Timuteeyu, ajta aijna i Erasto mej mi á'uciinye aujna Macedonia. Ajta ain i Pablo, au pu auche'e a'utyajturaa aujna u Asia.

**Mati'ij nu'u mi autyajhuii
maj tyú'uritzite'en maujna
u Efeso maijna i tyaite**

²³Ajna xicajra'a jetze, eihua mu huatanínyu'ucacuca'a i tyaite maijna

cime'e ti huatasejre i hua'aye'ira i mej tya'atzaahuat'e. ²⁴Saij pu ain puénya'a ti ayan antyahuaa ticin Demetrio. Ai pu chi'i ta'ahuaca ti cile'en ti plaata rumua'ati. Ayaa pu e'enyen ta'ahuacaa pu tij dioosi ti hua'achi'i. Ayaa pu antyahuaa aijna i hua'adioj ticin Artemisa. Eihua pu hua'amue'itici i maj jamuan ti'imuara'acaa. ²⁵Hua'ajsaij aime i maj jamuan ti'imuara'acaa, ajta seica i mej meyan che'eta mana'a ti'imuara'acaa ti'itij cime'e. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Múan tyetyaca, muan xu ramua'aree tyej tyamua'a naa ti'ijmue'itici i tumin tyaijna cime'e tyej ti'imijhuaca. ²⁶Tyamua'a xu ti'ijmua'aree, sajta ranamua saijna i Pablo, ai pu tyajá'uxajtan ti aime i dioosi au ma e'esejre'e u teyujta'a, tyetyaca mu hua'ata'ahuaca. Camu nu'u dioosi pirici. Aij pu hui cin ari eihua hua'utyaamue'iti i tyaite i mej meyun ma'acan Efeso, ajta nainjapua aun ti huatacá'a tij na'a u Asia.

²⁷Eecan pu a'ij pua'a ti'iruure, a'ini ayaa pu hui tyu'utari'iristari tyej eihua tyaja'uraini i tyej cin ti'imijhuaca. Ajta aijna cime'e i tatéyuu ti tzajta'an huiirajvee i tadioj ti ve'e, aijna i Artemisa, ayaa pu tyu'utari'iristari maj hui cai che'e meyan ti'ijna'amiche'en. Majta, camu che'e raataxe'eve'esin i ti ve'e aijna i diooj i maj rana'amiche'e nainjapua aun ti huatacá'a tij na'a u Asia, ajta tij na'a iyan chaanaca japua. —Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

²⁸Mati'ij raanamujri'i maijna, eecan mu huatanínyu'ucacuca'a. Ma'utyajhuii mej tyéjjijhuajmá'a. Meyan ticin:

—Huapi'i pu hui ve'e aijna i Artemisa, Efeso ti e'ema'acan.

²⁹Ca'anacan mu a'uvaíjtzima'a. Mati'ij mi ruaachijma'a najmi'i. Maun a'utyajrupi u teyujta'a. Mati'ij mi tyaite hua'uvívi'i aime i maj hua'apua,

aijna i Gayo, ajta aijna i Aristarco, i maj Macedonia e'ema'acan. Ai mu á'ujhua'anya'a jamuan aijna i Pablo. Mati'ij mi huaja'ujápuaca'a aujna chi'ita a'u mej e'etyujsa'irihua'a i tyaite.

³⁰Ajta ain i Pablo, ai pu ayan ti'ijxe'eva'acaa ti ajta ain aun a'utyarute. Majta main i mej tya'atzaahuat'e camu tyu'uta'a ti utyarute. ³¹Majta seica i mej tie'ijta aujna Asia, i Pablo ti hue'ihuaara'a, ai mu meyan tyu'utaxajta'ca'a ticin: —Che'e nu'u cai a'utyaru'ipiche'en aujna chi'ita.

³²Meenti aime i tyaite, ayaa mu mauj titétejjijhuajmá'a. Seica mu saique tí'itejjijhuaca'a. Majta seica saique. Majta e'ita'a mu ará'axcaa i maj cai ramua'areeraca'a a'ij mej een cin tyéjjijhuajmá'a, majta camu ramua'areeraca'a a'ij mej een cin tyujsa'ij. ³³Majta main i mej Israel jetze ajtyama'acan, seica mu meyan ca'anijra'a mu ayan tiraata'a ti maijna i Alejandro ti tihua'uta'ixaate'en i tyaite. Mati'ij mi seica ayauutáxi a'u maj a'avé'enyeyne'e i tyaite. Majta seica meyan tira'araajee a'ij ti ye'i huarini. Ajta ain i Alejandro, ai pu rumuajca'a cin hua'uta'ijmijri'i maj cai che'e ti'ixajta. Ai pu ayan ti'ijxe'eva'acaa ti hua'a japua huatanyuuni aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

³⁴Ma majta i tyaite, mati'ij raamua'areeri'i ti ain Israel jetze ajtyama'acan, najmi'i mu jijhuaca'a a'achu cumu hua'apua hora. Meyan ticin:

—Huapi'i pu ve'e, aijna i Artemisa ti Efeso e'ema'acan.

³⁵Ajta ain i ti'iyu'uxaca, ai pu xaa hua'uta'ijmijri'i maj nu'u cai che'e ti'ixajta. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa i tyaite ticin:

—Muan tyetyaca, Efeso sej e'ema'acan, najmi'i i tyaite i maj iyan chaanaca japua sejre'e, najmi'i mu hui ramua'aree tyaj ityan antitamua'aree

tajna cime'e tyaj ráachain i teyuu ti tzajta'an urajca i diooj ti ve'e, aijna i Artemisa, ajta aijna i tetej ti u e'licajve u tajapua. ³⁶Capu a'ij ti'iri'iri ti a'ati ra'axaahuari'ira aijna. Xaatapua'ajta mi sej tyéjjihua. Caxu hui ti'itij mua'aree a'ij sej ti'itij ruure.

³⁷Muan xu ya huave'evi'iti saime i tyetyaca iyyu chí'ita, saijna i Gayo, sajta saijna i Aristarco. Majta main, camu hui a'anaj tyu'unáhua u teyujta'a, camu majta a'ij pua'a ti'ixa i tadioj jemi.

³⁸Ti pua'a hui ain Demetrio, majta i maj jamuan ti'imua're'e, ti pua'a a'ati huá'ajaaxaijvi'ira, ty'a'antacuuni aujna i jueesi mej e'iraati. Miche'e main maun a'ahuaujnyuuste'en. ³⁹Ajta ti pua'a muan ti'itij cin setyu'ujchaira'a, rujjímua'a xu raaxa'api'intare'en a'ij ti ti'itij cin ti'lita'aca i yu'uxari jetze. ⁴⁰Ayajna tyatij een, ayaa pu hui tyu'utaci'ipe mej tejmi jetze tyau'ujpuá'ajte'en maijna cime'e, a'ij tyaj ti'itij huáruu iyya chajta'a tyej teyan ti'lita'tziite'e. Ti pua'a meyan maijna cin tejmi jetze tyau'ujpuá'ajte'en, capu ti'iti ma'a a'ahua'a tyej teyan tyu'uta'an i maj cin taatatauani.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna ti ti'iyu'uxaca.

⁴¹Ti'ij antipua'araca'a ti ti'ixa, ai pu hue'iré'ityaca'a i tyaite.

Ti'ij nu'u Pablo aun a'atanye u Macedonia, ajta u Grecia

20 Ti'ij antipua'araca'a i maj huauritzite, Pablo pu hua'utajee i mej ty'a'atzaahuate'e ti ij ain a'atzu ca'anijra'a hua'uta'an mej mi cai ruxaamijtya'a. Aj pu i hue'ire'echuiixi seij ajta seij, ajta hua'utataujte. Ti'iqui á'uraa u Macedonia.

²Nainjapua pu hua'umuaaraca'a matij mana'a titye'echaatima'acaa aime i i'ihuamua'ame'en. Eecan pu ca'anijra'a hua'uta'a aijna cime'e i ti cin tihua'uta'ixaa. Ajta e'eyan, aun a'ará'a

aujna u Grecia. ³Au pu ayan a'atee a'achu cumu hueica maxcira'i.

Ti'iqui atyéye'imijcaa i baarcu jetze ti i antara'ani aujna Siria. Majta aime i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa, ai mu meyan tiraaxa'api'intarej maj maun ye'ityéchu'eve'en juye jetze ti jetzen huamej.

Ajta aijna i Pablo, ti'ij nu'u i raamua'areeri'i. Ti'iqui ayan tyu'utaxajta'a ticin niche'e huara'ara'ani nyej ni nyaun a'uré'enyen u Macedonia. ⁴Ai mu a'ucij jamuan, aijna i Sópater ti yaujra'an pueen aijna i Pirro. Au pu e'ema'acan aijna i Sópater u Berea. Ai mu majta a'ucij aijna i Aristarco, ajta i Segundo, i maj Tesalónica e'eche. Gayo pu ajta á'uraa aun ti Derbe e'ema'acan. Ai mu majta a'ucij aijna i Timuteeyu, ajta aijna i Tíquico, ajta Trófimo. Au mu e'ema'acan a'u ti huatacá'a u Asia.

⁵Ai mu i ta'ihuamua'a anára'asaca'a. Majta main, au mu nu'u taje'echu'eva'a mua'aju'un ityejmi aujna chajta'a u Troas. ⁶Tyajta ityan, ti'ij tyau'upua'araca'a i mej tyu'uyé'este maijna cime'e i maj racua'aca i pan ti cai levaduura ranaxca, au tu a'araaci aujna Filipos i baarcu jetze. Anxij xicaj tu jetze a'ará'a aujna Troas. Au tu huaja'utyau i seica. Tyajta ityan, au tu a'atee aráhua'apua xicaj.

Ti'ij nu'u Pablo aun a'atanye u Troas

⁷Ti'ijta tyaja'ure'enye i seij xicajra'a jetze, ai mu tyujsaij mej mi hua'urai'ipi'ite'en i pan. Ajta ai pu tihua'umuá'ate aijna i Pablo. A'ini ayaa pu tyu'ujxe'eva'acaa ti a'ura'ani i seij xicajra'a jetze ti ra'itya'asi, auche'e pu tihue'ixaaty'acaa asta e'ita'a tica'imi.

⁸Au mu tyujsaij anna imi caartu jetze, ti tyu'ujhueica. An pu u'utaaca eihua i cantiira'a. ⁹Ajta au pu huiracatii tyamueij ti ayan antyahuaaca'a ticin Eutico. An pu ave'ere'eyeijxi ti anacun.

Ajta ain i Pablo, eihua pu tihue'ixaa. Eecan pu a'atee ti tihue'ixaate'e. Aij pu cin huamué'itiche i cutzi cime'e ajjna i Eutico. Aj pu i ticu. Cuj pu ancure'ejve ti tyu'ujhueica jetze i chí'i. Mati'ij mi ra'ajjáj mi'ichícan.

¹⁰Aj pu i acajraa ajjna i Pablo ti'ij i ra'ave'evii ajjna i tyamueij ti'iri mi'ichi. Ti'iqui ru'híhuamua'a ayan tyu'uta'ixaa ticin:

—Caxu ti'itziinya'a. Anche'e pu hui ruuri.

¹¹Aj pu i ajtahua'a antiraa i chí'i jetze. Hua'urái'ipi'ite i pan. Mati'ij mi raacuaa. Tyamua'a pu tyu'utáxai ti tihue'ixaate'e. Tapua'arjma'aca pu á'uraa. ¹²Ajta ain i tyamueij, ruurican mu a'uvl'iti. Eecan mu naa tyu'utaujtyamua'ave.

Ti'ij nu'u i u a'ajraajraa u Troas, ti nu'u i aun a'ara'asti u Mileto

¹³Tyajta ityan, ta'anáatyá'a tu a'uju'un. Tyati'ij ti baarcu jetze atyaaci. Au tu a'ará'a taujna Asón, tyej ti ya'arávilitin taijna i Pablo, a'ini ru'ícan pu a'araye'imijca'a. ¹⁴Tyati'ij ráatyau taijna i Pablo taujna Asón, ti'iqui tajamuan atyajraa i baarcu jetze. Tyati'ijta ti a'ucij ajna a'ahua'a u Mitilene. ¹⁵Au tu huirraaci.

Yaa rujmua'ate'e yee tu anticij utan pujme'en. Au tu vejl'i e'ejtyenyaa a'uti a'araahuachi ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Quío, tyati'ij ti seij jetze i xicaj tyaun antanyej taujna Samos. Yaa rujmua'ate'e yee aun tu a'ará'a aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Mileto.

¹⁶Ayaa tu huarj a'ini Pablo pu raaxa'apí'intare ti cai aun a'atanyén aujna Efeso. Capu ajta e'eteerimi'ica'a aujna aun ti huatacá'a u Asia. Ca'anacan pu u a'urányajmi'ica'a aujna Jerusalén, ti pua'a nu'u i'iri'iriistan tyaj tyaun a'utyáauca mati'ij ti'yestyen maijna cime'e maj ra'utamua'aree ti ari ayan tyaumé anxj tamuaamuata'a xicaj.

A'ij ti nu'u Pablo tihua'uta'ixaa aime i vaujsi i maj maun e'ema'acan u Efeso

¹⁷Au pu a'utyaváa u Mileto, ti'ij Pablo hua'ataijtaca'a maj u a'uva'aju'un i vaujsi i maj hua'a jetze ajtyama'acan aime i maj tyujsa'irihua'a aujna u Efeso. ¹⁸Mati'ij mi main vaujsi a e'ire'enyé. Aj pu i ayan tihua'uta'ixaa ticin: —Muan xu ramua'aree a'ij nyej ye tyu'utyejvee nyatij nyana'a anacaican nyej yara'a iia Asia. ¹⁹Ayaa nu hui ti'ijvaiire'e i tavastara'a tzaahuati'ira'a cime'e. Canu a'antzaahuate'e nyeijna cime'e silu nyahuanyeinixi nyaijna cime'e nyajá'amuacha'ij. Nyajta, eihua nu tyu'utése nyaijna cime'e mej a'ij pua'a tinaatajée.

²⁰Canu a'anaj a'atura nyaj cai pua'a tyaja'amue'ixaaty'a'a ti'tij cime'e ti amuaatyava'iri muejmi. Nyetyaja'amue'itii nyaujna teyuja'a, nyajta nyaujna a'amuache.

²¹Nyetihua'uta'ixaa nyaime i mej Israel jetze ajtyama'acan, nyajta nyaime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, ti ayan tyu'ujxe'eve'e maj saique tyu'umua'ati i Djoj jemi, majta rá'antzaahuaten maijna i tavastara'a i Jesús ajjna ti Djoj an yá'ujra i ipuari japua.

²²Tij ajta ijii, au nu hui Jerusalén a'uma'aj na'ame nyaijna cime'e ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Djoj ayan tinaataij. Canu xaahui ramua'aree a'ij ti ti'iti mu'u nyaja'aruuren. ²³Aij nu'u xaa mua'aree, ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Djoj anacaican ayan tinaata'ixaa yee a'u ti na'a ti huachá'jatajme, au mu nu'u nye'ityánajsin. Ayaa nyaj nu'u tirajpueitzi na'ame. ²⁴Capu amin a'ij, capu nye jetze ruxe'eve'e inyeetzi. Ajta nyetevi, capu ti'itij ranajchi inyeetzi jemi. Aii nu'u hui neyan ti'ijxe'eve'e, nyaj ra'antici'iti nyaj huára'ani iyan chaanaca japua, nyajta ra'ara'asten nyaijna cime'e i ti Djoj ayan tinyeijca

nyej tihua'uta'ixaate'en i tyaite i nyuucari cime'e ti jetzen ra'axa i Dioj, ti'ij ain tihua'utauuni'i ruxé'evi'ira'a cime'e.

²⁵Ma sajta muan, nyej a'amujajemi á'ucha'acanya'a a'aye'i, nyajta á'amue'ixaate'e cime'en i Dioj ti nain japua tie'ijta, iyan chaanaca japua, ajta u tajapua. Ayaa nu ti'ijmua'aree saj cai che'e a'anaj nyesejran inyeetzi. ²⁶⁻²⁷Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e ijii, ti pua'a a'ati ya'uraini i ruxaijnyu'uca i Dioj jemi, capu Dioj nye jetze rapua'arite'e, a'ini canu a'anaj raatapua'ajta'a nyej tyajamue'ixaa i nyuucari, silu nain nu tyajamue'ixaa a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. ²⁸Ri'i xu'u muan mi rutzajta'a. Sajta ri'i xu'u hua'a jetze aime i tyaite Dioj ti tyajamue'ijca. Sata'aj hua'uchain najmi'ica i mej tyujsa'iri i Dioj jemi, i ti hua'unanai i rutevi cime'e aijna i Jesús.

²⁹Ayaa nu nyaa ti'ijmua'aree nyati'ij a'ura'ani, seica mu a'uva'aju'u mua'aju'un mueetzi tzajta'a mej meyan e'en matij iira'ave titya'utyáru'ipi hua'a tzajta'a i ya'amuaate. Camu tihua'utauuni'ira i mej tya'atzaahuate'e.

³⁰Majta seica mu a'amua tzajta'a huatasejre'esin. Hue'itzi mu cin tyajá'amua'aten mej mi amuajsaire'en muejmi i rujemi.

³¹Naa xu'u ri'i muan. Aij xu autamua'aree, ti'iri ayan tyauumé hueica ninye'ira'a nyej tyaja'amue'ixaate'e sej nyajta sej nain tujca'ari tzajta'a, nain tica'ari tzajta'a, neyan ni te'licán yé'inya'a a'amua cime'e.

³²Nyajta ijii, nyetyaja'amue'ijcate'e i Dioj jemi, nyajna cime'e i nyuucari ti jetzen ra'axa a'achu ti caj titaatapueijve'esin i Dioj. Aijna i nyuucari pu amuaata'asin i ca'anijra'a, ajta amuaata'asin saj a'utyá'a

xa'ara'ani hua'a jamuan i ti Dioj rusaij hua'avá'ajajpuaca'a.

³³'Canu a'anaj neyan ti'ijxe'eva'aca'a nyaj ra'ancura'an hua'a tumin, canu nyajta i tihua'aciixu aime i nye'ihuaamua'a. ³⁴Ayaa xu hui sajta ti'ijmua'aree nyaj huatyanvai nyamuajca'a cime'e, nyajta neyan che'eta nyana'a tihua'utyavai aime i mej nyaj jamuan á'ujhua'anya'a. ³⁵Nain nu hui cin tyu'umuarej, nyajta nu amue'itiri'i ti ayan tyu'ujxe'eve'e aijna cime'e tyaj hua'utyavaire'en i maj cai a'ij ti'ijviicue'i.

'Muan xu sajta seyan tira'utamua'aree a'ij ti tyu'utaxajta'a i Jesús ticin: "Eitze'e pu ri'i rutyamua'ave'e aijna i ti ti'ita'aca cai aijna i ti tya'ancura'aca."— Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pablo.

³⁶Ti'ij ayan tihua'uta'ixáaty'a, aj pu i Pablo titunutaca'a hua'a jamuan aime i vaujsi. Ajta raatyahuau i Dioj jemi. ³⁷Najmi'i mu ru'ire'echuixi, majta antyujyeinya. Majta ra'ancávisiitimua'axi. ³⁸Ai pu ain pueen i nyuucari ti raataxajta'a ti eitze'e a'ij pua'a hua'uta'a yee maj nu'u che'e a'anaj me'e ye'esejran. Aj mu mi u a'uju'un jamuan a'u ti a'atyajraa i baarcu jetze.

Ti'ij nu'u ain Pablo á'uraa aujna u Jerusalén

21 Tyati'ij ti a huaja'uhua'axi i ta'ihuaamua'a, tyati'ij ti atyaaci i baarcu jetze. Aj tu ti anticij aujna u Cos. Yaa ruijmua'ate'e yee tu tyaun a'uraanye tyaujna Rodas. Tyajta tyaun huiiraaci, tyati'ijta ti tyaun a'uraanye aujna u Pátara. ²Au tu ti sei á'utyau i baarcu ti Fenicia a'uméj. Aij tu jetze atyaaci. Tyati'ij ti a'ucij.

³Au tu a'ujú'ucaa tyati'ij raaseij a ti a'araahuachi. Ayaa pu tyaja'arajtyahuuaa ticin Chipre. Au tu tauutata'a pujme'en ajcaanye, mu tu a'uju'un tyana'a asta aujna u Siria. Au mu tye'iratuaaxi i ijca ti tyu'utisima'a

i baarcu. Aij tu cin acaacij. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa aujna ticin Tiro.

⁴Au tu ti huá'utyau i ta'ihuaamua'a.

Au tu ti hua'a jamuan a'utyajturaa aráhua'apua xicaj jetze. Aj pu i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ti'iti hua'uta'ixaa aime. Aij mu cin raata'ijmijraciaa ti nu'u cai a'ura'ani ajjna i Pablo aujna Jerusalén.

⁵Ti'ij tyaja'ure'enye aráhua'apua xicaj jetze, aj tu ti a'ucij. Naijmi'i i mej tya'atzaahuat'e, majta i maj hua'atyevi'itin, majta i hua'ayaujmua'a, au mu tajautuaa ti uastimee chajta'ana jetze. Au tu titunutaxi a'apueiri japua, tej ti raatyajhuauni i Dioj jemi. ⁶Tyati'ij ti hua'utatauutya'a, aj tu ti atyaaci i baarcu jetze. Majta main i maj a taja'avá'atuaa, au mu huara'aci.

⁷Tyati'ij huiiraaci taujna Tiro, tyauche'e tu huaju'ucca baarcu jetze. Tyati'ij ti tyaun a'ará'a taujna Tolemada. Tyati'ij ti hua'utataujte i ta'ihuaamua'a. Tyajta tyaun huá'a jamuan a'utyajturaa sei xicaj.

⁸Yaa ruijmua'ate'e yee pu á'uraa i Pablo. Tyajta ityan i tyaj jamuan á'ujhua'anya'a, tyajta tu jamuan a'ucij. Tyati'ij ti eitacij ayun pujme'en, chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cesarea.

Au tu a'ará'a aa ti e'eche ajjna i Felipe ti tyajá'uxajtan tyaite tzajta'a. Ai pu ain pueen seij i maj aráhua'apua ara'ase i mej ti'ivaire'e u teyujta'a. Au tu a'utyajturaa tajjna jamuan i Felipe.

⁹Muaacuaca pu tiyaujmua'a juucajtaca maj cai xi viiche. Ai mu tí'ixajtaaca nyuucari cime'e ti Dioj raatyajtuaa hua'a jemi.

¹⁰Aun tu a'atee yaa pua'an xicaj ti'ij saij a e'ire'enye ti ayan antyahuaa ticin Agabo. Au pu a'arajraa aujna u Judea. Ai pu pirici ajjna i Agabo seij ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a. ¹¹U pu a'uve'eme ti ij támua'aree. Aj pu i ra'ava'axijtaaca i Pablo i puaasajra'ara'an. Ti'iqui ajjna cin

ra'anaaji'ique i iicajra'an jetze, ajta i muajca'ara'ara'an jetze. Ayaa pu tyu'utaxajtaaca'a ticin:

—Ayaa pu hui ti'ixa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ajjna ti cime'en yee, maj nu'u ra'anaaji'ique'esin ajjna cime'e i puaasajra'ara'an aime i mej Israel jetze ajtyama'acan aujna Jerusalén. Majta nu'u hua'utatuire'esin aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

¹²Tyati'ij raanamujri'i tyaijna, ityan, majta aime i mej Cesarea e'ema'acan, naijmi'i tu raatajée ti nu'u cai au á'ume'en.

¹³Aj pu i ayan tyu'utanyúu i Pablo ticin:

—¿A'ini een cin seyan tyu'ujyein, sajta a'ij pua'a tityá'ujmuajte inyeetzi cime'e? Niche'e hui huami'ini. Ayaa nu tya'anca'anye maj na'anáji'ique'en, nyajta nyaj huami'ini nyaujna Jerusalén nyajjna cime'e nyaj ravaire'e i tavastara'a i Jesús.—Ayaa pu titaata'ixaa ajjna i Pablo.

¹⁴A'ini catu raataviicue'iri'i tyaj ra'antimue'itin, tyati'ij ti raata'a ti u á'ume'en. Ayaa tu tiraata'ixaa ticin: —Che'e ayan tyaja'ure'enyen a'ij ti ti'ijxe'eve'e i tavastara'a.

¹⁵Tyajta e'eyan huátacate. Tyajti'ij ti tyaun a'ujnyéj anna Jerusalén. ¹⁶Seica i mej tya'atzaahuat'e i mej Cesarea e'ema'acan, ai mu a'ujnyéj tajamuan. Ajta saij ti hua'a jetze ajtyama'acan i me Chipre e'ema'acan, ayaa pu antyahuaa ticin Mnason. Pu'uri a'atee tyamua'a ti tya'atzaahuat'e. Au tu a'araixanche'e a'u ti e'eche ajjna.

Ti'ij nu'u Pablo ya'uva'amuaaraca'a ajjna i Jacobo

¹⁷Tyati'ij tyaun a'ará'a, naa mu ri'i tita'ancuré'evi'iti i ta'ihuaamua'a. Eecan mu huataujtyamua'ave. ¹⁸Yaa ruijmua'ate'e yee pu Pablo ta jamuan u á'umej tyej ti ya'uva'amuaare tyaijna i

Jacobo. Majta i vaujsi, najimi'i mu aun a'utyáuuca'a.

¹⁹Aj pu'i Pablo hua'utataujte. Ti'iqui ayan tihua'uta'ixaa najimi'lica a'ij ti ti'iti huarij aime jemi i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, aijna cime'e ti Dioj jetze ruca'anye ain i Pablo, ayan Dioj jetze tya'aráujca'anyajca'a. ²⁰Mati'ij raanamuajri'i, aj mu mi ri'i tiraata'a i Dioj. Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa majjna i Pablo ticin:

—Casi'i, ta'ihuaara'a, a'ini aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, mui'iti mu hui tya'atzaahuate'e, majta, najimi'i mu raxe'eve'e ti a'ati ayan huarini a'ij ti tyu'utaxajtaca'a i yu'uxari jetze aijna i Moisés tyaacan ti ra'uyu'uxaca'a. ²¹Majta meyan ti'ixa paj nu'u tihua'amua'ate aime, i mej Israel jetze ajtyama'acan, i maj majta seij chuejra'a japua e'eche, muua paj nu'u peyan tihua'amua'ate maj nu'u cai meyan rijca a'ij ti tyu'utaxajtaca'a aijna i Moisés, maj nu'u cai ra'antisijchixi'i i hua'anavij i hua'ayaujmuua'a, majta nu'u cai ra'ara'asten i taye'irá.

²²¿A'ini tyana'a tijrini?, a'ini mati'ij raamua'aree i tyaite paj ya uve'enye, aj mu mi tyujsaire'esin.

²³Pata'aj peyan huarini a'ij tyaj timuaata'ixaate'esin ityan. Muaacua mu ya muaatyáuu i tyetyaca, i maj ti'itij cin tya'ataujratziiri'i i Dioj jemi. ²⁴Pata'aj hua'anvi'itin paujna teyujta'a pej pi huá'ajajcuare'en hua'a jamuan, pajta tyu'unaachita i maj hua'ajijve'en. Aj pu hui xaa ri'iriista a'ame maj cauajx'i'in. Aj mu mi ramua'areeran ti cai ayan ti'ayajna a'ij mej timuaata'ixaa mueetzi, silu pajta paj muua ra'ara'astejsin i yu'uxari.

²⁵Majta i maj cai Israel jetze ajtyama'acan, tu'uri tihua'utaiti'iri'i tyej teyan raaxa'api'intare maj cai hue'ira'a cua'aca maj raamuai'ivajtaca'a. Ai pu hui xaa ri'iri maj raacua'ani i maj cai raamuai'ivajtaca'a. Aru,

camu nu'u majta xuure'e cua'aca, majta cai racua'aca i hue'ira'ara'an i maj racácu'e'imin. Majta cai tyu'ujxana'acira'a i tyetyaca juuca jamuan i maj cai hua'atyevi'itin, majta i juuca, maj nu'u cai seica autyanaxcan i tyetyaca i maj cai hua'acina'ajmuua'a pueen.

Maj nu'u raatyeevi'i majjna i Pablo u teyujta'a

²⁶Yaa ruijmuua'ate'e yee, Pablo pu huaja'uvi'iti aime i tyetyaca. Ajta huaujajcuare hua'a jamuan. Aj pu i teyujta'a a'utyajrupi ti i hua'uta'ixaate'en i mej tie'ijta aujna mati'ij ra'antipua'arite'en i maj rujajcuare'en, majta majjna cin meyan huarini mej tyu'umuai'ivejta, saij ajta saij.

²⁷Ti'ij ari timua'a antipua'arijma'aca aráhua'apua xicaj jetze, seica i mej Israel jetze ajtyama'acan, ai mu raaseij aijna i Pablo aujna teyujta'a. Aime au mu e'ema'acan tij na'a au ti huatacá'a u Asia. Mati'ij raaseij, nainjapua mu hua'uta'ixaa i tyaite. Ca'anijra'a mu hua'uta'a maj huatanínyu'ucacu, mati'ijta mi raatyeevi'i. ²⁸Muajijhuaca'a ca'anin cime'e. Meyan ticin:

—Muan tyetyaca mi sej hui Israel jetze ajtyama'acan, sataatávaire'e. Ai pu hui ain pueen i tyaata'a ti nainjapua a'ucha'acan, tihua'amua'atyá najimi'lica i tyaite maj nu'u ma ruuraini i taye'irá, majta maj nu'u cai ra'ara'asten a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze, majta mej mi meyan a'ij puua' ti'ixajta aijna cime'e i teyuu. Ajta ain, seij pu hui griegos utyaarujte iyyu teyujta'a, aij pu cin autya'itze i taye'irá cime'e.

²⁹Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a, a'ini anacai mu raaseij majjna i Trófimo ti Efeso e'ema'acan. Au mu ya'useij chajta'a, jamuan aijna i Pablo. Aj mu cin meyan tyu'umuá'a ti aun ru'utyaarujte aujna teyujta'a.

³⁰ Nainjapua i chajta'ana, eihua mu ru'itziitya'acaa. Majta cura'aruaáchejye'icaa. Mati'ij mi raatyeevi'i maijna i Pablo. Majta ru'irajánajraa a pua'aque aujna teyujta'a. Majta e'eyan tye'ityaana a ti a'apueerta.

³¹ Mu'uri tin raajé'icatache'e maijna i Pablo. Ti'ij i raamua'areeri'i aijna i xantaaru'u ta'anajca ayan ticin maj nu'u nainjapua ru'itziite'e u chajta'a. Ajta aijna i xantaaru'u, ayaa pu aijna tye'entyujmua'areeraca'a ti tihua'utaijte'en i xantaaru'u i maj seivi'ira'a ará'axcaa.

³² Aj pu i ain xantaaru'u ta'anajca hua'ajsaij i ruxantaaru'ustyamua'a, ajta aime i maj anxite tiel'ijta. Mati'ij mi u a'uju'un maruáachijmá'a a'u maj a'utyáuuca'a i tyaite. Majta main i tyaite, mati'ij hua'useij maijna i xantaaru'u ta'anajca jamuan i ruxantaaru'ustyamua'a, mati'ij mi raatapua'ajtaca'a maj ratyáva'ara'a i Pablo.

³³ Aj pu i ajtyáxiiraca'a i xantaaru'u ta'anajca. Ti'ij i rajví'i aijna i Pablo. Aj pu i raataijtaca'a maj ra'anaji'ique'en hua'apuaca cime'e i cadeena. Aj pu i ayan tihua'uta'ihua'uri'i ticin:

—¿A'ataani pirici? ¿Ti'itajni a'ij huáruu?

³⁴ Majta main i tyaite, seica mu meyan saique titétejijhuajmá'a, majta seica saique. Aij pu cin cai a'ij tiraamua'areeri'i tzaahuati'ira'a cime'e aijna i xantaaru'u ta'anajca aijna cime'e mej eihua tyéjijhuajmá'a. Ti'ij i raataijtaca'a maj ra'ajjan a'u mej e'iraati i xantaaru'u. ³⁵ A'ini eihua mu tyaite, majta ca'anyejri cin ratyáca'anihua'a maijna i Pablo, mati'ij mi main i xantaaru'u huá'ajajni'iri'i. Mati'ij mi yá'uchui maijna i Pablo, majta ra'antítuaa maijna escaleera jetze ti ajtyu'upu'u i chi'i jetze.

³⁶ Majta main tyaite i maj raatavén, ayaa mu mauj titétejijhuajmá'a ticin: —Sá'ajajni'iri'i, che'e huami'ini.

Ti'ij nu'u Pablo rujapua huatanyuu

³⁷ Mati'ij ru'utyarúute'esima'aca maijna i Pablo a'u maj e'iraati i xantaaru'u, ti'iqui ain Pablo tiraataihua'uri'i aijna i xantaaru'u ta'anajca ticin:

—¿Ni pacai naata'aca nyej a'atzu timuata'ixaate'en?

Ajta ain xantaaru'u ta'anajca, ayaa pu tyu'utanyúu ticin:

—¿Ni maa paraayi'titi i hua'anyuuca i griego? ³⁸ ¿Ni pacai pain pueen i paj Egipto e'ema'acan, u paj pauchan hua'itziitya'aca'a i tyaite mej mi autyajhui mej tyújnya'usi'ite'en? ¿Ni pacai maa pain pirici i paj huaja'uvi'titi muaacua vi'ira'a mej ti'ityacul'ica paujna a'u ti cai e'e ti'iti?

³⁹ Aj pu i Pablo ayan tiraata'ixaa ticin:

—Me nyajta, nyaa nu Israel jetze ajtyama'acan. Au nu e'ema'acan aujna Tarso, chajta'ana ti eihua ruxe'ev'e aun ti huatacá'a u Cilicia. Eihua nu muahuavii paj naata'an nyej tihua'uta'ixaate'en i tyaite.

⁴⁰ Aj pu i xaa raata'a ti tihua'uta'ixaate'en. Aj pu i Pablo huatyeechaxi ajna escaleera jetze. Rumujca'a pu cin hua'uta'ijmijri'i maj cai che'e téjijhuajme'en. Mati'ij cai che'e e'ijtyáruuasima'aca, aj pu i hua'anyuuca cin tihua'uta'ixaa i hebreo. Ayan ticin:

22 —Ne'ihuaamua'a, sajta nyavaujsimua'a, xaanamuajri'i a'ij nyaj tyajamuata'ixaate'esin inyaa cime'en.

² Mati'ij raanamuajri'i ti ayan tihua'uta'ixaa hua'anyuuca cime'e i hebreo, mati'ij mi huatyapua'araca'a tyamua'a naa.

Ajta ayan tihua'uta'ixaa aijna i Pablo ticin:

³—Nyaa nu hui Israel jetze ajtyama'acan. Au nu a'unu'ihuaca'a aujna a'ahua'a Tarso au ti huatacá'a u Cilicia. Aru, ayuu nu huave'ese yu Jerusalén. Nyetihuanmua'ate nyaijna jemi i Gamaliel, ti tyejtyánamuajraca'a i yu'uxari jetze ajca'i ti imi e'ema'acan. Ayaa nu hui nyaa tyu'uvai jemin i Dioj nain cime'e i nyexe'evi'ira'a satij muan rici ijii. ⁴A'anaj imi nu a'ij pua'a hua'aruurajcaa nyaime i mej tya'atzaahuat'e aijna cime'e i nyuucari i mej jetzen huaju'ucca. Nyahua'utavén asta nyana'a cai hua'ucuii. Nyajta najjmi'ica huavívi'i i tyetyaca, nyajta i maj juuca nyej ni hue'ityaanan.

⁵Aijna ti tihue'ijte'e aime i mej ti'ivaire'e teyujta'a, majta aime i vaujsi, najjmi'i mu hui ramua'aree i maj yu'uxari naatapij nyej ni huája'uvá'ajajpuan u Damasco i ta'ihuamua'a i mej Israel jetze ajtyama'acan nyej ni tyu'utatuiire'en. Au nu á'umej nyej ni hua'uvívi'iran nu i mej tya'atzaahuat'e, nyajta u huája'arájajpua neyujna Jerusalén tyej ti pueijtzi hua'uta'an.

Pablo pu tihue'ixaate'e aijna cime'e ti ain tavastara'a ra'antihuau

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Nyati'ij ni nyaun auma'aca juye jetze. Nu'uri timua'a antyenyéesima'acaa nyaujna Damasco a'atzaj cumu tacuarixpua. Ca'anacan pu hui taj huatátaaxi inyee jemi. Ute'e pu e'icátatzave'e ca'anin cime'e. ⁷Nyati'ij ni ca'anacan a a'arajve a chuaata'a. Nyajta e'eyan a'ati huanamuajri'i ti ayan tinaatajée ticin: “Saulo, ¿a'ini een cin peyan a'ij pua'a nyaruure?”

⁸Nyati'ij ni neyan tiraataihua'uri'i ticin: “¿A'atani paj pírici muaa, nyavastara'a?” Ajta ayan tinaata'ixaa ticin: “Nyaa nu nu'u hui ain pueen

Jesús nyaj Nazaret e'ema'acan, nyaa nu ain pueen i pej a'ij pua'a nyaruure.”

⁹Majta main i mej nya jamuan huaju'ucca, ai mu majta raaseij i taj, majta tyu'utatzin. Ma majta, camu raanamuajri'i i a'ati ti naatajée.

¹⁰Nyati'ij ni neyan tiraataihua'uri'i ticin: “¿A'ini ti'iti nyaruuren, nyavastara'a?”

'Ajta ain tavastara'a, ayaa pu hui tinaata'ixaa ticin: “Ajchesi, aricu aujna u Damasco. Au mu muaata'ixaate'esin nain a'ij pej ye'i huarini.”

¹¹Nyajta arácuuni'i na'araa i taj cime'e. Aij mu cin main i maj nya jamuan huaju'ucca, ai mu nyajautuaa u Damasco.

¹²Saj pu aun a'utyavaaca'a aujna ti ayan antyahuaa ticin Ananías. Nain pu cin ra'ara'aste i ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze a'ij ti tyu'utaxajta'a aijna i Moisés tyaacan. Ri'i mu tiraatajee naimi'i i mej Israel jetze ajtyama'acan i maj aun e'echajcaa aujna Damasco.

¹³Mu pu a'uve'eme ti naamuaare aijna. Aa vejli'i pu nye jemi huatyeechaxi. Aj pu i ayan tinaata'ixaa ticin: “Ne'ihuara'a, Saulo, pata'aj atanyéeri pua'ara'ani.”

'Cime'en pu'u ayan tinaata'ixaa, aj nu ni atanyéeri na'araa. ¹⁴Ajta ayan tinaata'ixaa ticin: “Hua'aDioj i tavaujsimua'a tyaacan, ai pu nu'u hui mua'ave'evi'iti mueetzi pej pi raamua'aree a'ij ti ti'ijxe'eve'e, pajta raseijran aijna ti cai a'anaj ti'itij cin autyajturaa i Dioj jemi, pajta ranamuaaran a'ij ti ti'iti ti'ixa.

¹⁵Muaa pa á'ucha'acanya'a pua'ame tyaite tzajta'a pajina jetze ma'acan i tavastara'a. Muaa pa nu'u hui hue'ixáatya'a pua'ame a'ij pej peri tyu'useij, pajta i pej peri raanamuajri'i.

¹⁶Ajta ijii, ¿ti'tajni pauj chu'eve'e? Ajchesi, a'a huá'amua'i'ihuachi, pajta raatajéeven nyuucajtze'en i tavastara'a ti ij ain timuatauuni'i i paj cin

autyajturaa i Dioj jemi.” Yaa pu hui tinaata'ixaa.

**Pablo pu tihue'ixaate'e ti
Dioj aijna cin ra'antihuau ti ij
tihua'uta'ixaate'en aime i mej
seij chuejra'a japua e'ema'acan**

¹⁷Nyati'ij ni neyun a'uve'eme yu Jerusalén. Teyujta'a nu a'utyajrupi nyej ni Dioj jemi tyu'utanyuuni'i. Nyajta e'eyan tyu'umaaraca'a. ¹⁸Aij nu hui tavastara'a huaseij, ti nu'u ayan tinaata'ixaa ticin: “Ca'anacan, á'ura'a ayujna Jerusalén a'ini camu mua'antzaahuuate'esin a'ij pej tihua'utá'ixaate'esin inyeetzi jetze ma'acan.”

¹⁹Aj nu ni neyan tiraata'ixaa ticin: “Nyavastara'a, ai mu ramua'aree i nyaj á'ucha'acanya'a hua'ateyujta'a a, nyajta meyee, nyajta hue'lityaana i mej tya'atzaahuuate'e mueetzi jemi, nyajta hua'utyaavajxi. ²⁰Majta ramua'aree nyaj nyaun a'utyavaaca'a nyajna mati'ij raaje'ica maijna i Esteban i ti tyu'utaxajtac'a mueetzi jetze ma'acan. Nyaa nu hui tyu'uta'a nyaijna cime'e maj raaje'ica. Nyajta tyú'uchai i tihua'aciixu aime i maj raaje'ica.”

²¹Ma ajta ain tavastara'a, ayaa pu tinaata'ixaa ticin: “Aricu, a'ini nyamuaataiti imi tyaite tzajta'a i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.”—Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pablo.

**Ti nu'u ain xantaaru'u
ta'anajca ai pu racha'ca**

²²Mauche'e mu raanamujri'i. Aj mu mi autyajhuii maj huatyéj'ihuajra'ani. Meyan ticin:

—Xa'anvil'itichi sata'aj raaje'ica. Tyana'ajtzi raatáijtache'e maj raaje'ica.

²³Eecan mu tyéj'ihuajmá'a. Majta tyu'ujciixu, ute'e nu tyajá'uhua'anaa, majta chuej eirá'aratz'i. Ute'e mu tyajá'uhua'anaa. ²⁴Meenti mauj

tyéj'ihuajmá'a, ajta ain xantaaru'u ta'anajca, ai pu hua'utaij maj ru'utyajtuaani u tete'e a'u me e'eche i xantaaru'u. Ajta tyu'utaijtaca'a maj ra'ira'avajxi'in, majta tiraihua'uran maijna i Pablo mej mi raamua'aree a'ij mej een cin meyan títyetyéj'ihuajmá'a i tyaite. ²⁵Mati'ij mi raatyáaji'ique mej mi ra'ira'avajxi'in.

Aj pu i Pablo ayan tiraata'ixaa i cin ti'ityejeev ti aa a'utejeev ayan ticin:

—¿Ni ayan tyajamuaata'aca i a'amua'e'ira sej si na'ira'avajxi'in inyeetzi i nyaj nyaun Roma jetze e'ejtyama'acan? Ma majta cai xi meyan tiraaxa'api'intarej maj pueijtzi naata'an inyeetzi.

²⁶Ajta ain ti anxite tie'ijta, ti'ij raanamujri'i aijna i Pablo, au pu a'umej aijna jemi xantaaru'u i ta'anajca. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ini pana'a pijrini aijna cime'e i a'ati? ¿Au pu chajta'a e'ema'acan Roma ti e'ejtyama'acan?

²⁷Aj pu i ain i xantaaru'u i ta'anajca, a a'ire'enye i Pablo jemi. Ti'iqui ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—Naata'ixaate'e. ¿Ni paun e'ema'acan chajta'a ti Roma e'ejtyama'acan?

Aj pu'i Pablo ayan tyu'utanyúu ticin: —Ee.

²⁸Aj pu i ain i xantaaru'u i ta'anajca ayan tiraata'ixaa ticin:

—Eihua nu tyu'unajchitaca'a inyaa nyej ni huatyanromáanota.

Ti'ij i ayan Pablo tiraata'ixaa ticin:

—Ni'i romano inyaa a'ini auj nu a'unu'ihuaca'a.

²⁹Majta main i maj raataihua'uri'i, aj mu mi ava'aci rujime'e. Ajta ain xantaaru'u i ta'anajca, ai pu mi'ijmu tyu'utatztin ti'ij raamua'areeri'i ti ra'ityaana aijna i Pablo, i ti aun Roma jetze ajtyama'acan.

**Ti'ij nu'u ain xantaaru'u i ta'anajca,
ai pu nu'u ya'ujáj hua'a jemi i jueesi**

³⁰Yaa ruijmua'ate'e yee, ajta ain xantaaru'u i ta'anajca, ayaa pu

ti'ijxe'eva'acaa ti raamua'aree a'ij mej een cin meyan tí'ijxajtzi'i i Pablo aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Tí'iqui ra'uxijte. Ajta hua'utaij maj nu'u tyujsaire'en aime i mej tie'ijta u teyujta'a, majta i jueesi. Aj pu i ya'ujáj aijna i Pablo. Tí'iqui hua'a jemi a yáuutuua.

23 Tí'ij i hua'useij i Pablo aime i hua'a jueesi i maj e'etyujsaira'acaa. Tí'ij i ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ne'ihuaamua'a, tij na'a nyej che'e tyamueista, tij na'a ti yu e'ire'ene nain nu cin tyara'aste. Canu hui ti'tij cin autyajturaa i Djoj jemi.

²Aj pu i ain Ananías, i ti tihue'ijte'e aime i mej ti'ivaire'e u teyujta'a, ai pu hua'utaij maj ra'ancájveeni.

³Ajta ain Pablo, ayan tiraata'ixaa ticin:

—Djoj pu mua'ancavejsin muetzi, mi paj a'ij pua'a ti'itevi. Muua papu'u paman huataca pej pi na'uxijte'en peijna jetze i yu'uxari. Ma pajta ayaa paj tya'utyaturaasin peijna cime'e paj hua'utaij maj na'ancájveeni.

⁴Majta main i maj maun e'ere'etya'acaa, ayaa mu tiraata'ixaa ticin:

—¿A'ini pej pi peyan a'ij pua'a ti'ijree pamijna ti eitze'e ruxe'eve'e i Djoj jemi?

⁵Ayaa pu tihua'uta'ixaa i Pablo ticin:

—Ne'ihuaamua'a, canu ramua'areeraca'a a'ati ti pueen. Ma ajta tzij ain pueen i ti eitze'e ruxe'eve'e i Djoj jemi. Ajta, ti pua'a nyajmua'areera, canu neyan tyu'utaxáateche'e, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin: “Capej a'ij pua'a ti'ijxajta pajjna ti tihue'ijte'e i tyaite.”

⁶Aj pu i raamua'areeri'i i Pablo ticin seica mu puénya'a i mej meyan huataujmua'a ticin saduceos, majta seica meyan ticin fariseos. Aj pu i ca'anin cime'e hua'utajée ticin:

—Ne'ihuaamua'a, nyaa nu fariseo pirici. Hua'a jetze nu huanu'eihuaca'a aime i fariseos. Ijii mu ti'inyaxajtzi'i iiyacui majjna cime'e nyaj rachu'eve'e ajna xicajra'an jetze mati'ij huatarun i mi'ichite.

⁷Tí'ij ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Pablo, aj mu mi autyajhuii mej ti'ihuáurihua'u aime i fariseos, majta aime i saduceos. Aij pu cin cai che'e huatari'ristaraca'a mej ti'itij huaxa'api'intare'en mati'ij tyujre saij ajta saij.

⁸Majta main i saduceos, ayaa mu ti'ixa ticin: “Camu nu'u huatarujsin i mi'ichite.” Majta meyan ticin: “Camu nu'u seira'a mua'aju'un i xaijnyu'ucara'ara'an mej ti'ivaire'e u tajapua, camu majta seira'a mua'aju'un i hua'axaijnyu'uca aime i meri huacuii.”

Ma majta aime fariseos, nain mu cin tya'atzaahuatya'acaa. ⁹Eecan mu eihua ijhuaca'a. Mu'uri eitze'e eihua tyéjijhuajmá'a. Mati'ij mi seica huatyahuixi. Ai mu ain pueen i mej tihua'amua'ate i yu'uxari jetze. Majta mu main pirici i maj fariseos jetze ajtyama'acan. Aj mu mi meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Amijna mi a'ati, capu hui ti'itij a'ij huáruu. Ajta ti pua'a saij ari tiraata'ixaa i xainyu'ucari ti ti'ivaire'e va'acan cime'e u tajapua ti e'esejre'e, tiche'e cai jemin nyuucan i Djoj.

¹⁰Eecan mu eihua tyu'urixaatya'acaa. Mu'uri eitze'e nínyu'ucacuca'a. Aij pu cin tyu'utatzin i xantaaru'u ti anxite tie'ijta. Ajta ayan tyu'umuá'a ticin tyamua'a mu hui tiraatéte'enyajxi'isin aijna i Pablo. Aij pu cin hua'utaij i xantaaru'u maj a'uju'un mej mi ru'irávi'itin ca'anyejri cime'e, mej mi maun ra'anv'i'itin a'u me e'eche i xantaaru'u.

¹¹Seij tica'ari tzajta'a pu ain tavastara'a huatasejre vejli'i aijna jemi i Pablo. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

²⁵ Ayaa pu tiraataiti'iri'i aijna i Félix ticin:

²⁶ “Claudio Lisias, i tajtuhuan ti eihua ruxe'leve'e. Yaa nu muataujte'e muaa Félix mi paj tajtuhuan cin ti'ityejvee, mi pej eihua axe'leve'e. ²⁷ Aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, ai mu raatyeevi'i majna i tevi. Majre'licatache'e mu, aru nyaa nu a'uré'enyé nyahua'antivi'ti i nyaxantaaru'ustyamua'a. Nyaa nu japuan huanyúu a'ini nyaraamua'areeri'i ti ain romano pueen. ²⁸ Nyeya'uvi'ti hua'a jemi i jueesi i mej ti'ixa'api'intare'e a'ini nyájmua'areerimi'ica'a a'ij mej een cin tí'ijxajtzi'i.

²⁹ Nyati'ij ni raamua'areeri'i maj majna cin tí'ijxajtzi'i majna cime'e i ruye'ira. Capu ti'iti cin autyajturaa i maj cin raaje'ica nusu i maj cin ra'ityaanan aijna i a'ati. ³⁰ Aru nyati'ij raamua'areeri'i maj seica i maj maun Israel jetze ajtyama'acan, ai mu nu'u tya'ataujratziiri'i maj raaje'ica, nyati'ij ni muaataiti'iri'i nyaajna i tevi. Nyajta nu hua'utaj i maj tí'ijxajtzi'i maj mueetzi huata'ixaate'en i maj cin tí'ijxajtzi'i.” Aj pu i aijna huataiti'iri'i i tajtuhuan.

³¹ Majta main xantaaru'u, ayaa mu raaru'u a'ij ti tihua'uta'ixaa i xantaaru'u ta'anajca. Tica'a mu ya'uvi'ti majna i Pablo. Mati'ij mi maun ya'ure'enyetje aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Antípatris.

³² Yaa ruijmua'ate'e yee mu a'ucij i maj ta'ave'ete'ete majna Pablo jamuan. Majta i maj ru'ican huaju'ucuaa, ai mu huara'aci a'umaj e'eche i xantaaru'u.

³³ Mati'ij a'ucanyáa maujna Cesarea i maj avé'etye'ete, mati'ij mi raatatui majna i yu'uxari, majta majna i Pablo.

³⁴ Ajta ain i tajtuhuan ti'ij ra'ancure'epi i yu'uxari, aj pu i ra'ujijve. Ajta e'eyan aijna Pablo tyu'utaihua'uri'i ayan ticin:

—¿Ti'itajni chuejra'a japua pe'ema'acan?

Ti'ij i raamua'areeri'i ti aun Cilicia e'ema'acan.

³⁵ Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Aj nu muanamuajran mati'ij yá uve'enyén i maj ti'itij cin mueetzi jetze ti'ipua'ajte'e.

Aj pu i raatajtaca'a maj nu'u ráachain i polisiiya aujna a'u ti Herodes eirajca.

Ti'ij nu'u Pablo rusaij rujapua huanyúu aijna jemi i Félix

24 Anxij xicaj pu tyauuma'aca, ti'ij ain i Ananías i ti tie'ijta u teyujta'a, ai pu a'ucanyáa aujna Cesarea aime jamuan i hua'avaujsi, ajta seij ti abogado pirici. Ayaa pu antyahuaa aijna ticin Tértulo. Ai mu ti'iti cin jetzen tya'ujpuá'ajte aijna i Pablo i tajtuhuan jemi. ² Mati'ij u ya'utajée i Pablo, aj pu i ain Tértulo autyejche ti tiraaxajtzi'i. Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Félix ticin:

—Tu'uri hui eihua ri'i tí'ityeche naa tyaxaahua meenti pauj muaa ti'tiajte'e. Eihua paj ri'i tirajtyauve a'a tzajta'a tyata'aj eitze'e ri'i yee títeecháatime'eni.

³ Nain tu teri ancura'a. Aij tu cin naa títaatátyamua'ave nain japua. Ri'i tu timuaata'aca muaa Félix pej i'i tajtuhuan, pej eihua naa ri'i tí'iruure.

⁴ Aru tyata'aj cai maa muá'itzaa, ayaa nu ti'imuhavii paj a'atzu huata'an i ca'anijra'a paj a'atzu taanamua tej timuaata'ixaate'esin.

⁵ A'ini amijna mi tevi, eihua tu'uri hui tirájtayauri'iri'i ti ti'tiizita iian chaanaca japua. Nain japua pu ca'anyijra'a hua'uta'a i tyaite i mej Israel jetze ajtyama'acan mej mi huaujnya'usi'ite'en. Ai pu ajta antyujmua'aree aime cime'e i maj ra'atzaahuate'e majna ti Nazaret e'ema'acan. ⁶ Ajta ai pu huataujtese ti raatyaxaahuata i teyuu. Aij tu hui cin rajvi'i. Ayaa tu ti'ijxe'eva'aca'a tyaj pueijtzi raata'an a'ij ti te'eyu'usi'i i

yu'uxari jetze. ⁷Ajta aun ti ta'anajca, ajjna i Lisias, ai pu aun a'utyajrupi. Ti'ij i tá'ajajni'iri'i ca'anyejri cime'e. ⁸Ajta ayan titaata'ixaa ticin maj mueetzi jemi a'uva'aju'un i mej tí'ijxajtzi'i. Ti pua'a nu'u muaa asajj petiraihua'u, aj paj xaa ramua'areeran ti ayan ti'ayajna nain i tyaj cin ti'itij cin jetzen ti'ipua'ajte'e.— Ayaa pu tiraata'ixaa ajjna i Tértulo.

⁹Majta main i maj a'utyáuuca'a i mej Israel jetze ajtyama'acan, ai mu majta naimi'i meyan tyu'utaxajtaca'a ticin: —Ayaa pu ti'ayajna.

¹⁰Aj pu i ain tajtuhuan rumuajca'a cin tiraata'ixaa ajjna i Pablo ayan ticin: —Pata'aj hui tyu'utaxaj.

Ti'ij i Pablo ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ri'i pu hui tinaata'a nyaj huatyánnya'a inyaa, a'ini nyajmua'aree ticin juees paj pirici ajjna chuejra'a japua. Papu'uri a'atee paj juees pirici.

¹¹A'ini ti'iri'iri paj raamua'aree ti ayan ti'ayajna. Auchan pu tamuaamuata'a japuan hua'apua xicaj a'atee nyaj an a'ujnyéj an Jerusalén nyej ni ri'i tiraata'an i Dioj.

¹²Majta aime i mej ti'inyaxajtzi'i, mati'ij naateevi'i, canu hua'ajtya'axi'lica'a i tyaite aujna teyujta'a ti ve'e tzajta'a, ni canu nyajta ca'anijra'a hua'ata'acaa maj huataninyu'ucacun aujna teyujta'a, ni canu nyajta ca'anijra'a hua'ata'acaa nyaujna u chajta'a. ¹³Amime mi tyaite, camu majta a'ij tirájtjyusin i maj cin nye jetzen tyau'ujpuá'ajte'en.

¹⁴Ayaa nu'u xaa ti'imue'ixaate'e. Nyaa nu hui ravaire'e i Dioj i maj rana'amicha'a i nyavaujsimua'aci'i. Nyaa nu ravaire'e nyajna cime'e i ye'ira i mej jetzen huaju'ucaa. Ajjna cime'e i nyeye'ira, ayaa mu ti'ixa amime ticin nyasajj nu a'ij tirajtyau. Me nyajta, canu. Nain nu hui antzaahua a'ij ti ye'i te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze i tya'anxivi, nyajta

nain a'achu maj caj tira'uyu'uxaca'a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. ¹⁵Ayaa nu hui nyajta inyaa tirájxe'levi'ira'a i Dioj jemi, matij amime nyajjna cime'e maj huatarujsin i mi'ichite tzajta'a i mej meri huacuii, aime i maj ri'i ti'ityetyaiteestaca'a, majta aime i maj a'ij pua'a titetyújchaica'a. ¹⁶Aj nu hui cin ti'ityese'e nyej neyan réenya'a me nyá'ucha'acanye'en i Dioj jemi, nyajta hua'a jemi i tyaite.

¹⁷Ti'ij tyauuma'aca a'achu pua'an ninye'ira'a nyaj a'ucha'acan nyej ni tumin hua'uta'an i nyetyaitestyamua'a, nyajta tyu'utámuaa'ivejtan i Dioj jemi.

¹⁸Nyati'ij ni u a'ahuánjajcuare a'ij ti tya'axa i taye'irá jetze. Ayaa nu rijcaa mati'ij seica taasej maujna teyujta'a ti ve'e.

¹⁹Aime ain pueenya'a i maj maun e'ema'acan aun ti huatacá'a aujna Asia. Camu eihua a e'tyaiteestaca'a inyeetzi jemi, camu majta ru'itzíitya'aca'a. Ti pua'a ti'iti a'ij metyá'umua'areera inyeetzi jemi, miche'e main yéve'eré'enyen mueetzi jemi mej mi majna cin nye jetze tyau'ujpuá'ajte'en.

²⁰Na'ari cai, miche'e mamín mi mej ya huatyáuu raataxaj ti'iti nyaj cin autyajturaa nyati'ij nyaun a'utyavaaca'a hua'a jemi i hua'a jueesi.

²¹Tij cai hui ai pueen i ti'iti i nyaj cin autyajturaa nyati'ij u a'utyavaaca'a hua'a jemi, nyati'ij ni huajijhuaca'a neyan ticin: “Muan xu ti'inyaxajtzi'i ijii saijna cime'e i nyaj tya'atzaahuat'e ajjna cime'e maj nu'u majtahua'a huatarujsin i mi'ichite.”—Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ajjna i Pablo.

²²Ti'ij Félix raanamuajri'i, capu ra'aranajchaca'a ti raaxa'api'intare'en. A'ini ai pu rú'umua'areeracaa a'ij ti eenya'a i hua'aye'ira i mej tya'atzaahuat'e. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Chauj mi'i uve'enyén i xantaaru'u i ta'anajca ajjna i Lisias. Aj nu tyamua'a

naa ti'l'ijmua'areeran aijna i saj cin ti'l'ijxajtzi'i muan.

²³Aj pu i Félix aijna huataij i xantaaru'u ti anxite tie'ijta ti auj rachaíca aijna i Pablo. Ajta nu'u a'atzu raata'an ti á'ucha'acanye'en rusaij. Ajta maj ráamuaare i amiincustyamua'ame'en, majta ti'l'iti tiraata'an ti tira'aturaate'e. Ajta aijna i Félix, aj pu i á'uraa.

²⁴Ti'ij tyauuma'aca a'achu pua'an xicaj, ajtahua'a pu uve'enyé aijna i Félix, ajta jamuan ira'ara'an ti ayan antyahuaa ticin Drusila. Ai pu Israel jetze ajtyama'acan. Ti'ij i raataijtaca'a i Pablo ti i ain tiraataihua'u aijna cime'e ti pua'a a'ati ra'atzaahuaaty'a aijna i Jesús, ti i'i Ciriistu'u.

²⁵Pablo pu ayan tiraata'ixaa ti ayan tyu'ujxe'eve'e ti a'ati ayan huarini i ti i'i xa'api'in cime'e naijmi'ica jemi, ajta nu'u ti ri'i hua'utyéchain. Pablo pu ajta ayan aijna tyu'uta'ixaa aijna i Félix ti Dioj ayan pueijtzi tihua'uta'asin aime i mej yen seijre'e iyan i chaanaca japua. Aij pu cin tyu'utatzin aijna i Félix. Aj pu i ayan tiraata'ixaa ticin:

—Pata'aj a'ura'ani ijii. Nyamuaatájeevi hui nyajtahua'a nyati'ij huatáci'ipáaca. Aj nu ni muanamuajran nyajtahua'a.

²⁶Ma ajta ain Félix ayaa pu ti'l'ixje'eva'acaa ti Pablo tumin raata'an aijna cime'e ti raatatuani. Aj pu cin eihua pu raataijtaca'a ti tyu'uxáj jamuan. ²⁷Ti'ij tyauuma'aca hua'apua ninye'ira'a, ti'iqui Félix airajraa ti ti'ityavaaca'a tajtuhuan cime'e. Ti'iquita'i sai j te'entyajrupi tajtuhuan cime'e. Ayaa pu antyahuaaca'a ticin Porcio Festo. Ajta ain i Félix, ayaa pu ti'l'ixje'eva'acaa ti reenya'a huatyaturan aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan, aij pu cin cai raatátuaa i Pablo.

Ti'ij nu'u Pablo aun a'utyavaaca'a i Festo jemi

25 Aj pu i Festo aun a'ará'a aijna ti'ij tye'entyarute

tajtuhuan cime'e. Hueica xicaj pu a'atee aijna Cesarea. Aj pu i a'ujnyéj anna Jerusalén. ²Majta main i mej tihue'ijte'e u teyujta'a, majta seica i mej Israel jetze ajtyama'acan i maj va'acan cin títyatati, ai mu jemin a'ur'éenye maijna i Festo. Mati'ij mi tiraaxajtzi'iri'i maijna i Pablo. ³Eihua mu rájhuaviiri'i ti'l'iti ti hua'a jetze ruxe'eva'acaa ti ain Festo raataijta maj ya'uve'evilitin maijna i Pablo. Ayaa mu ti'imujacaa aime maj raaje'ica a a'ahua'a, juye jetze.

⁴Ajta ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Festo ticin:

—Aityanami'i aijna i Pablo aijna Cesarea. Nyajta inyaa, u nu a'uma'aj na'ame ruijmua'a, na'ari aaruijmua'a.

⁵Miche'e seica u a'uju'un nya jamuan i mej tie'ijta va'acan cime'e mej mi raamua'aree ti pua'a ain Pablo autya'ítze ti'itij cime'e, mej mi main ti'itij cin jetzen tya'ujpuá'ajte'en.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa.

⁶Ayaa pu u e'etee a'achu cumu arahueica xicaj, na'ari tamuaamuata'a xicaj anna Jerusalén. Aj pu i a'ucáanye aijna Cesarea. Yaa ruijmua'ate'e yee pu antiyeijxi hua'a jamuan i jueesi. Aj pu i raataijtaca'a maj nu'u ya'aráajan maijna i Pablo.

⁷Ti'ij ain Pablo a'utyajrupi aijna, aj mu mi main i mej Israel jetze ajtyama'acan, aime i maj maun a'araaci u Jerusalén, ai mu ajtyáxiiraca'a. Mati'ij mi eihua tiraaxajtzi'iri'i maijna cime'e ti a'ij pua'a een. Aru capu huatari'iristaraca'a maj raataxaj ti pua'a ayan ti'ayajna nusu cai.

⁸Aj pu i Pablo tyu'utaxajtaca'a ti'ij huatyaujn. Ayan ticin:

—Canu hui ti'itij cin autyajturaa jemin i hua'ayu'uxa i mej Israel jetze ajtyama'acan ni canu nyajta nyaijna cime'e i hua'ateyuu. Canu nyajta ti'itij cin autyajturaa aijna jemi i ti tihue'ijte'e aime i romanos.—Ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna i Pablo.

⁹Ajta ain i Festo, a'ini ayaa pu ti'ijxe'eva'acaa ti ri'i tyu'utyaturan aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan, ti'ij i ayan tiraataihua'uri'i ticin:

—¿Ni mua'araanajchi paj a'ura'ani panna Jerusalén nyata'aj nyanna ya'uxa'api'intare'en mueetzi cime'e?

¹⁰Pablo pu ayan tyu'utanyúu ticin:

—Yaa nu huatyvejvee hua'a jemi i jueesi i maj hueica i maj ravaire'e i ti tihue'ijte'e i romanos. Ayaa pu hui tiraavijte'e saj raaxa'api'intare'en seyajna. A'ini papu'uri tyamua'a ramua'aree, canu ti'itij cin autyajturaa aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan. ¹¹Ti pua'a xaa na'utyáturánche'e ti'itij cime'e ti hua'ata'aca maj naaje'ica, aj nu xaa ánc'a'anyénche'e nyaj huami'ini. Na'ari cai, ti pua'a hui cai ayan ti'ayajna a'ij mej meri tinaaxajtzi'iri'i, capu a'ati huataujci'ipua ti nyeetzi tyu'utatuiire'en hua'a jemi. Nyámuahuavii ti ain raaxa'api'intare'en aijna ti tihue'ijte'e i romanos.

¹²Ajta ain i Festo, aime jamuan pu tyu'uxajtaca'a i maj tira'ixaa. Aj pu i ayan tiraata'ixaa aijna i Pablo ticin:

—Muaa pa hui rájhuaui ti ain raaxa'api'intare'en i ti tihue'ijte'e i romanos, aijna jemi pa a'uméj.

Ti'ij nu'u Pablo aun a'utyavaaca'a aijna jemi i Agripa

¹³Tyauuma'aca a'achu cumu hua'apua xicaj, hueica xicaj ti'ij saij aun a'ará'a aujna u Cesarea. Ai pu ain pueen aijna ti rey cime'e ti'ityavaaca'a. Ai pu tihue'ijte'e aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ayaa pu antyahaaca'a ticin Agripa. Ai pu ajta aun a'ará'a aijna ti yá'uvi'itin ti ayan antyahaaca'a ticin Berenice. Au mu a'uva'aju'un mej mi raatataujte'en maijna i Festo. ¹⁴⁻¹⁵A'ini eihua mu u e'eteeri maujna, Festo pu raata'ixaa

aijna i rey aijna cime'en i Pablo. Ayaa pu tiraata'ixaa ticin:

—Ajna ti'ij hui Félix airajraa i ti cin ti'ityavaaca'a, nyati'ij nyauna a'ucatii u Jerusalén, aime i mej tie'ijta hua'a teyujta'a, majta hua'avaujsi i mej Israel jetze ajtyama'acan, ai mu ti'itij cin jetzen tyu'ujpuá'ajte maijna i Pablo. Majta e'eyan nyajhuaviiri'i nyaj pueijtzi raata'an. ¹⁶Ayaa nu tihua'uta'ixaa nyaijna cime'e ti cai taata'aca i hua'aye'ira i romanos tyej teyan pueijtzi raata'an i a'atij ti ain huami'ini. Anacai pu ayan tyu'ujxe'eve'e ti ain a'ati tyu'uxáj hua'a jamuan i mej ti'itij cin jetzen ti'ipua'ajte'e ti rusaij runyuuca cin huatyaunjan.

¹⁷Aj nu hui cin, mati'ij mu a'uva'aju'un nyeetzi jemi, canu a'achu a'atee, silu yaa ruijmua'ate'e yee nu antiyeijxi hua'a jamuan i jueesi. Nyati'ij ni raataijtaca'a mej ra'anvi'itin i Pablo. ¹⁸Majta main i mej ti'itij cin jetzen tyu'ujpuá'ajte, mati'ij autyajhui maj tyu'utaxaj, camu maijna cin jetzen tyu'ujpuá'ajte a'ij nyej ti'imujca. ¹⁹Ai mu'u cin tiraaxajtzi'iri'i maijna cime'e i ruye'ira, ajta aijna i a'ati tyaacan ti ayan antyahaaca'a ticin Jesús. Ma ajta ain Pablo ayan ti'ixa ticin: “Aucho'e pu nu'u ruuri aijna i Jesús.”

²⁰A'ini canu a'atzu rajtyau a'ij nyej ye'i huarini nyeijna cime'e, nyetiraihua'uri'i nyaijna i Pablo ti pua'a u a'uye'imi'i anna Jerusalén mej mi ya'uxa'api'intare'en maijna cime'e.

²¹Ti'iqui ain naatahuaviiri'i ti ain hui raaxa'api'intare'en i ti ti'itaijte'e ityejmi i tyaj romanos pueen. Nyati'ij ni raataiyaca'a ti aityanami'ihua, ajta cai capu ri'iri nyaj raatáite nyaijna jemi i ti ti'itaijte'e.

²²Aj pu i ain Agripa ayan tiraata'ixaa ticin:

—Na'araanajchi hui nyaj raanamua inyaa rusentacan.

Aj pu i ayan tyu'utanyúu aijna i Festo ticin:

—Ruijmua'a paj hui ranamuajran.

²³Yaa ruijmua'ate'e yee pu aun a'ará'a aijna i Agripa, ajta aujna i Berenice, ajta aijna i Festo. Eihua mu a'ujtzaahuatya'acaa. Mati'ij mi maun a'utyajrupi hua'a jamuan i mej vivejme'en cin títyatati i xantaaru'u, majta i maj ya'aráaja maijna i Pablo. ²⁴Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Festo ticin:

—Agripa mi paj i'i rey, sajta mi sej yaa huatyáuu tajamuan, xaaseij hui samijna mi tevi. Aime i mej Israel jetze ajtyama'acan i maj aun e'eché anna Jerusalén, majta i mej iayan huachaatime ayujna Cesarea, najmi'i mu naatahuaviiri'i amijna cime'e i tevi. Ayaa mu títyetyéjijhuajma'a ticin: “Capu nu'u che'e ayan tiraavijte'e ti ruuri.”

²⁵Ayaa pu hui tina'amitejte'e ineetzi ti cai ti'itij cin autya'itze ti hua'ata'aca maj raaje'ica. Ajta amijna, ayaa pu tinaatahuaviiri'i ti ain nu'u raaxa'api'intare'en aujna i ti ti'itaijte'e. Nyati'ij ni neyan tyu'umuá'a ticin niche'e raatáite nyaujna u Roma.

²⁶A'ini capu hui a'ij tina'amitejte'e a'ij nyej ye'i tiraataite i nyavastara'a, aijna ti ti'itaijte'e aijna cime'e i tevi, nyaa nu yaa rave'evi'iti muejmi jemi, ne'ihuaamua'a, nyajta mueetzi jemi, Agripa, mi paj i'i rey, pata'aj tiráihua'u ti'ij huámua'areeri'ihua a'ij nyej ye'i tiraataite. ²⁷Ayaa pu'u, a'ini ayej nya'ase capu ti'itij vaire'e ti pua'a nyaj cai ra'uyuxan a'ij mej ti'itij cin jetzen ti'lipua'ajte'e nyej ni raatáite.—Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Festo.

Ti'ij nu'u Pablo rusaj runyuuca cin huatyaujna aijna jemi i rey, aijna ti i'i Agripa

26 Aj pu i Agripa ayan tiraata'ixaa aijna i Pablo ticin: —Nyaa nu muaata'asin paj tyu'utaxaj mua'a nyuuca cime'e.

Aj pu i Pablo ajméijca'ataca'a. Ti'ij i autyejche ti huatyaujnan runyuuca cime'e. ²Ayan ticin:

—Agripa muua paj i'i rey, yaa pu hui tina'amitejte'e ti tyamua'a naa tinatyava'iri nyej ya huatyevjee mueetzi jemi nyej ni huatyannan ijii i maj cin ti'inyaxajtzi'i i mej Israel jetze ajtyama'acan. ³Naa pu nya'ase a'ini papu'uri ramua'aree a'ij ti een i hua'aye'ira i mej Israel jetze ajtyama'acan, pajta ramua'aree i maj cime'en rujee. Aij nu cin neyan ti'imuahuvii paj naanamua tyamua'a naa.

A'ij nu'u ti tí'ichajca'a aijna i Pablo ti'ij cai nu'u xi huataujtuaa i tavastara'a jemi

⁴Najmi'i i mej Israel jetze ajtyama'acan mu'uri hui ramua'aree a'ij nyaj ye tyu'utyavaaca'a nyati'ij pa'ari'istacaa, ajta ijii nyej nyeri vasta'a. Canu ti'itij a'ij huáruu ajna nyej e'eché ni iyyacui, canu nyajta ti'itij a'ij ruure. ⁵Mu'uri a'atee maj nyamua'ate. Ti pua'a hua'araanajchi, í'irini mej meyan tyu'utaxaj yee nain nu cin tya'ara'aste i ye'ira i maj raaxa'api'intare i maj i'i fariseo. Eitze'e pu hui muare'eri hua'aye'ira aime i fariseo.

⁶Ma majta, mu'uri u nya'araajaj mej mi nyeetzi jetze tya'ujpuá'ajte'en maijna cime'e nyaj rachu'eve'e nyaijna ti Dioj cin tya'ataujratziiri'i i tavaujsimua'aci'i jemi.

⁷Majta aime i tatyaitestyamua'a i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai mu majta rachu'eve'e asta na'a cai tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a jetze mati'ij huatarujsin hua'atzajta'a i mi'ichite. Aij mu hui cin rana'amiche'e i Dioj. Nain tujca'ari tzajta'a, majta nain tica'ari tzajta'a mu ravaire'e. Ajta muua, Agripa, pej i'i rey, a'ini ayaa nu che'eta nyana'a ti'ijchu'eve'en nyaijna, aij mu cin ti'inyaxajtzi'i. ⁸¿Ni tzaa cai ri'iri

saj rá'antzaahuat'e'en ti Dioj ajtahua'a hua'uta'asen i mej meri huacuii mej mi majtahua'a huatarun?

Pablo pu nu'u a'ij pua'a hua'aruurajcaa aime i mej tya'atzaahuat'e

⁹Nyaa nu nyajta jajcua'imi neyan ti'imujajca ti ayan tyu'ujxe'leve'e nyaj nain cin tihua'uta'ijmi i maj ra'atzaahuat'e maijna ti ayan antyahuaa ticin Jesús ti Nazaret e'ema'acan. ¹⁰Nyajta neyan huarij anna Jerusalén. Aime i mej tie'ijta teyujta'a, ai mu hui papee naatapij i nyaj cin huatanci'ipua nyaj hue'ityaanan eihua i mej tya'atzaahuat'e. Ajta, mati'ij hua'acui'icara'a, nyaa nu nyajta tyu'uta'a i ca'anijra'a nyaijna cime'e ti na'aránajchaca'a.

¹¹Mui'iti nu hui pueijtzi hua'uta'a mej mi ra'antipua'arite'en i maj ra'atzaahuat'e, mej mi majta raatyaxaahuata maijna i Jesús. Ayaa nu hua'aruurajcaa nain japua hua'ateyujta'a, a'ini eihua nu hua'ajchaira'acaa. A'u ti na'a nu huaye'ivajcaa matij mana'a tityeechaatima'acaa nyej ni a'ij pua'a hua'uruuren.

Pablo pu nu'u ajtahua'a tihue'ixaate'e i tyaite ti Jesús ru'irajtuaa

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Ayaa nu eenye'equ'e'e auma'aca nyaujna Damasco. Aime i mej tie'ijta teyujta'a, ai mu hui naataiyaca'a, majta naata'a i nyaj cin neyan rici.

¹³Ayaa nu ti'imue'ixaate'e, muua paj i'i rey, au nu auuma'aca juye jetze a'atzaj cumu tacuarixpua nyati'ij raasej ti a'icátaaxi u ta japua. Tyamua'a pu nye jetze ti'irájve i taij, ajta hua'a jetze i mej nya jamuan a'ujhua'anya'a. Eitze'e pu huatátaaxi cai i xicaj.

¹⁴Tyati'ij ti aita'vátzi. Aj nu ni a'ati huanamuajri'i ti a'a tyaja'utaxajta'ca hua'anyuuca cime'e aime i mej Israel

jetze ajtyama'acan ticin: “Saulo, Saulo, ¿a'ini pej pi peyan a'ij pua'a nyaruure inyeetzi? Muua pa asaij tiá'ani.”

¹⁵Nyati'ij ni neyan tiraataihua'uri'i ticin: “¿A'ataani paj pueen, nyavastara'a?”

'Aj pu i ayan tyu'utanyúu ticin: “Nyaa nu nu'u nyain pueen i Jesús, paj a'ij pua'a nyaruure. ¹⁶Ajchesi. Huatyechaxi. Ayaa nu een cin huatasejre mueetzi jemi nyej ni timueijcate'en nyaijna cime'e paj naatyavaire'en, pajta tihua'uta'ixaate'en i tyaite a'ij pej peri tyu'useij inyee jemi, pajta peyan tihua'utá'ixaate'esin a'ij nyaj nyauj eenye'equ'e'e timuaatasejrate'esin.

¹⁷⁻¹⁸Nyaa nu nu'u a japua nyuuni hua'a jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan, nyajta hua'a jemi i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. Ijii nu muaataiti paj a'ura'ani aime jemi mej mi yau'eitaa mua'ara'ani, majta raamua'aree a'ij ti tie'ijxe'leve'e i Dioj, ti i cai che'e ain tihue'ijtya'a i Satanás silu Dioj pu'u tihua'utajte'esin. Aj pu nu'u xaa Dioj tihua'utauuni'ira. Ajta hua'uta'asin maj maun a'utyá'a mua'ara'ani aime jamuan i ti Dioj ri'i a tihuaja'utyahuui aijna cime'e i maj na'antzaahua.” Ayaa pu hui tinaata'ixaa aijna i Jesús.

¹⁹Ayaa pu'u xaa, Agripa muua paj i'i rey, nyara'ara'aste nyaijna u tajapua ti e'esejre'e. ²⁰Nyati'ij ni anacai tihua'uta'ixaa nyaime i maj aun a'uchaatime aujna Damasco. Nyajta aime jemi i maj maun Jerusalén e'eche. Nyajta najmi'ique'e tij na'a au ti huatacá'a u Judea, au nu tihua'uta'ixaa i tyaite, nyajta i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. Eihua nu hui hua'uje mej mi saique tyu'umu'a'ati i rutzajta'a, mej mi majtahua'a Dioj jemi seira'a mua'ara'ani, mata'aj majta meyan huarini mej mi seica raamua'aree ticin: “Mu'uri saique tyu'umu'a'a.” ²¹Aij mu hui cin i mej Israel jetze ajtyama'acan,

ai mu naatyeevi'i aujna teyujta'a.
Meneje'icatacuca'a, micu.

²²⁻²³Ma majta, Dioj pu naatavai eihua. Aij nu cin cai xi huami'i silu nyauche'e nu hui tihue'ixaate'e najjmi'ica i tyaite, i maj ti'iriii, nyajta i maj vaujsi. Ai nu'u hua'uta'ixaa a'ij mej tyu'utaxajtaca'a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan, ajta aijna i Moisés tyaacan. Aya mu tyu'utaxajtaca'a ti ayan eenye'en riniiche'e ti nu'u ayan rajpueiitzi a'ara'ani ain ti Dioj an yá'ujra i ipuari jetze. Ajta nu'u ti'ij huami'in, ai pu ain pueeny'e a'ame i ti anacai huatarujsin i mi'ichite tzajta'a. Ajta e'eyan ain nu'u tihue'ixaate'en ti ari e'esejre'e i ti cin Dioj hua'utavai i tyaite i mej Israel jetze ajtyama'acan, ajta i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

Pablo pu nu'u ti'itese'e a'ij ti ye'i tiraamue'itin aijna i rey

²⁴Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a i Pablo, aj pu i e'eyan huajijhuaca'a aijna i Festo ticin:

—Pablo, pa'atimue'i muaa.

Pa'atimue'i hui pajina cime'e paj eihua tihua'amua'ate.

²⁵Ajta ain i Pablo, aya pu tiraata'ixaa ticin:

—Festo paj i'i tajtuhuan. Canu hui nyatimue'i. Cime'en aijna i nyej neri tyajamue'ixaa nyamua'ariira'a jetze pu huanye'j ti re'en, ajta ayan ti'ayajna.

²⁶Ami pu hui rey ru'umua'aree aijna cime'e. Aij pu cin i'irini nyaj cai ti'itzi'inya'a nyetyu'utaxaj jamuan. Ayej nya'ase, capu ti'iti a'ij huarij ti cai raamua'areeri'i, a'ini capu ti'iti a'ij huarij aviitzi cime'e.

²⁷'Ari muaa, Agripa pej i'i rey, ¿ni pacai ra'atzaahuate'e i maj tyu'utaxajtaca'a aime, i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan? Nyaa nu ramua'aree paj ra'atzaahuate'e.

²⁸Ajta Agripa ayan tiraata'ixaa ticin:

—¿Ni ayan timua'amitejte'e paj pajina cin na'antimue'itin nyaj nyajta inyaa tya'antzaahuate'en aijna cime'e i nyuucari ti cai ti'imui'i?

²⁹Ajta ain Pablo, aya pu tyu'utanyúu ticin:

—Ti pua'a cij na'a, na'ari ti pua'a eihua, aya nu hui ti'ijxe'eve'e i Dioj jemi, paj muaa, majta najjmi' mi seica i maj nyanamua ijii, mej mi meyan tira'ara'asten maijna i Jesús nyatij inyaa, i nyaj cime'en neri pueijtzi huatánnya'a, silu maj cai meyan tirajpueiitzi mua'ara'ani nyatij inyaa.

³⁰Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Pablo, ti'ij i huatyeechaxi aijna i rey, ajta aijna i tajtuhuan, ajta aijna i Berenice; majta mu huatyahuiixi i mej e'ere'etya'acaa hua'a jamuan. ³¹Aj mu mi huiiraaci rujiimua'a mej mi tihaurixaate'en maijna cime'e. Majta meyan tyu'urixaatya'acaa ticin:

—Amijna mi tevi, capu hui ti'itij a'ij huáruu i ti ti'lita'aca i maj cin raaje'ica. Capu ajta ayan tiraavijte'e ti ayan aityanami'ihua.

³²Ajta ain Agripa, ai pu ayan tiraata'ixaa aijna i Festo ticin:

—Ti pua'a ain cai ayan ti'ijhuauca ti ain raaxa'api'intare'en i ti ti'itaijte'e, ri'iriistaca pu tyaj ra'uxijte'enche'e ityan.

Maj nu'u raatáite maijna i Pablo aujna u Roma

27 Mati'ij raaxa'api'intare mej hua'utaite aujna Italia, mati'ij mi tyu'utatuii maijna i Pablo, majta i seica i maj nami'ihuacaa seij jemi i ti anxite ti'ijta. Aya pu antyahaacaa aijna ticin Julio. Ai pu tihue'ijte'e i mej meyan antya'aruu ticin xantaaru'ustyamua'ame'en i ti ti'itaijte'e.

²Au tu a'atyaaci baarcu jetze aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Adramitio. Ajta ain i baarcu, ai pu

antamé'eniche'e utan pujme'en ti ij aun a'ure'enyéniche'e a'u maj baarcu á'utyauuve ti huatacá'a u Asia. Tyati'ij ti a'ucij, seij pu ajta á'uraa ta jamuan ti ayan antyahuaaca'a ticin Aristarco. Au pu e'ema'acan aujna Tesalónica, aujna chajta'a ti aun huatacá'a aujna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Macedonia.

³Yaa ruijmua'ate'e yee, tyati'ij ti tyaun a'ará'a baarcu ti a'utyeecha'aca ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Sidón. Ajta ain i Julio, ai pu ri'i ti t'itevistacaa aijna jemi i Pablo. Ai pu raata'a ti hua'umuaare i ru'amiincustyamua'a. Majta main i amiincustyamua'ame'en, ri'i mu naa tira'ancure'evi'iti i Pablo.

⁴Au tu tijta ti anticij. Tyati'ij ti taun a'uré'enye ti a'araahuachi, tauutata'a tu pujme'en ajcaanye aujna ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Chipre. Au tu pujme'en a'ura'arupi a'ini yeeme'en pu ava'aacacaa. ⁵Tyati'ijta ti anticij ajna vejl'i'i ti a'avastime i jaj, aun ti huatacá'a aujna u Cilicia, ajta u Panfilia. Tyati'ijta ti taun antanyej aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Mira, ajta aun ti huatacá'a a'ahua'a Licia.

⁶Ajta ain ti anxite tie'ijta, seij pu aun huátyau i baarcu ti Italia á'umej. Au pu e'ema'acan aijna i baarcu aujna Alejandría. Aj pu i ain taataij tyaj atyaciinye tyaijna jetze. ⁷Aijna i baarcu, yaa pu pua'an xicaj a'atee ti huamej. Eecan pu taatamuáre'eriste. Xa'ichu'i tu a vejl'i'i a'uré'enye aujna ti a'araahuachi ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Gnido. Auch'e pu a'ava'aacacaa aujna. Aij tu cin u jetze pujme'en ajcaanye ti a'araahuachi ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Creta. Au tu vejl'i'i a'uré'enye aujna a'ahua'a Salmón.

⁸Tyati'ijta ti mu a'uju'un muare'eri cime'e aujna ti a'avastime i jaj. Tyati'ijta ti tyaun antanyej ti baarcu a'utyeecha'aca ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Ti a'uré'en ti ri'iri ti ira'ujcheni.

Au pu vejl'i'i pityaja'arici aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Lasea.

⁹⁻¹⁰Tu'uri a'ateevi'i tyaj huaju'un. Pu'uri tyu'utziiini'ira'acaa aujna a'u tyaj a'uju'ucaa, a'ini pu'uri vejl'i'i pi ti'irijcaa i ti jetzen ti huaseevi'i a'aye'i. Aij pu cin ayan tihua'uta'ixaa aijna i Pablo, ticin:

—Muan tyetyaca, ayaa pu hui tina'amitejte'e inyeetzi ti eecan tyu'utziiini'ira'a a'ame, ti pua'a taaju'un. Teyá'ujisin i baarcu, tyajta i ijca, ajta ayan tyu'utari'iristari tyaj hui a'uveti ityan.

¹¹Ajta ain ti anxite tie'ijta, eitze'e pu rá'antzaahua aijna i a'ati ti baarcu huajájsín, ajta aijna ti antyujmua'aree aijna u baarcu cime'e. Ajta aijna i nyuucari i ti Pablo hua'uta'ixaa, capu rá'antzaahua.

¹²Ajta aujna maj a'utyajhuii, capu naa hue'eenya'a mej mi maun a'ateevi'in maujna ajna xicajra'a jetze ti huacimujra. Aij mu cin mui'iti meyan tyu'umuá'a maj á'uciinye maujna mej mi maun a'ara'asti maujna Fenice, tyej ti a'atzu a'ateevi'in tyaujna, baarcu ti a'utyeecha'aca. Aujna Fenice, au pu Creta e'ejtyema'acan. Au pu seijra'acaa tij na'a ujtyapua pujme'en, ajta ante pujme'en.

Ti'ij nu'u apuutzari hua'uta'asaca'a aaca jamuan a jaata'a

¹³Aujna, cij pu tiráacarejye'icaa yente pujme'en. Ayaa mu ti'ixajtacaa ticin ri'iri maj nu'u mauj huaju'un. Mati'ij mi a'ucij. Au mu vejl'i'i ajtéenyee a'u ti a'avastime i jaj, aujna u Creta.

¹⁴Ma ajta, capu a'achu a'ateevi'i, ca'anin cin aca'aacaraca'a i jiri jetze. Ca'anin pu cin raataji'itze i baarcu aijna ti yentyapua pujme'en a'ira'aacaraca'a. ¹⁵Eecan pu yá'utajchájraa i baarcu. Capu che'e huatari'iristaraca'a tyaj huaju'un i aaca tzajta'a. Aij tu cin huatáta'a ti ta'antini

i aaca. ¹⁶Aj tu ti tyaun a'uré'enyé ti a'araahuachi, chuej ti calén, ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Cauda. Capu ayan ri'i huapi'i tyu'aacaca'a aujna.

Ajta ain i baarcu ti cile'en tyaj raajájsima'a, muare'eri tu cin ra'antítuaa i baarcu jetze ti ve'e.

¹⁷Mati'ij meri ra'antítuaa, aj mu mi raatacá'anye caujnari cime'e i baarcu ti ve'e. Mu'uri ti'itziinya'acaa ti ari tyá'ajcachaa i sej japua. Ayaa pu tyaja'arajtyahuaa aujna ticin La Sirte. Aij mu cin ra'acajtuaa a jaata'a i ti'itij ti ij ra'anján i aaca.

¹⁸Yaa ruijmua'ate'e yee, anche'e pu hua'aacaca'a tyamua'a, eihua. Mati'ij mi autyajhuii maj te'etyáhua'axin a jaata'a i ijca maj tyu'utisima'a i baarcu jetze. ¹⁹Hueica xicaj tu a'atee tyej te'etyahua'axi tamuajca'a cime'e nain ti tyu'utisima'acaa i baarcu.

²⁰Eecan tu a'atee tyaj cai a'atzu raaseij i xicaj, tyajta i xu'ura'ave. Ajta anche'e pu a'ij pua'a hue'eenya'acaa. Tyamua'a pu tyu'aacaca'a, majta viiyacaa. Tu'uri teyan ti'imuaajca tej teri mue'itiche'esin. Tyajta teyan ti'imuaajca tyaj cai che'e a'ij rini.

²¹Ajta tu'uri a'ateevi'i tyaj cai ti'itij cua'acaa. Aj pu i huatyeechaxi hua'a tzajta'a aijna i Pablo. Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Muan tyetyaca, sana'ajtzi na'antzaahuaté'enche'e. Saj cai a'araci'ica'anche'e saujna u Creta, catu teyan tyaja'urainiiche'e i ijca. ²²Aru ijii, eihua nu hui a'amuahuvii saj uhuatyaujca'anyen mi rutzajta'a, a'ini capu a'ati mi'ini muan. Tij tyajta baarcu a'uraini. Capu amin ti'iti.

²³Tica'a, saij pu hui huataseijre inyee jemi, saij ti ravaire'e i Dioj i nyaj nyajta ravaire'e inyaa, i ti ajta nycha'i.

²⁴Ayaa pu tinaata'ixaa ticin: “Pablo, capej nu'u ti'itziinya'a. Ruxe'eve'e ti ain César raaxa'api'intare'en i maj cin ti'imuaajtzi'i. Ajta nu'u ruxe'evi'lira'a

pu cin Dioj raata'a maj ruuri mua'ara'ani najjmi'i a'achu pua'amua maj huaju'un a'a jamuan.” ²⁵Aij pu hui cin sata'aj uhuatyaujca'anyen mi rutzajta'a, muan, tyetyaca. Nyaa nu xaa ra'atzaahuaté'e i Dioj. Ayaa pu te'eme a'ij ti ain tinaata'ixaa. ²⁶Ma ajta, anche'e pu hui ruxe'eve'e tyej tyaun a'ara'asti aujna a'ahua'a ti a'araahuachi.

²⁷Tyauuma'aca a'achu cumu tamuaamuata'a japuan muaacua xicaj, tica'a, anche'e pu ráatajchijma'a i baarcu i aaca. Aijna japua i jaj ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Adriático, ti'ij tyaja'ure'enyé cumu a'atzaj e'ita'a tica'a, aime i maj ramuare'e i baarcu, mu'uri ramua'areeraca'a tyej teri rata'asijma'a a'u ti a'araahuachi. ²⁸Mati'ij mi raate'itee caujnari cime'e a'achu ti auuti'i. Ayaa pu aut'ícaa a'achu cumu seite japuan tamuaamuata'a japuan arajsevij meetru. Capu a'atzu a'atyeevi'i, majtahua'a raate'itee, pu'uri seite japuan arahua'apua meetru aut'ícaa. ²⁹Mati'ij mi muaacuaca atyaahua'axi i tyapuusti'i ti acaujtuáavijmee citzajta'an i baarcu ti i sej jetze avá'ujnan. Meti'itziinya'acaa tyaj tya'araatu'an i tetej jetze. Majta ti'itziinya'acaa, aij mu cin autyajhuii mej huatyeynyuuni asta na'a cai huatapua'are.

³⁰Seica mu meyan ti'ijxe'eva'acaa maj huiraci'nyé i baarcu jetze. Ai mu meyan ruseijrataca'a maj ra'atyahua'axin i tyapuusti'i ti acaujtuáavijmee. Ma majta cai ayan huarij. Maraacajtuaa mu'u i baarcu i ti calén mej mi maijna jetze huataujvairé'en. ³¹Aj pu i Pablo ayan tiraata'ixaa aijna anxite ti ti'ijta, ajta i maj jamuan á'ujhua'anya'a ticin:

—Ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e maj yaa huatyaturan ta jamuan iiaa baarcu jetze, na'ari cai, capu ti'iti a'ij tyajamuaatyavairé'esin.

³²Aij mu cin main xantaaru'u ra'antiveijchaca'a i caujnari i ti cin

a'ijtpa'ihuaca'a i baarcu ti calen. Aj pu i atyejve a aata'a.

³³Ti'ij ari tin tapua'arijma'aca, Pablo pu ayan ca'anijra'a tihua'uta'a i hua'a tzajta'a maj nu'u ti'licua'ani. Ayan ticin:

—Pu'uri a'atye'e tamuaamuata'a

japuan muaacua xicaj sej seyan ti'ijchu'eve'e, sajta seyan tirajpueitzi tujri cime'e, caxu me'e tyaja'acua'a.

³⁴Nu'uri tyaja'amue'ixaate'e saj a'atzu tyu'ucua'ani. Ayaa pu hui tyu'ujxe'eve'e sej si cai huacui'ini, a'ini capu ti'titi a'ij á'amuaruuren.

³⁵Ti'ij ayan tihua'uta'ixaa, aj pu i pan huiirá'i. Ti'ij i ri'i tiraata'a i Dioj jemi, meseíracá i tyáite. Ti'ij i ra'antitaaraxi i pan, aj pu i autyejche ti raacua'ani.

³⁶Naijmi'i mu a'ujca'anyajcaa. Mat'i'ij mi tyu'ucuaa majta aime. ³⁷Ayaa tu ará'axcaa a'achu cumu hua'apua ciento japuan hueicate japuan tamuaamuata'a japuan arájsevi tyaj arátya'acaa i baarcu jetze. ³⁸Mat'i'ij tyu'ucuaa a'achu ti hua'aranajchaca'a, mat'i'ij mi ra'atyájrái a jaata'a maijna i triigu ti ij cai che'e tíjetyejtere i baarcu.

Ti'ij nu'u baarcu atyajrupi a jaata'a

³⁹Ti'ij huatapua'araca'a, camu che'e huamuájtyajcaa a'u ti pityaja'arici. Mat'i'ij mi raasej a'u ti a'ari'iri ti a'utyejcheni i baarcu, a'u ti a'utásaata'a. Au mu ti'ijxe'eva'acaa maj ya'usaráichajra'ani i baarcu i sej japua ti pua'a ri'iristan. ⁴⁰Mat'i'ij mi ra'antiveijchaca'a i caujnari i maj cin ra'ijtápe i baarcu. Majta raatáxipi i ciye mej jetzen huaju'un. Mat'i'ij mi raataxijtaca'a maijna i caujnari i ti cin ajtatápi'ihuajma'acaa i paala i maj cin raacáaca i baarcu. Majta meyan huarij, marajca'anye i ciixuri i ta'acaavi i baarcu jetze a ti auunye'e ti ij ra'anján aaca cime'e aijna i ciixuri. Mat'i'ij mi huatura'a ti ra'antini aijna i baarcu.

⁴¹Ajta catu raata'asaca'a ajna a'u ti á'usaata'a a'ini sej jetze pu

tye'ijcáxi. Capu che'e ri'iristaca'a maj raatáru'uxante'en a'u ti auunye'e. Ajta i citzajta'an u baarcu, pu'uri tyaaná'achijma'acaa aijna cime'e ti ra'ajtyaava'ara i jaj ca'anin cime'e.

⁴²Majta main xantaaru'u, mahua'acui'icucua najjmi'ica i maj aityanami'ihuaca'a mej mi cai antajaun, ajta, mej mi cai a'uc'ica'an.

⁴³Ajta ain anxite ti tie'ijta, ai pu ayan ti'ijxe'eva'acaa ti japuan huanyuuni ti'ij raavaire'en aijna i Pablo. Aj pu cin cai hua'uta'a i xantaaru'u maj hua'ucui'ini. Aj pu i ayan tihua'utajj i maj raayi'tihua'a maj huatajaun maj nu'u anáatyá'a mua'atyavatzin a jaata'a mej mi antajaun u jetze pujme'en a'u ti á'usaata'a. ⁴⁴Majta nu'u seica ciye japua huatajaun, majta seica ciye japua ti ti'ipa'atza i baarcu jetze ajtaná'axi. Au mu najjmi'i a'ará'a u jetze pujme'en. Capu a'ati aujami.

Ti'ij Pablo aun a'utyavaaca'a u Malta

28 Tyati'ij tyeri tyaun e'ere'eti ti a'araahuachi, najjmi'i tu ruurica. Capu saij huami'i. Aj tu ti raamua'reeri'i ticin ayaa pu tyaja'arajtyahuaa ajna ti a'araahuachi ticin Malta. ²Majta main i maj aun e'eche, ri'i mu ti'ityetyaitestaca'a ityejmi jemi. Mat'i'ij mi auunai, aj mu mi taatajée tyaj ahuátacixaite'en a'ini meviyaca'a, ajta huaseevi'i.

³Ajta ain Pablo, ciye pu huara'asaj ti'ij ra'anajtuaa a tá'ataa. Aj pu i cu'ucu'u u a'iraanye ti tyu'ujé'ica i tajj jetze a'ini capu ra'aviicue'iraca'a ti písti i tajj. Ti'iqui Pablo tímuiiri'i muajca'ara'ara'an jetze. ⁴Majta main i maj aun e'eche, mat'i'ij raasej ti cu'ucu'u an cávijcaa muajca'ara'ara'an jetze i Pablo, ayaa mu tyú'urixaatya'acaa ticin:

—Cu xuee ain pueen i ti ti'ityacui'ica. Pu'uri xaa ráavaí ti cai aujami a jaata'a. Ma ajta ayaa pu hui tiraavijte'e i Dioj

jemi, ti cai raata'asin ti ruuri a'ara'ani aijna i Pablo.

⁵Ti'iqui ain Pablo, raatyaaca'atzij i rumuajca'a. Aj pu i an tá'ataa huavatzí i cu'ucu'u. Capu ti'iti alij raaruu i Pablo. ⁶Majta main i tyaite, ayaa mu ti'imuajcaa ticin pu'uri tin tyájaasin. Majta seica meyan ticin pu'uri tin mi'ini. Meti'ijchú'eva'acaa a'atzaj ti ti'iti alij raruuren.

A'atzu a'atevi'lica, ajta aijna i Pablo, capu ti'iti alij raaruu. Aj mu mi saique tyu'umuá'a. Mati'ij mi meyan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Amijna, Djoj pu hui pirici.

⁷Aujna vejlí'i chuej ti a'utacá'a, ajta aijna i a'ati i ti tajtuhuan pirici aujna ti a'araahuachi, ai pu ta'ancure'evi'iti. Ajta, tyamua'a pu naa titaaxa'apueiri'i hueica xicaj tzajta'a. Ayaa pu antyhuaaca'a aijna ticin Publio.

⁸Ajta ain taatajra'an aijna i Publio, ai pu ti'icui'licaa. Eihua pu pistacara'a, ajta a'achu'itaca'a. Ti'iqui Pablo raamuaaraca'a. Ajta raatahuaviiri'i i Djoj ti huarún. Aj pu i ra'ava'amuarej an mútze'en. Ti'ij i huaruj. ⁹Ayaa pu'uhuaríj, majta mu seica u a'uva'aju'un i mej ti'icucui'i i maj aun e'eche. Aime pu ajta tyu'uhuaa.

¹⁰Eecan mu ri'i titaatyejee, majta nain mu titaatapueijve a'achu ti tita'aturaatya'acaa i tyaj cin a'uju'un. Tyati'ijta ti huátacate tyej ti á'uciinye.

Ti'ij nu'u Pablo aun a'ará'a u Roma

¹¹Ti'ij tyauuma'aca hueica maxcira'i, aj tu ti atyaaci seij jetze i baarcu ti ajta aun a'utyajturaa tejmi jamuan hasta tij na'a cai che'e tyú'ucimuajravi'licaa. Au pu e'ema'acan aijna i baarcu u Alejandría i ti taajá'uti. Ajta, ti'iti pu seijra'acaa a ti aunye i baarcu jetze. Ti'iti pu antitaavíhuajma'acaa hua'apua ti ayan seijre'e tij dioosi i maj hua'apua, saij ti ayan antyhuaa ticin Cástor, ajta i saij ticin Pólux. Tyati'ijta

ti tyaun a'ucij tej ti tyaun u a'ara'asti, seij jetze i chajta'ana. ¹²Tyati'ij ti tyaun a'ará'a baarcu ti a'utyeecha'aca aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Siracusa. Hueica xicaj tu a'atee tyaujna. ¹³Tyati'ij ti a'ucij. Tyati'ij ti tyaun vejlí'i ajtyeenye ti a'avastime. Au tu ti a'ará'a tyaujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Regio.

Yaa ruijmua'ate'e yee yente pujme'en pu va'atá'aacaca'a ca'anin cime'e. Tyajta seij jetze i xicaj, au tu a'ará'a aujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Puteoli. ¹⁴Au tu huá'utyau seica i ta'ihuaamua'a. Mati'ij mi taatajee tyaj tyaun a'utyaturan hua'a jamuan sei iteeri. Ayaa tu tyaijna cin huarij, tyati'ij ti tyaun a'ará'a tyaujna u Roma.

¹⁵Majta main i ta'ihuaamua'a i maj maun e'eche, mu'uri ramua'areeraca'a tyej tyeri tyaun aujú'un. Aij mu cin huiraaci u chajta'ana mej mi ta'antinájche. Au mu imi a'araaci maujna chajta'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin El Foro de Apio, ajta ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Ti hueica chí'i a'ara'ase a'u maj á'ujta'arujve'e.

Ti'ij Pablo hua'useij, aj pu i ri'i tiraata'a i Djoj, ajta eitze'e ahuaujca'anye i rutzajta'a. ¹⁶Tyati'ij tyaun a'ará'a tyaujna u Roma, ai mu raata'a ti Pablo rusaj nami'ihua. Seij pu'u rachaica'a i xantaaru'u.

Ti'ij nu'u Pablo tihue'ixaate'e aujna u Roma

¹⁷Tyauuma'aca hueica xicaj tzajta'a, aj pu i Pablo hua'utajee i maj tihue'ijte'e i mej Israel jetze ajtyama'acan. Mati'ij tyujsaj, ti'iqui Pablo ayan tihua'uta'ixaa ticin:

—Ne'ihuaamua'a, canu hui ti'iti alij hua'uruu aime jemi i tyaite, canu nyajta autya'itze aijna cime'e i taye'irá. Ayaa nu éenya'a, majtahua'a mu naatyeevi'i maujna Jerusalén,

mati'ij mi aime hua'utatui i romanos.

¹⁸Metinyaihua'uri'i, majta meyan ti'ijxe'eva'acaa maj naatatuani a'ini canu ti'iti a'ij huáruu ti ayan tiraavijte'e maj majjna cin naaje'ica.

¹⁹Canu ti'iti cin tihua'axajtzi'iran i mej Israel jetze ajtyama'acan inyaa. Ma majta, mati'ij huaujnyuuste, aj nu ni raatahuaviiri'i ti ain raaxa'api'intare'en ajjna ti ayan antyahuaa ticin César.

²⁰Ai nu hui cin neyan tiraatahuaviiri'i nyaj ya amuaateeseij, nyajta tyaja'amue'ixaate'en. Aij nu cin anáji'iqui'i cadeena cime'e a'ini nyaa nu neyan che'eta nyana'a ti'ijchu'eve'e i Dioj matij aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

²¹Mati'ij mi meyan tiraata'ixaa ticin:

—Capu a'ati mu titaja'utaiti'iri'i mueetzi cime'e aujna u Judea. Majta i ta'huaamua'a, i maj aun a'araaci, capu ajta a'ati ti'iti cin ti'muaxajtzi'i, ni capu ajta a'ati titaata'ixaa mueetzi cime'e ti'iti paj a'ij huáruu ma a'hua'a.

²²Ajta ityejmi, ta'araanajchi tyej hui raanamua a'ij pej ti'ixa muua, a'ini najjmi'ique'e pu a'ij pua'a namuajre'e ajjna cime'e i ti jajcua i nyuucari pej tihue'ihue'ixaa i tyaite.—Aya mu tiraata'ixaa majjna i Pablo.

²³Mati'ij mi raaxa'api'intare a'anaj maj majtahua'a tyujsaire'esin mej mi majtahua'a raanamua majjna i Pablo. Mui'iti mu ajtyáxiiraca'a i tyaite a'u ti Pablo a'utyavaaca'a. Tij na'a ara'apua'a tya'utyejche asta chumua'animi, raatapua'ajtacaa ti tihue'ixaa ajjna cime'e ti Dioj tie'ljta nainjapua iyan chaanaca japua, ajta u tajapua. Ajjna i Pablo hua'atesa'acaa ti hua'utyamue'itin mej mi rá'antzaahuate'en i Jesús. Yu'uxari jetze pu tihua'uta'ixaatyaca'a ain ti ra'uyu'uxaca'a ajjna i Moisés tyaacan, ajta ain maj ra'uyu'uxaca'a i seica i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan.

²⁴Seica mu ra'atzaahuatyaca'a a'ij ti

Pablo tihue'ixaatyaca'a. Majta seica, camu a'atzu ra'atzaahuatyaca'a.

²⁵Mati'ij mi cai a'ij tyu'uta'a.

Aij mu cin a'ucíjxi. Mauche'e mu seica ranamuajracaa a'ij ti Pablo ti'ixajtacaa. Ti'ij ra'antipua'ari, ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, tzaahuati'lira'a pu hui cin tihua'uta'ixaa a'amuaavujsimua'aci'i ti'ij ain Isaías ayan tyu'utaxajtacaa i Dioj jetze ma'acan ticin:

²⁶Aricu, hua'a tzajta'a aime jemi i tyaitestyamua'ame'en.

Pata'aj nu'u tihua'uta'ixaate'en yee muan xu ranamuaara xa'aju'un, aru caxu yau'eitaa xa'aju'un.

A'ati pu nu'u xaa tyajamuaata'ixaate'esin ajjna cime'e i nyuucari, aru caxu ramua'areeran a'ij ti huataujmua'a.

²⁷Ayaa nu nu'u hua'aruuren a'ini mu'uri hua'utyaana i hua'axaijnyu'uca jetze.

Majta nacuxa'i pueen.

Yaa mu cu xuee macai tanamua.

Camu nu'u majta atanyéjnye'e.

Canu xaa hua'uta'asin maj maunyejnye'ere.

Canu nyajta hua'uta'asin maj raanamua a mej mi yau'eitaa mua'ara'ani i rutzajta'a, mej mi cai ya va'aju'un inyeetzi jemi nyej ni tihua'utauni'i.

Ayaa pu tyu'utaxajtacaa ajjna i Isaías i ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a.

²⁸Sata'aj hui seyan raamua'aree muan, ijii ti yu aumé, ti Dioj ari hua'uta'a i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, mej mi meyan che'eta mana'a tira'ancura'an i ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i ti nu'u hua'a japua huatanyuuni. Ai mu xaa ranamuajran, micu.—Aya pu tihua'uta'ixaa ajjna i Pablo.

²⁹Ti'ij ayan tyu'utaxajtacaa ajjna i Pablo, aj mu mi a'ucíj i mej Israel jetze

ajtyama'acan. Mati'ij mi huiiraaci a pua'aque. Aj mu mi ti'ityúrixáatya'ajraa rujiimua'a.

³⁰ Ajta aijna i Pablo, au pu a'atee hua'apua ninye'ira'a aujna u chi'lita i maj huataujnyaij tzajta'a. Ai pu hua'ancure'evilitijcicara'a naijmi'ica i maj ya'amuaaracara'a. ³¹ Eihua pu

tihue'ixaatyahua'a aijna cime'e ti Dioj nain cin antyujmua'aree iyan chaanaca japua, ajta u tajapua. Ajta tihua'amua'atyahua'a aijna cime'e i tavastara'a, i Jesús ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua. Capu ti'itziinya'acaa aijna i Pablo. Ajta capu a'ati nyu'ucami'icaa.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej Roma a'uchaatima'acaa

Pablo pu hua'ataujtye'e

1 Aij nu jetze tyaja'amuayu'use'e nyaijna cime'e i nyaj ravaire'e i Ciriistu'u ti i'i Jesús. Ai pu na'antihuau inyeetzi, i nyaj i'i Pablo nyej ni nyaijna cin tya'ara'asten a'ij ti ain tynyeijca. Ayaa pu een cin na'ava'ahuau hua'a tzajta'a i seica nyej ni tihua'uta'ixaate'en nyeijna cime'e i nyuucari ti cin Dioj hua'a japua huanyuuni.

2 Jajcua jimi pu Dioj ayan tya'ataujratziiri'i ti ayan ri'i tihua'uta'an aime i maj ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Aij mu cin meyan ra'uteyu'uxaca'a maijna jetze i yu'uxari ti yan tyejmi jemi huatayjturaa. **3** Ajta ain i nyuucari, aij pu cime'en raxaj aijna ti i'i yaujra'an pueen, ti ajta e'iraanyej aijna jetze i David tyaacan. Ayaa pu tyaja'ure'enye a'ini ai pu tyaatacan huanu'eihuaca'a matij i seica. **4** Ma ajta ain i Dioj, ai pu e'eyan ayan ra'antihuau ti nain cin antyujmua'aréera aijna cime'e ti aijna jetze araujca'anyajca'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj aijna ti ayan raatamuá'a ticin niyauj pu yee pueen. Dioj pu ayan nain cin tiraijca ti'ij ain aiitaraa hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ai pu ain pueen aijna i a'ati ti ayan antyahuaa Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. Ai pu tavastara'a pueen. **5** Ciriistu'u

nu jetze ra'ancura'a aijna ti cin i Dioj ri'i tinaata'a nyej ni neyan jetzen ma'acan a'ura'ani hua'a tzajta'a i tyaite nyej ni neyan hua'uta'inen mej mi ra'ara'astijre'en maijna i tavastara'a maijna cime'e mej tya'antzaahuatelen, naimi'i i tyaite i mej yan chaanaca japua huachaatime. **6** Sajta muan, muan xu sajta hua'a jetze ajtyama'acan aime i tyaite, i ti Dioj ajta amua'antihuau muejmi sej si jetzen ajtyama'acanta xa'ara'ani i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u.

7 Aijna yu'uxari jetze nu nyeyan tyaja'amuayu'use'e naijmi'ica mi sej saun huachaatime saujna u Roma, muan i ti Dioj a'amuaxe'eve'e, ti ajta amua'antihuau sej si jemin seijra'a xa'ara'ani. Che'e ayan tyaja'ure'enyen ti ain i Dioj, i tyej rajya'upua, ajta i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, miche'e main ri'i tyajamuaata'an, majta jamuaatyapua'arite'en.

Pablo pu nu'u ti'ijxe'eve'e ti huaja'uvá'amuaaren u Roma

8 Anacaican cime'e, ayaa nu naijmi'i ri'i tirata'aca nyaijna i Dioj i nyaj ravaire'e nyaijna cime'e saj seyan tira'atzijre'e i Dioj. Jamuan i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, ayaa nu ri'i tirata'aca, a'ini nain japua chaanaca japua mu'uri ramua'aree sej seyan tya'atzaahuatete. **9-10** Ajta ain i Dioj, i nyaj ravaire'e nain

cin a'achu nyaj a'anca'anyaacan cin neyan tihua'uta'ixaate'en i nyuucari ti cime'en raxaj aijna ti yaujra'an puen i Dioj, ai pu ru'umua'aree nyaj a'anaj ti na'a neyan amua'atámua'areeri nyati'ijta rahuavíraj na'aye'i. Ayaa nu ti'ijhuavii ti ayan nata'acare'en i Dioj nyaj nyaun a'amua'ara na'ara'ani ti pua'a ayan Dioj tirá'aca'ane.

¹¹Eihua nu á'amuasejrami'i nyej ni ca'anijra'a amuaata'an sej si saijna jetze araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj sej si eitze'e tya'utaviicue'i. ¹²Ee xaa nya'u, ayaa nu ti'ijxe'eve'e inyaa, tej ti teyan che'eta tyana'a ca'anijra'a huatáta'an ityejmi jemi, aijna cime'e tyej tyaxá'a tya'atzaahuate'e taxe'evi'ira'a cime'e.

¹³Ayaa nu nyajta ti'ijxe'eve'e, nye'ihuaamua'a, saj seyan raamua'aree nyaj mui'iti neyan raaxa'api'intare nyaj nyaun a'atanyén muejmi jemi. Tij na'a nyaj anacai neyan tiraaxa'api'intarej nyaj neyan huarini, tij na'a ti yu e'ire'enye, ti'iti pu naata'ijmijri'i nyej ni cai nyaun á'ume'en. Ayaa nu ti'ijxe'eva'acaa nyej neyan che'eta nyana'a tiraamue'itin muejmi cime'e i nyaj cin tyu'utatu'lire'en i Dioj jemi a'ij nyej nyeri tiraamue'iti hua'a tzajta'a i seica i tyaite i maj seij chuejra'a japua huachaatile. ¹⁴Ayaa nu nyeri nyaijna cin tya'atanratziiri'i i Dioj jemi nyej ni tihua'uta'ixaate'en aime i maj raayi'iti hua'anyuuca aime i maj Grecia e'ema'acan, nyej ni nyajta tihua'uta'ixaate'en aime i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan. Capu amin a'ij ti pua'a eihua metyáumua'aree nusu ti pua'a macai ti'iti a'ij tya'umua'aree, nyauche'e nu neyan tihua'uta'ixaate'esin najjmi'ica. ¹⁵Aij nu cin eihua nu a'anca'anyaacan cin neyan raxe'eve'e nyaj nyajta tyajamuaata'ixaate'en i nyuucari cime'e ti cin Dioj a'amua'ajapua huanyuuni, muan, mi sej Roma e'eche.

A'ij ti nu'u ti'ivaire'e ti a'ati tya'atzaahuate'en

¹⁶Capu nyetevi'iraste'e aijna i nyuucari, silu aij nu cin ri'i tirata'aca i Dioj, a'ini i nyuucari jetze pu ma'acan i muáre'eri'ira'ara'an i Dioj i ti cin hua'ajapua huanyuuni najjmi'ica i mej ra'ara'astijre'esin, anacaican aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, majta e'eyan aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. ¹⁷Aijna i nyuucari jetze pu ajta seijre'e a'ij ti huarij i Dioj mej mi main tyaite meyan urare'enyá'acan cin huatyaturan i jemin. Ayaa mu xaa nya'u urare'enyá'acan cin huatyaturaasin i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e, maijna cime'e mej meri tya'atzaahuate'e. Aij pu cin ayan te'eyu'usuli i yu'uxari jetze ticin: "Aijna ti urare'enyá'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi i rutzajta'a, ai pu ruurican huatyaturaasin aijna cime'e ti araujca'anye aijna cime'e ti tya'atzaahuate'e."

Matij mana'a pua'amua nu'u autyajturaa i Dioj jemi

¹⁸Ma ajta, ute'e pu e'eve'ema'acan aijna ti jeijre'e seijre'e ti ri'i huapi'i nyu'ucami'i i Dioj aijna cime'e a'ij maj rici i tyaite aijna ti a'ij pua'a een, aijna cime'e i maj meri ma ruurai i Dioj, majta e'ij pua'a tihua'ajchai i ruxa'aj tyaite, majta meyan tihue'ijmi maj cai che'e ranajche i Dioj tzaahuati'ira'a cime'e. Ayaa mu een cin hua'aruure mej mi a'ij pua'a ti'itetyaitesta mua'ara'ani. ¹⁹Ajta tij na'a ti ayan í'irini ti a'ati ayan tira'amitejtya'a a'ij ti een i Dioj, matij mana'a pua'amua i tyaitye meyan ru'umua'aree i rutzajta'a a'ini Dioj pu rusaij ari hua'utasejrate. ²⁰Tij na'a ti Dioj raatyataahuaca'a i chaanaca ti yu e'ire'enye, tyamua'a pu naa ayan

tihua'amityejtya'a a'aye'i aime aijna i tyaj cai rasise'ij taji'i cime'e. Ai pu xaa ayan tira'amitejtya'a a'aye'i a'ij ti een i muáre'eri'ira'ara'an i Dioj, ajta ti ayan huatyaturan tij na'a ti yu auca'iti a'ame, tij na'a rusen cime'e, a'ini ayaa pu een i Dioj. Ayaa pu tira'amitejtya'a a'aye'i aijna cime'e ti Dioj ari raatyataahuaca'a. Aij pu cin, capu ri'iri ti a'ati ayan jetzen seij tyá'ujpuaapua'are'en. Aime mu rujiimua'a meyan púeenya'a. ²¹Ai mu ramua'atyajcaa i Dioj. Majta raatyaxaahuataca'a majjna cime'e maj cai che'e ranajchaca'a majjna ti i'i Dioj, camu majta ri'i tiraata'aca. Ma majta aime, aij mu jetze ucajrupi maj majjna jetze tyu'umua'ati i mua'atziira'a ti cai ti'iti vaíra'aca. Capu che'e huatari'iristaraca'a ti ayan tihua'utamitejte'en tzaahuati'ira'a cime'e. ²²Meenti mauj meyan tí'ixajtaca'a ticin tyan tu yee ri'i metityaumúma'aree, capu ayan tye'irájraa. E'itze'e mu cai mauumúma'araa mua'araa. ²³Ayaa pu tihua'aruurajcaa asta mana'a cai raatapua'ajtaaca'a mej meyan ri'i tiraata'an majjna i Dioj ti cai a'anaj mi'ini. Ayaa mu'u seij huatyaanajche ti ayan seijre'e tij tevi na'ari tij pina'a nusu tij ti'iti ti muaacuaca ajtaicajmee ca'in ti'iti ti a'usinuuran.

²⁴Aij pu cin Dioj ayan mahua'uhua'axi mej mi meyan ra'ara'astijre'en najmi'i tij na'a ti e'ij pua'a een ti ayan tihua'amitejte'e i hua'a tzajta'a, ti'iti ti na'a ti e'ij pua'a een i maj cin huaujtyamua'ave'en. Ai mu majta meyan ti'ijri'iraa mua'araa i rujetze tij na'a ti tyu'utyévi'iraste. ²⁵Ayaa pu aijna cin tihua'uruu a'ini ai mu ya'uhua'axi majjna ti cime'en raxa i Dioj tzaahuati'ira'a cime'e mej mi ra'ara'astijre'en majjna ti hue'itzi na'a pueen. Ai mu meyan hua'utyanaajchaca'a, majta hua'utyavai

aime ti Dioj hua'utaahuaca'a. Camu che'e mi ravaíra'acu mua'araa majjna i Dioj, i tyej teyan ri'i tirata'aca tij na'a rusen cime'e. Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

²⁶Aij pu cin Dioj ayan hua'uta'a mej mi meyan ra'ara'astijre'en ti'itij ti a'ij pua'a eenya'acan cin e'iraninyeica i hua'a tzajta'a, tij na'a ti tyu'utyévi'iraste'e. Ajta aime i maj juuca i maj hua'a jetze ajtyama'acantaca'a, ai mu tiratápuaapua'ajtyahua'a mej meyan titye'entyaujnyaxcan tyetyaca jamuan a'ij ti ain Dioj tihu'autyajtuaa. Ayaa mu'u een cin huarij mej mi meyan saique huarini ti cai ain Dioj ayan eenye'equen tihua'utyajtuaa. ²⁷Majta aime i tyetyaca, ayaa mu che'eta mana'a tiratápuaapua'ajtyahua'a mej meyan tihua'antyanyaxcan i juuca a'ij ti tiraaxa'api'intare i Dioj. Ayaa mu eenye'equen huarij majjna cime'e maj ruxa'a tyetyaca jamuan huaujxana'acire'en aijna cime'e i ti a'ij pua'a een ti hua'a tzajta'a e'iráninyeica'a. Ayaa mu huarij majjna cime'e ti tyu'utyévi'iraste'e i ruxa'aj tyetyaca jamuan. Aij pu cin pu'uri tihua'uci'i a'ij ti tiraavijte'e aijna cime'e i mej eihua huapi'i a'ij pua'a huarij.

²⁸Ajta, a'ini capu ayan tihua'amityejtya'aca'a ti ayan raavijtya'aca'a mej meyan raamua'ati i Dioj, ai pu ayan hua'uta'a mej meyan tyu'umua'ati a'ij mej tirajtyau rujiimua'a aijna cime'e i rumua'atziira'a. Ayaa mu'u huarij majjna cime'e ti cai ti'itij vaire'e, ajta mej mi meyan ti'ijri'iraa tij na'a ti cai ayan tiraavijte'e. ²⁹Nain pu hua'a jemi seijre'e ti a'ij pua'a een. Aij mu cin huataujxana'acira'ataca'a, majta a'ij pua'a titetyújchaica'a. Eecan mu ti'inyacua'atzaca'a. Ee xaa nya'u a'ij mu pua'a ti'ityetyaitestaca'a. Aij mu jetze ucajrupi: ai mu ti'ityaura'atya'acara'a

i tyi'ara'an i ruxa'aj tevi. Majta ti'lityacui'ica. Eihua mu majta rutyaxi'icaa. Majta rucuanamuajca'a rujii'mua'a. Majta mu a'ij pua'a hua'aruurajcaa i ru'huaamua'a. Ee xaa nya'u, ayaa mu rici. A'ij mu pua'a tyu'ujepe'e. ³⁰Hue'itzi mu cin tihue'ixaate'e i ruxa'a tyaite, majta rajchaire'e i Dioj. Majta ruxé'evi'ira'a cin hua'utyaxaahua'ajta'a i ruxa'a tyaite. Majta a'ujtzáahuatya'a. Ayaa mu rusejratata'a maj nu'u huapi'i ruxe'eve'e. Aij mu majta jetzen ucajrupi a'ij mej ye'i huarini mej mi a'ij pua'a tihua'utzájra'amua'an. Camu majta hua'astijre'e i ruvaujsimua'a. ³¹Camu a'atzu meyan ti'ljri'ire ti xa'api'in een seijre'e. Eihua mu majta cai arauraste i maj cin tya'ataujratziiri'i. Camu majta hua'axe'eve'e i rutyaitestyamua'a. Camu a'atzu xaa nya'u hua'acu'uvaa mua'aye'i i ruxa'aj tyaite. ³²Rumua'atziira'a mu cin ru'umua'aree a'ij ti Dioj ari tiraaxa'api'intare ti ayan tiraavijte'e ti ayan tiraaci'iti ti huami'ini aijna i a'ati ti ayan ti'ljri'ire. Capu hua'a jetze ruxe'eve'e. Mauche'e mu meyan rici. Majta ca'anijra'a hua'ata'aca i seica mej mi meyan che'eta mana'a ti'ljri'iraa mua'ara'ani.

Dioj pu tzaahuati'ira'a cin tihua'axijte'e i tyaite

2 Pajta muua, a'ati paj pirici, ti pua'a peyan seij jetze ti'ljipua'ajte'e i a'axa'aj tevi ti'itij cime'e, capu ri'iri pej peyan tyu'utaxaj yee capaj ain púeenya'a i paj cin peyan huarij ti'itij ti a'ij pua'a een. Muua paj asaaj a jetze tia'apua'ajte'e pajjna cime'e pej peyan che'eta pana'a ti'litye'echa'i a'ij ti ain ti'lityujcha'i aijna i pej jetzen ti'itij cin ti'ipua'ajte'e. ²Tyajta ityan, ayaa tu ramua'aree ti ain Dioj ayan tihua'uxijte'en tzaahuati'ira'a cime'e aime i mej meyan a'ij pua'a titeetyújcha'i. ³¿Ni qui ayan

timua'amitejte'e ti cai Dioj pueijtzi muaata'asin, muua mi pej peyan che'eta pana'a a'ij pua'a ti'litye'echa'i tij ajta ain a'ij pua'a ti'lityujcha'i i paj jetzen ti'ljipua'ajte'e ti'itij cime'en? ⁴¿Ni qui muua paj raatyaxaahuataca'a pajjna i Dioj ti eihua huapi'i ri'i timuata'aca, ti ajta mua'acu'uvaa a'aye'i? Anche'e pu te'eviicue'i mueetzi cime'e. ¿Ni cai ti'iti mueetzi jetze tasiseiri ti Dioj ayan ri'i timuata'aca pej pi saique tyu'umua'ati i jemin? ⁵Ma pajta muua, ¿a'ini pej pi peri ra'antyaana i a'axajnyu'uca pej pi cai saique tyu'umua'ati i Dioj jemi? Ayaa paj ramue'itici ti ain Dioj eihua huapi'i pueijtzi muaata'asin ajna xicajra'a jetze ti jetzen ayan huataseijre'en a jeijre'e i Dioj ti'lj nain cin titya'axijte'en tzaahuati'ira'a cime'e. ⁶Ai pu Dioj nu'u a'ati ayan tyu'uta'asin a'ij ti nu'u tiraavijte'e seij ajta seij. ⁷Majta seica, ai mu i mej meyan te'eviicue'i mej meyan ri'i titye'ujcha'i maijna cime'e mej meyan rahuahuau ti Dioj ayan ri'i tihua'uta'an, ti ain ajta va'acan cin tihua'utaijte'en, ti ajta ayan tihua'uta'an mej mi ruurican huatyaturan i jemin tij na'a rusen cime'e, ayaa pu xaa nya'u tihua'uci'iti mej meyan ruurican huatyaturan i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e.

⁸Ajta aime i mej rujii'mua'a mana'a rájtyauve, majta cai a'ujca'anye mej meyan ra'ara'astijre'en aijna cime'e ti ayan ti'ayajna, silu ai mu'u maijna cin ra'ara'astijre'en maijna ti hua'a tzajta'a huiraninyei ti a'ij pua'a een, ayaa pu tihua'aci'iti ti Dioj ayan hua'ajtya'axi'isin. A'ij pu pua'a tihua'uta'asin i pueijtzi aijna cime'e ti nyu'ucami'i. ⁹Matij mana'a pua'amua i mej a'ij pua'a titeetyújcha'i, eecan pu hua'utamuare'eriste'esin. Dioj pu huapi'i pueijtzi hua'uta'asin, anacai aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, ajta e'eyan aime jemi i mej seij chuejra'a japua huachaatime. ¹⁰Majta

aime, matij mana'a pua'amua i mej ri'i titeetyújcha'i, Dioj pu ayan ri'i tihua'uta'asin. Ai pu ajta va'acan cin tihua'utajjte'esin. Tyamua'a pu naa hua'utyapua'arite'esin tij na'a rusen cime'e. Ayaa pu xaa nya'u tihua'aci'iti aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, majta aime i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan.

¹¹Ayaa pu te'eme a'ini naimi'i mu ruxa'a e'en i Dioj jemi. ¹²Matij mana'a pua'amua i maj cai a'anaj ra'ancura'a i nyuucari i maj cin ti'ijta, ayaa mu majta á'apua'aren. Ma ajta Dioj pu cai hua'axijte'esin ajjna cime'e i nyuucari. Majta aime i maj ra'ancura'a majjna i nyuucari, ti pua'a meyan ti'iti cin atya'itza'ara'an, matij mana'a pua'amua, ajjna i nyuucari, ai pu xaa ti'iti cin hua'ajetze tya'ujpuá'ajte'esin. ¹³Ayaa pu'u, a'ini aime i mej urare'enyaa'acan cin huatyaturaasin i Dioj jemi, camu meyan huatyaturaasin majjna cime'e maj ranamua majjna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Camu xaa nya'u, silu ayaa mu xaa urare'enyaa'acan cin huatyaturaasin i Dioj jemi ti pua'a meyan ra'ara'astijre'en a'ij ti tira'axa ajjna i nyuucari.

¹⁴Ee xaa nya'u, aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, i maj cai a'anaj ra'ancura'a i nyuucari, ti pua'a meyan ra'ara'astijre'en a'ij ti ti'ixa majjna cime'e mej a'ij tirajtyau i rutzajta'a, ayaa pu ajjna cin huataujmua'a maj rutzajta'a a'ij tirajtyau majjna i nyuucari i maj cin ti'ijta. ¹⁵Ai mu meyan ti'tasejrate'e tij na'a a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e i nyuucari i maj cin ti'ijta, ai pu seijre'e i hua'a tzajta'a. Tzaahuati'lira'a pu cin hua'ata'aca maj xaa ru'umua'aree a'ij ti ti'ijxe'eve'e ajjna i nyuucari. Ayaa pu hua'a jetze ti'ipuaapua'ajte'e i hua'amua'atziira'a, ajta ai pu tihua'ata'uuni'iraca. ¹⁶Ayaa pu te'eme a'ij nyej tyajá'amuamua'ate. Ajna xicajra'a jetze ti jetzen nain cin antyujmua'aréera a'ame ajjna i Jesús

ti ajta i'i Ciriistu'u, Dioj pu raata'asin ti ain Ciriistu'u hua'uxijte'esin i tyetyaca tij na'a i maj cin meyan tyu'uruu aviitzi cime'e.

Aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, ajta i nyuucari i maj cin ti'ijta

¹⁷Pajta muua, tiche'e teyan mueetzi cin tyu'utaxaj paj nu'u pajjna jetze ajtyama'acan i Israel, pajta ra'astijre'e pajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta, pajta peyan a'atzaahuate'e pajjna cime'e paj nu'u ranajche tzaahuati'lira'a cime'e i Dioj. ¹⁸¿Ni qui ayan ti'ayajna, nusu peri ramua'aree a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e?, ¿pajta peri peyan raxa'api'intare i ti i'ixa'api'in pajjna cime'e pej tyamua'a naa tihua'amua'ate pajjna jetze i nyuucari i maj cin ti'ijta? ¹⁹¿Ni qui pajta peyan ti'imua'atze paj nu'u raayi'iti pej tihua'umua'aten aime i maj cai a'anaj ti'ihuaujmua'ate?, na'ari ¿paj nu'u raayi'iti pej tihua'utasejrate'en tzaahuati'lira'a cime'e a'ij ti een i Dioj? ²⁰¿Ni qui peyan raayi'iti paj ri'i tihua'umua'aten aime i ti cai ayan tihua'amityejte'e a'ij ti tiraavijte'e?, nusu ¿peyan raayi'iti pej tihua'umua'aten aime i maj cai xi huavaujse? ¿Ni qui ayan ti'ayajna pej peyan raayi'iti ajjna cime'e i nyuucari i maj cin ti'ijta, ti ajta ayan tzaahuati'lira'a cin te'eyu'usi'i? ¿Ni tzaa ayan ti'ivaire'e ajjna i nyuucari pej pi nain cin ru'umua'areera? ²¹Ti pua'a ayan ti'ayajna mueetzi jemi, mi pej seica tyu'umua'aten, ¿a'ini een cime'e pacai peyan tia'amua'ate asaij? Mi pej peyan tihua'amua'ate maj nu'u cai tyu'unahua'an, ¿ni qui peyan cai ti'inahua'a muua? ²²Ayaa paj pajta tihue'ixaate'e maj nu'u cai ruxana'acire'e. ¿Ni qui muua pacai peyan axana'acire'e? Mi ti cai mua'araanajchi maj hua'anajche i maj cai dioj pueen, ¿ni pacai peyan ti'inahua'a hua'a teyujta'a tzajta'a?

²³ Muaa paj ca'anyejri hua'ata'aca mej mi ratyaxaahua i Dioj aijna cime'e paj cai ra'ara'astijre'e pajna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Ma pajta muaa, muaa paj ahua'atzaahuat'e pajna cime'e i nyuucari. ²⁴ Aij pu cin ayan te'eyu'usili, ticin: "A'ij mu pua'a tíya'uséij i Dioj aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan muejmi cime'e."

²⁵ Ti pua'a peyan ra'astijre'e pajna i nyuucari i maj cin ti'ijta, aj pu xaa ayan timuaatyavaire'esin mej mi raamua'aree i tyaite paj pajna jetze ajtyama'acan aijna i Israel. Ma ajta, ti pua'a peyan ti'iti cin autyaturan pajna jetze i nyuucari, ayaa mu muaruuren matij hua'arujca aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. ²⁶ Ajta a'ati ti seij chuejra'a japua e'ema'acan, ti pua'a ain ayan ra'ara'astijre'en i nyuucari i maj cin ti'ijta. ¿Ni cai Dioj ayan tiraata'asin aijna i ja'ati ti ayan eenye'en huatyaturan aime jemi i maj Israel jetze ajtyama'acan tij i a'ati ti ra'antisijchaca'a i runavij? Ee xaa nya'u, ayaa pu tí'en.

²⁷ Aijna i a'ati ti cai ra'antisijchaca'a i runavij ti ajta auj ra'astijre'e i nyuucari i maj cin ti'ijta, ai pu mua'axijte'en mueetzi aijna cime'e pej atya'itza'ara pajna jemi i nyuucari. Capu amin a'ij pej peri ra'ancura'a pajna i nyuucari, pajta ra'antisijchaca'a i a'anavij. ²⁸ Ti pua'a a'ati ayaa na'a ti'ijri'ira me jeijre'e, capu ayan huataujmua'a ti ain i a'ati tzaahuati'ira'a cin Israel jetze ajtyama'acan. Capu xaa nya'u. Ajta ain i a'ati ti ayan ra'antisijchaca'a i runavij, capu ayaa na'a ti'ivaire'e ti ij ayan seira'a a'ara'ani me jeijre'e i hue'ira'ara'an jetze. ²⁹ Capu ayan ti'ayajna ti a'ati tzaahuati'ira'a cin Israel jetze ajtyama'acan aijna cime'e ti ain tya'ara'astijre me jeijre'e seijre'e. Ai pu'u xaa ruxe'leve'e ti ain nain cin aráurasten i rutzajta'a. Ajta, aijna i ti'iti ti ti'ivaire'e ti ij a'ati ayan

urare'enyaa'acan cin huatyaturan i Dioj jemi, capu ai na'a i maj meyan ti'ijri'ire i ruhue'ira'a cime'e. Capu ajta ai na'a pirici i ti te'eyu'usili i yu'uxari jetze, silu ai pu ain pirici ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan ri'i raaruuren i a'ati i tzajta'an. Ajta aijna i maj cin ri'i tiraata'asin aijna i a'ati, capu hua'a jemi e'iraninyeica i tyaite silu Dioj pu jemi e'iraninyeica.

Ciriistu'u pu ta'ari'ira i tyaj cin autyajturaa i Dioj jemi

3 ¿Ti'itajni cin a'ij tirajchaire'e aijna i a'ati ti Israel jetze ajtyama'acan? ¿Ni qui ti'itij a'ij tiraatyava'iri ti ain ra'antisijchaca'a i runavij? ² Ayej xaa nya'u. Eihua pu tira'ancura'asin, ajta mui'icaca pu cin raatyava'iri, aijna cime'e ti Dioj anacai raatyajtuua i runyuuca aime jemi i maj Israel jetze ajtyama'acan. ³ Ma majta seica, camu meyan tira'ara'astijre. ¿A'ini huataujmua'a aijna i maj cai meyan tira'ara'astijre? ¿Ni qui meyan ra'urauuna majna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i? ⁴ Camu a'atzu xaa nya'u. Che'e ayan eenye'en i Dioj jemi ti ain Dioj rusaij ayan tzaahuati'ira'a cin huatyaturan tij na'a rusen cime'e. Ma majta i tyetyaca, che'e ayan eenye'en mej ti'ihue'itaca. Che'e ayen eenye'en a'ini ayaa pu te'eyu'usili ticin:

Mej mi raamua'aree ti ayan
ti'ayajna
a'ij pej peri tyu'utaxajta'ca,
pej pi tyu'utyamue'itin pajna
cime'e
mati'ij main mua'axijte'en.

⁵ Ti pua'a ayan seijre'e ti Dioj ayan urare'enyaa'acan cin huatyajturaa aijna cime'e tyaj cai ra'astijre'e ityan, ¿a'ini huataujmua'a amijna? ¿Ni qui teyan tyu'utaxaj a'ij mej ti'ixaxa'a aime i maj cai ramua'ate i Dioj? Ayaa mu ticin: "Capu nu'u xa'api'in rici i Dioj aijna cime'e ti ain huatanyu'ucan ityejmi jemi." ⁶ Ayaa nu

tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a ayan ti'ayajna a'ij mej ti'ixaxa'a aime, ¿a'ini auj ti'iri'iri ti ain Dioj hua'axijte'en najimi'ica i maj yan huachaatime i chaanaca japua? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri.

⁷Ri'iri ti a'ati ayan tyu'utaxaj yee, ¿a'ini een cime'e Dioj ayan auj na'axijte'en ajjna cime'e i nyaj nu'u autyajturaa i jemin?

Capu ayan tiraavijte'e a'ini Dioj pu eitze'e tzaahuati'ira'a cin huatyaturaasin ajjna cime'e nyaj nu'u ti'ihue'itaca. Ajta eitze'e mu meyan ri'i tirata'aca i Dioj majjna cime'e. ⁸Ti pua'a ayan ti'ayajnacache'e a'ij ti ti'ixa ajjna i a'ati, ayaa pu ajta ri'iristaca tyej teyan tyu'utaxajtanche'e ticin:

“Tiche'e nu'u teyan a'ij pua'a ti'irajcha'i ti ij ayan huatyaturan i ti i'ixa'api'in.” Ee xaa nya'u, ayaa mu seica ta jetze ti'ipua'arite'e tyaj nu'u teyan ti'ixaxa'a. Mu'uri xaa nya'u meyan ra'antimue'iti ti Dioj ayan ajjna cin hua'axijte'en.

Naiimi'i tu nu'u aautyajturaa ti'itij cime'e i Dioj jemi

⁹¿A'ini na'aqui? ¿Ni qui ayan huataujmua'a ti eitze'e naa ti'itavaire'e ityejmi i tyej Israel jetze ajtyama'acan cai aime? Capu xaa nya'u a'atzu, a'ini tu'uri teyan raataxajtaca'a ti ain i ti a'ij pua'a een, ai pu ta'antimue'iti tyej ti tya'uta'itzee i Dioj jemi najimi'ica ityan i tyaj Israel jetze ajtyama'acan, majta aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. ¹⁰Ayaa pu xaa nya'u ti'ayajna a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin:

Capu nu'u ma'a a'a a'ati
ti ayan urare'enyaa'acan cin
seijra'a.

Capu a'ati.

¹¹Capu nu'u ma'a a'a a'ati
ti yau'eite a'ij ti een i Dioj jemi.

Capu nu'u ma'a a'a a'ati
ti ayan rahuahuau ti ij
raatyaanajche.

¹²Najimi'i mu meri ma ruurai majca'i.
Camu che'e ti'iti cin ti'ivaire'e i
jemin.

Capu ma'a a'a a'ati
ti ayan ri'i ti'ityujcha'i.

Capu a'ati xaa nya'u.

¹³A'ij pu pua'a namuajre'e a'ij mej
ti'ixaxa'a.

Runyanu mu cin ti'ihue'itaca
mej mi hua'ucuanamuan i ruxa'a
tyaite.

Ayaa pu che'eta na'a ti'ivaire'e i
nyuucari

i maj cin ti'ixaxa'a

tij ajta i hua'ave'eri ti je'ihuaje'ica,
ajjna ti cu'ucu'u jetze e'ijninyei.

¹⁴Eihua mu a'ij pua'a tyu'ujepe'e,
majta huapi'i eihua

hua'ajaaxajte'e i ruxa'a tyaite.

¹⁵Ca'anacan mu a'uruachejye'i
mej mi seij huaje'ica ma a'ahua'a.

¹⁶A'u ti na'a maj a'aciinye,
ai mu a'ujca'anyaacan cin
raatyáuuna

tij na'a ti aun tyeje'eseijre'e.

Eihua mu pueijtzi hua'ata'aca i
ruxa'aj tyaite.

¹⁷Capu ayan tihua'amityejte'e a'ij ti
een

ti'ij Dioj hua'utyapua'arite'en i
tyaite

mej mi ru'ihuamua'atan
tyamua'a naa.

¹⁸Camu majta ra'atase'e i Dioj.

Camu majta rata'aca ti hua'a jemi
seijra'a.

¹⁹Tyajta ityan, tu'uri teyan
ramua'aree a'ij ti ti'ixa i nyuucari i
maj cin ti'ijta. Ayaa pu tihue'ixaate'e
aime i mej jetzen ruxe'eve'e mej
meyan ra'ara'astijre'en majjna i
nyuucari. Ajta ayan huatyatuihuaca'a
mej mi huatyaturan maj cai che'e
ti'iti xajta najimi'i i tyaite majjna
cime'e ti cai che'e me'e ti'iti i maj
ru jetze rupua'arite'e. Ayaa pu'u
te'irajraa ti ij ayan amiteera ti Dioj
hua'axijte'esin najimi'ica i maj yan
huachaatime i chaanaca japua ajjna
cime'e maj autyajturaa i jemin. ²⁰Aij

pu cin capu a'ati ayan urare'enya'acan cin huatyaturaasin i Dioj jemi ajjna cime'e ti ain a'ati ayan ra'astijre'e ajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Me tyajta ityan, ayaa tu een cin ramua'aree ti'iti ti pirici ti a'ij pua'a een tyajjna cime'e ti cai ri'iri tyaj nain cin ra'ara'astijre'en tyajjna i nyuucari.

A'ij ti nu'u ti'iri'iri tyej teyan urare'enya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi

²¹Ajta ijii, pu'uri ayan titaataseijrate a'ij ti ti'iri'iri tyej teyan urare'enya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi. Tu'uri ramua'aree ti cai ayan che'eta na'a ti'livaire'e ajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Ee xaa nya'u, ayaa pu che'eta na'a ti'ita'ixaate'e ajjna i nyuucari, majta aime i mej mejmi'li ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. ²²⁻²³Ayaa pu che'eta na'a tihua'aci'iti najjmi'lica mej mi meyan urare'enya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi majjna cime'e mej meyan ra'ara'asten majjna i Jesús ti ajta i'li Ciriistu'u. Ayaa pu che'eta na'a tihua'aci'iti aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, majta aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, a'ini naimi'li mu ruxa'a e'en i Dioj jemi. Naimi'li mu majta autyajturaa i jemin. Ajta capu a'ati ayan raayi'iti ti'ij ayan nain cin ri'li tiraata'an i Dioj.

²⁴Ajta pu Dioj ruxé'evi'lira'a cin ayan tihua'uxa'ap'i'intari'iri'li mej mi urare'enya'acan cin huatyaturan i jemin ajjna cime'e ti ai pu ayan ri'li tihua'uta'a. Ayaa pu een cin hua'a japua huanyúu ajjna cime'e a'ij ti huarj i Ciriistu'u ti ajta i'li Jesús.

²⁵Dioj pu ayan raatyajtuua i Jesús hua'a tzajta'a aime i maj yan japan huachaatime iyan chaanaca japua ti ij ain ayan huataura'an tij muai'ivejri i ti cin tyu'utanajchita ajjna cime'e i mej tye'echaica'a i Dioj jemi. Ajta

ti ij ain hua'utyapua'arite'en i Dioj jemi ajjna cime'e mej ra'atzaahuat'e. Dioj pu ayan huarj ti ij ayan tihua'utaseijrate'en ti cai ain a'ij pua'a huarj ti'ij ain anacai tihua'uta'uuni'iri'li i maj cin autyajturaa i jemin. Capu ajna'imi pueijtzi hua'ata'acara'a. ²⁶Ai pu ajta ayan huarj mej mi main i mej huatyaite ijii meyan raaseij ti ain xa'api'in huarj ajjna cime'e ti rusaj uraré'en. Ayaa pu ajta huarj mej mi raamua'aree ti ajta xa'api'in rici ajjna cime'e ti ayan tihua'axa'api'intari'lira mej mi meyan urare'enya'acan cin huatyaturan i jemin, najjmi'lica, a'achu maj pua'amua ra'astijre'e.

²⁷Ti pua'a ayan ti'ayajna, ¿ti'itajni cin tyá'atatzahuat'e'en? Catu ti'itij cime'e, a'ini capu che'e ayan tiraavijte'e. ¿Ti'itajni pirici i nyuucari ti taata'ijmijra? ¿Ni qui ajjna cime'e tyaj ra'ara'astijre'en tyajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta? Capu xaa nya'u ain pueen, silu ajjna i nyuucari i tyaj cin tya'atzaahuat'e'e. ²⁸Ayaa pu xaa ti'ayajna a'ini ayaa pu tita'amitejte'e ti a'ati ayan urare'enya'acan cin huatyaturaasin i Dioj jemi ajjna cime'e ti ain a'ati tyatzaahuat'e'e. Ajta capu ti'iti cin raatyava'iri ti ayan ra'ara'astijre'en ajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta.

²⁹⁻³⁰Ajta ain i Dioj, ¿ni qui ayaa na'a pueen hua'a Dioj, i maj Israel jetze ajtyama'acan nusu ajta hua'a Dioj pueen aime i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan? Ee xaa nya'u, ai pu ajta hua'a Dioj pueen a'ini saij pu'u ain pueen i Dioj. Ai pu hua'axijte'en aime i mej Israel jetze ajtyama'acan mej mi urare'enya'acan cin huatyaturan i jemin majjna cime'e i mej tya'atzaahuat'e'e. Ai pu ajta ayan che'eta na'a hua'axijte'en aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan mej mi meyan che'eta mana'a urare'enya'acan cin huatyaturan i jemin a'ini ayaa mu

che'eta mana'a tya'atzaahuat'e.³¹ ¿Ni qui teyan tyaijna cin ra'urauna tyaijna i nyuucari i maj cin ti'ijta tyaijna cime'e tyej teyan tya'atzaahuat'e? Catu xaa nya'u. Me tyajta ityan, tyan tu tyaijna cin ranajmire'en.

Cime'en aijna i Abraham

4 ¿A'ini tyana'a tyu'utaxajta tyaijna cime'e i tayaaxujci'i, aijna i Abraham tyaacan, i tyaj jetzen e'iraanye? ¿A'ini tiraari'ire aijna jemi i Dioj? ²Ayej xaa nya'u ti'ayajna, ti pua'a ain Abraham ayan urare'anya'acan cin huatyaturanche'e i Dioj jemi, aijna cime'e ti ayan ti'itij cin tya'ara'aste, aj pu xaa ri'iristacajche'e ti ain rusaj ahuajtzaahuat'e'en. Ma ajta cai, capu a'atzu ri'iristaca'a ti ayan huarini i Dioj jemi. ³Ma ajta, ayaa pu tya'axa i yu'uxari jetze ticin: "Abraham pu rá'antzaahua aijna i Dioj. Aij pu cin, ayaa pu Dioj tiraaxa'api'intari'iri'i ti ain ayan urare'anya'acan cin huatyajturaa i jemin." Ayaa pu te'eyu'usi'i.

⁴Niche'e seij huataxaj i nyuucari. Ti pua'a a'ati ti'itij cin ti'imua'a ayaa pu ruxe'eve'e mej tiraanajchite'en majina cime'e ti ain tyu'umuarej. Camu ti'iti raatapueijve'esin ruxé'evi'ira'a cime'e, silu ayaa mu ti'ijnajchite'en a'ij ti tiraavijte'e. ⁵Ayaa pu che'eta na'a een i Dioj jemi. Capu a'atzu a'ij ti'iri'iri ti a'ati ayan raamue'itin ti ayan urare'anya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi aijna cime'e ti ayaa na'a tyu'umuarej ti'iti cime'e. Ma ajta ain, ti pua'a ayan rá'antzaahuat'e'en aijna ti tihua'axa'api'intari'ira aime i mej a'ij pua'a ti'ityetyújcha'i mej mi meyan urare'anya'acan cin huatyaturan i jemin, ti pua'a rá'antzaahuat'e'en na'a aijna i a'ati, Dioj pu aijna cin ti'ijxa'api'intari'iran ti ij ain urare'anya'acan cin huatyaturan i jemin. ⁶Ajta, ayaa pu che'eta na'a ra'uteyu'uxaca'a aijna i David tyaacan

ti ayan tya'axa ti nu'u Dioj ayan ri'i tirata'aca aijna i a'ati ti Dioj ayan tiji'ijxa'api'intari'ire ti ij ayan ain urare'anya'acan cin huatyaturan i jemin. Capu ajta nu'u jetzen ruxe'eve'e ti ain a'ati cai tyu'umuarej ti'itij cime'e ti xa'api'in een. ⁷Ayan ticin:

Ri'i pu tihua'uta'a aime
i ti Dioj tihua'uta'uuni'iri'i
i maj cin autyajturaa i jemin.

Miche'e majina cin
huaujtyamua'ave'en,
a'ini capu che'e pueijtzi
hua'uta'asin.

⁸Ri'i pu tirata'aca aijna i a'ati
ti Dioj cai ayan jetzen ti'itij cin
tya'ujpuá'ajte'en
ti ain ti'itij cin autyajturaa i
jemin.

⁹Ajta aijna i ti cin Dioj ri'i
tihua'ata'aca, ¿ni qui aime na'a ci'iti
i mej meri ra'antisijchaca'a i runavij
na'ari ajta ayan tihua'uci'iti i seica
i maj cai meyan ra'antisijchaca'a i
runavij? Ayaa nu neri tyajamuaata'ixaa
nyaijna cime'e i Abraham tyaacan, ti
Dioj ayan tiraaxa'api'intari'iri'i ti ain
urare'anya'acan cin huatyajturaa i
jemin, aijna cime'e ti ain Abraham
ayan rá'antzaahua. ¹⁰¿A'anajni ayan
tiraaxa'api'intari'iri'i i Dioj? ¿Ni qui
ayan raaruu ti'ij Abraham cai xi
ra'antisijchaca'a i runavij?, na'ari ¿ayan
tiraaxa'api'intari'iri'i ti'ij ain ayan ari
ra'antisijchaca'a?

Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna, capu
Dioj ayan tiraaxa'api'intari'iri'i ti'ij
ayan ari ra'antisijchaca'a i runavij silu
ti'ij cai xi ra'antisijchaca'a. ¹¹Aj pu'i
ayan raatyajtua aijna i ye'ira mej mi
meyan ra'antisijche i runavije. Ajta ayan
huataujmua'acaa aijna i ye'ira ti ain
Abraham tyaacan ayan urare'anya'acan
cin huatyajturaa i Dioj jemi, aijna
cime'e ti'ij cai xi ra'antisíicha i runavij,
ai pu ra'antzaahuat'e i Dioj. Aij pu
cin, ai pu ain pueen i hua'ahuacixa'a

naijmi'i aime i maj cai ra'antisi'liche i runavij, i maj majta tya'atzaahuat'e. Aij pu cin Dioj ayan che'eta na'a tihua'axa'api'intari'ira mej mi meyan che'eta mana'a urare'ena'acan cin huatyaturan i Dioj jemi tij aijna i hua'ahuaacixa'ajci'i.

¹²Ajta aijna i Abraham tyaacan, ai pu ajta hua'ahuaacixa'a puen i maj ra'antisi'liche i runavij. Majta aime, camu meyan mana'a ra'antisi'liche i runavij, silu ai mu majta meyan eenye'e ri'i ti'ityetyújcha'i tij ajta aijna i Abraham tyaacan ri'i ti'ityetyújchaica'a, aijna ti tahuacixa'a puen, ti ajta tya'atzaahuatya'acaa ti'ij cai xi ra'antisícha i runavij.

Abraham pu nu'u urare'ena'acan cin huatyaturaa i Dioj jemi

¹³Ajta pu Dioj ayan tya'ataujratziiri'i aijna jemi i Abraham, ajta aime jemi i mej jetzen a'iraanye ti nu'u ayan tiraaci'iti nain ti seijre'e iyan chaanaca japua. Capu Dioj ayan tya'ataujratziiri'i, aijna cime'e ti ain Abraham ayan ra'astijra'acaa aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Capu xaa nya'u, silu ayaa pu een cin Dioj tya'ataujratziiri'i aijna cime'e ti ain Abraham tyaacan ayan urare'ena'acan cin huatyaturan i Dioj jemi aijna cime'e ti tya'atzaahuatya'acaa.

¹⁴⁻¹⁵Ayaa pu'u na'a, a'ini ti pua'a ayan tihua'uci'iti aime i maj ra'astijre'e maijna i nyuucari i maj cin ti'ijta, capu che'e ayan ruxe'eve'e ti a'ati ayan tya'antzaahuat'e'en, ajta capu che'e ti'itij vaire'e i ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i. Pueijtzi pu hua'ata'aca aijna cime'e ti cai ri'iri ti a'ati nain cin ra'ara'astijre'en aijna i nyuucari. Ma ajta, camu ti'itij cin autyaturan ti pua'a cai seijre'e aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta.

¹⁶Aij pu cin, aijna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i ayan tihua'aci'iti aijna

cime'e maj meyan tya'atzaahuat'e ti ij ayan eenya'a a'ara'ani ti Dioj ruxé'evi'ira'a cin ri'i tihua'uta'an, ajta ti ayan tzaahuati'ira'a cin tihua'uci'iti naijmi'ica aime i maj maijna jetze a'iraanye i Abraham tyaacan. Naijmi'ica pu ti'ici'iti anacaican aime i maj ra'antisijchaca'a i runavij, ajta aime i mej meyan che'eta mana'a tya'atzaahuat'e tij aijna i Abraham tyaacan. Ai pu ain puen i tahuacixa'a, naijmi'ica a'achu tyaj pua'amua. ¹⁷Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: "Ayaa nu neri timuaaxa'api'intari'iri'i mueetzi. Mui'iti mu tyaitye mueetzi jetze eirányejsin." Aij pu cin, ayaa pu tira'amitejte'e i Dioj, ti ain Abraham tyaacan ain puenya'a a'araa i tahuacixa'a. Abraham pu ayan rá'antzaahua aijna i Dioj ti raayi'iti ti ajtahua'a hua'utatisten i hua'axaijnyu'uca aime i maj meri huacuii. Ajta aijna i ti cai xi ti'iseijre'e, Dioj pu runyuuca cin ayan ti'ixaxa'a ti'ij ajta ayan te'irajra'ani.

¹⁸Ajta ain i Abraham, ti'ij ayan tira'amitejtya'acaa ti cai che'e a'ij ti'iri'iristaca'a ti tipe'eri a'ara'ani, ma ajta ayaa pu tya'antzaahua mej meyan mui'iti jetzen titye'irányejsin i tyaitye a'ij ti Dioj tya'ataujratziiri'i i jemin. Ayan ticin: "Ayaa mu pua'amua mua'aju'un aime i mej mueetzi jetze eirányejsin tij xu'ura'ave." ¹⁹Pu'uri rájchaica'a aijna a'achu cumu anxite ninye'ira'a aijna i Abraham. Aij pu cin ayan tira'amitejtya'acaa ti ari á'apua'aren i rutevi jetze. Ayaa pu che'eta na'a tira'amitejtya'acaa aijna rujíra'ara'an cime'en, aijna i Sara, ti cai che'e ri'iristaca'a ti tiyauj a'ara'ani. ²⁰Capu amin a'ij. Capu raatyaxaahuataca'a ti rá'antzaahuat'e'en. Eecan pu ra'utamua'areeri'i a'ij ti tya'ataujratziiri'i i Dioj. Aij pu cin, huatyaujca'ane i rutzajta'a ti ij eitze'e ayan tya'antzaahuat'e'en. Ajta, ai pu ri'i tiraata'a i Dioj. ²¹Ayaa

pu nain cin tira'amitejtja'acaa ti Dioj ayan raayi'iti ti ayan huarini i rumuare'eriri'ira'a cime'e a'ij ti ain ari tya'ataujratziiri'i. ²²Aij pu cin ayan Dioj tiraaxa'api'intari'iri'i ti ain Abraham urare'enya'acan cin huatyaturan i jemin.

²³⁻²⁴Ajta aijna i nyuucari ti cime'en ayan Dioj tiraaxa'api'intari'iri'i, capu ayan te'eyu'usi'ihuaca'a ti ij ayaa na'a tiraaci'iti aijna silu ayaa pu ajta ti'itaci'iti ityejmi. Dioj pu ayan che'eta na'a titaaxa'api'intari'ira ityejmi tej ti tyajta urare'enya'acan cin huatyaturan i jemin. Ayaa pu ajta ti'itaci'iti ityejmi, i tyej ra'atzaahuate'e aijna ti ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mi'ichite aijna i Jesús ti ajta ain pueen i tavastara'a. ²⁵Ai pu ayan huatáujtuii ti i huami'ini ta jetze ma'acan, ti ij ain tyu'unajchitaca'a itá cime'en i tyej té'echaica'a tyaijna cime'e i tyej cin autyajturaa i Dioj jemi. Aj pu'i Dioj aijna cin ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mi'ichite tyej ti teyan urare'enya'acan cin huatyaturan i jemin.

Capu che'e taci'iti ityejmi i pueijtzi

5 Ayaa pu ti'ayajna. Tu'uri urare'enya'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi aijna cime'e i tyej tya'atzaahuate'e. Ajta ain i tavastara'a, aijna Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, ai pu ayan taatyapua'ari i Dioj jemi. ²Pu'uri xaa nya'u ri'iri tyej teyan huatasejre'en jemin ti ij ijii ai ri'i titaata'an. Ayaa tu eenye'equ'e seijre'e ti ai ri'i titaatá'a. Tyajta teyan tyaijna cin tatyamua'ave'e tyaijna cime'e tyej tyauj rachueve'e ajna xicaara'an i tyaj jetzen seijra'a ta'ara'ani tyaijna jamuan i Dioj ti ayan ri'i huapi'i naa seijre'e mej mi maijna cin ri'i naa tira'utaseij i tyaite.

³Capu ai na'a, silu tyajta tyaijna cin teyan tatyamua'ave'e tyaijna cime'e i tyaj cin rajpueijtzi, a'ini ayaa tu ti'ijmua'aree tyej teyan raayi'iti tyaj

tya'utaviicue'i tyaijna cime'e tyej ti'iti cin tirajpueijtzi'a. ⁴Ajta, ti pua'a teyan raayi'iti tyej teyan tya'utaviicue'i, tyajta tu teri tyu'utyaamue'iti i Dioj jemi. Ti pua'a tyajta teyan tyu'utyamue'itin, aj pu xaa ayan í'irini tyej teyan raachu'eve'en tyej ti tyaun a'utyaturan i Dioj jemi. ⁵Capu a'anaj taatatyevi'iraste'esin tyej teyan raachu'eve'en a'ini eihua pu ca'anijra'a taata'a i Dioj i tatzajta'a aijna cime'e tyaj jetzen arátaca'anye aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ajta Dioj ayan tiya'utaityaca'a i rurajnyu'uca ti'i tyejmi jemi huatyaturan.

⁶Tyauche'e tu cai a'ij té'leviicue'iracaa ti'ij ajna tyaja'ure'enye ajna xicaara'an ti jetzen Dioj ayan tiraaxa'api'intare ti ain Ciriistu'u hua'a jetze ma'acan huami'ini i tyaitye i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. ⁷A'anácimi pu ayan ti'irini ti a'ati ayan huataura'an ti huami'ini seij jetze ma'acan ti ri'i ti'itevij. Ee xaa nya'u, camu mui'i i mej meyan huataura'an mej mi seij jetzen ma'acan huacui'ini, capu amin a'ij ti pua'a ain a'ati eecan huapi'i ri'i ti'itevij.

⁸Ma ajta Dioj, ayaa pu een cin titaatasejrate ti ain huapi'i taxe'eve'e aijna cime'e tyati'ij tyauj a'aturaacara'a i jemin, Ciriistu'u pu xaa tajetze ma'acan huami'i. ⁹Ayaa pu'u een cin huami'i tej ti teyan urare'enya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi. Aij pu cin ayan huarin, ayej xaa nya'u ti'ayajna ti'i ain tajapua huanyuuni ti ij cai taaci'iti i pueijtzi ti ayan tyaja'ure'enyajsin.

¹⁰Ayaa pu ti'ayajna, a'ini tyati'ij tyauj rajchaira'acaa tyaijna i Dioj, ai pu ayan ri'i taaruu tej ti teyan ri'i titeetyaturan i jemin aijna cime'e ti ain yaujra'an tajetze ma'acan huami'i. Ijii, a'ini ai pu ayan ri'i taaruu tej ti ri'i titeetyaturan i Dioj jemi, ¿ni cai ayan ti'ayajna ti ain tu'irajtuaani aijna cime'e ti ajtahua'a i'iruuri? Ee xaa nya'u ayaa pu ti'ayajna.

¹¹Capu ai na'a, silu tyajta tu teyan

tatyamua've'e jemin i Dioj tyajna cime'e ti ain tavastara'a, ajina i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, ai pu ayan ri'i titaaru tyej ti teyan ri'i titeetyaturan i Dioj jemi.

Aijna i Adán, ajta aijna i Ciriistu'u

¹²Ayaa pu ti'ayajna, ti aijna ti a'ij pua'a een ayan huataseijre iian chaanaca japua aijna cime'e ti saij na'a ayan autyajturaa i Dioj jemi. Ajta aijna cime'e ti aijna i seij ayan autyajturaa, aj pu'i ajta yan tyaja'ure'enyé ti huami'i aijna i a'ati. A'ini naimi'i mu meyan e'iraanyej majjna jetze i tevi, ayaa pu ajta tihua'uci'i mej mi majta huacuii a'ini naimi'i mu majta meyan autyajturaa i Dioj jemi. ¹³Ee xaa, ti'ij cai xi huatyatuihuaca'a i nyuucari i maj cin ti'ijta, mu'uri meyan a'aturaaca'a i tyaite i Dioj jemi. Ma ajta, ti pua'a cai seijra'a i nyuucari i maj cin ti'ijta, capu ajta xaa ri'irista a'ame ti a'ati ayan ra'uxjite'en i saij ti'itij cime'e i ti cin autyajturaa. ¹⁴Ma ajta, tij na'a ti Dioj raatyataahuaca'a aijna i Adán asta na'a cai huataseijre aijna i Moisés, naimi'i mu huacuii i tyaite. Capu amin a'ij ti pua'a macai meyan che'eta mana'a huarij a'ij ti huarij aijna i Adán ti cai ayan ra'ara'astijre a'ij ti Dioj ayan tirajca. Ajta aijna i Adán, ai pu ayan éenya'a tij aijna ti cai xi huataseijre.

¹⁵Ma ajta, capu ruxa'aj na'a aijna ti te'irajraa aijna cime'e ti Dioj ruxé'evi'ira'a cin taatapueijve, ajta aijna ti a'irájraa ti saij na'a autyajturaa i Dioj jemi. Capu xaa nya'u, a'ini mui'iti mu meyan huacuii majjna cime'e ti saij ayan autyajturaa i Dioj jemi. Ma ajta, eitze'e pu huapi'i ti'ivaire'e aijna ti Dioj taatapueijve, a'ini ai pu ra'uraú aijna ti jetzen ma'acan seira'a ja'araa ti a'ij pua'a eenya'aca'a ti ij ajta huá'uci'iti mui'icaca a'ij ti i saij i tevi huarij ruxé'evi'ira'a cime'e ti ij ain ayan ri'i tihua'uta'an. ¹⁶Ajta, aijna ti Dioj

taatapueijve, capu ayan che'eta na'a een a'ij ti te'irajraa aijna cime'e ti i saij ayan autyajturaa i Dioj jemi. Ti'ij ain i a'ati ayan autyajturaa i Dioj jemi, aj pu'i Dioj ra'uxijte, ajta pueijtzi raata'a. Ma ajta Dioj, mati'ij eihua autyajturaa i jemin, ai pu ayan taatapueijve aijna i tyaj cin uraré'enyé'en cin huatyaturan i jemin. ¹⁷Ayaa pu'u xaa nya'u, a'ini ti pua'a ayan ti'ayántan i maj huacuii matij mana'a pua'amua e'iraanye majjna jetze i tevi, ayaa pu ajta ayan ti'ayajna mej mi ruuri mua'ara'ani majjna cime'e maj ra'ancura'a majjna ti cin Dioj eihua huapi'i ri'i tihua'uta'a, majta majna cime'e meyan ra'ancura'a ti hua'utapueijve mej mi meyan urare'enyá'acan cin huatyaturan i jemin aijna cime'e a'ij ti huarij aijna i tevi, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u.

¹⁸Ayaa pu xaa nya'u tyaja'ure'enyé, a'ini seij pu'u ayan autyajturaa i Dioj jemi, Dioj pu najjmi'ica auxijte ti ij pueijtzi hua'uta'an. Ayaa pu ajta te'irajraa mej mi najjmi'i meyan urare'enyá'acan cin huatyaturan, mej mi ruuri mua'ara'ani tij na'a rusen cime'e. ¹⁹Aij pu cin, ayan te'irajraa mej meyan titya'utyajturaa i Dioj jemi aime i maj mui'i aijna cime'e ti i seij aijna i Adán tyaacan ayan autyajturaa i Dioj jemi, ayaa pu ajta tihua'aci'iti mui'icaca mej mi meyan urare'enyá'acan cin huatyaturan i Dioj jemi aijna cime'e ti i saij i tevi, aijna i Jesús ayan arauraste aijna ti cin Dioj tiréjca.

²⁰Ajta ain i nyuucari i maj cin ti'ijta, ayaa pu een cin raatyajtuaa ti ij ayan eitze'e huataseijre'en i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. Ma ajta cime'en aijna ti nu'u ayan eitze'e huataseijre i maj cin autyajturaa, ayaa pu ajta te'irájraa. Dioj pu ajta eitze'e ri'i tihua'uta'a i ruxé'evi'ira'a cime'e. ²¹Ayaa pu'u xaa nya'u, aijna ti a'ij pua'a een i Dioj jemi, ayaa pu aijna hua'utyaamue'iti i mej

huacuii. Aya pu te'irájraa ti'ij ayan che'eta na'a tyu'utyaamue'iti a'ame aijna i ti cin Dioj ri'i titaatá'a, tyej ti urare'lenya'acan cin huatyaturan, tyej ti teyan ruuri ta'ara'ani tij na'a rusen cime'e aijna cime'e ti ain tavastara'a i Jesús, ti ajta i'i Ciriistu'u, ai pu ayan ta japua huanyúu.

Tyan tu nu'u ruurican cin seijre'e Ciriistu'u jemi

6 ¿A'ini huataujmua'a i nyej neri jamue'ixaa? ¿Ni qui tyaj tyauj autya'itza'ara'an i Dioj jemi ti ij eitze'e Dioj ri'i titaata'an? ² Catu xaa nya'u. ¿A'ini ti'iri'iri tej teyan tyauj títya'utya'itza'ara'an i Dioj jemi, a'ini catu che'e ra'astijre'e tyaijna ti a'ij pua'a een? Capu xaa nya'u che'e a'ij ti'iri'iri tyaj ra'ara'asten i ti a'ij pua'a een. ³ Ma sajta muan, xu'uri seyan ramua'aree saijna, tyati'ij huamua'ivijhuaca'a tyaijna cime'e tyej teri ra'astijre'e tyaijna i Ciriistu'u, ti ajta i'i Jesús, tyan tu tyajta tyaijna jetze ajtyama'acantaca'a ti'ij ain huami'i. ⁴ Tyati'ij huamua'ivijhuaca'a, aya pu ajta titaaruu maj ta'ava'ana aijna jamuan i ti huami'i, tej ti teyan che'eta tyana'a jajcuacan cin ruuri ta'ara'ani a'ij ti ajta tiraaruu aijna i Ciriistu'u. Dioj pu ayan ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mi'ichite aijna cime'e ti muáre'eri'ira'ara'an huataseijre.

⁵ Ti pua'a teyan tyaijna jetze ajtyama'acantaca'a ti'ij ain huami'i, aya pu ti'ayajna tyaj tyajta jetzen ajtyama'acanta ta'aju'un tyaijna ti'ij Dioj ayan ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mi'ichite. ⁶ Aya pu'u, aya pu tita'amitejte'e, ti ain ti a'ij pua'a een, i tyaj cin a'ij pua'a ti'itítachaica'a, Dioj pu ajta ra'uxijte jamuan i Ciriistu'u mati'ij rá'utatai i Curuu jetze, ti ij ayan antipua'are aijna ti a'ij pua'a een i tyaj cin a'ij pua'a ti'itítachaica'a ti ij cai che'e ca'anijra'a tyajamuaataijte'en aijna ti a'ij pua'a

een. ⁷ Ti pua'a a'ati arí huami'ini, capu che'e ri'irista a'ame ti ain i ti a'ij pua'a een ayan tiraataijte'en. ⁸ Me tyajta ityan, aya pu tita'amitejte'e ti ayan ti'ayajna. Ti pua'a ityan Ciriistu'u jetze ajtyama'acan aijna cime'e ti huami'i, tyan tu tyajtahua'a ruuri ta'aju'un tyaijna jamuan.

⁹ Ayej xaa nya'u ti'ayajna, a'ini Dioj pu ari ra'ajjáj aijna i Ciriistu'u hua'a tzajta'a i mi'ichite, aij pu cin, capu che'e ri'iri ti Ciriistu'u ajtahua'a huami'ini. Capu che'e ri'iri ti ra'antimue'itin aijna i muáre'eri'ira'ara'an i maj cin huacui'ini. ¹⁰ Ti'ij ain huami'i, aya pu een cin huami'i ti ij ra'upua'arite'en aijna ti a'ij pua'a een i maj cin a'ij pua'a titetyújchaica'a. Ajta ijii, ti Ciriistu'u ajtahua'a i'iruuri, ai pu ayan aijna cin ruuri ti ij ri'i tiraata'an i Dioj. ¹¹ Che'e ayan che'eta na'a tyajamua'amityejtya'a sej seri huacuii sej si cai che'e seyan raatyava'irihua'an saijna ti a'ij pua'a een. Che'e ajta ayan tyajamua'amityejtya'a sej ruurican huatyajturaa i Dioj jemi aijna cime'e sej seri saijna jetze ajtyama'acan i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús.

¹² Aij pu cin, caxu seyan rata'acare'en ti ain i ti a'ij pua'a een ayan tyaja'amue'ijtya'a i a'amua tzajta'a. Caxu sajta ra'astijra'a aijna ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i a'amua tzajta'a. ¹³ Caxu sajta ratuiira'a tij na'a ti seijre'e i a'amua jetze saijna jemi i ti a'ij pua'a een sej si seyan ratyava'irihua'an, silu sata'aj seyan huataujtuiire'en i Dioj jemi saijna cime'e ti ayan tyajamua'amitejte'e ti ain ari amue'irajtuaa hua'a tzajta'a aime i mej meri huacuii. Sata'aj seyan tiraatatujre'en tij na'a ti seijre'e a'amua jetze sej si seyan saijna cin raatyava'irihua'an ti'itij cime'e ti xa'api'in een. ¹⁴ Ti pua'a seyan huarini, capu a'anaj tyajamuaataijte'esin aijna ti a'ij pua'a een, a'ini xu'uri seyan saijna jetze araujca'anye ti Dioj ruxe'evi'ira'a

cin ri'i tyajamuata'aca. Caxu che'e seyan ca'anyejri cin ra'astijra'a saijna i nyuucari i maj cin ti'ijta.

Ti pua'a nu'u ca'anyejri mu cin ti'ivaire'e

¹⁵ ¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? ¿Ni qui teyan tyauj a'ij pua'a ti'itftachái ta'ara'ani tyaijna cime'e ti Dioj ruxé'evli'ira'a cin ri'i titaata'aca, tyajta cai che'e ra'astijra'a tyaijna i nyuucari i maj cin ti'ijta? Catu xaa nya'u a'atzu.

¹⁶ Muan xu seyan ramua'aree ti pua'a seyan huataujtuiire'en a'ati jemi sej si ca'anyejri cin ra'ara'astijre'en, muan xu ca'anyejri cin raatyava'iriha'a sa'aju'un, xaa nya'u. Capu amin a'ij ti pua'a seyan tiraatyava'irihua'an saijna ti a'ij pua'a een, ti ajta ayan amuaata'asin saj huacui'ini, na'ari ti pua'a seyan sana'a tiraatyava'irihua'an saijna ti xa'api'in een sej si seyan ruuri huatyaturan i Dioj jemi.

¹⁷ Ajna'imi xu xaa seyan ca'anyejri cin raatyavai saijna ti a'ij pua'a een. Arú ijii, ayaa nu een cin ri'i tirata'aca i Dioj nyaijna cime'e saj a'ujca'anyaacan cin ra'ara'astijre'e saijna i nyuucari i maj cin tyajamuaamuá'ate, i saj sajta ra'ancura'a. ¹⁸ Dioj pu amue'irajtuaa sej si cai che'e ca'anyejri cin raatyava'irihua'an saijna ti a'ij pua'a een. Ma ajta, ayaa pu amuaaruu sej si ca'anyejri cin raatyavaire'en saijna ti xa'api'in een aijna jemi i Dioj.

¹⁹ Ayaa nu nyaijna cin a'ahuauritaacan cin tyaja'amue'ixaate'e a'ij ti tihua'aruurajcaa hua'a tzajta'a i tyaite a'ini ayaa pu tyajamua'aturaate'e saj cai nain jau'eite. Ayaa xu sejmi'i tyu'ujtuiira'acaa satij sana'a saj ratyáhue'ira'a sej si seyan raatyava'irihua'an i saj cin huataujxana'acire'en, sej si sajta seyan huarini tij na'a ti cai xa'api'in een i Dioj jemi. Aij pu cin, ayaa pu ruxe'eve'e sej seyan che'eta sana'a

huataujtuiiren nain cime'e satij sana'a saj ratyáhue'ira'a sej si seyan raatyava'irihua'an i ti xa'api'in een sej si seyan urare'enyacac cin huatyaturan i Dioj jemi.

²⁰ Sati'ij sauj raatyava'irihua'a saijna ti a'ij pua'a een, capu a'amua jetze ruxe'eva'acaa sej seyan ra'ara'astijre'en saijna ti xa'api'in een i Dioj jemi.

²¹ ¿Ti'itajni cin a'ij tyajamuatyavai ajna'imi aijna, tij na'a ti ari já'amuatyevi'iraste'e? Capu sein ti'iti, a'ini tij na'a ti ayan a'ij pua'a een, ayaa pu hua'atyava'irihua'a mej mi maijna cin huacui'ini.

²² Ma ajta ijii, ti'ij Dioj amue'irajtuaa sej si cai che'e raatyava'irihua'an aijna i ti a'ij pua'a een, ayaa xu seri ca'anyejri cin raatyava'iri saijna i Dioj. Ajta, ayaa pu tyajamuaaci'iti sej seyan urare'enyacac cin huatyaturan i Dioj jemi, sej si seyan seira'a xa'ara'ani i jemin tij na'a rusen cime'e. ²³ Ayaa pu'u xaa nya'u ti'ayajna. Ayaa pu raamue'itin i a'ati ti huami'ini ti pua'a ayan raatyavaire'e aijna ti a'ij pua'a een. Ajta, ayaa pu een cin Dioj ri'i titaatá'a ruxé'evli'ira'a cime'e tej ti teyan ruuri huatyaturan i jemin, aijna cime'e tyej tyaijna jetze ajtyama'acan tyaijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús, i tavastara'a.

A'ij ti huataujmua'a ti pua'a jiita'a huatyeviche'en

7 Ne'ihuaamua'a, mi sej ramua'aree a'ij ti tya'axa i yu'uxari jetze i maj cin ti'ijta, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ain nyuucari ayaa na'a ti'iraijte'e i a'ati tij na'a ti auj ruuri. Capu che'e ti'iraitya'a a'ame ti'ij huami'ini. ² Ayaa pu ti'ayajna, ti pua'a jiita'a ayan ari viche'e, ayaa pu ti'iraijte'e aijna i nyuucari ti nu'u ayan ruxe'eve'e ti ain jiita'a ayan huatyaturan jamuan i rucin tij na'a ti auj ruuri. Aru ti pua'a ain cina'ara'an huami'ini, capu che'e

ayan ti'iraitya'a a'ame. ³Aij pu cin, ti pua'a nu'u seij jamuan huatyeviche'en ti pua'a auj ruuri i cina'ara'an, ayaa mu tiraatamua'amuatya'a mua'aju'un maijna i jiita'a ticin ti huataujxana'acire. Ma ajta ti pua'a ain cina'ara'an ayan huami'ini, aijna i nyuucari capu che'e ti'iraitya'a a'ame. Ajta camu che'e meyan raatamua'amuatya'a mua'aju'un ticin ti huataujxana'acire, ti pua'a seij jamuan huatyeviche'en.

⁴Sajta muan, nye'ihuaamua'a, a'ini Ciriistu'u pu ayan rajpueijtzi ja'araa i rutevi cime'e muejmi jetze ma'acan aijna cime'e ti huami'i i curuu jetze, capu che'e tyajamueitya'a a'ame aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Aij xu cin, muan seij jetze xu ajtyama'acan. Ai pu ain pueen aijna ti Dioj ayan ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mi'ichite sej si seyan raatatuire'en i Dioj jemi satij sana'a saj saijna cin huarij ti li'xa'api'in. ⁵Ayaa pu'u xaa nya'u titaaruu ti'ij ayan ti'itaijtya'acaa aijna cime'e ti a'ij pua'a een. Aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta, ai pu ca'anijra'a raata'a aijna ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i ta tzajta'a. Ajta ain ti a'ij pua'a een, ayaa pu ti'imua'acaa i ta tzajta'a, tyatij tyana'a ve'e i ta jetze, tyej ti teyan raamue'itin tyaj huacui'ini. ⁶Ajta ijii, capu che'e ti'itaitya'a a'ame aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta, a'ini Ciriistu'u pu huami'i ta jetze ma'acan. Ai pu aijna jetze taatyajtuua tyej ti jajcuacan cin ti'ityava'irihua'an tyaijna cime'e i ye'lira ti aijna jetze ma'acan i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, tyej ti cai che'e teyan ti'ityava'irihua'an i ye'lira cime'e ti mi'ima'acan, ti ajta te'eyu'usi'ihuaca'a.

Aijna ti a'ij pua'a een ti nu'u yen seijre'e nyeetzi jetze

⁷¿A'ini huataujmua'a aijna? ¿Ni ayan huataujmua'a, ti ain nyuucari i maj cin ti'ijta, ni cai ain pueen i ti a'ij pua'a

een? Capu xaa nya'u, a'ini canu neyan ramua'areeranche'e ti'iti ti pirici ti a'ij pua'a een ti pua'a cai huatyaturanche'e iteyjmi jemi aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Ti pua'a cai ayan tinaata'ixáate'enche'e aijna i nyuucari ticin: "Capej ti'inyacua'atze", canu a'anaj ramua'areeranche'e ti ayan a'ij pua'a een ti pua'a neyan ti'inyacua'atze.

⁸Ajta aijna ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei yu nyatzajta'a, ai pu ayan ti'ihuaujxe'eviste inyeetzi jetze nyej ni eihua huapi'i ti'inyacua'atze aijna cime'e ti ain nyuucari ayan tinaamua'ate a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari ti cime'en yee capej ti'inyacua'atze. Ayaa pu'u, a'ini ti pua'a cai ayan seijra'a i nyuucari i maj cin ti'ijta, capu ri'iri tej teyan raamua'areera ti'iti ti pirici ti a'ij pua'a een. ⁹Ajta jajcua imi nu neyan nyaxaahua á'ucha'acanya'a; canu ti'iti ti'imua'areeraca'a. Capu ti'inyejtya'acaa aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Aj nu ni neyan ra'utamua'areeri'i nyaijna i nyuucari. Nyati'ij ni neyan tiraamua'areeri'i tij na'a i nyaj cin autyajturaa nyaijna jemi i nyuucari. Canu che'e ri'i me tyá'ucha'acanya'a.

¹⁰Ajta, ayaa pu tina'amitejtya'acaa ti ayan tyu'urij. Aijna i nyuucari ti cin Dioj ayan tiraaxa'api'intare ti nu'u cin ri'i titaata'acare'enche'e, capu ayan ri'i titaatá'a tzite'e, silu ayaa pu'u na'uxijte nyej ni neyan huami'ini nyaijna cime'e nyaj cai ra'ara'aste nyaijna i nyuucari. ¹¹Ayaa pu aijna cin tye'irájraa. Aijna ti a'ij pua'a een, ayaa pu ti'ihuaujxe'eviste inyeetzi jetze aijna cime'e ti ain nyuucari ayan tyu'utaxajtaca'a ti'iti ti pirici ti a'ij pua'a een. Ajta e'eyan, ain ti a'ij pua'a een ayan naacuanamua nyej ni cai neyan ra'ara'asten nyaijna i nyuucari. Ayaa pu aijna cin huarij, ai pu i nyuucari ayan nya'uxijte nyej ni huami'ini aijna cime'e nyaj cai ra'ara'astijre.

¹²Aij pu cin, capu ti'itij ra'aturate'e aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Ajta

ajjna ti cin ayan tihueijte'e, capu ajta ti'iti ra'aturaate'e. Ayaa pu een cin ti'ijta a'ij ti tiraavijte'e, ajta nain pu cin i'i xa'api'in. ¹³¿Ni qui ayan huataujmua'a ti ajjna ti i'i xa'api'in ayan na'uxijte njej ni nyeyan huami'ini? Capu xaa nya'u a'atzu. Ma ajta, ayaa pu ruxe'eva'acaa tyej teyan tiraatamua'ati ti'iti ti pirici ti a'ij pua'a een, tyej ti teyan raamua'aree ti ain pirici ajjna ti xaa a'ij pua'a een i Dioj jemi. Aij pu cin ajjna ti a'ij pua'a een ayan ti'ihuaujxe'eviste inyeetzi jetze, ti i ain ti i'i xa'api'in, ayan na'uxijte'en njej ni nyaijna cin huami'ini, nyaj cai ra'aste nyaijna i nyuucari, ti ij ajta ayan seira'a a'ara'ani ti eihua huapi'i a'ij pua'a seijre'e i Dioj jemi ajjna i ti'iti ti ain nyuucari raata'ijmi.

¹⁴Ayaa tu ramua'aree ti ain nyuucari ajjna jetze ma'acan i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Me nyajta inyaa, i nyaj cin ratyáhue'ira'a, nyaa nu nyajta ti'ivaire'e nain cime'e nyaijna ti a'ij pua'a een. ¹⁵Ayaa pu'u, canu yau'eite a'ij njej een cin neyan ti'itincha'i. A'ini i ti'iti i nyaj neyan raxe'eve'e nyaj cin neyan huarini, canu xaa nya'u neyan rici. Ajta, ajjna ti cai a'atzu na'araanajchi, ayaa nu nyaijna cin rici. ¹⁶Ayaa pu'u, ti pua'a neyan rici nyaijna cime'e ti cai a'atzu na'araanajchi, aj nu xaa nyaijna cin neyan tyu'utaxaj yee ai pu nu'u i'i xa'api'in ajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta. ¹⁷Aij pu cin, ayaa na'a een. Canu che'e nyain pueen i njej nyasaj neyan rici, silu ai pu ain pueen i ti a'ij pua'a een ti tasiseiri yu nyatzajta'a. ¹⁸Ayaa nu ramua'aree ti yu nyatzajta'a ajjna jetze i nyaj ratyáhue'ira'a, capu ti'iti ú'useijre'e ti xa'api'in een. Nyaa nu xaa neyan a'anca'anye njej neyan huarini nyaijna cime'e ti i'i xa'api'in. Me nyajta inyaa, capu ri'iri njej neyan rijca. ¹⁹Ma ajta, i nyaj cin neyan rici, capu ain pueen i ti i'i xa'api'in ti ajta

na'araanajchi njej neyan huarini. Ca pu xaa nya'u. Ajta, ajjna ti a'ij pua'a een, ti ajta cai a'atzu na'araanajchi njej neyan rijca, nyauche'e nu nyaijna cin neyan rici. ²⁰Aij pu cin, ti pua'a neyan nyaijna cin rijca a'ij ti cai tina'araanajchi, canu che'e nyain pueen inyaa, i nyaj neyan rici, silu ajjna ti a'ij pua'a een ti ú'useijre'e yu nyatzajta'a, ai pu xaa ain pueen i ti ajjna cin ayan rici.

²¹Aij pu cin, ayaa pu tina'amitejte'e ti ayan ti'inyaruure. Nyatij nyana'a nyaj neyan nyaijna cin a'anca'anye njej neyan huarini i ti i'i xa'api'in cime'e, ai pu ajta nyeetzi jemi seijre'e ajjna ti a'ij pua'a een. ²²Ee xaa nya'u, nyaxaijnyu'uca nu cin neyan ti'ijxe'eve'e njej neyan ra'ara'astijre'en tij na'a ti taatyajtuaa i Dioj. ²³Ayaa pu ajta tina'amitejte'e ti ayan ti'inyaruure nyatij nyana'a ti'ityeje'e i nyejetze. Ai pu nya'use'e ajjna ti a'ij pua'a een ajjna jamuan i ti ti'ijta yu nyaxaijnyu'uca jetze. Ai pu ajta na'antimue'iti njej ni ca'anyejri cin raatyava'irihua'an nyaijna ti a'ij pua'a een ti ayan ti'ijta yu njej jetze nyatij nyana'a ti'ityeje'e.

²⁴Cui'ixaa inyeetzi. ¿A'ataani ayan nu'iratuaasin ajjna jetze i nyaj ratyáhue'ira'a ti i cai ayan ti'inyaci'iti njej neyan huami'ini? ²⁵Ee xaa nya'u, eecan nu huapi'i ri'i tirata'aca i Dioj nyaijna cime'e a'ij ti huarij ta jetze ma'acan ajjna i Jesús, i Ciriistu'u ti ajta tavastara'a pueen. Me nyajta inyaa, nyaxaijnyu'uca nu cin ratyava'iri a'ij ti titaatyajtuaa ajjna i Dioj. Nyatij nyana'a ti'ityeje'e yu nye jetze, ayaa nu nyajta ratyava'iri a'ij ti ti'inyeijte'e ajjna ti a'ij pua'a een.

Tyaj nu'u teyan ri'i ti'itachai ta'aju'un a'ij ti ti'ijxe'eve'e i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj

8

¹⁻²Rumuare'eri'ira'ara'an pu cin amue'irajtuaa ajjna i

xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj sej si seyan ruuri huatyaturan i jemin aijna i Ciriistu'u, ti ajta i'i Jesús. Capu che'e a'anaj tyaja'amueitya'a a'ame aijna i muáre'eri'ira'ara'an aijna ti a'ij pua'a een ti ajta jamuata'aca saj huacui'ini. Aij pu cin, capu che'e Dioj ti'itij cin muejmi jetze tyu'upuá'ajte'esin. ³Ajta ain i Dioj, ai pu ayan huarij a'ij ti cai tyu'utari'iristaraca'a ti ayan huarini ityejmi jemi aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Capu a'atzu taavaira'acaa aijna i nyuucari aijna cime'e tyaj cai tyu'ataví'icue'ira'a tyej ra'ara'asten. Aij pu cin Dioj ayan mu ya'utaityaca'a i ruyauj ti ij ain ayan che'eta na'a huataseijre'en matij aime i tyetyaca i mej a'ij pua'a titetyújcha'i i Dioj jemi, ti ij ajta ain huataujmuai'ivejrita aime jetze ma'acan i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. Ayaa pu aijna cin huarij ti'ij ayan ra'uxfjte'en ti cai che'e ti'itaitya'a a'ara'ani aijna ti a'ij pua'a een. ⁴Ai pu ayan huarij tyej ti tyaijna cin teyan ra'ara'astijre'en a'ij ti tiraavijte'e, a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e aijna i nyuucari. Ayaa tu xaa teri teyan ra'ara'astijre a'ini catu che'e teyan ti'ititacha'i tyaijna cime'e ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i ta tzajta'a, silu tyej teyan tyaijna jetze arátaca'anye tyaijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

⁵Majta aime i mej meyan ti'ityujcha'i maijna cime'e ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i hua'a tzajta'a aime, ayaa mu maijna cin ti'imua'atze a'ij ti ain ca'anijra'a tihua'ata'aca aijna ti a'ij pua'a een. Majta aime i mej maijna jetze araujca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayaa mu maijna cin rahuahua'u a'ij ti ti'ijxe'eve'e aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ⁶Ti pua'a a'ati ayan na'a aijna jetze ti'imujca ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i tzajta'an, ayaa pu ti'ijci'iti ti huami'ini. Ma ajta ti pua'a ain a'ati ayan tyu'utaura'an ti ayan ti'ityujcha'i a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e

aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayaa pu Dioj raatyapua'arite'en i tzajta'an, ajta ayan raata'acare'en ti ayan ruurican huatyaturan i jemin. ⁷Ajta aijna i a'ati ti aijna jetze tyu'umua'ati ti a'ij pua'a een, ai pu rajchaire'e i Dioj. Capu taura'aca ti ain ti'iraiitya'a a'ara'ani aijna i nyuucari ti Dioj jetze e'iraninyei. Ee xaa nya'u, capu a'atzu a'ij ti'iri'iri ti ain a'ati ayan ra'ara'asten rusaij. ⁸Ayaa pu'u na'a. Capu a'ij ti'iri'iri mej ri'i tiraata'an i Dioj aime i maj mana'a meyan ra'astijre'e maijna ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i hua'a tzajta'a.

⁹Ma sajta muan, caxu seyan tityatura'acare'en ti ain i ti a'ij pua'a een ayan tyaja'amueitya'a ja'ara'ani, a'ini aij pu ari huatyajturaa muejmi jemi aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Aij pu cin, ai pu tyaja'amueitya'a a'ame. Ajta, ti pua'a cai ayan sej jemi huatyajturaa aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Ciriistu'u, aijna i a'ati capu Ciriistu'u jetze ajtyama'acan. ¹⁰Ajta, ti pua'a Ciriistu'u ayan huatyajturaa i a'amua tzajta'a, ayaa pu ja'amuaci'iti ti ain aupua'are i saj ratyáhue'ira'a. A'apua'aren xaa nya'u aijna cime'e ti huiiraninyeica'a a'aye'i ti a'ij pua'a een i a'amua tzajta'a. Ma ajta, ayaa xu ruuri huatyajturaa i a'amua tzajta'a aijna cime'e ti Dioj ayan amua'uxijte sej si seyan urare'enyaa'acan cin huatyaturan i jemin. ¹¹Ajta, ti pua'a ayan huatyajturaa muejmi tzajta'a i xaijnyu'ucara'ara'an aijna i Dioj ti ra'ajjáj aijna i Jesús hua'a tzajta'a i mi'ichite, aijna ti ra'ajjáj i Ciriistu'u hua'a tzajta'a i mej meri huacuii, ai pu ajta rarujte'en i saj ratyáhue'ira'a aijna cime'e ti ain xaijnyu'ucara'ara'an ari seijre'e i a'amua tzajta'a.

¹²Aij pu cin, ayan ruxe'eve'e ityejmi jemi tej ti cai che'e teyan ra'astijra'a tyaijna ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i ta tzajta'a. ¹³⁻¹⁴Ayaa pu'u na'a, a'ini

ti pua'a seyan ra'ara'astijre'en saijna ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i a'amua tzajta'a, ayaa pu tyajamuacaci'iti saj huacui'ini. Ma sajta muan, ti pua'a seyan tira'antipua'arite'en saijna ti a'ij pua'a een ti ayan huiiraninyei i a'amua tzajta'a, ti pua'a sajta seyan huarini saijna cime'e saj jetzen araujca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayaa pu tyajamuacaci'iti sej seyan ruuri huatyaturan i Dioj jemi, a'ini a'ime i mej meyan jetzen araujca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai mu yaujmu'a'ame'en pueen i Dioj.

¹⁵Ajta ain i xaijnyu'ucara'ara'an i saj ra'ancura'a, capu ayan tyaja'amueijte'e saj ca'anyejri cin tyu'umuare'en, sej si sajtahua'a ratziinye'e saijna ti tyaja'amueijte'e. Capu xaa nya'u, silu ai pu'u ain pueen i xaijnyu'ucari ti ayan a'amuaya'upuajtaca'a. Aij tu cin teyan ra'anjee i Dioj, ticin: "Taata yee, taata."

¹⁶Ajta aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ajta i tamua'atziira'a, ayaa mu che'eta mana'a ti'ijmua'aree tyaj nu'u teyan yaujmu'a'ame'en pueen i Dioj, i ti ta'iyapua. ¹⁷Ajta, ti pua'a teri teyan yaujmu'a'ame'en pueenyen'en i Dioj, ti'iti pu aijna cin ajta ti'itaci'iti. Ayaa pu ti'itaci'iti i Dioj jemi tij ajta ayan tiraac'i i Ciriistu'u. Ti pua'a teyan tyajta jamuan Ciriistu'u rajpueijtzi, tyan tu tyajta jamuan Ciriistu'u ra'ancura'asin tyaijna ti ri'i huapi'i naa seiira'a a'ame tij na'a rusen cime'e.

Aijna ti ri'i huapi'i naa seiira'a a'ame ti'ij auj me e'leve'eme

¹⁸Ayaa pu xaa nya'u tina'amitejte'e inyeetzi. Aijna ti cai xi seijre'e ityejmi jemi, i ti huapi'i naa seiira'a a'ame ti ajta ti'itaci'iti ti'ijtahua'a huataseijre'en i tavastara'a, eihua pu jetze'e huapi'i ruxe'leve'e aijna cai aijna i tyaj cin rajpueijtzi iyan chaanaca japua.

¹⁹Ajta, tij na'a ti ayan ti'iseijre'e ti Dioj ayan tyu'utaahuaca'a, ai pu ari

a'ujca'anyaacan cin rachueve'e ajna xicaara'an ti jetzen Dioj hua'utaseijrata aime i mej yaujmu'a'ame'en pueen.

²⁰Ajta nain tij na'a aijna ti ti'iseijre'e, ayaa pu saique huaujruu ti ij cai ayan eenya'a a'ara'ani a'ij ti ti'ijxe'eva'acaa i Dioj. Ma ajta, capu ayan rusaij huaujruu silu Dioj pu ruxe'evi'ira'a cin ayan raatyajtuaa ti ij ayan raajajcuare'en majca'ihuayee. ²¹Nain ti ti'iseijre'e, ayaa pu ti'ijchu'eve'e ajna xicaara'an ti jetzen Dioj ayan raatyajtuaani ti ij cai che'e ayan ca'anyejri cin raatyava'irihua'an aijna ti ra'antipua'arite'esin. Aj pu xaa ayan che'eta na'a huataujseijrata a'ame tij na'a i ti Dioj raatyataahuaca'a jamuan i maj yaujmu'a'ame'en pueen i Dioj. Ruxaahua pu cin naa seira'a a'ame. ²²Ayaa tu ti'ijmua'aree ti ayan eenya'a a'aye'i tij na'a jajcua jimi ti yu e'ire'enyee, ti ayan che'eta na'a ti'iseijre'e ti taujye'in aijna cime'e ti tyamua'a tirajpueitzi a'aye'i tij jiita'a ti pua'a ayan tira'utacui'inye.

²³Me tyajta ityan, tyan tu teyan che'eta tyana'a tataye'in a'ini pu'uri seijre'e ityejmi jemi aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ti ain pueen i ta'anajca ti Dioj ayan cin tya'ataujratziiri'i. Ta'ataca'anyaacan tu cin teyan rachueve'e ti ij ayan nain cin titaa'aci'iti aijna cime'e tyej yaujmu'a'ame'en pueen i Dioj, ti ij ajta Dioj ayan ru'irajtuaani i tyaj ratyáhue'ira'a. ²⁴Ayaa pu een cin Dioj tu'irajtuaa tyej ti teyan raachueve'en tyaijna i tyaj cai xi raseij. Aru, ti pua'a teri raaseij i tej rachueve'e, capu che'e ruxe'leve'e tyaj rachue'eva'a. ¿Ni cai ayan ti'ayajna ti cai ma'a a'ati ti ayan rachueve'e aijna ti ari raseij? Capu xaa nya'u ma'a a'a ja'ati. ²⁵A'ini tu'uri rachueve'e tyaijna ti cai xi taac'i, aij pu cin ayan tyu'ujxe'leve'e tyej teyan raachueve'en tyacai teyan caxaahuata.

²⁶Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu tavaire'e aijna cime'e i tyaj

rahuavi'iraca i Dioj jemi, a'ini catu a'ij rini tyajimua'a, ni catu a'atzu ramua'aree ti'iti ti nyuucarijra'a ayan ruxe'veve'le tej ti teyan tyu'utyeynyuuni i jemin. Aij pu cin ai pu ta jetze ma'acan tyenyuusin. Ayaa pu ti'ici'ixi, cumu ti cai tyá'anri'ire, a'ini capu a'ati raay'i'iti ti ayan tyu'utaxaj. ²⁷Ajta aijna ti ayan tiru'umua'aree nain cime'e a'ij tyej ti'imua'atze i ta tzajta'a, ai pu ajta ramua'aree a'ij ti huataujmua'a aijna ti rahuavii aijna i xajnyu'ucara'ara'an i Dioj a'ini ai pu ayan hua'a japua huatanyuusin a'ij ti ain ayan ti'ijxe'veve'le i Dioj.

Nain tu nu'u cin tyu'utyaamue'iti aijna cime'e ti Ciriistu'u taataxe'leve

²⁸Tyan tu tyajta teyan ramua'aree ti Dioj ayan tavaire'le ti ij nain cin ayan te'irajra'ani ti i aijna cin ri'i titaata'an ityejmi, i tyaj raxe'veve'le i Dioj. Ajta Dioj pu aijna cin ayan taatajée tej ti teyan raatyava'irihua'an a'ij ti ain ari titaaxa'api'intari'iri'i. ²⁹Ajta aime i ti Dioj jajcua jimi hua'amujtyaca'a ti ayan hue'irajtuaani, ai pu ajta jajcua jimi hua'antihuau ti ij ayan hua'uruuren mej mi meyan che'eta mana'a seira'a mua'ara'ani tij aijna i yaujra'an. Ajta ayan tiraaxa'api'intare ti ij ayan hua'ajá'a pueenya'a a'ara'ani, ai pu ajta eitze'le vasta'a pueenya'a a'ara'ani macai i seica i ru'ihuaamua'a i maj mul'i ti Dioj hua'aya'upuaca'a. ³⁰Ajta aime i ti ayan jajcua jimi hua'antihuau, ai pu ajta hua'utajée. Ajta aime i ti ayan hua'utajée, ai pu ajta ayan tihua'uxa'api'intari'iri'i maj nu'u urare'eny'a'acan cin huataturan i jemin. Ajta aime i ti ayan tihua'uxa'api'intari'iri'i, ai pu ajta ayan hua'uta'a mej mi nain cin meyan che'eta mana'a seiira'a tij ajta ain seijre'le i yaujra'an tij na'a rusen cime'e. ³¹Aij pu cin, á'a'ini tetyu'utaxajta? Ti pua'a Dioj ayan tajapua nyuuca,

¿ni auj ayan ti'iri'iri ti a'ati ayan ta'antipua'arite'en ityejmi? Capu xaa nya'u. ³²Capu Dioj ayan tiraatauuni'iri'i i ruyauj ti ij cai huami'ini i curuu jetze, silu ayaa pu tihua'utatuu i ta jetze ma'acan najmi'ica, tyatij tyana'a pua'amua ityan. Aij pu cin, ayan che'eta na'a ruxe'evi'ira'a cin ayan nain taatapuejve'esin, nain tij na'a ti ti'iseijre'le i Ciriistu'u jemi. ³³¿A'ataani ayan tihua'axajtzi'iran aime ti Dioj ayan hua'antihuau? Capu a'ati xaa nya'u, a'ini Dioj pu rusaj ayan tihua'uxa'api'intari'iri'i mej mi meyan urare'eny'a'acan cin huataturan i jemin. ³⁴¿A'ataani ayan ti'ijxa'api'intare'en ti ayan pueijtzi taata'an ityejmi? Capu a'ati, a'ini saij pu'u ta jetze ma'acan nyuu a'ame. Ai pu ajta aun e'eseijre'le iriita'an i Dioj. Ai pu ain pueen i Ciriistu'u ti huami'i tajetze ma'acan. Ee xaa nya'u, eitze'le pu ayan tiraavijte'le tej teyan raataxaj yee ai pu ain pueen ti ajta a'itá'raa hua'a tzajta'a i mej meri huacuii. ³⁵¿A'ataani ayan te'entyu'uuna i Ciriistu'u jemi ti ij cai che'e ayan taxe'eva'a? ¿Ni qui ayan ti'ijruuren ti pua'a ti'iti tamuare'eriste'le na'ari ti pua'a ti'iti ayan ta'itziitya'a? Capu xaa nya'u. ¿Arí ti pua'a meyan a'ij pua'a taaruuren nusu ti pua'a teyan tajcu? Capu ajta aijna. ¿Ari ti pua'a tyaj cai a'ij ti'ijviicue'i?, ca'in ¿ti pua'a ayan titá'aci'iti ti tziini'ira'a i tyaj tyaijna cin huacui'ini? Capu xaa nya'u ayan te'entyu'uuna i Ciriistu'u jemi. ¿Arí ti pua'a meyan taacui'ini? Capu ajta xaa nya'u. ³⁶Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin:
 Tij na'a ti é'ijnyei i xicaj,
 asta na'a cai u e'etyarute,
 ti'ij pina'a mu meyan hua'atu'ire'e
 aime
 mej mi taacui'ini.
 Ayaa pu tihua'amityeje'le
 tej teyan che'eta tyana'a
 ti'ityava'iri

matij aime i canya'axi i mej
hua'acui'lica
mej mi meyan raatuani i
hua'ahue'ira'a i canya'axi.

³⁷ Capu xaa nya'u ayan a'ati
te'entyu'uuna. Tij na'a ti ayan
ti'itaruure, nain tu cin teyan
tyu'utyamue'iti aijna cime'e ti
Ciriistu'u ayan taataxe'eve ti ij
ayan huami'ini ta jetze ma'acan.
³⁸⁻³⁹ Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ayaa
pu tina'amitejte'e inyeetzi ti ayan
ti'ayajna ti cai ti'iti ayan te'entyu'uuna
ti ij cai che'e ayan titáaci'iti aijna
ti cin Dioj taataxe'eve. Capu amin
a'ij ti pua'a teyan ruuri huatyaturan
na'ari ti pua'a teyan huacui'ini. Camu
majta meyan te'entyu'uuna aime
i mej tajapua ti'livaire'e i Dioj jemi,
na'ari aime i mej meyan ti'livaire'e
i tiyaaru'u jemi. Ti'iti ti na'a ti a'ij
seijre'e, ti pua'a auj tyaja'ure'enyajsin
na'ari ti pua'a ari ayan te'irajraa nusu
muáre'eril'ira'ara'an pueen i a'ati, capu
ajta ayan te'entyu'uuna. Capu amin
a'ij ti pua'a ain puéenye'en ti tajapua
e'eseijre'e na'ari u tajete, ti'iti ti na'a
ti ayan seijre'e, capu a'atzu a'ij ti'iri'iri
ti ayan te'entyu'uuna i Ciriistu'u jemi,
aijna i Jesús ti ajta tavastara'a pueen.

Dioj pu nu'u hua'antihuau aime i maj Israel jetze ajtyama'acan

9 Ayaa nu tzaahuati'ira'a cin neyan
tyaja'amue'ixaate'e i Ciriistu'u
jemi. Canu ti'ihue'i nyana'a. Ayaa
nu á'anjijte'en i nyamua'atziira'a
cime'e nyej ni nyeyan raamua'ati
ti pua'a ayan tiraavijte'e nusu cai.
Ajta ain i xaijnyu'ucara'ara'an i
Dioj, ai pu ajta aijna cin nyavaire'e.
² Eecan pu huatyanxa'amiste, nyajta
a'anaj ti na'a neyan rajpueijtzi yu
nyatzajta'a. ³ Ti pua'a ri'irístacajche'e,
na'araanajchicache'e ti Ciriistu'u
ayan ma nuurainijche'e ti ij
na'antipua'arite'en hua'a jetze ma'acan

i nye'ihuaamua'a, aime i mej meyan
che'eta mana'a airaujnejjte nyatij inyaa.
⁴ Ai mu Israel jetze ajtyama'acan. Ai mu
ain pueen i ti Dioj hua'aya'upuaca'a. Ai
pu ajta huataseijre hua'a jemi aijna ti naa
seira'a a'araa mej mi meyan raamua'aree
ti Dioj aun huatyajturaa hua'a jemi. Dioj
pu ajta hua'a jemi mul'icaca cin tyu'uta'a
i runyuuca a'ij ti ayan tya'ame'enche'e.
Majta aime, ayaa mu ra'ancura'a maijna
i nyuucari i maj cin ti'ijta, majta maijna
i ye'ira a'ij mej ti'ina'amiche. Dioj pu
ajta mul'icaca cin tya'ataujratziiri'i
hua'a jemi. ⁵ Ai mu majta hua'a jetze
huanyej i tavaujsimua'a jetze. Ajta,
hua'a jetze pu ayan airaujnejjte aijna
i Ciriistu'u ti ajta ain pueen i Dioj i ti
nain cin antyujmua'aree. Tiche'e teyan
ri'i tiraata'acare'en tij na'a rusen cime'e.
Che'e ayen tyaja'ure'enyen.

⁶ Canu nyeyan tyaja'amue'ixaate'e
ti ain nyuucari cai ti'iti vaira'acaa ti
Dioj ayan tihua'uta'a. Canu xaa nya'u,
a'ini aime i mej jetzen airaujnejjte
i taya'upuaci'i aijna i Israel, camu
naimi'i meyan Israel jetze ajtyama'acan.
⁷ Ajta capu ayan huataujmua'a maj
naimi'i yaujmua'ame'en pueen aijna
i Abraham tyaacan ti pua'a meyan
majjna jetze airaujnejjte. Camu xaa
nya'u. Ma ajta ayan ticin: "Ayaa
pu amiteera'a a'ame. Ai mu'u ain
pueenya'a mua'aju'un i a'ayaujmu'a'a,
aime i mej jetzen airanyajsin aijna jetze
i Isaac." ⁸ Ayaa pu'u na'a, aime i maj
Abraham jetze airaujnejjte, capu ayaa
na'a hua'uci'i naijmi'lica ti Dioj ayan
hua'aya'upuaca'a maijna cime'e maj
majjna jetze airaujnejjte. Ayaa pu ajta
tihua'aci'iti aime i maj tya'atzaahuate'e
majjna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i.
Aime pu xaa ayan amiteera'a a'ame maj
meyan yaujmu'a'ame'en pueen aijna
i Abraham tyaacan. ⁹ Ayaa pu'u, a'ini
Dioj pu ayan tya'ataujratziiri'i ticin:
"Ajna ti ari ayan tiraaxa'api'intare
ti ayan tyaja'ure'enyajsin, nyaa nu

nyajtahua'a ya uve'enyajsin. Ajta ain i Sara, ai pu arí tiyauj a'ame."

¹⁰Ajta i ti eitze'e ruxe'eve'e, ayaa pu tiraaruu aijna i Rebeca. Ai pu hua'apuaca tiyaujmua'a a'araa. Ajta saij pu'u ain pueenya'a i hua'ataata, aijna i taya'upuaci'i, aijna i Isaac. ¹¹⁻¹³Ajta mati'ij cai xi huanunu'eihuaca'a i maj hua'apua, mati'ij cai xi ti'iti a'ij huaruurajca'a, ti pua'a ti xa'api'in een na'ari ti a'ij pua'a een, ayaa pu Dioj tiraata'ixaa i hua'anaana ticin: "Aijna ti vasta'a, ai pu raatyavaire'esin aijna ti pa'ari'i." Ajta ayan ticin: "Nyaa nu raataxe'eve nyaijna i Jacobo. Nyajta rájchaira'acaa nyaijna i Esaú." Ayaa pu een cin tiraata'ixaa ti ij ayan raamua'aree a'ij ti rici i Dioj ti ain seij ava'ahuau. Capu ayan aijna cin ra'ava'ahuau aijna cime'e ti ain a'ati ti'itij cin ra'ara'astijre, silu ai pu ayan een cin ra'ava'ahuau ti ain Dioj rusaij raatajée.

¹⁴A'ini teyan tyaijna cin tyu'utaxajta. ¿Ni qui teyan tyu'utaxajta ti cai xa'api'in rici i Dioj? Catu xaa nya'u. ¹⁵Ayaa pu tiraata'ixaa aijna i Moisés ticin: "Nyaa nu neyan tiraatauuni'ira a'ati ti na'a ti ayan na'araanajchi. Nyajta nu neyan ra'acu'uve a'ati ti na'a ti ayan na'araanajchi." ¹⁶Aij pu cin, capu ayan ti'ijci'iti seij i a'ati aijna cime'e ti ayan raxe'eve'e rusaij. Capu ajta aijna cin ti ti'itij rici, silu aijna cin pu ayan ti'ijci'iti ti Dioj ayan rá'ancu'uvajxi. ¹⁷Aij pu cin Dioj ayan tiraata'ixaa aijna i Faraón ticin: "Ayaa nu nyaijna cin neyan timu'éjca pej te'entyarute paijna cime'e pej i'i rey, nyej ni hua'utaseijrate'en a'ij nyej huarini i nyamuare'eri'ira'a cime'e nyej ni pueijtzi muaata'an. Aj mu mi nyeetzi cime'en meyan tihua'uta'ixaate'esin a'u ti na'a maj huachaatime iyan chaanaca japua." ¹⁸Aij pu cin Dioj ayan ra'acu'uve a'ati ti na'a ti ayan ra'araanajchi. Ajta pu ayan raata'aca ti

ayan ra'antyánaamin i ruxaijnyu'uca a'ati ti na'a ti ayan ra'araanajchi i Dioj ti ij ayan raaruuren.

¹⁹Ajta saij muan, ayan pu tinaata'ixaate'esin ticin: "Ti pua'a ayan ti'ayajna, ¿a'ini een cime'e Dioj ayan auj ta jetze ti'ipua'arite'e? ¿A'ataani rajchaire'e i Dioj?" ²⁰Me nyajta inyaa, ayaa nu ti'imue'ihuau ticin: "¿A'ataani paj pueen pej pi peyan anyuuste'e i Dioj jemi mi pej i'i tyaata'a?" Dioj pu muaatyataahuaca'a mueetzi. ¿Ni peyan tiraata'ixaate'esin paijna ti muaatyataahuaca'a ticin: "A'ini een cime'e peyan naatyataahuaca'a"? Capaj xaa nya'u. ²¹Niche'e nyajtahua'a seij ti'imue'ihuau nyaijna cime'e i a'ati ti xa'ari t'ita'ahuaca. ¿Ni cai ayan tiraavijte'e ti ain seica huátaahuan i xa'ari ti naa ti'iseijre'e, ti ajta huapi'i ti'inajchi, ajta seica ti cai naa ti'en, ti cha'ana'a na'a cin ti'ivaire'e? Ajta nain, aij pu cin ayan t'itaavijhuaca'a seij cime'e i xarij.

²²¿A'ini pana'a tyu'utaxajta ti pua'a Dioj ayan huáriniiche'e ti ain cai huatanyu'ucan, ajta ayan ta'utaviicue'iranche'e tyamua'a naa a'ij mej ri'i mua'aye'i aime i ti ayan tiraavijte'e ti ain Dioj pueijtzi hua'uta'an? Ayaa pu een cin rini i Dioj ti ij ayan amiteera'a ti ain rumuare'eri'ira'a cin pueijtzi hua'uta'asin aime i mej a'ij pua'a titetyujcha'i. ²³Ajta, ayaa pu ta'utaviicue'iranche'e ti ij ajta tiraataseijrata ti ayan huapi'i ri'i tihua'uta'a aime i ti hua'ancu'uvajxi, i ti anacai ayan ri'i tihua'utyajtuaa ti ij ayan tihua'uci'iti mej mi ruuri meyan eenye'equ'e huatyaturan i jemin tij na'a rusen cime'e. ²⁴Ayaa pu xaa nya'u ti'itaruuren itejmi i ti ari taatajée, itejmi i tyaj Israel jetze ajtyama'acan, ajta aime i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan. ²⁵Jee xaa nya'u, ayaa pu aijna cin ti'ixaj i Dioj aijna jetze ti ayan

ra'uteyu'uxaca'a aijna i Oseas tyaacan ticin:

Aime i maj cai anacai nyeetzi jetze ajtyama'acantaca'a,
nu'uri neyan hua'utamua'atzi ticin maj nyetyaitejmua'a pueen.

Ajta aijna nyaj cai raataxe'eve, ayaa nu nyajta raatámua'atzi ticin mi nyaj muaxe'eve'e.

²⁶ Ajta, ayaa pu te'eme ajna a'u maj meyan tihua'uta'ixaa i tyaite maj nu'u cai nyetyaitestyamua'a pueen,
amajna mu meyan hua'utamua'atzi maj nu'u yaujmua'ame'en pueen i Dioj ti i'i ruuri.

²⁷ Ajta ain i Isaías tyaacan, ayaa pu ca'anin cin tyu'utaxajta'a aime cime'en i maj Israel jetze ajtyama'acan ticin: "Capu amin a'ij ti pua'a meyan mu'i'cá aime i hua'ayaujmua'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ti pua'a maj meyan a'achu araxca tij na'a ti seijre'e i sej ti aun a'ajca a'u ti a'avastime i jaj, capu najjmi'lica huiratuaasin i Dioj, silu aime pu'u huiratuaasin i maj cin meyan huatyajturaa. ²⁸ Ayaa pu te'eme, a'ínica'anacan pu Dioj ayan nain cin ra'antipua'arite'esin ti pueijtzi hua'uta'asin aime i maj yan huachaatime i chaanaca japua." ²⁹ Ayaa pu che'eta anacai tira'uteyu'uxaca'a aijna i Isaías ticin:

Ayaa tu eenya'a ta'aju'unche'e matij aime
i maj maun a'uchaatima'acaa u Sodoma,
matij majta aime i maj aun e'echajca'a u Gomorra,
i maj cai che'e e'eseijre'e maujna.
Ma ajta ain Dioj, i ti tihue'ijte'e najjmi'lica
i maj aun e'eseijre'e u tajapua,
ai pu ayan raatyajtuaa ityejmi jemi maj mi meyan huatyaturan aime

i maj ta jetze airaujneijte.

Cime'en aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, ajta i nyuucari ti Dioj raatyajtuaa ityejmi jemi

³⁰ Aij pu cin, ¿a'ini ti'iti tetyu'utaxajta? Ayaa pu'u xaa nya'u. Aime i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan, camu meyan rahuauca'a mej mi meyan urare'enyaa'acan cin huatyaturan i Dioj jemi. Capu amin a'ij. Ayaa pu ajta tihua'uci'i maj meyan urare'enyaa'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi majna cime'e mej tya'antzaahua. ³¹ Ma majta aime, i maj Israel jetze ajtyama'acantaca'a, i maj meyan rahuauca'a mej mi urare'enyaa'acan cin huatyaturan i Dioj jemi, majna cime'e mej meyan ra'ara'astijre majna i nyuucari i maj cin ti'ijta, ai mu xaa cai meyan ra'ancura'a majna i maj rahuauca'a. ³²⁻³³ ¿A'ini een cin macai meyan ra'ancura'a? Ayej xaa nya'u, ayaa mu een cin huamue'itiche majna cime'e maj rahuauca'a mej mi meyan huarini maj ti'itij cin tya'ara'astijre'en. Camu meyan rahuauca'a majna cime'e maj tya'antzaahua. Ai mu meyan huamue'itiche majna cime'e maj ratite majna ti cime'en ayan te'eyu'usi'i ticin:

Casi'i, ayaa nu ratyatuaasin nyaijna i a'ati nyaujna u Sión.
Ayaa pu tinaatyava'iri tij i tetej i mej jetzen a'ijcá'acatá i tyetyaca, i maj majta jetzen a'itavitze.
Ma ajta capu raatyatevi'iraste'esin aijna
i a'ati ti ayan rá'atzaahuat'e'en.

Camu nu'u raatamúa'a majna ti Dioj raatyajtuaa

10 Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, nye'ihuaamua'a, nye neyan a'anca'anyaacan cin ti'ijxe'eve'e yu nyatzajta'a, nyajta nu rahuavii i Dioj ti ij ain Dioj ayan hue'irajtuaani.

²Aime nu cin neyan ti'ixa i maj a'ujca'anyaacan cin rana'amiche i Dioj. Aru camu tzaahuati'ira'a cin rana'amiche. ³Mati'ij meyan rahuauca a'ij mej ye'i huarini mej mi meyan urare'anya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi, camu a'atzu ramua'areeraca'a a'ij ti Dioj ari tiraaxa'api'intare ti ij a'ati ayan urare'anya'acan cin huatyaturan i jemin. Ayaa mu'u rahuauca majjna i maj cin rujiimua'a mana'a rajtyau. Aij mu cin meyan ratite majjna i ti Dioj ari ayan tiraaxa'api'intare. ⁴Ayaa pu'u na'a, a'ini Ciriistu'u pu nain cin ra'ara'astijre ajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta ti ij a'ati ti na'a ayan urare'anya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi ajjna cime'e ti ain i ja'ati ayan tya'atzaahuate'e.

⁵Ajta ajjna i Moisés, ayaa pu ra'uyu'uxaca'a ti nu'u ain i a'ati ti ayan ra'astijre'e ajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta, ayaa pu nu'u ajta tyu'ujxe'eve'e ti ain ajjna jetze araujca'anye i nyuucari. ⁶⁻⁷Ajta ajjna i a'ati ti ari urare'anya'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi, ayaa pu ti'imua'atze ticin: "Capej peyan tya'umua'atzi i a'atzajta'a ti ayan ruxe'eve'e paj a'ujnyén u tajapua pej yárava'acájneijte'en pajjna i Ciriistu'u." Ajta ayan ti ajjna cime'en: "Capej peyan paj tyetya'imi a'ucaanyen i tajete paj ra'itatuani i Ciriistu'u hua'a tzajta'a i mej meri huacuii." ⁸Ma ajta, ayaa pu ti'ixa ajjna ti tzaahuati'ira'a cin huatyajturaa urare'anya'acan cin i Dioj jemi ticin: "Pu'uri mueetzi jemi seijre'e i nyuucari paj peyan tihua'uta'ixaate'en, pajta pajjna jetze peyan ti'imua'atza i a'a tzajta'a." Ai pu ain pueen i nyuucari i tej teyan tihue'ixaatya'a ta'aye'i. ⁹Ayaa pu'u na'a, a'ini ti pua'a mamuaseiiraca i tyaite, pej peyan raataxaj yee Jesús pu tavastara'a pueen, ajta ti pua'a peyan tya'atzaahuate'e i a'atzajta'a ti Dioj ayan ra'ajjáj hua'atzajta'a i mi'ichite, aj pu xaa Dioj mue'irajtuaani.

¹⁰Jee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna, a'ati pu ayan urare'anya'acan cin huatyaturaasin i Dioj jemi ajjna cime'e ti tya'atzaahuate'e i rutzajta'a. Dioj pu ajta ru'irajtuaasin ajjna cime'e ti ain a'ati ayan tyu'utaxajta'a ti Dioj jetze ajtyama'acan, mese'iraca i tyaite.

¹¹Ayej xaa nya'u ti'ayajna, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i i nyuucari jetze ticin: "Capu a'anaj ratatyevi'iraste'esin a'ati ti na'a ti rá'antzaahuate'en ajjna i Ciriistu'u." ¹²Ayaa pu'u, naimi'i mu ruxa'a een, aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, majta aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, a'ini seij pu'u ain pueen i tavastara'a ti ayan ti'itaijte'e najmi'ica ityejmi, ti ajta nain cin ri'i tihua'ata'aca aime i mej meyan rahuavii ti ain hua'utavaire'en. ¹³Ajta ayan tye'eyu'usi'i ticin: "A'ati ti na'a ti ayan rahuahuau i tavastara'a jemi ti ain raatavaire'en, Dioj pu ayan ru'irajtuaasin ajjna i a'ati." ¹⁴Aru, ¿a'ini ti'iri'iri mej meyan rahuaviira majjna i tavastara'a ti pua'a maj cai xi ra'atzaahuatya'a? Capu a'ij ti'iri'iri xaa nya'u. Ajta, ¿a'ini ti'iri'iri mej meyan rá'antzaahuate'en ti pua'a maj cai xi raanamujri'i majjna a'ati ti pirici? Capu a'atza a'ij ti'iri'iri. Ajta, ¿a'ini ti'iri'iri mej meyan raanamuj ti pua'a cai a'ati ayan tihua'uta'ixaate'en? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri. ¹⁵Ajta, ¿a'ini ti'iri'iri mej meyan tihua'uta'ixaate'en ti pua'a ma cai huataiti'ihuaca'a maj aun á'uju'un hua'a jemi? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri. Aij pu cin ayan te'eyu'usi'i ticin: "Eecan tu huapi'i naa hua'aseijrate'e aime i maj huataiti'ihuaca'a tejmi jemi mej mi taata'ixaate'en majjna cime'en i tavastara'a."

¹⁶Ma ajta, camu naimi'i meyan ra'ancura'a majjna i nyuucari i tyaj cin tatyamua'ave'e, a'ini ayaa pu tyu'utaxajta'a ajjna i Isaías tyaacan ticin: "Tavastara'a, capu a'ati ayan

rá'antzaahua a'ij tyej tihua'uta'ixaa.”

¹⁷Ayaa pu'u. A'ati pu ayan tya'atzaahuatete ajna cime'e ti ayan raanamuajri'i i mej tyu'utaxajtaca'a. Ajta ain i nyuucari i mej meyan raataxajtaca'a, ayaa mu een cin raataxajtaca'a a'ini Ciriistu'u pu ayan hua'utaj.

¹⁸Nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ihua'u ti pua'a macai raanamuajri'i. A'ini mijta, xaa nya'u. Ayan te'eyu'usi'i ticin:

Ayaa pu nainjapua namuajre'e a'ij mej ti'ixaxa'a iyan chaanaca japua.

Ajta hua'anyuuca, mu'uri meyan raanamuajri'i a'u ti na'a yan japuan i chaanaca tij na'a a'uyauj.

¹⁹Nyajtahua'a nu neyan tyaja'amue'ihua'u ti pua'a macai yau'eitaa mua'araa aime i maj Israel jetze ajtyama'acan. Ajmi'i pu ayan tyu'utanyúu ajna i Moisés tyaacan. Ayan ticin:

Ayaa nu ca'anyejri cin amuaata'asin saj ahuaujchueere'en nyajina cime'e nyaj ri'i tihua'uta'asin aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Nyajta nu amuaatanyú'ucaste'esin nyajina cime'e nyej ni ri'i tihua'uta'asin aime i tyaite i maj cai ri'i me titya'umuámu'a'aree.

²⁰Ajta ain Isaías, ayaa pu huataura'a ti ayan a jeijre'e tyu'utaxaj ticin:

Ayaa mu na'antinajchaca'a aime i maj cai nya'uuhuausima'a. Nyajta nu huatanseijrataca'a aime jemi i maj cai nyahuauca'a.

²¹Ma ajta ain, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aime cime'en i mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a ticin: “Ti'ij pi na'a nain xicaj tzajta'a, ayaa nu hua'ahuavii

mej mi saique tyu'umua'ati inyeetzi jemi. Ma ajta, camu a'atzu na'astijre'e. Tyamua'a mu antaujnaami inyeetzi jemi.”

Cime'en i Israel, i ti Dioj ra'antihua'u

11 Aij nu cin neyan tyaja'amue'ihua'u. ¿Ni qui ari ma hua'uhua'axi i Dioj aime i maj tyaitestyamua'ame'en pueen? Capu xaa nya'u, a'ini capu ma nuurai inyeetzi, i nyaj nyajta Israel jetze ajtyama'acan, a'ini aij nu jetze airáanye i Abraham tyaacan, nyajta hua'a jetze ajtyama'acan aime i mej airaujnejte majina jetze i Benjamín. ²Ee xaa nya'u, capu ayan ma hua'uhua'axi i Dioj aime i rutyaitestyamua'a i ti jajcua imi hua'antihua'u. ¿Ni sacai seyan ramua'aree a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti ajna cin ayan tya'axa a'ij ti ain Elías ayan tiraatyajhuau i Dioj jemi ti ij ain pueijtzi hua'uta'an? Ayan ticin: ³“Casi'i, nyavastara'a, mu'uri hua'ucuii aime i mej mueetzi jetze ma'acan ti'ixaxa'a. Majta meyan tyu'utauunaxi majina i tyajcua i mej japuan ti'imua'i'ivajtaca. Nyaa nu'u ni ya huatyejvee. Capu che'e maa a'ati. Majta meri nyaje'icatacu.” Ayaa pu'u tyu'utaxajtaca'a ajna i Elías.

⁴Ma ajta ain i Dioj, ayaa pu tyu'utanyúu ticin: “Ayaa nu hua'utyajtuaa mej mi meyan huatyaturan inyeetzi jemi a'achu cumu arahua'apua vi'ira'a i tyaite, i maj cai a'anaj ranajchaca'a majina i Baal.” Ayaa pu tiraata'ixaa. ⁵Ayaa pu che'eta na'a seijre'e ijii aime i maj tyaitestyamua'ame'en pueen. Dioj pu ruxé'evi'ira'a cin hua'antihua'u. ⁶Ajta ti pua'a Dioj ayan hua'antihua'u ruxé'evi'ira'a cime'e, capu che'e ri'iri mej meyan ti'iti cin te'entyarute i jemin ajna cime'e mej meyan ti'itij cin ra'ara'astijren. Na'ari cai, capu ti'iti a'ij

ti'ityava'iri ti Dioj ayan hua'antihuau i ruxé'evi'ira'a cime'e.

⁷ ¿A'ini na'aqui? Aijna i maj a'ujca'anyaacan cin rahuauca'a aime i maj Israel jetze ajtyama'acantaca'a, camu ra'ancura'a maijna. Ma majta, aime i ti Dioj hua'antihuau, ai mu xaa ra'ancura'a. Majta aime i seica, Dioj pu ayan ca'anijra'a hua'uta'a mej mi antaujnaamin i ruxajnyu'uca i jemin.

⁸ Ayaa pu'u na'a, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: "Dioj pu ayan hua'uruu mej mi meyan tyu'ujtimue'ira i rumu'u jetze. Ayaa pu hua'uruu ti ij cai a'ij tihua'amityejtya'a i maj rasise'ij, mej mi majta cai yau'eitaa mua'ara'ani i maj ranamuj. Ayaa pu'i eenya'a ja'araa tij na'a ti yu e'ire'enyé."

⁹ Ajta ain i David tyaacan, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

Miche'e cai che'e meyan
rutyama'ava'a
majna cime'e ti eihua tihua'uci'i,
silu miche'e seica tihua'ari'i nain
cime'e,
majta hua'antipua'arite'en.

Che'e ayan hua'a japua rajveti
a'ij ti tiraavijte'e aijna cime'e
mej auta'itze i Dioj jemi.

¹⁰ Che'e cai ayan tihua'amityejtya'a
a'ij ti ti'iti tihua'uci'iti.

Miche'e meyan tyaujca'anihua'an
tij na'a
ti yu auca'iti a'ame maijna cime'e
maj ca'anyejri cin ti'imuaare'e.

**Cime'en a'ij ti nu'u Dioj
hua'iratuasin aime i maj cai
Israel jetze ajtyama'acan**

¹¹ Nyajta nu neyan tyaja'amue'ihua'u. ¿Ni qui meyan nain cin auta'itze ti ij ayan hua'a japua rajveti mej rajpueiitzi mua'ara'ani tij na'a rusen cime'e, ti ij cai che'e ri'iristan ti Dioj hue'irajtuaani? Capu xaa nya'u a'atzu, silu ayaa pu eenya'a a'araa. A'ini ai mu autyajturaa i Dioj jemi, Dioj pu ayan

ri'i tihua'uta'a aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan mej mi meyan ruuri huatyaturan i jemin. Ayaa pu een cin huarij i Dioj ti ij ayan hua'uruuren aime i maj Israel jetze ajtyama'acan mej mi chueera'a mua'ara'ani. ¹² Ajta, ti pua'a Dioj ayan eihua huapi'i ri'i tihua'uta'a aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan aijna cime'e i mej meyan huamue'litiche i jemin aime i mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a, eihua pu eitze'e huapi'i tihua'uta'asin najjmi'lica ajna xicaara'an ti jetzen hua'anajmire'en aime i mej Israel jetze ajtyama'acan.

¹³ Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e mi seij seij chuejra'a japua e'ema'acan, a'ini Dioj pu ayan tinaataij nyej neyan tyajamuaata'ixaate'en muejmi, ayaa nu tyu'utanca'anyej nyej ni nain cin jamuaatyavaire'en a'ij ti tiraavijte'e.

¹⁴ Ayaa nu een cin rici nyej nyaijna cin ca'anijra'a hua'uta'an nyaime i nyaxa'aj tyaite ti pua'a ri'iristan mej mi chueera'a mua'ara'ani nyej ni je'icaca antimue'itin mej meyan rá'antzaahuate'en. ¹⁵ Ayaa pu'u, ti'ij ain Dioj ayan ma hua'uhua'axi aime i mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a, aj pu i ain hua'ancure'evi'iti aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acantacaa. ¿A'ini te'eme icu, ti'ij Dioj ajtahua'a hua'ancure'evi'itin aime i mej Israel jetze ajtyama'acan? ¿Ni cai ayan seira'a a'ame tij ti pua'a Dioj ayan hua'ajjájpu hua'a tzajta'a i mej meri huacuii? ¹⁶ Niche'e seij nyuucari jamuaata'ixaate'en nyaijna cime'e i cueijtzi i maj pan huátaahuan. Ti pua'a Dioj huataura'ate'en aijna i cueijtzi i maj anaicaican raatamua'i'ivejte, ai pu ajta huataura'ate'eesin nain i pan i maj raataahuaca'a. Ajta, ti pua'a Dioj ayan huataura'ate aijna i naana'a ti jetzen ajtanyéj i ciye, ai pu ajta huataura'ate najjmi'i i pi'ista ti jetzen ajta'upu'u i ciye jetze. Ayaa pu che'eta na'a een muejmi jemi.

17 Tiche'e teyan raataxaj ti Dioj ayan ra'antina'axi jetzen i aceituuna je'licaca i pi'ista. Aj pu ij seij antivi'ite i pi'ista ti seij jetze ma'acantaca'a aceituuna ti rusaj ajnye. Sajta muan, ayaa xu saijna jetze ajtyama'acantaca'a i aceituuna ti rusaj ajnye. Ajta ijii, muan xu seri saijna jetze ajtyama'acan ti Dioj jetze ra'antivi'ijte aijna i pi'ista. Pu'uri amú'uca'anisti'i aijna ti a'ara'ara'an pirici aijna i aceituuna. 18 Aij xu cin, caxu seyan a'ujtzaahuatya'a saijna cime'e i ti Dioj ari ra'antina'axi aijna i pi'ista. Ti pua'a seyan a'ujtzaahuatya'a sata'aj seyan tyu'umua'ati saijna jetze i nyuucari ti ayan ticime'en yee “capu ayan muejmi jetze araujca'anye i naana'ara'an aijna i ciye, silu muan xu saijna jetze araujca'anye i naana'ara'an.”

19 Ti pua'a seyan ti'ixajta ticin: “Ayaa pu ra'antina'axi aijna i pi'ista ti ij ayan ta'antivi'ijtya'axi'in ityejmi i ciye jetze.” 20-21 Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna. Capu amin a'ij. Ayaa pu een cin hua'uruu aijna cime'e maj cai rá'antzaahua. Ma sajta muan, ayaa xu'u sana'a saijna jetze ajtyama'acan saijna cime'e seij seyan ty'a'atzaahuat'e. Caxu seyan a'ujtzaahuatya'a, silu sata'aj seyan ti'itziinya'a, a'ini Dioj capu ayan tiraatauuni'iri'i aijna i pi'ista ti ajtanyajxi i ciye jetze ti re'en. Capu ajta tyajamuaatauuni'ira muejmi. 22 Sata'aj seyan saijna jetze tyu'umua'ati i ti cin Dioj amua'ancu'uvajxi muejmi, ajta i ti cin muare'eri hua'uta'a aime. Ai pu muare'eri hua'uta'a aime i maj autyajturaa i jemin. Ai pu ajta amua'ancu'uvajxi muejmi. Ajta, ayaa pu auj á'amuaruuren ti pua'a seyan a'atyeevi'in saj saijna jetze araujca'anye ti cime'en Dioj ri'i tyajamuaata'a. Na'ari cai, ai pu ajta ma amú'hua'axijsin muejmi. 23 Ajta aime, ti pua'a macai che'e a'ateevi'in maj cai meyan ty'a'atzaahuatya'a, Dioj pu ayan

ajtahua'a hua'antivi'ijte'esin a'ini ai pu raayi'iti ti ayan huarini.

24 Ayej xaa nya'u ti'ayajna, Dioj pu raayi'iti ti ayan huarini a'ij ti cai ti'irinyaca a'anaj ti na'a iijan. Ai pu amua'antina'axi aijna jetze i ciye ti itzitá huanye ti ij ayan amua'antivi'ijte'en jetzen i saij i mej ra'atyahuii. Ma ajta, aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, a'ini aime anacai mu ajtyama'acantaca'a majna jetze i ciye, capu a'atzu muare'erista a'ame ti Dioj ajtahua'a hua'antivi'ijtya'axi'in aijna jetze, mej mi majtahua'a tyaitestyamua'ame'en pueenya'a mua'ara'ani.

Dioj pu nu'u hue'irajtuaani najjmi'ica aime i mej Israel jetze ajtyama'acan

25 Ayaa nu ti'ijxe'eve'e, nye'ihuaamua'a, sej si yau'eitaa xa'ara'ani tyamua'a naa a'ij ti huataujmua'a aijna ti ru'avaa i Dioj jemi, sej si cai a'ujtzaahuatya'a ti'iti cime'e. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e mej meri antaujnaami mui'iti aime i maj Israel jetze ajtyama'acan. Mauche'e mu meyan huatyatuaasin asta mana'a cai meyan ara'asti mua'ara'ani a'achu maj pua'amua ti Dioj ayan hua'uxa'api'intare mej ty'a'antzaahuat'e'en aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. 26 Aj pu i xaa Dioj hue'irajtuaani najjmi'ica aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Aij pu cin ayan te'eyu'usi'i ticin:

Mu pu a'uve'ema'a a'ame aujna u Sión,

aijna i a'ati ti hue'irajtuaani.

Ayaa pu ri'i hua'aruuren aime i mej Jacobo jetze airáanye mej mi cai che'e

a'ij pua'a titetyújchai i Dioj jemi.

27 Nyajta nu neyan ty'a'atanratziiri'i aime jemi
neye neyan hua'uruuren nyajna xicaara'an

nyej jetzen tihua'uta'uuni'ira
i maj cin autyajturaa nyeetzi jemi.

²⁸Ai mu rájchaire'e i Dioj maijna
cime'e maj raatyaca'a maijna i
nyuucari i ti cin Dioj hue'irajtuaani.
Ayaa mu maijna cin huarij, ayaa
pu tyajamuaaci'i muejmi sej si
sajta raanamua saijna i nyuucari.
Ma ajta, ain i Dioj, anche'e pu
hua'axe'eve'e aijna cime'e ti jajcua
imi hua'antihuau, ajta aijna cime'e ti
ti'iti cin tya'ataujratziiri'i aime jemi i
hua'huaacixa'astyamua'aci'i. ²⁹Ee xaa
nya'u, anche'e pu hua'utyavaire'esin
a'ini Dioj pu cai ra'urauuna aijna i
nyuucari ti ti'itij cin tya'ataujratziiri'i.
Capu ajta yá'uhua'ana aijna ti cin
hua'utajee. ³⁰Sajta muan, ajna'imi xu
cai sajta ra'astijra'aca. Ma ajta ain Dioj
pu ayan amua'ancu'uvajxi muejmi, a'ini
aime i mej Israel jetze ajtyama'acan,
camu ra'astijra'aca. ³¹Ajta ijii, ayaa
mu een cin autyajturaa i Dioj jemi ti
ij ajta Dioj hua'ancu'uvajxi'in aijna
cime'e ti ari amua'ancu'uvajxi muejmi.
³²Ayaa pu Dioj hua'uxijte najjmi'ica
i maj cin autyajturaa i jemin, ti ij
ajta hua'ancu'uvajxi'in matij mana'a
pua'amua meyan seijre'e.

³³Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna.
Eecan pu huapi'i tyu'uyi'iti aijna i
Dioj. Nain pu cin ru'umua'aree. Capu
a'atzu amiteere a'ij ti ti'iti cin ayan
ti'ixa'api'intare'e. Capu ri'iri tyej teyan
yau'eitaa ta'ara'ani a'ij ti Dioj ayan
ruxé'evi'ira'a cin hua'aruure i tyaite
i maj yan japuan seijre'e i chaanaca
japua. ³⁴“¿A'ataani ramua'aree a'ij
ti een i mua'atziira'ara'an i Dioj?
¿A'ataani ayan raatavai i Dioj ti ij
ayan tiraata'ixaate'en aijna i Dioj a'ij
ti ye'i huarini? Capu a'ati xaa nya'u.
³⁵¿A'ataani ari ayan ti'iti tiraatapueijve
i Dioj ti ij ayan ruxe'eva'a a'ara'ani ti
ain Dioj ajta ti'iti cin ayan tira'achaire'e
aijna i a'ati? Capu a'ati xaa nya'u.”

³⁶Ayaa pu'u, a'ini najjmi'i pu jemin

ma'acan. Ai pu nain tyu'utaahuaca'a.
Nain pu aijna cin ayan ti'iseijre'e ti ij
ayan ri'i tiraata'an. Tyajta ityan, tiche'e
tyajta ri'i tiraata'an tij na'a rusen
cime'e. Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

Maj nu'u huataujtuire'en i Dioj jemi

12 A'ini Dioj pu ari
amua'ancu'uvajxi, ayaa nu
tyaja'amuahuvii, nye'ihuaamua'a, sej
si seyan huataujtuire'en i Dioj jemi i
rutevi cime'e, sata'aj raatyajtuaani i
Dioj jemi, i saj sajta cin ri'i tiraata'an.
Ti pua'a seri seyan huarini, aj xu si
raatyavaire'en a'ij ti tiraavijte'e, saj
ruuri cin huataujmuai'ivajta. ²Caxu
seyan tityataura'acare'en sej seyan
che'eta sana'a titetyújchai matij
aime i seica i mej yan japuan seijre'e
i chaanaca. Caxu xaa nya'u seyan
rijca muan, silu sata'aj seyan saique
huaujruuren saijna cime'e sej seri
huaujajcuare i á'amua'atziira'a
jetze. Aj xu seyan ramua'areeran
a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj, sajta seyan
ramua'areeran ti'iti ti i'i xa'api'in i
Dioj jemi, ti'iti ti ayan tira'araanajchi,
nusu a'ij sej huarini sej si nain cin
ra'ara'astijre'en a'ij ti Dioj ti'ijxe'eve'e.

³A'ini Dioj pu aijna cin tinyeijca njej
ni neyan tyajamuáamua'aten, ayaa nu
tyaja'amue'ixaate'e najjmi'ica muejmi.
Che'e cai a'ati ayan a'ujtzaahuatya'a,
a'ini capu ayan tiraavijte'e. Caxu
xaa nya'u seyan rijca, silu sata'aj
seyan ri'i me titya'umuáamua'ara'a
i ru jetze. Sata'aj seyan saijna jetze
tyu'umua'ati a'ij ti ti'itij cin Dioj ari
tyajamueijca, seij ajta seij. Ayaa pu
xaa nya'u tiraavijte'e. ⁴Ayaa pu'u na'a.
Tyatij tyana'a pua'amua tyej teyan
ratyáhue'ira'a, ajta capu ti'iseicaj na'a
tij na'a ti'tyeyve'e i tajetze. Capu ajta
ti'iseicaj na'a i ti cin titaatyava'iri tyatij
tyana'a teyan ti'tyeyve'e, silu ayaa pu
ti'imui'i. ⁵Ayaa pu che'eta na'a een
tyej teri Ciriistu'u jetze ajtyama'acan.

I tyaj mui'iti ara'ase, ayaa tu najjmi'i ti'litasejirata tyaj seij tyana'a jetze ajtyama'acan i tevi. Ajta a'ati ti na'a ti ta jetze ajtyama'acan, ai pu ajta hua'a jetze ajtyama'acan i seica, a'achu maj pua'amua.

⁶Capu ayan ruxa'a na'a titaac'i iteyemi ajjna i tyaj cin teri ratyava'iri. Aij pu cin, tiche'e teyan tiraatyavaire'en a'ij ti ain Ciriistu'u ayan ri'i titaatá'a. Ti pua'a ayan tiraac'i seij i a'ati ti ayan tyu'utaxaj i Dioj jetze ma'acan, che'e ain ayan jetzen ma'acan tyu'utaxajta a'achu ti caj ru'umua'aree. ⁷Ti pua'a ayan tiraac'i seij i a'ati ti ayan hua'utyavaire'en i seica, che'e ayan hua'utyavaire'en, na'ari ti pua'a ayan tiraac'i ti ayan tihua'umua'aten i seica, che'e ayan tihua'umua'aten. ⁸Ti pua'a ayan tiraac'i ajjna i a'ati ti ayan raayi'itihua'an ti ca'anijra'a hua'uta'an i seica, che'e ayan ca'anijra'a hua'uta'an. Seica pu ayan tihua'uci'i mej meyan tihua'utapueijve'en aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Miche'e meyan ruxé'evi'ira'a cin tyamua'a naa tihua'utapueijve'en. Ajta ain ti ayan antyujmua'aree ajjna cime'e ti ti'ijta teyujta'a, che'e ain a'ujca'anyaacan cin ti'ivaira'a. Ajta ain ti hua'acu'uve aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, che'e ain rutyámua'ava'acan cin hua'ancu'uvajxi'in.

A'ij tyaj nu'u ye'i huarini

⁹Ayaa pu ruxe'eve'e saj tzaahuati'ira'a cin huaujxe'eve'en seij sajta seij. Sata'aj raatite saijna ti a'ij pua'a een, sajta seyan ra'ara'astijre'en saijna ti i'i xa'api'in. ¹⁰Sata'aj seyan huaujxe'eve'en seij sajta seij tij ru'ihuaamua'a naa. Sata'aj sajta seyan huataujca'anyen tyamua'a naa saijna cime'e saj ri'i tyu'uta'an seij sajta seij.

¹¹Caxu raaxahuata saj ratyava'irihua'an i tavastara'a, silu

sa'ujcanyaacan xu cin seyan saijna jetze huataujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

¹²Sata'aj huaujtyamua'ave'en saijna cime'e seij seyan ti'ijtij cin ti'ichue'eve'e ti Dioj jemi e'ema'acan. Sata'aj sajta seyan tya'utaviicue'i saijna cime'e i saj cin rapueiitzi xa'aye'i. Sauche'e xu rahuaviira i Dioj. Caxu raatápuapua'ata'an.

¹³Sata'aj seyan tihua'ura'an i seij ti'ijcha'i aime jemi i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Sata'aj sajta seyan ruxé'evi'ira'a cin hua'ancure'evi'itin i a'amua'axá'a tyaite i ruche.

¹⁴Ayaa xu sajta seyan hua'uruuren aime i mej a'ij pua'a a'amuaruure. Sata'aj ri'i tihua'uta'an. Caxu seyan rahuaviira i Dioj jemi ti ij ain pueijtzi hua'uta'an, silu ri'i xu tihua'uta'an.

¹⁵Sata'aj seyan huaujtyamua'ave'en aime jamuan i maj rutyamua'ave'e. Ayaa xu sajta huarini saj huatyáujxaamiste'en aime jamuan i maj ruxaamiste'e.

¹⁶Sata'aj seyan ri'i ti'ityechajca tij i ru'ihuaamua'a naa. Caxu a'ujtzaahuatya'a, silu sata'aj seyan antyaujsaire'en hua'a jamuan i maj cai ti'iti cin títyetyá'upu'u ti eihua ruxe'eve'e. Caxu seyan a'ujtzaahuatya'a i rutzajta'a saj nu'u ri'i me titya'umuámua'aree tyamua'a naa cai maa a'ati. ¹⁷Ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a a'amuaruure muejmi, caxu seyan che'eta sana'a a'ij pua'a raruure muan. Ri'i xu'u sata'aj seyan sana'a huarini ti'i ayan ri'i tihua'amitye'jya'a najjmi'ica i tyaite saj xa'api'in rici.

¹⁸Sata'aj seyan huarini, satij sana'a saj caj tiru'umua'aree, ti pua'a ri'iristan, sata'aj ri'i titetyújchai hua'a jemi i seica i tyaite, a'achu maj pua'amua.

¹⁹Caxu pueijtzi rata'acare'en i a'ati ti ari a'ij pua'a amuaaru, silu che'e ain Dioj ayan pueijtzi raata'an. Ayaa xu huarini, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i

ticin: “Ayaa pu ti'inyaci'ipua inyeetz
 nyej pueijtzi raata'an nyaijna i a'ati ti
 a'ij pua'a muuruu. Nyaa nu raata'asin
 nyaijna a'ij ti tiraavijte'e.”²⁰ Ma
 sajta muan, ayaa xu huarini a'ij ti
 te'eyu'usi'i ticin: “Ti pua'a i'licuata aijna
 ti muájchaire'e, pata'aj tiraamín. Ajta
 ti pua'a huata'imin aijna i a'ati, pata'aj
 jaj raata'an. Ti pua'a peyan huarini,
 ayaa paj pueijtzi raata'asin pajna
 cime'e paj xa'api'in raaruu. Ai pu xaa,
 ai pu tirajpueiitzi a'ame tyamua'a
 naa.”²¹ Caxu rata'acare'en ti aijna ti
 a'ij pua'a een ayan amuaamue'itin, silu
 sata'aj seyan tiraamue'itin saijna ti a'ij
 pua'a een saijna cime'e saj xa'api'in
 rici.

13 Ayaa pu tyu'ujxe'leve'e ti a'ati
 ti na'a ayan hua'ara'astijre'en
 aime i mej ti'itij cin antyujmua'aree.
 Dioj pu ayan raaxa'api'intare mej
 meyan ti'itij cin títyatáté'en. Aij pu
 cin Dioj ayan hua'antihuau.² Aij pu
 cin, ti pua'a a'ati cai huataura'an ti
 ij ayan hua'ara'astijre'en, ai pu ajta
 ma rúhua'ana aijna ti Dioj ayan
 raatyajtuuaa iyan chaanaca japua. Ajta,
 ti pua'a a'ati ayan huarini, pueijtzi pu
 aijna japua rávaijti.³⁻⁴ Ti pua'a a'ati
 ayan ri'i ti'ityujcha'i, capu ruxe'leve'e
 ti ain a'ati ayan hua'atziinya'a aime i
 mej ti'itij cin antyujmua'aree. Ma ajta
 aijna ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i, ayaa
 pu xaa nya'u tiraavijte'e ti ain ayan
 hua'atziinya'a aime i mej ti'ijta. Ti
 pua'a peyan ti'ijxe'leve'e paj cai ti'itij
 cin ratziinya'a pajna ti ti'ijta, pata'aj
 peyan huarini ti'itij cime'e ti i'i
 xa'api'in. Ti pua'a peyan huarini, ayaa
 pu ri'i timuata'asin aijna ti ti'ijta, a'ini
 Dioj pu aijna cin ra'antihuau ti ij ain
 ti'ityava'irihua'an jemin. Ma ajta, ti
 pua'a peyan a'ij pua'a títiá'acha'i, aj
 paj xaa ratziinya'a pua'ame, a'ini
 ai pu aijna cin antyujmua'aree ti
 pueijtzi muaata'an. Ai pu xaa nya'u
 ti'ivaire'e i Dioj jemi ti ij Dioj jetze

ma'acan ayan pueijtzi hua'uta'an aime
 i maj a'ij pua'a titetyújcha'i.⁵ Aij pu
 cin, ayan tyu'ujxe'leve'e sej seyan
 hua'ara'astijre'en aime i mej ti'itij
 cin títyatáté ti ij cai ayan a'amua
 japua rájveti i pueijtzi. Ayaa pu ajta
 ruxe'leve'e aijna cime'e sej seyan
 ra'ara'astijre'e i Dioj.⁶ Ayaa pu ajta
 tyu'ujxe'leve'e saj sajta saijna cin
 ti'inajchita aijna ti a'amuajjive'e, a'ini
 aime i mej meyan a'amuajjive'e, ai
 mu ti'ivaire'e i Dioj jemi. Ti'ij pi na'a
 nain xicaj tzajta'a, ayaa mu maijna cin
 ti'ivaire'e.

⁷ Ti pua'a peyan a'ati te'echaire'e,
 pata'aj peyan tiraanajchite'en a'achu
 paj caj tira'achaire'e, na'ari ti pua'a
 peyan pajna cin te'echai i mej
 uviernu jemi muajjive'e, pata'aj peyan
 che'eta pana'a tihua'unajchite'en. Ajta
 ti pua'a peyan pajna cin te'echai
 i mej muajjive'e maijna cime'e i
 pej ti'itu'araca, pata'aj pajta peyan
 pajna cin tyu'unajchi. Ti pua'a ayan
 tiraavijte'e pej peyan ri'i tihua'ajchai
 aime i mej ti'ijta, pata'aj peyan huarini.
 Na'ari ti pua'a ayan tiraavijte'e pej
 ri'i tihua'utyajtuuaani aime i mej
 ti'itátyatyá'upu'u, pata'aj peyan
 ri'i tihua'uta'an.⁸ Sata'aj nain cin
 tyu'unajchita sej si cai che'e ti'itij cin
 te'echai i a'amuaxá'a tevi jemi. Ayaa
 xu'u sana'a saijna cin tira'achaira'a i
 saj saj huajxe'leve'en seij sajta seij,
 a'ini aijna ti ayan raxe'leve'e i ruxa'a
 tevi, ai pu aijna cin ari ra'ara'astijre
 aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta.
⁹ Ayaa pu tihua'utaij ticin: “Capej
 ti'ixana'acira'a.” Ajta ayan ticin:
 “Capej ti'ityacui'lica.” Ajta i'i ti ayan
 ticin: “Capej ti'inahua'a.” Ajta i'i ti
 ayan ticin: “Capej ti'inyacua'atza.”
 Najimi'i i nyuucari ti ayan een, ajta
 ti'iti ti a'ij ti ra'itya'asi, najimi'i tij
 na'a ti ayan, ai pu ara'ase aijna jetze
 i nyuucari ti ayan te'eyu'usi'i ticin:
 “Pata'aj peyan raxe'eva'a i axa'aj tevi

patij asaïj ti'axe'eve'e." ¹⁰Ti pua'a a'ati ayan tzaahuati'ira'a cin raxe'eva'a i ruxa'aj tevi, ai pu cai a'anaj a'ij pua'a raruuren. Aij pu cin, aijna i a'ati nain cin ra'ara'astejsin aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta.

¹¹Sata'aj seyan huarini saïjna cime'e sej seri ru'umua'aree ti'titij ti xicaara'an jetze piti'irici. Pu'uri ayan tyaja'ure'enye sej ri'i huajuuren sej si atanyéjnye'eri tyamua'a naa, a'ini pu'uri eitze'e vejl'i ajna xicaara'an ti jetzen Dioj tajapua nyuuni. Pu'uri xaa nya'u eitze'e vejl'i ti cai vejl'i'itaca tyati'ij anacai ty'aantzaahua. ¹²Pu'uri eitze'e huatica'a aijna ti jetzen ti'ijta aijna ti a'ij pua'a een. Pu'uri ajta vejl'i' ajna xicaara'an ti jetzen Ciriistu'u tajapua nyuuni. Aij pu cin, tiche'e teyan ma rúuhua'axin tij na'a ti a'ij pua'a een tyej teyan anacai tyaijna cin rijcaa. Tiche'e tyajta tyaijna jetze arataca'anyen i tyaj cin raatyamue'itin tyaijna i tyaj cin ti'tiyese'e. ¹³Tiche'e teyan ri'i ti'ititachaica a'ij mej ti'ijri'ire i tyaite maj nyeeriste'e á'ujhua'an. Tiche'e tyajta cai che'e teyan a'ij pua'a eenya'acan cin ti'ityesta, tyajta cai che'e a'ij pua'a ti'tiyata'aru, tyajta cai che'e ti'ixana'acira'a hua'a jamuan i maj tyu'unacua'atziste'e, tyajta cai che'e ti'ixana'acira'a sej jamuan ti cai ain pueen i tyaj yá'uvi'itin. Tiche'e tyajta cai teyan nya'usa'a tajiimua'a. Capu ajta xa'api'in tyej teyan a'atachueera'a tajiimua'a. ¹⁴Ma sajta muan, sata'aj seyan ri'i titetyújchaica a'ij ti ti'ityújchaica'a i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Caxu che'e seyan saïjna jetze ti'imuaajca a'ij sej ye'i huarini sej si seyan ra'ara'astijre'en saïjna ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i a'amuatjazta'a.

Catu nu'u ra'axijtya'a i taxa'a tevi

14 Ti pua'a a'ati cai xi ru'umua'aree a'ij ti

huataujmua'a ti ayan ra'ara'astijre'en i tavastara'a, sata'aj ra'ancure'evi'itin ruxé'evi'ira'a cime'e. Caxu seyan sana'a ra'axijtya'a saïjna cime'e a'ij ti tira'amitejte'e aijna. ²Ayaa pu maujmua'are i sej i Dioj jemi ti ayan ti'ita'aca ti nain tyu'uca'ani, ajta aijna i saïj, ti cai tyamua'a naa tiru'umua'aree a'ij ti een i Dioj jemi, ayaa pu tira'amitejte'e ti ayaa na'a ti'ita'aca ti raacua'ani ti tye'ejnyéj a chuaata'a. ³Ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ain i ti nain ti'icua'aca cai ayan raxaahuata aijna ti cai nain ti'icua'aca. Ajta ain ti cai nain ti'icua'aca, ayaa pu che'eta na'a ruxe'eve'e ti ain cai ra'axijtya'a aijna ti nain ti'icua'aca, a'ini Dioj pu ajta ayan ra'ancure'evi'iti aijna i a'ati. ⁴Pajta muua, mi pej cai nain ti'icua'aca, ¿a'ataani ayan aijna cin timuéijca pej peyan ra'axijte'en i a'ati ti sej jemi ti'ivaire'e? Capu a'ati, a'ini sej pu ti'iraijte'e. Ajta ain i a'ati, ai pu ara'astijre'esin aijna ti ti'iraijte'e. Na'ari ti pua'a cai ayan huarini, ai pu jemin mue'itiche'en. Ma ajta, aijna ti nain ti'icua'aca, ai pu xaa ara'astijre'esin, a'ini tavastara'a pu ca'anijra'a raata'asin ti ij ayan ra'ara'astijre'en.

⁵Ajta saïj jemi, ayaa pu tira'amitejte'e ti sei xicaj ayan eitze'e ruxe'eve'e i Dioj jemi cai seica xicajra'an jetze. Ajta sej jemi, ayaa pu tira'amitejte'e ti ruxa'aj na'a ayan e'en nain xicajra'an jetze. Miche'e meyan rujiimua'a mana'a tiraaxa'api'intare'en tyamua'a naa, a'ij ti tya'umua'atze i rutzajta'a i ti xa'api'in een i Dioj jemi. ⁶Aijna ti ayan tira'amitejte'e ti sej xicajra'an jetze eitze'e ruxe'eva'a, ayaa pu tiraaxa'api'intare i tavastara'a jemi. Ajta ain ti nain ti'icua'aca, ayaa pu ajta rici i tavastara'a jemi, a'ini aijna i a'ati ajta pu ri'i tirata'aca i Dioj. Ajta ain ti cai nain ti'icua'aca, ai pu ayan che'eta na'a ti'icua'aca i tavastara'a jemi. Ai pu ajta ri'i tirata'aca i Dioj.

⁷ Ayaa pu'u, a'ini tyatij tyana'a pua'amua ityan, capu a'ati ayan rusaj ruuri. Capu ajta ayan rusaj mi'ini. ⁸ Ti pua'a teyan i'iruuri, ayaa tu i'iruuri tyej ti ri'i tiraata'an i tavastara'a na'ari ti pua'a teyan huacui'ini, ayaa tu che'eta tyana'a cui'ini tyej ti huatatuiire'en i tatevij cime'e tyaijna jemi. Aij pu cin, capu amin a'ij ti pua'a teyan i'iruuri nusu ti pua'a teyan huacui'ini. Tyauche'e tu tavastara'a jetze ajtyama'acan. ⁹ Aij pu cin, Ciriistu'u ayan huami'i, ajta a'itáraa hua'a tzajta'a i mi'ichite ti ij ain ayan hua'avastara'a pueeny'a a'ara'ani aime i mej meri huacuii, ajta aime i maj mauj i'iruuri.

¹⁰ Pajta muua, i paj cai xi ru'umua'aree tyamua'a naa, ¿a'ini een cin peyan ra'axijte'e i a'ihuaara'a? Pajta muua, i paj nain cin ti'ita'aca, a'ini een cin peyan raxaahua paijna i e'ihuaara'a. Capu a'atzu ayan tiraavijte'e sej seyan rijca, a'ini najjmi'i tu teyan huatasejire'esin aijna jemi i Dioj ti ij ain ayan ta'uxijte'en najjmi'ica ityejmi.

¹¹ Ayaa pu xaa nya'u te'eyu'usi'i ticin:

Ayaa pu ti'ixa aijna i tavastara'a ticin:

A'ini nyaa nu ruuri, ayaa pu ti'ayajna,
matij mana'a pua'amua
maj yan chaanaca japua seijre'e,
ai mu titunutaxi'isin inyeetzi
jemi.

Ai mu majta, meyan ri'i tinaata'asin
majna cime'e i nyaj Dioj pueen.

¹² Aij pu cin, a'achu tyaj pua'amua tyaj yan seijre'e, najjmi'i tu teyan tyu'utaxajta mé jeijre'e i Dioj jemi a'ij tyaj ti'itij cin huarij.

Tyaj nu'u cai ca'anijra'a raata'an i ta'ihuaara'a ti'i ti'itij cin auta'itzen

¹³ Aij pu cin, tiche'e teyan raatapua'ajta tyej teyan tya'ataxijte'e tajiimua'a. Aru tiche'e teyan raaxa'api'intare'en i ta tzajta'a tyej ti

cai che'e ti'itij cin raatamuáre'eristen i ta'ihuaara'a, nusu tyej ti cai che'e ca'anijra'a raata'an ti ij ti'itij cin huamue'itichen i Dioj jemi. ¹⁴ Ayaa nu ru'umua'aree inyaa, a'ini ayaa nu tyu'unamuajri'i nyaijna jemi i tavastara'a, aijna i Jesús ti ayan ti'ayajna. Tij na'a ti seij racua'aca ti ti'icue'iri'i pueen, capu rusaj na'a raxana'ave'e aijna ti racua'aca. Ma ajta, ti pua'a aijna jemi i a'ati ayan tira'amitejtya'a ti ti'iti ayan xana'avi'ire'e, aijna jemi pu xaa ayan een, ti ayan xana'avi'ire'e. ¹⁵ Ti pua'a peyan ca'anijra'a rata'aca i e'ihuaara'a ti ain cai ayan racua'aca i ti'iti i paj xaa racua'aca, ri'iríista a'ame paj raaje'ihua'atan i tzajta'an a'ini, aijna jemi, ai pu xana'avi'ire'e aijna ti raacuaa. Capaj xa'api'in huarij. Capaj xaa nya'u raxe'eve'e i e'ihuaara'a paijna cime'e paj ca'anijra'a raata'a ti ayan huarini a'ij ti tiraaje'ihua'ajta'aca. Capej ra'antipua'arite'en i e'ihuaara'a a'ini Ciriistu'u pu jetzen ma'acan huami'i aijna i e'ihuaara'a. ¹⁶ Capaj che'e peyan ti'itiá'acha'i. Na'ari cai, ayaa mu seica meyan ti'ijxájtzi'ira'a mua'ara'ani majna ti ayan timua'amitejte'e ti xa'api'in een.

¹⁷ Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e a'ini aijna ti ayan titaaci'i ti Dioj ayan ti'itaijite'e najjmi'ica ityejmi, capu ayan aijna cin tyej teyan ti'icua'aca na'ari tyej teyan ya'aca. Capu xaa nya'u, silu ayaa tu urare'enyaa'acan cin huatayajturaa i Dioj jemi. Tyajta ri'i tityeetajturaa i ta tzajta'a. Ajta, ai pu ca'anijra'a taata'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj tyej ti teyan huatatatyamua'ave'en. ¹⁸ Ee xaa nya'u, a'ati ti na'a ti ayan ravaire'e i Ciriistu'u, aijna i a'ati ayaa pu ri'i tirata'aca i Dioj. Majta main i tyaite, ayaa pu ajta hua'aranajchi ti ayan ti'ijri'ire aijna i a'ati.

¹⁹ Aij pu cin tiche'e teyan ahuataca'anjen tyej ti teyan ri'i

ti'itítachái tej teyan ta'ihuaamua'a ta'ara'ani tyamua'a naa, tyej tyajta ri'i huátaruuren tajiimua'a tyej ti eitze'e raayi'itihua'an a'ij ti ti'ixje'eve'e i Dioj. ²⁰Caxu saijna cin raatyauunan saijna ti Dioj ayan raatyajtuaa hua'a jemi i a'amue'ihuaamua'a saijna cime'e saj nain ti'icua'aca. Naa pu ti'ire'en tij na'a ti ti'icue'iriri. Ma ajta, ti pua'a a'ati aijna cin ca'anijra'a raata'an i ru'ihuaara'a ti ain ihuaara'ara'an ayan racua'ani aijna ti raaje'ihua'a i Dioj jemi, aij pu cin ayan autyaturaasin i Dioj jemi aijna i a'ati ti ayan ca'anijra'a raata'a i ru'ihuaara'a. ²¹Aij pu cin, eitze'e pu ayan tiraavijte'e paj cai peyan racua'aca i hue'ira'a cal'in paj cai peyan raya'aca i nahuaj. Jee xaa nya'u pata'aj cai peyan ti'itij cin a'ij huarini ti ayan ca'anijra'a raata'acare'en ti ain e'ihuaara'a ti'itij cin autyaturan i Dioj jemi. ²²Ti pua'a ayan timua'amitejte'e ti ayan ti'ire'en i Dioj jemi pej peyan ti'iti huacua'ani, pata'aj peyan asaij pana'a aviitzi cin tiru'umua'areera. Capej peyan ti'ixajta me jeijre'e, tyaite tzajta'a. Che'e huaujtyamua'ave'en aijna i a'ati ti cai rumua'atzira'a cin a'ujxijte'e aijna cime'e a'ij ti ti'itij cin rici, a'ini ai pu ari ayan tiraaxa'api'intare ti ayan ti'ire'en i Dioj jemi. ²³Ma ajta ain i a'ati, ti pua'a cai xi tyamua'a naa tiraaxa'api'intare ti ayan ti'ire'en i Dioj jemi ti ij ti'iti huacua'ani, ti pua'a ayan racua'aca, ai pu aijna cin a'ujxijte'en ti a'ij pua'a rici a'ini ai pu cai tya'atzaahuatya'a ayan racua'a. Ajta, ti'iti ti na'a ti a'ati ayan cin rici, ti pua'a cai ayan tiraaxa'api'intare ti ayan ti'ire'en i Dioj jemi ti ayan huarini, ai pu aijna cin autyaturaasin i Dioj jemi ti pua'a ayan rijca, a'ini capu tya'atzaahuatya'acaa.

**Tyaj nu'u ri'i tihua'ata'acare'en
i tyaxá'a tyaite**

15 Tyajta ityan, i tyej tyamua'a naa tiru'umua'aree a'ij ti een

i Dioj jemi, ayaa pu tiraavijte'e tyej tya'utaviicue'i tyaijna cime'e a'ij maj ti'ijri'ire aime i maj cai xi yau'eite tyamua'a naa i Dioj jemi. Tiche'e cai teyan tyana'a rahuauca ityejmi cime'e a'ij ti tita'amitejte'e, silu tiche'e ri'i tihua'uta'an i seica. ²Ayaa pu titaavijte'e ityejmi, a'achu tyaj pua'amua, tyej ti ri'i tiraatyavaire'en i ta'ihuaara'a ti ij ain eitze'e raayi'itihua'an a'ij ti ti'ixje'eve'e i Dioj. ³Ayaa pu xaa nya'u Ciriistu'u ajta ayan huarij. Capu ayaa na'a rahuauca'a a'ij ti tira'aranajchaca'a, silu ayaa pu raara'aste a'ij ti te'eyu'usi'ticin: "Ayaa pu nyeetzi japua rajve maj na'ajtya'axi mueetzi jetze ma'acan." ⁴Ayaa pu'u, a'ini nain tij na'a ti ajna'imi á'ayu'usi'ihuaca'a, ayaa pu een cin te'eyu'usi'ihuaca'a tyej ti jetzen huatamua'aten, ti ij ain ti á'ayu'usi'ihuaca'a ca'anijra'a taata'acare'en tyej ti teyan tya'utaviicue'i, tyajta teyan rachue'eva'a ti Dioj ayan tu'irajtuaani. ⁵⁻⁶Ajta ain Dioj ti ayan ca'anijra'a amuaata'aca sej si seyan huatyauc'a'anyen, ajta sej si tya'utaviicue'i, che'e ain ajta amuaata'acare'en sej ri'i titetyújchai rujiimua'a sej si seyan ru'ihuaamua'a xa'ara'ani tyamua'a naa a'achu saj pua'amua. Che'e Dioj ri'i tyajamaata'acare'en aijna cime'e saj sauj seyan ra'astijre'e i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús, sej si najmi'i seyan ri'i tiraata'an saijna i Dioj ti ya'upuaara'an pueen i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. Sata'aj seyan ri'i tiraata'acare'en a'achu saj ru'umua'aree i a'amuatjajta'a.

**Naijmi'ica pu nu'u tihua'aci'iti
i nyuucari i maj cin
huataujtyamua'ave'esin**

⁷Sata'aj seyan che'eta sana'a ancura'ujvi'itin sej sajta sej a'ij ti

Ciriistu'u ajta amua'ancure'eviliti muejmi sej si seyan saijna cin ri'i tiraata'an i Dioj. ⁸⁻⁹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ain Ciriistu'u ayan aijna cin te'entyajrupi ti ij hua'utyavaire'en aime i maj runavij antisi'liche aijna cime'e mej meyan raamua'aree ti Dioj tzaahuati'lira'a cin arauraste a'ij ti ari tya'ataujratziiri'i. Ciriistu'u pu nain cin tya'ataujratziiri'i hua'a jemi i hua'ahuaacixa'astyamua'aci'i mej mi aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acantaca majta meyan ri'i tiraata'asin i Dioj maijna cime'e ti ain hua'ancu'uvajxi. Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin:

Aij nu cin ri'i timuaata'asin hua'a tzajta'a aime
i mej seij chuejra'a japua
e'ema'acan.

Ayaa nu ti'ichuiica na'ame
nyej ni nyaijna cin ri'i
timuaata'an.

¹⁰Ajtahua'a ayan ticin:

Sata'aj huataujtyamua'ave'en hua'a jamuan
i tya'itestyamua'ame'en pueen i
Israel tyaacan,
muaan mi sej seij chuejra'a japua
e'ema'acan.

¹¹Ajtahua'a seij ayan ticin:

Sata'aj ri'i tiraata'an i tavastara'a,
naijmi'i muan, a'achu saj
pua'amua,
mi sej seij chuejra'a japua
e'ema'acan.

Sata'aj sajta seyan tyu'utachuiica i
jemin
sej si saijna cin ri'i tiraata'an,
naijmi'i muan, mi tyaite
sej yan huachaatime chaanaca
japua.

¹²Ajtahua'a, ayan tyu'utaxajtaca'a aijna i Isaiás tyaacan ticin:

Seij pu airaujnejite'esin aijna jetze
i Isai.

Ai pu ayan huatasejre'esin
ti ij ayan tihua'utajite'en
naijmi'ica aime
i mej seij chuejra'a japua
e'ema'acan.

Majta aime, ayaa mu rajchu'eve'esin
ti'i ain hue'irajtuaani.

¹³Ajta ain i Dioj ti ayan ca'anijra'a tata'aca tej ti teyan raachu'eve'en, che'e ain ayan ri'i tyajamuaata'an sej si eihua huapi'i huataujtyamua'ave'en, ti ij ajta amuaatyapua'arite'en tyamua'a naa saijna cime'e sej seyan ra'astijre'e saijna i tavastara'a. Che'e ain ajta ayan ri'i tyajamuaata'an sej si eitze'e seyan raachu'eve'en saijna cime'e saj saijna jetze araujca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

¹⁴Ayaa pu tina'amitejte'e inyeetzi ti ayan ti'ayajna muejmi cime'e sej seyan nain cin ri'i titetyujcha'i sej sajta seij. Nain xu u'umua'aree i ti ruxe'eve'e, sajta seyan raayi'iti sej si huauritii sej sajta seij. ¹⁵⁻¹⁶Ayaa nu eihua ahuanyc'a'anyaa nyej ni neyan tyajamuaatayu'use'en ti'iti cime'e. Capu ti'iseicaj na'a, canu nyajta ti'itziinya'aca nyej neyan huarij, silu ayaa nu nyajtahua'a ti'iti cin amua'utamua'areeri'i nyaijna cime'e, a'ini Dioj pu ayan tinyeijca. Ayaa nu nyaijna cin te'entyajrupi nyej ni tyu'utyavaire'en i Dioj jemi. Nyajta nu nyaijna cin antinmua'aree nyej neyan ratyavaire'en i Ciriistu'u, ti ajta i'i Jesús, nyej ni neyan tihua'uta'ixaate'en aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan a'ij ti ari huarij i Dioj. Ayaa mu eenya'a mua'aju'un tij muai'ivejri ti sej raatyajtuaa i Dioj jemi ti ij ayan ri'i tiraata'an. Ee xaa nya'u, ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ayan hua'aruuren mej mi meyan urare'enya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi.

¹⁷Aij nu cin huapi'i huatantyamua'ave'e jemin i Ciriistu'u

ti ajta i'i Jesús nyaijna cime'e nyej neyan ravaire'e i Djoj. ¹⁸⁻¹⁹ Aij nu'u cin neyan a'anca'anye nyej tyaja'amue'ixaate'en nyaijna cime'e ti Ciriistu'u ari ayan tyu'uruu ajjna cime'e nyaj ravaire'e mej mi main i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan meyan ra'ara'astjire'en maijna i Djoj. Ayaa mu een cin ra'astjire'e maijna cime'e mej meyan raanamujri'i a'ij nyej tyu'utaxajtaca'a, majta meyan naaseij inyeetzi a'ij nyej ti'itij cin huarij, nyej neyan huarij ti huapi'i ruxe'eve'e, i maj cin a'ij tyautaseij, a'ini Djoj pu raatyajtuua i rumuare'eri'ira'a inyeetzi jemi ajjna cime'e nyaj nyaijna jetze aranca'anyajca'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Djoj. Aij nu cin nain japua neri tihua'uta'ixaa nyaijna i nyuucari ti cime'en raxa i Ciriistu'u. Nainjapua tij na'a aun maj huachaatime u Jerusalén, nyajta meyee a'u maj e'ere'etya'acaa asta nyana'a cai nyaun imi a'atanye nyaujna a'u maj a'uchaatime tij na'a ti aun huatacá'a u Ilírico, nain nu cin tihua'uta'ixaa i Ciriistu'u jetze ma'acan. ²⁰ Tij na'a nyaj autyejche nyaj ra'ara'astjire'en i tavastara'a ti yu e'ire'enye, ayaa nu ahuanca'anye nyej neyan tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e a'u maj cai xi a'anaj ya'unamuajri'i, nyej ni cai neyan che'eta nyana'a nyaijna jetze a'utejcheni a'u ti ari saij tyaja'umuáre. ²¹ Me nyajta inyaa, ayaa nu huarij a'ij ti te'eyu'usi'i ticin:

Ai mu rasejran maijna
i ti cai xi a'ati ajjna cin
tihua'uta'ixaa.

Majta mu yau'eitaa mua'aju'un
maijna
i maj cai xi a'anaj raanamujri'i.

Pablo pu nu'u a'uye'imi'i u Roma

²² Aij pu cin, mui'iti mu naata'ijmijri'i nyaj cai neyan nyaun a'atanyén muejmi jemi. ²³⁻²⁴ Aru ijii, a'ini

capu che'e ma'a a'ari'iri nyej nyaun tyaja'umuare'en tij na'a ayun ti huaca'a, ajta a'ini pu'uri tyajaume a'achu pua'an ninye'ira'a nyej neyan ti'ijxe'eve'e nyej amuaja'uva'amuaare, ayaa nu ti'imu'a'atze nyej neyan huarini nyati'ij nyaun a'umé'en u España. Ayaa nu ti'ijxe'eve'e inyaa nyej nyaun amuaja'utésejra nyati'ij nyaun a'umé'en, tyej ti a'atzu huatatyamua'ave'en tajiimua'a, sej si sajta naatavaire'en nyej ni nyajtahua'a u a'umé'en a'u nyaj a'uméj.

²⁵ Me nyajta inyaa, ijii, u nu a'uma'a na'ame u Jerusalén nyej ni hua'utavaire'en aime i mej maun e'eche i ta'ihuaamua'a, i mej Djoj jemi seijre'e. ²⁶ Majta aime i mej maun Macedonia huachaatime, majta aime i maj maun Acaya e'ema'acan, ayaa pu hua'aranajchaca'a mej ti'itij hua'uta'an aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, i maj maun e'eche u Jerusalén. ²⁷ Ayaa pu tihua'aranajchaca'a mej meyan huarini. Ee xaa nya'u, ayaa mu tihua'achaira'acaa, a'ini aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, ayaa pu tihua'uci'i maj ra'ancura'an maijna i ti cin Djoj ri'i tihua'uta'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a. Aij mu cin aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan meyan tihua'achaire'e maj meyan ti'iti tihua'uta'an maijna i maj cin huataujvaire'en. ²⁸ Ayaa nu anacai hua'utatuiire'esin nyaijna i mej tyu'uta'a i ta'ihuaamua'a. Nyati'ij nain cin ra'antici'i, aj nu ni nyaun a'uméj muejmi jemi. Nyajta e'eyan u a'uma'a na'ame u España. ²⁹ Ayaa nu ru'umu'a'aree ti ayan te'eme ajna nyati'ij nyaun a'umé'en muejmi jemi ti ain tavastara'a ayan nain cin ri'i titaata'an naijmi'ica ityejmi. Capu ti'iti a'ij tita'aturaatya'a a'ame.

³⁰ Ayaa nu tyaja'amuahuavii, nye'ihuaamua'a mi saj sajta ra'ara'astjire'en i tavastara'a, ajjna

i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, sej si seyan tinaatyavaire'en saijna cime'e i nyaj cin t'lityese'e. Sata'aj seyan ti'ijhuaviira i Dioj inyeetzi cime'e. ³¹Sata'aj seyan ti'ijhuaviira ti ij ain Dioj ayan nu'irajtuaani mej mi cai á'ij nyaruure aime i maj cai meyan ra'ara'astijre'e i tavastara'a, aime i maj Judea huachaatime. Sata'aj sajta seyan rahuaviira mej mi main i mej Dioj jemi seijre'e, i maj Jerusalén e'ema'acan, mej mi meyan ra'ancura'an i nyaj cin hua'utavaire'en. ³²Ayaa xu huarini nyej ni nyaun a'umé'en muejmi jemi ti pu'a'a Dioj ayan naata'acare'en, tyej ti tajimua'a huatatatyamua'ave'en, tyej ti tyajta ca'anijra'a huatáta'an seij tyajta seij. ³³Ajta ain i Dioj ti ri'i taatyapua'ari, che'e ain ayan huatyaturan najjmi'ica jemi, muejmi. Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

Pablo pu hua'ataujtye'e i ru'amiincustyamua'a

16 Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e nyaijna cime'e i ta'ihuaara'a ti jiita'a, aijna i Febe. Ai pu hua'avaire'e aime i mej e'etyujsa'iri aujna a'ahua'a Cencrea. ²Ayaa nu tyaja'amuhavii sej si seyan ra'ancure'evi'itini tyamua'a naa a'ij ti tiraavijte'e itejmi jemi, i tyej Dioj jemi seijre'e. Sata'aj seyan ra'ancure'evi'itini a'ini ai pu ajta ra'astijre'e i tavastara'a. Sata'aj seyan nain cin raatyavaire'en tij na'a ti tira'aturate'e, a'ini ai pu ari mul'icaca huatavai i tyaite, ajta pu nyeetzi huatavai.

³Sata'aj hua'utataujte'en saime i Priscila, sajta saijna i Aquila. Ai mu majta meyan nyeetzi jamuan ti'imuare'e tyej ti najjmi'i raatyavaire'en tyaijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ⁴Ai mu meyan huataura'a mej mi nyeetzi japua huanyuuni. Ayaa mu tin majna cin huacuii. Eecan nu nyaijna cin ti'intyamua'ave'e. Majta aime, ayaa mu

majta tyu'ujtyamua'ave'e matij mana'a pu'amua i mej e'etyujsa'iri, aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. ⁵Sata'aj sajta hua'utataujte'en aime i mej aun e'etyujsa'iri a'u maj e'eché aijna i Priscila, ajta aijna i Aquila. Sata'aj sajta seyan tiraatataujte'en saijna i nya'amiincu i Epeneto, ti aun e'eché u Acaya ti ayan anacai huataujtuiri'i i Ciriistu'u jemi. ⁶Sata'aj seyan tiraatataujte'en saijna i Mariiya, aijna ti ari eihua tyu'umuarej muejmi jemi. ⁷Sata'aj sajta hua'utataujte'en saime i Andrónico, sajta i Junias. Ai mu majta nyaa jamuan aityanami'ihuaca'a. Majta aime i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai mu tyamua'a naa hua'amujte majna i maj hua'apua, i maj majta anacai ra'ara'astijre i Ciriistu'u nyaa cai inyaa.

⁸Sata'aj seyan che'eta sana'a tiraatataujte'en saijna i Ampliato, i nyaj eihua raxe'leve'e i tavastara'a jemi. ⁹Ayaa xu sajta tiraatataujte'en saijna i Urbano ti ta jamuan rava'ire'e i Ciriistu'u. Sata'aj seyan tiraatataujte'en saijna i Estaquis, i nya'amiincu i nyaj nyajta eihua raxe'leve'e. ¹⁰Sata'aj saijna huataujte'en i Apeles. Ai pu eihua rá'uviicue'iri'i i Ciriistu'u jetze ma'acan, ajta ayaa pu tyu'utyaamue'iti. Sata'aj seyan hua'utataujte'en saime i mej Aristóbulo jamuan e'eché. ¹¹Sata'aj sajta raatataujte'en i nye'ihuaara'a, saijna i Herodión. Ajta aime i maj Narciso jamuan e'eché, i maj majta ra'astijre'e i tavastara'a, sata'aj seyan che'eta sana'a tihua'utataujte'en.

¹²Sata'aj sajta saime huataujte'en aijna i Trifena, sajta saijna i Trifosa. Ai mu juuca pueen, i maj majta eihua huapi'i ti'imuare'e i tavastara'a jemi. Sata'aj seyan raatataujte'en saijna i Pérsida, i nya'amiincu i nyaj nyajta eihua raxe'leve'e. Ai pu ain pueen seij i jiita'a ti ajta eihua huapi'i ari tyu'umuarej i tavastara'a jemi. ¹³Sata'aj

sajta raatataujte'en saijna i Rufo, tavastara'a ti ra'antihuau. Sata'aj sajta seyan raatataujte'en saijna naanajra'an aijna i Rufo, a'ini ai pu ayan tinaachai cumu nyaj yaujra'an i'i pueenye'en.

¹⁴Sata'aj seyan hua'utataujte'en saime i Asíncrito, sajta saijna i Flegonte, sajta saijna i Hermas. Sata'aj seyan che'leta sana'a hua'utataujte'en i seica, saijna i Patrobas, sajta saijna i Hermes, sajta aime i ta'ihuaamua'a i maj hua'a jamuan e'ere'eti. ¹⁵Sata'aj sajta saime huataataujte'en saijna i Filólogo, sajta saijna i Julia, sajta saijna i Nereo, sajta i juutzajra'an ti jiita'a, sajta saijna i Olimpas, sata'aj sajta seyan hua'utataujte'en najmli'ica aime i maj hua'a jamuan e'ere'eti, i maj majta Dioj jemi seijre'e.

¹⁶Sata'aj sajta seyan hua'utataujte'en seij sajta seij a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi. Matij mana'a pua'amua i mej e'etyujsa'iri mej mi raanajche i Dioj, naimli' mu meyan tyaja'amuataujte'e.

¹⁷⁻¹⁸Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, muan, nye'ihuaamua'a. Ri'i xu'u muan aime jemi i maj ca'anijra'a amuaata'aca sej si e'ita'a a'utáciinye, majta meyan a'amuamuáre'eriste'e sej seyan auta'itzen i Dioj jemi. Ai mu meri ajtacíj aijna jetze a'ij sej seri tiraari'ire. Caxu hua'a jamuan á'ujhua'anye'en, a'ini matij mana'a mej meyan e'en, camu a'atzu ravaire'e i tavastara'a, aijna i Ciriistu'u. Rujiimua'a mu'u ravaire'e. Ayaa mu majina cin hua'acuanamua i tyaite i maj cai ti'itij cin a'aturaj. Ayaa mu majina cin tihue'ixaate'e nyuucari cime'e ti ayaa na'a naa namuajre'e, nusu ti'iti maj cin ahuaujtzahaate'en aime i mej meyan ranamua. ¹⁹Naimli' mu meri meyan raanamuajri'í sej seri ra'astijre'e i tavastara'a. Aij nu cin huapi'i nyetyamua'ave'e muejmi cime'e. Me nyajta inyaa, ayaa nu ti'ijxe'eve'e

sej seyan támua'araa sej si seyan rijca a'ij ti ayan tiraavijte'e i Dioj jemi, sej si sajta cai seyan huataura'an sej seyan rijca saijna cime'e ti a'ij pua'a een. ²⁰Ajta ain i Dioj ti ri'i taatyapua'ari, ca'anacan pu nain cin ra'antipua'arite'esin aijna i Satanás, ti ij ayan amuaata'an saj nain cin raatyamue'itin saijna i tiyaaru'u.

²¹Ai pu ayan ya a'amuaataujte'e aijna i Timuteeyu, ti nya jamuan ti'imua'e'e. Ya mu majta á'amuataujte'e i nye'ihuaamua'a aijna i Lucio, ajta i Jasón, ajta aijna i Sosípater.

²²Nyajta inyaa, i nyaj i'i Tercio, i nyaj nyajta neyan ra'ayu'uxa i Pablo jetze ma'acan nyeijna i yu'uxari, nyaa nu nyajta á'amuataujte'e i tavastara'a jetze ma'acan.

²³Ajta aijna i Gayo, i nyaj jemin ya huaca ajta ti ri'i tihua'ata'aca najmli'ica aime i mej meyan ye tyujsa'iri meyajna, ai pu ajta ya á'amuataujte'e.

²⁴Majta aime, i Erasto ti aijna cin ti'ityejee iyaa chajta'a ti tumin tisá'iri, ajta aijna i ta'ihuaara'a, aijna i Cuarto, ai mu majta ya á'amuataujte'e.

Tyaj nu'u ri'i tiraata'an i Dioj

²⁵Tiche'e teyan ri'i tiraata'an tyaijna i Dioj ti ayan raayi'iti ti ca'anijra'a amuaata'an sej si seyan ri'i titetyújchaica a'ij nyej tyaja'amue'ixaatya'a na'aye'i nyaijna cime'e i nyuucari ti cime'en raxa a'ij ti huarj i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. Aijna i nyuucari, ai pu ain puen i ti Dioj cin ari titaataseijrate aijna ti ayan ru'avaataca'a tij na'a ti Dioj raatyataahuaca'a i chaanaca ti yu e'ire'enyee. ²⁶Ma ajta ijii, Dioj pu ari titaataseijrate. Aijna i Dioj ti seijre'e tij na'a rusen cime'e, ai pu ayan tyu'utajtacaa'a tej teyan raamua'aree tyaijna jetze i mej jetzen ra'uyuxaca'a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Ayaa pu ti'ijxe'eve'e mej

mi naimi'i matij mana'a pua'amua'a
 mej iiyan seijre'e i chaanaca japua,
 mej mi rá'antzaahuate'en, majta
 ra'ara'astijre'en i jemin. ²⁷Tiche'e
 teyan ri'i tiraata'acare'en tij na'a

rusen cime'e tyaijna i Dioj ti ain rusaij
 nain cin támua'aree. Tiche'e teyan
 ri'i tiraata'acare'en aijna cime'e ti
 tajapua huanyúu aijna i Jesús ti ajta i'i
 Ciriistu'u. Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej Corinto a'uchaatima'acaa i ti saiti

Pablo pu huá'ataujte'e

1 Inyaa, i nyaj i'i Pablo, i ti Dioj na'antihuau ruxé'evi'ira'a cime'e nyej ni tyu'utyavaire'en i Ciriistu'u jetze ma'acan ti ajta ain pueen i Jesús, nyaijna jamuan i ta'ihuaara'a i Sóstenes. ²Yaa nu tyaja'amuayu'use'e muan mi saj saun e'tyujsa'iri saujna Corinto sej si raatyaanajche i Dioj, mi saj ri'i ti'ityeseijre'e saijna cime'e ti ain Ciriistu'u, ti ajta Jesús pueen, muejmi huataura'ate, ajta muejmi huatajée sej si jemin seijra'a. Muan xu sajta hua'a jemi seijre'e matij mana'a pua'amua mej yen seijre'e tij na'a ve'e i chaanaca i maj majta meyan ti'ixa ti yee Jesús pu hua'avastara'a pueen. Ee xaa nya'u, ai pu ain pueen i hua'avastara'a, ajta ayan che'eta na'a tavastara'a pueen itejmi. ³Ajta ain i Dioj i tyaj rajya'upua, ajta i tavastara'a aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, miche'e main ri'i tyajamuaata'an, majta amuaatápua'arite'en.

I ti cin Dioj ri'i tihua'uta'a

⁴⁻⁵A'anaj ti na'a nu neyan ri'i tirata'aca i Dioj nyaj ranajche muejmi cime'en, a'ini eihua pu ri'i tyajamuaata'a i Dioj aijna cime'e sej seri jemin seijre'e i Ciriistu'u, ti ajta Jesús pueen, a'ini aijna jemi

muan xu seri nain tya'ancura'a ti tyajamuatyava'iri i saj cin tihua'uta'ixaate'en i tyaite, ajta i saj cin yau'eitaa xa'ara'ani a'ij ti een i Dioj jemi. ⁶Ayaa pu een cin amuaaruu a'ini muan xu tyamua'a naa tihua'uta'ixaa i tyaite i Ciriistu'u jetze ma'acan. ⁷Aij pu cin cai ti'iti jama'utyaturaate i ti cin Dioj ri'i tyajamuaata'a. Aij xu cin, sauj rachu'eve'e ti yan huataseijre'en i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. ⁸Ai pu ajta ca'anijra'a amuaata'asin sej si tya'utaviicue'li asta na'a cai nain tye'entipua'are, ti ij cai a'ati ti'iti cin a'amua jetze t'i'ipua'ajtya'a ajna xicajra'a ti jetzen tihua'axijte'en i tyaite aijna i tavastara'a, i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Ai pu xaa tihua'axijte'en a'achu maj pua'amua yan huachaatime i chaanaca japua. ⁹Ayaa pu te'eme a'ini Dioj pu ayan araurastejsin aijna cime'e i ti cin tya'ataujratziiri'i. Ajta, ai pu amuaatajée sej si seyan ruuristan jamuan i jaujra'an aijna i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

Pablo pu ayan tihue'ihuau ticin: “¿Ni qui ayan huatámui'ire i Ciriistu'u?”

¹⁰Me nyajta inyaa, ayaa nu eihua tyaja'amuaahuavii nyuucajtze'en aijna i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i

Ciriistu'u sej si ruxa'aj sana'a ti'ixajta, sej si cai che'e e'ita'a a'utaci'ica'an, sej si sajtahua'a ri'i huaujrueen, sej si saijna cin antyaujsaire'en náijmi'i sej si seyan che'eta sej sana'a cin seyan ti'ixa'api'intara'a. ¹¹ Ayaa nu een cin tyaja'amue'ixaate'e, nye'ihuamua'a, a'ini aime i mej Cloé jemi e'eché, ai mu meyan tinaata'ixaa muejmi cime'en saj nu'u rujaaxaijvi'i rujiimua'a sana'a. ¹² Aijna cime'en i saj nu'u rujaaxaijvi'i, ayaa pu huataujmua'a sej seyan rici, ti sej ayan ti'ixa yee: "Nyaa nu Pablo jetze ajtyama'acan." Ajta sej ayan yee: "Nyajta inyaa, Apolos nu jetze ajtyama'acan." Ajta sej ayan yee: "Nyaa nu Pedro jetze ajtyama'acan"; na'ari yee: "Nyaa nu Ciriistu'u jetze ajtyama'acan."

¹³ Niche'e a'atzu tyajamuaataihua'u. ¿Ni qui ayan saique huaujrueen i Ciriistu'u ti ij ayan huatámui'ire? Capu xaa nya'u. ¿Ni qui meyan na'utatai i curuu jetze inyeetzi i nyaj i'i Pablo muejmi jetze ma'acan? Camu xaa nya'u a'atzu. Ari i'i, ¿ni qui neyan áamuamua'i'ihuaca'a nyenyuucajtze'en i nyaj i'i Pablo? Canu xaa nya'u a'atzu. ¹⁴⁻¹⁵ Eecan nu ri'i tirata'aca i Dioj nyaj cai a'ati huamua'i'ihuaca'a silu aime nu'u nyaijna i Crispo, nyajta nyaijna i Gayo. Ayaa nu'u huarij sej si cai saijna cin a'ujtzaahuatya'a saijna cime'e saj huamua'i'ivijhuaca'a nyenyuucajtze'e. ¹⁶⁻¹⁷ Nyajta nu hua'umuai'ihuaca'a aime i tyaitestyamua'ame'en aijna i Estéfanos. Ayaa pu'u xaa nya'u, canu cui'i ramua'aree ti pua'a nyajtahua'a sej huamua'i'ihuaca'a nusu nyacai.

Jee xaa, capu Ciriistu'u ayan na'utaityaca'a nyej ni hua'umuai'ihua i tyaite silu ayaa pu een cin na'utaityaca'a nyej ni neyan tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e i ti cin Dioj hue'irajtuaani. Capu ayan na'utaityaca'a nyej ni nyaijna cin tihua'uta'ixaate'en nyej eihua huapi'i

raayi'iti i hua'amua'atziira'a aime i tyetyaca i maj nu'u ri'i tyu'uyi'iti. Capu xaa nya'u, silu ayaa pu'u aijna cin na'utaityaca'a ti ij ayan ti'ivaira'a a'ara'ani i muáre'eri'ira'ara'an aijna i nyuucari ti cime'en raxa i Ciriistu'u, i maj rá'utatai i curuu jetze.

Ciriistu'u pu ain pueen i muáre'eri'ira'ara'an i Dioj

¹⁸ Ayaa pu'u, a'ini aime jemi i mej a'uvaitzi, ayaa pu tihua'amityeje'te tyaj huatyátatimue'i tyaijna cime'e tyej teyan tihue'ixaate'e ti Ciriistu'u ayan huami'i hua'a jetze ma'acan i curuu jetze. Me tyajta ityan, i ti Dioj tu'irajtuaasin, tejmi pu ayan tita'amiteje'te ti ain nyuucari ain pueen i muáre'eri'ira'ara'an i Dioj. ¹⁹ A'ini ayaa pu tya'asiimue'i ticin:

Nyaa nu yee ra'antipua'arite'esin i hua'amua'atziira'a aime i maj nu'u eihua huapi'i raayi'iti.

Nyajta nu yee raatyáuuna nain i mej meri raari'ire aime i maj tyamua'a tiru'umua'aree.

²⁰ Ti pua'a ayan ti'ayajna, ¿a'uni a'ij een aijna i ti tyamua'a tiru'umua'aree? Capu xaa nya'u ma'a a'ahua'a. Ajta ain ti tyu'ujmua'ate, ¿a'uni a'ij een aijna? Capu ajta ma'a a'ahua'a. Na'ari i saij ti ayan huapi'i raayi'iti ti tyu'utaxaj aime jemi i mej iji huatyaite, ¿a'uni e'esejre'e? Capu che'e me'e e'esejre'e a'ini Dioj pu ari raatasejrataca'a ti cai ti'iti a'ij huataujmua'a i hua'amua'atziira'a aime i mej yan japuan huachaatime i chaanaca. ²¹ Ma ajta ain i Dioj, ayaa pu raaxa'api'intare rumua'atziira'a cime'e ti cai ri'irista a'ame mej meyan maijna cin raamua'ati hua'amua'atziira'a cime'e aime i mej meyan iyan seijre'e. Ayaa pu een cin ayan raaxa'api'intare i Dioj a'ini ayaa pu raxe'eva'aca'a ti ayan hue'irajtuaani

aijna cime'e mej meyan ra'atzaahuat'e aijna i nyuucari ti nu'u cai a'ij huataujmua'a i nyuucari tyej teyan tihue'ixaate'e.

²² Majta main, i mej Israel jetze ajtyama'acan, ayaa mu ti'ijhuavii i Dioj jemi i maj cin ri'i naa tya'utasej, ajta aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, ai mu rahuaahuau i mua'atziira'a mej mi majna cin nain au'eitaa mua'ara'ani. ²³ Me tyajta ityan, ayaa tu tihue'ixaate'e tyaijna cime'e i Ciriistu'u i maj rá'utatai i curuu jetze. Ajta ain i nyuucari i tyaj cin tihue'ixaate'e, ayaa pu aijna cin hua'utajaaxaijte'esin aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ajta aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, ayaa pu tihua'amityejte'e ti cai a'ij huataujmua'a.

²⁴ Ma majta aime, i ti Dioj hua'utajée, ti pua'a aime i maj Israel jetze ajtyama'acan na'ari mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, ayaa pu tihua'amityejte'e ti Ciriistu'u ain pueen i muáre'eri'ira'ara'an ti cin Dioj hue'irajtuaani, ajta ai pu ain pueen i mua'atziira'a ti cin Dioj ti'ijta.

²⁵ Ee xaa nya'u, aijna ti nu'u cai a'ij huataujmua'a, aijna ti Dioj jemi e'ema'acan eitze'e pu raayi'ti cai i hua'amua'atziira'a i tyetyaca. Ajta aijna ti nu'u cai ru'uca'anisti'i i Dioj, eitze'e pu ti'ivaire'e cai i hua'amua'eri'ira'a i tyetyaca. ²⁶ ¿Ni cai ayan tyajamua'amitejte'e muejmi? Casi'i, a'ij ti een muejmi tzajta'a ti Dioj ayan amuaatajée. Caxu mui'i sana'a mi sej eihua huapi'i ru'umua'aree i hua'amua'atziira'a aimej, i maj yan huachaatime iiyan chaanaca japua. Caxu sajta mui'i sana'a mi saj saijna cin antyujmua'aree i ti eihua huapi'i ruxe'leve'e nusu saijna jetze airaujnejte aime i mej ruxaahua á'ujhua'anya'a. Caxu xaa nya'u.

²⁷ Ma ajta ain Dioj, ai pu hua'antihuau aime i maj cai

a'ij tyá'umua'areeracaa ti ij ain hua'utatyevi'iraste'en aime i mej meyan rusejrata maj nu'u eihua huapi'i tya'umua'aree. Dioj pu ajta ayan hua'antihuau aime i maj cai ti'itij cin antyujmua'aree aime jemi i maj yan huachaatime chaanaca japua ti ij ajta hua'utatyevi'iraste'en aime i maj va'acan cin tyítyatati.

²⁸⁻²⁹ Ee xaa, Dioj pu ayan hua'antihuau aime i maj cai hua'a jetze ti'lica'anyajca'a, ajta aime i maj hua'axaahuataca'a. Ayaa pu xaa nya'u ti'ayajna, Dioj pu ayan aijna cin hua'antihuau aime i maj cai seijre'e aime jemi i tyetyaca ti ij ayan hua'antipua'arite'en aime i maj títyatati iiyan chaanaca japua, ti ij cai a'ati ayan a'ujtzaahuatya'a i Dioj jemi.

³⁰ Ma sajta muan, xu'uri jemin seijre'e i Ciriistu'u aijna cime'e a'ij ti tyajamuaaxa'api'intari'iri'i i Dioj. Ciriistu'u pu jemi e'ema'acan i Dioj mua'atziira'a i tyaj cin ru'umua'aree a'ij ti een i Dioj jemi. Ai pu ajta tajapua huanyúu tyej ti urare'ena'acan cin a'utyaturan i jemin. Ciriistu'u pu muejmi huataura'ate. Ai pu ajta tyu'utanajchitaca'a a'amua cime'en i saj cin tye'echaica'a.

³¹ Aij pu cin, ayan te'eyu'usi'i ticin: "Ti pua'a yee a'ati ayan raxe'eva'a ti ti'itij cin a'ujtzaahuat'e'en, che'e ain ayan huarini aijna cime'e a'ij ti tavastara'a ayan ri'i tiraata'a."

Ayaa pu'u na'a tihue'ixaate'e aijna cime'e i Ciriistu'u i maj rá'utatai

2 Nyajta inyaa, nye'ihuaamua'a, nyati'ij anacai a muja'uva'amuaaraca'a njej ni tyajamuaata'ixaate'en i nyuucari ti cin Dioj tya'atauajratziiri'i, canu cu'i neyan nyaajna cin tyajamue'ixaa nyaajna cime'e i nyuucari ti huapi'i cin naa namuajre'e, canu nyajta nyaajna cime'e i hua'amua'atziira'a i tyetyaca silu

2-3 ayaa nu tiraaxa'api'intare nyaj ai na'a yau'eitaa na'ara'ani muejmi jemi nyaijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, i maj rá'utatai i curuu jetze. Nyajta, nyati'ij nyaun a'utyavaaca'a muejmi jemi, ayaa nu amua'aseijratya'acaa ti nu'u cai nu'uca'anisti'i. Cu xuee nyaj ti'itziinya'acaa. Ee xaa, eihua nu nyevivajca'a. 4 Ajta ain i nyuucari, i nyaj cin tyajamue'ixaa, capu ayan eenya'a tij aijna ti huapi'i naa namuajre'e, ti ajta hua'amua'atziira'a jetze airáninyeica i maj cin hua'amue'itici i tyaite. Capu xaa nya'u, silu ayaa nu nyaijna cin tyajamuata'ixaa sej si raamua'aree nyaj nyaijna jetze aranca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ajta ai pu jemin ma'acan i muare'eri'ira'a i nyaj cin neyan rici. 5 Ayaa nu nyaijna cin huarij, sej si cai saijna jetze araujca'anyen i hua'amua'atziira'a i tyetyaca silu sej si saijna jetze araujca'anyen i muare'eri'ira'ara'an i Dioj saijna cime'e i saj tya'atzaahuate'e.

Aijna ti ru'avaataca'a i Dioj jemi, ti ajta ari titaataseijrate

6 Me tyajta ityan, tyan tu xaa tyaijna cin tyajamue'ixaa sej cime'e i mua'atziira'a aime tzajta'a i mej meri tyu'unáijmire. Ajta ain i mua'atziira'a, capu hua'a jetze huanyej aime i mej yan japuan seijre'e i chaanaca. Capu ajta hua'a tzajta'a ma'acan aime i mej ti'ijta iiyan chaanaca japua, i maj majta a'uva'itzi. 7 Ee xaa nya'u, tyan tu teyan raxa i Dioj mua'atziira'a cime'e ti cai ri'iri ti a'ati ayan rusaij a'ij tirajtyauni i mua'atziira'a ti ru'avaataca'a ti cime'en jajcua imi ti'ij cai xi huataseijre i chaanaca. Dioj pu ayan tiraaxa'api'intare ti ayan titáaci'iti ityejmi aijna ti huapi'i naa seira'a a'ara'ani.

8 Ma majta aime, i mej yan ti'ijta iiyan chaanaca japua, capu a'atzu

a'ij tihua'amityejtya'acaa aijna ti ru'avaataca'a, a'ini ti pua'a meyan ramua'areeracajche'e, camu meyan tirá'atatánche'e i tavastara'a, i ti ajta huapi'i naa ti'iseira'a a'ara'ani tij na'a rusen cime'e. 9 Ma ajta, ayaa pu tye'eyu'usi'i ticin:

Aijna ti yee Dioj ri'i raaruu aime cime'e

i mej raxe'eve'e, capu a'ati ayan raaseij,

capu ajta a'ij tihua'amityejtya'acaa a'ij ti tye'eme'enche'e.

10 Ma ajta ain, Dioj pu taataseijrate aijna cime'e ti tejmi jemi raatyajtuaa aijna i ruxaijnyu'uca ti ij ain ayan titaata'itii. Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an, nain pu cin ayan tira'amitejte'e, ajta nain pu ru'umua'aree a'ij ti tira'amitejte'e i Dioj.

11 Ayaa pu'u, a'ini hua'a cime'en i tyetyaca, ain xaijnyu'ucara'ara'an i tyaata'a, ai pu'u ru'umua'aree a'ij ti tira'amitejte'e aijna i a'ati. Ayaa pu che'eta na'a een i Dioj jemi. Capu a'ati ru'umua'aree a'ij ti tira'amitejte'e i Dioj silu ai pu'u i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

12 Me tyajta ityan, catu tyaijna ancura'a i hua'amua'atziira'a aime i maj yan japuan huachaatime i chaanaca silu ai pu tyejmi jemi huatyajturaa aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj tyej ti yau'eitaa ta'ara'ani a'ij ti Dioj ari ruxé'evi'ira'a cin ri'i titaatá'a. 13 Ai pu ain pueen i tyaj amue'ixaa. Capu ain na'a pueen i hua'amua'atziira'a i maj cin ta'itiiri'i i tyetyaca silu ai pu ain pueen i nyuucari ti ayan cin ta'itiiri'i i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ayaa tu rici tyej hue'ixaa a'ij ti huataujmua'a i mua'atziira'a ti Dioj jemi e'ema'acan tyaijna cime'e i nyuucari ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ca'anijra'a taata'a tyej teyan tyu'utaxaj.

14 Ajta aijna ti cai jemin huatyajturaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu cai ra'ancura'asin aijna ti jemin e'ema'acan

i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, a'ini capu ti'iti a'ij huataujmua'a aijna jemi i a'ati. Capu ri'iri ti ain yau'eitaa a'ara'ani a'ini ayaa pu ruxe'leve'e ti a'ati ayan jetzen araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ti ij ayan tira'amitejtya'a a'ij ti huataujmua'a. ¹⁵Ajta ain ti jetzen araujca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, nain pu ayan tira'amitejtya'a a'ame ti pua'a ayan ti'ivaire'e nusu cai. Ma ajta, capu ri'iri ti saij ayan ra'axijte'en aijna i a'ati, ti pua'a ti'ivaire'e nusu cai. ¹⁶Ayan ticin: "¿A'ataani yee ru'umua'aree a'ij ti tira'amitejte'e i tavastara'a ti ij ain a'ati ayan tira'itii?" Me tyajta ityan, ayaa pu ayan tita'amitejte'e a'ij ti ajta tira'amitejte'e i Ciriistu'u.

Maj nu'u ti'imuaire'e jamuan i Dioj

3 Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, nye'ihuaamua'a, ti cai huatari'iriistaraca'a nyej neyan tyajamuaata'ixaate'en tij aime i ti hua'a jemi huatyajturaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, silu tij aime i mej yan japuan seijre'e i chaanaca, mi saj sauchan huataujtuiriri' i Ciriistu'u jemi. ²Nyati'ij tyajamuaamí, canu cue'ira jamuaamí silu aij nu'u amua'anti'ite i leechi a'ini caxu xi yá'ujapi'ira'a i cue'ira. Sajta ijii, sauche'e xu seyan e'en. Caxuu xi tyaja'ujapi'ira'a. ³Sauche'e xu seyan e'en matij aime i mej yan japuan huachaatime i chaanaca. A'ini ayaa pu seijre'e muejmi tzajta'a cumu saj ruchueere'e, sajta saj rujaaxajvi'i. ¿Ni cai ayan huataujmua'a saj sauj hua'ajemi ajtyama'acan aime i mej yan japuan seijre'e i chaanaca? Ee xaa nya'u, muan xu seyan ti'ljri'ire a'ij mej ti'ljri'ire i seica i tyetyaca. ⁴Ayaa xu rici. Seij ti muejmi jemi ajtyama'acan ayan ti'ixa ticin: "Nyaa nu Pablo jetze ajtyama'acan." Ajta i saij ayan ticin: "Nyajta inyaa, Apolos nu jetze ajtyama'acan." ¿Ni sacai seyan che'eta sana'a rici matij aime i tyetyaca i maj

cai jetzen seijre'e i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj? Ee xaa nya'u, ayaa xu rici.

⁵Niche'e a'atzu tyajamue'ihua'u. ¿A'ini ti'itij cin ti'ivaire'e aijna i Apolos, na'ari ti'itajni cin na'antinmua'aree inyaa, inyaj i'i Pablo? Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Tyan tu'u ravaire'e i tavastara'a jemi. Ayaa xu een cin tya'antzaahua i tavastara'a jemi saijna cime'e tyej teyan ravaire'e, a'ij tij ain titaijca seij ajta seij. ⁶Ayaa nu ti'ivaire'e tij a'ati ti ayan tyu'uhuii, ajta ain i Apolos, ai pu ayan ti'ivaire'e tij a'ati ti tyu'ipuaa. Ajta ain i Dioj, ai pu raaváujsi'iri'i ti ij huaciire.

⁷Aij pu cin, aijna ti tyu'uhuii capu ti'itij cin ruxe'leve'e. Ajta ain ti tyu'ipuaa, capu ti'itij cin ruxe'leve'e, silu ai pu xaa i Dioj ti raaváujsi'iri'i ti i huaciire, ai pu xaa ain pueen i ti ruxe'leve'e. ⁸⁻⁹Naijmi'i mu ti'ivaire'e aijna ti ti'ihuiite'e, ajta aijna ti ti'ipua a'aye'i. Ruxa'a mu'u ti'ivaire'e, ajta Dioj pu ayan hua'uta'asin a'ij ti tiraavijte'e aijna cime'e i ti raci'icipua i ti cin tyu'umuarej, a'ini tyan tu jamuan ti'imuaire'e i Dioj.

Sajta muan, ayaa xu ti'itij cin ti'ivaire'e tij a'u maj tyaja'atasaahua, ajta tij chi'i ti Dioj ra'ajtaahua. ¹⁰Me nyajta inyaa, a'ini Dioj pu jehua huapi'i naa tinaata'a nyej ni neyan tyu'umuare'en, ayaa nu huarij tij a'ati ti chi'i ajtaahua. Nyaa nu re'itátaahuaxi nyaajna ti japuan ajtaavijhua i jaxu'u tij a'ati ti tyamua'a naa raayi'iti. Ajta i saij ai pu japuan tya'ajtaahua. Ajta ayan ruxe'leve'e ti ri'i naa tira'ajtaahua ti ij cai a'ij pua'a eenya'a ajci'ipiuhua. ¹¹A'ini, cime'en aijna ti e'itátaavijhua, saij pu'u pueen, ajta ai pu ain pueen i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Capu maa a'ati ti ayan ti'ivaire'e tij aijna ti e'itátaavijhua.

¹²⁻¹³Ajta, ayaa pu seira'a a'ame tij ti'itij ti cin japuan ajtaavijhuaca'a ti pua'a aijna cime'e i ooro nusu plaata

cime'e na'ari tetej cime'e ti huapi'i ti'ijnajchi. Ajta ayan che'leta na'a seira'a a'ame ti pu'a'a ayan ájtaavijhuaca'a aijna cime'e i ciye na'ari ixaj cime'e ca'in huaacixa'a cime'e.

Ee xaa nya'u, ayaa pu seira'a a'ame i ti'iti i maj cin tyu'umuarej i tyaite, sej ajta sej, matij mana'a pu'a'amua mej iyan seijre'e i chaanaca japua. Ajna xicajra'a jetze, ayaa pu Dioj raaxa'api'intare'en a'ij ti een a'ini ayaa pu tyaja'ure'enejsin tij taij ti cin hua'utaseijrate'esin. Ajta aijna i taij, ai pu raatyamua'atzi ti pu'a'a xa'api'in metyu'umuarej sej ajta sej nusu macai.

¹⁴Ti pu'a'a ayan tye'eviicue'i i taij tzajta'a aijna ti cin a'ati tyu'umuarej, ayaa pu tiraaci'iti aijna i a'ati a'ij ti tiraavijte'e. ¹⁵Na'ari cai, ti pu'a'a huatyaajtaani i ti cin tyu'umuarej i a'ati, nain pu á'ujisin. Ajta ain i a'ati, Dioj pu xaa ru'iratuaasin aru ayaa pu eenya'a a'ame tij a'ati ti xa'ichu'i aun ráavai i taij tzajta'a.

¹⁶Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e nyaijna cime'e saj sain pueen i chi'lira'an i Dioj. Ajta muejmi tzajta'a pu huatyaajturaa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ¹⁷Ti pu'a'a a'ati ayan raatyáuuna aijna i chi'lira'an i Dioj, Dioj pu ra'antipua'arite'esin aijna i a'ati a'ini pu'uri Dioj huataura'ate aijna i chi'i, saj muan sain pueen i chi'lira'an i Dioj.

¹⁸⁻¹⁹Caxu rucuanamua rujiimua'a. Ti pu'a'a ayan tira'amitejtya'a sej i a'ati ti ayan ri'i tiru'umua'aree aijna cime'e i hua'amua'atziira'a aime i mej ijii huatyaite, che'e ain cai che'e ayan a'ujtzaahuatya'a aijna cime'e i hua'amua'atziira'a. Che'e ain ayan ra'ancura'an i mua'atziira'a ti tavastara'a jetze e'ema'acan, a'ini aijna i hua'amua'atziira'a aime i mej ijii huatyaite, capu ti'iti a'ij huataujmua'a i Dioj jemi. Ayaa pu xaa tya'asiimue'i ticin: "Dioj pu hua'avivi'ira'an aime i maj meyan

á'ujtzaahuatye'e maijna cime'e mej ti'ihue'itaca i rumua'atziira'a cime'e." ²⁰Ajta ayan te'eyu'usi'i ticin: "Tavastara'a pu ramua'aree ti cai ti'itij vaire'e i hua'amua'atziira'a aime i maj nu'u eihua huapi'i tya'umua'aree." ²¹⁻²²Aij xu cin, caxu che'e seyan a'ujtzaahuatya'a saijna cime'e saj nu'u sej jetze ajtyama'acan i tyaata'a. Naimi'i pu ayan tyaja'amuaci'iti, ti pu'a'a neyan tyaja'amuavaira'a inyaa, i nyaj i'i Pablo na'ari ain Apolos ayan tyaja'amuavaira'a nusu aijna i Pedro. Ti pu'a'a ayan aijna cin ri'i tyajamuaata'an i Dioj aijna cime'e tij na'a ti iyan seijre'e chaanaca japua nusu sej seyan ruuri huatyaturan na'ari sej seyan huacui'ini, ti'iti ti a'ij ti ayan ijii ti'iseijre'e ca'in ti'iti ti ayan tyaja'ure'enejsin, naimi'i pu ayan tyaja'amuavaire'e. ²³Sajta muan, ayaa xu saijna jetze ajtyama'acan i Ciriistu'u, ajta ain Ciriistu'u, ai pu ajta Dioj jetze ajtyama'acan.

I maj cin antyujmua'aree aime ti Dioj tihua'utáiti'ire

4 Ayaa pu ruxe'eve'e ti ayan tyajamua'amityejtya'a ityejmi cime'en tyej teyan ravaire'e i Ciriistu'u, ajta ti ayan titaijca aijna cime'e i ti rua'avaa i Dioj jemi. ²Ajta, aijna ti ravaire'e, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ain i a'ati ayan aráurasten nain cime'e aijna i ti cin tiraijca. ³⁻⁴Me nyajta inyaa, capu nyejetze ruxe'eve'e ti pu'a'a muan seyan na'uxijte'en, na'ari meyan na'uxijte'en aime i mej ijii huatyaite maijna cime'e a'ij ti tihua'amityejte'e. Ee xaa nya'u, canu nyasaij á'anxijte'en, a'ini canu nyaa nyasaij ramua'aree tij ti'itij cin nya'utyajturaa i Dioj jemi. Capu amin a'ij, capu ayan huataujmua'a nyej neri xa'api'in een i Dioj jemi. Tavastara'a pu ain pueen i ti na'axijte'en. ⁵Aij xu cin seyan huarini. Caxu ti'iti cin hua'axijtya'a asta na'a

cai ajna tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a ti jetzen Dioj ari raaxa'api'intare. Sata'aj sauj raachu'eva'a saijna i tavastara'a ti'ij ajtahua'a ya uvé'enyen. Aj pu xaa ain raatasejrata tij na'a ti ru'avaataca'a a'u ti a'utica'a. Ai pu ajta raatasejrata i ti ayan tihua'amityejtya'acaa i hua'a tzajta'a i tyaite. Aj pu'i ayan tihua'aci'titi ti Dioj ayan ri'i tihua'uta'asin najmi'ica a'ij ti tiraavijte'e seij ajta seij.

⁶Me nyajta inyaa, nain cin i nyej neri tyajamue'ixaa, ayaa nu tyajamuaata'itiri'i nyeetzi cime'en nyajta nyaijna cime'en i Apolos nyej ni nyaijna cin jamuaatyavaire'en. Caxu yá'uhua'anan saijna i nyuucari ti ayan ticin: "Sata'aj seyan aráurasten saijna cime'e a'ij ti te'eyu'usi'i." Caxu seyan ahuaajtzaahuat'e'en saijna cime'e saj nu'u seij jetze ajtyama'acan. Caxu sajta raatyaxaahuata i saij. ⁷¿Ni tzaa a'ati ayan aijna cin timuéijca aijna cime'e ti eitze'e ruxe'leve'e cai i ti cin antyujmua'aree i axa'aj tevi? Capu xaa nya'u. ¿Ni qui peyan ti'iti ti'ijcha'i i paj cai ra'ancura'a seij jemi? Capu xaa nya'u. Ajta, ti pua'a ayan ti'ayajna pej peyan ra'ancura'a, ¿a'ini een cime'e peyan a'tzaahuat'e'e? Capu ayan tiraavijte'e a'ini Dioj pu ayan maaatapueijve.

⁸Muan xu nu'u seri huatajuxai tyamua'a naa. Sajta nu'u seri huataujchijtyaanitaca'a. Muan xu nu'u cai taata'inyaa, sajta seyan ti'ijta rujiimua'a sana'a. Oojala cu ti ayan tyaja'ure'enyen sej seyan tyu'utajta. Eihua huapi'i nu neyan ti'ijxe'leve'e. ⁹Ayaa nu een cin neyan tyaja'amue'ixaate'e a'ini ayaa pu tina'amitejte'e ti Dioj ayan taatasejratataca'a muejmi jemi tyaj ityan ain pueen i tyaj cai ti'itij cin antitamua'aree, tyajta tyan tu ain pueen i maj majta cime'en meri raaxa'api'intare tyaj nu'u huacui'ini

a'u maj tityaja'acui'ica. Dioj pu ayan taatasejratataca'a najmi'ica jemi i mej tajapua seijre'e, ajta hua'a jemi i mej yan japuan huachaatime i chaanaca, a'u ti na'a nainjapua. ¹⁰Ayaa xu ti'ixaxa'a muan tyaj nu'u tatimue'i tyaijna cime'e tyej teyan ravaire'e i Ciriistu'u. Ma sajta muan, saj nu'u huapi'i naa tiru'umua'aree i Ciriistu'u jemi. Capu nu'u tu'uca'anisti'i ityejmi. Ma sajta muan, ayaa xu nu'u nain cin tye'eviicue'i. Eecan mu nu'u ri'i tyajamuata'aca muejmi. Majta mátaxana'ave'e mu nu'u ityejmi.

¹¹Tij na'a ti yu e'ire'enye, ajta ijii ayaa tu tyana'a ji'itajcu, tyajta ji'licu. Tyamua'a tu titacaciixure'e. Eecan mu a'ij pua'a taruure. Catu tyajta me'e e'eche. ¹²Ca'anin tu cin ti'imijhuaca tamujca'a cime'e. Ti pua'a a'ij pua'a meti'itaxajta, tyan tu teyan ri'i tihua'ata'aca. Ajta ti pua'a a'ij pua'a mataruura, tyan tu teyan ra'aviicue'i. ¹³Ajta, mati'ij tyaite hue'itzi tataavijra'a ityejmi, ri'i tu naa tihua'ajee. Tij na'a ti yu e'ire'enye ajta ijii, ayaa pu tihua'amityejte'e ityejmi cime'en tyaj nu'u eihua huapi'i hua'axana'aviste'e, tyaj nu'u teyan hua'asejrate'e hua'a jemi tij i xairi i maj ma rúuraaraj i mej yan japuan seijre'e i chaanaca.

¹⁴Canu nyaijna cin neyan tyaja'amue'ixaate'e nyej ni neyan amuaatatyevi'iraste'en, silu nyej ni ri'i jamuaata'itii muan, mi saj seyan na'asejrate'e cumu niyaujmua'a i nyej eihua huapi'i a'amuxa'leve'e. ¹⁵Tij cai mul'iti mu tyajamue'itiri'i i Ciriistu'u jetze ma'acan. Capu a'ij amiteere'e a'achu maj pua'amua'ara'ase. Ma ajta, seij pu'u i ti a'amua'ayajta'aca, nyajta inyaa, nyaa nu nyain pueen i nyaj a'amua'ayajta'aca i Ciriistu'u jemi nyaijna cime'e nyej tyajamue'ixaa i nyuucari ti cin Dioj amue'irajtuani. ¹⁶Aij nu cin neyan tyaja'amua'ajee sej seyan tityaaju'un nyatij inyaa.

¹⁷Ajj nu cin neyan amuaatáiti'iri'i nyaajna i Timuteeyu i nyaj nyajta ya'upuaara'an pueenya'a i tavastara'a jemi, i nyaj nyajta eihua huapi'i raxe'eve'e. Ai pu amuaatanamujriste'esin a'ij nyej ti'itinch'a'i jemin i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. Ayaa nu che'eta nyana'a tihu'é'itii aime i seica, a'u ti na'a maj e'teyujsa'iri. ¹⁸Seica muan, xu'uri á'ujtzaahuat'e. Cu xuee ti cuj ayan tyajamua'amitejte'e nyaj cai che'e nyaun mu a'tanyén. ¹⁹Me nyajta inyaa, nyaa nu xaa cai'anacan nyaun a'atanyejsin muejmi jemi ti pua'a ayan tinaatá'acare'en i tavastara'a. Aj nu xaa ramua'areeran ti pua'a seyan ti'ityujcha'i muáre'eri'ira'ara'an cime'e i Dioj na'ari nyuucari sana'a cin seyan ti'ityujcha'i. ²⁰Ayaa pu'u xaa nya'u, a'ini aijna i Dioj, capu nyuucari na'a cin tie'ljta silu rumuare'eri'ira'a cime'e. ²¹¿A'ini seti'ijxe'eve'e muan? ¿Ni qui neyan nyaajna cin u a'ume'en nyej ni pueijtzi amuaata'an na'ari nyej neyan nyaajna cin amujaja'uva'amuaare nyaajna cime'e nyaja'amuaaxe'eve'e, nyej ni nyajta cua'anin cin tyajamue'ixaate'en?

Rá'axijte'e sajj ti eihua huapi'i a'ij pua'a ti'ityujcha'i

5 Ayaa nu tyu'unamujri'i ti ayan ti'ayajna ti sajj ti muejmi jemi ajtyama'acan ti'ixana'acire'e aijna cime'e ti jamuan hui'lica aijna ti ratyevi'itin i ya'upuaara'an. Eecan pu a'ij pua'a seijre'e aijna. Majta aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, camu meyan rici. ²Ma sajta muan, aij xu cin á'ujtzaahuat'e. ¿Ni cai ayan tiraavijte'e sajj sajjna cin huataujxaamiste'en? Ee xaa nya'u. Sata'aj raatamuarite'en sajjna i a'ati ti ij cai che'e seira'a muejmi jemi. ³Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Ya nu imi huaca inyaa. Me nyajta, au nu á'uca muejmi

jemi nyamua'atziira'a cime'e. Nu'uri neyan ra'uxfjte nyaajna i a'ati ti ayan rici nyatij neyan raruurénche'e ti pua'a nyaun a'ucatiiche'e. ⁴⁻⁵Ayaa xu huarini sati'ij e'teyujsaire'en nyuucajtze'en i tavastara'a, aijna i Jesús, ajta nyati'ij nyaun muejmi jemi e'esejra'a nyamua'atziira'a cime'e. Sata'aj seyan sajjna jetze araujca'anyen i muáre'eri'ira'ara'an i tavastara'a i Jesús sej si raatatuire'en sajjna i a'ati i Satanás jemi ti ij ain tiyaaru'u ra'upua'arite'en i tevijra'an, ti ij ajta Dioj ru'irajtuaani i xaijnyu'ucara'ara'an i a'ati ajna xicajra'a ti jetzen tyu'utajta i tavastara'a.

⁶Capu xa'api'in sajj seyan sajjna cin a'ujtzaahuatya'a a'ini ayaa pu tyu'utaujnxca muejmi jemi tij ajta tyu'utaujnxca i maj ranajchite'esin i cueijtzi. Cij mu'u caj tirajnajchite'esin. Ajta e'eyan nain japua huanyajxi'isin. ⁷Ajj xu cin, sata'aj ma ruuraini sajjna ti mi'ima'acan sej si seyan huaujajcuare'en tij aijna i cueijtzi ti cai ti'iti ranaxcaca'a. Ayaa xu huarini a'ini pu'uri huataujmuai'ivajtaca'a aijna i Ciriistu'u ti tejmi jetze ma'acan huami'i ti ij cai pueijtzi tacc'i'iti. ⁸Ajj pu cin, tiche'e teyan tyu'uyesten a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi, tyata'aj cai che'e teyan a'ij pua'a ti'ititacha'i, tyajta cai che'e ti'itij cin autyaturan i Dioj jemi silu tiche'e teyan ri'i ti'ititacha'i tzaahuati'ira'a cime'e, tiche'e tyajta teyan tyana'a tyu'utaxaj nyuucari cime'e ti ayan ti'ayajna.

⁹Nu'uri neyan tyajamuaataiti'iri'i i yu'uxari jetze sajj cai hua'a jamuan tyujsa'irihua'an aime i mej ti'ixana'acire'e. ¹⁰Aijna i nyuucari ti cime'en: "I mej ti'ixana'acire'e", capu ayan huataujmuua'a a'ati ti na'a ti a'ij pua'a rijca i Dioj jemi, ti pua'a a'ij pua'a ti'ityujcha'i nusu ti huapi'i ti'inyacua'atze ti eihua ti'ijcha'i na'ari ti'inahua'a ca'in sejj na'amiche'e

ti cai Dioj pueen. Ti pua'a ayan huataujmua'ati, ayaa pu ruxe'eva'a a'ame saj seyan ajtaciñnye najjmi'lica jemi i maj yan japuan seijre'e i chaanaca.

¹¹Ma ajta, ayaa pu huataujmua'a i nyaj cin tyajamuaataiti'iri'i saj cai che'e jamuan á'ujhua'anye'en seij ti ayan tamuari tij ta'ihuaara'a ti pua'a ain a'ati ayan ti'ixana'acire'e nusu huapi'i ti'inyacua'atze ti eihua tí'ijcha'i na'ari rana'amiche ti cai Dioj pueen ca'in a'ij pua'a tyu'ujepe'e. Caxu sajta jamuan á'ujhua'anye'en ti pua'a ayan rutahuéiive'e na'ari ti'inhua'ara. Caxu sajta ti'icua'aca jamuan saij ti ayan rici. ¹²⁻¹³Canu nyajjna cin antinmua'aree nyej neyan hua'uxijte'en aime i maj cai tyejmi jetze ajtyama'acan silu ai pu Dioj hua'axijte'en. Ma sajta muan, muan xu xaa saijna cin antyujmua'aree sej seyan hua'uxijte'en aime i mej ja'amua jetze ajtyama'acan. Sata'aj raatamarite'en saijna i a'ati ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i.

**A'ij maj nu'u ye'i
tiraaxa'api'intare'en rujiimua'a**

6 Ti pua'a seyan tyu'ujaaxaijvi'lira, ¿a'ini ti'iri'iri ti a'ati ayan huataura'an ti aun á'ume'en hua'a jemi i jueesi i maj cai tyejmi jetze ajtyama'acan i tyej tya'atzaahuate'e mej mi main meyan raaxa'api'intare'en? ¿A'ini een cime'e sacai rujiimua'a raaxa'api'intare'en aime jemi i mej jemin seijre'e i Dioj? ²Xu'uri ramua'aree tyej teyan hua'uxijte'en najjmi'lica i mej yan japuan seijre'e i chaanaca. Ti pua'a ayan te'eme saj hua'uxijte'en saime i mej yan japuan seijre'e i chaanaca, ¿ni tzaa sacai raayi'iti sej seyan raaxa'api'intare'en saijna ti cai ti'iti jetzen ruxe'eve'e?

³Casi'i, tyan tu tyajta hua'axijte'e aime i mej tajapua ti'ivaire'e. Aij pu cin, capu a'atzu muare'eri tyej teyan

raaxa'api'intare'en aijna ti tyejmi jetze ayan ti'ijninyei ijii tyej huatyate. ⁴Ajta ti pua'a ayan ruxe'eva'a sej seyan raaxa'api'intare'en saijna ti mvejmi jetze ti'ijninyei ijii, ¿a'ini een cime'e seyan saijna cin tihue'ijcate'e mej mi jueesi cin antyujmua'aréera aime i maj cai ri'i tihua'axe'eve'e i tyaite? ⁵Ayaa nu een cin tyaja'amue'ixaate'e nyej ni amuaatatyevi'iraste'en. ¿Ni tzaa cai ri'iri ti mvejmi jemi seij seijra'a ti ayan raayi'iti ti tyamua'a naa ra'uxijte'en aijna cime'e i maj rujaaxaijvi'i i ta'ihuaamua'a i maj majta tya'atzaahuate'e? ⁶Ma sajta muan, ayaa xu ti'ijri'ire. Seij pu ayan runyuuste'e i ru'ihuaara'a, ajta ayan rici hua'a jemi i maj cai tya'atzaahuate'e.

⁷Xu'uri saijna cin huamue'itiche saijna cime'e ti a'ati ayan runyuuste'e aijna jemi i ru'ihuaara'a. Ayaa pu tyajamuaatyava'iri sej seyan huataura'an ti a'ati ayan a'ij pua'a amuaaruuren nusu ti ayan ti'iti amuaanahue'i. ⁸Ma sajta muan, ayaa xu rujiimua'a sain pueen i sej a'ij pua'a hua'aruuraa sa'aye'i, sajta seyan tihua'anahue'i. Ayaa xu hua'aruure i a'amue'ihuaamua'a.

⁹Muan xu ramua'aree tyamua'a naa ti cai ayan tihua'aci'iti aime i mej a'ij pua'a ti'ityujcha'i maj maun a'utyarute a'u ti Dioj tyeje'ijta. Caxu taura'acare'en ti a'ati a'amucuanamua. Camu aun a'utyaruti aime i mej a'ij pua'a rijca na'ari aime i mej rana'amiche aijna ti cai Dioj pueen nusu aime i mej ti'ixana'acire'e i ruxa'a tevi jamuan ca'in aime i mej ruxa'a tyetyaha jamuan ti'ixana'acire'e. ¹⁰Capu ajta tihua'aci'iti aime i mej ti'inhua'ara nusu i mej eihua huapi'i ti'inyacua'atze maj ti'ijchaica ca'in i mej ruta'arujve'e na'ari i mej a'ij pua'a tyu'ujepe'e o mej aviitzi cin ti'inhua'a. Camu xaa nya'u seira'a mua'aju'un i Dioj jemi.

¹¹Sajta muan, e'icaj xu hua'a jetze ajtyama'acantaca'a. Ma ajta Dioj, ai pu ari tyajámuaacá'ari'iri'i i saj cin autyajturaa i jemin. Ai pu ajta huataura'ate muejmi. Ajta ajjna cime'e i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, muan xu urare'enya'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi nyuucajtze'en ajjna i tavastara'a, i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

Ai pu nu'u ti'ivaire'e i tavastara'a jemi ajjna i tyaj ratyáhue'ira'a

¹²Nain pu i'ixa'api'in. Ajta ayaa pu tinata'aca nyej neyan huarini. Ma ajta, capu nain ayan ti'ivaire'e. Naijmi'i pu i'i xa'api'in, ajta ayaa pu xaa nata'aca nyej neyan huarini. Me nyajta inyaa, canu huatana'asin ti ti'iti na'antimue'it'in nyej ni nyaajna cin ca'anyejri cin tiraatyavaire'en. ¹³Ajta ajjna ti ti'icue'iri'i, ai pu ayan ti'ivaire'e i jucáj jetze. Ajta ajjna i jucáj, ai pu ajta ayan ti'ivaire'e ti cue'ira tya'arayejxi'in. Ma ajta Dioj, ai pu ra'antipua'arite'esin i jucáj, ajta i cue'ira. Ajta i tyej ratyáhue'ira'a, capu ayaa na'a ti'ivaire'e tyej ti tyajjna cin ti'ixana'acira'a silu tej ti tyajjna cin raatyavaire'en i tavastara'a. Ajta i tavastara'a, ai pu ajta raatyavaire'esin ajjna i tyej ratyáhue'ira'a. ¹⁴Ajta ain Dioj, ai pu rumuare'eri'ira'a cin ra'ajjáj i tavastara'a hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ai pu ajta ta'ajjájpu ityejmi.

¹⁵Xu'uri ramua'aree ti Ciriistu'u jetze ajtyama'acan ajjna i saj ratyáhue'ira'a. ¿A'ini huataujmua'a ajjna? ¿Ni qui nyaj ra'antyanajchite'e jamuan i jiita'a ti ti'ityeji'livi i rutevi cime'e nyajjna ti Ciriistu'u jetze ajtyama'acan? Capu xaa nya'u. ¹⁶¿Ni qui seyan ramua'aree ti ain ti ayan antyujnaxca jamuan i jiita'a ti ti'ityeji'livi i rutevi cime'e, ayaa pu huaujruu mej mi sej mana'a tevijra'an pueenye'en? ¹⁷Ma ajta ain ti ayan huataujtu'ire'en i tavastara'a jemi, ayaa pu ruruuren ti ajjna jamuan

sej na'a pueen i xaijnyu'ucara'ara'an tzajta'a.

¹⁸Sata'aj nain cin raatapua'ajta sej seyan ti'ixana'acire'e. Ajta seica cime'e i maj cin atyaturaave i Dioj jemi, naimi'i pu ayan cai rutevi cin a'ij tyu'uruure. Ma ajta, ti pua'a a'ati ayan ti'ixana'acira'a, ai pu a'ij pua'a raruure i rutevi. ¹⁹⁻²⁰Casi'i, ayaa pu ti'ivaire'e i a'amuatevi tij teyuu ti tzajta'an huirajca i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ai pu a'amua tzajta'a sejre'e. Ajta, muan xu ra'ancure'evi'iti i Dioj. Muan xu cai sajna cin antyujmua'aree i rutevi a'ini ai pu tyu'utanajchitaca'a muejmi jetze ma'acan. Aij pu cin ayan ruxe'leve'e sej seyan rana'amiche'en i rutevi cime'e.

Cime'en aime i mej nyéjnyaiche, majta i mej viiche

7 Cime'en ajjna i sej seri me tinyaja'utaiti'iri'i, ayaa pu tyamua'a ti'ixa'api'in ti cai a'ati nyaicha. ²Ma ajta, ayaa mu eihua majna cin ti'ixana'acire'e. Miche'e meyan huarini, a'achu maj pua'amua. Miche'e huatyenyaihe i tyetyaca, sej ajta sej. Majta aime i juuca, miche'e majta huatyeviche'en, sej ajta sej. ³Ajta ain i tyaata'a, che'e ayan ra'ara'astijre'en a'ij ti tiraavijte'e ajjna jemi i ru'ij. Ajta ain jiita'a, che'e ayan che'eta na'a ra'ara'astijre'en a'ij ti tiraavijte'e i rucin jemi. ⁴Ayaa pu'u na'a, a'ini ain jira'ara'an, capu ayan ajjna cin antyujmua'aree i rutevi cime'e silu ai pu xaa ayan antyujmua'aree i cina'ara'an. Ajta ain cina'ara'an, capu ajta ayan ajjna cin antyujmua'aree i rutevi cime'e, silu ain ira'ara'an, ai pu xaa ajjna cin antyujmua'aree. ⁵Caxu cha'a sana'a ajtac'ica'an silu sajna cime'e sej seri seyan raaxa'api'intare sej a'atzu a'atyeevi'in saj huatyeynyuuni i Dioj jemi. Sata'aj e'eyan ajtyaxiire ti'ij cai ain Satanás ayan ca'anijra'a jamuaata'an sej sej jamuan

tyu'uxana'acire'en aijna cime'e saj cai a'ujcu'uvajca'a.

⁶Canu neyan tyaja'amue'itii silu ayaa nu nyaijna cin ca'anijra'a jamuaata'aca sej seyan rici. ⁷Nyajta inyaa, ayaa nu ti'ljxe'eve'e mej mi meyan e'enyen'enyatij inyaa, matij mana'a pua'amua i tyetyaca. Ma ajta ain Dioj, ai pu ari ayau tiraata'a sej ajta sej a'ij ti ain tihua'uxa'api'intari'iri'i.

⁸Me nyajta inyaa, ayaa nu tihue'ixaate'e nyaime i maj cai xi huanyéjnya'ichaca'a, majta aime i maj majta cai xi víche'ejmee, majta aime i mej huaujsaijtaraca'a. Cime'en aime, matij mana'a pua'amua, ayaa pu i'i xa'api'in mej mi meyan é'enyaa huatyaturan nyatij inyaa. ⁹Aru, ti pua'a cai ri'iri maj á'ujcu'uvaa, miche'e huanyéjnyaiche, majta huáviche'en. Eitze'e pu hua'atyava'iri mej meyan huarini maj cai rajpueijtzi mua'ara'ani i rutzajta'a.

¹⁰Me nyajta inyaa, canu neyan tihue'ijcate'e aime i mej nyéjnyaiche, majta i mej víche'ejmee silu ai pu tavastara'a ayau tihue'ijte'e. Che'e cai ain jira'ara'an ajtaye'ican aijna jemi i rucin. ¹¹Ajta, ti pua'a ayau ajtara'ani, che'e ayau é'enyaa huatyaturan ti rusaijtan. Na'ari cai, che'e ajtahua'a ra'antyanaxca aijna i rucin. Ajta ain i cina'ara'an, che'e ayau che'eta na'a huarini. Che'e cai ajtaye'ican aijna jemi i ru'ij.

¹²Ajta, aime cime'e i seica, capu ayau tihue'ixaate'e i tavastara'a silu inyaa, nyaa nu neyan tihue'ixaate'e. Che'e ayau huarini aijna i ta'ihuaara'a ti aijna tyevi'itin i jiita'a ti cai tya'atzaahuat'e. Ti pua'a ain jiita'a a'ujca'anyaa ti jamuan huatyaturan, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ain ta'ihuaara'a cai ma ruuraini. ¹³Ayau che'eta na'a een cime'en i jiita'a ti ra'antyanaxcaca'a sej tyaata'a ti ajta cai tya'atzaahuat'e. Ti pua'a ain ajta ayau a'ujca'anyaa ti

jamuan huatyaturan, ayaa pu che'eta na'a ruxe'eve'e ti cai ma ruuraini i rucin.

¹⁴Ayaa pu aijna cin ruxe'eve'e, a'ini Dioj pu ajta huataura'ate aijna i cina'ara'an ti cai tya'atzaahuat'e aijna cime'e nyuucajtze'en i jira'ara'an. Ajta ain i jira'ara'an ti ajta cai tya'atzaahuat'e, Dioj pu ajta ayau huataura'ate aijna jira'ara'an nyuucajtze'en i ta'ihuaara'a. Na'ari cai, ai mu xana'avis'i mua'aju'un i yaujmua'ame'en. Ma ajta i Dioj, ai pu ari huataura'ate aime. ¹⁵Ma ajta ain ti cai tya'atzaahuat'e, ti pua'a ayau ajtara'ani, che'e ayau eenye'en. Capu che'e ayau ruxe'eve'e maj naimi'i huatye'en. Ajta ain i ta'ihuaara'a nusu ain i tajuu, ayaa pu tihua'aci'iti mej mi ruxaahua raaxa'api'intare'en, a'ini Dioj pu ayau taatajée tej ti tyamua'a naa ta'ihuaamua'a ta'ara'ani. ¹⁶Che'e ayau eenye'en a'ini mi pej jira'ara'an pueen, capaj ramua'aree ti pua'a peyan ru'irajtuaani i a'acin nusu pacai. Pajta muua, mi pej cina'ara'an pueen, capaj pajta ramua'aree ti pua'a peyan ru'irajtuaani i a'ij nusu pacai.

¹⁷Ayaa pu xaa nya'u ti'ayajna. Ayaa nu tihue'ijcate'e aime i mej e'etyujsa'iri nainjapua teyujta'a, a'achu maj pua'amua, mej mi meyan tityaaju'un a'ij ti tavastara'a ayau tihua'uxa'api'intari'iri'i sej ajta sej, a'ij ti ajta Dioj tihua'utajée. ¹⁸Ti pua'a ari antisijchi'ihuaca'a i naviira'an i a'ati ti'ij Dioj raatajée, che'e ain a'ati cai ayau ti'tiyesa'a ti ra'ava'anan i ti antisijchi'ihuaca'a. Ajta, ti pua'a cai xi antisijchi'ihuaca'a i naviira'an i a'ati ti'ij Dioj raatajée, ayaa pu ruxe'eve'e ti ain a'ati cai ra'antisiiche i runavij. ¹⁹Ayaa pu'u xaa nya'u, a'ini capu a'ij huataujmua'a i Dioj jemi ti pua'a a'ati ra'antisijche i runavij nusu cai ayau ra'antisijchaca'a. ²⁰Aij pu cin, a'ati ti na'a, che'e ain ayau

eenya'a huatyaturan a'ij ti eenya'a ti'ij Dioj ayan raatajée. ²¹Ti pua'a pauj ca'anyejri cin ti'imuara'acaa ti'ij Dioj muaatajée, capej paijna cin a'ij tyá'amuajca. Aru ti pua'a ayan ti'iri'iristan pej pi ra'antimue'itin, pej pi pajta axaahua á'ucha'acanye'en, pata'aj peyan huarini. ²²Ayaa pu'u na'a ti'en, a'ini aijna ti ca'anyejri cin ti'imuara'acaa ti'ij tavastara'a raatajée, pu'uri ayan ruxé'evi'lira'a cin ti'ivaire'e i tavastara'a jemi. Ajta ain ti ruxaahua ti'imuara'acaa ti'ij tavastara'a raatajée, ai pu ari ca'anyejri cin ti'ivaire'e i jemin.

²³Ciriistu'u pu tyu'utanajchitaca'a i saj cin tye'echaica'a i Dioj jemi. Aij pu cin, caxu che'e taura'acare'en sej ca'anyejri cin ti'imuara'a hua'a jemi i tyetyaca. ²⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, nye'ihuaamua'a, sata'aj seyan che'eta sana'a e'eny'e'en huatyaturan i Dioj jemi seij sajta seij satij e'enya'a ti'ij ain amuaatajée.

²⁵Cime'en aime i maj cai viche'ejmee, capu ti'itij cin tinyeijca i tavastara'a silu ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e a'ij ti ayan tina'amitejte'e inyeetzi i nyaj cai atya'itza'ara aijna cime'e ti ain ná'ancu'uvajxi i tavastara'a. ²⁶A'ini pu'uri tin tyaja'ure'enyajsin i tyaj cin rajpueiitzi ta'aju'un, ayaa pu tina'amitejte'e ti ayan tiraavijte'e sej seyan e'eny'e'en huatyaturan satij e'en ijii. ²⁷Ti pua'a peri seij tyev'itinye'en, capej peyan rahuauc a'ij pej ye'i huarini paj ma ruuraini. Na'ari ti pua'a pauj asaj á'ucha'acanye'en, capej peyan rahuauc paj huatyenyaiche. ²⁸Ma ajta, ti pua'a saij huatyenyaiche, capu ain ti'itij cin autyajturaa i Dioj jemi. Ajta ti pua'a seij jiita'a ayan huatyeviche'en, capu ajta ti'itij cin autyajturaa. Camu xaa nya'u a'ij pua'a rici silu ayaa pu hua'utamuaere'iste'esin maijna cime'e mej meri naiimi'i á'ujhua'an.

Me nyajta inyaa, ayaa nu een cin neyan tyaja'amue'ixaate'e a'ini canu raxe'eve'e ti ayan tyaja'amuaruure. ²⁹Casi'i, nye'ihuaamua'a, ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari nyaj ja'amue'ixaate'e. Pu'uri tin tyaja'ure'enyajsin aijna xicajra'a ti ayan titaaxa'api'intari'iri'i. Tij na'a ijii ti yu auca'iti a'ame, miche'e meyan ti'ityujchai aime i mej nyéjnyaiche. Miche'e meyan rijca matij aime i maj cai xi huanyéjnya'ichaca'a. ³⁰Majta aime i maj ruxaamiste'e, miche'e meyan e'eny'e'en yaa cumu maj maj cai ruyein. Majta aime i maj rutyamua'ave'e, miche'e majta meyan e'eny'e'en yaa cumu maj cai che'e na'anaj. Ajta aime i mej ti'inanaave, che'e ayan tihua'amityejtya'a maj cai ti'iti ticha'i. ³¹Ajta aime i maj meyan maijna cin ruvaire'e ti iyan ti'iseijre' chaanaca japua, miche'e cai nain cin ruvaira'a, a'ini pu'uri tin tye'entipua'ari nain tij na'a ti yan ti'iseijre' iyan chaanaca japua.

³²Nyajta inyaa, ayaa nu ti'ijxe'eve'e muejmi cime'en saj cai ti'itij cin a'ij tyá'ujmua'ca a'ini aijna ti cai nyaiche, ayaa pu aijna jetze ruxe'eve'e aijna cime'en i ti tiraaci'iti i tavastara'a jemi. Aij pu cin ayan ri'i ti'ityujcha'i ti'ij ayan ri'i tiraata'an aijna i tavastara'a. ³³Ma ajta ain ti nyaiche, ayaa pu aijna jetze ruxe'eve'e aijna cime'en ti yan ti'iseijre' iyan chaanaca japua ti ij ayan aijna cin ri'i tiraata'acare'en aijna i ru'ij. Aij pu cin cai che'e ri'iri ti nain cin tiraatyavaire'en i tavastara'a.

³⁴Ayaa pu che'eta na'a een cime'en, i jiita'a ti rusaj a'ucha'acan, ti ajta cai viche'e. Ayaa pu aijna jetze ruxe'eve'e aijna cime'en ti tiraaci'iti i tavastara'a jemi. Ayaa pu ajta aijna jetze ruxe'eve'e ti urare'enya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi, nain cime'e i rutevi jetze, ajta i ruxajnyu'uca cime'e. Ma ajta ain i jiita'a ti ari viche'e, ayaa pu aijna

jetze ruxe'eve'e aijna ti yan ti'iseijre'e iyyan chaanaca japua ti ij ayan ri'i tiraata'acare'en i rucin.

³⁵Canu nyaijna cin neyan tyaja'amue'ixaate'e nyej ni ti'itij cin amuaata'ijmi silu nyej ni ti'itij cin amuaatyavaire'en sej si seyan ri'i ti'ityujchai a'ij ti tiraavijte'e, sej si nain cin rana'amiche'en i tavastara'a.

³⁶Ajta aijna i a'ati ti ayan tiyauj ti cai xi viche'e, ti pua'a ayan ra'amityejtya'a ti cai xa'api'in rici ti raata'ijmi, ajta ti pua'a ari mu á'ume'en i ti cin tyamueistaca aijna i jiita'a, che'e ain ya'upuaara'an ayan huarini a'ij ti tira'amitejtya'acaa. Capu ti'itij cin ti'ixana'acire'en i Dioj jemi, che'e ain jiita'a huatyeviche'en. ³⁷Ma ajta aijna i a'ati, ti pua'a ayan tyamua'a naa tiraaxa'api'intare i rutzajta'a tirachafi a'aye'i i ruyauj a'ij ti een, ajta ti pua'a cai a'ati ayan ca'anyejri rata'aca ti huatyeviche'en aijna i yaujra'an, aijna i a'ati, ai pu xaa xa'api'in rici.

³⁸Aij pu cin, xa'api'in rici aijna i a'ati ti ayan rata'acare'en i ruyauj ti huatyeviche'en. Ajta ain i a'ati ti ayan racha'i a'aye'i i ruyauj a'ij ti een, ti ij cai huatyeviche'en, ai pu eitze'e xa'api'in rici. ³⁹Ajta, aijna i jiita'a ti ari viche'e, ai pu ca'anyejri cin naiimi'i seijre'e jamuan i rucin tij na'a ti auj ruuri aijna i cina'ara'an. Ajta, ti pua'a huami'ini aijna i cina'ara'an, pu'uri ri'iri ti ajtahua'a ruxe'evi'ira'a cin huatyeviche'en aijna jamuan a'ati ti ra'araanajchi. Saij pu'u ruxe'eve'e, ti ayan huatyeviche'en a'ij ti tiraavijte'e i tavastara'a jemi. ⁴⁰Ma ajta aijna i jiita'a, eitze'e pu i Dioj ri'i tirata'aca ti pua'a ayan eenye'equ'e huatyaturan a'ij ti een. Ayaa pu tina'amitejte'e inyeetzi. Ajta ayej nya'ase ti ajta ayan che'eta na'a tira'amitejte'e i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

I cue'ira i maj ti'imuai'ivajtaca i rudioosi

8

Cime'en i cue'ira i maj ti'imuai'ivajtaca i rudioosi

jemi, ayaa tu ramua'aree. Naijmi'i tu máumua'arejme'e. Ajta, ayaa pu ti'irinyaca ti a'ati ayan aijna cin a'ujtzaahuatya'a ti eihua máumua'aree.

Ma ajta, a'ati pu ri'i a'ij ti'ijri'ire ti pua'a ri'i ti'ijxe'eve'e i ruxa'aj tevi. ²Ajta aijna i a'ati ti ayan ti'imua'atze i rutzajta'a ti eihua máumua'aree, ai pu cai máumua'aree a'ij ti ye'i tyu'ujxe'eve'e i Dioj jemi. ³Ma ajta, Dioj pu ramua'ate aijna i a'ati ti ri'i ti'ijxe'eve'e i Dioj.

⁴Aij pu cin, cime'en aijna i cue'ira i maj tihua'amuai'ivejte'e i rudioosi, ayaa tu ramua'aree maj cai ri'i meyan seijre'e iyyan chaanaca japua i maj nu'u dioosi pueen. Tyajta, tyan tu ramua'aree ti sai j na'a i Dioj ti iyyan seijre'e.

⁵Ee xaa nya'u, ma mui'i i mej jee dioosi pueen, ti pua'a iyyan mej seijre'e chaanaca japua nusu aun mej e'eseijre'e u tajapua, a'ini ayaa pu tita'amitejte'e mej i'imui'i i mej dioosi pueen, majta i'imui'i i mej ti'itij cin títyatati. ⁶Me tyajta ityan, ayaa tu ti'ijmua'aree ti, ityejmi jemi, sai j na'a i Dioj i tyaj rajya'upua. Nain pu aijna jemi tyu'utaseijre. Tyajta ityan, naimi'i tu tyaijna cin seijre'e tyej ti ri'i tiraatyajtuaani i jemin. Ajta seij pu'u i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Nain pu tyu'utaavijhuaca'a aijna jemi. Tyajta ityan, naimi'i tu tyaijna jetze arataca'anye tej ti ruuri.

⁷Ma majta, camu naimi'i meyan che'ata mana'a ti'ijmua'aree, silu seica, ayaa mu ti'ijri'irajcaa maj hua'ana'amiche'en i maj cai dioosi pirici. Aij pu cin, ti pua'a meyan raacua'ani i cue'ira i mej ramuai'ivajtaca, auche'e pu ayan tihua'amityejte'e maj majta maijna na'amiche'e i ti cai Dioj pueen maijna cime'e maj raacuaa maijna i cue'ira maj raamuai'ivajtaca'a.

Ayaa mu aijna cin raacua'an, ti'i'iqui a'ij pua'a hua'ata'acara'a a'ame i hua'axaijnyu'uca jetze aijna cime'e ti a'ij pua'a huarini aijna i hua'axaijnyu'uca.

⁸Aru, casi'i muan, capu ti'iti cin titatyava'iri i cue'ira i Dioj jemi. Capu a'atzu a'uvaajtzi ti pua'a tyacai raacua'ani. Capu ajta titatyava'iri ti pua'a tyaraacua'ani. ⁹Ma sajta muan, ri'i xu'u sej si cai seyan a'ij pua'a raaruuren saij i a'ati ti cai eihua te'eviicue'i, sata'aj cai seyan ca'anijra'a tiraata'acare'en ti ain ayan autyaturan Dioj jemi saijna cime'e ti i'i xa'api'in muejmi jemi.

¹⁰Casi'i muua, mi paj ri'i ti'ijmua'aree. Tiche'e teyan tiraataxaj yee a'ati ti cai eihua te'eviicue'i i rutzajta'a, ajta ai pu muaseij, paj paun tyaja'acua'a paujna teyujta'a a'u maj rana'amiche'e i hua'adioj. Tij ca'anijra'a papu'u raata'asin aijna i a'ati ti'ij ain ajta raacua'ani i cue'ira i maj raatamuai'ivajtaca'a. ¹¹Ayaa pu aijna cin huarij, aj pu'i a'uvaajtzi aijna i a'ihuaara'a ti cai eihua te'eviicue'i, ti ajta jetzen ma'acan huami'i i Ciriistu'u. A'uvaajtzi, icu, aijna cime'e paj ca'anijra'a raata'a paijna cime'e paj ri'i ti'ijmua'aree a'ij ti een i Dioj jemi.

¹²Aij pu cin, sati'ij seyan autyaturan aime jemi saijna cime'e saj a'ij pua'a hua'uruu i hua'amua'atziira'a jetze i maj cai eihua te'eviicue'i, muan xu sajta saijna cin autyaturaave i Ciriistu'u jemi.

¹³Aij pu cin, ti pua'a nye'ihuaara'a a'uvaajtzi aijna cime'e ti raacuaa i cue'ira i maj raamuai'ivajtaca'a, canu a'anaj racua'ani nyaijna i cue'ira nyej ni cai ca'anijra'a raata'an ti ayan huarini aijna ti cin a'uvaajtzi.

A'ij ti tihua'ata'aca aime i mej tyu'utajiti'ire

9 Nyajta inyaa, nyaxaahua nu a'ucha'acan. Nyajta nu nyain

pueen seij ti Dioj na'utaityaca'a nyej ni jetzen ma'acan tyu'utaxaj. Nyajta nu raaseij nyaijna i Jesús, i tavastara'a. Sajta muan, xu'uri nyeetzti jemi seijre'e aijna cime'e nyej ti'ivaire'e i tavastara'a jemi. ²Ti pua'a cai ayan tihua'amitejte'e i seica jemi ti Dioj ayan na'utaityaca'a, muejmi jemi pu xaa ayan tyajamua'amitejte'e a'ini muan xu sain pueen i tyaj cin teyan ramua'aree ti Dioj ayan aijna cin tineijca.

³Ayaa nu huatyanna aime jemi i mej nyaj cime'en ti'ihua'u. ⁴¿Ni cai ayan titata'aca tyej tyu'ucua'ani, ajta tyaj huaye'en? Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna. ⁵¿Ni cai ayen che'eta na'a titata'aca tyej seij tyevi'itinye'en ti ajta tya'atzaahuete'e matij i seica i ti Dioj hua'utaityaca'a, majta aime i ihuamua'ame'en i tavastara'a, ajta aijna i Pedro?

⁶Ari ityan, i nyaj i'i Pablo, ajta aijna i Bernabé, ¿ni qui tyan tyana'a tyain pueen i ti ayan ruxe'eve'e tyaj tamuajca'a cin tyu'umuare'en? ⁷Capu a'ati ti ayan ti'ivaire'e xantaaru'u cime'e ayan tihuaujnajchite'en rusaij. Ajta capu a'ati ayan cai racua'ani i taca'ira'an i ti raahuii. Capu ajta a'ati ayan cai ra'anti'isin hua'aleechi ti hua'asaire'e i ya'amuaate. ⁸Canu neyan ti'ixa a'ij mej tirajtyau rujiimua'a mana'a i tyetyaca silu ayaa pu che'eta na'a te'eyu'usi'i jetzen i nyuucari i maj cin ti'ijta.

⁹⁻¹⁰Ayaa pu tya'asiimue'i i yu'uxari jetze, ti Moisés tyaacan ra'uyu'uxaca'a ticin: "Capej ra'ancánaamin i puuye ti'ij ain atáye'icaa rayuu i triigu." ¿Ni qui jetzen ruxe'eve'e i Dioj aijna i puuye, na'ari tyejmi na'a cime'en ayan ti'ixa? Ee xaa nya'u. Nain pu cin tyejmi cin ayan tyu'utaxajtaca'a. Ayaa pu een cin tyejmi cime'en ayan te'eyu'usi'ihuaca'a a'ini ayaa pu tiraavijte'e ti ain a'ati ti tasa'ahuaca ayan rachu'eve'e ti ti'itij raaci'iti aijna

cime'e ti tyu'utasahuaca'a. Ajta, ain ti ti'itza'anaca, ayaa pu ajta ayan tiraavijte'e ti ayan rachu'eve'e ti ti'iti raaci'iti ajjna ti huaciiraca'a.

¹¹ Ti pua'a teri raatyajtua muejmi jemi tyaijna ti Dioj jemi e'ema'acan ti'ij ri'i á'amuaruuren, ¿ni qui ayan a'ij pua'a tyaja'amuasejrate'e ti ayan titáaci'iti a'icaj ajjna i saj cin huataujvair'e'en iyan chaanaca japua? ¹² Ti pua'a ayan tiraavijte'e ti ayan tihua'uci'iti i seica a'icaj i saj cin huataujvair'e'en, eitze'e pu ayan tiraavijte'e ti ayan titáaci'iti itejmi.

Me tyajta ityan, catu teyan rici silu nain tu cin te'leviicue'i tyej ti cai ra'antanaamin sej si cai che'e ra'ara'astjire'en i nyuucari ti cime'en raxa i Ciriistu'u. ¹³ Xu'uri ramua'aree a'ij mej rici aime i mej ti'ivaire'e u teyujta'a. Ayaa mu racua'aca maijna i maj seica maun tya'utyatúutuhua'a mua'aye'i u teyujta'a. Majta aime i mej maun ti'ivaire'e a'u maj tyaja'amuai'ivajtaca, ai mu majta meyan racua'aca a'icaj i maj maun raatamuai'ivajtaca'a.

¹⁴ Ayaa pu che'eta na'a een, tavastara'a pu ayan tyu'utaijtaca'a ti ayan tiraavijte'e ti ayan tihua'uci'iti aime i mej tihua'uta'ixaate'esin i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj, mej mi maijna cin huataujvair'e'en maj tyu'utaxajtaca'a maijna cime'e i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani.

¹⁵ Me nyajta inyaa, canu a'anaj huatannya'a nyej nyaijna cin huatyanvair'e'en a'ij ti tiraavijte'e inyeetzi jemi. Canu nyajta nyaijna cin tyaja'amuayu'use'e sej si seyan huarini inyeetzi jemi. Eitze'e pu na'araanajchi nyaj huami'ini cai a'ati ayan tina'ari'i ajjna i nyaj neyan nyaijna cin huatyaturaasin.

¹⁶ Capu xaa nya'u ayan tinata'aca nyaj nyaijna cin ahuantzaahuate'en nyaijna cime'e nyej neyan tihua'uta'ixaate'en i

nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani a'ini Dioj pu ayan ajjna cin tineijca. Pueijtzi pu naata'asin ti pua'a nyacai neyan tihua'uta'ixaate'en.

¹⁷ Ee xaa nya'u, ti'iti pu ayan ti'inyaci'itiiche'en ti pua'a neyan nyexe'evi'ira'a cin tihua'uta'ixaate'enche'e. Ma ajta cai, capu, a'ini Dioj ayan ajjna cin tineijca. ¹⁸ Ti pua'a ayan ti'ayajna, ¿ti'tajni ayan tinaaci'iti inyeetzi? Ai pu ain pueen, nyaj cai hua'ajjiva'a nyetihue'ixaate'e, nyajta cai huatyanvair'e'en nyaijna cime'e i nyaj cin antinmua'aree.

¹⁹ Aij pu cin, nyaa nu neyan nyaxaahua naa tyaja'ucha'acan nain cime'e. Capu a'ati ti'inyeijte'e. Me nyajta inyaa, nyaa nu neri huanruu najmi'lica jemi tij a'ati ti ca'anyejri cin ti'imua'e'e nyej ni eitze'e hua'umue'itin.

²⁰ Aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan, ayaa nu huanruu yaa cumu nyaj Israel jetze ajtyama'acanta nyej ni hua'umue'itin i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ee xaa nya'u, capu ruxe'eve'e nyej neyan ra'astjira'a i nyuucari i maj cin ti'ijta. Capu amin a'ij, ayaa nu huanruu tij a'ati ti ayan ra'astjire'e nyej ni hua'umue'itin aime i mej ra'astjire'e i nyuucari i maj cin ti'ijta. ²¹ Nyajta, aime jemi i maj cai ra'astjire'e i nyuucari i maj cin ti'ijta, ayaa nu nyajta huanruu tij a'ati ti cai ayan ra'astjire'e nyej ni nyajta hua'umue'itin aime i maj cai ra'astjire'e i nyuucari i maj cin ti'ijta.

Me nyajta inyaa, nyaa nu xaa sej nyuucari ara'astejsin i Dioj jemi, i nyuucari ti cin tita'itiiri'i i Ciriistu'u.

²² Aime jemi i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, nyajta nu neyan huanruu tij a'ati ti cai a'ij ti'ijviicue'i nyej ni hua'umue'itin aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Najmi'lica jemi nu neyan huanruu tij na'a ti seijre'e nyej ni seica huamué'itin nain cin a'ij nyej ye'i rici. ²³ Ayaa nu een cin rici nyaijna cime'e nyej ni

tihua'uta'ixaate'en i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani, ti ij ajta tinaaci'iti i ti cin Dioj ri'i tihua'uta'asin aime i mej ra'ara'astijre'esin maijna i nyuucari.

²⁴Xu'uri ramua'aree a'ij mej til'ijri'ire aime i mej ru'achaca a'u maj a'ahuajcaca. Naimi'i i maj rua'achaca, ayaa mu che'eta mana'a ti'lityesa'a maj tyu'umue'itin. Ma ajta, sej pu'u ain pueen i ti ti'imue'itin, ajta ra'ancura'asin i maj raatapueijve'esin. Sata'aj seyan che'eta sana'a tyu'utese'en sej si sajta seyan ti'iti huamué'itin i Dioj jemi.

²⁵A'ati ti na'a ti hua'a jamuan ta'ichaca, ayaa pu a'ujcu'uve nain cime'e ti ij ayan curuun ancura'in ti a'uvaijzi. Me tyajta ityan, ayaa tu ti'lityese'e tyej ti curuun ancura'in ti naa seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e. ²⁶⁻²⁷Aij nu cin, canu cha'a nyana'a ta'ichaca. Canu nyajta cha'a nyana'a tya'ancurá'atu'axa i aaca tzajta'a, silu ayaa nu tye'ejtyantu'axa i nyejetze, nyajta inyaa raatyamue'iti na'aye'i ca'anyejri cime'e ti'ij na'ara'astijre'en i nyaj ratyáhue'ira'a. Ayaa nu een cin rici ti ij cai Dioj naara'ite nyati'ij neri neyan tihua'uta'ixaa i seica.

Maj nu'u cai rana'amiche maijna ti cai Dioj pueen

10 Ayaa nu ti'ijxe'eve'e inyaa, sej ra'utamua'aree ti jaitiri a'acáava'a hua'uvi'itijma'a i tavaujsimua'aci'i. Majta e'eyan jaata'a antacij. ²Ai mu huamuai'ivijhuaca'a jamuan aijna i Moisés tyaacan ti'ij auj a'acavá'acaj aijna i jaitiri, majta mati'ij antaju'ucaa a jaata'a. ³Naimi'i mu majta raacuaa maijna i cue'ira ti aun a'uve'eme Dioj ti e'esejire'e. ⁴Majta maijna anti'i i jaj ti ajta aun a'uve'eme i Dioj jemi, a'ini ai mu jetze ra'anti'i maijna jetze i tetej ti hua'a jamuan huama'acaa. Ajta ain i tetej, ai pu ain pueenya'a i Ciriistuu.

⁵Ma majta aime, mu'i'iti mu cai ri'i tiraata'a i Dioj. Aij pu cin Dioj ayan hua'antipua'ari ajna a'u ti cai e'eti'itijcaa.

⁶Ajta, ayaa pu een cin te'eyu'usi'ihuaca'a ti ij ayan titaata'itii ityejmi tyej ti cai teyan tyaijna jetze tityaaju'un aijna jetze ti a'ij pua'a een matij aime huarij. ⁷Caxu hua'anajcha i maj cai dioj pueen, matij seica aime huarij. Caxu hua'anajcha xaa nya'u, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: "Aime mu tyaite meyan a'ujrá'asaca'a mej mi tyu'ucua'ani, mej mi majta huaye'en. Mati'ij mi meyan ajhuiixi mej tyu'luteenyen'en."

⁸Eecan pu ruxe'eve'e saj cai seyan che'eta sana'a tyu'uxana'acire'en matij seica aime huarij. Majta, ayaa mu huacuii sei xicaj tzajta'a a'achu cumu seite japuan hueica vi'ira'a i tyaite.

⁹Tiche'e cai ti'iti cin ra'ihuau'ura i tavastara'a matij seica aime meyan huarij. Mati'ij mi á'upua'araca'a, mati'ij cu'ucu'use hua'uche'i. ¹⁰Tyata'aj tyajta cai a'ij tyana'a ti'ityenyuucalan matij majta seica meyan huarij. Ajta ain ti tye'entipuaapua'ate, ai pu hua'antipua'ari aime.

¹¹Ee xaa nya'u, ayaa pu een cin tihua'uruu ti ij Dioj ayan tihua'uta'itii. Ma ajta, ayaa pu te'eyu'usi'ihuaca'a aijna cime'e ti'i ri'i taaruuren itejmi, a'ini pu'uri ajna tyaja'ure'enyajsins i xicaj ti jetzen te'entipua'ari i chaanaca i tyaj japuan yan seijre'e.

¹²Aij pu cin, ti pua'a ayan a'ati sej tir'amitejtya'a ti cai ri'ristan ti ti'itij cin atya'itza'ara'an i tavastara'a jemi, che'e ain ri'i tyu'umé'en ti ij cai autyaturan. ¹³Tij na'a ti ayan a'amua japua rajve ti ij ca'anijra'a amuaata'an sej si ti'itij cin autyaturan i Dioj jemi, ayaa pu che'eta na'a hua'a japua rajve matij mana'a pua'amua iyan seijre'e chaanaca japua. Ajta ain Dioj, capu a'anaj atya'itza'ara muejmi jemi. Aij pu

cin, Djoj cai a'anaj raata'asin ti ti'itij ayan huapi'i ca'anijra'a jamuaata'an sej si autyaturan i Djoj jemi saijna cime'e saj cai che'e tyautaviicue'i. Ma ajta ain, ti'ij auj ayan ca'anijra'a amuaata'an sej si ti'itij cin autyaturan, Djoj pu ajta amuaata'asin a'ij sej ye'i huarini sej si ajtaciinye, sej si sajta tyautaviicue'i.

¹⁴Aij xu cin, ayaa xu huarini, mi nyej a'amuaxe'eve'e. Ri'i xu'u muan, sej si cai a'anaj hua'ana'amiche'en aime i maj cai dioosi pueen. ¹⁵Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tij tyaite i maj ri'i metityamuámu'a'aree. Sata'aj rujiimua'a seyan tiraaxa'api'intare'en ti pua'a xa'api'in nyeti'ixa na'ari nyacai.

¹⁶Aijna i vaasu i tyej jetzen ya'aca tej ti teyan ri'i tiraata'an i Djoj, ai pu ajta ayan huataujmua'a tyej naimi'i huatyatavaire'en tyaijna cime'e Ciriistu'u ti raxuure'e. Ajta aijna i pan tej ra'antita'ara'a ta'aye'i, tyan tu tyajta naimi'i huatyatavaire'en tyaijna cime'e ti Ciriistu'u tajapua huanyúu i rutevi cime'e. ¹⁷Ajta, a'ini saij pu'u i pan, ayaa pu huataujmua'a i tyaj i'li mui'i, tu'uri sej tyana'a tyaitejra'an pueen tyej sej tyana'a jetzen ajtyama'acan, a'ini naimi'i tu sej tyana'a cua'aca i pan.

¹⁸Casi'i, xu'uhuaujmua'atzi seijna jetze a'ij mej ti'ijri'ire aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Aime i mej racua'aca i mej ti'imuai'ivajtaca, ai mu majta naimi'i ti'livaire'e i Djoj jemi.

¹⁹¿A'ini nya'u huataujmua'a i nyej ti'ixa? ¿Ni qui eihua jetzen ruxe'eve'e i cue'lira i mej ti'imuai'ivajta hua'a jemi i maj cai dioosi pueen? Capu xaa nya'u. Ari aijna ti cai djoj pueen, ¿ni qui eihua jetzen ruxe'eve'e aijna? ²⁰Capu xaa nya'u, sein. Ayaa pu huataujmua'a i nyaj tyaja'amue'ixaate'e. Aijna i mej ti'imuai'ivajta i mej sej chuejra'a japua e'ema'acan, camu raatamuai'ivajta i Djoj jemi silu aime jemi mu'u i tiyaaru'use. Canu raxe'eve'e saj hua'utyavaire'en aime i tiyaaru'use.

²¹Capu ri'iri sej seyan jetzen ya'aca i vaasu i maj cin ri'i tiraata'aca i tavastara'a ti pua'a sajta sau saijna jetze ya'aca i vaasu i maj cin rana'amiche i ti cai Djoj pueen. Capu ajta ri'iri sej jetzen ti'icua'aca i meesa i mej jetzen ra'utamua'aree i tavastara'a ti pua'a sajta sau saijna jetze ti'icua'aca i meesa mej jetzen hua'ana'amiche i tiyaaru'use.

²²Na'ari cai, ayaa tu aijna cin rini, ca'anijra'a tu raata'asin i Djoj ti ain chueera'a ja'ara'ani aime jemi i tiyaaru'use ti ij ayan huatanyu'ucan iteyjmi jemi. Ajta, ai pu eihua huapi'i eitze'e ruca'anye tyacai ityan.

**Tyaj nu'u nain cin teyan
huarini tyaj nu'u ti ri'i
tiraata'acare'en i tavastara'a**

²³Nain pu nu'u ayan tinata'aca. Ma ajta, capu nain ayan tinaatyava'iri. Nain pu xaa ayan tinata'aca. Ma ajta, capu nain ayan ri'i nyaruure.

²⁴Sajta, sata'aj seyan huaujruuren seij sajta seij. A'ati ti na'a, che'e cai ayan rahuauca i ti cin ri'i huataujvaire'en, silu che'e ayan rahuauca a'ij ti ye'i huarini ti ri'i tiraata'an i ruxa'aj tevi.

²⁵⁻²⁶Sata'aj seyan raacua'ani ti'titi ti na'a i maj ratua ajna mej e'esejre'e i mej ti'itu'araca. Caxu sajta seyan tyu'urihua'ura ti pua'a ayan a'ij pua'a amuaaruuren i a'amuaxaijnyu'uca jetze nusu cai, a'ini tavastara'a pu ra'a i chuej i tyaj japuan huachaatime. Ai pu ajta ra'a tij na'a ti iyan ti'isejre'e.

²⁷Ti pua'a saij ti cai tya'atzaahuete'e ajta amuaata'inyen saj jamuan tyu'ucua'ani, pata'aj peyan ahua'aca'anyen paj paun a'ume'en jamuan aijna i a'ati, pata'aj nain tyu'ucua'ani tij na'a ti an tyeje'etia'asin mueetzi jemi. Capaj ti'hua'u pana'a ti ij cai a'ij pua'a muaruuren i axaijnyu'uca jetze.

²⁸⁻²⁹Ma ajta, ti pua'a a'ati ayan timuaata'ixaate'en yee ti nu'u

huatamuai'ivijiti'ihuaca'a, ayaa paj huarini paj cai racua'aca pajna cime'e paj raxe'leve'e paj raatavaire'en pajna i a'ati ti ayan timuata'ixaa, pajta pajna ti cai a'ij pua'a raruuren i xaijnyu'ucara'ara'an aijna i a'ati.

Ee xaa nya'u, capu a'ij raruuren i a'axaijnyu'uca. ¿A'ini een cime'e ayan tyu'uta'ijmi nyeetzi jemi nyej ni cai neyan huarini a'ij ti tinata'aca nyej ni cai a'ij pua'a raruuren i xaijnyu'ucara'ara'an i nyaxa'aj tevi? ³⁰¿A'ini auj ti'iri'iri ti a'ati ayan a'ij pua'a tí'inyaxajta aijna cime'e nyaj ri'i tirata'aca i Dioj nyaijna cime'e i cue'ira nyaj nyaxaahua raacuaa?

³¹Ayaa pu'u na'a, satij sana'a ti'itij cin rici, ti pua'a seti'icua'aca na'ari seya'aca nusu ti'iti saj a'ij ruure, sata'aj seyan huarini sata'aj ri'i tiraata'acare'en i Dioj jemi. ³²Sata'aj seyan huarini sej si cai a'ij pua'a tihua'ata'acare'en saime i mej Israel jetze ajtyama'acan nusu saime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan na'ari saime i mej e'etyujsa'iri i Dioj jemi. ³³Ayaa nu ti'ityese'e nyaj ri'i tihua'ata'acare'en najmi'ica nain cime'e ti ij ayan tihua'uci'iti i ti hua'atyava'iri, ti ij ajta Dioj hue'irajtuaani. Aij nu cin cai neyan nyana'a rahauca i ti nyeetzi tyava'iri.

11 Nyajta inyaa, ayaa nu tyu'umé tij ajta Ciriistu'u tyu'umé. Sata'aj sajta muan seyan che'eta sana'a huarini nyatij inyaa.

A'ij maj nu'u ye'i huarini i juuca teyujta'a

²Ma sajta muan, xa'api'in xu huarij saijna cime'e saj nain cin nyamua'aree, sajta sauj ra'astijre'e i ye'ira i nyaj jamuaatá'itiiri'i. ³Me nyajta inyaa, ayaa nu ti'ijxe'leve'e sej seyan raamu'ati ti Ciriistu'u ayan antyujmua'aree aime jemi, matij mana'a pua'amua seijre'e i tyetyaca. Ayaa mu che'eta mana'a

i tyetyaca tite'entyujmua'aree aime jemi i ru'istyamua'a. Ajta Dioj pu ayan antyujmua'aree i Ciriistu'u jemi. ⁴Aij nu cin, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. A'ati pu ayan raatyaxaahuata aijna ti cin antyujmua'aree ti pua'a utyamuucu'utzi huatyeynyuuni. ⁵Ajta, ti pua'a jiita'a ayan antimua'avi'i huatyeynyuuni, nusu antimua'avi'i ti'ixajta i Dioj jetze ma'acan, ai pu ajta raatyaxaahuata aijna i ti ti'ira'ijte'e. Ayaa pu che'eta na'a tyu'utyevi'iraste'e tij jiita'a ti ayan cauhyen rumu'u jetze.

⁶Ayaa pu xaa ti'ayajna, a'ini ti pua'a jiita'a cai ayan á'ujca'anye ti ra'ava'anan i rumu'u, ayan tiraavijte'e ti ain jiita'a caujsisaxi'in i rumu'u jetze. Ma ajta, ti pua'a ayan tira'amitejte'e ti tyu'utyevi'iraste'e ti ayan caujsisaxi'in, che'e ain ayan ra'ava'anan i rumu'u. ⁷Ee xaa nya'u, ayaa pu ruxe'leve'e ti antimua'avi'i seijra'a i tyaaata'a a'ini ai pu ain i taavijra'ara'an pueen i Dioj, ajta ai pu ain pueen i ti ri'i tirata'aca. Ma ajta ain jiita'a, ai pu ain pueen i ti ri'i tirata'aca i tyaaata'a. ⁸A'ini aijna i tyaaata'a, capu ayan aijna jetze huatyataavijhuaca'a i jiita'a jetze silu ain jiita'a, ai pu xaa aijna jetze huatyataavijhuaca'a i tyaaata'a jetze. ⁹Capu ajta ayan huatyataavijhuaca'a i tyaaata'a aijna cime'e ti'i raatavaire'en i jiita'a silu ain jiita'a, ayaa pu huatyataavijhuaca'a aijna cime'e ti'i raatavaire'en i tyaaata'a.

¹⁰Aij pu cin ayan ruxe'leve'e ti ain jiita'a ayan ra'ava'anan i rumu'u ti ij ayan seijre'e ti ain ra'astijre'e aijna ti ti'iraijte'e. Ayaa pu ajta ruxe'leve'e ti ij cai a'ij pua'a hua'ata'acare'en aime i mej ti'ivaire'e i tajapua. ¹¹Ma ajta, camu rujiimua'a seijre'e i juuca i tavastara'a jemi. Camu majta rujiimua'a seijre'e i tyetyaca jemi. ¹²Ayaa pu'u na'a aijna cime'e ti ain jiita'a aijna jetze huatyataavijhuaca'a i tyaaata'a, ajta ain tyaaata'a, ayaa pu aijna

jetze airaujneijte i jiita'a. Ajta nain pu Dioj jemi tyaja'uve'eme.

¹³Sata'aj seyan rujiimua'a sana'a tiraaxa'api'intare'en ti pua'a ayan tiraavijte'e ti pua'a jiita'a ayan antimua'avi'i huatyeynyuuni i Dioj jemi. ¹⁴¿Ni cai ayan tyajamua'amitejte'e aijna cime'e i tyaj ratyáhue'ira'a ti ayan tyu'utyevi'iraste'e ti pua'a tyaata'a ayan caati'ire? ¹⁵Ma ajta, ti pua'a jiita'a ayan caati'ire, ai pu ain pueen i ti cin ri'i tirata'aca i Dioj a'ini ayaa pu raatyajtuaa i cipua i jemin ti ij ayan ra'ava'anan. ¹⁶Ti pua'a a'ati ayan huarini ti tajaaxaijvi'i aijna cime'e, sata'aj seyan tiraata'ixaate'en yee catu saique teyan ti'ititacha'i, majta aime i mej pua'amuaque e'etyujsa'iri i Dioj jemi, camu yee majta saique meyan ti'ityujcha'i.

A'ij mu pua'a rici mati'ij e'etyújsaire'en

¹⁷Ajta i nyej neri jamuaata'ixaate'esin, canu ri'i tyajamuaata'asin a'ini sati'ij muan e'etyujsaire'en, caxu re'en cin e'etyujsaire'en silu a'ij pua'a xu'u rijca. ¹⁸⁻¹⁹Anacaican, ayaa nu ya raamua'areeri'i sej e'ita'a a'utaci'ica sati'ij saun e'etyujsaire'en. Me nyajta inyaa, timua'a nu tin tya'atzaahuate'e a'ini ayaa pu ruxe'leve'e mej seica airaaju'un muejmi jemi i mej saique ti'limua'atze sej si seyan hua'utamua'ati aime i mej muejmi jemi seijre'e, i maj majta tzaahuati'ira'a cin meyan rici.

²⁰Muan xu sajta seyan huarini. Sati'ij e'etyujsaire'en, caxu saijna cin ti'licua'ani i saj cin ra'utamua'aree ti tavastara'a tajapua huanyúu. ²¹Caxu xaa nya'u, silu ti'ij ajna tyaja'ure'enyen sej seyan tyu'ucua'ani, satij sana'a pua'amua seyan rici seij sajta seij. Ayaa xu anáatyá'a ti'licua'ani i sej tya'uca'inya'ama'acaa. Ajta i seica i maj cai meyan tya'uca'inya'ama'acaa, capu che'e tihua'aci'iti, silu mataacuj

mu mua'aju'un. Majta seica meyan huapi'i huatyata'arujsin. ²²¿Ai ta'uj na'a? ¿Ni tzaa sacai huachaatime a'u sej tyaja'ucua'ani, a'u saj sajta a'uye'en?, ¿na'ari seri hua'axaahua aime i mej e'etyujsa'iri i Dioj jemi?, ¿nusu sej seyan raxe'leve'e saj a'ij pua'a tihua'uta'an aime i maj cai ti'iti ticha'i? ¿A'ini na'a i nyaj cin tyaja'amue'ixaate'e? ¿Ni qui neyan ri'i tyajamue'ixaate'en nyajna cime'e sej seyan ti'ityujcha'i? Canu xaa nya'u.

Mati'ij nu'u ra'utamua'aree i tavastara'a

²³Ayaa pu'u na'a, i ti nyavastara'a raatyajtuaa inyeetzi jemi, aij nu'u nyajta muejmi jemi huatyajtuaa. Ajna'imi tica'ari tzajta'a ti'ij aviitzi cin huatatuiri'ihuaca'a i tavastara'a, aijna i Jesús, ai pu raaty'i'ipi i pan. ²⁴Ti'ij ri'i tiraata'a i Dioj, aj pu'i ra'antitaaraxi, ajta ayan tihua'uta'ixaa ticin: “Ai pu ain pueen i nyaj raatyahue'ira'a i nyaj cin muejmi japua nyuuni. Sata'aj seyan raacua'ani sej si saijna cin na'utamua'aree.”

²⁵Mati'ij tyu'ucuaa, ayaa pu che'eta na'a huarij aijna cime'e i vaasu i mej jetzen huaye'en. Ayaa pu tihue'ixaatya'a ticin: “Ayaa pu huataujmua'a aijna i vaasu. Ai pu ain pueen i nyuucari ti jajcua i ti cin Dioj ti'itij cin tya'ataujratziiri'i aijna cime'e nyaj ra'iráxire'esin i nyaxuure'e. Ajta, aijna i ye'lira i saj cin huaye'en saijna jetze i vaasu, satij sana'a sej seyan rici, saj seyan saijna cin na'utamua'aree”. Ayaa pu'u tihua'uta'ixaa.

²⁶Aij pu cin, satij sana'a saj racua'ani saijna i pan, sajta saj huaye'en saijna jetze i vaasu, ayaa xu saijna cin tihua'uta'ixaate'en a'ij ti huataujmua'a ti ain tavastara'a huami'i. Muan xu seyan tihua'uta'ixaate'esin tij na'a ti yu aca'iti a'ame asta na'a cai uvé'enyen i tavastara'a.

A'ij maj nu'u ye'i tiraacua'ani i maj cin ra'utamua'aree i tavastara'a

²⁷Aij pu cin, a'ati ti na'a ti ayan cha'ana'a raacua'ani aijna i pan, nusu

cha'ana'a na'a huaye'en aijna jetze i vaasu a'ij ti cai tiraavijte'e, ayaa pu jetzen újpu'a'ari ti raatyaxaahuataca'a i Ciriistu'u ti ayan rajpueijtzaica'a i rutevi cime'e, ti ajta ra'iraaxire i ruxuure'e. ²⁸Aij pu cin, che'e ayan huarini a'ati ti na'a ti ayan anacai ra'amityejtya'a a'ij ti een i rutzajta'a i Dioj jemi ti ij ayan raamua'aree ti ari ayan tiraavijte'e. Aj pu xaa, ri'irista a'ame ti ayan raacua'ani i pan, ajta ti huaye'en i vaasu jetze. ²⁹Ayaa pu een cin ayan ruxe'leve'e ti a'ati ayan ra'amityejtya'a a'ij ti huataujmua'a aijna ti ratyáhue'ira'a i tavastara'a. Ti pua'a a'ati cai ayan ra'amityejtya'a a'ij ti huataujmua'a i ye'ira, ajta cha'ana'a na'a raacua'ani i pan, ajta cha'ana'a na'a huaye'en i vaasu jetze, Dioj pu ayan pueijtzi raata'asin aijna cime'e ti cai huaujruu a'ij ti tiraavijte'e. ³⁰Aij mu cin mui'iti cai che'e hua'aca'anisti'i i mej a'amua jetze ajtyama'acan, majta ti'icucui'i. Majta seica meri huacuii.

³¹Aij pu cin, ti pua'a ayan anacai ta'amityejtya'a a'ij ti een i tatzajta'a i Dioj jemi, capu ayan pueijtzi taaci'iti. ³²Ajta, tij na'a ti tavastara'a ayan ta'axijte'en, ai pu aijna cin pueijtzi taata'asin ti ij cai pueijtzi taaci'iti najjmi'ica jamuan i mej yan huachaatime, iyan chaanaca japua.

³³Aij xu cin, muan, nye'ihuaamua'a, ayaa xu huarini. Sati'ij u e'etyujsaire'en, sata'aj huaujxe'leve'en seij sajta seij seij si naimi'i tyu'ucua'ani. ³⁴Ti pua'a a'ati ayan eihua ti'icuaata, che'e ain aun tyaja'ucua'ani u ruche. Na'ari cai, Dioj pu amua'axijte'en sati'ij u e'etyujsaire'en. Nyajta inyaa, nyati'ij nyaun a'atanyén muejmi jemi, aj nu ni eitze'e ri'i áamuaruuren.

I ti nu'u cin tihuéjca i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj

12 Ayaa nu ti'ijxe'leve'e saj raamua'aree a'ij ti een aijna i ti

cin tyajamueijca i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

²Xu'uri sicu ramua'aree a'ij seij ti'ijri'irajcaa sati'ij cai xi tya'atzaahuatya'acaa. Aime xu jemi áujca'anyajca'a i maj cai dioosi pueen, i maj majta cai ti'ixaxa'a. Muan xu hua'ajaahuatya'aca'a a'ij ti ye'li tyajamua'amityejtya'acaa. ³Aij nu cin neyan tyaja'amue'ixaate'e. Ti pua'a a'ati ayan aijna jetze araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, aijna i xaijnyu'ucara'ara'an capu a'anaj ca'anijra'a raata'asin aijna i a'ati ti ayan tyu'utaxaj yee: "Che'e Dioj pueijtzi raata'an aijna i Jesús." Ma ajta, ti pua'a a'ati cai aijna jetze araujca'anyáa i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, capu a'atzu ajta ri'iri ti ain ayan tyu'utaxaj yee: "Jesús pu vastara'ara'an pueen".

⁴Capu ti'iseicaj na'a i ti cin tyajamueijca i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ma ajta, seij pu'u aijna i xaijnyu'ucari. ⁵Capu ti'iseicaj na'a i saj cin ti'ivaire'e i Dioj jemi. Ma ajta, seij pu'u i ti tavastara'a pueen. ⁶Capu ajta ti'iseicaj na'a i saj cin ti'imua're'e. Ma ajta, seij pu'u i Dioj ti nain cin ti'imua're'e hua'a jamuan i tetyaca, a'achu maj pua'amua iyan seijre'e.

⁷Ajta najjmi'ica jemi, ain xaijnyu'ucari ayan huataseijre ti ij ti'iti cin tihuéjcate'en seij ajta seij, mej mi majina cin tihua'utyavaire'en najjmi'ica. ⁸Seij pu ayan aijna cin tirajca aijna i xaijnyu'ucari ti ayan tyu'utaxaj tyamua'a pu naa raayi'itihua'acan cime'e. Ajtahua'a seij, ain xaijnyu'ucari rusaj pu ajta aijna cin tirajca i a'ati ti ayan tyu'utaxaj a'ij ti tiru'umua'aree. ⁹Aijna i xaijnyu'ucari, rusaj pu ajta ca'anijra'a rata'aca ti a'ati tya'atzaahuatya'a, ajta seij pu ayan tirata'aca ti ain a'ati tihua'ahua'atyahua'an. ¹⁰Ajta seij, ai pu ayan tirata'aca i a'ati ti ayan rijca i maj cin ri'i tira'utaseij. Ajta seij ti ayan

tihua'uta'ixaate'en i Dioj jetze ma'acan aijna cime'e ti ain xaijnyu'ucari ca'anijra'a rata'aca. Ajta i saij, ayaa pu tirata'aca ti raayi'itihua'an ti raatamitejte'en ti'iti ti xaijnyu'ucari pueen. Ajta seij rayi'iti ti tyu'utaxaj seica cime'e i hua'anyuua i mej seica chuejra'a japua e'ema'acan. Ajta seij i a'ati, ayaa pu rata'aca ti rayi'itihua'an ti ayan tyu'utaxaj a'ij ti huataujmua'a aijna ti raataxajta'ca i saij.

¹¹Tij na'a mej meyan cin rici, ai pu rusaj ca'anijra'a hua'ata'aca aijna i xaijnyu'ucari. Ai pu rusaj ayan hua'ata'aca najimi'ca, seij ajta seij, a'ij ti ain tihua'uxa'api'intari'iri'i.

Seij pu'u nu'u i tyaj jetzen ajtyama'acan

¹²Ayaa pu che'eta na'a een i Ciriistu'u jemi a'ij ti een aijna cime'en ti seij ratyáhue'ira'a. Seij pu'u ti ratyáhue'ira'a, ajta eihua pu ti'imui'i ti jetzen ti'iseijre'e. Ma ajta, ti pua'a ayan ti'imui'i ti jetzen seijre'e, seij pu'u pueen i tevijra'an.

¹³Aij pu cin, sati'ij huamuai'ivijhuaca'a, seij pu'u i xaijnyu'ucari ti muejmi tzajta'a huatayajturaa ti ij ayan amuaaruuren seij si seij sana'a tevijra'an pueenya'a xa'ara'ani jamuan i Ciriistu'u. Capu amin a'ij ti pua'a Israel jetze sa'ajtyama'acan na'ari seyan seij chuejra'a japua e'ema'acan nusu seyan ca'anyejri cin ti'imua'e'e ca'in seyan ruxaahua á'ujhua'an, seij pu'u i xaijnyu'ucari saj jetzen araujca'anye.

¹⁴Ajta, capu ti'iseicaj na'a ti jetzen seijre'e i tevijra'an silu ti'imui'i.

¹⁵Aij pu cin, ti pua'a ain iicajra'an ayan tyu'utaxaj yee a'ini canu muajca'a pueen, canu nyajta ajtyama'acan i tevijra'an jetze, capu ayan ti'ayajna. Ai pu jauche'e ain tevijra'an jetze ajtyama'acan. ¹⁶Ayan cha'ata na'a, ti pua'a ain naxaira'an ayan tyu'utaxaj

yee a'ini canu ji'isi pueen, canu nyajta jetzen ajtyama'acan i tevijra'an, capu ajta ayan ti'ayajna. Ai pu xaa tevijra'an jetze ajtyama'acan aijna i naxaira'an.

¹⁷Ti pua'a nain tevijra'an ain pueenye'en i ji'isi, ¿a'ini ti'iri'iri ti huiityanamujra? Capu a'ij ti'iri'iri. Ajta, ti pua'a nain tevijra'an ain pueenye'en i ti cin huiityajnamua, ¿a'ini ti'iri'iri ti tyu'ichu? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri. ¹⁸Ma ajta ain Dioj, ayaa pu eenye'en tyu'utyajtua i ti jetzen seijre'e i tevijra'an i Ciriistu'u a'ij ti ain tiraaxa'api'intare. ¹⁹Ti pua'a naimi'i ti jetzen seijre'e ayan seij na'a pueenye'en, ¿a'uni e'eseijra'a a'ame i tevijra'an? Capu ma'a a'ahua'a a'ame. ²⁰Ma ajta, ayaa pu ti'imui'i ti tevijra'an jetze ti'iseijre'e, ajta seij pu'u i tevijra'an.

²¹Aij pu cin, capu ri'iri ti ain ji'isi ayan tiraata'ixaate'en i muajca'a ticin: "Capej nyej jetze ruxe'leve'e muua." Capu ajta ri'iri ti ain muura'an ayan che'eta na'a tiraata'ixaate'en i iica yee: "Capej nyej jetze ruxe'leve'e muua."

²²Ma ajta, ain ti jetzen seijre'e ti ayan tita'amitejte'e ti cai ruca'anye, ai pu xaa ayan eitze'e ruxe'leve'e cai i seica. ²³Ajta, ain ti jetzen seijre'e i tyej teyan ratyaxaahuata tyaijna cime'e ti ayan tita'amitejte'e ti cai ti'itij vaire'e, ai tu eitze'e ri'i tirata'aca tyaijna cime'e i tyaj cin ri'i tiraatyechejte'en. Ajta ain ti jetzen seijre'e ti ajta tyu'utyevi'iraste'e ti pua'a ayan seijre'e me eijre'e, aij tu teyan ri'i ti'iteche'ete a'ij ti tiraavijte'e. ²⁴⁻²⁵Ajta, i seica ti jetzen seijre'e, ti ajta cai ayan tyu'utyevi'iraste'e, catu teyan ri'i tirateche'ete.

Ma ajta Dioj, ayaa pu eenye'en huatayajtua i tevijra'an ti'ij ayan eitze'e ri'i tirata'acare'en aijna ti tira'aturaate'e mej mi cai e'ita'a a'utáciinye i mej tevijra'an jetze ajtyama'acan silu mej mi meyan

che'eta mana'a ahuaujcu'uven seij majta seij. ²⁶A'ini ti pua'a seij ayan tirajpueitzi, naimi'i mu meyan che'eta mana'a tirajpueitzi mua'aju'un. Ajta ti pua'a ayan tiraaci'iti seij ti ti'itij cin ri'i tyu'utyaturan, naimi'i mu majta jamuan huataujtyamua'ave'esin.

²⁷Ayaa pu ajta xaa nya'u ti'en muejmi cime'e. Muan xu tevijra'an pueen i Ciriistu'u. Naimi'i xu jetzen ajtyama'acan, seij sajta seij. ²⁸Ajta ain Dioj ari hua'antihuau aime i mej ti'iti cin tihua'utyavaire'en i mej u e'etyujsa'iri teyujta'a.

Anacai, ai pu hua'antihuau aime i ti hua'utaityaca'a maj á'ujhua'anye'en metihue'ixaatya'a, ajta e'eyan aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'an. Ai pu ajta hua'antihuau aime mej mi meyan tihua'umua'aten, majta i mej meyan tyu'umuáre'en i maj cin naa ri'i tya'utaseij i tyaite, ajta aime i mej tihua'ahua'atyahua'an. Majta aime i mej ti'iti cin hua'utyavaire'en, majta i mej ti'itij cin antyujmua'aree, majta aime i mej seica nyuucari cin ti'ixaxa'a, najjmi'ica pu ayan tyu'uta'a i Dioj.

²⁹¿Ni qui najjmi'ica ayan tyu'uta'a mej mi meyan á'ujhua'anye'en metihue'ixaatya'a? Capu xaa nya'u. ¿Ni qui majta najjmi'i meyan ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan? Camu majta xaa nya'u. Na'ari, ¿ni qui najjmi'i meyan tihua'umua'aten? Camu xaa nya'u. ¿Ni qui najjmi'ica ayan tyu'uta'a mej mi tyu'umuare'en i maj cin naa ri'i tya'utaseij i tyaite? Camu xaa nya'u.

³⁰Cari qui aijna, ¿ni najjmi'i meyan tihua'ahuaate'e nusu meyan seij nyuucari cin ti'ixaxa'a na'ari meyan tyu'utaxaj a'ij ti huataujmua'a i ti raataxajtaca'a i saij? Camu xaa nya'u najjmi'i meyan tite'entyujmua'aree.

³¹Sajta muan, sata'aj seyan huatyaajca'anyen sej si seyan raatyauni i Dioj jemi saijna ti eitze'e ruxe'eve'e, ti pua'a seyan ti'ijxe'eva'a. Me nyajta

inyaa, nyauche'e nu jamuaata'itiira a'ij seij eitze'e re'enyen cin ti'itesejira'a.

Maj nu'u huaujxe'eve'en seij majta seij

13 Ti pua'a nyacai raxe'eva'a i nyaxa'aj tevi nyej neyan ti'lira'ixaatya'a, capu ti'itij vaire'e. Ayaa nu eenya'a na'ame i jemin tij i tyapuusti'i ti ayan een tij taampu i ti cin a'ati cha'a na'a ti'iruajte'e na'ari tij tuxa'a i ti rujetze rajvitze. Capu amin a'ij ti pua'a neyan seica nyuucari cin tira'ixaate'en nusu nyaijna cime'e i hua'anyuuca i mej ti'ivaire'e u tajapua. ²Ti pua'a nyacai raxe'eva'a i nyaxa'aj tevi, capu ajta ti'itij vaire'e nyaj raayi'iti nyej tyu'utaxaj Dioj jetze ma'acan ti pua'a neyau'eitaa nain tij na'a ti ru'avaa i Dioj jemi, nusu nyaj nain u'umuaree na'ari neyan tya'atzaahuatya'a nyej ni neyan tiraatajte'en i jiri ti aun ticheni a'u ti a'utáca, ti pua'a neyan raayi'iti, canu ti'itij cin ti'ivaire'e ti pua'a nyacai nyajta raxe'eva'a i nyaxa'aj tevi.

³Ayaa pu che'eta na'a een ti pua'a neyan tihua'urá'ate'en nain tij na'a nyej ti'ijcha'i na'ari ti pua'a, nyajta neyan huatanya'an i nyacime'en mej mi naatyataira, canu nyajta ti'itij mue'itin ti pua'a nyacai raxe'eva'a i nyaxa'aj tevi.

⁴Ti pua'a a'ati ayan raxe'eva'a i ruxa'aj tevi, ayaa pu eenya'a a'ame. Ai pu a'atevi'i ti tya'utaviicue'i a'ame, ajta ri'i tirá'ancu'uvajxi'isin i saij. Capu ajta chueere, ajta capu á'ujtzaahuate'e. ⁵Ajta ain ti raxe'eve'e i ruxa'aj tevi, capu runyáta ti huatanyu'ucan, ajta capu rajchaire'e i saij. Capu ajta te'entyu'uuni'iraca, ajta cai rahuauca i ti jetzen ruxe'eve'e. Capu ajta ra'utamua'areera ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a raaruuren.

⁶Ayaa pu ajta een i a'ati ti ayan raxe'eve'e i ruxa'aj tevi. Capu aijna

cin huataujtyamua'ave'esin aijna cime'e ti a'ij pua'a een silu aij pu cin huataujtyamua'ave'esin aijna cime'e ti tzaahuati'ira'a cin ayan huarij. ⁷Ti pua'a a'ati ayan raxe'eva'a i ruxa'aj tevi, ai pu nain cin tiraatauuni'ira. Nain pu ajta cin tya'atzaahuate'e ti ain Dioj ri'i tiraata'asin. Ai pu ajta nain cin ti'ijchu'eve'e ti Dioj nain cin araurastejsin. Nain pu ajta cin te'eviicue'i i ti cin tirajpueiiti.

⁸Capu a'anaj huatyapua'ari tyej ti teyan ti'itaxe'eve'e. Ma ajta, ai pu xaa huatyapua'ari tyej teyan ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan. Ajta, tyej teyan seica nyuucari cin ti'ixaxa'a, ai pu ajta huatyapua'ari. Ajta, aijna ti tyejmi jemi huatyajturaa tyej ti tyamua'a naa tiru'umua'areera, ai pu ajta huatyapua'ari. ⁹Ayaa pu'u xaa, catu nain cin ru'umua'aree. Catu tyajta nain cin ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan.

¹⁰Ma ajta, ti'ij ayan huataseijre'en i ti ari huaujnajmire, aj pu xaa huatyapua'ari i ti a'aturaaca'a.

¹¹Nyati'ij nyauj pa'ari'istaca'a, ayaa nu che'eta nyana'a ti'ixaxa'ata'a tij pa'ari'i, nyajta neyan ti'imua'atzijca'a tij pa'ari'i. Ajta ijii, i nyej neri vasta'a, ayaa nu neri ma ruurai nyej neyan me tyáumua'arajca'a tij pa'ari'i. ¹²Ajta ijii, ayaa tu che'eta tyana'a rasise'ij i Dioj tyatij taqueenime'e ti'isise'i ajtya'ahua jetze, i tyaj cai tyamua'a raseij. Ma ajta, ajna xicajra'a ti me'e ve'eme, aj tu xaa raseijran i jetzen, tyamua'a naa. Ijii, e'icaj nu caj tya'umua'aree. Ma ajta, ajna xicajra'a jetze, nain nu cin yau'eitaa na'ame tij ajta Dioj ti'inyamua'ate. ¹³Aij pu cin, ti'ihueica ti ijii ayan seijre'e ityejmi jemi. Ai pu'u ain pueen: tyej tya'atzaahuate'e, tyej rachueve'e ti Dioj nain cin ranajmire'en, tyej huátaxe'eve'en. Ajta ai pu ain pueen i ti eitze'e ruxe'eve'e, tyej huátaxe'eve'en seij tyajta seij.

Cime'en i saij ti raayi'iti ti seij nyuucari cin tyu'utaxaj

14 Sata'aj seyan rahuauca saij haujxe'eve'en seij sajta seij. Ayaa pu i éenya'a, sauche'e su seyan sajta rahuauca ti Dioj ri'i tyajamuaata'acare'en aijna cime'e i muáre'eri'ira'ara'an ti aijna jemi seijre'e i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, seij si seyan tyu'utaxaj Dioj jetze ma'acan. ²Ma ajta, ain i ti raayi'iti ti seij nyuucari cin tyu'utaxaj, capu ayan tihue'ixaate'e i tyaite a'ini camu yau'eitaa mua'ara'ani a'ij ti ti'ixa. Ai pu'u jamuan ti'ixa i Dioj aijna cime'e ti ru'avavaa jemin i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ³Ma ajta ain ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a, ai pu xaa aime ti'ixaate'e i tetyaca ti ij ri'i hua'uruuren, ti ij ajta ca'anijra'a hua'uta'an, ti ij ajta ri'i tihua'utajeeve. ⁴Ajta ain ti seij nyuucari cin ti'ixaxa'a, ai pu rusaj ri'i ruruure. Ma ajta ain ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a, ai pu ri'i hua'aruuren najmi'lica i mej aun e'etyujsa'iri teyujta'a.

⁵Ayaa nu xaa ti'ijxe'eve'e saj naimi'i seyan seica nyuucari cin tyu'utaxaj. Me nyajta inyaa, eitze'e nu neyan ti'ijxe'eve'e aijna saij Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'an.

Casi'i muaan, ti pua'a cai ma'a a'ahua'a a'ati ti ayan tihue'ixaate'en aime jemi i tyaite a'ij ti huataujmua'a aijna ti raataxajtaca'a aijna ti seij nyuucari cin ti'ixaxa'a, ti pua'a cai a'ati ti ayan raayi'iti, capu a'ij ti'iri'iri ti ri'i hua'uruuren aime i mej e'etyujsa'iri teyujta'a. Aij pu cin eitze'e pu ruxe'eva'a a'ame aijna ti Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a cai aijna i a'ati ti seij nyuucari cin ti'ixaxa'a. ⁶Casi'i, nye'ihuaamua'a, ti pua'a nyaun a'umé'en muejmi jemi nyej tyajamuaata'ixaate'en seij cime'e i nyuucari i saij cai yau'eite, canu

ti'iti cin a'ij tyajamuaatyavaire'esin. Ayaa pu te'eme ti pua'a nyacai tyajamuaata'ixaate'en nyaijna ti ru'avaataca'a i Dioj jemi, nusu ti pua'a nyacai Dioj jetze ma'acan na'ari ti pua'a nyacai ti'itij cin tyajamuaata'ixaate'en ti ca'anijra'a jamuaata'an ca'in ti pua'a nyacai tyajamuaata'itii.

⁷Ayaa pu che'eta na'a ruxe'leve'e ti a'ati ayan a'ahuaritaacan cin tyu'utacuiina aijna jetze i tuuturu'u ti cai uraxaijnyu'uca na'ari aijna jetze i mej jetzen ruxite cin ti'icuinaca. Ti pua'a cai a'ahuaritaacan cin tyu'utacuiina i tuuturu'u jetze, za'ini auj ti'iri'iri ti a'ati ayan raamua'aree ti'iti ti chuiicarira'a pueen? ⁸Ajta, ti pua'a cai a'ahuaritaacan cin huatanamujre'en i corneeta jetze, capu a'ati rucaten ti ij u a'uve'enya'use'en.

⁹Ayaa pu che'eta na'a een muejmi jemi, ti pua'a seyan tihua'uta'ixaate'en i tyaite nyuucari cime'e i maj cai yau'eite. Za'ini ti'iri'iri ti a'ati ayan raamua'aree a'ij ti huataujmua'a i sej raataxajtaca'a? Capu a'ij ti'iri'iri. Capu ti'itij vaira'a a'ame i saj raataxajtaca'a.

¹⁰Tyamua'a pu ti'imui'i i nyuucari ti iian namujre'le chaanaca japua. Ajta naimi'i mu meyan a'ahuaritaacan cin ti'ixaxa'a. ¹¹Ma ajta, ti pua'a nyacai ramua'aree a'ij ti huataujmua'a i nyuucari, ayaa nu seiira'a na'ame i jemin i ti raxa tij a'ati ti seij chuejra'a japua e'ema'acan. Ajta aijna ti ti'ixa, ai pu ajta inyeetzi jemi ayej eenya'a seiira'a a'ame tij a'ati ti seij chuejra'a japua e'ema'acan.

¹²Aj pu cin, mi saj huapi'i raxe'leve'e ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti'itij amuaata'an, ayaa pu che'eta na'a een muejmi cime'e, sata'aj ahuaujca'anyen saj hua'utyamue'itin i seica saijna cime'e saj ri'i hua'uruuren aime i mej u e'etyujsa'iri teyujta'a.

¹³Ma ajta ain ti seij nyuucari cin ti'ixaxa'a, ayaa pu ruxe'leve'e ti ain

a'ati ayan raatahuavii ti ain Dioj ayan raata'an i muare'eri'ira'ara'an ti cin yau'eitaa a'ara'ani a'ij ti ti'ixaj.

¹⁴Ayaa pu xaa nya'u ti'en, a'ini ti pua'a neyan nyaijna cin raatyajhuauni seij cime'e i nyuucari, nyaxaijnyu'uca pu xaa ajta huatyenyuusin. Ma ajta, nyamua'atziira'a pu cai ti'iti cin ti'imue'itin. ¹⁵Ari inyaa, a'ini nyarini. Nyaxaijnyu'uca nu cin xaa huatyenyuusin. Nyajta neyan che'eta nyana'a nyamua'atziira'a cin neyan rini. Nyajta nu tyu'utachuica nyaxaijnyu'uca cime'e, nyajta i nyamua'atziira'a cime'e.

¹⁶Ti pua'a peyan ri'i tiraata'an i Dioj a'axaijnyu'uca cime'e, za'ini ti'iri'iri ti a'ati ti cai muejmi jetze ajtyama'acan ayan huatyenyuuni yee che'e ayen tya'ara'ani ti'ij ayan muaanamua pej peyan ri'i tiraata'aca i Dioj? Capu ri'iri a'ini aijna i a'ati, capu yau'eitaa a'ame a'ij pej tyu'utaxajta. ¹⁷Ri'iriista pu a'ame pej peyan tyamua'a naa ri'i tiraata'an i Dioj. Ma pajta muua, capaj a'ij ri'i raaruu i axa'aj tevi.

¹⁸Ayaa nu een cin eihua ri'i tirata'aca i Dioj nyaijna cime'e nyej eitze'le neyan ti'ixaxa'a seica cime'e i nyuucari sacai naimi'i muan. ¹⁹Nyajta, nyati'ij hua'a jemi a'utyavaaca aime i mej e'etyujsa'iri teyujta'a, nyej ni neyan tihua'uta'itii, eitze'le pu na'araanajchi inyeetzi nyaj a'ahuaritaacan cin tihua'uta'ixaate'en anxi nyuucari cime'e nyacai nyej neyan tyu'utaxaj tamuaamuata'a vi'ira'a nyuuca seij cime'e i nyuucari i maj cai yau'eite.

²⁰Nye'ihuaamua'a, caxu che'e seyan ti'imuajca matij i ti'irii, silu sata'aj seyan eenye'en seiira'a matij i ti'irii saijna cime'e saj cai a'ij pua'a rici. Sata'aj sajta seyan che'eta sana'a tyu'umua'ati matij aime i mej meri vaujsi. ²¹Ayaa pu te'eyu'usi'i aijna jetze i nyuucari i maj cin ti'lijta ticin: "Ayaa nu tihua'uta'ixaate'esin aijna i

tyaitejra'a nyaijna cime'e i mej seica nyuucari cin ti'ixaxa'a. Aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, ai mu tihua'uta'ixaate'esin. Ma majta aime i nyetyaitestyamua'a, camu na'ara'astijre'esin inyeetzi."

²²Aij pu cin, aijna i nyuucari i maj cai yau'eite, capu ayan ti'livaire'e ti i tihua'uta'itii aime i mej tya'atzaahuatete silu ayaa pu'u na'a ti'livaire'e ti i tihua'uta'itii hua'a jemi i maj cai tya'atzaahuatete.

²³Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna. Casi'i, a'ini ti'iti metyu'utaxajta i seica i maj cai tya'atzaahuatete, na'ari i seica i maj cai ri'i me tityaumuámua'aree ti pua'a aun ma'utyarute a'u seij e'etyujsa'iri. Sajta muan, ti pua'a xu seyan naimi'i ti'ixaata xa'aju'un seica cime'e i nyuucari i maj cai yau'eite, a'ini tihua'amityeje'e aime. ¿Ni qui seyan nu'u tya'ataujtimue'iri'i? Ee xaa nya'u.

²⁴Ajta, ti pua'a seij aun a'utyarute muejmi jemi ti cai tya'atzaahuatete nusu ti cai muejmi jetze ajtyama'acan, sajta muan, ti pua'a xu naimi'i ti'ixaata xa'aju'un i Dioj jetze ma'acan, ayaa pu tiraatamiteje'esin saj naimi'i ra'axijte'en aijna cime'e ti ain ayan autyajturaa i Dioj jemi. ²⁵Aj pu'i ayan huataseijre'esin tij na'a ti ru'avaataca'a u tzajta'an. Ajta ain tyaata'a, a a'arávajitzi a chuaata'a. Ai pu raatyanajchi i Dioj, ajta ayan tyu'utaxajta yee ti Dioj muejmi jemi seijre'e.

Maj nu'u nain cin meyan huarini a'ij ti tiraavijte'e

²⁶¿A'ini sana'a sij rini nyehuaamua'a? Sata'aj seyan huarini satij sana'a saj e'etyujsaire'esin. Sata'aj naimi'i ri'i huaujruuren ti'iti cime'e, ti pua'a seij ti'ichuiicami'i, nusu seij ti'iti cin tihue'itiirami'i na'ari ti'ixajtami'i i ti jetzen raatyajtuaa i Dioj cain seij

nyuucari cin ti'ixajtami'i, na'ari saij ayan raxe'leve'e ti tihue'ixaate'en a'ij ti huataujmua'a i nyuucari ti raataxajtaca'a i saij. Sata'aj seyan huarini seij ri'i hua'uruuren najjmi'ica.

²⁷Ti pua'a seica meyan raxe'eva'a maj seica nyuucari cin tyu'utaxaj, miche'e meyan eenye'en maj hua'apua ma'a na'ari maj hueica ma'a. Miche'e meyan tyu'utaxaj seij majta seij. Ajta, che'e seij ayan tihue'ixaate'en a'ij ti huataujmua'a. ²⁸Ajta, ti pua'a cai ma'a a'ati ti ayan raayi'iti ti ayan tihue'ixaate'en a'ij ti huataujmua'a, che'e ain cai ti'ixajta hua'a jemi i mej e'etyujsa'iri. Che'e ain rusaij ti'ixajta i rujemi, ajta i Dioj jemi. ²⁹Majta aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a, miche'e meyan eenye'en ti'ixajta, maj hua'apua mana'a, na'ari maj hueica mana'a. Majta i seica, miche'e meyan tiraaxa'api'intare'en a'ij ti ti'ixa i saij. ³⁰Ajta, ti pua'a iye'itzi cin ti'iti raatyatuaani seij jemi, che'e ain ti ti'ixa ayan raatapua'ajta.

³¹Ayaa pu ti'iri'iri saj naimi'i Dioj jetze ma'acan tyu'utaxaj seij si tihua'uta'itii najjmi'ica, seij si sajta ca'anijra'a hua'uta'an. ³²⁻³³Majta aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'a, ayaa pu ruxe'leve'e maj majta raayi'itihua'an maj tiraijte'en i ruxaijnyu'uca hua'a jemi i mej e'etyujsa'iri. Ayaa pu ruxe'leve'e a'ini capu Dioj cha'ana'a hua'aruuren mej mi cai xa'api'in ruruure silu ai pu hua'utyapua'arite'esin.

Sata'aj seyan che'eta sana'a huarini a'ij mej meri ti'ljri'ire najjmi'i i seica i mej e'etyujsa'iri i Dioj jemi. ³⁴Caxu hua'ata'acare'en aime i juuca, mej mi ti'ixajta mati'ij e'etyujsaire'en u teyujta'a. Capu a'ij ti'iri'iri mej ti'ixajta silu mej ra'ara'astijre'en a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze i maj cin ti'ljta. ³⁵Ti pua'a meyan raxe'eva'a maj ti'iti huamua'areera, miche'e meyan

tihua'utaihua'u i rucina'astyamua'a i ruche. Ayaa pu xaa nya'u, a'ini ayaa pu tyu'utyevi'iraste'e ti pua'a jiita'a ti'ixajta hua'a jemi i mej e'etyujsa'iri u teyujta'a.

³⁶¿Ai ta'uj na'a? ¿Ni muejmi jetze a'uve'eme i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj, na'ari ayan na'a muejmi jemi huatyatuihuaca'a? Capu xaa nya'u.

³⁷Ti pua'a a'ati ayan tira'amitejtya'a i rujetze ti ai rusaj ain pueen seij ti ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan, na'ari ain jetze araujca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, che'e ain ayan ráamua'ati nyej neyan nyaijna cin tyaja'amuay'uuse'e a'ij ti ain tinyeijca i tavastara'a. ³⁸Ti pua'a ain a'ati cai ayan ráamua'ati, caxu sajta muan seyan ra'astijre.

³⁹Aij pu cin, nye'ihuaamua'a, naa pu ti'ixa'api'in saj ca'anin cin rahuauca saj Dioj jetze ma'acan ti'ixajta. Sajta, sata'aj cai hue'ijmijra i maj seica nyuucari cin ti'ixajta. ⁴⁰Ayaa pu'u na'a, satij sana'a sej seyan rici, sata'aj seyan xa'api'in eenya'acan cin rijca a'ij ti tiraavijte'e.

Ciriistu'u pu a'itáaraa hua'a tzajta'a i mi'ichite

15 Nyajta nu neyan tyaja'amue'ixaate'e, nye'ihuaamua'a, sej si ra'utamua'aree a'ij nyaj eenye'en cin tyajamue'ixaa nyaijna i nyuucari ti cin Dioj jamue'iratuaasin, i saj sajta ra'ancura'a, i saj sajta sauj seyan jemin seijre'e. ²Ai pu ain pueen i nyuucari ti cin Dioj amue'iratuaasin ti pua'a sauj seyan ra'astijra'a a'ij nyej neri tyajamuaata'ixaa. Na'ari cai, capu ti'itij a'ij tyaja'amuavaire'e ti pua'a saique sana'a tira'antzaahua.

³Ayaa na'a, a'ini ayaa nu che'eta nyana'a a'amua jemi raatyajtua nyaijna i nyaj nyajta ra'ancura'a i ti eitze'e ruxe'eve'e tyaj raamua'aree ti ain

Ciriistu'u huami'i tajetze ma'acan ti ij titaatauuni'i i tyaj cin autyajturaa i Dioj jemi. Ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze. ⁴Mati'ij nu'u ra'ava'ana, ajta, ti'ij ayan tyauuma'aca hueica xicaj tzajta'a, Dioj pu ayan ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mi'ichite a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze.

⁵Aj pu'i aijna jemi huataseijre i Pedro, ajta e'eyan hua'a jemi i maj tamuaamuata'a japuan saij ara'ase.

⁶Ajta e'eyan aime jemi huataseijre i mej meyan a'ara'ase a'achu cumu anxi cientu japuan cij caj mati'ij najimi'i u e'etyujsa'ira'aca'a. Mauche'e mu mui'iti ruuri, majta seica, meri huacuii.

⁷Ti'iqui ajta aijna jemi huataseijre i Jacobo, ajta e'eyan najimi'ica jemi i ti hua'antihuau.

⁸⁻⁹Ajta, nyeetzi jemi pu'uqui te'entipua'ari ti ayan huataseijre. Tij ayaa nu huanu'eihuaca'a mati'ij cai xi nyechu'eva'aca'a, a'ini nyaa nu nyain pueen i ti eitze'e cile'enye'en cin ti'ityejee hua'a jemi ti Dioj hua'antihuau. Ee xaa nya'u, capu ayan tiraavijte'e nyej neyan raataxaj yee nyaa nu hua'a jetze ajtyama'acan aime i ti Dioj hua'antihuau, a'ini nyaa nu huapi'i a'ij pua'a hua'ururu aime i mej e'etyujsa'irihua'a mej mi raatyanajche i Dioj.

¹⁰Ma ajta Dioj, ai pu ri'i tinaata'a. Aij nu cin nyaa nu nyain pueen seij ti Dioj na'antihuau. Ajta eecan pu huapi'i tyu'utyava'i ti ain ayan ri'i tinaata'a a'ini eitze'e nu ca'anin cin tyu'umuarej macai i seica. Ma ajta, Dioj pu ain pueenya'a ti ca'anijra'a naata'a. Canu nyasaj nyana'a tyu'umuarej. ¹¹Capu amin a'ij. Capu jetzen ruxe'eve'e ti pua'a aime me tyu'umuarej nusu inyaa. Naimi'i tu teyan che'eta tyana'a tihue'ixaate'e. Sajta muan, ayaa xu che'eta sana'a tya'antzaahua.

Mati'ij a'itaju'un i mi'ichite

¹²Ajta, ti pua'a teri teyan tyajamue'ixaa ti Dioj ra'ajjáj i Ciriistu'u

hua'a tzajta'a i mi'ichite, ¿a'ini een cime'e meyan ti'ixaata mua'aye'i seica, i mej a'amua jetze ajtyama'acan aijna cime'e maj nu'u cai che'e huatarujsin aime i mej meri huacuii? ¹³ Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ti pua'a ayan macai che'e huatarun aime i mej meri huacuii, capu ajta Dioj ra'ajjáj i Ciriistu'u hua'a tzajta'a i mi'ichite.

¹⁴ Ajta, ti pua'a Dioj cai ra'ajjáj i Ciriistu'u, capu ti'iti vaire'e i tyej teri tyajamue'ixaa, ajta capu ti'itij vaire'e sej seyan tya'atzaahuat'e. ¹⁵ Ajta, ayaa pu te'eme tyaj hue'ita'ame pueen tyaijna cime'e i tyaj cin tyu'utaxajta'a tyaijna cime'en i Dioj, a'ini tu'uri teyan raataxajta'a yee: "Ai pu ra'ajjáj i Ciriistu'u hua'a tzajta'a i mi'ichite." Ma ajta cai capu, ti pua'a macai che'e huatarun i mej meri huacuii. Ee xaa nya'u, ti pua'a ayen een matij seica ti'ixaxa'a, capu Dioj ayan ra'ajjáj.

¹⁶ Ayaa pu'u, ti pua'a Dioj cai hua'ajjájpuaxi'i aime i mej meri huacuii, ayaa pu huataujmua'a ti cai Dioj ajta ra'ajjáj i Ciriistu'u. ¹⁷ Ti pua'a cai ra'ajjáj aijna i Ciriistu'u, capu ti'itij vaire'e sej seyan tya'atzaahuat'e. Ajta, ti pua'a cai ra'ajjáj, capu ayan a'amua japua huanyúu i saj cin autyajturaa i Dioj jemi. ¹⁸ Ajta aime i mej meyan tya'atzaahuatya'a i Ciriistu'u jemi muaacuii, mu'uri á'uvej. ¹⁹ Ti pua'a ayaa na'a auj titaatyava'iri tyej tyauj i'iruuri tyej teyan ra'atzaahuatya'a i Ciriistu'u, eitze'e pu a'ij pua'a ti'itaruure ti cai a'ij tihua'aruure najimi'ica aime i seica i mej yan japuan seijre'e i chaanaca.

²⁰ Ma ajta xaa, ayaa pu ti'ayajna ti Ciriistu'u a'itáraa hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ai pu ain pueen i ta'anaayeiixi i tyaj cin raamua'aree maj majta huatarujsin aime i mej meri huacuii. ²¹ Ayaa pu'u na'a, a'ini ayaa pu tihua'aci'iti i tyaite mej meyan huacui'ini majjna cime'e ti

seij na'a i tyaata'a ayan autyajturaa i Dioj jemi, ayaa pu che'eta na'a tihua'aci'iti maj huatarun majjna cime'e ti ajta seij na'a i tyaata'a huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite.

²² A'ini naimi'i mu meyan cui'ica majjna cime'e ti ain Adán autyajturaa i Dioj jemi, ayaa mu che'eta mana'a huatarujsin majjna cime'e mej majjna jetze ajtyama'acan aijna i Ciriistu'u. ²³ Ma ajta, ayaa pu tihua'aci'iti a'ij ti tihua'uxa'api'itari'iri'i i xicajra'an jetze ti ayan tiraavijte'e. Anacai pu huatarú aijna i Ciriistu'u. Ajta e'eyan, ti'ij ya uvé'enyen, aime mu huatarun aime i maj Ciriistu'u jetze ajtyama'acan. ²⁴ Aj pu'i nain te'entipua'arite'esin. Anacai pu Ciriistu'u aime antipua'arite'esin matij mana'a tityátatyá'upu'u, ajta aime i mej ti'itij cin antyujmua'aree. Aj pu'i xaa tyu'utatuire'esin i Dioj jemi tij na'a ain ti cin antyujmua'areeraca'a.

²⁵ Ayaa pu'u, a'ini ayaa pu ruxe'veve'e ti ain Ciriistu'u ayan tyu'utaijta asta na'a cai hua'utyamue'itin matij mana'a pua'amua maj rajchaire'e. ²⁶ Ajta i ti cin te'entipua'arite'esin ti raatyamue'itin i ti rajchaire'e, ai pu ain pueen i ti cin u'umi'ini. ²⁷ Ajta, ti'ij ayan ti'ixa ti nu'u ain nain tyu'utyaamue'iti, capu xaa nya'u ayan huataujmua'a ti ain ajta raatyamue'iti aijna i Dioj ti ayan raata'a ti nain cin antyujmua'aréera.

²⁸ Ti'ij tyu'utyamue'itin nain tij na'a ti iyan ti'iseijre'e, ajta ute'e ti teje'eseijre'e, aijna ti i'i yaujra'an pueen i Dioj, ai pu rusaij huataujtuire'esin aijna jemi i Dioj ti nain cin antyujmua'areeraca'a, matij mana'a pua'amua i maj iyan seijre'e chaanaca japua, ajta u tajapua.

²⁹ Ti pua'a pi na'a ayan saique eenye'en, ¿a'ij ti huataujmua'atiiche'e mej meyan ti'ijri'ire i tyaite maj huamua'i'ivijhua aime jetze ma'acan i mej meri huacuii? Ti pua'a macai

che'e meyan huatarun i mej meri huacuii, ¿a'ini een cime'e meyan hua'a nyuucajtze'en rumuai'ivijhua?

³⁰Tyajta ityan, ¿a'ini een cime'e teyan á'ataca'anye ti'ij pi na'a tyej teyan huacui'ini pueijtzi cime'e?

³¹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e nyaijna cime'e nyaj ahuantzaahuate'en muejmi cime'e i Ciriistu'u jemi, aijna i Jesús ti ajta tavastara'a pueen. Ti'ij pi na'a nain xicaj tzajta'a, ayaa pu tina'amitejte'e inyeetzi nyej neri mi'mica. ³²Ti pua'a macai huatarun i mej meri huacuii, ¿a'ini ti'itij tinatyava'iri nyaj neyan tyaata'a pueen, ti pua'a neyan huatenya'use'en hua'a jamuan i ti'lityain ajna a'ahua'a u Efeso?

Ayaa mu xaa ti'ixaxa'a ticin: "Tiche'e yee tyu'ucua'ani, tyajta ti'iti antiye'en, a'ini ruijmua'a tu cui'ini."

³³Caxu rata'acare'en ti a'ati a'amuacuanamua ti'itij cime'e. Casi'i, aime i mej a'ij pua'a titetyujcha'i, ayaa mu nu'u a'ij pua'a ca'anijra'a hua'ata'aca i maj ri'i titetyujcha'i mej mi majta meyan che'eta mana'a a'ij pua'a huarini.

³⁴Sata'aj sajtahua'a ri'i me tityaumuámua'aren, sata'aj sajta raatapua'ajta i saj cin atya'itza'ara i Dioj jemi. Camu tzaahuati'ira'a cin ramua'ate i Dioj seica i mej a'amua jetze ajtyama'acan. Ayaa nu een cin tyaja'amue'ixaate'e nyej ni amuaatatyevil'iraste'en.

A'ij mej seira'a mua'aju'un mati'ij huatarun i mi'ichite

³⁵Ma ajta, ti pua'a a'ati ayan tyu'utaihua'usin ticin: "¿A'ini ye'i ti'iri'iri mej huatarun i mi'ichite? ¿Ti'itajni tevijra'an cin meyan seira'a mua'aju'un?" ³⁶Me nyajta inyaa, ayaa nu tiraata'ixaate'esin yee, mi paj cai máumua'aree. Aijna i jatzi paj raahuaste, capu ajnyejsin ti pua'a cai

anacai a'utátzi'ite. ³⁷Pati'ij ti'ihuaste'e, capej paijna huaste'e i ciye ti ajnyejsin silu aij paj huaste'en i jatzi ti pua'a ti'iti triigu nusu ti'iti seica. ³⁸Ajta ain i Dioj, ai pu ayan rata'aca i ciya'ara'an a'ij ti ari tiraaxa'api'intari'iri'i, seij ajta seij i jatzi.

³⁹Ajta, capu ruxa'a na'a e'en i hue'ira'a. Seij pu saique e'enyaa tyahue'ira'a i tyaata'a. Ajta saique mu e'enyee'en tyahue'ira'a i ya'amuaate. Majta aime i pina'ase, ai mu majta saique e'enyee'en tyahue'ira'a. Ai mu majta i hue'ité, saique mu majta e'enyee'en tyahue'ira'a.

⁴⁰Ajta ti ute'e ti'iseijre'e, ajta ti iyan ti'iseijre'e chaanaca japua, capu ruxa'a na'a ti'en. Ajta, seij pu ain pueen i ti naa tihua'aseijrate'e aijna ti ute'e ti'iseijre'e. Ajta seij pu ajta ain pueen i ti naa tihua'aseijrate'e aijna ti ti'iseijre'e iyan chaanaca japua.

⁴¹Aijna i xicaj, ai pu seij ain pueen ti naa tihua'aseijrate'e. Ajta i maxcirai, capu ruxa'aj na'a ayan tihua'aseijrate'e. Majta aime i xu'ura'ave, camu majta ruxa'a mana'a meyan e'en.

⁴²Ayaa pu che'eta na'a e'enyee'en ti'iseijre'e aijna cime'e i mej huatarun aime i mej meri huacuii. Aijna i tevijra'an ti huanu'eihuaca'a, ai pu á'apua'aren. Ajta ain ti Dioj rajjajsin, capu che'e a'anaj á'apua'aren aijna. ⁴³Aijna tevijra'an, ayaa pu huanu'eihuaca'a maj cai ri'i tirata'acare'en. Ajta, ti'ij Dioj rajjan, ai pu tyamua'a naa ri'i tiraata'asin. Ti'ij huanu'eihua aijna i tevijra'an, capu a'atzu ruca'anye. Ajta, ti'ij Dioj rajjan, ai pu rumuare'eri'ira'a cin rajjajsin.

⁴⁴Ayaa pu eenye'en nú'eihuan ti ij tya'utaviicue'i iyan chaanaca japua. Ajta, ayaa pu eenye'en rajjajsin ti ij ayan jetzen araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ti pua'a ayan seijre'e i tevijra'an ti ayan tya'utaviicue'i iyan chaanaca japua,

ajta pu ayan che'eta na'a seijra'a i tevijra'an ti jetzen araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

⁴⁵Jee xaa nya'u, ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: "Aijna i tevi, aijna i Adán ti anacai huataseijre, ai pu ayan eenye'en ruuri huatyajturaa." Ajta aijna i tevi, aijna ti ajta Adán pirici i tu'uve'etyajti, ayaa pu eenye'en huatyajturaa xaijnyu'ucari ti ayej auj tihua'ata'aca mej meyan ruuri mua'ara'ani.

⁴⁶Capu anacai huataseijre aijna ti jetzen araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, silu aijna ti rusaij ta'utaviicue'i iyan chaanaca japua. Ti'ij ain ayan huataseijre'en, aj pu xaa huataseijre'esin aijna ti ain xaijnyu'ucara'ara'an jetze araujca'anyen. ⁴⁷Ajta, ain i tyaata'a, i ti anacai huataseijre, ai pu chuej cin huatyataavijhuaca'a. Aij pu cin, iyan maj chuej japua ma'acan. Ajta i tyaata'a, i ti hua'apua ti huanyej, ai pu ute'e e'ema'acan. ⁴⁸Majta aime i mej yan japuan huachaatime iyan chaanaca japua, ayaa mu e'en tij ajta een i tevi ti chuej japua ma'acan. Majta aime i mej jetzen ajtyama'acan aijna ti ute'e e'ema'acan, ayaa mu majta e'en tij een aijna i a'ati. ⁴⁹Al'ij tyej teri teyan e'en taavijra'an cime'e aijna i tevi ti chuej japua ma'acan, ayaa tu che'eta tyana'a eenya'a ta'aju'un taavijra'an cime'e aijna i tevi ti ute'e e'ema'acan.

⁵⁰Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, nye'ihuaamua'a. Capu ri'iri ti aun a'utyarute a'u ti Dioj tie'ljta a'ati ti na'a ti auj ayen seijre'e taavijra'an cime'e aijna i tevi ti chuej japua ma'acan. Ajta, aijna i a'ati ti á'apua'aren, capu ri'iri ti ayan tiraaci'iti aijna ti cai a'anaj á'apua'aren.

⁵¹Xaanamuajri'i muan, a'ini ayaa nu tyajamuaata'ixaate'esin ti'itij cime'e ti ru'avaataca'a i Dioj jemi. Catu naimi'i cui'ini, silu Dioj pu najmi'ica saique taruuren ityejmi.

⁵²⁻⁵³Ayaa pu te'eme ajna xicajra'a ti jetzen huatánamuajre'en i trompeeta ti cime'en nain te'entipua'arite'esin. Ti'ij ain ti tajapua ti'ivaire'e ucaajijhua i trompeeta jetze, aj pu'i ayan seiira'a a'ame ti'ij maj huatyamaxcava'axi'in iye'itzi cime'e. Aj pu'i Dioj huá'ajjajpuaxi'isin aime i mej meri huacuii mej mi cai che'e a'anaj aupua'are. Tyajta ityan, saique tu huatyátaruurejsin, a'ini ayaa pu ruxe'eve'e ti ain ti á'apua'aren ayan saique huaujruuren ti ij cai che'e aupua'are. Ajta ayan ruxe'eve'e ti ain ti mi'ini, ajta ayan saique huaujruuren ti ij cai che'e huami'ini.

⁵⁴Ti'ij saique huaujruuren aijna ti á'apua'aren ti ij cai che'e aupua'are, ajta ti'ij ari saique huaujruu aijna ti mi'iniiche'en ti ij cai che'e huami'ini, aj pu xaa ayan tyaja'ure'enejsin a'ij ti anacai te'eyu'usi'ihuaca'a, aijna i nyuucari ti cime'en raxa yee: "Nain pu hui cin ratyaamue'iti aijna i ti hua'acui'ica. ⁵⁵Mi paj hua'acui'ica, á'uni a'ij een i paj cin hua'utyaamue'iti? Capu me'e e'eseijre'e xaa nya'u." Ajta ayan ticin: "Mi paj cin tihua'upuej, á'uni a'ij een? Capu xaa nya'u ma'a ja'ahua'a."

⁵⁶Ajta aijna ti cin tihua'apuejite'e aijna ti ajta hua'acui'ica, ai pu aijna jetze araujca'anyen i maj cin atya'itza'ara i Dioj jemi. Ajta aijna i nyuucari i maj cin ti'ljta, ai pu ain puen ti ca'anijra'a hua'ata'aca mej mi meyan auta'itza'ara'an i Dioj jemi. ⁵⁷Ma ajta, tiche'e teyan ri'i tirata'acare'en tyaijna i Dioj ti ayan titata'aca tyej teyan tyu'utyamue'itin tyaijna cime'e tyej jetzen ajtyama'acan i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u puen.

⁵⁸Aij xu cin seyan huarini, nye'ihuaamua'a, mi nyaj a'amuaxe'eve'e huapi'i. Sata'aj ri'i ti'ityeseira'a a'anaj ti na'a, sata'aj sajta

tya'utaviicue'i ti ij cai a'ati amua'ari'i i álamuamua'atziira'a. Sata'aj sajta a'ujca'anyaacan cin tyu'umuare'en i tavastara'a jemi a'anaj ti na'a, a'ini xu'uri ramua'aree ti eecan huapi'i tyajamuatyava'iri. Caxu huaapua'a sana'a ti'imuare'e tavastara'a jetze ma'acan.

Cime'en í tumin i maj hua'uhuaviiri'i hua'a cime'e i ru'ihuaamua'a

16 Cime'en i tumin sej rasaire'e sej si cin hua'utavaire'en aime i mej Dioj jemi seijre'e, ayaa nu che'eta nyana'a tyaja'amueijcate'e a'ij nyej neri tihuéjca aime i mej e'etyujsa'iri nain japua u Galacia. ²Ayaa xu huarini sej sajta sej, ajna xicajra'a ti jetzen tya'utye'itén i iteeri. Che'e sej ayan ra'ajta'an i ruche a'achu ti caj ti'ixe'evi'lira'a, ti pua'a Dioj raata'a eihua nusu cij na'a. Che'e ain rajsaire'en tij na'a sei iteeri ti ij cai che'e ayan ruxe'eva'a saj rajsai'irihua'an ajna nyati'ij nyaun a'atanyén. ³Nyati'ij nyaun a'ara'asti, aj nu ni neyan hua'ure'epijte'esin i yu'uxari aime i saj hua'antihuau mej mi majna cin majta ra'anya'a aujna u Jerusalén i sej seri rajsaij saj hua'utapueijve'esin. ⁴Ti pua'a ajta ayan tina'amitejtya'a ti ayan titaatyava'iri nyaj nyajta nyaun á'ume'en, ai mu majta a'uju'u mua'aju'un nyeetzi jamuan.

A'ij ti nu'u huarini ti'ij aun a'umé'en sej chuejra'a japua

⁵Nyati'ij nyaun anacai a'atanyén u Macedonia, aj nu ni amuumuaarin. Me nyajta inyaa, nyauj mi'i nyaun u a'atanyén u Macedonia. ⁶Tij nyacai a'atzu muejmi jemi a'ateeri, na'ari neyan a'atyeevi'in tij na'a ti huaseevi'i a'ame sej si seyan naatyavaire'en saijna cime'e a'u ti na'a nyaj á'umej. ⁷Canu neyan raxe'eve'e nyaj ijii nyana'a

amuaseej nyej ni a'atzu nyana'a amuaamuaare, silu ayaa nu raxe'eve'e nyej ni a'atyeevi'in nyaj nyaun a'ucatii muejmi jemi, ti pua'a ayan tinata'acare'en i tavastara'a.

⁸⁻⁹Me nyajta inyaa, au nu a'utyaváa na'ame nyaujna u Efeso asta na'a cai tyaja'ure'enyen ajna mati'ij ti'iyeste majna cime'e ta'araahua'apua ti ara'ase i iteeri. Ee xaa, ayaa nu huarini a'ini naa pu tinaavai aijna cime'e i nyej ti'imuare'e nyej ni eihua huapi'i raatyavaire'en i tavastara'a. Capu amin a'ij mej eihua nyejchaire'e.

¹⁰Ajta, ti'ij aun a'atanyén aijna i Timuteeyu, sata'aj ri'i tirájchaiica tyamua'a naa, a'ini ai pu ayan che'eta na'a ti'ivaire'e i tavastara'a jemi nyati'ij inyaa. ¹¹Che'e cai a'ati raxaahuata. Ti'ij ajtahua'a u a'arajra'ani, sata'aj raata'an tij na'a ti ayan ruxe'eve'e ti ij ajtahua'a ya ra'asti nyeetzi jemi. Ayaa nu rachu'eve'e ti ain ya huacati hua'a jamuan i seica i ta'ihuaamua'a.

¹²Ajta aijna i ta'ihuaara'a, aijna i Apolos, eecan nu ca'anijra'a raata'acara'a na'aye'i ti muejmi jemi a'atanyén hua'a jamuan i seica i ta'ihuaamua'a. Ma ajta ain, capu a'uye'imii a'araa. Aj pu nu'u aun a'atanyejsin muejmi jemi ti'ij huatáci'ipáaca.

I nyuucari ti cin ra'antipua'ari

¹³Ri'i xu'u muan. Sata'aj ri'i ti'ityeseira'a saijna cime'e saj ra'astijre'e i tavastara'a. Sata'aj sajta huatyaajca'anyen i rutzajta'a. Sata'aj sajta araujca'anyen saijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj sej si tya'utaviicue'i. ¹⁴Satij sana'a sej seyan rici, sata'aj seyan rijca saijna cime'e saj huaujxe'eve'en.

¹⁵⁻¹⁶Xu'uri ramua'aree ai mu ain pueen i maj anacai huataujtu'iri'i i tavastara'a jemi ayujna Acaya aime i tyaitestyamua'ame'en aijna i Estéfanos.

Ai mu majta meri maijna cin autyajhui maj hua'utyavaire'en aime i mej Dioj jetze ajtyama'acan. Ayaa nu ca'anijra'a amuaata'aca, nye'ihuaamua'a, sej si hua'atzaahuatya'a aime, sajta najimi'ica i tyaute i mej meyan che'eta mana'a ti'imuare'e tyatij ityan, i maj majta tzaahuati'ira'a cin ti'ivaire'e tavastara'a jetze ma'acan.

¹⁷Nyaa nu xaa huatantyamua'ave mati'ij ya ra'a, aijna i Estéfanos jamuan aijna i Fortunato, ajta aijna i Acaico. Ai mu xaa ri'i tinaata'a maijna cime'e maj ya náamuaaraca'a muejmi jetze ma'acan ti ij cai ti'iti na'aturaaty'a.

¹⁸Ai mu ri'i tinaata'a yu nyatzajta'a. Majta mu ri'i amuaata'asin muejmi i a'amua tzajta'a. Ayaa pu tyu'ujxe'eve'e saj ri'i tihua'uta'an najimi'ica i tyetyaca mej meyan e'en matij aime i maj hueica.

¹⁹Ya mu á'amuataujte'e aime i mej e'etyujsa'iri hua'ateyujta'a ti ayun seijre'e tij na'a ti ayun huatacá'a iiya Asia. Ajta aijna i Aquila, ajta

aijna i Priscila, ai mu tyamua'a naa á'amuataujte'e nyuucajtze'en i tavastara'a. Ayaa mu che'eta mana'a ya á'amuataujte'e najimi'i i mej e'etyujsa'iri a'u mej e'eche aijna i Aquila, ajta aijna i Priscila. ²⁰Najimi'i i ta'ihuaamua'a i mej ya huati, ai mu majta á'amuataujte'e. Sata'aj huaujtaujte'en tyamua'a naa, su'ityaujvisi'itimua'acare'e nyuucajtze'en i tavastara'a.

²¹Nyajta inyaa, i nyaj Pablo pueen, nyamuaajca'a nu cin tyaja'amuyau'use'e nyej ni nyajta amuaatataujte'en.

²²Ti pua'a a'ati cai raxe'eva'a i tavastara'a, che'e ayan pueijtzi raaci'iti. Che'e ya uvé'enyen i tavastara'a.

²³Che'e ain tavastara'a, aijna i Jesús, che'e ain ri'i tyajamuata'acare'en.

²⁴Eihua nu nyajta a'amuaaxe'eve'e nyaijna cime'e saj sajta saijna jetze ajtyama'acan i tavastara'a, aijna i Jesús. Yaa pu'u, che'e ayan tyaja'ure'enyen.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej Corinto a'uchaatima'acaa, i ti hua'apua

Ai pu tihuá'ataujte'e

1 Inyaa, i nyaj i'i Pablo, nyaa nu sej nyain pueen ti Dioj ayan tinyejca ruxé'evi'ira'a cime'e nyej ni neyan tihua'uta'ixaate'en a'ij ti ti'iti ti'isejre'e i Ciriistu'u jemi, i ti ajta i'i Jesús. Jamuan aijna i ta'ihuaara'a aijna i Timuteeyu, ayaa tu tyaja'amuayu'use'e mi sej e'etyujsa'iri sej si ratyaanajche i Dioj, mi sej Corinto a'uchaatime, tyajta teyan tihua'ayu'use'e najmi'lica i mej Dioj jemi sejre'e, matij mana'a i maj maun a'uchaatime tij na'a ti aun huatacá'a u Acaya. ²Che'e aijna i Dioj, i tyaj rajya'upua, ajta aijna i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, miche'e ri'i tyajamuaata'acare'en, majta ri'i tyajamuaatyapua'arite'en sej si tyamua'a naa, ru'ihuáamua'ataa xa'ara'ani.

I ti nu'u cin rajpueijtzi i Pablo

³Tiche'e ri'i tiraata'acare'en tyaijna i Dioj ti ajta ya'upuaara'an pueen i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Aijna i Dioj, ai pu ain pueen i tyaj rajya'upua ti ajta nain cin ta'acu'uvaa a'aye'i, ai pu ain pueen i Dioj ti ajta nain cin ri'i taarú'u. ⁴Ai pu ajta ri'i taarú'u aijna cime'e i tyaj cin á'aviicue'ira'a ta'aye'i tej ti teyan

che'eta tyana'a ri'i hua'anrú'ure'en aime i mej ti'itij cin á'aviicue'ire'e. Aij tu cin tiche'e teyan ri'i hua'anrú'ure'en tyaijna cime'e i ti cin Dioj ajta ri'i taarú'u.

⁵Ayey xaa nya'u ti'ayajna ti tyamua'a naa ayan ti'itaci'ipuaca aijna ti cin ajta rajpueijtza'a aijna i Ciriistu'u. Ayan che'eta na'a Ciriistu'u ajta tyamua'a naa ri'i taarú'u tej ti ty'utaviicue'i.

⁶Ti pua'a teyan ti'itij cin á'aviicue'ira'a, ayaa pu ajta ti'ivaire'e ti ij Dioj ri'i amua'anrú'ure'en, ajta amue'irajtuani. Ajta, ti pua'a Dioj ayan ri'i ta'anrú'ure'e, ayaa pu ajta ti'ivaire'e ti ij ajta ain ri'i amua'anrú'ure'en. Ayaa pu xaa tyaja'amuaruure mvejmi ti pua'a seyan che'eta sana'a tyamua'a naa ty'utaviicue'i i saj cin rajpueijtzi tyatij ityan tirajpueiitzi.

⁷Ayaa pu tita'amitejte'e sej seyan xaa nya'u te'eviicue'i, a'ini ayaa tu ti'ijmua'aree ti ayan che'eta sana'a tyaja'amua'ipuaca sej seyan rajpueijtzi tyatij ityan, ajta Dioj pu ayan che'eta na'a ri'i amua'anrú'ura'a a'ame mvejmi tij ajta ri'i tita'anrú'ura'a a'ame itejmi.

⁸Ayaa tu ti'ijxe'eve'e, ta'ihuaamua'a, sej raamua'aree a'ij tyaj tirajpueijtza'a tyati'ij tyau'n a'utyá'acaa aujna u Asia. Eecan tu huapi'i á'aviicue'ira'acaa, asta na'a cai utyaavatz'i i tatzajta'a.

Ayaa pu tita'amitejtya'acaa tyaj cai che'e a'ij huarini. ⁹Ee tzite'e, ayaa pu tita'amitejtya'acaa i tatzajta'a tyaj huacui'ini. Ma ajta, ayaa pu aijna cin taaruu tej ti cai tajiimua'a á'atatzahuatya'a silu tej ti tyaijna jetze arataca'anyen i Dioj ti hua'ajjá'ajpuana i mej meri huacuii. ¹⁰Ai pu ayan tu'irajtuaa ti ij cai ayan titáaci'iti tej tyaijna cin huacui'ini ti huapi'i a'ij pua'a seijre'e. Ai pu ajta auche'e tu'irajtuaasin. Ee xaa nya'u, ayaa tu ti'ijchu'eve'e ti ain ajtahua'a tu'irajtuaani.

¹¹Ma ajta, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e saj saijna cin taatavaire'en saj rahuaviira i Dioj itejmi cime'e, mej mi majta mui'iti meyan ri'i tiraata'acare'en i Dioj itejmi cime'en maijna cime'e ti ain Dioj ayan che'eta na'a ri'i titaatá'a itejmi a'ij sej seri mui'iti tiraahuaviiri'i.

A'ini nu'u een cime'e cai u a'atanye u Corinto aijna i Pablo

¹²Aij tu xaa cin á'atatzahuatye'en. Ajta ain i taxaijnyu'uca ayan ti'lita'ixaate'e ti ayan ti'ayajna tyej teyan ri'i ti'ititacha'i hua'a jemi i mej iijan seijre'e chaanaca japua, tyajta eitze'e ri'i ti'ititacha'i muejmi jemi. Tij na'a tej teyan huarij, ayaa tu tzaahuati'ira'a cin teyan rijcaa i Dioj jemi, nain cime'e a'ij ti tiraavijte'e. Catu teyan ti'ljri'irajcaa a'ij mej ti'ljri'ire i tyetyaca mej iijan seijre'e i chaanaca japua silu Dioj pu ayan ri'i titaatá'a. ¹³⁻¹⁴Ajta, i nyaj tyaja'amuayu'use'e, ayaa pu'u na'a ain pueen a'ij saj sana'a tiraayi'iti saj ra'ujjive'en, a'ij saj sana'a sajta tiyau'eite. Ayaa nu nyajta ti'ijxe'eve'e saj raamua'aree nain cime'e tyaj tyain pueen i saj cin ri'i tiraata'asin i Dioj. Ee xaa, xu'uri seyan raamua'areeri'i. Sajta muan, muan xu sain pueen i tyaj cin ri'i tiraata'asin ajna xicajra'an ti jetzen ajtahua'a huataseijre'esin aijna i tavastara'a, aijna i Jesús.

¹⁵A'ini ayaa pu tina'amitejtya'acaa, ayaa nu tiraaxa'api'intare nyaj anacai nyaun a'atanyén muejmi jemi nyej ni hua'apua ri'i tyajamuaata'an.

¹⁶Ayaa nu ti'ijxe'eva'acaa nyaj amuaamuaare nyati'ij nyaun a'ume'en u Macedonia, nyajta nyati'ij nyaun pi e'ejveti nyajtahua'a amuaamuaare. Nyajta neyan raxe'eva'acaa saj seyan tiraaxa'api'intare'en i saj cin naatyavaire'en nyej ni nyaun á'ume'en u Judea. ¹⁷¿A'ini tyajamua'amitejte'e muejmi? ¿Ni qui seyan tina'aseijrate'e ti cai ri'iri saj na'antzaahuatye'en saijna cime'e nyaj nu'u cai tzaahuati'ira'a cin ti'ixa'api'intare'e? Me nyajta inyaa, canu xaa nya'u neyan een, a'ini canu neyan ti'ljri'ire matij aime i tyetyaca i maj rujiimua'a ti'imua'atze ticin “jee.” Ma ajta, capu ayan te'iraame.

¹⁸Ma ajta Dioj, ai pu cai a'anaj atya'itza'ara. Aij pu cin, aijna i tyej teri amuaata'ixaa, capu ayan een ti hua'apuaca cin huataujmua'a. Aijna ti cime'en raxaj yee “jee”, capu ajta ayan huataujmua'a yee “capu”. ¹⁹Ajta aijna ti yaujra'an pueen i Dioj, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, tyan tu teyan cime'en amue'ixaa inyaa, jamuan aijna i Silvano, ajta aijna i Timuteeyu. Aijna i Ciriistu'u, nain pu cin tihuaujmua'atziitya'a, ajta raxa'api'intare'e. Aijna jemi tij na'a i nyuucari ti cime'en raxaj yee “jee”, a'anaj ti na'a pu ayan te'iraame ticin “jee”. ²⁰Ajta nain i ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i, ai pu araurastejsin i Ciriistu'u jetze. Aij tu cin teyan ti'ixaxa'a yee “jee”. Yaa pu ti'ayajna i jemin. Ayaa tu cin ri'i tirata'aca i Dioj.

²¹Ma ajta Dioj, ai pu ain pueen i ti ri'i titájcha'i itejmi. Ai pu tyajamuájcha'i muejmi jemin i Ciriistu'u. ²²Ai pu itejmi huataura'ate, ajta raatyajtuaa i ruxaijnyu'uca itejmi jemi tej ti raamua'aree ti ain ranajmire'en i ti ari taata'a.

²³Dioj pu ru'umua'aree a'ij nyej ti'imua'atze. Canu ti'ihue'i nyana'a. Canu cha'a nyana'a ti'ixa'api'intare'e silu ri'i nu ti'ixa'api'intare'e. Ayaa nu een cin cai nyaun a'atanye muejmi jemi nyej ni cai amuaatamuáre'eriste'en. ²⁴Catu xaa nya'u teyan tyaja'amueijte' se j si ca'anyejri cin ra'ara'astijre'en i tavastara'a, silu a'amua jamuan tu ti'imua'e se j si saijna cin huataujtyamua'ave'en, a'ini muan xu ra'astijra'a xa'aye'i tyamua'a naa.

2 Me nyajta inyaa, ayaa nu tihuanxa'api'intari'iri'i nyaj cai nyajtahua'a amuaamuaare nyej ni cai nyajtahua'a amuaatyaxaamiste'en. ²Ee xaa nya'u, ti pua'a neyan amuaatyaxaamiste'en, ¿a'atyainni mana'aqui main pueenya'a mua'aju'un i mej naatátyamua'aviste'esin inyeetzi? Capu che'e sein a'ati, a'ini muan xu sain pueen i nyaj amuaatyaxaamiste.

³Ayaa nu een cin neyan tyaja'amuatayu'use nyej ni ramua'areera saj cai naatyaxaamiste'esin nyati'ij nyaun a'ara'asti a'ini ayaa pu tiraavijte' se saj naatátyamua'aviste'en. Ma ajta, ayaa pu tina'amitejtya'acaa se j seyan e'en najjmi'i muan se j saijna cin huataujtyamua'ave'en saijna cime'e i nyaj nyajta cin nyetyamua'avi. ⁴Nyati'ij tyajamuaatayu'use, eihua pu a'ij pua'a nya'asajca'a, nyajta nyeyeinya tyamua'a. Ee xaa, huapi'i pu nu'ucui'icaa yu nyatzajta'a, a'ini canu raxe'eva'acaa nyaj amuaatyaxaamiste'en, silu ayaa nu ti'ijxe'eva'acaa saj ramua'aree nyaj eihua huapi'i a'amua'eve'e.

Maj nu'u tiraatauuni'i ajjna ti autyajturaa i Pablo jemi

⁵Ma ajta, ti pua'a a'ati ayan ti'iti cin a'ij tyu'uruu ti i a'ati huataujxaamiste'en, capu ayan nyeetzi na'a huáruu silu e'icaj pu ajta muejmi ayan huáruu. Ayaa nu een cin

tyaja'amue'ixaate'e nyej ni cai eihua amuaatamuáre'eriste'en najjmi'ica muejmi. ⁶Pu'uri ai pu'u i maj mui'iti meri meyan pueijtzi raata'a ajjna i a'ati ti ayan huarij. ⁷Aij pu cin, ayaa pu ari tyu'ujxe'eve'e saj tiraatauuni'i, sajta ri'i ra'anrú'ure'en. Na'ari cai, ai pu mue'itiche'en nain cime'e ajjna cime'e ti eihua huapi'i ruxaamiste'e.

⁸Aij nu cin neyan ca'anijra'a a'amuaata'asin saj sajtahua'a seyan tiraataseijrate'en saj sauj raxe'eve'e. ⁹Ayaa nu een cin tyajamuaatayu'use nyej ni amuaateeseij a'ij se j titetyú'cha'i muan, ajta nyej ni ramua'aree ti pua'a seyan nain cin tya'aste. ¹⁰⁻¹¹A'ati ti na'a saj tiraatauuni'i, nyaa nu nyajta neyan che'eta nyana'a tiraatauuni'ira. Ti pua'a neyan ti'iti cin tiraatauuni'iri'i, ti'iti ti na'a, ayaa nu een cin tiraatauuni'iri'i nyej ni a'amua japua huanyuuni i Ciriistu'u jemi ti ij cai ain Satanás ti'iti cin ta'antimue'itin, a'ini tyan tu xaa ramua'aree a'ij ti ain eenye'equ'e ti'imua'e'e.

A'ij pu nu'u pua'a tiraata'acara'a ajjna i Pablo ti'ij auj a'ucatii u Troas

¹²Nyati'ij nyaun a'ará'a nyaajna u chajta'ana ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Troas, nyej ni nyaun tihua'uta'ixaate'en i nyuucari ti cime'en raxa i Ciriistu'u, nyavastara'a pu ayan naata'a nyej ni nyaxaahua tyamua'a naa tihua'uta'ixaate'en i tyaite. ¹³Me nyajta, eihua nu huapi'i ti'imuaajca nyajjna cime'e nyaj cai ráatyau i nye'ihuaara'a, nyajjna i Tito, ti cai aun autyavaaca'a. Aij nu cin hua'utatautya'a, nyaun á'umej u Macedonia.

Tyaj nu'u tyu'utyamue'itin jamuan i Ciriistu'u

¹⁴Ajta, tyamua'a tu ri'i tiraata'asin tyajjna i Dioj ti ayan taata'aca tyamua'a

naa tyaj tyu'utyamue'itin jamuan i Ciriistu'u. Cu xuee tyaj cuj ityan e'ita'a huaju'un, ajta ai pu Ciriistu'u anacai huame'en, majta tacujta'a huaju'un i tyej teri hua'utyaamue'iti. Ajta a'u ti na'a tyaj e'ita'a huaju'un Dioj pu ayan raruure ti tyejmi jetze a'iráninyei aijna ti naa tya'aaca i maj cin ráamua'ati.

¹⁵Tyajta ityan, ayaa tu seijre'e i Dioj jemi. Cu xuee tyaj cuj ityan raatisin i ti naa tya'aaca aijna cime'e tyej teyan Ciriistu'u jetze ajtyama'acan. Ayaa tu che'eta tyana'a seijre'e hua'a jemi i ti Dioj hue'irajtuaasin, ajta hua'a jemi i mej á'apua'aren. ¹⁶Ayaa pu een aime jemi i seica i mej á'apua'aren, ayaa pu hua'a jemi tya'aaca tij ti'iti ti huami'i i maj cin majta a'apua'are. Ajta aime i seica i ti Dioj hue'iratuaasin, ayaa pu hua'a jemi tya'aaca tij ti'iti ti ruuri ti naa tyáará'i i maj cin huaujrute'en. ¿A'atani ayan a'avejre ti'i ayan tyu'utyavaire'en i Dioj jemi? Capu xaa nya'u ma a'a a'ati ti ayan a'avejre.

¹⁷Me tyajta ityan, catu teyan e'en matij i seica, i maj mui'iti, i mej meyan huataujvairé'en i maj cin ramue'itici majna cime'e maj ramuare'e i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj. Me tyajta ityan, ayaa tu tzaahuati'ira'a cin ti'ititacha'i a'ini Dioj pu ta'antihuau. Tyajta ityan, ayaa tu i Dioj jemi ti'ixaxa'a tij saij ti Ciriistu'u jetze ma'acan ti'ivaire'e.

Aijna i nyuucari ti jajcuacan cin tya'ataujratziiri'i i Dioj

3 ¿Ni qui ayan tyajamua'amitejte'e tyaj tyajtahua'a autyajhuii tej tyajjimua'a teyan ri'i ti'itata'aca muejmi jemi? Na'ari, ¿ni qui ayan ruxe'eve'e ti a'ati ayan yu'uxari autyéyu'uxan i ti cin ri'i tyajamuata'aca itejmi cime'e nusu ayan tyu'ujxe'eve'e saj ra'utéyu'uxan i sej jetzen ri'i ti'itata'aca itejmi? Seica jemi pu xaa ayan tyu'ujxe'eve'e, aru itejmi jemi, capu.

²Muan xu rujjimua'a sana'a sain pueen i ti titaatyava'iri tij yu'uxari i tyaj cin huatatasejrata hua'a jemi, matij mana'a pua'amua yen seijre'e mej mi ra'ujijve'en, maj yau'eitaa mua'ara'ani. ³Muan xu xaa seyan e'en tij yu'uxari ti Ciriistu'u jetze a'uve'eme. Ma ajta, capu tetej jetze á'ayu'usi'ihuaca'a silu ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu raatyajtuaa muejmi jemi ti'ij ayan a'amua tzajta'a tyu'useira'a a'ara'ani mi saj sauj ruuri. ⁴Ayaa tu tya'atzaahuate'e a'ini Ciriistu'u pu ayan ti'iseijre'e i Dioj jemi.

⁵Capu ayan tiraavijte'e tyaj tyajjimua'a teyan tyu'utaxaj yee tejmi pu jetze seijre'e i muare'eri'ira'a tej ti teyan raayi'itihua'an silu aijna i tyaj jetzen arataca'anye, ai pu aun a'uve'eye'i i Dioj jemi. ⁶Ajta ain Dioj, ai pu ayan ta'antihuau tej ti teyan tyaijna cin tyu'utyavaire'en, aijna i nyuucari ti jajcua ti Dioj ajta cin tya'ataujratziiri'i. Tyajta ityan, catu tyaijna cin ti'imuaire'e ti a'ayu'usi'i tetej jetze, silu aij tu cime'en ti ayan seijre'e ti jetzen a'iráninyei i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

Ajta ain i nyuucari ti á'ayu'usi'ihuaca'a i tetej jetze, ai pu ayan hua'ata'aca mej mi meyan a'ati a'uxijte'en ti ij ain huami'ini. Ma ajta ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ruurican a'ihuatyajtuaani.

⁷Ma ajta ain i nyuucari i maj cin meyan a'ati a'uxijte'en ti'i ain huami'ini, ayaa pu á'ayu'usi'ihuaca'a tetej jetze ti a'ura'atzatzeihuaca'a. Eecan pu huapi'i naa seijra'acaa ti'ij Dioj ayan raatyajtuaa aijna jemi i Moisés. Ajta ain Moisés, ayaa pu huapi'i tyataatiye'icaa i nyeerima'ara'an jetze. Majta aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, capu ri'iristaca'a maj ra'araaseij i Moisés aijna cime'e ti ayan huapi'i tyataatiye'icaa i

nyeerima'ara'an jetze. Ma ajta, ai pu tyapua'arijma'acaa.

⁸Ajta ain ti cin ti'ivaire'e ajjna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ¿ni cai ayan eihua huapi'i eitze'e naa seiira'a a'ara'ani? ⁹Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna. Ti pua'a ayan eihua huapi'i naa seijra'acaa ajna'imi ti'ij Dioj raatyajtuaa i nyuucari i maj cin a'ati a'uxijte'en, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti eitze'e huapi'i naa seira'a a'ara'ani ajjna nyuucari ti rata'aca i a'ati ti ain urare'eny'a'acan cin huatyaturan i Dioj jemi.

¹⁰Ee tzite'e, ayaa pu ti'ayajna, ai pu ajmi'i huapi'i naa seijra'acaa ajjna i nyuucari ti raatyajtuaa i Moisés jemi. Ajta ijii, capu che'e naa seijre'e ajjna cime'e ti ari seij huataseijre ti eitze'e huapi'i naa seijre'e. ¹¹Ajta, ti pua'a ayan náa eenye'en huataseijre ajjna ti ajta tyápu'a'ari, eitze'e pu huapi'i naa seira'a a'ame ajjna i ti ayan huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e.

¹²A'ini tu'uri teyan rachue'eve'e i Dioj jemi ti ayan tel'irajra'ani, aij tu cin teyan taxaahua tihue'ixaate'e, tyajta cai ti'ltziinya'a. ¹³Catu teyan rici a'ij tij ain Moisés huarij ti ciixuri cin araujna i runyeerima'a jetze mej mi cai ra'araaseij aime i maj Israel jetze ajtyama'acantacaa, mej mi cai raaseijra ti'ij tyápu'a'arijme'en ajjna ti tyataatiye'icaa.

¹⁴Majta main, ai mu cai huataura'a maj yau'eitaa mua'ara'ani. Ayaa mu huarij. Cu xuee maj cuj araujna ciixuri cime'e. Tij na'a ajna'imi ti yu e'ire'enye, ayaa pu een seijre'e. Mati'ij ra'ajijva'a majna i nyuucari ti mi'ima'acan i ti cin Dioj ayan anacai tya'ataujratziiri'i, auche'e pu ayan seijre'e i maj cin aranami'i, ajta capu xi a'ati hua'utáxiixi, a'ini ai pu'u raayi'iti i Ciriistu'u.

¹⁵Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'en ijii a'anaj ti na'a raxe'eve'e maj ra'ujijve'en

ajjna i ti Moisés ra'uyu'uxaca'a, mauche'e mu meyan aranami'ihuajmee mej mi cai yau'eitaa mua'ara'ani. ¹⁶Ma ajta, ti pua'a a'ati ayan huataujtu'ire'en i tavastara'a jemi, Dioj pu ra'utáxijta ajjna ti cin aránami'ihuaca'a.

¹⁷Ajta ain i ti i'li tavastara'a, ajta ain i ti i'li xaijnyu'ucara'ara'an, ai mu ruxa'aj een, ajta a'u ti ain e'eseijre'e i xaijnyu'ucara'ara'an i tavastara'a, au pu a'ari'iri ti a'ati ruxaahua á'ucha'acanye'en i Dioj jemi.

¹⁸Me tyajta ityan, ayaa tu eenye'equ'e seijre'e. Ayaa tu seijre'e. Cu xuee tyaj cai aranami'ihuajmee, tyajta teyan che'eta tyana'a tyamua'a naa ti'itaseijrata tij ajta ain tavastara'a tyamua'a naa tyu'ujseijrata. Tyan tu saique huatyátaruurejsin tej ti teyan seira'a ta'ara'ani tij tevijra'an i tavastara'a tej ti eitze'e tyamua'a naa ri'i ti'itaseijratáa ta'aju'lun tij na'a ti yu auca'iti a'ame. Ajta, ai pu jetzen a'iráninyei i tavastara'a jetze, ajta ajjna jamuan i ruxaijnyu'uca.

Ai mu nu'u ti'ivaire'e i Ciriistu'u jemi

4 Tyajta ityan, tyan tu tyajna cin ti'ivaire'e i Dioj jemi ajjna cime'e ti ain Dioj ayan tá'ancu'uvajxi'i. Aij tu cin cai mue'itiche'e. ²Me tyajta ityan, tu'uri raataxaahuataca'a tej tij teyan a'ij pua'a rijcaa aviitzi cime'e, tej tij tyajta cai teyan rijcaa ajjna ti tyu'utevil'iraste'e, tej tij cai ti'itij cin tacuanamua. Catu á'ataca'anye tej teyan ti'itij cin tyu'uhu'éita. Catu tyajta á'ataca'anye tej saique tyu'utaxaj tyajna cime'e i nyuucari ti cime'en raxaj i Dioj, silu ayaa tu ruunyátacan cin ti'ixaxa'a tzaahuati'lira'a cime'e. Ayaa tu tyajna cin rici tej ti teyan tyu'utáseijrata hua'a jemi matij mana'a pua'amua i tyaite tej ti ca'anijra'a hua'uta'an mej mi raamua'aree a'ij ti ayan ti'ayajna i Dioj jemi. ³Ajta, ti pua'a ayan a'utanami'i i nyuucari i

tyaj cin tihue'ixaate'e, ayaa pu'u na'a a'utana'mi'i hua'a jemi i mej a'apua'are.

⁴Ai mu ain pueen i ti hua'utanaami i hua'amua'atziira'a tzajta'a aijna i dioj ti najjmi'ica ti'ijte'e i mej ijii huatyate. Ayaa pu een cin hua'uruu mej mi cai yau'eitaa mua'ara'ani i nyuucari ti ayan ti'livaire'e tij tatzari ti hua'atatzavi'i i hua'a tzajta'a mej mi meyan raamua'ati majjna i tavastara'a ti ayan huapi'i naa seijre'e. Ai pu ajta ain pueen i ti nain cin ruxa'a een tij i Dioj.

⁵Ayaa pu xaa ti'ayajna, a'ini catu tajiimua'a tyana'a tihue'ixaate'e, silu aijna i tyaj cime'en tihue'ixaate'e, ai pu ain pueen i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. Ai pu ajta ain pueen i tavastara'a. Tyajta ityan, ayaa tu tyaja'amuavaire'e muejmi Jesús jetze ma'acan. ⁶Ajta ain i Dioj, ayaa pu jajcua imi ayan tyu'utaxajta'a ticin: "Che'e a'ataaca i taj ajna a'uti a'utica'a." Ai pu ajta utyátatzaraca'a yu tatzajta'a, ti ij ain ayan taata'an tej yau'eitaa ta'ara'ani, a'ij ti een cin huapi'i naa seijre'e i Dioj aijna cime'e ti Ciriistu'u aijna jemi seijre'e.

Tyaj nu'u tyu'utyamue'iti tyaijna cime'e ti Dioj jetze a'iráninyei

⁷Tyajta ityan, ayaa tu seijre'e i Dioj jemi tij xa'ari ti xarij cin taavijhua, i tyaj tzajta'an teri ruuhuásaj i ti cin Dioj ri'i titaatá'a, i ti ajta huapi'i ti'lijnajchi. Ayaa pu een i ti seijre'e ti ain muáre'eri'ira'ara'an ti nain cin tyu'utyamue'itin, capu tejmi jetze a'iráninyei, silu aij pu'u jetze i Dioj.

⁸Nain tu cin rajpueijtzi ityan. Me tyajta, catu a'atzu mue'itiche'en. Capu ajta a'ij ta'amitejte'e a'ij ti te'eme. Me tyajta ityan, tyan tu a'ij tirajtyauve a'ij tyaj huarini.

⁹Aime i tyate, a'ij mu pua'a xaa taruuraa mua'aye'i. Ma ajta Dioj, capu ma tuuhua'ana. Ai mu xaa ta'ajipua. Ma ajta, camu ta'antipua'arite'esin.

¹⁰A'u ti na'a tej a'aciinye, ayaa tu che'eta tyana'a ti'ipueijti'ihua ta'aju'un, a'ij ti eenye'eque'e huami'i i Jesús.

Ayaa tu tyaijna cin rini, a'ini tyan tu ra'aviicue'i, ajta ayan che'eta na'a seijre'e jemin i tyaj ratyáhue'ira'a aijna ti cin Jesús ajta tata'aca tej tyauj ruuri.

¹¹A'ini ityan, i tej tyauj ruuri, ayaa pu ti'itaruure, a'anaj ti na'a tu á'ataca'anye tyaj huacui'ini nyuucajtze'en i Jesús. Ajta aijna jemi i tyaj ratyáhue'ira'a ti ajta á'apuapua'are, aijna jemi pu ajta seira'a a'ame i muare'eri'ira'a ti cin ajtahua'a ruuri aijna i Jesús.

¹²Aij pu cin, tyan tu teyan rajpueijtzi tyaijna cime'e tej teyan á'ataca'anye tej huacui'ini. Ma sajta muan, ruxaahua xu ri'i titeecháatimee saijna cime'e tyaj ityan rajpueijtzi.

¹³⁻¹⁴Ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: "Nyaa nu tya'antzaahua. Aij nu hui cin neyan tyu'utaxajta'a."

Ayaa pu che'eta na'a een itejmi jemi. Tyan tu tyajta tya'atzaahuatete, tyajta teyan ti'ixaxa'a tyaijna cime'e tej teri ramua'aree ti aijna i ti ra'ajjáj i tavastara'a, aijna i Jesús, hua'a tzajta'a i mi'ichite, ai pu ajta ta'ajjájpuaxi'isin jamuan i Jesús. Ai pu ajta taatasejrata muejmi jamuan tej ti naimi'i huatyaturan i jemin. ¹⁵Ajta nain ti ayan tyu'urij, ai pu tyajamuatyava'iri muejmi, a'ini sati'ij eitze'e huatámui'ire saijna cime'e ti Dioj ri'i tyajamuata'aca, eitze'e xu huataujtyamua'ave'esin sej si huapi'i ri'i tiraata'an i Dioj.

Aijna ti á'apuapua'are, ajta aijna ti seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e

¹⁶Ayaa tu cin cai cataxáahuajye'i. Ee xaa, aijna i tyaj ratyáhue'ira'a ti me eijre'e seijre'e, ai pu á'apuapua'are. Ma ajta i ti yu tatzajta'a seijre'e, ai pu rujajcuare'en a'anaj ti na'a nain xicaj tzajta'a. ¹⁷Ajta aijna i tyaj cin cij caj rajpueijtzi, ti ajta cai eihua ruxe'eve'e, ai pu ayan ri'i taruure

tej ti teyan ra'ancura'an tyaijna ti huapi'i naa seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e. Capu a'atzu ráti'asi aijna ti ijii seijre'e. Ajta eihua pu eitze'e ruxe'eve'e cai i tyaj cin rajpueijtza'a. ¹⁸Aij tu cin, catu á'ataca'ane aijna jemi i ti ti'itaavijhua, ti ajta me eijre'e seijre'e, silu aij tu jemi á'ataca'ane tyaijna ti cai taavijhua, i ti ajta cai me eijre'e seijre'e, a'ini aijna ti ayan taavijhua, capu a'ateeri. Ma ajta, aijna ti cai taavijhua, ti ajta cai me eijre'e seijre'e, ai pu xaa a'ateeri tij na'a rusen cime'e.

Capu nu'u te'eviiue'i i tyaj ratyáhue'ira'a

5 Ajta aijna i tyaj ratyáhue'ira'a, ayaa pu titaatyava'iri tij inaamua tyaj jeten chajca. Tyajta teyan ramua'aree ti pua'a huatyauune aijna i inaamua, tyauche'e tu huatyeechi'i i ti Dioj jemi e'eseijre'e, ti ajta cai muajca'a cin taavijhua. Ute'e pu e'eséira'a a'ame tij na'a rusen cime'e. ²Tyajta ityan, tej tyauj iyan seijre'e chaanaca japua, tyan tu taxaijnyuste'e yu tatzajta'a, tyajta teyan taxaamiste'e tyaijna cime'e tej tij tyaun a'utyarute tyaujna chi'ita ti ute'e e'eseijre'e ti ajta Dioj cin ta'ancánajsin. ³Ayaa pu aijna cin rini ti ayan ta'ancánan, catu tij che'e muamua'avijma'a á'ujhua'anya'a ta'aju'un. ⁴Ayaa pu ti'en, a'ini ijii tej tyauj jeten huachaatiime aijna i inaamua, eecan tu tayein yu tatzajta'a, tyaijna cime'e ti ayan tamuáre'riste'e ti'iti cime'e. Capu ai na'a tej teyan ratziinye'e ti Dioj ayan ta'ari'i aijna ti cin ta'ancánajsin, silu tej huapi'i teyan ti'ijxe'eve'e ti ain eitze'e ta'ancánan, ti ij ain ti a'ateeri tij na'a rusen cime'e nain ti'icánan aijna ti á'apuapua'are. ⁵Ajta ain ti ayan ri'i taruure tej ti teyan tyaijna ancura'an, ai pu ain pueen i ti Dioj rusaj raatyajtuaa itejmi jemi, i ruxaijnyu'uca tej ti teyan raamua'aree ti Dioj aijna cin ty'a'ataujratziiri'i itejmi jemi.

⁶⁻⁷Aij tu cin, a'anaj ti na'a, ai pu ca'anijra'a tata'aca a'ini ayaa tu ramua'aree tyati'ij tyauj teyan ruuri seijra'a tyeijna jetze i tej ratyáhue'ira'a, tyan tu cai xi tyaun a'utí i tavastara'a jemi. Ayaa pu'u xaa nya'u ti'en, a'ini ayaa tu een cin ya á'ujhua'an tyaijna cime'e tyaj ra'atzaahuate'e. Catu tyaijna cime'e tyana'a ya á'ujhua'an tej ti tyaijna jetze arataca'anyen aijna tej ti'isise'i teyajna.

⁸Tyamua'a pu ca'anijra'a tata'aca, ajta eitze'e pu ta'araanajchi tyaj tihuiini tyaijna jetze i tyaj ratyáhue'ira'a tej ti tyaun é'eseijra'a a'u tej a'utyeechi'i i tavastara'a jemi.

⁹Aij tu cin, teyan ti'lityese'e tej teyan ri'i ti'ititacha'i tej teyan ri'i tiraata'an i tavastara'a, capu amin a'ij ti pua'a teyan a'imi seijra'a nusu teyan jemin seijra'a.

¹⁰Ee xaa nya'u ti ayan ti'en, a'ini ayaa pu tyu'ujxe'eve'e tej naijmi'i teyan huatataseijrata aujna a'u ti a'utáca i Ciriistu'u ti ij ain ta'uxíjte'en naijmi'lica itejmi. Aj pu xaa ayan ti'ijci'iti a'ij ti tiraavijte'e seij ajta seij a'ij ti ti'iti tyu'umue'iti aijna cime'e a'ij ti huarij ti'ij auj ruuricaa, ti pua'a xa'api'in huarij nusu a'ij pua'a huarij.

Aijna ti Dioj raajajcuare

¹¹Aij tu cin, tu'uri ramua'aree ti ayan tyu'ujxe'eve'e tej eihua huapi'i ra'atesa'a i tavastara'a, ayaa tu een cin ti'lityesa'a ta'aye'i tej ti hua'utyamue'itin i tyetyaca mej mi ra'ancura'an i ti ayan ti'ayajna itejmi jetze. Ajta ain i Dioj, ai pu ramua'aree a'ij tej e'en. Ajta, ayaa nu ti'ijxe'eve'e ti ayan che'eta na'a tyajamua'amityejtya'a i a'amua xaijnyu'uca tzajta'a. ¹²Catu tyajtahua'a mnejmi jemi ra'irá'aca i tyaj cin huatátatzaahuate'en, silu tyan tu jamuata'aca i saj cin huataujtyamua'ave'en itejmi cime'e seij si seyan raayi'itihua'an saj huatanyuuni

aime jemi i mej meyan maijna cin ahuaajtzaahuate'e maijna cime'e a'ij ti a'ati rusise'irata me seiraca i tyaite, i maj majta cai hua'a jetze ruxe'eve'e a'ij ti een ajjna i a'ati i rutzajta'a.

¹³Ti pua'a ayan ti'ayajna a'ij maj ti'ixaxa'a tyaj nu'u tatimue'i, ayaa tu een cin tatimue'i tej ti teyan raatyavaire'en i Dioj. Na'ari cai, ti pua'a teyan ri'i me tityaumuámua'aree, ayaa tu een cin rici tej ti ri'i jamuaatyavaire'en muejmi. ¹⁴Ai pu xaa ain pueen i ti ti'taijite'e ti ain Ciriistu'u taxe'eve'e. Ayaa pu tita'amitejte'e itejmi ti saij na'a huami'i hua'a jetze ma'acan, najimi'ica, a'achu pua'amua i tyaite. Ajta, ti pua'a ayan tyu'urij, aij mu cin najimi'i jamuan huacuii. ¹⁵Ayaa pu ajta een cin hua'a jetze ma'acan huami'i mej mi aime i maj mauj ruuri maj cai che'e rujiimua'a mana'a a'ij tirájtayuve'en a'ij mej ye'i ti'ityujcha'i, silu mej mi ri'i ti'ityújchaica maijna jemi i ti hua'a jetze ma'acan huami'i, ti ajta huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite. ¹⁶Aij pu cin, ijii ti yu aca'iti a'ame, catu che'e teyan a'ati ma'usís'e'ij a'ij ti tita'amitejte'e i tatzajta'a ajjna cime'e i tyaj cin raaseij me jeijre'e. Ee xaa, ayaa tu tejm'i raatasís'e'ira'a i Ciriistu'u ti'ij ain auj tevi na'a pueenya'a. Ajta ijii, catu che'e teyan rasise'ij. ¹⁷Aij pu cin, ti pua'a a'ati ayan Ciriistu'u jetze ajtyama'acan, ai pu ain pueen seij ti Dioj ari raajajcuare. Pu'uri me tyauvatzi a'ij ti ti'ityújchaica'a ti mi'ima'acan cime'e. Nain pu jajcuacan cin seijre'e i jemin.

Tyaj nu'u ri'i hua'uruuren mej mi re'enyen huatyaturan i Dioj jemi ejina i tyaj cime'en ti'ixa

¹⁸Najimi'i tij na'a ejina i tyaj cime'en ti'ixa, ai pu jemi e'ema'acan i Dioj ti ayan taaruu tej ti tyajtahua'a re'enyen huatyaturan i jemin ajjna cime'e ti Ciriistu'u ayan tajapua huanyúu. Ai pu Dioj ajta ayan ajjna cin titaijca tej ti tyajta teyan hua'uruuren i tyaite mej

mi majtahua'a re'enyen huatyaturan i jemin. ¹⁹Ayaa pu huataujmua'a ti ain Dioj ayan hua'uruu aime i mej yan huachaatime i chaanaca japua mej mi majtahua'a re'enyen huatyaturan i jemin ajjna cime'e ti Ciriistu'u hua'ajapua huanyúu. Aij pu cin cai ayan Dioj hua'uxijte ajjna cime'e i maj cin autyajturaa i jemin, silu ai pu ajjna cin titaijca ajjna cime'e i nyuucari i tyaj cin ri'i hua'uruuren mej mi majtahua'a re'enyen huatyaturan i jemin. ²⁰Aij tu cin, tyan tu tyain pueen i ti Dioj taataityaca'a tej ti tihua'uta'ixaate'en i Ciriistu'u jetze ma'acan. Dioj pu ayan tihua'ajee ajjna cime'e i nyuucari i tyaj cin tihue'ixaate'e. Aij tu cin teyan tyaja'amuajee sata'aj seyan sajta'hua'a re'enyen huatyaturan i Dioj jemi. ²¹Ajta ain i Dioj, ayaa pu raaruu i Ciriistu'u tejmi jetze ma'acan. Eijna ti cai a'anaj ti'iti cin autyajturaa i jemin, ai pu Dioj ayan raaruu ti japuan rajveti nain i pueijtzi ti taci'ití'iche'en itejmi ajjna cime'e i tyaj cin autyajturaa i Dioj jemi, tej ti jamuan i Ciriistu'u teyan urare'enyac'acan cin huatyaturan i jemin.

A'ij ti nu'u een a'ati ti Ciriistu'u jetze ma'acan ti'ivaire'e

6 A'ini tyan tu najimi'i ti'imuaire'e, ayaa tu tyajtahua'a tyaja'amuajee sej seyan ra'ancura'an i ti cin Dioj ri'i tyajamuaata'asin sej si seyan eihua huapi'i raatatu'ire'en i jemin ajjna i saj cin tyu'umuarej. ²Aij pu cin ayan te'eyu'usi'i ticin:

Ayaa nu muaanamujri'i ajna xicajra'an

ti jetzen ari huaxa'api'in,

nyajta, neyan muaatavaí ajna xicajra'an

nyej hui jetzen mue'irajtuaa.

Casi'i, muan, pu'uri ayan tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a ti jetzen ari huaxa'api'in saj ra'ancura'an. Ee xaa nya'u, pu'uri

ajna piti'irici ajna xicajra'a ti jetzen Dioj amue'irajtuaani.

³Tyajta ityan, catu teyan hua'utamuaere'riste'e ti'iti cime'e ti tihua'antyu'uuni'i, silu ayaa tu ri'i ti'ititachái ta'aye'i ti ij cai a'ati a'ij ti'itaxajta.

⁴Me tyajta ityan, ayaa tu muejmi jemi tasejrata matij aime i mej ti'ivaire'e i Dioj jemi nain cime'e. Capu amin a'ij ti pua'a teyan eihua huapi'i ti'itij cin á'aviicue'ire'e nusu teyan tirajpueitzi na'ari ti'iti tamuaere'riste'e ca'in ti'iti a'ij pua'a taruure. ⁵Tyauche'e tu teyan che'eta tyana'a ti'ivaire'e, tij majta meyan taatyavajxi'in nusu ta'ityaan na'ari taatamarite'en a'u ti na'a tyaj á'ujhua'an ca'in tyaj muare'eri cin ti'imuaere'e, nusu tyaj huatáaire'en tyaj atanyeenye'eri na'ari tyaj huatatáicua'a.

⁶Ayaa pu ajta seijre'e tej teyan ti'ivaire'e i Dioj jemi aijna cime'e tyaj cai ti'iti cin a'ij pua'a rici, tyajta tyamua'a naa tiru'umua'aree a'ij ti een i Dioj, tyajta tyamua'a tu te'eviicue'i hua'a jemi i seica. Tyan tu tyajta ri'i tihua'ajcha'i i taxa'a tyaite, tyajta tyaijna jetze arataca'anye i xajnyu'ucara'ara'an i Dioj. Tyajta tu tzaahuati'ira'a cin hua'axe'leve'e. ⁷Ayaa tu tyajta huataujnyátacan cin ti'ixaxa'a. Catu ti'ihue'i tyana'a. Tyajta tyaijna cin ti'imuaere'e i muáre'eri'ira'ara'an cime'e i Dioj. Tyajta tu teyan seijre'e tyaijna jamuan i tyaj cin tyu'utese'en nain cime'e ti ta jetze seijre'e tej ti teyan huarini ti naa een i Dioj jemi.

⁸Ti pua'a meyan ri'i titaata'an na'ari meyan taatyaxaahua, nusu meyan a'ij pua'a ti'itaxajta ca'in ri'i metihue'ixaatya'a itejmi cime'en, tyauche'e tu teyan ti'ivaire'e. Ayaa mu majta ti'itaxaata mua'aju'nu tyaj nu'u ti'ihue'itaca. Me tyajta ityan, tzaahuati'ira'a tu cin teyan rici.

⁹Capu ajta tajetze ruxe'leve'e ti pua'a macái tamua'ate nusu matamua'ate.

Ayaa tu tyajta hua'a jemi seijre'e cu xuee tyaj cui'icu. Me tyajta ityan, tyauche'e tu ruuri. Pueijtzi mu ta'ate'e aru camu ta'apua'arite'en. ¹⁰Ayaa tu seijre'e cumu tyaj taxaamiste'e. Me tyajta ityan, a'anaj ti na'a tu tatyamua'ave'e. Catu a'ij ti'ijviicue'i. Me tyajta, ayaa tu hua'aruuren mui'iti mej mi huataujchijtyaanita. Catu nu'u ti'iti ticha'i. Me tyajta, nain tu xaa tí'ijcha'i.

¹¹Ayaa nu a'ahuauritaacan cin tyajamue'ixaa nain cime'e, muan, mi sej Corinto a'u chaatime. Eihua nu a'anca'anye muejmi jemi. ¹²Catu ti'iti a'amuamueire'e muejmi, silu muan xu rujimua'a sana'a rumueire'e saijna cime'e a'ij ti tyajamua'amitejte'e i a'amuatza'ja'a. ¹³Aij nu cin neyan tyaja'amuahuavii sej si sajtahua'a ahuaujca'anyen itejmi jemi. Ayaa nu xaa tyaja'amue'ixaate'e cumu saj ti'iri púeenye'en.

Tyaj nu'u cai

hua'ajtyája'ahuatyahua'a aime i maj cai tyatzaahuat'e

¹⁴Caxu hua'ajtyaja'ahuatyahua'an aime i maj cai tyatzaahuat'e. Xu'u huaujmua'atzi aijna cime'e, ¿a'ini ti'iri'iri mej sej mana'a tyaitejra'a pueenye'en aijna ti uraré'en i Dioj jemi, ajta aijna ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri. Ari aijna, ¿ni qui ruxa'aj na'a seijre'e i nyeeriste'e, ajta i tica'ari tzajta'a? Capu xaa nya'u. ¹⁵¿Ti'itajni a'ij meti'ixa'api'intare'en aijna i Ciriistu'u, jamuan aijna i Satanás? Capu xaa nya'u ti'iti. Ajta ain ti tyatzaahuat'e, ¿ni qui ayan ruxa'aj na'a ra'ancura'asin tij ajta ra'ancura'asin aijna ti cai tyatzaahuat'e? Capu xaa nya'u ti'iti. ¹⁶¿Ti'itajni a'ij meti'ixa'api'intare'en aime i mej ti'ivaire'e teyujta'a aime jamuan i ti'ityain i maj hua'ana'amiche i maj cai Dioj pueen? Capu xaa nya'u

ti'iti. Tyajta ityan, ayaa tu ti'livaire'e i Dioj jemi tij teyuu ti tzajta'an huirajca i Dioj ti i'iruuri. Aij pu cin ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

Nyaa nu u'uchaa na'ame hua'a tzajta'a.

Nyajta nu neyan hua'a Dioj pueenya'a na'ame.

Majta aime, ai mu nyetyaitestiyamua'a pueenya'a mua'aju'un.

¹⁷ Ayaa pu ti'ixa i tavastara'a ticin:

Aij xu cin ajtaciinye hua'a jemi sej si rujime'en á'ujhua'anye'en.

Caxu ti'iti muara'a ti xana'avi'ire'e. Nyajta nu neyan ri'i amua'ancure'evi'iti.

¹⁸ Ajta ayan ti'ixa i tavastara'a ti nain cin antyujmua'aree ticin: Nyaa nu a'amuaya'upua pueenya'a na'ame.

Sajta muan, ayaa xu niyaujmua'a pueenya'a xa'aju'un, satij sana'a sej tyetyaca pueen, ajta mi saj juuca. Yaa pu'u.

7 A'ini Dioj pu ayan tya'ataujratziiri'i, muan tya'ihuaamua'a i tej a'amuaxe'eve'e, tiche'e teyan me tiruuiraini tij na'a ti ayan ti'itaxana'aviste'e, ti aijna jetze airaninyeica i tatyevi jetze nusu i ta tzajta'an, tej ti raanaijmi'ire'en aijna ti tita'aturaate'e tej ti urare'enyac'acan cin huatyaturan i Dioj jemi. Tata'aj teyan huarini tyaijna cime'e ti Dioj ayan huataura'ate itejmi jemi.

Pablo pu hua'axe'eve'e aime i mej Corinto e'eche

² Caxu ra'antanaamin i a'amuaxaijnyu'uca itejmi jemi, a'ini catu a'ij pua'a amuaaruu. Catu tyajta a'ati ca'anijra'a huata'a ti ij a'ij pua'a ti'ityujcha'i. Ee xaa nya'u, catu a'ati tyu'uhue'litze tej ti ti'itij cin huatyatavaire'en. ³ Canu neyan tyaja'amue'ixaate'e nyej ni ti'itij cin

ama'uxijte'en. Canu a'atzu, a'ini nu'uri neyan tyajamue'ixaa tej teyan á'ataca'anye mvejmi jemi, ti pua'a teyan naimi'i huacui'ini nusu teyan naimi'i ruuri huatyaturan. ⁴ Eecan nu nyaxaahua tyaja'amue'ixaate'e, canu a'ij ti'itziinyaa' nyana'a. Eihua nu a'antzaahuate'e mvejmi cime'e, nyajta eihua nu ri'i tyanmu'a'ate. Nyajta huapi'i nu nyetyamua'ave'e nain cime'e i tyaj rajpueijtzi.

Ai mu saique tyu'umuá'a

⁵ Me tyajta ityan, tyati'ij tyaun a'ará'a u Macedonia, capu a'atzu huatari'iristaraca'a tej huatasa'upe'en, silu tyan tu rajpueijtzi'ca'a nain cime'e, tij na'a ti ayan titaaru. Eecan tu á'aviicue'ira'acaa hua'a jemi i tyaite, tyajta ti'itziinyaa'acaa i tatzajta'an. ⁶ Ajta ain i Dioj ti ri'i hua'anrú'ura'a a'aye'i i maj a'ij tya'ujmua'ate, ai pu ayan ri'i taaru aijna cime'e ti ain ya uve'enye i Tito. ⁷ Ayaa pu xaa aijna cin ri'i taaru, ajta aijna cime'e ti ain Tito ajta ri'i taaru ajta aijna cime'e saj anacai ri'i raaru aijna i ta'ihuaara'a. Ai pu xaa titaata'ixaa mvejmi cime'en, saj nu'u eihua huapi'i seyan ti'ijxe'eve'e saj naaseij, saj nu'u tyamua'a sajta tyujxaamiste'e, ajta nu'u tyamua'a mvejmi jetze ruxe'eve'e a'ij ti ti'inyavaire'e inyeetzi. Aij nu cin eitze'e huatantyamua'ave.

⁸ Me nyajta inyaa, capu che'e a'ij pua'a nya'ase nyaj neyan amuaatyaxaamiste nyaajna cime'e a'ij nyaj tyajamuataaiti'iri'i. Anacai pu xaa, a'ij pua'a nya'asajca'a, aru capu che'e a'ini a'atzu pu'u a'atee saj ruxaamistya'acaa. ⁹ Ma ajta, canu nyaajna cin nyetyamua'ave'e nyaajna cime'e saj huataujxaamiste, silu aij nu cin nyana'a nyetyamua'ave'e saj seyan huataujxaamiste sej si saique ti'ityújchaica. Ayaa pu xaa nya'u a'ij pua'a amuaata'a sej si seyan

huataujxaamiste'en jemin i Dioj. Aij pu cin, catu tajiimua'a tyana'a pueijtzi amuaata'a.

¹⁰Ee xaa nya'u. Ti pua'a a'ati ayan huataujxaamiste'en i Dioj jemi ti ij saique ti'ityujchaica, capu xaa a'ij pua'a tiraata'asin, silu Dioj pu ru'iratuaasin. Na'ari ti pua'a a'ati ayaa na'a ruxaamiste'e matij aime i mej yan japuan seijre'e i chaanaca, ayaa pu tyaja'ure'enyajsins ti aupua'are.

¹¹Aru casi'i muan, a'ij ti tyajamuaaru aijna cime'e sej seyan huataujxaamiste'en i Dioj jemi. Huapi'i pu ca'anijra'a amuaata'a saj raahuauni i ti cin Dioj tyajamuaatauni'i. Eecan xu huatanínyu'ucacuca'a saijna cime'e ti a'ij pua'a eenya'a. Eecan xu sajta ti'itziinya'acaa saijna cime'e ti a'amuaci'itiiche'e i pueijtzi. Sajta eecan huapi'i á'ujca'anyajca'a inyeetzi cime'e, sajta huapi'i xu a'ij tya'ujmua'ate.

Muan xu sajta tyamua'a naa pueijtzi raata'a aijna ti a'ij pua'a rijca. Ijji tu xaa teyan ramua'aree saj cai ti'iti cin autyajturaa aijna cime'e ti a'ij pua'a eenya'a.

¹²Aij pu cin tyamua'a tyu'utyavai i nyaj amuaatáiti'iri'i. Me nyajta inyaa, canu nyajna cin amuaatáiti'iri'i nyajna cime'e i a'ati ti ayan autyajturaa, canu nyajta amuaatáiti'iri'i nyajna cime'e ti a'ati seij jemi a'utyajturaa, silu ayaa nu een cin amuaatáiti'iri'i ti ij ayan amuaatamitejte'en muejmi i Dioj jemi a'achu saj caj á'ujca'anye tejmi jemi.

¹³Aij tu cin teri ri'i huarij i tatzajta'a.

Capu ajta ai na'a tej teri ri'i huarij, silu tyajta teyan tyajna cin huatátatyamua'ave'e tyajna cime'e ti ain Tito ayen che'eta na'a rutyamua'ave'e, a'ini muan naimi'i xu ri'i tiraata'a i tzajta'an. ¹⁴Ee xaa, nu'uri nejmi'i ahuantzaahua i Tito jemi muejmi cime'e. Sajta muan, caxu a'atzu naatatyevi'iraste. A'ini nain i tej teri tyajamue'ixaa, ayaa pu ti'ayajna,

ayaa pu che'eta na'a ayan ti'ayajna i tyaj cime'en ahuatatzaahuate jemin i Tito. ¹⁵Ajta eitze'e pu ain ayan ahuaajca'anye muejmi jemi, a'ini ai pu ayan ra'utamua'areeri'i a'ij saj muan naimi'i titá'astijre'e. Ai pu ajta aijna autamua'areera a'aye'i sej seyan tyamua'a naa ra'ancure'evi'iti, sej seyan eihua huapi'i ti'itziinya'acaa. ¹⁶Nyajta inyaa, nyaa nu nyetyamua'ave'e, a'ini nain nu cin a'anca'anye muejmi jemi, a'ini muan xu xaa araurastejsin.

A'ij maj nu'u tyu'utapueijve'e aime i mej e'etyujsa'iri teyujta'a

8 Ta'ihuamua'a, ayaa tu ti'ijxe'eve'e saj raamua'aree a'ij ti Dioj ri'i tihua'uta'a aime i mej u e'etyujsa'iri a'u ti na'a aun ti huatacá'a u Macedonia. ²Mati'ij mauj eihua huapi'i á'aviicue'ira'acaa, ajta eihua tihua'aturaatya'acaa i maj cin ruvaira'acaa, ma majta, eihua mu huapi'i rutyamua'ava'acaa. Aij pu cin ayan te'irajraa mej meyan ruxé'evi'ira'a cin tyu'utyavai majna cime'e ti eihua huapi'i ara'asicaa i Dioj jemi.

³Ayaa nu tihua'utyaxajta i mej meyan tyu'utapueijve'e a'achu maj caj ti'ijviicue'iracaa. Ee xaa, ai mu ruxé'evi'ira'a cin eitze'e meyan huarij. ⁴Ca'anin mu cin tajhuaviiri'i tej teyan hua'uta'an maj tyu'utyavaire'en majna cime'e maj hua'utyavaire'en aime i maj e'etyujsa'iri i maj ajtyama'acan i tavastara'a jetze. ⁵Ma majta aime, camu meyan mana'a tyu'utapueijve'e a'ij tej ti'ijchu'eva'acaa. Anacai mu huataseijre i tavastara'a jemi, majta e'eyan itejmi jemi majna cime'e ti ayan ti'ijxe'eva'acaa i Dioj.

⁶Aij tu cin teri ca'anijra'a raata'a tyajna i Tito ti ain ayan raanajimi'ire'en muejmi jemi aijna ti cin anacai autyejche muejmi tzajta'a sej si seyan che'eta sana'a tyu'utapueijve'e ruxé'evi'ira'a

cime'e. ⁷ Ajta ijii, a'ini eitze'e pu ayan tyajamuaacfi' muejmi cai i seica, nain cime'e, ti pua'a saj rá'atzaahuate'en i tavastara'a na'ari saj tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e ti ayan ti'ayajna nusu saj ru'umua'areera a'ij ti een i Dioj jemi, ca'in sajta nain cin á'ujca'anye itejmi jemi, sajta taxe'eve'e, aij pu cin, ayaa tu ti'ijxe'eve'e. Ayaa xu huarini sej si sajta hua'utyamue'itin saijna cime'e i saj cin ri'i tihua'uta'asin.

⁸ Canu nyaijna cin tyajamuaataijte'esin, silu ayaa nu een cin tyaja'amue'ixaate'e sej si huataujseijrata sej seyan che'eta sana'a tzaahuati'ira'a cin hua'axe'eve'e saime i maj Jerusalén e'etyujsa'iri matij i seica i maj a'ujca'anyaacin cin hua'utyavai i ru'ihuaamua'a.

⁹ Ee xaa, xu'uri ramua'aree i ti cin ri'i titaatá'a ruxé'evi'ira'a cime'e i tavastara'a, aijna i Jesús, ti ajta Ciriistu'u pueen. Ai pu ayan nain tí'ijchaica'a, ma ajta ai pu u ute'e ayan eenye'equ'e huataujseijrataka'a tij sej ti cai a'ij ti'ijviicue'i ti ij muejmi japua huanyuuni, sej si seyan saijna cin seira'a xa'ara'ani saj sain pueenya'a xa'ara'ani i saj ra'ancura'asin i jemin saijna cime'e ti ain Ciriistu'u cai a'ij ti'ijviicue'iracaa.

¹⁰ Ayaa pu tina'amitejte'e aijna cime'e i saj hua'utyavaire'en. Ayaa pu i'i xa'api'in saj ijii raanajmi'ire'en i saj cin autyajhuui i ru'usi, i saj anacai saijna cin tya'ataujratziiri'i, sajta anacai seyan rijcaa. ¹¹ Ma sajta muan, ijii sata'aj raanajmi'ire'en i saj cin seyan rijcaa. A'ini muan xu a'ujca'anyaacin cin huataura'a sej seyan huarini, sata'aj seyan che'eta sana'a saijna cin raanajmi'ire'en sej seyan tyu'uta'an a'achu saj caj tí'ijcha'i. ¹² A'ini, ti pua'a a'ati á'ujca'anye ti ti'iti tyu'uta'an, ayaa pu xa'api'in tira'aseijrate'e i Dioj ti ain a'ati ayan tyu'uta a'achu ti caj tí'ijcha'i. Capu a'atzu jetzen ruxe'eve'e i Dioj ti'iti

ti a'ij cai ticha'i aijna i a'ati ti xaa ti'iti tyu'uta'a.

¹³⁻¹⁴ Canu nyaijna cin neyan tyaja'amue'ixaate'e ti ij cai hua'utamua're'iste'en i seica. Canu nyajta nyaijna cin amueijcate'e ti huapi'i muare'eri een muejmi jemi. Ayaa nu'u ni neyan ti'ijxe'eve'e sej si ruxa'a sana'a tya'utaviicue'i. Aij pu cin, ayan ti'ivaire'e i sej eihua tí'ijcha'i ijii sej si saijna cin hua'utyavaire'en i ti tihua'aturaate'e. Ajta, majca'ihua yee, ai mu meyan che'eta mana'a amuaatyavaire'esin majina cime'e i mej eihua tí'ijcha'i ti ij cai ti'iti tyajamuá'aturaatya'a muejmi.

¹⁵ Ayaa pu xaa nya'u, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: "Capu nu'u ti'iti turaavaca aijna jemi ti eihua rajsaij. Ajta, capu nu'u tira'aturaatya'acaa aijna ti cij na'a rajsaij."

Tito pu aun a'atanyejsin

¹⁶ Ma'acui xaa, eihua tu huapi'i ri'i ti'ira'ate'e i Dioj ti ayan ca'anijra'a raata'a aijna i Tito ti ayan a'ujca'anyaacin cin amuaatamua'areera nyatij inyaa. ¹⁷ Ai pu xaa ayan ra'ancura'a aijna i tyaj cin ca'anijra'a raata'a, ajta aijna cime'e, ti eihua á'ujca'anyajca'a. Ai pu rusaij huataura'a ti ij aun u a'ume'en muejmi jemi.

¹⁸ Tyajta ityan, ta'ihuaara'a tu huataityaca'a ti ij ajta jamuan u á'ume'en. Aijna i ta'ihuaara'a, najmi'ique'e mu ri'i ti'ijseij majina cime'e a'ij ti ain tihue'ixaatya'a a'aye'i i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani.

¹⁹ Ajta, aime i mej maun e'etyujsa'iri i Dioj jemi, ai mu ra'antihuau ti ij ain tajaman á'ucha'acanye'en tej ti naimi'i teyan arátara'asten tyaijna cime'e i tyaj hua'uta'asin, tej ti tyaijna cin ri'i tiraatyajtuaani i tavastara'a. Tyajta teyan een cin raataijtaca'a ti aun a'um'éen muejmi jemi sej si raamua'aree tej tyauj á'ataca'anye

tej teyan hua'utyavaire'en i maj cai a'ij ti'ijviicue'í. ²⁰Ayaa tu ti'ityese'e ti ij cai a'ati ayan ti'itaxajtzi'ira aijjna cime'e tyaj nu'u a'ij pua'a rici tyaijna cime'e tyaj ramuare'e aijna i mej meyan a'ujca'anyaacan cin tyu'uta'a, ti ti'imui'í.

²¹Ayaa pu'u xaa nya'u, a'ini catu teyan tyana'a ti'itese'e tej ti teyan rijca a'ij ti tiraavijte'e i tavastara'a jemi, silu tej ti teyan che'eta tyana'a rijca a'ij ti tiraavijte'e hua'a jemi i tyetyaca.

²²Tyajta aime jamuan i maj hua'apua, tyajtahua'a tu seij huatafti i ta'ihuaara'a, i ti ari mui'iti huataujseijrataca'a ti ain tyamua'a naa á'ujca'anyajca'a mui'iti cime'e. Ajta ijii, eitze'e pu á'ujca'anye aijna cime'e ti eihua huapi'í tya'atzaahuat'e muejmi jemi.

²³Ajta, aijna i Tito, ai pu ain pueen ti nyeetzi jamuan ti'ivaire'e muejmi cime'e. Naijmi'í tu ti'imuaire'e. Majta aime i maj hua'apua i ta'ihuaamua'a, ai mu ain pueen i maj hua'utaityaca'a aime i maj maun e'etyujsa'íri. Ai mu ain pueen i maj hua'a jetze ma'acan ti'ivaire'e i tyaite majta maijna cin ri'í tiraata'aca i Ciriistu'u. ²⁴Aij xu cin, sata'aj seyan hua'utaseijrate'en saime i tyetyaca saj tzaahuati'ira'a cin hua'axe'leve'e, mej mi naijmi'í meyan raamua'aree nainjapua a'u maj e'etyujsa'íri mej mi ta'utatzaahuat'e'en a'ij ti tiraavijte'e tej teyan á'atatzaahuat'e'e muejmi cime'e.

A'ij tej ye'í huarini tej ti hua'utyavaire'en i seica

9 Cime'en aijna i tyaj cin hua'avaire'e aime i ti Dioj ri'í tihua'ajcha'í, capu a'atzu ruxe'leve'e tej teyan tyajamuaatayu'usen. ²A'ini nu'uri ramua'aree sej seri á'ujca'anye sej si seyan huarini ruxé'evi'ira'a cime'e. Aij nu cin neyan a'antzaahuat'e hua'a jemi i mej maun a'uchaatime tij na'a

aun ti huatacá'a u Macedonia. Ayaa nu tihue'ixaate'e yee pu'uri ayan a'atee sei ninye'ira'a i saj seri ri'í huaujruu. Ajta, xu'uri ca'anijra'a hua'ata'aca aijna cime'e sej seyan a'ujca'anyaacan cin tyu'utyavaire'en.

³Me nyajta inyaa, ayaa nu een cin ta'ihuaamua'a huatafti muejmi jemi ti ij cai ayan te'irajra'ani tyaj huaapua'a tyana'a ahuatatzaahuat'e'en aijna cime'e saj cai xi ri'í huaujruu, a'ij nyej neri tihua'uta'ixaa muejmi cime'en. ⁴Na'ari cai, ti pua'a seica i mej maun Macedonia e'ema'acan meyan maun nya jamuan a'uju'un, teyan amuaatyauuni sacai xi ri'í huaujruuren, aj pu xaa taatatyevi'iraste'esin itejmi. Capu amuaatatyevi'iraste'esin muejmi, silu itejmi pu xaa aijna cime'e tyaj muejmi cime'en ahuatatzaahuat'e.

⁵Aij pu cin ayaa pu tinaatámitejte ti ayan tyu'ujxe'leve'e nyej neyan ca'anijra'a hua'uta'an i nye'ihuaamua'a mej mi maun á'uju'un muejmi jemi, mej mi anacai ri'í amuaaruuren maijna cime'e i saj cin tya'ataujratziiri'í sej tyu'utapueijve'en. Ayaa pu'u, a'ini canu raxe'eva'acaa nyaj ca'aneyejri cin amuaatajte'en sej si tyu'utapueijve'en silu sej si ruxé'evi'ira'a cin tyu'uta'an.

⁶Caxu yá'uhua'anan. Ti pua'a cij sana'a tyu'uta'an, cij xu'u sajta tya'ancura'asin. Ajta, ti pua'a eihua setyu'uta'an, eihua xu sajta tya'ancura'asin. ⁷Ayaa pu tyu'ujxe'leve'e sej seyan huarini, seij sajta seij, che'e a'ati ti na'a ayan tyu'uta'an a'ij ti ari tiraaxa'api'intare i rutzajta'a. Che'e cai ayan ramuájchya'a, a'ini eecan pu ra'araanajchi i Dioj ti a'ati rutyamua'ava'a tyu'utapueijve'en. ⁸Ajta ain i Dioj, ai pu raayi'iti ti ayan raatamui'iren nain cime'e i ti cin ri'í tyajamuaata'an sej si seyan a'anaj ti na'a tya'ancura'ave'en tij na'a ti tyu'ujxe'leve'e. Ai pu ajta ayan raatamui'irejsin ti ij ayan ti'lici'ipáa

ajjna jetze satij sana'a saj cin tyu'umuare'en ti xa'api'in een. ⁹Ayaa pu te'eyu'usil'i ticin:

Ai pu a'imi tihua'urá'ate,
 ai pu ajta tihua'apueijve'e
 aïme i maj cai a'ij til'ijviicue'i,
 ajta, tij na'a ti ayan rici ti xa'api'in
 een,
 ai pu ayan huatyaturaasin i Dioj
 jemi
 tij na'a rusen cime'e.

¹⁰Ajta ain ti ti'itá'aca i imue'eri ti cin a'ati ayan tyu'uhuaste'en, ai pu ajta ayan tyu'uta'asin, ajta raatamui'iren i saj cin huataujvare'en sej si eitze'e seyan tyu'umuare'en ajjna cime'e ti xa'api'in een. ¹¹Eihua pu huapi'i raatamui'irejsin nain cime'e ti tyajamua'aturaate'e sej si ruxé'evil'ira'a cin tihua'uta'an tyamua'a naa.

Aij tu cin ityan, tyamua'a tu ri'i tiraata'asin i Dioj. ¹²A'ini tij na'a sej seyan saijna cin ti'ivaire'e, muan xu seyan hua'atyava'iri aïme i mej Dioj jemi seijre'e, saijna cime'e i ti tihua'aturaate'e. Ajta, caxu ai sana'a cin ti'ivaire'e, silu ajta mu eihua ri'i tirata'aca i Dioj jemi majjna cime'e a'ij sej huarij. ¹³Ayaa pu'u, a'ini ayaa xu saijna cin tihua'avaire'e, ai mu majjna cin ramua'areeran a'ij sej tira'aste i tavastara'a. Sajta muan, ayaa xu saijna cin ri'i tiraata'asin i Dioj saj ra'astijre'e, sajta ra'ancura'aca i nyuucari ti cin Dioj amue'iratuaasin. Ayaa xu sajta ri'i tiraata'asin i Dioj saijna cime'e i saj tyamua'a naa tihua'utapueijve aïme i mej Jerusalén a'uchaatime, sajta najjmi'ica.

¹⁴Majta aïme, ayaa mu á'ujca'anye muejmi jemi, majta meyan rahuahuau i Dioj jemi muejmi cime'en, majjna cime'e ti Dioj eihua huapi'i ri'i tihua'uta'a a'ij sej ti'iti cin huarij.

¹⁵Tiche'e teyan ri'i tiraata'an i Dioj tyamua'a naa tyajna cime'e ti ain ayan taatapueijve ajjna ti ayan huapi'i

tyu'ujxe'eve'e i ti cime'en cai ri'iri tej teyan ri'i tiraata'an a'ij ti tiraavijte'e.

Pablo pu nu'u ti'iseijrata a'ij ti Dioj tiraataij

10 Nyajta inyaa, i nyaj i'i Pablo, ayaa nu ca'anijra'a amuata'aca nyajjna cime'e nyej neyan che'eta nyana'a ri'i ti'itincha'i tij ajta i Ciriistu'u ti ayan tya'utaviicue'iri'i mati'ij a'ij pua'a raaruu, ti ajta hua'ancu'uvajxi i tyaite. Nyaa nu nyain pueen i mej meyan ti'ixaxa'a nyaj nu'u ti'itziinye'e ti pua'a muejmi jemi naatyavaaca, nyajta nu'u huatyanca'anye yu nyatzajta'a muejmi jemi nyati'ij nu'u ya'imi huatyavaaca.

²Me nyajta inyaa, ayaa nu amuaatahuaviira saj cai seyan rijca nyati'ij nyaun a'utyavaaca muejmi jemi, sata'aj cai ca'anijra'a naata'acare'en nyej neyan huatanseijrata nyej neyan che'eta nyana'a nyaca'anye yu nyatzajta'a nyatij neyan ti'ihuanxa'api'intari'ira nyej neyan huatanseijrata hua'a jemi i mej meyan ti'itaxajtzi'i tyaj nu'u teyan ti'ititacha'i matij aïme i mej iiyan huachaatime chaanaca japua.

³Tyajta ityan, tyan tu á'ujhua'an iiyan chaanaca japua tatevij cime'e i tyaj ratyáhue'ira'a. Me tyajta ityan, catu teyan tatevij cin nya'use'e.

⁴A'ini ajjna i tyaj cin nya'use'e, capu aun a'uve'eme i hua'amua'atziira'a jetze i maj rutevi cin á'ujhua'an, silu au pu a'uve'eme i tej jetze arataca'anye tej ti muáre'eri'ira'ara'an cin raatyáuuna tyajjna i maj cin tyaujnaami. ⁵Tyan tu ra'urá'uunaca tij na'a i hua'amua'atziira'a i maj cin hua'acuanamua i tyaite. Tyan tu ramue'itici i hua'amua'atziira'a, tij na'a i maj cin a'ujtzaahuatya'a macai rata'aca i ruxajnyu'uca maj raamua'ati i Dioj. Tij na'a hua'amua'atziira'a, ayaa tu che'eta tyana'a raruure tij i

xantaaru'u ti a'ati seij huateevi'i, ajta tyu'utatuire'en ajna jemi ti ti'ijta. Aij tu cin tij na'a i hua'amua'atziira'a tej teyan ramue'itici, tyan tu Ciriistu'u jemi ti'ituiire'e ti ij ayan ra'ara'astijre'en.

⁶Tyajta ityan, tu'uri ri'i huataruu tej ti teyan huarini sati'ij ri'i raanajmi'ire'en saj ra'astijre'en i Dioj. Ti pua'a ajna seij ayan raatyaxaahuata ti cai che'e ayan ra'ara'astijre'en, pueijtzi tu raata'asin najmi'lica a'ati ti na'a ti ayan rini.

⁷Ma'acui xaa, sata'aj seyan seijna jetze tyu'umu'a'ati i ti ayan ti'ayajna. Ti pua'a a'ati ayan tira'amitejtya'a ti ain Ciriistu'u jetze ajtyama'acan, che'e ain ajta ra'utamua'aree i rutzajta'a tej tyajta teyan che'eta tyana'a ityan i Ciriistu'u jetze ajtyama'acan tij ajta ajjna. ⁸Capu amin a'ij ti pua'a inyaa eitze'e na'ahuantzaahuate'en nyajjna cime'e i ti cin nyavastara'a tinyejjca. Capu ajjna cin ayan tinyejjca nyej ni amua'antipua'arite'en silu nyej ni ri'i amuaruuren. Me nyajta inyaa, canu a'ati huata'asin ti ain ayan naatatevi'ira'aste'en.

⁹Ayaa nu een cin tyaja'amue'ixaate'e sej si cai ayan tinyaja'useijra nyaj nu'u a'amuarite'e nyajjna cime'e a'ij nyej tyaja'amuyu'use'e. ¹⁰A'ini ayaa mu ti'ixaxa'a ticin tij na'a ti ra'ayu'uxaca, ca'anijra'a pu tata'aca, ajta ca'anyejri pu cin ti'taijite'e ajna i yu'uxari jetze. Ma ajta ain, ti pua'a nu'u ya huatyavaaca itejmi jemi, capu á'ujca'anye ti ayan titaata'ixaate'en. Ajta, capu nu'u a'atzu ruxe'eve'e a'ij ti ti'ixaata a'ame. ¹¹Majta aime i mej meyan ti'ixaxa'a, miche'e meyan raamua'aree ticin ayaa tu che'eta tyana'a ti'ixaxa'a i yu'uxari jetze ti pua'a ya'imi taatyáuuca tyatij tyajta ti'ixaxa'a ti pua'a tyaun muejmi jemi a'utyáuuca.

¹²Me tyajta ityan, catu á'ataca'anye tej teyan raataxaj yee tyan tu hua'a jetze

ajtyama'acan i seica. Catu tyajta teyan yee ayaa tu che'eta tyana'a e'en matij i seica i mej meyan ri'i ruruure muejmi jemi. Majta aime, ti pua'a meyan tyu'ujseijra seij ajta seij, majta meyan a'ujtzaahuatya'a rujiimua'a, ti pua'a meyan rijca, camu xaa nya'u meyan ri'i metityamuámu'a'aree. ¹³Me tyajta ityan, ayaa tu tyana'a a'atatzahuate'e a'ij ti ayan tiraavijte'e. Ayaa tu rici a'achu ti caj Dioj ayan taate'itiitze tej ti teyan ahuatatzahuate'en muejmi cime'e. ¹⁴Catu teyan huapi'i mu a'uci'lica i ti cin Dioj taate'itiitze ti pua'a teyan tyaun a'atanyén muejmi jemi silu tyan tu tyaín pueen i tej anacai tyajamuata'ixaa i nyuucari ti cime'en raxa i Ciriistu'u. ¹⁵Catu huapi'i á'atatzahuate'e tyajjna cime'e i maj cin tyu'umuarej i seica, silu ayaa tu ti'ijxe'eve'e ityan, saj eitze'e tya'antzaahuate'en, tej ti eitze'e tyu'utyavaire'en muejmi jemi. ¹⁶Tyan tu teyan raxe'eve'e tej tyaun tihua'uta'ixaate'en i nyuucari ti cime'en raxaj i Ciriistu'u, hua'a jemi i mej a'imi a'uchaatime seij chuejra'a japua, ti ij cai ayan ruxe'eva'a tej teyan á'atatzahuatya'a tyajjna cime'e a'ij ti tyu'umuarej i saij, ajna a'u ti ayan tira'itiitze.

¹⁷Ayan ticin: "Aijna ti ayan á'ujtzaahuate'e, che'e ain ajna cin a'ujtzaahuatya'a a'ij ti Dioj ayan ri'i tiraata'a."

¹⁸Ayaa pu'u xaa ti'en, a'ini ajna ti rusaj ri'i tyu'ujseijrata, capu ain pueen ajna ti Dioj ayan ra'ancure'evi'iti silu ajna i a'ati ti ain tavastara'a ayan ri'i ti'ijseijra.

Pablo pu tzaahuati'ira'a cin ti'ityejvee i tavastara'a jemi

11 Ayaa nu ti'ijxe'eve'e sej si a'atzu tya'utaviicue'i saijna cime'e nyej ni neyan nyatimue'ira cin nyetyaja'amue'ixaate'e. Ee xaa,

sata'aj a'atzu tya'utaviicue'i nyeetzi jemi. ²Tij cai ti ain Dioj ayan naata'a nyej ni neyan amua'anchueere'en muejmi, a'ini nyaa nu neyan raaxa'api'intare sej si seyan aij sana'a jemin huatyaturan i Ciriistu'u saj cai ti'iti cin atya'itza'ara'an, yaa cumu saj huatyeviche'en i jemin.

³Me nyajta inyaa, ayaa nu eenye'eque'e ti'itziinye'e ti pua'a ayan che'eta na'a a'ati amuaacuanamuan tij ain i cu'ucu'u ayan tiraacuanamua i rumua'atziira'a cime'e aijna i Eva. Ayaa nu nyajta eenye'eque'e ti'itziinye'e, ti pua'a ayan a'ij pua'a amuaaruuren i á'amua'atziira'a jetze sej si cai che'e tzaahuati'ira'a cin ra'astijra'a i Ciriistu'u, sej si cai che'e seyan nain cin rana'amiche'en.

⁴Ayaa pu ti'en, a'ini ti pua'a a'ati mu a'uve'eme'en ti ajta ayan ti'ixaxa'a seica cime'e i nyuucari ti cime'en raxaj i Jesús, ti cai ruxa'a een a'ij tej teri tyajamue'ixaa, muan xu xaa ri'i tira'ancure'evi'itijcica. Na'ari cai, ti pua'a sej ayan huatyaturan muejmi jemi i xaijnyu'ucari ti cai ain pueen ti Dioj anacai raatyajtuuaa muejmi jemi, ma sajta muan, naa xu tyamua'a tira'ancure'evi'itijcica. Na'ari cai, ti pua'a seyan ra'ancura'an sej i nyuucari ti ajta cai ruxa'a een a'ij ti een i saj anacai ra'ancura'a, tyamua'a xu naa tira'astijre'e saijna.

⁵Ayaa pu tina'amitejte'e inyeetzi, nyaj cai neyan eitze'e cilenya'a cin ti'livaire'e macai aime i maj nu'u meyan tyu'utajti'ire mej mi eihua huapi'i va'acan cin tyu'utyavaire'en. ⁶Ti pua'a ayan ti'en nyaj nu'u cai neyan nyaijna cin tihua'amua'ate nyej ni tyamua'a naa tyu'utaxaj hua'a jemi i tyaite, capu amin a'ij, a'ini tyamua'a nu naa inyaa ri'i tiru'umua'aree nyaijna cime'e a'ij nyaj ti'ixaxa'a. Nain tu cin teyan tyamua'a naa tyajamuaatasejrate muejmi jemi, tyajta naijmi'ica jemi.

⁷¿Ni qui nyacai autyajturaa i Dioj jemi nyaijna cime'e nyaj neyan huanruu nyej ni cilenya'a cin tyu'utyavaire'en muejmi jemi ti ij Dioj huapi'i tyajamuaata'an muejmi aijna cime'e nyaj huaapua'a nyana'a tyajamuaata'ixaa i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj? Canu xaa a'atzu aijna cin autyajturaa i Dioj jemi. ⁸Nyaa nu huajá'uriiri'i aime i mej pua'amuaque e'etyujsa'iri i Dioj jemi nyej ni nyaijna cin huatyvanvaire'en nyej ni nyajta amuaatyavaire'en muejmi. ⁹Ajta, nyati'ij nyaun a'utyavaaca'a muejmi jemi, ajta eihua pu tina'aturaaty'aca'a, canu ti'itij cin amuaatamuáre'eriste a'ini aime i nye'ihuaamua'a i mej maun a'uva'aju'un, ai mu meyan naata'a i ti tina'aturaaty'aca'a. Ayaa nu nain cin huarij nyej ni cai amuaatajaaxaijte'en. Nyajta nyauche'e nu neyan nyaijna cin rici.

¹⁰Tij na'a ti ayan ti'ayajna Ciriistu'u jemi, ai pu ajta nyeetzi jemi seijre'e. Aij nu cin cai raata'asin ti a'ati ayan naata'ijmin nyej ni cai che'e tihua'uta'ixaate'en tij na'a a'u ti huatacá'a u Acaya aijna i nyaj cin a'utantzaahuate'en. ¹¹¿A'ini een cime'e? ¿Ni qui aijna cime'e nyaj cai a'amuaaxe'eve'e? Capu xaa nya'u. Dioj pu xaa ramua'aree ticin nyaja'amuaxe'eve'e.

¹²Nyajta, a'ij nyaj rici, nyauche'e nu eitze'e neyan rini nyej ni ra'antipua'arite'en nyaijna cime'e i maj cin á'ujtzaahuate'e maj nu'u meyan che'eta mana'a ti'imua'e'e tyatij ityan. ¹³Matij mana'a mej meyan e'en matij aime, ai mu cai tzaahuati'ira'a cin huataiti'ihuaca'a. Ai mu hue'itzi cin ti'imua'e'e, majta meyan tyu'ujsejrata ti nu'u Ciriistu'u hua'utaityaca'a.

¹⁴Tyajta ityan, catu ri'i tira'utasej tyaijna cime'e. Tyan tu teri teyan ramua'aree ti ain Satanás ajta ayan rusejrata ti ain pueen saij ti ti'livaire'e

u tajapua a'u ti á'unyaeri'i rusen cime'e.
¹⁵Aij pu cin, capu a'ij taatyéjtyauuve ti pua'a aime i mej meyan ti'l'ivaire'e i Satanás jemi meyan che'eta mana'a tyu'ujseijrata maj nu'u maijna cin ti'l'ivaire'e i ti xa'api'in een cime'e. Majta, ayaa mu te'entipua'arite'esin a'ij mej meri tiraamue'iti maijna cime'e a'ij mej ti'itij huáruu.

Pablo pu nu'u tirajpueijtzi

¹⁶Nyajtahua'a nu neyan tyaja'amue'ixaate'e: caxu seyan ti'inyeseijra nyaj nu'u nyatime'i. Na'ari cai, ti pua'a seyan ti'inyeseijra, sata'aj seyan na'ancure'evi'itin tij saaj ti rutimue'i nyej ni nyajta a'atzu ahuantzaahuat'e'en. ¹⁷Canu nyaijna cin neyan tyaja'amue'ixaate'e nyaijna cime'e ti ayan tineijca i tavastara'a, silu nyej neyan nyatimue'iracan cin ti'ixa nyej ni tzaahuati'lira'a cin ahuantzaahuat'e'en. ¹⁸A'ini mui'iti mu meyan á'ujtzaahuat'e'e maijna cime'e a'ij mej ti'ityujcha'i i rujetze, ayaa nu che'eta nyana'a a'antzaahuat'e'en a'ij nyej ti'itinch'a'i i nyejetze.

¹⁹Ma sajta muan, eihua xu ri'i me titya'umuámua'aree. Aij xu cin tyamua'a naa tya'ataví'icue'i aime jemi i mej rutimue'i. ²⁰Ti pua'a a'ati ayan tyajamuataijte'en sej si ca'anyejri cin tyu'umuare'en, muan xu seyan tya'ataví'icue'i. Na'ari, ti pua'a a'ati ayan amua'ari'i i saj cin huataujvaire'en, muan xu sajta tya'ataví'icue'i saijna cime'e. Sajta seyan che'eta sana'a rici ti pua'a a'ati amuaacuanamuan nusu ti pua'a a'ati á'ujtzaahuat'e'e mvejmi jemi na'ari ti pua'a ayan amue'ityejeveni. ²¹Ee xaa nya'u, eecan nu huapi'i ti'ityevi'lira'a tyaj cai teyan che'eta tyana'a á'ataca'anye matij aime.

Ma ajta, ti'iti ti na'a ti cin a'ati ayan á'ujtzaahuat'e'e, ayaa nu che'eta inyaa nyaijna cin a'antzaahuat'e'e. ²²¿Ni qui meyan nu'u aime jetze ajtyama'acan

i mej meyan hua'atamua'amua ticin Hebreos? Nyaa nu nyajta aime jetze ajtyama'acan. ¿Ni qui meyan nu'u maijna jetze a'iráanye aijna i Israel? Ayaa nu che'eta inyaa nyaijna jetze a'iráanye. Na'ari, ti pua'a meyan nu'u Abraham jetze a'iraujneijte. Nyajta nu inyaa aijna jetze a'iranneijte. ²³¿Ni qui meyan nu'u ti'l'ivaire'e Ciriistuu jetze ma'acan? Eitze'e nu inyaa neyan ti'l'ivaire'e. Ijii nu xaa nyatimue'iracan cin tyaja'amue'ixaate'e. Eitze'e nu eihua ti'imua'e'e macai aime. Eitze'e nu eihua aityanami'ihuaca'a macai aime. Mui'iti mu naatyáavajxi. Canu che'e ramua'aree a'achu maj pua'amua meyan naaruu. Nyajta nu mui'iti tin huami'i.

²⁴Anxivi pua'amua mu meyan naaruu aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, mej meyan na'ityaavajxi navij puaasajra'ara'an cime'e ayan pua'amua seite japuan tamuaamuata'a japuan aramuaacua. ²⁵Hueica pua'amua mu na'ityaavajxi ciye cime'e. Majta seij naatyatua'asixi tetej cime'e. Hueica pua'amua pu atyajrupi i baarcu i nyaj tzajta'an yé'icacare'e. Ayaa nu nyajta a'atee sei tica'ari, nyajta sei tujca'ari nyaj nyaun jaj japua huajajusima'a.

²⁶Eihua nu a'imi huaye'ive i juye jetze, nyajta eihua nu tyu'utatzin nyaijna cime'e nyaj antáye'icáa i atya'ana japua, nyajta nyaije cime'e i nahua'ari, ajta aime jemi i nyej hua'axa'a Israel jetze ajtyama'acan na'ari aime jemi i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. Nyajta neyan che'eta nyana'a tyu'utatzin a'u nyej a'uy'e'icáa ti pua'a chajta'a na'ari a'u ti cai ma'a a'a a'ati nusu atya'ana jetze ti ve'e, nyajta aime jemi mej meyan ti'ihue'litaca maijna cime'e maj nu'u ta'ihuamua'a pueen.

²⁷Eihua nu rá'uvii'icue'iri'i, nyajta eihua rajpueijtzi'ca'a. Mui'iti nu

pua'amua huatáxai nyaj atanyee nyaijna cime'e i nyaj tyu'utatzin. Nyajta nu rajpueijtzcica'a nyaijna cime'e nyaj huata'icuataca'a, nyajta nyaj huata'imi. Mui'iti nu pua'amua nyacai tyu'ucuaa, nyajta huatyaxaami, nyajta cai tí'ityechajca.

²⁸Ajta i'i, tij na'a nain tujca'ari tzajta'a, ayaa pu ti'inyamuare'eriste'e aijna cime'e nyaj eecan a'ij tya'anmua'ate aime jemi i mej nain japua e'etyujsa'iri i Dioj jemi.

²⁹Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a seij cai ru'uca'anisti'ira ti hua'a jetze ajtyama'acan i mej e'etyujsa'iri i Dioj jemi, ayaa pu ajta cai nyeetzi tinu'uca'anisti'i i jemin. Ajta, ti pua'a a'ati ayan ca'anijra'a raata'an seij ti ajta hua'a jetze ajtyama'acan ti ij ain ayan autya'itzen i Dioj jemi, eecan pu naatajaaxajjte'esin.

³⁰Ti pua'a ayan tyu'ujxe'leve'e nyaj ti'iti cin ahuantzaahuat'e'en, ayaa nu huarini nyej neyan nyaijna cin a'antzaahuat'e'en nyaijna cime'e i ti cai nu'uca'anisti'i. ³¹Ajta ain i Dioj ti ajta ya'upuaara'an pueen i tavastara'a, aijna i Jesús, ai pu ramua'aree nyaj cai ti'ihue'i. Tiche'e ri'i tiraata'an aijna i Dioj tij na'a rusen cime'e.

³²Nyati'ij nyaun a'utyavaaca'a u Damasco, aijna i tajtuhuan ti ain rey ra'antihuau, ai pu rachaica'a i chajta'ana, aujna u Damasco, ti ij ain ayan naateevi'i. ³³Me nyajta inyaa, ayaa nu eenye'equ'e huiirajraa maj na'acajtuaa siciri jetze aujna a'u ti anacun i jaxu'u jetze.

Ti'iti pu xaa huatasejre i Pablo jemi

12 Nyauche'e nu a'antzaahuat'e. Capu a'ij rini ti cai ti'iti cin tinaatyava'iri. Nu'uri nyaijna cin tyajamuata'ixaate'esin a'ij ti ti'iti tyu'utasejre inyeetzi jemi, ajta aijna ti tavastara'a ayan naatasejra. ²A'ati nu neyan mua'ate ti Ciriistu'u

jetze ajtyama'acan ti a'anaj ayan tiraaru. Pu'uri a'atee a'achu cumu tamuaamuata'a japuan muaacua ninye'ira'a ti Dioj utya'imi ya'uv'i'iti a'u mej e'esejre'e i mej Dioj jemi ti'ivaire'e. Canu ramua'aree ti pua'a ain a'ati auche'e ayan seijra'a i rutevi cime'e nusu cai. Dioj pu xaa ramua'aree.

³Nyaa nu xaa ramua'aree ti Dioj ayan ya'uv'i'iti u utya'imi aujna a'u ti naa hue'en. Canu ramua'aree ti pua'a auj seijre'e i rutevi cime'e nusu cai che'e, silu ai pu i Dioj ramua'aree. ⁴Auu pu ayan eenye'equ'e tyaja'anamua aijna ti cai a'ij ri'iri ti a'ati raataxaj iiyan chaanaca japua, a'ini capu ayan a'achautzajre'e ti a'ati ayan raataxaj iiyan chaanaca japua.

⁵Canu nyacime'en a'antzaahuat'e'en, silu aij nu xaa cin a'antzaahuat'e'en nyaijna i a'ati. Ajta ti pua'a neyan nyacime'en a'antzaahuat'e'e, aij nu cin a'utantzaahuat'e'esin nyaijna cime'e i ti cai nu'uca'anisti'i. ⁶Ma ajta, ti pua'a neyan ca'anijra'a ti'itanyacare'en nyej ni a'utantzaahuat'e'en, canu nyain pueenya'a na'ame saij ti cha'a na'a ti'ixaj, a'ini nyaa nu tzaahuati'ira'a cin tyu'utaxajta. Me nyajta inyaa, canu neyan rini ti ij cai a'ati ayan huapi'i ti'inyesejra inyeetzi a'ij ti cai tiraavijte'e, silu che'e ain ayan ti'inyesejra a'ij nyej rici, ajta a'ij nyaj ti'ixa.

⁷A'ini eecan pu huapi'i tyu'ujxe'eva'acaa aijna ti huatasejre inyeetzi jemi, nyej ni cai huapi'i ahuantzaahuat'e'en, Dioj pu ayan raatyajtuaa inyeetzi jemi ti'iti ti nya'itziitya'acaa i nyetevi jetze. Cu xuee ti cuj tzicare'e na'ajtejtze i nyejetze. Ai pu ain pueenya'a i ti Satanás ya'utaityaca'a ti nya'itziite'en nyej ni cai huapi'i ahuantzaahuat'e'en.

⁸Hueica pua'amua nu neyan nyaijna cin tirajhuaviiri'i i tavastara'a ti na'ari'i aijna ti nu'ucui'ica'a yu nyatzajta'a.

⁹ Ajta ain i tavastara'a, ai pu ayan tinaata'ixaa ticin: "Aijna i nyaj cin nyexe'evil'ira'a cin ri'i timuaata'aca, ayaa pu a'avejre mueetzi, a'ini ayaa pu ranaijmire'en i nyamuare'eri'ira'a aijna cime'e i ti cai mu'uca'anisti'i."

Aij nu cin, neyan nyexe'evil'ira'a cin ahuantzaahuate'en nyaijna cime'e ti cai nu'uca'anisti'i ti ij ain muáre'eri'ira'ara'an i Ciriistu'u ayan nyeetzi jemi huatyaturan.

¹⁰ Aij nu cin, neyan nyexe'evil'ira'a cin a'anca'anye i Ciriistu'u jetze ma'acan nyej ni nyaijna cin tya'utaviicue'i aijna ti cai nu'uca'anisti'i nusu i maj a'ij pua'a ti'inyeje na'ari aijna ti nyamuare'eriste'e ca'in maj a'ij pua'a nyaruure na'ari maj pueijtzi naata'aca. Ayaa nu á'anca'anye a'ini tij na'a ti cai nu'uca'anisti'i, aij nu jetze aranca'anye i ti tavastara'a ri'i tinata'aca inyeetzi.

Pablo pu nu'u a'ij tya'ujmuajca cime'en aime i mej Corinto a'uchaatimee

¹¹ Ee xaa nya'u, nyaa nu xaa nyatimue'i. Muan xu ca'anyejri naata'a nyej ni neyan huarini. Ma ajta, eitze'e pu ayan tiraavijtya'acache'e sej seyan ri'i na'anrú'ure'en, a'ini canu xaa nya'u eitze'e cileenya'a cin ti'ivaire'e macai aime i maj nu'u huapi'i va'acan cin ti'ivaire'e ti eerli' Dioj nu'u hua'antihuau. Capu amin a'ij nyaj cai ti'iti cin antinmua'aree.

¹² Xu'uri tyu'useij muejmi jemi ti ayan huarij tij na'a ti ayan rijca i a'ati ti Dioj raataityaca'a. Aijna i maj cin naa ri'i tira'utaseij, ajta aijna ti cin Dioj tihue'itiiri'i, ajta aijna ti ayan huarij aijna cime'e i muáre'eri'ira'ara'an i Dioj, naijmi'i pu ayan tyu'utaseijre muejmi jemi nyati'ij nyauj té'eviiuce'iracaa aime jemi i mej nyejchaire'e.

¹³ ¿Ti'itajni ayan cai tyajamuaac'i ti ajta cai ayan tihua'uci'i aime i mej pua'amuaque e'etyujsa'iri? Capu ti'iti

xaa nya'u, silu aijna i nyaj cai a'anaj ti'itij cin muare'eri amuaata'a. Sata'aj tinaatauuni'i nyaj cai nyaijna cin xa'api'in pi amuaaruu.

Hueica pu cin ayan ti'ixa aijna i Pablo ti huaja'uvá'amuaaren

¹⁴ Casi'i, muan, nu'uri nyajtahua'a ri'i huanruu nyej ni nyajtahua'a amujaja'uvá'amuaare. Pu'uri hueica tyaja'ure'enyejsin. Nyajta, canu a'atzu ti'itij cin muare'eri amuaata'asin, a'ini canu rúhuuamen ti muejmi a'amua'a, silu nyaj muejmi a'uvá'ahuuani. Ayaa nu rici a'ini capu ayan tiraavijte'e maj main ti'irii meyan ruvaujsimua'a ti'iti ta'acare'en, silu aime i vaujsimua'ame'en, ai mu meyan ti'iti hua'uata'aca i ruyaujmua'a. ¹⁵ Nyaa nu xaa nyexe'evil'ira'a cin ti'iti á'ujjsin nyeetzi ti nya'a na'ari neyan raaxijte'en tij na'a ti nyeetzi nya'a nyej ni jamuaatyavaire'en muejmi. Ajta, ti pua'a neyan eitze'e a'amuaaxe'eva'a, ¿ni qui ayan huataujmua'a saj cai che'e seyan nyexe'eve'e inyeetzi?

¹⁶ Che'e ayan ényee'en nyaj cai ti'iti cin muare'eri ámuata'a. Ayaa xu ti'ixa nyaj nu'u huapi'i nu'umua'aree nyaj hue'itzi cin ti'itinchaica, nyajta nu'u hue'itzi cin ama'urai. ¹⁷ ¿Ni neyan ti'iti cin amujaja'urai nyaijna cime'e nyej seica huataityaca'a muejmi jemi? Canu xaa nya'u. ¹⁸ Nyaa nu ca'anijra'a raata'a nyaijna i Tito ti ij ain á'ume'en muejmi jemi. Nyajta jamuan raataityaca'a nyaijna i ta'ihuara'a. ¿Ni qui ti'iti cin amujaja'urai aijna i Tito? Capu xaa nya'u. ¿Ni tyacai ityan teyan che'eta tyana'a ti'ititacha'i tij ajta aijna? ¿Ni tyacai teyan che'eta tyana'a á'ataca'anye muejmi jemi tij ajta aijna? A'ini tijta xaa nya'u.

¹⁹ Tij na'a nyej neyan tyaja'amue'ixaate'e, ayan tyajamua'amitejte'e tej teyan tajapua huatyátanan muejmi jemi. Me tyajta

ityan, catu, silu i Dioj jemi tu teyan tyaja'amue'ixaate'e tyajjna cime'e tej Ciriistu'u jetze ajtyama'acan, tej ti nain cin ri'i amuaaruuren muejmi, i tej a'amuaxe'leve'e.

²⁰Ayaa nu een cin ti'itziinye'e ti pua'a neri nyaun ara'asti, nyajta neyan eenye'equ'e amuaatauuni saj cai seyan ti'ityujcha'i a'ij nyej ti'ijxe'leve'e, sajta seyan eenye'equ'e naatyauni muan nyaj cai neyan een a'ij sej sajta ti'ijxe'leve'e. ¿Ni qui seyan muan xu tyujtya'axi'isin nusu seyan ahuaujchueere'en na'ari seyan tininyu'ucacu? ¿Ni qui seyan a'ita'a a'utaju'un na'ari sajta seyan a'ij pua'a ti'ihuaujxajzi'i nusu a'ij pua'a setyu'ujxajta? ¿Ni qui majta seica meyan a'ujtzaahuatya'a mua'aju'un, majta a'ij pua'a rii mua'aju'un?

²¹Ayaa nu nyajta eenye'equ'e ti'itziinye'e ti ayan Dioj naatatevi'ira'aste'en muejmi jemi nyati'ij nyajtahua'a nyaun a'ara'asti. Tij cai ayan tyu'ujxe'eva'a a'ame nyaj nyajjna cin huatyanxaamiste'en nyajjna cime'e i maj mui'iti, aime i maj a'amua jetze ajtyama'acan, i maj majta anacai autyajturaa i Dioj jemi. Ai mu ain pueen i maj majta cai xi saique tyu'umuá'a mej mi raatapua'ajta i maj cin auta'itza'ara, tij na'a ti a'ij pua'a seijre'e i Dioj jemi, maj ruxana'acira'acaa, maj majta rutevi cin raamue'itijci i tumin, maj cai ti'iti a'astijre'e, ajjna i maj cin meyan a'ij pua'a ti'ityujcha'i.

Pablo pu tíhué'ijmín

13 Nu'uri hua'apua jama'uva'amuaaraca'a, nyajtahua'a nu neri tin a'atanyejsin muejmi jemi. Ayaa nu rini a'ij ti te'eyu'usi'i ticin: “Mej mi tzaahuati'ira'a cin seij a'uxíj'te'en, ayaa pu ruxe'leve'e mej meyan tyu'utaxaj hua'apua i tyaite nusu

hueica.” ²Ayaa nu tihua'utanyuuche i mej mejmi'i autyajturaa i Dioj jemi, nyajta najjmi'ica i seica. Ijii, nyaj ya'imi huatejvee, nu'uri nyajtahua'a neyan che'eta nyana'a tihua'anyuuche nyatij huaríj nyati'ij hua'apuacajretze amuámuaaraca'a. Ti pua'a nyajtahua'a nyaun a'atanyén, canu che'e tihua'utauuni'ira, ³a'ini muan xu seyan raxe'leve'e nyaj ti'iti jamuaataseijrate'en i saj cin raamua'aree ti ain Ciriistu'u ayan ca'anijra'a naata'aca nyej ni neyan tyu'uxáj ajjna jetze ma'acan. Ajta ain Ciriistu'u, capu ayan een muejmi jemi tij seij ti cai ru'uca'anisti'i, silu eecan pu huapi'i tyu'umuarej muejmi jemi ajjna cime'e i rumuare'eri'ira'a.

⁴Ai pu xaa cin ayan áutataihuaca'a i curuu jetze ajjna cime'e ti cai ru'uca'anisti'iraca'a i rutevi jetze. Ma ajta ijii, ai pu ruuri seijre'e ajjna cime'e i muáre'eri'ira'ara'an i Dioj. Ajta, ityejmi, ayaa pu che'eta na'a cai tu'uca'anisti'i ajjna cime'e tej Ciriistu'u jetze ajtyama'acan. Me tyajta ityan, i tyaj cin ti'ivaire'e muejmi jemi, tyan tu ruuri ta'aju'un i jemin tyajjna cime'e tej jetzen arataca'anye i Dioj.

⁵Sata'aj seyan huaujmua'atziite'en aisi ti pua'a seyan ra'astijre'e saijna cime'e sej tya'atzaahuat'e nusu sacai. Sata'aj huatyaajsej tyamua'a naa i rujetze. ¿Ni qui ayan ari tyajamua'amitejte'e ti ain Jesús, ti ajta Ciriistu'u pueen, ain muejmi jemi huatyaajturaa? Na'ari cai, nusu seri huamue'itiche. ⁶Ayaa nu ti'ijxe'leve'e ti ij ayan tyajamua'amityejtya'a tyaj cai huamue'itiche ityan.

⁷Me tyajta ityan, ayaa tu ti'ijhuavii i Dioj sej si cai ti'iti cin autyaturan. Catu teyan tacime'en rahuavii ti ij ayan tyajamua'amityejtya'a tej teyan tyajjna cin tya'ara'asten, silu sej si seyan huarini a'ij ti tiraavijte'e. Capu amin a'ij ti pua'a ayan tyajamua'amitejte'e tyaj huamue'itiche nusu tyacai. ⁸Ayaa

nu een cin neyan tyaja'amue'ixaate'e, a'ini catu tyaijna cin antitamua'aree tej raata'ijmi tyaijna ti tzaahuati'ira'a cin seijre'e, silu tyan tu tyaijna cin antitamua'aree tej ti tyu'utyavaire'en tyaijna cime'e ti tzaahuati'ira'a cin seijre'e.

⁹Tyan tu xaa teyan tatyamua'ave'e tyaijna cime'e ti cai tu'uca'anisti'i itejmi, tyajta tyaijna cime'e saj muan seri huatyajca'ane i rutzajta'a i tavastara'a jemi. Ayaa tu muejmi cime'en ti'ijhuavii ti ij Dioj ayan amuaanáijmire'en. ¹⁰Ayaa nu ya'imi huatyavaa neyan tyaja'amuayu'use'e ti ij cai ayan tyu'ujxe'eva'a a'ara'ani nyej ni neyan amuaatamuáre'eriste'en nyaijna cime'e ti nyavastara'a ayan tinyejca nyej ni ri'i amuaaruuren. Capu xaa nya'u aijna cin ayan tinyejca nyej ámuuatyáuuna.

**Huá'ataujtya'a, ai pu
ajta ra'antipua'ari**

¹¹Sata'aj huaujtyamua'ave'en, nye'ihuaamua'a. Sata'aj ri'i

huaujruren saijna cime'e a'ij sej ti'ityujcha'i. Sata'aj sajta seyan ra'astijra'a i nyaj cin a'amuhavii. Sata'aj sajta seyan che'eta sana'a ri'i tyu'umua'ati, sata'aj sajta ruxaahua tí'ichajca. Ti pua'a seyan huarini, ai pu muejmi tzajta'a huatyaturaasin aijna i Dioj ti ayan a'amuxaxe'eve'e, ti ajta amuaatyápu'arite'en.

¹²Sata'aj seyan huáujtaujte'en, xu'ityaujvisi'itimua'acare'e saijna cime'e saj naimi'i Ciriistu'u jetze ajtyama'acan.

¹³Naimi'i i mej tya'atzaahuate'e, i maj majta iiya tyujsa'iri, ai mu áamuataujte'e.

¹⁴Che'e ayan muejmi jemi huatyaturan aijna i ti cin ri'i tyajamuaata'aca i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Che'e ajta a'amuxaxe'eva'a i Dioj. Che'e ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan huatyaturan muejmi jemi naijmi'ica. Che'e ayan tyá'ara'ani.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej Gálatas a'u chaatima'acaa

Pablo pu hua'ataujte'e

1 Inyaa, i nyaj i'i Pablo, najimi'ica jamuan i nye'ihuaamua'a i mej nyaa jamuan ya huati, ²tyan tu ye tyaja'amuayu'use'e muejimi mi sej e'etyujsa'iri mui'icaque u Galacia. Nyaa nu nyain pueen saij i ti Dioj nyaja'utaityaca'a. Capu tevi na'a nyaja'utaityaca'a, capu a'ati ajta na'antihuau silu ai pu'u nya'u ajjna i Jesús ti i'i Ciriistu'u, ajta i taatajra'an ti ain pueen i Dioj ti ra'ajjáj hua'atjazta'a i mi'ichite.

³Che'e ain i Dioj i tyaj rajya'upua, ajta ain i tavastara'a ajjna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, miche'e main ri'i tyajamuaata'an ruxe'evi'ira'a cime'e, miche'e majta ri'i tyajamuaatyápua'arite'en i a'amuatjazta'a.

⁴Che'e ayen éenye'en, a'ini ain i tavastara'a huataura'a ti huami'ini ta jetze ma'acan ti ij ain tu'irajtuaani aime tzajta'a i mej a'ij pua'a titetyújcha'i i mej yan japuan huachaatime iyan chaanaca japua. Ayaa pu ti'ijxe'eve'e i Dioj i tyaj rajya'upua ti ain Jesús ayan huarini. ⁵Aij pu cin tiche'e teyan ri'i tiraata'an para rusen cime'e. Ayaa pu'u, che'e ayan tyaja'ure'enyen.

Capu nu'u maaj nyuucari i ti cin hue'irajtuaasin ajjna i Dioj

⁶Eecan nu a'ij pua'a tya'utanmua'a nyaijna cime'e sej seyan ca'anacan ma

rúuhua'ana saijna ti amuaatajée sej si ra'ara'astijre'en sej a'ini Ciriistu'u pu a'amua japua huanyúu ruxe'evi'ira'a cime'e. Muan xu ma rúuhua'ana sej si saique tira'ancura'an seica i nyuucari i saj nu'u cin huataujtyamua'ave'en. ⁷Ma ajta cai, capu a'atzu ain pueen sej i nyuucari i ti cin Dioj amue'iratuaasin. Ayej nya'ase seica mu a'amua'itziite'e sej si cai che'e ri'i tityá'ujmua'atya. Tij macai meyan ti'ityese'e mej saique raaruuren i nyuucari ti xaa a'ij ti'itij cime'en raxa i Ciriistu'u. ⁸Aru ti pua'a a'ati ayan saique tyaja'amue'ixaatya'a i nyuucari ti cai ayan namuajre'e a'ij tej teri tyajamue'ixaa, che'e Dioj pueijtzi raata'an. Capu amin a'ij a'ati ti pueen ti ayan saique tyaja'amue'ixaate'e, ti pua'a inyaa na'ari sej ti ti'ivaire'e u tajapua. ⁹Tu'uri teyan tyaja'amue'ixa. Tyajta tyajtahua'a tu teyan tyaja'amue'ixaate'e yee ti pua'a a'ati ayan saique tyaja'amue'ixaatya'a seica i nyuucari ti cai ayan namuajre'e a'ij tej teri tyajamue'ixaa, che'e Dioj pueijtzi raata'an.

¹⁰¿A'ini seti'imua'atze muan nyeetzi cime'en? ¿Ni qui yee nyej neyan raahuasin i tyaite tzajta'a mej mi ri'i tinaaseij nusu nyej neyan raahuasin i Dioj jemi ti ain xaa ri'i tinaaseij? ¿Ni qui ayan tyajamua'amitejte'e nyaj nyaijna cin neyan ti'ityese'e nyej ni ri'i tihua'uta'an i tyaite? Ti

pua'a ayan tya'ame'enche'e nyej nyajjna cin ti'ityese'e, capu che'e ri'irista a'ame'enche'e nyej neyan nicu ti'ijvaire'e i Ciriistu'u.

Capu nu'u rusaj á'ij tirajtyau a'ij ti ti'itij cin ti'ivaire'e i Ciriistu'u jemi

¹¹Ayaa nu ti'ijxe'leve'e, nye'ihuamua'a, sej si tiraamua'ati ti cai a'ati rusaj a'ij tirajtyau i nyuucari i nyaj cin tyajamue'ixaa. ¹²Canu ra'ancura'a tyaite jemi. Capu a'ati ayan tinaamua'ate, silu ain Ciriistu'u, ai pu tinaatasejrate ajjna ti avítzi'ihuaca'a i Dioj jemi. ¹³Sajta muan, xu'uri raamua'areeri'i a'ij nyej ti'ijri'irajcaa i jajcua'imi nyati'ij nyauj ra'astijra'acaa i hua'aye'ira aime i maj Israel jetze ajtyama'acan. Na'aranca'anyaacan nu cin a'ij pua'a hua'aruurajcaa aime i mej Ciriistu'u jemi sejra'acaa. Nyaa nu ti'ityesa'acaa nyaj hua'antipua'arite'en najjmi'ica.

¹⁴Eitze'e nu ra'astijra'acaa i nyavaujsimua'a tyaacan tihua'aye'ira cai aime i nyaxa'aj tyaite, i maj Israel jetze ajtyama'acan, i maj majta meyan tí'ityeta nyatij inyaa. Najjmi'ica nu huatyaamue'iti nyajjna cime'e i nyaj raayi'itihua'a i taye'irá.

¹⁵⁻¹⁶Ma ajta Dioj, ai pu na'antihuau nyati'ij cai xi huanu'eihuaj. Ai pu ajta naatajée ajjna cime'e ti ná'ancu'uvajxi ruxé'evi'ira'a cime'e. Ti'ij i ra'aranajchaca'a nyej raamua'ati ajjna ti i'li yaujra'an nyej ni neyan tihua'uta'ixaate'en hua'a tzajta'a aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Ti'ij Dioj ayan naaru, canu a'ati jemi a'atanye ti ij ain tinaamua'aten a'ij nyej ti'iti cin neyan huarini. ¹⁷Canu nyajta nyaun a'ujnyéj anti Jerusalén nyej ni hua'umuuaare aime i maj anacai ant'huaviihuaca'a nyati'ij cai xi inyaa, silu e'eyan nu nyaun a'atanye u Arabia. Aj nu ni'ijta nyaun á'umej u Damasco.

¹⁸Hueica ninye'ira'a nu nyaun e'etee. Aj nu ni nyaun a'ujnyéj

anti Jerusalén nyej ni raamua'ati nyajjna i Pedro. Nyajta nu jamuan a'ucatii a'achu cumu hua'apua iteeri. ¹⁹Sej nu nyajta nyaun a'usej nyajjna i Jacobo ti i'li juutzajra'an i tavastara'a. Canu maa a'ati a'usej ti hua'a jetze ajtyama'acantacaa aime i maj ant'huaviihuaca'a. ²⁰Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti ain Dioj ajta ramua'aree nyaj cai hue'itzi cin tyaja'amuyau'use'e.

²¹Nyajta e'eyan, nyaun u ará'a nyaujna i sej chuejra'a japua u Siria, nyajta nyaujna u Cilisia. ²²Majta aime i maj maun a'uchaatime i maj majta Ciriistu'u jemi sejre'e, capu a'ati nyamua'ajcaa. ²³Ai mu'u nyuucari namuajraca'a ticin: "Ai pu yeehui ain pueen i ti ajmi'i a'ij pua'a taruurajca'a. Ma ajta ain, ijii pu yeehui ayan tihue'ixaate'e a'aye'i i tyaite mej mi meyan tira'ara'astijre'en i ye'ira ti ajmi'i ra'antipua'aritya'ami'icaa."

²⁴Majta aime, ri'i mu tiraata'acaa i Dioj inyeetzi cime'e.

Ai mu nu'u ra'ancure'evi'iti aime i mej tyu'utáiti'ire

2 Ti'ij arí ayan tyauma'aca a'achu cumu tamuaamuata'a japuan muaacua ninye'ira'a, nyajtahua'a nu nyaun a'ujnyéj anti Jerusalén nyajjna jamuan i Bernabé. Nyajta nu nyain a'uví'iti i Tito. ²Au nu a'ujnyéj nyajjna cime'e ti Dioj ayan ca'anijra'a naata'a. Au nu tihua'uta'ixaa nain cime'e i nyuucari a'ij nyej ye'i tihue'ihue'ixaate'esin nyaime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Aru aviitzi nu cin neyan huarij hua'a jemi i mej ee tihue'ijte'e. Ayaa nu een cin huarij ti ij cai a'ati tina'antyu'uuni'i ajjna cime'e a'ij nyaj ricí. Ti pua'a ayan tina'antyu'uuni'i, capu che'e ti'iti huatyavaire'esin a'ij nyaj ricí.

³Ma ajta cai, capu ayan tye'irájraa a'ij mej i seica ti'ijxe'eva'acaa a'ini

aime i mej tihue'itya'acaa, camu meyan raataityaca'a aijna cime'e i maj ra'antisijchixi'in i runavij, a'ini hua'a jetze pu ajtyama'acan i griego aijna i Tito. ⁴Ayaa pu een cin huataseijre itejmi jemi a'ini seica mu aviitzi cin utyajrupi itejmi tzajta'a mej mi taajeve'e'en a'ij tej ti'ititacha'i ityan i Ciriistu'u jemi ti ain ari tu'irajtuaa. Ai mu meyan ruseijrataca'a maj nu'u tejni jemi jetze ajtyama'acan. Ma majta cai, camu. Meti'ihue'itaca mu'u. Ayaa mu'u raxe'eva'acaa micu mej mi titaataijte'en ca'anyejri cime'e. ⁵Catu a'atzu hua'uta'a mej mi meyan titaatyamue'itin, a'ini ayaa tu ti'ijxe'eva'acaa ti auj ri'irista a'ara'ani sej raanamua tzaahuati'ira'a cime'e i nyuucari ti cin Dioj amue'iratuaasin.

⁶Majta aime, i mej jee huapi'i mu ruxe'eve'e, camu maa a'ij tirajtyau mej mi majta main raanajmi'ire'en a'ij nyej tihue'ihue'ixaa i tyaite i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Ajta, capu nyejetze ruxe'eve'e ti pua'a mej meyan huapi'i ruxe'eve'e nusu macai, a'ini Dioj pu ruxa'a na'a hua'ancure'evilitici i tyaite, matij mana'a pua'amua. ⁷Ma majta main, ti'ijta'ij ayan tihua'amityejtya'acaa ti ain Dioj ayan che'eta na'a tinaataityaca'a inyeetzi tij ajta ayan aij tyu'utaityaca'a aijna i Pedro. Tihua'amityejtya'acaa ti Dioj ayan tinaataityaca'a nyej ni tihua'uta'ixaate'en aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan nyaijna i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani.

Ma ajta ain, i Pedro, Dioj pu ayan tiraataityaca'a ti ayan tihua'uta'ixaate'en aime i maj Israel jetze ajtyama'acan. ⁸Ayaa pu'u na'a, a'ini ain ti ti'imuaara'acaa i Pedro jamuan ti ij tiraataijte'en ti ain hua'a jamuan u á'ume'en i maj Israel jetze ajtyama'acan, ai pu ayan che'eta na'a ti'imuaara'acaa inyeetzi jamuan nyej

ni hua'a jamuan u á'ume'en i maj cai Israel jetze ajtyama'acan.

⁹Majta main i maj hueica, aijna i Jacobo, ajta aijna i Pedro, ajta aijna i Juan, ai mu ain puenya'a i mej jee antyujmua'aree aime jemi i seica i maj Dioj jemi seijre'e. Ti'ij ari ayan tihua'amityejtya'acaa ti Dioj ayan ri'i tinaata'a, aj mu mi tyamua'a naa tina'ancure'evi'iti, majta main tyamua'a naa ra'ancure'evi'iti maijna i Bernabé. Ai mu xaa meyan tiraaxa'api'intare itejmi cime'e tyaj nu'u hua'a jamuan u á'uju'un aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan tej ti teyan tihua'uta'ixaate'en, majta meyan ru jetze maj nu'u aime jemi u a'uju'un i maj Israel jetze ajtyama'acan. ¹⁰Ai mu'u tajhuaviiri'i tyaj nu'u aime autamua'aree tyauche'e i maj cai a'ij te'evii'icue'i tyaj nu'u hua'utavaire'en. Nyajta inyaa, nyaa nu xaa ahuanca'anye nyej ni nyexe'evi'ira'a cin neyan huarini.

Pablo pu ra'ajtya'axi aijna i Pedro aujna a'ahua'a u Antioquia

¹¹Ajta ain i Pedro, ti'ij aun a'atanye u Antioquia, nyaa nu ra'ajtya'axi i jemin, a'ini ai pu a'uta'itzee ti'itij cime'e. ¹²Mati'ij cai xi a a'atanye seica i tyetyaca jamuan aijna i Jacobo, ayaa pu rijcaa aijna i Pedro. Hua'a jamuan pu ti'icua'acara'a aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Ma ajta ain, mati'ij e'ire'enyee aime i seica, Pedro pu ayan autyejche ti ajtara'ani hua'a jemi i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Capu che'e hua'ajaahuatya'acaa a'ini hua'atziinya'acaa aime i maj hua'a jetze ajtyama'acan aime i maj meyan ra'antisi'iche i runavij. ¹³Majta i seica i maj Israel jetze ajtyama'acan, camu majta meyan huarij huataujnyátacan cime'e silu meyan hue'itzi cin ruseijrataca'a a'ij ti ajta huarij aijna i

Pedro. Aij pu cin tya'utyajhue'itze ajta aijna i Bernabé.

¹⁴Ti'ij ayan tina'amitejtya'acaa maj cai meyan ri'i titetyúyjaicha'a tzaahuati'ira'a cime'e a'ij ti ti'itamua'atya i nyuucari, nyati'ij ni meseíracá i tyaite neyan tiraata'ixaa nyaijna i Pedro ticin: “Muaa paj hua'a jetze ajtyama'acan i mej Israel jetze huanyej. Ma pajta muua, ayaa papu'u ti'itiá'acha'i matij aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Capaj xaa nya'u peyan ti'itiá'acha'i. ¿A'ini een cime'e peyan hua'aruure paime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan mej mi meyan aráurasten tihua'aye'ira aime i mej Israel jetze ajtyama'acan?”

Dioj pu ayan najimi'ica huirátuaasin matij mana'a mej tya'atzaahuat'e

¹⁵Tyan tu hua'a jetze ajtyama'acan tyaijna cime'e tyej Israel jetze huanyej. Catu hua'a jetze ajtyama'acan aime i maj a'uta'itza'ara i Dioj jemi. ¹⁶Tyan tu teyan ramua'aree a'ij ti een i Dioj jemi ti a'ati urare'ena'acan cin huatyaturan i jemin. Capu xaa nya'u ti'iti a'ij tiraatyavaire'een aijna i a'ati ti pua'a nain cin aráurasten aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta, silu ai pu xaa urare'ena'acan cin huatyaturan i Dioj jemi ti pua'a ain ra'ara'astijre'en i Jesús ti ajta i'li Ciriistu'u. Tyajta ityan, ayaa tu tyajta ityan teri ra'atzaahuat'e tyaijna i Ciriistu'u ti ajta i'li Jesús tej ti teyan urare'ena'acan cin huatyaturan i Dioj jemi aijna cime'e tyaj ra'ara'astijre'en tyaijna i Ciriistu'u. Catu xaa nya'u ra'ara'astijre'e tyaijna i nyuucari i maj cin tie'ijta a'ini capu a'ati urare'ena'acan cin huatyaturaasin i Dioj jemi ti pua'a ra'ara'astijre'en aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta.

¹⁷Ari ti pua'a ayan te'irajra'ani tej teyan a'ij pua'a eenya'acan cin huatyaturan matij aime i maj cai

Israel jetze ajtyama'acan tyaijna cime'e tej teyan raahuusin tej ti teyan urare'ena'acan cin huatyaturan jemin i Ciriistu'u, ¿a'ini na'aqui huataujmua'a? ¿Ni qui ayan huataujmua'a ti Ciriistu'u ca'anijra'a tata'aca tej ti teyan a'ij pua'a ti'ititacha'i? Capu xaa nya'u, capu a'atzu.

¹⁸Me nyajta inyaa, ti pua'a nyajtahua'a nyana'a ra'utejcheni nyaj ra'ara'astijre'en i nyej nyejmi'i raatapua'ajtaca'a nyej neyan ra'astijra'acaa, ti pua'a neyan huarini nyajtahua'a, ayaa pu huataujmua'a ticin yee nya'uta'itze ti'itij cime'e nyati'ij anacaican raatapua'ajtaca'a.

¹⁹Aij pu cin, nyati'ij ra'astijra'acaa i nyuucari i maj cin tie'ijta, ayaa pu tyaja'ure'enyé ti cai huatari'iristaraca'a nyaj nain cin aranrastijre'en. Aij pu cin ayaa pu huataujmua'a, cu xuee nyaj huami'i jemin aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta nyej ni ruurican huatyaturan i Dioj jemi. ²⁰Naaci'i ajta inyeetzi mej mi meyan naaruuren mati'ij rá'utatai i Ciriistu'u i curuu jetze. Aij nu cin cai che'e nyana'a ruurican huatyajtura silu ruurican ni huatyajtura a'ini Ciriistu'u pu ruurican seijre'e nyeetzi jetze. Ajta a'ij nyej ri'i ti'itinch'a'i ijii nyej nyau ratyáhue'ira'a, ayaa nu aranca'anye nyaijna cime'e nyaj ra'ara'astijre'en nyaijna ti i'li yaujra'an pueen i Dioj. Ai pu icu naataxe'eve, ajta huataura'a ti huami'ini nyeetzi jetze ma'acan.

²¹Aij nu cin cai ma rúujisin nyaijna i ti Dioj cin ri'i tinaata'a ruxé'evil'ira'a cime'e. Ayej xaa nya'u, ti pua'a ri'irístanche'e ti a'ati ayan urare'ena'acan cin huatyaturan i Dioj jemi aijna cime'e ti nain cin aráurasten aijna cime'e i nyuucari i maj cin tie'ijta, capu che'e ti'iti huatyavai're'enche'e ti huami'i i Ciriistu'u.

Cime'en aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta, ajta i mej tya'atzaahuat'e

3 Muan, mi sej Galacia a'uchaatime, caxu a'atzu a'uumua'aree muan.

¿A'ataani amuaaxainyaraca'a sej si seyan a'ij pua'a me tityámua'aren? Muejmi jemi tu tyamua'a naa tyajamuaata'ixaa maj rá'utatai majjna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. ²Niche'e sej tyajamuaataihua'u. ¿A'ini sej eenye'equ'e ra'ancura'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj? ¿Ni qui saijna cin saj ra'astijra'acaa i nyuucari i maj cin tie'ijta na'ari saijna cin saj ra'atzaahuatya'acaa i sej raanamua'jri'i itejmi jemi? ³¿Ni tzaa seyan ri'i huapi'i cai mauumuámua'aree? Ayaa xu ra'utyajhuui sej seyan araujca'anye saijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ¿Ni tzaa ayan tyajamua'amitejte'e sej si seyan raanaijmi'ire'en saj ra'ara'astijre'en i tavastara'a saijna cime'e saj ru jetze a'ij tirajtyau rujimua'a sana'a? Capu xaa nya'u a'ij ti'iri'iri. ⁴Naijmi'i tij na'a i ti Dioj cin ri'i tyajamuaata'a, ¿ni qui ayan tyajamuaaruu ti ij ayan eenya'a a'ara'ani ti nain tyaja'uveti? Ma ajta, capu xaa nya'u a'ij amiteere'e ti pua'a nain tyaja'uveti nusu cai. ⁵¿A'ini een cime'e Dioj raataityaca'a i ruxaijnyu'uca ti ain muejmi jemi huatyaturan? Ajta, ¿a'ini een cime'e Dioj ayan tyu'umuarej muejmi jemi aijna cime'e ti ra'ará'an i ti'imuari'i ti huapi'i ruxe'eve'e? ¿Ni qui ayan huarij aijna cime'e saj ra'ara'astijre saijna i nyuucari i maj cin tie'ijta? Capu a'atzu xaa nya'u, silu ayaa pu huarij aijna cime'e saj ra'atzaahuatya'acaa i tej teri tyajamue'ixaa.

⁶Ayaa pu che'eta na'a tyatzaahuatya'acaa aijna i Abraham tyaacan a'ij ti Dioj tiraata'ixaa. Aij pu cin, Abraham urare'anya'acaa cin huatyajturaa i Dioj jemi. ⁷Sata'aj seyan raamua'aree saijna ti cime'en yee matij mana'a pua'amua i mej tyatzaahuatye'e, ai mu nu'u ain pueen i mej jetzen e'iraanye aijna i Abraham tyaacan. ⁸Ajta, jajcua imi, ai pu ayan

te'eyu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze ti Dioj ayan tihua'ata'acare'en aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan mej mi urare'anya'acaa cin huatyaturan i jemin aijna cime'e i mej tyatzaahuatye'e, micu. Ajta ain i Dioj, anacaican pu ayan tiraata'ixaa aijna i Abraham tyaacan aijna i nyuucari ti cime'en Dioj hue'irajtuaani, ayan ticin: “Naijmi'ica i tyaite i maj huachaatime iiyan chaanaca japua, nyaa nu yee ri'i tihua'uta'asin mueetzi cime'e.” ⁹Aij pu cin, naijmi'ica i maj tyatzaahuatye'e, Dioj pu ri'i tihua'uta'asin jamuan aijna i Abraham tyaacan ti ajta ra'atzaahuatya'acaa i Dioj.

¹⁰Ma ajta aime i mej ra'ara'astijre majjna i nyuucari i maj cin tie'ijta, naijmi'ica pu pueijtzi hua'ata'asin i Dioj, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: “Pueijtzi pu yee tiraata'asin a'ati ti na'a ti cai nain cin ra'ara'astijre'en a'ij ti ye'i tya'axa jetzen i nyuucari i maj cin tie'ijta.” ¹¹Ajta aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta, capu ri'iri ti ain ayan raaruuren i a'ati ti'ij ayan urare'anya'acaa cin huatyaturan i Dioj jemi. Ayaa pu'u eenya'a a'araa a'ini ayaa pu ajta te'eyu'usi'i ticin: “Ai pu yee ti urare'anya'acaa cin huatyajturaa i Dioj jemi, ai pu yee ruuri a'ame aijna cime'e, icu, ti ain ayan tyatzaahuatye'e.” ¹²Ti pua'a a'ati ayan ra'ara'astijre'en i nyuucari i maj cin tie'ijta, capu ayan ruxe'eve'e ti aijna a'ati tya'antzaahuatye'en, silu che'e ra'ara'astijre'en pu'u aijna i nyuucari a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: “Aijna ti yee ayan ra'ara'astijre'en a'ij ti te'eyu'usi'i i nyuucari jetze, ai pu yee aijna cin ri'i ti'ityú'jha' a'ame.”

¹³Ajta aijna i Ciriistu'u, ai pu tu'irajtuaa ti ij cai pueijtzi taaci'ti aijna cime'e tyaj cai ra'astijre'e i nyuucari i maj cin tie'ijta. Pueijtzi pu xaa raaci'i ta jetze ma'acaa a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: “Pueijtzi pu yee

raata'asin a'ati ti na'a maj ra'atatan i ciye jetze." ¹⁴ Ayaa pu aijna cin tiraaruu ti ij ayan tihua'uci'iti aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan eijna i ti cin Dioj ri'i tiraata'a aijna i Abraham tyaacan, ti ij ajta tyaj tyaijna cin tya'atzaahuatya'a tej tij ra'ancura'an tyaijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj a'ij ti ain ari tya'ataujratziiri'i.

Cime'en i nyuucari i maj cin ti'ijta ajta aijna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i

¹⁵ Casi'i, nye'ihuaamua'a, tiche'e tyaijna cin tyu'utaxaj a'ij ti ti'irinyaca tej ti tyauj yan huachaatime iyan chaanaca japua. Ti pua'a a'ati ari ra'uyu'uxaca'a i papee jetze i maj cin ra'ancura'an i ti'ara'an a'ati ti huami'i, ti pua'a ari ayan te'eyu'usi'ihua a'ij ti tiraavijte'e, capu ri'iri ti a'ati ti'iti maa jetzen tira'uyu'uxan. Ruxe'leve'e maj ra'ara'astijre'en a'ij ti te'eyu'usi'ihua. ¹⁶ Ma'acui xaa, Dioj pu ayan ajmi'i tya'ataujratziiri'i ti'tij cime'e aijna jemi i Abraham tyaacan ajta aime jemi i mej jetzen e'iranyejsin. Arú, capu ayan te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti ayan tihua'uci'itinche'e i maj mui'iti e'iranyejsin aijna i Abraham tyaacan jetze, silu ti ayan tiraaci'itinche'e i ti saij na'a e'iranyejsin. Ajta ain ti saij na'a, ai pu ain pueen i Ciriistu'u. ¹⁷ Ayaa pu huataujmua'a eijna. Anacaican, Dioj pu ayan raata'a i runyuuca i Abraham jemi a'ij ti tyaja'ure'enyajsin. Ti'ijta ari tyauma'aca a'achu cumu muaacuacientos ninye'ira'a japuan seite japuan tamuaamuata'a, aj pu'i Dioj hua'uta'a aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta. Aij pu cin, capu ri'iri ti ain nyuucari ra'urauuna aijna ti cin Dioj anacaican tihaurijca i Abraham tyaacan jemi. Aij pu cin auche'e ti'ivaire'e aijna i ti cin tihaurijca. ¹⁸ Ayaa pu'u ti'en, a'ini ti pua'a ti'iti ayan tiraaci'iti saij i a'ati aijna cime'e

ti ain nyuucari i maj cin tie'ijta ayan tiraata'aca, capu che'e ayaa na'a eenya'a a'ame ti ayan tiraaci'iti aijna cime'e ti a'ati ayan tya'ataujratziiri'i ti ayan nu'u tyaja'ure'enyajsin. Ajta ain Dioj, ai pu ruxe'evi'ira'a cin ayan ri'i tiraata'a aijna i Abraham tyaacan a'ini ayaa pu tihaurijca.

¹⁹ Ti pua'a ayan een, ¿a'ini ti i Dioj hua'uta'a aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta? Ayej xaa nya'u, ayaa pu een cin raatyajtuaa hua'a jemi mej mi'i raamua'aree nain cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. Ayaa pu eenya'a a'ame'enche'e asta na'a cai huataseijre'enche'e aijna ti jetzen huanyej aijna i Abraham tyaacan a'ij ti ayan Dioj tihaurijca ti ayan te'eme'enche'e. Ajta ain i nyuucari i maj cin tie'ijta, capu Dioj rusaij raatyajtuaa hua'a jemi, silu aime i mej ti'ivaire'e i tajapua, ai mu majta raaxa'api'intare mej mi hua'a jemi raatyajtuaani maijna i nyuucari. ²⁰ Ayaa pu'u na'a, ti pua'a ayan seijre'e saij ti i'ixa'api'intaca'a, ai pu tihua'utyavaire'esin najmi'ica i mej tyu'urixaate'e, mej mi ra'antipua'arite'en. Ma ajta, seij pu'u pueen i Dioj. Rusaij pu ayan tihaurijca, ajta rusaij pu raanaajmi'ire'en.

Cime'en i ti cin ti'ivaire'e aijna i nyuucari i maj ti'ijta

²¹ ¿A'ini na'aqui? ¿Ni qui ayan huataujmua'a ti saique tya'axa aijna jetze i nyuucari i maj cin tie'ijta, ajta saique tya'axa aijna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i? Capu xaa nya'u, a'ini ti pua'a ayan ti'iri'riistache'e ti taata'acare'en tyaj ruuristache'e i Dioj jemi aijna i nyuucari ti huatyajturaa aime jemi, aj pu xaa, icu, ri'iristaca tyaj urare'enyaa'acan cin huatyaturan i Dioj jemi aijna cime'e tyaj ra'astijre'e tyaijna i nyuucari i maj cin tie'ijta. ²² Ma ajta, aijna i nyuucari jetze, ayaa

pu ty'a'axa ti nu'u naimi'i meyan autyajturaa i Dioj jemi, a'achu maj mana'a pua'amua yan huachaatime iiyan chaanaca japua. Ayaa pu een cin ty'a'axa ti ij aijna cin ri'iristan ti ain Dioj ty'a'ataujratziiri'i ti tihua'uci'iti aijna cime'e maj ra'ara'astijre'en maijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. Ee xaa nya'u, ayaa pu'u na'a ti aijna ti cin Dioj ty'a'ataujratziiri'i, aime pu ti'ici'iti aime i maj meyan ty'a'atzaahuat'e.

²³Ti'ij cai xi huataseijre i Ciriistu'u tej ti teyan ra'ara'astijre'en, ayaa pu eenye'equ'e seijra'acaa cumu tej a'lityanami'ihuaca'a aijna cime'e ti ca'anin cin taachai aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta. Ayaa tu eenya'a huatyajturaa ajna'imi tij na'a ti yu e'ire'enye tij ijii ayan huataseijre aijna i tyaj teri ticu ra'atzaahuat'e.

²⁴Aij pu cin, ayaa pu taachai aijna i nyuucari asta na'a cai huataseijre'en i Ciriistu'u tej ti teyan urare'enyaa'acan cin huatyaturan aijna cime'e tej ra'ara'astijre tyaijna i Ciriistu'u.

²⁵Ma'acui xaa nya'u, a'ini ari huataseijre i tej jemin ra'astijre'e, capu che'e tachaij aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta.

²⁶⁻²⁷Naimi'i xu yaujmu'a'ame'en pueen i Dioj saijna cime'e saj ra'astijre'e saijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús, a'ini Ciriistu'u pu a'amuanyeere'e sej si'i seyan eenya'a xa'ara'ani tij aijna, satij sana'a pua'amua huamua'i'ivijhuaca'a i jemin.

²⁸Aij pu cin, cai che'e ma a'ahua'a i ti ee Israel jetze ajtyama'acan, na'ari ti ee i Griego. Capu ajta ma a'ahua'a i Ciriistu'u jemi i ti ee saij ti ca'anyejri cin ti'imuare'e nusu i ti ee ruxaahua cin ti'imuare'e. Capu ajta jetzen ruxe'leve'e i Ciriistu'u ti pua'a a'ati tyaa'a pueen nusu jiita'a na'a, a'ini najjmi'i xu Ciriistu'u jetze ajtyama'acan. Muan xu xaa seij tyai'tejra'an pueen i jemin. ²⁹Ajta, ti pua'a seyan Ciriistu'u

jetze ajtyama'acan, aij xu cin sajt yaujmu'a'ame'en pueen aijna i Abraham tyaacan, ajta ai pu tyaja'amua'ci'iti aijna ti cin Dioj ty'a'ataujratziiri'i.

Ciriistu'u pu'u raayi'iti ti ri'i taatyajtuaani ti'ij Dioj taatéya'upuatan

4 Niche'e neyan nyajta seij tyu'utaxaj. Aijna i a'ati ti ayan nain tiraaci'iti, meenti auj pa'ari'ista, ayaa pu che'eta na'a een tij ajta saij ti ca'anyejri cin ti'imuare'e. Capu amin a'ij ti ari nain tia'ara'an pueen. ²Ruxe'leve'e ti ain hua'ara'astijre'en aime i maj racha'i, i maj maijna cin antyujmu'a'aree mej tyu'uchain nain i tia'ara'an asta na'a cai ari ayan aráurasten a'achu pua'an ninye'ira'a ti ari piti'ihuaujxa'api'intari'iri'i i taatajra'an jemi. ³Ayaa pu che'eta na'a eenya'a a'araa itejmi jemi. Ti'ij cai xi tyaja'ure'enye ajna xicajra'a ti jetzen titáaci'iti aijna i ti ari piti'ihuaujxa'api'intari'iri'i, ayaa tu eenye'equ'e seijra'acaa matij aime i mej ca'anyejri cin ti'imuare'e a'ini tyauche'e tu ra'astijra'acaa i tihua'aye'ira i maj rujiimua'a mana'a rajtyau i maj Israel jetze ajtyama'acan.

⁴⁻⁵Ma ajta Dioj, ti'ij ari tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a ti jetzen ayan tiraaxa'api'intare, ai pu ruyauj a'utaityaca'a ti yava'acáanyen. Ajta ain yaujra'an, ai pu huanu'eihuaca'a i jiita'a jetze, ajta ayan tiraaci'iti ti ayan ra'ara'astijre'en i nyuucari i maj cin tie'ijta, ti ij ain hue'irajtuaani aime i maj ca'anyejri cin ra'astijra'acaa maijna i nyuucari i maj cin tie'ijta, tej ti teyan ra'ancura'an nain a'ij ti tiraavijte'e ti titáaci'iti aijna cime'e ti Dioj ayan taateya'upuataca'a.

⁶A'ini muan xu yaujmu'a'ame'en pueen i Dioj, Dioj pu ya'utaityaca'a i ruyauj xaijnyu'uca ti'ij ain xaijnyu'ucara'ara'an huatyaturan

i a'amuatjazta'a. Ai pu ain pueen i xaijnyu'ucari ti ayan rájee ticin: "Abba, mi pej ni'iyu'upua." ⁷ Aij xu cin cai che'e ca'anyejri cin ti'imua'e silu seri yaujmua'ame'en pueen. A'ini muan xu'uri yaujmua'ame'en pueen, Dioj pu ajta ayan amuaaruu ti ti'itij tyajamuac'i'iti.

Pablo pu á'ij tyá'ujmuajca aime i mej tya'atzaahuat'e

⁸ Jajcua imi, sati'ij cai xi ramua'atyajcaa i Dioj, muan xu ca'anyejri cin tihua'avaira'acaa aime i maj cai meyan huatasejre mej mi diosoi pueenye'en mua'ara'ani silu tyaite mu'u meyan ti'ijxe'eva'acaa. ⁹ Aru ijii, saj seri ramua'ate i Dioj nusu ijii ti Dioj ri'i tyajamuata'a ajjna cime'e ti a'amua'ate muejmi, á'a'ini auj ti'iri'iri ti ti'iti ca'anijra'a amuaata'an sej si'i sajtahua'a ra'ara'astijre'en i tihua'aye'ira ti cai ti'itij vaire'e, i ti cai amuata'acara'a saj ri'i metityaumuámu'a're'en? á'Ni qui seyan huataura'an saj sajtahua'a ca'anyejri cin tyu'utyavaire'en saijna cime'e i nyuucari?

¹⁰ Muan xu seyan ra'utamua'areera saijna cime'e ti ari ajna tyaja'ure'enyé i xicaj ti jetzen ti'iti a'ij huarij na'ari i maxcira'i ti jetzen ti'iti tyaja'ure'enyéjsin nusu ajna ti'ij ari piti'irici viita'ari tzajta'a ca'in xijcata'a. Sajta saijna autamua'areera i ninye'ira'a mej jetzen meyan ti'ijri'ire ti'itij cime'e. ¹¹ Aij nu cin neyan ti'itziinye'e muejmi cime'e. Ayej nya'ase capu ti'itij huatyava'i nain i nyaj cin tyu'umuarej muejmi tzajta'a.

¹² Nye'ihuaamua'a, ayaa nu tyaja'amua'huavii sej seyan rijca nyatij inyaa. Ayaa nu nyajta ti'itinchaica'a satij muan, sati'ij cai xi ramua'ajcaa i nyuucari i maj cin tie'ijta. Nyati'ij nyaun a'ucatii a'amua jamuan, caxu ti'itij cin autyajturaa

inyeetzi jemi. ¹³ Nyati'ij anacaican tyajamuata'ixaa i nyuucari ti cin Dioj amue'irajtuaani, ayaa nu ti'icui'ican cin neyan huarij. ¹⁴ Eihua pu huapi'i amuaatamuare'eristaraca'a ajjna cime'e nyej neyan ti'icui'icaa. Ma sajta muan, caxu naataxána'ave. Caxu sajta naatyaxaahuataca'a, silu tyamua'a xu naa tina'ancure'evi'iti yaa cumu nyaj ain pueenye'en sej ti ti'ivaire'e u tajapua na'ari nyaj inyaa ain pueenye'en i Ciriistu'u rusaj ti ajta i'i Jesús.

¹⁵ á'Ni ta'uj tzaa huarij sej si cai che'e seyan ri'i naa tyu'ujtyamua'ave'e satij sejmi'i eenya'a nyati'ij nyaun a'ucatii a'amua jamuan? Ee xaa nya'u, ri'iri nyej neyan raataxaj tzaahuati'ira'a cime'e yee ti pua'a ri'irístanche'e ajna'imi sej seyan huarini, ayaa xu ra'itatutu'unché'en i a'amua'ijisi, sajta naatatu'utu'ute'énche'e inyeetzi. ¹⁶ á'A'ini na'a qui? á'Ni seri nyejchaire'e saijna cime'e nyej neyan tzaahuati'ira'a cin tyaja'amue'ixaate'e?

¹⁷ Majta aime i tyaite, eihua mu á'aviicue'ire'e mej mi amuaatyamue'itin mej mi'i rujiimua'a muejmi cime'e huaujtyamua'ave'en. Ayaa mu ti'ijxe'eve'e tej ti e'ita'a a'utáciinye sej si cai che'e á'aviicue'ira'a tejmi jamuan silu sej si'i seyan sicu ri'i tihua'axe'eva'a aime. ¹⁸ Naa pu xa'api'in ti pua'a a'ati á'aviicue'ira'a sej si ri'i tiraataxe'eve'en. Ajta capu ayan ruxe'eve'e nyej nyaun a'ucatii a'amua jamuan. Ai pu'u che'e ain a'utyeviicue'ire'en a'ij ti tiraavijte'le ajjna cime'e ti i'ixa'api'in. ¹⁹ Mi sej nye'iti'irijmua'a, eihua nu tirajpueitzi na'ame muejmi cime'e, ayan cumu i jiita'a ti ra'utacui'ini pa'ari'i cime'e. Ayaa pu te'eme asta sana'a cai seyan che'eta sana'a ri'i titety'újcha'i tij ajjna i Ciriistu'u. ²⁰ Canu a'atzu ramua'aree a'ij nyej ye'i huarini muejmi cime'e. Ojala cu nyej nyaun a'ucatiiche'e muejmi jemi nyej ni'i cai che'e

tyaja'amuayu'use'e nyana'a, silu nyej ni tyajamue'ixaate'en senyeseíracá.

Aijna i Agar, ajta aijna i Sara, i tyaj cime'en yau'eítaa ta'ara'ani i maj hua'apua

²¹Sata'aj seyan tinaata'ixaate'en muan mi sej seyan raxe'eve'e sej si ra'ara'astijre'en saijna i nyuucari i maj cin tie'ijta, ¿ni tzaa sacai seyan tiraanamujri'i a'lj ti tya'axa aijna jetze i nyuucari? ²²Ayaa pu te'eyu'usi'i ti nu'u hua'apuaca tipe'eristyamua'a i mej tyetyaca aijna i Abraham tyaacan. Seij pu nu'u jetzen huanu'eihuaca'a aijna i jiita'a ti nu'u ca'anyejri cin ti'imuará'acaa, ajta i saij, ai pu nu'u jetzen huanu'eihuaca'a aijna i jiita'a ti nu'u ruxaahua á'ucha'acanya'a. ²³Aijna ti huanu'eihuaca'a aijna jetze i jiita'a ti ca'anyejri cin ti'imuará'acaa, ai pu nu'u che'eta na'a ayana eenye'en huanu'eihuaca'a matij i ti'iríi. Ajta nu'u i saij, aijna ti nu'u huanu'eihuaca'a jetzen i jiita'a ti nu'u ruxaahua á'ucha'acanya'a, ai pu aijna cin huanu'eihuaca'a ti nu'u Dioj ayan cin tya'ataujratziiri'i. ²⁴Ri'iri tej teyan raataxaj ti ayan huataujmua'a aijna i nyuucari ti ayan te'eyu'usi'i. Aime i juuca i maj hua'apua, ayaa mu huataujmua'a i nyuucari ti hua'apua ti cin Dioj tihuaurijca i tyetyaca jemi. Seij nyuucari pu aun e'ema'acan i jiri japua ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Sinaí. Aij mu jetzen e'iranyejsin aime i ti'iríi i maj tyu'utyavaire'esin ca'anyejri cime'e. Ajta aijna i nyuucari, aij pirici aijna i jiita'a ti ayan antyahuaa ticin Hagar. ²⁵Aijna i Hagar, ayaa pu huataujmua'a aijna i jiri i Sinaí, ti aun a'utacá'a u Arabia. Ayaa pu ajta huataujmua'a chajta'a ti e'eseijre'e u Jerusalén, a'ini auche'e pu ca'anyejri cin ti'imuaire'e jamuan i yaujmu'a'ame'en. ²⁶Ajta aijna i Jerusalén ti tajapua e'ema'acan, ai pu ruxaahua a'ucha'acan. Ajta ai pu pueen

i tanaanaj. ²⁷Ayaa pu'u na'a a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin:

Pajta muaa, ti cai che'e mua'utacui'ini, pata'aj ca'anin cin huá'ayeinixi'in.

Ayaa paj huarini, a'ini papu'uri eitze'e tiyaujmua'a pua'ame mi paj cai a'anaj autájucataca'a cai aijna i jiita'a ti rucin jamuan huahuii.

²⁸Sajta muan, nye'ihuaamua'a, ayaa xu che'eta sana'a seijre'e tij aijna i Isaac ti aijna cin e'iraanye ti cin Dioj ayan tya'ataujratziiri'i. ²⁹Ajna'imi aijna i yaujra'an ti ayan che'eta na'a eenye'en huanu'eihuaca'a matij i ti'iríi, ai pu a'lj pua'a tiraaruu aijna i yaujra'an ti ayan huanu'eihuaca'a aijna cime'e i ti'imuaire'eri'ira'ara'an i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ajta ijii, ayaa pu che'eta ti'irinyaca. ³⁰Ma ajta, ¿a'ini tya'axa i yu'uxari jetze? ¿Ni qui ayan ti cime'en yee: “Pata'aj yeehui raatamuarite'en pajna i jiita'a ti ca'anyejri cin ti'imuaire'e, pajta yeehui i yaujra'an, a'ini capu yee a'anaj ti'iti ti'ijci'iti aijna i yaujra'an i jiita'a ti ca'anyejri cin ti'imuaire'e, silu nain pu yee ti'ijci'iti icu aijna i yaujra'an i jiita'a ti ruxaahua a'ucha'acan”? ³¹Aij pu cin, nye'ihuaamua'a, catu tyaijna jetze e'iraanye aijna i jiita'a ti ca'anyejri cin ti'imuará'acaa. Catu xaa nya'u, silu aij tu jetzen e'iraanye aijna i jiita'a ti ruxaahua á'ucha'acanya'a.

Maj nu'u cai taura'acare'en maj ca'anyejri cin ti'imuará'a

5 Ciriistu'u pu tu'irajtuaa tej ti taxaahua á'ujhua'anye'en. Aij xu cin, caxu che'e taura'acare'en sej seyan ca'anyejri cin ti'imuará'a. Ai pu xaa a'amuamuare'eristaa a'ame.

²Nyajta inyaa, i nyaj i'i Pablo, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ti pua'a seyan huataura'an maj ra'antisijchixi'in i a'amua navi jetze, capu che'e a'atzu

jamuaatyavaire'esin i Ciriistu'u.

³Nyajta nu neyan tiraata'ixaate'esin tzaahuati'ira'a cime'e a'ati ti na'a ti ayan huataura'an maj ra'antisijche i naviira'an jetze, ayaa pu ajta ruxe'eve'e ti ain nain cin ra'ara'astijre'en tij na'a a'ij ti te'eyu'usi'i jetzen i nyuucari i maj cin tie'ijta. ⁴Muan, mi saj nu'u seyan rahuaahuau sej si urare'anya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi, muan xu seri ma ruurai saijna i Ciriistu'u. Muan xu ajtacij jemin aijna i ti ri'i tyajamuaata'a.

⁵Me tyajta ityan, tyan tu tyajna jetze arataca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj tyajna cime'e tej tyat'atzaahuate'e. Ayaa tu een cin ta'ataca'anyaacan cin rachu'eve'en ti ayan titáaci'iti tej ti teyan urare'anya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi a'ij tej ti'ijxe'eve'e. ⁶Ayaa pu'u ti'en, a'ini i Ciriistu'u jemi, capu a'atzu jetzen ruxe'eve'e ti pua'a a'ati ari ra'antisijchaca'a i runavij nusu cai. Ma ajta, ai pu xaa jetzen ruxe'eve'e ti a'ati ayan hua'utaxe'eve'en i tyaité aijna cime'e ti tyat'atzaahuate'e tzaahuati'ira'a cime'e.

⁷Tyamua'a xu sejm'i seyan ti'ijri'irajcaa. ¿A'ataani tyájámua'antyú'uuni'iri'i sej si cai che'e seyan ra'astijre'e saijna i nyuucari ti ayan ti'ayajna? ⁸Capu xaa nya'u ayan ca'anijra'a amuaata'aca aijna ti á'amuajee, silu sej pu a'ati jetze ma'acan. ⁹Ayej nya'ase ti ayan che'eta na'a a'amuaruure tij ajta ayan raruure i pan i maj rajnaachitya maijna i levaduura ti'iti. Aj pu'i rarutixi'in nain japua i pan tzajta'a. ¹⁰Ayaa pu tina'amitejte'e ti tavastara'a cai amuaata'a saj saique tyu'umua'ati. Ajta ain i a'ati ti tyajamua'antyú'uuni'i, tavastara'a pu pueijtzi raata'asin, a'ati ti na'a ti ayan rici.

¹¹Ayaa nu tyaja'amue'ihua'u, nye'ihuaamua'a, ti pua'a neyan nyana'a tyaja'amue'ixaate'e ti ayan nu'u ruxe'eve'e maj ra'antijsiche i

runavij, ¿a'ini een cin meyan mauj a'ij pua'a nyaruure? Ti pua'a neyan tyaja'amue'ixaatya'a, capu che'e a'ati nyajaaxaitya'a a'ame aijna cime'e nyej neyan tyaja'amue'ixaate'e ti Ciriistu'u huami'i i curuu jetze. ¹²Ajta cime'en aime i mej tyajamua'antyú'uuni'i, ayaa pu tina'araanajchi inyeetzi, ti ru'uraxuaahua i nahuaa ti ij nain cin hua'atyasijchixi'in.

¹³Ma sajta muan, nye'ihuaamua'a, Dioj pu ayan amuaatajée sej si'i ruxaahua á'ujhua'anye'en, sicu. Ayaa pu i énya'a, caxu huataura'an sej si seyan cha'a sana'a ti'ijri'iraa a'ij ti tyajamua'amitejte'e i ti a'ij pua'a een cime'e, silu sata'aj huataujvair'en rujiimua'a saijna cime'e saj huaujxe'eve'en. ¹⁴Sata'aj seyan ri'i titetyujchai a'ini tij na'a ti tya'axa jetzen i nyuucari i maj cin ti'ijta, nain pu araurastejsin sej cime'e i nyuucari ti ayan yee: "Pata'aj yee raxe'eva'a pajjna i axa'aj tevi patij asaaj ti'axe'eve'e." ¹⁵Ti pua'a sauj seyan a'ij pua'a tyú'uxajta, na'ari sauj seyan titetyújchaira'a saijna cime'e saj chueere, ri'i xu'u muan sej si cai ahuaupua'arite'en rujiimua'a.

**Cime'en aijna ti tatzájta'a
huiráninyeica, ajta aijna
ti ain xaijnyu'ucara'ara'an
i Dioj airáninyeica**

¹⁶Aij nu cin, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, sata'aj seyan ti'ijri'iraa saj saijna jetze araujca'anya'a i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj sej si cai seyan ra'ara'astijre'en saijna i ti a'ij pua'a een ti huiraninyei i a'amua tzajta'a. ¹⁷Ayaa pu'u, a'ini i xe'evi'ira'ara'an ti a'ij pua'a een ti huiraninyei i tzajta'an i a'ati, ai pu rajchaire'e i xe'evi'ira'ara'an i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ai mu meyan tyujchaire'e. Aij xu cin cai a'anaj a'aturaaven ti'itij cime'e sej si cai

seyan huarini a'ij sej riniiche'en. ¹⁸Ma ajta, ti pua'a ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan ca'anijra'a amuaata'an sej si seyan ra'ara'astijre'en a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e, capu che'e muejmi jetze tya'upuá'ajte'en ti'itij cime'e aijna i nyuucari i maj cin tie'ijta.

¹⁹Tyamua'a pu tira'amitejte'e a'ij ti rici ti pua'a a'ati ayan ra'ara'astijre'en i ruxé'evi'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiraninyei i tzajta'an. Ayaa mu rici i tyaite, meti'ixana'acire'e, majta a'ij pua'a tityajá'ujhua'ane'en, cha'ana'a mu taura'aca seica jamuan i tyaite. ²⁰Ai mu majta hua'anajche aime i maj cai dioosi pueen, majta mu hua'achyahue'iraca i ruxa'a tyaite. Eecan mu tyujchaira'a mua'aye'i seica jamuan. Camu majta ri'i tyu'urixaate'e. Majta mu a'ujchueere mua'aye'i. Eecan mu majta runya'usi'litya'a mua'aye'i majjna cime'e maj tyu'utaura'ate'en nain. E'ita'a mu a'utac'íca mua'aye'i. Majta tihuiicara'a mua'aye'i seica jemi majjna cime'e maj saique ti'imua'atze.

²¹Eecan mu majta ti'inyacua'atze i tihuá'a i seica, majta ruta'arujve'e. Mata'aruj mu ruxaahua a'uhua'anya'a mua'aye'i jamuan i mej ti'iyeste ti'itij cime'e. Tij na'a ti ayan a'ij pua'a een, ayaa mu rici aime i maj ra'ara'astijre'en i ruxé'evi'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiraninyei i hua'a tzajta'a. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e, aime i mej meyan a'ij pua'a titetyújcha'i, capu xaa nya'u ayan tihua'aci'iti mej maun a'utyarute a'u ti Dioj e'eseijre'e.

²²Ma majta aime i mej jetzen araujca'anye majjna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayaa mu ri'i titetyújcha'i. Mahuaujxe'eva'a mu mua'aye'i i seica i tyaite. Maujtyamua'ava'a mu mua'aye'i. Tyamua'a pu naa ri'i huatyapua'araca'a i hua'a tzajta'a. Majta raayi'iti maj tyu'utaviicue'i majjna cime'e ti

hua'amua're'iste'e. Ri'i mu majta tihua'acha'i mua'aye'i i ruxa'a tyaite. Ri'i mu ti'itetyaite aime. Camu ti'itij cin a'uta'itza'ara i seica jemi. ²³Ri'i mu titetyujchaican cin maja'ujhua'an. Camu majta ri'i a'ij rij mua'aye'i. Ajta aime cime'e i tyaite mej meyan e'en, capu ma a'ahua'a sej i nyuucari ti ayan hua'a jetze ti'itij cin tya'upuá'ajte'en.

²⁴Majta aime, i maj jetzen ajtyama'acan i Ciriistu'u, mu'uri nain tityacá'a majjna cime'e i ruxé'evi'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiraninyei i hua'a tzajta'a mej mi cai che'e a'ij pua'a titetyújcha'i. ²⁵Ti pua'a teyan ruurican huatyaturan i Dioj jemi tyaijna cime'e tej jetzen arataca'anyen tyaijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, tiche'e tyajta teyan ri'i ti'ititacha'i tyaijna cime'e tyaj tyajta jetzen arataca'anyen tyaijna i xaijnyu'ucara'ara'an jetze.

²⁶Tiche'e cai á'atatzahuaty'a ti'itij cime'e. Tiche'e tyajta cai ca'anijra'a tata'acare'en tej ti huatatyenya'usilite'en tajiimua'a. Tiche'e tyajta cai tihua'anyacua'atzi'ira i tihuá'a i tyaxá'a tyaite.

Maj nu'u huatájvair'e'en saij ajta saij

6 Nye'ihuaamua'a, ti pua'a saij muan autyaturan ti'itij cime'e, sata'aj seyan huarini. Che'e saij muan ri'i raaruuren. Ajta ain ti ri'i raaruurejsin, che'e ain pueenya'a i ti eitze'e araujca'anye aijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Che'e ajta ri'i ti'ityujchaican cin ayan ri'i raaruuren, ajta cai yá'uhua'anan ti í'irini ti ti'iti ca'anijra'a raata'an ti ij ayan che'eta na'a autyaturan tij ajta i saij. ²Sej si ra'ara'astijre'en i nyuucari ti Ciriistu'u jetze ma'acan. Ruxe'eve'e sej seyan huataujvair'e'en sej ajta sej saijna cime'e ti a'ati tya'utaviicue'i aijna ti raatamuá're'iste'e.

³Ayaa pu'u, a'ini ti pua'a a'ati ayan tiraatamitejtya'a ti ai pu mijmu eihua

ruxe'eve'e, ti pua'a cai ti'iti, ai pu rucuanamuan rusaij i rutzajta'a. ⁴Ma ajta, che'e ayen eenye'en ti a'ati ti na'a ayan tiraamua'ati a'ij ti ti'imijhuaca rusaij. Ti'ijta ayan huarin, aj pu xaa ri'iriista a'ame ti ahuaujtzaahuat'en, aru ai pu'u na'a aijna cime'e ti ari tyu'uruu rusaij. Capu che'e ruxe'eva'a a'ame ti ain ayan ahuaujtzaahuat'en aijna cime'e ti ayan nu'u eitze'e ruxe'eve'e cai i ruxa'a tevi. ⁵Che'e ayan eenye'en a'ini ayaa pu ruxe'eve'e ti a'ati ti na'a ayan ra'aviicue'iran aijna cime'e ti raatamuáre'eriste'aen.

⁶Ajta aime ti a'ati ayan tihua'amua'ate a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze, miche'e main cij tiraata'an i ti cin huataujvair'e'en aijna ti tihua'amua'ate.

⁷Caxu seyan rucuanamua. Capu ri'iri saj ra'utaxaahuari'i i Dioj, a'ini ai pu tyu'utanajchita a'ij ti tiraavijte'e. A'achu saj caj tyu'uta'an, ayaa pu che'eta na'a tyaja'amua'ati. ⁸Aijna i a'ati ti ayan ti'ityujcha'i ti ij ayan ri'i tiraata'an i ruxé'evi'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiiraninyei i tzajta'an, ayaa pu tiraaci'iti ti tyaja'uraini aijna cime'e i ruxé'evi'ira'a ti a'ij pua'a een. Ajta ain i a'ati ti ayan ri'i ti'ityujcha'i ti ayan ri'i tiraata'an aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayaa pu tiraaci'iti ti ayan ruurican huatyaturan i Dioj jemi para rusen cime'e. ⁹Tiche'e cai taxaamistya'a tyaijna cime'e tej teyan raruure i ti i'i xa'api'in, a'ini ti'ij ajna tyaja'ure'enyen a'anaj ti huaujxa'api'intare, ti pua'a tyacai anacaican raataxaahuata, ajna xicajra'a jetze pu xaa titáaci'iti nain a'ij ti tiraavijte'e. ¹⁰Aij pu cin, tij na'a ti ayan titáaci'iti tej teyan huarini, tiche'e teyan ri'i tihua'uchain i taxa'a tyaite. Tyata'aj eitze'e ri'i tihua'uchain aime i maj majta tajamuan tya'atzaahuat'e.

Maj nu'u ri'i tiraaseij ti ij cai a'ati hua'ucuanamuan

¹¹Ri'i xu'u muan tiraaseij a'ij nyaj va'acan cin tira'uyu'uxaca'a i

nyamuajca'a cime'e. ¹²Ma majta, aime i maj a'amua'itziite'e, ayaa mu'u een cin ti'ityese'e sej si ca'anyejri cin ra'antisijchixi'in i runavij mej mi rujiimua'a mana'a huataujvair'e'en. Camu raxe'eve'e ti pueijtzi hua'uta'an aijna cime'e maj nu'u majta ra'ara'astijre'en maijna i Ciriistu'u i ti áutataihuaca'a i curuu jetze. ¹³Ai mu huataura'a mej mi ra'antisijche i runavij, ma majta cai camu ra'ara'astijre'e i nyuucari i maj cin tie'ijta. Ayaa mu'u raxe'eve'e mej mi amuaataseijrate'en aime i maj Israel jetze ajtyama'acan mej mi maijna cin ahuaujtzaahuat'e'en aime jemi i saj nu'u ra'antisijchaca'a i runavij.

¹⁴Me nyajta inyaa, che'e nyaj cai a'anaj ahuantzaahuat'e'en ti'itij cime'e silu che'e ai pu'u na'a ti Ciriistu'u nyej jetze ma'acan rajpueijtzi a'araa i curuu jetze. Aij pu cin nyacai che'e ra'ara'astijre'en i tihua'aye'ira aime i maj yan chaanca japua huachaatime. Aij mu majta cin nyeijchaire'e inyeetzi. ¹⁵Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e a'ini capu che'e ti'itij nyejetze ruxe'eve'e ti pua'a a'ati ra'antisijchaca'a i runavij nusu cai. Ai pu'u xaa Dioj jetze ruxe'eve'e ti ain a'ati saique tyu'umua'ati ti ij rujajcuatze'en huatyaturan jemin i Dioj.

I ti cin ra'antipua'ari

¹⁶Che'e Dioj hua'utyapua'arite'en, ajta hua'ancu'uvajxi'in a'achu maj mana'a pua'amua ra'ara'astijre'en aijna i nyuucari, a'ini ai mu ain pueen i maj Israel jetze ajtyama'acan, i tyaitejra'an i ti Dioj hua'antihuau.

¹⁷Aij pu cin ijii ti yu auca'iti a'ame, che'e cai che'e a'ati nya'itziitya'a, a'ini tyamua'a nu neri nicu ti'icapita'inara'a nyaijna cime'e i nyaj rajpueijtzi i Jesús jetze ma'acan.

¹⁸Che'e ain tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, che'e ain ri'i tyajamuaata'an i a'amua tzajta'a, mi sej nye'ihuaamua'a pueen. Ayaa pu'u, che'e ayan tya'ara'ani.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej Efeso a'u chaatima'acaa

Pablo pu tihué'itii aime i mej e'etyujsa'iri hua'ateyujta'a aujna u Efeso

1 Inyaa, i nyaj i'i Pablo, nyaa nu saij pirici ti Dioj na'antihuau ruxé'evira'a cime'e nyej ni ti'itij cin tiraatyavaire'en aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. Ayaa nu tyaja'amuayu'use'e mjeimi, mi saj tyaitestiyamua'ame'en pueen i Dioj, mi saj Efeso e'eche. Nain xu cin arauraste a'ij ti ari tyajamueijca aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ²Ajta ain i Dioj, i tyaj rajya'upua, jamuan ajta ain i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, miche'e main ri'i tyajamuaachain, majta amuaatyápu'a'arite'en i a'amua tzajta'a.

Cime'en aijna ti cin ri'i titata'aca aijna i Ciriistu'u

³Tiche'e ri'i tiraata'an tyaijna i Dioj i ti ya'upuaara'an pueen i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, a'ini ain Dioj, ai pu ayan taatapueijve nain tij na'a ti e'eseijre'e u tajapua ti ij titáaci'iti jamuan i Ciriistu'u. ⁴Ayaa pu ti'ayajna, a'ini jajcua imi, ti'ij cai xi ratyataahua i chaanaca i tyaj yan japuan seijre'e, ajna'imi Dioj pu ta'antihuau jamuan i Ciriistu'u teji teyan uraré'enya'a ta'ara'ani i tatzajta'a, teji te cai ti'iti cin autyaturan i jemin. ⁵⁻⁶A'ini eihua pu huapi'i taxe'eva'acaa,

ayaa pu titaaxa'api'intari'iri'i ti ain rusaij taya'upua a'ara'ani aijna cime'e ti Ciriistu'u ayan huarini ti tajetze ma'acan huami'ini. Dioj pu ayan titaaxa'api'intari'iri'i i ruxé'evira'a cime'e. Ayaa eenya'a a'ara'ani, tej ti teyan ri'i tiraata'an aijna cime'e ti eihua huapi'i naa seijre'e ti ain Dioj ayan ri'i titáachain. Ajta ruxé'evira'a cin ayan ri'i ti'itaachain jamuan aijna i ti raxe'eve'e, aijna i Ciriistu'u.

⁷Ai xaa tyu'utanajchitaca'a aijna i tyaj cin té'echaica'a i Dioj jemi. Ayaa pu aijna cin tyu'utanajchitaca'a aijna cime'e ti ruxuure'e airáaxire tajetze ma'acan ti ij Dioj ayan titaatauni'i i tyaj cin jemin autyajturaa. Ayaa tu een cin ramua'aree ti Dioj ri'i ti'itachai ruxé'evira'a cime'e, nain cime'e ti tyeje'eseijre'e u tajapua. ⁸Nain pu ayan taatapueijve aijna cime'e ti ain nain cin ri'i me tyaúmua'aree, ajta nain cin yau'eite aijna i Dioj. ⁹Ajta, ayaa pu taata'a tyaj raamua'ati ti'iti ti pirici ti ru'avaa aijna cime'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e, a'ini ayaa pu ra'aranajchaca'a ti ayan huarini ti'ij ain ayan tiraaxa'api'intare'en ti'iti ti cin ti'ityavaa a'ame i Ciriistu'u. ¹⁰Ayaa pu raaxa'api'intare ti ayan eenya'a a'ame ti'ij tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a ti jetzen nain araurastejsin, ti ij Ciriistu'u hua'amu'ucan puéeny'a'a a'ame najmi'i matij mana'a pu'a'amua e'eseijre'e u

tajapua, ajta matij mana'a pua'amua yan seijre'e iayan chaanaca japua.

¹¹⁻¹² Tyajta ityan, i tyaj anacai rá'antzaahua tyajjna i Ciriistu'u, Dioj pu ajta ta'antihuau ti ij ti'iti taaci'iti jamuan i Ciriistu'u. Ai pu jajcua imi taaxa'api'intari'iri'i a'ij ti ayan tira'aranajchaca'a. Ai pu ain pueen i ti Dioj nain cin ri'i tyu'uruuren a'ij ti ari ti'ihuajxa'api'intari'iri'i tej ti teyan ri'i tiraata'an tyajjna cime'e ti eihua huapi'i naa ti'iseijre'e i jemin. ¹³ Sajta muan, mi sej seyan raanamujari'i i nyuucari ti ayan ti'ayajna, i ti Dioj cin amue'iratuasin, muan xu sajta rá'antzaahua. Ajta, ayaa pu che'eta na'a tyajmuaaci'i jamuan i Ciriistu'u tij ari Dioj ayan tya'ataujratziiri'i ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan huatyaturan muejmi jemi. ¹⁴ Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ain pueen i ti tyejmi jemi huatyajturaa, i tyaj tyajta cin ramua'aree ti ayan ti'ayajna ti ti'iti taaci'iti ajna xicajra'an ti jetzen Dioj titaatatuire'esin ajna cime'e i Ciriistu'u ti tajetze ma'acan tyu'utanajchitaca'a tej ti ri'i tiraata'an tyajjna cime'e ti eihua huapi'i naa ti'iseijre'e i jemin.

Pablo pu rahuavii i Dioj jemi ti ain ayan hua'ata'acare'en mej tyamua'a náa maj rii titáuumua'ati

¹⁵⁻¹⁶ Aij nu cin, tij na'a nyaj anacai raanamujari'i sej seyan ri'i ra'astijre'e i tavastara'a, ajjna i Jesús, sajta seyan ri'i tihua'ajchai najim'lica aime i tyaitestyamua'ame'en i Dioj, tij na'a ti yu e'ire'enye, canu a'anaj raatapua'ajtaca'a nyej neyan ti'ijtaujtzi'ire'e i Dioj muejmi cime'e, nyajta nu rahuavii muejmi cime'en. ¹⁷ Ayaa nu nyauj neyan rahuavii jemin ajjna ti ya'upuaara'an pueen i tavastara'a, ajjna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. Ayaa nu rahuavii nyajjna i ya'upuaara'an ti huapi'i naa

seijre'e ti ij ain xaijnyu'ucara'ara'an ayan amuaata'an sej si ri'i me tityamuámua'ara, sej si sajta ri'i tiyau'eitaa xa'ara'ani ajjna ti ari huataseijre muejmi jemi sej si seyan tiraamua'ati tyamua'a naa i Dioj.

¹⁸ Ayaa nu nyajta rahuavii sej si sajta yau'eitaa xa'ara'ani tzaahuati'ira'a cime'e i a'amua tzajta'a sej si seyan raamua'aree ti'iti ti pirici i saj rachueve'e, i ti cin amuaatajée i Dioj, sej si sajta seyan raamua'aree a'ij ti een tij na'a pua'amua ti ri'i huapi'i naa seiira'a a'ame ajjna ti hua'aci'iti aime i tyaitestyamua'ame'en i Dioj. ¹⁹⁻²⁰ Nyajta nu neyan rahuavii sej si seyan raamua'aree ti cai amiteere'e, ti huapi'i eihua raayi'iti i Dioj ti ti'itij cin ayan huáruuren i tyejmi tzajta'a ajjna i rumuare'eri'ira'a cime'e.

Tyan tu teyan ra'atzaahuate'e ajna cime'e ti ari eihua huapi'i ri'i tyu'uruu i rumuare'eri'ira'a cime'e ajna cime'e a'ij ti huarij i Ciriistu'u cime'en ti'ij ayan raatarujte hua'a tzajta'a i mi'ichite, ajta ya'uvil'iti u tajapua. Ti'ij i an yá'ujra i ipuari japua iriita'an pujme'en. ²¹ Ciriistu'u pu ajna cin te'entyajrupi i ti eitze'e ve'e cai maaj ti'iti ti u ute'e e'eseijre'e. Ai pu eitze'e va'acan cin ti'ityejvee cai maa a'ati ti tie'ijta na'ari a'ati ti ti'iti cin antyujmua'aree nusu tevi ti ca'anyejri cin tyu'utyaamue'iti o a'ati ti ajjna cin ti'ityejvee ti anajca cime'e. Eitze'e pu ajta ayan ruxe'eve'e i nyuucari i tyaj cin teyan ratamua'amua tyajjna i Ciriistu'u cai maa sej i nyuucari i tyaj cin a'ati huatamua'a. Ayaa pu xaa nya'u che'eta een ijii ti ma'acan, ajta ti yu auca'iti a'ame para rusen cime'e.

²² Ajta ain Dioj, ai pu raata'a ti Ciriistu'u nain cin antyujmua'aréera, ajta ai pu ra'antihuau ti tyu'utyavaire'en ajna cime'e ti ain pueenya'a a'ara'ani i hua'amu'ucan nain cime'e i hua'a jemi i mej

e'etyujsa'iri mej mi ratyaanajche i Dioj. ²³Majta aime i mej e'etyujsa'iri, ayaa mu che'eta mana'a ajtyama'acan aijna jetze i hua'amu'ucan tij a'ati ratyáhue'ira'a i ru jetze, a'ini aijna i Ciriistu'u ti ajta hua'amu'ucan pueen, ai pu hua'anaijmi'ire'en nain cime'e. A'ini ai pu ain pueen i ti ranaijmi'ire'en tij na'a ti e'eseyre'e ti Dioj raatyataahuaca'a.

Dioj pu nu'u hue'irajtuaa mej mi cai che'e ti'itij cin tya'utyáturan i jemin

2 Sajta muan, ayaa xu é'enya'a saj mi'ichica'a i Dioj jemi aijna cime'e i saj cin autyajturaa i jemin, ajta aijna i saj a'ij pua'a rijcaa. ²Ayaa xu a'ij pua'a titetyujchaica'a sati'ij sauj seyan rijcaa a'ij mej rici ijii aime i mej yan japuan seyire'e i chaanaca japua. Ajna'imi ai xu seyan a'astijra'acaa saijna ti a'ij pua'a een ti ajta aijna cin antyujmua'aree ti ayan tihua'utaijte'en aime i maj xaijnyu'ucari pueen i maj seyire'e aaca tzajta'a. Ai pu ain pueen i xaijnyu'ucari ti ari ti'imuare'e hua'a tzajta'a aime i maj hua'a jetze ajtyama'acan aime i maj cai a'ati a'astijre'e.

³Tyajta ityan, anacaican tu naimi'i tyan hua'a jetze ajtyama'acantaca'a aime. Ayaa tu che'eta tyana'a ra'astijra'acaa a'ij ti tita'amityejtya'acaa aijna cime'e ti'iti ti huanyej i tajetze nusu ti'iti ti huataseyire i tamua'atziira'a cime'e. Tij na'a ti seyira'acaa i tajetze, tyan tu raata'acara'a ti ain titaataijte'en. Ayaa tu é'enya'aca'a matij i seica i ti Dioj pueijtzi hua'uta'asin.

⁴Ma ajta Dioj, ai pu eihua huapi'i taataxe'eve. Aij pu cin, naa pu tá'ancu'uvajxi'i ruxé'evi'ira'a cime'e.

⁵Tyati'ij tyauj tyan é'enya'a tyaj mi'ichica'a aijna cime'e i tyaj cin autyajturaa i jemin, ai pu taatarujte jamuan i Ciriistu'u. Ai pu amue'irajtuaa aijna cime'e ti huapi'i ri'i tyajamuájchai ruxé'evi'ira'a cime'e.

⁶Ajta, Dioj pu taajiste jamuan i Ciriistu'u. Ai pu ajta aijna jamuan an taja'urá'atzaca'a aujna u ute'e a'u ti tie'ijta aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ⁷Ayaa pu een cin huarij ti ij ayan éenya'a a'ara'ani tij na'a ti yu auca'iti a'ame para rusen cime'e, ai pu taatasejrate'esin ti ri'i huapi'i titájcha'i aijna cime'e ti ain tajapua huanyúu aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ⁸Ai pu amue'irajtuaa aijna cime'e ti ain ri'i tyajamuájchai aijna cime'e saj rá'antzaahua. Dioj pu ayan amuaata'a ruxé'evi'ira'a cime'e. Caxu rujiimua'a sana'a a'ij tirajtyau. ⁹Ti'ij cai a'ati a'ujtzaahuatya'a, aij pu cin cai ri'iri ti a'ati rusaij raamue'itin aijna cime'e a'ij ti xa'api'in cin rici.

¹⁰Ayaa pu'u na'a, a'ini tyan tu tyain pueen i ti Dioj ayan rusaij táaruurejsin a'ij ti tira'amitejte'e. Jajcuacan pu ayan taaruu i tatzajta'a jamuan aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús tej ti teyan huarini aijna cime'e ti i'i xa'api'in a'ij ti ain anacaican ri'i tiraaruu tyejmi cime'e.

Ciriistu'u pu taatyapua'ari yu tatzajta'a

¹¹⁻¹²Aij pu cin caxu seyan yá'uhua'anan ti ajna'imi ayaa xu é'enya'a saj cai Ciriistu'u jemi huatyáuuca. Ajta muan xu cai hua'a jetze ajtyama'acantaca'a aime i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ayej xaa nya'u ti'ayajna, aime i mej meyan huataujmua'a ticin: "I tyaj ra'antisi'iche i tanavi", ayaa mu amuaatamua'a muejmi ticin: "Mi saj cai seyan ra'antisi'iche i runavij." Ayaa mu tyaja'amuaxa maijna cime'e sej sej chuejra'a japua e'ema'acan. Caxu sajta yá'uhua'anan ti ajna'imi, ayaa xu cai ajtyama'acantaca'a aime jetze i ti Dioj hua'a jemi raatyajtuaa i nyuucari i ti cin tya'ataujratziiri'i ti ayan ri'i tihua'uta'an. Capu ajta ma'ahua'acaa

i saj cin rachuve'len. Ajta, capu huataseijre muejmi jemi i Dioj iyan chaanaca japua.

¹³Ma ajta ijii, mi saj a'imi huatyáuuca a'u tyaj tyajta ityan e'esejira'acaa, xu'uri vejli'i huatyáuu tyejmi jemi aijna cime'e ti ain Ciriistu'u ayan a'amua japua huanyúu aijna cime'e ti ruxuure'e airaaxire. ¹⁴Ai pu ain pueen i ti taatyapua'ari i tatzajta'a najjmi'ica muejmi, ajta ityejmi. Ai pu ayan taaruu tej ti teyan seij tyana'a tyaitestiyamua'ame'en pueenya'a ta'ara'ani. Ai pu raatyáuuunita aijna ti tya'antanaamii, aijna i tyaj cin tanya'usi'itya'acaa.

¹⁵Ai pu ra'antipua'arite i rutevi cime'e aijna i nyuucari i maj cin tiel'ijta, nain cime'e i maj cin tyui'imijra. Ayaa pu een cin huarij ti ij ayan hua'uruuren i rujetze aime i maj hua'apua mej mi seij mana'a tyaitestiyamua'ame'en pueenya'a mua'ara'ani. Ayaa pu aijna cin huarij, ai pu hua'utyápu'a'ari i maj hua'apua. ¹⁶Aij pu ajta cin ayan huarij tej ti tyajta'ua'a a'utyáuu ta'ara'ani i Dioj jemi i tyaj hua'apua aijna cime'e i rutevi i maj rá'utatai i curuu jetze. Ayaa pu een cin huarij, ai pu ra'antipua'arite i tyaj cin tanya'usi'itya'acaa.

¹⁷Ai pu mu a'uve'eme ti i ayan tyajamuata'ixaate'en aijna cime'e i nyuucari i ti cin amuaatyápu'a'arite'en mi saj a'imi a'utyáuuca. Ayaa pu che'eta na'a tihua'uta'ixaa aime i mej vejli'i seijra'acaa aijna cime'e i nyuucari i ti cin ajta hua'utyápu'a'ari aime.

¹⁸Ayaa pu'u, Ciriistu'u tajapua huanyúu, tej ti, i tyaj hua'apua, seij tyana'a cin i xaijnyu'ucari teyan jamuan tyu'utaxaj tyaijna jamuan i tyaj rajya'upua. ¹⁹Aij xu cin cai che'e sain pueen i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan na'ari aime i maj cai a'ij rumuari, silu xu'uri hua'a jetze ajtyama'acan aime jemi i maj a'utyáuu i Dioj jemi.

Ee xaa nya'u, xu'uri hua'a jetze ajtyama'acan aime i maj tyaitestiyamua'ame'en pueen i Dioj. ²⁰Najjmi'i tu ti'ivaira'a ta'aju'un tij seij i chi'i ti tzajta'an e'esejire'e i Dioj. Aime i ti hua'utajée i Jesús, majta aime i mej mejmi'i ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan, ayaa mu ti'ivaira'a mua'aju'un tij tetej ti japuan ajtaavijhua i jaxu'u. Ajta ain i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús, ai pu ain pueen i tetej ti esquineeru cin ti'ivaire'e.

²¹Naimi'i tu títa'viraxi'isin jetzen tyaijna i Ciriistu'u, tyajta naimi'i tu huatyaaju'u ta'aju'un tej ti teyan ti'ivaira'a ta'ara'ani tij teyuu ti jetzen Dioj huiracatii. ²²Sajta muan, jetzen aijna i Ciriistu'u, muan xu sajta tyú'jvi'iraxi'isin sej si seyan ti'ivaira'a xa'ara'ani tij chi'i ti jetzen huiracatii i ruxaijnyu'uca cime'e aijna i Dioj.

Pablo pu nu'u aijna cin antyujmua'aree ti hua'utyajtuaani aijna i nyuuca hua'a jemi i maj cai Israel jetze ajtyama'acan

3 Aij nu cin neyan huarini inyaa, i nyaj i'i Pablo, i nyaj nyajta aityanami'i nyaijna cime'e nyej ti'ivaire'e jemin i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús nyaijna cime'e nyej tyaja'amue'ixaate'e muan mi saj cai Israel jetze ajtyama'acan. ²Tij sacai seri raanamuajri'i saijna cime'e ti Dioj ayan ri'i tinaatyajtuaa aijna cime'e ti ayan tinaryeijca nyej ni tyajamuata'ixaate'en muejmi.

³Nu'uri cij caj tyajamuata'aiti'iri'i aijna cime'e ti Dioj naataseijrate me eijre'e ti'iti ti pírici i ti ru'avaataca'a i jemin. ⁴Sati'ij ra'ujjiiven a'ij nyej tyajá'amua'ayuse'e nyeijna jetze i yu'uxari, aj xu xaa yau'eitaa xa'aju'un a'ij nyej tiyau'eite tyamua'a naa nyaijna cime'e ti ru'avaataca'a aijna jetze i Ciriistu'u. ⁵Capu xaa nya'u hua'utaseijrate aime i seica i tyaita i

maj cai che'e ya'ahua'acaa, i maj jajcua imi seijra'acaa.

Ma ajta ijii, ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan hua'utaseijrate aime i maj huatyáuu i Dioj jemi mej mi meyan tiraatyavaire'en. Ai pu ajta ayan tihua'utaseijrate aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. ⁶Ai pu ain pueen i ti ru'avaataca'a ti aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan, ayaa pu tihua'aci'iti jamuan aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, mej mi naimi'i antyaujsaire'en mej mi meyan e'enyen'en maj saij mana'a tyaitestyamua'ame'en puenya'a mua'ara'ani, mej mi naimi'i ra'ancura'an aijna ti tya'ataujratziiri'i ti ayan riniiche'en aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús.

⁷Aij nu cin neyan te'entyajrupi nyaijna cime'e nyej neyan ti'ivaire'e nyej tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e ti cime'en raxa i Dioj. Ai pu ayan ri'i tinaachai aijna cime'e ti ayan naatapueijve ruxe'evl'ira'a cime'e nyej ni neyan tyu'umuare'en nyaijna cime'e i muaré'eri'ira'ara'an i Dioj.

⁸⁻⁹Ayaa pu een, nyaa nu nyain pueen i ti eitze'e cai ruxe'eve'e macai i seica i maj cile'en cin ti'itáyatyá'upu'u i Dioj jemi. Capu amin a'ij, auche'e pu Dioj ayan ri'i tinajcha'i ti aijna cin tinyeijca nyej ni tihua'uta'ixaate'en nyaime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan mej mi raamua'aree a'ij ti een Ciriistu'u jemi ti ti'iseijre'e, ti cai amiteere'e najjmi'i tij na'a ti'lipua'amua ti titáaci'iti aijna jemi para rusen cime'e, nyej ni tihua'uta'ixaate'en najjmi'ica tyamua'a naa a'ij ti Dioj tiraaxa'api'intare a'ij ti te'eme aijna cime'en i ti ru'avaa. Jajcua imi tij na'a ti yu e'ire'enyee, ai pu ru'avaataca'a i Dioj jemi, i ti nain tyu'utaahuaca'a tij na'a ti'lipua'amua ti ti'iseijre'e.

¹⁰⁻¹¹Ayaa pu tiraaxa'api'intarej mej mi meyan ra'anticuuna aijna i ti ru'avaataca'a aime jemi i maj

e'etyujsa'iri u teyujta'a mej mi aime hua'useij i maj tie'ljta u tajapua, majta aime i maj ti'itij cin antyujmua'aree aun ti Dioj e'eseijre'e, mej mi meyan raamua'aree ti cai ti'iseicaj na'a i ti cin Dioj ayan huarij i rumua'atziira'a cime'e, aijna ti jajcua imi ayan tiraaxa'api'intare para rusen cime'e. Ai pu ari ra'antici'i aijna cime'e ti ain Ciriistu'u, aijna i Jesús ti ajta i'i tavastara'a pueen, ai pu tajapua huanyúu.

¹²A'ini tu'uri ra'atzaahuate'e tyaijna, ajta aijna cime'e ti ain Ciriistu'u huami'i tajetze ma'acan, aij pu cin ari ri'iri tyej ti cai ti'itziinya'a a'anaj ti na'a tyaun a'ara'asti i Dioj jemi. ¹³Aij nu cin neyan tyaja'amuhavii, saj cai ruxaamistya'a aijna cime'e nyej neyan tirajpueiitzi muevojmi jetze ma'acan, a'ini eihua pu huapi'i tyajá'amuaci'iti ti ayan ti'inyaruure.

Ciriistu'u pu nu'u taxe'eve'e

¹⁴⁻¹⁵Aij nu cin neyan titunuta jemin i tyaj rajya'upua i tyaj jetzen ra'ancura'a a'ij ti huataujmua'a seij ajta seij i tyaitestyamua'ame'en, i mej u ute'e e'eseijre'e, majta i mej yan chaanaca japua huachaatime, matij mana'a pua'amua i tyaitestyamua'ame'en i Dioj. ¹⁶⁻¹⁷Ayaa nu ti'ljhuavii ti ain Dioj ca'anijra'a amuaata'an i a'amua tzajta'a sej si seyan saijna jetze araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Che'e ain Dioj ajta ayan ri'i tyajamuájcha'i aijna cime'e ti ain amuaare'epijte aijna ti naa e'icaj ti'iseijre'e i jemin, ti ij ain Ciriistu'u aun a'utyaturan muevojmi jemi, aijna cime'e sej seyan ra'astijre'e.

¹⁸Ayaa nu nyajta ti'ljhuavii sej si seyan anacai huaujxe'eve'en nain cime'e, sej si sajta seyan nain cin tya'utaviicue'i saijna cime'e sej huapi'i huaujxe'eve'en, sej si sajta e'eyan saijna jetze araujca'anyen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj sej si

raamua'aree nain cime'e i ti cin Ciriistu'u a'amuaaxe'eve'e. Tij na'na a'u ti e'esejre'e aatya'imi, ajtyapua'imi, aaci'imi, ai pu xaa aun a'ara'asti ti ij aun amuaaxe'eve'en.

¹⁹Ee xaa nya'u, ayaa nu ti'ijhuavii muejmi cime'e sej si seyan raamua'aree i ti cin Ciriistu'u a'amuaaxe'eve'e, ajna ti cai amiteere'e nain cime'e, ti'ij aun a'utyaturan muejmi jemi najmi'i tij na'na i ti cin Dioj a'amuanajmi'ire'en.

²⁰⁻²¹Ajta ain i ti eihua huapi'i raayi'iti ti ayan huarini ajna cime'e i tyaj cai raayi'iti tyaj rahuavii nusu ti cai ayan tita'amitejte'e ajna cime'e ti ain ti'imua'e i ta tzajta'a i rumuare'eril'ira'a cime'e, tiche'e teyan ri'i tiraata'an a'u tyaj e'etitasal'iri i jemin. Jamuan ajna i Ciriistu'u ti ajta i'í Jesús, tiche'e teyan che'eta tyana'a ri'i tiraata'an tij na'na ti yu auca'iti a'ame para rusen cime'e. Yaa pu'icu. Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

**Naimi'i mu sej mana'a
tyaaitestyamua'ame'en pueen i
Dioj a'ini xaijnyu'ucara'ara'an
i Dioj hua'utyápua'ari**

4 Aj pu cin, inyaa, i nyaj aityanami'i ajna cime'e nyaj ravaire'e i tavastara'a, ayaa nu tyaja'amua'huavii sej si seyan ri'i titetyujchai a'ij ti tiraavijte'e a'ini Dioj pu amuaatajée. ²Sej si cai ti'iti cin a'ujtzaahuatya'a silu ayaa xu'u cumu saj cai ti'itij cin ti'ityejee. Sej si hua'ancu'uvajxi'in sej si tya'utaviicue'i sej sajta sej ajna cime'e sej huajxe'eve'en.

³Sata'aj huatya'ujca'anyen sej si sauj sej sana'a tyaaitestyamua'ame'en pueenyen a'ini ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ri'i tyaja'amua'saire'esin ajna cime'e ti ari amuaatyapua'ari. ⁴Ayaa pu'u ti'en, a'ini sej mu'u i tyaaitestyamua'ame'en i mej yen seijre'e, ajta sej pu'u i

xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Ayaa pu che'eta na'na een ti sej na'na ajna sej jetzen rachueve'e ajna ti cin amuaatajée i Dioj. ⁵Sej pu'u i tavastara'a, ajta sej pu'u ain pueen i tyaj ra'atzaahuatye'e, ajta sej pu'u cin i nyuucajtze'en i maj cin muai'ivijhuaca. ⁶Ajta sej pu'u i Dioj, i tyaj naimi'i rajya'upua. Ai pu nain cin antyujmua'aree. Ai pu ajta nain cin ti'imua'e ti'ij nain tyu'unájmi'ire'en. Ai pu ajta najmi'i jemi seijre'e ityejmi jemi.

⁷Ajta ityejmi, ayaa pu titaatapueijve i Ciriistu'u sej ajta sej ajna i ti cin ri'i titajcha'ica'a a'ij ti ain titaaxa'api'intari'iri'i. ⁸Aj pu cin ayan te'eyu'usi'i ticin:

Ti'ij nu'u ain a'ujnyéj u tajapua, ai pu nu'u huaja'uvil'iti aime ti ij hue'ityaanan najmi'ica i ti hua'utyaamue'iti.

Ai pu ajta nu'u hua'ure'epijte aime i rutyaitestyamua'a ajna ti cin ri'i tihua'ajchaica'a.

⁹Ajta eijna i nyuucari ti ayan raxaj yee ai pu nu'u a'ujnyéj u tajapua, ¿a'ini huataujmua'a ajna? ¿Ni qui ayen huataujmua'a yee ai pu ajta anacai ya va'acaanye iyan chaanaca japua? Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna ti ayan huataujmua'a.

¹⁰Ajna ti ya va'acaanye, ai pu ain pueen i ti aun a'ujnyéj anna'imi u tajapua ti ij raanajmi'ire'en tij na'na ti ti'ityapua'amua ti nainjapua ti'isejre'e. ¹¹Ai pu ain pueen i ti seica antihua, mej mi te'entyarute maijna cime'e i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ajta seica, mej mi meyan tyu'utyavaire'en maijna cime'e mej tyu'utaxaj Dioj jetze ma'acan. Ai pu ajta seica antihua mej mi meyan á'ujhua'anyen mej tihua'uta'ixaate'en i tyaite i nyuucari ti cin Dioj hue'iratuaasin, ajta seica, mej mi meyan maijna cin antyujmua'aréera

mej mi ri'i tihua'uchain i mej e'etyujsa'iri. Ajta seica, ai pu ayan tihua'uta'a mej mi tihua'umua'aten i tyaite.

¹²Ayaa pu een cin hua'antihuau mej mi ri'i hua'uruuren i hua'a tzajta'a i mej huatyáuu i Dioj jemi, mej mi aime majta tyu'utyavaire'en aijna cime'e mej mi tyújvi'iraxi'in jamuan i Ciriistu'u. ¹³Ayaa tu een cin huarin, aj tu xaa a'ara'asti tej ti seij tyana'a cin rá'antzaahuete'en, tej ti teyan che'eta tyana'a raamua'ati tyaijna ti yaujra'an pueen i Dioj. Aj tu xaa, nain cin teri huavaujse aijna cime'e tej teri tyu'unáijmi'ire a'ij ti Ciriistu'u titaaxa'api'intari'iri'i tej ti teyan e'eny'e'en tij ajta ain een. ¹⁴Ayaa tu tyajta tyaijna cin huarin, catu che'e teyan é'eny'a ta'aju'un matij i ti'irri maj mana'a tyaja'unamuajran, majna cime'e maj cai xi ramua'aree yee ayaa pu ti'ixa'api'in o capu ayan ti'ixa'api'in. Catu che'e teyan cha'a tyana'a tityaaju'un tij i jaitiri ti ain aaca ayan ráatajchi a'u ti na'a pujme'en. Capu che'e ri'iriista a'ame mej mi meyan cha'a mana'a titaacuanamuan majna cime'e a'ij ti tihua'araanajchi mej tita'ixaate'en aime i tyetyaca i maj raayi'iti tyamua'a naa maj cin e'ihuacuanamuan majna cime'e ti hue'itzi na'a pueen.

¹⁵Me tyajta ityan, ayaa tu ti'ixaata ta'aju'un huataujnyátacan cime'e a'ini tyátaxe'eve'e. Ayaa tu een cin huarin, aj tu xaa nain cin títavi'iraxi'isin jamuan i ti tamu'ucan pueen, ti i'i Ciriistu'u.

¹⁶Ajta aijna jetze, najmi'ica pu ayan vaujsi'i i rutyaitestyamua'a, ajta najmi'i mu tyújvi'iraxi'isin nainjapua tij mana'a maj antyújna'amiche. Ayaa pu te'eme aijna cime'e mej huaujxe'eve'en seij majta seij, ajta aijna cime'e matij mana'a pua'amua meyan ti'imua'e'e majna cime'e a'ij ti tihua'uci'i seij ajta seij.

Ai mu nu'u jájcuatze'en e'ten seijre'e i Ciriistu'u jemi

¹⁷Aij nu cin, neyan tyaja'amue'ixaate'e. Ayaa nu tyaja'amueijcate'e i tavastara'a jetze ma'acan sej si cai che'e seyan titetyujcha'i matij aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Capu ti'itij vaire'e i hua'amua'atziira'a. ¹⁸Camu ri'i tiyau'eite, majta a'imi mu a'utyajturaa a'u ti cai e'eseijre'e i Dioj ti i'i ruuri, aijna cime'e maj cai ramua'aree a'ij ti een i Dioj jemi majna cime'e mej ra'antaná i ruxaijnyu'uca. ¹⁹Camu che'e rutevi'ira'a. Aij mu cin meyan huataura'a mej meyan huarini a'ij ti tihua'amityeje'te, ti'iti ti hua'araanajchi i rutzajta'a mej mi nain cin tyu'uxana'acire'en. Majta main, mauche'e mu cai á'ujcu'uváa raahuausin maj majtahua'a meyan a'ij pua'a huarini.

²⁰Ma sajta muan, caxu seyan raamuá'a saijna jemi i Ciriistu'u, sej si seyan che'eta sana'a a'ij pua'a huarini matij aime. ²¹Ayej nya'ase xu'uri raamua'areeri'i, ti ajta ain tyajamuamuá'ate zaaahuati'ira'a cime'e a'ij ti een aijna jemi i Jesús. ²²Ayaa pu tyajamuamuá'ate aijna cime'e a'ij sej sejm'i titetyujchaica'a, sej si yá'uhua'axin a'ij sej sejm'i titetyujchaica'a, a'ini ayaa pu a'ij pua'a á'amuaruurajca'a aijna cime'e ti á'amuaacuanamuajca'a aijna i á'amua'atziira'a ti ti'ihue'itaca. ²³⁻²⁴Ajta, sej si seyan huaujjajcuare'en saijna cime'e a'ij sej me tityaumuámua'aree sej si seyan ri'i titetyujchai a'ij ti tyajamuaxa'api'intari'iri'i sej si seyan e'eny'a'a xa'ara'ani tij i Dioj ti nain cin ayan rici tzaahuati'ira'a cime'e a'ij ti tiraavijte'e, ajta ai pu uraré'en. ²⁵Aij pu cin, ayan ruxe'eve'e sej raatapua'ajta saj cai seyan

tyu'ujcuanamua, silu ayaa xu huataujnyátacan cin tiraata'ixaate'en i ruxa'aj tevi, a'ini naimi'ti tu seij tyana'a jetze ajtyama'acan i tyaitestyamua'ame'en.

²⁶⁻²⁷ Ti pua'a seyan ti'itij cin huatanínyu'ucacu, caxu saijna cin ti'itij cin autyaturaave'en i Dioj jemi. Caxu sajta seyan a'atyeevi'in sej seri nínnyu'ucacu ti'itij cime'e. Ayaa nu tyajamuéijcate'e saj cai raata'asin ti ain tiyaaru'u ayan aviitzi cin huataseijre'en muejmi tzajta'a.

²⁸ Ajta aijna ti ti'inahua'ara'a, ayaa pu ruxe'eve'e ti cai che'e ti'inahua'a silu che'e rumuajca'a cin tyu'umuare'en ti'itij ti a'ij tiratyava'iri ti ij ayan ti'iti huamué'itin i ti cin hua'utyavaire'en aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i.

²⁹ Caxu ti'iti xajta ti a'ij pua'a namuajre'e, ajta ti cai ti'itij vaire'e silu aij xu'u huataxaj i nyuucari ti i'li xa'api'in aijna cime'e ti hua'atyava'iri mej mi eitze'e yau'eitaa mua'ara'ani a'ij ti tihua'aturaate'e, ti ij ajta ri'i tihua'uta'an aime i maj ranamua. ³⁰ Caxu sajta a'ij pua'a tiraata'an i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, aijna ti rujime'e amuatyahuii asta na'a cai tyaja'ure'enyen ajna xicajra'a ti jetzen Dioj amue'iratuaasin.

³¹ Sata'aj raatapua'ajta nain cime'e i saj cin a'ij pua'a me tityaumuámua'aree, na'ari i saj cin ti'ijaaxajite'e nusu i saj cin nínnyu'ucacu ca'in i saj cin hua'ataji'ivi i tyaite o saj cin a'ij pua'a tihua'axa. Nain tij na'a ti a'ij pua'a een, sata'aj seyan raatapua'ajta. ³² Sata'aj ri'i titetyujchai, sajta ahuaujcu'oven seij sajta seij. Sata'aj seyan tyu'utauruuni'i seij sajta seij a'ini Dioj pu ajta tyajamuatauuni'iri'i aijna cime'e ti Ciriistu'u a'amua japua huanyúu.

**A'ij mej ye'i ri'i ti'ityújchai
mua'ara'ani a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj**

5 Aij xu cin seyan
tityahuaajca'anynen seij si seyan

ri'i titya'urare'enye'en i a'amua tzajta'a a'ij ti tya'urare'en i Dioj, a'ini xu'uri yaujmua'ame'en pueen i Dioj ti a'amuaxe'eve'e. ² Sata'aj seyan ri'i titetyujchai saijna cime'e saj huaujxe'eve'en a'ini Ciriistu'u pu ayan che'eta na'a taataxe'eve. Ai pu huataujmuai'ivajtaca'a tajetzte ma'acan i Dioj jemi. A'ini ai pu aijna cin ri'i tiraata'a i Dioj, aij pu cin ayan eenya'a seijre'e tij muai'ivejri ti naa tyáará'i u tajapua aijna cime'e ti ain ayan tajetzte ma'acan huanyúu.

³ Caxu a'atzu raata'acare'en ti ayan huarini muejmi tzajta'a maj huataxana'acire'en na'ari maj ti'iti cin a'ij pua'a huarini nusu maj huapi'i ranyacua'atze i tumin. Capu xaa nya'u ayan tiraavijte'e mej meyan huarini aime i mej tyaitestyamua'ame'en pueen i Dioj, i ti hua'utyahuii i rujemin. ⁴ Caxu sajta hua'ata'acare'en mej meyan ti'ixajta nyuucari cime'e ti a'ij pua'a namuajre'e na'ari ti cai ti'itij vaire'e nusu i maj cin titya'axaahuari'i. Capu a'atzu i'li xa'api'in mej meyan a'ij pua'a ti'ijjeeva silu miche'e ri'i tiraata'an i Dioj.

⁵ Jee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna, ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a ti'titevista aijna cime'e ti tyu'uxana'acire'en nusu aijna cime'e ti a'ij pua'a me tyauumua'aree ca'in aijna cime'e ti huapi'i raxe'eve'e ti eihua ti'ijcha'i, capu a'anaj raci'iti ti aijna aun a'utyarute Dioj ti e'eseijre'e ajna i xicajra'a ti jetzen tyu'utajta aijna i Ciriistu'u, a'ini ain ti huapi'i raxe'eve'e ti eihua ti'ijcha'i, ayaa pu seijre'e i Dioj jemi tij saij ti ayan rana'amiche ti'iti ti cai Dioj piri'ci. ⁶ Caxu raata'acare'en ti a'ati amuaacuanamua aijna cime'e i nyuucari ti hue'itzi na'a pueen, a'ini Dioj pu eihua huapi'i pueijtzi hua'uta'asin aime i mej meyan ti'ihue'itaca. Ai mu ain pueen i maj cai ra'astijre'e i Dioj. ⁷ Aij xu cin, caxu hua'ajtyanaxcan aime.

⁸ Ana'imi xu sajta seyan
titetyujchaica'a matij aime i maj

tica'amiste'e á'ujhua'an. Ma sajta ijii, ayaa xu e'en matij aime i mej nyeeriste'e á'ujhua'an. Ayaa xu seri e'en aijna cime'e ti Ciriistu'u a'amua japua huanyúu. Ajx xu cin, sauj seyan ri'i huarini matij aime i mej nyeeriste'e á'ujhua'an. ⁹ Ayaa mu xaa nya'u ri'i titetyujchai i mej nyeeriste'e á'ujhua'an mej meyan nain cin rici ti xa'api'in cime'e, majta meyan rici a'ij ti tiraavijte'e, ajta ti tzaahuati'ira'a cime'e seijre'e. ¹⁰ Sata'aj sajta raahuauni saj yau'eitaa xa'ara'ani a'ij sej ri'i tiraata'an i Dioj. ¹¹⁻¹² Caxu a'atzu hua'ajtyanaxcan hua'a jemi i mej meyan a'ij pua'a titetyujchai i maj tica'amiste'e á'ujhua'an, silu ayaa xu hua'utaseijrate'en ti cai ti'itij vaire'e a'ij mej rici, a'ini ayaa pu tyu'uteviliraste'e ti a'ati ayan ti'ixajta a'ij maj aviitzi cin rici aime i maj cai a'ati a'astijre'e. ¹³⁻¹⁴ Ma ajta, najjmi'i pu huataseijre'esin a'ij ti een ti pua'a a'ati raatyatátzavi'i, a'ini aijna i tatzari, nain pu cin ti'iseijrata a'ij ti een. Ai pu cin, ayan te'eyu'usi'i ticin:

Huatajisi mi pej i'i cutzu, ajta
ajchesi amajna hua'a tzajta'a i
m'ichite.

Ajta ain Ciriistu'u pu
muatyatátzavi'ira.

¹⁵ Ri'i xu'u muan, sej si seyan ri'i titetyujchai matij aime i mej ri'i metityaumuámua'aree. Caxu seyan e'eny'e'en matij aime i maj saique metityaumuámua'aree. ¹⁶ Sata'aj seyan ahuaujca'anyen sej si nain cin seyan huarini a'ij ti ti'ixa'api'in ijii ti auj huaxa'api'in a'ini a'ij pua'a mu meyan rici i maj huátyaamua ijii.

¹⁷ Ajx xu cin, caxu saique metityaumuámua'ara silu ayaa xu ahuaujca'anyen sej si seyan yau'eitaa xa'ara'ani a'ij ti ti'ijxe'leve'e i tavastara'a. ¹⁸ Caxu seyan ta'aruu a'ini ti pua'a seyan huarini, a'ij pu pua'a á'amuaruuren asta sacai nain

cin a'uveti. Ma sajta muan, sata'aj nain cin araujca'anyen saijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ¹⁹ Sati'ij u e'etyujsaire'en, sata'aj seyan tihaurixaate'en saijna cime'e i chuiicari i saj sajta cin ti'licuiina, sajta i saj cin ri'i tiraata'an i Dioj. Sata'aj seyan tyu'utachuica, sajta tyu'utacuiina i a'amua tzajta'a sej si seyan ri'i tiraata'an i tavastara'a. ²⁰ Sajta, sata'aj seyan huarini a'anaj ti na'a saj ti'ijtáujtzi'ira'a i Dioj i tyaj rajya'upua nain cime'e ti ti'iseijre'e nyuucajtze'en i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u.

A'ij mej ye'i ri'i titetyujchai mua'ara'ani aime i mej víche'ejmee

²¹ Sata'aj seyan huarini sej seyan huataura'an saj huaujvaire'en sej sajta sej saijna cime'e saj ra'astijre'e saijna i Ciriistu'u.

²² Sajta muan, mi sej víche'ejmee, sata'aj seyan huataura'an saj seyan che'eta sana'a hua'ara'astijre'en i a'amucina'astyamua'a satij seri tira'astijre'e saijna i tavastara'a.

²³ Ayaa xu een cin huarini a'ini ain i cina'ara'an, ayaa pu che'eta na'a mu'ucan pueen aijna jemi i ti raatyevi'itin tij ajta ain Ciriistu'u hua'amu'ucan pueen najjmi'ica jemi i mej e'etyujsa'iri i jemin. Ajta Ciriistu'u pu hue'iratuaasin. ²⁴ Ma'acui xaa, a'ini ai mu ra'astijre'e majna i Ciriistu'u aime i mej e'etyujsa'iri i jemin, ayaa pu che'eta na'a ruxe'leve'e mej mi aime i mej víche'ejmee mej mi hua'ara'astijre'en aime i rucina'astyamua'a nain cime'e.

A'ij mej ye'i ri'i titetyujchai mua'ara'ani aime i mej nyaiche'ejmee

²⁵⁻²⁶ Sajta muan, mi saj hua'acinastyamua'a pueen, sata'aj

seyan che'eta sana'a hua'axe'eva'a i ru'istya'amua'aca tij ajta ain Ciriistu'u tihua'utaxé'eve aime i mej e'etyujsa'iri i jemin. Ai pu ajta huataura'a ti huami'ini hua'a jetze ma'acan ti ij ajta rujime'e hua'utyahuii i rutyaitestyamua'a. Ai pu hua'ujajcuare ajjna cime'e ti hua'ari'iri'i i maj cin autyajturaa i jemin. Ai pu ajta ri'i hua'uruu i hua'a tzajta'a ajjna cime'e maj rá'antzaahua maijna i nyuucari ti ain raatyajtuaa hua'a jemi.

²⁷Ai pu Ciriistu'u ajta hua'utatuiire'esin i rujemi. Ayaa mu seira'a mua'aju'un tij a'ati ti siicu'uri cin ucaujchejte ti cai a'atzu ti'tij cámeijri'i, ti cai a'atzu huatyatzu'uta, ti cai ti'ti tira'aturaate'e. Ayaa mu naa seira'a mua'aju'un tij ti'tij ti tyámaxciva'ara'a. Naa mu uraré'enya'a mua'aju'un, majta camu ti'tij cin a'aturaa mua'aju'un ti'ij cai a'ati ti'tij cin hua'a jetze ty'upuá'ajte'en.

²⁸Ayaa pu ruxe'eve'e mej mi aime i mej nyaiche'ejmee meyan che'eta mana'a tihua'axe'eva'a i ru'istya'amua'aca matij majta tyu'ujxe'eve'e i rujetze. Ain ti ayan raxe'eve'e i ru'ij, ai pu ajta ayan ruxe'eve'e rusaj. ²⁹Ayaa pu'u ti'en, a'ini capu a'ati a'anaj ayan rajchaira'aca i rutevi, silu ai pu ti'ijmicua, ajta ri'i pu ayan che'eta na'a raaxa'apuei tij ajta ain Ciriistu'u ri'i tihua'axa'apuei aime i mej e'etyujsa'iri i jemin.

³⁰Tyan tu xaa títavi'iraxi jamuan ajjna i Ciriistu'u. ³¹Ayan ticin: "Aij pu nu'u cin, a'ati pu ayan ma rúujisin i rutaata, ajta i runaana ti ij nu'u huatyenyaiche ajjna jamuan i ru'ij. Majta nu'u aime i maj hua'apua, ayaa mu nu'u sej mana'a tyaitejra'a puénya'a mua'ara'ani." Yaa pu'u xaa nya'u. ³²Ai pu pueen ti'tij ti huapi'i ruxe'eve'e ti ajta aviitzi cin ayan ti'en. Me nyajta inyaa aij nu cime'en ti'ixa

nyajjna i Ciriistu'u, nyajta nyaime cime'en i maj e'etyujsa'iri i jemin.

³³Ma sajta muan, satij sana'a saj nyaiche'ejmee, ayaa pu ruxe'eve'e sej seyan che'eta sana'a hua'axe'eva'a i a'amua'ijstya'amua'aca satij sajta tyu'ujxe'eve'e i rutevi jetze. Ajta aime i maj víche'ejmee, ayaa pu ajta ruxe'eve'e maj hua'ara'astijre'en i hua'acinastyamua'a.

A'ij mej ye'i ri'i titetyujchai mua'arani aime i mej yaujmua'ame'en pueen

6 Sajta muan, mi sej i'i ti'irii, sata'aj hua'ara'astijre'en i a'amua'aujsimua'a a'ini ayaa pu tiraavijte'e i tavastara'a jemi. ²Ayan ticin: "Pata'aj nu'u ri'i tihua'uta'an i ataata, ajta anaana." Ai pu ain pueen i nyuucari ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i ti'tij cime'e ti pua'a a'ati ayan ra'ara'astijre'en. ³Ajta ayan ticin: "Ti ij tyamua'a naa timuaavaire'en, pej pi pajta nu'u a'ateevi'in paj ruuri pua'ara'ani iyan chaanaca japua." ⁴Sajta muan, mi sej hua'aya'upua pueen, caxu muare'eristan i a'amua'aujmua'a jemi mej mi cai huatanyu'ucan, silu ri'i xu tihua'uchain. Sej si tihua'umua'aten, sajta tihua'uta'ixaate'en tyamua'a naa a'ij ti ti'ijxe'eve'e i tavastara'a.

⁵Sajta muan, mi saj ca'anyejri cin ti'ivaire'e sej jemi, sata'aj hua'ara'astijre'en aime i mej iyan chaanaca japua tyaja'amue'ijte'e. Sata'aj seyan che'eta sana'a hua'ara'astijre'en satij sajta tira'astijre'e tzaahuati'lira'a cime'e saijna i Ciriistu'u, ajjna cime'e saj ri'i huataujseijrata, sajta seyan ti'itziinye'e ti pua'a sacai nain cin tyara'asten.

⁶Sata'aj seyan a'ujca'anyaacan cin tihua'utyavaire'en aime i mej tyaja'amue'ijte'e ti pua'a meyan tyaja'amuaseij nusu macai. Sata'aj

che'eta sana'a tihua'utyavaire'en satij sajta tiraatyavaire'en saijna i Ciriist'u. Sata'aj seyan saijna cin aráurasten a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj nain cime'e a'achu saj caj á'ujca'anye i a'amua tzajta'a. ⁷⁻⁸Sata'aj seyan che'eta sana'a ruxé'evi'ira'a cime'e tihua'utyavaire'en yaa cumu tavastara'a jemi xu ti'ivaire'e. Ee xaa nya'u, caxu tetyaca sana'a jemin ti'ivaire'e a'ini ayaa xu ramua'aree ti ain tavastara'a ayan tiraatapueijve'esin najim'ica a'ij ti ti'iti huáruu ti i'i xa'api'in. Capu amin a'ij ti pua'a a'ati ca'anyejri cin ti'imuaire'e nusu ayan ruxé'evi'ira'a cin ti'ivaire'e.

⁹Sajta muan, mi sej tihue'ijte'e, ayaa xu che'eta sana'a ri'i tihua'ajchai aime i mej muejmi jemi ti'ivaire'e. Caxu hua'anyeeche a'ini xu'uri ramua'aree ti ain ti aun e'eseijre'e u tajapua, aij pu ti tihue'ijte'e aime i mej muejmi jemi ti'ivaire'e. Ai pu ajta tyaja'amue'ijte'e muejmi. Ajta i jemin, naimi'i xu ruxa'aj e'en, mi sej tihue'ijte'e, sajta mi sej ca'anyejri cin ti'imijhuaca.

Cime'en i tyaj cin tyu'utése'en

¹⁰Ajcaahui, sata'aj seyan huataujca'anyen aijna cime'e sej jetzen araujca'anen i tavastara'a saj nain cin tyu'utyamue'itin i muáre'eri'ira'ara'an cime'e. ¹¹Sata'aj ri'i tityacaujnan nain cime'e i ti Dioj raatyajtuaa muejmi jemi i saj cin ti'ityese'e tij ajta xantaaru'u ti nainjapua caujnan, sej si tya'utaviicue'i nain cime'e ti tiyaaru'u aviitzi cin tiraaxa'api'intare a'ij ti huarini ti amuaatyamue'itin. ¹²Ayaa xu huarini a'ini catu xaa nya'u aime jamuan ti'litesa'aca i tyetyaca silu hua'a jamuan aime i mej ti'itij cin antyujmua'aree, majta aime i mej tie'ijta, aime i xaijnyu'ucari i maj a'ij pua'a e'en, i maj majta tityatati'itij cime'e ti tica'amiste'e seijre'e iyan chaanaca japua, ajta i mej e'eseijre'e u tajapua.

¹³Aij xu cin nainjapua caujnan saijna cime'e ti Dioj raatyajtuaa

muejmi jemi sej si cin ti'ityesa'a ti'ij ajna tyaja'ure'enyen i xicaj ti jetzen huataseijre'en aijna ti a'ij pua'a een. Ayaa xu huarini ti ij cai ain amauutaxin aujna u saj a'utyáuuca, sajta muan, sati'ij seri raatyamue'iti, ayaa xu huarini, sata'aj saun a'utyáuu xa'ara'ani. ¹⁴Ayaa xu seiira'a xa'aju'un, nain i sej seyan tyu'utaxaj, huataujnyátacan xu cin seyan raataxaj. Ajta nain a'ij sej rici, ayaa xu seyan raruuren a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi. Aij pu xaa ayan tyajamuaatyavaire'esin tij ajta ti'ivaire'e aijna i puaasi ti cin ava'ujji'iqui i xantaaru'u, ajta aijna ti cin antyaujnaami i rutaviitze'e.

¹⁵Sata'aj seyan che'eta sana'a ri'i huajujuuren tij ajta saij ti re'enyaa cin ajtaujca'acaite'e ti i aun japuan e'eye'iva a'u ti a'ij pua'a hue'en. Sata'aj seyan huatyaujca'anyen sej si seyan tya'utaviicue'i saj tihua'uta'ixaate'en i tyaite saijna cime'e i nyuucari ti cin Dioj hua'utyapua'arite'esin. ¹⁶Sajta saijna cime'e, sata'aj seyan huarini, sata'aj nain cin rá'antzaahuate'en i tavastara'a. Ayaa xu een cin huarin, muan xu raayi'itihua'an saj huatyaujnan ti'ij cai ti'itij cin amua'antipua'arite'en aijna i tiyaaru'u. ¹⁷Sata'aj sajta ra'ancura'an aijna ti cin Dioj amue'iratuaasin. Ayaa pu tyajamuaatyava'iri tij ajta tiraatyava'iri i xantaaru'u aijna ti cin utyamuucu'u. Ajta i'i, sata'aj seyan ru'ityechuaaca aijna i chun ti ruxa'ajta'a ajcamiimijmee ti amuaatachuiite'esin aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Aijna ti ruxa'ajta'a ajcamiimijmee, ai pu ain pueen i nyuucari ti jetzen raxa i Dioj.

A'ini een cime'e meyan huatyejnyuuni, ajta a'ij mej ye'i huarini

¹⁸Sata'aj seyan araujca'anyen saijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj sej si rahuaaca i Dioj jemi ti'ij pi na'a saijna cime'e nain ti'iti ti a'ij tyajamua'aturaate'e.

Aij xu cin, sauche'e xu atanyéjnye'eri. Caxu raxaahuata sej seyan hua'a cime'e rahuauca i Dioj jemi najimi'ica aime i mej huatyáuu i Dioj jemi. ¹⁹Sata'aj seyan rahuauca i Dioj jemi nyeetzi cime'en ti ij ain Dioj ayan naata'an a'ij nyej neyan tyu'utaxaj a'anaj ti na'a, nyej ni neyan tihua'uta'ixaate'en i tyaite, nyej ni neyan cai ti'itziinya'a ti'iti cime'e nyej neyan tihua'uta'ixaate'en nyaijna cime'e ti a'aviitzi'i aijna cime'e a'ij ti Ciriistu'u tajapua huanyúu. ²⁰Aij nu cin nyeri aityanami'i nyaijna cime'e nyej tihue'ixaate'e i tyaite i Jesús jetze ma'acan. Sata'aj seyan ti'ihuaviira i Dioj jemi nyej ni cai ti'itziinya'a ti'itij cime'e nyej tihua'uta'ixaate'en a'ij ti ayan tinaavijte'e inyeetzi nyej neyan huarini.

**Pablo pu hua'ataujte'e,
ajta ra'antipua'ajte**

²¹Ajta ain Tíquico, i nye'ihuaara'a i nyaj raxe'eve'e ti

ayan che'eta na'a tya'atzaahuate'e i tavastara'a jemi nyatij inyaa, ai pu cai ti'itij cin atya'itza'ara i Dioj jemi. Ai pu nain tyajamuaata'ixaate'esin sej si raamua'aree a'ij ti ti'inyavaire'e, sej si sajta raamua'aree a'ij nyej rici. ²²Ayaa nu een cin muejmi jemi raatáiti sej si raamua'aree a'ij ti ti'itavaire'e, ti ij ajta ain ri'i tyajamuaata'an.

²³Che'e Dioj hua'utyapua'arite'en najimi'ica i sej ru'ihuaamua'a. Ajta ain i Dioj i tyaj rajya'upua, ajta ain i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'li Ciriistu'u, miche'e main amuaataxe'eve'en a'ini muan xu tya'atzaahuate'e. ²⁴Che'e a'ij tihua'avaiira'a najimi'ica i maj rusen cin raxe'eve'e maijna i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'li Ciriistu'u.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej u Filipos a'uchaatima'acaa

Pablo pu hua'ataujte'e

1 Inyaa, i nyej i'i Pablo, ajta aijna i Timuteeyu, ityan i tyej ravaire'e tyaijna i Jesús i Ciriistu'u, ayaa tu tyajá'amuayu'use'e najimi'ica muan mi sej ra'atzaahuat'e saijna i Jesús i Ciriistu'u, majta maime i mej tyaja'amue'ijte'e, majta maime i mej tyaja'amuavaire'e ti'itij cime'e, najimi'ica tu tyajá'amuayu'use'e mi sej huachaatime saujna Filipos.

2 Che'e ain Dioj i ti ta'iyau'upa, ajta ain i tavastara'a aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, miche'e main ri'i tyaja'amuachaj mua'ara'ani, miche'e majta amuaatyápu'a'arite'en i a'amuaaixinyu'uca jetze mi saj mui'i sej si xa'api'in ru'ihuamua'a xa'ara'ani tyamua'a naa.

Pablo pu huá'ahuaviitze'e aime i mej tyat'atzaahuat'e

3 Eecan nu nyetyamua'ave'e i Dioj jemi a'anaj ti na'a nyej huauhuau i Dioj jemi muejmi cime'en nyati'ijta amua'utámua'aree. **4** A'anaj ti na'a nyej huahuauca i Dioj jemi najimi'ica cime'en muan, eecan nu tí'ijtaujtzi'ire'e i Dioj jemi nyati'ijta a'amuaamua'areera. **5** Ayaa nu'u caj ti'irici inyaa aijna cime'e i sej naatavai tyej ti hua'uta'ixaate'en i tyait'e tyaijna i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj.

Sanaatávai i jajcua, sajta ijii. **6** Nyaa nu nyajta ápi'in tyajá'umua'aree ti aijna i ti autyejche ti ri'i amuaaruuren i a'amua tzajta'a, ai pu xaa nya'u raanaijmi'ire'esin ajna xicajra'a jetze ti'ij ajtahua'a uvé'enyen aijna i Jesús ti ajta ayan antyahuaa i Ciriistu'u.

7 Ayáa pu tiraavijte'e nyej neyan ti'ihuánmua'aten muejmi cime'e a'ini muejmi nu a'amua jemi áanca'anye. Ti pua'a neyan i'inami'ihua, na'ari ti pua'a nyaj aijna jetze huatanyuuni i nyuucari ti aijna jetze raxa i Dioj, na'ari neyan tiraataxaj yee tyamua'a pu i'i xa'api'in amijna i nyuucari, naimi'i tu ra'ancura'ave i tyaj cin rajpueitzi, tyajta a'achu ti caj taatapueijve i Dioj.

8 Dioj pu ramua'aree nyaj eihua a'ij pua'a tya'anyamua'ate muejmi cime'e. Ayaa nu che'eta a'amua jetze áanca'anye a'ij ti ain ajta a'amua jetze áujca'ane aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. **9** Ayaa nu ti'ijhuavii i Dioj jemi najimi'i cime'e mi sej ru'ihuamua'a, sej si eitze'e huaujxe'eve'en ruiimua'a tij na'a ti yu auca'iti a'ame, sata'aj cai ti'itij cin auta'itzen, sata'aj seyan raayi'itihua'an eitze'e, sata'aj nain cin ri'i me tityaumuámua'aree i Dioj jemi.

10 Nyajta nu neyan ti'ijxe'eve'e ti ij ayan amuaatámitejte'en i ti eitze'e ruxe'eve'e, ti ij cai ti'iti a'amua tzajta'a tasiseiirihua'an ti a'ij pua'a een, ti ij cai a'ati ti'itij cin muejmi jetze

tya'upuá'ajte'en ajna xicajra'a jetze ti'ij yaj uvé'enyen ajjna i Ciriistu'u i ti Dioj an yá'ujra i ipuari japua. ¹¹Sata'aj seyan huarini ti'iti ti f'ixa'api'in ajjna jemi i Jesús ti ajta i' Ciriistu'u tij na'a ti yu á'uca'a. Aj mu mi xaa eihua ri'i tiraata'asin i Dioj.

Nain pu nu'u cin tyu'utyavaire'esin i Ciriistu'u jemi

¹²Casi'i, nye'ihuaamua'a, ayaa nu ti'ijxe'leve'e saj raamua'aree ejjna cime'e, a'ij ti ti'iti naaruu, i nyati'iri tyu'utyavai nyuucajtze'en i Dioj mej mi eitze'e raanamua. ¹³Pu'uri ejjre'e seijre'e nyaj nami'i nyajjna cime'e nyej ti'ivaire'e i Ciriistu'u jetze ma'acan. Tyamua'a mu ramua'aree a'ime i xantaaru'u i maj racha'i ajjna ti va'acan cin ti'ityejvee, majta i seica. Naimi'i mu ramua'aree. ¹⁴Majta i seica i nye'ihuaamua'a, i maj majta ti'ixa i Ciriistu'u jetze ma'acan, mu'uri aujca'anyajca'a majjna cime'e nyaj nami'i. Mu'uri ti'ixa ca'anisij cime'e. Camu ti'itij cin ti'itziine'e.

¹⁵Ma majta seica meyan ti'ixa i Ciriistu'u jetze ma'acan, a'ini eihua mu chueere nyeetzi cime'e, mej nye'ijchaire'e. Majta seica meyan ti'ixa tzaahuati'ira'a cime'e. ¹⁶Aime i mej ti'ixa tzaahuati'ira'a cime'e, ayaa mu rici a'ini mene'ixe'leve'e. Ai mu ramua'aree nyaj nami'i ajjna cime'e nyej nyajjna cin ti'ixajta'ca Ciriistu'u jetze ma'acan. ¹⁷Ma majta i seica, ai mu rujiimua'a mana'a a'ij tirajtyau mej tyu'utaxaj i Ciriistu'u jetze ma'acan. Camu ti'ixa tzaahuati'ira'a cime'e silu ayaa mu ti'imua'atze ti pua'a meyan ti'ixa, aj nu ni eitze'e tirajpueitzi na'ame iiy nyaj nami'i. ¹⁸Aru, ¿a'ini i'irini? Ai pu ain pueen i ti eitze'e ruxe'leve'e i mej ti'ixaxa'a i Ciriistu'u jetze ma'acan. Aij nu cin nyetyamua'ave'e. Capu nye jetze ruxe'leve'e a'ij mej ye'i ti'ixa, ti pua'a

meti'ixajta huataujnyátacan cime'e nusu macai. Ayej ti'ayajna. Me nyajta inyaa, eitze'e nu maa nyetyamua'ave'e.

¹⁹Ayaa nu'u, nyaa nu ramua'aree ti xa'api'in tye'iráame nyeetzi jemi a'ini muan xu rahuavii i Dioj jemi. Ajta ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Ciriistu'u, ai pu i ajta naatava'i. ²⁰Eecan nu raachú'leve'e, ayaa nu nyajta ti'ijxe'leve'e nyej nij cai a'anaj ti'ityevi'ira'a i Dioj jemi. Huapi'i nu raxe'leve'e nyej neyan a'ahuánca'anye'en nyej neyan ri'i tyu'utansejrata mej mi raamua'aree i nyaj Ciriistu'u nu jetze nyaca'anye ti pua'a neyan ira'ateevi'in nyej i'iruuri na'ara'ani na'ari nyaj huami'ini.

²¹Ayaa pu tina'amitejte'e inyeetzi, ti pua'a neyan ira'ateevi'in nyaj i'iruuri na'ara'ani, nain nu cin tyu'utyavaire'esin nyajjna jemi i Ciriistu'u. Me nyajta, ti pua'a nyaa huami'ini, nyaa nu xaa tyu'utyamue'iti i tajapua. ²²Ti pua'a neyan ira'ateevi'in nyaj i'iruuri na'ara'ani, aj nu xaa nya'u nain ti'isejran ajjna cime'e nyej ti'imua're'e. Aj nu xaa nya'u tyu'utyamue'iti. Aij nu xaa cai mua'aree ti'itij ti eitze'e i'ixa'api'in, tij nyaj ira'ateevi'in nyaj ruuri nusu nyaj ca'anacan huami'ini. ²³Eecan nu ramua'areeri'ira'a i nyaxaijnyu'uca cime'e. Canu xaahui ramua'aree ti'itij ti eitze'e na'araanajchi. Eecan pu ayan nya'asti a'aye'i nyaj a'ura'ani nyata'aj a'utyaváa na'ara'ani i Ciriistu'u jemi. Eitze'e pu f'ixa'api'in tzite'e nyaj a'ura'ani.

²⁴Ma ajta eitze'e pu a'amua jetze ruxe'leve'e nyaj ruuri na'ara'ani. ²⁵Ayej nya'ase, ayan ti'ayajna nyaj yan huacai na'ara'ani. Ayan nu huacai na'ara'ani sej si eitze'e rá'antzaahuace'en, sej si eitze'e huaujtyamua'ave'en. ²⁶Aij pu cin nyati'ijtahua'a ya huacai na'ara'ani a'amua jemi, eecan xu huataujtyamua'ave'esin, sajta ri'i tiraata'an i Ciriistu'u ti i' Jesús, a'ini'i ai pu naatava'i inyeetzi.

²⁷ Ma'acui xaa, huapi'i pu ruxe'eve'e sej seyan huarini a'ij ti tiraavijte'e, satij tiraanamujri'i seijna jetze i nyuucari ti jetzen raxa i Dioj. Ti pua'a nyaun nya'atanyen nyej tyajamuaata'ixaate'en na'ari nyej ya'umua'ati ya'imi, ayaa nu raxe'eve'e nyej ni raamua'aree saj sauj tya'atzaahuate'e najjmi'i. Sata'aj najjmi'i tyu'utyese'en ti ij cai a'ati a'amuaue'itin sej si cai che'e rá'atzaahuate'en i nyuucari ti jetzen raxa i Dioj. ²⁸ Muan xu cai seyan tihue'itziine'e setyu'utatése'e sej tihuauxaate'en hua'a jamuan i maj amujchaire'e. Ti pua'a seyan huarini, aj mu xaa raamua'aree maj huatyáapua'are. Ma sajta muan, Dioj pu amue'irájtuani. ²⁹ Ayaa pu'u na'a, a'ini Dioj pu amuaata'a sej rajpueitzi xa'ara'ani Ciriistu'u jetze ma'acan, sajta rá'antzaahuate'en. ³⁰ Ayaa tu teri taxa'a antyu'uuve tyajna cime'e satij anacaican naaseij i nyaj cin ti'ityesa'acaa, sajta sauche'e xu ranamujran nyej ti'itesele nyauche'e.

Ciriistu'u pu nu'u ti'tiá'a i ti cin ti'ityavaaca'a, aj pu i antiraa i ute'e

2 Muan xu Ciriistu'u jetze ruca'anye i a'amua tzajta'a. Ai pu ajta ri'i amuaata'aca ti ain amue'ixe'eve'e i Ciriistu'u sej si xa'api'in huarini, a'ini xu'uri ra'ancure'evi'iti i xajnyu'ucara'ara'an, sajta seica xu tihua'umua'atziire'e, sajta xu seica a hua'acu'lve. ² Aj nu cin a'amua huavii saj ri'i tinaata'an nain cime'e, sej si seyan ruxa'aj tyu'umua'ati naa tyamua'a najjmi'i, sej si seyan ruxa'a títyaahuajxe'eve'en, sej si ruxa'aj tirájtyauve'en sej ajta mi seij, sej si muan rujiimua'a raahuauni. ³ Che'e cai a'ati rusaj rajtyauve'en i ti cin ahuaajtzaahuate'en. Ajta che'e cai a'ati tyáuura'atya'a, silu che'e ain ayan tiraatámitejte'en ti eitze'e ti'ivaire'e i saij cai aijna. ⁴ Che'e cai a'ati ai na'a rahuauca

aijna i ti jetzen ruxe'eve'e rusaj, silu che'e ajta raatavaire'e i saij aijna cime'e ti ajta aijna jetze ruxe'eve'e.

⁵ Sata'aj seyan che'eta sana'a tyu'umua'ati a'ij ti tyu'umuá'a aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ⁶ Ajta ain i Ciriistu'u, ayaa pu i éenya'a i'i Dioj, capu ayan tira'amityejtya'aca'a ti ayan tityauura'atya'a ti ayan anche'e ruxa'a e'enyen i Dioj jemi. ⁷ Silu aa pu ti'ityia'a i ruxé'evi'ira'a cime'e i ti cin ti'ityavaa a'araa u tajapua. Aj pu i ain huaseijre tij i a'ati mej ti'ira'ijte'e.

Ayaa pu huanu'eihuaca'a tyatij ityan. ⁸ Ajta pu ayan tevi pueenya'a tyatij ityan. Ajta ain, capu va'acan cin ti'ityavaaca'a, silu huataura'a ti huami'ini. Huami'i, icu, i curuu jetze. ⁹ Aj pu cin Dioj antyi'imi ra'antítuaa. Aj pu i raata'a ti tye'entyaruti ti'itij cime'e ti eitze'e ve'e cai maa ti'iti.

¹⁰⁻¹¹ Aj pu cin, ajna xicaajra'an jetze ti'ij tye'entipua'arite'en nain, mati'ij raamua'aree ticin: "Pu'uri tie'ijta i Jesús" aj mu xaa, titunutaxi'in naimi'i i mej e'eseijre'e u tajapua, majta i mej yan seijre'e iyan chaanaca japua, majta i mej e'eseijre'e u tajete, mata'aj naimi'i meyan raataxaj yee, "Ai pu tavastara'a pueen aijna i Jesús ti i'i Ciriistu'u." Ayaa mu majna cin huarin, aj mu mi ri'i tiraata'asin i Dioj i tyaj rajya'upua.

Aime i mej tya'atzaahuate'e meyan nu'u ti'ivaire'e mej hua'utátatzavi'i i mej yan a'uchaatime iyan chaanaca japua

¹² Sajta muan, mi nyáa amue'ixe'eve'e, a'anaj ti na'a nyaj a'ucatii a'amua jamuan, a'anaj ti na'a, ayaa xu huarij nyatij tyajamue'ixaa. Sajta ijii, nyaj ya a'imi huataca, sata'aj seyan che'eta sana'a huarini. Sauche'e xu seyan rijca, a'ij nyaj tyaja'amue'ixaate'e. Sata'aj raanajmi'ire'en i ti auj tyajamua'aturaate'e a'amua tzajta'a. Ri'i xu'u muan nain cime'e, sej si cai ti'itij cin auta'itzen i

Dioj jemi. ¹³ Ayaa pu'u, a'ini Dioj pu amuaata'aca i ca'anijra'a, sej si seyan rijcaa i ti f'ixa'api'in a'ij ti ain tira'araanajchi. Ajta ai pu tyajámuaatavaire'esin sej si raanaijmi'ire'en.

¹⁴⁻¹⁵ Naijmi'i ti na'a ti ayan ruxe'eve'e sej seyan huarini, sata'aj cai cime'en runyuustya'a, na'ari saj cai cime'en a'ij pua'a tyu'urixaatya'a ti'ij cai a'ati ti'iti cin muejmi jetze tya'upuá'ajte'en, sej si seyan ti'ityeré'eny'e'en i a'amua tzajta'a, sej si seyan tyaitestyamua'ame'en éenya'a xa'aju'un i Dioj, sej si cai ti'itij cin autyaturan i Dioj jemi, iyan chaanaca japua saj huapuaaaruve'en hua'a tzajta'a i maj a'ij pua'a ti'ityetyaite, i maj cai xa'api'in metityaumuámua'aree. Sajta hua'a tzajta'a á'uciinye sej tihua'uta'ixaate'en i nyuucari ti cin Dioj taajajcuare'e ityejmi. Ayaa xu saijna cin huarin, muan xu huaseijre'en a eijre'e hua'a jemi i tyaité. Xuee saj cu muan hua'atatzavi'ira aime.

¹⁶ Aij nu cin ahuantzaahuat'e'esin nyajna xicajra'an jetze ti'ij ajtahua'a uve'enyén aijna i Ciriistu'u. Ayaa nu neyan ahuantzaahuat'e'esin ti eecan naa tinaavai nyej nyaijna cin ti'ityesa'acaa, ajta ayan naa tinaavai nyaijna cime'e i nyej tyu'umuarej. ¹⁷ Muan xu tyu'utamuai'ivajta saijna cime'e sej ti'ivaire'e i Ciriistu'u jemi, sajta saijna cime'e saj ra'atzaahuat'e. Ajta, ti pua'a menyaje'icatan ayajna mej mi raanaijmi'ire'en i saj cin seri seyan tyu'utamuai'ivajtaca'a, nyauche'e nu nyetyamua'ave'e nyaijna cime'e nyaj a'atzu tyajámuaatavai. Muejmi nu jetze nyetyamua'ave'e. ¹⁸ Sajta muan, sata'aj seyan che'eta sana'a huaujtyamua'ave'en, sajta nyeetzi huata'an i nyaj cin huatántyamua'ave'en.

Cime'en aijna i Timuteeyu, ajta aijna i Epafrodito

¹⁹ Ajta, ti pua'a ayan naata'acare'en i nyavastara'a aijna i Jesús, ayaa

nu raxe'eve'e nyaj ca'anacan Timuteeyu tyu'utaiti'i muejmi jemi nyej ni huatantyamua'ave'en nyati'ij raamua'aree a'ij ti tyaja'amuvaire'e muejmi. ²⁰ Capu maa a'ati ayajna tij amijna ti ayan che'eta na'a ti'imua'atze nyati'ij inyaa, ti ajta ayan rahuauca tzaahuati'lira'a cime'e aijna ti a'amua jetze ruxe'eve'e.

²¹ Ma majta mi seica, naimi'i mu rahuauca i ti hua'a jetze ruxe'eve'e. Camu a'atzu rahuauca i ti jetzen ruxe'eve'e i Ciriistu'u ti il'i Jesús. ²² Aru xu'uri muan ramua'aree ti ain Timuteeyu, pu'uri tyu'utaséijrataka'a ti cai auta'itze a'ini pu'uri tinaatyavai aijna cime'e nyej tihua'uta'ixaa i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj. Eecan pu tyu'umuarej nya jamuan tij saij yaujra'an ti'imijhuaca jamuan i taatajra'an. ²³ Aij nu cin nyéjxe'eve'e nyaj raataite muejmi jemi nyati'ij nyeri tiraamua'areeri'i a'ij ti ye'i tinaatyavaire'esin inyeetzi. ²⁴ Me nyajta inyaa, nyauche'e nu rachu'eve'e i nyavastara'a, nyej ni nyasaj ca'anacan a'atanyén.

²⁵ Ajta, ayej nya'ase, ayaa pu ruxe'eve'e nyaj anacaican muejmi jemi raataite i nye'ihuaara'a, aijna i Epafrodito. Ai pu ain pueen i saj muan nyaja'utaiti'iri'i inyeetzi jemi ti ain tinaata'an ti'iti ti na'aturaate'e. Ai pu tyu'umuarej nya jamuan, tyajta naijmi'i tu tyu'utyésa'acaa. ²⁶ Eecan pu xaa á'amua'aseijrami'i. Ajta e'ij pua'a raata'a aijna cime'e i sej raamua'areeri'i ti ain tijcui'inyaca'a. ²⁷ Ayej xaa nya'u ti'ayajna ti ti'licui'lica'a. Tin pu huami'i. Ma ajta Dioj pu rá'acu'uvajca'a aijna. Ajta ayan che'eta na'a ná'acu'uvajca'a inyeetzi nyej ni cai nyaxaamistye'eche'e. Pu'uri naaci'i i nyaj cin rajpueitzi na'aye'i.

²⁸ Aij nu cin nyeri eitze'e raxe'eve'e nyej raataite muejmi jemi sej si huaujtyamua'ave'en sati'ijtahua'a raaseej.

Me nyajta inyaa, nyej ni cai che'e neyan ti'inyaxaamijtya'a. ²⁹⁻³⁰Sata'aj ra'lancure'evilitin i tavastara'a jetze ma'acan. Sata'aj huaujtyamua'ave'en aijna jemi i Epafrodito. Sajta ri'i tihuá'ajchaica i tyetyaca tij amijna, saijna cime'e ti tin huami'i ti ti'imua'aca'a i Ciriistu'u jetze ma'acan. Ai pu ayan huataujtuaa ti huami'ini ti'ij tinaavaire'en inyeetzi. Capu ayan tyajamuaac'i muejmi sej si seyan huarini a'ini saj cai ya a'hua'aca'a.

Cime'en aijna ti xaa ti'ivaire'e i Dioj jemi

3 Pu'uri ijii, nye'ihuaamua'a, sata'aj huaujtyamua'ave'en jemin i tavastara'a. Nu'uri neyan tyajamuaataiti'iri'i. Nu'uri nyajtahua'a nyana'a tyajá'amue'iti'i. Capu nya'una'aviste'e nyeetzi jemi nyej neyan rici, a'ini ai pu a'amuacháij a'ame.

²Ri'i xu'u muan, aime jemi i tyetyaca i mej meyan á'ujhua'an matij i tzi'ici i ti cai a'ati hua'aya'amua. A'ij mu pua'a rici aime i tyetyaca, maj ruhue'ira'a ájtasi'iche. Tyu'itziite'e, micu. ³Me tyajtá ityan, ai tu ain pueen i tyaj tanavi a'antisi'iche tzaahuati'ira'a cime'e. Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu xaa taata'aca tyej ri'i tirata'acare'en i Dioj. Eecan tu jetzen huatátatyamua'ave'esin i Ciriistu'u ti ajta i'í Jesús. Tyajta ityan, catu xaa ra'atzaahuatete'le tyaijna cime'e i tyaj rajtyau i tatzajta'a.

⁴Ti pua'a seij ayan tira'amitejte'le ti ayan tiraavijte'le ti ra'atzaahuatya'a aijna i ti tirajtyau i rutzajta'an, che'e ain raamua'aree ti eitze'le ayan tiraavijte'le inyeetzi jemi.

⁵Ti'ij tyauma'aca arahueica xicaj nyej jetzen huanu'eihuaca'a, mana'antísijchaca'a i nyenavi jetze. Hua'a jetze nu ajtyama'acan i mej jee yaujmu'a'ame'en aijna Israel tyaacan.

Nyajta i'í huaacixa'ara'an aijna i Benjamín tyaacan. Hua'a jetze nu ajtyama'acan i mej jee hebreo pueen. Ayaa nu huanu'eihuaca'a. Nyajta nu hua'anyuuca cin ti'ixaxa'a.

Cime'en aijna i yu'uxari ti ra'uteyu'uxaca'a aijna i Moises tyaacan, nyaa nu i'í fariseeyu. ⁶Ayaa nu ri'i huapi'i ti'ityesa'aca'a nyaijna cime'e i nyeye'ira. Aij nu cin a'ij pua'a tihuá'ajtya'axi'ica'a i mej ra'atzaahuatya'acaa maijna i Jesús. Nyajta, canu a'anaj ti'itij cin autyajturaa aijna cime'e i nyej tiye'iraca'a. ⁷Nain a'achu ti caj ti'ipua'amua, eecan pu nyejetze ruxe'eva'aca'a i nyej nyejmi'i tiye'iraca'a.

Ajta ijii, ayaa pu tina'amitejte'le inyeetzi ti cai che'e ti'itij vaire'e aijna cime'e nyej nyeri ravaire'e nyaijna i Ciriistu'u. ⁸Ajta e'eyan, i ti eitze'le ruxe'eve'e, a'ij ti ti'iti tinaaci'ití'iche'e, pu'uri ayan tina'amitejte'le ticin yee tyu'itziite'le. Niche'e yee maruuhua'axin. Ai pu'u, eecan pu eitze'le tinaatyá'aríhuhua'an nyaj raamua'ati nyaijna i nyavastara'a aijna i Ciriistu'u ti ajta i'í Jesús. Nyaijna cime'e i Ciriistu'u, nain nu ma huahua'axi. Cu xuee, xairi pu'u pueenya'a aijna ti ajmi'i na'aránajchaca'a. Ayaa pu tina'amitejte'le ijii ti ayan een cime'e. Nyaa nu má rúuraaxi nyaijna cime'e nyej ni tyu'utyáamue'itin i Ciriistu'u jemi.

⁹Ayaa nu'u ti'imua'atze nyaijna cime'e, nyej ni huatyavaa na'ara'ani i Ciriistu'u jemi, nyej ni cai ti'iti cin autyaturan i Dioj jemi. Canu che'e neyan ti'imua'atze yee nyaa nu ri'i ti'itevi nyaijna cime'e nyej yee nain cin ra'ara'astijre a'ij ti tya'axa i yu'uxari jetze, silu ayaa pu tira'amitejte'le i Dioj i nyej ri'i ti'itevi, aijna cime'e nyaj ra'atzaahuatete'le i Ciriistu'u. ¹⁰Ai pu ain pueen i nyej raxe'eve'e nyata'aj

raamua'ati nyaijna i Ciriistu'u, nyajta raamua'ati i muare'eri'ira'a i ti cin Dioj ra'ajjá i Ciriistu'u hua'a tzajta'a i mi'ichite, nyajta rajpueiitzi na'lame i Ciriistu'u jamuan, nyej ni neyan seira'a na'ara'ani tij aijna i Ciriistu'u ti'ij huami'i. ¹¹Aij nu cin rachu'eve'en nyaj raata'ase ajna xicajra'an jetze mati'ij a'itacinye i mi'ichite ti pu'a'a nyacai a'ij huarini inyaa.

**Ai pu nu'u ti'itese'e ti ayan
tira'ara'asten ti cime'en
Ciriistu'u raata'asaca'a**

¹²Caxii nu xaa nya'u raata'asaca'a nyaijna i nyaj cai xi a'uta'itza'ara'an; canu nyajta xii nain ra'ara'astijre. Nauche'e nu huátain nyej ni raata'ase nyaijna i ti cime'en naata'asaca'a i Ciriistu'u ti i'i Jesús ti ij ain huataura'ate'en inyeetzi. ¹³Nye'ihuaamua'a, canu neyan tyaja'amue'ixaate'e yee nu'uri raanajmi'ire, silu ayaa nu'u rici: canu che'e neyan nyaijna cin ti'imua'atze yee i tu'uve'etyajti silu nyeti'itese'e nyej ni raata'ase i ta'anajca. ¹⁴Ayaa nu een cin rici, nyej ni raata'ase a'u ti a'utavii i úmi'linari, nyej ni ti'iti huamué'itin i ti cin Dioj nye'ejee u ute'e i Ciriistu'u jemi, aijna jemi ti ajta i'i Jesús.

¹⁵Naimi'i a'achu tyaj caj ti'ityapua'amua i tyej teri vaujsi, tiche'e teyan che'eta tyana'a tyu'umua'ati. Na'ari cai ti pu'a'a seyan saique tyu'umua'ati ti'itij cime'e, ti cai ayan tyajámuaavijte'e, Dioj pu tyajámuaatasejrate'esin. ¹⁶Aij tu'u, tiche'e teyan ra'ara'astijre'en tyaijna cime'e i tyej teri raata'asaca'a.

¹⁷Nye'ihuaamua'a, sata'aj seyan ti'ityete'en nyatij rici inyaa. Sajta muan, ayaa xu tyu'umua'ati saijna cime'e i mej meyan rici a'ij tyej tyajamue'ixaa. Nyajta nu xaa huányeinixi nyaijna cime'e i nyej neril'itahua'a neyan tyaja'amue'ixaate'e. ¹⁸Ri'i xu'u muan,

a'ini mui'i nu tyajámuaata'ixaa, nyaijna cime'e i nyej neril'itahua'a neyan tyajamuaata'ixaate'esin, nyajta nu nyeyéenyen huányeinixi'isin nyaijna cime'e, i maj mui'iti saique meyan ti'imua'atze.

Ayaa mu rici, cu xuee maj cu rájchaire'e i Ciriistu'u ti ain huami'i i curuu jetze. ¹⁹Ayaa pu tihua'aci'iti i maj ya'uraini i hua'axaijnyu'uca ti auj ruuricaa. Ma'ahúaujpu'a'arixi'isin, micu. Eitze'e pu hua'a jetze ruxe'eve'e mej eihua tyu'ucua'ani, aij pu cin hua'axaye pu pueen i hua'a Dioj. Majta meyan áujtzaahuate'e majina cime'e i maj cin tyu'utatyévi'ira'ata. Ai mu'u jetze tyu'umua'ati aijna ti e'esejre'e iyan chaanaca japua.

²⁰Me tyajta ityan, au tu e'ema'acan u tajapua. Tyajta eecan tu rachu'eve'e ti aun e'ivacaanyen aijna ti tu'irajtuaani, i tavastara'a, aijna i Jesús ti i'i Ciriistu'u. ²¹Ai pu saique taaruuren tij na'a ain raatyahue'ira'a ti naa sejre'e, aijna i rumuare'eri'ira'a cime'e, i ti cin tyu'utyamue'itin najimi'i ti ye sejre'e iyan chaanaca japua, ajta najimi'i ti an e'esejre'e u tajapua.

**Tyaj nu'u ri'i huátaruuren
i tavastara'a jemi**

4 Ayaa pu'u, nye'ihuaamua'a i nyaj amue'ixe'eve'e. Eecan nu á'amuasejrami'i, a'ini muan xu ain pueen i nyaj cin huatantyamua'ave'e, i nyaj raamue'iti. Sahuaujca'anyen i a'amua tzajta'a sej si tyu'utyavaire'en sauche'e i tavastara'a jemi, muan mi nyaj amue'ixe'eve'e.

²Nyaa nu huel'jee amime, nyaijna i Evodia, nyajta nyaijna i Sántique, mej mi mua'atyujci'ipiire'en mej mi ru'ihuaamua'a mua'ara'ani i tavastara'a jemi. ³Pajta muua, mi paj xaa nyeetzi jetze ajtyavaire'e, nyaa nu muahuavii i paj hua'utavaire'en amime i uuca, a'ini ai mu majta ajtyavaira'acaa inyeetzi

jetze, tyati'ij tihua'utá'ixaatya'acaa i nyuucari ti cin Dioj tu'irajtuaani. Majta jetzen ajtyavaira'acaa ajjna i Clemente, majta hua'a jetze mi seica i mej nyeetzi jetze ajtyavaira'acaa. Ayaa pu tye'eyu'usil'i i yu'uxari jetze a'ij mej antya'aruu mej mi a'utyáuu mua'ara'ani ruurican para rusen cime'e i Dioj jemi.

⁴A'anaj ti na'a nain xicaj tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a, sahuaujtyamua'ave'en muan i tavastara'a jemi. Nyajtahua'a nu tyajamuaata'ixaate'esin yee: Sahuaujtyamua'ave'en. ⁵Sata'aj naimi'i seyan tiraamua'aree saj cai ti'iti tyaura'atya'a, silu sara'uviicue'i tyamua'a naa aime i maj saique ti'imua'atze. Pu'uri ye vejli'i huatyéjvee i tavastara'a.

⁶Caxu ti'imujca ti'itij cime'e, silu nain xu tiraata'ixaate'en i Dioj jemi a'achu ti caj tyajamua'aturaate'e, sata'aj raatahuavii nain cime'e, sajta ri'i tiraata'an i Dioj. ⁷Aj pu xaa Dioj amuaata'asin i saj cin ri'i huarini i rutzajta'a. Capu a'ati ramua'aree a'ij ti ye'i i'ri ri'iri ti ayan ri'i amuaata'an i rutzajta'a. Ai pu xaa Dioj amuaatyápu'arite'esin i a'amuxajnyu'luca, ajta i á'amuumua'atziira'a ajjna cime'e i saj jetzen araujca'anye i Ciriistu'u ti i' Jesús.

Maj nu'u ri'i tyú'umua'atzi majna jetze ti xa'api'in een

⁸Sajta e'eyan, nye'ihuaamua'a, sata'aj seyan tyu'umua'ati seijna jetze ti'iti ti ayan ti'ayajna, na'ari ti'iti ti ayan raavijte'e sej si ri'i tiraatyajtuaani nusu ti'iti ti ayan raavijte'e ti tiraaci'iti seij. Sajta seyan jetzen tyu'umua'ati ti'iti ti runyáta, ca'in ti'iti ti naa seijre'e. Ti pu'a ti'iti ti'ixa'api'in na'ari ayan tiraavijte'e sej ri'i tiraata'ixaate'en, sata'aj seijna jetze tyu'umua'ati.

⁹Ajta ti'iti nyej tyajamuaamuáate, nusu ti'iti saj ra'ancura'a nyeetzi

jetze, na'ari nyej tyajámuaata'ixaa, sata'aj seyan huarini. Ajta ain i Dioj pu amuaatyávaire'esin sej si naa ri'i tityeetyáuuca.

Cime'en i maj cin raatapueijve

¹⁰Eecan nu huatantyamua'ave'e i nyavastara'a jemi, nyajjna cime'e i saj sajtahua'a sana'a nya'utámua'areeri'i. Muan xu nyamua'ajcaa tzite'e ti'iti ti na'aturaaty'a'acaa. Ayaa pu'u, capu tyajamuaata'a a'ij sej ye'i tinaatyavaire'en. ¹¹Canu neyan ti'ixa yee canu a'ij ti'ijviicue'i. Canu xaa nya'u. Nu'uri raari'ire a'ij nyaj tira'aviicue'iran nyajjna cime'e a'achu nyaj caj ti'ituave'i.

¹²Nyaa nu ramua'aree a'ij nyej ye'i huarini ti pu'a'a nyaj cai a'ij ti'ijviicue'i nusu ti pu'a'a yee nyeti'ituaave inyaa. Nyaa nu nyeri raari'ire nyej nain cin tyu'utyamue'itin nyajjna cime'e i nyaj uxa na'ari ti pu'a'a nye'icua. Ajta ti pu'a'a ti'iti na'ava'aturaate'en, na'ari ti pu'a'a nyacai ti'itij ticha'i, nyajta neyan raari'ire nyej tyu'utyamue'itin. ¹³Nain nu cin tyu'utyamue'itin, nyajjna cime'e nyej Ciriistu'u jetzen aranca'anye.

¹⁴Ma sajta muan, xa'api'in xu huarij saijna cime'e seyan tinaatavai i'ya nyaj ajjna cin ti'ityesa'acaa.

¹⁵Sajta muan, mi sej Filipos e'eche, xu'uri ramua'aree a'ij ti e'enyaa'ata sati'ij xa'ichu'i tya'ara'aste anacaican i saj cij rá'antzaahua i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj. Nyati'ij neri huírama'aca nyaujna Macedonia, muan xu'u naatavai saijna cime'e i tyej najimi'i tyu'umuarej. Muan xu xaa tinaatapueijve inyeetzi. Sajta muan xu tya'ancura'a nyeetzi jemi. A'u ti na'a mu tyujsa'irihua'a mi seica, camu a'atzu meyan huarij satij muan. ¹⁶Ajta, nyati'ij nyaun a'utyavaaca'a ajjna Tesalónica, caxu sej sana'a tinyaja'utaiti'iri'i ajjna cime'e i ti tina'aturaaty'a'acaa.

¹⁷Canu xaa rahuauca saj sajtahua'a tinaata'an, silu ajj nu'u huauuca i ti

tyajamuáaci'iti auúche'e. ¹⁸Nain nu neri ancura'a. Nyajta xaa nya'u eitze'e auche'e. A'ini Epafrodito ari tinaata'a a'achu saj caj tinyaja'utaiti'iri'i, eihua nu tí'ijcha'i nyeri. I saj tinyaja'utaiti'iri'i, yaa pu een tij muai'ivejri ti naa tyáará'i, ti naa een, ti ra'araanajchi i Dioj.

¹⁹Ajta ain i Dioj i nyej ti'ijvair'e, ai pu nain tyajamuaatapueijve'esin ruxé'evi'ira'a cime'e a'achu ti caj tyajamua'aturaate'e. Ayaa pu tyajamuaata'asin a'ij ti tiraavijte'e, a'ini ain pu nain tí'ijcha'i jamuan aijna i Ciriistu'u, i ti i'i Jesús. ²⁰Tiche'e eecan tiraatataujtzi'ire'e i Dioj, aijna i tyaj rajya'upua. Tiche'e ri'i tiraataxaj para rusen cime'e. Che'e ayajna.

Aijna ti cin ra'antipua'ari

²¹Sata'aj hua'utataujte'en nyeetzi jetze ma'acan najjmi'ica i maj a'utyáuu i Dioj jemi aijna cime'e ti ain Ciriistu'u hua'a japua huanyúu. Majta i nye'ihuaamua'a i maj ayajna huati, ai mu majta huá'ataujte'e. ²²Najjmi'i i maj ya huati ayajna, i maj ya huatyauu i Dioj jemi, ai mu á'amuataujte'e tzite'e, aime i maj hua'a jetze ajtyama'acan i hua'atyaitestyamua'a aijna ti i'i Cesar.

²³Che'e ain i tavastara'a, aijna i Ciriistu'u ti i'i Jesús, che'e ain ri'i tyajá'amuachái a'ara'ani.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej Colosas a'u chaatima'acaa

Pablo pu hua'ataujte'e

1 Inyaa, i nyej i'i Pablo, nyaa nu nyajta hua'a jetze ajtyama'acan a'ime i ti tihua'utaj aijna i Jesús, i ti ajta i'i Ciriistu'u. Ayaa nu ti'ivaire'e i Ciriistu'u jemi, a'ini ayaa pu raxe'eve'e i Dioj. ²Jamuan nyeijna i nye'ihuaara'a, aijna i Timuteeyu, ayaa nu tyaja'amuayu'use'e mi sej Colosas e'eché, muan mi saj a'utyáuu i Dioj jemi. Ayaa tu tyaja'amuataujte'e muan, mi saj sauche'e te'evii'ue'i, saijna cime'e saj ra'atzaahuaté'e saijna i Ciriistu'u. Che'e ain i ti ta'iyá'upua i ti i'i Dioj, che'e amin ri'i tyaja'amuacha'ij a'ara'ani, che'e ajta amuaatyá'pua'arite'en i a'amuaxaijnyu'uca tzajta'a.

Pablo pu huá'ahuaviitze'e a'ime i mej tyá'atzaahuaté'e

³A'anaj ti na'a tyej ti'ijhuavii tyaijna i Dioj, i ti rajya'upua aijna i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, a'anaj ti na'a tyej ti'ijhuavii muejmi cime'e, eecan tu tatyamua'ave'e i Dioj jemi. ⁴Ayaa tu'u rici tyaijna cime'e tyej teri yá'umua'areeri'i saj nu'u ra'atzaahuaté'e saijna i Ciriistu'u ti i'i Jesús, sajta nu'u eihua hue'ixe'eve'e najjmi'ica i maj a'utyáuu i Dioj jemi.

⁵Ayaa xu rijca, a'ini sauche'e rachu'eve'en saijna i ti Dioj a'amua'inye'e

i tajapua. Tyati'ij cai xi tyajamuaatayu'use, muan xu seri sejmi'i raanamua'ijri'i saijna i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj a'atzaahuati'lira'a cime'e. ⁶Eijna i nyuucari ayan che'eta na'a huataseijre muejmi jemi tij ajta huataseijre nainjapua i chaanaca. Ayaa pu seijre'e tyaite tzajta'a tij ciye ti ajvaujse'esin, ti ajta antatá'ca'a. Ayaa pu che'eta na'a ti'iruure muejmi jemi. Tij auche'e na'a, sati'ij anacaican raamua'areeri'i iya'ahuauritaacan cime'e ti Dioj tzite'e ri'i a'amua'acha'i tij na'a ain nyuucari tya'utyéjche ti ri'i amuaaruuren. ⁷Naijmi'i tij na'a eijna, ai pu tyajamuaamuá'ate aijna i Epafras ti tajamuan ti'ivaire'e. Eecan tu raxe'eve'e tyaijna. Ajta ain, huapi'i pu tajetze ma'acan ti'ivaire'e i Ciriistu'u jemi. Capu ti'itij cin á'itze. ⁸Ai pu ajta ari titaata'ixaa i sej ri'i huapi'i ru'ihuaamua'a saijna cime'e saj jetzen araujca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

⁹Aij tu cin, catu a'anaj raatapua'ajtaca'a tyej Dioj ti'ihuavii muejmi cime'en. Nain xicaj tzajta'a ti yu e'ire'enye ti'ij amin titaata'ixaa, ayaa tu rici. Dioj tu ti'ihuavii ti i ain tyajamuá'amua'aten nain cime'e sej si raamua'aree a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj, sej si tyamua'a me tityaumuá'mua'aree, ti ij ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj amuaata'an sej si raamua'aree a'ij sej ye'i huarini a'ahuauritaacan cime'e tyamua'a náa. ¹⁰Ayaa tu een cin

ti'ijhuavii sej si seyan huarini a'lj ti tihua'uvijte'e aime i maj ramua'ate ajna i tavastara'a. Tyajta sej si seyan ri'i raata'an saijna cime'e i saj cin ti'imijhuacara'a. Sata'aj seyan eenye'en tij ciye ti ajvaujse'esin, ti ajta antatáca'a. Ajta sej si eitze'e raayi'itihua'an a'lj ti een i Dioj.

¹¹Che'e Dioj amuaata'an nain i ca'anijra'a i a'amuatjazta'a ajna cime'e i muáre'eril'ira'ara'an i tyaj cin ri'i tira'utaseijra. Aj xu si jetzen araujca'anyejsin sej si tya'utaviicue'i, sej si sajta sau'j raachu'eve'en a'lj ti ti'iti á'amuaruuren, sej si sajta huaujtyamua'ave'en.

¹²Ayaa xu een cin ti'ijtáujtzi'ira'a xa'ara'ani i ti ta'lya'upua, a'ini ai pu amuaata'a sej si ra'ancura'an saijna i ti tyajamuaaci'iti saxu'ijmé'en ajna a'uti a'anaj ti na'a huanyeeri'i. Ayaa pu che'eta na'a tyajamuáci'iti seij ajta mi seij tij ayan tihua'aci'iti i seica i maj huatyáuu i Dioj jemi. ¹³Ayaa pu te'eme, a'ini ai pu tu'irajtuaa aujna a'u ti a'utica'a a'anaj ti na'a ti'ij cai che'e ti'itaijte'en ajna ti aun autyujmua'aree. Dioj pu ta'araavi'iti aujna a'u i ti tie'ijta ajna i yaujra'an ti huapi'i raxe'eve'e. ¹⁴Ayaa pu tyu'utanajchitaca'a i tyaj cin té'echaica'a i Dioj jemi ajna cime'e ti ain yaujra'an tajetze ma'acan huami'i, ajta titaatauuni'iri'i i tyaj cin autyajturaa i jemin.

**Dioj pu nu'u taatyápuarite
ajna cime'e ti Ciriistu'u
huami'i tajetze ma'acan**

¹⁵Ajta ain i yaujra'an, ai pu ain pueen i tyaj jetzen raamua'aree a'lj ti een i Dioj i tyaj cai rasise'ij. Ai pu ajta ain pueen i ti anacai seijra'acaa ti'ij cai xi me'e e'e ti'itijcaa. ¹⁶Aj pu jamuan Dioj nain tyu'utaahuaca'a, tij na'a pua'amua i tajapua ti e'eseijre'e, ajta tij na'a pua'amua ti e'eseijre'e iijan chaanaca

japua, nain i tyaj rasise'ij, ajta nain i tyaj cai rasise'ij.

Majta main i xaijnyu'ucari i mej tie'ijta u tajapua, Dioj pu nain hua'utaahuaca'a a'achu maj pua'amua. Aj pu i hua'antihuau mej mi meyan che'eta mana'a tyu'utyavaire'en i tajapua matij tajtuhuaani, arcaarti, muayajtuumua'a ti ve'e, pixcaa muayuu, ajta teneenti'i. Nain pu tyu'utaahuaca'a jamuan i Ciriistu'u, ajta Ciriistu'u pu hua'ancure'evi'itin.

¹⁷Ciriistu'u pu ayan seijra'acaa ti'ij cai xi me'e e'e ti'itijcaa. Ajta nain pu Ciriistu'u jetze araujca'anye ti ij tya'utáviicue'iran. ¹⁸Ai pu ain pueen i ti va'acan cin antyujmua'aree rutyaitestyamua'a cime'e, aime i maj tya'atzaahuate'e. Ai pu ain pueen i ti jetzen tyu'unyej nain ti ti'iseijre'e, ajta ai pu ain pueen i ti anacai a'itáraa hua'a tzajta'a i mi'ichite. Aij pu cin ayaa pu eenya'a a'ara'ani ti eitze'e va'ati a'ame nain cime'e.

¹⁹Ayaa pu'u, ra'aranajchaca'a i Dioj ti Ciriistu'u ayan che'eta na'a éenya'a a'ara'ani i ruxa'aj Dioj nain cime'e. ²⁰Ajta, ra'aranajchaca'a ti Ciriistu'u jamuan hua'utyápuararen i maj rajchaire'e mej mi ri'i tityeetyáturan i Dioj jemi. Najmi'lica aime i maj tajapua e'eseijre'e, majta aime i mej yan seijre'e iijan chaanaca japua, ai pu hua'utyápuararaca'a ajna cime'e ti Ciriistu'u ra'iraaxire i ruxuure'e i curuu jetze, ti'ij huami'i tajetze ma'acan.

²¹Sajta muan, anacai, caxu xa'api'in é'enya'a i Dioj jemi, sajta rájchaira'acaa i a'amua tzajta'a saijna cime'e a'lj sej ye'i ti'ijri'irajcaa. ²²Ma ajta Dioj pu ari amuaatyápuarari ajna cime'e ti Ciriistu'u huami'i jetzen i curuu. Ciriistu'u pu a'amua japua huanyúu ajna cime'e ti tirajpueijtza'a i rujetze. Aj pu i amua'anvi'itin i Dioj jemi, muan mi sej a'utyáuu xa'aju'un jemin. Caxu che'e a'anaj ti'itij cin autyaturaan i Dioj

jemi. Capu ajta a'ati muejmi jetze ti'itij cin tyu'upuá'ajte'en.

²³Ayaa pu te'leme ti pua'a sau j tyu'tutaviicue'i sej tya'atzaahuatete, ajta ti pua'a sacai yá'uhua'anan i saj sau j rachue'leve'en a'ij ti ti'ixaxa'a i nyuucari ti cin Dioj amue'irajtuaani. Ai pu ain pueen i nyuucari i mej meri tihua'uta'ixaa nainjapua. Me nyajta inyaa, Dioj pu ajta ayan tinyeijca nyej ni nyajjna cin tyu'utyavaire'e.

Pablo pu nu'u aijna cin antyujmua'aree ti hua'utyavaire'en aime i mej e'etyujsa'iri i Dioj jemi

²⁴Ari ijii, nyaa nu

huatantymua'ave'e nyajjna cime'e ti ayan tyajamuaatyáva'irihua'an i nyaj cin tirajpueiitzi na'araa. Nyajta neyan raanaijmi'ire'en i nyejetze cime'e i ti tya'atura mej mi raamua'aree a'ij ti tirajpueijtza'a aijna i Ciriistu'u. Aij nu cin nyahua'avaire'e aime, i ti cin Ciriistu'u antyujmua'aree, aime i mej i'i tyaitestymua'ame'en. ²⁵Nyaa nu xaa te'entyajrupi nyajjna cime'e ti cin Dioj ayan tinyeijca nyej ni neyan huarini a'ij ti Dioj ayan tiraaxa'api'intare. Aij nu cin tyajamuata'ixaate'esin nain cime'e i nyuucari ti jetzen raxa i Dioj.

²⁶Aijna i nyuucari, ai pu ain pueen i ti ru'avaa ti Dioj ramua'areeraca'a, aviitzi cime'e, ajca'ihua'imi, nain xicaj tzajta'a ti yu e'ire'enye. Aime i maj anacaican e'echajca'a, camu a'atzu ramua'areeraca'a a'ij ti Dioj riniiche'e. Aru ijii, pu'uri tihua'uta'ixaa me eijre' hua'a jemi i maj a'utyáuu i Dioj jemi.

²⁷Ayaa pu raaxa'api'intare i Dioj ti tihua'uta'ixaate'en me eijre'e mej mi raamua'aree ti eecan pu naa seijre'e eijna i ti ru'avaa hua'a tzajta'a i tyaite i mej meyan a'uchaatime nainjapua, iian i chaanaca japua. Ai pu ain pueen i Ciriistu'u ti a'amua tzajta'a e'eseijre'e. Ai pu ajta amuaata'asin sej si rasefran ti eecan pu naa seijre'e i Dioj jemi.

²⁸Tyajta ityan, ayaa tu tihue'ixaate'e i tyaite a'ij ti ti'itij huáruu aijna i Ciriistu'u. Naijmi'ica tu ri'i ti'ixaate'e, tyajta iya'ahuauritaacan cin tu tihua'amua'aten mej mi raamua'aree tzaahuati'ira'a cime'e ti pua'a ayan ti'ayajna nusu cai. Ayaa tu een cin rici tyej ti urare'enyacac cin tyu'tutatuire'en i Dioj jemi ajna xicajra'a jetze tyati'ij hua'anvi'itin naijmi'ica i Ciriistu'u jemi. ²⁹Aij nu cin neyan ca'anin cin ti'imijhuaca, nyajta neyan ti'itese'e nain cime'e a'achu ti caj nyata'aca i ca'anijra'a, nyajta nain cin i nyaj cin a'anca'anye.

A'ij pu nu'u tya'ujmua'ate aime jemi i maj Colosas a'uchaatime

2 Aij nu cin neyan raxe'leve'e sej si raamua'aree nyaj a'amua japua ti'ityese'esin eihua. Ayaa nu che'eta nyana'a hua'a japua ti'ityese'e aime i maj Laodicea e'eche, nyajta aime i maj cai a'anaj naaseij nyenyeerime jetze. ²Ayaa nu een cin rici mej mi huatyaujca'ane i ru tzajta'a, mej mi majta naijmi'i ru'ihuaamua'a mua'ara'ani tyamua'a naa maijna cime'e i mej huaujxe'leve'e rujiimua'a. Ayaa nu raxe'leve'e ti tihua'aci'iti ti'iti ti eecan tihua'utyava'irihua'an mej mi yau'eitaa mua'ara'ani nain cime'e, mej mi majta raamua'aree ti ayan ti'ayajna aijna ti ru'avaa i Dioj jemi. Ai pu ain pueen aijna ti i'i Ciriistu'u.

³Naijmi'i i ti ruxe'leve'e tyej ti ri'i me tityamuámu'a'aree, eitze'e pu titaatyava'irihua'an cai tumin ti ru'avaa tyasta'a. Ajta ain i Ciriistu'u, ai pu taata'asin tyej ti yau'eitaa ta'ara'ani nain cime'e, tyej ti raamua'aree tzaahuati'ira'a cime'e.

⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ij cai a'ati amuaacuanamuan aijna cime'e i nyuucari i ti cai huataujnyátacan cin namuajre'e. ⁵Canu xaa ye'eche a'amua jamuan, silu ayaa nu ya'imi ya huaca.

Capu amin a'ij. Eihua nu ama'utamua'aree yu nyatzajta'a, cu xuee nyaj cu a'utyejvee muejmi jemi. Eecan nu huatatyamua'ave'e nyajjna cime'e nyaj neri ramua'aree i sej ri'i ru'ihuaamua'a tyamua'a naa, sajta tya'utaviicue'i saijna cime'e i saj ra'atzaahuat'e saijna i Ciriistu'u.

Dioj pu nu'u hua'unajjmi'iri'i i Ciriistu'u jemi

⁶A'ini xu'uri autyajhuui saj rá'antzaahuat'en saijna ti ain pueen i ti i'i tavastara'a ajjna Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, sata'aj seyan ri'i tityeetyáuuca a'ij ti tiraavijte'e ajjna jemi. ⁷Sata'aj seyan seijna jetze ucarute i saj rájtyauuni i Ciriistu'u jemi sej si seyan che'eta sana'a tya'utáviicue'iran tij ciye ti ajtanáana'ajme tyetya'imi chuaata'a. Xu'uri cij caj yau'eite i Ciriistu'u jemi. Sata'aj seyan tihuaajmua'aten sej si yau'eitaa xa'ara'ani nain cime'e, sej si eitze'e tya'utaviicue'i saijna cime'e i saj ra'atzaahuat'e a'ij mej meri tyajamuaamuá'ate. Sata'aj sajta huapi'i tiraatataujzi'ire'en i Dioj.

Maj nu'u á'ujcu'uve'en ti'ij nu'u cai a'ati tihua'ari'iran i maj cin tya'atzaahuat'e

⁸Ri'i xu'u muan, caxu hua'uta'acare'en mej amuaatyamue'itin seica cime'e nyuucari i maj cin ti'ihue'itaca. Ayaa mu ti'ijxe'eve'e mej mi meyan tyajamua'ari'iran i saj cin tya'atzaahuat'e majjna cime'e a'ij maj tirajtyau rujiimua'a, i nyuucari ti cai ti'itij vaire'e. Aijna, i mej ti'ixaxa'a, camu a'ij tirajtyau i Ciriistu'u jemi, silu ayaa mu'u tyaja'amue'ixaate'e majjna cime'e i maj rujiimua'a mana'a tirajtyau, na'ari i maj cin ti'imua'ata majjna cime'e i maj raye'irajca'a i jajcua.

⁹Ayaa pu'u, a'ini nain tij na'a Dioj een, ai pu huatyajturaa i Ciriistu'u jemi i rujetze. ¹⁰Ajta Dioj pu ayan

amuaanajjmi'iri'i i Ciriistu'u jemi sej si ruuri xa'ara'ani jemin. Ajta ain i Ciriistu'u, ai pu hua'a mu'ucan pueen matij mana'a pua'amua e'esejre'e i xajjnyu'ucari i maj tie'ijta, majta aime i maj títyetyá'upu'u i tajapua.

¹¹Sajta muan, xu'uri ra'ara'aste saijna cime'e i maj ra'antisí'ichaca i runavij. Ma sajta, caxu ra'ara'aste saijna cime'e i mej tyetyaca meyan amuaaruu i rumuajca'a cime'e silu Ciriistu'u pu'u ayan ra'ara'aste muejmi jetze ma'acan ti'ij huami'i i curuu jetze. Ai pu nain amuá'ari'iri'i i saj cin a'ij pua'a rijcaa ti ij cai che'e tyajamuaataijte'en i rujetze.

¹²Ayaa pu tira'amitejte'e i Dioj ti ayan tyajamuaaruu sati'ij huamua'i'ivijhuaca'a. Xuee saj cu muan ava'ujnaa i Ciriistu'u jamuan. Ayan che'eta na'a tij saj muan a'itaciinye i mi'ichite tzajta'a jamuan i Ciriistu'u. Ayaa pu een ajjna cime'e saj muan ra'atzaahuat'e saijna cime'e i muare'eri'ira'a Dioj ti cin ra'ajáj ajjna i Ciriistu'u hua'a tzajta'a i mi'ichite.

¹³Ajna'imi, ayaa xu eenya'a i rutzajta'a, sauche'e xu mi'ichite pueenya'a i Dioj jemi, saijna cime'e i saj autyajturaa u Dioj jemi, sajta saijna cime'e i maj cai meyan amua'antisijchixi i a'amuanavi jetze.

Ma ajta ijii, Dioj pu ajtahua'a amuaatatiste i a'amuaaxajjnyu'uca sej si a'utyáuu xa'ara'ani i Ciriistu'u jamuan. Nain pu ari tyajamuaatauuni'iri'i i saj cin autyajturaa jemin. ¹⁴Ai pu xaa ra'urauu ajjna ti te'eyu'usi'ihuaca'a, i ti jetzen rá'axajtaca'a i nyuucari ti cime'en tyejmi jetze ti'itij cin tya'ujpuá'ajte, i tyaj cime'en tye'echaica'a. Ai pu antipua'ari'ira'a ajjna cime'e ti rá'utatai i curuu jetze jamuan ajjna i Ciriistu'u.

¹⁵Majta main i xajjnyu'ucari i maj tie'ijta, majta i mej títyatatí i tajapua, Ciriistu'u pu huajá'uriiri'i i maj cin antyujmua'areeraca'a. Ai

pu ajta hua'utatyévi'iraste me ejjre'e. Hua'uva'ajaapuajmá'a, pu a'ityajraa. Hua'utyáamue'iti aijna cime'e ti huami'i i curuu jetze.

Maj nu'u raahuauuni aijna ti i ute'e ye'ema'acan

¹⁶Aij pu cin, miche'e macai ámuamueire'e majjna cime'e a'ij sej tyu'ucua'ani, a'ij sej ye'i tityeeyé'en, nusu aijna xicajra'a ti jetzen ayan nu'u ruxe'leve'e sej tyu'uyesten ti tya'utye'itén i maxcirali, na'ari ti tya'ara'asti a'anaj maj rusa'upi. ¹⁷Naijmi'i tij na'a i ayan ti'en, cu xuee ti a'ati huaquen jetze a'ucha'acan. Ayaa pu ti'ivaire'e tyej ti teyan raamua'aree a'ij ti tyaja'ure'enyajsins. Ma ajta, i ti xaa ápi'in tin, ai pu ain pueen, aijna i Ciriistu'u.

¹⁸Majta main i maj hua'araanajchi maj ruciinive'e ejjre'ecitz'e, aime i tyetyaca mu nu'u tihua'utatyaujtz'i'ire'e aime i mej títyatatí i tajapua. Ma sajta muan, caxu hua'ata'acare'en meyan tyajamua'ari'iran majjna cime'e i sej seri raamue'iti i Dioj jemi. Ai mu xaa ruciinive'e majjna cime'e mej mi nain tyu'utaxaj a'ij mej nu'u tyu'usej a'ij ti ti'en i tajapua. Majta eihua ahuaajtzaahuate'en majjna cime'e i hua'amua'atziira'a i maj rujiimua'a mana'a tirajtyau. ¹⁹Mu'uri ma ruurai majjna i mu'ucan i tyej jetzen aiirányajxi'in, i tyaj jetzen arataca'anye tyej ti teyan che'eta tyana'a naimi'i huavujse'en a'ij ti Dioj titata'aca tij ajta tyúyvi'iraxi'in i cari taata'a jamuan.

²⁰Casi'i muan, Ciriistu'u pu a'amua japua huanyúu ti'ij huami'i, ajta camu che'e tyajamue'ijte'e majjna cime'e i hua'amua'atziira'a i seica i tyetyaca. Ti pua'a ayan, ¿a'ini een cin seyan che'eta sana'a ti'ijri'ire matij i seica i maj meyan ti'ijxe'leve'e mej tyajamuaataijte'en majjna cime'e a'ij mej meri ti'ijri'irajcaa?

²¹Ayaa mu tyaja'amue'ixaate'e ticin: "Caxu rajtyámua'atzi. Caxu raatyajcua'ani. Caxu rajtyámijhua'an."

²²Naijmi'i tij na'a i nyuucari ti ayan een, naimi'i pu cime'en raxa ti'iti ti antipua'ari aijna cime'e i maj raaxin. ²³Ayej xaa nya'u, ayaa pu tihua'amityeje'e ti i'i xa'api'in ti pua'a a'ati ra'ara'astijre'en aijna cime'e i nyuucari ti ayan een. Cu xuee ri'i mu mé tityaumuámua'aree, cu xuee ti ti'itiá'a i ti cin ti'ityavaaca'a ruxe'evi'ira'a cime'e, cu xuee pueijtzi pu raata'an i rujetze. Ma ajta, capu ti'itij vaire'e silu ayaa pu'u mej mi huataura'an rujiimua'a mana'a micu.

A'ij maj nu'u ye'i huarini aime i mej tya'atzaahuate'e

3 Ayaa pu tira'amiteje'e i Dioj i sej seri sajtahua'a huataruu jamuan i Ciriistu'u. Aij pu cin, ayaa pu ruxe'leve'e sej seyan tyu'umua'ati saijna cime'e i ti tyeje'esejre'e i tajapua a'u ti Ciriistu'u nain cin antyujmua'aree i Dioj jemi.

²Sata'aj seyan tyu'umua'ati saijna cime'e i ti tyeje'esejre'e i tajapua. Caxu seyan sana'a tyu'umua'ati saijna cime'e i ti ti'isejre'e iyan chaanaca japua.

³Ayaa xu huarini, a'ini xu'uri huacuii i Ciriistu'u jamuan. Ajta, Ciriistu'u pu amuaata'inye i tajapua i Dioj jemi, i saj cin ruuri xa'ara'ani jemin. ⁴Ajta ain i Ciriistu'u, aijna tyaj jetzen arataca'anye tyej i'i ruuri, ti'ij ain huatasejre'en me ejjre'e, aj tu ti teyan che'eta tyana'a huatasejre'en jamuan. Nain pu ayan naa ti'iseira'a a'ame huapi'i mej mi naijmi'i náa ri'i tira'utasej.

Cime'en i mej mejmi'i ti'ijri'irajcaa, ajta i ti jajcuacan cin sejre'e

⁵Aij pu cin, sata'aj seyan raatapua'ajta naijmi'i tij na'a ti a'ij pua'a een, ti a'amua jetze aiiráninyeiica.

Caxu hua'a jamuan huajiti i saj cai najmi'i i'ipi. Caxu che'e seyan rijca i ruxana'acire'en cime'e. Caxu sajta huatura'an ti tyajamaataijte'en i a'amua jetze ti aiirányeieica. Caxu che'e rahuauca i ti a'ij pua'a een. Sajta i'i, caxu ti'imujchya'a.

A'ati ti ayan ti'imujche'e, ayaa pu che'eta na'a een i Dioj jemi tij aijna i a'ati ti rana'amiche'e i ti cai Dioj pueen. ⁶Pu'uri tyaja'ure'enyajsini ti tyu'utyavaijzi i pueijzi hua'a japua i maj cai majna cin ra'ara'astijre'en i Dioj. Eecan mu tirajpueitzi mua'aju'un.

⁷Sajta muan, ayaa xu anacaican rijcaa nain cime'e ti a'ij pua'a een, sati'ij sauuche'e ra'astyajca'a nain ti ayan. ⁸Ari ijii, ayaa pu ruxe'eve'e sej ticaura'ari'i najmi'i tij na'a ti ayan een: Caxu nínyu'ucacu, ni caxu rujaaxaijví'ira, ni caxu rutyaxi'i, ni caxu a'ij pua'a é'enyee'en, ni caxu a'ij pua'a tihua'ixaatya'a hua'a jemi i tyaite. Caxu sajta a'ij pua'a ti'ixajta. ⁹Caxu tyu'urixaatya'a hue'itzi cime'e sej ajta sej, a'ini xu'uri raatapua'ajta'a saijna ti mi'ima'acan ú'useijra'acaa i rujetze, sajta nain maj uuraini a'ij ti ye'i rijcaa aijna ti mi'ima'acan.

¹⁰Ari muan, xu'uri tihuaujchejte saijna cime'e ti ti'ire'en, ti ti'ijájcua. Dioj pu auj amuaajjcuare'esin i a'amua tzajta'a sej si seyan eenya'a xa'ara'ani tij aijna ti amuaatyajtuaa iian chaanaca japua, sej si nain cin raamua'ati.

¹¹Ajta i Dioj, capu jetzen ruxe'eve'e ti pua'a a'ati Israel jetze ajtyama'acan nusu ti pua'a i'i Griego pueenye'en. Capu ajta jetzen ruxe'eve'e ti pua'a peri ra'ara'aste paijna cime'e maj mua'antisijchaca'a a'a navi nusu pacai. Capu amin a'ij ti pua'a a'imi pe'ema'acan, na'ari sej chuejra'a japua peje'eche. Capu ajta a'ij i'irini ti pua'a seica pej jemin ti'ivaiire'e na'ari paj peyan tihue'ijte'e i seica. Ayaa

pu'u, Ciriistu'u pu xaa ain pueen i ti ruxe'eve'e. Nain pu cin ra'ara'asten. Ajta ain pu huatyaturaasin hua'a tzajta'a i rutyaitestyamua'a a'u ti na'a maj mana'a a'uchaatime.

¹²Ayaa pu'u, Dioj pu amua'antihuau. Xu'uri huatyáuu jemin, ajta ai pu amue'ixe'eve'e. Sej si seyan huarini a'ij ti tiraavijte'e. Sata'aj ahuaajcu'ujen sej sajta sej. Sata'aj ri'i hua'achain i seica, caxu a'ujtzaahuatya'a, caxu sajta ruciiniva'a. Sata'aj seyan tya'utaviicue'i ti'iti ti a'ij tyaja'amuaruure. ¹³Sata'aj seyan rá'uviicue'i sej sajta sej. Sata'aj sajta tyu'utauruuni'i ti pua'a saij rájaaxaijte'en i ruxa'aj tevi. A'ini tavastara'a pu ari muejmi tyu'utauuni'iri'i, sata'aj seyan che'eta sana'a tyu'utauruuni'i sej sajta mi sej.

¹⁴Ajta, i ti eitze'e ruxe'eve'e cai maa nyuucari, sata'aj seyan huaujxe'eve'en. Ai pu ain pueen i saj cin ahuaajxaxu'ite'en sej si sej sana'a tyaitejra'a pueenya'a xa'ara'ani. Ajta, ai pu amuaanaijmi'ire'esin. ¹⁵Che'e Ciriistu'u amuaatyápu'a'arite'en i a'amua tzajta'a sej si ru'ihuaamua'a xa'ara'ani tyamua'a naa. Ayaa pu tyajamaatajée i tavastara'a sej si seyan xa'api'in eenya'a sej ajta mi sej, a'ini naimi'i xu ruxaxu'itare'en. Sajta, seyan ti'ijtaujzi'ire'en i Dioj.

¹⁶Sata'aj seyan tyu'umua'ati eihua saijna cime'e i nyuucari ti cime'en raxa i Ciriistu'u sej si raamua'aree a'ij sej tihua'amua'aten i seica, a'ij sej ye'i ri'i me tityaumuámua'aren sej si tihue'ixaate'en nain a'ahuaritaacan cime'e. Sajta chuiicari xu cin tiraatataujzi'ire'en i Dioj. Ayaa xu tyu'utachuuiica i rutzajta'a saijna cime'e chuiicari ti yu'uxari jetze ma'acan, nusu chuiicari ti Dioj jetze raxa, na'ari ti'iti ti ri'i ama'utámua'atziite'en i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

¹⁷Ayaa pu'u, satij sana'a ti'ixa, satij sana'a rici, sata'aj seyan huarini nain

cime'en nyuucajtze'en i tavastara'a aijna i Jesús. Sata'aj tiraatataujtzi'ire'en i Dioj i ta'iy'upua jamuan i Ciriistu'u.

A'ij maj ye'i huarini i mej tya'atzaahuate'e aime jemi i tyaite

¹⁸Muan, mi sej viiche, sata'aj ra'ara'astijre'en aime jemi a'amuacina'astyamua'a, a'ini ayaa pu tiraavijte'e i tavastara'a jemi.

¹⁹Sajta muan, mi sej nyaiche, sata'aj ri'i tihua'ajcháii xa'ara'ani tyamua'a naa aime i sej huaja'uvi'itin. Caxu a'ij tihua'ajeeva. ²⁰Sajta muan, mi sej huataatajmua'a, sata'aj seyan nain cin hua'ara'astijre'en matij mana'a tyaja'amue'ixaate'en aime i a'amuavaujsimua'a, a'ini ai pu ri'i tiraata'asin aijna i tavastara'a.

²¹Sajta muan, mi sej hua'avaujsimua'a, caxu huapi'i hua'ajtya'axi'i aime i a'amuayaujmua'a mej mi cai a'ij pua'a tyá'ujmuajtya.

²²Sajta muan, mi sej ti'ijti'ire'e, sata'aj nain cin ra'ara'astijre'en aime i mej tyaja'amue'ijte'e. Sata'aj seyan tyu'umuare'en tyamua'a naa satij sana'a tiraayi'iti a'ini muan xu ra'atzaahuate'e saijna i tavastara'a. Caxu raatapua'ajta saijna cime'e ti cai ma'a a'ahua'a aijna i ti tyaja'amue'ijte'e. Seica mu meyan rici. Aij mu caj ti'imuare'e ti pua'a ain ti tihue'ijte'e ti hua'aseijra. Ayaa mu'u rijca mej mi ri'i raata'an.

²³Ma sajta muan, satij sana'a rici, sata'aj seyan che'eta sana'a tyu'umuare'en tzaahuati'ira'a cime'e satij tiraatyavaíre'enche'e saijna i tavastara'a. Caxu seyan sana'a tyu'umuare'en mej mi amuaaseij aime i tyetyaca. ²⁴Xu'uri ramua'aree ti ain tavastara'a, ai pu ajta tyajámuaatanajchite'esin i ti rujime'e. Auche'e pu tyajamuaaci'iti aijna saj raamue'iti, a'ini ai pu ain pueen i sej

ti'ijvaire'e aijna i tavastara'a ti ajta i'i Ciriistu'u.

²⁵Ma ajta, ain i ti a'ij pua'a rici, ayaa pu che'eta na'a a'ij pua'a ti'ijci'iti. Ruxa'a pu tihua'aruuren i Dioj, capu a'ati eitze'e re'en cai i saij i jemin.

4 Sajta muan, mi sej tihue'ijte'e, sata'aj tihua'utapueijve'en tij na'a i ti ruxe'leve'e, tij na'a ti ayan tiraavijte'e ti tihua'aci'iti. Ayaa xu huarini a'ini xu'uri ramua'aree ti saij ajta tyaja'amue'ijte'e muejmi. Ute'e pu e'eseijre'e aijna.

Cime'en i ti te'entipua'ari, ajta i ti cin ca'anijra'a hua'uta'asin

²Sata'aj sauj rahuaviira i Dioj jemi. Caxu a'ij ruaaca. Sajta muan, sauche'e ti'ijtáujtzi'ira'a i Dioj. ³Sajta, sata'aj seyan sauj rahuaviira i Dioj jemi ityejmi cime'en ti ij Dioj ayan taataseijrate'en a'ij ti ye'i ti'iti huáruuren tyej ti teyan tihua'uta'ixaate'en i nyuucari, tyej ti tyaijna hua'utaseijrate'en i Ciriistu'u, aijna ti ru'avaa i Dioj jemi. Aij pu cin, nu'uri aiityanami'i. ⁴Sauche'e xu sajta rahuaviira i Dioj jemi nyeetzi cime'en nyej ni a'ahuauritaacan cin tihue'ixaate'en a'ij ti tiraavijte'e nyej neyan rici.

⁵Ayaa xu rijca muan, caxu cha'a sana'a á'ujhua'anye'en hua'a jamuan i maj cai tya'atzaahuate'e, silu ayaa xu'u rijca matij tyaite i mej ri'i metityamuámua'aree. A'anaj ti na'a ti f'irini sej seyan huarini i ti i'i xa'api'in, ayaa xu'u rijca. ⁶Sata'aj ri'i hua'ata'acare'en saijna cime'e sej seyan ti'ixaxa'a, mej mi maijna cin raamua'aree i saj cai ruciinive'e. Sajta seyan tihue'ixaate'en mej mi huajijxin, mej mi re'enya'a mua'ara'ani.

Cime'en i ti te'entipua'ari

⁷Ajta ain i Tíquico aijna i ta'ihuaara'a i Ciriistu'u jemi, ai pu

tyajamuata'ixaate'esin nain a'ij ti ti'inyavaire'e inyeetzi. Eihua nu raxe'eve'e nyamijna. Ai pu ari tinaavai. Capu a'anaj a'itzee. Ajta, najimi'i tu ti'ivaire'e i tavastara'a jemi. ⁸Aij nu cin nyaraataáiti muejmi jemi ti ij ayan tyajamuata'ixaate'en a'ij ti ti'itavaire'e, ti ij ri'i amuata'an. ⁹Nyajta nu jamuan raataiti nyaijna i Onésimo, i ti muejmi jetze ajtyama'acan. Eecan tu tyajta raxe'eve'e tyaijna i ta'ihuaara'a. Capu ajta a'anaj a'itzee. Ai mu nain cin tyajamuata'ixaate'esin a'ij ti ti'iruure iyaacui.

¹⁰Majta main i ta'ihuaamua'a, ai mu á'amuataujte'e, anacaican aijna i Aristarco ti ajta ayajna aiityanami'i nyaa jamuan, ajta aijna i Marcos, ti i'i nyausajra'an pirici aijna i Bernabé. Xu'uri ramua'aree a'ij sej ye'i huarini aijna cime'e, ti cime'en yee ti pua'a ain a'uré'enyen muejmi jemi aijna i Marcos, sata'aj ra'ancure'evi'itin tyamua'a naa. ¹¹Ajta ain i Jesús, i ti ajta ayan antyahuaa ticin Justo, ai pu ajta á'amuataujte'e. Aime i maj hueica, ai mu'u ain pueen i mej Israel jetze ajtyama'acan, i mej meyan nyeetzi jetze ajtyavaire'e tyej ti teyan tihua'uta'ixaate'en i tyaite cime'en i Dioj ti tiel'ijta iiyan chaanaca japua. Eecan mu ri'i naata'a inyeetzi.

¹²Ajtahua'a sej pu á'amuataujte'e, aijna i Epafras. Ai pu ajtyama'acan muejmi jetze, ajta pu ravaire'e aijna i Jesús ti i'i Ciriistu'u. A'anaj ti na'a pu ti'ityese'e

aijna cime'e ti rahuavii i Dioj jemi muejmi cime'en, sej si tya'utaviicue'i, sej si cai ti'titij cin autyaturan, sej si sajta ra'ara'astijre'en nain cime'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj.

¹³Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna. Aijna i Epafras, eecan pu ti'ityese'e muejmi cime'en, ajta aime cime'en i mej maun a'uchaatime, ajna a'ahua'a Laodicea, majta i maj sej jetze e'eche i chajta'a ajna Hierápolis. ¹⁴Ai mu majta á'amuataujte'e, aijna i Lucas, i ti tihua'ahua'atya, i tyaj raxe'eve'e, ajta aijna i Demas.

¹⁵Sata'aj seyan hua'utataujte'en nyeetzi jetze ma'acan aime i ta'ihuaamua'a Laodicea maj a'uchaatime, sajta saijna i Ninfas. Sata'aj sajta hua'utataujte'en aime i mej e'etyujsa'iri a'u ti e'eche i Ninfas.

¹⁶Sati'ij seri ra'ujijve seijna i yu'uxari sej si najimi'i raanamua, sata'aj seyan tyu'utaite mej mi hua'utanamuajriste'en aime Laodicea mej e'eche. Ajta i saij i yu'uxari, Laodicea ti e'ema'acan, sata'aj sajta ra'ujijve'en sej si sajta najimi'i raanamua. ¹⁷Sajta, sata'aj seyan tiraata'ixaate'en saijna i Arquipo yee: "Ri'i papu'u maa, pej pi nain cin ra'ara'asten i tavastara'a ti ti'imue'ijcate'e."

¹⁸Inyaa, i nyej i'i Pablo, aij nu jetze tyaja'amuataujte'e eijna i nyej ra'uyuxaca'a nyamuajca'a cime'e. Caxu yá'uhua'anani i nyej aiityanami'i. Che'e a'ij tyaja'amuavaira'a. Yaa pu'u.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej Tesalonica a'uchaatima'acaa, i ti saiti

Ai mu huá'ataujte'e i maj Tesalónica e'etyujsa'iri

1 Inyaa Pablo, ajta ajjna i Silvano, ajta ajjna i Timuteeyu, ayaa tu tyaja'amuayu'use'e muejmi mi sej Tesalónica e'eche, saj sajta tyujsa'iri i Dioj jemi, sajta jemin i tavastara'a, ajjna i Jesús ti ajta ri'i Ciriistu'u. Ayaa tu ti'ijxe'eve'e ti Dioj ri'i tyajamuaachain, ti ajta ri'i amuaaruuren a'amua tzajta'a sej si ri'i ru'ihuaamua'a xa'ara'ani.

Cime'en i maj cin hua'utájuyeta mej mi tya'antzaahuat'en aime i maj Tesalónica e'eche

²⁻³A'anaj ti na'a tu ri'i tirata'aca i Dioj jemi muejmi cime'e. A'anaj ti na'a tyaj huavii i Dioj, tyajta tu ra'ixaate'e muejmi cime'en, a'ini muan xu eihua ti'imuare'e saijna cime'e saj ra'astijre'e saijna i tavastara'a. Sajta seyan che'eta sana'a eihua ti'imuare'e saijna cime'e saj raxe'eve'e saj hua'utyavaire'en i seica i maj e'eseijre'e i Dioj jemi. Sajta muan, caxu a'anaj raatyaxaahuataca'a i saj rachu'eve'e i tavastara'a ajjna i Jesús ti ajta ri'i Ciriistu'u ti'ij ain amue'irajtuuani, a'u saj yá'ajpueijtza'a.

⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e mi sej ta'ihuaamua'a. Tu'uri ramua'aree

ti Dioj a'amuaXe'eve'e, ajta ai pu amua'avá'ahuaxi. ⁵Ayaa tu een cin ramua'aree a'ini tyati'ij teyan tyajamue'ixaa i nyuucari cime'e ti cime'en raxa i Dioj, caxu cha'a sana'a raanamuajri'i silu ajj xu cin muáre'eri'ira'ara'an i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. Aij xu cin tyamua'a naa yau'eitaa xa'araa i rutzajta'a.

Aij xu sajta cin rú'umua'areeracaa ti ayan ti'ayajna ajjna i nyuucari. Muan xu sajta seyan tasejracaa ti'ityain tyaj tyaitejra'an pueenya'a, tyajta teyan ti'ivaira'acaa muejmi cime'e. Ayaa tu huarij muejmi jemi sej si raamua'aree a'ij ti tiraavijte'e i tavastara'a jemi.

⁶Sajta muan e'eyan xu seyan che'eta sana'a huarij tyatij ityan, ajta tij ain huarij i tavastara'a, a'ini eihua xu rajpueijtza'a. Capu amin a'ij. Sauche'e xu huataujtyamua'ave, a'ini ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ca'anijra'a amuaata'a i a'amua tzajta'a. ⁷Aij mu cin, naimi'i aime i maj e'etyujsa'iri, a'achu maj mana'a pua'amua i maj maun e'ema'acan u Macedonia, majta i maj maun e'ema'acan u Acaya, ai mu ri'i tyaja'amuaeij muejmi a'ij sej rici. ⁸Capu au na'a a'anamuajre'e muejmi jemi i nyuucari ti cime'en

raxa i tavastara'a, silu nainjapua pu namuajre'e ajjna cime'en sej seri ra'astijre'e i Dioj. Aij pu cin cai che'e ruxe'levele tej ti'iti huataxaj taijna cime'e.

⁹Ee xaa nya'u, seica mu ti'ita'ixaate'e a'ij tyaj titya'utyajhui tej tyu'umuare'en a'amua tzajta'a. Sajta nu'u, sati'ij rá'antzaahua i Dioj, sajta nu'u huaja'uhua'axi saime i maj cai Dioosi pueen. Xu'uri nu'u ravaire'e saijna ti i'í Dioj tzaahuati'ira'a cime'e, ti ajta ruuri rusen cime'e. ¹⁰Xu'uri nu'u ijii rachu'evele saijna ti yaujra'an pueen i Dioj ti ain ajtahua'a u e'icaanyen u tajapua, ajjna Dioj ti raatarujte hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ai pu ain pueen i Jesús. Ai pu tu'irajtuaasin ti'ij cai pueijtzi taaci'iti ti Dioj hua'uta'asin aime i maj yan chaanaca japua huachaatime.

A'ij ti tyaja'umuáre ajjna i Pablo hua'a jemi

2 Sajta muan, nye'ihuaamua'a, tyamua'a xu ramua'aree ti naa titaavai tyati'ij amuaamuaaraca'a. ²Anacai mu xaa a'ij pua'a taaruu aime i mej Filipos e'eché. Eihua tu rajpueijtza'ca' taujna. Xu'uri ramua'aree ti ayan ti'ayajna. Capu amin a'ij. A'ini Dioj pu ca'anijra'a taata'a, aij tu cin tyauj á'ataca'anyajca'a tej teyan tyajamuaata'ixaate'en i nyuucari ti cin Dioj amue'iratuaasin. Eihua mu taatamuáre'eriste xaa nya'u.

³Catu taijna cin autyajhui tej teyan tyajamuaata'ixaate'en hue'itzi cime'e, silu tyan tu teyan ámuuatá'ixaate tyaijna cime'e tyaj huataujnyátacan cin ti'ixaxa'a. Catu tyajta ti'ityese'e tyaj amuaacuanamuan.

⁴Me tyajta ityan, ayaa tu tyaja'amue'ixaate'e a'ini ayaa pu tira'aranajchaca'a i Dioj ti ajjna cin ta'antihuau tej ti amue'ixaate'en i nyuucari ti Dioj cin amue'iratuaasin.

Catu teyan ti'ityese'e tej ri'í tihua'uta'an i tyáite, silu tej ri'í tiraata'an i Dioj ti ru'umua'aree a'ij tej tyá'uhuátamua'atzi i tatzajta'a.

⁵Xu'uri ramua'aree tyaj cai a'anaj teyan tyajamuaata'ixa tyana'a tyaijna cime'e i nyuucari ti naa a'amuanamuajriste'e. Catu tyajta teyan taseijrataca'a tyaj ti'titij ancura'an. Dioj pu ru'umua'aree tej teyan rici tzaahuati'ira'a cime'e. ⁶Catu a'anaj teyan raahuau muevo jemi sej ri'í titaata'an. Catu tyajta teyan raahuau seica jemi. Ri'iríistaca pu tej teyan tyajamuaata'ijte'enche'e ca'anyejri cime'e ajjna cime'e ti Ciriistu'u ta'antihuau.

⁷Me tyajta ityan, catu teyan huarij, silu ri'í tu ti'titichaica'a muevo jemi. Ayaa tu che'eta tyana'a ri'í tyajamuaajchaica'a tij ain i hua'anaana i ti'irí ri'í tihua'ajchai. ⁸Eecan tu a'amuaaxe'eva'aca'a. Aij pu cin, ayan ta'aranajchaca'a tej teyan tyajamuaata'ixaate'en i nyuucari ti Dioj cin amue'iratuaasin. Tyajta teyan á'ataca'anyajca'a tej tyajamuaata'an nain tij tyana'a tej ti'ijchaica'a, ayaa tu tyajta á'ataca'anyajca'a tej huacui'ini muevo jetze ma'acan. Ayaa tu ti'imua'atzijca'a a'ini eecan tu á'ataca'anyé muevo jemi. ⁹Tij sacai sauj ramua'aree, ta'ihuaamua'a, tej eihua tyu'umuarej, tyajta tej rajpueijtza'ca'. Ee xaa, tetyu'umuare tujca'ari tzajta'a, tyajta tica'ari tzajta'a tej ti cai a'ati huatamuáre'eriste'en tej amuaata'ixaate'en i nyuucari cime'e ti cin Dioj amue'iratuaasin.

¹⁰Muan xu taasej a'ij tej ti'titichaica'a muevo jemi, mi sej tyá'atzaahuate'e. Nain tu cin teyan huarij a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi. Catu a'anaj a'ati a'ij pua'a huáruu. Catu tyajta ti'titij cin autyajturaa. Dioj pu ajta ramua'aree ti ayan ti'ayajna.

¹¹Muan xu ramua'aree a'ij tej ri'í

ti'itítachaica'a muejmi jemi naijmí'lica a'achu pua'amua. Ayaa tu che'eta tyana'a tyajamue'itiri'i seij tyajta seij tij tihué'itii i hua'ataata aime i ti'irii. ¹²Aij tu cin, ca'anijra'a amuaata'a sej si seyan ri'i titetyújcha'i a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi. Tyajta teyan huarij sej si huatyaujca'anyen i rutzajta'a. Eecan tu á'amujee sej si seyan huarini a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi, a'ini ai pu ain pueen i ti á'amujee sej si saun a'ara'asti a'u ti ain tyeje'ijta i Dioj, sej si sajta saun yancura'an i saj cin naa seira'a xa'aju'un para rusen cime'e.

¹³Tyan tu xaa tyajamue'ixaa i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj. Sajta muan, sati'ij raanamuajri'i, caxu saijna jetze ra'ancura'a i mej cha'a mana'a ti'ixaxa'a i tyetyaca silu ayaa xu tiyaúchueere'e ti Dioj jetze ma'acan i nyuucari. Ee xaa nya'u, aij pu jetze ma'acan, ajta ai pu ri'i á'amuaruuren i a'amua tzajta'a, mi sej tya'atzaahuate'e. Aij tu cin a'anaj ti na'a tu ti'ijtaujtzi'ire'e i Dioj jemi tajjna cime'e sej seyan ra'ancura'a i nyuucari.

¹⁴Sajta muan, ta'ihuaamua'a, ayaa xu huarij, cu xuee saj huáijchuca'a aime i maj Judeeya a'uchaatime, i maj majta e'etyujsa'iri teyujta'a mej mi raatyaanajche i Dioj, a'ini ai mu majta ajtyama'acan i Ciriistu'u jetze. Ayaa xu che'eta sana'a tirajpueijtza'a aime jemi i ruxa'a tyaite a'ij mej tirajpueijtza'a aime i maj Judeeya e'ema'acan. ¹⁵Majta aime i seica, i maj Israel jetze ajtyama'acan, ai mu raaje'ica i tavastara'a ti ajta i'i Jesús. Majta hua'ucuii aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Majta taatamuári ityejmi. E'ij mu pua'a tirata'aca i Dioj jemi. Majta mu hua'ajchaire'e naijmí'lica i tyaite i maj yan chaanaca japua huachaatime. ¹⁶Ayaa mu een cin meyan rici mej mi ta'ijmijra tej ti cai che'e hua'uta'ixaate'en i nyuucari ti Dioj

jetze ma'acan aime i maj Israel jetze ajtyama'acan. Camu a'atzu raxe'eve'e ti Dioj hue'irajtuaani i hua'axa'a tyaite. Ayaa mu maijna cin huarin, ai mu ramue'itin ti Dioj pueijtzi hua'uta'an para rusen cime'e aijna cime'e mej eihua huapi'i autyajturaa jemin i Dioj. Pu'uri xaa ajna tyaja'ure'enyajsin ti Dioj pueijtzi hua'uta'asin.

Pablo pu ayan ti'ijxe'eve'e ti ajtahua'a hua'umuaare

¹⁷Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Tyati'ij ca'anejri cin ajtacíj, catu má amuhuá'axi, silu eihua tu ti'imua'atzijca'a muejmi cime'en. Capu a'atzu a'atyeevi'ica tyati'ij cai che'e huaapua'a tej teyan ya'imi huate'en. Aij tu cin eihua huapi'i tyu'utése tej ti a'atanyén muejmi jemi. ¹⁸Eihua tu teyan ti'ijxe'eva'aca'a tej taun a'atanyén a'u sej e'eché. Ee xaa nya'u, ayaa nu ti'ijxe'eva'aca'a inyaa, i nyaj i'i Pablo. Canu a'anaj cai ti'ijxe'eva'aca'a. Ma ajta ain i Satanás, ai pu na'antánaamii.

¹⁹Nyajta nu neyan tyaja'amue'ixaate'e ti'iti i nyaj cime'en ti'ijchu'eve'e, i nyaj cime'en nyetyamua'ave'e, i nyaj cime'en ahuantzaahuate'en nyaijna cime'e nyej ti'imue'itin nyajna xicajra'an jetze ti'ij ajtahua'a huataseijre'en i tavastara'a ti ajta i'i Jesús. ¿Ni sacai muan sain pueen? ²⁰Ee xaa nya'u, muan xu sain pueen, i nyaj cime'en ahuantzaahuate'esin, i nyaj cime'en huatantyamua'ave'esin.

A'ij mej tirajpueiitzi mua'aju'un

3 Tyati'ij cai che'e te'eviicue'i tyaj cai ramua'aree a'ij ti tyaja'amua'aree a'ij ti tyaja'amua'aree a'ij ti tyaja'amua'aree a'ij ti tita'amityejtya'acaa ityejmi ti ayan eitze'e tiraavijte'e tej teyan tyajjimua'a huataturan teyujna Atena. ²⁻³Aij tu cin, tyain Timuteeyu tyu'utaiti'iri'i

ti u a'atanyén muejmi jemi. Aijna i Timuteeyu, ai pu ain pueen i ta'ihuaara'a, ajta Dioj pu ra'ava'ahuau ti ij tajamuan á'ucha'acanye'en tej tihua'uta'ixaate'en i nyuucari ti cime'en raxa a'ij ti huarij i Ciriistu'u. Ayaa tu een cin tiraatait'i'iri'li ti ij ain Timuteeyu ca'anijra'a amuaata'an sej si huatyaujca'anyen i rutzajta'a, ti ij cai sej raataxaahuata aijna cime'e ti eihua tirajpueiitzi ijii. Xu'uri tyamua'a ramua'aree ti ari tiraaxa'api'intari'iri'li tej teyan tirajpueiitzi ta'ara'ani.

⁴Ee xaa nya'u, tyati'ij taun a'utyá'acaa muejmi jemi, ayaa tu anacaican tyajamue'ixaa tej teyan tirajpueiitzi ta'ara'aníche'e tyaijna cime'e mej a'ij pua'a taruurénche'e. Ajta ayan tyaja'ure'enyé. Aij xu seri mua'aree. ⁵Nyajta nu tiraatányuuche nyej ni raamua'aree a'ij ti tyaja'amuvaira'acaa, ti pua'a sauj ty'a'atzaahuatya'acaa. Canu che'e té'eviicue'iracaa, a'ini nu'uri ti'itzi'inya'acaa nyaijna cime'e ti ain tiyaaru'u amuaatamuáre'eriste'en muejmi jemi sej si cai che'e ty'a'antzaahuate'en, ti'ij cai che'e ti'iti vaira'a a'ara'ani najjmi'i i tyaj cin tyu'umuarej muejmi jemi.

⁶Aru ain i Timuteeyu, pu'uri muejmi jemi u a'arajraa. Ti'ita'ixaate'e aijna i tyaj cin tatyamua'ave'e sej sauj ty'a'atzaahuate'e, sajta huaujxe'eve'e sej sajta sej. Sajta nu'u sauj rutyamua'ave'e sati'ijta ta'utamua'aree iteyjmi. Muan xu nu'u raxe'eve'e saj taasej. Tyajta ityan, ayaa tu che'eta tyana'a huapi'i ti'ijxe'eve'e tej amuaasej.

⁷Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, muan ta'ihuaamua'a. Eecan pu ri'i taata'a tyati'ij raamua'areeri'li saj sauj seyan ty'a'atzaahuate'e. Pu'uri xaa ri'iri tej ty'a'utaviicue'li nain cime'e i tyaj cin rajpueijtzi, ajta i tyaj cin taxaamiste'e.

⁸A'ini muan xu sauj té'eviicue'li sej

sauj ra'atzaahuate'e i tavastara'a, pu'uri ajtahua'a í'irini nyaj ri'i me tyu'utyavaaca.

⁹Aij tu cin eecan huapi'i ti'ijtaujtzi'ire'e i Dioj muejmi cime'e tyaijna cime'e tej eihua huapi'i tatyamua'ave'e i muejmi jemi a'ini muan xu ri'i titata'aca. ¹⁰Nain tujca'ari tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a ca'anin tu cin rahuavii ti Dioj ayan tata'acare'en tej ti tyajtahua'a amuaasej, tyajta tyajamuaatavaire'en tyaj raanajjmi'ire'en ti'iti ti na'a ti tyajamua'aturaate'e aijna cime'e saj ra'atzaahuate'e i tavastara'a.

¹¹Ajta ain i Dioj i tyaj rajya'upua, ajta ain i tavastara'a ti ajta i'li Jesús, miche'e main taata'acare'en tej ti taun a'atenyen muejmi jemi. ¹²Che'e ain tavastara'a ruxé'evi'ira'a cin amuaata'an sej si eihua huapi'i huaujxe'eve'en sej sajta sej, sej si sajta seyan che'eta sana'a tihua'uxe'eve'en najjmi'ica i tyaite a'achu pua'amua i a'amuxá'a tyaite tyatij ityan tyaja'amuxa'eve'e. ¹³Che'e ajta ain amuaata'an i ca'anijra'a i a'amuatzajta'a sej si cai ti'itij cin autyaturan i Dioj jemi i tej rajya'upua, sej si sajta seyan urare'enyejme'eni i a'amua tzajta'a ajna xicajra'an jetze ti ajtahua'a huatasejre'en aijna i tavastara'a ti ajta i'li Jesús, jamuan najjmi'i i mej ti'ivaire'e u tajapua.

A'ij mej ye'li huarini mej mi ri'i tiraata'an i Dioj

4 Ajta ijii, ta'ihuaamua'a, tu'uri teyan tyajamuaata'ixaa a'ij sej ye'li titetyújcha'i sej si ri'i tiraata'an i Dioj. Ee xaa, xu'uri seyan ri'i titetyújcha'i. Me tyajta ityan, ayaa tu tyaja'amuaahuavii Jesús jetze ma'acan sej si seyan eitze'e ri'i titetyújcha'i. Tyan tu ca'anijra'a amuaata'asin sej si eitze'e ri'i titetyújcha'i tij na'a ti yu auca'iti a'ame.

²Xu'uri xaa ramua'aree ti'titi nyuucarira'an pueen i tyaj cin teri amue'ixaa Jesús jetze ma'acan. ³Ayaa pu ti'ijxe'eve'e i Dioj sej si uraré'enyen'en xa'ara'ani, ajta nu'u saj raatapua'ajta saj a'ati jamuan ti'ixana'acira'a. ⁴Ayaa pu ti'ijxe'eve'e sej seyan ti'ijmua'areera sej seyan raaruuren i rutevi sej si seyan huarini a'ij ti tiraavijte'e ti pua'a a'ati huatyényaiche. Che'e ain ayan ratyevi'itinye'en mej mi raaseij i seica ti xa'api'in huarij nain cime'e.

⁵Che'e ain cai cha'a na'a ratyevi'itinye'en a'ij mej rici aime i tyaitejra'a i maj cai ra'astijre'e i Dioj, matij mana'a pua'amua yan huachaatime iyan chaanaca japua, i mej cha'a mana'a nyejnaya'iche a'ij ti tihua'amitejte'e rumua'atziira'a cime'e ti a'ij pua'a een. ⁶Ajta nu'u ayan tyu'ujxe'eve'e ti a'ati cai a'anaj autyaturan aijna cime'e ti a'ij pua'a raaruuren i ruxa'a tevi aijna cime'e ti raxana'acire'en jamuan ira'ara'an i ru'ihuaara'a.

Ayaa pu'u, a'ini Dioj pu pueijtzi raata'asin aijna ti ayan rini. Tu'uri teyjmi'i teyan tyajamuaata'ixaa. ⁷Capu ayan titaatajé i Dioj tej ti teyan tyu'uxana'acire'en silu ai pu ayan ta'antihuau tej ti urare'enyejme'eni i tatzajta'a. ⁸Aij pu cin, ti pua'a a'ati cai ra'atzaahuatete'e a'ij tej tyaja'amue'ixaate'e tyajna cime'e, ai pu cai má rúhuhua'axijsin i nyuucari ti tyetyaca jemi e'ema'acan.

Capu a'atzu, silu ai pu xaa má rúhuhua'axijsin i Dioj ti ruxaijnyu'uca huataityaca'a ti mvejmi jemi huatyaturan.

⁹Capu a'atzu ruxe'eve'e nyej neyan tyaja'amuyau'use'e aijna cime'e sej huaujxe'eve'en sej si tyamua'a naa tyu'urihuaamua'atan. Dioj pu ari ramua'aree sej seyan huaujxe'eve'en.

¹⁰Ee xaa, ayej ti'ayajna sej hua'axe'eve'e i ru'ihuaamua'a najjmi'ica a'achu maj pua'amua a'u maj a'uchaatime tij na'a au ti huatacá'a u Macedonia. Me tyajta ityan,

ayaa tu'u ca'anijra'a amuaata'asin sej si sauj eitze'e huaujxe'eve'en. ¹¹⁻¹²Tyan tu tyajta teyan tyaja'amueijcate'e sej si ri'i titetyujcha'i ti ij cai ti'titi á'amuaajaaxijte'e, sej si antyujmua'aréera saijna cime'e a'ij ti tiraac'i sej ajta sej. Ajta i'i, che'e a'ati tyu'umuare'en i rumuare'eri'ira'a cime'e sej ajta sej a'ij ti tiru'umua'aree. Ayaa tu anacaican tyajamueijca mej mi ri'i tyajamuaaseij aime i maj tya'astijre'e i tavastara'a jemi, ajta ti ij cai ti'titi tyajamuá'aturaatyaa'a.

Ti'ij ajtahua'a yan huataseijre'en i tavastara'a

¹³Cime'en aime i mej meri huacuii, ayaa mu seijre'e cu xuee maj c'ijcu'utzu. Ayaa tu ti'ijxe'eve'e sej raamua'aree tzaahuati'ira'a cime'e sej si cai che'e ruxaamistya'a matij aime i seica i maj cai rachu'eve'e i tavastara'a. ¹⁴Ayaa tu tya'atzaahuatete'e ityan: ti'ijta Jesús huami'i, ai pu ti ajtahua'a huatarú. Aij tu cin teyan tyajta tya'atzaahuatete'e ti ain Dioj ajtahua'a hua'aravi'itin jamuan i Ciriistu'u aime i mej meri huacuii aijna cime'e i maj majta meri ra'ara'astijre majjna i Jesús.

¹⁵Ayaa tu tyaja'amue'ixaate'e i tavastara'a jetze ma'acan ti ayan eenya'a a'ara'ani. Catu anáatyá'a ta'aju'un ityan i tej teyan ruuri seijre'e yan chaanaca japua ti'ij amin ajtahua'a huataseijre'en i tavastara'a silu aime i mej meri huacuii, ai mu xaa anáatyá'a mua'aju'un. ¹⁶Ti'ij Dioj raataxajta i nyuucari ti cin tihua'utajte'en, au pu e'icanamuaara'a a'ame ti a'ati ucacijhua i trompeeta jetze aujna Dioj ti e'eseijre'e. Ajta u e'icájjijhua aijna ti jemin ti'ivaire'e. Aj pu xaa i tavastara'a u e'icanayejsin u ute'e.

Majta main i maj huacuii, i maj anáatyá'a ra'ara'astijre, ai mu a'itaju'un a'u maj a'ava'anami'ihujma'acaa. ¹⁷Tyajta e'eyan ityan i tej tauj ruuri, i tej yan seijre'e i chaanaca japua, ai pu ajta ta'avi'itin i jaitiri jetze hua'a jamuan i maj mauchan

huatarú. Ayaa tu seira'a ta'aju'un jamuan i tavastara'a para rusen cime'e. ¹⁸Aij xu cin, ri'i xu tyu'utaura'an muan rujiimua'a saijna cime'e i nyuucari i nyaj á'amue'ixaate'e.

Maj nu'u huaujcaten ti pua'a ayaa uvé'enyen i tavastara'a

5 Ta'ihuaamua'a, capu a'atzu ruxe'eve'e tej tyaijna cin tyaja'amuayu'use'e a'atzaj ti pua'a ya uve'enyajsin i tavastara'a, ti'iti ti xicajra'an jetze ajtahua'a huatasejire'esin. ²Xu'uri ramua'aree tyamua'a naa ti ca'anacan tyaja'ure'enyajsin. Ayaa pu huatasejire'esin tij nahua'ari ti utyaruti tica'ari tzajta'a a'u ti tyaja'anahua'an.

³Majta main i tyaite, ayaa mu ti'ixaata mua'aju'un ticin: "Capu che'e ti'iti al'ij rici. Pu'uri tyu'upuá'arajraa." Ti pua'a meri meyan ti'ixajta, aj pu i ajna tyaja'ure'enyajsin i xicajra'an ti jetzen hua'antipua'arite'esin. Ayaa pu seira'a a'ame tij jiita'a ti ra'utacui'ine. Capu huatarí'iristari maj huatyaujnan mej mi cai tirajpueiitzi mua'ara'ani.

⁴Ma sajta muan, ta'ihuaamua'a, caxu che'e tica'amiste'e sejire'e. Aij pu cin, cai che'e muejmi japua cájveti ajna xicajra'an jetze. Capu ayan tyaja'ure'enyajsin muejmi jemi tij i nahua'ari ti aun a'utyaruti tica'ari tzajta'a. ⁵Capu a'atzu xaa nya'u, a'ini muan xu hua'a jetze ajtyama'acan aime jemi i maj ajna e'esejire'e a'u ti á'unyeeri'i i Dioj jemi. Muan xu hua'a jetze ajtyama'acan aime jemi i maj á'ujhua'an tujca'ari tzajta'a. Aij pu cin, ayan tiraavijte'e tej teyan huarini.

⁶Aij tu cin cai che'e teyan rijcaa ta'aju'un matij i seica i mej meyan sejire'e. Cu xuee maj cújcu'utzu. Tiche'e teyan eenya'a ta'ara'ani tej atanyéjnye'eri, tej ri'i me tityaumuámua'aree. ⁷Majta main i maj cu'utzu, ayaa mu ti'ityacu'utzu tica'amiste'e, majta main i maj

ruta'arujve'e, ai mu ruta'arujve'e ti'ij auj huatica'a. ⁸Me tyajta ityan, a'ini tyan tu hua'a jetze ajtyama'acan aime jemi i mej nyeeriste'e á'ujhua'an i Dioj jemi, tiche'e teyan ri'i tityajá'ujhua'ane'en.

Tiche'e tyajta rá'antzaahuate'en i tavastara'a. Ti pua'a teyan huarini, ai pu tavastara'a tajapua nyuuni. Tiche'e tyajta huátaxe'eve'en seij tyajta seij. Ti pua'a teyan huarini, ayaa pu xaa huatarí'iristari tej teyan ti'ijjchu'eve'e ti Dioj tu'irajtuaani.

⁹Ayaa pu een a'ini capu Dioj ayan tiraaxa'api'intarej ityejmi jemi tej ti teyan tirajpueiitzi ta'ara'ani tyaijna cime'e ti Dioj ti'itij cin tita'uxijte'en. Capu xaa nya'u, silu ayaa pu Dioj ayan titaaxa'api'intari'iri'i ti ain tavastara'a ti ajta i'i Jesús ti i'i Ciriistu'u, ai pu tu'irajtuaasin. ¹⁰Ai pu huami'i tajetze ma'acan tej ti teyan ruuri ta'ara'ani jamuan i tavastara'a, tyatij tyana'a a'achu tyaj pua'amua. Capu amin a'ij tej tyauj ruuri na'ari teri huacuii, naimi'i tu huatyaturaasin jemin para rusen cime'e. ¹¹Aij xu cin ca'anijra'a tyu'uta'an seij sajta seij. Sata'aj sauj tyu'utavaire'en. Ee xaa, xu'uri seyan rici seij sajta seij.

Pablo pu ri'i hue'ixaate'e aime i mej tyatzaahuate'e

¹²Mi saj ta'ihuaamua'a, ayaa tu tyaja'amuahuavii sej si ri'i tihua'ajchai aime i a'amuavaujsimua'a, i mej ri'i ti'imijhuaca muejmi jemi, i maj majta maijna cin antyujmua'aree mej tyajamuámua'aten a'ij ti ti'ijxe'eve'e i tavastara'a. Ai mu majta ca'anijra'a amuaata'aca. ¹³Che'e ayan tyajamua'amityejtya'a mej eihua huapi'i ri'i ti'itetyaite ajna cime'e mej meyan ti'imijhuaca muejmi jemi, sej si seyan ri'i ti'ityesejire'e i rutzajta'a.

¹⁴Ayaa tu tyajta tyaja'amuahuavii sej si ri'i tihua'uta'ixaate'en aime

i maj cai ti'imuara'acu mej mi majtahua'a tyu'umuare'en. Sej si ca'anijra'a hua'uta'an aime i maj cai rucaca'anye i ruxaijnyu'uca jetze. Sata'aj sajta hua'utavaire'en aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Sata'aj najjmi'lica á'acu'uvaa.

¹⁵Ri'i xu'u muan ti ij cai a'ati ayan che'eta na'a a'ij pua'a raaruuren i ruxa'a tevi tij ajta a'ij pua'a raaruu aijna. Ayaa xu ti'lityesa'a sej si a'anaj tina'a ri'i tihua'ajchai seij sajta seij, sajta najjmi'lica.

¹⁶⁻¹⁷Sata'aj rutyamua'ave'e a'anaj ti na'a. Caxu a'anaj ratápuaapua'ajta'an saj huatejnyuuni i Dioj jemi. ¹⁸Sata'aj nain cin tí'ijtaujtzi'ire'e i Dioj a'ini ayaa pu ti'ijxe'leve'e sej seyan huarini a'ini Jesús, i ti i'i Ciriistu'u, ai pu a'amua japua nyuuni.

¹⁹Caxu ra'antanaamin saijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj. ²⁰Caxu sajta a'ij pua'a tihua'aseijra aime i mej ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan, silu ri'i xu tihua'unamua tyamua'a naa a'ij mej ti'ixa. ²¹Naa xu tyamua'a tyu'utaihuau ti'iti ti na'a i'i xa'api'in na'ari cai. Caxu a'anaj yá'uhua'anan i ti i'i xa'api'in. ²²Ti pua'a ti'iti ayan tyajamua'amitejtya'a ti a'ij pua'a een,

caxu a'anaj seyan rijca ti'iti ti na'a ti ayan a'ij pua'a éenye'en.

²³Ajta ain Dioj, aijna ti amuaatyá'pua'arite'en, che'e ain amuaatyá'avaa ti ij nain cin amuaanáijmi'ire'en.

Che'e Dioj amuaatyá'avaa muejmi sej si cai ti'iti cin a'aturaa u a'amuaaxaijnyu'uca tzajta'a nusu á'amua'atziira'a jetze na'ari i rutevi jetze ajna xicajra'an ti jetzen ajtahua'a ya uve'eneysin i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. ²⁴Capu a'atzu atya'itza'ara aijna ti ayan tyajamuaatájée. Ai pu ajta araurastejsin aijna cime'e i ti cin ataujratziiri'i.

I ti cin ra'antipua'ari

²⁵Ta'ihuá'amua'a, sata'aj rahuauca i Dioj jemi tyejmi cime'en.

²⁶Sata'aj sajta hua'utataujte'en tyamua'a naa najjmi'lica i ta'ihuaamua'a.

²⁷Ayaa nu tyaja'amueijcate'e jemin i tavastara'a sej raataijta maj hua'utanamuaajriste'en eijna i yu'uxari najjmi'lica i ta'ihuaamua'a.

²⁸Ajta ain tavastara'a, i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, che'e ain ri'i tyajamuaachain muejmi. Che'e ayan tya'ara'ani.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo hua'a jemi i mej Tesalonica a'uchaatima'acaa, i ti hua'apua

**Pablo pu tihua'ayu'use'e
aime i maj Tesalónica
a'uchaatima'acaa, jamuan i seica**

1 Inyaa i nyaj i'i Pablo, jamuan i Silvano, ajta aijna i Timuteeyu, ayaa tu tyaja'amuayu'use'e mi sej Tesalónica e'eche, sajta mi sej e'etyujsa'iri jemin aijna i Dioj i tej rajya'upua, sajta jemin i tavastara'a aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. ²Ajta ain i Dioj i tej rajya'upua, ajta ain i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, miche'e main ri'i tyajamuaachain, majta amuaatyápu'a'arite'en tyamua'a naa a'amua tzajta'a.

**Dioj pu nu'u hua'uxijte'esin i
mej a'ij pua'a ti'ityujcha'i ti'ij
ya uve'enyén i tavastara'a**

³Ayaa pu xaa nya'u tijí'ixa'api'in tej teyan tí'ijtaujtzi'ire'e i Dioj a'anaj ti na'a muejmi cime'en. Ayaa pu tiraavijte'e a'ini ti'ij pi na'a ti yu auucá'a, eitze'e xu muan tyat'atzaahuat'e, ajta eitze'e xu muan huaujxe'eve'e sej sajta sej. ⁴Aij tu cin ri'i tyaja'amuaxa i seica jemi i mej e'etyujsa'iri mej mi tí'ijtaujtzi'ire'e i Dioj. Ayaa tu een cin ri'i tyaja'amuaxa a'ini muan xu ra'aviicue'i tyamua'a

naa i saj cin rajpueijtzi. Sajta muan, sauche'e xu ra'astijre'e i tavastara'a. ⁵Aij tu cin ramua'aree ti Dioj ayan ti'ixa'api'intare'e a'ij ti tiraavijte'e. Ajta ayaa pu tira'amitejte'e i Dioj ti ayan tiraavijte'e sej saun u a'utyarute a'u ti tyeje'ijta. Aij xu cin rajpueiitzi xa'aye'i ijii.

⁶Dioj pu ajta ayan che'eta na'a een najjmi'ica jemi. Ai pu sej huata'asin a'ij ti tiraavijte'e. Majta aime i mej tyájámua'antyú'uuni'iri'i, ai pu pueijtzi hua'uta'asin a'ij mej meri pueijtzi tyajamuaata'a muejmi.

⁷Ajta Dioj pu aamuaata'asin sej huaujsa'upe'en tajamuan ajna xicajra'an ti jetzen ajtahua'a huatasejre'esin u ute'e i tavastara'a, aijna i Jesús. Ai pu hua'a jamuan huatasejre'esin aime i mej tajapua ti'ivaire'e, i maj majta va'acan cin títyatati. Ayaa pu seira'a a'ame, cu xuee ti ti'ityéchajca aijna cime'e ti tyataasin.

⁸Ai pu pueijtzi hua'uta'asin aime i maj cai ramua'ate i Dioj, majta i maj cai ra'ara'astijre i nyuucari ti cime'en raxa a'ij ti huarij i tavastara'a aijna i Jesús. ⁹Ai pu pueijtzi cin hua'uta'asin ti cai a'anaj antipua'ari. Ai pu ajta hua'ure'iti mej mi aun a'utyarute a'u ti cai e'esejre'e i maj cin raamua'aree ti Dioj nainjapua tie'ijta rumuare'eri'ira'a cime'e.

¹⁰ Ayaa pu hua'aruuren ajna xicajra'an ti jetzen ajtahua'a ya uve'eneysin mej mi ri'i tiraata'an aime i tyautyestyamua'ame'en i maj jemin huatyáuu. Majta naimi'i i maj meri ra'ara'astijre, ai mu ri'i tya'utasejra majjna jemi. Ayaa pu ajta che'eta na'a tyajamuaaci'iti saj raaseij aijna cime'e saj ra'antzaahuate a'ij tej tyajamue'ixaa.

¹¹ Aij tu cin ti'ij pi na'a tu rahuavii i Dioj jemi muejmi cime'en. Ayaa tu rahuavii ti ayan tiraatámitejte'e i Dioj ti ayan tiraaviitya'a a'aye'i ti amua'antihuau. Che'e ain raanaajmi'ire'en najjmi'i tij na'a saj seri cin tya'ataujratziiri'i ti xa'api'in een. Che'e ain raanaajmi'ire'en aijna cime'e i rumuare'eri'ira'a, ajta najjmi'i tij na'a saj cin tyu'umuare'en aijna cime'e sej tya'atzaahuate'e.

¹² Ayaa tu een cin rahuavii sej si ri'i tiraata'an saijna i tavastara'a a'amua tzajta'a. Che'e ain tavastara'a ajta ri'i tyajamuaata'an muejmi. Ayaa tu ti'ijxe'eve'e a'ini aijna i Dioj, ajta i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, ai mu ri'i tyaja'amuachai mua'aju'un para rusen cime'e.

Cime'en aijna i a'ati ti cai a'ati a'astijre'e, ti ajta rájchaire'e i Dioj

2 Cime'en ajna xicajra'an ti jetzen ya uve'eneysin i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, ti'ij ain tajsaire'esin i rujemi, ayaa tu tyaja'amuahuvii, ta'ihuaamua'a, saj cai ti'itziinya'a. ² Caxu ti'ita'acare'en ti a'ati tyajamua'antyú'uuni'iran, ti ayan ti'ixajta yee pu'uri tyaja'ure'enyee ajna xicajra'an ti jetzen ya uve'eneysin i tavastara'a. Caxu ra'atzaahuate'e ti pua'a ayan tyaja'amue'ixaaty'a yee nyaa nu ti'ixa Dioj jetze ma'acan nyaijna cime'e, na'ari ti pua'a a'ati ayan yee ayaa nu tya'ancura'anamuajri'i ticin yee pu'uri tyaja'ure'enyee. Caxu sajta ra'atzaahuate'e ti a'ati muejmi jemin

a'uré'enyee, ayan tyaja'amue'ixaaty'a yee yu'uxari nu a'araapi ti ain Pablo ra'uteyu'uxaca'a ti jetzen te'eyu'usi'i ti yee ari tyaja'ure'enyee ajna xicajra'an ti jetzen ya uve'eneysin.

³ Caxu a'ati ta'acare'en ti amuaacuanamua ti'iti cime'e, a'ini ayaa pu ruxe'leve'e ti anacai ayan tyaja'ure'enyee maj ma ruuraini i Dioj, majta autyahuijsin maj rajchafira'a mua'aju'un. Aj pu i huatasejre'esin aijna i a'ati ti cai ti'iti a'astijre'e. Ai pu hua'a jetze ajtyama'acan aime i ti Dioj hua'antipua'arite'esin. ⁴ Ai pu ajta rajchaire'e matij mana'a pua'amua i mej meyan huataujmua'a ticin dioosei maj pirici. Ai pu ayan áujtzaahuate'e ti nu'u eitze'e ruxe'leve'e cai maaj ti'iti i mej meyan ratyaanajche. Ai pu cin ayan huarin, aj pu i aun a'utyarute teyujta'a a'u mej ya'utyanaajche i Dioj. Aj pu i aijna japua a'ujyeijxa i ipuari japua, ajta aun huataujsejrata ti nu'u ain pueen i Dioj.

⁵ ¿Ni qui sacai che'e ramua'aree nyej neyan nyaijna cin tyajamuaata'ixaa nyati'ij nyaun a'utyavaaca'a muejmi jemi? Ee xaa nya'u, sauche'e xu ramua'aree. ⁶ Sajta seyan ramua'aree ti'iti ti pirici ti ra'ijmi ti ij cai ca'anacan huatasejre'en aijna i a'ati asta na'a cai ari tyaja'ure'enyee a'anaj ti pua'a huaujxa'api'intari'iri'i.

⁷ Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Pu'uri ti'imua'e'e aijna ti ru'avaa ti cai ti'iti a'astijre'e. Ma ajta ain ti ra'ijmi, auche'e pu ayan raatyanajsin asta na'a cai yá'uvi'itin. ⁸ Aj pu xaa huatasejre'esin me eijre'e aijna ti cai ti'iti a'astijre'e. Ajta ain tavastara'a, aijna i Jesús, ai pu raje'icatan. Ai pu ra'apua'arite'esin aijna i runyuuca cime'e, ajta aijna cime'e ti naa seira'a a'ame ti'ij ajtahua'a huatasejre'esin i tavastara'a.

⁹ Ajta ain ti cai ti'itij a'astijre'e, ai pu anacai huatasejre'esin cime'en i

muare'eri'ira'ara'an aijna i Satanás. Eihua pu ayan raruuren mej mi naa ri'i tira'utaseij i tyaite. Eihua pu hua'acuanamuan aijna cime'e i ti cin hua'utaseijrate'esin, i maj cin ramua'areeran a'ij ti te'eme. ¹⁰Ayaa pu een cin hua'acuanamuan nain cime'e a'ij ti tiru'umua'aree mej mi a'upua'arixi'in i tyaite a'ini camu huataura'a mej raataxe'eve'en i ti ayan ti'ayajna ti ij Dioj hue'irajtuaani.

¹¹⁻¹²Aij pu cin Dioj tyu'utaijta ti aun a'utyaturan hua'a jemi aijna ti hua'acuanamua mej mi ca'anyejri cin rá'antzaahuate'en i ti hue'itzi na'a, ti ij Dioj hua'uxa'api'intari'ire'en ayan tihua'axijte'en mej meyan a'ij pua'a huarij aijna cime'e maj ra'atzaahuate'e i ti cai ayan ti'ayajna, silu ayaa pu hua'aranajchaca'a mej meyan huarini i ti a'ij pua'a een i Dioj jemi.

Dioj pu nu'u hua'antihuau ti'ij hue'irajtuaani

¹³Sajta muan, mi saj ta'ihuamua'a, eihua pu a'amuxaxe'eve'e i tavastara'a. Ajta, ayaa pu tiraavijte'e tej teyan ti'ijtaujtzi'ire'e i Dioj ti'ij pi na'a muejmi cime'e a'ini jajcua imi Dioj pu amua'antihuau ti ij ain amue'irajtuaani aijna cime'e ti ain xaijnyu'ucara'ara'an ayée amuaatyahuii, ajta aijna cime'e saj ra'atzaahuate'e i ti ayan ti'ayajna i Dioj jemi. ¹⁴Ayaa pu een cin Dioj ayan amuaatajée aijna cime'e i tej tyajamue'ixaa i Ciriistu'u jetze ma'acan ti ij ayan tyajamuaaci'ti sej seyan che'eta sana'a naa seira'a xa'ara'ani ti ajta ayan naa seijre'e u tajapua i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u.

¹⁵Aij xu cin, mi sej ta'ihuamua'a, sata'aj huatyaucja'anyen i rutzajta'a. Sajta muan ayaa xu huarini saijna cime'e, ti'iti tyaj a'ij tyajamuaamuá'ate, nain tij tyana'a tyajámuaatá'itiiri'i nusu tyaj amue'ixaa, caxu yá'uhua'an.

¹⁶⁻¹⁷Yaa pu'icu, ta'ihuamua'a, che'e ayen tya'ara'ani, mej meyan amuaatyápua'arite'en i a'amua tzajta'a, majta ca'anijra'a amuaata'an sej si seyan tyu'umuare'en saijna cime'e nain cime'e ti'imuari'ira'a ti i'i xa'api'in, sej si sajta seyan tihua'uta'ixaate'en. Che'e ayan ri'i amuaaruuren aijna i tavastara'a, aijna rusaij i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, ajta i Dioj i tyaj rajya'upua, i ti taxe'eve'e para rusen cime'e, ajta ayan taata'a a'ij tej tiraachu'eve'en aijna cime'e ti ri'i titáachain.

Pablo pu ayan tihua'ahuavii maj raahuavii ti ain Dioj hue'irajtuaani

3 Aj caahui, nye'ihuamua'a, sata'aj seyan rahuaviira tyejmi cime'en tej ti ca'anacan tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e i tavastara'a ti raxa naijmi'ique'e mej meyanna huachaatime, mej mi majta raanamua aime i mej a imi a'uchaatime asta na'a cai nainjapua huanamujre'en. Sata'aj seyan rahuaviira mej meyan che'eta mana'a ra'ara'astijre'en i nyuucari satij muan tira'ara'astijre. ²Sata'aj sajta rahuaviira ti ain tavastara'a tu'irajtuaani mej mi cai a'ij taaruuren i tyetyaca i maj a'ij pua'a titetyujcha'i, i maj majta a'ij pua'a ti'ityetyaite. Ayaa xu rahuaviira a'ini camu naimi'i tya'atzaahuate'e.

³Ajta ain i tavastara'a, capu a'anaj atya'itza'ara. Ai pu xaa ca'anijra'a amuaata'asin sej si tya'utaviicue'i. Ajta, ai pu ri'i tyaja'amuachái a'ame ti'ij cai amuaatyamue'itin aijna ti a'ij pua'a een.

⁴Tyajta ityan, ayaa pu tita'amitejte'e aijna jemi i tavastara'a sej seyan huarini a'ij tej teri tyajamuaataij. Ajta, ayaa pu che'eta na'a tita'amitejte'e sej sauj seyan huarini majca'ihua yee.

⁵Che'e ain tavastara'a ca'anijra'a amuaata'an i a'amua tzajta'a sej si seyan che'eta sana'a tityahuaujxe'eve'en seij sajta seij tij ajta

Dioj tyaja'amuaxe'eve'e muejmi. Che'e ain ajta amuaata'an i ca'anijra'a sej si seyan che'eta sana'a tya'utaviicue'i tij ajta Ciriistu'u tya'utaviicue'iriri.

**Ti nu'u ayan ruxe'eve'e
mej tyu'umuare'en**

⁶Ayaa tu tyaja'amue'ijte'e, ta'ihuáamua'a, nyuucajtze'en i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, sej si seyan cai tityajá'ujhua'ane'en jamuan sej a'amue'ihuaara'a ti ajta i'i hua'ina'ase'e, ti cai ti'imijhuaca, ti cai ayan che'eta na'a ri'i ti'ityujcha'i a'ij tej teri tyajamue'ixaa muejmi. ⁷Muan xu rujiimua'a seri ramua'aree a'ij sej ye'i huarini, sej si seyan che'eta sana'a huarini tyatij ityan. Catu a'atzu hua'ina'asa'aca'a tyati'ij tyauj muejmi jemi a'utyáuuca'a.

⁸Catu huaapua'a tyana'a tyu'ucuaa sej jemi, silu tetyu'unajchitaca'a ticu. Nain tujca'ari tzajta'a, tyajta nain tica'ari tzajta'a, tetyu'umuare ca'anin cime'e. Eihua tu tya'utaviicue'iriri ti tej ti cai ti'iti cin amuaatamuáre'eriste'en.

⁹Ee xaa nya'u, ayaa pu tiraavijtya'acaa tej huaapua'a tyana'a tyu'ucua'ani. Capu amin a'ij. Saique tu huarij tej ti amuaamua'aten a'ij sej huarini, sej si seyan che'eta sana'a ri'i titetyujcha'i.

¹⁰Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Tyati'ij tyauj a'utyáuuca'a muejmi jemi, ayaa tu tyajámuaatáijte aijna ti cime'en yee: Ti pua'a a'ati cai ra'ujca'anye ti tyu'umuare'en, caxu raata'acare'en ti ain tyu'ucua'ani.

¹¹Ajta ijii, ayaa tu ti'inamua ticin seica aime, ai mu nu'u hua'ina'ase'e.

Camu ti'itij cin ti'imua'e'e silu ayaa mu ruciinive'en mej mi tyu'itziite'e.

¹²Ayaa tu ca'anijra'a hua'uta'asin najjmi'ica i mej meyan e'en, ayaa tu tihua'utaijte'esin aijna jemi i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, mej mi tyu'umuare'en, maj cai che'e a'ij mana'a ti'ityáruurejnye'en, mej mi rujiimua'a raamue'itin i maj cin huataujvare'en.

¹³Sajta muan, nye'ihuaamua'a, caxu raxaahuata sej seyan huarini a'ij ti tiraavijte'e. ¹⁴Ti pua'a a'ati cai á'ujca'anye ti ra'ara'astijre'en a'ij tej tyaja'amuyuse'e tyeijna jetze i yu'uxari, ayaa xu huarini. Sata'aj raamua'ati saijna i a'ati, sajta seyan tiyá'uhua'axin ti ij huataujtyévi'irata aijna i a'ati. ¹⁵Ma sajta muan, caxu seyan a'ij pua'a raruure tij a'ati ti amujchahiire'e, silu ayaa xu ri'i tiraatajeeve a'ini a'amue'ihuaara'a pu puen.

**Ai pu ri'i tihua'utyátuaasin,
ajta ra'antipua'ari**

¹⁶Ajta ain tavastara'a ti tyu'utyapua'ari, che'e ain rusaj amuaatyápua'arite'en a'amua tzajta'a, a'anaj ti na'a ajta nain cime'e. Che'e ain tavastara'a huatyaturan muejmi jemi.

¹⁷Inyaa Pablo, nyamuajca'a nu cin tyaja'amuyuse'e aijna i yu'uxari jetze i nyaj cin amuaatataujte'e. Ayaa nu te'eyu'uxaca nainjapua i ti'inyeyu'uxa. Aij xu cin raamua'aree ti ayan ti'ayajna nyaj ra'uyu'uxaca'a nyasaj. ¹⁸Ajta ain tavastara'a, aijna i Jesús, ti ajta i'i Ciriistu'u, che'e ain ri'i tyajamuaachain najjmi'ica muejmi.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo a'ijna jemi i Timuteeyu, i ti saiti

Eijna yu'uxari jetze pu rataujte'e

1 Inyaa, i nyaj i'li Pablo, nyaa nu nyain pueen seij ti ravaire'e aijna i Ciriistu'u ti ajta Jesús pueen. Ayaa pu eenye'equ'e na'antihuau a'ini ayaa pu tinaataij i Dioj ti tu'irajtuaa, ajta i Ciriistu'u ti ajta i'li Jesús, i tyaj rachueve'e. ²Ayaa nu ye ti'imuyau'use'e muua, Timuteeyu, pej peyan nyamuari yee niyauj a'ini muua paj pajta peyan che'eta pana'a tzaahuati'ira'a ra'astijre'e i tavastara'a nyatij inyaa. Ayaa nu ti'ijhuauhuau mueetzi cime'e ti ain i Dioj i ti ta'ia'upua, ajta ain i Ciriistu'u ti ajta Jesús i tavastara'a, miche'e main ri'i timuaacháij mua'ara'ani, miche'e majta muá'ancu'uvajxi'in, miche'e majta ri'i mu'uhuáruuren i a'a tzajta'a.

Cime'en i maj hue'itzi cin ti'imua'ata

³Nyati'ij nyaun auma'aca u Macedonia, ayaa nu timuaatahuaviiri'i pej paun a'utyaturan aujna Efeso. Nyajtahua'a nu neyen ti'imuahavii pej paun a'utyaturan pej pi peyan tihua'uta'ijmi i seica i tyetyaca mej mi cai che'e meyan tihua'amua'ate majina cime'e i nyuucari ti hue'itzi cin namuajre'e.

⁴Mata'aj cai che'e majina namuajra a'ij mej ti'itij tihue'ixaate'e majina cime'e a'ij mej tityeenyéj i

huaacixa'astyamua'ame'en. Cu xuee macai a'anaj ra'antipua'arite'esin mej meyan raataxaj yee ai pu ain pueen ti ayan huanyej i seij jetze, ajta i seij, saij pu ajta jetzen huanyej asta mana'a cai a'ara'asti i Dioj jemi. Naijmi'li tij na'a, ayaa pu'u ti'livaire'e mej mi huataujnya'usi'ite'en i tyaité majina cime'e i maj cai a'ij tiru'umua'aree. Capu ti'iti vaire'e mej mi raanaijmi'ire'en a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Ti'ij a'ati ayan raanaijmi'ire'en, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ain a'ati ayan tira'antzaahuat'e'en i Dioj.

⁵Ayaa tu een cin ti'imueijcate'e mej mi huaujxe'eve'en seij majta seij majina cime'e i mej uraré'en i rutzajta'a, majta i maj ri'i mé titaumuámua'arejme'e, majta i maj tzaahuati'ira'a cin ra'astijre'e i tavastara'a. ⁶Seica mu meri ya'uhua'axi mej meyan e'lenya'a. Aij mu cin autyajhuii mej meyan tyu'utaxaj majina cime'e i nyuucari ti cai ti'iti vaire'e. ⁷Ayaa mu ti'ijxe'eve'e mej te'entyarute majina cime'e mej tihua'umua'aten a'ij ti huataujmua'a i nyuucari i maj cin ti'ijta ti Moises ra'uyu'uxaca'a. Ma majta aime, camu a'atza yau'eite a'ij mej ti'ixa. Camu majta ramua'aree a'ij ti een majina cime'e i maj cin meyan raataxaj yee ayaa pu ti'ayajna.

⁸Tyan tu ramua'aree ti ti'livaire'e aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta,

Moises ti ra'uyuxaca'a. Ti ij ayan ti'ityava'irihua'an, ayaa pu ruxe'eve'e maj nain cin ra'ara'astijre'en a'ij ti tyu'ujxe'eve'e. ⁹Tyajta, teyan ti'ijmua'aree ticin ayaa mu een cin tira'uyuxaca'a aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta mej mi hua'uta'ijmijra aime i maj a'ij pua'a titetyújcha'i. Camu maijna cin hua'uta'ijmijra aime i maj ri'i mé tityaumuámua'aree i rutzajta'a. Aime mu xaa maijna cin hua'uta'ijmijra i maj cai ranamuajracu a'ij ti tira'axa i nyuucari i maj cin ti'ijta, majta aime i maj cai ra'astijre'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj.

Majta seica, ai mu ain pueen i maj rá'axaahuari'i i hua'aye'ira, majta aime i maj a'ij pua'a titetyújcha'i, majta aime i maj rutaata cui'lica, na'ari runaana, a'ati ti na'a ti ti'ityacui'lica. ¹⁰Ayaa mu majta i nyuucari cin hua'uta'ijmijra aime i maj xana'acire'e juucate jemi, majta aime i maj che'eta mana'a xana'acire'e hua'a jamuan i ti'irii cain hua'a jamuan seica i tyetyaca.

Ayaa mu che'eta seica maijna cin i nyuucari hua'uta'ijmijra aime i maj seica vivi'i mej mi tihua'umuáriste'en ca'anyejri cime'e, majta aime i mej ti'ihue'itaca, majta ain i maj ti'ityacuanamuajca. Ti'iti ti na'a maj ti cai naa e'en, ti saique e'en, ai mu huata'ijmijra maijna cime'e i nyuucari i maj cin ti'ijta, ti'iti ti na'a maj cai ranamuajracu i nyuucari ti ri'i tyu'uruure i tyú'utzajta'a.

¹¹Aijna i nyuucari ti ri'i tyu'uruure, ai pu aijna cin ayan tira'axa a'ij ti tira'axa i nyuucari ti naa namuajre'e, ti ajta cin Dioj tu'irajtuaani. Ajta ain Dioj, ai pu aijna cin tinyeijca inyeetzi nyej ni tihua'uta'ixaate'en nyaijna cime'e i nyuucari. Aij nu cin ri'i tiraata'asin i Dioj.

Ai pu tí'ijtaujtzi'ire'e aijna cime'e ti Dioj rá'ancu'uvajxi

¹²Eecan nu tí'ijtaujtzi'ire'e nyaijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús i tavastara'a

i nyaj jetzen aranca'anye. Ayaa nu een cin tí'ijtaujtzi'ire'e a'ini ayaa pu tira'amitejtya'acaa nyaj cai ti'titij cin autal'itze. Ai pu na'antihuau inyeetzi nyej ni raatyavaire'en. ¹³Jajcua imi nu a'ij pua'a ti'ixaxa'ata'a i Dioj jemi, nyajta a'ij pua'a hua'uruurajca'a aime i maj ra'astijre'e i tavastara'a. Eihua nu huá'unya'usi'itya'aca'a. Aru capu amin a'ij, Dioj pu ná'ancu'uvajxi aijna cime'e nyaj cai ramua'areeraca'a a'ij nyaj rijca, nyajta cai tya'atzaahuaty'acaa. ¹⁴Eihua pu huapi'i ri'i tinajchái a'araa i tavastara'a. Ai pu ajta ayan naata'a nyej ni rá'antzaahua nyaijna i Ciriistu'u ti ajta ayan antyahuaa ticin Jesús. Ayaa pu ajta naata'a nyej ni raxe'eva'a na'ara'ani.

¹⁵Ayaa nu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti ayan ti'ayajna ti aijna cin mu a'uve'eme iyan chaanaca japua aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús ti'ij ain hue'irajtuaani aime i mej a'ij pua'a titetyujcha'i. Che'e cai a'ati ayan ti'ixajta yee capu ayan ti'ayajna. Nyaa nu ramua'aree a'ini nyaa nu nyain pueen i nyaj eitze'e a'ij pua'a ti'itinchaica'a cai maa a'ati.

¹⁶Aij pu cin Dioj ná'ancu'uvajxi inyeetzi i nyaj ain pueen i nyaj eitze'e a'ij pua'a ti'itinchaica'a ti'ij ain Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús tihua'utaseijrate'en i tyaite a'ij ti een cime'e i Ciriistu'u raayi'iti ti a'ati tyu'utauuni'i nain cime'e tij na'a ti a'ij pua'a een. Ai pu ayan ti'ijxe'eva'acaa mej mi meyan raaseij aime i maj ra'antzaahuate'enche'e mej mi maun a'utyaturan jemin ruurican para rusen cime'e.

¹⁷Aij pu cin, ayan ruxe'eve'e tyej ri'i tiraata'an para rusen cime'e, tyajta tiratataujtzi'ire'en tyaijna ti Tajtuhuan cin ti'ityejeevee, ti cai a'anaj rupuata'atan, ti ajta cai a'anaj mi'ini, i tyaj cai a'anaj raseij taji'i cime'e. Ai pu ain pueen i ti ai na'ajcaj ti'iDioj.

¹⁸Niyauj, mi paj i'i Timuteeyu, ayaa nu ti'imue'ixaate'e aijna cime'e i maj anacaican a jemi tyu'utaxajtac'a a aime i mej ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan. Pata'aj peyan tyu'utatese'en tyamua'a naa paijna cime'e i paj cin ti'ivaire'e i tavastara'a jemi. ¹⁹Pata'aj pauj tya'atzaahuatya'a pajta muua ri'i ti'tí'acháii pua'ara'ani i a'atzajta'a ti'ij cai aun huataseijre'en ti'ti ti tyu'utyevi'iraste'e. Seica mu meri ma ruuhua'axi mej tya'atzaahuatya'acaa, majta, ai mu raataxaahuatata'a maj ri'i tyá'useijra'acaa i rutzajta'a. Ayaa nu cin huarin, nain pu á'upua'arixi i maj tya'atzaahuatya'acaa. ²⁰Aime cime'en nu ti'ixa i maj hua'apua, aijna i Himeneo, ajta aijna i Alejandro. Aime nu neri tyu'utatuui i Satanás jemi mej mi raamua'aree maj cai che'e a'ij pua'a tiraata'an i tavastara'a aijna cime'e a'ij mej rici.

Cime'en a'ij mej ye'i saij huatyejnyuuni

2 Ayaa pu tina'amitejte'e ti ayan ruxe'eve'e sej si seyan huarini. Sata'aj najmi'ica cin huatyejnyuuni. ²Aij xu cin seyan tiraatahuavii, sajta seyan hua'a jemi huatyejnyuuni, sajta tihua'atyaujtzi'ira najmi'ica jemi, aime i maj tajtuhuan cin ti'tiyatatyá'upu'u, majta aime i mej ti'ijta. Ayaa xu huarini tyej ti ri'i yee ti'itechajca, tyajta ra'ara'asten i taye'irá cime'e, tyajta ri'i tirajchaí ta'ara'ani i tavastara'a ti'ij cai a'ati tajaaxajta'a.

³⁻⁴Ayaa pu tiraavijte'e sej si seyan huarini. Ayaa pu tira'araanajchi a'ame i Dioj ti tu'irajtuua, a'ini ai pu ayan ti'ijxe'eve'e ti najmi'ica huirajtuuaani, mej mi raamua'aree nain tij na'a ti ayan ti'ayajna aijná jemi.

⁵Ayaa pu'u ti'en, a'ini seij pu'u i Dioj, ajta seij pu'u ai pueen ti hua'a japua huanyuuni i tyaite i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. Ajta pu tyaata'a pirici. Ai

pu ain pueen i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ⁶Ai pu huataujmuai'ivejritaca'a ti'ij ain tyu'utanajchita nain cime'e i maj cin autyajturaa i tyaite i Dioj jemi. Ai pu ain pueen aijna ti Dioj tihua'uta'ixaa a eijre'e, a'atzaa ti pua'a raaxa'api'intare.

⁷Me nyajta inyaa, aij pu cin na'antihuau nyej ni tihua'uta'ixaate'en i tyaite nyaijna cime'e nyej ni tyu'utyavaire'en i Dioj jemi. Ayaa nu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e. Canu ti'ihue'i. Nyaa nu xaa tihua'amua'ate aime i mej tya'atzaahuate'e i tavastara'a jemi, nyajta tihua'uta'ixaate'esin tzaahuati'ira'a cime'e aime i maj majta Israel jetze ajtyama'acan.

⁸Aij nu cin neyan ti'ijxe'eve'e matij mana'a a'u ti maj a'ucaitime, miche'e huatyejnyuuni i Dioj jemi, meyan ri'i titya'urare'enyee i rutzajta'a majta cai nínnyu'ucacu, majta cai rújaaxávi'ira.

⁹Ajta aime i juuca, ayaa nu che'eta ti'ijxe'eve'e mej mi meyan ti'tiyé'chajca a'ij ti tiraavijte'e, miche'e meyan cai ti'ité'chajca majna cime'e ti tyu'utyevi'iraste'e silu majna cime'e ti cai a'ij pua'a tihua'asejrate'e. Miche'e cai ayaa mana'a tyava'ujhua'atyahua'an i rucipua jetze aijna cime'e ti huapi'i ti'inajchi, miche'e majta cai ayaa mana'a tya'ucárúutye'ejme'en ooro cime'e, miche'e majta cai huapi'i ayaa mana'a tya'acamuátzi'ijme'e majna cime'e ti'tij peerla, nusu macai ayaa mana'a tyu'utaujche'etyahua'an majna cime'e i ciixuri ti huapi'i ti'ijnajchi.

¹⁰Miche'e meyan huarini i juuca mej mi seica meyan raamua'areera mej ri'i ti'tiyetyaite. Miche'e meyan tyu'uruuren a'ij ti ti'ixa'api'in, a'ini ayaa pu tihua'uvijte'e aime i juuca i maj meyan tyu'ujsejrata mej meyan ra'astjire'e i Dioj jemi. ¹¹Ayaa pu ruxe'eve'e aime jemi i maj juuca mej mi raari'iren meyan ti'inamuaara, majta meyan tihua'ará'astjire'en i tyetyaca.

¹²Canu hua'ata'aca aime i juuca mej mi tihua'umua'aten u teyujta'a i tyetyaca, ni maj majta tihua'utaijte'en. Ruxe'eve'e ti ain jiita'a aun teyujta cai ave'enyuucan. ¹³Ayaa pu'u ti'en, a'ini Dioj pu anacaican Adán huatyataahuaca'a. Ajta e'eyan ain Eva huatyataahuaca'a. ¹⁴Ajta, ain Adán, ai pu ramua'areeraca'a a'ij ti rijcaa ti'ij autyajturaa i Dioj jemi. Capu a'ati raacuanamua. Ma ajta ain Eva, Satanás pu xaa raacuanamua. Aij pu cin a'aturaa a'araa i Dioj jemi.

¹⁵Aru Dioj pu hue'irajtuaasin aime i juuca mati'ij aime tiyaujmua'a mua'ara'ani ti pua'a meyan a'ateeren mej tya'atzaahuate'e majta maj ri'i tihua'ajchai i seica. Majta mej urare'enejme'eni i rutzajta'a maijna cime'e mej meyan huarini a'ij ti tiraavijte'e.

Cime'en a'ij mej ye'i huarini aime i mej ti'ijta teyujta'a

3 Ayej xaa nya'u ti'ayajna aijna i nyuucari. Ti pua'a a'ati ayan raxe'eva'a ti ain antyujmua'aréera aijna cime'e ti hua'achai i mej e'etyujsa'iri u teyujta'a, ai pu xaa raxe'eve'e ti tyu'umuári'ihua ti i'i xa'api'in. ²Aij pu cin, ayan ruxe'eve'e ti ayan éenye'en aijna ti ayan antyujmua'aree aijna cime'e ti hua'achai. Ruxe'eve'e ti cai ti'itij cin a'aturaa mej mi cai a'ij pua'a ti'ixajta i tyaite. Ajta ti saij na'a nyaicha.

Ajta ayan ruxe'eve'e ti ri'i ti'ityujcha'i, ti cij na'a ti'iyaa'aca i ti'iti nahuaj, ajta ti cai tyú'uxajtave'e, mej mi ri'i tiraata'an i tyaite. Ajta ayan ruxe'eve'e ti hua'ancure'evi'itin tyamua'a naa aime i maj ramuaarin ajna ti e'eche, ajta ti raayi'itihua'an ti tihua'umua'aten tyamua'a naa. ³Ajta ayan ruxe'eve'e ti cai rutyahueive'e, ajta ti cai nya'usa'ami'i, silu ti ri'i tyaja'ucati aime jemi i tyaite, ajta ti

cai ti'iti cin ti'ijaxaijta. Ayaa pu ajta ruxe'eve'e ti cai ramuájchya'a i tumin ti ramue'itici. ⁴Ayaa pu ruxe'eve'e ti raayi'itihua'an ti tihua'utaijte'en tyamua'a naa aime i maj jemin e'eche, ajta i yaujmua'ame'en. Ayaa pu che'eta na'a ruxe'eve'e mej ra'ara'asten a'ij ti tiraavijte'e.

⁵Ayaa pu ti'en, a'ini ti pua'a cai raayi'iti ti tihua'utaijte'en aime i maj jemin e'eche, capu a'ij ti'iri'iri ti hua'uchain aime i maj aun e'etyujsa'iri i teyujta'a mej mi tiraataujtzi're'en i Dioj. ⁶Ruxe'eve'e ti ari a'atee ti tya'antzaahua. Na'ari cai, ai pu a'ujtzaahuate'en aijna cime'e ti va'acan cin ti'itye'vee. Ti pua'a ayan tya'ujtzaahuatya'a, Dioj pu ayan che'eta ti'ijxa'api'intare'en a'ij ti ari tiraaxa'api'intare i tiyaaru'u jemi. ⁷Ajta ayan ruxe'eve'e mej jemin ramua'areera ti ri'i ti'itevi aime i maj cai tya'atzaahuate'e. Na'ari cai, seica mu ra'utaxaahuari'ira, ajta ain tiyaaru'u, ai pu cime'en ayan tiraatyamue'iti.

A'ij mej ye'i huarini aime i mej ti'ivaire'e u teyujta'a

⁸Cime'en aime i mej ti'ivaire'e u teyujta, ayaa pu ruxe'eve'e mej meyan ri'i me tityá'ujhua'ane'en maj cai ti'ihue'ita, mej mi rá'antzaahuate'en i tyaite. Ajta ayan ruxe'eve'e maj cai eihua raya'aca ti'iti nahuaj, majta maj cai ramuájchya'a i tumin maj ramue'itici aijna cime'e maj hua'ucuanamua i seica. ⁹Ayaa pu ajta ruxe'eve'e maj nain cin tya'atzaahuate'en aijna ti ru'avaataca'a i Dioj jemi, a'ij ti tyu'uruu i tavastara'a. Eecan pu ruxe'eve'e mej meyan tiru'umua'areera i rutzajta'a ti ayan ti'iyajna.

¹⁰Ti pua'a meyan ti'ijxe'eva'a mej mi tyu'utyavaire'en u teyujta'a, ai pu ruxe'eve'e maj main tyaite anacaican

meyan tiraaxa'api'intare'en aime jemi i mej ti'ivaira'acu. Ti pua'a cai ti'iti a'ij tihua'aturaate'e, aj pu ri'irista a'ame mej meyan tyu'utyavaire'en. ¹¹ Ayaa pu che'eta na'a ti'en aime jemi i juuca i maj huaja'uvi'itin. Eecan pu ruxe'eve'e mej meyan ri'i mé tityá'ujhua'ane'en. Ruxe'eve'e maj cai a'ij pua'a tyú'uxajtave'e, majta cai rúta'arujva'a, maj cai ti'iti cin atá'itza'ara'an.

¹² Majta aime i mej ti'ivaire'e u teyujta'a, ayaa pu ruxe'eve'e ti saij na'a nyaiche, ajta ti raayi'itihua'an ti tyamua'a naa tihua'utajjte'en i ruyaujmua'a, ajta aime i seica i rutyaitestyamua'a. ¹³ Ti pua'a saij ri'i tyu'utyavaire'en u teyujta'a, ayaa pu ramue'itin mej ri'i tiraata'an i tyaite maijna cime'e ti ri'i tyu'utyavai. Ajta pu Dioj raatáca'anyesti'ire'esin ti ij auj ti'ivaira'a, ajta cai ti'titziinya'a a'ini ai pu tya'aste aijna i Ciriistu'u jemi ti ajta i'i Jesús.

Cime'en i nyuucari ti

huataujnyátacan cin namuajre'e, ti ajta titaataseijrate i Dioj

¹⁴⁻¹⁵ Ijii, nyej ti'imuyau'use'e, ayaa nu ti'ijxe'eve'e nyej ca'anacan nyaun a'utyaváa na'ara'ani mueetzi jemi. Aru ti pua'a na'ateevi'in neyajna, ayaa nu ti'ijxe'eve'e pej raamua'aree a'ij mej ti'itij cin huarini aime i tyaitestyamua'ame'en i Dioj, aime i mej e'tetyjsa'iri u teyujta'a mej mi tiraatataujtzi'ire'en maijna i Dioj ti i'iruuri. Ai mu ain pueen i maj tihue'ixaate'e i nyuucari ti ayan ti'ayajna i Dioj jemi. Majta aime, camu taura'aca maj saique tihua'utyamue'itin. ¹⁶ Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna, capu hue'itzi na'a. Huapi'i pu muare'eri ti a'ati raamua'ati aijna ti ru'avava i Dioj jemi, i tyaj cin teyan ti'iyelira, a'ini ayaa pu tyuju'urij:

Ai pu ayan huataseijre
tyahué'ira'acán cime'e.

Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ayan tihua'uta'ixaa yee ti ayan ti'ayajna i Ciriistu'u jemi. Majta aime i maj tajapua ti'ivaire'e, ai mu raaseij.

Majta aime i tyaitejra'a maj yan huachaatime iyan chaanaca japua, seica mu meyan tihua'uta'ixaa a'ij ti ain huarij.

Majta aime i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua, mui'iti mu tya'antzaahua aijna jemi.

Ajta Dioj pu ya'uvi'iti i tajapua ti ij aun nain cin antyujmua'aréera a'ara'ani.

Cime'en aime i mej raatáxaahuatá mua'aju'un mej mi cai che'e tya'atzaahuat'e'en

4 Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ayan ti'ixa a'ahuaritaacan cime'e ti nu'u ayan te'eme majca'ihua yee ti'ij te'entipua'arijme'en. Seica mu nu'u yá'uhua'axi'isin i maj tya'atzaahuat'e'e. Aime mu nu'u namuaara mua'aju'un i xaijnyu'ucari i mej tihua'ahuzeitze'e, majta mu ranamuajran a'ij ti ain tiyaaru'u tihua'amua'aten. ² Aij pu cin ayan huataseijre'esin mej meyan hue'itzi cin tihua'amua'aten maijna cime'e aime i mej ti'ihue'itaca, i majta a'ij pua'a titetyújcha'i. Capu ri'iri ti a'ati hua'utatyévi'imua'an. A'ini camu meyan rici a'ij mej tiru'umua'aree i rutzajta'a ti ayan tiraavijte'e, cu xuee tiyaaru'u pu huá'ataixi'i i hua'a mu'u jetze.

³ Ai mu hua'uta'ijmijra i tyaite maj cai huatyenyaichen, maj cai huatyeviche'en. Majta meyan tihua'utajjte'esin maj cai raacua'ani ti'iti ti ti'icue'iri'i. Aru ain Dioj, nain pu yan tyu'utyájtua mej mi ra'ancura'an i tyaite i maj tya'atzaahuat'e'e, majta ramua'aree ti'iti ti ayan ti'ayajna, mej

mi maijna cin tiraatataujtzi'ire'en.

⁴⁻⁵ A'ini tyamua'a pu ti'ire'en najimi'i tij na'a ti Dioj tyu'utaahuaca'a, capu ayan tiraavijte'e ti a'ati ti'liti ma uraini silu che'e ain ra'ancura'an. Che'e ajta aijna cin tiraatataujtzi'ire'en i Dioj jemi, a'ini pu'uri aun a'aviitzi'ire'en i Dioj jemi aijna cime'e ti ain Dioj ari ayan tyu'utatuire'esin ti'ij huatyeynyuuni i Dioj jemi.

Cime'en aijna ti tyamua'a naa ti'ivaire'e i Jesús jemi

⁶ Pata'aj peyan tihua'uta'an mej mi raamua'ati i a'ihuaamua'a aijna i nyej neri muaata'ixaa. Ti pua'a peyan huarini, tyamua'a pej tyu'utyavaire'esin i Ciriistu'u jemi ti ajta i'i Jesús. Petyu'utyavaire'esin paijna cime'e tij na'a paj pa'ari'istaca'a muaa pa ranamuajracia i nyuucari pej jetzen tya'antzaahua, i nyuucari i mej tyamua'a naa timuaamuá'ate.

⁷ Capej ra'atzaahuatya'a aijna i nyuucari ti cai Dioj jemi e'ema'acan, ti'liti mej ti'imuarita ti cai ayan ti'ayajna, ti cai ti'itij vaire'e. Pata'aj peyan ámuua'atya paijna cime'e pej peyan huarini a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. ⁸ Cij pu caj ti'ivaire'e ti pua'a peyan hua'acua'ajtye'en paijna cime'e paj raata'an i a'atzajta'a pej pi huatya'aca'anye i mua'atévira'a jetze. Aru ti'ivaire'e para najimi'ica ti pua'a peyan ámuua'atya paijna cime'e pej peyan huarini a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Ti'ivaire'e ijii pej yan huatyaturan iyan chaanaca japua, ajta timuaatyava'iri pej pi ruuri pua'ara'ani para rusen cime'e.

⁹ Aya tu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e ti ayan ti'ayajna. Che'e cai a'ati ayan saique ti'ixajta.

¹⁰ Aya tu een cin ti'imijhuaca, tyajta ti'lityesa'aca tyej teyan raachu'ev'e'en tyaijna jemi i Dioj ti i'iruuri, ti ajta ri'i tihua'ata'aca najimi'ica i tyaite eitze'e.

Ai pu ajta hue'iratuaasin aime i mej tya'atzaahuat'e.

¹¹ Pauche'e tihua'amua'atya, pajta pauj tihua'utaijte'en paijna cime'e nyej ye ti'imue'iyu'use'e. ¹² Capej ti'ita'acare'en ti a'ati muacáxaahuata aijna cime'e pej pauj tyamueij, silu aya papu'u ri'i tyaja'ucha'acane'en tyamua'a naa mej mi aime i mej tya'atzaahuat'e meyan che'eta mana'a á'ujhua'anye'en patij muaa aijna cime'e a'ij pej tihue'ixaate'e, a'ij pej ri'i ti'itiá'acha'i, ajta a'ij pej tihua'axe'eve'e.

Miche'e majta meyan che'eta mana'a timuáijchu patij muaa aijna cime'e a'ij pej tira'astijre'e i tavastara'a, ajta a'ij pej tya'urare'en i a'atzajta'a.

¹³ Aya paj rijca asta nyacai uvé'enyen, pata'aj peyan hua'utanamuajriste'en i yu'uxari jetze i tyaite tzajta'a, pajta tihua'uta'ixaate'en, pajta tihuá'umua'aten. ¹⁴ Capej raxaahuata aijna ti Dioj muatapueijve mati'ij main vaujsi mamua'ajtamua'rej, majta tyu'utaxajta'a mweetzi cime'en i Dioj jetze ma'acan.

¹⁵ Pata'aj peyan raaruure paijna cime'e, pata'aj nain cin ti'amua'atya mej mi naimi'i meyan tiraaseij pej ranajimi'ire'en i ti mweetzi jemi huatyajturaa. ¹⁶ Ri'i papu'u paijna cime'e a'ij pej ti'itij ruure, pajta a'ij pej ti'liti tihua'amua'ate. Pata'aj peyan ta'utaviicue'i paijna cime'e a'ini ti pua'a peyan huarini, muaa paj asaij huiirá'atuaasin, pajta hue'iratuaasin aime i maj muanamuajran.

A'ij ti ye'i ti'ityújcha'i a'ara'ani aime jemi i mej tya'atzaahuat'e

5 Capaj a'ij pua'a ti'ijtyá'axi'i seij ti ari vastacira'i, silu ri'i pej tiraatajeeva cumu a'ataata papu'u. Ajta aime i tyetyaca i maj cai xi vaujsicira'i, pata'aj ri'i tihua'utajeeva cumu a'ihuaamua'a papu'u. ² Pata'aj ri'i tihua'utajeeva i juuca i mej meri

ucarijse cumu a'anaana papu'u, majta aime i maj cai xi ucarijse cumu a'acu'utzimua'a papu'u na'ari ajjuutzimua'a. Pata'aj ri'i tihua'utajeeva a'ij ti tiraavijte'e nain cime'e.

³Ajta aime i juuca i maj meri huaujsaijtaraca'a, ti pua'a ayan ti'ayajna maj huaujsaijtaraca'a, majta i maj cai a'ij ti'ijviicue'ira, pata'aj hua'utavaire'en. ⁴Na'ari cai, ti pua'a auj tiyaujmua'a ca'in auj tiya'acuajmua'a, ayaa paj huarini. Miche'e aime mi'i ri'i raaruuren mej majjna cin tya'ara'asten mej hua'utavaire'en i ruxa'aj tya'atestyamua'a. Mati'ij meyan huarin, mu'uri xaa tyu'unajchitaca'a majjna cime'e i mej té'echaica'a ruvaujsi jemi na'ari ruya'acuajmua'a jemi. Ajta ai pu ain pueen i ti ri'i tirata'aca i Dioj. ⁵Pata'aj peyan huarini, ti pua'a a'ati xaa huaujsaijtaraca'a, ti ajta cai a'ij ti'ijviicue'ira, ai pu xaa tya'antza'ahuatya i Dioj jemi, ajta tyenyuuve'en nain xicaj tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a ti ij ayan ti'ijhuaviira ti Dioj raatavaire'en.

⁶Ajta ain i jiita'a ti huaujsaijtaraca'a, ti pua'a ayan ri'i tira'araanajchi ajjna cime'e ti naa seijre'e jemin, cu xuee ti huami'i i Dioj jemi. Ma ajta anche'e pu ruuri. ⁷Pata'aj pajta hua'utanamuajriste'en i tya'ite paijna i nyuucari mej mi cai ti'itij cin a'aturaá mua'ara'ani, ti'ij ajta cai a'ati ti'itij cin hua'a jetze tí'ipua'ajtya'a. ⁸Ti pua'a a'ati cai tihua'utavaire'en aime i ruty'atestyamua'a, aime i maj eitze'e vejli'i jemin e'eché, ai pu aijna cin ma ruurai ti ra'atzaahuatya'aca i Dioj jemi. Eitze'e pu a'ij pua'a rici cai saij ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i, ti ajta cai a'anaj ra'atzaahuat'e.

⁹Cime'en aime i maj huaujsaijtaraca'a, aime papu'u auyu'uxan i mej meyan rajcha'i a'achu cumu huecate ninye'ira'a o eitze'e ninye'ira'a. Ajta, ayaa pu ruxe'eve'e

ti cai a'anaj ti'ixana'acira'a jemin i rucin tyaacan. ¹⁰Ayaa pu ajta ruxe'eve'e, maj naimi'i ramua'areera i tyaite ti pua'a xa'api'in huarij ti'itij cime'e, ti ri'i tihua'uxa'apueiri'i i ti'iriri ca'in ti hua'ancure'evl'iti aime i maj ramuaaracara'a nusu ti hua'anaja'usixi i huáica jetze aime i maj huatyáuu i Dioj jemi na'ari ti hua'utavaí aime i maj tihua'amuare'eriste'e o ti ayan huataura'a ti ayan huarini ti'iti ti a'ij ti'ixa'api'in.

¹¹Ajta aime i maj huataujsaajtaraca'a, i maj mauj tyaamuastaca, capaj peyan hua'ayu'uxa jetzen i papee, a'ini ti'ij ari eitze'e hua'uta'asi maj huaviche'en, majta cai che'e raxe'eva'a mua'aju'un mej tyu'utyavaire'en i Ciriistu'u jemi, ai mu xaa huatyeviche'esin. ¹²Ti pua'a peyan hua'uyu'uxan i papee jetze, ajta ti pua'a meyan huatyeviche'en, ai mu rajpueitzi mua'aju'un i Dioj jemi a'ini mu'uri ra'utaxaahuari'iri'i i maj anacaican cin tya'ataujratziiri'i i Dioj jemi. ¹³Ajta aijna cime'e, ayaa mu ti'ijri'ire mej á'ujhua'anye'en i hua'achi'i tzajta'a meyeé, majta meyeé. Ayaa mu cin ma'ujhua'anye'en a'ini ayaa mu rici a'ij ti ti'iti tihua'araanajchi. Ayaa mu á'ujhua'anye'en meyeé, majta meyeé mej eihua tyu'ujxajtave'e, majta eihua tyu'urihua'uve'e majjna cime'e a'ij ti rici i ruxa'aj tevi. Ajta ayaa te'irajra'ani mej eihua tyú'uxajtave'e ti ayan tiraavijte'e.

¹⁴Ayaa pu ti'irinyaca aime jemi i maj mauj tyaamuastaca i maj huataujsaajtaraca'a. Aij nu cin neyan ti'imue'ixaate'e ticin miche'e huatyeviche'en mej mi tiyauumua'a mua'ara'ani. Miche'e majta ri'i tyu'umuare'en a'u me e'eché mej mi cai raata'an majjna ti tajchaire'e ti ti'iti cin hua'ajetze tya'ujpuá'ajte'en. ¹⁵Ayaa pu ti'ayajna maj seica meri ma ruurai i maj anacaican tya'ataujratziiri'i i Dioj jemi mej mi ra'ara'astén majjna i Satanás.

¹⁶Ajta ain jiita'a ti ajta tya'atzaahuat'e, ti pua'a a me e'leche jemin seica i maj huaujsajtaraca'a, che'e ain hua'utavaire'en ti ij cai huá'amuare'eristya'a aime i mej ti'ivaire'e u teyujta'a. Ti pua'a ayan huarini, aj pu xaa huatari'iristari aime jemi i maj teyujta'a ti'ivaire'e mej mi hua'utavaire'en i maj cai a'ij te'eviicue'i i maj huaujsajtaraca'a.

¹⁷Pata'aj peyan hua'uruuren aime i mej antyujmua'aree u teyujta'a. Ti pua'a xa'api'in marici, ayaa pu tiraavijte'e pej tyamua'a ri'i tihua'ata'acare'en ti'itij cime'e ti tihua'aturaate'e. Pata'aj eitze'e ri'i tihua'uta'an aime mej mi'i huatyaujca'anyen majjna cime'e mej tihua'uta'ixaate'en, majta mej tihua'umua'aten. ¹⁸Ayaa paj huarini, a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin: "Caxu ra'anaji'iquihua'an mi puuye ti raayun i triigu ruica cime'e silu che'e ri'iristan ti cij caj tiraacua'ani."

Ajta pu ayan te'eyu'usi'i ticin: "Ayaa pu tiraavijte'e mej mi tiraanajchite'e a'ati ti ti'imijhuaca a'achu ti caj raamue'iti."

¹⁹Ti pua'a a'ati ti'itij cin jetzen ti'ijpuá'ajtya'a sej ti hua'achai u teyujta'a, ti pua'a ai na'a ti'ijpuá'ajtya'a, capej ranamuajra. Aru ti pua'a ma hua'apua na'ari mahueica meyan jetzen ti'ijpuá'ajtya'a, aj paj xaa raanamua.

²⁰Majta aime i maj hua'achai i tyaite teyujta'a, ti pua'a a'ij pua'a me titetyújchai i Dioj jemi, pata'aj hua'ajtya'axi'in, meti'inamuáaraca i tyaite, mej mi raamua'aree i seica mej mi cai meyan titya'itzaa. ²¹Jemin i Dioj, nyajta jemin i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús, nyajta hua'a jemi i mej ti'ivaire'e i tajapua, Dioj ti hua'antihuau, ayaa nu tí'imue'ijcate'e pata'aj nain cin na'ara'astijre'en a'ij nyej neri timue'ixaa. Capej ti'iti cin a'ij rijca

pajna cime'e pej sej eitze'e xe'eve'e, pajta sej cai peyan ti'ixe'eva'a silu pata'aj peyan che'eta pana'a hua'aruure najjmi'ica. ²²Capej á'iyi'itze'e paj ra'ava'amijhua'an sej i a'ati ti'iti ti a'ij cime'en pej pi cai jamuan autyaturan i Dioj jemi. Pata'aj asajj ri'i tihua'achain pata'aj cai ti'itij cin autyaturan i Dioj jemi, sej jamuan i tevi.

²³Pata'aj raatapua'ajta paj cai ai pana'a jaj ya'aca. Pata'aj cij caj ti'iti nahuaj tyu'uye'en a'ini eihua pej tí'icucui'i.

²⁴Aijna cime'en i seica i tyetyaca, a eijre'e pu seijre'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi ti ij anacaican pueijtzi hua'uta'an. Ajta seica cime'en, capu a'ij amiteere anacaican i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, silu majca'i huayee xaa tyaja'ure'enyajsin ajna xicajra'an ti jetzen huataseijre'esin.

²⁵Ayaa pu che'eta na'a een aijna cime'e i ti xa'api'in i maj cin meri tyu'utavai, ai pu a eijre'e seijre'e. Na'ari ti pua'a cai anacai amiteere, majca'i huayee pu huataseijre'esin. Capu ri'iri ti huatáuravaa para rusen cime'e.

6 Ayaa pu ruxe'eve'e muejmi jemi satij sana'a pua'amua mej ca'anyejri cin tyaja'amuamuariste'e ti i ayan tyajamuá'amityejtya'a ti ayan raavijte'e sej hua'ara'astijre'en aime i mej tyaja'amue'ijte'e. Na'ari ti pua'a sacai seyan huarini, ai mu a'ij pua'a tyu'utaxajta majjna cime'e i tyej teyan raatamua'amua ticin Dioj ti ta'ivastara'a, majta majjna cime'e a'ij tyej ti'imua'ata.

²Ajta, a'ini ai mu i mej tyaja'amueijte'e, ai mu majta tya'atzaahuat'e, ayaa xu huarini. Caxu hua'axaahuari'ira sajna cime'e sej ru'ihuaamua'a i tavastara'a jemi, silu ayaa xu eitze'e tihua'utyavaire'en. Ayaa xu huarini a'ini eitze'e pu tihua'aci'iti aime i mej tyaja'amueijte'e aijna cime'e sej seyan tihua'utyavaire'en, majta

meyan tya'atzaahuat'e, ajta Dioj pu hua'axe'eve'e. Ai pu ain pueen i ti ruxe'eve'e pej peyan tihua'umuá'ate. Pajta, pata'aj ca'anijra'a hua'uta'an mej mi meyan huarini.

Cime'en i ti tzaahuati'ira'a cin ajchaire'e

³⁻⁴Seica mu meyan ti'imua'ataca maijna cime'e ti cai ayan ti'ayajna, ti saique een aijna cime'e i nyuucari ti ri'i taaruuren ti cime'en taamuá'ate i tavastara'a i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. Majta meyan ti'imua'ataca aijna cime'e ti saique een aijna cime'en i nyuucari ti tzaahuati'ira'a cin ti'ixa i Dioj jemi.

Ti pua'a a'ati ayan eenye'en, capu ti'iti u'umua'aree silu á'ujtzaahuat'e pu'u. Eihua pu tyu'urihuauve'e nain cime'e, ajta nya'usa'ami'i aijna cime'e a'ij ti huataujmua'a seij i nyuucari. Ai pu ain pueen i ti te'iraaye'i ti ayan rici. Maujcheere rujiimua'a na'ari maujtyesa'a. Majta a'ij pua'a tyu'ujxajtave'e ca'in sei pu ayan tí'ijxajtzi'i i ruxa'aj tevi ti ij a'ij pua'a raaruuren.

⁵A'anaj ti na'a maujtyese'e aime i mej a'ij pua'a me tyaumuámua'aree. Ai pu tiyaaru'u tihua'ari'iri'i i maj anacaican cin rú'umua'areeraca tzaahuati'ira'a cime'e. Aij pu cin ayan tihua'amitejte'e mej meyan tiraamue'itin maijna cime'e mej huataujsejrata maj nu'u Ciriistu'u jemi ti'livaire'e.

⁶Ma ajta, ti pua'a a'ati ri'i hua'uruuren aijna cime'e ti ra'astjire'e i Dioj eihua pu aijna cin ramue'itin, ti pua'a ajta rutyamua'ave'e. ⁷A'ini tyati'ij huatasejire iyan chaanaca japua, catu ti'iti uve'enejite. Ajta, tyati'ij huiraciinye teyanna chaanaca japua, catu ti'itij a'atini. ⁸Ayaa pu éeny'a, tiche'e huatatyamua'ave'en tyaijna cime'e tyej tí'ijcha'i i tyej ti'icua'a, ajta i tyaj cin tí'ityatache'ete.

⁹Majta aime i mej meyan raxe'eve'e mej huataujchijtyaanita, ayaa mu e'en matij aime i ti'ityain a'ati ti caujnari cin hua'utyaaji'ique. Ai pu hua'atyanaami i hua'a tzajta'a mej mi eihua ti'ijxe'eve'e, maj cai cin ri'i me tauúmua'araa, ti eihua a'ij pua'a tyu'uruure. Ai pu ain pueen i ti nain tihua'ari'ira, ti hua'antipua'arite'esin rusen cime'e. ¹⁰A'ini aij pu jetze airáninyei najmi'i tij na'a ti a'ij pua'a seijre'e aijna cime'e maj huapi'i tumin ranyacua'atze'e. Majta seica, ai mu meri ra'atyaaxahuataca'a i mej tya'atzaahuat'e maijna cime'e mej eihua huapi'i ranyacua'atze'e i tumin. Mati'ij meyan huarini, eihua mu rajpueitzi mua'ara'ani.

Ti nu'u tí'itese'en tyamua'a naa ti'ij ratyámue'itin i ti xa'api'in een

¹¹Pajta muua, mi pej ra'astjire'e i Dioj, pata'aj cai a'atzu tya'aste pajjna cime'e silu ayaa papu'u huarini. Pata'aj peyan tiraahuauni pej uraré'eny'e'en i a'atzajta'a, pajta pata'aj ri'i tí'ichajca i Dioj jemi. Pajta pata'aj tya'atzaahuatya'a tzaahuati'ira'a cime'e. Ayaa papu'u pajta tiraahuauni paj hua'axe'eve'en tyamua'a naa i tyaite, paj tya'utaviicue'i, pajta ayan huatya'apua'arite'e i a'atzajta'a. ¹²Pata'aj ti'lityese'e tyamua'a naa pej pi ratyamue'itin pajjna ti xa'api'in een aijna cime'e pej tya'atzaahuat'e. Pata'aj ti'lityese'e pajjna huatyamue'itin paj ruuri pua'ara'ani rusen cime'e i Dioj jemi, a'ini aij pu cin Dioj muatajée ajna xicajra'an pej jetzen raata'a a'anyuuca meti'iseiraca i tyaite. Xa'api'in paj raataxajta'ca'a paj nu'u ra'ara'astjire'en i tavastara'a jemi.

¹³Ayaa nu ti'imuejcate'e ti'itij cime'e jemin i Dioj ti najmi'ica hua'ata'aca maj ruuri mua'ara'ani, ajta jemin i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús ti ajta xa'api'in tyu'utaxajta'ca'a ti'ij ain ti'ixaatya'acaa

jemin ajna i tajtuhuan ti ayan antyahuaaca'a ticin Póncio Pilaatu.

¹⁴Ayaa nu ti'imueijcate'e pej peyan ra'ara'astijre'en nain cin a'ij nyej neri timuaata'ij, pej pi cai ti'itij cin autyaturan, ti ij cai a'ati ti'itij cin mueetzi jetze tya'upuá'ajte'en. Pata'aj pauj peyan rijca tij na'a ti yu auca'titi a'ame asta cai ajtahua'a ye huataseijre'en i tavastara'a, ajjna i Jesús, ti ajta i'i Ciriistu'u. ¹⁵Ajta ayen te'eme ti'ij Dioj ayan raaxa'api'intare'en yee pu'uri raavijte'e ti ajtahua'a huataseijre'en.

Ajta ain Dioj, ai pu ain pueen i tyaj ri'i tirata'aca, i ti rusaij nain japua tie'ijta. Ai pu tihue'ijte'e aime i maj tajtuhuan cin ti'itátyatyá'upu'u. Ai pu ajta ain pueen i hua'avastara'a aime i tyej teyan hua'atamua'amua ticin yee tavastara'a, i maj meyanna seijre'e iyan chaanaca japua. ¹⁶Ai pu'u na'a ain pueen i ti cai a'anaj mi'ini, ajta ain á'uca a'u ti ayan eihua a'utáca a'u tyaj cai a'arajvee i jemin. Capu a'ati a'anaj raaseij, ajta capu ri'iri ti a'ati ruji'i cin raaseij. Tiche'e ri'i tiraata'an, ajta che'e ain nain cin antyujmua'aréera a'ara'ani rusen cime'e.

¹⁷Ayaa paj tihua'utajjte'en aime i maj chijtyaani pueen, i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua mej mi cai hua'axaahuata i seica i maj cai a'ij ti'ijviicue'i. Miche'e majta cai majjna cin a'ujtzaahuatya'a majjna cime'e mej eihua tí'ijcha'i ti huapi'i ti'ijnajchi, a'ini capu ri'iri mej raamua'aree ti tyahua'ava'irihua'an

majca'i huayee. Aij pu cin, miche'e ra'atzaahuatya'a i Dioj ti ruxé'evi'ira'a cin taatapueijve'esin najmi'i tij na'a tyej ti tyajjna cin huatatyamua'ave'en.

¹⁸Pata'aj tihua'utajjte'en mej mi meyan huarini i ti i'i xa'api'in cime'e, mej mi eihua huapi'i meyan tyu'umuare'en majjna cime'e ti xa'api'in, mej mi ruxé'evi'ira'a cin tihua'uta'an i maj cai a'ij ti'ijviicue'i, mej mi ra'ujca'anye mej tyu'ura'an tyamua'a naa ajjna mej tí'ijcha'i. ¹⁹Ti pua'a meyan huarini, eihua mu huapi'i ratya'avaata i Dioj jemi ti tihua'atyava'irihua'an majca'i huayee rusen cime'e. Ayaa mu meyan huarin, ai mu xaa ramua'areeran mej maun te'entyaruti i Dioj jemi mej mi ruuri mua'ara'ani rusen cime'e. Ai pu ain pueen i ti tihua'atyava'irihua'an tzite'e.

Cime'en i ti ra'antipua'ari

²⁰Muaa, pej i'i Timuteeyu, pata'aj ri'i pana'a pej pi nain cin tya'ara'asten Dioj ti cime'en timuéijca. Capaj a'atzu ra'aste i mej eihua tyú'uxajtave'e majjna cime'e i nyuucari ti cai ti'itij vaire'e, ajta ti saique een. Ayaa mu tya'ujtzaahuatave'e mej ru'umua'aree, aru capu ayan ti'ayajna. Camu a'atzu ru'umua'aree. ²¹Majta seica meri hua'unamuajri'i. Ayaa mu cin huarin, mati'ij mi main ca'anacan yá'uhua'axi i mej tya'atzaahuatave'e.

Aj mu mi ajtac'ij i tavastara'a jemi, micu. Yaa pu i cu. Che'e a'ij ti'imuvaira'a.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo aijna jemi i Timuteeyu, i ti hua'apua

Pablo pu rataujte'e

1 Inyaa, nyaa nu i'i Pablo, ti Dioj na'antihuau ruxé'evi'lira'a cime'e ney ni ratyavaire'en i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús aijna cime'e ti Dioj ayan tya'ataujratziiri'i ti taata'asin tyaj ruuri ta'ara'ani rusen cime'e jamuan tyaijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús.

²Ayaa nu ye ti'imuuayu'use'e muua pej i'i Timuteeyu, mi pej ni'iyauj. Che'e ain Dioj ti ta'iyau'upua, ajta ain i tavastara'a, i Ciriistu'u, ti ajta i'i Jesús, miche'e main ri'i timuaata'an, miche'e muá'ancu'uvajxi'in, majta ri'i timuaatyapua'ariten i a'atzajta'a.

Tyá'anxajta aijna cime'e i Ciriistu'u

³Tij na'a tyati'ijta mua'utamua'aree, nain xicaj tzajta'a na'ari nain tica'ari tzajta'a, nyati'ijta tyenyuusime'en, nyaa nu tí'ijtaujtzi'ire'e mueetzi cime'e i Dioj jemi i nyaj jemin cai ti'itij cin autyajturaa ney ravaire'e. Ayaa nu che'e nyana'a jemin ravaire'e matij main ti'ivaira'acaa i nyahuaacixa'astyamua'a tyaaca.

⁴Nyaa nu mua'utamua'aree i paj cin ayein. Aij nu cin eihua raxe'eve'e nyaj nyajtahua'a muaaseij ney ni nyaijna cin huatantamua'ave'en. ⁵Nyaa nu ra'utamua'areeri'i pej tya'atzaahuat'e tzaahuati'ira'a cime'e. Ai pu anacaican tya'antzaahua i a'aya'acua aijna i Loida

tyaacan, ajta e'eyan a'anaana Eunice ayan che'eta na'a tya'antzaahua. Ajta ijii ayaa pu tina'amitejte'e inyeetzi pej peyan che'eta pana'a tya'atzaahuat'e i tavastara'a jemi.

⁶Aij nu cin neyan ti'imue'ijte'e paj pajtahua'a ahua'aca'anyen pej tyu'utyavaire'en nain cime'e a'ij ti Dioj timuaata'a nyati'ij mua'avá'amuarej i nyamuajca'a cime'e. ⁷Pata'aj ahua'aca'anyen tyamua'a naa a'ini capu ayan tiraata'a i Dioj tyej teyan ti'itziine'e. Capu a'atzu, silu ai pu titaatá'a tyej taijna jetze arataca'anye, tyajta tyej ti taxe'eve'e, tyajta tej ti ri'i metityaumuámua'aree.

⁸Aij paj cin cai ti'ityevi'ira'a pej tihua'uta'ixaate'en i tyaite a'ij ti tyu'uruu i tavastara'a. Capej pajta ti'ityevi'ira'a paijna cime'e nyaj ra'astijre'e. Ma pajta muua, pata'aj nya jamuan huata'an tyej ti naimi'i rajpueitzi ta'ara'ani, tyej ti Dioj jetze arataca'anye tyej teyan huarini mej mi eitze'e raanamua i nyuucari ti cin Dioj hue'iratuaasin. ⁹Aij tu jetze arataca'anye i Dioj ti tu'irajtuaa ityejmi, ajta titaijca tyej ti teyan uraré'enyen ta'ara'ani i tatzajta'a.

Capu aijna cin tu'irajtuaa aijna cime'e tyej ti'itij cin tyu'utyava'i. Capu xaa nya'u. Ayaa pu'u na'a tu'irajtuaa aijna cime'e a'ij ti anacaican tiraaxa'api'intarej, ajta aijna cime'e ti

ri'i titaatá'a. Ai pu ajmi'i ri'i titaatá'a jamuan i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. Ti'ij cai xi séira'aca i chaanaca tyej yan japuan puasaaruve'e, ai pu ayan ri'i titaatá'a.

¹⁰Aru ijii, pu'uri a eijre'e seijre'e a'ij ti ri'i titaatá'a aijna cime'e ti huataseijre aijna ti tu'irajtuaa, aijna i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. Ai pu ra'antipua'arite aijna i maj cin cui'ini. Ajta, ai pu taata'a tyej raasej i tyaj ruuri ta'ara'ani rusen cime'e tej ra'ara'astijre'en i nyuucari ti cin Dioj tu'irajtuaasin.

¹¹Ajta ineetzi, Dioj pu na'antihuau nyej ni tihua'uta'ixaate'en i tyaite nyaijna i nyuucari, nyajta nyaijna cin tyu'utyavaire'en, nyajta nyej tihua'umua'aten. ¹²Aj nu cin neyan nyana'a rajpueijtzi. Me nyajta, canu ti'lityevi'ira'a a'ini nyaa nu ramua'ate nyaijna i nyaj ra'astijre'e. Ajta ayan tina'amitejte'e ti ain raayi'iti ti ratya'avaa i nyaj cime'en tiraijca ti'ij ajna huataseijre'en ajna xicajra'a ti jetzen Dioj ayan na'uxijte'en a'ij ti tiraavijte'e.

¹³Ayaa papu'u pauj tihua'amua'atya paijna cime'e a'ij pej tinaanamuajri'i i nyenyuuca cime'e ti a'ij huatarujte'en. Pata'aj pauj peyan ra'astijre'e i tavastara'a, pata'aj pajta pauj peyan hua'axe'eve'e i tyaite. ¹⁴Pata'aj ri'i tiratyá'avaa ti cin Dioj timuéijca. Pata'aj ri'i tya'uhuatya'aca'anyen paijna cime'e xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj pej jetze ara'aca'anye pej pi ri'i tiratyá'avaa, a'ini ain xaijnyu'ucara'ara'an ye huatyaturaasin tyejmi jemi.

¹⁵Papu'uri ramua'aree i maj ma nuurai naimi'i aime i mej aun e'ema'acan tij na'a ti huatacá'a u Asia. Ai mu hua'a jetze ajtyama'acan aijna i Figelo, ajta aijna i Hermógenes.

¹⁶Ayaa nu ti'ijxe'eve'e ti ain tavastara'a ri'i hua'ancu'uvajxi'in i tyaitestyamua'ame'en aijna i Onesiforo

a'ini eihua pu ye nyava'atui i nyaj cin huarún. Capu ajta raatatyévi'iraste nyej aiityanami'ihuaca'a. ¹⁷Ma ajta ain Onesiforo, ti'ij aun a'utyavaaca'a u Roma, ai pu naahuau muare'eri cime'e. Aj pu i xaa naatyau. ¹⁸Che'e tavastara'a ayan tiraata'an ti Dioj ri'i ra'ancu'uvajxi'in ajna xicajra'a ti jetzen tavastara'a ajtahua'a huataseijre'en. Muaa pa ramua'aree tyamua'a naa najjmi'i tij na'a i ti cin tinaatyavai nyati'ij nyaun a'ucatii u Efeso.

Cime'en aijna ti ravaire'e i Ciriistu'u tij xantaaru'u

2 Pajta muaa, pej ni'iyauj, pata'aj huata'aca'anyen i a'atzajta'a paijna cime'e ti Dioj ri'i timuaata'a a'ini muaa pa ra'astijre'e i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ²Ayaa papu'u huarini. Aijna pej peri nyeetzi huanamuajri'i a'ij nyej tihua'uta'ixaa i tyaite, seica mej ti'iseiraca, patij pana'a tinaanamuajri'i, aij papu'u cin tihua'utajte'en seica i tyetyaca i maj ri'i titetyújcha'i, mej mi raayi'itihua'an mej tihua'umua'aten i tyaite. Pata'aj tya'utaviicue'i tajamuan.

³Pata'aj ri'i tiraatyavaire'en i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. Pata'aj peyan che'eta pana'a ta'utaviicue'i tajamuan aijna cime'e i paj rajpueijtzi tij ajta xantaaru'u ti ti'livaire'e ta'utaviicue'i aijna cime'e ti rajpueijtzi. ⁴Ajta, a'ati ti na'a ti ti'livaire'e tij xantaaru'u, ti'ij ain ri'i raata'an aijna ti ta'uyu'uxaca'a, ai pu'u na'a jetzen ruxe'eve'e a'ij mej rici i mej i'i xantaaru'u.

⁵Ayaa pu che'eta na'a een aime i mej maun a'utyarute mej mi tyu'utatyese'en hua'a jamuan i maj huatyaruaache. Ti ij seij raamue'itin aijna i curuun, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ain ayan tyu'utatyese'en a'ij mej tiraaxa'api'intare aime i mej ti'ijta.

⁶Ajta aijna ti eihua ti'imijhuaca japuan i ruchuej, ayaa pu tiraavijte'e ti anacaican tiraaci'iti aijna ti

tyu'uciiraca'a. Aj pu tihua'aci'iti i seica. ⁷Pata'aj peijna jetzen peyan ti'imua'atzaa a'ij nyej ti'imue'ixaate'e, a'ini tavastara'a pu muaata'asin pej yau'eitaa pua'ara'ani nain cime'e a'ij ti huataujmua'a.

⁸Pata'aj ra'utamua'aree peijna cime'en i Jesús, ti ajta i'i Ciriistu'u. Ai pu ajtahua'a huatarú hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ai pu ajta huaacixa'ara'an pueen aijna i David tyaacan. Ai pu ain pueen i nyuucari i nyej tihue'ixaate'en i tyaite. ⁹Aij nu cin neyan rajpueijtzi, mej meyan na'anaaji'iquen a'ij mej tihua'anaji'iqui i mej a'ij pua'a titetyujcha'i. Aru nyauche'e nu tihua'uta'ixaate'esin a'ini capu ti'iri'iri mej ratya'avaa aijna i nyuucari ti Dioj jetze raxa a'u nyaj aiiytanami'i. ¹⁰Aij nu cin nain cin ta'utaviicue'ira nyaime jemi i ti Dioj hua'antihuau, ti ij ajta Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús hue'irajtuaani mej mi jemin huatyaturan rusen cime'e a'u ti á'nyeerli' tyamua'a naa.

¹¹Ayaa nu ti'imue'ixaate'e tzaahuati'ira'a cime'e seij nyuucari ti ayan ticin:

Ti pua'a tyej teyan jamuan huacuii, tyan tu tyajta jamuan ruuri ta'ara'ani.

¹²Ti pua'a tej teyan ta'utaviicue'i i tyaj rajpueijtzi, tyan tu tyajta jamuan tie'ijta ta'aju'un.

Na'ari cai, ti pua'a teyan ma ruurai, ai pu ajta ma tuurai itejmi.

¹³Ti pua'a teyan titya'utá'itza'ara'an i Dioj jemi, ai pu cai a'anaj a'uta'itzeesin itejmi jemi a'ini capu ri'iri ti ain rusaij rutíte.

Cime'en aijna i a'ati ti xa'api'in seijre'e

¹⁴Pata'aj pauj pajna cin tihua'uta'ixaate'en mej mi maijna cin ra'utamua'aree a'ij nyej neri timue'ixaa.

Pata'aj ri'i tihua'uta'ixaate'en i Dioj jemi mej mi cai tyú'ujtyesi'ira'a rujiimua'a nyuucari cime'e a'ini capu ti'itij vaire'e silu a'ij pu pua'a na'a hua'aruure aime i maj ranamua.

¹⁵Pata'aj peyan pajna cin ti'ityesa'a nain cin a'achu paj caj tiru'umua'aree pej pi huata'aseijrata i Dioj jemi, patij seij i ti Dioj raataxajtaca'a ticin xa'api'in paj huarij. Ayaa paj peyan eenya'a pua'ame tij seij ti ti'imijhuaca ti cai a'anaj autyajturaa ti'itij cime'e ti raatatyevi'iraste'en. Ayaa pu'u na'a, a'ini ai pu xa'api'in rijca aijna cime'e ti ti'imua'ata a'ij ti tiraavijte'e aijna i nyuucari ti ayan ti'ayajna.

¹⁶Capej hua'ajaahuate'e aime i mej eihua tyu'ujxajtave'e, a'ini aime i maj meyan tyu'ujxajtave'e, eitze'e mu maruujipua i ye'ira ti ayan ti'ayajna asta mana'a cai che'e ti'iti xajta ti xa'api'in een. ¹⁷Eihua mu a'ij pua'a tyu'uruure aime i mej meyan tyu'ujxajtave'e, tij na'a ti tyu'ume a'ij mej ti'ixa, eitze'e pu a'ij pua'a hua'aruuren i tyaite.

Ayaa pu ti'irinyaca aime jemi i maj hua'apua, aijna i Himeneo, ajta aijna i Fileto. ¹⁸Ai mu meri ma ruuhua'axi i nyuucari ti ayan ti'ayajna a'ini ayaa mu ti'ixaxa'a maj nu'u meri majtahua'a huatarú i mi'ichite. Mu'uri seica huatyaamue'iti a'ij mej ty'a'antzaahuate'en.

¹⁹Ma ajta, Dioj ayan tyu'uruu ti ij cai ti'iti ta'antipua'arite'en itejmi. Cu xuee tij chi'i ájtaahuaca'a ti cimieentu japua ru'ujche ti cai ri'iri ti a'ati ra'anján, ajta, ti a'ayu'usi'i ti ayan ticin: "Tavastara'a pu hua'amuaite aime i rutyaitestyamua'a"; ajta ti ayan ticin: "Naimi'i matij mana'a pua'amua i maj meyan raataxaj yee ti ra'astijre'e i tavastara'a, miche'e main ma rúuhua'axin i maj a'ij pua'a cin titetyujcha'i."

²⁰Eihua pu ti'iti aun tya'useijre'e chi'i tzajta'a ti ve'e. Capu ai na'a seijre'e ti'iti

ti taavijhua i ooro cime'e na'ari plaata cime'e silu ajta pu ain tya'usejire'e ti ciye cin ti'taavijhua, ajta xarij cime'e. Seica ti aun tye'irá'a, ayaa pu ti'ivaiire'e mati'ij ti'iyeste, ajta seica ti ajta aun tye'irá'a, cha'a na'a pu cin ti'ivaire'e. ²¹ Ayaa pu tí'en. Ti pua'a a'ati ayan raxe'eve'e ti ti'ivaire'e i Dioj jemi tij aijna i ti'iti ti ayan ti'ivaire'e mati'ij ti'iyeste, ayaa pu ruxe'eve'e ti ma ruuraini najjimi'í tij na'a ti a'ij pua'a een, aj pu xaa ayan tiraaviitya'a a'ame ti ij tiraatyavaire'en i tavastara'a, ti ij tavastara'a ayan ratya'avaa ti ij tiraatyava'irihua'an ti'itij cime'e ti xa'api'in een.

²² Pata'aj pauj ma rúuhua'axin i maj cin a'ij pua'a titetyujcha'i i mej tyaamua. Pata'aj peyan huarini hua'a jamuan i mej meyan ti'ixa yee mej ra'astijre'e i tavastara'a majjna cime'e i mej uraré'en i rutzajta'a. Pata'aj peyan rijca a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Pata'aj pajta hua'axe'eve'e i tyaite. Pajta peyan hua'utyapua'arite'en i hua'a tzajta'a i a'ihuaamua'a.

²³ Capej hua'astijre'e aime i mej eihua tyú'uxajtave'e a'ini papu'uri ramua'aree ti ayaa na'a ti'ivaire'e mej mi tyu'ujaaxaijte'en i tyaite i maj ri'i me tityamuámua'aree. ²⁴ Ajta, capu ayan tiraavijte'e seij ti tavastara'a vaire'e ti ayan eenya'a aucha'acanya'a ti seica jamuan ti'ijaaxaijta. Capu a'atzu, silu che'e ain ri'i tihua'umua'aten. Che'e ajta cai nyu'ucami'i tya'utaviicue'i.

²⁵⁻²⁶ Ajta ain ti ravaire'e i tavastara'a, ayaa pu ruxe'eve'e ti ruxaahua ri'i hua'uruuren aime i maj rajchaire'e a'ij ti ain ti'imua'ataca. Ruxe'eve'e ti ain ra'utamua'aree yee ri'iri ti Dioj hua'uta'an mej mi saique tyu'umua'ati mej mi raamua'ati i nyuucari ti ayan ti'ayajna, mej mi majtahua'a ri'i me títya'umuámua'araa mua'ara'ani. Mati'ij meyan huarini, ri'iriista pu a'ame maj huiraciinye a'u ti tiyaaru'u

huáje'ityáana a'u ti ayan hua'uruu a'ij ti ain ti'ijxe'eva'acaa maj ra'ara'astijre'en.

A'ij mej eenya'a mua'aju'un i tyaite ti'ij te'entipua'arite'en nain

3 Ayej xaa nya'u ti'ayajna ti ayan te'eme majca'ihua yee ti'ij te'entipua'arime'en nain. Eihua mu rajpueitzi mua'aju'un. ² Ayaa mu eenya'a mua'aju'un i tyaite. Ayaa mu raxe'eva'a a'ame seij i tyaite a'ij ti aime tihua'amitejte'e seij ajta seij. Majta eihua huapi'i raxe'eve'e maj tumin tisaire'en. Eihua mu a'ujtzaahuatya'a mua'aju'un, majta eihua hua'axaahuata mua'aju'un i ruxa'aj tyaite. Eihua mu a'ij pua'a tyú'uxajtava'a mua'aju'un. Camu hua'atzaahuatya'a mua'aju'un i ruvaujsimua'a. Camu majta ri'i tihua'uta'asin aime i maj ti'itij cin hua'utyava'i. Eihua mu a'ij pua'a titetyujchá'i mua'aju'un.

³ Camu hua'axe'eva'a mua'aju'un i tyaite. Camu majta tihua'uta'uuni'lira silu eihua mu a'ij pua'a tyu'ujxaatava'a mua'aju'un. Ai mu majta simuaruuni mua'aju'un. Marajchaira'a mu mua'aju'un nain cime'e ti i'i xa'api'in. ⁴ Aviitzi mu cin tyu'utatu'ire'esin i ruxa'a tevi. Camu a'atzu á'ujcu'uvaa mua'aju'un. Eihua mu a'ujtzaahuatya'a mua'aju'un majjna cime'e ti ayan tihua'amitejte'e mej eihua ruxe'eve'e. Eihua mu raxe'eva'a mua'aju'un mej meyan huarini a'ij ti tihua'araanajchi. Majta camu raxe'eva'a mua'aju'un i Dioj. ⁵ Aru ai mu majta meyan huataujsejrata i tyaite jemi maj nu'u ra'astijre'e i Dioj, aru camu aijna jetze araujca'anyaa mua'aju'un.

Capaj hua'ajaahuatya'a muua. ⁶ Ayaa mu e'en matij aime i maj hue'itzi cin utyaru'ipi u hua'achi'lita i tyaite mej mi hua'utyamue'litin aime i juuca i maj cai te'eviiicue'i i rutzajta'a, i maj ruxaamiste'e majjna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

Majta meyan huataura'aca ti ti'iti ca'anijra'a hua'uta'an mej mi meyan huarini ti'iti ti a'ij pua'a een, ti ajta hua'araanajchi. ⁷A'anaj ti na'a meyan tihua'anamuajran i mej tihua'amua'ate mej mi eitze'e yau'eitaa mua'ara'ani ti'iti ti jajcua. Camu a'anaj huataura'asin mej raamua'ati i nyuucari ti ayan ti'ayajna. ⁸Ajta aime i tyetyaca i mej tihua'amua'ate, ayaa mu che'eta mana'a tirajchaire'e i ti ayan ti'ayajna matij aime i maj Moisés tyaacan mej tichaira'acaa, aime i maj hua'apua. Ai mu ain pueenya'a aijna i Janes tyaacan, ajta aijna i Jambres tyaacan. Ajta aime i mej meyan e'en, ayaa mu a'ij pua'a me tityaumuámua'aree. Camu a'atzu tya'atzaahuatete tzaahuati'ira'a cime'e. ⁹Camu che'e a'ateere mej meyan rici a'ini ayaa che'eta na'a tihua'aruuren a'ij ti tihua'uruu i seica i maj hua'apua. Naimi'i mu ramua'areeran ti cai ti'itij vaire'e a'ij mej ti'ixaxa'a.

Pablo pu ra'antipua'ari i ti cin tiraijcate'en aijna i Timuteeyu

¹⁰Ma pajta muua ramua'aree nain cime'e a'ij nyej eenye'equ'e a'ucha'acan, i nyaj cin ti'imijhuaca. Muua paj pajta ramua'aree nyaj tzaahuati'ira'a cin tya'atzaahuatete, nyajta tye'leviicue'i tyamua'a naa i nyaj cin rajpueijtzi. ¹¹Muua pa ramua'aree tyamua'a naa mej a'ij pua'a naaru, nyaj eihua rajpueijtzi na'araa. Muua pa ramua'aree ti'iti ti a'ij naaru aujna a'ahua'a u Antioquía, ajta aujna u Iconio, ajta aujna u Listra. Eihua nu tya'utaviicue'iri'i i nyaj cin rajpueijtzi'aca. Ajta nyavastara'a pu nu'irajtuaa nain cime'e i nyaj rajpueijtzi'aca.

¹²Ayej xaa nya'u, ayan che'eta na'a ti'iruuren a'ati ti na'a ti ti'ityese'e ti ra'ara'astijre'en i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. A'ij mu pua'a raruuren maijna i a'ati. ¹³Ajta aime i mej a'ij

pua'a titetyujcha'i, majta aime i maj cai tzaahuati'ira'a cin meyan rici, mauche'e mu eitze'e a'ij pua'a e'enya'a mua'aju'un i rutzajta'a. Mauche'e mu eitze'e hua'acuanamua mua'aju'un seica i tyaite. Majta eitze'e mu tya'utyaúhue'itze'esin rujiimua'a.

¹⁴Ma pajta muua, pata'aj paj peyan tya'atzaahuatya'a a'ij pej tiraari'ire, peijna jetze ti ayan timua'amitejtya'acaa. Pata'aj peyan paj tya'atzaahuatya'a a'ini muua pa hua'amua'ate a'ij mej timuamuá'ate. ¹⁵Pajta, tij na'a pati'ij pa'ari'ista, muua pa ramua'areeraca'a a'ij ti te'eyu'usi'i aijna jetze i yu'uxari ti Dioj rujemi ratya'avaataca'a. Ai pu ain pueen i nyuucari ti muaata'asin pej ri'i me tyáumua'araa ti ij Dioj mue'irajtuaani aijna cime'e pej rá'antzaahua i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús.

¹⁶Naijmi'i tij na'a ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ti Dioj rujemi ratya'avaataca'a, au pu e'ema'acan i Dioj jemi a'ini xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu rumuare'eri'ira'a cin hua'uta'a mej mi meyan tira'uyu'uxa. Ajta ti'ivaire'e mej mi cin tihua'umua'aten i tyaite na'ari mej mi cin hua'uta'ixaate'en i maj cin raamua'aree i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, mej mi ri'i hua'uruuren. Ajta pu ti'ivaire'e mej mi tihua'umua'aten a'ij ti ti'ixa'api'in i Dioj jemi, ajta a'ij ti cai ti'ixa'api'in mej mi uraré'enyaa mua'ara'ani i rutzajta'a. ¹⁷Ajta ayan tiraatyava'irihua'an aijna i a'ati ti ra'astijre'e i Dioj ti ain i yu'uxari cin huaujnajmi'ire'en naimi'i tij na'a ti ruxe'leve'e ti ij ayan huarini ti'iti ti a'ij ti'ixa'api'in.

4 Ayaa nu een cin ti'imue'ijcate'e jemin i Dioj, ajta jemin i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. A'ini Ciriistu'u pu raxa'api'intare aime jemi i maj mauj yan huachaatiime iyan chaanaca japua, ajta aime jemi i maj meri huacuii.

Ai pu ajtahua'a huatasejre'esin ti'ij tyu'utaijta nainjapua. ²Pata'aj muua tihua'uta'ixaate'en i nyuucari cime'e. Pajta pata'aj hua'utahuavii ca'anin cime'e mej mi raanamua ti pua'a meyan titya'ujca'ane maj raanamua na'ari macai ranamuajracu. Pata'aj ri'i hua'uruuren aime i maj cai xa'api'in metityaúmua'aree. Pata'aj hua'uta'ijmi mej mi cai a'ij pua'a rijca. Pata'aj pajta hua'uta'an i ca'anijra'a mej mi meyan huarini a'ij ti tyu'ujxe'eve'e. Ri'i papu'u pajjna cime'e pej pi ta'utaviicue'i hua'a jemi i tyaite, pajta pajjna cime'e pej tihua'amua'aten tyamua'a naa.

³Ayaa paj huarini a'ini ajna pu tyaja'ure'enyajsins ajna xicajra'an jetze mej jetzen cai che'e te'leviicue'lira mu'aju'un mej raanamua i ti i'i xa'api'in a'ij pej ti'hua'amua'atyaca. Ma majta aime, seica mu huatájeevi aime maj raanamua majna cime'e a'ij mej rujímua'a mana'a tirajtyau. ⁴Ai mu yá'uuhua'axijsin i ti ayan ti'ayajna mej mi rá'antzaahuate'en i nyuucari ti cha'a na'a pu'u ti'ixa.

⁵Ma pajta muua, pata'aj pajj nain cin ri'i me tyámua'araa pata'aj pajta tyu'utaviicue'i ti pua'a ti'iti muaatamuáre'eristen. Nyajta nu neyan tí'imue'ljcate'e pej peyan á'ucha'acanye'en pej pi tihua'uta'ixaate'en i tyaite i nyuucari cime'e ti cin Dioj hue'irajtuaani. Pata'aj nain cin tyara'astén i paj cin anti'amua'aree pajjna cime'e i paj cin ti'ivaire'e i Dioj jemi.

⁶Ayaa pu'u ti'en a'ini ayaa pu tina'amitejte'e tij nyana'a nyaj rajpueijtza'a ti ayan ti'ivaire'e i Dioj jemi cumu mua'ivejri i maj an yajxire'esin japuan i mej jetzen ti'imuai'ivajta. Pu'uri tyaja'ure'enyé ajna i nyaj jetzen huami'ini. ⁷Eihua nu rá'uviiicue'iri'i nyej neyan huarini a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi. Nu'uri ra'antici'i i nyaj cin ava'anmua'areeraca'a.

Canu raatyaxaahuataca'a silu nyara'astijraca'a i nyavastara'a. ⁸Aij pu cin Dioj ratya'avaataca'a inyeetzi jemi ti'iti ti tinaaci'iti ajna cime'e nyaj urare'enyé'e i nyatzajta'a.

Nyavastara'a pu raaxa'api'intare a'ij ti tiraavijte'e, ai pu ajna naatátistejsin ajna xicajra'an ti jetzen ayan tiraaxá'api'intari'iran inyeetzi cime'e. Ajta, capu nyeetzi na'a huatátistejsin, silu najjmi'ica a'achu pua'amuaca i mej majjna cin rachu'eva'acaa ti ain ajtahua'a huatasejre'en hua'a jemi.

Pablo pu tí'irixaate'e a'ij ti ye'i huarini

⁹⁻¹⁰Pata'aj huata'aca'anyen tij na'a ti ti'iri'iri paj yatanyen nyeetzi jemi, a'ini Demas pu ma nuurai ajjna cime'e ti eitze'e ra'aranajchaca'a i ti ayan ti'isejre'e iiyan chaanaca japua. Crescente pu aun á'umej aujna a'ahua'a ti huatacá'a u Galacia. ¹¹Ajta ajna i Lucas, ai pu ye huatyajturaa nyeetzi jemi. Pata'aj raata'inen pajjna i Marcos ti pua'a me'e peya'usej ti ajamuan ya tanyen. Pata'aj ya'arávi'itin, a'ini ai pu tinaatyava'iri i nyaj cin ti'ivaire'e i Dioj jemi.

¹²Nyaraataityaca'a nyajjna i Tíquico ti aun á'ume'en u Efeso. ¹³Patí'ij mu a'arajra'ani, pata'aj mu nyaja'arápijre'en i nyaj ra'ityavaara na'aye'i i nyaj nyaun ya'utyajtua ajna jemi i Carpo, aujna Troas ti e'eché. Pajta, pata'aj mu tinyaja'arapijre'en i yu'uxari, ajta i seica i papee, nyeetzi ti ti'inya'a.

¹⁴Ajta ain i Alejandro ti tyapuusti'i tí'ita'ahuaca, eihua pu a'ij pua'a naaruu. Aru tavastara'a pu ayan raaruuren a'ij ti tiraavijte'e ajna jemi ajna cime'e a'ij ti naaruu.

¹⁵Pajta muua, ri'i papu'u pajjna jemi ti'ij ain cai muaatyamue'itin, a'ini eihua pu rájchaira'acaa a'ij tej tihua'utá'ixaatyacaa i tyaite.

¹⁶Nyati'ij anacaican huatyanna, capu a'ati nyeetzi cime'e huatyeechaxi ti nyajapua huanyuuni. Naimi'i mu ma nuurai. Che'e Dioj cai pueijtzi hua'ata'acare'en aijna cime'e a'ij maj huarij.

¹⁷Me nyajta inyaa, aij nu jetze ará'anca'anye i tavastara'a. Ai pu naata'a i ruca'anijra'a nyej ni nain cin tihua'uta'ixaate'en i tyaite, mej mi naimi'i raanamua aime i maj cai Israel jetze ajtyama'acan. Ajta ai pu nu'irajtuaa nyej ni cai ca'anacan huami'ini. ¹⁸Tavastara'a pu naatavaire'esin nain cime'e ti'ij cai ain ti a'ij pua'a een naatyamue'itin ti'itij cime'e. Ai pu nu'irajtuaasin ti ij na'avi'itin u ute'e a'u ti ain tyeje'ijta nyej ni aun a'utyaváa na'ara'ani. Tiche'e teyan ri'i tiraata'an tij na'a ti yu aumé

para rusen cime'e. Che'e ayan tya'ara'ani.

I ti cin ra'antipua'ari

¹⁹Pata'aj naatataujti'itze'en aijna i Prisca, ajta aijna i Aquila, ajta aime i tyaitestyamua'ame'en aijna i Onesíforo. ²⁰Ajta ain i Erasto, au pu a'utyajturaa aujna chajta'ana jetze u Corinto.

Nyajta Trófimo nu aun a'utyajtuaa ti'icul'ican aujna chajta'ana jetze u Mileto. ²¹Pata'aj huata'aca'anyen pej yatanyen anacaican meenti cai xi ajna pityaja'arici ti huaseevi'i a'aye'i.

Ai mu ya muatataujte'esin aijna i Eubulo, ajta aijna i Pudente, ajta aijna i Lino, ajta aijna i Claudia, majta naimi'i i ta'ihuaamua'a i mej tya'atzaahuate'e.

²²Che'e ain tavastara'a huatyaturan mueetzi jemi. Che'e ain ri'i timuaata'an. Yaa pu'u. Pu'uri antipua'araca'a.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo aijna jemi i Tito

Pablo pu tí'ijyu'use'e aijna i Tito

1 Inyaa, i nyaj i'i Pablo, ayaa nu ti'ivaire'e i Dioj jemi. Ajta ain i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, ai pu na'antihuau nyej ni neyan tyu'utyavaire'en nyaajna cime'e mej mi eitze'e tya'atzaahuatya'a aime i Dioj ti hua'antihuau, mej mi majta eitze'e yau'eitaa mua'ara'ani tzaahuati'ira'a cime'e. Ti pua'a meri yau'eitaa mua'ara'ani tzaahuati'ira'a cime'e, aj mu mi ri'i titetyújchahi mua'aju'un majna cime'e i ruye'ira. ²Aij mu cin rachue'eva'a mua'aju'un mej meyan ruuri mua'ara'ani para rusen cime'e, a'ini ayaa pu tya'ataujratziiri'i i Dioj jajcua imi. Ajta aijna i Dioj, capu ti'ihue'itaca.

³Ajta ain Dioj, ti'ij tyaja'ure'enye a'anaj ti huaujxa'api'intari'ire, ai pu raata'a maj raamua'aree i runyuuca cime'e. Aij pu cin ayan tinaataij aijna i Dioj ti tu'irajtuaani nyej ni tihua'uta'ixaate'en aijna cime'e ti Dioj tya'ataujratziiri'i. Ee xaa nya'u, aij nu cin ti'ityejvee i tavastara'a jemi.

⁴Ayaa nu ti'imuayu'use'e, mi pej i'i Tito, mi pej pajta niyauj puenya'a pua'araa tzaahuati'ira'a cime'e pajna cime'e pej peyan che'eta pana'a tya'atzaahuate'e nyatij inyaa. Ayaa nu ti'ijxe'eve'e mej meyan muaruuren aijna i Dioj i tyaj rajya'upua, ajta

ain i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús, i ti tu'irajtuaani, miche'e ri'i timuaachain, miche'e majta muaatyapua'arite'en i a'a tzajta'a.

I ti cin ti'imijhuaca aijna i Tito aujna u Creta

⁵Ayaa nu een cin muaja'utyajtuaa aujna u Creta i chuej ti a'araahuachi i jaj japua pej pi ri'i raaruuren i ti a'aturaaca'a, pej pi pajta hua'antihuauni a'ij nyej neri timue'ixaa aime i mej tye'entyarute vaujsi cime'e nain japua matij mana'a maj huachaatime aujna u Creta. ⁶Ajta ayaa pu ruxe'eve'e ti ayan een aijna i a'ati ti tye'entyarute vasta'a cime'e, ti cai ti'itij cin a'aturaa, ajta ti seij na'a tyevi'itinye'en i jiita'a. Majta i yaujmua'ame'en aijna i a'ati, ayaa pu ruxe'eve'e mej tya'atzaahuatya'a, ti'i cai a'ati aijna cin hua'a jetze tya'upuá'ajte'en mej a'ij pua'a titetyújcha'i na'ari maj cai ti'itij a'astijre'e.

⁷A'ati ti ayan vasta'a cin ti'ityejvee, ai pu xaa ayan antyujmua'aree aijna cime'e ti Dioj jetze ma'acan ti'ivaire'e aime jemi i tyaite. Aij pu cin ayan ruxe'eve'e ti ri'i ti'ityujcha'i, ti cai ti'itij cin a'aturaa. Ruxe'eve'e ti cai ayan á'ujtzaahuate'e, ajta ti cai ca'anacan huatanyu'ucan, ajta ti cai rutyahueive'e. Ajta, ayan che'eta na'a ruxe'eve'e ti

cai ayan runya'usi'ive'e, ajta ti cai ajina cin ruvaira'a ajina cime'e i tumin maj ti'ipue'livi u teyujta'a, na'ari ti ti'inyacua'atze ti eihua ti'ijcha'i.

⁸Ma ajta ain, che'e ayen eenya'a a'ara'ani ti ruxe'evi'ira'a cime'e hua'ancure'evi'itin matij mana'a pua'amua ramuaaren, ti ajta ajina jetze ucarutye ajina cime'e ti xa'api'in een. Ajta pu ayan ruxe'eve'e ti ain ri'i metyáumua'aree, ti ajta ri'i ti'tiyujcha'i, ti ajta uraré'en i rutzajta'a. Ajta i'i, ayaa pu ruxe'eve'e ti ruca'anye i rutzajta'a ti ij cai ti'itij cin autyaturan ajina cime'e ti a'ij pua'a een.

⁹Ruxe'eve'e ti ain ajta yau'eitaa tyamua'a naa i nyuucari ti ayan ti'ayajna a'ij tyej teri tihua'umuá'ate ti ij cai a'anaj yá'uhua'anán. Ti pua'a ayan huarin, aj pu xaa raayi'itihua'a a'ame ti ij tihua'umua'aten tzaahuati'ira'a cime'e a'ij ti ayan tiraavijte'e, ai pu ajta rayi'itihua'a a'ame ti hua'utyamue'itin aime i mej saïque ti'ixaxa'a.

¹⁰Ayaa pu ruxe'eve'e a'ini mui'iti mu me á'ujhua'an i maj cai ti'itij a'astijre'e. Eihua mu tihua'amua'ate majjna cime'e i nyuucari ti cai ti'itij vaire'e, ti ajta tyu'ucuanamua. Aime mu jetze ajtyama'acan aime i mej ra'antisi'iche i ruhue'ira'a. ¹¹Eecan pu ruxe'eve'e tyej hua'uta'ijmi mej mi cai che'e meyan ti'ixajta a'ini eihua mu tihua'antyu'uuni'ira matij mana'a pua'amua rutyaitestyamua'a seij i a'ati, majta meyee. Ayaa mu een cin meyan tihua'amua'ate ajina cime'e i ti cai ayan tiraavijte'e mej mi aviitzi cin raamue'itin i tumin i maj rujiimua'a huataujvaire'en.

¹²Seij ti hua'a jetze ajtyama'acan, ti nu'u hua'a jetze ma'acan ti'ixaxa'a, ayan tyu'utaxajta'a aime cime'en ticin: "Naimi'i mu ti'hue'itaca aime i maj Creta huachaatime. A'ij mu hui pua'a ti'iruure aime i maj hua'ina'ase'e.

Majta eihua huapi'i juxaavaca hasta mana'a cai anajucataxi'in."

¹³⁻¹⁴Ee xaa, ayaa pu ti'ayajna a'ij ti tiraataxajta'a. Aij pu cin, ayaa pu ruxe'eve'e pej peyan huarini. Pata'aj ca'anin cin hua'ajtya'axi'in mej mi tya'antzaahuate'en huataujnyáatacan cime'e a'ij ti tiraavijte'e, mej mi cai che'e ranamuajra i nyuucari ti cai ti'itij vaire'e ti ajta aime jetze huanyej aime i maj Israel jetze ajtyama'acan, mej mi cai che'e ranamuajra a'ij mej tihue'ijte'e aime i tyetyaca i maj cai raataxe'eve i ti ayan ti'ayajna i Dioj jemi.

¹⁵Ajta aime jemi i mej uraré'en seijre'e i rutzajta'a, ayaa pu tihua'amitejte'e ti naimi'i tij na'a ti Dioj ayan tyu'utaahuaca'a, ai pu ti'ivaire'e i ruye'ira cime'e. Majta, camu a'atzu taura'aca ti ti'iti hua'utaxana'ave'en ti a'ij pua'a een. Ma ajta aime jemi i maj a'ij pua'a seijre'e i rutzajta'a, capu ti'iti i'ire'en. Eihua mu a'ij pua'a me tityaumuámu'aree. Majta, camu che'e raayi'iti mej meyan raataxaj yee ai pu ayan tiraavijte'e nusu ai pu cai ayan tiraavijte'e. ¹⁶Ayaa mu ti'ixaxa'a ticin: "Tyan tu ramua'ate i Dioj". Ma majta cai, camu ramua'ate a'ini camu meyan rici a'ij ti ti'ijxe'leve'e i Dioj. Eecan mu tyu'uxana'amiste'e. Camu ti'iti a'astijre'e. Camu majta ti'iti cin ti'ivaire'e i Dioj jemi.

Cime'en i nyuucari ti ri'i hua'aruuraca

2 Ma pajta muua, ayaa pu ruxe'eve'e pej peyan tihua'umua'aten mej mi meyan ri'i titetyujcha'i a'ij ti tiraavijte'e ajina cime'e mej tya'atzaahuate'e huataujnyáatacan cime'e. ²Pata'aj peyan tihua'umua'aten i maj vaujsicira'i maj cai eihua raya'acare'en i nahuaj, silu cij mu'u, mej mi seica ri'i tihua'useij. Ruxe'eve'e mej mi ri'i me tityaumuámu'aren, majta mej ri'i titetyujcha'i majjna cime'e mej

ra'astjire'e i tavastara'a. Ajta ayan ruxe'leve'e mej hua'uxe'leve'en i ruxa'a tyaite, ajta mej mi tya'utaviicue'i tyamua'a naa.

³Pata'aj peyan che'leta pana'a tihua'umua'aten aime i ucarijse mej mi majta ri'i titetyujcha'i. Capaj hua'ata'acare'en maj a'ij pua'a tyu'ujeeva seij ajta seij. Capu ajta ayan tiraavijte'e mej eihua raya'acare'en i nahuaj, silu mej mi tihua'umua'aten ti'iti ti a'ij ti'ivaire'e. ⁴Miche'e main jucarijse meyan tihua'umua'aten i maj juuca i maj auj tyaamua mej mi meyan tihua'uxe'leve'en i rucina'astyamua'a, majta i ruyaujmu'a'a.

⁵Ayaa pu ruxe'leve'e mej ri'i metityaumuámu'a'aree aime i maj mauj tyaamua, mej mi cai tyu'uxana'acire'en. Ajta, ayaa pu ruxe'leve'e mej nain cin ti'ichaaj i ruche. Ajta, mej mi ri'i hua'ajchai i rutyaitestyamua'a. Miche'e majta hua'ara'astjire'en i rucina'astyamua'a. Na'ari, ti pua'a macai ayan huarini, i seica i maj hua'aseij, camu che'e raataxe'leve'esin maj ra'ara'astjire'en i tavastara'a.

⁶Ayaa paj che'leta pana'a ca'anijra'a hua'uta'an i tyetyaca i maj mauj tyaamua mej mi ri'i metityaumuámu'a're'en maijna cime'e a'ij mej rici. ⁷Pajta muua, pata'aj peyan aseijrata hua'a jemi tij saij ti ari arauraste nain cime'e a'ij nyej nyauchan timue'ixaa, aijna cime'e a'ij paj rici ti i'i xa'ap'i'n cime'e. Pata'aj tihua'umua'aten tzaahuati'ira'a cime'e, pajta peyan tihua'utaseijrate'en ti huapi'i ruxe'leve'e mej mi meyan huarini. ⁸Pata'aj peyan tihua'uta'ixaate'en tyamua'a naa a'ahuaritaacan cime'e a'ij ti tiraavijte'e mej mi cai meyan saique ti'ixajta. Ayaa paj huarini ti i hua'utatévi'iraste'en aime i maj muájchaire'e maijna cime'e maj cai ti'itij cin huatanyuusin ti a'ij pua'a namuajre'e maj cin titaaxajtzi'i.

⁹Pata'aj peyan tihua'utajeeve aime i mej ti'imuaire'e ca'anyejri cime'e, mej mi hua'ara'astjire'en aime i mej tihue'ijte'e. Miche'e meyan tyu'umuare'en mej mi nain cin ri'i tihua'uta'an. Ayaa pu ruxe'leve'e maj cai a'ij mana'a tihua'ajeeva aime i mej tihue'ijte'e. ¹⁰Mej mi majta cai tihua'anahue'ira, silu mej mi nain cin hua'ara'astjire'en, mata'aj cai ti'itij cin ata'itza'ara'an. Ti pua'a meyan huarini, ayaa mu een cin ca'anijra'a hua'uta'asin i seica mej mi majta raataxe'leve'en, maj majta ra'ara'astjire'en a'ij tyej tihua'amua'ate aijna cime'en ti Dioj tu'irajtuaani.

¹¹Ee xaa, pu'uri me eijre'e seijre'e ti Dioj ari ri'i tihua'acha'i i tyetyaca aijna cime'e ti Dioj ra'ujca'anye ti hue'irajtuaani najjmi'ica. ¹²Aij tu cin ramua'aree ti ayan ruxe'leve'e tyej ra'antipua'arite'en nain cime'e ti a'ij pua'a een i Dioj jemi, ajta nain cin tyej rahuausin iiyan chaanaca japua, ti cai ayan a'ateeren rusen cime'e. Ajta, ayaa pu ruxe'leve'e tyej teyan ri'i ti'ititacha'i a'ij ti tiraavijte'e, a'ij ti ti'ijxe'leve'e i Dioj. Ajta ayan ruxe'leve'e tyej ri'i me tityaumuámu'a'aren tyatij tyana'a teyan a'ateerin iiyan japan i chaanaca ti yan seijre'e.

¹³Tyajtahua'a tu tyauj rachu'leve'en i tyaj cin huatatyamua'ave'en ajna xicajra'a ti jetzen tyaja'ure'enyajsin i tyej rachu'leve'en ti ajtahua'a ye huataseijre'esin aijna i Dioj ti nain cin antyujmu'a'aree, ti ajta tu'irajtuaani. Ai pu ain pueen i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. ¹⁴Ai pu huataura'a ti huami'ini tajetze ma'acan ti ij ain tyu'unajchita nain cime'e a'ij tyej té'echaica'a ityan, tyaijna cime'e tyaj cai a'atzu ra'ara'astjire i Dioj. Ayaa pu een cin ajta huami'i tajetze ma'acan ti ij ri'i taaruuren i tatzajta'a tyej ti tya'itestyamua'ame'en pueenya'a ta'ara'ani, tyej ti ahuátaca'anyen tyej ti teyan huarini i ti i'ixa'ap'i'n cime'e.

¹⁵Ai pu ain pueen i ti ruxe'eve'e pej peyan tihua'umua'aten. Pata'aj ca'anijra'a hua'uta'an nain cime'e i paj cin anti'amua'aree. Pata'aj pajta hua'ajtya'axi'in. Capaj hua'ata'acare'en ti a'ati a'ij pua'a ti'imuaseijra.

A'ij mej ye'i huarini i mej tya'atzaahuat'e

3 Pata'aj hua'uta'ijcate'en i tyaite mej mi meyan hua'astijre'en aime i mej ti'ijta, majta aime i mej ti'itij cin antyujmua'aree. Miche'e meyan huarini a'ij mej ti'ijxe'eve'e i mej ti'ijta. Miche'e majta ahuaajca'anye'en mej mi majjna cin tyu'umuare'en ti'iti ti a'ij ti'ixa'api'in. ²Capaj hua'ata'acare'en mej a'ij pua'a tihua'ajeewa i ruxa'a tyaite silu pata'aj ca'anijra'a hua'uta'an mej mi ru'ihuaamua'a mua'ara'ani tyamua'a naa, mej mi majta ri'i tihua'uchain i seica. Miche'e majta ri'i tihaurixaate'en maj cai a'ij mana'a pua'a tyu'ujeeva.

³Capaj yá'uhua'anan a'ij tyej eenya'a ajcua imi tyaj cai xi tya'atzaahuatya'acaa. Catu ti'itij u'umua'areeraca'a. Catu tyajta ti'iti a'astijra'acaa. Ti'iti ti na'a pu tacuanamua. Cu xuee tyej ravaira'acaa ca'anyejri cime'e i ti tatzajta'an seijra'acaa ti a'ij pua'a een. Ajta ti'iti ti ta'aranajchaca'a, aij tu tyajta vaira'acaa. Ayaa tu ti'ititachaica'a tyej hua'ajchaira'acaa i taxa'a tyaite. Seica mu majta tájchaira'acaa itejmi. Tyajta ityan, ayaa tu che'eta tyana'a ityan tyajimua'a tu tájaaxaijvi'iraca'a seij tyajta seij.

⁴Ma ajta ain i Dioj i ti tu'irajtuaani, ai pu taata'a tyej teyan raaseij ti ain ri'i tyamua'a ti'itachai. Ai pu ajta taxe'eve'e. ⁵Ai pu xaa tu'irajtuaa. Capu aijna cin tu'irajtuaa aijna cime'e tyej teyan huarij i ti i'ixa'api'in silu aijna cime'e ti ain tá'ancu'uvajxi'i. Ai pu taajajcuare i ruxaijnyu'uca

cime'e. Cu xuee tyaj tyajtahua'a huanu'eihua i Dioj jemi, aijna cime'e ti ta'ari'iri'i ti xana'avil'ira'acaa i tajetze.

⁶Ruxaijnyu'uca pu xaa huatyajtuaa itejmi jemi nain cime'e i ruxé'evi'ira'a aijna cime'e ti tajapua huanyúu aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u. ⁷Ayaa pu een cin raatyajtua tyejmi jemi ti i ain ayan tiraaxa'api'intare'en tyej ti cai che'e ti'itij cin autyaturan i jemin aijna cime'e ti tá'ancu'uvajxi'i. Ayaa tu een cin seijre'e tyej ti teri rachu'eve'e ti'ij titáaci'iti majca'ihua yee tyej ruuri ta'ara'ani jemin para rusen cime'e.

⁸Ayaa pu xaa nya'u ti'ayajna. Aij nu cin neyan ti'ijxe'eve'e paj muua ca'anijra'a hua'uta'an mej mi rá'antzaahuat'e'en tij nyana'a neri timue'ixaa aime i mej meri ra'astijre'e i Dioj. Miche'e majta ri'i mana'a majjna jetze ucarute maj ri'i titetyújchaica majjna cime'e ti i'ixa'api'in. Ti pua'a meyan huarini, ai mu xaa ri'i tiraata'asin i Dioj, majta hua'utyavaire'en najjmi'ica.

⁹Ma majta seica, eihua mu majjna cin tyu'urihua'ura mua'aju'un majjna cime'e ti cai amiteere'e, majta seica majjna jetze ucaruti mej meyan ti'ixaata mua'aju'un yee a'atani tevijra'an jetze huanyej i ruhuaacixa'astyamua'aci'i. Majta seica, ayaa mu tyu'urihua'ura mua'aju'un majjna cime'e yee a'iqui huataujmua'a aijna i nyuucari ti ra'uyuxaca'a aijna i Moisés tyaacan. Ayaa mu een cin meyan autyahuijsin mej mi e'ita'a a'utáciinye, majta mej mi huataujnya'usi'ite'en. Najjmi'i matij mana'a meyan e'en matij aime, camu ti'itij vaire'e. Capaj hua'ajaahuatya'a.

¹⁰Ti pua'a a'ati ayan tyajá'amua'itziitya'a sej si seyan autyahuiini sej si e'ita'a a'utáciinye, ayaa paj raaruuren. Pata'aj raata'ijmi seicajretze, na'ari hua'apuacajretze. Ti pua'a auj ayan rijca ti cai mua'astijra'a,

pata'aj raataite ma a'ahua'a. ¹¹Ti pua'a cai mua'astijre'e, ayaa papu'u een cin peyan tiraamua'aree ti ain i tevi saique na'a ti'imuatze ti cai ayan tiraavijte'e. Pu'uri Dioj raaxa'api'intari'iri'i aijna cime'e ti pueijtzi raata'asin.

Pablo pu tí'irixaate'e

¹²Nyaa nu muaataiti'ira mueetzi jemi nyaijna i Artemas, nyajta nyaijna i Tíquico. Mati'ij maun a'ara'asti a'u pej a'utyejvee, aj paj xaa ahua'aca'anyen a'achu paj caj ru'umua'aree pej ya tanyen nyeetzi jemi, ayujna Nicópolis. Ayaa nu tiraaxa'api'intare nyej neyan nyeyun a'ateeri tij na'a ajna ti huaseevi'i a'ame. ¹³Pata'aj peyan huarini nain tij na'a ti í'irini paj hua'utavaire'en pajna i Zenas, pajta

pajna i Apolos. Aijna i Zenas, ai pu ain pueen seij ti ti'ixa'api'intare'e. Pata'aj hua'utavaire'en mej mi aun a'aráciine. Pata'aj peyan ri'i raaruuren ti ij cai ti'iti tihua'aturaatya'a. ¹⁴Majta aime i tatyaitestyamua'a, ayaa pu ruxe'eve'e mej meyan tiraayi'itihua'an mej maijna jetze ucarute mej meyan rijca i ti i'ixa'api'in cime'e mej mi maijna cin huataujvare'en. Na'ari cai, camu ti'iti cin huatyavaire'esin.

I ti cin ra'antipua'ari

¹⁵Ai mu yaj muataujte'e matij mana'a pua'amua mej ye huatyáuu nya jamuan. Pata'aj peyan tihua'utataujte'en tajetze ma'acan aime i maj taxe'eve'e, i maj meyan che'eta mana'a tya'atzaahuate'e. Che'e ri'i tyaja'amuavaira'a.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a i San Pablo aijna jemi i Filemón

Pablo pu tira'ayu'use'e i Filemón

¹⁻²Inyaa, i nyaj i'i Pablo, ayaa nu een cin aityanami'i aijna cime'e nyaj ra'astijre'e i Ciriistu'u ti ajta Jesús pueen. Jamuan i nye'ihuaara'a aijna i Timuteeyu, ayaa tu tyaja'amuyau'use'e mi pej i'i Filemón, mi pej tajamuan ti'imijhuaca, mi tyej muaxe'eve'e eihua, ajta aijna ti i'i Apia, aijna i jiita'a ti tajuu pueen ti ajta tya'atzaahuat'e'e, ajta mi Arquipo, i ti ayan che'eta na'a te'eviicue'li tyatij ityan. Tyan tu tihua'ayu'use'e naijmi'lica i mej aun e'etyujsa'iri a'u pe e'eche. ³Ajta ain Dioj i tyaj rajya'upua, ajta ain tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, miche'e ri'i tyajamuaachain, miche'e majta amuatyapua'arite'en i a'amua tzajta'a.

Filemón hua'axe'eve'e i tyaityestyamua'ame'en i Dioj, ajta ra'astijre'e i tavastara'a

⁴Tij na'a nyaj amua'utámua'aree, ayaa nu ri'i tirata'aca na'aye'i i Dioj nyatij nyana'a ti'ijhuavii. ⁵Ayaa nu een cin tí'ijtaujtzi'ire'e na'aye'i nyaijna cime'e nyej neyan ti'inamua pej eihua huapi'i ra'astijre'e i tavastara'a, aijna i Jesús. Pajta nu'u eihua huapi'i hua'axe'eve'e aime i mej tyaityestyamua'ame'en pueen i Dioj. ⁶Ayaa nu ti'ijhuavii i Dioj jemi pej pi peyan huata'aseijrata

huataujnyáatacan cime'e paj nain cin ra'astijre'e i tavastara'a mej mi i seica raamua'aree tzaahuati'ira'a cime'e a'ij ti een tij na'a pua'amua titáaci'iti aijna cime'e tyej ra'atzaahuat'e'e i Ciriistu'u. ⁷Eecan nu nyetyamua'ave'e mueetzi jemi. Ee xaa nya'u, ri'i paj naata'a aijna cime'e paj ca'anijra'a hua'uta'a aime i mej tyaityestyamua'ame'en pueen i Dioj.

Pablo pu Onésimo japuan huanyuusin

⁸Nyaa nu xaa nyaijna cin antinmua'aree nyej ti'itij cin timuaataijte'en a'ij pej ti'iti huáruuren aijna cime'e ti Ciriistu'u na'antihuau. ⁹Me nyajta cai, canu neyan rini nyaj timuaataijte'en ca'anyejri cime'e. Ai pu'u na'araanajchi nyej neyan timuaatahuavii a'ini eihua nu muaxe'eve'e inyaa, i nyaj neri vastacira'li pueen, nyajta neri a'ityanami'i nyaijna cime'e nyej ra'astijre'e i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ¹⁰Ayaa nu ti'imuahavii nyaijna cime'e i niyauj aijna i Onésimo, ti ari ajta tya'atzaahuat'e'e aijna cime'e nyaj neyan raateya'upuataca'a ayujna a'u nyaj a'ityanami'i. ¹¹Jajcua imi, capu ti'iti timuaatyavai. Ma ajta ain, pu'uri tinaatyava'iri inyeetzi, ajta pu mueetzi ti'ityava'iri. ¹²Nu'uri ni raataiti mueetzi jemi nyaijna i nyaj eihua huapi'i raxe'eve'e. ¹³Ayaa nu ti'ijxe'eva'aca ti ye huatyaturanche'e

nyaa jamuan ti ij naatavaire'enche'e mueetzi jetze ma'acacan nyej nyau ye a'ityanami'i nyaijna cime'e nyaj tihue'ixaate'e i tyaite Ciriistu'u jetze ma'acacan.

¹⁴Me nyajta inyaa, canu ti'ijxe'eva'acaa paj cai naata'acare'en nyej neyan Onésimo japuan huanyuuni. Ti pua'a peyan ti'itij cin naatyavaire'enche'e, ayaa nu ti'ijxe'eva'acaa pej peyan huarini axe'evi'lira'a cime'e. Canu xaa nya'u ti'ijxe'eva'acaa paj ca'anyejri cin peyan huáriniiche'e. ¹⁵⁻¹⁶Tij cai ayan een cin a'atzu a'atee ti mu e'ij huarupi ti ij ajtahua'a mueetzi jemi huatyaturan para rusen cime'e, ti ij ain huatyaturan mueetzi jemi tij mue'ihuaara'a pej eihua raxe'eve'e. Capu che'e ca'anyejri cin muatyavaire'esin silu a'ihuara'a pu a'ame. Eecan pu ruxe'eve'e inyeetzi jemi aijna i a'ati. Aru eitze'e pu ruxe'eve'e mueetzi jemi a'ini tevi pu pueen, ajta a'ihuara'a pueen i tavastara'a jemi.

¹⁷Aij nu cin neyan muahuavii ti pua'a peyan tinaaséijri'i nyej a jamuan ti'imuaare'e. Pata'aj peyan che'eta pana'a ra'ancure'evi'itin pajna i Onésimo patij tina'ancure'evi'iti inyeetzi. ¹⁸Ti pua'a ti'itij cin a'ij pua'a muaruu na'ari ti pua'a ti'itij cin timua'achaire'e, nyeetzi paj huajijve'en. ¹⁹Nyamuajca'a nu cin ti'imua'yuse'e. Inyaa, i inyaj i'i Pablo, nyaa nu ti'imuanajchite'en.

Me nyajta inyaa, canu a'atzu nyaijna cin timuaata'ixaate'esin nyaijna cime'e i pej tina'achaire'e pajna cime'e ti timuaaci'iti paj ruuri pua'ame para rusen cime'e. ²⁰Ayaa nu ti'ijxe'eve'e, nye'ihuaara'a pej pi ti'itij cin naatavaire'en i tavastara'a jemi. Pata'aj ca'anijra'a naata'an i Ciriistu'u jemi.

²¹Ayaa pu tina'amitejte'e ti ayan ti'ayajna pej peyan huarini a'ij nyej ti'imuaahuavii. Aij nu cin ye ti'imua'yuse'e. Nu'uri ramua'aree pej peyan eitze'e rini a'ij nyaj cai ti'imuaahuavii. ²²Ajta aijna cime'e, pata'aj peyan huarini. Pata'aj seij ri'i huáruuren i cuaartu nyej ni nyaun huiracatii, a'ini ayaa nu rachu'eve'e ti Dioj naata'acare'en nyej nyajtahua'a nyaun a'atanyén mueetzi jemi aijna cime'e pej peyan raatahuaviiri'i i Dioj jemi.

Seica mu raatataujte, ajta i nyuucari ti cin ra'antipua'arite'e

²³Ai pu ajta ye muataujte'e aijna i Epafras ti nyaj jamuan ye a'ityanami'i, aijna cime'e ti ajta ra'astijre'e i Ciriistu'u ti ajta i'i Jesús. ²⁴Ai mu majta ye muataujte'e aime, aijna i Marcos, ajta i Aristarco, ajta Demas, ajta i Lucas. Ai mu ain pueen i mej nyaj jamuan ti'imuaare'e.

²⁵Ajta ain tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta i'i Ciriistu'u, che'e ain ruxe'evi'lira'a cin ri'i tyajamuachain. Yaa pu'u, che'e ayan tyaja'ure'enyen.

I ti te'eyu'usi'ihuaca'a hua'a jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan

Ai pu yaujra'an ti'ita'ixaate'e i ruya'upua jetze ma'acan

1 Ayaa pu jajcua imi Dioj mui'iti tihua'uta'ixaa i tavaujsimua'aci'i, mui'icaca cime'e i nyuucari. Ajna'imi Dioj pu ayan seica huataityaca'a mej mi tyu'utaxaj Dioj jetze ma'acan. ²Ma ajta ijii, tyaj huatyaite, tij na'a ti nain araurastejsin, ain Dioj ayan tirajca i ruyauj ti ij ain titaata'ixaate'en i Dioj jetze ma'acan. Ai pu ajta ayan ra'antihuau ti'ij nain ti'ijci'iti aijna i ruyauj. Dioj pu ajta jamuan tyu'utaahuaca'a i chaanaca i tyaj japuan yan seijre'e. ³Ajta ain i yaujra'an, ayaa pu nain cin che'eta na'a ri'i huapi'i naa seijre'e tij ajta i Dioj. Ajta i tevijra'an, ayaa pu che'eta na'a seijre'e tij ajta i Dioj. Ai pu ajta ravi'i tij na'a ti iyan ti'iseijre'e i chaanaca japua, ajta u tajapua. Runyuuca pu cin huapi'i antyujmua'aree, ai pu ayan rici ti'ij a'ateevi'in. Ti'ij ain yaujra'an tihua'aca'ari'iri'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, aj pu'i aun a'ujyeijxi ipuari japua iriita'an aijna ti nain cin antyujmua'aree, ti ute'e e'eseijre'e.

Ajta ain yaujra'an, jeitze'e pu va'acan cin ti'ityejvee macai aime i mej ti'ivaire'e u tajapua

⁴Ayaa pu een cin huarij, ajta ayan te'irajraa ti ain ayan huapi'i

eitze'e re'enya'a a'araa macai aime i xaijnyu'ucari i maj tajapua ti'ivaire'e. Ajta eihua pu eitze'e ti'ivaire'e i Dioj jemi aijna i nyuucari ti cin Dioj ari raatamu'a'a i ruyauj cai aijna i nyuucari ti ajta cin hua'utamu'a'a aime i mej tajapua ti'ivaire'e. ⁵Ayaa pu'u xaa, Dioj capu a'anaj ayan tiraata'ixaa seij ti hua'a jetze ajtyama'acan tij ayan tiraata'ixaa i ruyauj ticin:

Muaa paj niyauj pueen.

Nyajta inyaa, ijii nu mua'antihuau.

Ajta ayan ticin:

Nyaa nu ya'upuaara'an pueenya'a na'ame.

Ajta amin, ami pu niyauj pueenya'a a'ame.

⁶Ajta, ti'ij ayan ya'araavi'iti iyan chaanaca japua aijna ti jajcua imi seijra'acaa, ayaa pu tyu'utaxajaca'a ticin:

Miche'e main raatyaanajche matij mana'a pua'amua

i mej ti'ivaire'e i Dioj jemi.

⁷Ajta, ayaa pu hua'a cime'en ti'ixa aime i maj tajapua ti'ivaire'e ticin:

Ayaa pu hua'aruure aime i mej ti'ivaire'e

u tajapua mej mi meyan seijra'a tij aaca,

majta mej mi meyan seijra'a tij taj ti a'ataa

aime i ti tihue'ijte'e.

⁸Ma ajta, cime'en i ruyauj, ayaa pu ti'ixa ticin:

Muaa, mi paj Dioj pueen,
 muaa paj anti'amua'areera
 pua'ame
 tij na'a rusen cime'e.
 Papu'uri icu ru'iteechui i 'itzij i maj
 cin raamua'aree
 paj uraré'en cin seijre'e,
 paj pajta xa'api'in ti'ijta a'ij ti
 tiraavijte'e.

⁹ Muaa paj raataxe'leve maj ri'i
 ti'ityujcha'i
 tzaahuati'ira'a cime'e.
 Ajta, capu a'atzu mua'aránajchaca'a
 maj a'ij pua'a ti'ityújchaica.
 Aij pu cin, ain Dioj i paj jemin
 seijre'e,
 ai pu ayan ri'i timuaatyajtuaa
 pata'aj eitze'e huata'atyamua'ave'en
 macai aime i mej mueetzi jamuan
 seijre'e.

¹⁰ Ajta ayan ticin:
 Muaa, nyavastara'a,
 jajcua imi paj raatyatahuaca'a i
 chaanaca.
 Ajta, tij na'a ti iiyan seijre'e u
 tajapua,
 amuajca'a paj cin
 raatyatahuaca'a.
¹¹ Ai pu te'entipua'ari tij na'a pua'amua
 ti ti'iseijre'e.
 Ma pajta muaa, pauche'e paj
 huatyavaa pua'ame.
 Ajta tij na'a ti tyu'utaavijhuaca'a,
 ayaa pu tyu'utémí'ima'acantari
 tij ciixuri ti cai che'e ti'itij vaire'e.

¹² Ayaa paj raatyáxu'uta'inaxi'isin tij
 ciixuri
 ti mi'ima'acan, i maj raatyajtutzi.
 Naimi'i pu saique ruruuren.
 Ma pajta muaa,
 pauche'e peyan che'eta pana'a
 seijre'e
 tij na'a rusen cime'e.
 Capaj a'anaj áapua'aren.

¹³ Dioj capu a'anaj ayan tiraata'ixaa seij
 ti tajapua ti'ivaire'e silu ruyauj pu xaa
 ayan tyu'uta'ixaa ticin:

Pata'aj ye a'ujyéijxi'in nya'iriita'a.
 Pata'aj peyan huacati asta nyana'a
 cai
 hua'antimue'itin aime i maj
 muájchaire'e
 mej mi meyan timua'ara'astijre'en
 mueetzi.

¹⁴ Capu xaa nya'u ayan tihua'uta'ixaa
 aime i mej tajapua ti'ivaire'e a'ini
 ai mu ain pueen i xaijnyu'ucari ti
 Dioj ayan tihue'ijte'e mej mi meyan
 ti'iva'ira'a ma'ujhua'anye'en, mej mi
 hua'utyavaire'en aime i ti hua'aci'iti ti
 Dioj hue'irajtuaani.

Tyaj nu'u ra'ara'astijre'en i tyaj raanamuajri'i

2 Aij pu cin ayan ruxe'leve'e tej eitze'e
 tyamua'a naa ra'ara'astijre'en
 tyaijna i tyaj raanamuajri'i, tej ti cai
 yá'uhua'axin. ²⁻³ Ee xaa nya'u, aijna i
 nyuucari i mej mejmi'i raataxajta'a
 aime i maj tajapua ti'ivaire'e, ai pu
 xaa ti'iva'ira'acaa. Ajta a'ati ti na'a ti
 cai ti'itij cin ra'ara'astijre, ayaa pu
 pueijtzi ancura'a al'ij ti tiraavijtya'acaa.
 Ti pua'a ajmi'i ayan tihua'uruu, ¿a'ini
 auj ti'iri'iri ti cai pueijtzi taata'an ti
 pua'a teyan raatyaxaahua tyaijna i
 nyuucari ti cin Dioj tu'irajtuaasin, ti
 ajta eihua huapi'i ruxe'leve'e? Anacaican,
 tavastara'a pu ayan raataxajta'a.
 Ajta e'eyan, seica mu taata'ixaa aime
 i maj raanamuajri'i. ⁴ Dioj pu ajta
 tya'anxájtaca'a aijna cime'e ti ayan
 huarij ti'itij cime'e ti huapi'i ruxe'leve'e,
 ajta ti'ti i tyaj cin ri'i tyu'utaseij. Ai pu
 ajta raatyajtuaa i ruxaijnyu'uca hua'a
 jemi al'ij ti tira'aranajchaca'a ti ij ain
 xaijnyu'ucara'ara'an ayan hua'uta'an al'ij
 mej ye'i tiraayi'itihua'an.

Ciriistu'u pu ayan huanu'eihuaca'a matij aime i juutzimua'ame'en

⁵ Ajta, capu Dioj ayan aijna cin
 tihuéijca aime i mej tajapua ti'ivaire'e

mej mi maijna cin antyujmua'aréera mua'ara'ani i chaanaca maj japuan huachaatima'a mua'aju'un, aijna i chaanaca i tyaj cime'en ti'ixa. ⁶Ayaa pu a'ati a'anaj ayan tya'anxájtaca'a ticin:

Muaa Dioj, mueetzi jemi cai a'atzu ti'iti cin ruxe'eve'e i tyetyaca, matij mana'a pua'amua.

¿A'ini een cin peyan ra'utámua'areeri'?

Ajta, ain ti jetzen airaujneijte i tyaata'a,

¿a'ini een cin peyan ri'i tirata'aca pej peyan ri'i tirajchai?

⁷Ayaa paj raaruu ti ij a'atzu a'ateevi'in ti eitze'e cilenya'a cin ti'ityavaa a'ara'ani cai aime i mej tajapua ti'ivaire'e. Ma pajta muua, ri'i paj tiraata'a paijna cime'e paj ra'antihuau ti eihua huapi'i tiraaci'iti mej mi naimi'i naa ri'i tira'utaseij.

⁸Pajta peyan ti'itij cin tirajca ti'ij ain ayan tihueitya'a a'ame i tyaite mej mi naimi'i ca'anyejri cin ra'ara'astijre'en.

Ti pua'a ayan aijna cin tirajcatache'e mej mi naimi'i ra'ara'astijre'en, capu me'e je'e ti'itijtaca'a ti cai ra'ará'astijra'acaa. Ma ajta ijii, ayaa pu japi'in seijre'e maj cai xi naimi'i meyan ra'astijre'e. ⁹Ma ajta ityejmi, ayaa pu japi'in seijre'e cime'en aijna i Jesús. Dioj pu ayan raaruu ti ij a'atzu a'ateevi'in eitze'e cilenya'a cin ti'ityavaa a'ara'ani macai aime i maj tajapua ti'ivaire'e. Ajta ijii, Dioj pu ayan ri'i raatyajtuaa, ajta va'acan cin tirajca, aijna cime'e ti ain Jesús ayan rajpueitzi a'araa aijna cime'e ti huami'i. Dioj pu ayan ri'i tihua'uta'a i tyaite aijna cime'e ti ain Jesús ayan najmii'ica jetze ma'acan huami'i.

¹⁰Nain pu tiraac'i aijna, ajta nain pu ayan jemin ti'iseijre'e aijna cime'e ti

ayan nain tyu'utaahuaca'a. Ayaa pu'u xaa ruxe'eva'acaa ti ain hue'irajtuaani mui'icaca i ruyaujmua'a mej mi jemin huatyaturan tij na'a rusen cime'e.

Aij pu cin ayan tiraavijte'e ti ayan raanaijmi'ire'en aijna ti e'ita'a ve'ejvee aijna cime'e ti ayan rajpueitzi a'araa, aijna ti hue'iratuaasin i ruyaujmua'a.

¹¹Ajta ain ti huataura'ate aime, ajta aime ti ain ari hue'itevi'itici, naimi'i mu seij mana'a jetze ajtyama'acan. Aij pu cin, capu ratevi'iraste'e ti ain ayan hua'atamua'amuata'en ticin: "Nye'ihuaamua'a mu pueen." ¹²Ajta ayan ticin:

Nyaa nu hua'utanamuajriste'esin a'ij pej antyahuaa hua'a jemi i nye'ihuaamua'a.

Nyaa nu ri'i timuaata'asin hua'a tzajta'a

aime i mej e'tyujsa'iri.

¹³Ajtahua'a ayan ticin:

Nyaa nu a'anca'anye i jemin.

Ajtahua'a rujajcuatze'en, ayan ticin:

Yaa nu huatejvee hua'a jamuan i yaujmua'ame'en

ti Dioj naatávi'itiste.

¹⁴⁻¹⁵Majta aime i yaujmua'ame'en a'ini meyan che'eta mana'a eenye'en tyahue'ira'a, majta meyan eenye'en tyáxuure'e, aij pu cin Jesús ayan huaujruu ti'i ayan che'eta na'a eenye'en tyáhuue'ira'acaa, ajta ayan eenye'en tyáxuura'acaa matij aime. Ayaa pu een cin huarij ti'ij ayan ra'antipua'arite'en aijna ti aijna cin antyujmua'aree i maj cin huacui'ini i tyaite. Ai pu ain pueen i tiyaaru'u.

Aij pu cin Jesús hua'a jetze ma'acan huami'i, ti ij ajta hue'irajtuaani aime i mej ca'anyejri cin seijra'acaa tij na'a maj auj ruuri mej meyan ti'tiizii'nyaa'acaa maj huacui'ini. ¹⁶Ee xaa nya'u ayan ti'ayajna, capu ayan huaujruu matij aime i mej tajapua ti'ivaire'e ti'ij hua'utyavaire'en silu ayaa pu huaujruu matij aime i mej

Abraham jetze airaujneijte. ¹⁷ Aij pu cin, ayan ruxe'eva'acaa ti ain ayan saique huaujruuren ti ij ayan eenye'en seijra'a matij aime i ihuaamua'ame'en nain cime'e ti ij ayan aijna cin te'entyarute i Dioj jemi, ti ij ayan nain cin tyu'utyavaire'en i Dioj jemi, ti ij ajta ayan hua'ancu'uvajxi'in i tyaite ti ij ajta cai a'anaj ti'itij cin atya'itza'ara'an, ti ij ajta huá'ari'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. ¹⁸ Pu'uri xaa nya'u ri'iri ti ain ayan hua'utyavaire'en aime i maj á'aviicue'ire'e ti'iti cime'e, a'ini ai pu ari rajpueitzi a'araa, ajta rá'uviicue'iri'i.

**Eitze'e va'acan cin ti'ityejvee
i Jesús cai aijna i Moisés**

3 Aij pu cin, ayaa xu huarini, nye'ihuaamua'a, mi ti Dioj amue'itévi'itici, a'ini muevoji pu huata'inee ain ti ute'e e'esiejre'e sej si naimi'i seyan huatyaturan i jemin. Sata'aj seyan saijna jetze tyu'umua'ati saijna jetze i Jesús ti Dioj ayan aijna cin tirajca ti titaata'ixaate'en cime'en aijna i nyuucari i tyaj ra'astijre'e. Ai pu Jesús ajta nain cin ti'ivaire'e i Dioj jemi ti ij taatyavaire'en itejmi. ² Ayaa pu che'eta na'a Jesús pu nain cin arauraste aijna jemi ti ayan ra'antihuau tij ajta ain Moisés ayan nain cin arauraste ti'ij ajmi'i ti'ivaira'acaa i chi'ira'an jetze i Dioj.

³ Ma ajta, Dioj pu ayan tiraaxa'api'intari'iri'i ti ayan tiraavijte'e ti eitze'e ri'i tiraatyajtuuani aijna i Jesús cai aijna i Moisés. Ee xaa nya'u, eitze'e tu ri'i tirata'aca tyaijna ti chi'i ta'ahuaca tyacai tyaijna i chi'i. ⁴ Ayaa pu ti'ayajna a'ini tij na'a ti ti'iseijre'e i chi'i, a'ati pu rá'ajtaahuaca'a. Ma ajta Dioj, ai pu nain tyu'utaahuaca'a tij na'a ti ti'iseijre'e.

⁵ Ajta ain Moisés, nain pu cin arauraste ti'ij auj ti'ivaira'acaa i chi'ira'an jetze i Dioj. Ayaa pu

een cin huarij, ai pu ajta ayan tya'anxájtaca'a a'ij mej majca'i huayee tyu'utaxajtanche'e. ⁶ Ma ajta ain Ciriistu'u, ai pu ayan nain cin arauraste ti'ij ti'ivaira'acaa i ruche. Ee xaa, ai pu yaujra'an pueenya'a aijna ti huatyeechi'i. Tyajta ityan, tyan tu tyaitestyamua'ame'en pueen, tyan tu tyajta tyaun a'ujti i chi'ira'an jetze, ti pua'a teyan tya'utaviicue'i tyaj tyaxaahua tyajá'uxajtanye'en tyaijna i tyaj cin tatyamua'ave'e tyaijna cime'e i tyaj rachu'eve'e.

**Ai mu nu'u huaujsa'upe'en
i Dioj jemi aime i maj
tyaitestyamua'ame'en pueen**

⁷ Aij xu cin, sata'aj raanamua tyamua'a naa a'ij ti ti'ixaj aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayan ticin:

Ti pua'a ijii saraanamua ti ayan tyaja'amue'ixaate'e i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

⁸ Caxu seyan che'eta sana'a ra'antanaamin i a'amua tzajta'a matij aime i maj ajca'ihua'imi naatatyése inyeetzi.

Ajna xicajra'a mej jetzen rájhuaú mej mi naatyeesiej ajna a'u ti cai e'eti'itijcaa.

⁹ Au mu meyan rájhuaú mej mi naatyeesiej, majta meyan maun e'etee a'achu cumu hua'apuate ninye'ira'a mej ti'iseij nyatij nyana'a rijcaa.

¹⁰ Aij nu cin hua'utajaxaijvi'iri'i nyaimé i tyaitejra'a.

Nyajta neyan tyu'utanixaa yee a'anaj ti na'a ai mu a'ij pua'a ti'imua'atze i rutzajta'a.

Majta, camu a'atzu ramua'aree a'ij nyej ti'ijxe'eve'e.

¹¹ Aij nu cin, nyenyu'ucami'i

nu cin neyan tya'atyanratziiri'i
maj cai a'anaj maun a'utyaruti
a'u maj ahuaujsa'upe'en inyeetzi
jaman.

Ayaa pu xaa tyu'utaxajtaca'a aijna i
Dioj.

¹²Ri'i xu'u, nye'ihuaamua'a, ti ij cai
ayan huatasejre'en muejmi jemi sej
ti a'lj pua'a ti'ityujcha'i i rutzajta'a,
ti ajta cai tya'atzaahuate'e. Caxu
raata'acare'en sej ti ayan een ti ain ayan
á'ujca'anye ti ma ruuraini aijna i Dioj ti
i'iruuri. ¹³Sajta muan, sata'aj ca'anijra'a
huataura'an sej sajta sej tij na'a nain
xicajra'a tzajta'a sej sauj ruuri ti ij cai sej
muan ayan ra'antanaamin i rutzajta'a
aijna cime'e ti ayan raacuanamua aijna
ti a'lj pua'a een.

¹⁴Ee xaa nya'u, ayaa pu ruxe'eve'e
sej seyan huarini, a'ini ayaa pu ti'iti
titáaci'iti jaman i Ciriistu'u ti pua'a
teyan tyauj tya'utaviicue'í tij na'a
rusen cime'e i tyaj cin tatyamua'ave'e
tyaijna cime'e i tyaj rachu'leve'e tyatij
titya'utyajhuui.

¹⁵Ayaa pu xaa a'lj ti
tya'uyu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze
ticin:

Ti pua'a ijii saraanamua ti ayan
tyaja'amue'ixaate'e
i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.
Caxu seyan che'eta sana'a
ra'antanaamin
i a'amua tzajta'a matij aime
i mej ajca'ihua'imi naatatyése
inyeetzi.

¹⁶Majta aime, i maj raanamuajri'i,
majta ra'utaxaahuari'iri'i, ai mu ain
pueen i ti Moisés tyaacan hue'iraavi'iti
aujna u Egipto. ¹⁷Ajta aime, i ti Dioj
ayan a'atee hua'apuate ninye'ira'a
ti hua'ajaaxajvi'i aime, ai mu ain
pueen i maj autyajturaa i Dioj jemi,
majta á'upua'araca'a maujna a'ahua'a
a'u ti cai e'eti'itijcaa. ¹⁸Ai mu majta
ain pueen i ti hua'a cime'en Dioj
ayan tya'ataujratziiri'i maj nu'u

cai a'anaj maun a'utyaruti a'u maj
ahuaujsa'upe'en aijna cime'e maj cai
ra'ara'astjire. ¹⁹Ee xaa nya'u ayaa pu
ti'ayajna ti ayan tita'amitejte'e ti cai
ayan hua'uc'í'i maj maun a'utyarute a'u
maj ahuaujsa'upe'en aijna cime'e maj
cai tya'antzaahua.

Dioj pu taata'asin tyej ti jemin a'ahuátasa'upe'en

4 Anche'e pu ayan ti'ivaire'e
i nyuucari ti cin Dioj ayan
tya'ataujratziiri'i ti í'irini tyej tyaun
a'utyarute a'u ti ain taata'asin tyej
tyaun a'ahuátasa'upe'en. Aij pu
cin, tiche'e ri'i tyana'a ti ij cai ayan
te'irajra'ani ti saij muan ti'itij cin
auta'itzen ti ij cai raaci'iti ti aun
a'utyarute. ²Ayaa pu'u, ayaa pu che'eta
na'a taaci'í'i i nyuucari ti cin Dioj
tu'irajtuaani, tij ajta tihua'uci'í'i aime.
Ma ajta, capu a'atzu a'lj tihua'utyavai i
maj raanamuajri'i aijna cime'e maj cai
tya'antzaahua mati'ij raanamuajri'i.

³Ajta ijii, ityan i tyaj tya'antzaahua,
tyan tu tyaun a'utyaruti a'u
tyej a'ahuátasa'upe'en. Ayaa pu
huataujmua'a ti ayan titáaci'iti a'ini
ayaa pu Dioj tyu'utaxajtaca'a hua'a
cime'en ticin:

Nyenyu'ucami'í'i nu cin
tya'atanratziiri'i
maj cai a'anaj maun a'utyaruti
a'u maj a'ahuaujsa'upe'en inyeetzi
jaman.

Ma ajta, tij na'a ajna'imi ti
raatyataahuaca'a i chaanaca ti yu
e'ire'enye, pu'uri ci'ipiihuaca'a i ti cin
Dioj tyu'umuarej. ⁴Ee xaa nya'u, a'ini
ma a'ahua'a pu ayan tyu'utaxajtaca'a
aijna cime'en i xicajra'a ta'arahua'apua.
Ayan ticin:

Ajta ajna xicajra'a jetze i
ta'arahua'apua,
Dioj ayan raatapua'ajtaca'a i ti cin
tyu'umuarej.
Ti'iqui huaujsa'upe.

⁵Ajta, tyauuche'e tu tyaijna cime'en ti'ixa i nyuucari ti cime'en tiraataxajtaca'a i Dioj ticin:

Camu nu'u a'anaj maun a'utyaruti mej mi nyeetzi jamuan a'ahuaujsa'upe'en.

⁶Aij pu cin, mauche'e mu meyan seijre'e seica i maj xaa maun a'utyarute mej mi jamuan i Dioj a'ahuaujsa'upe'en. Ma majta aime, i ti anacai hua'a jemi raatyajtuaa i nyuucari ti cin Dioj hue'irátuaaníche'en, camu maun a'utyajrupi maijna cime'e maj cai ra'ara'astijre. ⁷Aij pu cin, pu'uri eihua a'ateevi'i ti'ij ain Dioj raata'a aijna i David tyaacan ti ayan tyu'utaxaj ti Dioj ayan raaxa'api'intare a'anaj ti ayan tyaja'ure'enyajsins ajna xicajra'an ti ayan raatamuá'a ticin: "ijii". Ayaa pu aijna cin tyu'utaxajtaca'a ticin:

Ti pua'a ijii saraanamua a'ij ti ti'ixa i Dioj,
caxu ra'antanaamin i a'amuatjazta'a.

⁸Ajta, ti pu'a'a ain Josué tyaacan ayan hua'uta'aniche'en maj huaujsa'upe'enche'e, capu ayan raataxájtanche'e i Dioj aijna cime'e i seij jetze i xicaj. ⁹⁻¹⁰Aij pu cin, auche'e pu tura hua'a jemi i tyaitestyamua'ame'en pueen i Dioj mej mi jamuan huaujsa'upe'en, a'ini a'ati ti na'a ti ayan aun a'utyarute ti ij a'ahuájsa'upe'en i Dioj jamuan, ai pu ayan che'eta na'a raatapua'ajta i ti cin ti'imua'e'e tij ajta Dioj tiraatapua'ajta'a i ti cin tyu'umuarej. ¹¹Aij pu cin tiche'e teyan ahuataca'anyen nain cime'e taca'anijra'a tej ti tyaun a'utyarute, ti ij cai a'ati ayan che'eta na'a huarini a'ij mej mejmi'i huarij aime, i maj cai tya'ara'aste maijna cime'e maj cai tya'antzaahua.

¹²Ajta ain i nyuucari ti Dioj jetze airáninyei, ai pu e'ihuarujte'en, ajta ti'imijhuaca huapi'i. Tyamua'a pu

tya'uru'ipi i tatzajta'an. Eitze'e pu ti'ivaire'e cai i chun ti hua'apua cin ajcamiimi, ti ajta huapi'i antamiimi, i maj majta cin rasi'ichaca i carij ti ruvi'i, majta cin ra'utasi'iche i tu'utanaj. Au pu xaa uru'ipi aijna i nyuucari i xaijnyu'ucara'ara'an jetze i tevi, ajta i mua'atziira'ara'an jetze. Tyamua'a pu raayi'iti ti ayan raatamitejte'en a'ij ti seij ti'imua'atze, ajta a'ij ti seij ti'ijxe'leve'e ti ayan huarini. ¹³Ti'iti ti na'a ti ayan ti'iseijre'e, ti ajta aijna jetze ajtyama'acan aijna ti Dioj ayan tyu'utaahuaca'a, tij na'a ti'ijpua'amua, ayaa pu eijre'e seijre'e i jemin. Ajta ayan ruxe'leve'e tyaj naimi'i teyan tyu'utáseijrata i jemin. Ajta capu ti'iti ru'avaa i jemin.

Jesús pu ain pueen i ti jeitze'e va'acan cin ti'ityejvee ti'ij tajapua huanyuuni

¹⁴Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Pu'uri seijre'e i ta jemi seij ti va'acan cin ti'ivaire'e ta jetze ma'acan i Dioj jemi. Ajta ai pu ari aun a'ujnyé u tajapua. Aij pu cin, tiche'e teyan taca'anijra'a cin tyauj ra'astijra'a tyaijna i tyaj tya'atzaahuate'e. ¹⁵A'ini ai pu va'acan cin ti'ivaire'e tajetze ma'acan i Dioj jemi, ai pu raayi'iti ti ayan tá'ancu'uvajxi'in aijna cime'e tyaj cai tacaca'anyej i ta tzajta'a. Ai pu che'eta na'a nain cin tirajpueijtzica'a tyatij ityan tirajpueiitzi. Ajta, ai pu cai ti'itij cin ata'itza'ara. ¹⁶Aij pu cin, tiche'e teyan taxe'evi'ira'a cin ajtyaxiire tyajna vejli'i a'u ti a'utejvee i ipuari a'u ti ain a'acajca i Dioj ti ij ain ayan tá'ancu'uvajxi'in, ti'ij ajta ri'i titaata'an, ti ij ajta taatavaire'en a'anaj ti na'a ti'ij ayan ruxe'leve'e.

Jesús pu va'acan cin ti'ityejvee i Dioj jemi tajetze ma'acan

5 Ayaa pu een aijna cime'en a'ati ti na'a ti ayan va'acan cin

ti'ivaire'e i Dioj jemi. Anacai mu meyan ra'ava'ahuausin hua'a tzajta'a i tyaite. Mati'ij mi meyan ti'irajcate'en ti ij ain hua'a japua huanyuuni i Dioj jemi. Ai pu ajta tyu'utamuai'ivajta aijna i maj raatapueijve'esin i Dioj, ajta aijna i ya'amuaate i maj hua'utamuai'ivajta maijna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. ²A'ini aijna i a'ati ajta ramua'aree ti cai rusaj te'eviicue'i, ai pu ajta raayi'iti ti hua'ancu'uvajxi'in aime i maj cai a'ij tiru'umua'aree, ajta aime i maj ti'itij cin atya'itza'ara i Dioj jemi. ³Aij pu cin ruxe'eve'e ti ain anacaican ayan tyu'utamuai'ivajta aijna cime'e ti ain rusaj ti'iti cin autyajturaa i Dioj jemi. Ajta je'iyen, ayaa pu ruxe'eve'e ti ayan che'eta na'a huarini hua'a cime'en i tyaite i maj meyan che'eta mana'a ti'iti cin titya'utyajturaa i Dioj jemi.

⁴Ajta, capu a'ati ayan rusaj te'entyaruti aijna cime'e ti ayan tyu'utyavaire'en i Dioj jemi, silu ti pua'a Dioj ayan aijna cin tirajcate'en a'ij ti ayan tirajca aijna i Aarón tyaacan. ⁵Aij pu cin, capu ayan rusaj huataujtuaa aijna i Jesús ti ayan va'acan cin te'entyarute ti ij ayan tyu'utyavaire'en i Dioj jemi. Capu xaa nya'u, silu Dioj pu ayan tiraata'ixaa ticin:

Muaa paj niyauj pirici.

Ijii nu neyan muaatéya'upuataca'a.

⁶Ajta pua'amuaque pu ayan ti'ixa ticin:

Muaa paj peyan pajna cin

ti'ivaire'e i Dioj jemi

tij ajta va'acan cin ti'ivaire'e

aijna i Melquisedequi tij na'a rusen cime'e.

⁷Ti'ij auj yan seijra'acaa iian chaanaca japua, Jesús pu ayan huatyenyuu, ajta raatyahuau aijna jemi ti raayi'itihua'a ti ru'irajtuaani. Eihua pu ayan huaujeinyaca'a aijna jemi ti'ij ain cai raata'acare'en ti huami'ini. Ajta ain Dioj ayan raanamuajri'i aijna

cime'e ti ayan huataura'a ti ayan aráurasten a'ij ti ti'ijxe'eva'acaa i Dioj. ⁸Ayaa pu i jaujra'an pueenya'a, auche'e pu ayan ri'i raaruu ti ayan ra'ara'astijre'en aijna cime'e i ti cin rajpueijtzcica'a. ⁹Ajta, ti'ij Dioj ayan raanaijmi'ire, Jesús pu aijna cin te'entyajrupi aijna cime'e ti ain ayan hue'irajtuaani tij na'a rusen cime'e najjmi'ica aime i mej ra'astijre'e.

¹⁰Ajta Dioj ayan aijna cin tirajca ti ij ayan che'eta na'a va'acan cin tyu'utyavaire'en i Dioj jemi tij ajta tyu'utyavai aijna i Melquisedequi.

Maj nu'u jeitze'e yau'eitaa mua'ara'ani i Dioj jemi

¹¹Eihua tu tyaja'amue'ixaatya'acu tyaijna cime'e. Ma ajta, eecan pu muare'eri tej teyan tyamua'a naa tyajamuaata'ixaate'en a'ini caxu ca'anacan yau'eitaa xa'aju'un. ¹²Ee xaa nya'u, ijii tej teyan tyaja'amue'ixaate'e, ayaa pu tiraavijtya'acache'en sej seyan rujiimua'a sana'a tihua'umua'aten i seica. Ma ajta cai caxu, silu ayaa pu ruxe'eve'e ti a'ati ayan ajtahua'a tyajamuáamua'aten i maj cin autyajhuica mej tihua'amua'aten maijna cime'e i nyuucari ti Dioj jetze a'uve'eye'i. Ayaa xu e'en matij aime i ti'irii maj rumua'ati leechi ya'aca, maj cai xi yá'ujapi'ire'e i cue'ira.

¹³A'ati ti na'a ti ayan een tij pa'ari'i ti leechi cin ruuri, capu xi yau'eite aijna i nyuucari i maj cin tihua'umua'aten a'ij ti ye'i saij ri'i ti'ityujcha'i i Dioj jemi. ¹⁴Ma ajta, aijna i nyuucari ti ayan ti'ivaire'e tij i cue'ira i maj racua'aca i maj vaujsi, ayaa pu tihua'aci'iti mej mi maijna cin tihua'amua'aten aime i maj meri vaujsi, i maj majta meri raayi'iti ti ayan tihua'amityejtya'a ti pua'a ti'iti ayan ti'ixa'api'in nusu cai. Ayaa pu een cin meyan raayi'iti maijna cime'e mej meyan ri'i ti'ityujcha'i i Dioj jemi.

6 Aij pu cin, tiche'e teyan ma rúhua'axin tyaijna i maj cin anacai tita'tiiri'i cime'en i Ciriistuu tej ti teyan eitze'e huavaujse'en i Dioj jemi. Tiche'e cai che'e tyaijna jetze ucaaju'un, aijna i nyuucari ti cime'en raxaj tyaj saique tyu'umua'ati tyaijna cime'e i ye'ira ti cai che'e ti'tij vaire'e i Dioj jemi, nusu ti cime'en raxaj tyaj rá'atzaahuate'en i Dioj. ²Ajta seica ti ayan ti'itaijte'e tyaj nu'u huá'atamuai'ivijhua na'ari tyaj nu'u hua'avá'amua're'en ca'in ti cime'en raxaj ajna xicajra'a i mej jetzen a'itaju'un aime i maj meri huacuii. Ajta, aijna i nyuucari ti cime'en raxaj ti Dioj ayan hua'axijte'en seij ajta seij a'ij ti tiraaci'iti tij na'a rusen cime'e.

Naijmi tij na'a i tyaj tyauchan tiraataxajta'a, ayaa pu'u een i maj cin anacai tita'tiiri'i. Pu'uri ruxe'eve'e tyej eitze'e huavaujse'en i Dioj jemi. ³Ayaa tu tyaijna cin rini ti pua'a Dioj ayan titaata'acare'en.

⁴Ma majta seica, ayaa mu meri huarij. Seij pu a'anaj ayan tihua'amitejtya'acaa ti ayan ti'ayajna aijna i nyuucari. Mu'uri a'anaj raamuá'a aijna ti Dioj hua'utapuejve ti ajta ute'e a'uve'eme.

Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan hua'a tzajta'a huatayjturaa.

⁵Ai mu majta raataxe'eve aijna i nyuucari ti i'ire'en, ti ajta Dioj jemi u a'uve'eme. Majta mu ra'ancura'a majna i muare'er'i'ira'a ti cin Dioj ayan tyu'utajta tij na'a rusen cime'e.

⁶Mati'ij mi ma ruurai. Aij pu cin capu a'atzu a'ij ti'iri'iri ti ayan hua'ujajcuare'en mej mi majtahua'a saique tyu'umua'ati. Capu xaa nya'u, a'ini ai mu majtahua'a rujiimua'a rá'utatan i curuu jetze majna ti yaujra'an pueen i Dioj. Majtahua'a mu a jeijre'e hua'a tzajta'a i tyaite, ai mu majta rá'axaahuari'i. ⁷Ayaa pu che'eta na'a ti'irinyaca hua'a tzajta'a i tyaite tij ajta ayan ti'irinyaca i chuej japua

mati'ij huateviye. Dioj pu ayan ri'i tirata'aca aijna i chuej ti pua'a mati'ijta huateviye, ayan japuan tyu'unyén aijna ti tihua'atyava'iri aime i maj japuan ti'ihua'astya. ⁸Ma ajta, ti pua'a japuan tyu'unyén aijna i tyetzicare'e, ajta aijna ti tyú'uxu'uhua'ate'e mati'ij huateviye, capu ti'iti vaire'e aijna i chuej. Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'iri'iri ti ayan te'eme ti Dioj a'ij pua'a raruuren, ajta ayan tiratyátairan.

Ti nu'u ri'i na'a nya'u tin ahuá'avaira'a mauj ruuri

⁹Capu amin a'ij tej teyan tyaja'amue'ixaate'e, mi tej ja'amua'axe'eve'e, a'ini ayaa pu tita'amitejte'e muejmi cime'en ti cai ayan tyajamuaaci'iti aijna ti a'ij pua'a een, silu sej seyan ra'ancura'asin tij na'a ti ayan ti'iseiira'a a'ame ajna xicajra'an ti jetzen Dioj amue'irajtuaani. ¹⁰Dioj pu xaa ra'utamua'areera a'ij ti tiraavijte'e i saj cin tyu'umuarej, saj sajta hua'utaxe'eve i Dioj jetze ma'acan aime i ti hue'iravi'itici i Dioj. Capu a'atzu yá'uhua'ana i Dioj sej seri cin tihua'utyavai, saj sajta sauche'e ti'iti cin tihua'atavava'iri.

¹¹Ayaa tu ti'ijxe'eve'e muejmi cime'en sej si seyan che'eta sana'a a'araujca'anyaacan cin seyan rijca seica cime'e ti ij Dioj ayan amuaanáijmi'ire'en aijna cime'e i saj cin rachue'eve'e asta na'a cai nain te'entipua'are. ¹²Sata'aj cai seyan hua'ina'asa'a silu seyan che'eta sana'a huarini matij aime i maj ra'ancura'asin majna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i ti ayan tihua'uci'iti aijna cime'e mej tya'atzaahuate'e, majta maj tya'utaviicue'iri'i.

Ayaa pu te'eme a'ij ti Dioj tya'ataujratziiri'i

¹³Ti'ij Dioj ayan tya'ataujratziiri'i aijna i Abraham jemi, ai pu ayan rusaaj

tiraata'ixaa i runyuuca cime'e, a'ini capu ma'a hua'acaa a'ati ti eitze'e va'acan cin ti'ityavaaca'a ti ij ayan nyuucara'ara'an cin tiraata'an. ¹⁴Ayaa pu tiraata'ixaa ticin: “Huapi'i nu ri'i timuaatyatuaasin. Eihua nu huapi'i hua'utamui'rejsin i a'ayaujmaa'a.”

¹⁵Ajta ain Abraham, ti'ij a'ateevi'i ti ayan rachu'eve'e ruxé'evi'ira'a cime'e, aj pu'i ayan ra'ancura'a aijna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i.

¹⁶Ee xaa nya'u, a'ini ayaa mu ti'ijiri'ire i tetyaca maj runyuuca ti'ita'aca aijna cime'e i nyuucajtze'en aijna ti eitze'e va'acan cin ti'itejvee macai aime. Ajta a'anaj ti na'a maj ti'itij cin tyújtya'axi'in, ayaa mu ramua'aree ti ari ri'i ti'ihuauxa'api'intare ti'ij saij runyuuca cin ayan ti'itá'aca. ¹⁷Aij pu cin, ti'ij Dioj ayan tiraaxa'api'intare ti ayan tihua'utasejrate'en tyamua'a na'a aime i ti tihua'aci'iti mej mi raamua'aree ti cai a'atzu ri'iri ti saique huarini aijna cime'e a'ij ti ain ari tiraaxa'api'intare, ai pu ajta ayan runyuuca cin tiraataxajtaca'a.

¹⁸Aij pu cin, ti'ihua'apua pu ti'isejre'e ti cai ja'ati raayi'iti ti saique tyu'uruuren i tatzajta'an, ti cime'en cai ri'iri ti Dioj ayan tyu'utyaahue'ita: ai pu ain pueen, aijna i ti cin tya'ataujratziiri'i, ajta runyuuca ti cin tyu'utaxajtaca'a. Aij tu cin huatyataca'an yen tyamua'a naa, ityan i tyaj jemin ajtyáxiiraca'a ti ij ain tachaj a'ara'ani, tej ti teyan ra'ancura'an i tej rachu'eve'e, aijna ti ajta ayan raatyajtuaa itejmi jemi. ¹⁹Ajta ain i tyaj rachu'eve'e, ayaa pu ca'anijra'a tata'aca ti ij cai ti'itij tya'itziitya'a i tatzajta'an, ti ij cai ti'itij ta'antimue'itin. Cu xuee ai pu ari aun a'utyajrupi u tajapua, huarita'an aijna i ciixuri ti e'ita'a a'acáavij.

²⁰Ajta ain i Jesús, ai pu anacai a'utyajrupi ti ij ain tajapua huanyuuni, aijna cime'e ti Dioj ayan aijna cin

tirajca ti i ain ayan che'eta na'a va'acan cin tyu'utyavaire'en i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e tij ajta aijna i Melquisedequi.

Cime'en i ti cin ti'ityavaaca'a aijna i Melquisedequi

7 ¹⁻³Ajta ain Melquisedequi, capu tíya'upuajcaa, ajta capu tinaanacaa. Capu ajta amiteere'e a'ati ti jetzen airaujnejjte, capu ajta ayan amiteere'e a'anaj ti huanu'eihuaca'a na'ari a'anaj ti huami'i. Aij pu cin, ayaa pu che'eta na'a huaujruu tij ajta saij ti yaujra'an pueen i Dioj. Ajta ai pu ayan va'acan cin ti'ityavaa a'ame i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e. Ajna'imi ai pu ajta aijna cin ti'ityavaaca'a i rey cime'e aime jemi i maj Salem e'echajca'a, ajta va'acan cin ti'ityavaaca'a aijna jemi i Dioj ti nain cin antyujmua'aree.

Ajta aijna i maj cin meyan ratamua'amua ticin Melquisedequi, ayaa pu huataujmua'a ticin “Rey ti ri'i naa ti'ijta”. Ajta aijna ti rey pueen ti Salem e'ema'acan, ayaa pu huataujmua'a ticin “Rey ti ri'i tihua'ajcha'i mej mi ruxaahua tí'itesejra'a”. Ai pu ra'antinajchaca'a aijna i Abraham tyaacan ti'ij aun pijé'ejve a'u ti huaja'ucuii aime i reeyejte. Ajta, ain Melquisedequi ayan ri'i tiraatyajtuaa. Ti'iqui Abraham ayan raatapueijve tamuaamuata'a pua'amua ti aijna jetze ajtyama'acantaca'a tij na'a ti ayan tihua'ari'iri'i.

Eecan pu va'acan cin ti'ityavaaca'a aijna i Melquisedequi

⁴Sata'aj seyan saijna jetze tyu'umua'ati ti huapi'i va'acan cin ti'ityavaaca'a i Dioj jemi aijna ti tayaaxúj pueen. Ajta aijna i Abraham tyaacan, ai pu ayan raatapueijve a'achu cumu tamuaamuata'a pua'amua ti aijna jetze ajtyama'acantaca'a tij na'a ti ayan tihua'ari'iri'i.

⁵Ee xaa nya'u, aime i maj Leví jetze airaujneijte i maj majta ti'itij cin títyatati i Dioj jemi, ayaa mu tyu'utaijti'ire mej meyan hua'utahuavii i tyaite a'achu cumu tamuaamuata'a pua'amua i mej tí'ijcha'i a'ij ti te'eyu'usi'i aijna jetze i yu'uxari i maj cin ti'ijta. Ayaa mu xaa nya'u hua'ahuaviraca'a i ru'huaamua'a. Capu amin a'ij ti pua'a ai mu majta Abraham jetze airaujneijte aime i ihuaamua'ame'en.

⁶Ma ajta amin, i ti cai hua'a jetze ajtyama'acan, ai pu ra'ancura'a aijna Abraham jemi a'achu cumu tamuaamuata'a pua'amua. Ai pu ajta ri'i raatyajtuaa aijna i Abraham. Ajta Dioj pu ti'itij cin tya'ataujratziiri'i aijna jemi i Abraham. ⁷Ajta, naimi'i mu meyan ramua'aree ti ayan ti'ayajna ti ain ti eitze'e va'acan cin ti'litejvee ayan ri'i tirata'aca i Dioj jetze ma'acan aijna ti cileenya'a cin ti'litejvee.

⁸Ajta ayaa pu ti'irinyaca iiyan chaanaca japua mej mi meyan ra'ancura'an maijna i tamuaamuata'a ti pua'amua aime i tyaite i maj majta cui'lica. Ma ajta, ayaa pu ti'lityajxajta ti ajna'imi, ai pu ayan ra'ancura'a aijna ti auj cin ruuri. ⁹⁻¹⁰Aij pu cin, ri'iri tej teyan raataxaj yee ai pu Leví ajta ayan tyu'unajchitaca'a a'achu cumu tamuaamuata'a pua'amua aijna cime'e ti auche'e huataseijre'esin aijna jetze i ruyaaxu, aijna i Abraham tyaacan. Leví pu xaa tyu'unajchitaca'a ajna ti'ij Melquisedequi ayan ra'antinajchaca'a aijna i Abraham tyaacan.

Ciriistu'u pu va'acan cin ti'ityavaa a'ame tij na'a rusen cime'e

¹¹Ajta, ti pua'a ri'irístanche'e ti hua'unaijmi'ire'en i tyaite i Dioj jemi aijna cime'e mej va'acan cin títyatati aime i maj Leví jetze ajtyama'acan, capu a'atzu ruxe'eva'a a'ame'enche'e ti seij ayan huataseijre'en ti ayan che'eta

na'a va'acan cin tyu'utyavaire'en tij ajta tyu'utyavai aijna i Melquisedequi, ti ajta cai Leví jetze ajtyama'acantaca'a. Capu xaa nya'u ayan ruxe'eva'a a'ame'enche'e a'ini ain nyuucari i maj cin ti'ijta, ai pu ayan huataseijre hua'a jemi i mej Leví jetze ajtyama'acantaca'a.

¹²Ma ajta xaa, ti pua'a ayan ruxe'eve'e maj saique huarini mej mi hua'antihuauni aime i mej tye'entyaruti i Dioj jemi, ayaa pu che'eta na'a ruxe'eve'e maj saique raaruuren i nyuucari i maj cin tyu'utaijta. ¹³Ee xaa nya'u ayaa pu ti'ayajna, a'ini aijna i tyaj cime'en raxaj, seij pu tyaitejra'a jetze ajtyama'acan, ajta capuuxi a'anaj a'ati ayan ti'iti cin tyu'utyavai i Dioj jemi, ti ajta aijna tyaitejra'a jetze ajtyama'acan.

¹⁴Ee sein, ain tavastara'a ayan Judá jetze airaujneijte. Ajta ain Moisés tyaacan capu a'anaj ti'iti huataxajta'a aijna cime'en i tyaitejra'a, ti hua'a jetze huataseijre'enche'e aime i maj va'acan cin ti'ityavaa mua'aju'unche'e i Dioj jemi.

¹⁵Ee xaa, ayaa pu ti'ayajna xaa nya'u, ti seij ayan huataseijre ti ayan che'eta na'a va'acan cin ti'litejvee i Dioj jemi tij ajta aijna i Melquisedequi. ¹⁶Ajta ain, capu ayan aijna cin tiraijca aijna cime'e ti ayan aráurasten a'ij mej tira'uyu'uxaca'a aime i tetyaca i maj cui'lica a'ij ti tyu'ujxe'eve'e ti seij jetzen airaanyen ti'ij ti'iti cin te'entyarute i Dioj jemi. Capu xaa nya'u ayaa na'a, silu ai pu aijna cin ayan te'entyajrupi aijna cime'e ti ayan ruurican seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e. Ajta, capu ri'iri ti ja'ati ra'upua'arite'en. ¹⁷Ajta, ayan cime'en tyu'utaujxajta'a ticin:

Muaa pa peyan che'eta pana'a va'acan cin ti'ityavaa pua'ame i Dioj jemi
tij na'a rusen cime'e tij ajta aijna i Melquisedequi.

¹⁸Ayaa pu te'eme, a'ini Dioj pu ari ayan ra'uraúu aijna i nyuucari ti anacai

raatyajtuaa aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acantaca'a. Ayaa pu aijna cin huarij a'ini camu té'eviicue'iracaa aime i maj va'acan cin títyatatyá'acaa, ajta capu ti'iti tyu'utyavai aijna i nyuucari. ¹⁹Ee xaa, capu ti'iti huanaijmi'ire aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta'ca'a, silu ai pu xaa ti'ij Dioj ayan raatyajtuaa itejmi jemi aijna ti eitze'e re'en i tyaj rachu'eve'e, i tyaj tyajta cin vejl'i'í ajtyaxi'íren jemin i Dioj.

²⁰Ayaa pu ajta een cin eitze'e ti'ivaire'e aijna i tyaj rachu'eve'e aijna cime'e ti Dioj ayan runyuuca tyu'uta'an, ayan raatyajtua itejmi jemi. Majta aime i seica, ayaa pu Dioj cai runyuuca cin tyu'uta'a aime cime'e. Capu amin a'ij mauche'e mu va'acan cin te'entyajrupi i Dioj jemi. ²¹Ma ajta aijna i Jesús, ai pu aijna cin ayan te'entyajrupi nyuucajtze'en aijna ti cime'en tyu'utaxajta'ca'a ticin:

Tavastara'a pu runyuuca huata'a,
muaa paj va'acan cin ti'ityavaa
pua'ame
i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e,
ajta ai pu cai a'anaj ruhuarita'a
acaame.

²²Aij pu cin, ayan énya'a a'araa ti ain Jesús ain puenya'a i tyaj cin raamua'aree ti eihua huapi'i eitze'e re'en aijna i nyuucari ti jajcua ti cin Dioj tya'ataujratziiri'í itejmi jemi.

²³Majta aime i mej mejmi'í va'acan cin tyu'utyavai i Dioj jemi, mu'iti mu meyan ara'asicaa maijna cime'e maj cai a'achu a'atee maj meyan maijna cin tyu'utyavaire'en aijna cime'e maj cu'ícaaa.

²⁴Ma ajta amin i Jesús, a'ini ami pu ayan seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e, ai pu ajta va'acan cin ti'ityavaa a'ame i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e. ²⁵Aij pu cin, ai pu raayi'iti ti nain cin hue'irajtuaani aime i maj huataujtuire'en i Dioj jemi maijna cime'e maj ra'astijre'e maijna i Jesús.

Ayaa pu'u xaa nya'u, a'ini ayaa pu een cin ruurican huatyaturaasin ti ij hua'a japua huanyuuni.

²⁶Aij pu ajta cin, ayaa pu tiraavijtya'acaa ti ayan ta japua huanyuuni seij ti ayan een tij aijna ti ayan va'acan cin ti'itejvee i Dioj jemi. Ai pu urare'enyac'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi. Ajta, capu a'atzu ti'itij cin a'ij pua'a hua'aruuren i tyaite. Capu ajta ti'iti cin atya'itza'ara i Dioj jemi. Ajta, capu ayan ti'ityujcha'í matij i seica i mej a'ij pua'a seijre'e i Dioj jemi. Dioj pu ajta ayan ri'í raatyajtuaa ti ij ain ayan jemin a'utyaturan utya'imi u tajapua.

²⁷Ajta, capu ayan ruxe'eve'e ti aijna Jesús ayan tyu'utamuai'ivajta i ru cime'en nain xicaj tzajta'a, capu ajta hua'a cime'en i tyaite matij ti'ijri'ire aime i seica i maj va'acan cin títyatati'í i Dioj jemi. Capu xaa nya'u, a'ini ayaa pu seij na'a huarij nain cime'e ti'ij ain rusaij huataujmuai'ivajta'ca'a. ²⁸Ajta, aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta, ayaa pu hua'antihuauca mej mi va'acan cin tyu'utyavaire'en aime i tyaite i maj cai te'eviicue'í i rutzajta'a. Ma ajta, aijna i nyuucari i ti cin Dioj tya'ataujratziiri'í, ai pu ayan ra'antihuau aijna i yaujra'an ti ari huataujnaijmi'ire tij na'a rusen cime'e.

Jesús pu va'acan cin ti'ityejvee u tajapua

8 Ajta aijna i tyaj cime'en ti'ixaj, ayaa pu huataujmuua'a. Pu'uri seij ayan va'acan cin ti'itejvee i Dioj jemi ti ayan ta japua nyuuca. Ai pu ari aun a'ujyeijxi iriita'an a'u ti a'acajca aijna ti huapi'í naa seijre'e aujna ute'e. ²Au pu ti'ivaire'e u teyujta'a, aijna jetze i inaamua ti tzaahuati'ira'a cin a'utyejvee a'u ti Dioj e'eseijre'e. Capu tevi rá'ajtaahuaca'a silu tavastara'a pu'u.

³Ayaa pu ti'ijci'icipua a'ati ti na'a ti va'acan cin ti'itejvee i Dioj jemi ti ain raatyajtuaani i meesa japua aijna ti tyu'utapueijve'en, ajta i ti'ityain maj hua'utamuai'ivajtaca'a. Aij pu cin ayan ruxe'leve'e ti ain Jesús ajta ti'iti huatamuai'ivajta. ⁴Ti pua'a ain ayan huatyávaacache'en iyan chaanaca japua, capu a'atzu ri'iríistanche'e ti ain ayan va'acan cin tyu'utyavaire'en i Dioj jemi, a'ini mauche'e mu seica meyan seijre'e i mej meyan majna cin ti'imuai'ivajtaca i maj cin tyu'utapueijve i Dioj jemi, a'ij ti te'eyu'usi'i aijna jetze i nyuucari i maj cin ti'ijta. ⁵Majta aime, ayaa mu ti'livaire'e aijna ti ayan seijre'e tij queenima'ara'an aijna ti ute'e e'eseijre'e. Majta, mati'ij meyan aráurasten i hua'aye'ira, ayaa mu ra'ijchu a'ij ti tzaahuati'ira'a cin seijre'e i ute'e i Dioj jemi. Aij pu cin, ti'ij Moisés tyaacan ayan a'utecheniche'en ti ra'ajtaahua aijna i inaamua ti Dioj ayan tiraata'itiiri'i, ayaa pu tiraata'ixaa ticin: “Pata'aj hui peyan nain cin huarini a'ij nyej timuaataseijrate pati'ij paun a'utyavaaca'a i jiri japua.”

Ciriistu'u pu nu'u raatyajtua iteyjmi jemi i nyuucari ti eitze're'en cai i ti mi'ima'acan

⁶Ma ajta ijii, Ciriistu'u pu'uri ayan ra'ancura'a ti ayan aijna cin tyu'utyavaire'en aijna cime'e ti eitze're'en i Dioj jemi cai aijna i maj cin ti'livaire'e iyan chaanaca japua. Ayaa pu che'eta na'a eitze'e re'en aijna i nyuucari i ti cin ta japua huanyúu. Ayaa pu een cin eitze'e re'en a'ini eitze'e re'en aijna i nyuucari ti Dioj ayan raata'a, ti ajta jeitze'e re'en aijna ti tya'ataujratziiri'i ti titáaci'iti.

⁷Ajta ain nyuucarijra'a i ti cin anacai Dioj tya'ataujratziiri'i, ti pua'a ayan cai ti'itij cin tya'utyaturaanche'e, capu a'atzu huataujci'ipuáache'e ti seij

ayan huatyauuni i ti cin Dioj ayan tya'ataujratziira. ⁸Ma ajta Dioj, ayaa pu hua'a jetze tya'ujpuá'ari maj cai a'atzu arauraste majna cime'e i nyuucari ti anacai raatyajtuaa hua'a jemi. Aij pu cin ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

Ayaa pu ti'ixa i tavastara'a yee ma'acui xaa, nya'u.
Pu'uri ajna xicajra'a jetze tyaja'ure'enyajsin nyej jetzen jajcuacan cin nyuucari tihua'uta'asin i nyaj cin tya'atanratziira nyaime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan, nyajta hua'a jemi i tyaityejmua'ame'en pueen aijna i Judá.

⁹Canu neyan che'eta nyana'a eenye'equ'e i nyuucari hua'uta'asin nyatij tihua'uta'a aime i hua'avaujsimua'aci'i, ajna xicajra'an nyej jetzen hua'utavai, nyajta hue'iraavi'iti aujna u Egipto, a'ini camu a'atee mej meyan huarini a'ij nyej nyaijna cin tihuéjca nyaijna jetze i nyuucari nyaj raatyajtuaa aime jemi.

Ma ajta, capu che'e nyej jetze ruxe'eva'acaa nyaj ri'i tihua'uchain.

¹⁰Ai pu ain pueen i nyuucari ti jajcua i nyaj cin tya'atanratziira aime jemi i mej Israel jetze ajtyama'acan. Ayaa pu ajta ti'ixa i tavastara'a ticin:

Ti'ij te'entipua'are ajna xicajra'an jetze, ayaa nu ca'anijra'a hua'uta'asin mej mi ra'utamua'aree i rutzajta'a i nyuucari i nyaj cin ti'ijta. Ayaa nu raatyatuaasin i nyenyuuca

- hua'axaijnyu'uca jetze,
seij nyajta seij tyamua'a naa.
Nyajta nu inyaa hua'a Dioj
pueenya'a na'ame.
Majta aime, ai mu
nyetyaitestyamua'a mua'aju'un.
11 Majta aime, camu che'e meyan
tihua'utá'itiira
i ruxa'a tyaite yee
sata'aj raamua'ati i tavastara'a.
Camu xaa nya'u, a'ini naimi'li
mu meyan nyamua'atyaa
mua'aju'un,
matij mana'a pua'amua i tyaite,
aime i maj cileenya'a cin títyatati,
majta aime i maj va'acan cin
títyatati.
12 Nyajta inyaa, nyaa nu neyan
tihua'utauuni'ira
i maj cin a'ij pua'a ti'ityújchaica'a
inyeetzi jemi.
Nyajta, canu che'e a'anaj neyan
ra'utamua'areera
i maj cin nyeetzi jemi autyajturaa.
13 Ayaa pu'u na'a, a'ini tavastara'a pu
ayan cime'en ti'ixaj yee jajcuacan nu
cin nyuucari huatyatuaasin, ayaa pu
een cin ajta ayan tiraaxa'api'intare
ti ari mi'ima'acana aijna i nyuucari ti
anacai hua'a jemi raatyajtuaa. Ajta
ain ti ari mi'ima'acanta a'araa, ajta
cai che'e ti'itij vaire'e, pu'uri tin
antipua'ari nain cime'e.

I inaamua ti yan japuan seijra'acaa iiyan chaanaca japua

9 Ajta cime'en i nyuucari ti anacai
aime jemi raatyajtuaa, ayaa pu
jetzen te'eyu'usi'ihuaca'a a'ij mej ye'i
huarini mej mi rana'amiche'en i Dioj,
ajta a'ij ti eenya'a seira'a a'ame aijna i
inaamua. **2** Ajta ain i inaamua, hua'apua
pu cin ájtaavijhuaca'a i maj tzajta'an
te'irá'a i maj cin ti'ina'amicha'a. Ajta
tzajta'an i ti a jeijre'e ájtaavijhuaca'a,
au pu a'utyaavaaca'a aijna ti
antitátzajmee, ajta aijna i meesa ti

ajta japuan e'etyá'a aijna i pan ti
Dioj jemi huatyatuihuaca'a. Ayaa pu
tyaja'arajtyahuaa ti nu'u "ajna a'u ti
Dioj huataura'ate".

3 Ajta, huarita'an aijna ciixuri ti
e'ita'a a'acáavij ti hua'apua, au pu
seij a'utyavaaca'a i inaamua. Ayaa
mu tya'atamua'amua ticin "Aijna ti
Dioj huapi'i huataura'ate." **4** Au pu
tzajta'an seijra'acaa aijna ti ooro
cin taavijhuaca'a, maj majta japuan
ti'imuai'ivajtacara'a citzive'eri
cime'e. Au mu majta ru'utyajtua aijna
i chi'ira'an ti ooro cin nain japua
cámejri'ihuaca'a, ti ajta uramuaaca'a
aijna tetej ti jetzen te'eyu'usi'ihuaca'a
aijna i nyuucari ti cin Dioj anacai
tya'ataujratziiri'i. Au pu ajta huiiracatii
aijna i xa'ari ti ooro cin taavijhuaca'a,
ti ajta tzajta'an uramuaanica'a
aijna i cue'ira, aijna i mej meyan
ratamua'amua ticin maná. Au pu ajta
huiiraca'atii aijna i Aarón itzij ti jetzen
tya'ajtanyajxi.

5 Majta aime i maj tajapua ti'ivaire'e,
i maj majta huapi'i naa seijre'e, au mu
japuan utyi'uuca'a aime i maj hua'apua.
Ai mu ru'anaj cin ra'ava'anajca'a aujna
a'u ti Dioj tihua'utauuni'iracara'a. A'ini
ti'imui'i i mej maun te'irá'a, capu ci'ipe
tej ijii tyu'utaxaj saxuijme'en nain tij
na'a.

6 Mati'ij meri nain ri'i tyu'uruu, a'anaj
ti na'a mu maun a'utyaru'ipicha'a
tzajta'an i ti anajca i inaamua aime i maj
va'acan cin ti'ivaira'acaa i Dioj jemi mej
mi meyan huarini a'ij mej maijna cin
tite'entyujmua'aree a'ij ti tyu'ujxe'leve'e.

7 Ajta i seij jetze i inaamua, seij pu'u
aun a'utyaru'ipi tij na'a sei ninye'ira'a
cime'e. Ai pu ain pueenya'a aijna ti
eitze'e va'acan cin ti'ivaira'acaa i Dioj
jemi. Ajta aijna huajajsima'a aijna
i xuure'e ti cin tyu'utamuai'ivajta i
rucime'en i ti cin autyajturaa i Dioj
jemi, ajta aime cime'en i tyaite, i maj
cin Dioj jemi autyajturaa.

⁸Ajta ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayaa pu cime'en ti'ita'ixaate'e ti ayan huataujmua'a ti cai xi tya'antacuuni'i tej ti tyaun a'utyarute ajna ti eihua huapi'i huataura'ate i Dioj ti pua'a auj aun a'utyavaaca ajna i inaamua ti a eijre'e e'eseijre'e. ⁹Ajta ain ti a eijre'e e'eseijre'e, ayaa pu huataujmua'a i hua'aye'ira i maj ijii huatyate. Ayaa mu ti'ijri'ire aime i mej meyan aráurasten majna i ye'ira. Ai mu ti'litatu'ire i Dioj jemi ti'iti ti na'a maj ti'ipueijve'e, majta i maj raatamuai'ivajta.

Ma ajta, tij na'a ti ayan een i maj raatamuai'ivajta, capu ain pueen i ti xaa raanaijmi'ire'en i mua'atziira'ara'an ajna ti rana'amiche i Dioj. ¹⁰Capu xaa nya'u, a'ini ayaa pu'u ajna cin ti'ivaire'e i maj racua'aca nusu maj raya'aca na'ari i maj cin huatyai'ihuaxi'in, naijmi'i tij na'a pu ain pueen i maj mana'a cin ti'ijta a'ij ti huarini i rucime'en. Ayaa pu ti'ihuaujxa'api'intare mej meyan rici asta na'a cai Dioj ayan raanaijmi'ire'en tij na'a ti ti'iseijre'e.

I xuure'e ti cin huaujnaijmire i nyuucari ti jajcua

¹¹Ajta ijii, Ciriistu'u pu ayan huataseijre itejmi jemi a'ini ai pu va'acan cin ti'itejvee i Dioj jemi ti ij ayan ajna cin ri'i titaata'an tij na'a ti i'ixa'api'in een ti auj ayan tyaja'ure'enyejsin. Au pu e'ita'a a'utyajrupi i inaamua jete ti eitze'e ti'ivaire'e, ti ajta eihua eitze'e huataujnaijmi'ire, a'ini capu ayan ájtaavijhuaca'a muajca'a cime'e. ¹²Seij pu'u aun a'utyajrupi aujna ti Dioj ayan huataura'ate. Ajta, capu ain huajajsima'a aun a'utyajrupi i hua'axuure'e aime i caurasi nusu aime i visaaru'utzi, silu ruxuure'e pu cin aun a'utyajrupi ti ij raatahuauni ti tyu'utanajchita hua'a jetze ma'acan i tyaite tij na'a rusen cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

¹³Ee xaa nya'u, cij pu caj ti'ivaira'acaa mej meyan hua'aruuren aime i maj ti'itij cin autyajturaa i Dioj jemi, maj meyan hua'utyaiiraxi'in majna cime'e i hua'axuure'e i caurasi, ajta i hua'axuure'e i tuuru'use. Majta mu cin hua'acavivaaraca i nasijra'an i visaaru'u ti huâacaj i maj raatyatai. ¹⁴Aij pu cin eihua huapi'i eitze'e jamuaatyaiiraxi'in i a'amua mua'atziira'a jetze ajna cime'e i xuure'e ti Ciriistu'u ra'iraaxire. Ajta, ajna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti rusen cin seijre'e, aj pu jetze huatyaujca'anyajca'a ti ij ayan cai ti'iti cin a'aturaa ti'ij huataujmuai'ivajtaca'a i Dioj jemi. Ayaa pu een cin huarij sej si seyan raatapua'ajta sej ra'astijre'e saijna i ye'ira ti cai che'e ti'itij vaire'e, sej si tyu'utyavaire'en saijna jemi i Dioj ti i'iruuri.

¹⁵Aij pu cin, ai pu ain pueen ti ayan tiraaxa'api'intare ti Dioj jajcuacan cin tya'ataujratziira hua'a jemi ti hua'utajée mej mi meyan ra'ancura'an ajna ti tihua'aci'iti tij na'a rusen cime'e a'ij ti Dioj tya'ataujratziiri'i. Ayaa pu te'eme, a'ini Ciriistu'u pu huami'i ajna cime'e ti ij huá'ari'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi mati'ij mauj ra'astijra'acaa majna i nyuucari i ti anacai cin tya'ataujratziiri'i i Dioj.

¹⁶Ayaa pu ti'en, ti pua'a ayan seijra'a i papee ti jetzen te'eyu'usi'i ti nu'u ayan tiraaci'iti seij i a'ati, anacaican pu ayan ruxe'eve'e ti ajna i ja'ati huami'ini ti ayan papee cin tya'ataujratziiri'i. ¹⁷Ee xaa nya'u, aj pu xaa ayan ti'ivaire'e ajna i papee ti pua'a ayan huami'ini ajna i ja'ati ti ajna cin tya'ataujratziiri'i. Ajta, ti pua'a auj ruuri ajna i a'ati, capu a'atzu tiratyava'iri i saij ajna i papee ti ayan tiraaci'iti.

¹⁸Aij pu cin, ayaa pu ajta ayan ruxe'eva'acaa ti ain nyuucari ti anacaican cin tya'ataujratziiri'i

i Dioj, ai pu ajta aijna cin ti'ihuaujxa'api'intari'iri'i aijna cime'e ti ti'iti ruxuure'e airáaxire. ¹⁹Ti'ij ain Moisés tyaacan ayan tihua'utanamuajriste najim'i'ica i tyaite tij na'a ti ayan te'eyu'usi'ihuaca'a jetzen i nyuucari i maj cin ti'ijta, ai pu tírajnájchi aijna i hua'axuure'e i visaaru'u, ajta jamuan i hua'axuure'e i caurasi aijna i jaj jamuan, ajta jamuan aijna i muxa ti pa'u, ajta jamuan aijna i hisopo pi'ista. Aj pu ij, aijna cin, ayan raatyátzutijraxi i yu'uxari ti íri'i, ajta hua'utyatzutijraxi najim'i'ica i tyaite.

²⁰Ayaa pu aijna cin huarij, aj pu'i ayan tihua'uta'ixaa ticin: "Ai pu ain pueen i xuure'e ti cin ayan tyu'uxa'api'intari'ihuaca'a aijna i nyuucari ti cin Dioj ayan tya'ataujratiiri'i muejmi jemi. Ayaa nu nyaijna cin huarij a'ij ti ain titaataij." ²¹Ajta ain Moisés tyaacan, ayan che'eta na'a xuure'e cin raatyátzutijraxi aijna i inaamua, ajta tij na'a ti'lipua'amua i xa'ari, ajta i tuxa'a i maj cin ti'iva'iri aujna inaamua jete. ²²Ee xaa nya'u, ayan ti'ayajna. Cime'en i aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta, tímua'a mu tin nain huatyairaxi xuure'e cime'e. Ajta, ti pua'a cai ti'iti ra'iraxire'en i ruxuure'e, capu a'ij ti'iri'iri ti ayan tihua'utauuni'i i tyaite i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

I muai'ivejri ti xaa eitze'e re'en

²³Aj pu cin ayan ruxe'eva'acaa mej meyan raatyairaxi'in tij na'a ti ayan seijra'acaa tij queenima'ara'an pueen aijna ti ute'e e'esejire'e. Ajta ayan ruxe'eva'acaa ti a'ati ayan raatyairaxi'in aijna ti ute'e e'esejire'e aijna cime'e i muai'ivejri ti eitze'e re'en cai i maj cin meyan ti'ijri'ire iyan chaanaca japua.

²⁴Ajta ain Ciriistu'u, capu aun a'utyajrupi inaamua jete ti muajca'a cin ájtaavijhuaca'a, ti ajta ayan een

tij queenima'ara'an aijna ti ute'e e'esejire'e, silu au pu u tajapua a'utyajrupi i Dioj jemi ta jetze ma'acan. ²⁵Ajta, capu aun a'utyajrupi ti ij mui'iti huataujmuai'ivajta tij ajta ain ti va'acan cin ti'ivaire'e iyan chaanaca japua. Ayaa pu tij na'a seij ninye'ira'a jetze ai pu utyaru'ipi ajna ti Dioj huataura'ate ti ij raatyátzutijraxi'in xuure'e cime'e ti ain rusaij cai ra'iraaxire, silu seij pu'u aun a'utyajrupi aijna i Ciriistu'u. ²⁶Na'ari cai, ayaa pu ruxe'eva'a a'ame'enche'e ti ain mui'iti rajpueitzi a'ame'enche'e tij na'a ti huatasejire i chaanaca tyaj japuan yan seijre'e.

Ma ajta, ayaa pu xaa nya'u ti'ayajna ti ain seij na'a ayan huatasejire ijii ti ari nain te'entipua'ari ti ij ra'antipua'arite'en i maj cin atya'itza'ara i Dioj jemi. Ayaa pu een cin ra'antipua'ari aijna ti rusaij huataujmuai'ivajtaca'a. ²⁷⁻²⁸Ajta, ayaa pu ti'ihuaujxa'api'intari'iri'i aime jemi i tyaite ti seij na'a ayan tiraaci'iti i tyaata'a ti huami'ini, ajta e'eyan Dioj ra'axijte'en. Ayaa pu che'eta na'a een ti ain Ciriistu'u seij na'a huataujmuai'ivajtaca'a hua'a jetze ma'acan i tyaite ti ij huá'ari'i i maj cin mui'iti autyajturaa i Dioj jemi. Ajta, ai pu ajtahua'a huatasejire'esin hua'a jemi i maj a'ujca'anyaacan cin rachu'eve'e. Capu che'e pueijtzi hua'uta'asin aijna cime'e i maj cin a'atura i tyaite silu ai pu'licu hue'iratuaasin.

Capu ri'iri ti ain nyuucari i maj cin ti'ijta ayan hua'unaijm'i'ire'en i tyaite

10 Ajta ain i nyuucari i maj cin ti'ijta, ayaa pu'u na'a een tij queenima'ara'an tij na'a ti i'ixa'api'in ti ayan tyaja'ure'enyejsin. Capu ain pueen aijna ti tzaahuati'ira'a cin seijre'e i Dioj jemi. Ajta, a'ini ayaa pu ruxe'eve'e mej meyan che'eta mana'a tyu'utamuai'ivajta tij na'a sei ninye'ira'a cime'e, aj pu cin capu

a'atzu a'ij ti'iri'iri ti ain nyuucari ayan hua'unaijmi'ire'en aime i mej jemin ajtyaxiiri i Dioj jemi. ²Na'ari cai, ti pua'a pi na'a, ñni qui macai raatapua'ajtanche'e mej meyan tyu'utamuai'ivajta? Jee xaa nya'u, a'ini ti pua'a meyan tihua'utáuuni'irache'en i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, camu che'e meyan ra'utamua'aréeranche'e mej ti'iti cin autyajturaa. ³Ma ajta, ayaa mu maijna cin ra'utamua'aree tij na'a sei ninye'ira'a i maj cin Dioj jemi autyajturaa maijna cime'e mej meyan ti'imuai'ivajtaca, ⁴Ayaa pu'u na'a, a'ini capu ri'iri ti ayan ajjna cin tihua'utauuni'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi ajjna cime'e i hua'axuure'e aime i tuuru'use, majta aime i caurasi.

⁵Aj pu cin, ti'ij ain Ciriistu'u yan huatasejre iyan chaanaca japua, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

Capaj peyan raataxe'eve nyaj ti'iti tyu'utamuai'ivajta na'ari nyaj ti'iti tyu'utatuiire'en mueetzi jemi, silu ayaa paj ri'i naaru i nyaj ratyáhue'ira'a.

⁶Capu a'atzu mua'aránajchaca'a mej meyan tyu'utamuai'ivajta mueetzi jemi i maj hua'utyaatai na'ari i maj meyan tyu'utatuiiri'i mueetzi jemi ajjna cime'e i maj cin autyajturaa mueetzi jemi.

⁷Nyati'ij ni neyan tyu'utanixaa yee:

“Ma'acui xaa, ayaa nu een cin mu a'uve'eme ney ni neyan tya'ara'asten a'ij pej ti'ijxe'eve'e, muua, mi paj Dioj pueen, a'ij ti nyeetzi cime'en te'eyu'usuli i yu'uxari jetze ti íri'i.”

⁸Anacai pu ayan tyu'utaxajtaca'a yee ti Dioj cai ra'aranajchaca'a mej meyan tyu'utamuai'ivajta na'ari maj ti'iti tyu'utatuiire'en i jemin. Ajta yee ti cai raataxe'eve mej

meyan tyu'utamuai'ivajtaca'a i maj hua'utyaatai nusu maj maijna cin tyu'utamuai'ivajtaca'a maijna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. Naimi'i tij na'a maj meyan ti'imuai'ivajta, ayaa pu tihua'utaij mej meyan huarini ajjna i nyuucari i maj cin ti'ijta. ⁹Ajta e'eyan ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

“Ma'acui xaa, ayaa nu een cin mu a'uve'eme ney ni neyan tya'ara'asten a'ij pej ti'ijxe'eve'e muua, mi pej Dioj pueen.” Ayaa pu huataujmua'a ajjna ti raataxajtaca'a ti ain ari ra'uraúu ajjna i nyuucari ti anacai huatyatuihuaca'a ti ij raatyajtuaani i tu'uve'etyajti.

¹⁰Ajta, a'ini ayan ruxé'evi'ira'a cin mu a'uve'eme, ai pu ajta ayan tu'iraavi'iti tij na'a rusen cime'e ajjna cime'e ti ayan huataujmua'i'ivajtaca'a i rutevi cime'e ajjna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

Ciriistu'u pu ayan tihua'utauuni'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi

¹¹Ajta a'ati ti na'a ti va'acan cin ti'itejvee i Dioj jemi, ayaa pu nain tujca'ari tzajta'a ti'ivaire'e ajjna cime'e i ti cin tiraijca. A'anaj ti na'a ayan che'eta na'a ti'imuai'ivajtaca, ajjna ti cai ti'iti vaire'e ti ij tihua'utauuni'i i maj cin autyajturaa i Dioj jemi. ¹²Ma ajta ain Ciriistu'u, ti'ij ayan sej na'a tyu'utamuai'ivajtaca'a ti ij ayan tihua'utauuni'i tij na'a rusen cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi, ai pu aun a'ujyeijxi iriita'an i Dioj. ¹³⁻¹⁴Aj pu'i autejchee ti raachu'eve'en asta na'a cai tyamua'a naa tihua'utyamue'itin najjmi'ica i maj rajchaire'e, a'ini sej pu cin i muai'ivejri, ayan hua'unáijmi'ire tij na'a rusen cime'e aime i ti hue'iraavi'iti. ¹⁵Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayaa pu che'eta na'a ti'ixaj itejmi jemi. Anacai pu ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

¹⁶Ayaa pu ti'ixa i tavastara'a ti cime'en yee:

Ai pu ain pueen i nyuucari
i nyaj cin tya'atanratziiri'i hua'a
jemi
ti'ij te'entipua'are ajna xicajra'a
jetze.

Nyaa nu neyan hua'uta'asin
mej mi meyan ra'utamua'aree i
rutzajta'a
i nyuucari i nyaj cin ti'ijta.

Nyajta nu neyan raatyajtuaasin
nyaijna i nyuucari
i hua'amua'atziira'a jetze.

¹⁷Ajta ayan ti'ixa ticin:

Canu che'e ra'utamua'areera
i maj cin nyeetzi jemi autyajturaa
na'ari i maj cin a'ij pua'a
ti'ityújchaica'a.

¹⁸Aij pu cin, camu che'e meyan
ti'imuai'ivajtaca maijna cime'e i maj
cin autyajturaa i Dioj jemi, a'ini Dioj pu
ari tihua'utauuni'iri'i.

Maj nu'u tya'utaviicue'i

¹⁹Ajta ijii, nye'ihuaamua'a, ayaa
pu ti'ita'aca tej ti tyaxaahua tyaun
a'utyarute teyujta'a a'u ti Dioj e'irajca
ajjna cime'e ti ain Jesús ra'iraaxire i
ruxuure'e ta jetze ma'acan. ²⁰Aij pu
cin ayan jajcuacan cin taatájuyete
i tyaj japuan huaju'un tej ti tyajna
e'ita'a a'utyarute a'u ti a'acáavij
ajjna i ciixuri tej ti tyaun tzajta'an
ruurican cin huatyaturan tyaijna
jemi ajjna cime'e ti ru cime'en
huataujmuai'ivajtaca'a. Ajta ain
i ciixuri, yaa pu huataujmu'a i
tevijra'an ajjna i Jesús. ²¹Ajta, ijii
pu ayan va'acan cin ti'ivaire'e
i jemin ta jetze ma'acan i tyaj
tyaitestyamua'ame'en pueen i Dioj.

²²Aij pu cin, tiche'e teyan vejli'i
ajtyaxiire i jemin tyatij tyaite i tyaj
tzaahuati'ira'a cin uraré'en seijre'e i
ta tzajta'a. Tiche'e tyaxaahua jemin
ajtyaxiire tyaijna cime'e tej teyan
ra'atzaahuate'e ti ayan ti'ayajna ti
ain Dioj ri'i titaata'asin ajjna cime'e

ti ain Ciriistu'u ari taatyaiiraxi i
taxaijnyu'uca jetze tej ti cai che'e
ra'utamua'aree i tamua'atziira'a jetze
ajjna ti a'ij pua'a een. Nain pu cin icu,
taatyaiiraxi i ta jetze.

²³Tiche'e teyan tyaijna cin
tya'utaviicue'i tej tyauj teyan
tya'atzaahuatya'a a'ij tej teri
tihua'uta'ixaa i tyaite ajna cime'en i
tyaj rachue'ev'e. Che'e cai ti'iti ayan
ca'anijra'a tata'acare'en tej ti cai che'e
tya'atzaahuatya'a i Ciriistu'u, a'ini ai
pu cai a'anaj ti'itij cin atya'itza'ara
ti runyuuca cin tya'ataujratziiri'i
itejmi jemi. ²⁴Tiche'e teyan huarini
tej ti ca'anijra'a huatáta'an seij
tyajta seij tej ti huátaxe'ev'e'en,
tyajta teyan huarini ti xa'api'in
cime'e. ²⁵Tiche'e cai raxaahuata tej
teyan cai che'e e'etitasarihua'an
a'ij mej ti'ijri'ire i seica, silu tiche'e
eitze'e ca'anijra'a huatáta'an tej ti
teyan ri'i ti'ihuataxe'ev'e'en tyatij
ta'ihuaamua'a tyaijna cime'e ti ayan
tita'amitejte'e ti ajna xicajra'an jetze
ari tyaja'ure'enejsin.

Maj nu'u cai che'e a'ij pua'a ti'ityujcha'i

²⁶⁻²⁷Ma ajta, ti pua'a teyan
taxe'evi'ira'a cin tyauj teyan a'ij pua'a
ti'ititacha'i tyati'ij teri raamua'areeri'i
a'ij ti tira'axaj ajjna jetze i yu'uxari ti
tzaahuati'ira'a cin tya'axa, capu che'e
titáaci'iti saij i muai'ivejri ti cin Dioj
titaatauuni'i, silu ai pu'u xaa ayan
titáaci'iti ajjna ti tziini'ire'e, ti ain Dioj
pueijtzi cin taata'asin. Huapi'i pu pueijtzi
cin hua'uta'asin aime i maj rajchaire'e.
Ayaa pu ajjna cin hua'aruuren tij taij
ti nain cin ti'ita'iraca ajjna cime'e ti
huapi'i nyu'ucami'i. ²⁸Cime'en ajjna
i nyuucari ti ra'uteyu'uxaca'a ajjna
i Moisés tyaacan, ti pua'a hua'apua,
na'ari hueica meti'iseiraca ti a'ati
ayan ti'iti cin autyajturaa ajjna jemi i
nyuucari i maj cin ti'ijta, ti pua'a meyan

raataxaj yee ai pu ti'litij cin autyajturaa, camu che'e rá'ancu'uvajxi'isin, silu méjje'licatan. ²⁹Ajta eitze'e pu a'ij pua'a tiraaci'iti aijna i a'ati ti ma ruuraini aijna ti yaujra'an pueen i Dioj. Eihua pu huapi'i eitze'e pueijtzi cin tiraata'asin aijna cime'e ti aijna i ja'ati ayan raatyaxaahuataca'a aijna i xuure'e ti cin raaxa'api'intare aijna i nyuucari ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i, ti ajta cin Dioj ru'iraavi'iti. Aij pu ajta cin raatanyu'ucaste aijna i xaijnynu'ucara'ara'an i Dioj.

³⁰Ayaa pu te'eme, a'ini tu'uri ramua'ate aijna ti ayan raataxajtaca'a ticin: "Ayaa pu ti'inyeci'icipua inyeetzi nyej ni pueijtzi raata'an nyaijna i a'ati." Ajta ayan tyu'utaxajtaca'a ticin: "Tavastara'a pu hua'axijte'en i rutyaitestyamua'a." ³¹Ee xaa nya'u, eihua pu huapi'i tziini'ire'e ti Dioj ayan ra'uxíjte'en saij ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i i Dioj jemi ti i'iruuri.

Ruxe'eve'e maj nu'u tya'utaviicue'i

³²Sata'aj ra'utamua'aree a'ij ti eenye'eque'e seijra'acaa ajna'imi, sati'ij anacai ra'ancura'a saijna i tavastara'a. Aj xu si tya'utaviicue'iri'i saijna i saj cin tyu'utése. Eihua xu rajpueijtzcica'a.

³³Ajna'imi nya'u mu meyan amá'uxaahuari'iri'i, meti'iseiraca i tyaite. Majta, a'ij mu pua'a amuaaruu. Ajna'imi nya'u, muan xu sajta ca'anijra'a hua'uta'a aime i seica, i mej meyan che'eta mana'a rajpueijtzcica'a, a'ini naimi'i xu ru'ihuaamua'a pueen.

³⁴Muan xu hua'ancu'uvajxi aime i mej aityanami'ihuaca'a. Sajta seyan saijna cin huataujtyamua'ave tyamua'a naa mati'ij meyan tyajamuá'ari'iri'i i saj tí'ijchaica'a. Ayaa xu een cin seyan huataujtyamua'ave, a'ini xu'uri ramua'areeraca'a rujii'mua'a sej seyan tí'ijcha'i i Dioj jemi saijna ti tyajá'amua'a ti eitze'e re'en, ti ajta ayan seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e.

³⁵Aij pu cin, caxu yá'ujjipuan i saj a'ujca'anyaacan cin rachu'eve'e, a'ini eihua pu huapi'i tyajamuaaci'iti aijna cime'e sej seyan tya'utaviicue'iri'i.

³⁶Ee xaa nya'u, ayaa pu ruxe'eve'e sej seyan tya'utaviicue'i, sej si sajta seyan huarini a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e ti i ayan tyajamuaaci'iti aijna i ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i muejmi jemi.

³⁷Ayaa pu'u na'a, a'ini capu a'atzu a'ateeri a'ij ti te'eyu'usi'i ticin:

Aijna ti ya uve'enejsin,
ai pu xaa huataseijre'esin.
Capu che'e a'ateeri.

³⁸Ajta ain ti urare'enya'acan cin huatyajturaa inyeetzi jemi, ai pu aijna cin ruuri a'ame aijna cime'e ti tya'atzaahuat'e. Ma ajta, ti pua'a ain caujsaahuata, capu a'atzu na'aranáajchi a'ame yu nyatzajta'a.

³⁹Me tyajta ityan, catu hua'a jetze ajtyama'acan i mej meyan caujsaahuataca, aime i ti Dioj hua'antipua'arite'esin. Catu xaa nya'u, silu tyan tu hua'a jetze ajtyama'acan i mej tya'atzaahuat'e, aime i ti Dioj hue'iratuaasin tij na'a rusen cime'e.

Aime i mej tya'antzaahua

11 Ayaa pu ti'en tej teyan tya'atzaahuat'e, aij tu cin teyan ramua'aree ti ayan te'eme aijna i tyaj cin ti'ichu'eve'e. Aij tu ajta cin ramua'aree ti ayan ti'ayajna i tyaj cai rasise'ij. ²Aijna cin mej tya'antzaahua aime i mej mejmi'i seijra'acaa i tavaujsimua'aci'i. Aij pu cin Dioj ayan ri'i tihua'utyáxajtaca'a.

³Aijna cin tej tya'atzaahuat'e, aij pu cin ayan tita'amitejte'e ti naijmi'i tij na'a jiiji ti ti'iseijre'e, ayaa pu een cin huataseijre aijna cime'e ti cai seijra'acaa, a'ini Dioj pu ayan raataxajtaca'a.

⁴Aijna cin ti ayan tya'antzaahua aijna i Abel tyaacan, aij pu cin ayan

tyu'utamuai'ivajtaca'a i Dioj jemi ti'iti cime'e ti eitze'e re'enya'acan cin seijra'acaa i Dioj jemi cai aijna ti cin tyu'utamuai'ivajtaca'a aijna i Caín tyaacan. Aij pu cin Dioj ayan cime'en tiraatyáxajtaca'a ti ain Abel urare'enya'acan cin huatyajturaa i jemin aijna cime'e ti ra'ancura'a aijna ti cin tyu'utamuai'ivajtaca'a. Ajta ain i Abel, ai pu xaa huami'i. Ma ajta, auche'e pu ti'lita'ixaate'e aijna cime'e ti tya'antzaahua.

⁵Aijna cin ti tya'antzaahua aijna i Enóc, aij pu cin Dioj ayan ya'uvi'iti u tajapua ti ij cai raaci'iti i ti huami'ini. Majta i seica, camu me'e yá'utyau aijna cime'e ti Dioj ya'uvi'iti. Ayaa mu cime'en tyu'utyaxajtaca'a ti nu'u ra'aranajchaca'a i Dioj a'ij ti ti'ityújchaica'a. ⁶Ajta ti pua'a a'ati cai tya'atzaahuatya'a, capu a'atzu ri'iri ti ain a'ati ayan huarini a'ij ti tira'araanajchi i Dioj. Ayaa pu ti'en, a'ini ti pua'a a'ati ayan raxe'eva'a ti vejli'i ajtyaxiire i Dioj jemi, anacai pu ayan ruxe'eve'e ti ain a'ati ayan tya'antzaahuaten ti Dioj seijre'e, ajta ti ain Dioj ayan ri'i tihua'ata'acaa aime i maj a'ujca'anyaacan cin rahuahuau.

⁷Ai pu ajta tya'antzaahua aijna i Noé tyaacan. Aij pu cin, ti'ij Dioj ayan tiraatányuuche aijna cime'e ti nu'u ayan tyaja'ure'enyejsin, aj pu'i ain Noé rá'antzaahua, ajta e'eyan raatyatahuaca'a aijna i canuuhua'a ti ve'e, ti'ij ajta cin hua'utavai i rutyaitestyamua'a maj cai huacui'ini. Ayaa pu aijna cin huarij, ai pu hua'uta'a aime i mej iiyan japuan seijra'acaa i chaanaca maj raamua'aree maj cai xa'api'in rijcaa i Dioj jemi. Aij pu cin, ayaa pu tiraaci'í aijna i Noé tyaacan ti'ij ayan urare'enya'acan cin huatyaturan i Dioj jemi aijna cime'e ti tya'antzaahua.

⁸Ayaa pu che'eta na'a tya'antzaahua aijna i Abraham tyaacan. Aij pu

cin ayan ra'ara'astijre ti'ij Dioj ayan raataityaca'a ti aun a'ura'ani aujna a'u ti ya'aci'iti. Aij pu cin, ain cai ramua'areeraca'a a'u ti a'umej, ai pu aun á'uraa. ⁹Aijna cime'e ti tya'antzaahua, ai pu a'ucatii a'u ti cai e'ema'acan, aijna seij chuejra'a japua ti cime'en Dioj ayan tya'ataujratziiri'i ti ayan ya'aci'iti. Au pu a'ucatii navij chi'ira'a jete aijna jamuan i Isaac tyaacan, ajta aijna i Jacobo tyaacan, i ti hua'a jemi Dioj ayan che'eta na'a aijna cin tya'ataujratziiri'i ti ayan tihua'uci'iti tij ajta ti'ijci'iti aijna i Abraham tyaacan. ¹⁰Aij pu cin ayan huarij a'ini ayaa pu ti'ijchu'eva'acaa ti aun a'utyarute ajna chajta'a ti cai ja'ati a'anaj ratyáuuna aijna cime'e ti Dioj rusaij ráasiimua'a a'ij ti seira'a a'ame, ajta rá'ajtaahuaca'a.

¹¹Aijna cime'e ti tya'antzaahua aijna i Sara tyaacan, aij pu cin Dioj ayan tiraata'a ti ayan pa'ari'i huataseijre'en i jetzen, capu amin a'ij ti ari huapi'i ucaristaca'a. Ayaa pu aijna cin ayan tiraaci'í aijna cime'e ti ayan tira'amitejtya'acaa ti ain Dioj ayan araurastejsin aijna cime'e i ti cin tya'ataujratziiri'i. ¹²Aij mu cin meyan a'iráanye mui'iti majna jetze saij ti ari á'ame'erajcaa. Ayaa mu mui'iti huataseijre i yaujmua'ame'en matij mana'a pua'amua i xu'ura'ave i maj ute'e e'eseijre'e, nusu matij majta meyan a'asica'a tij i sej ti aun a'ajca a'u ti a'avastime i jaj ti ve'e. Ayaa mu mui'icaa ti cai ri'iri ti a'ati hua'uté'iten.

¹³Naimi'i aime maj cai xi ra'ancura'acaa majna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i aijna cime'e mej tya'antzaahua, ai mu huacuii. Cu xuee mu'uri a'imi raseira, majta a'imi a'utyáuu maraataujte majna ti tihua'aci'iti aijna cime'e mej tya'antzaahua. Ayaa mu majna cin huarij, ayaa mu majta majna cin raataxajtaca'a yee maj cai hua'a jetze

ajtyama'acantacaa aime i mej iyan huachaatime chaanaca japua, majta ca'anyejri cin u a'araaci i ruche. ¹⁴ Ajta, ti pua'a meyan ti'ixajta i tyaitte matij aime, ayaa pu huataujmua'a aijna i mej meyan ti'ixa ticin mu'uri seij chuejra'a úuhuaumen a'u maj a'uté'en. ¹⁵ Ajta aijna i seij chuejra'a i maj nu'u rúuhuaumen, capu ajna pityaja'arici a'u maj u ja'aráaci, a'ini ti pua'a meyan ra'utamua'aréeranche'e maijna i chuejra'a i maj japuan a'araaci, ayaa pu ri'írístaca maj huara'aciine. ¹⁶ Ma majta aime, mu'uri meyan raxe'eva'acaa maj aun a'uté'en seij chuejra'a japua ti eitze'e re'en. Ayaa pu huataujmua'a aijna i nyuucari ticin seij chuejra'a mu uhuaumen ti tajapua e'esejire'e. Aij pu cin, capu ratevil'iraste'e i Dioj mej meyan raatámua'ati ticin hua'a Dioj pu pueen, a'ini ai pu ari ri'i raaru seij chajta'a a'u mej a'utyaturan tij na'a rusen cime'e.

¹⁷⁻¹⁸ Aijna cime'e ti tya'antzaahua aijna i Abraham tyaacan, aij pu cin ti'ij Dioj ayan raateeseij, ai pu raatamua'i'ivajta'a i ruyauj aijna i Isaac tyaacan. Aijna i a'ati ti ra'lancura'a aijna ti cin tya'ataujratziiri'i i Dioj, ai pu ajta ayan titauura'acara'a ti raatamua'i'ivajta i ruyauj ti saij na'a pueen, ti ajta cime'en Dioj ayan raataxajta'a ticin: “Naimi'i i mej a'iranyejsin mueetzi jetze, ayaa mu raatámua'atzi ticin hua'aya'upua pu pueen aijna i Isaac.” ¹⁹ Aij pu cin ayan tira'amitejtya'acaa aijna i Abraham ti ain Dioj raayi'itihua'a ti hua'ajjapuan aime i tetyaca i mej meri huacuii. Ajta, ti'ij Dioj ayan raatatui i yaujra'an, ayaa pu tiraatamitejte ti ain Isaac a'itáraa hua'a tzajta'a i mej meri huacuii.

²⁰ Aijna cime'e ti ajta tya'antzaahua aijna i Isaac tyaacan, aij pu cin ayan rájhuaviiri'i i Dioj ti ain ri'i tihua'utyajtuaani majca'ihua yee i yaujmua'ame'en aijna i Jacobo

tyaacan, ajta aijna i Esaú tyaacan.

²¹ Aijna cime'e ti tya'antzaahua aijna i Jacobo tyaacan, aij pu cin ti'ij ari á'ame'eraajcaa, aicaujtutá japuan i ru'itziy, ri'i tihua'utyajtuaa seij ajta seij i yaujmua'ame'en aijna i José tyaacan. Ai pu ajta rana'amicha'a i Dioj. ²² Aijna cime'e ti tya'antzaahua aijna i José tyaacan, aij pu cin, ti'ij ari vástacira'icaa, ayaa pu tihua'uta'ixaa aijna cime'en maj nu'u meyan huiiraaju'un aime i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa mej mi seij chuejra'a japua a'uté'en. Ajta pu ayan tihua'utaij a'u maj tyaja'ava'anan i ti'icariira'an.

²³ Aijna cime'e mej tya'antzaahua i vaujsimua'ame'en aijna i Moisés tyaacan, aij pu cin, ti'ij huanu'eihuaca'a, ai mu raatya'avaataca'a hueica maxcira'i cime'e a'ini ayaa pu tihua'amitejtya'acaa ti naa seijra'acaa aijna i pa'ari'i. Majta, camu raatatzin aijna i ti cin tyu'utaijtaca'a aijna i rey maj nu'u hua'ucui'ini i ti'iri mej tetyaca.

²⁴ Aijna cime'e ti tya'antzaahua aijna i Moisés tyaacan, ti'ij ari vástacaa, capu huataura'a mej meyan raatámua'ati ticin yaujra'an pu pueen aijna i jiita'a i rey ti rape'eri.

²⁵ Ayaa pu tiraaxa'api'intare ti ayan rajpueitzi a'ara'ani aime jamuan i tyaitestyamua'ame'en pueen i Dioj. Ajta, capu a'atzu ra'aranajchaca'a ti ayan a'atzu a'ateevi'in huataujtyamua'ave'en aijna cime'e ti ayan huarini aijna ti a'ij pua'a een i Dioj jemi. ²⁶ Ayaa pu tira'amitejtya'acaa ti ayan eitze'e ratyava'iri mej meyan tirá'uxaahuari'i Ciriistu'u jetze ma'acan cai ti ayan tiratyava'iri tij na'a ti huapi'i ti'ijnajchi i mej ti'ijcha'i aime i mej ti'ijta'acaa aujna u Egipto. Ayaa pu een cin ayan rachu'eva'acaa aijna ti tiraaci'iti i Dioj jemi. ²⁷ Aijna cime'e ti tya'antzaahua, aun pu a'arajraa u Egipto. Ajta, capu raatatzin ti pua'a eihua huapi'i huatanyu'ucan aijna i rey,

silu tyamua'a pu tya'utaviicue'iri'i. Cu xuee ti cuj a'imi raseiraca aijna i Dioj ti cai seijre'e.

²⁸Aijna cime'e ti tya'antzaahua, aij pu cin ayan tya'ara'aste aijna xicajra'a ti jetzen Dioj tihua'utauuni'i. Ayaa pu een cin ra'ajtyapitijraxi xuure'e cime'e ti i cai ayan tihua'uci'iti aijna ti hua'acui'ini aime i maj anáatyá'a huanunu'eihuaca'a. ²⁹Aijna cime'e mej tya'antzaahua i tyaite, aij mu cin meyan antacij i jaj japua ti ve'e ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jaj ti Pa'u. Ayaa mu japan antacij tij chuej ti huachi. Ma majta, aime i maj Egipto e'ema'acantacaa, mati'ij meyan raataxe'eve mej meyan che'eta mana'a huarini, mati'ij mi auujamij.

³⁰Aijna cime'e mej tya'antzaahua i mej Israel jetze ajtyama'acantacaa, aij pu cin mati'ij meri arahua'apua xicaj pua'amua atajnajchaca'a aujna chajta'ana, aj pu'i a'avatzi i jaxu'u i ti cin ra'anami'ihuaca'a aujna chajta'ana, u Jericó. ³¹Aijna cime'e ti tya'antzaahua aijna i Rahab tyaacan, aijna i jiita'a ti huá'ajijva'aca'a mej mi jamuan jil'ipitya'a, a'ini ai pu tyamua'a naa hua'ancure'evi'iti aime i mej meyan tyu'iré'ixe'ere'en i chajta'ana, aij pu cin cai huami'i hua'a jamuan i maj cai ra'ara'astijre i Dioj.

³²¿Ti'itajni nyajtahua'a jamuaata'ixaate'en? Capu ti'lici'ipe nyej neyan tyajamuaata'ixaate'en a'ij mej huarij aijna i Gedeón tyaacan, ajta aijna i Barac tyaacan, ajta aijna i Sansón tyaacan, ajta aijna i Jefte tyaacan, ajta aijna i David tyaacan, ajta aijna i Samuel tyaacan, majta aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a.

³³Ayaa mu hua'utyaamue'iti aime i maj títyatatyá'acaa i rey cime'e seij chuejra'a japua, majta ri'i tyu'utajitaca'a, majta ra'ancura'a aijna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i. Majta seica meyan hua'ancaanaxji hua'ateni'itze'en

i muajyete. Matij mana'a mej meyan huarij, ayaa mu maijna cin huarij aijna cime'e mej tya'antzaahua.

³⁴Majta seica meyan ra'uje'lica i taj ti ij cai hua'utyataira, majta seica huatauruu mej mi cai hua'ucui'ini. Ayaa pu tihua'uruu aime i maj cai rucaca'anyajcaa. Ca'anijra'a pu xaa hua'uta'a mej mi meyan huatyaujca'anyen tyamua'a naa. Mati'ij mi meyan hua'utyaamue'iti matij mana'a maj cin huanya'use, majta hua'utamuari aime i xantaaru'u i mej seij chuejra'a japua e'ema'acantacaa. ³⁵Majta aime i juuca, ayaa mu majtahua'a hua'ancure'evi'iti i rutyaitestyamua'a i maj majtahua'a a'itacij hua'a tzajta'a i mej meri huacuii.

Majta seica, ayaa mu rajpueiitzi mua'araa maijna cime'e maj cai hua'ata'acara'a maj hue'irajtuani a'u maj hua'lityaana. Ayaa mu een cin huarij maijna cime'e mej meyan rachue'eva'acaa maj majtahua'a huatarun mej mi maun ruuri a'utyaturan seij chuejra'a japua ti eitze'e re'en. ³⁶Majta seica meyan rajpueiitzi mua'araa maijna cime'e maj hua'uxaahuari'iri'i nusu maj hua'utyaavajxi na'ari maj hua'anaaji'lica'axi cadeena cime'e na'ari maj hue'lityaana.

³⁷Ayaa mu majta hua'uruu. Mahua'utyatu'asixi tetej cime'e. Majta e'ita'a hua'utáveichixi. Majta hua'ucuii chun cime'e ti ruxa'ajta'a camiiimijmee. Ayaa mu e'enyee'en ti'itehajca'a maijna cime'e i hua'anavij i canya'axi nusu i hua'anavij i caurasi. Camu a'ij ti'ijviicue'iracaa. Eihua mu rajpueijtzcica'a. Majta a'ij mu pua'a tihua'ajchaica'a. ³⁸Camu huatyéechi'icaa. A'u ti na'a mu a'ujhua'anya'acaa a'u ti cai e'eti'itijcaa, majta a'u ti huá'jirima'acaa. Majta au mu e'echajca'a a'u ti e'etyasta'a, majta maujna cuuni'istya'a, ajta a'u ti

a'ucucu'unijmee tij na'a iyan chaanaca japua. Ma majta aime, eihua mu huapi'i eitze'e ti'ivaira'acaa i Dioj jemi macai aime i maj cai hua'axe'eva'acaa.

³⁹⁻⁴⁰Dioj pu ayan ri'i tihua'utyajtuaa najim'i'ica aijna cime'e mej tya'antzaahua. Ma majta aime, camu xi ra'ancura'a aijna ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i aijna cime'e ti Dioj ari titaaxa'api'itari'iri'i itejmi jemi aijna ti eitze'e re'en ti ain ayan tejmi jamuan hua'unajim'i're'en aime.

A'ij ti ye'i ri'i ti'ityujcha'i aijna ti Ciriistu'u jemi seijre'e

12 A'ini eihua mu ta jemi huatyáuu i mej ti'seij, tiche'e teyan raatyaxaahua tyaijna cime'e ti ayan tamuare'eriste'e, tiche'e tyajta raatapua'ajta tyaijna i tyaj cin atya'itza'ara i Dioj jemi, tyaijna ti a'anaj ti na'a tatyaji'iqui. Tiche'e teyan tya'utaviicue'i tyamua'a naa tej ti xa'api'in rijca tyaijna cime'e i ti cin Dioj titaijca tej ra'antipua'arite'en iyan chaanaca japua. ²Tiche'e tyamijna jetze arataca'anyen i Jesús, aijna ti anacai taataseijrate a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj. Ai pu ajta ayan taanajim'i're'en i Dioj jemi aijna cime'e tej teyan tya'antzaahuate'en. A'ini ai pu ayan ramua'areeraca'a ti ayan tiraaci'iti aijna ti cin huataujtyamua'ave, aij pu cin ayan rá'uviicue'iri'i maj rá'utatan i curuu jetze. Capu jetzen ruxe'eva'acaa mej meyan majna cin pueijtzi raata'an ti ayan ratevi'irastya'acaa. Ajta ijii, an pu a'acajca aijna japua i ipuari iriita'an a'u ti Dioj a'acajca.

³Sata'aj seyan saijna jetze tyu'umua'ati a'ij ti ain huarij ti ayan tya'utaviicue'iri'i tyamua'a naa aime i maj eihua huapi'i rajchaira'acaa i Dioj jemi. Sata'aj seyan saijna jetze ra'utamua'aree sej si cai cua'ana, ti i cai utyavatzin i a'amua tzajta'a.

⁴Caxuu xi seyan tyu'utése asta

sana'a cai ra'iraaxire i a'amuaxuure'e saijna cime'e saj saijna jamuan á'aviicue'ire'e tij na'a ti a'ij pua'a een i Dioj jemi. ⁵Sajta seyan ya'uhua'axi saijna i nyuucari ti cime'en Dioj ayan ca'anijra'a a'amuata'aca, tij hua'ataata ayan tihue'ixaate'e i ruyaujmua'a ticin:

Niyauj, capaj raxaahuata
ti tavastara'a ayan ti'imue'itii,
capaj pajta peyan axaamistya'a
ti pua'a ain pueijtzi muaata'an.

⁶Capaj xaa nya'u huarini,
a'ini tavastara'a pu ayan ti'lira'itii
aijna ti raxe'eve'e,
ajta ayan pueijtzi rata'aca a'ati ti
na'a

ti ayan ra'ancure'evili'iti tij ruyauj.

⁷Ruxe'eve'e sej seyan tya'utaviicue'i a'ini Dioj pu a'amue'itii. Ayaa pu che'eta na'a a'amuaruure tij saij tyata'a ayan hua'aruure i ruyaujmua'a. A'ati ti na'a ti ya'upuaara'an pueen ayan ti'ihue'itii i ruyaujmua'a a'achu ma pua'amua. ⁸Ti pua'a ayan tihua'aci'iti matij mana'a pua'amua i mej yaujmua'ame'en pueen ti hua'aya'upua ayan tihue'itii, ajta ti pua'a cai a'ati ayan tyajamue'itii, aij xu cin cai yaujmua'ame'en pueen, silu aime xu pueen i mej cha'a mana'a huanunu'eihuaca'a, i maj cai tíya'upua.

⁹Ajta i'i, naimi'i tu tyatij tyana'a pua'amua teyan tíya'upuaajca, tyajta tu teyan hua'astijra'acaa tyaijna cime'e maj tita'itii'iri. Aij pu cin, eihua pu eitze'e ayan tiraavijte'e tej teyan ra'ara'astijre'en tyaijna i taya'upua ti rusen cin seijre'e, tej ti jemin ruuri ta'ara'ani. ¹⁰Aime i taya'upua, ayaa mu a'atzu mana'a a'ateevi'i meyan tita'itii'iri a'ij ti tihua'aranajchaca'a.

Ma ajta ain Dioj, ayaa pu een cin ayan ti'lita'itii ti ij ri'i taaruuren, tej ti teyan urare'enya'acan cin huatyaturan tij ajta aijna. ¹¹Ee xaa, capu naa tyu'ase ti pua'a auj ti'ita'itiiira, silu tyaj tu rajpueijtzi. Ma ajta, ti'ij ajtahua'a

ri'i titaatyápuar'arite'en tyej ti ri'i
ti'itachai ta'ara'ani tyajna cime'e ti
ayan titaata'itiiri'i aijna cime'e i tyaj
rajpuiejtzica'a.

Maj nu'u cai ti'itij cin autyaturan

¹²Aij pu cin, sata'aj huatyaujca'anjen.

Caxu seyan seijra'a tij a'ati ti
ruxaamiste'e, ti cai ruca'anye i
rumuajca'a jetze, ajta rutunuj jetze.

¹³Sata'aj ri'i huaujruuren nain cime'e
sej si tyamua'a naa tityaaju'un i
Dioj jemi, sej si cai che'e a'ij pua'a
huatzúna'iche'en, silu sej si huarún
tyamua'a naa.

¹⁴Sata'aj saijna cin tyu'utatese'en
saj ruxaahua ti'iteseijra'a najim'i'ica
jemi i tetyaca. Sata'aj sajta sej seyan
urare'nya'acan cin huatyaturan i
a'amua tzajta'a, a'ini ti pua'a a'ati
cai ayan uraré'en i rutzajta'a, capu
a'anaj rasejran i tavastara'a. ¹⁵Caxu
raata'acare'en ti saij muan ayan ti'itij
cin autyaturan ti ij cai che'e Dioj
ayan ri'i tiraata'an. Ri'i xu'u muan ti
cai ayan huataseijre'en mvejmi jemi
a'ati ti ayan saique amuaaruuren ti ij
ayan tyajamuai'itziite'en, ti ajta ayan
ca'anijra'a hua'uta'an eihua i tyaite mej
mi meyan ti'iti cin autya'itzen i Dioj
jemi.

¹⁶Ri'i xu'u sajta, ti'ij cai a'ati ayan
tyu'uxana'acire'en na'ari raatyaxaahua
aijna ti Dioj raatyajtuaa itejmi jemi tij
aijna i Esaú. Ai pu ayan raatuaa ajna
ti raaci'itiiche'en, ti a'ara'an pueenya'a
aijna cime'e ti Israel jetze ajtyama'acan.
Ai pu ajta ain pueenya'a ti anacai
huanu'eihuaca'a. Ajta ayaa pu een cin
raatuaa ajna cime'e ti huata'licuataca'a.
¹⁷Sajta seri ramua'aree a'ij ti te'irajraa.
Ti'ij ajtahua'a ayan raataxe'eve ti ayan
tiraaci'iti ajna ti cin Dioj ayan ri'i
tiraatyajtuaani, ayaa pu raara'ityaca'a
aijna i ya'upuaara'an. Capu che'e
huatari'iristaraca'a ti caujaahuata.
Capu amin a'ij ti ajta ruyeinyaj rájhuaa.

Aijna i jiri, i Sinaí, ajta i saij i Sión

¹⁸Ajta, caxu seyan che'eta sana'a
ajtyáxiiraca'a i Dioj jemi matij aime i
maj maun a'atanye jiri jetze a'u ti cai
hua'uta'a maj japuan á'ujhua'anye'en,
a'u ti jetzen eihua á'ataaca'a, a'u
ti a'utica'acaa. Huapi'i pu xaa
huatica'acaa, ajta é'ecan mu viiyacaa
apuutzari cime'e. ¹⁹Ajta ayan a'ati
ucájjihuaca'a trompeeta jetze. Aj pu i
seij ayan tyu'utaxajta'a. Huapi'i pu
tziini'ira'acaa ti namuajra'acaa. Aij mu
cin meyan rájhuaiviiri'i i tyaite ti ain
cai che'e ayan tihue'ixaatya'a.

²⁰Ayaa mu huarij a'ini camu a'atzu
ra'aviicue'iraca'a maijna ti ayan
tihua'utaj ticin: "Ti pua'a ti'iti ayan
japuan á'ucha'acanye'en i jiri, capu
amin a'ij ti'iti ti pirici, sata'aj seyan
raatyatu'asixi'in tetej cime'e." ²¹Ee xaa
nya'u, huapi'i pu tziinisi'i seijra'acaa i
ti raasej ajna i Moisés tyaacan. Aij pu
ayan tyu'utaxajta'a ticin: "Nenvivej
nyajna cime'e nyaj ti'itziinye'e."

²²Ma ajta, caxu seyan saujna
ajtyáxiiraca'a, silu sej xu'u jetze, ajna
i jiri ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin
Sión, a'u ti e'eseijre'e ajna i chajta'a
a'u ti á'ucaj i Dioj ti ruuri, aujna u
Jerusalén ti ute'e e'eseijre'e. Au mu
majta e'etyujsaire mui'iti i mej tajapua
ti'ivaire'e mej mi maujna tyu'uyesten.
Majta ayaa mu pua'amua ti cai ri'iri
ti a'ati ayan hua'uté'iten a'achu maj
ara'ase.

²³Muan xu sajta hua'a jamuan
ajtyáxiiraca'a i mej meyan e'etyujsaire
majna cime'e ti ayan che'eta
tihua'aci'iti tij ayan tiraaci'iti ajna i
yaujra'an ti anacai huanu'eihuaca'a.
Ai mu majta meri a'ayu'usi'i maujna
u tajapua. Sajta muan, ayaa xu jemin
ajtyáxiiraca'a saijna jemi ti hua'axijte'e
i tyaite. Ai pu ain pueen i Dioj ti
najim'i'ica ti'ijte'e. Muan xu sajta hua'a
jaman e'etyujsai i hua'axajnyu'uca

aime i tetyaca i maj urare'enyac'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi, aime ti ajta Dioj hua'unáijmi'ire.

²⁴Xu'uri sajta ajtyáxiiraca'a saijna jemi i Jesús, aijna ti ayan raaxa'api'intare aijna cime'e i nyuucari ti eitze'e re'en, ti ajtahua'a cin tya'ataujratziiri'i i Dioj. Ajta ain i xuura'ara'an ti ain ra'iraaxire, eitze'e pu re'enyac'acan cin seijre'e i Dioj jemi cai i ti Abel tyaacan ya'urari, a'ini aijna ti Jesús ayan ra'iraaxire, ai pu ain pueen ti cin Dioj ri'i titaatá'a itejmi.

²⁵Ri'i xu'u muan, sej si cai seyan raatyaxaahua saijna ti tyaja'amue'ixaate'e. Ee xaa nya'u, camu huataujvai aime mati'ij raatyaxaahuataca'a aijna ti iyan chaanaca japua tihua'utajée. Aij pu cin, capu a'atzu a'ij huatari'iristari tej teyan huatyatavaire'en ti pua'a teyan raatyaxaahua tyaijna ti ayan ti'itajee ti utele e'eseijre'e.

²⁶Ajna'imi, ai pu raataruurajxi i chaanaca ti'ij tyu'utaxajtac'a. Ma ajta ijii, pu'uri ajtahua'a ayan tya'ataujratziiri'i ticin: "Nyajtahua'a nu neyan raataruurajxi'isin nyaijna i chaanaca, nyajta naijmi'i tij na'a ti e'eseijre'e u tajapua."

²⁷Aijna i nyuucari ti cime'en yee "nyajtahua'a nu raataruurajxi'isin", ayaa pu huataujmua'a ti anacai raataruurajxi'isin tij na'a ti tyu'utaavijhuaca'a. Aj pu'i ti'lityí'asin ti ij ayan huatyaturan aijna ti cai ri'iri ti a'ati ayan raataruurajxi'in.

²⁸⁻²⁹Aij pu cin, tiche'e tyaijna cin huatatatyamua'ave'en tyaijna cime'e ti ayan titáaci'iti tej tyaun a'utyaturan seij chuejra'a japua ti cai a'ati raayi'iti ti raataruurajxi'in. Aij pu cin, tiche'e tyajta teyan rana'amiche'en tyaijna i Dioj a'ij ti tira'araanajchi. Tiche'e teyan ratziinya'a ra'ara'astijre'en, a'ini aijna i Dioj i tyaj rana'amiche, ayaa pu een tij tajj ti nain ti'ita'iraca.

A'ij tyaj nu'u teyan huarini

13 Sata'aj sauj huaujxe'eve'en tij ru'ihuaamua'a. ²Caxu yá'uhua'anan saj tyamua'a naa hua'ancure'evi'itin i ta'ihuaamua'a i saj cai hua'amua'ajte a'ini mati'ij seica meyan huarij, ayaa pu te'irajraa maj cai ramua'areeraca'a meyan hua'ancure'evi'iti aime i maj tajapua ti'ivaira'acaa.

³Sata'aj hua'utamua'aree saime i maj a'ityanami'i yaa cumu muan xu sajta hua'a jamuan a'ityanami'i. Sata'aj sajta hua'utamua'aree saime i mej a'ij pua'a hua'aruure a'ini naimi'i tu seij tyana'a jetze ajtyama'acan.

⁴Miche'e naimi'i meyan ti'imujca ti i'ixa'api'in mej huanyejnayache i tyaite. Caxu hua'ata'acare'en mej meyan ti'ixana'acire'e i maj meri nyejnayache a'ini Dioj pu xaa hua'axijte'en aime i maj a'ij pua'a ti'ityujcha'i, majta aime i mej ti'ixana'acire'e.

⁵Caxu seyan huataura'an sej seyan eitze'e raxe'eva'a i tumin sacai maa ti'iti. Sata'aj seyan saijna cin huataujtyamua'ave'en saijna cime'e saj caj ti'ijcha'i, a'ini ayaa pu tyu'utaxajtac'a aijna i tavastara'a ticin: "Canu a'anaj ma'a muajáujisin. Canu nyajta a'anaj muájá'uhua'axijsin."

⁶Aij pu cin, ri'iri tej teyan taxaahua tyu'utaxaj yee:

Tavastara'a pu nyavaire'e,
a'ij nu cin cai ti'itziinye'e

a'ij mej nyaruuren i tyaite.

⁷Sata'aj hua'utamua'aree aime tyaaca, i mej tyajamue'itiiri'i maijna cime'e i nyuucari ti Dioj jetze a'uve'eme. Sata'aj saijna jetze tyu'umua'ati a'ij ti hua'a jemi te'irajraa sej si seyan che'eta sana'a ra'ara'astijre'en saijna i Jesús matij aime.

⁸Ajta ain Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, ayaa pu che'eta seijre'e ijii, tij ajta seijra'acaa jajcua jimi, tij ajta

ayan seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e. ⁹Caxu huataura'an ti a'ati ayan amuaacuanamuan aijna cime'e i nyuucari maj cha'a mana'a cin tyaja'amue'itii ti saique huataujmua'a a'ij tyaj tyajamue'itiiri'i ityan. Ma sajta muan, Sata'aj seyan huatyaujca'anyen i ja'amua tzajta'a saijna cime'e ti Dioj ti'itij cin ri'i tyajamuaata'a. Capu a'atzu a'ij ti'iri'i'iri saj huatyaujca'anen i a'amua tzajta'a saijna cime'e i ye'ira ti ayan tihue'ijte'e ti'iti cue'ira maj raacua'ani. Capu a'atzu hua'utyavai aime i maj majjna cin ra'ara'astijre'e.

¹⁰Ajta ayaa pu Dioj raatyajtuaa itejmi jemi i maj japuan ti'imuai'ivajtaca ti cime'en cai ayan hua'ata'aca mej jetzen tyu'ucua'ani aime i maj maun ti'ivaire'e i inaamua jete. ¹¹Ayaa pu che'eta na'a tiraaru aijna i Jesús tij ajta ain ti va'acan cin ti'itejvee i Dioj jemi ayan hua'aruurajcaa aime i ya'amuaate i maj hua'atamuai'ivajtaca'a majjna jetze ma'acan i maj cin autyajturaa i Dioj jemi i tyaite. Ti'ij ari hua'ucuii, aj pu'i aun raatyatuaraacara'a i hua'axuure'e aujna inaamua jete. Ajta i hua'a hue'ira'a, ai pu aun raatyatuaraacara'a a pua'aque a'u mej a'uchaatima'acaa i tyaite, ti ij aun raatyataira.

¹²Ajta ain Jesús, ayaa pu che'eta na'a tirajpueijtza'a a pua'aque i chajta'ana jetze ti ij ayan urare'anya'acan cin hue'iravi'itin i rutyaitestyamua'a aijna cime'e ti ra'iraaxire i ruxuure'e.

¹³Aj pu cin, tiche'e teyan jemin ajtyaxiire a pua'aque a'u tej tejm'i a'uchaatima'acaa tej ti teyan che'eta tyana'a tya'utaviicue'i tyaijna cime'e ti tyu'utevi'iraste'e tij ajta ain tya'utaviicue'iri'i.

¹⁴Ayej xaa nya'u ayan tiraavijte'e a'ini capu ayan raatyajtuaa itejmi jemi chajta'a ti iyan seijre'e chaanaca japua ti a'atevi'in silu tyauche'e tu raahuausin tyaijna ti ayan auj huataseijre'esin. ¹⁵A'ini Jesús pu ayan

tajapua huanyúu, tiche'e teyan a'anaj ti na'a nyuucajtze'en ri'i tiraatyajtuaani i Dioj jemi. Ai pu ain puen i tyaj cin ti'imuai'ivajtaca, aijna i nyuucari i tyaj cin huatatatyamua'ave'en, i tyaj tyajta cin ra'utamua'aree.

¹⁶Caxu yá'uhua'an an sa' seyan rijca saijna ti i'ixa'api'in, sajta seyan tihua'utyavaire'en i seica saijna cime'e i sej ti'ijcha'i, a'ini tyamua'a pu ra'araanajchi i Dioj sej seyan saijna cin ri'i tiraata'acare'en a'ij saj rici. Tij seyan tyu'utámua'i'vejta i Dioj jemi.

¹⁷Sata'aj hua'ara'astijre'en saime i mej meyan antyujmua'aree teyujta'a. Sata'aj seyan huarini a'ij mej tyaja'amue'ijte'e, a'ini ai mu a'amua'achai'ij mua'aye'i majjna cime'e sej si seyan ra'ara'astijre'en i Dioj. Majta mu meyan ramua'aree ti ayan ruxe'eve'e maj raatanamuajriste'en i Dioj a'ij mej ti'itij cin huarij. Miche'e meyan ruxaahua tyajamuaata'itii, a'ini capu a'atzu a'ij tyajamuatyava'iri ti pua'a meyan huataujxaamiste'en majjna cime'e saj muare'eri hua'uta'a.

Aijna ti cin ra'antipua'ari

¹⁸Ayaa pu tita'amitejte'e yu tatzajta'a tyaj nain cin xa'api'in rici, tyajta teyan ti'ijxe'eve'e tej teyan huarini a'ij ti tiraavijte'e. Aij xu cin, sata'aj sauj rahuavíira i Dioj jemi itejmi cime'e.

¹⁹Nyajta nu neyan á'amua'jee ca'anín cime'e sej si eitze'e seyan huarini saj rájhuavii i Dioj jemi ti ij ajtahua'a naata'an nyej ca'anacan mvejmi jemi a'utyavaaca.

²⁰⁻²¹Tiche'e teyan ri'i tiraata'acare'en tyaijna i Dioj ti a'ij huatyapua'arite'en, ti ajta ra'ajjáj hua'a tzajta'a i mi'ichite aijna i tavastara'a aijna ti Jesús puen. Ai pu ain puen ti ayan va'acan cin antyujmua'aree aijna cime'e ti hua'achai'ara'ani i rutyaitestyamua'a tij saij ti hua'a cujta'a huamé'en i canya'axi. Ayaa pu éenye'equ'e seijre'e

aijna cime'e ti ra'iraaxire i ruxuure'e ti ij ayan raaxa'api'intare'en aijna i nyuucari ti cin Dioj tya'ataujratziiri'i tij na'a rusen cime'e. Che'e ain Dioj ayan amuaanaijmi'ire'en nain cime'e ti xa'api'in een sej si seyan huarini a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e. Che'e ain ayan amuaaruuren sej si seyan e'enyee'en seijra'a a'ij ti tira'araanajchi aijna cime'e ti ain Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen ayan a'amua japua huanyúu. Aij pu cin, tiche'e teyan ri'i tirata'acare'en tij na'a rusen cime'e.

²²Nye'ihuaamua'a, ayaa nu tyaja'amua huavii sej seyan rá'uviicue'i saijna i nyuucari i nyaj cin ca'anijra'a

amuata'aca, a'ini cij nu'u caj neyan tyajamuaata'itiiri'i. ²³Sata'aj raamua'aree mej meri raatátuaa i ta'ihuaara'a aijna i Timuteeyu. Ti pua'a ca'anacan ye ra'asti, nyaa nu ra'avi'itin nyeetzi jamuan, aj nu ni a'uma'a na'ame muejmi jemi tej ti naimi'i jamuaaseij.

²⁴Sata'aj hua'utataujte'en aime i mej nain cin antyujmua'aree muejmi jemi, sajta naijmi'ica i ti Dioj huataura'ate. Majta aime i maj meyun Italia e'ema'acan, ai mu naijmi'i ya á'amuataujte'e. ²⁵Che'e ain Dioj ri'i tyajamuaata'acare'en naijmi'ica muejmi. Yaa pu'u xaa. Che'e ayan tya'ara'ani.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a aijna i Santiago

Santiago pu huá'ataujte'e

1 Inyaa Santiago, i nyaj ti'ivaire'e i Dioj jemi, nyajta nyaijna i tavastara'a jemi, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, ayaa nu nyeijna jetze tyaja'amuataujte'e, mi saj hua'a jetze ajtyama'acan aime i tyaitejra'a i maj hua'a jetze a'iraujnejte aime i hua'avaujsimua'aci'i i maj tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, sajta mi ti Dioj amuaare'itixi a'u ti na'a sej chuejra'a japua.

Cime'en i a'ati ti xaa tya'atzaahuate'e, ti ajta naa tiru'umua'aree

2 Ti pua'a ayan tyajamuaaci'iti tij na'a aijna i saj cin á'aviicue'ire'e, sata'aj seyan tyu'umua'ati ti xa'api'in een, sata'aj sajta saijna cin huataujtyamua'ave'en. **3** Ayaa xu huarini, a'ini xu'uri ramua'aree ti pua'a ayan aijna cin amuaaruuren ti ij Dioj ayan amuaateeseij ti pua'a seyan ra'astjire'e nusu sacai, ai pu ajta ayan á'amuaaruuren sej si tya'utaviicue'i. **4** Sata'aj sajta seyan ri'i raaruuren sej si nain cin tya'utaviicue'i, a'ini sati'ij seyan saijna cin huarin, ayaa xu nain cin araurastejsin i Dioj jemi, sajta seyan runaijmi'ire'en. Capu ti'iti tyajamua'utyáturaate'esin. **5** Ti pua'a ra'aturaate'e sej ti ij naa tiru'umua'areera a'ij ti ye'i

huarini, che'e ain ayan raatahuavii i Dioj. Ajta ain Dioj, ayaa pu aijna cin raata'asin, a'ini ai pu ruxé'evi'ira'a cin eihua huapi'i tihua'ata'aca i rutyaitestyamua'a. Ajta, ai pu cai hua'ajtya'axi'isin.

6 Ma ajta, che'e ain i a'ati ayan aijna tiraatahuavii aijna cime'e ti ayan ti'ayajna ti xaa tya'atzaahuate'e icu. Che'e ain cai a'ij me'e tyejé'eti'ititiitan, a'ini aijna i a'ati ti xaa a'ij pu pua'a na'a tira'amitejte'e, ayaa pu che'eta na'a een tij ajta een i jaj ti aujruuréjvee i aaca cime'e. **7-8** Capu a'atzu xa'api'in metyáumua'aree aijna i a'ati aijna cime'e ti hua'apuaca cin á'ujca'anye ti ij ayan huarini. Capu a'atzu ayan tira'amitejte'e a'ij ti huarini ti'itij cime'e. Ajta a'ati ti ayan een, capu a'atzu ra'ancura'asin i tavastara'a jemi.

9 Ajta ain i ta'ihuaara'a ti cai a'ij ti'ijviicue'i, che'e ain aijna cin huataujtyamua'ave'en aijna cime'e ti Dioj ayan eihua huapi'i ri'i tiraata'asin.

Ai pu tyu'utyapua'ari aijna ti chijtyaani ticha'i

10 Ajta ain i ta'ihuaara'a ti ajta chijtyaani pueen, che'e ain ayan ri'i tirata'acare'en i Dioj aijna cime'e ti ayan tiraaci'iti aijna ti raatatyevi'iraste'esin. Ai pu xaa ayan che'eta na'a tyu'utyapua'ari tij ajta aijna i xuuxu'u ti tu'upi jetze xuta'a. **11** Ee xaa, ti'ij u e'ijnyen i xicaj, ai pu'i

ain tu'upi ayan huatyáhuasin i xicaj cime'e. Ajta ain xuuxu'ura'an, ai pu cávatzijsin. Ayaa pu'i tyu'utyapua'ari i ti cin naa seijra'acaa. Ayaa pu che'eta na'a ti'l'jruuren aijna i chi'jtyaani. Ai pu á'apua'aren nain cime'e ti eihua huapi'i tí'l'jchaica'a.

Ti pua'a ti'iti ayan ca'anijra'a ti'ita'acare'en ti a'ati a'ij pua'a huarini i Dioj jemi

¹²Ri'i pu tirata'aca aijna i a'ati ti pua'a ayan ra'aviicue'i aijna ti ca'anijra'a rata'aca ti ayan huarini ti a'ij pua'a een i Dioj jemi, a'ini ti'l'j ari ayan tya'utaviicue'i aijna ti cin raatamuá're'isten, Dioj pu ayan tiraata'asin aijna ti ayan raamue'iti, ti ayan ruurican huatyaturan a'u ti Dioj e'esejre'e tij na'a rusen cime'e. Ayaa pu aijna cin tya'ataujratziiri'i i Dioj ti ayan hua'uta'asin najimi'ica aime i maj meyan raxe'leve'e majjna i Dioj.

¹³Ti pua'a ayan ca'anijra'a tirata'aca sej i a'ati ti ayan raaruuren aijna ti a'ij pua'a een i Dioj jemi, che'e cai ain ayan tyu'utaxaj yee Dioj pu ayan ca'anijra'a rata'aca ti'l'j ayan huarini a'ini capu ri'iri ti Dioj ayan ca'anijra'a raata'an ti i ain a'ati ayan a'ij pua'a huarini. Ee xaa nya'u, capu ajta a'atzu ri'iri ti a'ati ayan ca'anijra'a raata'an i Dioj ti'l'j ain Dioj ayan huarini aijna ti a'ij pua'a een. Ajta ain i Dioj, capu a'anaj ayan ca'anijra'a tirata'aca i a'ati ti'l'j ain a'ati ayan huarini aijna ti a'ij pua'a een.

¹⁴Ma ajta, ti pua'a ayan ca'anijra'a raata'an i a'ati ti ayan huarini aijna ti a'ij pua'a een i Dioj jemi, ayaa pu xaa aijna jetze á'ujca'anye aijna jetze i ruxe'evi'ira'a ti jetzen a'iráninyei i rutzajta'a. Ai pu aijna cin á'ujca'anye ti ayan tira'amitejtya'a ti naa seijre'e aijna i ti'iti ti a'ij pua'a een. ¹⁵Cime'en pu'u ayan raaxa'api'intare ti ayan huarini, aj pu'i ayan autyaturaasin i Dioj jemi. Ajta, ti pua'a ari

huataujnajimi'ire'en aijna ti a'ij pua'a een i Dioj jemi, aj pu'i mi'ini aijna i a'ati ti a'uta'itzee i Dioj jemi.

¹⁶Ne'ihuaamua'a, mi nyaj eihua huapi'i a'amuaxe'eve'e, caxu huataura'an ti a'ati ti'iti cin amuaacuanamuan. ¹⁷Tij na'a ti xa'api'in een, ti ajta cai ti'iti cin a'atura ti ayan ri'i tyajamuaaci'iti a'anaj ti na'a, au pu e'ema'acan u tajapua, aijna jemi i tej rajya'upua, aijna ti nain tyu'utaahuaca'a aijna ti ayan ti'itatzave'e ti ute'e e'esejre'e. Ma ajta, aijna jemi, a'anaj ti na'a pu ayan che'eta na'a ti'isejre'e itejmi jemi. Capu a'atzu saique ruruurajca, capu ajta ayan raaruurejsin ti'l'j ayan huatyatica'are itejmi jemi.

¹⁸Ruxe'evi'ira'a pu cin, ayan taata'a tej teyan huatasejre'en i chaanaca japua aijna cime'e ti tejmi jemi raatyajtuaa i runyuuca ti tzaahuati'ira'a cin seijre'e. Ayaa pu een cin huarij tej ti teyan che'eta tyana'a eenye'equen seijra'a tya'ara'ani tij ajta aijna ti anacaican cin huatasejre i ilooti i maj majta ratatú'irihua'a mua'aye'i i Dioj jemi.

Aime i maj ra'astjire'e i nyuucari

¹⁹⁻²⁰Aij pu cin, sata'aj seyan raamua'aree a'ij sej ye'i huarini, ne'ihuaamua'a, mi nyaj ja'amuaxe'eve'e. Ri'i xu'u sej si raanamua tyamua'a naa. Ma sajta, caxu ca'anacan tihua'uta'ixaate'esin i tyaité. Caxu sajta ca'anacan huatanínyu'ucacu, a'ini capu ri'iri ti a'ati ayan raaruuren aijna ti xa'api'in een i Dioj jemi ti pua'a ayan nyu'ucami'i cin ti'ityujcha'i. ²¹Aij pu cin, sata'aj seyan raatapua'ajta nain cime'e ti a'ij pua'a een, ti ajta xana'avisi'i seijre'e. Ma sajta muan, sata'aj seyan ruxaamistya'a ra'ancura'an saijna i nyuucari ti muejmi jemi huatyatuihuaca'a, ti ajta cin Dioj ayan raayi'iti ti amue'irajtuaani.

²²Sajta muan, caxu seyan sana'a ranamuajra a'ij ti ti'ixa i nyuucari silu

sajta seyan huarini a'ij ti tyaja'amue'itii. Na'ari cai, ayaa xu rucuanamuáa xa'aju'un rujiimua'a sana'a. ²³Ayaa pu een aijna i a'ati ti cai ayan rici a'ij ti ti'ixa i nyuucari silu ayaa na'a rusaj ranamuajra. Ayaa pu een tij aijna i a'ati ti ruqueenima'a seij i astya'ahua jetze. ²⁴Cime'en pu'u ruseij, aj pu i tichessin ajta e'iyán yá'uhua'axjisin a'ij ti seijra'acaa i queenima'ara'an.

²⁵Ajta ain ti tyamua'a naa tira'aseij aijna i nyuucari ti cin Dioj ti'ijta, ti ajta cai ti'iti cin a'atura, ti ajta Dioj cin ru'irajtuaani, ayaa pu Dioj ri'i tiraata'asin ti pua'a ain pueenya'a a'ame saij ti ayan ri'i ti'ityujcha'i a'ij ti ain nyuucari ti'ixa. Na'ari cai ti pua'a ayan pueenya'a a'ame saij ti ayaa na'a ranamuajra, ajta ca'anacan yá'uhua'axin, capu re'enyen' huatyaturan i Dioj jemi.

²⁶Ti pua'a a'ati ayan tyu'ujxajta i rutzajta'a yee ti tyamua'a naa tira'astijre'e i ruye'ira, ajta ti pua'a ain a'ati cai raatapua'ajta ti a'ij pua'a tihua'axajta i ruxa'a tyaite, ai pu ayan rucuanamua i rutzajta'a. Capu ti'iti vaire'e aijna i ye'irajra'an aijna i a'ati. ²⁷Ayaa mu rici aime i mej meyan ra'ara'astijre'e i ye'ira ti re'enyen' cin seijre'e i Dioj jemi, ti ajta cai ti'itij cin a'atura jemin i tyaj rajya'upua. Miche'e ayaa mana'a rijca: mej mi meyan hua'umuaare aime i mej ti'iti cin rajpueijtzi maijna cime'e i maj xa'ajcanta mua'araa nusu maj antyujsajitaraca'a; mej mi majta ahuaucju'uven mej mi cai huataujxana'acire'en aime jamuan i mej chaanaca japua huachaatime.

Mej mi cai a'ij pua'a huaja'useijra i ruxa'aj tyaite

2 Ne'ihuaamua'a, a'ini muan xu ra'astijre'e i tavastara'a aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, ti ajta nain cin antyujmua'aree i Dioj jemi,

aij pu cin, sata'aj seyan ruxa'aj sana'a huaja'useijra najimi'ica i tyaite. Capu amin a'ij ti pua'a saij chijtyaani pueen nusu cai. ²Tiche'e teyan tiraataxaj yee hua'apua mu maun a'utyarute a'u sej e'etyujsa'iri. Ajta i saij, ayaa pu aniira ucárujtya'a, ajta náa e'enyen' ti'tityecháa. Ajta i saij, ai pu cai a'ij ti'ijviicue'i, ajta ayan mi'ima'acan ucacháa.

³Sajta muan, ayaa xu tyamua'a naa ra'ancure'evi'tin saijna ti naa e'enyen' ti'titéchan, sajta seyan tiraata'ixaate'en ticin: "Iiya'a ij, pata'aj ya a'ujyeijxi'in ya ti eitze'e a'ujxe'eve'e." Ajta, cime'en aijna ti ayan mi'ima'acan ucacháa, seyan cha'a sana'a tiraata'ixaate'en ticin: "Pata'aj ma huatyavaaca nusu ya a'ujyeijxi'i ye nya'icata'a." ⁴Ti pua'a seyan rijca, ¿ni qui seyan ruxa'a sana'a tihua'useijra i ruxa'aj tyaite? ¿Ni qui sacai seyan ruruure matij aime i maj a'ij pua'a me tityaumuámua'aree, i maj majta hua'axijte'e i ruxa'a tyaite? Ayej xaa nya'u ti'ayajna. Ti pua'a seyan cai ruxa'aj sana'a tihua'useijra i ruxa'a tyaite, ayaa xu ruruure matij aime.

⁵Casi'i, xaanamuajri'i, ne'ihuaamua'a. Dioj pu ayan hua'ava'ajajpuaxi aime i maj cai a'ij ti'ijviicue'i aime tzajta'a i mej yan japuan huachaatime i chaanaca japua, mej mi eihua huapi'i ti'ijchaica i Dioj jemi maijna cime'e mej tya'atzaahuatete, ti ij ajta ayan tihua'uci'ti maj jamuan tyu'utajta tij na'a Dioj ari aijna cin tya'ataujratziiri'i hua'a jemi i maj raxe'eve'e.

⁶Ma sajta muan, xu'uri raatyaxaahuatata'a saijna ti cai a'ij ti'ijviicue'i. Majta aime i maj chijtyaani pueen, ai mu ain pueen i maj pueijtzi amuata'aca. Majta meyan amua'avi'itijcica hua'a jemi i mej ti'ixa'api'intare'e. ⁷Ai mu majta a'ij pua'a ti'ijxa maijna i nyuucajtze'en saij cin seyan antya'aruu, i saij sajta ri'i tirata'aca.

⁸Xa'api'in xu rici ti pua'a seyan tzaahuati'ira'a cin ra'ara'astijre'en saijna i nyuucari ti cin Dioj ti'ljta ti ayan cime'len ti'ixaj i nyuucari jetze ticin: “Pata'aj peyan raxe'eva'a i axa'aj tevi patij asaj ti'axe'leve'le.”

⁹Ma ajta, ti pua'a sacai seyan ruxa'aj sana'a tihua'usejira i tyaite, ayaa xu seri autyajturaa i Dioj jemi. Ajta ain i nyuucari ti cin Dioj ti'ljta, ayaa pu ari ayan ama'uxijte aijna cime'e saj cai ra'aste saijna i nyuucari.

¹⁰Ayaa pu'u na'a a'ini ti pua'a a'ati ayan nain cin tya'ara'aste aijna i nyuucari maj cin ti'ljta, ajta ti pua'a ayan seij cin autyaturan i nyuucari jemi, ayaa mu ra'axijte'le ti nain cin autyajturaa, ¹¹A'ini ain ti ayan raataxajta'a ticin: “Capej ti'ixana'acira'a”, ai pu ajta ayan raataxajta'a ticin: “Capej ti'ityacui'ica.” Aij pu cin, ti pua'a peyan cai tyu'uxana'acire, ma pajta peyan xaa tyu'ujé'ica, aij paj cin peri autyajturaa aijna jemi i nyuucari i maj cin ti'ljta. ¹²Aij pu cin, sata'aj seyan ti'ixajta, sajta seyan ri'i ti'ityujcha'i a'ij ti tiraavijte'le aijna cime'le ti Dioj ayan aijna cin amua'axijte'len aijna jemi i nyuucari ti cin amue'irajtuaani.

¹³Ee xaa nya'u, ti pua'a a'ati cai ayan hua'acu'uve i ruxa'aj tyaite, capu Dioj ayan rá'ancu'uvajxi'isin ajna xicajra'an ti jetzen titya'axijte'len. Na'ari cai, ti pua'a a'ati ayan hua'acu'uve i ruxa'aj tyaite, Dioj pu ri'i tiraata'asin ajna xicajra'an jetze.

Aijna ti cin a'ati tya'atzaahuat'e, ajta ti cin ri'i ti'ityujcha'i

¹⁴Ne'ihuaamua'a, ça'ini ti'iti cin tiratya'avi'iri seij i a'ati ti pua'a ayan na'a ti'ixajta yee ti tya'atzaahuat'e, ajta cai ayan ti'iti cin rijca i maj cin raamua'aree ti ayan ti'ayajna ti ain a'ati tya'atzaahuat'e? ¿Ni ri'iri ti ain ayan ru'irajtuaani ti ayan na'a tya'atzaahuat'e? Capu xaa nya'u.

¹⁵⁻¹⁶Tiche'le teyan tiraataxaj yee ti a'ati ayan huarini ti a'amua jetze ajtyama'acan. Capu amin a'ij, ti pua'a tyaata'a pirici na'ari jiita'a. Ai pu ayan cai ti'itéechan, ajta cai ti'iti ticha'i ti

raacua'ani tij na'a sei xicaj jetze. Ajta ain a'ati ayan a'iré'enyen seij jemi ti ajta muejmi jetze ajtyama'acan. Aj pu i ayan tiraata'ixaate'len aijna ti tira'aturaate'le. Ajta aijna i a'ati, ayaa na'a tiraata'ixaate'len yee “Aricu, che'le ri'i mu'u timuajá'avaira'a.” Ajta cai ti'iti raata'an ti cin huataujvaire'len. ¿A'ini na'aqui te'eme aijna jemi ti cai ti'iti tihua'uta'a, aijna i a'ati ti ayaa na'a tya'atzaahuat'e? ¿Ni qui tyamua'a naa? Capu a'atzu xaa nya'u. ¹⁷Aij pu cin, ti pua'a a'ati ayaa na'a tya'atzaahuatya'a, ajta cai ti'iti cin ayan rici ti cin raatasejrate'esin yee ayej ti'ayajna ti ain a'ati tya'atzaahuat'e, capu a'atzu a'ij ti'ityava'iri.

¹⁸Ma ajta, a'ati pu ayan tyu'utaxajta ticin: “Seij pu ayaa na'a tya'atzaahuat'e, ajta i saij, ai pu ayan ti'iti cin ti xa'api'in een rici.” Me nyajta inyaa, ayaa nu ti'imue'ixaate'le yee pata'aj naatasejrate'len i paj cin tya'atzaahuat'e pacai peyan ti'iti ti xa'api'in een cin tí'iruuraa.

Me nyajta inyaa, ayaa nu timuaatasejrate'esin ti ayan ti'ayajna nyaj tya'atzaahuat'e nyaijna cime'le i nyaj ti'iti cin neyan rici ti xa'api'in een.

¹⁹Ayaa papu'u tya'atzaahuat'e ti saij na'a pueen i Dioj. Xa'api'in paj rici. Ayaa mu che'eta mana'a tya'atzaahuat'e aime i tiyaaru'use, majta ruvive. ²⁰Mi paj cai ri'i metyáumua'aree, ¿ni tzaa peyan raxe'leve'le ney neyan tyamua'a naa timuaatasejrate'len ti cai ti'iti a'ij ti'ityava'iri ti pua'a a'ati ayaa na'a tya'atzaahuat'e, ajta cai ti'iti cin ayan rici ti xa'api'in een?

²¹Aijna i taya'upuaci'i aijna i Abraham tyaacan, urare'enyá'acan pu cin huatyajturaa i Dioj jemi aijna cime'le ti raatamuai'ivajta'a i ruyauj i tetej japua, aijna i Isaac. ¿Ni cai ayan ti'ayajna? Ee xaa nya'u. ²²Aij pu cin ayaa tu ramua'aree ti aijna a'ij ti huarij,

ayaa pu jamuan ti'ityava'iri aijna ti ajta tya'atzaahuat'e. Ajta, ayaa pu raanaajmi'ire ti tya'atzaahuatya'acaa aijna i Abraham aijna cime'e a'ij ti huarij. ²³Ti'iqui ayan arauraste aijna ti ayan te'eyu'usi'i i yu'uxarij jetze ticin: "Abraham pu rá'antzaahua aijna i Dioj, ajta ayaa pu tiraaxa'api'intari'iri'i ti ain ayan urare'enya'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi." Mati'ij mi meyan raatamuá'a ticin: "Ti amiincura'an pueen i Dioj."

²⁴Aij pu cin, ayaa pu amiteere'e ti saij ayan urare'enya'acan cin huatyaturaasin i Dioj jemi aijna cime'e a'ij ti ajta rici, capu ai na'a cin ti tya'atzaahuat'e. ²⁵Ayaa pu che'eta na'a tiraaruu aijna i Rahab tyaacan, aijna i jiita'a ti ramue'iticijca i tumin i rutevi cime'e. Ti'ij ain ayan ri'i hua'ancure'evi'iti aime i mej re'eeva'acaa, aj pu'i seij jetze i juye hua'utaityaca'a. Ti'ij ayan aijna cin huarij, aj pu'i ayan urare'enya'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi. ²⁶A'ini capu ri'iri ti a'ati ruuri a'ara'ani ti pua'a cai uráxaijnyu'uca, ayaa pu che'eta na'a cai ti'itij vaire'e ti pua'a a'ati ayaa na'a tya'atzaahuat'e, ajta cai ti'iti a'ij ruura ti xa'api'in een.

A'ij ti ti'itij cin ti'ivaire'e nyanuraara'an i saij

3 Sata'aj cai seyan huataura'an saij mul'iti saijna cin te'entyarute saijna cime'e sej tihua'amua'atyá i seica a'ini xu'uri ramua'aree ti eitze'e ca'anin cin ta'axijte'en i Dioj itejmi, i tej teyan ti'imua'ata cai ayan hua'axijte'en aime i maj cai meyan ti'imua'ata. ²Ee xaa, naimi'i tu teyan ti'itij cin titya'utá'itza'ara. Ajta ti pua'a a'ati cai ayan ti'iti cin atya'itza'ara'an aijna cime'e a'ij ti ain ti'ixa, ayaa tu ti'ijmua'aree ti ain pueen ti urare'enya'acan cin seijre'e, ajta ti ain

raayi'iti ti ayan á'ujcu'uve'en i rutevi ti'ij cai ti'itij cin autyaturan.

³Casi'i, ayaa tu hua'ancaruji'iraca hua'atenye'en i cahuaayu'u tyaijna i xaachi'in mej mi ta'ara'astijre'en. Aij tu cin, tyaijna cin teyan hua'ara'aca'ani.

⁴Ajta aijna i baarcu, ti ajta tyamua'a ti'ive'e. Ai pu aaca ayan ráatajchi ca'anin cime'e. Ma ajta aijna cin i ciye ti aata'a atejvee, ayaa pu ti'ivaire'e ti ij ain i ti ramuare'e ayan raajajsime'en i baarcu a'u ti ain ayan ye'exe'ev'e.

⁵Ayaa pu che'eta na'a cileenye'en seijre'e i tajetze aijna i tyananuj. Ma ajta, ayaa pu á'ujca'anye ti va'acan cin ahuaajtzaahuat'e'en. Tyajta ityan, tyamua'a tu teri teyan ramua'aree ti ayan ri'iri ti tajj ti cij na'a tyajtaani, ayaa pu va'acan cin tyu'ura'ataasin.

⁶Ee xaa nya'u, ayaa pu che'eta na'a seijre'e i tyananuj tij tajj. Ayaa pu ajta seijre'e tij na'a ti a'ij pua'a een i maj cin a'ij pua'a títyeetyújcha'i aime i maj yan japuan huachaatiime i chaanaca japua. Ai pu taja'ujipua tij na'a i tajetze. Aijna ti a'ij pua'a een ti jetzen e'ijninyei i tyananuj, ai pu ca'anijra'a rata'aca i tiyaaru'u ti ayan huarini. Ai pu ajta aijna cin ayan ca'anijra'a hua'ata'aca mej mij meyan nyu'ucami'i cin a'ij pua'a ti'itesejra'a matij mana'a pua'amua meyan yan japuan huachaatiime iyan chaanaca japua.

⁷Ee xaa nya'u, ayaa mu raayi'iti i tyaite maj huá'umua'acante'en matij mana'a pua'amua yen seijre'e aime i ti'ityain mej iyan xuaa, majta i maj rá'ara'live, majta i maj sinuurave a chuaata'a, majta i maj jaata'a a'axuaa. Mu'uri meyan tihua'umua'acaante najmi'lica.

⁸Ma ajta, capu a'ati ayan raayi'iti ti rusaj ayan ráamua'ajcante'en i runyanu. Ayaa pu een aijna i nyanuri tij aijna ti a'ij pua'a een, ti cai a'anaj ti'itij cin tya'astijre'e. Ajta ain ti jetzen a'ijninyei, ayaa pu che'eta na'a een

tij hua'ave'eri ti tyu'ujé'ica. ⁹Aij tu cin tanyanuj teyan ri'i cin tirata'aca tyaijna i tavastara'a, tyaijna i tyaj tyajta rajya'upua. Tyajta tyaijna cin teyan a'ij pua'a tihua'axa tyaiime i tetyaca i ti Dioj ayan hua'utaahuaca'a meyan seira'a tij i tevijra'an. ¹⁰Ajta, ayaa pu ti'irinyaca ti aij tyana'a cin i tanyanuj teyan ri'i ti'ita'aca, tyajta teyan tyaijna cin a'ij pua'a ti'ixa. Ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e, ne'ihuamua'a, ti cai ayan tiraavijte'e.

¹¹Niche'e seij cin neyan tyajamue'itii. Cime'en aijna a'u ti a'ajaijxa, ¿ni qui ri'iri ti aun mijmu ayan ajnyen aijna i jaj ti rumua'ati jamuan i jaj ti antzijvi'l'i? Capu a'atzu xaa nya'u.

¹²Ne'ihuamua'a, ayaa pu che'eta na'a een aijna cime'e i huarej, a'ini capu ri'iri ti aijna jetze ayan huatáca'an aijna i aceituuna. Ajta aijna jetze i uuva, capu ri'iri ti ayan jetzen huatáca'an aijna i huarej. Aij pu cin, ayan che'eta na'a cai ri'iri ti jaj ti rumua'ati aun ajnyen a'u ti a'ajaijxa ti ajta jetzen ajnyen aijna i jaj ta'antzijvi'l'i.

Cime'en i mua'atziira'a ti ute'e e'ema'acan

¹³Ti pua'a a'ati mvejmi jemi seijra'a ti ri'i metyáumua'aree, ti ajta yau'ite tyamua'a naa, che'e ain ayan aijna cin tyajamuaataseijrate'en aijna cime'e ti ri'i ti'ityujchaiica, ti ajta ayan ruseijrate ti cai va'acan cin antyujmua'aree. Ayaa xu saijna cin ramua'aree ti ain a'ati tzaahuati'ira'a cin ri'i metyáumua'aree.

¹⁴Ma sajta muan, ti pua'a seyan huapi'i chueera'a i rutzajta'a, ajta ti pua'a seyan ca'anin cin ti'itesa'aca sej seyan ra'antimue'itin a'ij sej ti'ijxe'eve'e i ru tzajta'a, caxu seyan saijna cin a'ujtzaahuatya'a. Caxu sajta ti'ihue'ita saijna cime'e a'ij saj rici. ¹⁵Tij na'a ti ayan een, capu ayan tiraavijte'e. Capu ajta aun a'uve'eme u tajapua Dioj ti e'eseijre'e silu yan pu chaanaca

japua huataseijre. Au pu e'iraninyei hua'a mua'atziira'a jetze aime i mej rujiimua'a mana'a a'ij tirajtyauve a'ij maj rici.

Ee xaa nya'u, tiyaaru'u pu ayan ca'anijra'a hua'ata'aca mej mi meyan huarini. ¹⁶A'u ti na'a mej meyan chueere, ajta a'u ti na'a mej meyan ca'anin cin ti'itese'e mej mi meyan ra'antimue'itin a'ij mej ti'ijxe'eve'e, au mu meyan cha'a mana'a a'ij pua'a ti'ityujchai mua'aye'i, majta meyan ra'astijre'e ti'titi ti na'a ti a'ij pua'a een.

¹⁷Ajta ain mua'atziira'a ti aun a'uve'eme u tajapua Dioj ti e'eseijre'e, ayaa pu ca'anijra'a hua'ata'aca mej meyan urare'enyac'acan cin seira'a mua'ara'ani, mej mi majta tyamua'a naa tyu'urihuaamua'atan, majta ruxé'evi'ira'a cin meyan ri'i ti'iteseijra'a. Ai pu ajta ayan ca'anijra'a hua'ata'aca mej mi hua'astijra'a aime i mej tihue'ijte'e, mej mi majta ruxé'evi'ira'a cin hua'ancu'uvajxi'in i ruxa'aj tyaite. Nain mu cin meyan rici ti'itij cime'e ti ri'i ti'iseijre'e. Ti pua'a meyan ti'itij cin tya'ataujratzii, ayaa pu te'eme mej meyan huarini. Camu ti'ihue'itaca.

¹⁸Ajta aime i maj meyan rahuauhuau a'ij mej huarini mej mi hua'utyapua'arite'en i ruxa'a tyaite mej mi cai che'e meyan runya'usi'ite'e, ayaa mu tyu'utatuire'esin i Dioj jemi aijna ti re'enyac'acan cin seijre'e i jemin maijna cime'e mej ruxé'evi'ira'a cin ri'i ti'ityujchaiica, majta ca'anijra'a hua'ata'aca i seica mej mi meyan che'eta mana'a huarini.

A'ini een cime'e maujnya'usi'ite'en i tyaite

4 Ayaa pu ti'irinyaca mvejmi tzajta'a. Xu'uri e'ita'a a'utac'f'ica, sajta runya'usi'ite'e. ¿A'uni jetze e'iraaye'i aijna ti ca'anijra'a amuata'aca sej si seyan rici? ¿Ni cai aun e'iraaye'i i a'amua tzajta'a? Ee xaa nya'u, ai

pu pirici i á'amuamua'atziaira'a ti ayan ca'anijra'a amuata'aca saj runya'usi'ite'e.

²Ayaa xu raxe'eve'e saj eihua t'í'ijchaica. Ma sajta cai, caxu seyan t'í'ijcha'i. Aij xu cin seyan ti'ityacu'i'ica. Sajta eihua huapi'i ti'inyacua'atze. Ma sajta muan, caxu seyan ráacu'uvijre'e. Aij xu cin seyan autyajhuiica saj runya'usi'ite'en, sajta rujaaxaijvi'i. Ayaa xu een cin sacai t'í'ijcha'i saijna cime'e saj cai seyan rahuavii i Dioj jemi.

³Na'ari cai, ti pua'a seyan raatahuavii, capu ayan tyajamuaata'aca aijna cime'e saj cai seyan huataujnyátacan cin raatahuaviiri'i, a'ini ayaa xu eenye'equ'e'en raxe'eva'acaa sej si cha'a sana'a raaxijte'en a'ij ti tyajamua'amitejtya'acaa, sej si saijna cin huataujtyamua'ave'en.

⁴Mi sej seyan ruxana'acire'e, ¿ni tzaa sacai seyan ramua'aree a'ij ti seijre'e i Dioj jemi? Ti pua'a a'ati ayan hua'ajtyájaahuate'en aime i maj iyan chaanaca japua huachaitime, ti pua'a ayan che'eta na'a huarini a'ij mej ti'ijri'ire, ai pu ajta ayan eenye'equ'e'en huataturaaan i Dioj jemi ti saij ti rajchaire'e. Aij pu cin, ti pua'a a'ati ayan raxe'eve'e ti hua'ajtyájaahuate'en tyamua'a naa aime i maj iyan seijre'e i chaanaca japua, ai pu ajta ayan eenya'a a'ame tij saij ti rajchaire'e i Dioj.

⁵Ee xaa nya'u ayaa pu ti'ayajna. Na'ari cai, capu ti'iti cin a'ij huataujmua'a aijna i nyuucari ti ari a'ayu'usi'i ayan ticin: "Eecan pu chueere aijna jemi i xaijnyu'ucara'ara'an ti ayan raatyajtuaa itejmi tzajta'a."

⁶Ma ajta ain Dioj, ayaa pu eitze'e ri'i titata'aca tej ti teyan ra'ara'astijre'en. Aij pu cin, ayan te'eyu'usi'i ticin: "Dioj pu ayan hua'ajchaire'e aime i maj á'ujtzaahuate'e. Ma ajta, ai pu ri'i tihua'ata'aca aime i maj ruxaamiste'e i jemin."

⁷Aij pu cin, sata'aj seyan ra'ara'astijre'en i Dioj. Sata'aj sajta rajchafira'a saijna i tiyaaru'u. Ti pua'a seyan huarini, aj pu xaa tichessin muejmi jemi. ⁸Sata'aj ajtyaxiire vejl'i i Dioj jemi. Ti pua'a seyan huarini, aj pu i Dioj ajta huatyaturaasin vejl'i muejmi jemi. Sata'aj cai che'e ti'iti cin a'ij rijca ti a'ij pua'a seijre'e, mi sej ata'itza'ara i Dioj jemi. Sajta, sata'aj raatatuire'en i a'amuaxaijnyu'uca i Dioj jemi ti ij ain ayan huataura'ate'en muejmi, mi saj seyan rusejrata saj nu'u cai ti'itij cin ata'itza'ara i Dioj jemi.

⁹Sata'aj a'ij pua'a tya'utaujmu'ati saijna cime'e i saj cin autyajturaa i Dioj jemi, sata'aj sajta huataujxaamiste'en, sajta huaujyeinixi'in. Sata'aj cai che'e seyan ti'itij cin na'anaa silu sata'aj seyan huataujxaamiste'en saijna cime'e a'ij sej sejm'i rijcaa. Sata'aj sajta cai che'e hua'a jemi huataujtyamua'ave'en silu che'e ayan a'ij pua'a amuaata'asti. ¹⁰Sata'aj seyan ruyeinya setíra'ara'astijre'en i tavastara'a jemi. Ti pua'a seyan huarini, aj pu ij ri'i tyajamuaatyatuaasin.

Tyaj nu'u cai ra'axijte'en i ta'ihuaara'a

¹¹Caxu a'ij pua'a tyu'ujxajta seij sajta seij, ne'ihuaamua'a, a'ini ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a ti'ijxajta i ru'ihuaara'a, na'ari ayan ra'axijte'e, ai pu ajta a'ij pua'a ti'ijxa aijna i yu'uxari i maj cin ti'ijta. Ai pu ajta ayan rusaj raaxa'api'intare ti cai che'e ti'iti vaire'e aijna i nyuucari. Sajta muan, ti pua'a seyan rujiimua'a sana'a raaxa'api'intare'en ti cai che'e ti'iti vaire'e i nyuucari i maj cin ti'ijta, caxu che'e seyan ra'astijre'e a'ij ti tiraavijte'e silu xu'uri seyan huaajruu tij aime i mej ti'ixa'api'intare'e.

¹²Ma ajta, saij pu'u ain pueen ti ayan raatyajtuaa aijna i nyuucari i maj cin ti'ijta. Ajta, ai pu ain pueen ti ajta saij

na'a ayan ti'ixa'api'intare'e. Ai pu'u na'a raayi'iti ti amue'irajtuaani, ajta ayan che'eta na'a, ai pu'u na'a raayi'iti ti amua'antipua'arite'en. Ti pua'a ayan, çal'ini een cin peyan ti'imua'atze paj pajjna cin anti'amua'aree pajjna cime'e paj peyan ra'axijte'e i a'ihuaara'a?

Tyaj nu'u cai ramua'aree a'ij ti te'emá'a a'ame

¹³Ri'i xu'u muan, mi sej seyan ti'ixaxa'a ticin saj nu'u saun a'uju'u xa'aju'un ijii nusu ruijmua'a a'ahua'a chajta'ana jetze, saj nu'u saun seyan e'eteeri a'achu cumu sei ninye'ira'a sej ti'tij cin tyaja'umuare'en sej si saijna cin tumin huamué'itin. ¹⁴Ayaa xu ti'ixaxa'a a'ij sej huarini.

Ma sajta muan, caxu ramua'aree a'ij ti te'eme ruijmua'a, ti pua'a sau ruuri xa'aju'un nusu sacai. Ayaa xu een tij aijna pixcaari ti a'atzu a'ateevi'i huatasejire'esin, ajta e'eyan a'upua'arixi'isin. ¹⁵Aij pu cin ayan tiraavijte'e saj seyan tyu'utaxaj yee ti pua'a nu'u ain tavastara'a ayan amuata'acare'en, sej seyan ruuri huatyaturaasin, aj xu si sajta seyan huarini ti'iti cime'e nusu i saij cime'e.

¹⁶Ma sajta muan, caxu seyan ti'ixaxa'a silu ayaa xu á'ujtzaahuatete saijna cime'e a'ij ti rujijmua'a sana'a ayan tyajamua'amitejte'e. Aijna i saj cin á'ujtzaahuatete, tij na'a pua'amua ti ayan een, ayaa pu a'ij pua'a seijre'e i Dioj jemi. ¹⁷Ajta, a'ati ti na'a ti ayan ru'umua'aree a'ij ti tiraavijte'e ti ayan huarini ti'iti cime'e, ai pu autyaturaasin i Dioj jemi ti pua'a cai ayan huarini.

Miche'e nu'u ri'i tiraanamua aime i maj chijtyaani pueen

5 Ri'i xu'u muan, mi sej chijtyaani pueen. Sata'aj huaujyeine, sajta ruxaamistya'a huajijhua saijna cime'e

ti tin ari ajna tyaja'ure'enyajsin ajna xicajra'an jetze sej jetzen rajpueitzi xa'aju'un. ²Pu'uri ti'ipeti tij na'a i saj seri ti'ijisaj a sej e'eche. Ajta, i tyaja'amuaciixu, mu'uri raráci'ixi aime i jatzipu'use. ³Ajta pu'uri tyu'utyáujchuitaamua aijna i ooro i sej eihua rajcha'i; ajta aijna i plaata i saj sajta ti'ijisaj, ayaa pu che'eta na'a tyu'utyáujchuitaamua.

Ajta aijna ti cin tyu'utyáujchuitaamua, ai pu rusaj amuaatyaxajta, ajta ti'ij ayan a'amua'axijtya'a, ayaa pu che'eta na'a á'amuaruuren tij taj ti raatyataira i a'amuahue'ira'a. Ayaa xu saijna cin ti'ijisaj ti eihua huapi'i ti'ijnajchi sej si saijna cin huataujtyamua'ave'en ijii ti nain ari te'entipua'ari.

⁴Ma sajta muan, ayaa xu hue'itzi cin hua'ari'iri'i i maj raamue'iti i tetyaca, i maj tyu'ure'eveijchaca'a i a'amuavi'ira'ata'a. Ajta ain tavastara'a pu'uri ramua'aree a'ij sej huarij a'ini ain ti nain cin antyujmua'aree pu'uri hua'unamuajri'i i mej maijna cin runyuuste'e aime i mej ti'imua'acaa muejmi jemi.

⁵Ayaa pu cai ti'itij tyajamuá'aturaaty'a, seyan ruxaahua ti'itechajca'a iyan chaanaca japua. Ayaa xu che'eta sana'a ruxaahua ti'icua'acara'a. Cu xuee saj tyu'ujci'imite'e mej mi amuaacui'ini tij visaaru'u ti tyaruu.

⁶Muan xu sajta ra'uxijte, sajta raaje'ica saijna ti ri'i ti'ityújchaica'a. Ajta ain, capu a'atzu amuaata'ijmijra.

Ca'anijra'a pu hua'ata'asin mej mi tyamua'a naa tya'utaviicue'i

⁷Aij xu cin ne'ihuaamua'a, sata'aj tyamua'a naa tya'utaviicue'i asta na'a cai ya uvé'enyen i tavastara'a. Casi'i, autamua'areeri'i a'ij ti rici aijna ti chuej japua ti'imijhuaca. Ayaa pu rachue'leve'e asta na'a cai tyu'uciire aijna ti ajninyei a chuaata'a, ti ij ayan ra'ancura'an i taca'ira'an ti eihua huapi'i ruxe'leve'e.

Ayaa pu rachu'eve'e maj autyajhuiini maj huateviiye ajna viita'ari tzajta'a, ajta mati'ij atacheni. ⁸Sata'aj seyan che'eta sana'a raachu'eve'en. Sata'aj huatyaajca'anyen i a'amua tzajta'a, a'ini pu'uri tin ya uve'enyajsin ajna i tavastara'a.

⁹Caxu a'ij pua'a tyu'ujxajta seij sajta seij, ne'ihuaamua'a, ti ij cai Dioj ayan che'eta na'a amua'uxijte'en muejmi. Ri'i xu'u muan, a'ini pu'uri tin ya uve'enyajsin ajna ti ayan ti'ixa'api'intare'e.

¹⁰Sata'aj seyan hua'utamua'aree saime i mej ti'ixaxa'ata'a i tavastara'a jetze ma'acan. Sata'aj seyan tiraari'iren saime jemi a'ij mej huarij majjna cime'e maj tya'utaviicue'iri'i i maj cin rajpueijtzcica'a.

¹¹Casi'i, autamua'areeri'i muan. Ayaa pu tita'amitejte'e ti Dioj ri'i tihua'uta'a aime i maj ti'itij cin tya'utaviicue'iri'i. Xu'uri raamua'areeri'i saijna i ti cin tya'utaviicue'iri'i ajna i Job tyaacan. Sajta, xu'uri raamua'areeri'i a'ij ti ti'iti cin tavastara'a ayan tiraaxa'api'intari'iri'i ajna jemi, ti ain tavastara'a ayan ri'i tirajchaí a'araa, ajta ayan rá'ancu'uvajxi.

Seica nyuucari ti cin ca'anijra'a hua'ata'aca

¹²Ajta, ai pu ain pueen ti eitze'e ruxe'eve'e, ne'ihuaamua'a, saj cai ti'itij cin tya'ataujratzi'iracare'en, caxu seyan rijca i tajapua ti e'ema'acan cime'e, nusu i chaanaca cime'e, ni caxu ti'iti cime'e silu che'e ayan eenya'a a'ara'ani. Ti pua'a seyan raataxaj yee jee, che'e ayan tyaja'ure'enyen. Na'ari, ti pua'a seyan raataxaj yee capu, che'e ajta ayan tyaja'ure'enyen. Ayaa xu ajna cin huarini ti ij cai Dioj ayan ama'uxijte'en.

¹³Ti pua'a saij ti muejmi jetze ajtyama'acan ayan rajpueijtzi, che'e ain ayan huatejnyuuni i Dioj jemi ti'ij Dioj ayan ra'ancu'uvajxi'in. Na'ari ti pua'a seij ayan rutyamua'ava'a, che'e ain chuiicari cin ri'i tiraata'acare'en

i Dioj. ¹⁴Ti pua'a saij ti muejmi jetze ajtyama'acan ayan ti'icui'icaa, che'e ain hua'utajeeve aime i vaujsi i mej teyujta'a ti'livaire'e mej mi majjna cin huatejnyuuni, mej mi majta nyuucajtze'en i tavastara'a meyan ra'ava'ahuaate'en majjna i a'ara'ara'an ajna i aceituuna. ¹⁵Ti pua'a meyan tya'atzaahuatya'a muaatejnyuuni, ayaa pu ajna cin Dioj ayan ru'iratuaasin ajna ti ti'icui'icaa. Tavastara'a pu xaa rarujte'en, ajta ayan tiraatauuni'ira ti pua'a ain a'ati ti'itij cin autyajturaa i jemin.

¹⁶Aij pu cin sata'aj seyan a'ij tyu'utaxaj seij sajta seij i saj cin autyajturaa i Dioj jemi, sajta seyan huatejnyuuni seij cime'e sajta seij ti ij Dioj ayan amuaarujte'en.

Ee xaa nya'u, eecan pu ti'livaire'e ti'itij cime'e ti pua'a a'ati ti urare'enyaa'acan cin seijra'a ayan huatejnyuuni i Dioj jemi. ¹⁷Ajta ajna i Elías, ayaa pu che'eta na'a tí'ityaataca'a tyatij ityan. Ajta, ca'anin pu cin huatejnyuu maj cai huateviiye. Aij pu cin, ayan a'atee a'achu cumu hueica ninye'ira'a japuan e'ita'a maj cai huaviiyaca'a. ¹⁸Ti'iqui ajtahua'a huatejnyuu. Majta e'eyan huateviiyaca'a. Ajta ain ti tyu'uhuásti'ihuaca'a a chuaata'a ayan tyu'uciiraca'a.

¹⁹Ne'ihuaamua'a, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e. Ti pua'a a'ati ayan ruhuarita'a ti'icaame ti ij cai che'e ayan tya'atzaahuatya'a, ayaa pu te'eme ti pua'a saij ayan raatyamue'itin ti'ij ajtahua'a tya'atzaahuatya'a. ²⁰A'ati ti na'a ti ayan raatyamue'itin ajna ti autyajturaa i Dioj jemi ti ij ain ayan raatapua'ajta ajna ti cin ata'itza'ara, ai pu ayan raatavaire'esin ajna cime'e ti cai ya'uraini i ruxaijnyu'uca ti cin ruuri. Ai pu ajta ajna cin ayan huarini ti eihua huapi'i tiraatauuni'i ajna i Dioj ajna ti cin autyajturaa i jemin.

Ayaa pu'u xaa. Antipua'araca'a.

I yu'uxari ti ra'uyu'uxaca'a aajna i San Pedro, i ti saiti

Pedro pu hua'ataujte'e aime i mej tya'atzaahuate'e

1 Inyaa, Pedro, ti Dioj naataiyaca'a nyej tyu'utyavaire'en i jemin, yaa nu á'amuataujte'e muejmi, mi saj seij chuejra'a japua a'uchaatime a'u maj amuaare'itixi, tij na'a a'u ti huatacá'a u Ponto, ajta aujna u Galacia, ajta aujna u Capadocia, ajta aujna u Asia, ajta aujna u Bitinia, a'u ti na'a saj a'utyáuu. ²Ai pu ayan amua'antihuau aajna cime'e ti jajcua imi ayan tyajamuaaxa'api'intari'iri'i a'ij ti tyájamuáaruuren aajna i Dioj i tyaj rajya'upua. Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an ayan amue'iraavi'iti sej si seyan huatyaturan i Dioj jemi, aajna cime'e sej seri ra'astijre'e saajna i Ciriistu'u ti ayan ra'iraaxire i ruxuure'e ti ij ayan muejmi japua huanyuuni. Che'e ain Dioj ayan ri'i tyajamuata'acare'en, ajta che'e ayan jamuaatyapua'arite'en tyamua'a naa.

Aajna ti rachu'eve'e aajna ti tya'atzaahuate'e

³Tiche'e ri'i tiraata'acare'en tyaijna i Dioj, ti ajta ya'upuaara'an pueen i tavastara'a, aajna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. A'ini ai pu eihua huapi'i tá'ancu'uvajxi'i, ai pu ayan taata'a tej ti jajcuacan cin huanunu'eihua tej ti teyan

raachu'eve'en tyaijna, i tyaj cin ruuri ta'aju'un aajna cime'e ti ain Dioj ayan ra'ajjá hua'a tzajta'a i mi'ichite aajna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. ⁴Ai pu ajta ayan titaata'asin ti ayan titáaci'iti aajna ti cai a'anaj huataujtu'usin, ti cai ajta a'anaj huatechuaamuari, ti ajta cai a'anaj ahuaupua'arixi'isin. Dioj pu ayan amuajtá'are aujna u tajapua.

⁵Ai pu ajta ayan ri'i a'amuacha'i aajna cime'e i muáre'eri'ira'ara'an, a'ini muan xu seyan tya'atzaahuate'e. Ajta pu'uri ayan ri'i ruurijhua ti ij ain ayan huataseijre'en aajna ti cin amue'irajtuaani ajna xicajra'an jetze ti jetzen nain cin te'entipua'ari.

⁶Aij xu cin seyan tyamua'a naa rutyamua'ava'a saajna cime'e ti Dioj ayan ri'i tyajamuaata'asin. Ma ajta ijii, ayaa pu ruxe'eve'e saj seyan saajna cin ruxaamistya'a saj mui'icá cin rajpueijtzi.

⁷Ayaa pu een cin ayan a'amuaruure mej mi meyan ri'i tiraata'acare'en i Dioj muejmi cime'e ajna xicajra'an ti jetzen ajtahua'a huataseijre'en aajna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

Ee xaa nya'u, ai mu majta meyan ri'i amuaatyatuaasin, majta ri'i tyajamua'utaseijra a'ini muan xu seyan saajna cin tya'utaviicue'iri'i i saj cin rajpueijtzi'ica'a saajna cime'e saj tya'atzaahuate'e. Ayaa pu ti'ivaire'e sej seyan rajpueijtzi ti ij Dioj ayan raamua'aree saj tzaahuati'ira'a cin

tya'atzaahuat'e. Aij pu cin eitze'e ayan ti'livaire'e i Dioj jemi sej seyan rajpueijtzi cai aijna i ooro, i maj taj cin raatyáuuna ti ij rumua'ati a'ara'ani.

⁸Ajta ain Ciriistu'u, muan xu cai a'anaj raaseij, ayaa xu sauj raxe'eve'e.

Sajta, cai xi raaseij ijii, sauche'e xu seyan ty'a'atzaahuat'e, sajta seyan saijna cin ri'i rutyamua'ave'e. Capu ayan ri'iri ti a'ati ayan raataxaj yee a'achu ti caj ri'i tirata'aca aijna cime'e ti ayan tyajamuaaci'iti aijna ti huapi'i naa seiira'a a'ame.

⁹Ayaa xu ra'ancura'asin ti Dioj ayan amue'irajtuaani aijna cime'e sej seyan ty'a'atzaahuat'e.

¹⁰Majta aime i maj ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan, ai mu mejmi'i meyan tyu'utaxajtaca'a maijna cime'e ti cin Dioj ayan ri'i tyajamuaatá'aniche'e. Ai mu majta a'ujca'anyaacan cin ti'ihuauca'a, majta maijna cin ti'imua'atzijca'a mej mi yau'eitaa mua'ara'ani.

¹¹Ayaa mu ti'ihuauca'a ti'itij ti xicajra'an jetze ayan tyaja'ure'enejcin, ajta a'ij ti eenya'a a'ame'enche'e ajna xicajra'an jetze ti cime'en raataxajtaca'a aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti ajta ayan huatyajturaa hua'a jemi. Camu a'atzu yau'eityajca'a a'ij ti huataujmua'an aijna ti cime'en anacai raataxajtaca'a yee ti ain Ciriistu'u ayan rajpueijtzi a'ara'ani, ti ajta nu'u e'eyan Dioj ri'i raatyatuasin mej mi ri'i tiya'useira mua'ara'ani.

¹²Ayaa pu Dioj hua'uta'a mej mi meyan raamua'aree maj cai rujime'e meyan ti'ixajtaca'a silu ayaa mu maijna cin ti'livaira'acaa muejmi cime'en, mati'ij meyan cin tyu'utaxajtaca'a a'ij ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan ca'anijra'a hua'uta'a mej mi meyan tyu'utaxajtaca'a maijna cime'en i nyuucari ti cin Dioj amue'iratuaasin a'ij sej sauchan tiraanamujri'i. Dioj pu u

tajapua ya'utaityaca'a i ruxaijnyu'uca ti ij ain hua'a jamuan huatyaturan. Majta aime i maj tajapua ti'livaire'e, mauche'e mu meyan raxe'eve'e mej meyan yau'eitaa mua'ara'ani aijna ti cin Dioj amue'iratuaasin.

Ca'anijra'a pu hua'uta'asin mej mi ri'i ti'ityujchai mua'ara'ani

¹³Aij xu cin, sata'aj huatyaujca'anien i rutzajta'a. Sata'aj sajta ri'i tyu'utaujmu'ati sej si tyamua'a naa nain cin raachu'eve'en aijna ti ayan tyajamuaaci'iti i ti cin Dioj ri'i tyajamuaata'asin ajna xicajra'an jetze ti jetzen huataseijre'esin aijna i Jesús ti ajta i'li Ciriistu'u. ¹⁴Sata'aj seyan che'eta sana'a huarini matij ti'irii i maj hua'astijre'e i ruvaujsimua'a. Sata'aj cai che'e seyan a'ij pua'a ti'ityujcha'i a'ij ti ajmi'i ca'anijra'a amuata'acare'e aijna ti ru tzajta'a huiraninyeica'a sati'ij cai xi yau'eityajca'a a'ij ti tiraavijte'e i Dioj jemi.

¹⁵⁻¹⁶Ee xaa nya'u, sata'aj cai a'ij pua'a rijca, silu sata'aj seyan nain cin urare'enya'acan cin ti'iteseijra'a tij ajta urare'enya'acan cin ti'iseijre'e aijna ti amuaatajée. Sata'aj seyan nain cin huarini a'ij sej ti'ityujcha'i a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin: "Sata'aj seyan urare'enya'acan cin ti'iteseijra'a a'ini nyaa nu nyajta urare'enya'acan cin seijre'e."

¹⁷Ajta ain Dioj ayan ruxa'a na'a hua'axijte'en i tyaite a'ij ti saij huarij. Aij pu cin, ti pua'a seyan raatamuáamuat'e'en yee rutaata, sata'aj seyan ra'atesa'a satij sana'a sauj iijan tipuusaaruve'e chaanaca japua. ¹⁸⁻¹⁹Ayaa pu tiraavijte'e sej seyan ri'i ti'ityujcha'i a'ini xu'uri ramua'aree ti'iti ti pirici ti cime'en Ciriistu'u ayan tyu'utanajchitaca'a aijna i saj cin té'echaica'a i Dioj jemi sej si cai che'e seyan ti'ijri'iraa a'ij sej sejmi'i ti'ijri'irajcaa saijna cime'e i ye'ira ti cai

ti'iti vaira'acaa, i maj amuaata'itiiri'i i a'amuvaujsici'i. Capu Ciriistu'u aijna cin tyu'utanajchitaca'a aijna cime'e i ooro, na'ari aijna cime'e i plaata, ti ayan a'apua'are, silu ai pu aijna cin tyu'utanajchitaca'a aijna cime'e i ruxuure'e ti huapi'i ti'ivaire'e. Ayaa pu Ciriistu'u huataujmuai'ivajtaca'a tij canya'a, ti cai a'atzu cápita'ina, ti cai ti'iti cin a'atura.

²⁰Ayaa pu Dioj ra'antihuau ti'ij cai xi raatyataahua aijna i chaanaca ti'i ayan aijna cin tyu'utyavaire'en. Ajta, ijii ti nain te'entipua'ari, Ciriistu'u pu ayan huataseijre ti ij a'amua japua huanyuuni. ²¹Ayaa xu een cin seyan ra'atzaahuate'e i Dioj saijna cime'e a'ij ti huarij aijna i Ciriistu'u. Ajta Dioj ayan ra'ajjá hua'a tzajta'a i mi'ichite. Ti'ijta'i ayan ri'i tiraatyajtuaa ti ij ayan nain cin antyujmuai'aréera tij na'a rusen cime'e. Aij xu cin seyan ty'a'atzaahuate'e, sajta ti'ichue'leve'e.

Ca'anijra'a pu hua'uta'asin maj nu'u huaujxe'leve'en

²²A'ini muan xu seyan rá'antzaahua saijna i nyuucari ti ayan ti'ayajna sej si sajta seyan hua'axe'eva'a i ru'ihuaamua'a, aij xu cin seri ri'i uhaujruu i a'amua tzajta'a. Aij xu cin, sata'aj seyan a'ujca'anyaacan cin huaujxe'leve'en sej sajta sej, tyamua'a naa. ²³Che'e ayan tyaja'ure'enyen a'ini caxu jajcuacan cin huanunu'eihuaca'a aijna cime'e ti á'apuapua'are silu aijna cime'e ti cai a'anaj á'apua'aren. Ai pu ain pueen i nyuucari ti Dioj jemi a'uve'eye'i. Ai pu taarujte'eve, ajta ayan rusen cin a'ateeri.

²⁴Ee xaa nya'u, ayaa pu che'eta na'a te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin:

Matij mana'a pua'amua mej
tyahue'ira'a,
ayaa mu e'en tij aijna i ixaj.
Ajta i maj cin á'ujtzaahuate'e,

ayaa pu een tij aijna i
xuuxu'ura'an
aijna i ixaj.

Ayaa pu ti'irinyaca ti ayan
huatyaahuan
aijna i ixaj,
ajta cávatzijsin aijna i xuuxu'ura'an.
²⁵Ma ajta ain i nyuucari
ti Dioj jemi a'uve'eye'i,
ai pu rusen cin seira'a a'ame.

Ajta ain i nyuucari, ai pu ain pueen i mej tyajamuaata'ixaa, i saj sajta cin huataujtyamua'ave.

Ca'anijra'a pu hua'uta'asin mej mi eitze'e yau'eitaa mua'ara'ani a'ij ti tyu'ujxe'leve'e

2 Aij pu cin, ayaa pu ruxe'leve'e saj raatapua'ajta saijna cime'e saj a'ij pua'a hua'aruure i ruxa'aj tyaite nusu saj hua'acuanamua ca'in saj hue'itzi cin rusejrata. Sata'aj sajta cai ruchueera sej sajta sej. Sajta sata'aj cai a'ij pua'a tihua'axajta i ruxa'aj tyaite. ²⁻³Sata'aj seyan é'enyee'en matij i ti'iri i maj eihua huapi'i tza'acuj mej mi majina cin huavaujse'en majina cime'e i hua'a tzi'ime i hua'anaana. Sata'aj seyan che'eta sana'a raxe'eva'a ti ij ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan aijna cin tyajamuaataiti'i aijna cime'e i nyuucari ti re'enyaa'acan cin seijre'e ti ij aijna cin ri'i amuaaruuren ti ij ayan tyajamuaaci'iti ti ain Dioj ayan amue'irajtuaani, a'ini xu'uri raamua'areeri'i ti ain tavastara'a ayan ri'i tyaja'amuachai a'aye'i.

Cime'en i Ciriistu'u i ti tetej pueen ti e'ihuatyajtuaani

⁴Ayaa xu seri ajtyáxiiraca'a saijna jemi ti ayan een tij tetej ti i'iruuri. Majta i tyetyaca, maruuhua'axi majina i tetej. Ma ajta Dioj, ai pu ra'ava'ahuau aijna cime'e ti ri'i huapi'i tyu'utyavaire'en.

⁵Sajta muan, ayaa pu che'eta na'a Dioj ri'i á'amuaaruuren sej

si seyan che'eta sana'a eenye'en
 tyu'utyavaire'en tij i tetej ti i'iruuri
 i ti cin chi'i ira'ajtaahua. Ayaa pu
 á'amuaruuren sej si sej sana'a seijra'a
 i tyaite ti muejmi jamuan huatyajturaa
 aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj,
 sej si seyan urare'anya'acan cin
 seijra'a i Dioj jemi, sej si va'acan
 cin tyu'utyavaire'en i jemin. Aij xu
 cin, sata'aj seyan ri'i xa'aju'un saj
 saijna cin tyu'utamuai'ivajta saijna
 cime'e ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i
 Dioj ayan amuaata'asin, sej si seyan
 ra'utamua'aree ti ij ajta Dioj ayan
 ra'ancura'an aijna i muai'ivejri aijna
 cime'e a'ij ti huarij aijna i Jesús ti
 Ciriistu'u pueen.

⁶Ayaa pu ti'een, a'ini ayaa pu
 te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin:

Casi'i, xaaseij.

Nu'uri ra'atyájra aujna u Sión, sej
 i tetej,

i nyaj ra'ava'ahuau
 ti i ayan tyu'utyavaire'en
 nyaj japuan ra'ajtaahua i chi'i.

Ajta ain i tetej,

eihua nu huapi'i ri'i tiraatyajtuaa.

Ajta, capu a'atzu ri'iri
 mej meyan tyu'utatévi'ira'a
 a'ati ti na'a ti ayan
 ra'ara'astijre'en
 aijna i tetej.

⁷Ajta, muejmi jemi i sej
 tya'atzaahuat'e, eecan pu naa
 tyajamua'aseijrate'e aijna i tetej. Ma
 majta aime jemi i maj cai á'ujca'anye
 mej tya'antzaahuat'e'en, ayaa pu te'eme
 a'ij ti te'eyu'usi'i ticin:

Aijna i tetej i maj ma ruuhua'axi
 aime i maj ra'ajtaahua i chi'i,
 Dioj pu ayan ra'ava'ahuau
 ti ayan tyu'utyavaire'en
 ti japuan ra'ajtaahua i chi'i.

⁸Ajta, ayan ticin:

Aij pirici i tetej
 i maj jetzen á'ijcaacata i tyaite,
 ajta i mej jetzen a'itávitzej.

Ayaa mu een cin jetzen á'ijcaacata
 maijna cime'e maj cai ra'astijre'e
 maijna i nyuucari i maj
 raanamujri'i.

Ayaa pu een cin ayan
 tihua'uxa'api'intari'iri'i ti'i Dioj ayan
 hua'uruuren.

Cime'en aime i mej Dioj jetze ajtyama'acan

⁹Ma sajta muan, ayaa xu e'en tij
 seica i tyaite ti Dioj hua'antihuau, sej
 si seyan jamuan huatyaturan. Muan
 xu sajta sain pueen aime i saj sej
 chuejra'an japua e'ema'acan ti Dioj
 ayan huataura'ate. Muan xu sajta
 tyaitestyamua'ame'en pueen i Dioj sej
 si seyan tihua'uta'ixaate'en i saj cin ri'i
 tirata'aca saijna ti ayan amuaatajée.
 Sata'aj cai che'e seyan á'ujhua'anye'en
 a'u ti a'utica'a, silu sej si saun
 a'utyaturan i jemin a'u ti á'unyeeri'i sej
 si saun ri'i tiyá'useijra.

¹⁰Ajna'imi, caxu
 tyaitestyamua'ame'en pueenya'acaa
 i Dioj. Ma sajta ijii, xu'uri muan
 tyaitestyamua'ame'en pueen aijna.
 Ajna'imi, capuuxi amua'acu'uvajca'a
 aijna i Dioj. Ma ajta ijii, ai pu ari
 amua'acu'uve.

A'ij mej ye'i huarini aime i mej tya'atzaahuat'e

¹¹Ayaa nu tyaja'amuahuavii mi
 nyej a'amuaxe'eve'e sej seyan seijra'a
 matij aime i maj sej chuejra'a japua
 e'epuasaaruve'e, na'ari matij aime
 i maj hua'utamuari. Caxu seyan
 taura'acare'en sej seyan ra'astijra'a
 saijna ti a'amua tzajta'a huiraninyei
 ti a'ij pua'a een, ti ajta ti'itese'e aijna
 jetze i a'amuaxaijnyu'uca. ¹²Sata'aj
 seyan ri'i titetyújchaica hua'a jemi i
 mej sej chuejra'a japua e'ema'acan ti
 ij xa'api'in te'irajra'ani ti pua'a meyan
 ti'iti cin a'ij pua'a tyaja'amuaxajta. Ti

pua'a seyan rijca, ayaa mu raseira mua'aju'un saj xa'api'in huarij saijna cime'e i maj cin a'ij pua'a tyaja'amuaxajtac'a, majta meyan ri'i tiraata'asin majjna i Dioj ajna xicajra'an ti jetzen ajtahua'a huatasejire'esin itejmi jemi i tavastara'a.

¹³Sata'aj seyan hua'astijra'a matij mana'a pua'amua i tyai'te i maj ti'iti cin antyujmua'aree a'ini ayaa pu titaata'itiiri'i i tavastara'a. Tiche'le ra'astijra'a tyaijna ti aijna cin ti'itejvee ti nain cin tyu'utaijta, a'ini ai pu ain pueen ti eitze'e va'acan cin ti'ivaire'e.

¹⁴Tiche'le tyajta hua'astijra'a aime i tajtuhuaani, a'ini aijna ti nain cin ti'ijta ai pu ayan hua'utaityaca'a mej mi pueijtzi hua'uta'an aime i maj a'ij pua'a ti'ityujcha'i, mej mi majta ri'i tihua'ata'acare'en aime i maj meyan rici a'ij ti tiraavijte'e.

¹⁵Ayaa pu xaa ti'ijxe'leve'e i Dioj sej seyan ri'i titetyujchaica sej si saijna cin hua'antimue'itin aime i maj cai máumua'aree, mej mi cai che'le meyan a'ij pua'a ti'ixajta, ti cai ti'iti vaire'e.

¹⁶Sata'aj seyan rijca matij aime i maj ruxaahua ti'imijhuaca. Ma sajta muan, caxu seyan titaatájtuuhua'an saj a'ij pua'a huarini, sajta seyan jetzen rupua'aritya'a saj nu'u xa'api'in huarij saijna cime'e saj ruxaahua á'ujhua'an. Sata'aj seyan ri'i titetyujchaica matij aime i mej ravaire'e i Dioj. ¹⁷Sata'aj ri'i tihua'ajchai najjmi'ica a'ij ti tiraavijte'e. Sata'aj hua'axe'eva'a i ta'ihuaamua'a i maj majta tya'atzaahuat'e. Sata'aj ra'atesa'a i Dioj. Sata'aj sajta ri'i tiraatyajtuaani aijna i tajtuhuan ti nain cin ti'ijta iia chuejra'a japua.

A'ij ti tyu'utava'i i Ciriistu'u

¹⁸Sajta muan, mi sej ca'anyejri cin ti'imijhuaca, sata'aj hua'ara'astijre'en a'ij ti tiraavijte'e aime i mej tyaja'amue'ijte'e. Sata'aj hua'astijra'a a'achu maj pua'amua. Caxu aime sana'a

ti pua'a meyan ri'i tyajamuájchai, na'ari maj ri'i ti'itetyaite, na'ari ti pua'a a'ij pua'a meti'itetyaite, sata'aj najjmi'ica a'astijra'a.

¹⁹Ee xaa nya'u, ayaa pu Dioj ri'i tiraatyatuaasin aijna i a'ati ti pua'a ain ayan ra'utamua'aree i Dioj, ajta ain ayan tya'utaviicue'i ti pua'a saij ayan pueijtzi raata'an ti cai ayan tiraavijte'e. ²⁰Aru ti pua'a ayan pueijtzi muaaci'iti aijna cime'e pej peyan a'ij pua'a huarij, ti pua'a peyan paijna cin tya'utaviicue'i tyamua'a naa, capu a'atzu a'ij timuatyava'iri. Na'ari cai, ti pua'a peri xa'api'in huarij, ti pua'a paijna cin rajpueijtzi, pajta peyan tya'utaviicue'i tyamua'a naa, Dioj pu ri'i timuaatyatuaasin.

²¹Ee xaa nya'u, Dioj pu ayan aijna cin amuaatajée sej seyan rajpueijtzi, sajta tya'utaviicue'i, a'ini aijna i Ciriistu'u a'amua jetze ma'acan pu rajpueiitzi a'araa.

Ayaa pu aijna cin huarij, ti'ij muejmi huata'itii sej si seyan che'eta sana'a huarini a'ij ti ain anacai huarij. ²²Capu ti'itij cin autyajturaa i Dioj jemi. Capu ajta a'anaj tyu'uhue'itaca'a. ²³Matij meyan ra'ajtya'axi, ai pu cai ayan hua'ajtya'axi aime. Matij pueijtzi raata'a, ni capu ayan tihua'uxajti'iri'i, silu ayaa pu huataujtuiriri'i aijna jemi ti ayan tzaahuati'ira'a cin tihua'axijte'e.

²⁴Ai pu rusaj rajpueiitzi a'araa i rujetze tajetze ma'acan aijna cime'e i tyaj cin autyajturaa i Dioj jemi. Ayaa pu aijna cin huarij tej ti teyan raatapua'ajta i tyaj cin atya'itza'ara i Dioj jemi. Muan xu saijna cin huaruj saijna cime'e ti ain rajpueijtzi'ica'a. ²⁵Ajna'imi, ayaa xu seijra'acaa matij i canya'axi ti cai a'ati hua'asaire'e. Ma ajta ijii, xu'uri saijna jemi tyusaj, saijna jemi ti a'amua cujta'a huame'en, ti ajta aijna cin antyujmua'aree ti nain cin a'amua japua huanyuuni.

A'ij mej ye'i huarini i maj náijmi'i

3 Sajta muan, mi sej víche'ejmee, sata'aj seyan

che'eta sana'a hua'astijra'a saime i a'amuaacina'astyamua'a. Ayaa xu huarini sej si seyan eenye'equen hua'antimue'itin i seica i maj cai ra'aste i nyuucari ti cime'en raxaj i Ciriistu'u. Ti pua'a seyan huarini, capu ruxe'eva'a ja'ame saj tihua'uta'ixaate'en sej si hua'utyamue'itin silu seyan sana'a huá'amue'itin saijna cime'e saj ri'i ti'tiyujcha'i. ²Ai mu xaa meyan ra'ancura'asin i nyuucari mati'ij raaseij sej seyan tzaahuati'lira'a cin rana'amiche i Dioj, sajta saj cai ti'iti cin a'atura aime jemi i rucina'astyamua'a.

³Majta aime i mej víche'ejmee, capu ayan tiraavijte'e maj meyan mana'a ri'i huaujruuren majjna cime'e ti jeijre'e seijre'e, ti pua'a aijna cime'e maj meyan ri'i ti'ihuaujcista, nusu maj meyan ti'iti cin ucaujrujti'iraxi'in ti ooro cin taavijhua na'ari maj meyan re'enyá'acan cin tyu'utyaujchejte'en ciixuri cime'e ti titi'ij. ⁴Capu ai na'a ayan tiraavijte'e silu miche'e meyan ri'i tihua'aseijratya'a majjna ti ru'avaa i hua'a tzajta'an, majjna ti cai a'anaj a'apua'ari. Miche'e cai meyan ti'itij cin hua'amuaere'iste'e i rucina'astyamua'a. Ai pu ain pueen ti eihua huapi'i ruxe'eve'e i Dioj jemi.

⁵Ayaa mu eenye'equen ri'i huaujruu ajca'ihua'imi aime i juuca i maj urare'enyá'acan cin huatyajturaa i Dioj jemi, i maj majta tya'antzaahua i Dioj jemi. ⁶Ayaa mu che'eta mana'a hua'ara'astijre i rucina'astyamua'a tij aijna i Sara tyaacan ayan ra'ara'astijre aijna i Abraham tyaacan. Ajta, pu ayan raatamuá'a ticin "nyavastara'a". Sajta muan mi sej víche'ejmee, ayaa xu uaujmuame'en pueenya'a xa'aju'un aijna i Sara ti pua'a seyan nain cin ri'i huarini, sajta cai ti'iti cin ti'itziinya'a.

⁷Sajta muan, mi sej nyejnaya'iche, sata'aj seyan ri'i tihua'ajchai i ru'istyamua'a. Sata'aj seyan ri'i tihua'utyajtuaani a'ini camu meyan

ruca'anye satij muan, mi sej tetyaca pueen. Naimi'i xu sajta seyan che'eta sana'a ra'ancura'asin saijna ti cin Dioj ri'i tyajamuaata'asin sej si ruuri huatyaturan i Dioj jemi. Ayaa xu ri'i tihua'ajchai i a'amua'istyamua'a ti ij cai ti'iti cin amuaatamuáere'iste'en aijna cime'e i saj cin raatahuaviira i Dioj.

Mej mi nu'u ruxaahua autyaturan

⁸Yaa pu'u xaa, ayaa xu huarini, najimi'i muan. Sata'aj seyan che'eta sana'a rahuauca i Dioj jemi sej sij seyan ru'ihuamua'aca tyamua'a naa. Sata'aj ahuaujcu'uven seij sajta seij, sata'aj seyan sajta huaujxe'eve'en. Sata'aj sajta seyan ahuaujca'anyen aime jemi i mej rajpueijtzi sej si ri'i tihua'uta'an. Sajta muan, sata'aj cai ti'iti cin a'ujtzaahuatya'a.

⁹Ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a amuaaruuren, caxu seyan che'eta sana'a a'ij pua'a raruuraa. Na'ari, ti pua'a a'ati ayan a'ij pua'a tyaja'amuaaxajta, caxu seyan che'eta sana'a a'ij pua'a ti'ijxajta, silu sata'aj seyan ri'i tiraata'an, a'ini ayaa pu aijna cin Dioj tyajamuaatajée sej si seyan huarini ti ij ajta ain Dioj ayan ti'iti cin ri'i tyajamuaata'an. ¹⁰Ayaa pu aijna cin te'eyu'usi'i ticin:

Ti pua'a a'ati ayan raxe'eva'a ti a'atevi'in ruuri, ti ajta ri'i tiraatyavaire'en nain xicaj tzajta'a, che'e ain ayan huarini ti cai a'ij pua'a tyú'ujxajtava'a, ti cai ajta ayan tí'ihue'itacare'en.

¹¹Che'e ain raatapua'ajta ti a'ij pua'a ti'tiyujcha'i, ajta che'e ain ayan huarini ti xa'api'in cin seijra'a. Che'e ajta ain ayan rahuauca ti ri'i ti'iseijra'a hua'a jemi i tyaite. Che'e ahuaujca'anyen ti ayan huarini.

**A'ij ti ti'ijxe'leve'e i Dioj
tyej teyan huarini**

4 A'ini ain Ciriistu'u pu ayan rujetze rajpueitzi a'araa, sata'aj seyan saijna jetze tyu'umua'ati sej si seyan che'eta sana'a huarini, a'ini a'ati ti na'a ti ayan rujetze rajpueitzi a'araa, ayaa pu ari raatapua'ajtaca'a ti ti'iti cin atya'itza'ara i Dioj jemi. ²Ayaa pu aijna cin a'ateevi'i ti ruuri aijna i a'ati aijna cime'e ti aijna jetze araujca'anye a'ij ti ti'ijxe'leve'e i Dioj tij na'a ti auj a'ateevi'i a'ame. Capu che'e aijna jetze a'ujca'anyaa a'ame aijna ti a'ij pua'a een ti ajta rujetze huiraninyei.

³Che'e ayaa na'a eenye'en a'ij ti ari tyu'urij tij na'a maj anacai huataseijre i tyetyaca tij na'a ti yu je'ire'enyee a'ij ti tihua'araanajchi aime i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan. Tej ti cai che'e teyan tyana'a ti'ijri'iraa matij aime. Ayaa mu ruxana'acira'aaa, majta á'ujca'anye maijna jetze ti a'ij pua'a een. Majta ruta'arujve'e, majta maj huap'i ti'iyee'estyahua'a. Ai mu majta e'etyujsa'iri mej mi naimi'i meyan rana'amiche'en aijna ti cai Dioj pueen.

⁴Ajta ijii, ayaa mu a'ij pua'a tyajá'useij saj cai che'e hua'ajaahuat'e se se seyan cai ti'iti a'astijre'e saj hua'a jamuan á'ujhua'anye'en. Aij mu cin meyan a'ij pua'a a'amuaruure.

⁵Ma ajta, ayaa pu tihua'aci'iti mej meyan tyu'utaxaj a'ij maj titetyújchaíca'a maijna jemi ti ari ri'i huaujruu ti ij ayan hua'uxijte'en aime i maj ruuri, ajta aime i maj meri huacuii. ⁶A'ini ai pu ajta ayan che'eta na'a hua'axijte'en aime i mej meri huacuii tij ajta tita'axijte'en itejmi i tyaj tyauj ruuri. Aij pu cin ajta ayan tihua'uta'ixaa aime i mej huacuii aijna i nyuucari ti cin Dioj hue'irajtuaani ti ij ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan tihua'uta'an mej meyan ruuri

huatyaturan tij na'a rusen cime'e tij ajta i Dioj.

**A'ij ti nu'u te'eme ti'ij
nain te'entipua'ari**

⁷Pu'uri tin nain te'entipua'ari. Aij xu cin seyan ri'i tyajamua'amitejte'e, sajta seyan nain cin á'ujcu'uvaa sej si seyan ti'ijhuauca i Dioj jemi a'ij ti tiraavijte'e.

⁸Ajta, ai pu ain pueen ti eitze'e ruxe'leve'e saj cai ti'iti cin a'aturaa, sata'aj seyan huaujxe'leve'en tyamua'a naa a'ini ti pua'a seyan huaujxe'leve'en, ayaa xu sajta tyu'utauruuni'ira mui'icaca cime'e ti saij ayan ti'iti cin autyajturaa muejmi jemi. ⁹Sata'aj cai a'ij pua'a ti'ixaata silu seyan ancura'ujvi'itin seij sajta seij.

¹⁰Ayaa xu sajta huarini a'ij ti tiraavijte'e aime jemi i mej ravaire'e aijna i Dioj, a'ini capu tí'iseicaj na'a i ti cin ri'i tyajamuaata'a sej si saijna cin tyu'utyavaire'en. Sata'aj seyan huataujvair'e'en seij sajta seij saijna cime'e a'ij ti Dioj seij tyu'utapueijve.

¹¹A'ati ti na'a ti ayan tyu'utaxaj, che'e ain ayan huarini ti ayan Dioj jetze ma'acan ti'ixajta. Ajta a'ati ti na'a ti ayan ti'iti cin ti'ivaira'a, che'e ain ayan huarini ti aijna jetze araujca'anyaa i Dioj. Ayaa xu een cin seyan huarini mej mi nain cin ri'i tiraatyajtuaani maijna i Dioj maijna cime'e ti ain Jesús, ti Ciriistu'u pueen, ayan hua'uta'a i ca'anijra'a mej mi meyan huarini. Ayaa mu ri'i tiraata'asin maijna i Ciriistu'u, a'ini ai pu ajta ayan nain cin antyujmua'aréera a'ame tij na'a rusen cime'e. Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

**A'ij mej ye'i huarini mati'ij
tirajpueitzi mua'aju'un aime
i mej tya'atzaahuat'e**

¹²Muan, mi nyaj a'amua'axe'leve'e, ti pua'a seyan ti'iti cin á'aviicue'ira'a

saijna i saj cin huapi'i rajpueijtzi, ti ajta ca'anin cin a'amua japua rajve, caxu seyan a'ij tyá'ujmuajca, setye'entixaata yee ti cai xi a'anaj ayan ti'isejre'e i chaanaca japua, a'ini ayaa pu een cin ayan tyajamuaaru ti ij Dioj ayan amuaateeseij, aisi ti pua'a sacai urare'enya'acan cin seijre'e nusu sacai. ¹³Caxu a'ij tyá'ujmuajca silu ayaa xu huataujtyamua'ave'en a'ini xu'uri rajpueijtzi i Ciriistu'u jamuan sej si sajta seyan huataujtyamua'ave'en saijna cime'e ti ri'i tyajamuaata'asin ajna xicajra'an jetze ti jetzen huatasejre'esin aijna i maj cin naa ri'i tira'utasejra i tavastara'a.

¹⁴Ee xaa nya'u ayaa pu ti'ayajna. Ti pua'a meyan a'ij pua'a tyaja'amuaxajta majna cime'e sej seyan Ciriistu'u jetze ajtyama'acan, Dioj pu aijna cin ri'i tyajamuaata'aca, ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, i ti ajta ayan ca'anijra'a tata'aca tej ti teyan ri'i tiraatyajtuuani i Ciriistu'u, ai pu xaijnyu'ucara'ara'an ajta muejmi jemi seijre'e.

¹⁵Ma ajta, cime'en a'ati ti na'a ti muejmi jetze ajtyama'acan, che'e amin cai ayan aijna cin tirajpueiitzi aijna cime'e ti seij huaje'lica, na'ari ti'iti huanahua nusu ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i, ca'in ayan rijcaa ti cai jetzen ruxe'leve'e.

¹⁶Ma ajta, ti pua'a seij ayan aijna cin á'aviicue'ire'e aijna ti cin rajpueijtzi aijna cime'e ti Ciriistu'u jetze ajtyama'acan, che'e ain cai ti'itevi'ira'atan, silu che'e ri'i tiraata'an i Dioj aijna cime'e ti Ciriistu'u jetze ajtyama'acan.

¹⁷Ayaa pu'u xaa nya'u, a'ini pu'uri ajna tyaja'ure'enye ti ij Dioj ayan hua'uxijte'en i tyaite. Ajta, ayan autechesin ti hua'axijte'en i rutyaitestyamua'a. Ajta, ti pua'a ayan autejcheni itejmi jemi, á'a'iqui te'eme i ti hua'aci'iti aime i maj cai ra'astijre'e majna i nyuucari ti Dioj ri'i titaatyajtuuani itejmi jemi?

¹⁸Aij pu cin ayan te'eyu'usi'i ticin: "Ti pua'a muare'eri cin Dioj ayan ru'irajtuua aijna i a'ati ti ri'i ti'ityújchaica'a, á'a'iqui eenya'a a'ame hua'a jemi i mej a'ij pua'a ti'ijxa i Dioj, majta aime jemi i maj a'ij pua'a titetyújcha'i? Capu a'atzu a'ij xaa nya'u tihua'utyavaire'esin."

¹⁹Aij pu cin, miche'e meyan huarini ti'iti cime'e ti xa'api'in een, a'ij ti tiraavijte'e aime i mej ti'itij cin á'aviicue'ire'e majna i maj cin rajpueijtzi majna cime'e ti Dioj ayan tihua'uta'a. Miche'e meyan raatatuire'en i ruxaijnyu'uca aijna jemi ti hua'utyataahuaca'a ti ajta cai a'anaj ti'iti cin atya'itza'ara.

Pedro pu ca'anijra'a hua'ata'aca aime i vaujsi

5 Ayaa nu ca'anijra'a hua'ata'aca, nyaime i mej vaujsi pueen, i maj muejmi jetze ajtyama'acan. Nyaa nu nyajta vasta'a pueen. Nyajta nu neyan tyu'useij aijna ti cin rajpueijtza'ca aijna i Ciriistu'u. Ayaa pu che'eta na'a ti'inyaci'iti inyeetzi tij ajta tihua'aci'iti aime i maj majta Jesús jamuan á'ujhua'anya'a ajna xicajra'an jetze ti jetzen huatasejre'esin aijna ti huapi'i naa ti'iseira'a a'ame i Dioj jemi.

²Ayaa nu tyaja'amuejcate'e sej ri'i tihua'uchain aime i maj tyaitestyamua'ame'en pueen i Dioj a'ij ti ain ari aijna cin tyajamuejca. Caxu ca'anyejri cin seyan rijca silu ruxé'evi'ira'a cime'e xu'u, a'ij ti Dioj ti'ijxe'leve'e. Caxu sajta saijna cin seyan rijca sej si ti'iti cin huamué'itin, silu ayaa xu'u a'ujca'anyaacan cin tyu'utyavaire'en. Na'ari cai, ayaa xu tyu'utatévi'ira'ata saijna cime'e saj ti'iti huamue'iti.

³Sata'aj cai a'ujtzaahuatya'a saj va'acan cin antyujmua'aree sej seyan tihua'utaijte'en mej mi ca'anyejri cin

meyan ti'iti cin huarini aime i saj hua'acha'i.

Ma sajta muan, sata'aj seyan ri'i titetyújchaica hua'a jemi a'ij ti tiraavijte'e.

⁴Ti pua'a seyan huarini, ayaa pu tyaja'amuaci'iti ajna xicajra'an jetze ti jetzen huataseijre'esin ajjna ti nain cin antyujmua'aree ti ayan che'eta na'a ri'i ti'itachaica tij ajta ayan rici ajjna ti ri'i tihua'acha'i i rucanya'axijstyamua'a. Ai pu ayan amuaatátistejsin ajjna i curun ti cai a'anaj a'upua'arixi'isin, ti ajta ri'i ti'iseira'a a'ame i Dioj jemi tij na'a rusen cime'e.

⁵Sajta muan, mi sej sauj tyamua, sata'aj seyan hua'astijra'a saime i vaujsi. Sata'aj najjmi'i seyan huarini, sej si seyan huarini sacai a'ujtzaahuatya'a seij sajta seij a'ini ayaa pu te'eyu'usi'i ticin:

Dioj pu muare'eri hua'ata'aca aime i mej á'ujtzaahuatete.

Ma ajta, ai pu ayan ri'i tihua'ata'aca aime i maj cai meyan á'ujtzaahuatete.

Ca'anijra'a pu hua'ata'aca aime i mej e'etyujsa'iri

⁶Sata'aj seyan huataura'an saj cileenya'acan cin tyu'utyavaire'en i Dioj jemi, ajjna ti nain cin antyujmua'aree, ti ij ain ayan va'acan cin tyajamuéijcate'en a'anaj ti ayan tyajamuaxa'api'intari'iri'i. ⁷Sata'aj seyan saijna jemi i Dioj raatyajtuaani tij na'a i saj cin a'ij tya'ujmua'ate a'ini eihua pu ti'imua'atze muejmi cime'e a'ij ti tyaja'amuaruure.

⁸Sata'aj tyamua'a naa titya'ujcu'uvaa, sajta ri'i ti'itye'ixe'era'a muan saijna cime'e ti ain tiyaaru'u, i ti amujchaire'e, ayan eenye'equ'e'en a'ucha'acan tij muajye ti á'ujjihuan ajjna cime'e ti ayan rahuauhuau ajjna ti raatyaci'ime. ⁹Sata'aj seyan huatyaajca'anyen saijna cime'e saj tya'atzaahuatete sej si cai rata'acare'en ti ajjna i tiyaaru'u amua'antimue'itin.

Ayaa xu sajta ramua'aree ti ayan hua'aruure aime i a'amue'ihuaamua'a i maj meyan a'ucaitime a'u ti na'a i chaanaca japua. Ayaa pu eenye'equ'e seijre'e ti ayan hua'anajjmi'ire'en mej mi meyan che'eta mana'a ajjna cin á'aviicue'ira'a i maj cin rajpueijtzi satij sajta muan.

¹⁰Ajta ain i Dioj ti nain cin ri'i ti'ita'aca, ajjna ti ayan amuaatajée ti ij ayan tyajamuaci'iti ajjna i saj cin naa ri'i tiyá'useijra i Ciriistu'u jemi tij na'a rusen cime'e, ayaa pu á'amuaruuren. Sati'ij a'atzu a'ateevi'in saj ti'iti cin á'aviicue'ira'a i saj cin rajpueijtzi, ai pu rusaj ayan a'amuanajjmi'ire'en, ajta ayan ca'anijra'a amuaata'asin sej si tya'utaviicue'i. Ai pu ajta ayan amuaata'asin sej seyan huatyaajca'anyen tyamua'a naa.

¹¹Che'e ain ayan ajjna cin ti'ityávaaca ti ayan nain cin antyujmua'aréera tij na'a ti yu auca'iti a'ame, tij na'a rusen cime'e.

Ayaa pu ra'antipua'ari

¹²Ayaa nu cij caj tyaja'amuyau'use'e nyajjna jamuan i Silvano ti ayan tina'amitejte'e ti ain pueen seij i nye'ihuaara'a ti cai ti'iti cin atya'itza'ara. Ayaa nu nyeijna jetze tyaja'amue'ixaate'e ti ai pu ain pueen i ti tzaahuati'ira'a cin Dioj ayan ri'i titata'aca. Nyajta nyeijna jetze neyan ca'anijra'a amuaata'aca sej si cai a'anaj yá'uhua'anana a'ij nyej tyaja'amue'ixaate'e.

¹³Aime i mej ya huatyáuu iya Babilonia, i ti Dioj ajta hua'antihuau, ya mu á'amuaataujte'e. Ai pu ajta ya á'amuaataujte'e i niyauj, ajjna i Marcos. ¹⁴Sata'aj seyan huáujtaujte'en xu'ityaujvisi'itimua'acara'a saijna cime'e saj huaujxe'eve'e, seij sajta seij. Che'e ain Dioj ri'i amuaatyápu'arite'en najjmi'ica muejmi mi sej Ciriistu'u jetze ajtyama'acan. Ayaa pu'u xaa. Antipua'araca'a.

⁸Sata'aj seyan nain cin rajtyanaijmi'ire'en a'ini ti pua'a seyan ri'i titetyújchaica tyamua'a naa, ayaa pu a'amuaruuráj a'ame saj eihua huapi'i tyu'utyavaire'en sej si tyamua'a naa ti'iti cin tyu'utatuire'en i Dioj jemi saijna cime'e saj tzaahuati'lira'a cin ramua'ate saijna i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

⁹Na'ari cai, a'ati ti na'a ti ayan tira'aturaate'e ti ayan nain cin rajtyanaijmi'ire'en i ti cin tya'atzaahuat'e, ayaa pu che'eta na'a een tij a'ati ti aracun, ti cai a'imi ti'iseijrave. Ai pu ari ya'uhua'axi ti Dioj ayan tiraatauni'iri'i aijna ti ajmi'i cin autyajturaa i jemin.

¹⁰Aij xu cin, nye'ihuaamua'a, sata'aj seyan eitze'e huatyaujca'anyen sej si seyan huarini ti ij ayan amiteera'a ti Dioj ayan amuaatajée, ajta amua'antihuau. Ti pua'a seyan huarini, capu a'anaj ayan á'amuaruuren ti Dioj ayan ma amuuhua'axin tij na'a rusen cime'e. ¹¹Ma ajta, ayaa pu tyaja'amuaci'iti sej si tyamua'a naa saun a'utyarute a'u ti rusen cin tyaja'utaijta aijna i tavastara'a ti tu'irajtuaa, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

A'ij ti een cin te'eyu'usi'i aijna i yu'uxari

¹²Aij nu cin neyan rini nyaj a'anaj ti na'a neyan tyaja'amue'ixaatya'a sej seyan tira'utamua'aree saijna. Capu amin a'ij sej seri ramua'aree, sajta seri tya'utaviicue'iri'i saijna cime'e sej seyan tya'atzaahuat'e.

¹³⁻¹⁴Ayaa pu tina'amitejte'e ti ayan tiraavijte'e nyej neyan huarini tij na'a nyaj nyauj yan seijre'e, nyej ni ca'anijra'a amuaata'acare'en sej si seyan tira'utamua'aree a'ij sej huarini, a'ini nu'uri neyan ramua'aree ti ari vejli'i piti'irici ajna xicajra'an jetze nyej jetzen huami'ini. Ayaa nu nyaijna cin

ramua'aree a'ini ai pu tavastara'a, aijna i Jesús, ti ajta Ciriistu'u pueen, ayaa pu tinaata'ixaa. ¹⁵Nyajta nu neyan huatyanca'anyejsin nyej ni neyan tyajamue'itii ti ij ayan huatari'iristare sej seyan a'anaj ti na'a tira'utamua'aree nyati'ij cai che'e ma'ahua'atan.

Pedro pu tya'anxájta aijna cime'e ti ri'i tiyá'useijra aijna i Ciriistu'u

¹⁶Tyati'ij tyaijna jamue'ixaa a'ij ti eenye'eque'en huataseijre'esin ajna xicajra'an jetze ti jetzen ajtahua'a ya va'acányejsin aijna i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, ti ij ayan nain cin antyujmua'aréera, catu ra'astijra'acaa tyaijna i nyuucari i maj rujimua'a mana'a rajtyau, i maj meyan ti'imua'atzajcaa. Catu xaa nya'u tajiimua'a tyana'a rajtyau silu tyaji'isi tu cin naa ri'i tiya'useiira ta'araa ti ai pu nain cin antyujmua'aree.

¹⁷Ajta, Dioj ayan ri'i tiraatyajtuaa, ajta ri'i tiraata'a aijna cime'e ti huapi'i ti'iseijre'e u tajapua ti'ij Dioj ayan cime'en tyu'utaxajta'a ticin: "Ai pu ain pueen i niyauj, i nyaj eihua huapi'i raxe'eve'e. Ai pu ajta ri'i tinata'aca inyeetzi." ¹⁸Tyajta ityan, ayaa tu raanamujri'i tyaijna i nyuucari ti ute'e je'icanamujre tyati'ij tyanna ja'utyáuuca'a tyaijna jamuan anna i jiri jetze ti Dioj huataura'ate.

I nyuucari maj cin ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan

¹⁹Ajta aijna i tyaj ya'useij, ai pu ayan arauraste aijna ti ajmi'i ayan te'eyu'usi'ihuaca'a aijna i yu'uxari jetze i maj cime'en tyu'utaxajta'a i Dioj jetze ma'acan. Aij tu cin teri eitze'e tyamua'a naa tiru'umua'aree ti ayan ti'ayajna aijna ti ajmi'i ayan te'eyu'usi'ihuaca'a.

Ri'i pu tyajamuaatyavaire'esin ti pua'a seyan che'eta sana'a

ra'ara'astijre'en tij ajta a'ati ayan tyamua'a naa tya'atanyee tatzari cime'e a'u ti a'utica'a. Sata'aj seyan che'eta sana'a ra'ara'astijre'en tij ajta a'ati ti ayan atanyee asta na'ajcai huataseijre'en aijna i xu'ura'ave ti tapua'arijma'aca uje'ijninyei. Sata'aj seyan ra'ara'astijre'en asta na'ajcai ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan huatyaturan i a'amua tzajta'a.

²⁰Anacai, ayaa pu ruxe'leve'e sej seyan raamua'aree ti cai a'ati a'anaj rusaj a'ij tirajtyau a'ij ti huataujmua'a aijna i nyuucari i maj meyan tyu'utaxajtaca'a i Dioj jetze ma'acan ti ayan raatyajtuaa itejmi jemi. ²¹Capu a'ati a'anaj rusaj a'ij tirajtyau ti ayan tyu'utaxaj i Dioj jetze ma'acan silu aijna xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayaa pu ca'anijra'a hua'uta'a maj meyan tyu'utaxaj, aime i maj majjna cin tyu'utaxajtaca'a i Dioj jetze ma'acan.

Aime i maj cai tzaahuati'ira'a cin tihua'amua'ate

2 Aj mu mi hua'a tzajta'a i tyaite meyan huataseijre seica i maj hue'itzi cin tihue'itiiri'i. Ayaa mu che'eta mana'a huataseijre'esin muejmi jemi aime i maj majta hue'itzi cin tyajamuaata'itiira. Aviitzi mu cin meyan raatyatuasin muejmi jemi majjna i nyuucari ti amá'ujisin, i maj cin ma ruuraini majjna i tavastara'a ti ajta hua'a jetze ma'acan tyu'utanajchitaca'a i mej té'echaica'a i Dioj jemi. Aij pu cin ayaa tihua'aci'iti ti ain Dioj ayan ca'anacan hua'antipua'arite'en.

²Majta mui'iti mu meyan hua'ara'astijre'esein mej mi meyan che'eta mana'a huataujxana'acire'en matij aime. Ayaa mu een cin seica meyan a'ij pua'a ti'ijxaata mua'aju'un majjna i nyuucari i tyaj cime'en huaju'un majjna cime'e a'ij maj rici aime i maj hue'itzi cin

tyajamuaatáitiira. ³Ayaa mu een cin meyan muejmi cime'en ti'imue'it'in majjna cime'e mej huapi'i raxe'leve'e mej eihua ti'ijchaica. Aij mu cin meyan hue'itzi cin amuaatyamue'iti. Tij na'a ajca'ihua'imi ti'ij Dioj ayan hua'uxijte, tij na'a ijii auche'e pu araurastejsin aijna i nyuucari ti hua'a cime'en tyu'utaxajtaca'a. Ajta ayan ti'ayajna ti Dioj auj ayan hua'antipua'arite'esin.

⁴Ee xaa nya'u, Dioj pu cai ayan tihua'utauuni'iri'i aime i maj mejmi'i tajapua ti'ivaira'acaa, aimej i maj majta meyan ti'iti cin autyajturaa i jemin, silu au pu ayan huaje'etyaahua'axi u tajete a'u ti pueijtzi hua'ata'acara'a a'ame. Au pu hua'utyajtuaa a'u ti e'etyacun mej mi maun a'anami'ihua a'u ti a'utica'a. Au mu e'evíitzi'ihua mua'aju'un asta na'a cai Dioj ayan hua'uxijte'en ajna xicajra'an jetze ti jetzen nain te'entipua'arite'esin. ⁵Capu ajta tihua'utauuni'iri'i aime i maj jajcua imi yan sejira'acaa, silu ayaa pu tyu'uta'a ti ain jaj ayan tijiste nainjapua i chaanaca ti ij aijna cin pueijtzi hua'uta'an aime i maj cai a'atzu ra'astijra'acaa i Dioj.

Ma ajta, ai pu xaa raatavai aijna i Noé ti ayan tihua'uta'ixaa a'ij mej ye'i huarini mej mi xa'api'in cin sejira'a i Dioj jemi. Ajta Dioj ayan hua'utavai aime i seica i maj meyan arahua'apua ara'asicaa.

⁶Ai pu ajta hua'uxijte aime i maj maun a'uchaatima'acaa i chajta'ana jetze ti hua'apua, aujna u Sodoma ajta u Gomorra. Nain pu cin hua'utyaatai. Ayaa pu een cin hua'uruu ti ij ayan titaata'itii a'ij ti hua'aruuren aime i maj cai a'atzu ra'astijre'e i Dioj.

⁷Ma ajta, ai pu raatavaij aijna i Lot, aijna ti ri'i ti'ityújchaica'a i jemin, aijna ti ajta a'ij pua'a ra'asajcaa a'ij maj rijcaa i mej meyan huataujxana'acire aime i maj cai a'atzu ti'iti a'astyajca'a.

⁸Ajta ain i tevi ti ri'i ti'ityújchaica'a i Dioj jemi, a'ini ai pu nain tujca'ari

tzajta'a ayan hua'a tzajta'a e'echajca'a, eihua pu rajpueijtzcica'a i rutzajta'a ti urare'enya'acan cin seijra'acaa. Ayaa pu een cin tirajpueijtzcica'a ajina cime'e ti ayan raaseij, ajta raanamujari'i i maj a'ij pua'a rijcaa aime i maj cai ti'iti a'astyajcaa.

⁹Aij pu cin, Dioj ayan raayi'iti ti ayan ru'ijrajtuaani ajina jetze ti cin rajpueijtzi ajina i a'ati ti ri'i ti'ityujcha'i. Ai pu ajta ayan raayi'iti ti hue'lityaanan aime i maj a'ij pua'a titetyújcha'i ti ij ayan pueijtzi hua'uta'an ajna xicajra'an jetze ti jetzen hua'axijte'en najiml'ica.

¹⁰Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna, ti ayan tihua'aci'iti aime i mej jetzen á'ujca'anye majjna jetze ti eihua a'ij pua'a ti'iseijre'e, mej mi meyan huataujxana'acire'en maime jamuan i ruxa'a tyetyaca. Ayaa pu che'eta na'a a'ij pua'a ti'iseijre'e maj cai a'atzu ti'iti cin tya'aste. Ayaa mu á'ujca'anye maj meyan huarini a'ij ti tihua'amitejte'e. Eihua mu á'ujtzaahuat'e. Ai mu majta cai ratziinya'a meyan á'ujca'anye mej a'ij pua'a tihua'axajta aime i maj tajapua e'eseijre'e. ¹¹Ma majta aime i maj tajapua ti'ivaire'e, camu meyan á'ujca'anye mej meyan a'ij pua'a tihua'axajta aime i tyetyaca majjna jemi i tavastara'a. Ma majta aime, eitze'e mu rucaca'anye, majta eitze'e va'acan cin antyujmua'aree macai aime i tyetyaca.

¹²Majta aime i tyetyaca, ayaa mu a'ij pua'a ti'ixaata mua'aye'i majjna cime'e i maj cai a'atzu yau'ite. Aij mu cin meyan che'eta mana'a seijre'e matij aime i ya'amuaate i maj cai tihuájáu'eite, i maj cha'a mana'a á'ujhua'an. Ayaa mu een cin huanunu'eihuaca'a mej mi tyaite hua'uvivi'in, majta hua'ucui'ini. Majta aime i tyetyaca, ayaa pu che'eta na'a meyan antipua'ari majjna cime'e i maj cin a'ij pua'a hua'uruu aime i maj anacai ri'i titetyújchaica'a.

¹³Ayaa pu che'eta na'a tihua'uta'asin ti a'ati ayan tihua'ari'lira i maj ti'ijcha'i matij majta aime rujiimua'a mana'a meyan tihua'ari'iri'i i seica i mej ti'ijchaica'a. Ajta ajina i maj ti'iti cin huataujtyamua'ave'en, ayaa mu tujca'ari tzajta'a ruxaahua ti'iteseijre'e majjna cime'e ti ru jetze huiraninyei. Ayaa mu che'eta mana'a seijre'e hua'a tzajta'a i tyaite tij ti'iti ti e'ihuaméijra, tij ajta ajina ti cin capita'inaca'a. Ruxaahua mu rutyamua'ave'e majjna cime'e maj amuaacuanamua mua'aju'un meenti majta meyan ti'iyeste muejmi jamuan.

¹⁴Ayaa mu jetzen á'ujca'anye majjna jetze i jiita'a matij mana'a mej meyan raseijra mej mi meyan jamuan tyu'uxana'acire'en. Camu majta a'anaj raatapua'ajta maj meyan a'atura i Dioj jemi. Majta, ayaa mu ca'anijra'a hua'ata'aca aime i maj cai xi te'evlicue'i, mej mi majta meyan cha'ata mana'a autyaturan i Dioj jemi. Tyamua'a mu tiraari'ire a'ij mej ti'itij cin huarini mej mi meyan tiraatyeevi'i ti'iti ti na'a mej meyan ti'ijxe'leve'e majjna cime'e mej chueere. Ai mu ain puen i tyaitejra'a ti Dioj pueijtzi hua'uta'asin.

¹⁵Mu'uri ajtacj i juye jetze i maj japuan huaju'un aime i ti ri'i tihua'amityeje'e. Majta meri majjna jetze ucajrupi tij ajta ayan ucajrupi ajina i Balaam tyaacan ti yaujra'an puenya'a ajina i Beor tyaacan. Ajta ajina i Balaam, ayaa pu ra'aranajchaca'a ti ti'iti huamué'itin ajina cime'e ti a'ij pua'a huarini. ¹⁶Ma ajta, puuru'u, ti cai tyá'anri'ire, ayaa pu tyu'utanyu tij tyaata'a. Aj pu'i ra'ajtya'axi ajina i Balaam ajina cime'e ti a'ij pua'a rijcaa. Ayaa pu ajina cin huarij, ai pu ayan raata'ijmijri'i ajina ti ayan ruseijrataka'a ti nu'u Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, ti cai ti'iti cin ayan huarini ajina cime'e ti rutimue'i.

¹⁷Ayaa mu che'eta mana'a ti'ivaire'e aime i tyetyaca tij a'u ti a'ajajxa

a'u ti cai jaj jetze airáninyei na'ari i jaitiri ti aaca ráatajchi, ajta ti jetzen cai vivji'ieye. Ayaa pu tihua'aci'iti mej maun a'utyaturan u tajete a'u ti huapi'i a'utica'a tij na'a rusen cime'e.

¹⁸Ayaa pu aijna cin ayan ti'irinyaca aijna cime'e mej meyan ca'anin cin á'ujtzaahuete'e maijna cime'e i nyuucari ti cai a'ij huataujmua'a. Majta meyan ca'anijra'a hua'ata'aca i seica mej mi meyan tyu'umua'ati maijna jetze ti hua'ajetze huiiraninyei ti ayan rusaj a'ij tirajtyau. Ayaa mu aijna cin huarij, ai mu meyan majta ca'anijra'a hua'ata'aca aime i maj mauche'e tihuijsin hua'a jemi mej mi majtahua'a ti'iti cin autyaturan i Dioj jemi maijna cime'e mej hue'itzi cin tihue'ijte'e aime i tyetyaca.

¹⁹Ayaa mu ti'iti cin tya'ataujratziiraca maj nu'u tihua'uta'an mej mi ruxaahua á'ujhua'anye'en. Ma ajta, capu ri'iri a'ini ai mu rujiimua'a mana'a meyan ca'anyejri cin ti'ivaire'e maijna cime'e maj a'ij pua'a titetyújcha'i, a'ini a'ati ti na'a ti ayan ca'anyejri cin ti'ivaire'e, ai pu ayan ravaire'e aijna i a'ati ti ari ra'antimue'iti.

²⁰Ajta ti pua'a meri meyan raatapua'ajtac'a maj meyan che'eta mana'a a'ij pua'a titetyújcha'i matij i seica i maj yan japuan seijre'e i chaanaca, ti pua'a meyan raatapua'ajtac'a maijna cime'e maj ra'ancura'a maijna i tavastara'a ti ajta ayan tu'irajtuaani, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen, ti pua'a meyan maijna cin huarij, majtahua'a mu meyan a'ij pua'a huatyaarij ti ij ajtahua'a hua'utyamue'itin aijna ti a'ij pua'a een, ayaa mu eitze'e a'ij pua'a ti'ityeseira'a mua'aju'un ti'ij nain te'entipua'are cai ti jajcua maj imi seijra'acaa.

²¹Mana'ajtzi cai a'anaj raamua'atijche'en maijna i ye'ira ti naa ti'iseijre'e i Dioj jemi macai meyan ramua'areera, majta yá'uhua'axin aijna i nyuucari ti cin Dioj ayan huataura'ate,

ti ajta ayan raatyajtuaa aime jemi ti ij aijna cin tihua'utaijte'en. ²²Ayaa pu xaa tihua'uruu a'ij ti te'eyu'usi'i i yu'uxari jetze ticin: "Aijna i tzi'i ajtahua'a pu mu a'uve'eme a'uti ajjárjaj ti'ij raacua'ani i rujara'ari." Ajta ti ayan ticin: "Aijna i tuiixu ti huai'ihuaca'a, ajtahua'a pu mu a'uve'eme a'u ti huai'ihuaca'a i xarij cime'e ti ij ajtahua'a ayan huai'ihua."

Ti'ij uve'enyajsins i tavastara'a

3 ¹⁻²Muan, nyaj a'amuaxe'eve'e, ai pu ain pueen i nyaj hua'apuacajretze cin tyaja'amuayu'use'e. Ayaa nu che'eta nyana'a nyaijna cime'e i ti hua'apua, ca'anijra'a nu cin amuata'aca sej si seyan tzaahuati'lira'a cin tyu'umua'ati saijna jetze i nyaj cin neyan amuata'aca saj ra'utamua'aree a'ij mej tyu'utaxajtac'a aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, sata'aj seyan che'eta sana'a ra'utamua'aree i nyuucari i ti cin tyajamuataaj aijna i tavastara'a ti ajta ain pueen aijna ti amue'iratuuasins. Ai pu ain pueen i nyuucari ti ain ayan tiraatyajtuaa itejmi jemi tyej ti teyan tyajamuata'ixaate'en muejmi.

³Ayaa xu ramua'aree ti ayan te'eme ajna xicajra'an jetze ti jetzen nain te'entipua'ari. Ai mu huataseijre'esins aime i mej amua'axaahuari'i mej mi ra'axaahuari'lira i nyuucari ti tejmi jemi raatyajtuaa. Ayaa mu maijna cin á'ujhua'anya'a mua'aju'un maj meyan ra'astijra'a aijna ti ayan tihua'amitejte'e tij na'a a'ij ti tihua'araanajchi ti a'ij pua'a een.

⁴Ayaa mu ti'ixaata mua'aju'un ticin: "Ai ta'uj huarij aijna i ti cin Dioj ayan tya'ataujratziiri'i ti nu'u ya huataseijre'esins. Tij cai capu ayan tyaja'ure'enyajsins a'ini auche'e pu ayan che'eta na'a seijre'e tij ajta ayan seijra'a a'aye'i tij na'a aijna xicajra'an mej jetzen huacuii i tavaujsimua'aci'i tij na'a

ajta ijii. Ayaa pu che'eta na'a auche'e seijre'e tij ajta seijra'acaa ajna ti'ij Dioj ayan raatyataahuaca'a i chaanaca."

⁵Ayaa mu een cin meyan ti'ixa maijna cime'e maj meyan ruxé'evi'ira'a cin taura'aca meyan yá'uhua'axin ti jajcua imi Dioj ayan runyuuca cin tyu'utajitaca'a ti ayan huataseijre'en ajjna i tajapua. Ajta ain i chaanaca, ayaa pu tyu'utyataavijhuaca'a ti'ij ayan ajnyen a aata'a. Ajta ain ti japuan seijre'e, ayaa pu ajta ajjna cin ruuri a'aye'i ajjna cime'e i jaj.

⁶Ajta aime i maj jajcua imi japuan huachaatima'acaa i chaanaca japua, ai mu hua'ujpua'arixi maijna cime'e ti ain jaj ayan huatami'iyaca'a, ajta hua'ujamiste.

⁷Ma ajta ijii, ayaa pu ti'ijci'iti ajjna i tajapua ti ijii seijre'e, ajta ajjna i chaanaca i tyaj yan japuan seijre'e i tyaj ijii huatyaite, Dioj pu ayan racha'i ti ij ayan raatyataira. Ayaa pu ari raaxa'api'intare ti ayan huarini ajna xicajra'an jetze ti jetzen hua'axijte'en i runyuuca cime'e, ajta huá'apua'arite'en aime i tyae'i maj cai a'atzu ra'astijre'e.

⁸Sata'aj cai seyan tiyá'uhua'axin, ti seij xicaj ayan che'eta na'a ti'itej i Dioj jemi tij ajta ti'itej a'achu cumu sei vi'ira'a ninye'ira'a. Ajta, sei vi'ira'a ninye'ira'a ayan che'eta na'a ti'itej i Dioj jemi tij sei xicajra'a. ⁹Ti pua'a Dioj ayan cai ca'anacan aráurasten ajjna cime'e i ti cin tyataujratziiri'i, capu ayan huataujmua'a ti cai a'anaj ajjna cin aráurasten a'ij mej ti'imua'atze i seica silu tyamua'a pu ayan te'eviicue'i mvejmi jemi ajjna cime'e ti cai raxe'eve'e ti a'ati ayan a'uveti. Capu xaa nya'u ayan raxe'eve'e silu ayaa pu raxe'eve'e maj naimi'i meyan huataujtuiire'en i jemin maijna cime'e maj saique tyu'umua'ati mej mi cai che'e a'ij pua'a rijca.

¹⁰Ma ajta, ayaa pu che'eta na'a tyaja'ure'enejsin ajna xicajra'an

jetze ti jetzen huataseijre'esin i tavastara'a tij ajta nahua'ari ayan aviitzi cin huataseijre'en i tica'ari tzajta'a. Ajta ain i tajapua, ayaa pu huatanamujre'esin ti'ij antipua'are. Ca'anin pu cin tyu'utátzi'iti. Ajta tij na'a ti ayan tyu'utaavijhuaca'a, ai pu ayan huataujtu'isin ajjna cime'e ti ri'i huatyataasin. Ajta ajjna i chaanaca, ajta nain tij na'a japuan ti'iseijre'e u ti tyu'utaavijhuaca'a, najimi'i tij na'a ayan raatyataira.

¹¹A'ini nain pu ayan huataujtu'isin, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e sej seyan ri'i titetyújchaica, sej si ri'i ti'iteseijra'a i Dioj jemi nain cime'e a'ij saj rici, sej si sajta nain cin ra'ara'astijre'en i Dioj.

¹²Sata'aj seyan rahuauca, sajta seyan a'ujca'anyaacan cin ti'ijchue'eva'a ti ayan tyaja'ure'enyen ajna xicajra'an jetze ti jetzen Dioj te'entipua'arite'esin. Ayaa pu ajjna cin huataujtu'isin ajjna i tajapua ajjna cime'e ti taij raatyataira. Ajta ajjna ti cin nain tyu'utaavijhuaca'a tij na'a ti ti'iseijre'e, ai pu ajta huataujtu'isin ajjna cime'e ti ri'i tiraatyátaira.

¹³Me tyajta ityan, a'ini ai pu ajjna cin tyataujratziiri'i ti ayan huarini, aij tu cin teyan rachueve'e seij i tajapua ti jajcua, ajta seij i chaanaca ti ajta jajcua a'u ti e'eséira'a a'ame ajjna ti urare'enyacacac cin seijre'e matij mana'a maun seira'a mua'aju'un.

I nyuucari ti cin ra'antipua'ari

¹⁴Aij xu cin seyan huarini, mi nyaj a'amua'xe'eve'e, a'ini ayaa xu seri rachueve'e ti ayan tyaja'ure'enejsin. Sata'aj seyan tityaatyaujca'anyen sej seyan eenye'equen seijra'a i jemin saj tyamua'a naa ru'ihuaamua'atan, sej si cai ti'iti cin a'aturaaca, ti ij ain Dioj cai ti'iti cin a'amua jetze tyu'ujpua'arite'en. ¹⁵Sata'aj saijna jetze tyu'umua'ati ti Dioj ayan amue'iratuaasin ajjna cime'e

ti raayi'iti ti tya'uteviicue'i muejmi jemi.

Ajta ain i ta'ihuaara'a i tyaj raxe'leve'e, aijna i Pablo, Dioj pu ayan raata'a ti yau'eitaa a'ara'ani tyamua'a naa. Ai pu ayan che'eta na'a tyajamuaatayu'use nain cime'e tyatij ityan. ¹⁶Ajta aijna jetze ti ain ra'uteyu'uxaca'a, aijna jetze ayan namuajre'e seica i nyuucari ti ayan muare'eri ti a'ati ayan yau'eitaa a'ara'ani. Ajta seica i tyaite i maj cai ti'iti u'umua'aree, i maj majta cai xi te'eviicue'i i maj cin tya'atzaahuate'e, ayaa mu ti'itese'e mej mi meyan saique tiyau'eitaa mua'ara'ani, mej mi majta tihué'itiira a'ij ti cai ayan tiraavijte'e aijna ti Pablo ra'uteyu'uxaca'a, ajta aijna ti te'eyu'usi'i aijna jetze i yu'uxari ti Dioj ayan raatyajtuaa itejmi jemi. Ti pua'a meyan majna cin huarini, ayaa pu tihua'aci'iti maj antyujpua'arite'en.

¹⁷A'ini xu'uri ca'anijra'a ramua'aree, muan mi nyaj a'amuaxe'leve'e, ri'i xu'u muan ti ij cai a'ati ayan amuaata'an sej si seyan che'eta sana'a caujsaahuatan i Dioj jemi matij aime i maj cai ti'iti a'astijre'e. Ri'i xu'u sej si cai saijna cin tiyá'uhua'axin i sej seyan te'eviicue'i saijna cime'e saj hua'astijre'e saime.

¹⁸Ma sajta muan, sata'aj seyan huajnajmi'ire'en i rutzajta'a saijna cime'e ti ain tavastara'a ri'i tyajamuata'aca, aijna ti ajta amue'irajtuaa, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Sata'aj seyan che'eta sana'a huajnajmi'ire'en saijna cime'e saj ramua'ate. Tiche'e ri'i tiraatyajtuaani ijii, tyajta tij na'a rusen cime'e. Che'e ayan tyaja'ure'enyen. Yaa pu'u. Pu'uri antipua'araca'a.

I yu'uxari ti anacai ra'uyu'uxaca'a ajjna i San Juan

I nyuucari ti ruurican e'ihuatyajtuaani

1 Cime'en ajjna i Jesús ti Ciriistu'u pueen. Ai pu jajcua imi seijra'acaa tij na'a ti yu e'ire'enye. Ai pu ajta ain pueen i tyej raanamujri'i a'ij ti ye'i tyu'utaxajta'a. Tyan tu tyajta taji'i cin raaseij, tyajta teyan raamuá'a a'ati ti puéenya'a, tyajta teyan tamuajca'a cin ra'ajtamúarej tyajjna ti nyuucari pueen ti ajta ruurican e'ihuatyajtuaani. ²Ajta, ai pu huataseijre ajjna ti ruurican e'ihuatyajtuaani. Tyajta ityan, tyan tu raaseij. Tyajta teyan tiraatyáxajta, tyajta teyan tyaja'amue'ixaate'e tyajjna ti rusen cin i'i ruuri, ti ajta jemin seijre'e i rutaata i Dioj. Ajta, ai pu tejmi jemi huataseijre.

³Aij tu tyajta teyan tyaja'amue'ixaate'e tyajjna i tyaj raaseij, tyajta i tyaj raanamujri'i, sej si sajta muan seyan che'eta sana'a tyu'umua'ati tyatij ityan ti'imua'atze tyej ti najjmi'i ta'ihuaamua'a ta'ara'ani. Ee xaa nya'u, tyan tu jemin seijre'e tyajjna i Dioj jemi i tyaj rajya'upua. Tyan tu tyajta teyan che'eta tyana'a jemin seijre'e tyajjna jemi i ti yaujra'an pueen i Dioj, ajjna i Jesús, i ti ajta Ciriistu'u pueen. ⁴Ayaa tu een cin teyan tyaja'amuayu'use'e ti ij ayan raanaajmi'ire'en i saj cin rutyamua'ave'e.

Dioj pu tejmi jemi seijre'e ti ayan che'eta na'a een tij tatzari

⁵Ai pu ain pueen i nyuucari i ti Ciriistu'u ayan titaata'ixaa ti nu'u ain Dioj ayan tejmi jemi seijre'e tij tatzari ti ayan tatatzavi'i i ta tzajta'a, ajta nu'u capu a'atzu jemin seijre'e ti'iti ti a'ij pua'a een, ti ayan che'eta na'a een tij tica'ari. ⁶Ti pua'a teyan tyajjna jetzen teyan me tityajáuhuaanye'en tyará'antixáata tityaaju'un a'u ti a'utica'a, tyajta teyan yee tyej teyan Dioj jemi seijre'e, catu tzaahuati'ira'a cin teyan ti'ititacha'i silu teti'ihue'itaca tu'u.

⁷Me tyajta ityan, ti pua'a teyan che'eta tyana'a tyajjna jetze tityaaju'un, ai pu ri'i taruure tyej ti teyan tyamua'a naa ta'ihuaamua'a ta'ara'ani. Ajta, ajjna ti yaujra'an pueen ajjna i Jesús, ai pu ajta ta'ari'ira nain tij na'a i tyaj cin atyáturaavaca i Dioj jemi. Ai pu ayan taruure ajjna cime'e ti ari huami'i ta jetze ma'acan. Aij pu cin ayan tira'iraaxire i ruxuure'e.

⁸Ti pua'a teyan tiraataxaj yee tyaj cai ti'iti cin atyáturaavaca i Dioj jemi, ayaa tu tajiimua'a tyana'a tacuanamua. Ajta, ajjna i nyuucari ti ayan ti'ayajna, capu tejmi jemi seijre'e. ⁹Me tyajta ityan, ti pua'a teyan tiraataxaj i tyaj cin autyajturaa i Dioj jemi, ayaa tu ti'ijmua'aree ti Dioj araurastejsin ajjna

pu ayan tyajamuaatauni'iri'i i saj cin autyajturaa i jemin aijna cime'e a'ij ti huarij aijna i Jesús. ¹³Sajta muan, mi saj hua'avaujsimua'a pueen, ayaa nu een cin tyaja'amuayu'use'e a'ini muan xu ramua'ate saijna tij na'a ti jajcua imi seijra'acaa tij na'a ti yu e'ire'enyee. Sajta muan, mi saj tyaamua, ayaa nu een cin tyaja'amuayu'use'e a'ini muan xu seri ra'antimue'iti saijna i xaijnyu'ucari ti a'ij pua'a een.

Sajta muan, mi saj hua'ayaujmu'a pueen, ayaa nu een cin tyaja'amuayu'use'e a'ini muan xu ramua'ate saijna i tyaj rajya'upua. ¹⁴Ayaa nu nyajta een cin tyaja'amuayu'use'e mi saj hua'ava'ujsimua'a pueen a'ini muan xu seri ramua'ate saijna ti jajcua imi seijra'acaa tij na'a ti yu e'ire'enyee. Ayaa nu nyajta een cin tyaja'amuayu'use'e mi saj tyaamua a'ini muan xu tyamua'a naa te'leviicue'i. Ajta aijna i nyuucari ti Dioj ayan tejmi jemi raatyajtuaa, ai pu mvejmi jemi seijre'e a'ini muan xu ra'astijre'e. Muan xu sajta seri ra'antimue'iti saijna i xaijnyu'ucari ti a'ij pua'a een.

¹⁵Ayaa nu tyaja'amueijcate'e saj cai seyan tihua'ijchu aime i maj yan japuan huachaatime i chaanaca japua. Sata'aj cai sajta seyan ti'ijxe'eva'a tij na'a i ti ti'iseijre'e iian chaanaca japua. A'ati ti na'a ti raxe'eve'e hua'aye'ira i mej yan huachaatime iian chaanaca japua, capu ajta cui'i raxe'eve'e i Dioj.

¹⁶Ayaa pu xaa nya'u ti'ayajna a'ini tij na'a ti ayan ti'iseijre'e iian chaanaca japua, yan pu ma'acan. Tij na'a i mej meyan jetzen titya'ujca'ane a'ij ti tzajta'an tasiseiri, ajta tij na'a i mej raseij ti ca'anijra'a hua'ata'aca mej mi maijna cime'en ti'inyacua'atzen, ajta najmi'i tij na'a i maj cime'en á'ujtzaahuat'e, nain tij na'a ti ayan een, aij pu jetze mej e'eve'eme i hua'amua'atziira'a i maj yan seijre'e

iian chaanaca japua. Capu Dioj jemi e'ema'acan. ¹⁷Ajta tij na'a ti hua'a jetze ruxe'eve'e aime i mej yan seijre'e iian chaanaca japua, ajta tij na'a i mej jetzen titya'ujca'ane, ai pu te'entipua'arite'esin.

Ma ajta aijna i ti ayan tira'astijre'e a'ij ti ti'ijxe'eve'e i Dioj, ai pu ruuri huatyaturaasin i jemin tij na'a rusen cime'e.

Aijna ti nu'u ayan ti'ayajna, ajta aijna ti nu'u hue'itzi pueen

¹⁸Mi sej tyaamua pueen ijii, pu'uri tin tyaja'ure'enyeesin ajna xicajra'a ti jetzen nain te'entipua'arite'esin. Muan xu sajta seri raanamuajri'i ti ain ayan huataseijre'esin aijna ti rajchaire'e i Ciriistu'u. Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna maj meri mui'iti huataseijre'e i maj rajchaire'e i Ciriistu'u. Aij tu cin teyan ti'ijmua'aree ti ari timua'a tyaja'ure'enyeesin aijna xicajra'a jetze ti nain te'entipua'arite'esin.

¹⁹Ai mu ta jemi tihuii. Ma majta, camu tajetze ajtyama'acantaca'a. Ti pua'a meyan tajetze ajtyama'acantache'e, ai mu tajemi huatyaturanche'e. Ma majta, ayaa mu een cin ajtacj ti ij ayan huataseijre'en maj cai najmi'i tajetze ajtyama'acan.

²⁰Ajta ain i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ari huatyajturaa mvejmi jemi, ajta ai pu ayan tyajamuaata'a i mua'atziira'a sej si nain tzaahuati'ira'a cin tyu'umua'ati.

²¹Canu nyaijna cin tyaja'amuayu'use'e nyaijna cime'e saj cai tzaahuati'ira'a cin ramua'aree saijna ti ayan ti'ayajna silu nyaijna cime'e saj xaa seyan ramua'aree. Ajta ti'iti ti ayan hue'itzi pueen, capu aijna jetze airáninyei aijna jetze ti tzaahuati'ira'a cin ayan ti'ayajna.

²²¿Ni sacai ramua'aree a'ati ti ain pueen ti ti'ihue'itaca? Ee xaa, ai pu ain pueen i ti ayan ti'ixa yee ti cai Jesús ain pueen i Ciriistu'u. Ai pu ain

pueen i ti rajchaire'e aijna i Ciriistu'u. Aijna i a'ati ti ayan che'eta na'a ma rúujipua aijna i tyaj rajya'upua, ai pu ajta ma rúujipua ain ti yaujra'an pueen i Dioj. ²³A'ati ti na'a ti ma ruuraini aijna ti yaujra'an pueen, capu ajta ri'i ti'iseijre'e aijna jemi i tyaj rajya'upua. Ma ajta, ain ti ayan tiraataxaj yee Jesús pu ain pueen aijna ti yaujra'an pueen i Dioj, ti pua'a ayan huarini, ai pu ajta ri'i seijra'a a'ame i Dioj jemi.

²⁴Sajta muan, ayaa xu huarini. Che'e ain nyuucari i saj jajcua imi raanamujri'i, che'e ayan muejmi jemi huatyaturan. Ajta aijna i nyuucari i saj jajcua imi raanamujri'i, ti pua'a ayan muejmi jemi huatyaturan, ayaa xu sajta muan naimi'i ri'i ti'ityeseira'a xa'aju'un saijna jemi ti yaujra'an pueen i Dioj, sajta saijna jemi i tyaj rajya'upua. ²⁵Ajta ai pu ain pueen i ti cin tya'ataujratziiri'i itejmi jemi ti ayan titáaci'iti tej teyan rusen cin ruuri ta'ara'ani i jemin.

²⁶Ayaa nu tyaja'amuayu'use'e nyaimé cime'en i mej meyan tyaja'amuahue'itze'e. ²⁷Ma sajta muan, auche'e pu muejmi jemi seijre'e aijna i mua'atziira'a ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan tyajamuaata'a. Aij pu cin cai ayan tyu'ujxe'eve'e ti a'ati ayan tyajamue'itii a'ini aijna i mua'atziira'a, ayaa pu tyaja'amue'itii nain cime'e. Ai pu ajta tzaahuati'ira'a cin tyaja'amue'itii, ajta cai tyaja'amuahue'itze'e. Sata'aj seyan che'eta sana'a huarini a'ij ti ari tyajamuaata'itiiri'i, sata'aj naijmi'i huatyaturan i jemin.

²⁸Ajta i'i, mi sej yaujmua'ame'en pueen, sata'aj seyan naimi'i huatyaturan i jemin tej ti teyan a'ataca'anyaacan cin ra'ancure'evi'itin ajna xicajra'a ti jetzen huataseijre'esin. Sata'aj sajta seyan huarini ti ij cai taatyevi'iraste'en i jemin.

²⁹Ti pua'a muan seri ramua'areera

ti urare'enyaa'acan cin seijre'e i Dioj, xu'uri sajta ramua'aree ti ayan ti'ayajna ti a'ati ti na'a ti ayan xa'api'in ti'ityujcha'i, aijna i a'ati, ai pu xaa ain Dioj jetze eiraanye.

I maj yaujmua'ame'en pueen i Dioj

3 Ee xaa nya'u, sata'aj saijna jetze tyu'umua'ati ti ain i tyaj rajya'upua, ayan eihua huapi'i taataxe'eve a'ini ai pu xaa taateya'upuataca'a. Aij tu cin, tu'uri yaujmua'ame'en pueen i Dioj. Aij mu cin cai tamuajte aime i maj yan huachaatiime i chaanaca japua maijna cime'e maj cai raamuá'a. ²Mi nyaj a'amuaxe'eve'e, tu'uri yaujmua'ame'en pueen i Dioj. Ma ajta cai xi a'ij amiteere'e a'ij tyaj eenya'a ta'aju'un.

Me tyajta ityan, ayaa tu ti'ijmua'aree ti ayan ti'itaci'iti ajna xicajra'a jetze i ti jetzen huataseijre'esin. Ai pu saique taruuren ya ta jetze tej ti teyan che'eta tyana'a eenya'a ta'ara'ani tij ajta ain eenya'a seijre'e u tajapua a'ini ajna tu raseijran tyaijna a'ij ti een. ³Ajta a'ati ti na'a ti ayan ti'ijchu'eve'e aijna ti ayan tiraaci'iti, ayaa pu aijna cin ri'i ruruuren ti ayan che'eta na'a urare'enyaa'acan cin seira'a a'ara'ani i rutzajta'a tij ajta aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

⁴Ma ajta, a'ati ti na'a ti ti'iti cin atya'itza'ara i Dioj jemi, ai pu ajta raatyaxaahuata aijna i nyuucari ti cin Dioj tie'ijta. Ajta tij na'a i maj cin atya'itza'ara, ayaa pu seijre'e i Dioj jemi ti ayan che'eta na'a een i maj cin raatyaxaahuata maijna i nyuucari ti ajta cin Dioj tie'ijta.

⁵Ajta, xu'uri ramua'aree ti ayan een cin huataseijre aijna i Jesús ti 'ij ayan ra'uruuna i tyaj cin autyajturaa i Dioj jemi. Ajta, capu a'atzu ti'iti cin atya'itza'ara i Dioj jemi aijna i Jesús, ti ajta Ciriistu'u pueen. ⁶Ajta, a'ati ti na'a ti Dioj jemi seijre'e capu ajta a'atura i

jemin. Ma ajta, a'ati ti na'a ti ayan ti'iti cin atya'itza'ara i Dioj jemi, aijna i a'ati capuu xi yau'eitaa a'araa a'ij ti een aijna, capu ajta xii raamuá'a.

⁷Mi sej tyaamua pueen ijii, caxu raata'acare'en ti a'ati ayan tyájá'amuacuanamua. A'ati ti na'a ti ayan xa'api'in ti'ityujcha'i, ai pu ayan che'eta na'a urare'enyá'acan cin seijre'e i Dioj jemi tij ajta aijna i Jesús, ti ajta Ciriistu'u pueen.

⁸Ma ajta, a'ati ti na'a ti ti'iti cin tye'etya'itza'ara i Dioj jemi, ai pu aijna jetze ajtyama'acan i tiyaaru'u, a'ini aijna i tiyaaru'u, ayaa pu tij na'a jajcua jimi tya'utyeyche ti ayan tye'etya'itza'ara tij na'a i ti'iri ye e'ire'enye. Ayaa pu een cin huataseijre aijna ti yaujra'an pueen i Dioj ti ij raatyá'uuna nain i muá're'eri'ira'ara'an i tiyaaru'u.

⁹Capu che'e atya'itza'ara i Dioj jemi a'ati ti na'a ti Dioj jetze airaanye. Capu che'e ti'itij cin atya'itza'ara aijna cime'e ti jemin seijre'e aijna ti Dioj ayan raatyajtuua. Capu ri'iri ti ain a'ati ayan ti'iti cin tye'etya'itza'ara'an a'ini ai pu Dioj jetze airaanye.

¹⁰Ayaa pu aijna cin tye'emiteere'e a'atyain maj pueen i yaujmuá'ame'en i Dioj, ajta a'atyain maj pueen i yaujmuá'ame'en i tiyaaru'u. Capu Dioj jetze airaanye a'ati ti cai xa'api'in ti'ityujcha'i, ti ajta cai raxe'eve'e i ru'ihuaara'a.

Tyaj nu'u huátaxe'eve'en seij tyajta seij

¹¹Ajta, ai pu ain pueen i nyuucari tij na'a saj jajcua imi raanamujri'i tij na'a ti yu e'ire'enye ti ayan tyu'ujxe'eve'e tej teyan tityahuátaxe'eve'en seij tyajta seij. ¹²Tyej ti cai teyan huarini a'ij ti ti'iti cin huarij aijna i Caín ti aijna jetze airaanye ti a'ij pua'a een. Ajta ayan tiraaje'ica i ru'ihuaara'a. ¿Ni sacai ramua'aree a'ij ti een cin raaje'ica?

Ayaa pu aijna cin tiraaje'ica aijna cime'e ti a'ij pua'a ti'ityújchaica'a aijna. Ma ajta xa'api'in pu ti'ityújchaica'a aijna i ihuaara'ara'an.

¹³Ne'ihuaamua'a, caxu a'ij tyájá'useijra ti pua'a meyan tyajamuájchaira'a aime i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua. ¹⁴Ayaa tu tyaijna cin ti'ijmuá'aree tyaj cai che'e mi'ichijta seijre'e aun i Dioj jemi silu tu'uri teyan ruurican jemin huatyajturaa aijna cime'e tyaj hua'axe'eve'e tyaime i ta'ihuaamua'a.

Ma ajta, a'ati ti na'a ti cai raxe'eve'e i ru'ihuaara'a, ai pu anche'e ayan mi'ichijta seijre'e i Dioj jemi. ¹⁵Ee xaa nya'u, aijna i a'ati ti rajchaire'e i ru'ihuaara'a, ai pu ain pueen ti ti'ityacui'ica. Sajta muan, xu'uri seyan ti'ijmuá'aree ti cai rusen cin ruuri huatyaturaasin i Dioj jemi a'ati ti na'a ti ayan ti'ityacui'ica. ¹⁶Ayaa tu tyaijna cin ti'ijmuá'aree a'ij ti een, ti pua'a a'ati tzaahuati'ira'a cin raxe'eva'a i ru'ihuaara'a tyaijna cime'e ti ain Jesús ti Ciriistu'u pírici, ai pu tajetze ma'acan huami'i. Aij pu cin, ayan tyu'ujxe'eve'e tej teyan che'eta tyana'a hua'a jetze ma'acan huacui'ini i ta'ihuaamua'a.

¹⁷Ma ajta, capu a'ati jemi seijre'e aijna ti cin Dioj taxe'eve'e ti pua'a ayan huarini. Ti pua'a ain a'ati ayan eihua huapi'i ti'ijcha'i i maj cin huataujvaire'en iyan chaanaca japua, ti pua'a ajta ayan raseijra ti ain ihuaara'ara'an cai a'ij ti'ijviicue'i, ajta ti pua'a cai ra'ancu'uvajxi'in ti ij ti'iti cin raatavaire'en, capu a'atzu jemin seijre'e aijna ti eihua ti'ijcha'i aijna ti cin taxe'eve'e i Dioj.

¹⁸Mi sej yaujmuá'ame'en pueen, tiche'e cai teyan tyana'a ti'ixajta tyaj nu'u taxe'eve'e seij tyajta seij. Tiche'e cai tyaijna cin tyana'a teyan ti'ixajta tanyuua cime'e silu tiche'e tyaijna cin tihua'utaseijrate'en tej tzaahuati'ira'a cin hua'axe'eve'e tyaijna cime'e

tyaj ti'iti cin hua'uatyavaire'en i ta'ihuaamua'a.

A'ij ti nu'u ye'li ti'iri'iri tyaj nu'u cai ti'itziinya'a i Dioj jemi

¹⁹Ti pua'a teyan tyajjna cin huarini, aj tu xaa teyan ti'ijmua'areeran tej teyan tzaahuati'lira'a cin ri'i ti'ititacha'i tyajjna jemi i nyuucari ti ayan ti'ayajna. Ti pua'a tyajta tyajjna cin teyan huarini, aj tu ti cai che'e a'ij pua'a titya'utátamuajti i taxaijnyu'uca jetze tyajjna jemi i Dioj. ²⁰Ti pua'a ayan ta'axijtya'a i taxaijnyu'uca, capu ruxe'eve'e tyej teyan ti'itziinya'a a'ini eitze'e pu va'acan cin ti'litejvee i Dioj cai i taxaijnyu'uca. Ajta, ai pu nain tyauumua'aree.

²¹Mi nyaj a'amuaxe'eve'e, ti pua'a cai ti'iti cin ta'axijtya'a i taxaijnyu'uca, ayaa pu een cin ri'iri tyaj cai ti'iti cin ti'itziinya'a i Dioj jemi. ²²Ayaa tu tyajta tyajjna cin teyan tira'ancura'asin tyajjna jemi ti'iti ti na'a tyaj raatahuaviira. Ayaa pu aijna cin ti'itaci'iti aijna cime'e tej teyan tira'astijre'e a'ij ti ain ti'itaijte'e, ajta aijna cime'e tej teyan ri'i ti'ititacha'i a'ij ti tira'araanajchi.

²³Ai pu ain pueen aijna ti cin ayan ti'itaijte'e tej ti teyan ty'a'antzaahuat'e'en ti ain Jesús yaujra'an pueen i Dioj, ajta ai pu ain pueen i Ciriistu'u Dioj ti ra'antihuau, tej ti tyajta teyan tityahuátaxe'eve'en seij tyajta seij a'ij ti ain titaataj. ²⁴Ajta ain ti ayan ra'astijre'e a'ij ti Dioj tie'ljta, ai pu ayan che'eta na'a jemin seijre'e i Dioj tij ajta Dioj jemin ti'iseijre'e aijna i a'ati. Ayaa tu tyajjna cin ti'ijmua'aree ti ain Dioj ta jemi seijre'e aijna cime'e ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan ta jemi huatyajturaa.

Aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ajta aijna i xaijnyu'ucari ti rajchaire'e i Ciriistu'u

4 Mi nyaj a'amuaxe'eve'e, sata'aj cai ra'atzaahuatya'a a'ati

ti na'a ti ayan ruseijrata ti nu'u ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ca'anijra'a raata'a ti tyu'utaxaj, silu sata'aj anacaican hua'uteeseij sej si raamua'aree ti'iti ti xaijnyu'ucarijra'a ca'anijra'a hua'ata'aca maj meyan tyu'utaxaj. Sata'aj seyan huarini a'ini aime i maj cai tzaahuati'lira'a cin ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan, mul'iti mu meri hua'a tzajta'a huataseijre aime jemi i maj yan seijre'e iyan chaanaca japua.

²Ayaa tu tyajjna cin tiraamua'aree ti pua'a ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan ca'anijra'a rata'aca ti a'ati ayan tyu'utaxaj i Dioj jetze ma'acan nusu cai. A'ati ti na'a ti ayan tiraataxaj yee ti ain Jesús ti Ciriistu'u pueen, ai pu nu'u ajta ayan tyahué'ira'acán cin huataseijre iyan chaanaca japua, ti pua'a aijna i a'ati, ayan tiraataxaj, ai pu ain pueen ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan ca'anijra'a rata'aca ti ayan tyu'utaxaj Dioj jetze ma'acan.

³Ma ajta a'ati ti na'a ti cai ayan tiraataxaj yee ti Jesús ayan tyahué'ira'acán cin huataseijre, ai pu cai tzaahuati'lira'a cin ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan, silu ai pu ayan ca'anijra'a rata'aca a'ij ti tyu'utaxaj aijna i xaijnyu'ucari ti rajchaire'e i Ciriistu'u. Xu'uri seyan tiraanamujri'i ti ain yan huataseijre'esin iyan chaanaca japua. Ee xaa nya'u, pu'uri yan seijre'e hua'a tzajta'a i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua.

⁴Mi sej tyaamua ijii, muan xu Dioj jetze ajtyama'acan. Sajta seri hua'utyaamue'iti saime i mej hue'itzi cin ti'ixaxa'a saijna cime'e ti ain i ti muejmi jemi huatyajturaa, eitze'e pu va'acan cin antyujmua'aree cai aijna ti yan seijre'e iyan i chaanaca japua. ⁵Ma majta aime, ai mu hua'a jetze ajtyama'acan aime i maj yan huachaatime iyan chaanaca japua. Aij pu cin, tij na'a mej meyan

ti'ixaata mua'aye'i, ai pu ca'anijra'a hua'ata'aca mej meyan tyu'utaxaj ajjna i hua'amua'atziira'a aime i maj yan seijre'e iyan chaanaca japua. Majta aime i maj yan seijre'e, ai mu meyan tihua'anamua.

⁶Me tyajta ityan, tyan tu Dioj jetze ajtyama'acan. A'ati ti na'a ti ayan ramua'ate i Dioj, ai pu ayan tanamua. Ajta ajjna i a'ati ti cai ramua'ate i Dioj, ai pu ajta cai tanamua itejmi. Ayaa tu een cin teyan ti'ijmua'aree ti pua'a a'ati ayan tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a i Dioj jetze ma'acan na'ari ti pua'a hue'itzi cin ti'ixaxa'a.

Dioj pu huapi'i taxe'eve'e itejmi

⁷Mi nyej a'amuxaxe'eve'e, tiche'e teyan tityahuátaxe'eve'en seij tyajta seij a'ini Dioj pu rusaij ayan ca'anijra'a titata'aca tej ti teyan huátaxe'eve'en. Ajta ain ti hua'axe'eve'e i ruxa'aj tyaite, ai pu Dioj jetze e'iraanye, ajta ai pu ramua'ate i Dioj. ⁸Ma ajta, ain ti cai hua'axe'eve'e i ruxa'aj tyaite, ai pu cai xi ramua'ate i Dioj, a'ini Dioj pu tzaahuati'ira'a cin rusaij taxe'eve'e, nain xicaj tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a. ⁹Ayaa pu ajjna cin tejmi jemi huataseijre ti Dioj ayan taxe'eve'e ajjna cime'e ti ain ayan ya'utaityaca'a i ruyauj ti sai na'a pueen ti ij ya uv'ényen iyan chaanaca japua tej ti ruuri huatyaturan i Dioj jemi tyajjna cime'e ti ain tajapua huanyúu.

¹⁰Ayaa pu ajjna cin ayan eenye'equ'e seijre'e ti Dioj ayan taxe'eve'e. Catu tyan anacai raataxe'eve i Dioj, silu ai pu anacai taataxe'eve itejmi, ajta ayan ya'utaityaca'a i ruyauj ti ij ain ayan ra'urauuna i tyaj cin autyajturaa i Dioj jemi ti ij cai Dioj ayan pueijtzi titata'acare'en.

¹¹Mi nyaj a'amuxaxe'eve'e, ja'ini Dioj pu'uri ayan titaataxé'eve, ayaa pu tyú'ujxe'eve'e tyej teyan che'eta tyana'a

huátaxe'eve'en seij tyajta seij. ¹²Capu a'ati a'anaj raaseij i Dioj. Ma ajta, ti pua'a teyan ti'itaxe'eva'a seij tyajta seij, Dioj pu ayan tejmi jemi seijre'e, ajta ai pu tejmi jemi runaijmi'ire'e ajjna ti cin Dioj ayan ti'itaxe'eve'e.

¹³Ayaa tu een cin teyan ti'ijmua'aree tyej teyan jemin seijre'e, ajta ti ayan ain tejmi jemi seijre'e ajjna cime'e ti ayan tejmi jemi raatyajtuaa i ruxaijnyu'uca. ¹⁴Tyajta ityan, tyan tu teyan tiraaseij, tyajta teyan tiratyaxáta ti ain i tyaj rajya'upua, ain ayan tiya'utaityaca'a i ruyauj ti ij ayan hue'irajtuaani aime i maj yan huachaataime iyan chaanaca japua.

¹⁵A'ati ti na'a ti ayan tiraataxaj yee Jesús ti ajta Ciriistu'u ai pueen, ai pu ajta ain pueen ti yaujra'an pirici i Dioj, Dioj pu jemin seijre'e ajjna i a'ati. Ajta ain i a'ati, ai pu ayan che'eta na'a seijre'e i Dioj jemi.

¹⁶Aij tu cin teyan ti'ijmua'aree, tyajta teyan tira'atzaahuat'e ti ayan ti'itaxe'eve'e i Dioj, a'ini Dioj pu ayan a'anaj ti na'a ti'itaxe'eve'e. Ajta ain i a'ati ti ayan seijre'e ti hua'axe'eve'e, ai pu ajta jemin seijre'e i Dioj. Ajta Dioj pu ayan che'eta na'a jemin seijre'e ajjna i a'ati. ¹⁷Ayaa pu eenye'equ'e seijre'e ti ayan huaujnaijmi'ire itejmi jemi tej ti cai ti'itziinya'a ajna xicajra'a ti jetzen thuá'axijte'en ajjna cime'e tej teyan che'eta tyana'a seijre'e iyan chaanaca japua tij ajta ajjna, tyajjna cime'e tyaj hua'axe'eve'e i tyaxá'a tyaite. ¹⁸Ti pua'a a'ati ayan ti'ijxe'eva'a a'ame ajna xicajra'a jetze ti Dioj jetzen hua'axijte'en, capu ayan ti'itziinya'a, a'ini ti pua'a ajjna i a'ati nain cin ayan ti'ijxe'eva'a i Dioj, aij pu cin raatyapua'arite'esin i ru tzajta'a ajjna ti cin ti'itziinye'e ti Dioj pueijtzi raata'an.

Ayaa pu xaa nya'u ti'ayajna a'ini ti pua'a a'ati ayan ti'itziinya'a, ai pu ajta ti'iti cin rajpueijtzi a'aye'i, ajta ain ti ti'itziinye'e, capu u huatyaujnaijmi'ire

i rutzajta'a ti ain ayan ti'ijxe'eve'e i ruxa'aj tevi.

¹⁹Ayaa tu tyaijna cin ti'ijxe'eve'e i Dioj a'ini Dioj pu anacai ayan titaataxé'eve itejmi. ²⁰Ti pua'a a'ati ayan ti'ixajta yee ai pu nu'u raxe'eve'e i Dioj, ajta ti pua'a rajchaíra'a i ru'ihuaara'a, ayaa pu ti'ihue'itaca aijna i a'ati a'ini ti pua'a ain cai raxe'eva'a i ru'ihuaara'a ti ayan me tíruusíse'iran, capu a'atzu a'ij ti'iri'iri ti aijna i a'ati ayan raxe'eva'a aijna i Dioj ti cai a'anaj rasise'ij.

²¹Ajta ai pu ain pueen i nyuucari ti cin ain ayan titaataj. Che'e nu'u ain ti ayan ti'ijxe'eve'e i Dioj, che'e ain ajta ayan ti'ijxe'eva'a i ru'ihuaara'a.

Tyaj nu'u teri hua'utyaamue'iti tyaijna ti a'ij pua'a een, ti ajta yan japuan seijre'e iyan i chaanaca japua

5 A'ati ti na'a ti ayan tya'atzaahuat'e ti Jesús ain pueen aijna i Ciriistu'u ti Dioj ra'antihuau, aijna i a'ati, ai pu ajta Dioj jetze huanyej. Ajta ain ti ayan ti'ijxe'eve'e aijna ti ya'upuaara'an pueen, ai pu ajta ayan hua'axe'eve'e aime i ti ayan hua'uteya'upuataca'a.

²Ayaa tu een cin teyan ti'ijmua'aree tyej tzaahuati'ira'a cin hua'axe'eve'e tyaime i maj yaujmua'ame'en pueen i Dioj tyaijna cime'e tej teyan ti'ijxe'eve'e i Dioj, tyajta teyan tira'astijre'e a'ij ti ain ti'itajte'e.

³Ajta, ayaa pu huataujmua'a aijna i tyaj nu'u raxe'eve'e i Dioj tyej ti teyan tyaijna cin ra'ara'astijre'en tyaijna i ti cin ti'itajte'e. Ajta, capu muare'eri tyej teyan tyaijna cin ra'ara'astijre'en tyaijna ti cin Dioj ayan ti'itajte'e.

⁴Ayaa pu aijna cin ayan ti'en a'ini a'ati ti na'a ti ayan Dioj jetze airaanye, ai pu hua'antimue'itici aime i maj yan seijre'e iyan chaanaca japua. Ajta, ayaa tu tyaijna cin hua'antimue'itici tyaijna cime'e tyej tya'atzaahuat'e. ⁵Ai pu ain pueen ti hua'antimue'itici aime i maj yan seijre'e iyan chaanaca japua. Ai pu ain

pueen ti ayan tya'atzaahuat'e ti Jesús ain pirici ti yaujra'an pueen i Dioj.

Aijna ti nu'u raatyaxajta aijna i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj aijna cime'e ain ti yaujra'an pueen i Dioj

⁶Ajta aijna i Jesús, ti Ciriistu'u pueen, ai pu ain pueen ti ayan huataseijre itejmi jemi. Ayaa tu tyaijna cin ti'ijmua'aree ti ai pu tzaahuati'ira'a cin tejmi jemi huataseijre ti'ij ain ayan huamuai'ivijhuaca'a, ajta ti'ij ayan tira'iraaxire i ruxuure'e ti'ij huami'i. Dioj pu ayan cime'en tiraatyáxajta'a aijna cime'e i Jesús ti'ij ain huamuai'ivijhuaca'a. Ajta ayan che'eta na'a cime'en tiraatyáxajta'a ti'ij Jesús huami'i, majta raseiraca i tyaite. ⁷Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu ayan tiraatyáxajta aijna cime'e a'ini ai pu tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a.

⁸Ee xaa nya'u, mahueica i mej meyan tiraatyáxajta. Ai pu ain pueen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti tejmi jemi raatyajtuaa. Ai pu ajta ain pueen i nyuucari i tyaj raanamujri'i ti'ij Jesús ayan huamuai'ivijhuaca'a. Ai pu ajta ain pueen i tyaj cin ra'utamua'aree ti Ciriistu'u ayan tyu'umi'i i curuu jetze. Majta maijna i maj hueica, najmi'i mu meyan che'eta mana'a tiraatyáxajta.

⁹Ajta, ti pua'a teyan tira'ancura'an a'ij mej ti'ixa i tyaite, ayaa pu eitze'e ayan tiraavijte'e tyej teyan tira'ancura'an a'ij ti ajta ti'ixa i Dioj a'ini eitze'e pu ruxe'eve'e a'ij ti ti'ixa. Ai pu ain pueen ti cime'en Dioj raatyaxajta'a, aijna ti tiraatyáxajta'a cime'en i ruyauj.

¹⁰A'ati ti na'a ti ra'atzaahuat'e aijna ti yaujra'an pueen i Dioj, aijna i a'ati, ai pu jemin seijre'e aijna ti cime'en huataujxajta'a. Ajta a'ati ti na'a ti cai ra'atzaahuat'e i Dioj, ai pu ayan ti'ixa ti nu'u ti'ihue'itaca i Dioj aijna cime'e ti cai rá'antzaahua aijna ti cin Dioj raatyaxajta'a i ruyauj cime'en.

¹¹Ajta, ai pu ain pueen ti cime'en tiraatyáxajtaca'a ticin Dioj ayan taata'a tyej ti teyan ruuri huatyaturan i jemin tij na'a rusen cime'e. Ajta, ayaa tu een cin ruuri ta'aju'un tyajjna cime'e ti ajjna jetze ti yaujra'an pueen, ajj pu jetze airáninyei i tyaj cin ruuri ta'ara'ani.

¹²A'ati ti na'a ti jemin seijre'e ajjna ti yaujra'an pueen i Dioj, ai pu ajta jemin ruuri huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e. Ma ajta a'ati ti na'a ti cai jemin seijre'e ajjna ti yaujra'an pueen i Dioj, capu ajta ruuri huatyaturaasin i jemin tij na'a rusen cime'e.

Tyej teyan ruuri huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e

¹³Ayaa nu een cin neyan tyajamuaatayu'use sej si seyan tiraamua'aree sej seyan jemin ruuri huatyaturaasin tij na'a rusen cime'e mi sej seyan ty'a'atzaahuat'e saijna jemi ti yaujra'an pueen i Dioj.

¹⁴Ajta, ai pu ain pueen ti ca'anijra'a tata'aca tyej ti teyan tyaxaahua ajtyaxiire i jemin. Ti pua'a teyan ti'itij tiraatahuavii a'ij ti tiraavijte'e i jemin, ayaa tu tiraamua'aree ti ain ayan ti'litanamua. ¹⁵Ajta ti pua'a teyan tiraamua'aree ti ain ayan ti'litanamua tij na'a a'ij tyej ti'titi tiraatahuaviira, ajj tu cin teyan tyajta tiraamua'aree ti ayan titaata'asin a'ij ti tiraavijte'e i tyaj cime'en raatahuaviiri'i.

¹⁶Ti pua'a a'ati ayan ti'ijseijra ti ain ihuaara'ara'an ayan ti'iti cin tye'etya'itza'ara'an ti'iti cime'e ti cai ayan tiraavijte'e ti huami'ini, che'e ain a'ati ayan ajjna cin tiraatahuavii i Dioj. Ti pua'a ayan ajjna cin huarini, Dioj pu ajta ayan tiraata'asin ti ain ruuri huatyaturan i jemin ajjna i ihuaara'ara'an ti ayan ti'itij cin tye'etya'itza'ara ti cai ayan

ajjna cin tiraaci'iti ti huami'ini. Ma ajta, ayaa pu ajta seijre'e i maj cin atya'itza'ara'a ti ajjna cin ayan tiraaci'iti ti a'ati huami'ini. Canu neyan tyaja'amueijcate'e sej si saijna cin seyan tiraatahuavii.

¹⁷Matij mana'a meyan majjna cin a'ij pua'a ti'lityarici, ai pu ajta ain pueen i maj cin atya'itza'ara i Dioj jemi. Ajta, auche'e pu tejmi jemi seijre'e i maj cin atya'itza'ara ti ajta ajjna cin cai ayan tiraaci'iti ti a'ati ajjna cin cai huami'ini.

I ti nu'u cin te'entipua'arite'esin

¹⁸Tyan tu teyan ti'ijmua'aree ti cai ti'iti cin atya'itza'ara i a'ati ti ayan Dioj jetze airaanye, silu ajjna i a'ati ti Dioj jetze airaanye, ai pu ayan tyau'ujcu'uve, ajta cai i xaijnyu'ucari ra'ajtamijhua ajjna ti a'ij pua'a een.

¹⁹Tyan tu tyajta teyan ti'ijmua'aree tyaj Dioj jetze ajtyama'acan. Majta aime i seica i maj yan huachaatime iyan chaanaca, najmi'i mu ra'astijre'e majjna i xaijnyu'ucari ti a'ij pua'a een.

²⁰Tyajta tu teyan tiraamua'aree ti ain ti yaujra'an pueen i Dioj yan huataseijre. Ai pu ajta ayan taata'a tyej ti teyan tiyau'eitaa ta'ara'ani ti'iti ti ayan ti'ayajna. Tyan tu tyajta teyan ti'ijmua'ate tyajjna ti tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a. Tyan tu tyajta jemin seijre'e tyajjna jemi ti ayan che'eta na'a tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a, tyajta tyajjna jemi seijre'e ti yaujra'an pueen i Dioj, ajjna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Ai pu ain pueen i Dioj ti nain cin ajta tzaahuati'ira'a cin seijre'e, ti ajta ayan titata'aca tyej teyan ruuri huatyaturan i jemin tij na'a rusen cime'e.

²¹Mi sej yaujmua'ame'en pueen, ri'i xu'u saijna cime'e, sej si cai rana'amiche'en ti'iti ti na'a ti cai Dioj pueen.

I yu'uxari ti hua'apua, ti ra'uyu'uxaca'a aijna i San Juan

Aijna ti ayan ti'ayajna, ajta aijna ti cin Dioj taxe'eve'e

¹Inyaa, i nyaj vasta'a pueen, aij nu jetze ya muataujte'e, muaa mi pej hua'anaana pueen aime i mej maun e'etyujsa'iri, muaa ti Dioj mua'antíhuau. Yaa nu nyajta hua'ataujte'e i a'ayaujmu'a i mej ra'astijre'e i nyuucari ti ayan ti'ayajna. Ayaa nu neyan tzaahuati'ira'a cin tyaja'amuaxe'eve'e, majta meyan che'eta mana'a tyaja'amuaxe'eve'e matij mana'a pua'amua i mej meyan ti'ijmua'aree i nyuucari ti ayan ti'ayajna. ²Ayaa tu tyaijna cin tyaja'amuaxe'eve'e tyaijna cime'e ti ain nyuucari ti ayan ti'ayajna. Ayaa pu tejmi jemi seijre'e, ajta ayan tejmi jemi seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e.

³Che'e ain Dioj i tyaj rajya'upua, aijna jamuan i Jesús ti Ciriistu'u pueen, aijna ti ajta yaujra'an pirici i Dioj, che'e ain ayan ri'i tyajamuaata'acare'en, ajta amua'ancu'uvajxi'in, ajta amuaatyápu'a'arite'en sej si seyan tzaahuati'ira'a cin ri'i titetyújchaica, sej si sajta huaujxe'eve'en sej sajta sej.

Tyaj nu'u teyan tityahuátaxe'eve'en sej tyajta sej

⁴Eecan nu nyaijna cin nyetyamua'ave'e nyaijna cime'e nyej neyan tiraamua'areeri'i maj seica i

maj mueetzi jetze ajtyama'acan meyan che'eta mana'a tzaahuati'ira'a cin meyan ri'i titetyújcha'i a'ij ti titaataij aijna i tyaj rajya'upua. ⁵Ajta ijii, mi paj hua'anaana pueen, ayaa nu ti'itij cin ti'imuhavii. Canu jajcuacan cin ti'imuyau'use'e nyaijna cime'e ti Dioj ayan aijna cin titaataij silu aij nu cin ti'imuyau'use'e nyaijna cime'e ti jajcua imi tejmi jemi raatyajtuaa tyaj nu'u teyan tityahuátaxe'eve'en sej tyajta sej.

⁶Ayaa pu aijna cin tye'emiteere'e sej tyajta sei tzaahuati'ira'a cin tira'ara'astijre'en a'ij ti ain ti'itaijte'e, tyej teyan tityahuátaxe'eve'en. Ajta, ai pu ain pueen i ti cin titaataij. Aij pu cin, a'ini ayaa xu jajcua imi tiraanamujri'i tij na'a ti yu e'ire'enyee, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e saj nu'u seyan tityahuaujxe'eve'en.

Cime'en i maj nu'u ti'ityacuanamua

⁷Ayaa pu aijna cin tyu'ujxe'eve'e sej seyan huarini, a'ini aime i maj tyu'ucuanamujca mu'uri mul'iti huataseijre huá'a tzajta'a aime i maj yan huachaatime i chaanaca japua. Ai mu meyan aviitzi cin ti'ixaxa'a ti nu'u ain Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen ayan nu'u cai ayan tyu'utaujtyevistaca'a. Ai mu ain pueen i maj tyu'ucuanamujca, i maj majta rajchaire'e i Ciriistu'u. ⁸Ri'i xu'u muan, ti ij cai ayan amuaaruuren mi a'amua tzajta'a sej si cai ya'uraini

i saj cin tyu'umuarej silu ti ij ayan najjmi'i tyajamuaaci'iti i saj raamue'iti i Dioj jemi.

⁹A'ati ti na'a ti ayan rici rusajj a'ij ti tirajtyauve, ajta cai ayan tira'astijre'e aijna i nyuucari ti cin Ciriistu'u ayan tita'itiiri'i, capu seijre'e i Dioj jemi aijna i a'ati.

Ma ajta, a'ati ti na'a ti ayan tira'astijre'e aijna ti cin ayan tita'itiiri'i, ai pu rajya'upua. Ayaa pu che'eta na'a seijre'e aijna jemi ti yaujra'an pueen i Dioj.

¹⁰⁻¹¹Ti pua'a a'ati muejmi jemi mu a'uve'eme'en ti cai ayan tira'astijre'e aijna i nyuucari ti tejmi jemi raatyajtuua, caxu raatataujtya'a, caxu sajta ra'ancure'evi'itijjicare'en a'u saj e'eche, a'ini a'ati ti na'a ti

ayan ra'ancure'evi'itin, ai pu jamuan ajta ayan rici ti a'ij pua'a een.

I ti nu'u cin te'entipua'arite'esin

¹²A'ini capu ti'iseicaj na'a i ti tyu'ujxe'leve'e i nyaj cin tyajamuaata'ixaate'en, silu ti'imui'i, aij nu cin cai raxe'leve'e nyej neyan tyajamuaataiti'i aijna i yu'uxari jetze silu ayaa nu ti'ijchu'eve'e nyaj nyasaj u á'ume'en muejmi jemi tyej ti najjmi'i taseira ta'ara'ani, tyej ti teyan ti'ihuáta'ixaate'en tyej ti nain cin huatatyamua'ave'en.

¹³Majta aime i maj yaujmua'ame'en pueen, i maj jamuan e'etyujsa'iri maijna a'ajuu i ti Dioj ra'antihuau, ai mu ya á'amuataujte'e. Ayaa pu'u, che'e ayan tyaja'ure'enyen.

I yu'uxari ti hueica, ti ra'uyu'uxaca'a aijna i San Juan

Ri'i pu nu'u na'a ti'ijxajtacaa aijna i Gayo

¹Inyaa, i nyaj vasta'a pueen, ya nu muataujte'e, muaa Gayo mi nyaj muaxe'eve'e. Ee xaa nya'u, tzaahuati'ira'a nu cin muaxe'eve'e.

²Ayaa nu ti'ijhuavii mueetzi cime'en, mi nyaj muaxe'eve'e, ti ij tyamua'a naa timuaavaire'en, pej pi pajta cai ti'ijcui'inye. Nyaa nu ramua'aree paj urare'anya'acan cin seijre'e mua'a tzajta'a. ³Eihua nu nyaijna cin huatantyamua'ave nyaijna cime'e mati'ij yara'a seica i ta'ihuaamua'a, mati'ij meyan tinaata'ixaa paj nu'u tzaahuati'ira'a cin ri'i ti'tiá'acha'i, a'ini muaa paj xaa peyan ra'astjire'e pajjna ti ayan ti'ayajna.

Ti nu'u hua'utavaire'en i ru'ihuaamua'a ti cai hua'amuajte

⁴Ai pu ain pueen ti huapi'i ri'i naa titinata'aca nyej ni neyan tiraanamua mej meyan tzaahuati'ira'a cin ri'i titetyújchaí mua'aye'i i niyaujmua'a.

⁵⁻⁶Mi nyaj muaxe'eve'e, xa'api'in paj rici tij na'a paj peyan ti'itij cin tihua'atyava'iri i ta'ihuaamua'a. Ajta eitze'e pu xa'api'in cin seijre'e i Dioj jemi ti pua'a peyan hua'utyavaire'en paime i paj cai hua'amuajte a'ini ai mu meyan raatyaxajtacaa hua'a jemi i maj ya tyujsa'iri mueetzi cime'en paj nu'u

peyan hua'axe'eve'e i a'axa'aj tyaite. Ayaa nu ti'imuahevii pata'aj peyan tihua'utyavaire'en tyamua'a naa ti ij cai ti'itij hua'aturaatya'a mati'ij a'uciine a'ini ayaa pu tiraavijte'e aijna cime'e mej meyan ti'ivaire'e i Dioj jemi.

⁷Ai mu majjna jetze ma'acan u a'araaci, majta camu ti'iti ancura'a aime jemi i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. ⁸Aij pu cin ayan tyu'ujxe'eve'e tyej teyan tyamua'a naa tihua'ancure'evi'itin, tyajta hua'utyavaire'en ti'iti cime'e i maj meyan rici tyej ti hua'a jamuan najimi'i tyu'umuare'en tyaijna jetze ma'acan ti ayan ti'ayajna.

Ti nu'u a'ij pua'a ti'tiyujcha'i aijna i Diótrefes

⁹Nu'uri ti'iti tihua'utaiti'iri'i aime i maj maun e'etyujsa'iri. Ma ajta ain Diótrefes, ti huapi'i ra'araanajchi ti nain cin antyujmua'aréera hua'a jemi, ai pu cai ra'ancure'evi'itijcica'a aijna i nyuucari. ¹⁰Aij nu cin, nyati'ij nyaun a'atanyén, nyaa nu neyan tyajamuaata'asin saj ra'utamua'aree a'ij ti ain rici, ti ayan a'ij tí'inyaxaj aijna cime'e i nyuucari ti hue'itzi pueen. Ajta, capu ai na'a ayan tira'araanajchi ti ayan nyaruure, silu ai pu ajta cai hua'ancure'evi'itijcica i ta'ihuaamua'a.

Ee xaa, ai pu ajta ayan hue'ijmi, aime i mej meyan ti'ijxe'eve'e mej meyan

tihua'ancure'evi'itin. Ajta, ain Diótfrefes, ai pu ayan tihua'amuarite'e mej mi cai che'e maun e'etyujsa'irihua'an.

**Ti nu'u ri'i ti'ityujcha'i
aijna i Demetrio**

¹¹Mi nyaj muaxe'eve'e, capej peyan che'eta pana'a rijca tij aijna ti a'ij pua'a ti'ityujcha'i, silu pata'aj peyan che'eta pana'a rijca tij ajta ain ti xa'api'in ti'ityujcha'i. A'ati ti na'a ti xa'api'in rici, ai pu Dioj jetze ajtyama'acan. Ma ajta, a'ati ti na'a ti a'ij pua'a rici, ai pu cai a'anaj raamuá'a i Dioj.

¹²Ma ajta, cime'en aijna i Demetrio, naimi'i mu meyan ri'i ti'ijxa. Ee xaa nya'u, ayaa pu ti'ayajna ti ain ayan tzaahuati'ira'a cin ti'ityujcha'i. Nyaa nu nyajta neyan tiraatyáxajta nyaijna i Demetrio. Sajta muan, ayaa xu

seyan ti'ijmua'aree nyeetzi cime'e nyaj huataujnyátacan cin neyan tiraatyáxajta.

I nyuucari ti cin te'entipua'arite'esin

¹³Nyati'ij ti'imuyay'usa'acaa, ayaa pu ca'anijra'a tinata'acara'a nyej eihua timuaata'ixaate'en. Nyajta inyaa, canu neyan tiraataxe'eve nyej neyan timuaatayu'use'en i yu'uxari jetze. ¹⁴Me nyajta inyaa, ayaa nu ti'ijxe'eve'e nyej ca'anacan muejmi jemi a'tanyén tyej ti najjmi'i tyu'utaxaj tyamua'a naa.

¹⁵Che'e Dioj muaatyapua'arite'en. Ai mu i ta'amincustyamua'a ya muataujte'e. Pata'aj muaa peyan nyeetzi jetze ma'acan hua'utataujte'en najjmi'ica i nya'amincustyamua'a i maj maun a'utyáuu. Ayaa pu'u xaa, nu'uri ra'antipua'ari.

A'ij ti ra'uyu'uxaca'a aijna i San Judas

Judas pu tihua'ayu'use'e aimej i ti Dioj hua'utajee

¹Inyaa, i nyaj i'i Judas, nyaa nu saij piriçi ti ti'livaire'e aijna jemi i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Nyaa nu nyajta juutzajra'an pueen aijna i Jacobo. Ayaa nu tyaja'amuayu'use'e muan mi ti amuaatajée i Dioj aijna i tyaj tyajta rajya'upua. Ai pu ajta a'amuachai a'ame ti ij ayan tyajamuaaci'iti sej seyan seira'a sa'aju'un jemin i Ciriistu'u. ²Che'e ayan tyajamuaaci'iti ti Dioj, ayan amua'ancu'uvaxi'in tyamua'a naa, ti ij ajta nain cin amuaatyápuarite'en sej si seyan huapi'i huaujxe'eve'en seij sajta seij.

Cime'en aime i maj hue'itzi cin tihué'itii

(2 Pedro 2:1-17)

³Ayaa pu'u, ne'ihuamua'a mi nyaj a'amuaxe'eve'e, ayaa nu ti'ijxe'eva'acaa nyej neyan nyaijna cin tyajamuaataiti'ni nyaijna cime'en ti Dioj tu'irajtuaasin tyatij tyana'a pu'a'mua tej teyan ra'astijre'e. Ma ajta, ca'anijra'a pu naata'aca nyej ni neyan ca'anejri cin tyajamuaatayu'use'en nyej ni neyan tyajamuaatahuavii sej seyan tyu'utatyesen sej si sauj ra'ara'astijre'en saijna i nyuucari ti seij na'a raatyajtuaa hua'a jemi i ti Dioj huataura'ate.

⁴Seica mu aviiçi cin ajtyaujnaxcaca'a muevojmi jemi. Ai mu ain pueen i maj cai ra'astijre'e i Dioj. Majta saique pu ayan tihua'amitejte'e aijna i nyuucari i tyaj cin raamua'areeri'i ti huaapua'a pu ri'i titaatá'a aijna ti ti'itaijte'e, aijna i tavastara'a, i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Ayaa pu tihua'amitejte'e ti nu'u ain tavastara'a ayan ri'i tihua'uta'a mej mi meyan cha'a mana'a a'ij pu'a'a titetyújchaica a'ij ti tihua'amitejte'e. Ayaa mu maijna cin huarin, ai mu majta ma rúujipua i tavastara'a. Ajta ayan tihua'aci'iti a'ij ti ajmi'i te'eyu'usi'ihuaca'a i maj cin rajpueitzi mua'aju'un.

Cime'en i ti Dioj ajmi'i hua'uxijte

⁵Ayaa nu raxe'eve'e nyej neyan amuaata'an saj ra'utamua'aree ti ain tavastara'a xaa hue'irajtuaa aujna u Egipto aime i rutyaitestiamua'a. Aj pu'i e'eyan ain ayan hua'upua'ari aime i maj cai ra'ara'astijre. ⁶Majta aime i mej tajapua ti'livaire'e, i maj majta cai arauraste maijna cime'e i ti cin Dioj hua'antihuau, silu maraatyaxaahuataca'a maijna cime'e í maj cin titetya'upu'uca'a u tajapua a'u mej a'utyá'acaa mej mi pu'a'amuaque ti'iti cin te'entyarute ti eitze'e cin seijre, aij pu cin Dioj ayan hue'ityaana a'u ti a'utica'a. Au mu e'ityanami'i mua'aju'un tij na'a ti yu auca'iti a'ame tij na'a rusen cime'e, ti i ain Dioj ayan

pueijtzi hua'uta'an ajna xicajra'an ti'ij hua'axijte'en najjmi'ica matij mana'a pua'amua seijre'e.

⁷ Ayaa pu che'eta na'a Dioj hua'uxijte aime i maj Sodoma e'echajca'a, majta i seica i maj Gomorra e'ema'acantaca, majta seica i maj a'imi a'atachaatima'acaa. Ayaa mu huataura'a aime mej mi huataujxana'acire'en, mej mi majta saique huataujxana'acire'en a'ij ti cai tiraavijte'e, tyaata'a jamuan i ruxa'aj tyaata'a. Ayaa mu tyu'utasejriti'ihuaca'a maj main pueen i mej meyan tirajpueiitzi mua'aju'un majjna jetze i tajj ti cai a'anaj a'am'i'ini.

⁸ Majta aime i mej aviitzi cin ajtyajunaxcaca'a mvejmi jemi, ayaa mu che'eta mana'a majjna jetze ti'imua'atze yee maj ruxaahua huataujxana'acire'en. Aij mu cin a'ij pua'a raruure i rutevi. Majta meyan ma rúujipua a'ati ti na'a ti ti'iti cin antyujmua'aree. Ai mu majta a'ij pua'a tihua'axa aime i maj tajapua e'eseijre'e, i maj majta ri'i huapi'i naa seijre'e.

⁹ Ma ajta ain Miguel ti eihua ti'iti cin ti'livaire'e i tajapua, capu ayan huataura'a ti ayan ca'anin cin ra'uxijte'en ajjna i tiyaaru'u mat'ij ti'itesa'acaa majjna cime'e a'ij mej raaruuren i tevijra'an ajjna i Moisés tyaacan. Capu xaa ayan ca'anin cin ra'uxijte silu ayaa pu tiraata'ixaa ticin: "Che'e ain tavastara'a mua'ajtya'axi'in."

¹⁰ Ma majta aime i tyetyaca, ayaa mu cha'a mana'a a'ij pua'a ti'ixaxa'a majjna cime'e ti'iti ti a'ij maj cai yau'ite. Ajta ayaa mu majjna cin rujiimua'a ahuaupua'arite'e majjna cime'e i maj rujiimua'a a'ij tirajtyaave ajta ajjna ti a'ij pua'a tihua'amitejte'e. Ayaa mu e'en matij i ti'iti maj cai raayi'iti maj tyu'umua'ati. Aij mu cin rujiimua'a ahuaupua'arite'e.

¹¹ Cui'i xaa, Dioj pu pueijtzi hua'uta'asin aime. Ayaa mu che'eta

mana'a a'ij pua'a titetyújchaica'a tij ajta ajjna i Cafn. Huaapua'a mu meyan huataura'a mej mi meyan eihua huapi'i raamue'itin i pueijtzi. Ayaa mu che'eta mana'a tij huarij ajjna i Balaam tyaacan ti eihua huapi'i auta'itze i Dioj jemi. Ayaa mu che'eta mana'a ahuaupua'arixi'in tij ajta á'upua'araca'a ajjna i Coré ti'ij ain ca'anin cin raatyaxaahuataca'a ajjna ti cin antyujmua'aréera ajjna i Moisés tyaacan.

¹² Satij sana'a e'etyujsaire'en sej si naimi'i tyu'ucua'ani saijna cime'e saj huaujxe'eve'en, aime mu a'ij pua'a rii mua'aye'i. Ayaa mu'u, camu a'ij mana'a ti'icua'aca mvejmi jamuan, majta meyan ti'iseijre'e mvejmi jemi tij ciixuri ti ti'icamejri'i. Ai mu rujiimua'a mana'a tyu'ujmi'icua'a, majta, camu tihua'ami'icua'a i seica.

Ayaa mu e'en tij jaitiri maj cai jetzen vijvi'iyee silu aaca pu raatisin. Ayaa mu majta e'en tij ciye ti cai taaca ti'ij cai che'e xijcata'a piti'irijcaa, ti pua'a a'ati ra'ijcupi. Cu xuee hua'apua pu huatyaahua nain cime'e. ¹³ Majta meyana e'en tij i jaj ti á'ujruuréjvee ca'anin cime'e, ti ajta jetzen aamixcuel'iri ajninyei. Ajta ajjna ti hua'a jetze airáninyei aime i tyaite, ayaa pu hua'utatévi'iraste'en. Majta mu meyan e'en tij xu'ura'ave i maj mauj á'ujhua'an a'u ti a'utica'a. Ayaa pu tihua'aci'iti maj maun a'utyaturan a'u ti eihua huapi'i a'utica'a.

¹⁴ Ajta ain i Enóc, ajjna ti arahua'apua jetze ti'itej aime i maj Adán jetzen airaanye, ai pu ayan tyu'utaxajtaca'a aime cime'en ti'ij ayan tyu'utaxajtaca'a i Dioj jetze ma'acan ticin: "Casi'i, xaasej tavastara'a pu yava'acányejsin hua'a jamuan i maj ravaire'e i tajapua, aime ti ajta huataura'ate.

¹⁵ "Ai pu hua'axa'api'iantari'iran najjmi'ica, ajta aij pu cin hua'axijte'en najjmi'ica i mej rajchaira'acaa i Dioj

aijna cime'e i mej a'ij pua'a rijcaa ti cai ayan tiraavijte'e i Dioj jemi. Ai pu ajta aijna cin hua'axijte'en aijna cime'e maj meyan eihua huapi'i a'ij pua'a tí'ixajtaca'a i Dioj aime i maj autyajturaa i jemin mej mi cai meyan huarini a'ij ti tiraavijte'e i jemin." Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Enóc.

¹⁶Aime i tyaite, ai mu ain pueen i maj ti'titi cin runyuuste'e, i maj nínyu'ucacu. Ayaa mu titetyújcha'i a'ij ti tihua'amitejte'e i hua'a tzajta'a. Ca'anin mu cin tí'ixaata mua'aye'i mej mi majjna cin á'ujtzaahuatate'e. Majta meyan ri'i tihua'ajee i tyaite mej mi ti'titi cin hua'utyamue'itin.

Ca'anijra'a pu hua'ata'aca aime i mej tya'atzaahuatate'e

¹⁷Ma sajta muan, mi nyaj a'amuxae'leve'e, sata'aj ra'utamua'aree a'ij mej tyu'utaxajtaca'a i Dioj jetze ma'acan aime i ti hua'antihuau i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

¹⁸Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a ti ayan tyaja'ure'enyajsín ticin: "Ajna, ti'ij ari nain te'entipua'arijme'en, ai mu huataseijre'esin aime i maj titya'axaahuari'i, i mej meyan titetyújchai mua'aju'un a'ij ti tihua'amitejte'e i hua'a tzajta'a, tij na'a ti cai ayan tiraavijte'e i Dioj jemi."

¹⁹Ai mu ain pueen i mej ca'anijra'a hua'ata'aca i tyaite mej mi e'ita'a a'utaci'ica'an. Ai mu rujimua'a mana'a a'ij tirajtyau a'ij mej rici. Camu a'atzu jetzen araujca'anye i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj.

²⁰Ma sajta muan, mi nyaj a'amuxae'leve'e, sata'aj ca'anijra'a tyu'uta'an seij sajta seij seij si tya'utaviicue'i saijna cime'e saj ra'ara'astijre'en saijna ti Dioj ayan huataura'ate. Sata'aj sajta araujca'anyen

saijna jetze i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, seij si seyan huatejnyuuni i Dioj jemi. ²¹Sata'aj sauj ra'utamua'aree tij na'a ti yu auca'iti a'ame ti ain Dioj ayan a'amuxae'leve'e. Sata'aj sajta seyan rachue'eva'a saijna i tavastara'a, aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen ti ij ain aijna cin amua'ancu'uvajxi'in aijna cime'e ti ayan tyajamuaata'asin seij seyan jemin ruurican huatyaturan tij na'a rusen cime'e.

²²Sata'aj sajta ca'anijra'a hua'uta'an seica i maj cai ri'i tya'atzaahuatate'e.

²³Sata'aj sajta hue'irajtuaani seica, muare'eri cime'e. Ayaa pu seira'a a'ame. Cu xuee saj hue'irajtuaani i taij jetze. Sajta seica, i mej ti'titziini'ire'e, sata'aj hua'ancu'uvajxi'in. Ayaa xu saijna cin ti'titziinya'a a'ini eihua mu huapi'i xana'avisii'i. Cu xuee ajta tihua'aciixu ayan tí'ichuaamua aijna cime'e i maj cin autyajturaa i Dioj jemi.

I nyuucari ti cin ra'antipua'arite'e

²⁴⁻²⁵Ajta ain i Dioj ti saij na'a pueen, ai pu ain pueen ti tu'irajtuaani. Ai pu raayi'iti ti ca'anijra'a amuaata'an seij si cai ti'titi cin atya'itza'ara'an i jemin. Ai pu ajta amuaatyahuiite'esin i jemin a'u ti ri'i huapi'i naa ti'iseijre'e. Muan xu cai ti'titi a'aturaacan cin saun huatate'en, sajta huapi'i xu huataujtyamua'ave'esin.

Tiche'e teyan ri'i tiraata'an a'ini ai pu aijna cin ti'tityejevée aijna cime'e ti eitze'e ve'e. Ai pu ajta nain cin ti'ijta, ajta nain cin antyujmua'aree. Ai pu ajta ayan tyejmi japua huanyúu aijna cime'e ti Ciriistu'u tu'irajtuaa ti'ij cai xi huataséiira'a i chaanaca tyaj japan seijre'e. Tiche'e teyan tyajna cin ri'i tiraata'an tijna'a ti yu auca'iti a'ame tij na'a rusen cime'e. Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

I nyuucari ti cime'en raxa aijna i Jesús ti ain tiraataseijrate aijna i San Juan

I nyuucari ti cin ra'utyejchee

1 Yaa nu nyaijna cin tyu'utaxajta nyaijna cime'en i nyuucari i ti ru'avaataca'a i Dioj jemi, ti ajta cime'en raxa i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Dioj pu ayan raata'a ti ain Ciriistu'u ajta hua'utaseijrate'en aime i maj ravaire'e mej mi raamua'aree ti Dioj ari ayan raaxa'api'intare a'ij ti ca'anacan tyaja'ure'enyajsin. Ajta ain Ciriistu'u, ayaa pu aijna cin hua'uta'ixaa aijna cime'e ti saij a'utaityaca'a ti jemin ti'ivaire'e i ute'e ti ij ayan raataseijrate'en aijna i Juan. ²Nyaa nu neyan tyaja'amue'ixaate'e ti ayan ti'ayajna aijna i nyuucari ti Dioj jemi e'ema'acan, ti cime'en raxa a'ij ti huarij aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen.

³Che'e rutyamua'ava'a aijna i a'ati ti ayan hua'anamuajriste'e aijna i nyuucari ti Dioj jemi a'uve'eme. Miche'e majta rutyamua'ava'a aime i mej meyan ranamua, majta meyan ra'astijre'e a'ij ti te'eyu'usi'i aijna jetze, a'ini pu'uri tin tyaja'ure'enyajsin.

Juan pu tihua'ayu'use'e aime i maj je'etyújsa'iri ta'araahua'apua teyuu

⁴Nyajta inyaa, i nyaj i'i Juan, ayaa nu tyaja'amuayu'use'e mi sej saun e'etyujsa'iri aráhua'apuaque'e a'u ti huaca'a u Asia. Che'e ain ri'i tyajamuaata'an, ajta amuaatyápua'arite'en aijna ti jajcua

imi seijra'acaa, ti ajta ijii seijre'e, ti ajta ayan auj seira'a a'ame para rusen cime'e. Che'e ayan che'eta na'a amuaaruuren aijna xaijnyu'ucara'ara'an ti aun e'eseijre'e a'u ti Dioj á'ujca ipuari japua. Ai pu arahua'apua cin ti'ivaire'e. ⁵Che'e ajta ain ri'i tyajamuaata'an, ajta amuaatyápua'arite'en aijna i Jesús ti ajta Ciriistu'u pueen. Ai pu cai a'anaj ti'iti cin atya'itza'ara aijna cime'e ti ayan tya'anxájta i Dioj jetze ma'acan. Ai pu ajta ain pueen i ti anacai a'itáara hua'a tzajta'a aime i mi'ichite. Ai pu ajta ain pueen ti tihue'ijte'e najim'ica i mej títyatati iyan chaanaca japua. Ai pu taxe'eve'e, ajta ruxuure'e cin tacaijxi i tyaj cin autyajturaa i Dioj jemi.

⁶Ai pu ajta ayan taata'a tyej ti jamuan tyu'utajjta, ajta tej ti tyajta raatyavaire'en tyaijna i Diojra'an, i ti ajta rajya'upua i Ciriistu'u. Tiche'e teyan ri'i tirata'acare'en tij na'a rusen cime'e. Che'e ain ajta nain cin tyu'utajjta, tij na'a ti yu jauca'iti a'ame tij na'a rusen cime'e.

⁷Casi'i, xaaseij, ai pu jaitiri jetze yava'acányejsin. Naimi'i mu raseijran matij mana'a maj raaje'ica. Majta naimi'i i hua'atyaitestyamua'a, matij mana'a pua'amua iyan seijre'e i chaanaca japua, ai mu ruyeynen maijna cime'e maj huataujxaamiste'esin mati'ij raaseij.

⁸Ayaa pu ti'ixa aijna i tavastara'a, ti ajta Dioj pueen ti seijre'e, ti ajta jajcua imi seijra'acaa, ajta ti seijra'a a'ame tij na'a rusen cime'e. Ayan ticin: “Nyaa nu nyain pueen i ta'anajca, nyajta, i nyatu'uve'etyajti.”

Juan pu raaseij i Ciriistu'u

⁹Me nyajta inyaa, i nyaj i'i Juan, inyaj a'amue'ihuaara'a pueen, ayaa nu che'eta nyana'a a'amua jamuan rajpueijtzi nyaijna cime'e nyaj Ciriistu'u jetze ajtyama'acan. Naimi'i tu tyu'utajta Ciriistu'u jamuan. Tyajta naimi'i tu teyan te'evicue'i. Au nu a'ucatii aujna aata'a ti a'araahuachi ti ayan tyaja'arajtyahuua ticin Patmos. Au nu a'ityanami'ihuaca'a nyaijna cime'e nyaj tihua'uta'ixaa nyaijna cime'en i nyuucari ti cin raxa i Dioj, ti ajta aijna cin raxa a'ij ti huarij aijna i Jesús.

¹⁰Ti'ij ari ajna piti'irijcaa mati'ij rana'amiche i tavastara'a, ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan rajve nyeetzi jemi. Nyati'ij ni nyeyan raanamuajri'i u nyahuarita'a ti a'ati ca'anin cin naatajée. Ayaa pu namuajra'acaa tij ti pua'a a'ati ucaajijhua trompeeta jetze. ¹¹Ayan ticin:

—Pata'aj hui ra'utyeyu'uxa i yu'uxari jetze a'ij pej ti'iseij. Pajta hua'utaiti hua'a jemi i mej aráhua'apuaque'e e'etyujsa'iri i Dioj jemi, aun ti huaca'a u Asia. Tij na'a aujna u Efeso, ajta aujna u Esmirna, ajta aujna u Pérgamo, ajta aujna u Tiatira, ajta aujna u Sardis, ajta aujna u Filadelfia, ajta aujna u Laodicea.

¹²Nyati'ij ni pi a'ure'leve nyej ni raaseij nyaijna i a'ati ti neje'ejeevaca'a. Nyati'ij neyan huarij, ayaa nu eenye'equ'e tyu'useij ti'iti ti japuan antitátzajmee, ooro ti cin taavijhuaca'a. Ayaa pu pua'amua ara'asicaa arahua'apua i cantiira'a. ¹³Ajta, au pu e'ita'a aijna ti japuan antitátzajmee, seij pu aun huatyavaaca'a ti ayan

seijra'acaa tij tevi. Ayaa pu e'enyen' tya'ucávijcaa ciixuri cime'e ti titi'ij, ajta puaasi pu cin ava'aji'iqui'ihuaca'a ti ooro cin taavijhua. ¹⁴Cueinara'an pu huijmu'ucaa, ajta cueinavi'ican pu cácijuajca'a. Ayaa pu seijra'acaa tij canya'a muxa ti cueina, ti ajta seijre'e tij i seeri. Eecan pu ajta ayan seijra'acaa i i'isaara'an jetze tij tajj ti a'ataa.

¹⁵Ajta, ayaa pu seijra'acaa i iicajra'an jetze tij ti'iti ti camueijri'ihua, ti mestí. Naa pu ti'ityamastajye'icaa tij coobre maj an ya'uxire i tajj tzajta'a. Ajta, ti'ij ain ti'ixajta'ca, ayaa pu namuajra'acaa tij jatya'ana ti sihuajna ti huatami'iyaca'a. ¹⁶Ai pu ru'iriita'a ru'itya'acaa i rumuajca'a jetze, i xu'ura'ave i maj arahua'apua ara'ase. Ajta ain i nyuucari ti jetzen e'ijninyeica'a, ayaa pu seijra'acaa tij chun ti ruxa'ajta'a tya'ajcámiimfjme. Ajta ayaa pu tya'ataaca'a i rujetze tij i xicaj ti nain cin a'iraxi'ixire.

¹⁷Cime'en nu'u raaseij, aj nu ni a'arajve a'u ti a'araiicajme. Cu xuee nyaj cu huami'ini. Ma ajta ain, ru'iriita'a cin i rumuajca'a na'ajtamuare. Ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Capej hui ti'itziinya'a. Nyaa nu nyain pueen i nyaj anajca, ajta nyaj uve'etyajti. ¹⁸Nyaa nu nyain pueen i nyaj i'iruuri. Nyaa nu huami'i. Me nyajta, ijii, nyajtahua'a nu i'iruuri para rusen cime'e. Nyajta nu nyaijna cin antinmua'aree nyej ni raaxa'api'intare'en maj huacui'ini na'ari maj ruuri mua'ara'ani, nyajta nyej ni hue'ityaan an aujna a'u maj a'acui'ini na'ari nyaj hue'irajtuaani nyaujna.

¹⁹Ma'acui xaa, pata'aj pajna autyeyu'uxa i pej peri raaseij, i ti ijii seijre'e, ajta i ti auj seijre'e, ajta ti auj ayan tyaja'ure'enyajsin.

²⁰Aime cime'en i xu'ura'ave i maj aráhua'apua ara'ase i paj hua'useij i nyaj hue'itya'aca nyal'iriita'a pujme'en

i nyamuajca'a jetze, ajta ajina i ti arahua'apua ti japuan antitátzajmee, ayaa nu'uri timuaata'ixaate'esin matij mana'a pua'amua ru'avaataca'a mueetzi jemi. Majjna i xu'ura'ave i maj arahua'apua ara'ase, ai mu ain pueen i maj majjna cin antyujmua'aree mej mi hua'uchain i maj e'etyujsa'iri hua'a teyujta'a. Ajta, i ti arahua'apua ti japuan antitátzajmee, ai mu main pueen i tyaite i maj aráhua'apuaque'e e'etyujsa'iri i maj rana'amiche i Dioj.

I nyuucari ti tihua'ayu'use'e aime i maj Éfeso e'etyujsa'iri

2 'Pata'aj peyan tiraataiti'i paijna i ti ajina cin antyujmua'aree ti hua'acha'i aime i maj maun e'etyujsa'iri u Efeso ti cime'en yee: "Ayaa pu ti'ixa ajina i ti hue'itya'aca ru'iriita'a aime i xu'ura'ave i maj arahua'apua ara'ase. Ayaa pu ti'ixa ajina ti hua'a tzajta'a an e'eye'ive i ti ooro cin taavijhua, ti ajta antitátzajmee. ²Nyaa nu hui neyan ti'ijmua'aree a'ij sej titetyújcha'i, saj sajta tyamua'a naa te'eviiucue'i. Sajta muan, caxu hua'ancure'evi'itici aime i maj a'ij pua'a titetyújcha'i silu ayaa xu seri hua'umua'areeri'i aime i meyan rusejratata'a maj nu'u ain pueen i ti Dioj hua'antihuau; maj nu'u tyu'utyavaire'en tavastara'a jetze ma'acan. Ma majta aime, camu ain pueen. Ayaa mu'u ruhue'itaca'a. ³Nyaa nu neyan ti'ijmua'aree saj raayi'iti saj tya'utaviicue'i nain cime'e. Muan xu sajta rajpueijtzi xa'aye'i. Ma sajta muan, caxu raatyaxaahuataca'a saj na'ara'astijre'e.

⁴"Me nyajta inyaa, ayaa nu tyaja'amue'ixaate'e i saj cin autyajturaa inyeetzi jemi. Xu'uri raatyaxaahuataca'a sej seyan nyexe'eve'e sati'ij anacai ti'inyexe'eva'aca. ⁵Sata'aj seyan seijna jetze tyu'umua'ati a'ij sej eenye'equ'e ma nuurai. Sata'aj seyan saique tyu'umua'ati sej si seyan che'eta ri'i

titetyújcha'i sati'ij anacai rijcaa. Na'ari sacai seyan huarini, nyaa nu nyaun muejmi jemi a'atanyejsin nyej ni amua'ari'i ajina i ti antitátzajmee i ti ajta muejmi jemi seijre'e. Ayaa nu xaa rini ti pua'a sacai saique tyu'umua'ati.

⁶"Ma sajta muan, xa'api'in xu rici ajina cime'e ti cai a'atzu amua'aranajchi a'ij mej ye'i rici aime i maj meyan hua'atamua'amua ticin: I maj ca'anyejri cin tie'ijta. Ayaa pu che'eta cai tina'araanajchi inyeetzi. ⁷Ajta ain i ti huityajnamua, che'e ain ri'i tiraanamua a'ij ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj tihue'ixaate'e aime i maj e'etyujsa'iri i Dioj jemi. Ajta, ajina cime'e ajina i a'ati ti tyu'umue'itin, ayaa nu raata'asin ti ain a'ati ayan raacua'ani ajina jetze i ti seijre'e i ciye ti cin i'iruuri a'ara'ani, ajina i ciye i ti aun a'atavee a'u maj a'utaujtyamua'ave'en jemin i Dioj."

Cime'en i maj Esmirna e'etyujsa'iri

⁸'Pata'aj pajta peyan tiraataiti'i paijna i ti ajina cin antyujmua'aree ti hua'acha'i aime i maj maun e'etyujsa'iri u Esmirna ti cime'en yee: "Ayaa pu ti'ixa ajina i ti ain pueen i ta'anajca, ajta i ti ain pueen i tu'uve'etyajti, ajina i ti huami'i, ti ajta ajtahua'a huatarú. ⁹Nyaa nu neyan ti'ijmua'aree i saj cin rajpueijtzi, sajta muan, sacai a'ij ti'ijviicue'i. Ma sajta muan, nyeetzi jemi xu chijtyaani pueen tyamua'a eihua. Nyaa nu nyajta ramua'aree maj eihua huapi'i ti'ihue'itaca aime i mej meyan rusejratataca maj nu'u majjna jetze ajtyama'acan i Israel. Ma ajta, capu ayan ti'ayajna silu ai mu jemin e'etyujsa'iri i Satanás.

¹⁰"Caxu ratziinya'a i saj rajpueiitzi xa'aju'un. Casi'i, ajina i tiyaaru'u ai pu aun amua'utyatuaasin seica jamuan a'u maj tityaja'anaamica. Ayaa pu ajina cin á'amuaruuren mej mi amuaateeseij ti pua'a seyan tina'astijra'a nusu

sacai. Ayaa xu pua'an xicaj rajpueiitzi xa'aju'un a'achu cumu tamuaamuata'a xicaj. Ti pua'a seyan nain cin tyautaviicue'i inyeetzi jemi, sajta cai a'ij sana'a ti pua'a meyan amuaacui'ini, nyaa nu nyaijna amuaata'asin nyaijna i curuun i saj cin i'iruuri xa'aju'un tij na'a rusen cime'e. ¹¹Ajta ain i ti huityajnamua, che'e ain ri'i tiraanamua a'ij ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj tihue'ixaate'e aime i maj e'etyujsa'iri i Dioj jemi. Ajta, aijna i a'ati ti tyu'umue'itin, capu a'atzu raci'iti ti ain ayan che'eta rajpueiitzi a'ara'ani matij aime i maj ya'ujisin i ruxaijnyu'uca i ti auj ruuricaa.”

Cime'en i maj Pérgamo e'etyujsa'iri

¹²Pata'aj pajta peyan tiraataiti'i pajjna i ti aijna cin antyujmua'aree ti hua'acha'i aime i maj maun e'etyujsa'iri u Pérgamo ti cime'en yee: “Ayaa pu ti'ixa aijna i ti ru'ityeechui i chun i ti ruxa'ajta'a tya'ajcámiimíjmee. ¹³Nyaa nu hui ramua'aree a'u saj a'uchaatime, aujna a'u ti teje'ijta aijna i Satanás. Ma sajta muan, sauche'e xu na'astijre'e inyeetzi. Caxu raatyaxaahuataca'a saj na'atzaahuate'e inyeetzi sajna xicajra'a ti jetzen seijra'acaa aijna i Antipas tyaacan, aijna ti ayan huataujseijrataca'a ti ain nyeetzi jetze ma'acan ti'ivaira'acaa. Capu ti'iti cin autyajturaa inyeetzi jemi aijna i a'ati. Ma majta, ai mu raaje'ica muejmi tzajta'a, maujna a'u ti teje'ijta aijna i Satanás.

¹⁴“Ma sajta muan, ti'iti xu cin autyajturaa inyeetzi jemi. Au mu e'eseijre'e muejmi jemi seica i mej meyan tira'astijre'e maijna i nyuucari i maj cin meyan che'eta tihua'amua'ate tij ajta ain Balaam tyaacan tiraamuá'ate aijna i Balac tyaacan ti ayan hue'itzi cin hua'utyamue'itin aime i maj Israel jetze ajtyama'acantacaa, mej mi meyan raacua'ani maijna i

hue'ira'a i maj raamua'ivajtacaa aime jemi i maj cai dioj pueen, ajta maj tyu'uxana'acire'e. ¹⁵Ayaa mu che'eta mana'a seijre'e muejmi jemi seica i mej meyan majta ra'astijre'e i hua'aye'ira aime i maj ca'anejri cin tiel'ijta i mej jee nicolaítas. Ma sajta muan, ayaa xu sauji hua'ata'aca maj maun é'eseijra'a.

¹⁶“Aj nu cin, neyan tyaja'amue'ixaate'e yee sata'aj saique tyu'umua'ati. Na'ari sacai seyan huarini, nyaa nu muejmi jemi a'atanyejsin, nyej ni hua'utyenya'usi'ite'en aime aijna cime'e nyej neyan tyu'utaijta saj ca'anejri cin hua'utamuarite'en.

¹⁷“Ajta ain ti huityajnamua, che'e ain tyamua'a naa tiraanamua a'ij ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj tihue'ixaate'e aime i maj e'etyujsa'iri i Dioj jemi. Ajta ain i ti tyu'umue'itin, ayaa nu raatapueijve'esin aijna i cue'ira ti ute'e é'eviitzi'i. Nyajta nu tetej raatátistejsin ti cueinara'a. Ajta aijna jetze i tetej jajcuacan cin pu te'eyu'usi'i a'ij ti ari antyahuaa aijna i a'ati. Ajta capu ma'a a'ati ayan ramua'aree a'ij ti te'eyu'usi'i silu ai pu i a'ati ramua'aree i nyaj raatátistejsin nyaijna i tetej.”

Cime'en i maj Tiatira e'etyujsa'iri

¹⁸Pata'aj pajta peyan tiraataiti'i pajjna i ti aijna cin antyujmua'aree ti hua'acha'i aime i maj maun e'etyujsa'iri u Tiatira ti cime'en yee: “Ayaa pu yee ti'ixa aijna ti yaujra'an pueen i Dioj, ti ajta ayan é'enye'en aj ji'isíjmee tij taj ti atyújmeme, ti ajta ayan eenye'en tíicajmee tij coobre ti'iti i maj tiracámeijri'i.

¹⁹“Nyaa nu ramua'aree a'ij sej titetyújcha'i. Muan xu hui seyan ruxe'eve'e seij sajta seij. Sajta, seyan ruxé'evi'ira'a cin ti'ivaire'e. Sajta te'eviicue'i tyamua'a naa. Sajta ijii, eitze'e xu ri'i titetyújcha'i sacai sejm'i.

²⁰“Ma ajta, ai pu cai na'araanajchi a'ij saj rici. Muan xu rata'aca ti ain

jiita'a ayan a'utyavaaca muejmi jemi, aijna i jiita'a ti ayan antyahuaa ticin Jezabel. Ayaa pu rusejirata ti Dioj jetze ma'acac ti'ixaxa'a. Ma ajta, capu ain pueen a'ini ai pu ayan hue'itzi cin tihua'amua'ate mej mi tyu'uxana'acire'en mej mi majta meyan raacua'ani maijna i hue'ira'a i maj ramua'ivajtaca'a aime jemi i maj cai dioj pueen. ²¹Nu'uri a'atee nyaj raata'a ti saique tyu'umua'ati. Ma ajta ain, capu a'atzu á'ujca'anye ti ayan saique huarini aijna cime'e ti ti'ixana'acira'a.

²²“Ma'acui xaa, ayaa nu an ya'arajisin utaatzu japua a'u maj a'acui'ucutzu i mej ti'icucui'i. Majta aime i maj jemin ti'ixana'acire'en, ayaa nu eihua huapi'i pueijtzi hua'uta'asin ti pua'a macai raatyaxaahuata mej meyan a'ij pua'a rici tij ajta aijna. ²³Nyajta nu hua'acui'ini nyaime i yaujmua'ame'en aijna i jiita'a. Majta naimi'i, a'achu maj pua'amua e'etyujsa'iri i Dioj jemi, ai mu ramua'areeran nyaj nyain pueen i ti ru'umua'aree a'ij ti tira'amitejte'e seij i rumua'atziira'a jetze, ajta a'ij ti tya'umua'atzi i rutzajta'a. Nyajta, ayaa nu amuaata'asin seij nyajta seij a'ij ti ayan tiraavijte'e aijna cime'e a'ij ti saij ti'ityújchaica'a.

²⁴⁻²⁵“Saj sajta muan, mi seica, mi saj saun Tiatira e'elche, mi saj sajta cai seyan tira'astijre'e saijna i nyuucari, caxu saijna huari'ire i mej ee eihua huapi'i ruxe'elche i Satanás jemi. Aij nu cin, canu maa a'ij ti'itij cin tyaja'amueijcate'en, silu sata'aj seyan huarini saj sauj ra'astijra'a a'ij seij seri tiraari'ire. Sata'aj seyan huarini, asta nyana'a cai nyajtahua'a ya uvé'nyen.

²⁶“Ajta ain ti tyu'umue'itin, ti ajta ayan che'eta na'a ri'i ti'ityujcha'i nyatij inyaa, asta na'a cai nain te'entipua'are, nyaa nu nyaijna cin ti'irajcate'en ti ij ain tihua'utajte'en aime i maj seij chuejra'a japua a'uchaatime. ²⁷Ca'anyejri pu cin

tihue'itya'a a'ame. Ayaa pu che'eta na'a tihua'antipua'arite'esin aime i maj rájchaire'e tij a'ati ayan tiraatyataaraxi'in i xa'ari ti xarij cin taavijhua. Ayaa nu che'eta nyana'a ti'iti cin ti'irajcate'en tij ajta ain niya'upua ayan ti'iti cin tinyeijca. ²⁸Nyajta neyan huatyaturan i jemin ti ij ain ayan tatzava'a a'ara'ani tij aijna i xu'ura'ave ti e'ijninyei tapua'arajma'aca. ²⁹Ajta ain ti huityajnamua, che'e ain a'ati tyamua'a naa tiraanamua a'ij ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan tihue'ixaate'e aime i maj e'etyujsa'iri i Dioj jemi.”

Cime'en i maj Sardis e'etyujsa'iri

3 'Pata'aj peyan tiraataiti'i paijna ti aijna cin antyujmua'aree ti hua'acha'i aime i maj maun e'etyujsa'iri u Sardis ti cime'en yee: “Ayaa pu ti'ixa aijna ti jemin seijre'e i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti arahua'apuaca cin ti'imua'e. Nyaa nu nyajta ru'ityá'a i xu'ura'ave i maj arahua'apua ara'ase. Ayaa nu neyan ti'ijmua'aree i saj cin ti'imua'e. Ayaa nu ti'ixaxa'a saj nu'u ruuri saijna cime'e saj eihua ti'imua'e. Ma sajta muan, nyeezti jemi xu seyan mi'ichi. ²Sata'aj atanyéjnye'ere, sata'aj sajta ri'i raaruuren saijna ti auj muejmi jemi seijre'e, ti ajta ari timua'a mi'ini, a'ini ayaa pu tina'amitejte'e inyeetzi saj cai ti'itij cin arauraste i Dioj jemi.

³“Sata'aj seyan ra'utamua'aree i saj ra'ancura'a, i saj sajta raanamujri'i. Sata'aj saijna cin aráurasten, sajta saique tyu'umua'ati. Ti pua'a sacai seyan atanyéjnye'ere, nyaa nu mu a'uve'ema'a na'ame muejmi jemi tij nahua'ari. Sajta muan, caxu ramua'areeran a'atzaj nyaj pua'a nyaun a'atanyejsin muejmi jemi.

⁴“Ma majta, seica mu muejmi jemi seijre'e i maj cai meyan ti'iti cin titya'atura i rujetze. Ai mu

á'ujhua'anya'a mua'aju'un inyeetzi jamuan, majta á'ujhua'anya'a mua'aju'un maj cueinavi'in tyu'uchán, a'ini ayaa pu tihua'uvijte'e aime.

⁵“Aijna i ti ti'iume'itin, ayaa pu hui é'enyee'e ti'ityecháa a'ame cueinavi'ican. Nyajta inyaa, canu ra'urauuna ti cin antyahuaa i yu'uxari jetze i mej jetzen a'ayu'usi'i aime i maj rusen cin huatyaturaasin i Dioj jemi, silu nyaa nu nyajta neyan tiraataxajta i ti cin antyahuaa jemin i niya'upua, nyajta hua'a jemi i mej jemin ti'ivaire'e i niya'upua. ⁶Ajta ain i ti huityajnamua, che'e ain a'ati tyamua'a tiraanamua a'ij ti tihue'ixaate'e i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj aime i mej e'etyujsa'iri jemin i Dioj.”

Cime'en i maj Filadelfia e'etyujsa'iri

⁷Pata'aj pajta tiraataiti'i pajina i ti aijna cin antyujmua'aree ti hua'acha'i aime i maj maun e'etyujsa'iri u Filadelfia ti cime'en yee: “Pata'aj peyan ticin yee ayaa pu ti'ixa aijna i Dioj i ti ri'i tirajcha'i, aijna i ti ajta tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a. Ai pu yee ajta aijna cin antyujmua'aree ti hua'ata'aca mej mi maun a'utyarute a'u ti e'irajca aijna i ti jetzen huanyej i David tyaacan. Ti pua'a ain tya'antacuuna, capu ri'iri ti a'ati te'lityaan. Ajta, ti pua'a ain te'lityaan, capu ajta ri'iri ti a'ati tya'antacuuna.

⁸“Nyaa nu ramua'aree a'ij saj rici. Casi'i, xaaseij. Nu'uri neyan amuaata'a sej si seyan ruxaahua saun a'utyarute. Ajta, capu ri'iri ti a'ati amuaata'ijmi. Nyaa nu ramua'aree ti cai eihua amú'uca'anisti'i. Ma sajta muan, sauche'e xu ra'ara'astijre'e a'ij nyaj tyajamue'ixaa. Caxu sajta nyaxaahua.

⁹“Ma'acui xaa, ayaa nu hua'aruuren nyaaime i maj meyan ruseijrata maj nu'u Israel jetze ajtyama'acan. Camu xaa nya'u aijna jetze ajtyama'acan

silu meti'ihue'itaca mu'u. Ai mu jemin e'etyujsa'iri i Satanás. Ayaa nu ca'anyejri cin hua'aruuren mej mi mu a'uva'aju'un mej titunutaxi'in muejmi jemi mej mi majta raamua'aree nyaj a'amuxee'eve'e. ¹⁰A'ini muan xu seyan ra'ara'astijre'e a'ij nyej neri tyajamueijca, saj seyan che'eta sana'a tya'utaviicue'i nyatij nyajta inyaa tya'utaviicue'iri'i, ayaa nu ri'i tyaja'amuacha'i ti ij cai ayan tyajamuaaci'iti ajna maj jetzen meyan á'aviicue'ira'a mua'aju'un, ajna xicajra'a ti'ij ayan tyaja'ure'enyeesin ti'ij hua'a japua rájveti naijmi'ica i maj iyan huachaatime i chaanaca japua. Mi'i mu a'uva'aju'un maj titunutaxi'isin muejmi jemi mej mi majta raamua'aree nyaj a'amuxee'eve'e.

¹¹“Mu nu a'licáame inyaa ca'anacan. Ri'i xu'u, sata'aj seyan huarini sata'aj ri'i tirajchaf xa'ara'ani i sej seri ti'ijcha'i i Dioj jemi. Caxu raata'acare'en ti a'ati amuaanáhue'iran i curuun i sej seri raatyaamue'iti.

¹²“Ajta ain ti tyu'umue'itin, ayaa nu ti'itij cin tiraataijcate'esin ti'ij ti'ityavaa a'ame u teyujra'an i nyeDioj. Ai pu aun a'uracaí a'ame tij na'a rusen cime'e. Nyajta nu ra'acácheti nyaijna jetze i ti cin antyahuaa i nyeDioj, nyajta i ti cin tyaja'arajtyahuaa chajta'ara'an i nyeDioj, aujna u Jerusalén i ti jajcua, i ti ajta aun e'icaanye u tajapua a'u ti e'eseijre'e i nyeDioj. Nyajta nu neyan jetzen ra'acachajta i nyaj jajcuacan cin antyahuaa.

¹³“Ajta ain a'ati ti huiityajnamua, che'e tyamua'a naa tiraanamua a'ij ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan tihue'ixaate'e aime i mej e'etyujsa'iri i Dioj jemi.”

Cime'en i maj Laodicea e'etyujsa'iri

¹⁴Pata'aj pajta peyan tiraataiti'i pajina i ti aijna cin antyujmua'aree ti hua'acha'i aime i maj maun e'etyujsa'iri

u Laodicea. Peyan ti cime'en yee: “Ayaa pu ti'ixa ajna ti ayan tzaahuati'lira'a cin ti'ixaxa'a ticin: Ayan ti'ayajna, aijna ti ajta tzaahuati'lira'a cin a'ij ti'ixa Dioj cime'en. Ajta capu ayan ti'ihue'itaca. Ai pu ajta ain pueen i ti Dioj jamuan tyu'utaahuaca'a tij na'a ti ti'iseijre'e ijii.

¹⁵“Nyaa nu ramua'aree a'ij sej titetyújcha'i. Caxu a'ujca'anyaacan cin na'ancure'evi'iti inyeetzi. Caxu sajta ca'anyejri cin naatamuari, silu cha'ana'a xu'u seyan titetyújcha'i. Ayaa pu tina'araanajchi saj a'ujca'anyaacan cin na'ancure'evi'itin na'ari ca'anyejri cin saj naatamuari'en. ¹⁶Ayaa xu ti'ivaire'e tij jaj ti cij na'a ti'ipistí. Caxu seyan ti'ivaire'e tij jaj ti eihua pisti nusu ti eihua cimujra. Aij nu cin neyan á'amuaruuren tij a'ati ti ayan jaj aijtztizee ti cai xa'api'in rámenca'e. Nyaa nu ca'anyejri cin ma amúhua'axiisin.

¹⁷“Ayaa xu ti'ixaxa'a yee sej seri chijtyaani saj pueen, ti yee eihua huapi'i ri'i tyajamuaavai, ti yee cai ti'iti tyajamua'aturaate'e. Ma sajta muan, caxu seyan ti'ijmua'aree saj xana'avisi'i, sajta seyan a'ij pua'a hua'aseijrate'e hua'a jemi i tyaite. Muan xu xaa cai a'ij ti'ijviicue'i, sajta aracucu'unijmee, sajta seyan muamua'avijmee.

¹⁸“Aij nu cin, neyan tyaja'amuhavii sej si nyeetzi jemi raananan saijna i ooro ti taj jetze ruta'ahuaca sej si seyan huataujchijtyaanita. Sata'aj seyan nyeetzi jemi raananan i ciixuri ti naa ti'icueina sej si saijna cin ucaujchejtya'axi'in ti ij cai ayan seijra'a i saj cin ti'itevi'lira'a saijna cime'e saj muamua'avijmee. Sata'aj sajta nyeetzi jemi raananan saijna i ti'iti i saj araujhuate'en i ruji'i jetze ti'ij ri'iristan sej ti'iti huaseij.

¹⁹“Ayaa nu huá'atya'axi'ica, nyajta pueijtzi hua'ata'aca aime i nyaj hua'axe'eve'e. Aij pu cin, sata'aj saique tyu'umua'ati, sajta a'ujca'anyaacan cin na'ara'astijre'en.

²⁰“Ma'acui xaa, nyaa nu a'ityejvee ta'apueerta, nyete'ejtyaatura'axa. Ti pua'a a'ati ayan naanamua nyaj rajée, ti pua'a ain ajta tina'antacuunye'en, aj nu ni jemin utyaruti tyej ti naimi'i tyu'ucua'ani tyajimua'a.

²¹“Ajta ain i ti tyu'umue'itin, ayaa nu raata'asin ti nyajamuan a'ujyeijxi'in a'u nyej teje'ijta a'ini ayaa pu tinaaru inyeetzi. Nyati'ij tyu'utyaamue'iti, aj nu ni an niya'upua jamuan a'ujyeijxi a'u ti ain teje'ijta.

²²Ajta ain i a'ati ti huiitayjanmua, che'e tyamua'a naa tiraanamua a'ij ti ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ayan tihue'ixaate'e aime i mej e'etyujsa'iri i Dioj jemi.”

Ai mu rana'amiche'e u tajapua

4 Ti'ij raatapua'ajtaca'a ti tyu'uxajtaca'a, aj nu ni neyan eenye'equ'e tyu'useij. Seij nu huaseij i pueerta ti antacuuni'ihuaca'a u tajapua. Ajta ain i nyaj anacaican raanamujri'i, ajtahua'a pu ti'inye'ixaatya'acaa. Ayaa pu namujra'acaa tij a'ati ti ucáaji'ihua'a trompeeta jetze. Ayan ticin:

—Yen vejnyéchi nyej ni timuataaseijrate'en a'ij ti tu'ujxe'eve'e ti ayan tyaja'ure'enyen majca'i huayee.

²Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, aj pu ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu nyeetzi jemi ru'utyá'a. Ayaa nu eenye'en tyu'useij cumu a'u ti ipuari a'utyejvee u tajapua. Ajta aijna japua i ipuari a'ati pu jetzen acajca. ³Ajta ain ti jetzen acajca, ayaa pu naa eenye'en ti'itéchan. Ayaa pu seijra'acaa tij tetej ti huapi'i ti'ijnajchi, ti pa'u i tetej ajta ti tyaumua ajta i ti ranaxca. Ajta ayan seijra'acaa tij i saij i tetej i ti pa'u ti ajta naa ti'imestí. Cu'uxai pu ajta atavijca'a a'u ti a'utyavaaca'a i ipuari. Ayaa pu rua'aravi'i seijra'acaa tij aijna i tetej mej meyan ratamua'amua ticin esmeralda.

⁴ Ajta, seica i ipuari ajta atavaatima'acaa a'u ti a'utejvee aijna i ipuari. Seite japuan muaacua pu ara'asicaa aijna i ipuari. Majta main i vaujsi, ai mu acatyé'etyajma'acaa jetzen i seica i ipuari. Majta meyan site japuan muaacua ara'asicaa aime i vaujsi. Majta cueinavi'in mu ti'itéchajca'a, majta curun tya'utyarújte'ema'a ti ooro cin taavijhuaca'a.

⁵ Aijna seij japua i ipuari meyan tyamaxciva'ara'a, majta tenyuuca'a. Ajta, an ti a'ave'evee i ipuari, tatzari pu a'ataatima'acaa ti ayan pua'amua arahua'apua. Ajta ain i tatzari, ai pu ain pueen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj ti arahua'apua cin ti'imua're'e. ⁶ Ajta aujna a'u ti a'ave'evee, ayaa pu e'eny'e'en huara'amuaa a chuaata'a aijna cime'e ti naa ti'imestí, ti ajta ti'itatza. Ayaa pu seijra'acaa tij aijna i tetej mej meyan ratamua'amua ticin cristal.

Majta aime i maj muaacua ara'ase i maj ruuri, au mu uhuá'upu'ujma'acaa tij na'a ti'ipua'amua i ipuari. Ti'ij pi na'a mu ti'ise'ij, nain japua, tij na'a utya'imi, ajta iyan chaanaca japua. ⁷ Ajta ain i ti saiti, ayaa pu araseijre'e tij muajye. Ajta i ti hua'apua, ayaa pu araseijre'e tij puuye. Ajta ain ti ruuri ti hueica, ayaa pu tya'acanyee tij tyata'a, ajta ain i ti muaacua, ayaa pu seijra'acaa ti cua'ira'ave ti rá'ara'ive. ⁸ Majta aime i maj muaacua, i maj majta jli' ruuri, ai mu arajsevica ajtá'anájme'e i maj muaacua. Ti'ij pi na'a mu ti'ise'ij nainjapua tij na'a utya'imi, majta iyan chaanaca japua. Nain tujca'ari tzajta'a, majta nain tica'ari tzajta'a, ai mu jemin ti'ichuicaca'a i Dioj. Camu a'anaj raatapua'ajta mej meyan ti'ichuica ticin:

Ri'i pu ti'iseijre'e, tyamua'a pu urare'anya'acan cin seijre'e, xa'api'in pu een seijre'e tij na'a rusen cime'e

i tavastara'a,
aijna i Dioj ti nain cin antyujmua'aree,
aijna i ti rusaj seijra'acaa, ti ajta seijre'e ijii,
ti ajta seira'a a'ame tij na'a rusen cime'e.

⁹ Majta meyan ri'i tirata'aca, majta rana'amiche'e, ai mu majta ti'ijtáujtzi'ira'a mua'aye'i majna ti ain ipuari jetze acajca, ti ajta ruuri tij na'a rusen cime'e. ¹⁰ Matij mana'a meyan rici i maj muaacua, i maj majta ruuri, ai mu majta meyan rici aime i maj vaujsi i maj site japuan muaacua ara'ase. Ai mu a'icaujtuuxijsin majna jemi i ti ipuari jetze ajcajca, mej mi raatyaanajche majna ti i'i ruuri tij na'a rusen cime'e, majta raatatuire'esin i jemin i tyu'ujcúrun. Majta meyan ti'ichuica ticin:

¹¹ Ayaa pu timuaavijte'e mueetzi, mi paj tavastara'a pueen, mi paj pajta i'i Dioj.

Tyej ti teyan ri'i timuaata'an, tyej ti teyan muana'amiche'en. Pej pi nain cin anti'amua'areera, a'ini muua paj nain tyu'utaahuaca'a, nain i ti seijre'e ijii.

Ayaa mu een cin huataseijre majna cime'e pej peyan tira'utyaaca'anye axe'evi'ira'a cime'e.

Aij mu cin meyan huátaavijhuaca'a.

I ti jiri'i ti te'eyu'usi'i, ajta i Canya'a

5 Nyati'ij ni ayan eenye'en tyu'useij, ti aijna i ti acajca i ipuari jetze, ru'iriita'an pu ru'ityépijcaa i yu'uxari i ti ruxa'ajta'a tya'asiimue'ihuaca'a, ajta, á'avijti'ihuaca'a arahua'apuaca cime'e i xijca. ² Nyajta a'ati huaseij ti ute'e ti'ivaire'e. Aijna i a'ati eecan pu huapi'i uraca'anye. Ca'anin pu cin tyu'utahuau. Ayaa pu ticin:

—¿A'ataani ayan huataujci'ipua ti ain ra'ajsújtza'anaxi'in i ti cin

á'avi'ljiti'ihuajmee, ajta i ti raataxijta i yu'uxari? —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

³Ti'iqui ayan te'irajraa. Tij na'a aujna a'ahua'a u ute'e, ajta iayan chaanaca japua, ajta u tajete, capu ma'a a'ati ti ayan tyu'utaujci'ipua i ti ayan tiraatáxijta, ajta ti ra'useij a'ij ti te'eyu'usi'ihuaca'a.

⁴Nyajta inyaa, eihua nu huapi'i nyeyeinyaca'a nyaijna cime'e maj cai ratyauva'aca'a seij ti ayan tyu'utaujci'ipua i ti ayan tiraatáxijta i yu'uxari nusu ti ra'useij, ajta ti ra'ujjive'en. ⁵Ti'iqui saij ti hua'a jetze ajtyama'acantacaa aime i vaujsi, ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Capaj ayeinya. Ma'acui xaa, aijna mej meyan ratamua'amua ticin i muajye i ti hua'a jetze ajtyama'acan aime i maj Israel jetze airaanye, aijna i maj majta meyan ratamua'amua ticin Aijna i ti David jetze airaujnejte, ai pu ari tyu'utyaamue'iti ti'ij ain ayan tira'asujtza'anaxi'in i ta'arahua'apuaca cin á'avi'ljiti'ihuajmee, ti ajta raatáxijta.

⁶Nyajta neyan eenye'en tyu'useij tij ti'iti i Canya'a ayaa seijra'acaa tij i mej meri raaje'ica. Au pu a'utyavaaca'a jemin i ipuari. Ai pu ajta hua'a tzajta'a seijra'acaa i maj muaacua i maj ruuri, majta aime i ma a'atacaitima'acaa aime i vaujsi.

Ajta aijna i Canya'a, arahua'apuaca pu ájta'ahuájma'acaa, ajta arahua'apuaca'ame'en pu ájji'isijma'acaa. Ajta ain ji'isaara'an i ta'arahua'apua, ai pu ain pueen i xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj i ti nainjapua u ya'utaityaca'a iayan chaanaca japua.

⁷Ajta ain i Canya'a, au pu a'uve'eme aijna jemi i ti a'acajca i ipuari jetze. Ti'iqui ra'ancure'epi aijna i yu'uxari i ti iriita'an seijra'acaa aijna i ti ipuari jetze acajca. ⁸Ti'ij ra'ancure'epi aijna i yu'uxari, aime i maj muaacua i maj ruuri, majta aime i vaujsi i maj seite

japuan muaacua ara'ase, ai mu meyan a'imi a'icaujtuuxi maijna jemi i Canya'a. Matij mana'a pua'amua te'itya'ica'a maijna i aarpa, majta tuxa'a ti ooro cin tí'itaavijhuaca'a. Cuaanye'e pu ava'istijma'acaa aijna jetze i tuxa'a. Ajta aijna i cuaane'e, ai pu ain pueen maj raatahuaviiri'i i Dioj aime i maj ri'i tí'ityeseijre'e i Dioj jemi. ⁹Matij mi meyan jajcuacan cin tyu'utachuiicaca'a ticin:

Ayaa pu tiraavijte'e paj muaa peyan ra'ancure'epin, pajta raatáxijta a'ini mamuaaje'ica.

Pajta muaa, papu'uri tyu'utanaajchitaca'a pajna cime'e i a'axuure'e i maj cin té'echaica'a i Dioj jemi, pej pi tyu'utatuiire'en i Dioj jemi i tyate maj nainjapua e'ema'acan.

Ai mu hua'a jetze ajtyama'acan matij mana'a seij jetze maj airaujnejte nusu a'achu pua'amua i maj seij nyuucari cin ti'ixaxa'a nusu matij mana'a pua'amua i maj tyaitestyamua'ame'en pueen.

A'u ti na'a mej e'eseijre'e seij japua i chuej, au mu e'ema'acan.

¹⁰Pajta muaa, papu'uri peyan ri'i hua'uruu mej mi meyan main tyaitestyamua'ame'en pueenya'a mua'ara'ani aijna i ti ti'ijta, mej mi majta ti'itij cin tyu'utyavaire'en maijna jemi i Dioj.

Ma majta aime, ai mu tyu'utajta iayan chaanaca japua.

Ayaa mu tyu'utachuiicaca'a.

¹¹Nyati'ij ni atanyeeraca'a. Nyati'ij ni hua'unamuajri'i aime i maj u tajapua ti'ivaire'e. Ma mui'icá huapi'i. Capu

a'atzu ri'iri ti hua'uté'iten, ni capu amiteere'e a'achu maj pua'amua. Ayaa mu pua'amua matij i xu'ura'ave. Ai mu maun atavaatima'acaa majjna jetze i ipuari, majta aime jetze i maj muaacua i maj ruuri, majta aime jetze i vaujsi. ¹²Ai mu meyan ca'anin cin tyu'utachuiicaca'a ticin:

Tiche'e teyan ri'i tiraata'an tyaijna i Canya'a i maj raaje'lica.

Ee xaa, ayaa pu tiraavijte'e ti ain ayan tira'ancura'an aijna ti Dioj cin tiraijcate'en, ajta tij na'a ti jemin ti'iseijre'e i Dioj,

ajta i mua'atziira'a i ti cin tyu'utaijta, ajta i muáre'eri'ira'ara'an i ti cin nain cin tyu'utyamue'itin.

Tiche'e ri'i tiraata'an, tyajta ahuatatzahuate'en tyaijna jemi,

tiche'e tyajta huatatyamua'ave'en tyaijna jemi i Canya'a.

Ayaa mu tyu'utáchuiica'a.

¹³Nyati'ij ni neyan tihua'unamuajri'i mej ti'ichuiica, matij mana'a pua'amua maj u tajapua e'eseijre'e, majta aime mej iyan seijre'e i chaanaca japua, majta aime, matij pua'amua u tajete mej e'eseijre'e, majta aime i maj japuan e'eseijre'e i jaj ti ve'e, majta matij mana'a pua'amua a'aseijre'e i jaj tzajta'a. Naimi'i mu meyan ti'ichuiicaca'a ticin:

Tiche'e ri'i tiraata'an tyaijna i ti acajca i ipuari jetze, tyajta tyaijna i Canya'a.

Tiche'e ri'i tiraata'an, tiche'e tyajta ri'i tirajcha'i, tyajta ri'i tiraatyajtuaani, tyajta ri'i tiraata'an i ti nain cin antyujmua'aréera a'ara'ani tij na'a ti yu auca'iti a'ame tij na'a

rusen cime'e.

¹⁴Majta aime i maj muaacua i maj ruuri, ayaa mu tyu'utaxajtaca'a ticin: —Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

Majta aime i vaujsi, ai mu a'icaujtuuxi, majta raatyanajchaca'a i Dioj.

I ti arahua'apuaca cin á'avijti'ihuaca'a

6 Nyati'ij ni raaseij ti ain Canya'a seij asujtza'an i ti cin á'avijti'ihuaca'a i yu'uxari. Cime'en pu'u ayan huarij, aj nu ni raanamuajri'i seij ti hua'a jetze ajtyama'acan i maj ruuri, i maj majta muaacua. Ayaa pu ca'anin cin tyu'utaxajtaca'a. Cu xuee maj cuj huatyejnyuuni. Ayan ticin: —Iya'a ii.

²Nyajtahua'a nu atanyeeraca'a ti pua'a a a'utejvee aijna i cahuaayu'u i ti cueinara'a. Ajta ain ti ava'aca, ai pu tú'unami'i huitechuiica'a rumuajca'a jetze. Ajta ai pu huiirajraa ti ij hua'antimue'itin. A'u ti na'a pu a'uye'icaa hasta na'a cai naijmi'lica antimue'iti.

³Ti'iqui ajtahua'a rasujtza'an. Nyati'ij ni neyan tiraanamuajri'i ti'ij ain ti hua'apua ti ajta hua'a jetze ajtyama'acan i maj ruuri, i maj muaacua, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Iya'a ii.

⁴Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajtaca'a, saij pu huiirajraa i cahuaayu'u ti pa'usáarara'a. Ajta ayaa pu tiraata'a aijna ti ava'aca ti ij ain ayan hua'itziite'en i tyaite i maj yan seijre'e i chaanaca japua mej mi cai che'e ru'ihuaamua'a mua'ara'ani silu mej mi huaujcu'i'ini saij ajta saij. Ai pu cin, ai pu ra'ancure'echuii seij i chun i ti ve'e, i ti ajta tya'ajcámiimfjmeee ruxa'ajta'a.

⁵Aj pu'i hueicacajretze rajsujtza'an. Nyati'ij ni neyan tiraanamuajri'i ti ajta saij ti hua'a jetze ajtyama'acan i

maj ruuri, i maj muaacua, ai pu ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Iya'a ii.

Nyati'ij ni nyajtahua'a atanyeeraca'a. Ma'acui xaa, a pu a'utyeyvee saij i cahuaayu'u ti xu'umuara'a. Ajta ain i ti ava'aca, ai pu ráachuisima'a i maj cin tya'acá'ita'ara. ⁶Nyati'ij ni a'ati huanamuajri'i. Cu xuee hua'a tzajta'a a'a tyaja'utaxajtaca'a i maj ruuri, aime i maj muaacua. Ayan ticin:

—Sei mediida i triigu, ayaa pu che'eta na'a ti'ijnáachi a'ame tij a'ati ayan tiramue'itin sei xicaj cime'e. Ajta hui hueica mediida i triigu ti títí'ijmé'en hu'ijmueiyujmee, ayaa pu che'eta na'a ti'ijnáachi a'ame tij a'ati ayan tiramue'itin sei xicaj cime'e. Ma sajta muan, caxu yá'ujjpuan a'u maj tyaja'ahuaste'e aceituuna ti'iti na'ari uuva ti'iti silu miche'e maijna cin huataujvaire'en. Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a.

⁷Ti'iqui ayan i ti muaacua asujtza'an. Cime'en pu'u ayan rasujtza'an, aj nu ni raanamuajri'i ti ain i ti muaacua ti ajta hua'a jetze ajtyama'acan i maj ruuri. Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Iya'a ii.

⁸Nyajtahua'a nu atanyeeraca'a. Nyati'ij ni raaseij nyaijna i cahuaayu'u i ti cij ti'lityaumua'a. Ajta ain i ti ava'aca, ayaa pu antyahuaa ticin i nyaj hua'acui'ica. Ajta i saij i ti cujta'an huama'acaa, ayaa pu ajta antyahuaa ticin i nyaj hua'a chi'i puen i mi'ichite. Dioj pu ayan hua'uta'a mej mi maijna cin antyujmua'aréera e'ica aime i maj yan huachaatime i tyaite iyan chaanaca japua mej mi hua'ucui'ini aime i tyaite maijna cime'e maj tyújnaya'usi'ite'en nusu tujri cime'e na'ari cui'ini'ira'a cime'e o aime cime'e i ti'lityain i maj ti'lityaci'imaca.

⁹Ti'iqui i ta'anxivi asujtza'an. Nyati'ij ni nyaima huaseij i hua'axaijnyu'uca aime i maj maijna cin huacuihuaca'a

maijna maj ra'ara'astijre maijna i nyuucari ti cime'en raxa i Dioj, majta maijna cime'e maj ra'ancura'a i nyuucari Ciriistu'u ti raatyajtuaa i hua'a jemi. Majta aime an mu e'ejtya'acaa i ipuari jete. ¹⁰Majta ca'anin cin j'jhuacaa ticin:

—Tavastara'a, mi paj urare'lenya'acan cin seijre'e, mi paj tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a, ça'achuni auj a'ateeri asta pana'a cai peyan tiraaxa'api'intare'len paime cime'e i maj taacuii, pej pi pueijtzi hua'uta'an paime i maj an japon huachaatime anna chaanaca japua?

¹¹Ti'iqui hua'ure'epijte i ciixuri i ti titi'ijme, ti ajta ti'licueina. Ayaa pu tihua'uta'ixaa maj nu'u mauj a'atzu tyu'uchu'eve'en asta na'a cai ayan tya'araurasten a'achu ti ari hua'uxa'api'intari'iri'i aime jemi i maj ruxa'aj ti'itij cin ti'livaira'acaa, ajta aime i hue'ihuamua'a i maj meyan che'eta mana'a eenye'leque'e cui'ini matij aime.

¹²Ti'iqui i ta'arajsevi asujtza'an. Nyati'ij ni nyajtahua'a atanyeeraca'a. Ma'acui xaa nya'u. Eecan pu huapi'i huataujca'atzi i chaanaca. Ajta ain i xicaj, huatyaxu'umuara'a. Ayaa pu seijra'acaa tij aijna i ciixuri ti xu'umua i maj cin ti'lityaujche'etyahua'a mua'aye'i ti pua'a meyan maujxaamijte'e. Ajta aijna i maxcira'i, ai pu huatyapa'uraca'a. Ayaa pu seijra'acaa tij xuure'e. ¹³Majta aime i xu'ura'ave, ai mu meyan che'eta mana'a a'ajvatzi'ixi i chuej japua tij aijna i taca'ira'an i huarej ti auj seijre'e ti'ij huaseevi' i a'aye'i. Ti pua'a ain ciya'ara'an huataujruurajxi'in aaca cime'e, naijmi'i pu cávaijti i taca'ira'an.

¹⁴Ajta i tajapua ti je'eseijre'e, ai pu ahuáujpua'arixi. Ayaa pu che'eta na'a huateeseijre tij ajta a'ati yu'uxari huatyeejire. Ajta tij na'a a'uti a'u jirime, ajta tij na'a a'uti a'arahuáchijmee i jaj

japua, najimi'i pu huara'axi. Capu che'e mu'u e'e seiraa a'araa i jiri.

¹⁵Majta naimi'i i maj yan japuan seijra'acaa iyan chaanaca japua, a mu ahuauravaataca'a a'ahua'a tyasta'ana tzajta'a majta jaij tzajta'a aujna jiri jetze. Ayaa mu huarij aime i maj ti'itij cin tityatati, ti pua'a tajtuhuan pueen nusu presideenti pueen na'ari i maj tihue'ijte'e i xantaaru'u nusu i macai maj chijtyaani pueen nusu i maj eihua ruca'anyejme. Naimi'i matij mana'a pua'amua yen seijre'e iyan chaanaca japua, meyan huatauravaataca'a.

Capu amin a'ij ti pua'a ruxa'a mana'a á'ujhua'anya'a a'ij ti tihua'araanajchi, na'ari ca'anyejri mu cin ti'imuara'acaa.

¹⁶Ayaa mu tihua'utajée majjna i jiri, majta majjna i tetej ticin:

—Sata'aj yeehui tajapua rájveti sej si ta'ava'anan ti ij cai taaseij aijna i ti acajca i ipuari japua, ajta ti ij cai pueijtzi taaci'iti aijna jemi i Canya'a i ti ari nyu'ucami'i.

¹⁷Ee xaa, pu'uri yeehui ayan tyaja'ure'enye aijna xicajra'a mej jetzen pueijtzi taata'asin majjna cime'e mej meri nínyu'ucacu, majta capu a'ati raayi'iti ti tya'utaviicue'i aijna cime'e.

Aime i mej Israel jetze ajtyama'acan, i ti Dioj hua'ava'ajajpuaxi

7 Nyajta e'eyan muaacuaca huaseij i mej ti'livaire'e u tajapua. Aa mu a'utyáuuca'a. Saij pu aun e'eseijra'acaa u jetze pujme'en Teijmata'a, ajta sai aujna a'ahua'a Huaahuata pujme'en, ajta sai Cuameche pujme'en. Ajta i sai, au pu a'utyavaaca'a Tzareeme'en pujme'en. Majta aime i maj muaacua, ai mu cai hua'ata'acara'a i aaca ti huata'aacare i chuej japua na'ari i jaj japua nusu ciye tzajta'a.

²Nyati'ij ni seij huaseij ti ti'livaire'e u tajapua. Au pu pujme'en e'eve'ema'acaa a'u ti e'ijninyei i xicaj. Ai pu ru'ityaatiica'a aijna

i ti cin Dioj hua'ajtiyú'uxaxi áj hua'acuaatze'e ti ayan tyaxa maj nu'u tyaitestyamua'ame'en pueen. Aj pu'i ain tevi ayan ca'anin cin hua'utajée aime i maj majjna cin antyujmua'areeraca'a maj a'ij pua'a raaruuren i chaanaca, majta i jaj ti ve'e.

³Ayaa pu tihua'uta'ixaa ticin:

—Caxu xi pueijtzi ra'ata'a i chaanaca na'ari i jaj ti ve'e nusu i ciye asta tyana'a cai hua'ajtiyú'uxaxi'in hua'acuaatze'e tyaime i maj ravaire'e i taDioj. —Ayaa mu tyu'utaxajta'a.

⁴Nyati'ij ni neyan tiraanamuajri'i a'achu maj pua'amua i ti hua'ajtiyú'uxaxi i hua'acuaatze'e. Ayaa mu pua'amua'acaa a'achu cumu anxite japuan hua'apuate japuan muaacua vi'ira'a. Ai mu hua'a jetze ajtyama'acan matij mana'a tyaitestyamua'ame'en maj pueen i mej a'iraujnejte majjna jetze i Israel.

⁵Majta aime i maj majjna jetze a'iraujnejte i Judá, ayaa mu ará'axcaa tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta aime i maj majjna jetze a'iraujnejte i Rubén, ayaa mu che'eta ará'axcaa tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta aime i maj majjna jetze a'iraujnejte i Gad, ayaa mu majta ará'axcaa a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. ⁶Majta aime i maj majjna jetze a'iraujnejte i Aser, ayaa mu che'eta mana'a ará'axcaa tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta aime i maj majjna jetze a'iraujnejte i Neftalí, ayaa mu che'eta mana'a ará'axcaa a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta mu meyan che'eta mana'a ará'axcaa a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a aime i maj majjna jetze a'iraujnejte i Manasés.

⁷Aime cime'en i seica, i maj Simeón jetze a'iraujnejte, ayaa mu majta ará'axcaa a'achu cumu tamuaamuata'a

japuan hua'apua vi'ira'a. Majta aime i maj Leví jetze a'iraujnejjte, ayaa mu che'eta mana'a ará'axcaa a'achu cumu tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a. Majta aime i maj Isacar jetze a'iraujnejjte, ayaa mu che'eta ará'axcaa tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a.

⁸Naimi'i mu meyan tamuaamuata'a japuan hua'apua vi'ira'a arastima'acaa aime i tyatestyamua'ame'en i maj Zabulón jetze a'iraujnejjte, majta i maj maijna jetze a'iraujnejjte i José, ayaa mu che'eta ará'axcaa matij i seica, majta aime i maj Benjamín jetze a'iraujnejjte, ayaa mu che'eta mana'a ará'axcaa.

Cime'en i maj mui'iti i maj majta cueinavi'in ti'ityeechan

⁹Nyati'ij ni nyajtahua'a atanyeeraca'a, nyajta hua'useij i seica i maj maun e'etyujsaira'acaa. Ayaa mu tyamua'a tí'ityamui'icaa. Capu ri'iristaca'a ti a'ati hua'uté'iten. A'u ti na'a mu e'ema'acantajma'acaa, matij mana'a pua'amua main pueen i tyaite i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan, matij mana'a pua'amua i tyaite i maj saique tí'ijye'ira, majta najmi'i maj saique ti'ixaxa'a. Au mu a'utyauuca'a jemin i Canya'a. Ai mu cueinavi'in ti'ityecháatima'acaa aime, majta tacij mu huiitepiitima'acaa. ¹⁰Ca'anin mu cin meyan tí'ityejijhuaca'a ticin:

Ca'anyejri pu cin tu'irajtuaa aijna i taDioj

i ti acajca i ipuari jetze, ajta aijna i Canya'a.

¹¹Majta aime i mej ti'ivaire'e u tajapua, ai mu atavaatima'acaa a'u ti a'utyavaaca'a i ipuari, majta a'u maj a'utyauuca'a aime i vaujsi, majta aime i maj muaacua i maj ruuri. Mati'ij mi a'icaujtuuxi i jemin i ti acajca i ipuari jetze mej mi raatyaanajche i Dioj.

¹²Ayaa mu tyu'utaxajta'a ticin:

Che'e ayan tyaja'ure'enyen.

Tu'uri teyan ri'i tiraata'asin, tyajta teyan

ri'i tiya'useiira ta'aju'un, a'ini ai pu nain tya'umua'aree.

Aij tu cin teyan ri'i tirata'acara'a ta'aju'un,

tyajta ri'i tiraatyatuutuhua'a ta'aju'un.

Ai pu taDioj jemi seira'a a'ame i muáre'eri'ira'ara'an, ajta i ca'anijra'a tij na'a

ti yu aca'iti a'ame tij na'a rusen cime'e.

¹³Aj pu'i saij i ti vastacira'i ayan tinaataihua'uri'i ticin:

—¿A'atyainni maj pueen aime i maj cueinavi'in ti'ityechaatime? ¿A'uni jetze ma'uva'aju'un?

¹⁴Nyati'ij ni neyan tiraata'ixaa ticin:

—Muaa vasta'a, muaa paj ramua'aree pej peyan tinaata'ixaa'te'en.

Aj pu'i ayan tinaata'ixaa ticin:

—Ai mu hui main pueen i maj tya'utaviicue'iri'i i maj eihua huapi'i rajpueitzi mua'araa. Ai mu meri tyu'uja'usi i tyu'ujciixu, majta tyu'ucueiinare i tihua'aciixu majjna cime'e maj ra'ara'astijre majjna i Ciriistu'u i ti hua'a jetze ma'acan huami'i. ¹⁵Aij mu hui cin meyan iija seijre'e jemin i ipuari ti jetzen acajca aijna i Dioj. Ai mu majta ravaire'e teyujta'a a'u ti ain Dioj e'eseijre'e. Nain tujca'ari tzajta'a, majta nain tica'ari tzajta'a, au mu ravaire'e.

Ajta ain ipuari jetze ti acajca, ai pu hua'achain aijna cime'e ti rusaij hua'a jemi huatyaturaasin. ¹⁶Camu hui che'e huatyatujritze'esin, camu majta che'e huata'icuj. Capu ajta che'e

hua'acucui'i a'ame i hua'amu'u i xicaj cime'e. Capu ajta che'e hua'ataixi'ira a'ame i xicaj. ¹⁷A'ini ai pu Canya'a aijna jetze a'utejvee i ipuari. Ai pu hua'achai a'ame. Ai pu hua'avi'itin

ajna a'u ti jajmuaa i maj cin ruuri

mua'ara'ani. Ajta ain Dioj, ai pu ri'i tihua'uta'asin mej mi cai che'e ti'iti cin ruxaamistya'a.

**Ain nu'u i Canya'a rasujtza'an
ajjna i ti cin á'aviyti'ihuajma'acaa,
ajjna i ta'arahua'apua**

8 Ti'iqui ain Canya'a rasujtza'an ajjna i ti cin á'aviyti'ihuajma'acaa, ajjna i ta'arahua'apua. Aj pu'i nainjapua tyu'upuá'arajraa u ute'e. Ayaa pu a'atee a'achu cumu e'ita'a hoora ti cai ti'iti namuajra'acaa. ²Nyati'ij ni hua'useij i maj arahua'apua, i maj majta ti'livaire'e u tajapua. Ai mu ain pueen i maj Dioj jemi huatyaauca. Mati'ij mi tya'ancura'i i trompeeta, i ti ta'arahua'apua.

³Aj pu'i saij mu a'uve'eme ti ajta ti'livaire'e u tajapua. Ai pu jetzen ajtyeechaxi ajjna i maj japuan ti'imuai'ivajtaca. Ajta ti'iti huiityajajnaca'a citzive'eri. Seij pu raatatiste i cuaane'e ti ij ajjna rajnajchite'en ajjna jamuan i nyuucari i maj cin raatahuacara'a i Dioj jemi matij mana'a pua'amua i maj ri'i ti'litesejre'e i Dioj jemi. Ajta, ajjna i hua'anyuuca, an pu e'esejira'acaa japuan ajjna i ti ooro cin taavijhua i maj japuan ti'imuai'ivajtaca ti ajta jemin a'utejvee ajjna i ipuari.

⁴Aj pu'i tyamua'a tya'ajcitzujtaraca'a ajjna i cuaane'e ajjna jamuan i nyuucari i maj cin raatahuacara'a i Dioj jemi. Aij pu jetzen ájcitzujtaraca'a ajjna i muajca'ara'ara'an ajjna i ti ti'livaire'e u tajapua. ⁵Aj pu'i rajtii ajjna i citzive'eri, ajta ra'ava'istya'a ajjna i tajj ti aun a'uve'eme ajjna japua i maj japuan ti'imuai'ivajtaca. Aj pu'i aya'ucáaxire i chaanaca japua. Cime'en pu'u ayan huarij, aj nu ni raanamujri'i. Cu xuee muatyényuu. Eecan pu tyamua'a ti'lityáca'arajnajmá'a. Majta tyamaxciva'ara'a. Ajta huataujca'atzixi i chaanaca.

**Cime'en i trompeeta i
maj te'lityai'lica'a**

⁶Majta aime i maj arahua'apua ara'ase, i maj majta ti'livaire'e u tajapua, aime i maj trompeeta te'litya'lica'a, ai mu ri'i huaujruu mej mi maijna tzajta'a ucaajijhua.

⁷Ajta ajjna ta'anajca, ai pu ucájjijhuaca'a ajjna tzajta'a i trompeeta. Cime'en pu'u ayan huarij, mati'ij mi teetej caavatzi ajjna jamuan i tajj, xuure'e ti ranaxca. Nainjapua pu huavatzi iyan chaanaca japua. Ajta e'icaj pu tyu'ura'ataa. Ajta ain i ciye, e'icaj pu ajta tyu'ura'ataa. Ajta i ixaj, naimi'i pu huara'ataa ajjna.

⁸Ajta ain i ti hua'apua i ti ti'livaire'e u tajapua, ai pu ajta ucájjijhuaca'a ajjna tzajta'a i trompeeta. Ajta ti'iti pu atyajrai i jaj jetze i ti ve'e. Cu xuee jiri na'a ajjna i ti'iti i ti ajta tyataasima'a. Ti'iqui a a'ucajrupi a aata'a. Aj pu'i e'icaj saique huaujruu i jaj tij xuure'e.

⁹Majta e'icaj mu huacuii i maj maun e'echajca'a. Majta main i baarcu i maj japuan a'aciinyaca'a i jaj, e'icaj mu majta huatyaana'axi.

¹⁰Ajta ain i ti hueica, ai pu ajta ucájjijhuaca'a ajjna tzajta'a i trompeeta. Cime'en pu'u ucájjijhuaca'a, aj pu'i xu'ura'ave ti ve'e e'icajve u ute'e. Ayaa pu tya'ataaca'a tij tatzari. Aj pu'i a a'arajve e'icaca japua i atya'ana, ajta e'icaca japua a'u ti a jaixavi'ijmee.

¹¹Ajta ain i xu'ura'ave, ayaa pu antyhuaaca'a ticin Ta'antzijvi'i. E'icaj pu antziivi'i a'araa i jaj. Majta i tetyaca, mui'iti mu huacuii maijna cime'e maj re'i maijna i jaj i ti antziivi'i.

¹²Ajta ain ti muaaca, ai pu ajta ucájjijhuaca'a i trompeeta jetze. Cime'en pu'u ayan huarij, ti'iti pu ra'ajtyaatu'a i xicaj, ajta i maxcirali, ajta e'icaj i xu'ura'ave mej mi cai che'e meyan a'atáatime'eni. E'icaj tujca'ari tzajta'a,

camu che'e á'ataaca'a, ajta e'icaj tica'ari tzajta'a, camu majta che'e á'ataaca'a.

¹³Nyati'ij ni neyan a'ujnyeera'aca'a.

Utya'imi pu seij rá'ara'acaa i cual'ira've. Nyati'ij ni neyan raanamujri'i ti ayan tí'ixajtaca'a ticin:

—Cui'i xaa, cui'i xaa, cui'i xaa, aime hui i maj iyan japuan huachaatime i chaanaca, a'ini eihua mu hui rajpueitzi mua'aju'un mati'ij meyan ucájjijhua i seica i maj hueica i trompeeta jetze. Pu'uri hui tin ayan tyaja'ure'enyeesin.

9 Aj pu'i ain ta'anxivi ayan ucájjijhuaca'a i trompeeta jetze. Cime'en pu'u ayan huarij, nyati'ij ni raaseij i xu'ura'ave ti ari e'icajve u ute'e, ajta an a'arajve i chaanaca japua. Ajta ain, ai pu ra'ancure'echuui ajjna i yaavi i ti cin ra'antacuuna a'u ti e'etyacun ti huápi'i a'ucatee. ²Aj pu'i ai pu ayan ra'antacú ajjna ti e'etyacun ti ayan cai amiteere'e a'achu ti ucatee. Cime'en pu'u ra'antacú, ayaa pu huitacitzujtaraca'a tij tya'itacitzúuta a'aye'i i hoorno tzajta'a ti ve'e. Ajta ain i xicaj, ajta i maxcira'i, ai mu a'utanami'ihua mua'araa maijna cime'e i citzij ti a'itacitzujtaca'a aujna a'u ti e'etyacun.

³Mati'ij mi huatuna'ise mu'itacé citzij tzajta'a. Ayaa mu tihua'uta'a mej mi meyan tyu'uche'eve'en matij aime i tyaxcate. ⁴Ayaa mu tihuéijca maj nu'u cai a'ij pua'a raruuraa i íxaj ti ajninyei i chuej japua na'ari tu'upi ti'iti nusu ciye. Ai mu'u nu'u ain pueen i maj a'ij pua'a hua'aruuren, aime i tyaite i ti cai te'eyu'usi'i hua'acuaatzi jetze maj nu'u tyaitestyamua'ame'en pueen i Djoj.

⁵Ayaa mu tihau'uta'a mej meyan a'ateeri a'achu cumu anxí maxcira'i maj pueijtzi hua'uta'an i tetyaca. Majta, camu meyan tihua'uta'a maj hua'ucui'ini. Ajta, ajjna i maj cin pueijtzi hua'uta'asin, ayaa pu che'eta na'a een ti pua'a tyaxca raache'en i a'ati. ⁶Ayaa pu te'eme ajna xicajra'a

jetze. Ayaa mu rahuauni i tyetyaca maj huacui'ini. Ma ajta, capu a'ij tyu'utari'iristari. Eihua mu huapi'i jetzen á'ujca'anye maj huacui'ini mej mi cai che'e rajpueijtzi. Ma majta, ca'anyejri mu cin tya'utaviicue'ira.

⁷Majta main huatuna'ise, ayaa mu seijra'acaa matij cahuaayu'use i mej meri hua'acáanajxi mej mi japuan huanya'use'en. Ti'iti mu ava'arújtya'ama'acaa i rumu'u jetze. Ayaa pu seijra'acaa tij curun ti ooro cin taavijhuaca'a. Majta, hua'anyeertime ayan seijra'acaa matij tyaite. ⁸Ayaa mu majta e'enyelen cácijuajca'a matij juuca, majta meyan e'enyelen antátamajca'a matij muajyete.

⁹Nainjapua mu ti'icácaujnacaa ti'itij cime'e tij tyapuusti'i pueenya'a. Majta, eihua huapi'i cá'arajnacaa mati'ij tirá'ara'ixi. Yaa pu e'enyaa namuajra'acaa matij aime i cahuaayu'u i maj ca'anin cin ru'uva'ajaapuajme'e i carreta i maj tzajta'an huatyauuca'a aime i maj unya'use'en.

¹⁰Ayaa mu e'enyaa huacuasi matij tyaxcate. Ajta ajjna i hua'amuaere'eri'ira'a i maj cin meyan e'enyaa a'ateeri anxij maxcira'i maj pueijtzi hua'uta'asin i tetyaca, ai pu hua'acuasi pu seijre'e.

¹¹Ajta ain ti tihue'ijte'e, ai pu ain pueen i xaijnyu'ucari ti nain cin antyujmua'aree aujna te'etyacun ti huápi'i a'ucatee. Ayaa pu antyahuaa hua'anyuuca cime'e aime i Hebreos ticin Abadón. Ajta hua'anyuuca cime'e i Griego, ayaa pu antyahuaa ticin Apolión. Ayaa pu huataujmua'a ticin, “Aijna ti e'ihuaje'ica”.

¹²Pu'uri seij mu a'umej i maj cin pueijtzi mua'ara'ani. Ajta auche'e hua'apua a'atura ti ayan tyaja'ure'enyen.

¹³⁻¹⁴Aj pu'i ain ti arájsevi, ai pu ajta ucájjijhuaca'a i trompeeta jetze. Cime'en pu'u ayan ucájjijhuaca'a, nyati'ij ni

a'ati huanamuajri'i ti aun t'ixajtacaa a'u ti a'utejvee ajjna i maj japuan ti'imua'ivajtaca. Ayaa pu tiraata'ixaa ajjna ti ucájjihuaca'a ticin:

—Pata'aj hue'ixájtaxi'in aime i maj muaacua i maj majta aityanami'i ajjna vejli'i atya'ana jetze ti ve'e ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Eufrates.

¹⁵Aj pu'i huá'uxijtaca'a aime i maj muaacua, i maj majta aityanami'ihuaca'a asta ajna tyaja'ure'enyen i xicajra'an mej jetzen huacui'ini a'icaj i tyaite i maj yan japuan huachaatime. Pu'uri piti'ihuaujxa'api'intare a'atzaj ti pua'a, ti'itani xicajra'an, ajta ti'itani maxcira'ira'an, ajta ti'itani ninye'ira'a ti ayan huarini.

¹⁶Majta main i xantaaru'u, i maj avé'etye'ete, ayaa mu ara'asicaa a'achu cumu seite vi'ira'a pua'amua maj ma'a, majta ayaa mu pua'amua a'achu cumu tamuaamuata'a vi'ira'a i mej meyan pua'amua maj ma'a. Ayaa nu tyu'unamuajri'i a'achu maj pua'amua ara'asicaa.

¹⁷Nyajta, ayaa nu e'enyen hua'usej i cahuaayu'u nyati'ij neyan tyu'umaaraca'a. Aime i maj avé'etye'ete, ayaa mu antyaujna i rutaviitze'e ti'itij cime'e ti ayan seijre'e tij taj ti a'ataa, ajta i ti cuatumua, ajta i ti tyaumua. Majta aime i cahuaayu'u, ayaa mu e'eny'a huijmu'u matij muajyete. Ajta i ti an hua'atenye'e jetze e'ijninyeica'a i taj, jamuan i citzij, ajta ajjna ti tyaumua ti ayan tya'aaca tij tyapuusti'i. ¹⁸Mati'ij e'icaj huácuihuaca'a i tetyaca i ti hueica jetze i maj cin pueijtzi hua'uta'a, ajjna cin i taj, ajta ajjna i citzij, ajta ajjna i ti ayan tya'aaca tij tyapuusti'i, tij na'a pua'amua a'ijninyeica'a ain hua'atenye'etze'e i cahuaayu'u.

¹⁹Ee xaa nya'u, ayaa mu tiraayi'iti mej ti'ityacui'ini majna cime'e i rutenye'e. Ayaa mu majta e'enyen

huacuasi matij cu'ucu'use, majta meyan e'enyen huijmu'u. Majta i maj cin pueijtzi hua'uta'a i tetyaca.

²⁰Majta main i seica i maj yan japuan seijra'acaa iyan chaanaca japua, i maj cai huácuihuaca'a majna cime'e i cui'ini'ira'a, camu raataxaahuataca'a i maj ti'iti huátaahuan i ti cai Dioj pueen. Camu majta raatapua'ajtaca'a mej meyan rana'amiche'en majna i tiyaaru'u na'ari maime i ti'iti tevijra'a ti ayan taavijhua ooro cime'e na'ari plaata cime'e nusu coobre cime'e ca'in tetej cime'e o cye cime'e, ti'iti ti na'a, maj cai atanyéjnye'e, majta cai huitanajca'amua, majta cai cinivej.

²¹Majta aime i tyaite, camu majta raatapua'ajtaca'a maj cai ti'ityacui'ica. Majta majna i chahueiiri camu majta raatapua'ajtaca'a maj cai ramuara'a majna i ti tyu'utyáhueiitaca'a ti'ij aráurasten i hua'aye'ira. Majta i tyaite, mauche'e mu meyan ruxana'acira'acaa, majta tyú'unahue'iracaa.

I ti tajapua ti'ivaire'e, ajta ajjna ti jiri'i ti ajta te'eyu'usi'i

10 Nyati'ij ni nyajtahua'a seij huasej ti ti'ivaire'e u tajapua. Eecan pu ruca'anye ajjna, ajta ute'e pu a va'acáma'acaa. Jaitiri pu racánajca'a, ajta cu'uxai atavijca'a i muura'an jetze. Ayaa pu tyá'ajtaave'e i nyeerima'ara'an tij i xicaj, ajta ayan seijra'acaa i iicajra'an tij ti'iti ti tyataasin. ²Ai pu ru'ityépijcaa i rumuajca'a jetze i yu'uxari ti cile'en. Pu'uri autácuuri'ihuaca'a. Aj pu'i a a'ara'icataca'a i jaj japua i ti ve'e ajjna cime'e i ru'ica ru'iriita'a pujme'en. Ai pu ajta a'ara'icataca'a i chuej japua i seij cime'e i ru'ica ruutata'a pujme'en. ³Aj pu'i ca'anin cin huajijhuaca'a. Ayaa pu namuajra'acaa tij muajye ti'iji'ihuaca. Cime'en pu'u ayan tyu'ujijhuaca'a, mati'ij mi huateenyuu aime i maj arahua'apua ara'ase. ⁴Mati'ij meyan

huateenyuu, nyaa nu rá'ayu'uxáche'e. Nyajta e'eyan raanamuajri'i i a'ati ti ute'e nyaja'utajée ayan ticin:

—Pata'aj ru'umua'areera a'ij mej tyu'utaxajtaca'a i maj huateenyuu aime i maj aráhua'apua ara'ase. Capaj ra'ayu'uxa.

⁵⁻⁶ Ajta ain i ti tajapua ti'ivaire'e i nyaj raaseij ti jaj japua a'arañicataca'a, ajta chuej japua ajta a'arañicataca'a, ai pu ajmójca'ataca'a, ajta ayan tya'ataujratziiri'i ti nu'u ari tyaja'ure'enejsin ajna xicajra'an ti jetzen nain te'entipua'ari. Aij pu jetze tya'ataujratziiri'i i nyuucajtze'en aijna ti rusen cin ruuri. Ai pu ain pueen i Dioj ti tajapua huatyataahuaca'a, ajta najim'i'ica ti aun e'eseijre'e. Ai pu ajta raatyataahuaca'a i chaanaca i tyaj japanu yen seijre'e, ai pu ajta raatyataahuaca'a tij na'a ti japanu ti'iseijre'e, ajta i jaj ti ve'e, ajta tij na'a ti aun e'eseijre'e.

⁷ Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i a'ati ti nu'u ajna a'araurastejsin aijna i ti ru'avaa i Dioj jemi a'ij ti ain Dioj tya'ataujratziiri'i hua'a jemi i maj ravaira'acaa majna cime'e mej jetzen ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Ajna pu nu'u ayan a'araurastejsin ajna xicajra'an ti jetzen ucajijhua i ti tajapua ti'ivaire'e i ti arahua'apua pueen.

⁸ Aj pu'i ain i nyaj raanamuajri'i ti ute'e tyaja'utaxajtaca'a, ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Aricu, aijna jemi pata'aj ra'ancura'in i yu'uxari ti autacuuri'i muajca'ara'ara'an jetze aijna ti tajapua ti'ivaire'e, ti aun japanu huatejvee i jaj japua, ti ajta aun japanu huatejvee i chuej japua.

⁹ Nyati'ij ni nyaun á'umej nyaijna jemi ti tajapua ti'ivaire'e. Ayaa nu tiraata'ixaa ti naata'ite'en i yu'uxari ti cile'en. Aj pu'i ayan tinaata'ixaa ticin:

—Ya'acui, nya'u. Pata'aj hui raatyajcua'ani. Ai pu mua'atzíivitya'a

pu a'ame mua'a jucaatze'e. Ajta, ayaa pu mua'améncatya'a a'ame mua'aténit'ize'e tij sarate.

¹⁰ Nyati'ij ni ra'ancura'i nyaijna i yu'uxari ti cile'en. Au nu ya'ancura'i i muajca'ara'ara'an jetze aijna ti tajapua ti'ivaire'e. Nyati'ij ni raatyajcuaa. Eecan pu naa tinú'ucacarajca'a i neteni jetze'e tij sarate. Ajta, nyati'ij yá'uxij, eecan pu na'atzíivitya'acaa ye nyajucaatze'e. ¹¹ Aj pu'i ayan tinaata'ixaa ticin:

—Ayaa pu ajta ayan tyu'uxe'eve'e paj pajtahua'a tyu'utaxaj aime jemi i tyaite i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan, i maj majta seij nyuucari cin ti'ixaxa'a, pajta hua'a cime'en i mej tihue'ijte'e.

Cime'en i maj hua'apua i maj tya'anxájta

11 Aj pu'i a'ati naatachui ti'iti ciye i maj cin tí'itaaca a'achu ti huataate. Ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Iya'a i, pata'aj hui raaté'iten a'achu ti antayauj i teyuu a'u mej yá'ana'amiche i Dioj, pata'aj pajta raaté'iten a'achu ti auyauj aijna i maj japanu ti'imuai'ivajtaca. Pata'aj pajta hua'uté'iten a'achu maj pua'amua i maj maun rana'amiche. ² Pajta, capaj hui paun ra'itáa a'achu ti antayauj aujna u pua'aque ti a'aráyaujta'a. Pata'aj rujiime'e raatyajtuaani a'ini Dioj pu ari hua'uta'a i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan mej mi meyan a'ateere a'achu cumu hua'apuate japanu hua'apua maxcira'i maj maun ra'ave'echetzi'inaxi'in majna chajta'a ti Dioj ayan rusaij huataura'ate.

³ Nyajta inyaa, ayaa nu hui tihua'uta'asin aime i maj hua'apua i maj ca'anijra'a ti'ita'aca inyaa cime'e i muare'eri'ira'a mej mi meyan a'ateevi'in a'achu cumu seivi'ira'a japanu tamuaamuata'ate japanu hueicate xicaj maj tihua'uta'ixaate'en nyeetzi jetze ma'acan. Ayaa mu majna

cin ti'itéechan maijna cime'e i maj cin ti'lityaujche'eta aime i maj ruxaamiste'e maijna ti saij huami'i.

⁴Ai mu hui ain pueen i huarej i ti ti'ihua'apua i ti jemin a'atavee i tavastara'a ti iian tie'ijta chaanaca japua. Ai mu hui majta main pueen i maj hua'apua i ta'antitátzajmee. Ai mu xaa jemin seijre'e i tavastara'a.

⁵Ti pua'a a'ati ayan ti'ixe'eva'a ti a'ij pua'a hua'uruuren, taij pu aijninyei an hua'atenyi'itze'e, ajta hua'amue'itici aime i maj hua'ajchaire'e. Ee xaa, ti pua'a hui a'ati ayan ti'ijxe'eva'a ti a'ij pua'a hua'uruuren, ayaa pu ti'ihuaujxa'api'intare aijna jemi i a'ati maj main raaje'ica.

⁶Majta aime i maj hua'apua, aij mu hui cin antyujmua'aréera mua'aju'un maj hua'uta'ijmi i viite mej mi cai che'e viiya menti mauj tihue'ixaate'e i tyaite. Aij mu cin meyan tite'entyujmua'areera mua'aju'un maj saique raaruuren i jaj ti'ij ayan huataujru'ure'en tij xuure'e. Ayaa mu che'eta mana'a cin tite'entyujmua'areera mua'aju'un maj pueijtzi hua'uta'an aime i tyaite i mej iian seijre'e i chaanaca japua. Nain mu hui cin pueijtzi hua'uta'asin i cui'ini'ira'a cime'e tij na'a ti ayan tihua'araanajchi.

⁷Mati'ij ra'antipua'arite'en i maj cin naatyaxajta, aj pu'i ti'iti aun a'itamé a'u ti e'etyacun i ti huápi'i a'ucatee. Ai pu hui hua'utenya'usi'ite'esin, ajta hua'acui'ini ajta, hua'utyaamue'iti.

⁸Au mu majta a'utyá'a mua'aju'un i mi'ichite caaye jetze aujna a'ahua'a chajta'ana jetze ti ve'e i ti nu'u ayan tyaja'arajtyahuaa tin Sodoma, ajta ayan ticin Egipto. Au pu hua'avastara'a á'utataihuaca'a i curuu jetze.

⁹Ayaa mu mi'ichite huáruuren aime i tetyaca mej nain japua huachaatiime, a'u ti na'a seij chuejra'a japua, aime i mej seij nyuucari cin ti'ixaxa'a, a'achu maj pua'amua ara'ase i

tyaitejra'a. Hueica xicaj japuan e'ita'a mu hua'aseira mua'aju'un i mi'ichite. Majta, camu raata'acara'a ti a'ati hua'ava'anan. ¹⁰Majta aime i maj iian huachaatiime i chaanaca japua, eihua mu huataujtyamua'ave'esin maijna cime'e i mej meri hua'ucuii. Ai mu majta maijna cin ti'iyesten, majta tyu'utaujpuiejve'esin ti'iti maijna cime'e i maj cai che'e hua'itziite'e aime i maj hua'apua i maj ti'ixaxa'ata'a i Dioj jetze ma'acan, i maj majta nu'u pueijtzi hua'uta'a aime i mej iian seijre'e i chaanaca japua.

¹¹Ti'ij tyauma'aca hueica xicaj japuan e'ita'a, xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu huatyajturaa aime jemi i maj hua'apua. Ajtahua'a pu hua'utatiste i hua'axaijnyu'uca i maj cin ruuri. Mati'ij mi ajhuiixi. Majta eihua tyu'utatzin aime i maj hua'useij. ¹²Mati'ij mi raanamujri'i ti a'ati ca'anin cin u e'icájjihuaca'a u ute'e ayan ticin: —Iya'a, sajiinyechi seyujna ute'e, jaitiri jetze u tajapua.

Mati'ij mi ticij, mahua'aseiiraca i maj hua'ajchaira'acaa. ¹³Cime'en mu'u ticij, aj pu'i huatyaujca'atzijxi i chaanaca tyamua'a naa. Ajta e'icaj pu a'avatzi i tihua'achi'i i ti aun a'uvaatima'acaa. Majta aráhua'apua vi'ira mu huacuii i tyaite ti'ij huatyaujca'atzijxi. Majta aime i seica i tyaite, eihua mu huapi'i tyu'utatzin, majta ri'i tiraatyeejee i Dioj.

¹⁴Pu'uri mu a'luma'a i maj cin rajpueijtzi i ti hua'apua. Ajta pu'uri tin tyaja'ure'enyeesin i ti hueica i maj cin rajpueijtzi mua'aju'un.

I trompeeta ti aráhua'apua

¹⁵Aj pu'i ain ti ute'e ti'ivaire'e, aijna ti arahua'apua pueen, ai pu ajta ucájjihuaca'a. Nyajta hua'unamuajri'i maj ca'anin cin ti'ixajta'acaa u ute'e, meyan ticin:

Pu'uri xaa te'entyajrupi i tavastara'a,

aijna i ti Dioj ra'antihuau.

Pu'uri nain cin antyujmua'aree
ti tihua'utaijte'en aime i maj
huachaatime anna chaanaca
japua.

Ai pu tihua'utaijte'esin tij na'a ti
yu auca'iti a'ame tij na'a rusen
cime'e.

¹⁶Majta aime i vaujsi i maj seite
japuan muaacua ara'ase, i maj majta
hua'ipuari japua e'ere'leti i Dioj
jamuan, ai mu a'icaujtuuxi, majta
raatyanajchaca'a i Dioj. ¹⁷Meyan ticin:

Ri'i tu timuaata'aca, tavastara'a,
mi paj Dioj pueen,
mi paj pajta nain cin
anti'amua'aree,
mi paj pajta seijre'e ijii,
mi paj pajta seijra'acaa jajcua imi.

¹⁸Majta aime i maj seij chuejra'a
japua e'ema'acan, matij
pua'amua,
eihua mu huapi'i nínyu'ucacuca'a.

Pajta muua, papu'uri
huatanyu'ucaca'a.

Pu'uri ajna tyaja'ure'enye ajna
xicajra'a paj jetzen hua'axijte'en
aime i mej meri huacuii.

Pata'aj ri'i tihua'uta'an paima i maj
muavaire'e, aime i mej mueetzi
jetze ma'acan ti'ixaxa'a, majta
aime i maj mueetzi jemi ri'i
ti'litesejre'e.

Pata'aj ri'i tihua'uta'an matij
pua'amua mua'astijre'e, capu
amin ti pua'a meyan va'acan
cin títyatati
na'ari cileenya'a cin metítyatati.

Pata'aj pajta hua'antipua'arite'en
aime
i mej meri hua'upua'ari aime
i mej iyan chaanaca japua
huachaatime.

Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a aime i maj
seité japuan muaacua ara'ase.

¹⁹Aj pu'i ain i teyuu a'u ti
Dioj e'eseijre'e u tajapua, ai pu

antácuunyaraca'a. Ajta aun teyujta'a
seijra'acaa aijna i chi'i ti cile'en ti
ajta tzajta'an urácatii i nyuucari ti
cin tya'ataujratziiri'i i Dioj. Mat'iij
mi huatyamaxcava'axi aujna
teyujta'a, majta tyenyuucua'a. Eihua
pu ca'anin cin ti'ityáca'arajnajmá'a.
Huatyaujca'atzijca'a i chuej, majta
caavatzí i tyeetej.

I jiita'a, ajta i cu'ucu'u

12 Aj pu'i ti'iti huataseijre u
ute'e i nyaj cin ri'i tya'utaseij.
Jiita'a pu seijra'acaa ti ayan eenye'en
ti'litechajca'a ciixuri cime'e ti naa
tí'ityatáatiye'i tij i xicaj. Ajta maxcira'i
japua ujvaaca'a aijna i jiita'a. Ai pu
curuun ajta u'utyaruujta'acaa ti jetzen
seijra'acaa ti'iti cumu xu'ura'ave.
Ayaa mu ara'asicaa a'achu cumu
tamuaamuata'a japuan hua'apua.
²Pu'uri autájucaca'a, ajta ruyeinyaca'a
aijna cime'e ti ra'acui'icaa a'ini pu'uri
tin tiyauj a'ame.

³Ajtahua'a saij huataseijre. Ma'acui
xaa, aijna i cu'ucu'u i ti pa'u, i ti
vivéj. Arahua'apuaca pu huijmu'u,
ajta tamuaamuata'a ava'ahuajmee. Ai
pu ajta ru'utyaruujta'acaa i curuun
i ti arahua'apua. ⁴Ajta, rucuasi pu
cin hua'ajcura'ana e'icaca aime i
xu'ura'ave i maj ute'e e'eseijre'e.
Aj pu 'i hua'ajájpuaca'a. Aj pu'i
huaje'icaahua'axi iyan chaanaca
japua. Ajta ain i cu'ucu'u, aa pu vejli'i
jemin a'utyeechaxi aijna i jiita'a ti ari
tin tiyauj a'ame ti'ij raatyaci'ime ti'ij
huanu'eihua i unyaaca'i.

⁵Aj pu'i tiyauj a'araa, tyaatacan.
Ai pu ain pueen ti ca'anyejri cin
tihua'utaijte'esin matij mana'a
pua'amua i maj chaanaca japua
je'ema'acan. Ajta ain unyaaca'i,
Dioj pu ya'uvi'iti u tajapua a'u ti
e'eseijre'e i ipuari ti japuan acajca i
Dioj. ⁶Aijna i jiita'a, a pu huatauruu
aujna pujme'en a'u ti cai a'a a'ati, a'u

ti ajta Dioj ri'i ya'uruurijitze. Au pu e'eteeri a'achu cumu seiv'ira'a japuan tamuaamuata'ate japuan hueicate xicaj. Ajta ain i Dioj, ai pu racha' a'ame.

⁷Mat'i'ij mi autyajhuii maj huatenya'use'en i tajapua. Aijna i Miguel, majta i maj jamuan ti'ivaira'acaa, ai mu ranya'usi'itya'acaa majna i cu'ucu'u, majta majna i maj ravaira'acaa i cu'ucu'u. ⁸Mat'i'ij mi hua'utyaamue'iti majna i cu'ucu'u, majta aime i maj ravaira'acaa. Capu che'e hua'uta'a maj maun a'utyaauca u tajapua.

⁹Mat'i'ij mi ye'icajrai majna i cu'ucu'u ti vivéj, aijna i cu'ucu'u ti jajcua jimi seijra'acaa, aijna i tej teyan ratamua'amua ticin tiyaaru'u, tyajta i tyej teyan ratamua'amua ticin Satanás. Ai pu ain pueen aijna i ti hua'acuanamua matij mana'a pua'amua yen seijre'e iyan chaanaca japua. Aj mu mi aye'icajrai iyan chaanaca japua, jamuan i maj ravaira'acaa.

¹⁰Nyati'ij ni raamua'areeri'i ti a'ati aun tajapua a'utyaavaaca'a. Ti'iqui ca'anin cin tyu'utaxajta'a ayan ticin: —Pu'uri hui xaa ayan tyaja'ure'enyé ti ain i TaDioj ari hue'irajtuua aime i maj ra'astijre'e. Pu'uri nain cin antyujmua'aree ti i'i tihua'utajjte'en najjmi'ica tij na'a rusen cime'e. Pu'uri hui nain cin tirajca aijna i Ciriistu'u ti ari ra'antihuau, a'ini pu'uri ya'ucajrai aijna ti tihua'axajtzi'i i ta'ihuaamua'a. Nain xicaj tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a, ai pu hui ayan tihua'axajtzi'i aijna jemi i Dioj.

¹¹Majta main i ta'ihuaamua'a, ai mu majna cin ra'antimue'iti majna cime'e ti ain Canya'a ra'iraaxire i ruxuure'e tij mua'i'vejri i Dioj jemi, majta mu ra'antimue'iti majna cime'e mej meyan tihua'utá'ixaaty'a'acaa aijna cime'e i nyucari i ti cime'en raxa i Ciriistu'u. Camu a'atzu raataxaahuataca'a maj ra'astijre'e. Capu amin a'ij ti pua'a

a'ati ayan hua'anyeecha ti hua'ucui'ini. Mauche'e mu ra'aviucue'i.

¹²Sata'aj seyan huaujtyamua'ave'en mi saj seyun seijre'e tajapua, sajta muan, mi saj seyun ti'ivaire'e. Sajta muan, mi saj seyun huachaatime saujna chaanaca japua, sajta muan, mi saj saun a'utyaauca i jaj japua, cui'i xaa, a'ini muejmi jemi ari huataseijre aijna i tiyaaru'u. Ajta i'inyu'ucami'i huapi'i a'ini pu'uri ramua'aree ti cai che'e a'ateeri, a'ini Dioj pu'uri ra'ityánajsin. —Yaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i Dioj.

¹³Ajta ain i cu'ucu'u, ti'ij raamua'areeri'i ti aun e'ejve i chaanaca japua, aj pu'i raatavén aijna i jiita'a i ti tiyauj a'araa. ¹⁴Ajta Dioj pu ayan tiraata'a aijna i jiita'a ti raavaire'en ti'ij ca'anacan ticheni a'u ti a'ij eenya'a aijna jemi i cu'ucu'u. Ajta Dioj pu ti'ijmi'icua a'ame. Aj pu'i aun a'ará'a a'u ti cai a'a a'ati, a'u ti ajta Dioj ri'i tiya'uruurijitze. Au pu e'eteeri a'achu cumu hueica ninye'ira'a japuan e'ita'a.

¹⁵Aj pu'i ain cu'ucu'u eihua jaj aijxíre an rutene'etze'e ti'ij ya'ujáujte'en, ajta ra'ujamiste'en aijna i jiita'a. ¹⁶Ajta ain i chuej, ai pu raatavai aijna cime'e ti a'utátzi'ite ti'ij atyarute i jaj, i ti ra'ijxíre i cu'ucu'u an rutene'etze'e. ¹⁷Aj pu'i ain cu'ucu'u raatajaaxajjvi'iri'i aijna i jiita'a. Ajta á'uraa. Aj pu'i autyejche ti hua'utenya'usi'ite'en aime i seica, i maj yaujmu'a'ame'en pueen aijna i jiita'a. Ai mu ain pueen i mej meyan ra'astijre'e a'ij ti tihue'ijte'e i Dioj, i maj majta tya'anxájta majna cime'e i Jesús. Ajta ain i cu'ucu'u, ai pu aun huateechaxi a'apueiri japua, a'u ti a'avastime i jaj ti ve'e.

Cime'en i maj hua'apua'a i maj majta huapi'i á'atyesi'ire'e seijre'e

13 Nyati'ij ni a'ati ti huapi'i á'atyesi'ire'e huaseij. Ai pu i jaj tzajta'a ti ve'e a'itama'acaa. Tamuaamuata'a

pua'amuaca pu ava'ahuajmee, ajta arahua'apuaca huijmu'u. Curuun pu tya'utyarujti'ihuaca'a i ru'ahuaj jetze seij ajta seij, ajta ayaa pu te'eyu'usi'i ajjna jetze i muura'an a'ij ti antyahuaa ti a'ij pua'a namuajre'e i Dioj jemi.

²Ayaa pu seijra'acaa ajjna i ti'iti i nyaj raaseij. Ayaa pu eenya'a seijra'acaa tij jiripu. Ayaa pu e'enyelen tiicajmee tij juutze'e. Ayaa pu ajta een anténi tij muajye. Ajta ain i cu'ucu'u, ai pu nain raatatu ajjna i ti'iti i rumuare'eri'lira'a, ajta tij na'a ti cin tie'lijta, ajta i ti cin eihua antyujmua'aree.

³Cu xuee ti'ipueijti'ihuaca'a saij i muura'an ti'ij huami'ini. Ajta, ajtahua'a pu huaruj ajjna i ti ti'ipueijti'ihuaca'a. Aij pu cin najimi'i matij mana'a maj yan huachaatime iyan chaanaca japua, eecan mu ri'i tira'utaseij, majta ra'ara'astijre majjna i ti'iti. ⁴Majta main i tyetyaca ai mu raatyanaajchaca'a majjna i cu'ucu'u a'ini pu'uri ain cu'ucu'u raatatu ajjna i ti'iti ti huapi'i á'atyesi'ire'e i ti cin antyujmua'aree. Majta main tyaite raatyanaajchaca'a majjna i ti'iti. Ayaa mu ticin:

—¿A'ataani ayan een tij amijna mi ti'iti? ¿A'ini auj ti'iri'iri ti a'ati raatyenya'usi'ite'en ti ij raatyamue'itin? Capu xaa nya'u a'ati. —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a.

⁵Ca'anijra'a pu raata'a ti'ij a'ujtzaahuatya'a huapi'i i Dioj jemi. Ayaa pu tiraata'a ti ayan a'ateevi'in ti ajjna cin antyujmua'aréera ti eihua huapi'i a'ij pua'a ti'ixajta. Ayaa pu á'atyeere a'achucumu hua'apuate maxcirai' japon hua'apua. ⁶Aj pui'i autyejche ti a'ij pua'a ti'ixajta i Dioj jemi ajjna cime'e ti rusaij ayan huaujruu tij i Dioj. Eecan pu a'ij pua'a tira'ixaa ajjna i Dioj, ajta aime i maj aun e'eseijre'e i Dioj jemi u tajapua. Ai mu ti'ivaire'e matij chilira'an i ti tzajta'an seijre'e i Dioj.

⁷Ajta ain i cu'ucu'u ai pu ca'anijra'a raata'a ti'ij hua'utenya'usi'ite'en aime

i maj ri'i ti'iteseijre'e i Dioj jemi. Ajta ayan tiraata'a ti'ij hua'utyamue'itin. Ayaa pu ajta tiraata'a ti ajjna cin antyujmua'aréera ti'ij tihua'utaijte'en matij mana'a pua'amua yen seijre'e iyan chaanaca japua, aime tyaitejra'a, majta aime tyaitejra'a, majta aime i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan, tij na'a i ti seijre'e i hua'anyuua. ⁸Matij mana'a pua'amua iyan huachaatime i chaanaca japua, ai mu rana'amicha'a mua'aju'un, matij mana'a i maj cai á'ayu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze i ti ra'a ajjna i Canya'a i ti huame'ere ti'ij cai xi huataseijra'a i chaanaca. Ajjna i yu'uxari, ai pu ain puen ti jetzen te'eyu'usi'i a'ij ti antyahuaa saij ajta saij matij mana'a pua'amua ruuri huatyájturaa jemin i Canya'a tij na'a rusen cime'e.

⁹Ti pua'a a'ati huityajnamua, che'e ain tyamua'a naa tiraanamua. ¹⁰Ti pua'a piti'ihuaujxa'api'intare'en, mej seij huatevi'iran maj ra'ityaan, ai mu xaa raatévi'ira. Ti pua'a a'ati tityaacui'ini chun cime'e, ayaa pu tyu'ujxe'eve'e ti ayan che'eta ajjna cin tyu'umi'ini. Ayaa pu Dioj ayan tihua'utajée aime i maj ri'i ti'iteseijre'e i jemin mej mi tya'utaviicue'i, mej mi majta ra'atzaahuatze'e.

¹¹Nyati'ij ni seij huaseij i ti'iti ti a'itanyej a chuaata'a. Hua'apuaca pu ava'ahuajmee tij canya'a. Ayaa pu ajta ti'ixaxa'a tij i cu'ucu'u. ¹²Ai pu ra'ara'astijre ajjna jetze ma'acan i ti'iti i ta'anajca tij na'a i ti cin antyujmua'aree. Ayaa pu ca'anyejri cin tihue'ijte'e matij mana'a mej iyan seijre'e chaanaca japua mej mi ratyaanajche majjna i ta'anajca ti huaruj i ti ti'ipueijti'ihuaca'a ajjna cime'e i ti huami'i. ¹³Ayaa pu ti'imijhuaca ajjna i ti ravaire'e mej mi ti'itij cin ri'i tira'utaseij. Ee xaa, nya'u, ayaa pu raayi'iti ti taj i e'icajraani u ute'e, mejseiraca i tyaite.

¹⁴ Ai pu hua'acuanamua i tyaite i mej yan seijre'e iyan chaanaca japua aijna cime'e ti ca'anijra'a rata'aca ti ayan huarini aijna jetze ma'acan i ta'anajca. Aj pu'i ayan tihuéijca mej mi ratyatóahuan ti'iti tevijra'a ti ayan seijre'e tij aijna i ti'iti ta'anajca, aijna i ti tyu'upueijti'ihuaca'a aijna cime'e i chun, ajta aijna i ti'iti ti huaruj. ¹⁵ Ajta ain i ta'anajca, ayaa pu ajta tiraata'a aijna i ti ravaire'e ti'ij xaijnyu'ucari raatátisten aijna i ti'iti tevijra'a ti'ij tyu'utaxaj. Ayaa pu ajta tiraata'a ti aijna cin antyujmua'aréera ti ayan tihua'utajte'en maj raaje'ica a'ati ti na'a i ti cai á'ujca'anye ti raatyaanajche aijna i ti'iti ti tevijra'a.

¹⁶ Ai pu ajta tihue'ijte'e mej mi anaujyu'uxaxi'in i rumuajca'a jetze na'ari maj araujyu'uxaxi'in i rucuaatzi jetze najimi'i i tyaite. Capu tihua'utauuni'ira ti pua'a a'ati ayan cile'en cin ti'itejvee nusu va'acan cin ti'itejvee, ti pua'a chijtyaani pueen nusu cai a'ij ti'ijviicue'i. Capu ajta ti pua'a meyan ruxaahua á'ujhua'anye'en na'ari maj ca'anejri cin ti'imua'e'e.

¹⁷ Ti pua'a cai a'ati a'ayusi'ihua a'ij ti antyahuaa aijna i ti'iti na'ari i ti cin ti'itej, capu ri'irista a'ame ti aijna i a'ati ti'iti huananan. Capu ajta ri'irista a'ame ti ti'iti huatuaani.

¹⁸ Aij pu cin, ayan tyu'ujxe'eve'e ti a'ati ri'i metyaúumua'araj. Che'e ain yau'eitaa a'ara'ani a'ij ti huataujmua'a aijna i ti cin ti'itej a'ij ti antyahuaa aijna i ti'iti. Aijna i ti cin ti'itej, au pu a'uve'eme aime tzajta'a i tyetyaca. Ayaa pu ti'itej a'achu arájsevi sieentu japuan hueicate japuan arájsevi.

Cime'en i maj mul'iti maj jajcuacan cin ti'ichuiica

14 Nyati'ij ni atanyeeraca'a. iMa'acui xaa!, an pu huatyavaaca'a jiri japua aijna i Canya'a i ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Sión.

Ai mu majta jamuan manna huatyáuuca i maj anxite japuan hua'apuate japuan muaacua vi'ira'a ara'ase. Ayaa pu te'eyu'usi'ihuaca'a aj hua'acuaatze'e a'ij ti antyahuaa aijna i Canya'a, ajta a'ij ti antyahuaa aijna i ti rajya'upua. ² Nyati'ij ni raanamujri'i ti a'ati u tajapua tyaja'utaxajtaca'a. Ayaa pu namujra'acaa tij jaj ti sihuajna ca'anin. Ayaa pu ajta namujra'acaa matij maj tyenyuucan huapi'i. Ajta i nyuucari i ti cin tyu'utaxajtaca'a, ayaa pu namujra'acaa matij aime i mej ti'icuiina aijna jetze i aarpa.

³ Majta meyan ti'ichuiicaca'a seij cime'e i chuiicari i ti jajcua aijna jemi i Dioj, majta aime jemi i maj muaacua i maj ruuri, majta aime jemi i vaujsi i maj seite japuan muaacua ara'ase. Capu a'ati raayi'itihua'a ti tyu'utachuiica aijna cime'e i chuiicari silu ai mu'u i maj anxite japuan hua'apuate japuan muaacua vi'ira'a ara'ase, i ti ain Canya'a tyu'unajchitaca'a i maj cime'en té'echaica'a i Dioj jemi. Mati'ij mi maun iya'ujhua'anya'a iyan chaanaca japua.

⁴ Ai mu ain pueen i maj cai ti'ihuaujxana'acire juucate jemi a'ini ai mu urare'enyama'aca cin á'ujhua'anya'a. Ai mu ain pueen i mej meyan á'ujhua'anya'a aijna jamuan i Canya'a a'u ti na'a ti a'umej. Ai pu hue'irajtuaa hua'a tzajta'a aime i maj yan seijre'e iyan chaanaca japua. Ajta ain i Canya'a, ai pu ayan che'eta na'a huá'avi'itiste'esin i Dioj jemi tij a'ati tyu'utatuire'esin i Dioj jemi aijna i iciiri ti anacai ajtanyéj. Jamuan i Dioj, ai pu ajta hua'ancure'evi'iti. ⁵ Ajta aime, camu a'atzu ti'ihue'itaca, silu tyamua'a mu uraré'en seijre'e i Dioj jemi.

A'ij mej tyu'utaxajtaca'a i maj hueica i maj ti'ivaire'e u tajapua

⁶ Nyati'ij ni seij huasej ti tajapua ti'ivaire'e. Ute'e pu rá'ara'acaa ti'ij

tihua'uta'ixaate'en i nyuucari i maj cin huataujtyamua'ave'en matij mana'a rusen cime'e. Ai pu rá'ara'acaa ti'ij tihua'uta'ixaate'en matij mana'a pua'amua yan huachaatime i chaanaca japua, matij mana'a pua'amua i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, matij mana'a pua'amua main pueen i tyaite, matij mana'a pua'amua i main pueen i tyaitestyamua'ame'en, majta najjmi'i aime i maj saique ti'ixaxa'a.

⁷ Aj pu'i ca'anin cin ayan tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Sata'aj ra'atesa'a i Dioj, sata'aj sajta ri'i tiraatyajtuaani a'ini pu'uri ayan tyaja'ure'eny e ajna ti jetzen Dioj hua'axijte'en najjmi'ica i tyaite. Sata'aj rana'amiche'en ajna ti raatyataahuaca'a i tajapua, ajta i chaanaca, ajta i jaj ti ve'e, ajta a'u ti na'a ti huajaixavi'ijmee.

⁸ Aj pu'i saij ti ti'ivaire'e u tajapua i ti hua'apua, ai pu cujta'an tyu'uxájtajma'a. Ayan ticin:

—Pu'uri a'ave. Nain pu cin a'ave ajna i Babilonia ajna i ti hua'utyatimue'iraste ajna cime'e ti hua'a jamuan huataujxana'acire matij mana'a pua'amua seij chuejra'a japua e'ema'acantacaa. Dioj pu ajta raatatimue'iraste'esin ajna cime'e ti huapi'i nyu'ucami'i.

⁹⁻¹⁰ Aj pu'i saij ti tajapua ti'ivaire'e, ajna i ti hueica, ai pu ajta cujta'an tyu'uxájtajma'a ca'anin cime'e ticin:

—Ti pua'a hui a'ati rana'amiche'en ajna i tevi ti huapi'i á'atyes'i'ire'e, ajta ajna i tevi, ajta ayan tira'utyaca'anyen maj ra'usiimua'an i cuaatzajra'an jetze nusu muajca'ara'ara'an jetze a'ij ti antyahuaa ajna i ti'iti i ti huapi'i á'atyes'i'ire'e, Dioj pu ajta raatyatimue'iraste'esin ajna cime'e ti huapi'i nyu'ucami'i. Ajta ain i a'ati, ti'iti pu hui anti'isin ti ayan raaruuren ti ajna i hua'ave'eri ti cai ti'iti ranaxca, i maj cin hua'acui'ica. Ai pu ajta

rajpueiitzi a'ame i taij cime'e, ajta ajna cime'e ti ayan tya'aaca tij tyapuusti'i. Ayaa pu hui tirajpueiitzi a'ame hua'a jemi i maj tajapua ti'ivaire'e, ajta ajna jemi i Canya'a. ¹¹ Ajta ain i citzij ti ajcitzu ajna cime'e i maj cin rajpueijtzi, ayaa pu hui a'ateeri tij na'a rusen cime'e ti ájcitzúuta a'ame. Capu ajta hua'ata'aca maj huaujsa'upe'en tujca'ari tzajta'a nusu tica'ari tzajta'a. Ayaa mu hui tirajpueiitzi mua'aju'un aime i maj rana'amiche majjna i ti'iti, ajta i tevi, matij mana'a mej meyan ra'ancura'a i maj cin hua'a jetze ra'uyu'uxa a'ij ti antyahuaa ajna i ti'iti.

¹² A'ij pu cin Dioj ayan tihua'ajee aime i maj ri'i ti'iteseijre'e i jemin mej mi tya'utaviicue'i, aime i maj ra'astijre'e a'ij ti tyu'utajjtaca'a i Dioj, aime i maj majta ra'atzaahuat'e majjna i Jesús.

¹³ Nyati'ij ni raanamujri'i ti a'ati ute'e teje'icáxajtaca'a. Ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Pata'aj peyan tira'utéeyu'uxa yee: “Tij na'a ti yu auca'ati a'ame, miche'e ri'i tityaujmuajtya'a aime i maj ra'atzaahuat'e i tavastara'a.” Ajta ain i xajjnyu'ucara'ara'an i Dioj, ayan ticin: “Ee xaa nya'u, ri'i pu Dioj tihua'uta'a a'ini pu'uri ri'iri maj huaujsa'upe'en, mej mi cai che'e ti'iti cin á'aviicue'ira'a, a'ini pu'uri tihua'uci'i i maj raamue'iti majjna cime'e mej tyu'umuarej.”

I ti chuej japua tyu'uciire

¹⁴ Nyati'ij ni nyajtahua'a atanyeeraca'a. Ma'acui xaa, aij nu huaseij i jaitiri ti cueiina. Sa'ij pu ajta ain japuan ujcatii ti ayan seijra'acaa tij tyaata'a. Ai pu curuun utyárujtya'acaa ti ooro cin taavijhuaca'a, ajta ru'ityechuaaca'a ru'iriita'a pujme'en i chun ti aicaujtura ti ajta tyamua'a naa tya'antamiimi. ¹⁵ Aj pu'i saij ti tajapua ti'ivaire'e aun a'irájraa u teyujta'a. Ai

pu ca'anin cin ayan tiraatajée ajna ti jaitiri japua anu'ujcatii ticin:

—Pata'aj hui mi chun cin raare'eveijche i ti ari ti'iciiri, pata'aj tyu'urá'atzaana, a'ini pu'uri ajna tyaja'ure'enye i paj jetzen tyu'urá'atzaana. Pu'uri hui eihua ti'iciiri, ajta ari huará'aca'anaca'a i chaanaca japua.

¹⁶Ajta ain i ti jaitiri japua anu'ujcatii, ai pu ca'anin cin tyu'ure'eveijchaca'a i chaanaca japua, ajta tyu'ura'atzaj tij na'a ti tyu'uciiraca'a.

¹⁷Aj pu'i saij ti tajapua ti'ivaire'e ajta aun e'irajraa u teyujta'a. Ai pu ajta ru'itechuaaca'a seij i chun ti aicaujtuta, ti ajta tyamua'a naa tya'antamiimi.

¹⁸Aj pu'i saij ti tajapua ti'ivaire'e aun e'irajraa a'u ti a'utejvee ajna i maj japan ti'imua'i'ivajtaca. Ai pu ain pueen i ti ajna cin antyujmua'aree i taij cime'e. Aj pu'i ayan tiraatajée ajna i ti ru'itechuaaca'a i chun ti aicaujtuta, ti ajta antamiimi. Ayan ticin:

—Pata'aj hui raare'eveijche, pajta rajsaire'en i taca'ira'an i pi'ista ti aun a'uvaatimee i chaanaca japua a'ini pu'uri cuasi ajna i uuva.

¹⁹Cime'en pu'u ayan tiraata'ixaa, aj pu'i ain ayan raare'eveijchaca'a i chaanaca japua, ajta rajsaij ajna i ti tyu'uciiraca'a i chaanaca japua. Aj pu'i aun ya'ucaahua'axi ajna tzajta'a i maj cin rajaachi i uuva a'u ti Dioj ya'ujáche ajna cime'e ti huapi'i nyu'ucami'i. ²⁰Aa mu ya'ujáche a pua'aque i chajta'ana. Xuure'e pu airami'iyaca'a ajna i maj ra'ajache. Tyamua'a pu tya'uti'i a'araa. Ayaa pu tya'uti'i a'uti jimi a'ata'ase i xaachima'ara'an jetze i cahuaayu'u. Ajta, ayaa pu a'uyauucan japua huami'iyajraa a'achu cumu hueica cieentu kilómetros.

**Aime i maj tajapua ti'ivaire'e,
ajta i pueijtzi ti aráhua'apua**

15 Nyati'ij ni nyajtahua'a seij huaseij i ti tajapua eihua

ruxe'eve'e. Eecan nu ri'i tira'utaseij. Ai mu ain pueen i maj ti'ivaire'e u tajapua, i maj arahua'apua ara'ase. Aij mu cin antyujmua'aree maijna cime'e i pueijtzi i ti ayan ara'ase a'achu cumu arahua'apua. Ai pu ain pueen i ti nain cin te'entipua'ari i ti cime'en Dioj ayan pueijtzi hua'uta'asin ajna cime'e ti huapi'i nyu'ucami'i.

²Nyati'ij ni ti'iti huaseij. Naa pu ti'imestí. Aa pu aumuaanijmee, cu xuee viidriu na'a, taij ti tzajta'an seijre'e. Majta aime i maj raatyamue'iti maijna i tevi ti huapi'i tyes'iire'e, majta i tevi ti ravaire'e, majta i ti cin ti'itáa a'aye'i i ti cin ayan antyahuaa. Au mu huatyáuuca'a a'uti avastimee ajna i viidriu ti aumuaanijmee. Ai mu te'ityai'ica'a rumuajca'a jetze maijna i aarpa ti Dioj hua'utapueijve mej mi maijna cin tyu'utacuiina i jemin.

³Majta meyan maijna cin ti'ichuiicaca'a maijna cime'e a'ij ti huarij ajna i Moisés ti ti'ivaira'acaa i Dioj jemi, majta maijna cime'e a'ij ti huarij i Canya'a. Meyan ticin:

Eecan paj huapi'i ri'i naa huarij pati'ij tu'irajtuaa muaa, tavastara'a, mi pej Dioj pueen, paj pajta nain cin anti'amua'aree. Aij tu cin ri'i tya'utaseij. Tij na'a a'ij paj rici, xa'api'in paj rici, pajta tzaahuati'ira'a cin raaxa'api'intare'e, mi pej peyan tie'ijta tij na'a ti yu auca'iti a'ame tij na'a rusen cime'e.

⁴Naimi'i mu meyan ri'i timuaatyajtuaani, majta ri'i timuaata'asin, mueetzi, mi paj tavastara'a pueen, a'ini muaa paj asaij urare'enya'acan cin seijre'e i Dioj jemi. Najimi'i i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan,

ai mu a'uva'aju'u mua'aju'un
mej mi muaatyaanajche,
a'ini papu'uri tihua'utasejrate pej
peyan xa'api'in huarij a'ij ti
tiraavijte'e.

⁵Nyati'ij ni atanyeeraca'a ti pua'a
ari ty'a'antacuuni'i u teyujta'a a'u ti
e'iracatii aijna i ti tyá'anxajta aijna
cime'e i Dioj.

⁶Mati'ij mi maun a'iraaci u teyujta'a
aime i maj tajapua ti'livaire'e i maj
arahua'apua ara'ase. Mu'uri raatisima'a
i pueijtzi i ti ajta arahua'apua ara'ase.
Ciixuri mu majta ti'itéecha ti ma'a
t'lityatáatiye'i tyamua'a naa. Majta mu
ava'aji'iqui'ihuajma'acaa an rutavijtze'e
puaasi cime'e ti ooro cin taavijhua.

⁷Ajta saij i maj muaacua i maj
ruuri, ai pu hua'ura'ipi'íte aime
i maj arahua'apua ara'ase aijna i
tuxa'a i ti ava'istijmee i ti cin huapi'i
nyu'ucami'i i Dioj i ti i'iruuri rusen
cime'e. Saij ajta saij pu hua'ura'ipi'íte
aijna i tuxa'a. ⁸Aj pu'i tyamua'a
tyájcitzujtaraca'a u teyujta'a aijna
cime'e i muáre'eri'ira'ara'an i Dioj.
Ajta, eihua pu huapi'i huatátzarajraa.
Aj pu'i tyamua'a ty'uhuaajistiyaca'a
u teyujta'a aijna i citzij. Capu che'e
huatari'iristaraca'a ti saij aun
a'utyarute u teyujta'a asta mana'a cai
ra'antipua'arite'e i maj arahua'apua
ara'ase maj pueijtzi hua'uta'an i ti ajta
arahua'apua ara'ase.

**I cutzape'e ti aijna cin
ava'ajiste aijna cime'e ti
Dioj huapi'i nyu'ucami'i**

16 Nyati'ij ni seij huaseij i a'ati ti
aun a'utyavaaca'a u teyujta'a.
Ti'iqui ca'anin cin tyu'utaxajta'a
ticin:

—Sericu, sata'aj hui a ya'ucáxire'en
i chaanaca japua tij na'a i ti ava'isti
i cutzape'e jetze i ti arahua'apua
ara'ase mej mi raamua'aree ti huapi'i
nyu'ucami'i i Dioj.

²Cime'en pu'u ayan tyu'utaxajta'a
aijna, aj pu'i saij u a'uve'eme. Ti'iqui
aya'ucajrai i chaanaca japua i cutzape'e
jetze ti aramuaaca'a. Aj pu'i hua'a
japua rajve aijna i ti cin i'icá'atzata i
ti a'ij pua'a tya'aaca, ajta i ti a'ij pua'a
sejira'acaa. Ayaa pu tihua'uruu aime
ti hua'a jetze te'eyu'usi'ihuaca'a a'ij ti
antyahuaa aijna i ti'iti, majta aime i maj
raatyanajchaca'a.

³Ajta, i ti hua'apua, ai pu ajta
aya'ucajrai i cutzape'e i ti aramuaaca'a
japuan i jaj ti ve'e. Cime'en pu'u ayan
huarij, aj pu'i saique huaujruu i jaj tij
xuure'e ti airami'yaca'a tevi jetze ti
huami'i. Ajta, najimi'i i maj jaj tzajta'a
chajca'a, ai mu huacuii.

⁴Ajta i ti hueica, ai pu aya'ucajrai aijna
i saij i ti cutzape'e jetze aramuaaca'a
i atya'ana tzajta'a, ajta japuan a'u ti
a'ajajxajmee. Cime'en pu'u ayan huarij,
tij na'a ti ti'lisejre'e saique pu huaujruu
tij xuure'e. ⁵Nyati'ij ni raanamujri'i i ti
aijna cin antyujmua'aree i jaj, ai pu ayan
tyu'utaxajta'a ticin:

—Xa'api'in paj hui huarij paijna
cime'e paj hua'uxijte, muaa, mi paj
jajcua jimi sejira'acaa, pajta ijii paj
pauj sejire'e. ⁶Naa pu hui xa'api'in a'ini
aime i tetyaca mu'uri hua'ucuii aime
i maj mueetzi jemi ri'i ti'litesejre'e,
majta aime i maj mueetzi jetze ma'acan
ti'ixaxa'ata'a. Aij paj cin peri hua'uta'a
maj majta xuure'e huaye'en. Ayaa mu
hui eenye'equ'e ra'antime'iti.

⁷Nyati'ij ni raanamujri'i ti a'ati
ti aun a'utyavaaca'a jetzen a'u
maj tyaja'amuai'ivajta'a. Ayaa pu
tyu'utaxajta'a ticin:

—Ee xaa nya'u, tavastara'a, mi pej
Dioj puen, mi paj hui pajta nain cin
anti'amua'aree. Tzaahuati'ira'a paj cin
hua'axijte'e. Naa pu tiraavijte'e a'ij pej
tihua'uta'a.

⁸Ajta i ti muaacua, ai pu aya'ucajrai i
cutzape'e aijna japua i xicaj. Ajta ayan
tiraata'a aijna i xicaj ti huá'uta'ixi'iri.

⁹ Majta aime i tetyaca, huá'ataixi'i aijna cime'e ti huapi'i tyajxicaca. Majta a'ij pua'a tiraatajée i Dioj i ti aijna cin antyujmua'aree ti pueijtzi hua'ata'aca. Camu raatyaxaahuataca'a aijna ti a'ij pua'a een a'ij maj rici, camu majta ri'i tiraata'a i Dioj.

¹⁰ Ajta i tya'anxivi, ai pu ajta aya'ucajrai aijna i cutzape'e aijna japua a'u ti a'acajca aijna i ti'iti ti a'ij pua'a een. Cime'en pu'u ayan huarij, huapi'i pu huatyatica'araca'a a'u ti teje'ijta. Majta aime i tetyaca, ai mu ava'ujche'eve'e i runyanu jetze majna cime'e mej eihua huapi'i rajpueijtzcica'a.

¹¹ Majta eihua mu a'ij pua'a tiraatajée majna i Dioj i ti tajapua e'eseijre'e majna cime'e mej eihua huapi'i rajpueijtzcica'a. Camu majta a'atzu raatyaxaahuataca'a a'ij maj rijcaa ti a'ij pua'a een.

¹² Ajta i ti arájsevi, ai pu ajta aya'ucajrai i cutzape'e aijna japua i jatya'ana i ti ve'e ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Eufrates. Cime'en pu'u ayan huarij, aj pu'i nainjapua atyaaxi'i i jatya'ana. Ayaa pu een cin atyaaxi'i mej mi antaciinye aime i mej tie'ijta a'u ti e'ijninyei i xicaj.

¹³ Nyati'ij ni hua'useij i maj hueica i maj a'ijnyáxji hua'atene'etze'e aijna i cu'ucuu, ajta aijna i ti'iti ti a'ij pua'a een, ajta aijna ti hua'a jetze ma'acan ti'ixaxa'a hue'itzi cime'e. Ayaa mu seijra'acaa matij tyaacujse. Ai mu ain pueen i xaijnyu'ucari i maj a'ij pua'a een. ¹⁴ Ai mu majta ain pueen i xaijnyu'ucari i maj tiyaaru'u jetze ajtyema'acan. Au mu á'ujhua'an nainjapua i chaanaca japua mej mi hua'ajsaire'en aime i mej tie'ijta iyan chaanaca japua mej mi huatenya'use'en ajna xicajra'an ti huapi'i ruxe'eve'e ti'ij ain huataseijre'en i Dioj ti nain cin antyujmua'aree.

¹⁵ Ayaa pu ticin: "Ma'acui xaa, yaa nu hui uve'enyajsinsij tij nahua'ari ti

aviitzi cin utyaru'ipi i hua'a chi'ita. Ri'i pu tiraata'a aijna ti a'atanyee, ajta cin ti'ityeechan ti'ij cai mua'avil'i á'ucha'acanye'en, mejseij i tyaite i ti cin ti'ityevi'ira'a." Yaa pu tyu'utaxajtaca'a.

¹⁶ Majta aime i maj hueica, au mu hua'ajsaij aujna a'ahua'a ti ayan tyaja'arajtyahuaa hua'anyuuca cime'e i hebreos ticin Armagedón.

¹⁷ Ajta i ti arahua'apua, ai pu aya'ucajrai i cutzape'e. Cime'en pu'u ayan huarij, aj pu'i saij ca'anin cin tyu'utaxajtaca'a ti aun a'utyavaaca'a teyujta'a. Aujna, a'u ti a'utejvee i maj japanan ti'imua'i'ivajtaca, ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna ticin:

—Pu'uri icu, antipua'araca'a.

¹⁸ Mati'ij mi huatyamaxcava'axi, majta tenyuuca'a. Eihua pu ajta ti'ica'arajnacaa'a. Ajta eecan huapi'i huataujca'atzijxi i chaanaca. Tij na'a ti yu e'ire'enye maj yan huataseijre i tyetyaca iyan chaanaca japua, capu a'anaj ayan huataujca'atzijxi. Eecan pu huapi'i xaa huataujca'atzijxi.

¹⁹ Ajta aijna i chajta'ana i ti ve'e, hueica pu autatzi'ityaca'a. Ajta á'avatzijxi i hua'achajta'ana i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan. Ai pu Dioj, ajta ra'utamua'areeri'i aujna u Babilonia ti'ij pueijtzi raata'an ti'ij tiraaci'iti i ti cin huapi'i nyu'ucami'i i Dioj. ²⁰ Ajta tij na'a a'u ti a'araahuachi i jaj tzajta'a, ai pu ahuájpuu'arixi. Capu ajta che'e seijra'acaa a'u ti á'ujirime. ²¹ Majta mu teetej caavatzí, tyamua'a mevivejmá'a. Tyamua'a pu tijetyéjma'acaa a'achu cumu hueicate kiilu. Aime pu japua rajve i tetyaca. Majta aime i tetyaca, a'ij mu pua'a tiraatajée majna i Dioj majna cime'e i teetej a'ini eihua mu rajpueijtzcica'a mej meyan caavatzí i teetej.

Dioj pu rá'ujxijte aijna i jiita'a ti huaujtuirí'i

17 Aj pu'i saij ti tajapua ti'ivaire'e, ti ajta seij huitiyati'ica'a i

cutzape'e ti arahua'apua ara'ase, ai pu mu a'uve'eme, ajta ayan tinaata'ixaa ticin:

—Iya'a i, nyaa nu muaataseijrate'esin ajjna ti cin Dioj ra'uxfjite'en ajjna i jiita'a ti va'acan cin ti'lityavaaca'a, ti ajta raamue'itica'a i tumin i ruhue'ira'a cime'e. Ai pu ain pueen i ti aun á'ujca i jaj japua ti ve'e. ²Majta aime i mej tie'ljta iyan chaanaca japua, ai mu huataujxana'acire maijna jamuan i jiita'a. Majta aime i maj iyan huachaatime chaanaca japua, ai mu majta huatyaata'aru maijna cime'e ti ain jiita'a ayan hua'uta'a maj majta jamuan tyu'uxana'acire'en.

³Aj pu'i ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ai pu nyaja'uví'iti ajna a'u ti cai e'e ti'iti. Au nu jiita'a huaseij ti ajjna japua a'ujcatii i ti'iti ti pa'u. Ajta ain i ti'iti, eihua pu jetzen e'eyu'usi'ihuaca'a i ti cin ayan antyahuaaca'a, ti ajta cin a'ij pua'a ti'ljxa i Dioj. Arahua'apuaca pu huijmu'u ajjna i ti'iti, ajta tamuaamuata'a pua'amuaca ava'ahuajmee. ⁴Ti'incamua i ti ti'lityeechan, ajta cij caj ti'ipa'uvi'i. Eihua pu huapi'i ucarujti'ihuaca'a ajjna i ti ooro cin taavijhua, ajta tetej ti huapi'i ti'ljnjachi, ajta peerla ti'iti. Ai pu ajta ru'lityatiica'a i cutzape'e i ti ooro cin taavijhua. Ajta ajjna jetze i cutzape'e, ti'iti pu ava'isti i ti tyú'uxana'avi'iste'e, ajta i ti cin huataujxana'acire ajjna i jiita'a. ⁵Ajta ayan te'eyu'usi'ihuaca'a i cuaatzajra'an jetze a'ij ti antyahuaa.

Nyajta inyaa, canu yau'eitaa na'araa nyajjna i nyuucari ti jetzen te'eyu'usi'ihuaca'a ti cime'en yee: “Babilonia, i ti va'acan cin ti'litejvee. Hua'ana'ana aime i juuca i maj ramue'itici i tumin i ruhue'ira'a cime'e. Ai pu ain pueen ti jetzen aun a'uve'eme i ti tyú'uxana'aviste'e iyan chaanaca japua.” ⁶Nyati'lj ni raaseij ti ain jiita'a tahuáaca'a ajjna cime'e i hua'axuure'e

aime i maj ri'i ti'iteseijre'e i Dioj jemi, majta aime i maj huácuuihuaca'a maijna cime'e maj ra'astijre'e maijna i Jesús. Eecan nu a'lj tya'utaseij nyati'lj raaseij.

⁷Ajta ain i ti tajapua ti'ivaire'e, ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—¿A'ini een cin peyan tya'utaseij? Nyaa nu muaata'ixaate'esin a'lj ti huataujmu'a ajjna ti cai amiteere'e ajjna cime'e i jiita'a, ajta ajjna i ti'iti ti japuan ava'aca, i ti ajta arahua'apuaca huijmu'u, ajta ti tamuaamuata'a ava'ahuajmee. ⁸Aijna i ti'iti paj hui raaseij, ai pu ajmi'i huataseijre, ajta ijii, capu che'e ya'a a'ahua'a. Ajta, anche'e pu a'itaméj aujna a'uti e'etyacun ti cai a'lj amiteere'e a'achu ti ucatee. Majca'i huayee pu ajta á'apua'aren ajjna i ti'iti. Majta aime i mej yan huachaatime iyan chaanaca japua, i maj cai á'ayu'usi'ihuaca'a ajjna jetze i yu'uxari a'lj maj antya'aruu, ajjna i yu'uxari ti jajcua jimi jetzen te'eyu'usi'ihuaca'a matij mana'a pua'amua ruuri huatyájturaa i Dioj jemi, ayaa mu ri'i tiya'useiira mua'aju'un mati'lj raaseij maijna i ti'iti a'ini ai pu ajmi'i huataseijre, ajta ajna'imi i'iruurica'a, ajta cai che'e me iya'ahua'a. Ajta, anche'e pu huataseijre'esin.

⁹Aijna i nyuucari, ti hui a'ati yau'eitaa a'ara'ani, ruxe'leve'e ti ajjna jetze tyu'umua'ati tyamua'a naa. Aijna i ti arahua'apuaca huijmu'u, ayaa pu hui huataujmu'a ticin: Aijna i jiri ti arahua'apua ara'ase ti japuan á'ujca ajjna i jiita'a. ¹⁰Ai mu majta ain pueen i maj tie'ljta, i maj majta arahua'apua ara'ase. Mua'anxivi i mej meri á'upua'araca'a. Saij pu'u auj ti'iti cin ti'litejvee. Ajta i sai, capu xi seijre'e. I ti ayan huataseijre'esin, ayaa pu hui tyu'ujxe'leve'e ti cij na'a caj tye'eteevi'in. ¹¹Ajta ain i ti'iti ti ajmi'i huataseijre, ajta ijii capu che'e ya'a a'ahua'a, ai pu ain pueen i ta'arahueica. Ai pu ajta hua'a jetze ajtyama'acan aime

i maj arahua'apua ara'ase. Ai pu hui ajta á'apua'aren.

¹²Ajta aijna i ti tamuaamuata'a ava'ahuajmee, ayaa pu hui huataujmua'a ticin tamuaamuata'a mu ara'ase i maj ti'ijta. Majta aime, camuuxi maijna cin titye'entyajrupi mej mi tyu'utajta. Mauche'e mu ra'ancura'asin mej mi cij mana'a caj titye'eteevi'in a'achu cumu sei oora maj tyu'utajta jamuan i ti'iti. ¹³Naijmi'i mu meyan ruxa'aj ti'imua'atze. Majta maj raatatuire'en maijna i ti'iti matij mana'a i maj cin antyujmua'aree, ajta i hua'amuaere'i'ira'a. ¹⁴Ai mu hui raatenya'usi'ite'esin maijna i Canya'a.

'Ajta ain i Canya'a, ai pu hua'utyaamue'iti a'ini ai pu ain pueen i tavastara'a i ti ajta tihueijte'e aime i ti hua'avasta'a pueen i tyaite. Ai pu hui ajta ain pueen i tajtuhuan ti naijmi'ica tie'ijte'e i seica i tajtuhuaani. Majta aime i mej jemin seijre'e i Canya'a, ai mu ain pueen i ti hua'utajée, ti ajta hua'antihuau. Ai mu majta ain pueen i maj cai atya'itza'ara i jemin.

¹⁵Aj pu'i ayan tinaata'ixaa ticin: —Aijna i jaj ti ve'e i paj hui raaseij, i ti ajta japan á'ujca aijna i jiita'a ti ramue'itici i tumin i ruhue'ira'a cime'e, ai mu ain pueen i tyaitestyamua'ame'en aijna i jiita'a, majta i tyaitejra'an, majta i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, i maj majta seij cin ti'ixaxa'a i nyuucari. ¹⁶Ajta aijna ti tamuaamuata'a ava'ahuajmee, i mej tie'ijta aijna jamuan i ti'iti, ai mu rajchafira'a mua'aju'un maijna i jiita'a ti ramue'itici i tumin i ruhue'ira'a cime'e. Majta hua'are'itixi'isin i tyaite i maj rá'ajaahuatya'acaa. Majta ca'anyejri cin tiracá'ari'ira tij na'a i ti ti'itéechan. Majta raatyaci'isin i hua'ira'ara'an. Majta ra'atyátaira.

¹⁷Ayaa pu te'eme, a'ini Dioj pu ayan ca'anijra'a hua'uta'asin mej mi meyan tira'ara'asten a'ij ti ain ti'ijxe'eve'e

maijna cime'e maj ruxa'a mana'a tyu'umua'ati. Majta raatatuire'en i ti'iti jemi matij mana'a ti'iti i maj cin antyujmua'aree. Ayaa mu ráruurén asta na'a cai ayan tya'araurasten a'ij ti Dioj ari tiraataxajtaca'a. ¹⁸Ajta, aijna i jiita'a i paj raaseij, ai pu ain pueen i chajta'ana ti ve'e i ti tihue'ijte'e aime i tajtuhuaani i mej ti'iti cin títyatati a'u ti na'a iyan chaanaca japua. —Ayaa pu tinaata'ixaa aijna i ti tajapua ti'ivaire'e.

Au pu á'avatzijxi aujna u Babilonia

18 Nyajta seij huaseij i ti tajapua ti'ivaire'e. Aa pu tajapua va'acáma'acaa aijna. Eihua pu huapi'i ti'itij cin antyujmua'aree. Nain japua pu ajta huatátzarajraa iyan chaanaca japua aijna cime'e ti tyátaave'e a rujetze. ²Aj pu'i ca'anin cin huajijhuaca'a ayan ticin:

—Pu'uri hui á'avatzijxi, pu'uri xaa hui á'avatzijxi aujna u Babilonia, i chajta'ana ti vivéjme. Mu'uri hui maun a'uchaatime aime i tiyaaru'u. Pu'uri ajta hua'achi'i pueen i xaijnyu'ucari i maj xana'avisil'i seijre'e. Au mu a'asaca, matij mana'a pua'amua i pina'ase i maj xana'avisil'i seijre'e, i tyaj cai at'azu hua'axe'eve'e.

³Ayaa pu hui tiraaruu, a'ini ai pu ca'anijra'a hua'uta'a matij mana'a pua'amua i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan mej mi meyan che'eta mana'a a'ij pua'a huarini tij ajta huarij aijna i Babilonia. Aij pu hui cin Dioj ayan che'eta na'a pueijtzi tihua'uta'asin a'ini eecan pu huapi'i nyu'ucami'i aijna i Dioj. Aime i mej iyan tie'ijta i chaanaca japua, matij mana'a pua'amua jamuan huataujxana'acire. Majta aime i mej ti'itua'araca iyan chaanaca japua, ai mu hui meri huataujchijtyaanitaca'a maijna cime'e mej eihua huapi'i ti'inyacua'atzacaa mej huapi'i ti'ijchaica aime. —Ayaa

pu tyu'utaxajtaca'a aijna i ti tajapua ti'ivaire'e.

⁴Nyati'ij ni sej huanamuajri'i ti ute'e teje'icáxajtaca'a ayan ticin:

—Sata'aj hui saun huiraciñnye mi sej nyatyaitestyamua'a pueen, sej si cai sajta seyan auta'itzen tij aijna, ti ij cai pueijtzi amuaata'an i Dioj a'ij ti ain raata'asin aijna i jiita'a. ⁵Ee xaa, aijna i ti cin ayan huarij, ai pu hui ari nain cin autyajturaa i Dioj jemi. Pu'uri xaahui amiteere'e ijii u tajapua Dioj ti e'esejre'e. Ajta ain Dioj, ai pu ari ra'utamua'areeri'i tij na'a ti cin a'ij pua'a ti'ityujcha'i.

⁶Che'e ayan tiraaci'iti tij ajta ain pueijtzi tihua'uta'a i ti hua'utyaamue'iti. Che'e ajta hui hua'apua tyu'utanajchita tij na'a sej cime'e ti ayan huarij ti a'ij pua'a een. Ajta ain i vaasu ti jetzen raya'aca aijna ti cin huataujtimue'ira, che'e hui ayan ra'ava'iste'en aijna cime'e i ti hua'apua ara'ase i ti cin huatyátahuan. ⁷Ai pu hui hua'ujtzaahua rusaij, ajta huataujsejrataca'a aijna cime'e ti eihua huapi'i ti'ijchaica'a. Che'e ruxa'a na'a tiraaci'iti ti'ij rajpueiitzi a'ara'ani, ajta ti huataujxaamiste'en. Ayaa pu hui ti'ixaj i rutzajta'a ticin yee: “Ai pu aijna cin ti'itejvee i jiita'a ti tie'ijta, ajta ayan ticin ti cai rusaijtaca'a, ti cai a'anaj ruxaamijtya'a a'ame.” ⁸Aij pu hui cin ca'anacan japuan rávaijtzi sei xicaj cime'e ti rajpueiitzi a'ara'ani. Aj pu xaa tijcui'ini, ajta ruxaamijtya'a a'ame. Ajta ayan tirajpueiitzi a'ame tujri cime'e. Ajta huatyatairi'ihua, a'ini eihua pu raayi'iti i rumuare'eri'lira'a cime'e i tavastara'a, aijna i Dioj ti ra'uxájte'en. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i a'ati ti tajapua ti'ivaire'e.

⁹Ajta aime i tajtuhuaani i mej tie'ijta iiyan chaanaca japua, i maj majta jamuan huataujxana'acire, majta jamuan huataujchijtyaanitaca'a, mati'ij raasej a'uti áajcitzu aijna cime'e ti

tyataasin, ai mu ruyeinixi'in, majta ijhuan maijna cime'e i chajta'ana.

¹⁰Majta main, a mu imi a'uhuistira'asin maijna cime'e maj ratziñnye'e i ti cin rajpueiitzi a'ame. Ayaa mu ti'ixaata mua'aju'un ticin:

—Cui'i xaa, cui'i xaa, muua mi hui pej chajta'ana pueen ti ve'e, mi paj eihua ti'itij cin anti'amua'aree, mi paj hui Babilonia pueen, sei xicaj pu cin ayan tyaja'ure'enye ti Dioj ma'uxájte'e.

¹¹⁻¹²Majta aime i mej ti'itu'araca iiyan chaanaca japua, ai mu majta ruyeinixi'in, majta ruxaamistya'a mua'aju'un maijna cime'e i chajta'ana a'ini capu che'e ma'a a'ati ti tihua'unanai i mej ti'itua'araca ti'iti ti na'a mej ti'itici, ti pua'a ooro, nusu plaata, na'ari tetej ti tyamua'a ti'ijnajchi, ti'iti peerla. Majta seica ciixuri ti'itua'araca. Capu che'e a'ati tihua'anairan i ti ti'imestí, i ti nacamua, ti ta'ati, ti pa'u. Camu majta che'e hua'anairaira mua'aju'un i ciye maj tu'araca ti eihua ti'ijnajchi na'ari ti'iti coobre nusu tyapuusti'i nusu aijna i tetej i maj racaamete, i maj cin tya'antamiimite'en i tyapueij na'ari i chun.

¹³Camu majta che'e meyan tihua'anairan i maj cue'ira ti'ina'achita'an ti'iti tzanca, na'ari ti'iti ti na'a ti naa tya'aaca nusu cuaane'e na'ari ti'iti mirra, na'ari cuaane'e ti cueina, ti'iti nahuaj, na'ari aceiti, na'ari hariina ti re'en, ti'iti triigu, ajta ya'amuaate maj sejre'e huaacasi, na'ari canya'axi, ajta cahuaayu'u. Ajta, aijna i carreta maj ru'uva'ajaapuaj maj mua'aye'i i cahuaayu'u, majta aime i maj ca'anyejeri cin ti'imuaare'e ruxa'aj tyaite jemi, camu mij che'e tihua'anairan.

¹⁴Ayaa pu tyaja'ure'enye a'ij ti ajmi'i tye'eyu'usi'ihuaca'a ayan ticin:

—Aijna ti tyamua'a ti'ire'en, i paj huapi'i raxe'eva'aca, capu che'e seira'a

a'ame mueetzi jemi. Ajta, najmi'i tij na'a ti huapi'i ti'ijnajchi, ajta ti naa seijre'e i paj cin a'atzaahuat'e asaij, papu'uri tyaja'urai. Capej che'e ti'lityauni.

¹⁵Majta aime i maj ti'itu'araca, i maj majta majjna cin huatyauchijtyaanitaca'a maijna cime'e mej tihua'ananairaca'a, ai mu a'imi huahuistira'asin, maijna cime'e maj ratziinya'a mua'aju'un ti Dioj pueijtzi raata'a. Maujyeinixi'in, majta ca'anin cin maaataujxaamiste'esin. ¹⁶Ayaa mu ti'ixaata mua'aju'un ticin:

—Cui'i xaa, cui'i xaa, muua pej chajta'ana puen, ti ve'e. I paj pajjna ti'it'échajca'a i ti mestí ti naa e'en, pajta pajjna cime'e ti nacamua, pajta i ti pa'u cime'e. I paj uca'arujti'iriri' pajjna i ti ooro cin taavijhua, pajta pajjna cime'e i tetej ti huapi'i ti'ijnajchi, pajta pajjna cime'e i peerla ti'iti. ¹⁷Sei oora pu hui cin, najmi'i tyu'ura'axi tij na'a ti huapi'i ti'inajchicaa.

Majta aime i maj ramijhuaca maijna i baarcu, majta aime i mej ti'imijhuaca maijna jetze i baarcu i maj a'aciinye i jaj japua, majta najmi'i i maj hue'ité vivi'i, au mu imi huahuistiraa. ¹⁸Mat'i'ij raaseij maijna i citzij ti ajtyi'imi ajcitzujtaca'a, ti tya'ajtaiira i chajta'ana, mati'ij mi huataujyeinyajraa. Meyan ticin:

—¿Ti'itajni maa chajta'a seijra'acaa tij amijna? Capu hui me'e e'e chajta'a.

¹⁹Mati'ij mi ti'iti avá'ujratziiraxi ti'iti ti muini' i rumu'ujetze, maj ruyein, majta ruxaamiste'e. Ayaa mu ti'lityeijjhuaca'a ticin:

—Cui'i xaa, cui'i xaa, muua hui chajta'ana ti ve'e, a'ini mueetzi mu jetze huataujchijtyaanitaca'a matij mana'a pua'amua mej tihue'ijtya'acaa aime i maj baarcu jetze antaci'ica i jaj japua. Ai mu hui cin huataujchijtyaanitaca'a maijna cime'e pej eihua huapi'i ti'ijchaica'a. — Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a aime i tyaite.

²⁰Sajta muan, mi saj tajapua e'eseijre'e, sata'aj huataujtyamua'ave'en, sajta muan, mi saj ri'i ti'iteseijre'e i Dioj jemi, sajta muan, mi ti Dioj amua'antihuau, sej si'i tihua'uta'ixaate'en i tyaite, sajta muan, mi saj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a. Sata'aj huataujtyamua'ave'en saijna cime'e ti Dioj ayan tyajamuaaxa'api'intari'iriri' aijna cime'e ti ra'uxájte aijna i jiita'a.

²¹Aj pu'i saij ti tajapua ti'ivaire'e, ti ajta eihua huapi'i ruca'anye, ai pu tetej ájti ti ayan seijra'acaa tij aijna i maj cin tyá'ati'ixica. Aj pu'i ra'atyá'raj i jaj tzajta'a ti ve'e. Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a ticin:

—Ayaa pu hui che'eta na'a eenye'equ'e raatyá'uuna aijna i chajta'ana ti ve'e, ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Babilonia. Capu che'e me'e e'e seira'a a'ame. ²²Camu che'e meyan namuaara mua'aju'un aime i mej ti'icuinaca aijna jetze i aarpa nusu aime i maj ti'icuinaca ruchiicari cime'e. Camu hui majta namuaara mua'aju'un muejmi jemi aime i mej ti'ici'isita tuuturu'u jetze na'ari aime i maj ucaaj'i'ihua mua'aye'i i trompeeta jetze. Majta aime i mej ti'imijhuaca, matij mana'a pua'amua, a'ijti mana'a tiraayi'iti, camu hui che'e muejmi jemi seira'a mua'aju'un. Camu xaa nya'u a'atzu. Camu majta che'e namuaara mua'aju'un aime i mej tyá'ati'ixica.

²³Ajta, capu hui che'e a'atáa a'ame muejmi jemi i taj ti huatatza a'aye'i i hua'achi'i tzajta'a. Capu ajta che'e ayan namuaara a'ame maj xaahuani cin tyu'utaxaj aime i maj mauchan huanényaichaca'a, ajta maj mauchan huaviiche, a'ini aime i maj muejmi jemi ti'itu'araca'a, ai mu main puenya'a i mej yan japuan seijra'acaa i chaanaca, i maj majta vivejme'en cin túyatatyá'aca'a. Pajta peyan tihua'ucuanamua matij

mana'a pua'amua i maj seij chuejra'a japua e'ema'acan paijna cime'e pej peyan huata'asejrataca'a paj huapi'i naa seijre'e aime jemi mej mi meyan huarini ti a'ij pua'a een i Dioj jemi.

²⁴Ai pu ajta ain pueen ti hua'ucuii najjmi'ica aime i maj Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, majta aime i maj ri'i ti'itesejra'acaa i Dioj jemi. Ee xaa nya'u, ai pu hua'ucuii matij mana'a pua'amua huácuiihuaca'a iyan chaanaca japua, tij na'a jajcua imi, ti ajta ijii.

Ai mu ti'ichuiica ute'e u tajapua

19 Nyati'ijta ni hua'unamuajri'i i maj tajapua ca'anin cin ti'ichuiicaca'a. Cu xuee eihua huapi'i ajtyáxiiraca'a aime i maj ti'ichuiicaca'a. Meyan ticin:

Aleluuya, tiche'e ri'i tiraata'an i taDioj,
a'ini ai pu ari tu'irajtuaa, ai pu jetze a'uve'eme
i tyaj cin ri'i tira'utaseij,
ajta ai pu ain pueen i ti nain cin antyujmua'aree.

²Tzaahuati'ira'a pu cin hua'axijte'e, ajta ayan tiraavijte'e ti ain pueijtzi hua'ata'aca.

Ai pu ari ra'uxijte aijna i jiita'a ti va'acan cin ti'ityavaaca'a, aijna i jiita'a ti ruhue'ira'a cin ramue'itica'a i tumin, ti ajta ca'anijra'a hua'uta'a aime i maj an japan huachaatima'acaa an chaanaca japua mej mi a'ij pua'a huarini majna cime'e maj jamuan huataujxana'acire.

Dioj pu ajta pueijtzi raata'a aijna cime'e ti ain jiita'a ayan hua'ucuii aime i maj ravaire'e i Dioj.

³Majtahua'a mu huajijhuaca'a meyan ticin:

—Aleluuya, eecan pu jetzen ájcitzúuta a'ame tij na'a rusen cime'e. —Ayaa mu tyu'utaxajtaca'a.

⁴Majta aime i vaujsi i maj seite japan muaacua ara'ase, majta i maj muaacua, i maj majta ruuri, najjmi'i mu a'icaujtuuxi, mej mi raatyaanajche majna i Dioj i ti a'acajca ipuari japua. Meyan ticin:

—Che'e ayan tyaja'ure'enyen. Aleluuya.

⁵Ti'iqui saij huajijhuaca'a ti aun a'utyavaaca'a ajna vejli'i jetzen i maj japan ti'imuai'ivajtaca. Ayan ticin:

Sata'aj ri'i tiraata'an saijna i Dioj, najjmi'i muan mi saij ravaire'e i Dioj.

Capu amin a'ij ti pua'a seyan vivejme'en cin títyatati' na'ari saij cile'enyee'en cin títyatati'.

Ti'ij huatyenyáichen i Canya'a

⁶Nyati'ij ni nyajtahua'a hua'unamuajri'i aime. Cu xuee eihua huapi'i ajtyáxiiraca'a. Ajta, mati'ij tyu'utaxajtaca'a, ayaa pu namuajra'acaa tij jaj ti tetej tzajta'a mi'iyaa. Ayaa pu ajta namuajra'acaa cumu mej tenyuuca'an. Meyan ticin:

Aleluuya, tiche'e ri'i tiraata'an i Dioj,

a'ini pu'uri nain cin tie'ijta aijna i tavastara'a i ti taDioj pueen.

⁷Tiche'e teyan huatatatyamua'ave'en, tyajta teyan tiraatataujtzi'ire'en, tej ti ri'i tiraata'an

a'ini pu'uri ajna tyaja'ure'enye ti ain Canya'a huatyenyáiche.

Ajta ain ira'ara'an, pu'uri ri'i huaujruu.

⁸Ayaa pu tiraata'a ti tyu'utaujchejte aijna cime'e i ciixuri ti mestí, ti ajta naa een, ti tyámastájye'i, ti cai a'atzu chuaamua.

Ajta aijna i ciixuri ti naa een, ai pu ain pueen a'ij mej meri huarij aijna cime'e i ti xa'api'in een i Dioj jemi. Aij pu xaa cin ucaujchejtye'esin.

⁹Ajta i ti tajapua ti'livaire'e, ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Pata'aj ra'uteyu'uxa yee: “Ri'i pu tihua'uta'a aime i ti Dioj hua'uta'inee mej tyu'ucua'ani jamuan aijna i Canya'a ajna xicajra'an ti jetzen huatényaichi.”

Aj pu'i ayan tinaata'ixaa ticin:

—Ayen ti'ayajna i Dioj jemi a'ij nyej nyauchan timué'ixaa.

¹⁰Cime'en pu'u ayan tinaata'ixaa, nyati'ij ni a'licantutzi a'u ti a'araiicajme nyej ni raatyaanajche. Ajta ain, ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Capej hui peyan nyaruuraj a'ini nyaa nu neyan che'eta nyana'a ti'livaire'e i Dioj jemi patij muua, majta aime i a'ihuaamua'a i maj meyan tya'anxájtta majna cime'e a'ij ti tyu'utaxajtaca'a i Jesús, majta a'ij ti ain huarij. Pata'aj paijna huatyaanajche i Dioj, a'ini aijna i nyuucari ti cime'en raxaj a'ij ti tyu'utaxajtaca'a i Jesús, au pu jetze a'uve'eme i xaijnyu'ucari ti Dioj jetzen ma'acan ti'ixaxa'a. —Ayaa pu tyu'utaxajtaca'a aijna i a'ati.

Ai pu ava'aca japon i cahuaayu'u ti cueinara'a

¹¹Nyati'ij ni raasej ti atacuuni'ihuaca'a u tajapua. Ma'acui xaa, cahuaayu'u pu an a'utyavaaca'a. Naa pu ti'icueinara'a, ajta ain i ti japon ava'aca, ayaa mu ratamua'amua ticin, “I ti nain cin tya'aste, ajta ti tzaahuati'ira'a cin ti'ixaxa'a.” Ai pu xa'api'in ayan rici aijna cime'e ti hua'axijte'e i tyaite a'ij ti tiraavijte'e. Ajta ayaa pu che'eta na'a ti'inya'use'e.

¹²Yaa pu seijre'e i ji'isaara'an jetze tij taij ti a'ataa. Eecan pu utyarujti'ihuajmee i curuun. Ajta jetzen pu te'eyu'usi'i a'ij ti antyahuaa. Ajta, capu a'ati yau'eite a'ij ti huataujmua'a, silu ai pu'u na'a rusaj yau'eite.

¹³Ayaa pu e'enyee'en ti'itéchajca'a i ciixuri ti titi'ij, ajta xuure'e

raaméiri'ihuajma'acaa. Ayaa mu majta raatamuá'a ticin, “Aijna i nyuucari ti cime'en raxaj i Dioj.” ¹⁴Majta cujta'an huaju'ucaa aime i xantaaru'u maj tajapua e'ema'acan. Ayaa mu e'enyee'en ti'itéchajca'a i ciixuri, ti mestí, ti ajta naa een. Naa pu ti'icueina, ajta naa ti'iseijra'acaa i tihua'aciixu, ajta capu a'atzu ti'ichuamuavi'icaa. Ai mu cujta'an huaju'ucaa i ma ta'ave'ete'ete aime japua i cahuaayu'u maj cueina.

¹⁵Ajta ain nyuucara'ara'an, ayaa pu hua'aruuren i tyaite tij a'ati ti'iti antisijchaca'a aijna cime'e i chun. Ayaa pu pueijtzi tihua'uta'asin aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan aijna cime'e i runyuuca. Ca'anyejri pu cin tihua'utaijte'esin. Ajta, hua'a japua pu ráavaijtzi tij na'a i ti cin huapi'i nyu'ucami'i i Dioj, ti nain cin antyujmua'aree. ¹⁶Jetzen i ciixura'ara'an, ajta a'u ti ajtave'e i chun, ayaa pu te'eyu'usi'i a'ij maj ratamua'amua ticin: “Hua'atajtuhuan aime i tajtuhuaani, ajta, ti tihue'ijte'e aime i maj majta tie'ijta”.

¹⁷Nyati'ij ni a'ati huasej ti ti'livaire'e u tajapua. Antyi'imi pu a'utyavaaca'a i xicaj jetze. Ca'anin pu cin hua'utajée matij mana'a pua'amuacaa i pina'ase i maj ci'icacaj, i maj majta rá'ara'ive u ute'e. Ayan ticin:

—Iiya'a xu'u hui, mu a'uva'aju'un sej si seyan tyu'ucua'ani saijna cime'e ti Dioj ayan tyaja'amuaamin. ¹⁸Sej si hui raacua'ani saijna i hua'ahue'ira'a aime i maj tie'ijta na'ari hua'ahue'ira'a i hua'acapitan i xantaaru'u. Sajta seyan raacua'ani hua'ahue'ira'a saime i tyetyaca i maj eihua rucaca'anye, sajta hui hua'ahue'ira'a i cahuaayu'u, sajta hua'ahue'ira'a saime i maj avé'etye'ete. Nain xu hui cua'ani hua'ahue'ira'a i tetyaca, capu amin a'ij ti pua'a meyan ruxaahua á'ujhua'anye'en nusu maj ca'anyejri cin ti'imuaara'acaa. Capu amin a'ij ajta ti pua'a mej vivejme'en

títayatí nusu meyan cile'enyen
cin ti'livaire'e. Muan xu hui xaa
hua'acua'ani i hua'ahue'ira'a. —Aya
pu tyu'utaxajta'a aijna ti tajapua
ti'livaire'e.

¹⁹Nyati'ij ni hua'useij maj
e'etyajsaira'acaa aijna i a'ati ti huapi'i
á'atyesi'ire'e, majta aime i maj yan
tie'ijta i chaanaca japua. Hua'a
jamuan i ruxantaaru'ustyamua'a,
ai mu e'etyajsaj mej mi
raatyenya'usil'ite'en majna i ti ava'aca
i cahuaayu'u japua, majta maime i
xantaaru'ustyamua'ame'en. ²⁰Ajta
aijna i a'ati ti huapi'i á'atyesi'ire'e, ai
pu huatévi'iri'ihuaca'a aijna jamuan
ti hue'itzi cin ti'ixaxa'ata'a aijna
jetze ma'acan. Ajta, aijna i ti huapi'i
á'atyesi'ire'e, ai pu tyu'umuarej i maj
cin ri'i tira'utaseij. Aya pu een cin
hua'ucuanamua aime i maj ra'ancura'a
majna i maj hua'a jetze a'ayu'usi'i
a'ij ti antyahuaa aijna i ja'ati. Majta
ratyaanajchaca'a aijna i ti'ti ti ayan
énya'a seijre'e tij aijna i ja'ati ti
huapi'i á'atyesi'ire'e. Cime'en maj
huavívi'iri'ihuaca'a aime i maj hua'apua,
matí'ij mi man huaje'etyaahua'axi
ruuricaa ajna a'ahua'a a'alaguun a'u ti
azufre cin a'ajtaasin.

²¹Ajta, aijna ti cahuaayu'u japua
ava'aca, ai pu ayan hua'aruu i
seica i maj ra'astijra'acaa majna ti
huapi'i á'atyesi'ire'e. Ai pu rusaj
hua'ucuii aijna cime'e i runyuuca ti
ayan ti'livaire'e tij chun ti e'ijninyei
tene'etze'en. Majta najimi'i i pina'ase,
ai mu huáju'uxai tyamua'a eihua
majna cime'e i hua'ahue'ira'a aime i
maj huácuíhuaca'a.

Ciriistu'u pu nu'u tyu'utajta sei vi'ira'a ninye'ira'a

20 Nyati'ij ni seij huaseij ti
tajapua ti'livaire'e. U ute'e
pu áva'acáma'acaa. Ai pu ajta yaavi
huáchuisima'a aijna ti cin te'ityaan

a'u ti e'etyacun ti huápi'i a'ucatee. Ai
pu ajta huapijsima'a ti'ti cadeena, ti
vivéjme. ²Aj pu'i raateevi'i aijna i
cu'ucu'u, aijna ti jajcua imi huataseijre.
Ai pu ain pueen i ti ayan antyahuaa
ticin tiyaaru'u, ajta Satanás. Aj
pu'i ra'ijtápe ti ij a'ateevi'in a'achu
cumu seivi'ira'a ninye'ira'a. ³Aj pu'i
aun ya'ucajrai a'u ti e'etyacun. Ajta
ra'atyaana. Ti'ti pu ajta ancaavi'ijte
ti'ij cai che'e hua'acuanamua aime i
mej seij chuejra'a japua e'ema'acan
asta na'a cai te'entipua'arite'en
sei vi'ira'a ninye'ira'a. Aj pu'i xaa,
ayan tyu'ujxe'leve'e maj rá'ijxijta
ti'i a'atzu a'ateevi'in ti ruxaahua
á'ucha'acanye'en.

⁴Nyati'ij ni ipuari tyu'useij, nyajta
nyaime i mej jetzen acátye'etya'a. Ai
mu ain pueen i maj ra'ancura'a maj
majna cin antyujmua'aréera maj
hua'uxijte'en i tyaite. Nyajta e'eyan
hua'axajnyu'uca huaseij aime i maj
hue'ijveii'chixi i hua'amu'u jetze majna
cime'e maj tyu'utaxajta'a majna
jetze ma'acan i Jesús, majta majna
cime'e maj ra'astijra'acaa majna
i nyuucari ti cime'en raxaj i Djoj.
Majta aime, camu raatyanajchaca'a
majna i ja'ati ti huapi'i á'atyesi'ire'e,
camu majta raatyanajchaca'a i ti
ravaire'e. Camu majta ra'ancura'a i
ti te'eyu'usi'ihuaca'a i hua'acuaatze'e
nusu i hua'amuajca'a jetze a'ij ti ye'i
antyahuaa aijna i a'ati ti huapi'i
á'atyesi'ire'e. Ai mu majta huatarú
jamuan i Ciriistu'u, majta majna cin
ti'ityavaaca'a matij tajtuhuaani tij na'a
sei vi'ira'a ninye'ira'a cime'e.

⁵Ai mu ain pirici i maj anacai
huatarujsin i mej meri huacuii. Majta
i seica, i mej meri huacuii, camu
meyan majtahua'a huatarú asta na'a
cai te'entipua'arite'en sei vi'ira'a
ninye'ira'a. ⁶Ri'i pu tiraata'a i a'ati ti
ayan ti'ijci'ti, ti ajta huatarujsin hua'a
jamuan i maj anáatyá'a mu a'itaju'un

hua'a tzajta'a i mi'ichitye. Ri'i pu tiraata'a a'ini Dioj pu ari huataura'ate i rujemi aijna i a'ati. Capu ajta che'e ri'irista a'ame ti ajtahua'a huami'ini tij na'a rusen cime'e, silu ayaa pu aijna cin te'entyaruti ti'ij ti'iti cin ti'ivaira'a i Dioj jemi, ajta jemin i Ciriistu'u. Ai pu jamuan tyu'utajjta. Ayaa pu a'ateevi'i a'achu sei vi'ira'a ninye'ira'a.

Dioj pu ra'antimue'iti i tiyaaru'u

⁷Ti'ij te'entipua'are i sei vi'ira'a ninye'ira'a, aj pu'i ayan huatatuuhua aijna i Satanás aujna a'u ti e'etyanami'ihuaca'a. ⁸Ti'iqui a'itamé ti'ij hua'ucuanamuan aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan, matij mana'a pua'amua yen seijre'e iyan chaanaca japua, tij na'a Teijmata'a pujme'en, ajta Huaahuata pujme'en, ajta Cuameche, ajta Tzereemen. Aime pu tisaire'esin i mej meyan huataujmua'a ticin Gog, ajta aime i seica i mej meyan huataujmua'a ticin Magog. Ayaa mu ara'ase a'achu ti caj tí'itej i sej ti huaca a'uti avastimee i jaj ti ve'e. Ajta ain i cu'ucu'u hua'ajsaire'esin mej mi huatenya'use'en.

⁹Matij mi nain japua á'ujhua'anya'a tij na'a caj ti auyauj i chuej japua. Matij mi rajnáj a'u mej tya'utyá'inaamuaca'a aime i maj ri'i ti'iteseijre'e i Dioj jemi, majta rajnáj majna i chajta'ana ti huapi'i hua'araanajchi aime i maj tyaitestiamua'ame'en pueen i Dioj. Ajta, tajj pu u e'icajve u tajapua. Ajta hua'utyaatai aime i maj jamuan á'ujhua'anya'a i tiyaaru'u. ¹⁰Ajta ain i tiyaaru'u ti hua'ucuanamua, au pu e'etyériihuaca'a a'uti a a'alaguun a'u ti azufre a'ataa, a'u ti ajta e'eseijre'e aijna i a'ati ti huapi'i á'atyesi'ire'e, ajta aijna ti ravaira'acaa, aijna ti hue'itzi cin ti'ixaxa'ata'a aijna jetze ma'acan ti huapi'i á'atyesi'ire'e. Au mu mi rajpueitzi mua'aju'un nain xicaj

tzajta'a, ajta nain tica'ari tzajta'a tij na'a rusen cime'e.

Dioj pu hua'axijte'e a'uti e'eseijre'e i ipuari ti ve'e, ti ajta nu'u naa ti'icueinara'a

¹¹Nyati'ij ni ipuari huaseij ti ve'e. Naa pu ti'icueinara'a. Nyajta nyaijna huaseij i ti acajca. Ajta i chaanaca, ajta aijna i tajapua, aa huaujpu'a'arixi majna jemi. Camu che'e me'e e'eseijra'acaa. ¹²Nyati'ij ni nyaime huaseij i mej meri huacuii, i mej vivejme'en cin títyatatyá'acaa, majta i maj cile'enya'a cin ti'ivaira'acaa. Au mu a'are'evaacaa majna jemi i ipuari. Majta seica ra'utacuura'a i yu'uxari. Majta seij autacuura'a i yu'uxari ti jetzen te'eyu'usi'i a'ij maj antya'aruu i mej meyan ruuri huatyaturaasin i Dioj jemi. Dioj pu ajta hua'uxijte aime i mej meri huacuii majna cime'e a'ij ti te'eyu'usi'ihuaca'a i yu'uxari jetze, i ti jetzen ayan tya'axa a'ij maj huarij mati'ij mauj ruuricaa, saij ajta saij.

¹³Matij mana'a pua'amua i maj aujami i jaj tzajta'a, ai mu huatarú. Majta i seica, i maj huacuii a'uti na'a, capu amin ti'iti pirici i ti hua'ucuii na'ari a'uti a'utyajturaa i hua'axaijnyu'uca, najjmi'i mu majtahua'a huatarú. Ajta Dioj pu najjmi'ica a'uxijte aijna cime'e a'ij mej titetyújchaica'a mati'ij mauj ruuricaa.

¹⁴Cime'en pu'u hua'uxijte, ai pu ra'upua'ari najjmi'ica ti ti'ityacui'ica, ajta aujna a'u maj a'utyajturaa i mej meri huacuii, i ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Hades. Najjmi'ica pu atyaahua'axi aijna jetze i a'alaguun ti azufre cin á'ataaca'a. Ai pu ain pueen i maj hua'apuacajretze huacui'ini, maj maun a'utyaturaasin maujna jetze i a'alaguun ti azufre cin a'ataa. ¹⁵Ti pua'a cai ayan te'eyu'usi'ihuacajche'e a'ij ti saij antyahuaa aijna jetze i

yu'uxari ti jetzen te'eyu'usi'ihuaca'a a'ij maj antya'aruu aime i maj ruuri huatyaturaasin i Dioj jemi, ayaa pu ti'ijruuren aijna i a'ati ti cai á'ayu'usi'ihuaca'a. Dioj pu ra'atyajraisin aijna jetze i a'alaguun ti azufre cin a'ataa.

Dioj pu rajajcuare'e tajapua ti seijre'e ajta i chaanaca ti yan seijre'e

21 Nyati'ij ni raaseij a ute'e ti ari jajcuacan cin seijre'e. Ajta i chaanaca, ayaa pu che'eta na'a jajcuacan cin seijre'e. Ajta a ute'e ti mi'ima'acan, ajta i chaanaca ti mi'ima'acan, capu che'e me'e je'esejra'acaa. Ajta i jaj ti ve'e, capu ajta che'e seijra'acaa a'ini najimi'i pu ahuaujpu'a'arixi. ²Nyati'ij ni raaseij ti á'va'acáma'acaa a ute'e a'u ti Dioj e'eseijre'e aijna i chajta'ana ti Dioj huataura'ate. Ayaa pu tyaja'arajtyahuua ticin Jerusalén ti jajcua. Ayaa pu huaujruu aijna i chajta'ana tij ajta jii'ta'a ri'i tyu'utyaujchejte ti'ij ari huateviche'esin.

³Nyati'ij ni raanamujri'i ti ca'anin cin tyu'utaxajtac'a i a'ati ti aun a'utyavaaca'a jemin i ipuari. Ayaa pu tyu'utaxajtac'a ticin:

—Xaaseij, muan, a'ini pu'uri hui huataseijre'esin hua'a jemi i tetyaca aijna i chi'ira'an i Dioj. Ai pu huatyaturaasin hua'a jemi, majta aime, ai mu tyatejra'an pueenya'a mua'aju'un. Ajta i Dioj, ai pu rusaj seira'a a'ame hua'a jemi. ⁴Ri'i pu hui tihua'uta'asin mej mi cai che'e ti'itij cin ruxaamistya'a. Camu che'e cui'ini. Camu che'e maijna cin ruxaamistya'a mua'aju'un maijna cime'e ti saij huami'i. Camu majta che'e ruyeinyaj mua'aju'un, camu che'e meyan tirajpueitzi mua'aju'un maijna cime'e ti ti'ti hua'acucui'i, a'ini aijna i ti mi'ima'acan, ai pu ari ahuaujpu'a'arixi. —Ayaa pu tyu'utaxajtac'a aijna i a'ati.

⁵Ajta ain i ti ipuari jetze acajca, ayaa pu tyu'utaxajtac'a ticin:

—Ma'acui xaa, najimi'i i ti ti'iseijre'e, nyaa nu hui raajajcuare'en.

Ajta ayan ticin:

—Auteeyu'uxa aijna, a'ini nyaa nu tzaahuati'lira'a cin ti'ixaxa'a nyaijna cime'e ti ayan ti'ayajna.

⁶Aj pu'i ayan tinaata'ixaa ticin:

—Pu'uri icu. Antipua'araca'a. Nyaa nu hui nyain pueen i nyaj anajca, nyajta i nyaj uve'etyajti. Nyaa nu jajcua imi huataseijre, nyajta nain nu tyu'utaahuaca'a ti yen ti'iseijre'e. Nyajta nu nain cin raanajimi'ire'e tij na'a ti ajta ti'iseijre'e. A'ati ti na'a ti nyeetzi jemi a'ujca'anyen nyej ni neyan tiraata'an i ti tira'aturaate'e i tzajta'an, huaapua'a nu tiraata'asin nyaijna i jaj ti aun e'iraninyei a'u ti a'ajajxa. Jaj nu xaa tiraata'asin ti cin ruuri a'ame tij na'a rusen cime'e. ⁷Ajta ain ti tyu'utyaaume'iti, ayaa pu ti'ijci'iti. Nyaa nu Diojra'an pueenya'a na'ame, ajta ain, niyauj pu pueenya'a a'ame.

⁸Majta aime matij mana'a pua'amua maj a'ij pua'a ti'ityetyújcha'i nyeetzi jemi, ayaa pu tihua'aci'iti maj maun a'utyaturan a'alaguun ti azufre cin a'ataasin. Ai pu ain pueen i maj cin hua'apuacajretze huacui'ini. Au mu a'utyaturaasin aime i maj cai á'ujca'anye maj rajpueitzi nyeetzi jetze ma'acan, majta aime i maj cai tyat'zaahuate'e, majta aime i maj huá'anahua'aca najimi'ica, i ti'irii, ma juuca, majta ma tyetyaca. Majta seica maun a'utyaturaasin. Ai mu ain pueen i mej ti'ityacui'ica, majta i maj ruxana'acire'e, majta i maj ti'ichyahuara, majta aime i maj rana'amiche maijna i ti cai Dioj pueen, majta matij mana'a pua'amua ti'ihue'litaca. Matij mana'a pua'amua mej meyan e'en, au mu a'utyaturaasin a'alaguun. —Ayaa pu tyu'utaxajtac'a aijna i Dioj.

Jerusalén ti jajcua

⁹Aj pu'i, saij pu a e'ire'enyé inyeetzi jemi. Ai pu ain pueenya'a saij ti tajapua ti'livaire'e ti hua'a jetze ajtyama'acan i maj arahua'apua ara'ase, i maj ru'ityatú'utujma'acaa i cutzape'e ti ajta arahua'apua ara'ase. Ajta aijna tzajta'a i cutzape'e, ai pu uramuaaca'a saij ajta saij i cu'ini'ira'a i maj cin rajpueijtza'ica' i tyaitye i maj yan seijra'acaa japuan i chaanaca, i ti ajta arahua'apua ara'ase. Ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Iya'a ji, nyaa nu hui

timuaataseijrate'esin nyaijna i ti jemin tya'ataujratziiri'i i Canya'a ti ira'ara'an pueenya'a a'ame.

¹⁰Cime'en pu'u ayan tinaata'ixaa, aj pu'i ain xaijnyu'ucara'an i Dioj huatyajturaa inyeetzi jemi. Aj pu'i aun nyaja'uví'iti a'u ti jiri a'utacá'a, ti huapi'i ajtee, ti ajta va'ati a a'utacá'a. Aj pu'i tinaataseijrate aijna i chajta'ana i Dioj ti huataura'ate ti ayan tyaja'arajtyahuaa ticin Jerusalén. Au pu u tajapua e'icáma'acaa aujna ti Dioj e'eseijre'e. ¹¹Naa pu ti'ityamastajye'icaa tij ajta Dioj huapi'i naa seijre'e. Ajta aijna i ti tyamastajye'icaa, ayaa pu seijra'acaa tij tetej ti huapi'i ti'ijnajchi, ti ajta naa ti'itatza tij aijna i cristal. Ayaa pu ajta seijra'acaa tij aijna i jaspe.

¹²Jaxu'u pu cin tira'anami'i au ti va'ati autacá'a, ti tyamua'a te'ejtee. Tamuaamuata'a japuan hua'apua pu ará'axcaa a'u ti a'apueerta. Majta aime i maj majta tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase aime i maj tajapua ti'livaire'e, au mu e'itya'upu'uma'acaa a'u ti a'apueertajme saij ajta saij. Ajta, i pueerta jetze, seij jetze ajta seij, ayaa pu te'eyu'usi'ihuaca'a a'ij maj antya'aruu aime i tyaitestyamua'ame'en i maj hua'a jetze airaujnejjte aime jetze i yaujmu'a'ame'en aijna i Israel tyaacan.

¹³U Teijmata'a pujme'en, hueicaque pu a'apueerta, ajta Tzareeme'en pujme'en, ajta hueicaque pu ajta a'apueerta. Ayaa pu che'eta na'a, hueicaque ty'a'apueerta ajta u Cuameche pujme'en, ajta u Huaahuata pujme'en hueicaque pu ajta a'apueerta. ¹⁴Ajta tamuaamuata'a japuan hua'apua pu ty'a'ara'ase i ti tajé'este i ti ajta japuan ájtaavijhuaca'a i jaxu'u ti cin cura'anami'ihuaca'a i chajta'ana. Ajta aijna jetze i ti tajé'este, ayaa pu te'eyu'usi'i a'ij maj antya'aruu aime i maj majta tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, i ti ajta Canya'a hua'antihuau mej mi main tyajá'uxajtanye'en maijna jetze ma'acan.

¹⁵Ajta ain ti ti'ine'ixaatya'acaa, ai pu ti'iti huiitechuaaca'a cumu ti'iti ciye ti ooro cin taavijhuaca'a. Ai pu ain pueenya'a ti cin raaté'iten a'achu ti caj auyauj i chajta'ana, ajta a'achu ti caj antayauj i pueerta, ajta a'achu ti ajtee i jaxu'u. ¹⁶Ruxa'aj pu huatatiti'ijmee. Ayaa pu che'eta naa huatatee tij ajta auyauj. Ajta ain raate'itee i chajta'ana aijna cime'e i ciye. Ayaa pu huatatee i chajta'ana a'achu cumu hua'apua vi'ira'a kilometru. Ayaa pu che'eta na'a auyauj, ayaa pu che'eta na'a ajtee. ¹⁷Ai pu ajta raate'itee aijna i jaxu'u. Ayaa pu che'eta na'a tiraate'itee matij ti'ijri'ire i tetyaca. Ayaa pu ajtee a'achu cumu hueicate japuan anxivi meetru.

¹⁸Ajta i jaxu'u, tetej pu cin ájtaavijhuaca'a mej meyan ratamua'amua ticin jaspe. Ajta ain i chajta'ana, nain pu cin taavijhuaca'a aijna cime'e i ooro ti naa tyá'ajtaave tij i viidriu.

¹⁹Ajta aijna i ti tajé'este, ti ajta japuan ájtaavijhuaca'a aijna i jaxu'u i ti cin cura'anami'i i chajta'ana, naa pu ri'i tirúurijhuaca'a tij na'a ti e'eseijre'e aijna cime'e i tetej ti huapi'i ti'ijnajchi. Aijna ti saij, ain pueenya'a i jaspe. Ajta

i ti hua'apua, zafiro pu pirici. Ajta i ti hueica, ai pu pueenya'a aijna i ágata ti siichira'a. Ajta i ti muaacua, ai pu pirici i esmeralda, ti ru'ararara'a.

²⁰Ajta i ta'anxivi, ai pu ain pueen aijna i ónice ti yu'uxare'e. Ajta i ta'arajsevi, ai pu pirici aijna i cornalina ti i'ipa'u. Ajta i saij, i ti arahua'apua, crisólito pu pirici ti tyaumuara'a. Ajta i saij, i ta'arahueica, berilo pu pirici ti ru'ararara'a seijre'e, i ti ajta cij caj ti'lityaumuara'a. Ajta i ti aramuaacua, ai pu pirici i topacio ti naa ti'lityaumuara'a, ti ajta naa ti'itatza. Ajta i seica, ayaa pu ti'en. I ti tamuaamuata'a, ai pu pirici i crisoprasa ti naa ti'lityaumuara'a, ti ajta cij ti'iru'ararara'a. Ajta i ti tamuaamuata'a japuan saij, jacinto pu pueen ti tyaijravi'in cin nacamua. Ajta ain ti tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai pu ain pueenya'a aijna i amatista ti naa ti'ijámua'ara.

²¹Ajta aijna i pueerta ti tamuaamuata'a japuan hua'apua ara'ase, ai pu cin taavijhuaca'a aijna cime'e i peerla, saij ajta saij i pueerta, seij cime'e i peerla. Ajta i caaye jetze, nain pu ooro cin taavijhuaca'a ti ajta ayan naa ti'itatza tij aijna i viidriu.

²²Nyajta nu neyan raaseij ti cai teyuu ma'a a'ahua'acaa aujna chajta'ana a'ini a'u ti na'a aujna chajta'ana meyan rana'amiche maijna i tavastara'a, i Dioj, ain ti nain cin antyujmua'aree, majta maijna i Canya'a. ²³Capu ajta ruxe'eve'e ti ain xicaj hua'atatzavi'ira tujca'ari tzajta'a hua'a japua i tyaite. Capu ajta ruxe'eve'e ti ain maxcira'i tatzava'a tica'ari tzajta'a a'ini aijna i ti Dioj cin rusaij tyámastájye'i, ai pu ain pueen ti hua'atatzavi'ira hua'a japua. Ajta aijna i Canya'a, ai pu ain pueen i tatzari ti hua'a jemi huatatzata.

²⁴Ajta aijna ti hua'atátza hua'a japua i maj maun huachaatime chajta'a, ai pu hua'atatzavi'ira a'ame hua'a japua aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

Majta aime i maj tihue'ijte'e aime i maj yan huachaatime i chaanaca japua, au mu a'uva'aju'u mua'aju'un u chajta'a mej mi ri'i tiraatyajtuaani i Dioj nain cime'e i maj cin rutyamua'ave'e, majta nain cin mej ti'ijcha'i ti eihua huapi'i ti'ijnajchi.

²⁵Camu a'anaj te'lityanajsin tujca'ari tzajta'a a'u ti a'apueerta aujna chajta'a. Capu ajta a'anaj huatyatica'ari aujna.

²⁶Au mu ya'ara'asin i maj va'acan cin títyatati, ajta i ti eihua huapi'i ti'ijnajchi, ti ajta naa ti'iseijre'e. Ayaa mu raruuren matij mana'a pua'amua seij chuejra'a japua mej e'ema'acan. ²⁷Capu ri'irista a'ame ti ti'iti ti xana'avil'ira'a pueen aun a'utyaturan aujna chajta'ana. Capu ajta hua'ata'acare'en mej mi maun a'utyarute aime i maj a'ij pua'a ti'lityujcha'i na'ari aime i mej ti'ihue'itaca silu aime mu'u maun a'utyaruti i maj cime'en ayan te'eyu'usi'i a'ij mej antya'aruu aijna jetze i yu'uxari i mej meyan ruurican huatyaturan maijna jemi i Canya'a.

Cime'en i jatya'ana, ajta i ciye ti aun e'eseijre'e

22 Aj pu'i tinaataseijrate aijna i jatya'ana ti jetzen airaanye a'u ti a'utejvee i ipuari ti jetzen acajca i Dioj, ajta aijna i Canya'a. Ajta aijna i jaj ti mi'iyee, tyamua'a pu naa tyu'umua'atí. Naa pu ajta ti'itatza tij i cristal. Ai pu ain pueen i jaj i ti cai a'anaj atyaxi'isin. ²E'ita'a pu mi'iyee i caaye jetze ti aun a'atanínye'ij i chajta'ana jetze.

Ajta, ciye atavaatima'acaa a'uti avastimee i jaj, seica ayun pujme'en, ajta seica u jetze pujme'en. Ai pu ain pueen aijna i ciye i maj cin ruuri mua'ara'ani. Tamuaamuata'a japuan hua'apua pu ara'ase i ti cin taajcaj tij na'a seij maxcira'i jetze piti'irijcaa, aj pu'i ajta seica cin taca'an aijna i ciye. Ajta i xamue'ira'an, ayaa pu ti'ivaire'e

mej mi maijna cin huaujrute'en aime i mej seij chuejra'a japua e'ema'acan.

³Capu che'e aun seira'a a'ame i ti'iti ti Dioj ayan tiraaxa'api'intare ti ayan pueijtzi tiraata'an silu au mu a'ujtya'a mua'aju'un i Dioj jamuan, majta aime i maj maun huachaatime maujna chajta'ana jamuan aijna i Canya'a. Ai mu tyu'utaijta, majta aime i mej ti'ivaire'e, ai mu rana'amicha'a mua'aju'un. ⁴Ai mu jemin seira'a mua'aju'un, ajta aj pu a'aseiira'a a'ame aj hua'acuaatze'e a'ij ti antyahuaa aijna. ⁵Capu che'e a'anaj huatyatica'ari aujna. Capu che'e ruxe'eva'a a'ame mej meyan tatzari cin huatyaujtatzavi'i na'ari ayan ti hua'utyatatzavi'in i xicaj, a'ini ai pu tavastara'a ti ajta Dioj pueen, ai pu hua'atatzavi'ira a'ame. Majta aime, ai mu tie'ljta mua'aju'un tij na'a rusen cime'e.

Ti'ij uvé'nyen i Ciriistu'u

⁶Aj pu'i ayan tinaata'ixaa ticin: —Ayaa pu hui ti'ayajna a'ij nyej ti'imue'ixaate'e a'ini tzaahuati'ira'a nu cin ti'ixa. Ajta ain tavastara'a, aijna ti u ya'utaityaca'a i ruxaijnyu'uca ti'ij hua'a jemi huatyaturan aime i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, ai pu ari naataityaca'a i nyaj tajapua ti'ivaire'e nyej ni tihua'utaseijrate'en aime i mej ravaire'e i Dioj a'ij ti tyu'ujxe'eve'e ti ca'anacan ayan tyaja'ure'nyen.

⁷—Ma'acui xaa, nyaa nu hui mu a'uva'ama'a na'ame.

Ri'i pu tirata'aca aijna ti ayan aráurasten a'ij ti te'eyu'usi'i aijna i yu'uxari jetze.

⁸Nyajta inyaa, i nyaj i' Juan, nyaa nu nyain pueen nyaj raanamuajri'i, nyajta nyaj raaseij a'ij ti te'eyu'usi'i aijna jetze i yu'uxari. Cime'en nu'u neyan tiraanamuajri'i, nyajta tyu'useij, aj nu ni neyan a'icantutzi a'u ti a'araiicajme aijna i ti tajapua ti'ivaire'e, ti ajta tinaataseijrate nyej ni raatyanaajche. Aj

nu ni raatyánaacheche'e nicu. ⁹Ajta ain, ayaa pu tinaata'ixaa ticin:

—Capaj hui peyan nyaruura'a muua, a'ini ayaa nu che'eta nyana'a ti'ivaire'e i Dioj jemi patij muua, ajta matij majta aime i a'huaamua'a i mej Dioj jetze ma'acan ti'ixaxa'ata'a, majta matij mana'a pua'amua arauraste a'ij ti te'eyu'usi'i eijna jetze i yu'uxari. Pata'aj pajjna papu'u huatyaanajche i Dioj.

¹⁰Aj pu'i ayan tinaata'ixaa ticin:

—Capaj hui ra'avaata i nyuucari ti eijna jetze a'ayu'usi'i i yu'uxari, ti ajta Dioj jetze ma'acan ti'ixa, a'ini pu'uri tin ajna tyaja'ure'enejnsin ajna xicajra'an jetze ti'ij najmi'i te'entipua'ari. ¹¹Ajta i ti hui a'ij pua'a ti'ityujcha'i, che'e auj ayan a'ij pua'a ti'ityujcha'i. Ajta i ti xana'avi'ire'e, che'e auj xana'avis'i seijra'a. Ajta i ti urare'nya'acan cin seijre'e i Dioj jemi, che'e auj ayan ri'i ti'iseijra'a a'ara'ani.

¹²—Ma'acui xaa, nyaa nu hui ca'anacan mu a'uve'ema'a na'ame nyej ni hua'uta'an a'ij ti tiraamue'itin, nyej ni neyan tihua'uta'an matij mana'a pua'amua i mej tiraamue'iti, saij ajta saij, a'ij ti tiraavijte'e. ¹³Nyaa nu nyain pueen i ta'anajca, nyajta i nyaj tu'uve'etyajti, nyajta nyain pueen i nyaj jajcua imi huataseijre, nyajta nyain pueen i nyej yan seira'a na'ame tij na'a rusen cime'e. Nyaa nu nyajta nyain pueen i nyej nyejmi'i huataseijre ti'ij cai xi ti'iti me'eseijra'acaa, nyajta nu nyain pueen i nyaj nain ancura'asin ti'ij te'entipua'ari tij na'a ti ijii ti'iseijre'e.

¹⁴Ri'i pu tihua'uta'aca aime i maj ti'ija'usica i ruciixu ti'ij ayan tihua'uci'iti maj maijna jetze raacua'ani i ciye i maj cin ruuri huatyaturan, mej mi majta maun a'utyarute maujna chajta'a maijna jetze a'u ti a'apueerta. ¹⁵Ajta a pua'aque, au mu a'utyáuu mua'aju'un aime i maj a'ij pua'a titetyújcha'i, majta aime i mej ti'ichyahuaara, majta aime i maj

ruxana'acire'e. Ai mu majta a pua'aque a'utyáuu mua'aju'un aime i mej ti'ityacui'ica, majta i maj rana'amiche i ti cai Dioj pueen, majta matij mana'a pua'amua i ti ayan tihua'araanajchi ti hue'itzi pueen, majta i maj ti'ihue'itaca.

Jesús pu tya'anxájta

¹⁶—Inyaa, i nyaj Jesús pueen, nyaa nu u ya'utaityaca'a muejmi jemi nyajjna ti nyavaire'e ti'ij ain tya'anxájta hua'a jemi aime i maj maun e'etyujsa'iri mej mi raatyaanajche i Dioj. Nyaa nu nyajjna jetze huanyej i David tyaacan. Nyaa nu huaacixa'ara'an pueen ajjna i David.

Ain ti huateeviche raata'ineesin ti uvé'enyen

¹⁷Ajta ain xaijnyu'ucara'ara'an i Dioj, ajta ain ti auchan huateeviche, ayaa mu ti'ixa ticin:

—Che'e mu a'uve'eme'en.

Ajta i ti ranamua, che'e ajta ain ayan tyu'utaxaj yee:

—Che'e ain mu a'uve'eme'en.

Ajta i ti jetzen á'ujca'anye ti ayan tira'ara'astijre'en, che'e a'ati ti na'a ayan mu a'uve'eme'en, che'e ajta huaapua'a ra'ancura'an i jaj ti cin ruuri huatyaratan.

Ai pu taatájeevi i Jesús

¹⁸Ayaa nu neyan tihue'ijcate'e a'ati ti na'a ti ranamua a'ij ti te'eyu'usi'i ajjna i yu'uxari jetze ti Dioj jetze ma'acan ti'ixa, ti pua'a a'ati ayan saique tyu'utaxaj, Dioj pu pueijtzi raata'asin a'ij ti te'eyu'usi'i ajjna jetze i yu'uxari.

¹⁹Ajta ti pua'a a'ati ra'urauuna i ti'iti ti ajjna jetze te'eyu'usi'i ti Dioj jetze ma'acan ti'ixa, Dioj pu ajta rá'ari'ira ajjna ti'ij cai che'e raaci'iti ti ain ajjna jetze raacua'ani ajjna i ciye ti cin ruuri a'ara'ani. Capu ajta che'e ayan ti'ijci'iti ti ain aun a'utyarute i chajta'ana jetze a'u ti Dioj hautaura'ate. Ayej te'eyu'usi'i ajjna i yu'uxari jetze.

Juan pu ayan tye'évé'enyuuve

²⁰Nyajta inyaa, i nyaj tya'anxájta nyajjna cime'e, ayaa nu ti'ixa nyeijna cime'e ti ayan ti'ayajna nyaj ca'anacan mu a'uve'ema'a na'ame.

Che'e ayan tyaja'ure'enyen, pata'aj ya uvé'enyen, tavastara'a, mi paj Jesús pueen.

²¹Che'e ain tavastara'a ti ajta Jesús pueen, che'e ain ri'i tihua'uta'an aime i maj tyaitestyamua'ame'en pueen i Dioj. Che'e ayan tyaja'ure'enyen. Ayaa pu te'entipua'araca'a nyuucara'ara'an i tavastara'a.